TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 361

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI RAPORU

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı (Rapor ve Metin)

CİLT 1

3 Aralık 2012

İÇİNDEKİLER

A) PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI RAPORU 5
1- Plan ve Bütçe Komisyonu Üyeleri 7
2- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının Plan ve Bütçe Komisyonunda Görüşme Programı 9
3- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısına İlişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu 13
4- Plan ve Bütçe Komisyonu Raporuna Ekli Tablolar 173
5- Plan ve Bütçe Komisyonu Raporuna İlişkin Karşı Görüşler 201
6- Başbakanlığın 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ile Ekli Cetveller ve Gerekçesinin TBMM Başkanlığına Sunulmasına İlişkin Sevk Yazısı 523
B) 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI VE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN 527
1- 2013 Yılı Milli Bütçe Tahmin Raporu 529
2- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının Genel Gerekçesi ve Madde Gerekçeleri 533
3- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ile Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 543

A) PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI RAPORU

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU ÜYELERİ (40 ÜYE)

AK PARTİ (25)

Başkan	:	LÜTFİ ELVAN	KARAMAN
Başkanvekili	:	SÜREYYA SADİ BİLGİÇ	ISPARTA
Sözcü	:	AHMET ÖKSÜZKAYA	KAYSERİ
Katip	:	VEDAT DEMİRÖZ	BİTLİS
		MEHMET ŞÜKRÜ ERDİNÇ	ADANA
		NECDET ÜNÜVAR	ADANA
		EKREM ÇELEBİ	AĞRI
		SADIK BADAK	ANTALYA
		HÜSEYİN ŞAHİN	BURSA
		CAHİT BAĞCI	ÇORUM
		MEHMET YÜKSEL	DENİZLİ
		CENGİZ YAVİLİOĞLU	ERZURUM
		SALİH KOCA	ESKİŞEHİR
		A. NEJAT KOÇER	GAZİANTEP
		FERAMUZ ÜSTÜN	GÜMÜŞHANE
		AHMET BAHA ÖĞÜTKEN	İSTANBUL
		AHMET ARSLAN	KARS
		MUZAFFER BAŞTOPÇU	KOCAELİ
		MUSTAFA BALOĞLU	KONYA
		MUSTAFA ŞAHİN	MALATYA
		UĞUR AYDEMİR	MANİSA
		RECAİ BERBER	MANİSA
		ALİ BOĞA	MUĞLA
		ABDULKERİM GÖK	ŞANLIURFA
		ERTUĞRUL SOYSAL	YOZGAT

CHP (9)

İZZET ÇETİN	ANKARA
BÜLENT KUŞOĞLU	ANKARA
HALUK AHMET GÜMÜŞ	BALIKESİR
KAZIM KURT	ESKİŞEHİR
FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU	İSTANBUL
AYDIN AĞAN AYAYDIN	İSTANBUL
MÜSLİM SARI	İSTANBUL
MUSA ÇAM	İZMİR
RAHMİ AŞKIN TÜRELİ	İZMİR

MHP (4)

MEHMET GÜNAL	ANTALYA
MUSTAFA KALAYCI	KONYA
ERKAN AKÇAY	MANİSA
SÜMER ORAL	MANİSA

BDP (2)

ADİL KURT	HAKKARİ
HASİP KAPLAN	ŞIRNAK

**2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI İLE
2011 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİNHESAP KANUNU TASARISININ
PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU GÖRÜŞME PROGRAMI**

Tarih	Gün	Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
30/10/2012	Salı	Maliye Bakanının Bütçe ve Kesinhesap Kanunu Tasarılarını Komisyona Sunuşu (Saat: 10:00)
31/10/2012	Çarşamba	Bütçe ve Kesinhesap Kanunu Tasarılarının Geneli Üzerinde Görüşmeler
01/11/2012	Perşembe	TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Bütçe + Kesinhesap) CUMHURBAŞKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) SAYIŞTAY (Bütçe + Kesinhesap) Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkanlığı (Kesinhesap) ……. BAŞBAKANLIK (Bütçe + Kesinhesap) Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı (Bütçe + Kesinhesap) Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği (Bütçe + Kesinhesap) Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı (Bütçe + Kesinhesap) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (Bütçe + Kesinhesap)
02/11/2012	Cuma	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (Bütçe) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) Özürlüler İdaresi Başkanlığı (Kesinhesap) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) ……. MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Savunma Sanayi Müsteşarlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap)
05/11/2012	Pazartesi	GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Gümrük Müsteşarlığı (Kesinhesap) Rekabet Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap) ……. Diyanet İşleri Başkanlığı (Bütçe + Kesinhesap) Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap)
06/11/2012	Salı	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap)
07/11/2012	Çarşamba	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI (Bütçe+Kesinhesap) TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI (Kesinhesap) Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap)

Tarih	Gün	Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
08/11/2012	Perşembe	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Yükseköğretim Kurulu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Üniversiteler (103 Bütçe + 102 Kesinhesap)
12/11/2012	Pazartesi	ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI (Kesinhesap) Orman Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Meteoroloji Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Su Enstitüsü (Özel Bütçe), (Bütçe) ……. Basın - Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap) Vakıflar Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Atatürk Araştırma Merkezi (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Atatürk Kültür Merkezi (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türk Dil Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türk Tarih Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap)
13/11/2012	Salı	ADALET BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Adalet Akademisi (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) ANAYASA MAHKEMESİ (Bütçe + Kesinhesap) YARGITAY (Bütçe + Kesinhesap) DANIŞTAY (Bütçe + Kesinhesap) Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (Bütçe + Kesinhesap) ……. AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI (Bütçe) Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (Kesinhesap) Türk Akreditasyon Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap)
14/11/2012	Çarşamba	EKONOMİ BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Dış Ticaret Müsteşarlığı (Kesinhesap) İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi (Kesinhesap) ……. ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap) Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (Kesinhesap) Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Kesinhesap)

Tarih	Gün	Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
15/11/2012	Perşembe	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI (Bütçe) Spor Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) ……. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Emniyet Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap) Jandarma Genel Komutanlığı (Bütçe + Kesinhesap) Sahil Güvenlik Komutanlığı (Bütçe + Kesinhesap)
19/11/2012	Pazartesi	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Karayolları Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap) Denizcilik Müsteşarlığı (Kesinhesap) Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) ……. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe)
20/11/2012	Salı	SAĞLIK BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (Özel Bütçe) Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu (Bütçe) Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (Bütçe) ……. BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI (Kesinhesap) Milli Prodüktivite Merkezi (Özel Bütçe), (Kesinhesap) Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türk Standartları Enstitüsü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türk Patent Enstitüsü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye Bilimler Akademisi (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap)
21/11/2012	Çarşamba	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Mesleki Yeterlilik Kurumu (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Devlet Personel Başkanlığı (Bütçe + Kesinhesap) ……. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI (Kesinhesap) Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (Bütçe + Kesinhesap) Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı (Kesinhesap)

Tarih	Gün	Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar
22/11/2012	Perşembe	KALKINMA BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (Kesinhesap) Türkiye İstatistik Kurumu (Bütçe + Kesinhesap) GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe) Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe) ……. Hazine Müsteşarlığı (Bütçe + Kesinhesap) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap) Sermaye Piyasası Kurulu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap)
26/11/2012	Pazartesi	MALİYE BAKANLIĞI (Bütçe + Kesinhesap) Gelir İdaresi Başkanlığı (Bütçe + Kesinhesap) Kamu İhale Kurumu (DDK Bütçesi), (Bütçe + Kesinhesap) Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (Özel Bütçe), (Bütçe + Kesinhesap) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (DDK Bütçesi) Gelir Bütçesi Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı ile Merkezi Yönetim Kesinhesap Kanunu Tasarılarının Maddeleri

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISINA İLİŞKİN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU RAPORU

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu *3/12/2012*

Esas No: 1/698

Karar No: 25

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasanın 162 nci maddesi uyarınca, 17.10.2012 tarihinde 61. Hükümet tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan "2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı" ile "2013 Yılı Milli Bütçe Tahmin Raporu" Başkanlıkça yine aynı tarihte Komisyonumuza havale edilmiştir.

Bilindiği gibi, 30.3.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanunla "Zonguldak Karaelmas", "Rize", "Konya" ve "Kayseri Abdullah Gül" üniversitelerinin isimleri sırasıyla "Bülent Ecevit", "Recep Tayyip Erdoğan", "Necmettin Erbakan" ve "Abdullah Gül" üniversitesi şeklinde; 19.4.2012 tarihli ve 6296 sayılı Kanunla "Bilecik Üniversitesi"nin ismi "Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi" şeklinde; 16.5.2012 tarihli ve 6307 sayılı Kanunla "Muğla Üniversitesi"nin ismi "Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi" şeklinde değiştirildiğinden, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı Cetvelin "Yükseköğretim Kurulu, Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri" bölümünde yer alan "53) Zonguldak Karaelmas Üniversitesi", "61) Rize Üniversitesi", "102) Konya Üniversitesi", "103) Kayseri Abdullah Gül Üniversitesi", "80) Bilecik Üniversitesi" ve "47) Muğla Üniversitesi" ibareleri sırasıyla "53) Bülent Ecevit Üniversitesi", "61) Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi", "102) Necmettin Erbakan Üniversitesi", "103) Abdullah Gül Üniversitesi", "80) Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi" ve "47) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi" şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca 14.6.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kanunla "Kamu Denetçiliği Kurumu" ve 21.6.2012 tarihli ve 6332 sayılı Kanunla da "Türkiye İnsan Hakları Kurumu" kurulduğundan, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı Cetvelin "B) Özel Bütçeli Diğer İdareler" bölümünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 34 üncü sırası "34) Kamu Denetçiliği Kurumu" şeklinde yeniden düzenlenmiş ve aynı bölüme "45) Türkiye İnsan Hakları Kurumu" ibaresi eklenmiştir.

5018 sayılı Kanuna göre merkezi yönetimi oluşturan; (I) sayılı Cetvelde 47 adet kamu kurumu, (II) sayılı Cetvelde 146 adet kamu kurumu ve (III) sayılı Cetvelde 9 adet kamu kurumu olmak üzere 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde toplam 202 adet kamu kurumu bulunmaktadır. (I) sayılı Cetvelde yer alan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, 3.12.2010 tarihli ve 6085 sayılı Kanunla Sayıştay'a devredilmiş ancak Kurulun ismi söz konusu cetvelden çıkarılmamıştır. Dolayısıyla cetvellerde yer alan toplam kurum sayısı 202 olmasına rağmen mevcut kurum sayısı 201'dir. Ayrıca 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı Cetvelde yer alan ve 6328 sayılı Kanunla kurulmuş olan Kamu Denetçiliği Kurumu ile 6332 sayılı Kanunla kurulmuş olan Türkiye İnsan Hakları Kurumunun kuruluş işlemleri 2012 yılında tamamlanamadığı için söz konusu kurumların 2013 yılı bütçeleri Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmamıştır.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı 199 kamu kurum ve kuruluşunun bütçesini içermektedir. Bu çerçevede, Komisyonumuzda 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı Cetvelde yer alan 46 genel bütçeli idare bütçesi, (II) sayılı Cetvelde yer alan 144 özel bütçeli idare bütçesi ve (III) sayılı Cetvelde yer alan 9 düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi görüşülmüştür.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 17
BİRİNCİ BÖLÜM 23
BÜTÇE ANALİZİ 23
1. 2013-2015 DÖNEMİ MAKROEKONOMİK AMAÇ VE POLİTİKALARI 23
1.1. Genel Ekonomik Durum 23
1.1.1. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler 23
1.1.2. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler 27
1.2. 2013-2015 Dönemi Makroekonomik Hedef ve Politikalar 29
1.2.1. Büyüme 30
1.2.2. İstihdam 30
1.2.3. Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası 31
1.2.4. Para Politikası ve Enflasyon 32
1.2.5. Ödemeler Dengesi 32
2. KAMU KESİMİ GÖSTERGELERİ 32
2.1. Kamu Kesimi Genel Dengesi 33
2.2. Merkezi Yönetim Bütçesi 36
2.3. Mahalli İdareler 38
2.4. Döner Sermayeli İşletmeler 39
2.5. Sosyal Güvenlik Kuruluşları 40
2.6. İşsizlik Sigortası Fonu 42
2.7. Fonlar 42
2.8 Kamu İktisadi Teşebbüsleri 43
3. 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISININ ANALİZİ 44
3.1. 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Performansı 44
3.1.1. Merkezi Yönetim Bütçe Performansında Son Yıllarda Yaşanan Gelişmeler 44
3.1.1.1. Bütçe Açığı ve Faiz Dışı Fazlanın Gelişimi 44
3.1.1.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Gelişimi 45
3.1.1.3. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Gelişimi 45
3.1.2. 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi: Hedef ve Gerçekleşme Tahminleri 46
3.1.2.1 Bütçe Açığı ve Faiz Dışı Fazla 46
3.1.2.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri 46
3.1.2.3. Merkezi Yönetim Gelirleri 47
3.2. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesine İlişkin Genel Bilgiler 47
3.2.1. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin Genel Özellikleri 47
3.2.2. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri 49

3.2.2.1. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklüklerinin Belirlenmesinde Esas Alınan Göstergeler 49
3.2.2.2. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi 50
3.2.2.3. 2014-2015 Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri 50
3.3. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Analizi 51
3.3.1. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri 51
3.3.1.1. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve Oranları 52
3.3.1.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve Oranları 53
3.3.2. Genel Bütçeli İdareler 54
3.3.2.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 54
3.3.2.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 54
3.3.2.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme 55
3.3.2.4. 2014 ve 2015 Yılları Ödenek Tahminleri 56
3.3.3. Özel Bütçeli İdareler 57
3.3.3.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 57
3.3.3.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 58
3.3.3.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme 59
3.3.3.4. 2014 ve 2015 Yılları Ödenek Tahminleri 60
3.3.4. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar 60
3.3.4.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 61
3.3.4.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları 61
3.3.4.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme 62
3.3.4.4. 2014 ve 2015 Yılı Ödenek Tahminleri 62
3.4. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Analizi 62
3.5. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Temel Politikaları 65
3.5.1. Gider Politikası ve Uygulamaları ile Gerçekleşmeleri 65
3.5.1.1. Genel Çerçeve 65
3.5.1.2. Savunma Harcamaları 66
3.5.1.3. Sağlık Harcamaları 68
3.5.1.4. Eğitim Harcamaları 70
3.5.1.5. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları 73
3.5.1.6. Yatırım Harcamaları 75
3.5.1.7. Faiz Harcamaları 77
3.5.1.8. Kamu Gider Politikasının İlke ve Hedefleri 78
3.5.1.9. Gider Politikası Uygulamaları 79
3.5.2. Gelir Politikası ve Uygulamaları 81

3.5.2.1. Genel Çerçeve 81
3.5.2.2. Vergi Yükü ve Vergi Esnekliği 85
3.5.2.3. Kamu Gelir Politikasının İlke ve Hedefleri 87
3.5.2.4. Gelir Politikası Uygulamaları 88
3.5.3. Borçlanma Politikası ve Uygulamaları 90
3.5.3.1. Borçlanma Politikası ve Borç Yönetimi 90
3.5.3.2. İç Borç Stoku 92
3.5.3.3. Dış Borç Stoku 93
3.5.3.4. AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku 95
3.5.3.5. 2013 Yılı Borçlanma Politikası 96
İKİNCİ BÖLÜM 97
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE TASARISI İLE MADDELERİ ÜZERİNE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE DEĞİŞİKLİKLER 97
1. MALİYE BAKANININ BÜTÇE SUNUŞ KONUŞMASI 97
2. BÜTÇENİN GENELİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞMELER 103
3. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN BÜTÇELERİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER 109
4. KURUM BÜTÇELERİ ÜZERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER 169
5. BÜTÇE KANUNU TASARISININ MADDELERİ ÜZERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER 170
6. EKLİ TABLOLAR 173

TABLOLAR CETVELİ

Tablo 1.1 Orta Vadeli Programda Yer Verilen Büyümeye İlişkin Hedefler 30
Tablo 1.2 Kamu Kesimi Genel Dengesi 33
Tablo 1.3 Genel Devlet Toplam Gelir-Harcamaları ve Borçlanma Gereği 35
Tablo 1.4 Kamu Kesimi Genel Dengesinde Merkezi Yönetim Bütçesi 37
Tablo 1.5 Kamu Kesimi Genel Dengesinde Mahalli İdareler 38
Tablo 1.6 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçesi Ödenekleri 52
Tablo 1.7 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçesi Ödenekleri 53
Tablo 1.8 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Genel Bütçe Ödenekleri 54
Tablo 1.9 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Genel Bütçe Ödenekleri 55
Tablo 1.10 Genel Bütçeli İdareler İçerisinde En Fazla Ödenek Tahsis Edilen İlk Beş Kurum... 55
Tablo 1.11 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Yükseköğretim Kurumlarına Tahsis Edilen Ödeneğin Dağılımı 57
Tablo 1.12 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Özel Bütçeli Diğer İdarelere Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı 58
Tablo 1.13 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Yükseköğretim Kurumlarına Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı 58
Tablo 1.14 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Özel Bütçeli Diğer İdarelere Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı 59
Tablo 1.15 Yükseköğretim Kurumları İçerisinde En Fazla Ödeneğe Sahip Olan İlk Beş Üniversite 59
Tablo 1.16 Özel Bütçeli Diğer İdareler İçerisinde En Fazla Ödeneğe Sahip Olan İlk Beş Kuruluş 60
Tablo 1.17 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri 61
Tablo 1.18 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri 61
Tablo 1.19 Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri 62
Tablo 1.20 Vergi ve Benzeri Gelirlerin Dağılımı (Red ve İadeler Hariç) 63
Tablo 1.21 Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri ve Giderlerin GSYH'ye Oranı 65
Tablo 1.22 Savunma Harcamalarının GSYH'ye Oranı 66
Tablo 1.23 Savunma Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 67
Tablo 1.24 Savunma Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı 68
Tablo 1.25 Sağlık Harcamalarının GSYH'ye Oranı 68

Tablo 1. 26 Sağlık Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 69
Tablo 1.27 Sağlık Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı 70
Tablo 1.28 Eğitim Harcamalarının GSYH'ye Oranı 71
Tablo 1.29 Eğitim Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 72
Tablo 1.30 Eğitim Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı 72
Tablo 1.31 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının GSYH'ye Oranı 73
Tablo 1.32 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 74
Tablo1.33 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı 74
Tablo 1. 34 Yatırım Harcamalarının GSYH'ye Oranı 75
Tablo1.35 Yatırım Harcamalarının Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri İçindeki Payı 76
Tablo 1.36 Faiz Harcamalarının GSYH'ye Oranı 77
Tablo 1.37 Faiz Harcamalarının Bütçe Giderleri İçindeki Payı 78
Tablo 1.38 (2009-2013) Dönemi Genel Devlet Toplam Gelirleri 81
Tablo 1.39 (2002-2012) Döneminde Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin GSYH'ye Oranı 82
Tablo 1.40 2013-2015 Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Bütçe Türlerine Göre Dağılımı 83
Tablo 1.41 Vergi Türlerine Göre 2012 ve 2013 Yılları Vergi Gelirleri Tahmini 83
Tablo 1.42 Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri ve Vergi Gelirleri Tahmin ve Gerçekleşmeleri 85
Tablo 1.43 2002-2013 Dönemi GSYH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yükü 86
Tablo 1.44 (2002-2013) Dönemi Genel Bütçe Vergi Gelirlerinin GSYH'ye Göre Esneklikleri 87
Tablo1.45 Merkezi Yönetim Borç Stokunun Faiz Yapısı 91
Tablo 1.46 Merkezi Yönetim Borç Stokunun Faiz Yapısı 91
Tablo 1.47 Kamu Net Borç Stoku 91
Tablo 1.48 Toplam Kamu İç Borç Stokunun GSYH'ye Oranı 92
Tablo 1.49 Hazine Finansman Durumu 92
Tablo 1.50 İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı 92
Tablo 1.51 Toplam Dış Borç Stokunun Yıllar İtibarıyla Gelişimi 93
Tablo 1.52 Toplam Dış Borç Stokunun Vade Yapısı 93
Tablo 1.53 Türkiye'nin Net Dış Borç Stoku 95
Tablo 1.54 AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku 95

ŞEKİLLER CETVELİ

Şekil 1.1 Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin GSYH'ye Oranı 65
Şekil 1.2 Savunma Harcamalarının GSYH'ye Oranı 66
Şekil 1.3 Savunma Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 67
Şekil 1.4 Sağlık Harcamalarının GSYH'ye Oranı 69
Şekil 1.5 Sağlık Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 70
Şekil 1.6 Eğitim Harcamalarının GSYH'ye Oranı 71
Şekil1.7 Eğitim Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 72
Şekil 1.8 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının GSYH'ye Oranı 73
Şekil 1.9 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 74
Şekil 1.10 Yatırım Harcamalarının GSYH'ye Oranı 75
Şekil1.11 Yatırım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 76
Şekil 1.12 Faiz Harcamalarının GSYH'ye Oranı 77
Şekil 1.13 Faiz Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı 78
Şekil 1.14 Yıllar İtibarıyla Dolaylı, Dolaysız ve Servet Vergilerinin Genel Devlet Vergi Gelirleri İçindeki Payı 82
Şekil 1.15 Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Dağılımı 83
Şekil 1.16 2012 Yılı Çeşitli Vergi Kalemlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı 84
Şekil 1.17 2013 Yılı Çeşitli Vergi Kalemlerinin Toplam Vergi Gelirleri Tahmini İçindeki Payı 84
Şekil1.18 Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yükü 86
Şekil 1.19 Kısa ve Uzun Vadeli Dış Borçların Dağılımı 94

BİRİNCİ BÖLÜM

BÜTÇE ANALİZİ

1. 2013-2015 DÖNEMİ MAKROEKONOMİK AMAÇ VE POLİTİKALARI

1.1. Genel Ekonomik Durum

1.1.1. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

2008 yılında başlayan küresel ekonomik krizin etkileri, Avro Bölgesi ve ABD'deki belirsizliklerin devam etmesi ve özelikle jeopolitik risklere bağlı olarak yüksek seyreden petrol fiyatları nedeniyle 2012 yılında da küresel ekonomideki performans kaybı devam etmiştir. Kriz sonrası gelişmiş ülkelerde büyüme performansının düşük seyretmesi sonucu, söz konusu ekonomilerin hala kriz öncesi seviyelerini yakalayamadıkları görülmektedir. Başlangıçta finansal piyasalarda ortaya çıkan küresel kriz daha sonra gelişmiş ülke hükümetlerinin genişletici maliye politikası uygulamaları sonucunda şekil değiştirerek kamu borç krizine dönüşmüştür. Özellikle Avro bölgesinde ortak para birimine karşın üye ülkelerin farklı siyasi ve mali yapılarda olmaları, bölge ülkelerinin krize hızlı ve etkin tepki göstermesine engel olmuştur. Gelinen noktada kamu borçlarının sürdürülebilirliği sorunu ön plana çıkmıştır. Avro bölgesindeki ekonomik ve siyasi gelişmeler ticaret ve güven kanallarıyla tüm dünyaya yayılarak küresel görünüm üzerinde belirleyici olmaya devam etmektedir.

2009 yılında yaşanan daralma sonrasında 2010 yılında dünya ekonomisi toparlanma sürecine girmiş ve yüzde 5,1 oranında büyümüştür. Ancak 2011 yılında bu performans sürdürülememiştir. Gelişmiş ekonomilerde 2010 yılında yüzde 3 olarak gerçekleşen büyüme hızı, 2011 yılında yüzde 1,6 düzeyine gerilemiştir. Gelişmekte olan ekonomilerin büyüme oranları, 2011 yılından itibaren gelişmiş ekonomilerin büyüme performanslarına paralel olarak yavaşlamış ve gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızı ise yüzde 7,4 düzeyinden yüzde 6,2 düzeyine inmiştir.[1] 2011 yılı Ağustos ayından itibaren küresel büyümeye ilişkin endişelerin artmasıyla küresel ölçekte aşağı yönlü riskler artmaya başlamıştır. Avro Bölgesinde yaşanan mali çalkantılar ve bu durumun bankacılık kesimine olan yansımaları ile ekonomi politikasına yönelik karar alma süreçlerinde yaşanan belirsizlikler ve kaybolan güven ortamı, gelişmiş ülkelerde büyüme performansının beklenenden daha düşük seyretmesine neden olmuştur. Bu durum gelişmekte olan ve yükselen ekonomilerin

[1] IMF Küresel Ekonomik Görünüm Raporu, Ekim 2012

büyümelerine olumsuz yönde yansımıştır. Bunun yanı sıra enerji, emtia ve gıda fiyatlarında yaşanan dalgalı seyrin yarattığı belirsizlik ortamı küresel büyümeyi olumsuz etkilemiştir. Bu gelişmelerle birlikte, 2011 yılının Mart ayında Japonya'da yaşanan felaketlerin tedarik zincirine olumsuz yansımaları ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde yaşanan siyasi belirsizlikler 2011 yılında dünya büyümesinin yüzde 3,8 seviyesine gerilemesine yol açmıştır.

Dünya ekonomisinde yaşanan gelişmeler sonucunda uluslararası kuruluşlar 2012 yılı büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize etmişlerdir. 2012 yılı dünya büyümesini 2011 yılı Eylül ayında yüzde 4 olarak tahmin eden Uluslararası Para Fonu (IMF), 2012 yılı Nisan ayında bu tahminini yüzde 3,5 seviyesine, Ekim ayında ise yüzde 3,3 seviyesine indirmiştir. 2013 yılı dünya büyüme tahminini ise yüzde 4,1 seviyesinden yüzde 3,6 seviyesine düşürmüştür. 2011 yılında yüzde 1,4 oranında büyüyen Avro Bölgesinin 2011 yılı Eylül ayında yapılan tahminlerde, yüzde 1,1 olarak tahmin edilen 2012 yılı büyümesinin, 2012 yılı Ekim ayında yapılan tahminlerde yüzde 0,4 oranında daralacağı, 2013 yılında ise yüzde 0,2 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. 2011 yılında yüzde 1,8 oranında büyüyen ABD ekonomisinde, toparlanma eğilimine rağmen, halen zayıf bir büyüme performansı gözlenmektedir. ABD ekonomisinin 2012-2013 yıllarında sırasıyla yüzde 2,2 ve yüzde 2,1 oranında büyümesi öngörülmektedir. Son yıllarda küresel büyümenin motoru olarak görülen ve 2011 yılında yüzde 9,2 oranında büyüyen Çin ekonomisinin 2012 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 7,9 olarak gerçekleşen büyüme oranı, Çin ekonomisinde önemli bir yavaşlama olduğunu göstermektedir. Gelişmiş ekonomilerin ise, 2012 yılında yüzde 1,3; 2013 yılında ise yüzde 1,5 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin ise 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 5,3 ve yüzde 5,6 oranında büyümesi beklenmektedir. Gelişmiş ülkelerin krizin aşılmasına ve büyümenin desteklenmesine yönelik sıkı maliye ve parasal genişleme politikalarına devam etmeleri piyasalarda olumlu karşılanmasına rağmen alınan yeni önlemlerin küresel ekonomide yaratacağı etkiler konusunda belirsizlik sürmektedir.

Küresel enflasyon, ABD Merkez Bankasının ve Avrupa Merkez Bankasının parasal genişleme politikaları neticesinde 2011 yılında yüzde 4,9 olarak gerçekleşmiştir.[2] Enflasyon oranının küresel düzeyde 2012 yılında yüzde 4 ve 2013 yılında ise yüzde 3,7 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ülkelerde 2011 yılında yüzde 7,2 olan enflasyon oranının 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 6,1 ve yüzde 5,8 olacağı tahmin edilmektedir. Gelişmiş ekonomilerde ise 2011 yılında yüzde 2,7 olan

[2] IMF Küresel Ekonomik Görünüm Veri Tabanı, Ekim 2012

enflasyon oranının 2012 yılında yüzde 1,9, 2013 yılında yüzde 1,6 olması beklenmektedir. Petrol ithal eden ülkelerde enflasyonun belirleyicileri unsurlarından biri olan petrol fiyatları, 2012 yılı ikinci çeyreğinde azalmasına rağmen yılın ikinci yarısında yeniden bir artış eğilimine girmiştir. Önümüzdeki dönemde Orta Doğu bölgesinde yaşanan siyasi gerginliklerin tırmanması durumunda petrol fiyatlarında ortaya çıkabilecek artışlar da enflasyon oranlarında yukarı yönlü risk olarak görülmektedir.

İstihdam artışı, 2011 yılında küresel ölçekte ekonomik toparlanmanın zayıf seyretmesine bağlı olarak birçok ülkede yeterli düzeyde sağlanamamıştır. Bunun sonucunda küresel işsizlik oranı 2011 yılında yüzde 6 iken 2012 yılında bu oranın yüzde 6,1 olması beklenmektedir.[3] 2011 yılında işsizlik oranı Avro Bölgesinde yüzde 10,1, ABD'de yüzde 9 ve OECD genelinde ise yüzde 8 olarak gerçekleşmiştir.[4] 2012 yılında küresel ekonomik aktivitenin yavaşlaması istihdamda artış beklentilerini olumsuz etkilemektedir. 2012 yılında ABD için işsizlik oranı yüzde 8,2 olarak tahmin edilmekte ve 2013 yılında da bu oranın aynı seviyede kalacağı beklenmektedir. Avro Bölgesi için ise 2012 yılı işsizlik oranının yüzde 11,2 olacağı, 2013 yılında ise bu oranın artarak yüzde 11,5 seviyesine yükseleceği tahmin edilmektedir.

Başta Yunanistan, İrlanda ve İtalya olmak üzere AB çevre ülkelerin yüksek oranlı borçları ve bozulan mali yapıları nedeniyle alınan mali önlemlerin etkisiyle önümüzdeki dönemde Avro Bölgesinde genel devlet bütçe açığının GSYH'ye oranının gerilemesi beklenmektedir. 2011 yılında yüzde 4,1 seviyesinde olan bu oranın, 2012 yılında yüzde 3,3 seviyesine ve 2013 yılında yüzde 2,6 seviyesine düşeceği tahmin edilmektedir. ABD ekonomisinde ise, ekonomik toparlanmanın yavaş seyretmesi ve orta vadeli mali planın ortaya konulmamış olması nedeniyle bütçe açığının önemli derecede azalması beklenmemektedir. 2011 yılında yüzde 10,1 olan genel devlet bütçe açığının GSYH'ye oranının 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 8,7 ve yüzde 7,3 olacağı tahmin edilmektedir.

2010 yılı sonunda Avro Bölgesi genelinde yüzde 85,4 olan genel devlet brüt borç stokunun GSYH'ye oranı 2011 yılı sonunda yüzde 88 düzeyine yükselmiştir. AB ülkeleri arasında farklılık göstermekle birlikte, genel devlet brüt borç stokunun GSYH'ye oranındaki artış eğiliminin devam edeceği ve bu oranın 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 93,6 ve yüzde 94,9 olacağı tahmin edilmektedir. ABD ekonomisinde ise, genel devlet brüt borç stokunun GSYH'ye oranının artmaya devam ederek 2012 yılında yüzde 107,2 seviyesine, 2013 yılında yüzde 111,7 seviyesine yükselmesi beklenmektedir.

[3] Maliye Bakanlığı, Yıllık Ekonomik Rapor 2012
[4] OECD, Uyumlaştırılmış İşsizlik Oranları Basın Duyurusu, 11 Ekim 2012

Uluslararası sermaye akımları son yıllarda yön değiştirerek mali sorunlar yaşayan ve genişletici para politikası uygulayan gelişmiş ekonomilerden, kriz sürecini çabuk atlatan, yüksek büyüme potansiyeline sahip gelişmekte olan ekonomilere yönelmiştir. Yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler 2010 yılında 604,7 milyar dolar net dış kaynak akışına sahip olmuş ve bu gruptaki ülkelere net dış kaynak akışı 2009 yılına göre yüzde 79,4 oranında artmıştır. Ancak küresel ekonomide yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle 2011 yılında 503 milyar ABD doları seviyesine gerileyerek yüzde 16,8 olarak gerçekleşmiştir. Gelişmiş ülkelerdeki zayıf bankacılık yapısı ve finans sektöründeki bilanço küçültme süreci, artan küresel risk algısı ve belirsizliklere ek olarak gelişmekte olan ülkelerde büyümenin yavaşlaması ve enflasyonun artması sonucunda ekonomik görünümün bozulması nedeniyle, gelişmekte olan ülkelere akan net dış kaynak miktarının önemli ölçüde etkilenmesi beklenmektedir. Net dış kaynak akışlarının 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla 268,3 milyar ABD doları ve 399,6 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin sahip oldukları yüksek döviz rezervleri bu ülkelerin dış şoklara karşı dayanıklılıklarını artırmaktadır. Ancak, sermaye akımlarının oynaklığı ve kurlar üzerinde yarattığı baskı gelişmekte olan ülkelerde makro finansal kırılganlığı artıran risk unsuru olmaya devam etmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler 2010 yılında 862,9 milyar ABD doları, 2011 yılında ise 765,3 milyar ABD doları rezerv artışı kaydetmiştir. Söz konusu artışın 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla 565,7 ve 632,3 milyar ABD doları seviyesine ulaşması beklenmektedir.

Küresel düzeyde ekonomik iyileşme orta vadede kademeli olarak devam etmekle birlikte, aşağı yönlü risklerin ve belirsizliklerin önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmektedir. Avro Bölgesi liderleri, krizle mücadele etmek için kurumsal yapının güçlendirilmesi, bankacılık birliği yol haritasının oluşturulması, ortak denetim mekanizmasının kurulması, kurtarma fonlarına esneklik kazandırılması, Avrupa İstikrar Mekanizmasına bankaları doğrudan sermayelendirme yetkisinin verilmesi konularında önemli kararlar almışlardır. Ancak, bu kararların ayrıntıları ve nasıl uygulanacağına yönelik belirsizlikler devam etmekte ve küresel ekonomi açısından önemli bir risk unsuru oluşturmaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak, Avrupa'da yüksek seyreden borç oranları, zayıf bankacılık yapısı ve bankaların bilanço düzeltme süreci, 2013 yılında ABD'de "mali uçurum" olarak adlandırılan daraltıcı maliye politikası uygulanması ihtimali ve gelişmekte olan ve yükselen ekonomilerde büyümenin daha da yavaşlaması ihtimali küresel düzeyde öne çıkan diğer risk unsurlarıdır. Avro Bölgesinde borç krizinin kontrol altına alınamaması, alınan kararların uygulanmaması ve finansal stresin daha da artması, ABD'de mali uçurum ve borç

tavanı riskinin ortadan kaldırılamaması ve petrol fiyatlarının daha da yükselmesi, 2012 yılında yüzde 3,3 olarak öngörülen küresel büyüme tahmininin daha da düşük gerçekleşmesine neden olabilecektir.

1.1.2. Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

Türkiye, 2011 yılında yüzde 8,5 büyüme gerçekleştirerek dünyada en yüksek büyüme kaydeden ülkeler arasında yer almıştır. 2011 yılındaki büyüme özel tüketim ve sabit sermaye yatırımlarından kaynaklanmıştır. Küresel ölçekteki belirsizlikler ve cari işlemler açığındaki artış karşısında alınan önlemler sonucunda, ekonomik faaliyetler özellikle yılın son çeyreğinden itibaren yavaşlama eğilimine girmiştir. 2012 yılının ilk yarısında da bu yavaşlama devam etmiştir. İç talepte meydana gelen bu yavaşlamanın büyüme üzerindeki olumsuz etkisi, son bir yıl içinde net ihracatın büyümeye katkısının giderek artması sonucunda sınırlı kalmıştır. 2012 yılının son çeyreğinde net ihracatta bir azalma, bunun yanında iç talepte de bir nebze toparlanma beklentisi doğrultusunda Türkiye'nin 2012 yılında yüzde 3,2 büyümesi beklenmektedir.[5]

Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütünün verilerine göre krizden çıkış sürecinde işsizliği en hızlı düşüren ülke olmuştur.[6] Ayrıca, OECD hesaplamalarına göre 2012 yılı Mayıs dönemi itibarıyla Türkiye'de mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranı ilk kez OECD ortalamasının altına inmiştir. Küresel krizin etkilerinin yoğun olduğu 2009 yılı Nisan döneminde mevsimsel etkilerden arındırılmış verilere göre yüzde 14,9 seviyesine kadar yükselen işsizlik oranı, yüksek büyüme ve işsizlikle mücadele kapsamında alınan tedbirlerin etkisiyle 2012 yılı Haziran döneminde yüzde 8,9 seviyesine gerilemiştir. İşsizlik oranındaki bu düşmeye paralel olarak istihdam oranı da artmıştır. Mevsimsel etkilerden arındırılmış olan istihdam oranı 2012 yılı Haziran döneminde yüzde 45,3 düzeyine yükselmiştir. Son bir yılda toplam istihdam 676 bin, tarım dışı istihdam ise 721 bin artmıştır. 2009 Nisan döneminden bu yana istihdamda 4,2 milyonluk bir artış sağlanmıştır.

2011 yılının son çeyreğinden itibaren gözlenen iç talep daralması neticesinde, 2012 yılının Ocak-Temmuz döneminde ithalat nominal olarak azalmış ve cari açık önemli miktarda gerilemiştir. 2011 yılında 77,1 milyar dolar olarak gerçekleşen cari işlemler açığı, 2012 yılı Temmuz ayında yıllıklandırılmış olarak 61,4 milyar dolara gerilemiştir. 2012 yılı sonuna kadar bu eğilimin devam ederek yıl sonunda cari açığın 59 milyar dolara inmesi

[5] Kalkınma Bakanlığı, Orta Vadeli Program 2013-2015
[6] TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu, 2013 Yılı Maliye Bakanı Bütçe Sunuş Konuşması

beklenmektedir. 2011 yılı sonunda yüzde 10 olan cari işlemler açığının GSYH'ye oranının ise yıl sonunda yüzde 7,3 olacağı öngörülmektedir.

Enflasyon oranı ise, 2011 yılında belirgin bir biçimde değer kaybeden Türk Lirasına paralel olarak dolar bazında ithalat fiyatlarında kaydedilen artışlar ve maliyet koşullarındaki olumsuzlar nedeniyle beklenenin üzerinde bir artış göstermiştir. Ayrıca toplam talep koşullarının enflasyona düşüş yönünde verdiği katkının önceki iki yıla göre önemli oranda azalması da çekirdek enflasyonun yüzde 8,1 düzeyine yükselmesinde etkili olmuştur. Gıda fiyatları yıl boyunca dalgalı bir seyir izlemiş ve yılın son çeyreğinde kayda değer artış göstermiştir. Petrol fiyatlarının yıl boyunca yüksek seyretmesi de enerji fiyatlarının yıl genelinde yüksek seyretmesine neden olmuştur. Altın fiyatlarındaki hızlı yükselme, elektrik ve doğal gaz zamları ile tütün mamullerine yönelik ÖTV düzenlemeleri TÜFE yıllık artış hızını yaklaşık 2 puan yükseltmiştir. Böylece, 2011 yılı sonunda TÜFE yıllık artış hızı, önceki yıla göre 4 puanlık bir artışla, yüzde 10,5 olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılı Ekim ayı itibarıyla TÜFE birikimli artış hızı, yurt içi talepte kaydedilen yavaşlama, petrol dışı emtia fiyatlarının gerilemesi ve işlenmemiş gıda ürünleri fiyatlarında kaydedilen azalma nedeniyle, bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,6 puan azalarak yüzde 5,3 olarak gerçekleşmiştir. Ancak, petrol fiyatlarının öngörülen seviyelerin üzerinde seyretmesi, 2011 yılının son çeyreğinde TÜFE'deki yüksek artışın oluşturduğu baz etkisi ile Eylül ve Ekim aylarında yapılan fiyat ayarlamalarının etkisi ile yıllık enflasyon 2012 yılında yüksek seyretmiş ve Ekim ayı itibarıyla yüzde 7,8 olarak gerçekleşmiştir. Yıl sonunda TÜFE yıllık artış hızının bir önceki OVP tahmini olan yüzde 5,2 düzeyinin 2,2 puan üzerine çıkarak yüzde 7,4 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yaşanan ekonomik gelişmelerin temel enflasyon üzerinde kalıcı etki yaratmasının önüne geçebilmek amacıyla TCMB sıkı para politikası uygulamıştır. İç talebin ve kredi büyümesinin yüksek seviyelerde büyümeye devam etmesini önlemek ve enflasyon görünümünü olumsuz etkilemesini engellemek amacıyla 2011 yılı Ekim ayında gecelik borç verme faizleri 350 baz puan artırılarak faiz koridoru yukarı doğru genişletilmiştir. Bu çerçevede, piyasa fonlaması ayarlanarak bankalararası para piyasasında gerçekleşen gecelik faiz oranlarının politika faizinden daha yüksekte oluşmasına izin verilmiştir. Bu sayede, ortalama fonlama maliyeti belirgin şekilde artırılmış ve esnek para politikası çerçevesinde ortalama fonlama maliyetinin politika faizinin üzerinde seyretmesine izin verilmiştir. Enflasyonist risklerin görece azalmasıyla birlikte Merkez Bankası Eylül ayındaki Para Politikası Kurulunda faiz koridorunun üst sınırında indirime gidilmiştir. Diğer taraftan, Merkez Bankası, 2012 yılında bankaların likidite yönetimini daha az maliyetli ve daha esnek

bir yapıya kavuşturmayı, döviz kurunda oynaklığı azaltmayı ve döviz rezervlerini güçlendirmeyi amaçlayan adımlar atmıştır. Bu doğrultuda, Türk Lirası yükümlülükler için tesis edilmesi gereken zorunlu karşılıkların döviz veya altın olarak tutulabilecek kısmına ilişkin üst sınırlar kademeli olarak yükseltilmiştir.

Kamu dengesi ele alındığında ise, 2011 yılında genel devlet açığı GSYH'ye oran olarak başlangıçta öngörülen düzeyin yüzde 1,8 puan altında gerçekleşmiştir. Bu olumlu performansın yüzde 0,6 puanı gelirlerden, yüzde 0,7 puanı faiz giderlerinden, yüzde 0,5 puanı ise faiz dışı harcamalardan kaynaklanmıştır. Gelirlerde sağlanan performansta, ekonomide yaşanan güçlü toparlanma, istihdamdaki artış ve bazı kamu alacaklarının yeniden yapılandırılması etkili olmuştur. Faiz giderleri, nominal tutar olarak, programlananın altında gerçekleşmiş; faiz dışı harcamalar ise programlananın üzerine çıkmıştır.

2012 yılında genel devlet gelirlerinin GSYH'ye oranının sosyal güvenlik prim gelirlerindeki artışa paralel olarak bir önceki yılın yüzde 0,6 puan üzerinde, yüzde 37 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Faiz giderlerinin 2011 yılı seviyesine yakın gerçekleşmesi, faiz dışı harcamaların ise özellikle cari giderler ve transferlerdeki artış nedeniyle bir önceki yıla göre yüzde 1,7 puan artması beklenmektedir. Böylece, GSYH'ye oranla yüzde 0,8 olarak hedeflenen genel devlet açığının, 2012 yılı sonunda, yüzde 1,6 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca, GSYH'ye oran olarak, yüzde 1,1 olması programlanan kamu kesimi borçlanma gereğinin yüzde 1,7 olması öngörülmektedir. Öte yandan, faiz giderleri ve özelleştirme gelirleri hariç kamu kesimi fazlasının ise programlanan seviye olan yüzde 1,7 seviyesinde kalması beklenmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak 2011 yılında yüzde 39,2 olarak gerçekleşen AB tanımlı genel devlet borç stokunun GSYH'ye oranının 2012 yılında yüzde 36,5 düzeyinde olması beklenmektedir.

1.2. 2013-2015 Dönemi Makroekonomik Hedef ve Politikalar

2013-2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programın temel amaçları potansiyel büyüme hızına ulaşmak, cari işlemler açığını daha da azaltmak, enflasyonu düşürmek ve kamu mali dengelerini iyileştirerek makroekonomik ve finansal ortamı güçlendirmek olarak sıralanmıştır. Gelişme eksenleri ise, Kalkınma Planı ile uyumlu olarak, rekabet gücünün artırılması; istihdamın artırılması; beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi; bölgesel gelişme ve bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması ve kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması olarak belirlenmiştir.

Program incelendiğinde, 2013-2015 döneminde maliye, para ve gelir politikaları ile makro ihtiyati düzenlemelerin güven, istikrar ve öngörülebilirliği güçlendirecek ve

ekonominin dış şoklara karşı dayanıklılığını artıracak bir çerçevede uygulanacağı; istihdamı artırmak için ise istikrarlı büyüme ortamını sağlayacak politikaların yanı sıra işgücünün niteliğini, işgücü piyasasının esnekliğini ve işgücüne katılımı artıracak politikalara ağırlık verileceği görülmektedir.

Orta Vadeli Programın makroekonomik hedef ve göstergeleri belirlenirken; küresel ekonominin büyüme hızını aşamalı ve yavaş bir şekilde artıracağı; buna karşın Türkiye'nin ticaret ortaklarında beklenen büyümenin ise daha ılımlı bir seyir izleyeceği, gelişmekte olan ülke ekonomilerine sermaye girişinin devam edeceği ve ithalat ve ihracat fiyatlarımızın yatay bir seyir izleyeceği varsayılmıştır. Bu varsayımlar altında Program dönemi makroekonomik hedef ve politikaların temel çerçevesi aşağıdaki şekilde öngörülmektedir.

1.2.1. Büyüme

Orta Vadeli Programda yer verilen büyümeye ilişkin hedefler Tablo1.1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.1 Orta Vadeli Programda Yer Verilen Büyümeye İlişkin Hedefler

	2013	2014	2015
GSYH Büyümesi (%)	4,0	5,0	5,0
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	1.571	1.740	1.933
GSYH (Milyar Dolar, Cari Fiyatlarla)	858	919	998

Başta AB ülkeleri olmak üzere, ihracat yaptığımız ülkelerdeki taleplerin düşük seyretmesi nedeniyle 2013 yılı GSYH büyümesi yüzde 4, 2014 ve 2015 yıllarında ise büyümenin potansiyel seviyesi olan yüzde 5 oranında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Büyümenin sürdürülebilirliğini sağlamak için ihracatı artırıp ithalat bağımlılığını azaltmaya yönelik olarak yerli ve uluslararası yatırımların desteklenmeye devam edilmesi beklenmektedir. Yurt içi tasarrufların artırılması için tüketim harcamalarının gelirlerle dengeli olarak büyümesini sağlayacak politikalar izlenmesi, gerek kamuda gerekse özel sektörde israfı azaltmaya yönelik tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır. Tasarruf bilincinin oluşturulması için düzenli çalışmalar yapılması, rekabet gücünün artırılması için daha verimli, araştırma-geliştirmeye dayalı ve yenilikçi üretim yapısına geçişin desteklenmesi hedeflenmiştir.

1.2.2. İstihdam

Program döneminde ekonomik büyümeyle birlikte tarım dışında 1,6 milyon kişilik yeni istihdam olanağının sağlanması amaçlanmaktadır. Ancak tarım istihdamında beklenen sınırlı gerilemeye bağlı olarak istihdam artışının 1,5 milyon kişi olacağı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede dönem sonunda işgücüne katılma oranının yüzde 49,8, istihdam oranının yüzde 45,5, işsizlik oranının ise yüzde 8,7 olması beklenmektedir.

İstihdamı artırmaya yönelik olarak yerli ve uluslararası yatırımların desteklenmeye devam edilmesi, kayıt dışılığın ve bölgelerarası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik politikaların desteklenmesi amaçlanmaktadır. Kırsal kesimde, verimliliği görece yüksek ekonomik faaliyet alanlarının geliştirilmesi suretiyle, istihdam ve katma değerin artırılması hedeflenmektedir.

1.2.3. Kamu Maliyesi ve Maliye Politikası

Küresel konjonktürdeki belirsizliklere karşın Türkiye ekonomisinin dayanıklılığının korunması açısından son yıllarda uygulanan ihtiyatlı maliye politikalarının önümüzdeki dönemde de devam ettirilmesi kritik önem taşımaktadır. Program döneminde makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, özel sektör öncülüğünde bir büyüme sürecinin desteklenmesi, maliye politikasının cari açıkla ve enflasyonla mücadeleye yardımcı olacak bir eksenle yürütülmesi hedeflenmektedir. Kamu idarelerinin, belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda kendilerine tahsis edilen ödenekleri etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanmaları ve çok yıllı bütçeleme yaklaşımıyla belirlenen kamu harcamalarında programlanan miktarın aşılmaması esas alınacaktır.

Bu bağlamda program döneminde, yatırımların öncelikli olarak sosyal ihtiyaçları giderecek ve üretken faaliyetleri destekleyecek nitelikteki altyapıya yönlendirilmesi suretiyle kamu yatırımlarının etkinliği artırılacaktır. Kamu gelir politikası; etkin, basit ve adil bir vergi sistemi oluşturarak sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek, yurt içi tasarrufları artıracak, istihdam ve yatırımları teşvik edecek, ekonomide kayıtdışılığı azaltacak ve bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak biçimde uygulanacaktır. Borçlanma politikası yürütülürken, iç ve dış piyasa koşulları ile maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, finansman ihtiyacının orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması esas alınacaktır.

Kamu kesimi açığının GSYH'ye oranının 2012 yılı sonunda yüzde 1,7 olması beklenirken bu oranın program dönemi sonunda yüzde 0,9 seviyesine gerilemesi beklenmektedir. Benzer şekilde program dönemi sonunda genel devlet açığının GSYH'ye oranının; 2012 yılında gerçekleşmesi beklenen yüzde 1,6 seviyesinden yüzde 0,9 düzeyine inmesi öngörülmektedir. Program tanımlı kamu kesimi fazlasının GSYH'ye oranının ise dönem boyunca sürekli artarak 2012 yılındaki yüzde 0,5 seviyesinden yüzde 1,1 seviyesine çıkması beklenmektedir. Genel devlet harcama ve gelirlerinin ise son yıllardaki seviyelerde gerçekleşmesi öngörülmektedir.

1.2.4. Para Politikası ve Enflasyon

Program döneminde gıda enflasyonunun yüzde 7 civarında dalgalanması, toplam talebin enflasyona düşüş yönünde yaptığı katkının devam etmesi ve emtia fiyatlarının istikrarlı bir seyir izlemesi; bu bağlamda TÜFE yıllık artış hızının yüzde 5 seviyesine inmesi beklenmektedir.

Para politikasının temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek olmakla birlikte, destekleyici bir amaç olarak finansal istikrar da gözetilmeye devam edilecektir. Temel para politikası aracı olarak kısa vadeli faiz oranlarının yanı sıra, zorunlu karşılık oranları ve faiz koridoru gibi birbirini tamamlayıcı nitelikteki araçlar ile Türk Lirası ve döviz cinsi likidite uygulamaları birlikte kullanılmaya devam edilecektir. Dalgalı döviz kuru rejimi uygulamasına bu dönemde de devam edilecektir.

1.2.5. Ödemeler Dengesi

İstikrarlı bir büyüme için finansman kalitesi yüksek ve sürdürülebilir bir cari açık düzeyine ulaşılması gerekmektedir. Bu çerçevede yurt içi tasarrufları artırmaya ve ekonominin üretim yapısının ithalata olan yüksek bağımlılığını azaltmaya yönelik oluşturulan politikaların da katkısıyla, 2011 yılında yüzde 10 olarak gerçekleşen cari işlemler açığının GSYH'ye oranının 2012 yılı sonunda yüzde 7,3 ve dönem sonunda yüzde 6,5 düzeyine inmesi hedeflenmektedir. Ayrıca program dönemi ele alındığında ticaret ortaklarımızın büyümesinin ılımlı seyredeceği, ihracatta pazar ve ürün çeşitlenmesinin artacağı tahmin edilmektedir.

Diğer taraftan cari açığın mümkün olduğunca doğrudan yatırımlar ve uzun vadeli kaynaklarla finanse edilmesi gerekmektedir. Yurt içi tasarrufların artırılması, mali disiplinin korunması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, işgücü piyasasının esneklik ve etkinliğinin artırılması, kayıt dışılıkla etkin mücadele edilmesi ve İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi çalışmaları cari açıkla mücadelede önemli katkı sağlayacak ve doğrudan yabancı sermaye girişini hızlandıracaktır.

2. KAMU KESİMİ GÖSTERGELERİ

Uluslararası standartlar çerçevesinde ülkemizde kamu kesimi; merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, sosyal güvenlik kuruluşları ile genel sağlık sigortası, fonlar, döner sermayeler, İşsizlik Sigortası Fonu ve KİT'lerin toplamından oluşmaktadır. Aşağıda Kalkınma Bakanlığı tarafından metodolojisi belirlenen kamu kesimi genel dengesi ile ilgili değerlendirmeler yer almaktadır. Ayrıca, kamu

kesiminden KİT'lerin çıkarılması sonucu elde edilen genel devlet kapsamındaki kurumlara ilişkin verilere de yer verilmiştir.

2.1. Kamu Kesimi Genel Dengesi

Kamu kesimi genel dengesinde; kamu kesimi tasarruf-yatırım fark[7], sermaye transferleri, kasa-banka/borçlanma ana kalemleri arasındaki ilişkiler birbirlerini dengeleyici özellik göstermektedir. 2012 yılında kamu kesimi tasarruf-yatırım farkının cari fiyatlarla (-) 28.507 milyon TL, sermaye transferlerinin 4.266 milyon TL, kasa-banka/borçlanmanın ise 24.241 milyon TL olarak gerçekleşeceği tahmin edilirken, 2013 yılında kamu kesimi tasarruf-yatırım farkının cari fiyatlarla (-) 36.088 milyon TL, sermaye transferlerinin 13.263 milyon TL, kasa-banka/borçlanmanın ise 22.825 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir. 2013 yılına ilişkin olarak programlanan kamu kesimi dengesine göre; cari transferler ve sosyal fonlardaki artış ile faktör gelirlerindeki azalmaya rağmen, özellikle vergi gelirleri başta olmak üzere kamu gelirlerinde öngörülen artış ile kamu harcanabilir gelirinin artması beklenmektedir.

Tablo 1.2 Kamu Kesimi Genel Dengesi

(milyon TL)

	2012*	2013**
I. Kamu Harcanabilir Geliri	200.542	216.524
II. Cari Giderler	-166.042	-184.001
III. Kamu Tasarrufu (I-II)	34.501	32.523
IV. Yatırımlar	-63.007	-68.611
V. Tasarruf-Yatırım Farkı (III-IV)	-28.507	-36.088
VI. Sermaye Transferleri	4.266	13.263
VII. Kasa-Banka/Borçlanma	24.241	22.825
BORÇLANMA GEREĞİ	24.831	23.391

* Gerçekleşme Tahmini

** Program

Cari fiyatlarla 2012 yılında 200.542 milyon TL olarak gerçekleşmesi tahmin edilen kamu harcanabilir gelirinin, özellikle vergi gelirlerinde beklenilen 38.923 milyon TL'lik artış ile 2013 yılında cari fiyatlarla 216.524 milyon TL'ye yükselmesi programlanmıştır. Kamu harcanabilir gelirinde programlanan 15.982 milyon TL'lik (yüzde 7,9) artışa rağmen cari giderlerde planlanan 17.959 milyon TL'lik (yüzde 10,8) artış dolayısıyla kamu tasarruf fazlasında 1.978 milyon TL tutarında bir azalma (yüzde 5,7) beklenmektedir.

Kriz sonrası dönemde, 2012 yılı için 184.655 milyon TL olarak programlanan kamu harcanabilir gelirinin, ekonomide yaşanan olumlu gelişmeler çerçevesinde, revize edilerek

[7] **Kamu tasarruf-yatırım farkı** = tasarruf – yatırım
Kamu tasarrufu = Kamu harcanabilir geliri - cari giderler
Kamu harcanabilir geliri = Kamu gelirleri – (cari transferler + sosyal fonlar)

2012 yılı sonunda 200.542 milyon TL olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Bu gelişme kamu tasarrufunu olumlu yönde etkilemiştir. 2012 yılı programında cari fiyatlarla 29.992 milyon TL fazla vermesi öngörülen kamu tasarrufunun, yüzde 15 oranında revize edilerek 2012 yılı sonu itibarıyla cari fiyatlarla 34.501 milyon TL düzeyinde fazla vereceği hesaplanmıştır. Kamu yatırımlarının ise 2012 yılında 63.007 milyon TL olarak gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında 68.611 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir.

2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahmine göre yüzde 26,5'lik bir artışla cari fiyatlarla (-) 36.088 milyon TL olarak programlanan kamu tasarruf-yatırım farkı, sermaye transferleri ile kasa-banka/borçlanma dengesiyle karşılanmaktadır. 2012 yılı gerçekleşme tahminine göre cari fiyatlarla 4.266 milyon TL olarak revize edilen sermaye transferleri, 2013 yılında yüzde 210,9'luk bir artışla cari fiyatlarla 13.263 milyon TL olarak programlanmıştır. Kasa-banka/borçlanma ise, kamu harcanabilir geliri ile sermaye transferlerindeki artışa paralel olarak 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 5,8'lik bir azalışla cari fiyatlarla 22.825 milyon TL olması programlanmaktadır.

Kasa-banka/borçlanma kalemi; kasa-banka değişimi, dış borçlanma (net), iç borçlanma (net) ve stok değişim fonundan oluşmaktadır. 2012 yılında cari fiyatlarla kasa-banka değişimi (-) 1.502 milyon TL, dış borçlanma (net) 2.229 milyon TL, iç borçlanma (net) 24.105 milyon TL ve stok değişim fonunun ise (-) 590 milyon TL olarak gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında cari fiyatlarla kasa-banka değişimi (-) 18 milyon TL, dış borçlanma (net) 5.655 milyon TL, iç borçlanma (net) 17.754 milyon TL ve stok değişim fonunun ise (-) 565 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.[8]

Kamu kesimi genel dengesinin önemli göstergelerinden biri olan kamu kesimi borçlanma gereğinin[9], kamu tasarrufunda 2012 yılı sonu itibarıyla gerçekleşmesi beklenen fazlanın 2013 yılında azalmasının ve aynı dönemde kamu yatırımında bir artışın beklenmesi dolayısıyla kamu tasarruf-yatırım farkında beklenen artışın, sermaye transferlerinde ve diğer kalemlerde beklenen olumlu gelişmeler çerçevesinde, 2012 yılında kamu kesimi genel dengesinin cari fiyatlarla 24.831 milyon TL ve GSYH içindeki payının ise yüzde 1,73 gerçekleşmesi beklenirken, 2013 yılında cari fiyatlarla 23.391 milyon TL'ye ve GSYH içindeki payının ise yüzde 1,49'a düşmesi programlanmıştır.

---

[8] Kamu kesimi genel dengesinde iç ve dış borç faiz ödemeleri cari transferler bölümünde yer alırken, iç ve dış borç anapara hareketleri (borçlanma veya ödeme) kasa-banka/borçlanma ana grubu altında dış borçlanma ve iç borç/alacak (net) kalemlerinden izlenebilmektedir.

[9] Kasa-banka/borçlanma, tasarruf-yatırım farkı ile sermaye transferleri toplamından oluşmaktadır.

Diğer yandan, genel devlet yukarıda da belirtildiği üzere merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kurum ve kuruluşlar, mahalli idareler, sosyal güvenlik kuruluşları ile genel sağlık sigortası, fonlar, döner sermayeler ve İşsizlik Sigortası Fonunun harcama ve gelirlerinin toplamından oluşmakta olup genel devlet dengesi, kamu kesimi genel dengesi metodolojisinden farklı özellikler göstermektedir.

Genel devlet dengesinde harcama ve gelirlerin hesaplanması sırasında dikkat edilmesi gereken husus, genel devlet kapsamı içindeki birimler arasındaki transfer işlemlerinde, söz konusu transfer tutarlarının, transferi yapan kuruluşta harcama olarak; transfer yapılan kuruluşta da gelir olarak gösterilmemesidir. Böylece, bir kamu geliri, geliri ilk olarak elde eden birimin hesabında gelir; nihai olarak harcayan birimin hesabında da gider olarak yazılmaktadır. Yapılan bu işlem sonucunda kuruluşlar itibarıyla denge rakamları değişmekte, ancak toplam genel devlet dengesi değişmemektedir. Ayrıca, Kalkınma Bakanlığı tanımlı kamu kesimi genel dengesi hesaplanırken yapılan bazı gelir ve harcama kalemlerindeki netleştirmeler, genel devlet dengesi oluşturulurken yapılmamaktadır.

Tablo 1.3 Genel Devlet Toplam Gelir-Harcamaları ve Borçlanma Gereği

	Cari Fiyatlarla, Milyon TL		GSYH'ye Oran, Yüzde	
	2012*	**2013****	**2012**	**2013**
I. Genel Devlet Toplam Geliri	**530.687**	**595.344**	**36,99**	**37,89**
Gelir	529.328	585.865		
Özelleştirme geliri	1.359	9.479		
II. Genel Devlet Toplam Harcaması	**553.516**	**618.966**	**38,58**	**39,39**
Genel Devlet Faiz Dışı Harcamalar Toplamı	**503.002**	**564.333**	**35,06**	**35,92**
Genel Devlet Borçlanma Gereği (I-II)	**22.829**	**23.622**	**1,59**	**1,50**
Özelleştirme Geliri Hariç	24.188	33.101		

* Gerçekleşme Tahmini

** Program

Yukarıda belirtilen metodolojiye göre hesaplanan genel devlet toplam gelirleri, 2012 yılı gerçekleşme tahminine göre yüzde 12,1'lik bir artış oranı ile cari fiyatlarla 595.344 milyon TL'ye yükselmesi programlanmaktadır. Genel devlet toplam harcaması ise 2011 yılı gerçekleşme tahminine göre yüzde 11,8'lik bir artışla cari fiyatlarla 618.966 milyon TL'ye yükselmesi beklenmektedir. Genel devlet toplam geliri ve harcamasındaki bu değişimlere bağlı olarak genel devlet borçlanma gereği, 2012 yılında cari fiyatlarla 22.829 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 3,4'lük bir artış ile cari fiyatlarla 23.622 milyon TL olarak programlanmaktadır. Diğer

yandan, özelleştirme gelirleri ise 2013 yılı programında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre yüzde 597,4'lük bir artış ile cari fiyatlarla 9.479 milyon TL olarak öngörülmektedir. Özelleştirme gelirlerinde programlanan bu artışın genel devlet borçlanma gereğine dâhil edilmemesi durumunda, genel devlet borçlanma gereği 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 36,8'lik bir artışla cari fiyatlarla 33.101 milyon TL olarak programlanmıştır.

2.2. Merkezi Yönetim Bütçesi

Kamu kesimi genel dengesinde merkezi yönetim bütçesi (kamu) harcanabilir geliri; vergiler, vergi dışı normal gelirler, faktör gelirleri, sosyal fonlar ve cari transferlerin toplamından oluşmaktadır.[10] Merkezi yönetim bütçesi (kamu) harcanabilir geliri 2012 yılında cari fiyatlarla 138.780 milyon TL iken, 2013 yılında bu rakamın yüzde 3,49'luk bir artışla cari fiyatlarla 143.625 milyon TL'ye yükselmesi beklenmektedir. Bu artışta, vergi gelirlerinin 2012 yılında 238.910 milyon TL'den, 2013 yılında yüzde 13,8'lik bir artışla 271.911 milyon TL'ye yükselmesinin etkili olduğu söylenebilir. 2013 yılında vergi gelirlerinde öngörülen artışın temel belirleyicileri arasında; 22/09/2012 tarihli ve 2012/3735 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla (BKK) 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı listelerde yer alan bazı malların ÖTV oran ve tutarları ile 492 sayılı Harçlar Kanununun (4) sayılı tarifesinde yer alan tapu işlemleri üzerinden alınan harç oranında değişiklik yapılması, bu kapsamda alkollü içkiler üzerindeki maktu ÖTV tutarlarının yüzde 17 oranında ve akaryakıt ürünleri üzerindeki maktu ÖTV tutarlarının 0,3 TL tutarında artırılması, motor silindir hacmi 1600 cm3'ü geçmeyen otomobiller için uygulanan ÖTV oranının yüzde 37'den yüzde 40'a yükseltilmesi, bunun yanı sıra, tapu işlemleri üzerinden binde 16,5 nispetinde alınan tapu harcı oranının binde 20 düzeyine yükseltilmesi, ayrıca, BOTAŞ'ın vergi yükümlülüklerinin önemli bir kısmını yerine getireceğinin varsayılması sayılabilir.

---

[10] DPT kamu kesimi genel dengesi tanımları çerçevesinde;
- Merkezi yönetim bütçesi vergi gelirleri, vasıtalı ve vasıtasız olarak sınıflandırılmakta, servete ilişkin vergileri içermemektedir. Servet vergileri sermaye transferleri kaleminde yer almaktadır. Gelir vergisi ve kurumlar vergisi vasıtasız vergileri oluşturmaktadır.
- Vasıtalı vergiler ise banka ve sigorta muameleleri vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergileri, özel iletişim vergisi, şans oyunları vergisi, özel işlem vergisi, uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler, damga vergisi ve harçlar toplamından oluşmaktadır.
- Vergi dışı normal gelirler; para cezaları, kişi ve kurumlardan alınan paylar, özel gelirler, çeşitli vergi dışı gelirler ve alacaklardan tahsilâtların toplamından meydana gelmektedir.
- Faktör gelirleri; yıl sonu karlarından aktarmalar hariç olmak üzere döner sermaye ve benzeri kurumların karları, hazine portföyü ve iştirak gelirleri, KİT'lerden ve İDT'lerden sağlanan gelirler, faiz, ikraz ve tavizlerden elde edilen gelirler, menkul ve gayrimenkul kiraları, değerli kâğıtların satışı, kurumlar hâsılatı, devlet payları, hizmet gelirleri ve TCMB safi hasılat toplamından oluşmaktadır.
- Cari transferler (net); yeşil kart harcamaları, devlet borçları genel giderleri, faiz giderleri, görev zararları, hazine yardımları, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile uluslararası kuruluşlara katılma payları hariç olmak üzere yurt dışına ve hane halkına yapılan transferler, sermaye transferleri, KİT'ler ve devlet iştirakleri hariç olmak üzere borç verme, personel yedek ödeneği ve yatırımları hızlandırma fonu dışındaki yedek ödenekler, döner sermaye ve benzeri kurumların yıl sonu karlarından aktarmalar ile özel gelirler hariç olmak üzere alınan bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

Tablo 1.4 Kamu Kesimi Genel Dengesinde Merkezi Yönetim Bütçesi

(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2012*	2013**
I. Kamu Harcanabilir Geliri	138.780	143.625
II. Cari Giderler	-131.062	-142.955
III. Kamu Tasarrufu (I-II)	7.718	670
IV. Yatırımlar	-37.182	-37.496
V. Tasarruf-Yatırım Farkı (III-IV)	-29.463	-36.826
VI. Sermaye Transferleri	-4.008	2.933
VII. Kasa-Banka/Borçlanma	33.472	33.893
BORÇLANMA GEREĞİ	33.472	33.893

* Gerçekleşme Tahmini
** Program

Faktör gelirlerinin 2012 yılında cari fiyatlarla 24.548 milyon TL'den, 2013 yılında yüzde 28,7'lik bir düşüşle cari fiyatlarla 17.501 milyon TL düzeyinde programlanması ve cari transferlerin 2012 yılında cari fiyatlarla 146.759 milyon TL'den, yüzde 15,2'lik bir artışla 2013 yılında cari fiyatlarla 169.137 milyon TL'ye yükselmesi öngörülmektedir. Cari transferde programlanan artışın oluşmasında; 2012 yılında asgari ücretin ve aktif sigortalı sayısının öngörülenin üzerinde artmasının 2013 yılı prim gelirleri üzerindeki yukarı yönlü etkisine rağmen bu gelişmenin devlet sosyal güvenlik katkısını artırması; intibak düzenlemesinin maliyeti ve tedavi giderlerindeki artış beklentisinin etkisiyle sosyal güvenlik transferlerinin artması; Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkentliği hazırlıkları, İzmir EXPO organizasyonu ve mahalli idare seçim hazırlıkları kapsamında yapılan transferler ile yükseköğretim harçlarının kaldırılmasının etkisiyle hanehalkına yapılan transferlerin etkili olduğu görülmektedir.

Merkezi yönetim (kamu) harcanabilir gelirinden cari giderler çıkarıldığında, kamu tasarruf hacmine ulaşılmaktadır. Cari giderlerin 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 9'luk bir atış göstermesi beklenmektedir.[11] Cari giderleri etkileyen gelişmeler içinde kamu görevlilerinin aylık ve ücretlerinde toplu görüşmeler neticesinde 2013 yılının ilk altı ayında yüzde 3 ve ikinci altı ayında da yine yüzde 3 oranında artış yapılması ve ilave personel istihdamı sayılabilir.

Merkezi yönetim bütçesinin (kamu) tasarruf fazlası 2012 yılında 7.718 milyon TL iken, 2013 yılında 670 milyon TL'ye düşmesi beklenmektedir. Bununla birlikte, kamu yatırımları, bir önceki yıl gerçekleşme beklentisine göre önemli bir oranda değişiklik olmaksızın, 2013 yılında 37.496 milyon TL olarak programlanmıştır. Programlanan bu değişim çerçevesinde, 2013 yılı kamu kesimi tasarruf-yatırım açığı, bir önceki yıl

[11] DPT kamu kesimi genel dengesi tanımları çerçevesinde cari giderler; personel harcamaları, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri, savunma harcamaları, yeşil kart hariç sağlık harcamaları, diğer mal ve hizmet giderleri ve personel yedek ödeneğinden meydana gelmektedir.

gerçekleşme tahminine göre, yüzde 25 oranında bir artış ile (-) 36.826 milyon TL olması programlanmaktadır. 2013 yılında kamu kesimi tasarruf-yatırım açığının karşılanması amacıyla sermaye transferleri 2.933 milyon TL, kasa-banka/borçlanmanın ise 33.893 milyon TL olarak programlanmıştır.[12]

Burada üzerinde durulması gerekli olan nokta; sermaye transferlerinin 2012 yılında cari fiyatlarla (-) 4.008 milyon TL gerçekleşmesinin beklendiği bir ortamda 2013 yılında 2.933 milyon TL olarak programlanmasıdır. Bu artışta, KÖYDES için 578 milyon TL, SUKAP için 526 milyon TL, SODES için 210 milyon TL, kalkınma ajansları için 479 milyon TL ve TÜBİTAK Ar-Ge harcamaları için 841 milyon TL'lik ilave kaynak tahsisinin belirleyici olduğu görülmektedir.

2.3. Mahalli İdareler

Mahalli idareler dengesi; il özel idareleri, belediyeler, büyükşehir belediyelerine bağlı idareler, belediyelerin oluşturduğu birlikler ve İller Bankası hesaplarını kapsamaktadır.

Tablo 1.5 Kamu Kesimi Genel Dengesinde Mahalli İdareler

(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2012*	2013**
I. Kamu Harcanabilir Geliri	45.478	51.923
II. Cari Giderler	-32.455	-38.282
III. Kamu Tasarrufu (I-II)	13.023	13.641
IV. Yatırımlar	-15.144	-18.201
V. Tasarruf-Yatırım Farkı (III-IV)	-2.122	-4.559
VI. Sermaye Transferleri	3.195	3.336
VII. Kasa-Banka/Borçlanma	-1.073	1.224
BORÇLANMA GEREĞİ	-1.069	1.231

* Gerçekleşme Tahmini

** Program

Kamu kesimi genel dengesinde mahalli idareler (kamu) harcanabilir geliri; 2012 yılında cari fiyatlarla 45.478 milyon TL iken, 2013 yılında yüzde 14,1 oranında bir artışla cari fiyatlarla 51.923 milyon TL'ye yükselmektedir. Harcanabilir gelir kaleminde yer alan vergilerin 2012 yılında 32.235 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında yüzde 17,2 oranında bir artışla 37.808 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir. Vergi dışı normal gelirlerin ise 2012 yılında 6.411 milyon TL'den, 2013 yılında 6.930 milyon TL'ye yükselmesi; faktör gelirlerinin de 2012 yılında 10.388 milyon TL'den, 2013 yılında 11.117 milyon TL'ye yükselmesi beklenmektedir.

[12] Sermaye transferleri kamunun yatırımlarda kullanılmak üzere gerçekleştirdiği transferler ile ekonomide mevcut servetin kamu ile özel arasında el değiştirmesine yönelik işlemleri kapsamaktadır. Cari transferlerden farkı, gelir artırıcı değil servet artırıcı veya azaltıcı mahiyette olmasıdır. Sermaye transferleri; veraset ve intikal vergisi ve motorlu taşıtlar vergisi gibi servet üzerinden alınan vergiler ile sermaye gelirlerinin, KİT'lere ve devlet iştiraklerine verilen borçlar, yatırımları hızlandırma fonu, uluslararası kuruluşlara katılma payları ve kamulaştırma harcamaları ile netleştirilmesi ile elde edilmektedir.

Mahalli idareler (kamu) tasarruflarının hesaplanması açısından önem taşıyan cari giderlerin, 2012 yılında cari fiyatlarla 32.455 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında yüzde 17,9 oranında bir artışla cari fiyatlarla 38.282 milyon TL olarak programlanmıştır. Mahalli idareler cari giderlerinin, gelirlerdeki artıştan daha fazla programlanmasında yaklaşan yerel seçimlerin etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, mali disiplini artırmaya yönelik olarak, mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirleri payından kamuya olan borçlarına mahsuben yapılacak kesinti oranının, yeni borç doğmasını engellemesi ve borç stokunun azalmasına yardımcı olması beklenmektedir.

2012 yılında mahalli idarelerin tasarruf-yatırım farkının (-) 2.122 milyon TL olması beklenirken, 2013 yılında bu rakamın yüzde 114,8 oranında bir artışla (-) 4.559 milyon TL olarak gerçekleşmesi programlanmaktadır. Tasarruf-yatırım açığındaki bu artışın, yatırımlarda öngörülen artıştan kaynaklandığı görülmektedir. 2013 yılında mahalli idarelerin tasarruflarında önemli bir artış beklenmezken yatırımların 2012 yılına nazaran yüzde 20,1 oranında artması programlanmıştır.

Tasarruf-yatırım farkında oluşan açık, sermaye transferleri ile kasa-banka/borçlanma kalemleriyle dengelenmektedir. Bu doğrultuda 2013 yılında kasa-banka/borçlanma kalemi, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 214 oranında bir artışla 1.224 milyon TL olarak programlanmıştır. Kasa-banka/borçlanma kalemindeki bu artışta kasa-banka değişiminin etkili olduğu görülmektedir. Nitekim söz konusu kalemin 2012 yılına nazaran yüzde 926,7 oranında bir artışla 2013 yılında 2.762 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Diğer yandan, 2012 yılında 3.195 milyon TL gerçekleşmesi beklenen sermaye transferlerinin 2013 yılında 3.336 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir. 2013 yılında sermaye transferlerinde önemli bir artış beklenmemesine karşın, kasa-banka/borçlanma miktarındaki artış sonucu mahalli idareler (kamu) borçlanma gereğinin, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 215,1 oranında bir artışla 2013 yılında cari fiyatlarla 1.231 milyon TL olması programlanmaktadır.

2.4. Döner Sermayeli İşletmeler

Döner sermayeli işletmeler tanımı içinde yer alan kurumlar iki grupta toplanmaktadır. Birinci grupta, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki idarelere bağlı olarak faaliyet gösteren işletmeler yer almaktadır. İkinci grupta ise bu işletmelerin dışında kalan ve kendi özel

bütçeleri olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Milli Piyango İdaresi ve Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü bulunmaktadır.

Kamu kesimi genel dengesinde döner sermayeli işletmelerin (kamu) harcanabilir gelirinin 2012 yılında cari fiyatlarla 1.071 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 15,8 oranında bir azalış ile cari fiyatlarla 901 milyon TL'ye düşmesi öngörülmektedir. Döner sermayeli işletmelerin 2012 yılında vergi ödemeleri 88 milyon TL'den, 2013 yılında 97 milyon TL'ye yükselmesi beklenirken, vergi dışı normal gelir yükümlülüklerinin 2012 yılında 440 milyon TL iken, 2013 yılında 476 milyon TL'ye yükselmesi öngörülmektedir. Faktör gelirlerinin 2012 yılında 1.598 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında ise 1.474 milyon TL olarak gerçekleşmesi programlanmıştır. Kamu kesimi dengesinde, döner sermayeli işletmelerin cari giderlerinin bulunmaması nedeniyle döner sermayeli işletmelerin harcanabilir gelirlerinin tasarruflarına eşit olduğu görülmektedir. Bununla birlikte; döner sermayeli işletmelerin 2013 yılında 1.564 milyon TL yatırım harcaması programlanması ve söz konusu yatırım tutarının tasarruf tutarını aşması nedeniyle, döner sermayeli işletmelerin 663 milyon TL tasarruf–yatırım açığı vermesi öngörülmektedir.

2.5. Sosyal Güvenlik Kuruluşları

Sosyal güvenlik kuruluşları kapsamında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve İşsizlik Sigortası Fonu yer almaktadır. Sosyal güvenlik kuruluşları gelir-gider dengesine, İŞKUR'un sadece yatırımı dâhil edilmekte olup, kamu kesimi genel dengesinde İşsizlik Sigortası Fonu dengesi ayrı bir başlıkta gösterilmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinde sosyal güvenlik kuruluşları (kamu) harcanabilir geliri; faktör gelirleri, sosyal fonlar ve cari transferlerin toplamından oluşmaktadır. Sosyal güvenlik kuruluşlarının (kamu) harcanabilir gelirleri 2012 yılında cari fiyatlarla 120 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 165,8 oranında bir artışla cari fiyatlarla 319 milyon TL olarak programlanmıştır. Faktör gelirlerinin 2012 yılında 2.107 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında 2.285 milyon TL olarak programlanmıştır. Sosyal fon ödemeleri, emekli aylıklarında yapılan artışların da etkisiyle 2012 yılında 22.488 milyon TL iken, 2013 yılında 26.857 milyon TL olarak öngörülmektedir.

2012 yılında sosyal güvenlik kuruluşlarının toplam gelirlerinin 135.695 milyon TL, toplam giderlerinin 156.196 milyon TL ve gelir-gider açığının 20.501 milyon TL gerçekleşmesi beklenmektedir. GSYH 'ya oran olarak gelirlerin yüzde 9,46, giderlerin yüzde 10,89 ve açığın ise yüzde 1,43 gerçekleşmesi beklenmektedir. 2013 yılında sosyal güvenlik kuruluşlarının toplam gelirlerinin, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 11,6 oranında bir artışla 151.459 milyon TL, toplam giderlerinin, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 12,9 oranında bir artışla 176.349 milyon TL ve gelir-gider açığının ise, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 21,4 oranında bir artışla 24.891 milyon TL olması öngörülmüştür. GSYH' ya oran olarak gelirlerin yüzde 9,64, giderlerin yüzde 11,22 ve açığın yüzde 1,58 olması programlanmıştır. Sosyal güvenlik prim gelirlerini etkileyen en temel parametrelerden biri olan asgari ücretin 2013 yılı Ocak ve Temmuz aylarında yüzde 3 oranında, Devredilen SSK ve Devredilen Bağ-Kur emekli aylıklarının ise önceki altı aylık enflasyon tahminine göre Ocak ve Temmuz aylarında sırasıyla yüzde 5,32 ve yüzde 2,34 oranında artırılması öngörülmüştür. Ayrıca, emekli aylıklarına ilişkin intibak düzenlemesinin[13] 2,7 milyar TL tutarında ek yük getireceği öngörülmüştür. Gider kalemindeki bu gelişmelere mukabil 25/02/2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6111 sayılı Kanun kapsamında 2013 yılında 1,8 milyar TL gelir elde edilmesi beklenmektedir.

Cari transferlerin (merkezi yönetim bütçesinden yapılan transferler), 2012 yılında 20.501 milyon TL iken, 2013 yılında 24.891 milyon TL olarak programlanmıştır. Bu transferlere faturalı ödemeler, ek karşılıklar, devlet katkısı, emeklilere yapılan ek ödeme, hizmet akdiyle çalışanlar için 5 puan prim teşviki ve özürlü primi teşvikinden kaynaklanan transferler ile 2011 yılından itibaren prim ödeme gücü olmayanların GSS primleri dâhil değildir. Bunların dâhil edilmesiyle merkezi yönetim bütçesinden sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin 2012 yılında 62.906 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenirken, 2013 yılında 72.881 milyon TL olması programlanmıştır. Diğer yandan, kamu kesimi dengesinde, sosyal güvenlik kuruluşlarının harcanabilir gelirlerinin tasarruflarına ve tasarrufların da yapılacak yatırımlarına denk olduğu görülmektedir.

[13] 08/03/2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6283 sayılı Kanunla, farklı zamanlarda aynı hak kazanma koşulları karşılığında bağlanmış emekli aylıkları arasındaki bazı uyumsuzlukların giderilmesi amacıyla 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklik yapılarak 2000 yılından önce bağlanan SSK aylıklarının ve 01/04/2002 ila 30/06/2002 tarihleri arasında bağlanan Bağ-Kur aylıklarının yeniden hesaplanmasına ilişkin unsurlar düzenlenmiştir.

2.6. İşsizlik Sigortası Fonu

Kamu kesimi genel dengesinde işsizlik sigortası (kamu) harcanabilir geliri; faktör gelirleri, sosyal fonlar ve cari transferlerin toplamından oluşmaktadır. İşsizlik sigortasının 2013 yılında (kamu) harcanabilir geliri 10.303 milyon TL olarak programlanmıştır. Faktör gelirleri 2012 yılında 4.160 milyon TL iken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 39,4 oranında bir artışla 5.799 milyon TL, sosyal fonlar 2012 yılında 2.271 milyon TL iken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 19 oranında bir artışla 2.704 milyon TL, cari transferler 2012 yılında 1.550 milyon TL iken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 16,1 oranında bir artışla 1.800 milyon TL olarak programlanmıştır. Kamu kesimi dengesinde, işsizlik sigortasının harcanabilir gelirleri tasarruflarına eşit olduğu ve yatırımların olmadığı göz önünde bulundurulduğunda tasarrufların tamamının kasa-banka/borçlanma kalemini oluşturduğu görülmektedir.

2013 yılında İşsizlik Sigortası Fonunun prim gelirinin 5.400 milyon TL, faiz gelirinin 5.715 milyon TL ve Fona yapılan devlet katkısının ise 1.800 milyon TL olmak üzere Fonun toplam gelirinin 12.999 milyon TL olarak gerçekleşmesi programlanmaktadır. Fonun giderleri sigorta giderleri, merkezi yönetim bütçesine transferler[14] ve diğer giderler kalemlerinden oluşmaktadır. Bu kapsamda, merkezi yönetim bütçesine 2013 yılında transfer yapılması öngörülmemiş olup Fonun toplam gideri 2.696 milyon TL olarak programlanmıştır. Sonuç olarak, 2013 yılında toplam Fon varlığının 71.810 milyon TL'ye, GSYH içindeki payının ise yüzde 4,57'ye ulaşması beklenmektedir.

2.7. Fonlar

Fon dengesi kapsamı, bütçe içi Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) ile bütçe dışı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF), Savunma Sanayii Destekleme Fonu (SSDF) ve Özelleştirme Fonundan meydana gelmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinde fonların (kamu) harcanabilir geliri; 2012 yılında cari fiyatlarla 3.786 milyon TL iken, 2013 yılında cari fiyatlarla 3.819 milyon TL'ye yükselmektedir. Vergi gelirlerinin 2012 yılında 5.499 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında 5.930 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir. Vergi dışı normal gelirler 2012 yılında 928 milyon TL'den, 2013 yılında 885 milyon TL'ye düşerken,

[14] Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamındaki yatırımlar için merkezi yönetim bütçesine yapılacak transfer rakamı bu kalemde gösterilmektedir.

faktör gelirleri 2012 yılında 65 milyon TL iken 2013 yılında 39 milyon TL'ye azalması öngörülmektedir. Cari transferlerin (net) 2012 yılında 2.707 milyon TL'den, 2013 yılında 3.034 milyon TL'ye yükselmesi programlanmıştır.

Fonlar (kamu) harcanabilir gelirinden cari giderler çıkarıldığında, fonların (kamu) tasarruf hacmine ulaşılmaktadır. Cari giderlerin 2012 yılında cari fiyatlarla 2.525 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında cari fiyatlarla 2.764 milyon TL olarak programlandığı görülmektedir. Bu çerçevede, fonların (kamu) tasarruflarının 2012 yılında cari fiyatlarla 1.261 milyon TL iken, 2013 yılında 1.055 milyon TL'ye azalacağı beklenmektedir. Bununla birlikte, fonlarda (kamu) yatırım harcaması görülmediğinden 2013 yılında cari fiyatlarla tasarruf-yatırım fazlası 1.055 milyon TL olarak kabul edilmektedir. 2013 yılında fonların sermaye transferlerinde 45 milyon TL açık vermesi, kasa-banka/borçlanmanın ise 1.010 milyon TL fazla vermesi programlanmıştır.

2.8 Kamu İktisadi Teşebbüsleri

Özelleştirme kapsamında izlenen kuruluşlar dâhil KİT'lerin 2012 yılında harcanabilir gelirinin 3.327 milyon TL gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 69,3 oranında bir artışla 5.633 milyon TL olarak programlanmıştır. Faktör gelirleri 2012 yılında 3.856 milyon TL iken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 85,9 oranında bir artışla 7.171 milyon TL olarak öngörülmektedir. KİT'lerin cari giderlerine kamu kesimi genel dengesinde yer verilmediğinden, tasarrufları harcanabilir gelirlerine eşit olmaktadır. KİT'lerin yatırım harcamaları 2012 yılında 9.076 milyon TL iken, 2013 yılında, bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre, yüzde 21,5 oranında bir artışla 11.030 milyon TL olarak programlanmıştır. Böylece, KİT'lerin 2012 yılında 5.749 milyon TL olan tasarruf-yatırım açığının, 2013 yılında 5.398 milyon TL'ye düşmesi beklenmektedir. Sermaye transferleri çerçevesinde; 2012 yılında diğer transferlerin 5.410 milyon TL ve kamulaştırma/sabit değer artışlarının (-) 1.134 milyon TL olarak gerçekleşmesi tahmin edilirken, 2013 yılında diğer transferlerin 6.385 milyon TL'ye yükselmesi ve kamulaştırma/sabit değer artışlarının (-) 296 milyon TL'ye yükselmesinin programlandığı görülmektedir. Kasa-banka/borçlanma kaleminin ise 2013 yılı sonu itibarıyla 691 milyon TL fazla vermesi programlanmaktadır.

3. 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISININ ANALİZİ

3.1. 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Performansı

2012 Yılı Bütçe Performansı; bütçe açığı, faiz dışı fazla ile bütçe giderleri ve gelirlerinde yaşanan değişim açısından değerlendirilecektir. Öncelikle 2002-2011 dönemi gerçekleşmeleri, daha sonra ise 2012 yılı gerçekleşme tahminlerine ilişkin bilgiler verilecektir.

3.1.1. Merkezi Yönetim Bütçe Performansında Son Yıllarda Yaşanan Gelişmeler

3.1.1.1. Bütçe Açığı ve Faiz Dışı Fazlanın Gelişimi

Bütçe dengesinin GSYH'ye oranı ve faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranı, bütçenin performansının değerlendirilmesinde iki temel veri olarak kullanılmaktadır. Merkezi yönetim bütçesinin son yıllarına ilişkin performansı da anılan verilerin 2002-2012 arası dönemdeki seyirleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

2002 yılında yüzde 11,5 olarak gerçekleşen bütçe açığının GSYH'ye oranı, uygulanan sıkı maliye politikası neticesinde 2003 yılından itibaren azalmaya başlamış, 2006 yılında yüzde 0,6'lık bir oranla en düşük seviyesine ulaşmıştır. Küresel ekonomik kriz neticesinde dünya ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmelerin Türkiye ekonomisine yansımaları nedeniyle 2007, 2008 ve 2009 yıllarında bütçe açığının GSYH'ye oranında artış yaşanmıştır. 2009 yılında bütçe açığının GSYH'ye oranı 2006-2012 dönemindeki en yüksek seviye olan yüzde 5,5'e çıkmıştır. 2009 yılından sonra ise bu oran, krize yönelik olarak alınan yapısal tedbirlerin olumlu etkisi sayesinde takip eden yıllarda düşmüştür. 2010 yılında yüzde 3,6 seviyesinde gerçekleşen bu oran, 2011 yılında bir önceki yıla göre 2,3 puan azalarak yüzde 1,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranının yıllar itibarıyla gelişimine bakıldığında, bu oranın özellikle 2002-2004 arası dönemde sırasıyla yüzde 11,5; 8,8 ve 5,2 ile yüksek seviyelerde seyrettiği görülmektedir. Bu durumun temel sebebi 2001 krizinin ardından ortaya çıkan yüksek kamu borç stokunun azaltılması hedefidir. 2002-2008 döneminde ise faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranı ortalama yüzde 4,5 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Küresel krizin etkilerinin hissedildiği 2009 yılında bu oran yüzde 0 düzeyinde gerçekleşmiştir. Faiz dışı

fazlanın GSYH'ye oranı 2010 yılında yüzde 0,7 ve 2011 yılında da yüzde 1,9 oranında gerçekleşerek tekrar artış eğilimine girmiştir.

3.1.1.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Gelişimi

2002-2012 arası dönemde merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranına bakıldığında 2002 yılında yüzde 34,1 olan bu oranın 2006 yılında yüzde 23,5'lük oranla en düşük seviyesine geldiği gözlenmektedir. 2007 yılında yüzde 24,2 ve 2008 yılında yüzde 23,9 seviyelerinde yatay bir seyir izleyen bu oran, küresel krizin etkisiyle 2009 yılında yüzde 28,2' ye yükselmiştir. Ancak bütçe performansını gösteren diğer verilerde de olduğu gibi bütçe giderlerinin GSYH'ye oranı 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla yüzde 26,8 ve 24,2 seviyesine düşmüştür.

Faiz dışındaki bütçe giderlerinin gelişimine bakıldığında, faiz dışı giderlerin GSYH'ye oranı 2002 yılında yüzde 19,4 olarak gerçeklemiş ve 2002-2006 arası dönemde istikrarlı bir şekilde düşüş göstermiştir. 2006 yılına kadar azalan ve bu yılda yüzde 17,4 seviyesine gerileyen bu oran, 2007 yılından başlayarak artmış ve 2009 yılında dönemin en yüksek seviyesi olan yüzde 22,6' ya ulaşmıştır. Söz konusu oran 2010 ve 2011 yıllarında düşüş göstererek sırasıyla; yüzde 22,4 ve yüzde 21 seviyelerinde gerçekleşmiştir.

3.1.1.3. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Gelişimi

Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranı; 2002-2011 yılları dönemindeki en düşük seviye olan yüzde 22' ye 2004 yılında; en yüksek seviye olan yüzde 23,1' e ise 2005 yılında ulaşmıştır. Bu oranın diğer tüm yıllarda yüzde 22 ila 23 bandı içerisinde yatay bir seyir izlediği görülmektedir.

Vergi gelirlerinin GSYH'ye oranına bakıldığında bu oranın sırasıyla 2002-2010 yılları arasında yüzde 17-18 arasında gerçekleştiği görülmektedir. 2010 ve 2011 yıllarında ise bu oran sırasıyla yüzde 19,2 ve yüzde 19,6 olarak gerçekleşmiştir.

3.1.2. 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi: Hedef ve Gerçekleşme Tahminleri[15]

3.1.2.1 Bütçe Açığı ve Faiz Dışı Fazla

2012 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda, merkezi yönetim bütçe giderleri 350 milyar 948 milyon TL, merkezi yönetim bütçe gelirleri 329 milyar 845 milyon TL, bütçe açığı 21 milyar 104 milyon TL ve faiz dışı fazla 29 milyar 146 milyon TL olarak öngörülmüştür. Bu öngörüler doğrultusunda, bütçe açığının GSYH'ye oranı yüzde 1,5, faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranı ise yüzde 2 olarak hedeflenmiştir.

Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporunda yer verilen veriler çerçevesinde, 2012 yılı sonunda merkezi yönetim bütçe açığının 33 milyar 500 milyon TL olarak gerçekleşeceği ve GSYH'ye oranının da 0,8 puan artışla yüzde 2,3' e yükseleceği öngörülmektedir. Diğer taraftan, faiz dışı fazlanın 15 milyar 528 milyon TL olması ve bu tutarın GSYH'ye oranının da 0,9 puan düşüşle yüzde 1,1 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

3.1.2.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

350 milyar 948 milyon TL olarak öngörülen 2012 yılı merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oran olarak yüzde 24,6 olarak gerçekleşmesi beklenirken, yılsonu için bu tahmin 362 milyar 668 milyon TL ve GSYH'ye oranı da yüzde 25,3 olarak revize edilmiştir.

2012 yılı Ocak-Haziran döneminde bütçe giderleri, geçen yılın aynı dönemindeki 143 milyar 215 milyon TL gerçekleşmeye göre yüzde 17,9 oranında artış göstererek 168 milyar 881 milyon TL olmuştur. 2011 yılının ilk yarısı itibarıyla bütçe giderleri gerçekleşme oranı yüzde 45,5 iken, 2012 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 48,1 olmuştur.

2012 yılının ilk altı aylık döneminde faiz hariç bütçe giderleri, 2011 yılının aynı dönemindeki 120 milyar 781 milyon TL'ye göre yüzde 18,1 oranında artış göstererek 142 milyar 621 milyon TL olmuştur. 2011 yılı Ocak-Haziran döneminde 22 milyar 435 milyon TL olan faiz giderleri, 2012 yılının aynı döneminde yüzde 17 oranında artarak 26 milyar 260 milyon TL olmuştur. Bu tutar 2012 hedefinin yüzde 52,3' üne tekabül etmektedir.

---

[15] Bu kısımda yer verilen gerçekleşme tahminleri 2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporundan alınmıştır.

Bütçe ödeneklerine ekonomik sınıflandırmaya göre bakıldığında, 2012 yılı sonunda personel giderlerinin 87 milyar 145 milyon TL, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinin 14 milyar 955 milyon TL, mal ve hizmet alım giderlerinin 33 milyar 396 milyon TL, cari transferlerin 129 milyar 258 milyon TL, sermaye giderlerinin 33 milyar 731 milyon TL, sermaye transferlerinin 5 milyar 573 milyon TL, borç verme gerçekleşmesinin 9 milyar 611 milyon TL ve faiz giderlerinin ise 49 milyar TL olacağı beklenmektedir. 2012 yılının ilk altı ayında en yüksek gerçekleşme oranı yüzde 53,6 ile personel giderlerinde, en düşük gerçekleşme oranı ise yüzde 25,9 ile sermaye giderlerinde olmuştur.

3.1.2.3. Merkezi Yönetim Gelirleri

2012 yılı merkezi yönetim bütçesinde 329 milyar 845 milyon TL bütçe geliri öngörülmüş iken yıl sonunda toplam bütçe gelirlerinin bu öngörünün 648 milyon TL altında kalarak 329 milyar 197 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yüksek büyümenin yerini ılımlı bir büyümeye bıraktığı 2012 yılında, merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının 2011 yılındaki yüzde 22,9 seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir. Bununla beraber, 2012 yılında vergi gelirlerinin GSYH'ye oran olarak bir önceki yıla göre, 0,2 puan azalarak yüzde 19,4'e gerilemesi; vergi dışı diğer gelirlerin ise, kamu bankalarından elde edilen yüksek miktardaki kar payının da katkısıyla yüzde 3,5 seviyesine yükselmesi beklenmektedir.

Ocak-Haziran 2012 döneminde, merkezi yönetim bütçe gelirleri geçen yılın aynı dönemindeki 146 milyar 71 milyon TL'ye göre yüzde 11 artış göstererek 162 milyar 178 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup, bütçe hedefinin yüzde 49,2'sine ulaşılmıştır. 2011 yılı Ocak-Haziran döneminde genel bütçe gelirleri 141 milyar 187 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı Ocak-Haziran döneminde ise genel bütçe gelirleri yüzde 10,6 oranında artarak 156 milyar 127 milyon TL olmuştur.

3.2. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesine İlişkin Genel Bilgiler

3.2.1. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin Genel Özellikleri

Milli Bütçe Tahmin Raporunda 2013 Yılı Programının temel amacının; ülkemizin refah seviyesinin artırılması nihai hedefi doğrultusunda; büyümenin potansiyel seviyesine çıkarılması, istihdamın artırılması, kamu dengelerinin iyileştirilmesi ve fiyat istikrarının sağlanması olduğu belirtilmektedir. Program döneminde gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 4,

toplam yurt içi talebin sabit fiyatlarla yüzde 3,9 ve toplam sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 6,8 oranında artacağı öngörülmektedir. Ayrıca, 2013 yılında toplam tüketimin sabit fiyatlarla yüzde 3,1 oranında artması, kamu tüketiminin yüzde 3,6 ve özel tüketimin ise yüzde 3,1 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi;

- Makroekonomik istikrarın güçlendirilmesinin yanı sıra yurt içi tasarrufların artırılması suretiyle sürdürülebilir büyümenin desteklenerek potansiyel seviyesine çıkarılması,
- Mali disiplin anlayışına uygun olarak kamu politikalarının belirlenmesi ve kamu dengelerinin iyileştirilmesi,
- Ekonominin orta ve uzun vadede verimliliğini ve üretken yapısını destekleyen altyapı yatırımları ile eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilmesi,
- Sağlık, eğitim ve sosyal nitelikli harcamalara ağırlık verilerek toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve beşeri sermayenin niteliğinin artırılmasına yönelik politikaların uygulanması,
- Tarımsal desteklerinin gelir ve fiyat istikrarı sağlayacak şekilde alan ve ürün temelinde farklılaştırılması suretiyle üretimde etkinlik, verimlilik ve kalitenin artırılmasının sağlanması,
- Stratejik planlama ve performans esaslı bütçelemenin yaygınlaştırılması suretiyle kamu idarelerinin karar alma süreçlerini güçlendirilmesi, mali saydamlık ve hesap verilebilirliğin artırılması,
- Kamu taşınmazlarının ekonomiye kazandırılması ve etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılması için gerekli tedbirlerin alınması,
- Toplumda vergi bilincinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin devam ettirilmesi suretiyle vergiye gönüllü uyumun artırılması ve vergi tabanının genişletilmesi ile kayıt dışılıkla mücadele konusunda toplum bilincinin artırılması,

hedefleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

Tasarıda ayrıca;

- Bütçenin uygulanmasında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin inisiyatiflerinin artırılması amacıyla idarelerin aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabilmelerine dair yetki tanınması,

- 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer almayan projelere harcama yapılmaması ve taşıt alımının yalnızca çok acil ve zorunlu hallerde Bakanlar Kurulu kararı ile yapılabilmesi,

- Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) ödeneklerinin ilgili idarelere tahakkuk ettirilmesi suretiyle kullandırılması, bu yardımların haczedilememesi ve bunlara ihtiyati tedbir konulamaması,

- Su Kanalizasyon ve Altyapı Projesi (SUKAP) ödeneklerinin İller Bankası Anonim Şirketi aracılığıyla içme suyu ve atık su projelerinin gerçekleştirilmesinde kullanılması, bu yardımların haczedilememesi ve bunlara ihtiyati tedbir konulamaması,

- 2013 yılı içinde, 4749 sayılı Kanuna göre sağlanacak garantili imkân ve dış borcun ikraz limitinin 3 milyar ABD Dolarını aşamayacağı ve 2013 yılı bütçesi ile belirlenen genel bütçe başlangıç ödeneklerinin yüzde 1' ine kadar ikrazen özel tertip devlet iç borçlanma senedi ihraç edilebileceği,

- 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki kamu idarelerine 2012 yılında emeklilik, ölüm, istifa veya nakil sonucu ayrılan memur sayısının yüzde 50'sini geçmeyecek şekilde açıktan veya naklen atama yapılabilmesi, bu sınırlar içinde memur ihtiyacını karşılayamayacak söz konusu idarelerden yükseköğretim kurumları için ilave 5.000 adet, diğerleri için ilave 65.000 adet atama izni verilebileceği,

- Yükseköğretim kurumlarının, öğretim üyesi dışındaki boş öğretim elemanı kadrolarına, 2012 yılında emeklilik, ölüm, istifa, nakil, eğitimin tamamlanması veya başarısızlık sonucu kurumlarından ayrılan öğretim elemanı sayısının yüzde 50'sini, araştırma görevlisi kadroları için yüzde 100'ünü geçmemek üzere açıktan veya naklen atama yapılabilmesi ve bu sınırlar içinde öğretim elemanı ihtiyacını karşılayamayacak söz konusu yükseköğretim kurumları için ilave 9.000 adet atama izni verilebileceği,

öngörülmektedir.

3.2.2. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri

3.2.2.1. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklüklerinin Belirlenmesinde Esas Alınan Göstergeler

Merkezi yönetim bütçe giderleri belirlenirken, Orta Vadeli Programda ve Orta Vadeli Mali Planda belirlenen politika hedef ve öncelikleri ve Orta Vadeli Programda yer alan makroekonomik göstergeler ile idarelerin geçmiş yıllar harcama eğilimleri ile yürüttükleri önemli faaliyet ve projeler dikkate alınmıştır.

Genel bütçe gelirleri tahmin edilirken; Orta Vadeli Programda ve Orta Vadeli Mali Planda belirlenen politika hedef ve önceliklerle beraber, büyüme, dış ticaret hacmi, döviz kuru ile üretim-tüketim ve enflasyon tahminleri, vergi sistemimizin gelir esnekliği, yapılandırma gelirleri, bütçe giderleri ile ilgili büyüklükler, yürürlükteki mevzuat ve alınacak tedbirler göz önünde bulundurulmuştur.

5018 sayılı Kanunun 2 ve 18'inci maddelerine uygun olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Sayıştay ile Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların ödenek tekliflerine aynen yer verilmiş, genel bütçe gelir tahmini Maliye Bakanlığı tarafından yapılmış, özel bütçeli kuruluşlar ile düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri ise söz konusu kurumlar tarafından yapılan gelir tahminleri esas alınarak belirlenmiştir.

Ayrıca 2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi gelir ve giderleri tahmin edilirken;

- GSYH'nin yüzde 4 büyüyerek, 1.571 milyar TL olarak gerçekleşeceği,
- GSYH deflatörünün ve yıl sonu TÜFE'nin yüzde 5,3 olacağı,
- İhracatın 158, ithalatın ise 253 milyar ABD Doları olarak gerçekleşeceği, varsayılmıştır.

3.2.2.2. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi; hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç 403 milyar 988 milyon TL gider; red ve iadeler hariç 370 milyar 95 milyon TL gelir olmak üzere 33 milyar 893 milyon TL açıkla bağlanmıştır. Bütçe açığının GSYH'ye oranı yüzde 2,16'dır. Buna karşın, 53 milyar TL tutarındaki faiz ödemeleri düşüldüğünde bütçe 19 milyar 107 milyon TL faiz dışı vermektedir. Bu tutarın, GSYH'ye oranının yüzde 1,21 düzeyinde olması öngörülmüştür.

3.2.2.3. 2014-2015 Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri

2014 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi giderleri; hazine yardımı ve düzenleyici ve denetleyici kurumların gelir fazlaları hariç 436 milyar 849 milyon TL, bütçe geliri 401 milyar 369 milyon TL, bütçe açığı 35 milyar 480 milyon TL olarak öngörülmüştür. 2014 yılı bütçesinin faiz dışı fazla tahmini ise 19 milyar 520 milyondur.

2015 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi giderleri; hazine yardımı ve düzenleyici ve denetleyici kurumların gelir fazlaları hariç 471 milyar 150 milyon TL, bütçe geliri 436 milyar

841 milyon TL, bütçe açığı ise 34 milyar 309 milyon TL olarak tahmin edilmektedir. Ayrıca, 2015 yılında bütçenin 23 milyar 191 milyon faiz dışı fazla vermesi öngörülmektedir.

3.3. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Analizi

2013-2015 mali plan döneminde, özel sektör öncülüğünde büyümeyi ve istihdamı destekleyen harcamalar ile bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasını hedefleyen harcamalara daha fazla önem verilecektir. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve beşeri sermayenin niteliğinin arttırılmasına yönelik politikaların uygulanmasına da devam edilecektir. Orta ve uzun vadede, toplumun sosyal ihtiyaçlarını giderecek, ekonominin verimliliğini ve üretken yapısını destekleyen altyapı yatırımlarına ağırlık verilecektir.

Kamu yatırımlarının, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Konya Ovası Projesi (KOP) ve Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) başta olmak üzere ekonomik ve sosyal altyapı projelerine yoğunlaştırılması öngörülmektedir. Ayrıca gıda güvenliğinin sağlanması, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının gözetilmesi ile gelir ve fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik tarımsal desteklerin stratejik tarımsal ürünler gözetilerek alan ve ürün temelinde farklılaştırılması neticesinde üretimde etkinlik ve verimlilik artışı sağlanması da hedeflenmektedir. Bununla birlikte mahalli idarelerin kamuya olan borçları, borç stokunun azalmasına yardımcı olacak şekilde genel bütçe vergi paylarından mahsup edilecektir. Sağlık hizmetlerinde ise gereksiz ilaç ve tedavi harcamalarını önlemeye yönelik rasyonel tedbirler alınacaktır.

Kamu idarelerinin görev ve sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirebilmesini sağlamak üzere kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler yoğunlaştırılacaktır. Bu çerçevede, mali saydamlık ile hesap verilebilirliği artırmak amacıyla uygulamaya konulan stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme sistemi geliştirilerek uygulaması yaygınlaştırılacaktır. Bu düzenlemelere paralel olarak kamu idarelerinin etki analizi yapma kapasitelerinin geliştirilerek harcama programlarında verimlilik artışı sağlamaya yönelik idari bir mekanizma oluşturulacaktır. Ayrıca, kamu ihale sisteminin de etkinliğinin artırılması amaçlanmaktadır.

3.3.1. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2013 yılı merkezi yönetim bütçe giderleri; hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar dâhil 444.012.922.450 TL, hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç 403.987.679.000

TL'dir. Hazine yardımları ve gelirden ayrılan paylar hariç bütçe giderlerinin, 2013 yılı Programında öngörülen GSYH'ye oranı ise yüzde 25,71'dir.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe giderlerinde (hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç) 2012 yılı başlangıç ödeneklerine göre 15,1; 2012 gerçekleşme tahminine göre ise yüzde 11,4 oranında artış öngörülmüştür.

Ekonomik sınıflandırmaya göre 2013 yılı merkezi yönetim bütçe ödenekleri içinde en büyük pay sırasıyla cari transferlere, personel giderlerine ve faiz giderlerine aittir.

Tablo 1.6' da Merkez Yönetim Bütçesinin hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç ödenek dağılımı verilmektedir.

3.3.1.1. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve Oranları

Tablo 1.6 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçesi Ödenekleri

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Merkezi Yönetim Bütçesi İçerisindeki Payı (%)	GSYH'ye Oranı* (%)
Personel Giderleri	97.224.270.000	24,07	6,2
Sos.Güv.Dev.Primi Gid.	16.790.730.000	4,16	1,1
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	33.436.007.000	8,27	2,1
Faiz Giderleri	53.000.000.000	13,12	3,4
Cari Transferler	151.287.198.000	37,45	9,6
Sermaye Giderleri	33.488.724.000	8,29	2,1
Sermaye Transferleri	5.103.162.000	1,26	0,3
Borç Verme	11.115.035.000	2,75	0,7
Yedek Ödenekler	2.542.553.000	0,63	0,2
TOPLAM	**403.987.679.000**	**100,00**	**25,7**

*2013 yılı programında GSYH 1.571 milyar TL olarak öngörülmüştür.

2013 yılı merkezi yönetim bütçesinde 151 milyar 287 milyon TL ödenek öngörülen cari transferler, bütçe ödenekleri içinde en büyük payı almıştır. Cari transferlerin 72 milyar 882 milyon TL'lik kısmı sosyal güvenlik sistemine yapılacak transferlere ayrılmıştır. Gelirden ayrılan paylar karşılığında öngörülen 40 milyar 731 milyon TL'lik ödeneğin, 33 milyar 418 milyon TL'si mahalli idarelere; 6 milyar 347 milyon TL'si fonlara transfer edilecek olup, 967 milyon TL ise diğer paylar için ayrılmıştır.

Tarımsal destekleme ödemelerine ilişkin 2013 yılı merkezi yönetim bütçesinden 8 milyar 975 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Bunun yanı sıra, KİT'lerin görev zararları için bütçeden ayrılan pay 1 milyar 788 milyon TL olup toplam görev zararları ödeneğinin miktarı 4 milyar 473 milyon TL olarak belirlenmiştir.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde, sermaye giderleri ve sermaye transferleri ile yatırımları hızlandırma ve doğal afet giderlerini karşılama ödeneği dâhil olmak üzere toplam 39 milyar 237 milyon TL'lik ödeneğin yatırım harcamaları için ayrılması öngörülmüştür. Bu tutar bütçenin yüzde 9,7'sine karşılık gelmektedir.

Ulusal ve uluslararası para piyasalarındaki hareketlilikler göz önünde bulundurularak 2013 yılında faiz ödemeleri için 53 milyar TL ödenek öngörülmüştür. Bu tutar, bütçenin yüzde 13,12' sine denk gelmektedir.

3.3.1.2. Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Dağılımı ve Oranları

Tablo 1.7' de hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç Merkezi Yönetim Bütçe ödeneklerinin fonksiyonel dağılımı verilmektedir.

Tablo 1.7 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Merkezi Yönetim Bütçesi Ödenekleri

Fonksiyon Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Bütçe İçerisindeki Payı (%)	GSYH'ye Oranı* (%)
Genel Kamu Hizmetleri	121.157.481.846	30	7,71
Savunma Hizmetleri	20.420.041.449	5,05	1,3
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	28.750.664.300	7,12	1,83
Ekonomik İşler ve Hizmetler	51.189.704.479	12,67	3,26
Çevre Koruma Hizmetleri	532.440.017	0,13	0,03
İskan ve Toplum Refah Hizmetleri	6.244.294.671	1,54	0,4
Sağlık Hizmetleri	18.043.827.543	4,47	1,15
Dinlenme, Kültür Ve Din Hizmetleri	7.794.772.300	1,93	0,5
Eğitim Hizmetleri	63.510.827.700	15,72	4,04
Sos. Güv. ve Sos. Yard. Hizmetleri	86.343.624.695	21,37	5,49
TOPLAM	**403.987.679.000**	**100**	**25,71**

*2013 yılı programında GSYH 1.571 milyar TL olarak öngörülmüştür.

Bütçe giderlerine fonksiyonlar itibarıyla bakıldığında; en büyük payı sırasıyla genel kamu hizmetleri, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri ile eğitim hizmetlerinin aldığı görülmektedir.

3.3.2. Genel Bütçeli İdareler

Genel bütçeli kamu idarelerine; transfer niteliğindeki 38.787.638.450 TL tutarındaki hazine yardımı dâhil toplam 396.647.014.350 TL ödenek tahsis edilmiştir. Genel bütçeli kamu idarelerinin hazine yardımları hariç ödenekleri 357.859.375.900 TL olup, bu tutarın hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerdeki kurumların bütçelerinin toplamı olan 403.987.679.000 TL'ye oranı yüzde 88,5'dir.

3.3.2.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda, ekonomik sınıflandırmaya göre hazine yardımları hariç genel bütçe ödenekleri ile bu ödeneklerin Hazine yardımları hariç genel bütçe toplamı olan 357.859.375.900 TL'ye oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.8 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Genel Bütçe Ödenekleri

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Genel Bütçe İçerisindeki Payı (%)
Personel giderleri	84.102.396.700	23.50
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	14.555.353.000	4,07
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	27.108.195.000	7,58
Faiz Giderleri	53.000.000.000	14,81
Cari Transferler (Hazine Yardımı Hariç)	148.152.167.200	41,40
Sermaye Giderleri	15.890.622.000	4,44
Sermaye Transferleri(Hazine Yardımı Hariç)	4.021.006.000	1,12
Borç Vermeler	8.487.083.000	2,37
Yedek Ödenekler	2.542.553.000	0,71
Toplam	**357.859.375.900**	**100**

Cari transfer niteliğindeki Hazine yardımı 21.656.442.450 TL, sermaye transferi niteliğindeki Hazine yardımı ise 17.131.196.000 TL'dir. Buna göre Hazine yardımı dâhil cari transferler 169.808.609.650 TL ve Hazine yardımı dâhil sermaye transferleri 21.152.202.000 TL'dir.

3.3.2.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda, fonksiyonel sınıflandırmaya göre hazine yardımları hariç genel bütçe ödenekleri ile bu ödeneklerin Hazine yardımı hariç genel bütçe toplamı olan 357.859.375.900 TL'ye oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.9 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Genel Bütçe Ödenekleri

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Genel Bütçe Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri (Hazine Yardımı Hariç)	116.917.320.095	32,67
Savunma Hizmetleri	20.367.304.700	5,69
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	27.398.530.500	7,65
Ekonomik İşler ve Hizmetler	32.548.219.630	9,09
Çevre Koruma Hizmetleri	472.158.600	0,13
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	5.294.032.300	1,47
Sağlık Hizmetleri	16.633.022.450	4,64
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	6.039.709.010	1,68
Eğitim Hizmetleri	45.902.240.020	12,82
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	86.286.838.595	24,11
Toplam	**357.859.375.900**	**100,00**

Genel kamu hizmetlerinden yapılan hazine yardımı 38.787.638.450 TL'dir. Buna göre: hazine yardımı dâhil genel kamu hizmetleri 155.704.958.545 TL'dir.

3.3.2.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme

Genel bütçe ödeneği içinde, en fazla ödenek tahsis edilen ilk beş idare aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 1.10 Genel Bütçeli İdareler İçerisinde En Fazla Ödenek Tahsis Edilen İlk Beş Kurum

KURUMLAR	Ödenek Miktarı (TL)	Genel Bütçe İçindeki Payı (%)
MALİYE BAKANLIĞI	99.166.766.250	25,00
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	71.821.737.000	18,10
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	47.496.378.650	11,97
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	32.113.411.650	8,09
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	20.359.914.000	5,13
TOPLAM	**270.958.207.550**	**68,31**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI	**396.647.014.350**	**100,0**

Ekonomik sınıflandırmaya göre genel bütçe ödeneği içinde:

- Maliye Bakanlığına tahsis edilen ödeneğin, 90.406.851.250 TL'lik tutarı cari transferler olup, bu tutar Bakanlık bütçesinin yüzde 91'ine karşılık gelmektedir.

- Hazine Müsteşarlığına tahsis edilen ödeneğin 53.000.000.000 TL'lik kısmı faiz giderleri için öngörülmüş olup bu tutar Müsteşarlık bütçesinin yüzde 74'üne karşılık gelmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığına tahsis edilen ödeneklerin, 32.983.039.000TL'lik kısmı personel giderleridir. Bu tutar Bakanlık bütçesinin yaklaşık yüzde 70'ini oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik primleri de ilave edildiğinde bu oran yüzde 80'e çıkmaktadır.

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ödenekleri arasında 31.823.343.650 TL ile cari transferler en büyük paya sahiptir. Bu oran Bakanlığın toplam bütçesinin yüzde 99'una karşılık gelmektedir.

- Milli Savunma Bakanlığına tahsis edilen ödeneklerin, 8.661.696.000 TL'lik kısmı mal ve hizmet alım giderleri, 9.537.430.000 TL'lik kısmı ise personel giderleri olup, bu tutarlar sırasıyla Bakanlık bütçesinin yüzde 43 ve 47'sine karşılık gelmektedir.

- 2/11/2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye istinaden Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ile Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nun kurulmasıyla birlikte Sağlık Bakanlığına tahsis edilen ödenekler 2012 yılı Merkezi Yönetim Bütçesine göre yaklaşık 12 milyar TL düşerek 2.490.208.650TL'ye gerilemiştir. Yeni kurulan iki kuruma ise 14.197.229.000 TL ödenek tahsisi yapıldığı dikkate alındığında sağlık hizmetlerinde 2012 yılına göre herhangi bir ödenek kısıtlamasına gidilmediği görülmektedir.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına tahsis edilen ödenekler bir önceki yıla göre önemli miktarda artmıştır. Bakanlık bütçesi 2012 yılı Merkezi Yönetim Bütçesine göre yaklaşık 6 milyar TL artarak 14.732.738.500 TL olmuştur. Bu durumun temel nedeni 2011 yılına kadar Devlet Bakanlıklarına bağlı olarak hizmet veren; "Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü ve Sosyal Güvenlik Kurumu Primsiz Ödemeler Genel Müdürlüklerinin 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlanmış olmasıdır. Anılan genel müdürlüklerin görev ve sorumlulukları büyük ölçüde Bakanlığın bünyesinde oluşturulan "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünde" toplanmıştır. İlgili Genel Müdürlüğün ödeneklerinde 2012 yılı bütçesinde de var olan artış, 2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde de görülmektedir.

3.3.2.4. 2014 ve 2015 Yılları Ödenek Tahminleri

Genel bütçeli kamu idarelerinin; özel bütçeli idarelere transfer edilecek 42.747.722.812 TL'lik Hazine yardımı hariç 2014 yılı ödenek toplamı 386.272.580.596 TL olarak tahmin edilmektedir.

Genel bütçeli kamu idarelerinin 2015 yılı ödenek toplamı ise özel bütçeli idarelere transfer edilecek 48.580.562.636 TL hariç 414.233.773.445 TL olarak tahmin edilmektedir.

Bu çerçevede, genel bütçeli kamu idarelerinin ödeneklerinde (hazine yardımı hariç) 2014 ve 2015 yıllarında bir önceki yıla göre sırasıyla yüzde 7,93 ve 7,23; hazine yardımı dâhil ödeneklerinde ise bir önceki yıla göre sırasıyla yüzde 8 ve 7 oranlarında artış tahmin edilmektedir.

3.3.3. Özel Bütçeli İdareler

2013 yılında özel bütçeli kamu idarelerine toplam 45.002.167.100 TL ödenek tahsis edilmiştir. Söz konusu ödeneğin, Hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç Merkezi Yönetim Bütçesi toplamı olan 403.987.679.000 TL içerisindeki payı, yüzde 11'e tekabül etmektedir.

3.3.3.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda, ekonomik sınıflandırmaya göre yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen 15.227.760.500 TL'lik ödeneğin dağılımı ve bu ödeneklerin yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen ödenek toplamı içindeki oranı gösterilmiştir.

Tablo 1.11 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Yükseköğretim Kurumlarına Tahsis Edilen Ödeneğin Dağılımı

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Yükseköğretim Kurumları Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Personel Giderleri	8.028.608.000	52,72
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Dev. Primi Gid.	1.366.638.000	8,97
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.195.908.000	14,42
Faiz Giderleri	0	0,0
Cari Transferler	271.250.500	1,78
Sermaye Giderleri	3.365.356.000	22,1
Sermaye Transferleri	0	0,0
Borç Vermeler	0	0,0
Yedek Ödenekler	0	0,0
Toplam	**15.227.760.500**	**100,0**

Aşağıda, ekonomik sınıflandırmaya göre özel bütçeli diğer idarelere tahsis edilen 29.774.406.600 TL'lik ödeneğin dağılımı ve bu ödeneklerin özel bütçeli diğer idarelere tahsis edilen toplam ödenek içindeki oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.12 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Özel Bütçeli Diğer İdarelere Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Özel Bütçeli Diğer İdareler Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Personel giderleri	4.706.989.300	15,81
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Dev. Primi Gid.	834.441.000	2,8
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.723.234.000	12,5
Faiz Giderleri	0	0,0
Cari Transferler	2.818.351.300	9,47
Sermaye Giderleri	13.981.283.000	46,96
Sermaye Transferleri	1.082.156.000	3,63
Borç Vermeler	2.627.952.000	8,83
Yedek Ödenekler	0	0,0
Toplam	29.774.406.600	100,0

3.3.3.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda, fonksiyonel sınıflandırmaya göre yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen 15.227.760.500 TL'lik ödeneğin dağılımı ve bu ödeneklerin yükseköğretim kurumlarına tahsis edilen ödenek toplamı içindeki oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.13 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Yükseköğretim Kurumlarına Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Yükseköğretim Kurumları Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	1.552.435.000	10,19
Savunma Hizmetleri	9.893.500	0,06
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	314.995.000	2,06
Ekonomik İşler ve Hizmetler	0	0,0
Çevre Koruma Hizmetleri	0	0,0
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0	0,0
Sağlık Hizmetleri	1.261.403.000	8,28
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	177.506.500	1,16
Eğitim Hizmetleri	11.911.527.500	78.22
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hiz.	0	0,0
Toplam	15.227.760.500	**100,0**

Aşağıda, fonksiyonel sınıflandırmaya göre özel bütçeli diğer idarelere tahsis edilen 29.774.406.600 TL'lik ödeneğin dağılımı ve bu ödeneklerin özel bütçeli diğer idarelere tahsis edilen toplam ödenek içindeki oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.14 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Özel Bütçeli Diğer İdarelere Tahsis Edilen Ödeneklerin Dağılımı

Fonksiyon Türü	Ödenek Miktarı (TL)	Özel Bütçeli Diğer İdareler Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	2.376.772.751	7,98
Savunma Hizmetleri	42.808.249	0,14
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	935.643.800	3,14
Ekonomik İşler ve Hizmetler	17.963.184.849	60,33
Çevre Koruma Hizmetleri	60.281.417	0,2
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	950.262.371	3,19
Sağlık Hizmetleri	149.402.093	0,5
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	1.542.204.790	5,17
Eğitim Hizmetleri	5.697.060.180	19,13
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizm.	56.786.100	0,19
Toplam	29.774.406.600	**100,0**

3.3.3.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme

Aşağıda yükseköğretim kurumları içerisinde en fazla ödeneğe sahip ilk beş üniversite, ödenekleri ve bu ödeneklerin yükseköğretim kurumları bütçesi toplamı olan 15.227.760.500 TL içindeki oranı yer almaktadır.

Tablo 1.15 Yükseköğretim Kurumları İçerisinde En Fazla Ödeneğe Sahip Olan İlk Beş Üniversite

Üniversite	Ödenek Miktarı (TL)	Yükseköğretim Kurumları Ödenekleri İçindeki Payı (%)
İstanbul Üniversitesi	713.478.000	4,68
Ankara Üniversitesi	518.557.000	3,40
Hacettepe Üniversitesi	503.622.000	3,30
Gazi Üniversitesi	483.298.500	3,17
Ege Üniversitesi	443.461.000	2,91
Toplam	**2.662.416.500**	**17,48**

Aşağıda özel bütçeli diğer idareler arasında en fazla ödeneğe sahip ilk beş kuruluş, ödenekleri ve bu ödeneklerin özel bütçeli diğer idareler bütçesi toplamı olan 29.774.406.600 TL içindeki oranı yer almaktadır.

Tablo 1.16 Özel Bütçeli Diğer İdareler İçerisinde En Fazla Ödeneğe Sahip Olan İlk Beş Kuruluş

Özel Bütçeli İdare	Ödenek Miktarı (TL)	Özel Bütçeli Diğer İdareler Ödenekleri İçindeki Payı (%)
1.Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	8.873.363.000	29,80
2. Karayolları Genel Müdürlüğü	6.962.374.000	23,38
3. Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü	5.328.558.000	17,89
4. Orman Genel Müdürlüğü	1.988.874.000	6,67
5. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	1.745.502.000	5,86
Toplam	**24.898.671.000**	**83,62**

Ekonomik sınıflandırmaya göre bu kuruluşların ödenekleri incelendiğinde; Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumuna sermaye transferi için ayrılan 946.510.000 TL ödeneğin, diğer özel bütçeli idarelerin toplam sermaye transferi ödeneği içinde yüzde 87,4 payla, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne sermaye giderleri için ayrılan 7.282.000.000 TL ödeneğin, diğer özel bütçeli idarelerin toplam sermaye giderleri ödeneği içinde % 52 lik payla ilk sırayı aldığı görülmektedir.

3.3.3.4. 2014 ve 2015 Yılları Ödenek Tahminleri

Özel bütçeli kamu idarelerinin 2014 yılı ödenek toplamı 49.430.114.490 TL olarak tahmin edilmektedir. Bu ödeneğin 16.466.549.000 TL'lik kısmını yükseköğretim kurumlarının, 32.963.565.490 TL'lik kısmını ise diğer özel bütçeli idarelerin ödenekleri oluşturacaktır.

Özel bütçeli kamu idarelerinin 2015 yılı ödenek toplamı ise 55.752.104.314 TL olarak tahmin edilmektedir. Bu ödeneğin 17.814.857.000 TL'lik kısmı yükseköğretim kurumları için, 37.937.247.314 TL'lik kısmı ise diğer özel bütçeli kamu idareleri için öngörülmektedir.

3.3.4. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısıyla Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara toplam 2.363.741.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bu ödeneğin 1.237.605.000 TL'sinin gelirden ayrılan paylar adı altında ödenekleştirilmiştir. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların gelirden ayrılan paylar hariç ödenek toplamı olan 1.126.136.000 TL'nin Hazine yardımları ve gelirden ayrılan paylar hariç Merkezi Yönetim Bütçesi toplamı olan 403.987.679.000 TL'ye oranı yaklaşık binde 2,7'dir.

3.3.4.1. Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda ekonomik sınıflandırmaya göre Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların ödenekleri ile bu ödeneklerin Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların toplam ödenekleri içerisindeki oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.17 Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri

Ödenek Türü	Ödenek Miktarı (TL)	DDK Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Personel giderleri	386.276.000	16,34
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Gid.	34.298.000	1,45
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	408.670.000	17,29
Faiz Giderleri	0	0
Cari Transferler	1.283.034.000	54,28
Sermaye Giderleri	251.463.000	10,64
Sermaye Transferleri	0	0,0
Borç Vermeler	0	0,0
Yedek Ödenekler	0	0,0
Toplam	**2.363.741.000**	**100,0**

3.3.4.2. Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Ödeneklerin Dağılımı ve Oranları

Aşağıda fonksiyonel sınıflandırmaya göre Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların ödenekleri ile bu ödeneklerin Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların toplam ödenekleri içerisindeki oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.18 Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Düzenleyici Ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri

Fonksiyon Türü	Ödenek Miktarı (TL)	DDK Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Genel Kamu Hizmetleri	377.459.000	15,96
Savunma Hizmetleri	35.000	0,001
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	101.495.000	4,29
Ekonomik İşler ve Hizmetler	1.849.400.000	78,24
Çevre Koruma Hizmetleri	0	0,0
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	0	0,0
Sağlık Hizmetleri	0	0,0
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	35.352.000	1,49
Eğitim Hizmetleri	0	0,0
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	0	0,0
Toplam	**2.363.741.000**	**100,0**

3.3.4.3. Ödenekler İtibariyle Değerlendirme

Aşağıda Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların ödenekleri ve bu ödeneklerin Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların toplam bütçe ödenekleri içindeki payı gösterilmektedir.

Tablo 1.19 Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri

Kurum ve Kurullar	Ödenek Miktarı (TL)	DDK Ödenekleri İçerisindeki Payı (%)
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	162.000.000	6,85
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	1.510.000.000	63,88
Sermaye Piyasası Kurulu	95.510.000	4,04
Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	200.000.000	8,46
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	137.290.000	5,80
Kamu İhale Kurumu	105.000.000	4,44
Rekabet Kurumu	57.400.000	2,42
Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu	64.620.000	2,73
Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu	31.921.000	1,35
Toplam	**2.363.741.000**	**100,0**

3.3.4.4. 2014 ve 2015 Yılı Ödenek Tahminleri

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların 2014 yılı ödenek toplamı 2.561.613.800 TL, 2015 yılı ödenek toplamı ise 2.763.361.500 TL olarak tahmin edilmektedir. Bu çerçevede Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların 2014 ve 2015 yılı ödeneklerinde bir önceki yıllara göre sırasıyla yüzde 8,37 ve 7,87 oranlarında artış öngörülmektedir.

3.4. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Analizi

Genel Bütçe Gelirleri (Red ve İadeler Dâhil)	393.920.654.000 TL
Özel Bütçe Öz Gelirleri	6.617.837.200 TL
Yüksek Öğretim Kurumları	*1.666.835.000 TL*
Özel Bütçeli Diğer İdareler	*4.951.002.200 TL*
DDK Öz Gelirleri (Gelirden Ayrılan Paylar Hariç)	1.104.545.000 TL
Toplam Bütçe Geliri	**401.643.036.200 TL**
Red ve İadeler (-)	*30.960.136.000 TL*
Toplam Bütçe Net Gelirleri	**370.682.900.200 TL**

2013 yılında bütçe gelirleri içinde en büyük payı (vergi gelirlerinden red ve iadeler hariç); 317 milyar 949 TL ile vergi gelirleri oluşturmaktadır. 2013 yılı toplam bütçe net gelirlerinde; 2012 yılı bütçe net gelirleri tahminine göre yüzde 12,3; 2012 yılı gerçekleşme tahminine göre ise yüzde 12,6 oranında artış öngörülmektedir. Vergi gelirlerinde (red ve iadeler hariç) ise 2013 yılında 2012 yılı bütçe tahminine göre yüzde 14,5 oranında bir artış öngörülmektedir.

Genel Bütçe Gelirleri

Vergi Gelirleri	347.890.019.000 TL
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.233.225.000 TL
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	2.046.203.000 TL
Diğer Gelirler	25.163.320.000 TL
Sermaye Gelirleri	9.302.153.000 TL
Alacaklardan Tahsilatlar	285.734.000 TL
Toplam Gelirler	**393.920.654.000 TL**
Red ve İadeler (-)	30.960.136.000 TL
Toplam Gelirler (NET)	**362.960.518.000 TL**

Red ve iadelerin 29.941.353.000 TL'lik tutarı vergi gelirleri kısmından yapılmaktadır. Bu tutar içerisinde en büyük pay 23.650.653.000 TL ile Dâhilde Alınan KDV'ye aittir.

Genel bütçe gelirleri tahmin edilirken; Orta Vadeli Programda ve Orta Vadeli Mali Planda belirlenen politika hedef ve öncelikler, büyüme, dış ticaret hacmi, döviz kuru ile üretim-tüketim ve enflasyon tahminleri, vergi sistemimizin gelir esnekliği, yapılandırma gelirleri; bütçe giderleri ile ilgili büyüklükler, yürürlükteki mevzuat ve alınacak tedbirlerin dikkate alındığı anlaşılmaktadır.

Tablo 1.20 Vergi ve Benzeri Gelirlerin Dağılımı (Red Ve İadeler Hariç)

	Hasılat Tahmini	Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Oranı (%)
Gelir Vergisi	62.667.769.000	19,71
Kurumlar Vergisi	29.262.017.000	9,20
Veraset ve İntikal Vergisi	231.653.000	0,07
Motorlu Taşıtlar Vergisi	7.478.580.000	2,35
Dâhilde Alınan Katma Değer Vergisi	36.400.248.000	11,45
Özel Tüketim Vergisi	83.136.752.000	26,15
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	6.342.801.000	1,99
Şans Oyunları Vergisi	677.685.000	0,21
Özel İletişim Vergisi	4.914.516.000	1,55
Gümrük Vergileri	6.100.000.000	1,92
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	61.213.762.000	19,25
Diğer Dış Ticaret Gelirleri	133.496.000	0,04
Damga Vergisi	8.124.990.000	2,56
Harçlar	11.161.488.000	3,51
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	102.909.000	0,03
Toplam	**317.948.666.000**	**100,00**

Özel Bütçeli Kamu İdarelerinin Gelirleri

Özel bütçe öz gelirleri 6.617.837.200 TL olarak tahmin edilmekte ve bu idarelerin genel bütçeden toplam 38.766.047.450 TL hazine yardımı alacağı, böylece toplam özel bütçe gelirlerinin 45.383.884.650 TL'ye ulaşacağı öngörülmektedir.

I) Yükseköğretim Kurumları

Hazine Yardımı	13.560.625.500 TL
Öz Gelir	1.666.835.000 TL
Toplam	15.227.460.500 TL

Yükseköğretim kurumlarının ödenek toplamı ise 15.227.760.500 TL olarak belirlenmiş ve bunun 300.000 TL'lik kısmının net finansmanla karşılanması öngörülmüştür. Öz gelirlerin ödenekleri karşılama oranı ise yüzde 10,9'dur.

II) Özel Bütçeli Diğer İdareler

Hazine Yardımı	25.205.421.950 TL
Öz Gelir	4.951.002.200 TL
Toplam	30.156.424.150 TL

Özel bütçeli diğer idarelerin ödenek toplamı ise 29.774.406.600 TL olarak belirlenmiştir. Bu ödenek tutarının 124.996.000 TL'lik kısmının net finansmanla karşılanması öngörülmüştür. Özel Bütçeli Diğer İdarelerin öz gelirlerinin ödenekleri karşılama oranı ise yüzde 16'dır.

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gelirleri

Hazine Yardımı	21.591.000 TL
Öz Gelir	2.342.150.000 TL
Toplam	2.363.741.000 TL

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların ödenek toplamı 2.363.741.000 TL olarak belirlenmiştir. 21.591.000 TL tutarındaki Hazine Yardımının tamamının Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumuna verilmesi öngörülmüştür.

Düzenleyici ve Denetleyici kurumların öz gelirlerinin 1.237.605.000 TL'si gelirden ayrılan pay olarak genel bütçeye aktarılmaktadır.

3.5. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Temel Politikaları

3.5.1. Gider Politikası ve Uygulamaları ile Gerçekleşmeleri

3.5.1.1. Genel Çerçeve

2006 yılında yüzde 23,5 düzeyinde gerçekleşen bütçe giderlerinin GSYH'ye oranı krizin yansımalarının yaşandığı 2009 yılında yüzde 28,2 oranına yükselmiş, 2011 yılında ise yüzde 24,2 düzeyine inmiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 25,3 olan bütçe giderlerinin GSYH'ye oranının, 2013 yılında yüzde 25,7 oranına ulaşması tahmin edilmektedir.

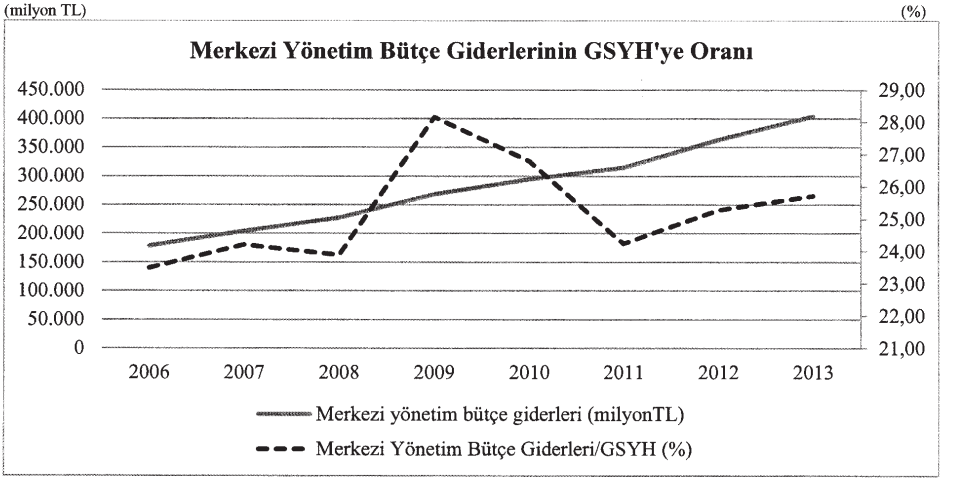
Tablo 1.21 Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri ve Giderlerin GSYH'ye Oranı

(Milyon TL)

YILLAR	Merkezi yönetim Bütçe giderleri	GSYH	Bütçe Giderleri /GSYH(%)
2006	178.126	758.391	23,5
2007	204.068	843.178	24,2
2008	227.031	950.534	23,9
2009	268.219	952.559	28,2
2010	294.359	1.098.799	26,8
2011	314.607	1.298.062	24,2
2012	362.668*	1.434.712**	25,3
2013	403.988***	1.571.181**	25,7

* 2012 Gerçekleşme tahmini
** Gerçekleşme tahmini (2013 Yılı Milli Bütçe Tahmin Raporu)
***2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı (hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç)

Şekil 1.1 Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin GSYH'ye Oranı

3.5.1.2. Savunma Harcamaları[16]

2006 yılında yüzde 1,53 oranında gerçekleşen savunma harcamalarının GSYH'ye oranının, 2009 yılı hariç tutulduğunda bir azalış trendine girdiği görülmektedir. 2009 yılında yüzde 1,53 oranında gerçekleşen savunma harcamalarının GSYH'ye oranı ise 2011 yılında yüzde 1,25 oranına gerilemiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 1,27 olan savunma harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 1,3 düzeyinde olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 1.22 Savunma Harcamalarının GSYH'ye Oranı

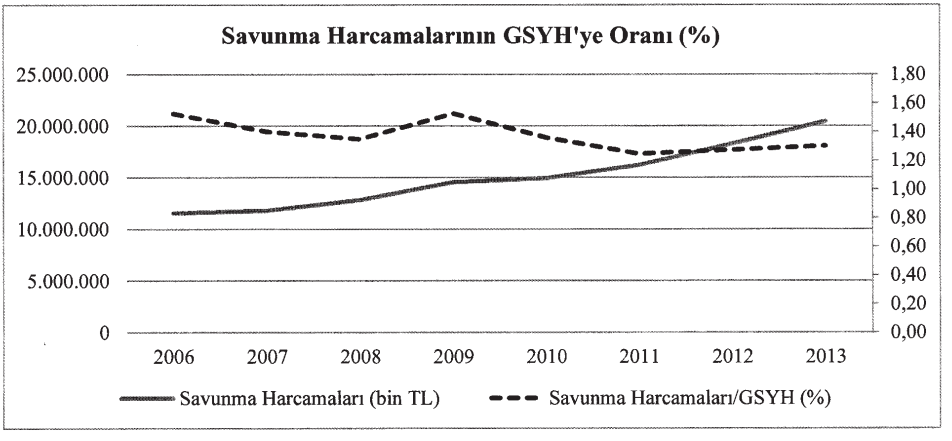
(milyon TL)

	Savunma Harcamaları	GSYH	Savunma Harcamaları/GSYH (%)
2006	11.587*	758.391	1,53
2007	11.833	843.178	1,40
2008	12.839	950.534	1,35
2009	14.567	952.559	1,53
2010	14.952	1.098.799	1,36
2011	16.196	1.298.062	1,25
2012	18.251**	1.434.712***	1,27
2013	20.420****	1.571.181***	1,30

*2006-2011 yılları arasındaki gerçekleşme rakamları, Merkezi Yönetim Mali İstatistikleri (Muhasebat Genel Müdürlüğü)
**2012 Yılı başlangıç ödeneği
***Gerçekleşme tahmini (2013 Yılı Milli Bütçe Tahmin Raporu)
****2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı
Not: Bu bölümde yer alan ve farklı bir parametre kullanılmayan tablolarda dipnot açıklaması bulunmamaktadır.(Sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının GSYH'ye oranlandığı tüm tablolardaki veriler aynı kaynaklardan alınmıştır.)

Şekil 1.2 Savunma Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(bin TL) (%)

[16] Savunma harcamaları, analitik bütçe sisteminin fonksiyonel sınıflandırmasında yer alan savunma hizmetleri kodundaki rakamlar esas alınarak incelenmiştir.

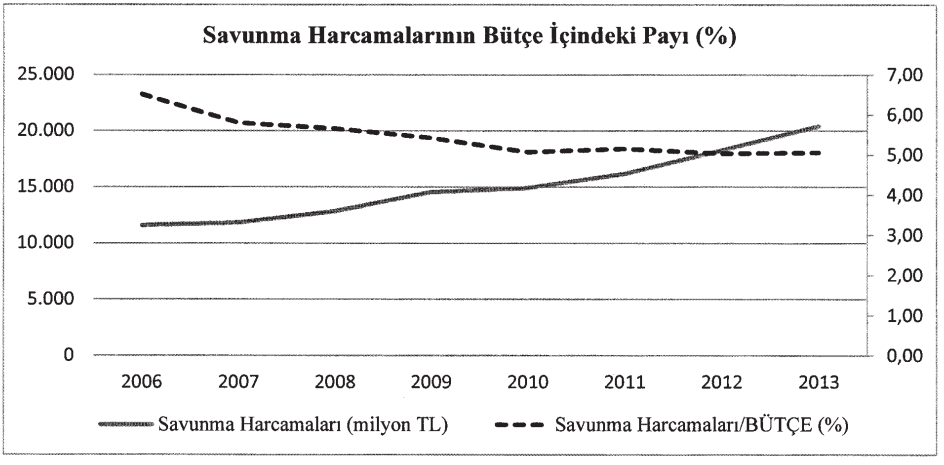
2006 yılında yüzde 6,5 oranında gerçekleşen savunma harcamalarının bütçe giderleri içindeki payı, 2011 yılında yüzde 5,15 düzeyine gerilemiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 5,03 olan savunma harcamalarının bütçe giderlerine oranının, 2013 yılında yüzde 5,05 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.23 Savunma Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

	Savunma Harcamaları (milyon TL)	Merkezi yönetim bütçe giderleri (milyon TL)	Savunma Harcamaları /Bütçe (%)
2006	11.587	178.126	6,50
2007	11.833	204.068	5,80
2008	12.839	227.031	5,66
2009	14.540	268.219	5,42
2010	14.922	294.359	5,07
2011	16.196	314.607	5,15
2012	18.251	362.668*	5,03
2013	20.420	403.988**	5,05

* Gerçekleşme tahmini
**2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı (hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç)
Not: Bu bölümde yer alan ve farklı bir parametre kullanılmayan tablolarda dipnot açıklaması bulunmamaktadır.(Sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının bütçeye oranlandığı tüm tablolardaki veriler aynı kaynaklardan alınmıştır.)

Şekil 1.3 Savunma Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

Savunma harcamalarının ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı incelendiğinde, 2011 yılı hariç en büyük payı sırasıyla mal ve hizmet alımları için yapılan giderler ile personel giderlerinin oluşturduğu, 2011 yılında ise bunun tersinin olduğu gözlenmektedir.

Tablo 1.24 Savunma Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

(bin TL)

YILLAR	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Ödemeler	Mal ve Hizmet Alımları	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Toplam
2006	4.432.458	696.070	6.185.834	241.521	32.050		**11.587.933**
2007	4.928.754	768.509	6.086.981	14.496	35.256		**11.833.996**
2008	5.429.040	825.157	6.500.526	17.855	66.560		**12.839.138**
2009	6.065.175	911.564	7.511.027	19.407	60.192		**14.567.365**
2010	6.551.677	1.063.121	7.156.934	114.000	64.024	2.500	**14.952.256**
2011	7.449.355	1.432.132	7.104.339	156.086	54.933		**16.196.845**

Kaynak : Merkezi Yönetim Mali İstatistikleri
(Muhasebat Genel Müdürlüğü)

3.5.1.3. Sağlık Harcamaları[17]

2006 yılında yüzde 1,22 oranında gerçekleşen sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı, 2009 yılında yüzde 1,65 oranına yükselmiş, 2011 yılında yüzde 1,43 oranına gerilemiştir. 2012 yılsonu gerçekleşme tahmini yüzde 1,08 olan sağlık harcamalarındaki düşüşün nedeni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen yeşil kart ödemelerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilmesidir. Sağlık harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 1,15 düzeyinde gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Tablo 1.25 Sağlık Harcamalarının GSYH'ye Oranı

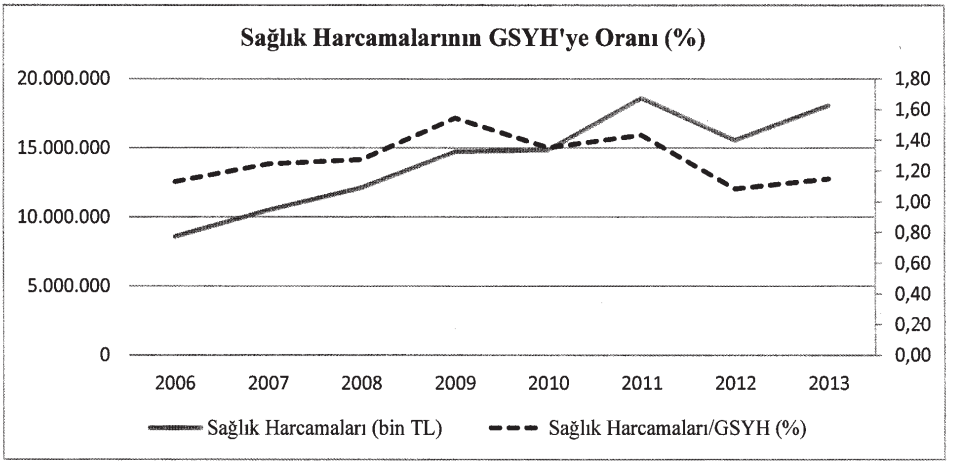
(milyon TL)

	Sağlık Harcamaları	GSYH	Sağlık Giderleri/GSYH (%)
2006	9.273	758.391	1,22
2007	11.276	843.178	1,34
2008	12.972	950.534	1,36
2009	15.681	952.559	1,65
2010	16.070	1.098.799	1,46
2011	18.594	1.298.062	1,43
2012	15.550	1.434.712	1,08
2013	18.044	1.571.181	1,15

[17] Sağlık harcamaları, analitik bütçe sınıflandırmasının fonksiyonel kodlarında yer alan sağlık hizmetleri rakamları esas alınarak incelenmiştir.

Şekil 1.4 Sağlık Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(bin TL) (%)

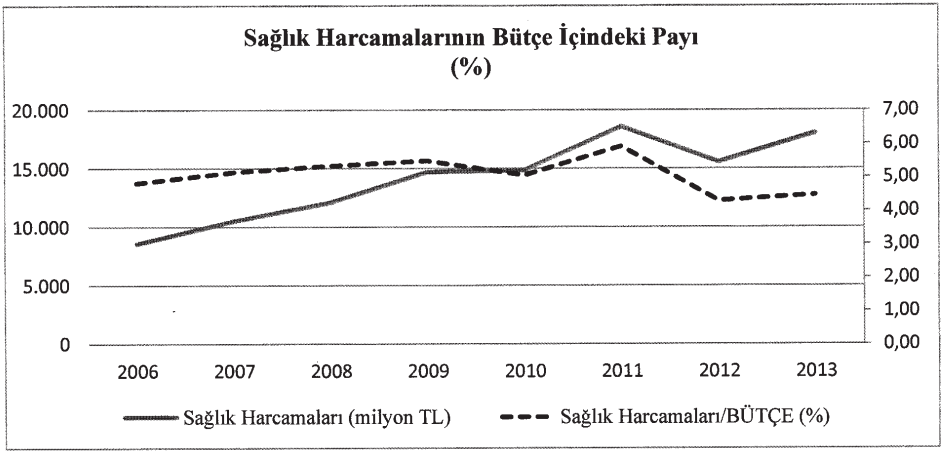
2006 yılında yüzde 5,21 oranında gerçekleşen sağlık harcamalarının bütçe giderleri içindeki payı, 2011 yılında yüzde 5,91 düzeyine yükselmiştir. 2012 yılında sağlık harcamalarında gerçekleşen düşüşün nedeni daha önce Sağlık Bakanlığı bünyesinde gerçekleşen yeşil kart ödemelerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenmeye başlamasıdır. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 4,29 olan sağlık harcamalarının bütçe giderlerine oranının 2013 yılında yüzde 4,47 düzeyinde gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Tablo 1. 26 Sağlık Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

	Sağlık Harcamaları (milyon TL)	Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri (milyon TL)	Sağlık Harcamaları / Bütçe Giderleri (%)
2006	9.273	178.126	5,21
2007	11.276	204.068	5,53
2008	12.972	227.031	5,71
2009	15.681	268.219	5,85
2010	16.070	294.359	5,46
2011	18.942	314.607	5,91
2012	15.550	362.668	4,29
2013	18.043	403.988	4,47

Şekil 1.5 Sağlık Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL) (%)

Sağlık hizmetlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı incelendiğinde; en büyük iki gider kaleminin personel giderleri ve mal ve hizmet alımları için yapılan giderlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1.27 Sağlık Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

(bin TL)

YILLAR	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Ödemeler	Mal Ve Hizmet Alımları	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Toplam
2006	4.246.203	622.195	3.563.697	10.373	829.462	1.732	**9.273.662**
2007	4.720.369	714.212	4.942.955	12.671	884.532	1.638	**11.276.377**
2008	5.074.252	783.797	5.138.964	9.823	1.964.060	1.264	**12.972.160**
2009	5.429.572	854.936	7.641.126	10.882	1.744.110	1.107	**15.681.733**
2010	5.872.479	1.387.723	7.153.303	220.241	1.436.534	473	**16.070.753**
2011	6.366.032	1.506.315	8.972.863	181.025	1.566.863	1.132	**18.594.230**

3.5.1.4. Eğitim Harcamaları[18]

2006 yılında yüzde 2,93 oranında gerçekleşen eğitim harcamalarının GSYH'ye oranı, 2010 yılında yüzde 3,77 oranına yükselmiş, 2011 yılında yüzde 3,74 oranına gerilemiştir.

[18] Eğitim harcamaları, analitik bütçe fonksiyonel kod sistemindeki eğitim hizmetleri kodundaki rakamlar esas alınarak incelenmiştir.

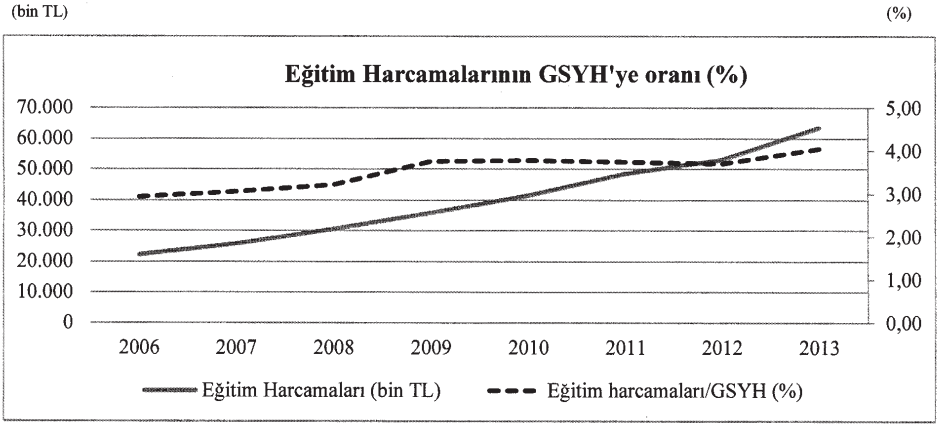
2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 3,7 olan eğitim harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 4,04 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.28 Eğitim Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(milyon TL)

	Eğitim Harcamaları	GSYH	Eğitim Harcamaları /GSYH (%)
2006	22.219	758.391	2,93
2007	25.720	843.178	3,05
2008	30.493	950.534	3,21
2009	35.753	952.559	3,75
2010	41.470	1.098.799	3,77
2011	48.558	1.298.062	3,74
2012	53.061	1.434.712	3,70
2013	63.511	1.571.181	4,04

Şekil 1.6 Eğitim Harcamalarının GSYH'ye Oranı

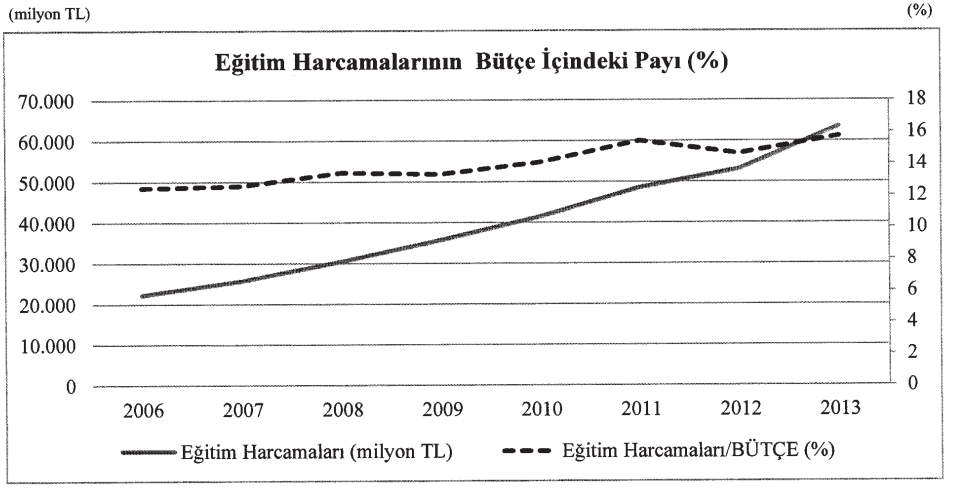
2006 yılında 12,47 oranında gerçekleşen eğitim harcamalarının bütçe giderleri içindeki payı, 2011 yılında yüzde 15,43 düzeyine yükselmiştir. 2012 yılsonu gerçekleşme tahmini yüzde 14,63 olan eğitim harcamalarının bütçe giderlerine oranının, 2013 yılında yüzde 15,72 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.29 Eğitim Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL)

	Eğitim Harcamaları	Merkezi yönetim bütçe giderleri	Eğitim Harcamaları /Bütçe Giderleri (%)
2006	22.219*	178.126	12,47
2007	25.720*	204.068	12,60
2008	30.493*	227.031	13,43
2009	35.753*	268.219	13,33
2010	41.470*	294.359	14,09
2011	48.558*	314.607	15,43
2012*	53.061**	362.668***	14,63
2013*	63.511**	403.988****	15,72

Şekil1.7 Eğitim Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

Eğitim hizmetlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı incelendiğinde; en büyük gider kalemlerinin personel giderleri, sosyal güvenlik kurumu prim giderleri ve mal ve hizmet alımları için yapılan giderler ile sermaye giderlerinden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1.30 Eğitim Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

(Bin TL)

YILLAR	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Ödemeler	Mal ve Hizmet Alımları	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Borç Verme	Toplam
2006	13.782.797	1.727.930	2.839.201	853.197	2.022.487	32.221	960.688	**22.218.521**
2007	16.124.954	1.990.779	2.978.251	1.081.734	2.381.559	76.026	1.087.011	**25.720.314**
2008	18.423.467	2.229.061	4.107.388	1.257.331	3.004.252	315.383	1.156.140	**30.493.022**
2009	21.667.447	2.584.864	4.560.206	1.638.005	2.950.313	1.005.863	1.346.724	**35.753.422**
2010	24.480.354	4.282.813	4.576.245	1.860.458	3.722.581	1.066.262	1.481.118	**41.469.831**
2011	28.978.397	4.833.187	4.615.563	2.517.140	4.465.930	1.343.774	1.804.272	**48.558.263**

3.5.1.5. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları

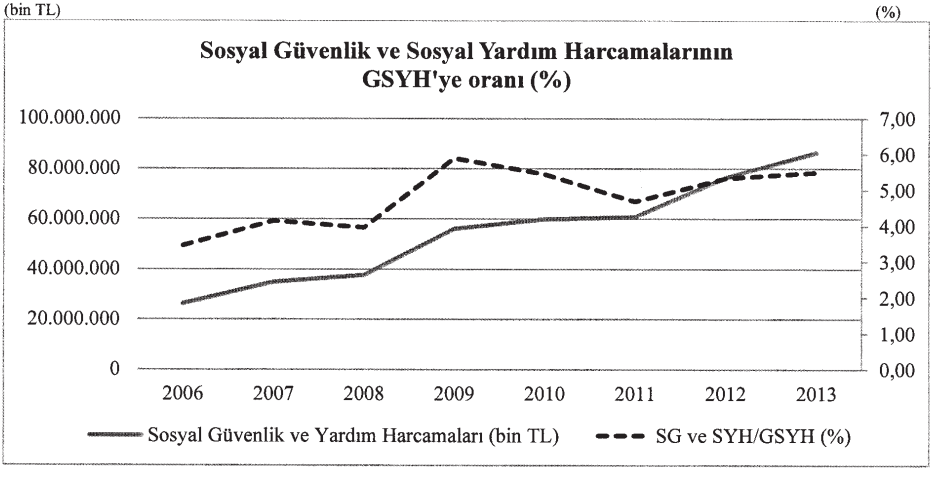
2006 yılında yüzde 3,46 oranında gerçekleşen sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının GSYH'ye oranı, 2010 yılında yüzde 5,45 oranına yükselmiş, 2011 yılında yüzde 4,68 oranına gerilemiştir. 2012 yılsonu gerçekleşme tahmini yüzde 5,33 olan sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 5,5 düzeyinde gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Tablo 1.31 Sosyal Güvenlik Ve Sosyal Yardım Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(milyon TL)

	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları	GSYH	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları /GSYH
2006	26.213	758.391	3,46
2007	34.949	843.178	4,14
2008	37.666	950.534	3,96
2009	56.070	952.559	5,89
2010	59.892	1.098.799	5,45
2011	60.774	1.298.062	4,68
2012	76.446	1.434.712	5,33
2013	86.344	1.571.181	5,50

Şekil 1.8 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının GSYH'ye Oranı

2006 yılında yüzde 14,72 oranında gerçekleşen sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının bütçe içindeki payı, 2011 yılında yüzde 19,3 düzeyine yükselmiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 21,08 olan sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının bütçe giderlerine oranının, 2013 yılında yüzde 21,37 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

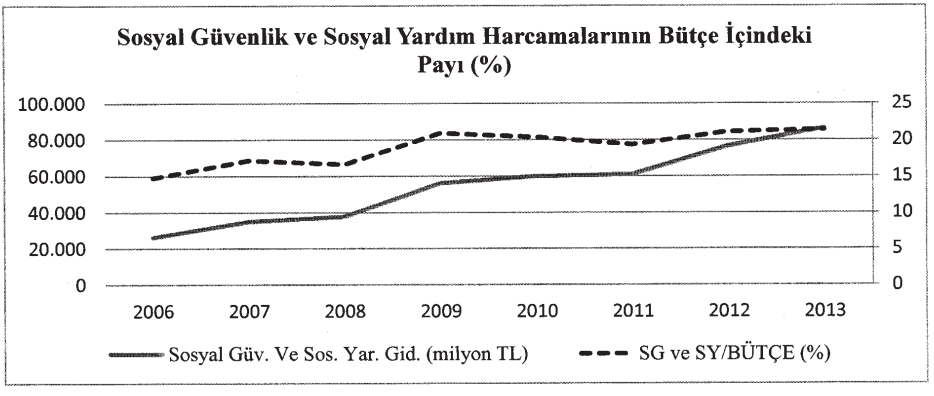
Tablo 1.32 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL)

	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları	Merkezi yönetim bütçe giderleri	Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamaları /Bütçe (%)
2006	26.213	178.126	14,72
2007	34.949	204.068	17,13
2008	37.666	227.031	16,59
2009	56.070	268.219	20,90
2010	59.892	294.359	20,35
2011	60.774	314.607	19,32
2012	76.446	362.668	21,08
2013	86.344	403.988	21,37

Şekil 1.9 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL) (%)

Sosyal güvenlik ve sosyal yardım harcamalarının ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı incelendiğinde; en büyük gider kalemlerini cari transferlerin oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Tablo1.33 Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Harcamalarının Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Dağılımı

(bin TL)

YILLAR	Personel Giderleri	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Ödemeler	Mal ve Hizmet Alımları	Cari Transferler	Sermaye Giderleri	Sermaye Transferleri	Borç Verme	Toplam
2006	153.597	19.666	273.468	25.592.905	78.877	13.024	81.478	**26.213.015**
2007	185.369	23.288	398.126	34.166.186	91.940	12.059	71.576	**34.948.544**
2008	198.633	24.554	445.225	36.780.817	107.226	32.612	76.469	**37.665.536**
2009	226.140	26.736	524.484	55.062.672	126.844	14.869	88.292	**56.070.037**
2010	231.749	41.927	514.468	58.304.396	297.372	417.877	84.161	**59.891.950**
2011	278.257	49.032	689.926	57.882.831	179.904	1.668.672	25.526	**60.774.148**

3.5.1.6. Yatırım Harcamaları[19]

2006 yılında yüzde 1,94 oranında gerçekleşen yatırım harcamalarının GSYH'ye oranı, 2010 yılında yüzde 2,98 oranına yükselmiş, 2011 yılında yüzde 2,90 oranına gerilemiştir. 2012 yılsonu gerçekleşme tahmini yüzde 2,74 olan yatırım harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 2,46 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1. 34 Yatırım Harcamalarının GSYH'ye Oranı

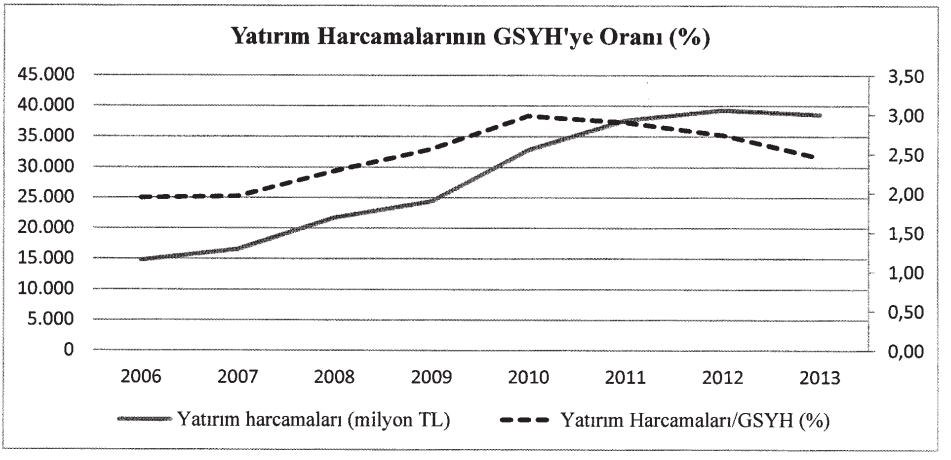
(milyon TL)

	Yatırım harcamaları	GSYH	Yatırım harcamaları/GSYH (%)
2006	14.735	758.390	1,94
2007	16.545	843.178	1,96
2008	21.690	950.534	2,28
2009	24.391	952.558	2,56
2010	32.783	1.098.799	2,98
2011	37.644	1.298.062	2,90
2012	39.304*	1.434.712***	2,74
2013	38.591**	1.571.181***	2,46

*2012 Gerçekleşme tahmini
**2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı
***Gerçekleşme tahmini (Milli Bütçe Tahmin Raporu)
Not: Bu bölümde yer alan ve farklı bir parametre kullanılmayan tablolarda dipnot açıklaması bulunmamaktadır.(Faiz harcamalarının GSYH'ye oranlandığı tablodaki veriler aynı kaynaklardan alınmıştır.)

Şekil 1.10 Yatırım Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(milyon TL) (%)

[19] Yatırım harcamalarının incelenmesinde, analitik bütçe sınıflandırmasının ekonomik kodlarında yer alan sermaye giderleri ve sermaye transferleri rakamları esas alınmıştır.

2006 yılında yüzde 8,27 oranında gerçekleşen yatırım harcamalarının bütçe içindeki payı, 2011 yılında yüzde 11,97 düzeyine yükselmiştir. 2012 yılsonu gerçekleşme tahmini yüzde 10,84 olan yatırım harcamalarının bütçe giderlerine oranının, 2013 yılında yüzde 9,55 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo1.35 Yatırım Harcamalarının Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri İçindeki Payı

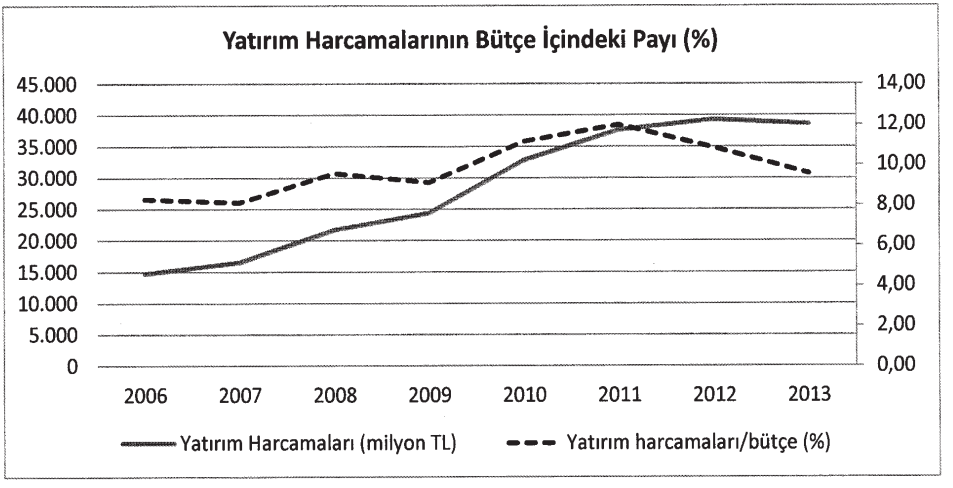
(milyon TL)

	Yatırım Harcamaları	Merkezi yönetim bütçe giderleri	Yatırım harcamaları/bütçe
2006	14.735	178.126	8,27
2007	16.545	204.068	8,11
2008	21.690	227.031	9,55
2009	24.391	268.219	9,09
2010	32.783	294.359	11,14
2011	37.644	314.607	11,97
2012	39.304*	362.668*	10,84
2013	38.591**	403.988**	9,55

*2012 Gerçekleşme tahmini
**2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı (hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç)
Not: Bu bölümde yer alan ve farklı bir parametre kullanılmayan tablolarda dipnot açıklaması bulunmamaktadır.(Faiz harcamalarının bütçeye oranlandığı tablodaki veriler aynı kaynaklardan alınmıştır.)

Şekil1.11 Yatırım Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL) (%)

3.5.1.7. Faiz Harcamaları[20]

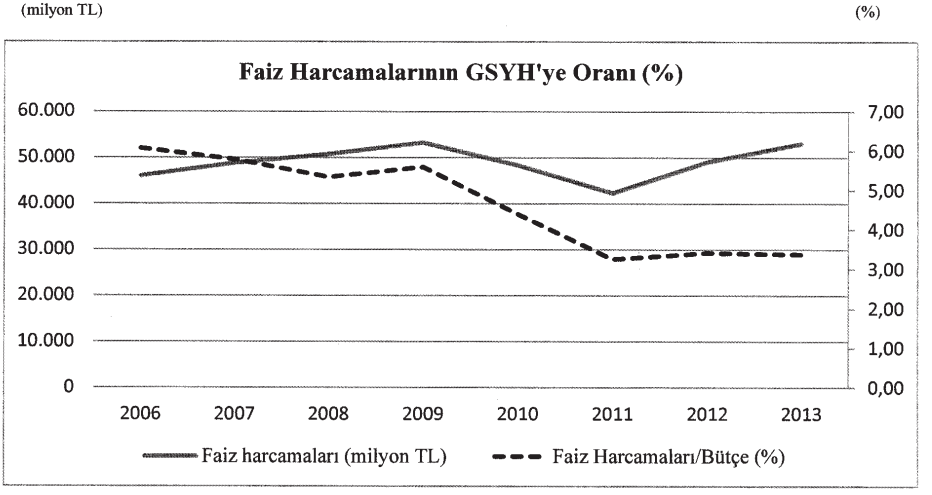
2006 yılında yüzde 6,06 oranında gerçekleşen faiz harcamalarının GSYH'ye oranı, 2010 yılında yüzde 4,4 oranına, 2011 yılında yüzde 3,25 oranına gerilemiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 3,42 olan faiz harcamalarının GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 3,37 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.36 Faiz Harcamalarının GSYH'ye Oranı

(milyon TL)

	Faiz harcamaları	GSYH	Faiz Harcamaları/Bütçe(%)
2006	45.963	758.390	6,06
2007	48.753	843.178	5,78
2008	50.661	950.534	5,33
2009	53.201	952.558	5,59
2010	48.299	1.098.799	4,40
2011	42.232	1.298.062	3,25
2012	49.000	1.434.712	3,42
2013	53.000	1.571.181	3,37

Şekil 1.12 Faiz Harcamalarının GSYH'ye Oranı

2006 yılında yüzde 25,8 oranında gerçekleşen faiz harcamalarının bütçe içindeki payı, 2011 yılında yüzde 13,42 düzeyine gerilemiştir. 2012 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 13,51 olan faiz harcamalarının bütçe giderlerine oranının, 2013 yılında yüzde 13,12 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

[20] Faiz harcamaları, analitik bütçe sisteminin ekonomik sınıflandırmasında yer alan faiz giderleri kodunda bulunan rakamlara esas alınarak incelenmiştir.

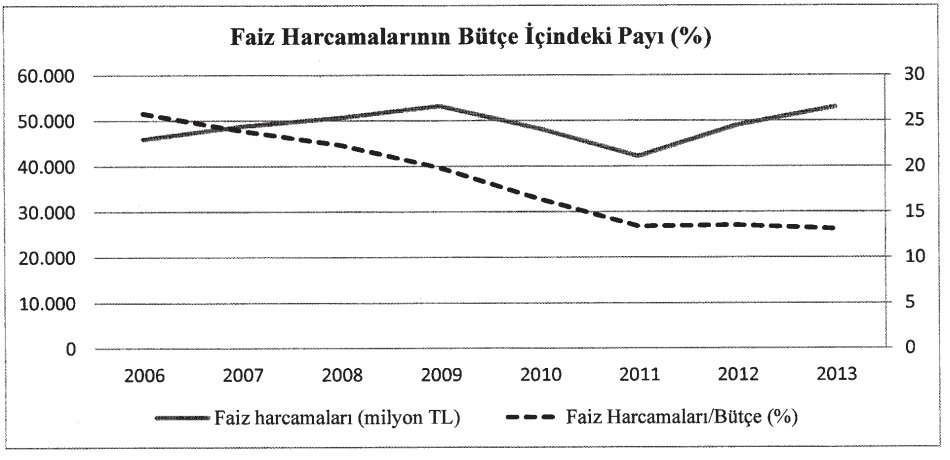
Tablo 1.37 Faiz Harcamalarının Bütçe Giderleri İçindeki Payı

(milyon TL)

	Faiz harcamaları	Merkezi yönetim bütçe giderleri	Faiz/Bütçe (%)
2006	45.963	178.126	25,80
2007	48.753	204.068	23,89
2008	50.661	227.031	22,31
2009	53.201	268.219	19,83
2010	48.299	294.359	16,41
2011	42.232	314.607	13,42
2012	49.000	362.668	13,51
2013	53.000	403.988	13,12

Şekil 1.13 Faiz Harcamalarının Bütçe İçindeki Payı

(milyon TL) (%)

3.5.1.8. Kamu Gider Politikasının İlke ve Hedefleri

2013-2015 döneminde izlenecek gider politikasının hedef ve öncelikleri, küresel krizin dünya ekonomisi üzerindeki olumsuz etkileri ve Avro Bölgesinde yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler göz önünde bulundurularak Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planda belirlenmiştir. 2013-2015 döneminde söz konusu politika metinleri çerçevesinde; kamu kaynaklarının kullanımında belirlenen politika ve öncelikler doğrultusunda hareket edilerek giderlerin mali disiplinden sapmadan rasyonel bir biçimde yapılması, yürütülen faaliyet ve projelerin gereklilik, etkinlik ve verimlilik açısından gözden geçirilerek kamu harcamalarının sağlıklı bir temele kavuşturulmasının esas alınacağı hususları benimsenmiştir.

Bu dönemde büyümenin potansiyel seviyesine çıkarılarak istihdamın artırılması, kamu dengelerinin iyileştirilmesi, enflasyonla mücadeleye devam edilmesi, cari işlemler açığındaki

düşüş eğiliminin sürdürülmesi, yurt içi tasarrufların artırılması ve böylece makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Maliye politikasının, Programda öngörülen gelir, harcama ve borçlanma büyüklükleri gözetilerek; makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi ve özel sektör öncülüğünde bir büyüme sürecinin desteklenmesi hedeflerine yönelik olarak cari açıkla ve enflasyonla mücadeleye yardımcı olan bir yaklaşımla yürütüleceği; mali hedeflerden sapmaya yönelik güçlü emarelerin ortaya çıkması durumunda ise gerekli politika müdahalelerinin yapılacağı ve mali disiplinin korunacağı hususları ortaya konulmuştur.

Plan döneminde; kamu idarelerinin karar verme süreçlerini güçlendirmek, mali saydamlık ve hesap verilebilirliği artırmak amacıyla uygulamaya konulan stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme anlayışının yaygınlaştırılması, kaynak tahsis sürecinde stratejik planlar ve performans programlarının esas alınması hedeflenmektedir. Kamu mali yönetiminde saydamlığın önemli bir unsuru olan kamu mali istatistiklerinin oluşturulması amacıyla çalışmalar yürütülmesi, harcama programlarının verimlilik artışı sağlamak amacıyla gözden geçirilmesi, bu amaçla idari bir mekanizma oluşturulması öngörülmektedir.

Sosyal amaçlı programlar ile tarım sektörüne yönelik transferlerin, amaçlanan faydayı sağlayıp sağlamadıklarını değerlendirmek üzere çalışmalar yapılması, kamu idarelerinin etki analizi yapma kapasitelerinin artırılması ve kamu ihale sisteminin etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca sağlık hizmetlerinin kalitesinden ödün verilmeksizin, gereksiz ilaç ve hizmet kullanımını önlemek üzere ilaç ve tedavi harcamalarının daha akılcı hale getirilmesi, sağlık hizmeti sunucularının geçmiş davranışlarını dikkate alan denetim modelleri geliştirilmesi, risk analizi ve veri madenciliği alanlarında yazılım, donanım ve eğitim altyapısının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

3.5.1.9. Gider Politikası Uygulamaları

Bütçenin etkinliğinin artırılması amacıyla 2004 yılında konsolide bütçe kapsamındaki idarelerde uygulanmaya başlanan analitik bütçe sınıflandırması, 2006 yılından itibaren merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerde de uygulanmaya başlanmış ve böylece tüm kamu idareleri açısından ölçmeye, analize ve konsolidasyona uygun ortak bir bütçe sürecine geçilmiştir.

Stratejik planlar ile bütçeler arasında bağı kuran temel doküman olan performans programlarına ilişkin olarak Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan "Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik" yürürlüğe girmiştir. Kamu

idarelerinin bu alandaki hazırlıklarına yol gösterici olmak üzere "Performans Programı Hazırlama Rehberi" yayımlanmıştır. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından e-bütçe sistemi kapsamında geliştirilen "Performans Bütçe Modülü" ve "Performans İzleme ve Değerlendirme" bölümü; merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idarelerinde performans programlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması sürecinin başlamasını sağlamıştır.

5018 sayılı Kanunun tüm hükümleri değerlendirilerek gerekli görülen değişiklikleri içeren taslak hazırlanmıştır. Merkezi uyumlaştırma birimi olarak Maliye Bakanlığının gerçekleştirdiği düzenleme ve faaliyetlerin aktarılması, kamu idarelerinin beklentilerinin, iç kontrol standartlarına uyum çalışmalarında karşılaştıkları güçlükler ve geliştirdikleri çözüm önerileri ile iyi uygulama örneklerinin paylaşılması amacıyla strateji geliştirme birimi yöneticilerine yönelik her yıl gerçekleştirilen geleneksel toplantılara devam edilmiş, ayrıca 2012 yılında söz konusu toplantılara mahalli idareler de dâhil edilmiştir.

Kamu İç Denetim Standartları, Uluslararası İç Denetim Standartlarına paralel olarak güncellenmiş, İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından 101 iç denetçi adayına sertifika verilmiştir. "İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programı" kabul edilmiş olup Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Kamu idarelerinin strateji geliştirme birim yöneticilerine yönelik olarak iki adet konferans düzenlenmiştir ve bu konferanslara 2011 yılında 270, 2012 yılında 256 kişi katılmıştır. 2011 yılında 106 iç denetçi adayına iki grup halinde 372 saat iç denetim adayı eğitimi verilmiş, 19.12.2011-10.03.2012 tarihleri arasında ise 108 iç denetçi adayına kamu iç denetçi sertifikası eğitimi verilmiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği ve Detaylı Hesap Planına göre muhasebe modülü güncellenerek hesap dönüşümleri ile kapatılan ve yeni kurulan muhasebe birimlerinin devir işlemlerinin Kamu Harcama ve Muhasebe Bilişim Sisteminden (KBS) kontrol edilmesi işlemlerine başlanmıştır. Genel yönetim kapsamındaki kamu kurumlarının mali tablolarının internet ortamında Maliye Bakanlığına aktarılması uygulamasına başlanmış olup, bu sayede elektronik ortamda verilerin kontrolü yapılmakta ve konsolide edilerek internet aracılığı ile yayımlanması kolaylaştırmaktadır.

3.5.2. Gelir Politikası ve Uygulamaları

3.5.2.1. Genel Çerçeve

2012 yılında yüzde 19,94 olan genel devlet vergi gelirlerinin GSYH'ye oranının, 2013 yılında dolaylı vergilerdeki artışın etkisiyle yükselerek yüzde 20,73 oranına ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2012 yılında yüzde 13,31 olan dolaylı vergi gelirlerinin GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 14,22 oranına ulaşması öngörülürken, 2012 yılında yüzde 5,96 olan dolaysız vergilerin GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 5,86 oranına gerilemesi tahmin edilmektedir. Diğer taraftan, 2012 yılında yüzde 0,68 olan servet üzerinden alınan vergilerin GSYH'ye oranının 2013 yılında yüzde 0,66 oranına gerilemesi tahmin edilmektedir.

Tablo 1.38 (2009-2013) Dönemi Genel Devlet [21]Toplam Gelirleri *

GELİRLER	Cari Fiyatlarla (Milyon TL)					GSYH'ye Oran (%)				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Vergiler	176.141	216.109	260.262	286.117	325. 709	*18,49*	*19,67*	*20,05*	*19,94*	*20,73*
Dolaysız	57.293	61.295	76.012	85.530	92.024	*6,01*	*5,58*	*5,86*	*5,96*	*5,86*
Dolaylı	112.790	147.422	175.155	190.891	223.385	*11,84*	*13,42*	*13,49*	*13,31*	*14,22*
Servet	6.058	7.392	9.095	9.696	10.300	*0,64*	*0,67*	*0,70*	*0,68*	*0,66*
Vergi Dışı Normal Gelirler	19.195	19.447	23.836	27.449	25.003	*2,02*	*1,77*	*1,84*	*1,91*	*1,59*
Faktör Gelirleri	59.414	60.749	65.395	80.430	82.630	*6,24*	*5,53*	*5,04*	*5,61*	*5,26*
Sosyal Fonlar	70.823	89.514	118.858	135.332	152.523	*7,44*	*8,15*	*9,16*	*9,43*	*9,71*
TOPLAM	**325.573**	**385.819**	**468.352**	**529.328**	**585.865**	***34,18***	***35,11***	***36,08***	***36,89***	***37,29***

Kaynak: 2013 Yılı Programı, Kalkınma Bakanlığı
Not: 2012 yılı, gerçekleşme tahmini; 2013 yılı, program
* Özelleştirme gelirleri hariç

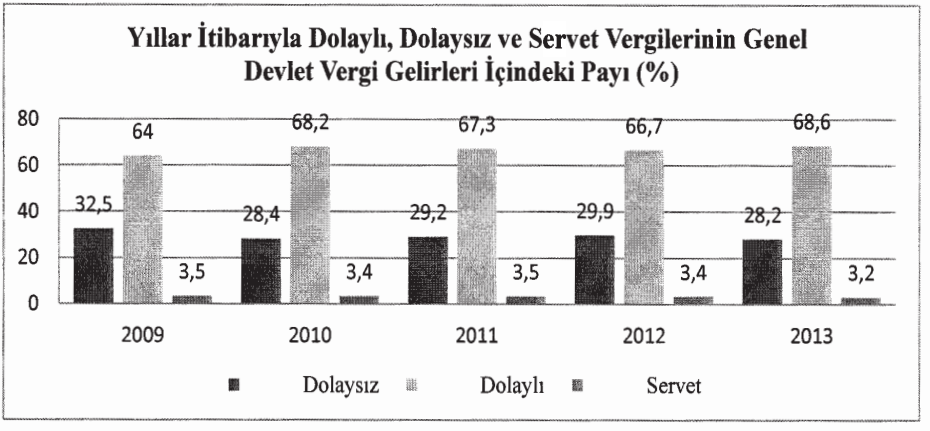
2012 Yılında genel devlet vergi dışı normal gelirleri ile faktör gelirleri toplamının Merkez Bankasından 2012 yılında elde edilen kar payının 2013 yılında öngörülmemesi ve örgün-yaygın öğretimden elde edilen üniversite harçlarının kaldırılması nedeniyle 2013 yılında gerilemesi beklenmektedir.

Aktif sigortalı sayısında meydana gelen yükselme ile ödeme gücü olmayanlar için ödenen genel sağlık sigortası primi ödemelerindeki artışlar sonucunda sosyal fon gelirlerinin, 2013 yılında bir önceki yıla göre artacağı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan orman vasfını yitirmiş Hazine arazilerinin satışından elde edilecek gelirlerle birlikte değerlendirildiğinde 2013 yılı özelleştirme gelirlerinin artması beklenmektedir.

---

[21] *Genel devlet; merkezi yönetim bütçesi, mahalli idareler, döner sermayeli kuruluşlar, İşsizlik Sigortası Fonu, sosyal güvenlik kuruluşları, genel sağlık sigortası ve fonları kapsamaktadır.*

Şekil 1.14 Yıllar İtibarıyla Dolaylı, Dolaysız ve Servet Vergilerinin Genel Devlet Vergi Gelirleri İçindeki Payı

Tablo 1.39 (2002-2012) Döneminde Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin GSYH'ye Oranı

GSYH'ye Oranı (%)											
	2002	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	22,7	22,2	22,0	23,5	22,9	22,6	22,1	22,6	23,1	22,9	22,9
Vergi Gelirleri	17,2	18,1	18,0	18,4	18,1	18,1	17,7	18,1	19,2	19,6	19,4
Vergi Dışı Gelirler	5,4	4,1	4,0	5,1	4,7	4,5	4,4	4,5	4,0	3,3	3,5
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Dağılımı (%)											
Vergi Gelirleri	76,0	81,6	81,6	78,3	79,2	80,3	80,2	80,0	82,8	85,5	84,7
Vergi Dışı Gelirler	24,0	18,4	18,4	21,7	20,8	19,7	19,8	20,0	17,2	14,5	15,3

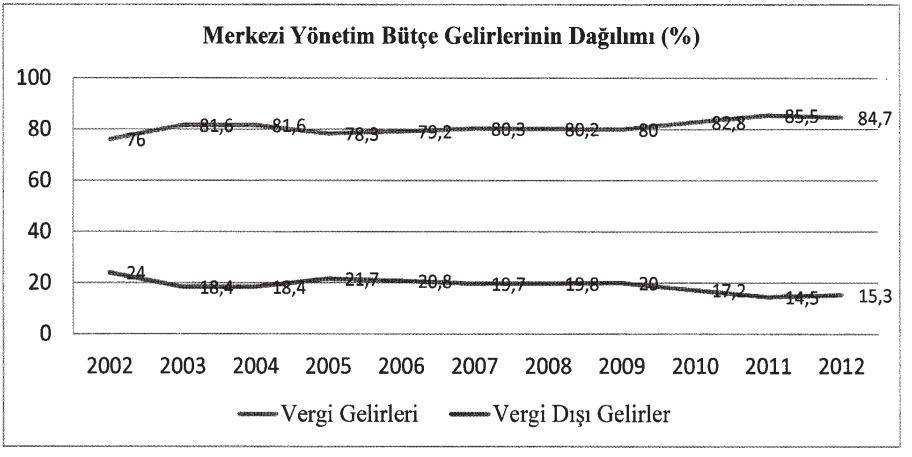
Not: 2012 yılı gerçekleşme tahminidir.
Kaynak: 2012 Bütçe Gerekçesi.

Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranı 2002'de 22,7 iken 2012'de yüzde 22,9 oranına yükseleceği tahmin edilmektedir. Merkezi yönetim bütçe gelirleri sadece 2005 ve 2010 yıllarında sırasıyla yüzde 23,5 ve yüzde 23,1 oranlarıyla, yüzde 23 oranının üzerinde gerçekleşmiştir.

Vergi gelirlerinin GSYH'ye oranı 2009 yılından itibaren artış eğilimine girmiş ve 2010, 2011 ve 2012 yıllarında yüzde 19 oranının üzerinde gerçekleşmiştir. Vergi dışı gelirlerin GSYH'ye oranı 2005 yılından itibaren azalmaya başlamış ve 2011 yılında yüzde 3,3 oranına gerilemiştir. Vergi dışı gelirlerin GSYH'ye oranının 2012 yılında yüzde 3,5 olması beklenmektedir.

Vergi gelirlerinin bütçe gelirleri içindeki oranı 2005 ve 2006 yıllarında yüzde 80 oranının altına düşmüştür. Vergi gelirlerinin bütçe gelirleri içindeki oranı daha sonraki yıllarda artmıştır. 2012 yılında ise yüzde 84,7 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Şekil 1.15 Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Dağılımı

Tablo 1.40 2013-2015 Dönemi Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin Bütçe Türlerine Göre Dağılımı

(milyon TL)

Yıllar	2013	2014	2015
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Brüt)	441.668	480.478	525.834
Genel Bütçe Gelirleri (Brüt)	393.921	427.984	466.853
Özel Bütçe Öz Gelirleri (Brüt)	45.384	49.932	56.218
Düzenleyici ve Denetleyici kurum Gelirleri (Brüt)	2.364	2.562	2.763
Red ve İadeler (-)	30.960	34.296	38.100
Hazine Yardımı ve Gelirden Ayrılan Paylar (-)	40.614	44.813	50.894
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Net)	370.095	401.369	436.841

Kaynak: 2013 Yılı Bütçe Gerekçesi

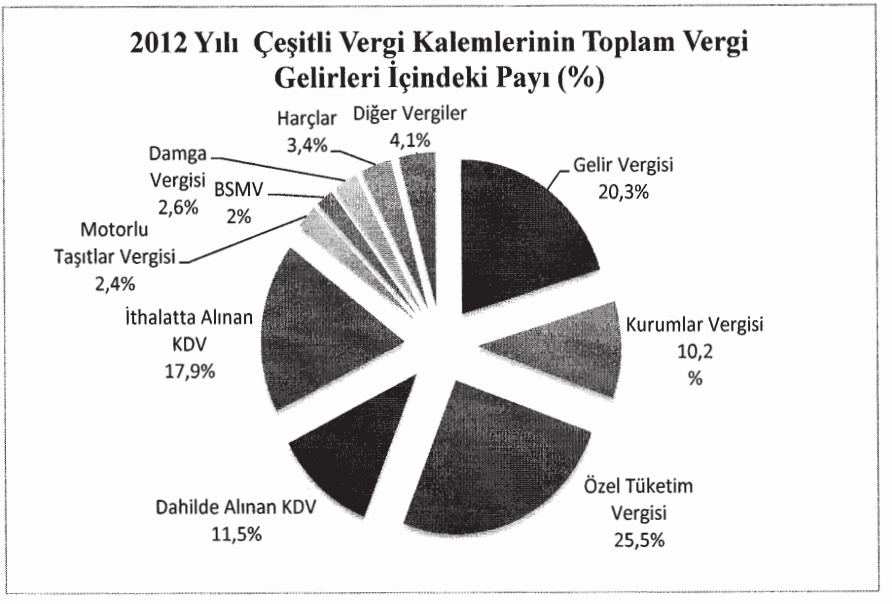
Tablo 1.41 Vergi Türlerine Göre 2012 ve 2013 Yılları Vergi Gelirleri Tahmini

(milyar TL)

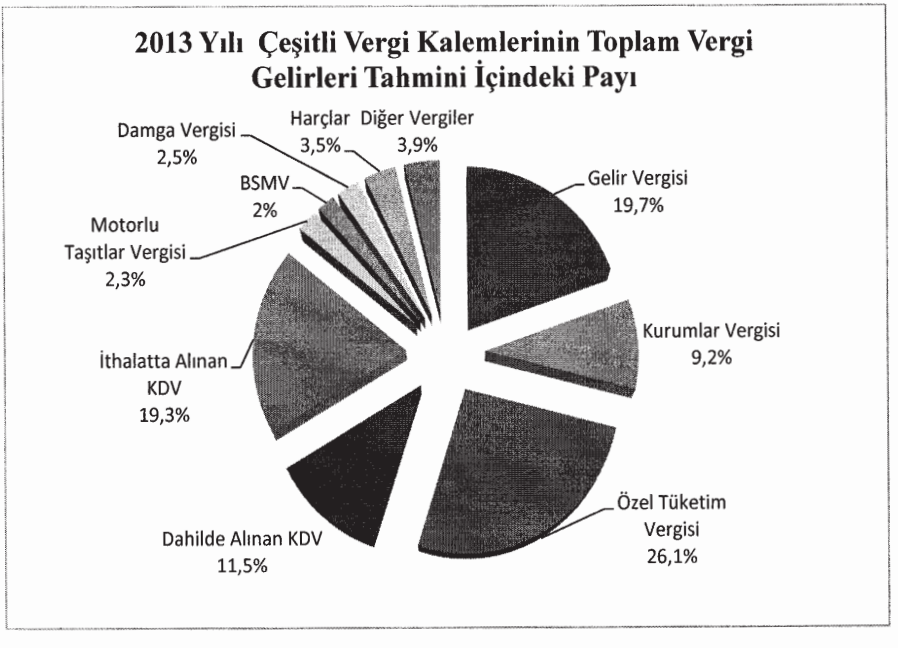
	2012	2013	Yüzde Değişim(%)
Gelir Vergisi	56.7	62,6	10,4
Kurumlar Vergisi	28,5	29,2	2,45
Özel Tüketim Vergisi	71,2	83,1	16,7
Dâhilde Alınan KDV	32,1	36,4	13,4
İthalde Alınan KDV	50	61,2	22,4
Motorlu Taşıtlar Vergisi	6,7	7,4	10,4
BSMV	5,5	6,3	14,5
Damga Vergisi	7,2	8,1	12,5
Harçlar	9,4	11,1	18,1
Diğer Vergiler	11,5	12,5	8,7
Toplam Vergi Gelirleri	**278,8**	**317,9**	**14**

Not: Red ve iadeler hariç tutarlardır.
Kaynak: 2013 Yılı Bütçe Gerekçesi.

Şekil 1.16 2012 Yılı Çeşitli Vergi Kalemlerinin Toplam Vergi Gelirleri İçindeki Payı

Şekil 1.17 2013 Yılı Çeşitli Vergi Kalemlerinin Toplam Vergi Gelirleri Tahmini İçindeki Payı

Vergi türleri arasında vergi gelirleri içinde en yüksek paya sahip olan özel tüketim vergisinin 2013 yılında 2012 yılına kıyasla yüzde 16,7 oranında artış göstererek, vergi gelirleri içindeki payının yüzde 25,5 oranından yüzde 26,1 oranına yükseleceği tahmin edilmektedir. Özel tüketim vergisinden sonra en büyük paya sahip olan gelir vergisinin 2013 yılında 2012 yılına kıyasla yüzde 10,4 oranında artış göstermesi beklenmekle birlikte, vergi gelirleri içindeki payının yüzde 20,3 oranından yüzde 19,7 oranına gerileyeceği tahmin edilmektedir. Diğer taraftan, vergi gelirleri içerisinde en büyük üçüncü paya sahip olan ithalde alınan KDV'nin 2013 yılında 2012 yılına kıyasla yüzde 22,4 oranında artış göstererek, vergi gelirleri içerisindeki payının yüzde 17,9 oranından yüzde 19,3 oranına yükseleceği beklenmektedir.

Tablo 1.42 Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri ve Vergi Gelirleri Tahmin ve Gerçekleşmeleri

(milyon TL)

GELİRLER*		Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	Vergi Gelirleri
2006 Yılı	*Bütçe Tahmini*	160.326	132.199
	Tahsilat	173.483	137.480
	Gerçekleşme (%)	***108,2***	***104,1***
2007 Yılı	*Bütçe Tahmini*	188.159	158.153
	Tahsilat	190.360	152.835
	Gerçekleşme (%)	***101,2***	***96,6***
2008 Yılı	*Bütçe Tahmini*	204.556	171.206
	Tahsilat	209.598	168.109
	Gerçekleşme (%)	***102,5***	***98,3***
2009 Yılı	*Bütçe Tahmini*	248.758	202.247
	Tahsilat	215.458	172.440
	Gerçekleşme (%)	***86,6***	***85,3***
2010 Yılı	*Bütçe Tahmini*	236.794	193.324
	Tahsilat	254.277	210.560
	Gerçekleşme (%)	**107,4**	**108,9**
2011 Yılı	*Bütçe Tahmini*	279.026	232.220
	Tahsilat	296.824	253.809
	Gerçekleşme (%)	**106,3**	**109,2**
2012 Yılı	*Bütçe Tahmini*	329.845	**277.677**
	*Tahsilat***	329.197	**278.822**
	Gerçekleşme(%)	**99,8**	**100,4**

Kaynak: 2013 Yılı Bütçe Gerekçesi
*Mahalli İdare ve Fon Payları ile Red ve İadeler hariç tutarlar üzerinden hesaplanmıştır.
**Gerçekleşme tahmini.

Merkezi yönetim bütçe gelir gerçekleşmeleri 2006 ila 2011 yılları arasında sadece krizin etkili olduğu 2009 yılında tahmin edilen tutarın altında kalmıştır. 2012 yılında ise bütçe gelirleri tahsilatının yüzde 99,8 oranında gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2006 ila 2012 yılları arasında vergi gelirleri; 2007, 2008 ve 2009 yıllarında sırasıyla yüzde 96,6, yüzde 98,3, yüzde 85,3 gerçekleşme oranıyla tahmin edilen tahsilat tutarının altında kalmıştır. Diğer yıllarda ise tahmin edilen tutarın üzerinde bir tahsilat gerçekleşmiştir.

3.5.2.2. Vergi Yükü ve Vergi Esnekliği

Vergi politikalarının analizinde önemli iki kavram, vergi yükü ve vergi esnekliğidir. Vergi yükü, bir ülkede belli bir dönemde (genellikle 1 yıl) ödenen toplam vergi miktarının GSYH'ye oranını ifade etmektedir. Vergi esnekliği ise, vergi gelirlerinin milli gelirdeki (GSYH) değişmelere karşı duyarlılığı olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifade ile vergi esnekliği, millî gelirdeki bir puanlık artışın vergi gelirlerinde kaç puanlık artış meydana getirdiğini göstermektedir.

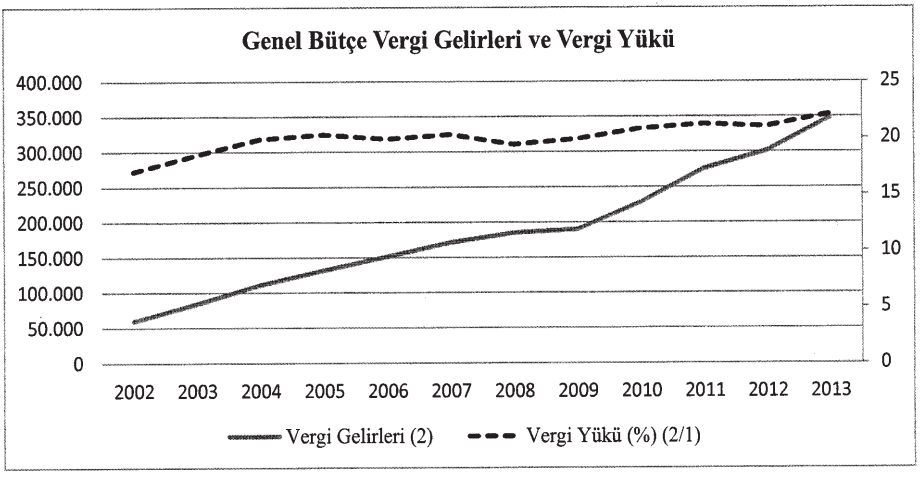
Tablo 1.43 2002-2013 Dönemi GSYH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yükü

(milyon TL)

Yıllar	GSYH (1)	Vergi Gelirleri (2)	Vergi Yükü (%) (2/1)
2002	350.476	59.632	17,0
2003	454.781	84.316	18,5
2004	559.033	111.335	19,9
2005	648.932	131.949	20,3
2006	758.391	151.272	19,9
2007	843.178	171.098	20,3
2008	950.534	184.800	19,4
2009	952.559	189.964	19,9
2010	1.098.799	228.299	20,8
2011	1.298.062	275.698	21,2
2012	1.434.712	300.995*	21
2013	1.571.181	347.890**	22,1

*Bütçe tahmini-2012 Bütçe Gerekçesi
**2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısı
Not: GSYH cari fiyatlara göre hesaplanmıştır. Vergi gelirleri mahalli idare ve fon payları ile red ve iadeler dâhil tutarlar üzerinden hesaplanmıştır .

Şekil1.18 Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yükü

2013 yılı bütçe gerekçesinde yer alan tutarlara göre vergi yükü, 2010 yılında yüzde 20,8 civarında iken, 2011 yılında yüzde 21,2 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında bu oranın yüzde 21, 2013 yılında ise yüzde 22,1 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 1.44 (2002-2013) Dönemi Genel Bütçe Vergi Gelirlerinin GSYH'ye Göre Esneklikleri

Yıllar	Vergi Gelirlerinin Yıllık Artışı % (1)	GSYH Yıllık Artışı % (2)	Esneklik (1/2)
2002	50,1	45,9	**1,1**
2003	41,4	29,8	**1,4**
2004	32,0	22,9	**1,4**
2005	18,5	16,1	**1,1**
2006	14,6	16,9	**0,9**
2007	13,1	11,2	**1,2**
2008	8,0	12,7	**0,6**
2009	2,8	0,2	**14**
2010	20,2	15,4	**1,3**
2011	20,8	18,1	**1,1**
2012	11,07	10,5	**1,05**
2013	15,57	9,5	**1,63**

Not: 2012 yılı, gerçekleşme tahmini; 2013 yılı, programdır. GSYH cari fiyatlara göre hesaplanmıştır. Vergi gelirleri mahalli idare ve fon payları ile red ve iadeler dâhil tutarlar üzerinden hesaplanmıştır.
Kaynak: 2012 Yılı Bütçe Gerekçesi, 2012 Gerçekleşme tahmini, 2013 yılı Program

2002-2012 dönemi vergi esnekliğinin genel trendi küresel krizin başladığı ve etkilerinin ortaya çıktığı 2008 ile 2009 yılları haricinde yüzde 1 ila yüzde 1,5 aralığında seyretmektedir. 2013 yılında bu oranın yüzde 1,63 olarak gerçekleşerek genel trendin üstünde gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

3.5.2.3. Kamu Gelir Politikasının İlke ve Hedefleri

Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planda belirtildiği üzere 2013–2015 döneminde uygulanacak gelir politikasının hedefi, adil ve etkin bir vergi sistemi oluşturmaktır. Bu doğrultuda uygulanacak kamu gelir politikasıyla istihdamın ve yatırımların teşvik edilmesi, yurt içi tasarrufların artırılması, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması ve ekonomiye rekabet gücünün kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda uygulanacak öngörülebilir ve istikrarlı vergi politikalarıyla;

- Büyüme ortamını tehdit eden cari açık ve yurt içi tasarruf eksikliği gibi unsurlarla mücadele edilirken gelir politikasının etkin şekilde kullanılması,

- Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine, yüksek katma değerli ürünler geliştirilerek ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulmasına yönelik vergi politikası uygulamalarına devam edilmesi,

- Temel vergi kanunlarının günümüz ihtiyaçlarına göre gözden geçirilerek yeni mevzuat oluşturulmasına devam edilmesi,

- İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi Stratejisi ve finansal araçların vergilendirilmesi kapsamında vergisel düzenlemeler yapılarak finansal işlemlerin ülkemizde yapılmasının sağlanması,

- Ekonomide kayıt dışılığın azaltılmasına yönelik 2011-2013 dönemi Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planının kararlılıkla uygulanmaya devam edilmesi,

- Bireysel ve kurumsal tasarrufların teşvik edilmesi ve sermaye birikiminin özendirilmesi,

amaçlanmıştır.

Ayrıca, işgücü piyasasında başta kadınlar olmak üzere dezavantajlı grupların istihdamın arttırılması amacıyla düzenlemeler yapılmasına ve istisna, muafiyet ve indirimler nedeniyle oluşan vergi harcaması tutarlarının hesaplanarak kamuoyuyla paylaşılması uygulamasına genişletilerek devam edilecek, vergi tabanın genişletilmesine yönelik çalışmalar yapılacak, maktu vergilerin güncellenmesi yapılacak ve mahalli idarelerin öz gelirlerinin artırılması amacına yönelik düzenlemeler hayata geçirilecektir. Bununla birlikte vergi politikaları, iklim değişikliğiyle mücadele edilmesi ve enerji tüketiminde tasarruf sağlanması yönündeki öncelikler dikkate alınarak belirlenecek ve uygulanacaktır.

3.5.2.4. Gelir Politikası Uygulamaları

Vergi politikaları, kamu gelir politikalarının en önemli aracıdır. Orta vadeli program ve mali plan doğrultusunda belirlenen makroekonomik hedeflere ulaşmada en etkili araç olan vergi politikalarıyla ekonomik istikrarın ve sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda hem ekonomik büyümeyi hem de istihdamı artırmak amacıyla vergi kanunlarında çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 2012 yılında yapılan bu düzenlemelerden öne çıkanlar ve düzenlemelerle amaçlananlar aşağıda belirtilmiştir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelerle;

- Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında Kanuna göre kurulan Ajansa yapılan her türlü nakdî ve aynî bağış ve yardımlar ile sponsorluk harcamalarının tamamının gelir ve kurumlar vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden ve kurum kazancından indirilmesi,

- Basit usule tabi olmanın genel şartlarına haiz olanlardan kendi ürettikleri ürünleri satanlara münhasır olmak üzere geleneksel, kültürel, sanatsal değeri olan ve kaybolmaya yüz tutan meslek kollarında faaliyette bulunanlar ile bunlara benzerliği Maliye Bakanlığınca kabul edilen ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenlerin gelir vergisinden muaf esnaf kapsamına alınması,

- Mesken kira gelirlerine yönelik istisna yeniden düzenlenmiş olup, belirli bir tutarın üzerinde ücret, menkul sermaye iradı, gayrimenkul sermaye iradı ile diğer kazanç ve irat elde edenlerin söz konusu istisnadan yararlanması imkânının kaldırılması,

- Tek primli yıllık gelir sigortalarından yapılan ödemelerin tamamının gelir vergisinden müstesna tutulması,

- Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre ihraç edilen her türlü sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlerin de menkul sermaye iradı sayılması,

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelerle;

- Ülkemizde girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla kurumların; tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr paylarının 1/1/2013 tarihinden itibaren kurumlar vergisinden istisna edilmesi,

- Firmaların finansman ihtiyaçlarını borçlanma yerine öz kaynakları ile sağlamalarını teşvik etmek amacıyla, kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktöring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmının, 1/1/2013 tarihinden itibaren kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilemeyeceği hüküm altına alınmış olup, uygulamaya yönelik usul ve esasların belirlenmesi,

213 sayılı Vergi Usul Kanununda yapılan düzenlemelerle;

- Ülkemiz için hayati öneme sahip büyük ölçekli projelerin gerçekleştirilmesinin vergisel açıdan desteklenmesi amacıyla, 3996 sayılı Kanuna göre yap-işlet-devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilecek projeler ile 3359 sayılı Kanunun Ek 7'nci maddesine göre Yüksek Planlama Kurulu tarafından kiralama karşılığı yaptırılmasına karar verilen sağlık tesislerine ilişkin projelere, yapılacak mal teslimleri ve hizmet ifalarının katma değer vergisinden (KDV) istisna edilmesi,

- Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçlarının tesliminin KDV'den istisna edilmesi,

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelerle;

- (III) sayılı listenin (B) cetvelindeki mallar için asgari maktu verginin yanı sıra belirtilen vergileme ölçütleri itibarıyla maktu vergi tutarlarının da nispi vergi ile birlikte uygulanması,

Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılan düzenlemelerle;

- 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (I) sayılı listenin (B) cetvelinde yer alan bazı mallarda uygulanan ÖTV tutarlarının yeniden belirlenmesi,

- 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 13'üncü ve 15'inci maddeleri çerçevesinde doğal afet nedeniyle mücbir sebep hali ilan edilen yerlerdeki vergi dairelerine borçlu olanlar ile Ekonomi Bakanlığı tarafından olağanüstü politik riskin gerçekleştiği tespit edilen ülkelerde faaliyette bulunan vergi mükelleflerinden, durumları 213 sayılı Kanunun 13 üncü maddesine göre mücbir sebep hali kabul edilenlerin, mücbir sebep hallerinin devam ettiği süre içinde 6111 sayılı Kanunun birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü kısımları kapsamında alacakları yapılandırılan idarelere ödemeleri gereken taksitlerinin ödeme sürelerinin yeniden düzenlenmesi,

- Büyükşehir Belediyeleri, İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarının Borçlarına Karşılık Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintilere İlişkin Esaslar uyarınca yapılacak kesinti oranlarının, 2012 yılının Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında genel bütçe vergi gelirlerinden ödenecek paylar için yüzde sıfır olarak uygulanması,

- Özel tüketim vergisi ve katma değer vergisi istisnası uygulanacak sınır kapılarındaki gümrüklü sahalara Mersin'in de eklenmesi,

sağlanmıştır.

Vergi sisteminin geliştirilmesine yönelik düzenlemeler kapsamında;

- Vergiye gönüllü uyumunun artırılması, vergi denetim kapasitesinin güçlendirilmesi ve yaptırımların artırılması amacıyla "Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Plânı (2011-2013)" hazırlanmıştır.

- Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Plânı gerçekleşmelerini yılda en az bir defa değerlendirmek, gerektiğinde Planda değişiklik yapmak ve bu konuda üst düzey kararlar almak üzere, Başbakan'ın başkanlığında "Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Yüksek Kurulu" kurulmuştur.

- Vergiyle ilgili konularda mükellef sorularının cevaplanmasına yönelik kurulan Vergi İletişim Merkezi (VİMER), 20/6/2011 tarihinde "Geri Arama Hizmetini" başlatmış ve kendisine sorulan sorular ve bildirilen sorunlara ilişkin gereken araştırmalar sonrasında mükellefleri geri arayarak soruların cevaplanması ve sorunlara çözüm getirilmesiyle sunulan hizmetlerin kapsamı genişletilmiştir.

- "E-Ticaretin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Projesi" kapsamında, e-ticaretin, web üzerinde çalışan tespit yazılımları ile takip edilmesi planlanmaktadır. "Robot" adı verilen bu yazılımlar e-ticaret yapan siteleri tespit ederek web trafiğini (alış-satış ilişkilerini) raporlamaktadır.

- 2012-2014 döneminde uygulanması planlanan Öneri Geliştirme Sistemi, Şikâyet Yönetim Sistemi ve Süreç Bazlı Yönetim Sistemi gibi projelerle Gelir İdaresi Başkanlığının etkinliğini, verimliliğini ve mükellef memnuniyetini artırmak hedeflenmektedir.

- KDV iadelerinin mümkün olduğu kadar kısa sürede gerçekleştirilmesi amaçlanmakta olup KDV İadesi Takip Projesi ile vergi dairelerinde gerçekleştirilen iadenin hangi aşamada olduğunun Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından takibi ve vergi dairelerinin performansının ölçülmesi sağlanacaktır.

- Hazineye ait taşınmazların daha rasyonel yönetilmesi ve işlem süreçlerinde daha hızlı karar verilmesi, taşınmazların hukuki, fiili ve coğrafi bilgilerinin ilgili kurumlardan temin edilerek kullanıcıların hizmetine sunulması amacıyla Milli Emlak Otomasyon Projesi (MEOP) kapsamında geliştirilen sistem üzerinden veri üreten Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Milli Savunma Bakanlığı, Orman Bakanlığı, Belediyeler ve diğer ilgili kurumlarla entegrasyon sağlanarak veri alışverişi sağlanacaktır.

3.5.3. Borçlanma Politikası ve Uygulamaları

Bu bölümde kamu borçlanma politikası ve uygulamaları; bütçe gerekçeleri, yıllık program, yıllık ekonomik rapor ile aylık ve yıllık kamu borç yönetimi raporlarındaki veriler doğrultusunda analiz edilecektir.

3.5.3.1. Borçlanma Politikası ve Borç Yönetimi

2011 yılında küresel ekonomideki belirsizliklerin Devlet iç borçlanma piyasasına etkilerini asgari seviyede tutabilmek amacıyla para ve maliye politikası ile uyumlu politikalar yürütülmüştür. Küresel ekonomide yaşanan belirsizliklere rağmen, Türkiye ekonomisinde yaşanan toparlanmanın etkisiyle faiz dışı fazla, sene başında öngörülenin üzerinde gerçekleşmiş ve böylece borçlanma ihtiyacı azalmıştır. Ayrıca, 2003 yılında başlayan kademeli olarak iç piyasalardan yapılan döviz cinsi borçlanma miktarının azaltılması sonucu Şubat 2012 itibarıyla iç borç stoku içerisindeki döviz cinsi senetlerin payı sıfırlanmıştır. Bu sayede döviz kuru değişkenliğinden kaynaklan iç borç stokunda oluşabilecek kur riski ortadan kaldırılmıştır.

2002 yılında GSYH'ye oranı yüzde 10 olan kamu kesimi borçlanma gereği, 2012 yılı sonrasında uygulanan ihtiyatlı maliye politikası sonucunda azalan bütçe açığına paralel olarak azalmış ve bu gelişmeler doğrultusunda kamu kesiminin borçlanma gereğinin GSYH'ye oranı 2006 yılında yüzde -1,9, 2007 yılında yüzde 0,1 ve 2008 yılında yüzde 1,6 olarak gerçekleşmiştir. Küresel kriz nedeniyle 2009 yılında kamu kesimi borçlanma gereği yüzde 5,1'e yükselmiş, 2010 yılında ise ekonomide yaşanan olumlu gelişmeler sayesinde kamu gelirlerinin artması sonucu kamu kesimi borçlanma gereği de yüzde 2,3'e, 2011 yılında ise yüzde 0,1'e gerilemiştir.

2010 yılında 473,5 milyar TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim toplam borç stoku 2011 yılında 518,3 milyar TL olmuştur. Miktar olarak artmakla birlikte, 2010 yılında yüzde 43,1 olan merkezi yönetim borç stokunun GSYH'ye oranı 2011 yılında yüzde 40'a gerilemiştir. 2012 yılı Nisan ayı sonu itibarıyla merkezi yönetim toplam borç stokunun 517,2 milyar TL düzeyinde olduğu görülmektedir. Söz konusu stokun yüzde 72,4'ü iç borçlardan oluşurken, yüzde 27,6'sı dış borçlardan oluşmaktadır.

2011 yılında 150,3 milyar TL tutarında gerçekleşen toplam borç servisi karşılığında 121 milyar TL tutarında borçlanma gerçekleştirilmiş olup sene başında 21,1 milyar TL olarak öngörülen borçlanma dışı kaynaklar, 29,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu çerçevede iç borçlanma tutarının iç borç servisine oranını ifade eden ve yüzde 88 olarak öngörülen iç borç çevirme oranı yüzde 84,5 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo1.45 Merkezi Yönetim Borç Stokunun Faiz Yapısı

(milyon TL)

	2010	2011	2012 Eylül
Toplam Borç Stoku	**473.561**	**518.350**	**530.474**
Sabit	265.251	306.979	315.894
Değişken	155.279	147.069	141.642
Tüfe'ye Endeksli	53.031	64.302	72.938
İç Borç Stoku	**352.841**	**368.778**	**387.675**
Sabit	175.740	192.358	203.524
Değişken	124.070	112.118	111.213
Tüfe'ye Endeksli	53.031	64.302	72.938
Dış Borç Stoku	**120.720**	**149.572**	**142.799**
Sabit	89.511	114.620	112.370
Değişken	31.208	34.951	30.429

Kaynak: Kamu Borç Yönetim Raporu Ekim 2012

Tablo 1.46 Merkezi Yönetim Borç Stokunun Faiz Yapısı

(milyon ABD doları)

	2010	2011	2012 Eylül
Toplam Borç Stoku	**306.314**	**274.419**	**297.234**
Sabit	171.573	162.517	177.001
Değişken	100.439	77.860	79.364
Tüfe'ye Endeksli	34.302	34.042	40.868
İç Borç Stoku	**228.228**	**195.234**	**217.221**
Sabit	113.674	101.836	114.038
Değişken	80.253	59.356	62.314
Tüfe'ye Endeksli	34.302	34.042	40.868
Dış Borç Stoku	**78.085**	**79.185**	**80.013**
Sabit	57.899	60.681	62.963
Değişken	20.187	18.504	17.050

Kaynak: Kamu Borç Yönetim Raporu Ekim 2012

2012 yılında borçlanma politikası risk ve maliyet unsurlarının piyasa koşulları ile birlikte değerlendirilmesi ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ağırlıklı olarak TL cinsinden ve sabit faizli enstrümanlarla borçlanılmıştır. Ayrıca, piyasa koşullarının elverdiği ölçüde borçlanma vadesinin uzatılması, nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin önüne geçilebilmesi amacıyla güçlü rezerv tutulması ve TL cinsi borç stoku içinde faizi gelecek 12 ayda yenilenecek borcun payının azaltılması amaçlanmıştır.

2002 yılından itibaren para ve maliye politikalarıyla uyumlu ve mali disiplin gözetilerek uygulanan borç yönetimi politikaları sonucunda faiz oranları önemli ölçüde düşüş göstermiştir. Bu çerçevede, 2002 yılında yüzde 62,7 olan TL cinsi sabit faizli nakit borçlanmanın ortalama faizi önemli ölçüde azalarak 2012 yılı Haziran ayı itibarıyla yüzde 9,8 olmuştur.

Tablo 1.47 Kamu Net Borç Stoku

(milyon TL)

	2009	2010	2011	2012 Ç2
Toplam Kamu Net Borç Stoku (I-II-III-IV)	**309.886**	**317.783**	**290.982**	**275.815**
I- Toplam Kamu Borç Stoku (Brüt)	**465.690**	**497.103**	**546.526**	**550.458**
A-İç Borç	347.378	368.934	387.565	395.753
Merkezi Yönetim	330.005	352.841	368.778	377.716
Diğer Kamu	17.374	16.093	18.787	18.037
B- Dış Borç	118.311	128.169	158.960	154.706
Merkezi Yönetim	111.504	120.720	149.572	145.929
Diğer Kamu	6.807	7.450	9.388	8.777
II- Merkez Bankası Net Varlıkları	**65.995**	**86.216**	**143.162**	**150.189**
III- Kamu Mevduatı	**47.713**	**47.166**	**58.860**	**67.111**
IV-İşsizlik Sigortası Fonu Net Varlıkları	**42.095**	**45.939**	**53.521**	**57.344**
GSYH	**952.559**	**1.098.799**	**1.298.062**	**...**
Kamu Net Borç Stoku/GSYH(%)	**32,5**	**28,9**	**22,4**	**...**

Kaynak: Kamu Borç Yönetimi Raporu Ekim 2012

3.5.3.2. İç Borç Stoku

2011 yılı sonunda önceki yıl sonuna göre yüzde 5 artarak 368.778 milyon TL'ye ulaşan iç borç stoku, 2012 yılının Haziran ayında 2011 yılı sonuna göre yüzde 2 oranında artarak 377.716 milyon TL olmuştur.

2011 yılında, 2006 yılında uygulanmaya başlanan borçlanma stratejisi sürdürülerek, üç ve beş yıl vadeli TL cinsinden sabit faizli kuponlu tahviller düzenli olarak ihraç edilmiştir. Bununla birlikte, borçlanma vadesinin uzatılması amacıyla 2010 yılında ihraç edilmeye başlanan 10 yıl vadeli enflasyona endeksli ve sabit faizli DİBS ihraçlarına 2011 yılında da devam edilmiştir. Ayrıca, 2012 yılı Hazine Finansman Programıyla birlikte iki, beş ve on yıl vadeli TL cinsinden sabit faizli kuponlu senetlerin düzenli olarak ihracına başlanmıştır.

Tablo 1.48 Toplam Kamu İç Borç Stokunun GSYH'ye Oranı

(milyon TL)

	2009	2010	2011	2012 Ç2
İç Borç Stoku	**347.378**	**368.934**	**387.565**	**395.753**
Merkezi Yönetim	330.005	352.841	368.778	377.716
Diğer Kamu	17.374	16.093	18.787	18.037
GSYH	**952.559**	**1.098.799**	**1.298.062**	**...**
İç Borç Stoku/ GSYH (%)	**36,4**	**33,5**	**29,8**	**...**

Kaynak: Kamu Borç Yönetim Raporu Ekim 2012

2012 yılının ilk beş aylık döneminde 67,2 milyar TL iç borç ödemesi yapılmışken, 54,0 milyar TL iç borçlanma yapılmıştır. Bu çerçevede, ilk beş aylık dönemde iç borç çevirme oranı yüzde 80,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1.49 Hazine Finansman Durumu

(milyar TL) *

	2011**	2012***
İç Borç Servisi	**132,1**	**67,2**
Anapara	97,1	47,2
Faiz	35,1	20,1
İç Borçlanma	**111,6**	**54,0**
Net İç Borçlanma	**14,6**	**6,8**
İç Borç Çevirme Oranı (%)	**84,5**	**80,3**

Kaynak: Kamu Borç Yönetimi Raporu 2012

** Nakit Bazlı*

***Gerçekleşme*

**** Ocak-Mayıs ayları arasındaki gerçekleşme*

2012 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 56,2 milyar TL tahvil ve bono ihracına karşılık, 47,3 milyar TL tahvil anapara ödemesi ile 21,7 milyar TL faiz ödemesi yapılmış ve net iç borçlanma 8,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1.50 İç Borç Stokunun Elinde Bulunduranlara Göre Dağılımı

(%)

	2010	2011	2012 Eylül
Y. İçi Yerleşikler	**87,5**	**82,7**	**78,5**
Bankacılık Kesimi	**62,9**	**56,7**	**52,1**
Kamu Bankaları	25,7	24,0	21,1
Özel Bankalar	30,7	25,9	24,2
Yabancı Bankalar	5,5	5,7	5,6
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1,0	1,1	1,2
Banka Dışı Kesim*	**22,6**	**24,1**	**24,4**
Gerçek Kişiler	1,5	1,6	0,9
Tüzel Kişiler	17,0	18,7	19,7
MKYF	4,1	3,8	3,8
TCMB**	**2,0**	**2,0**	**1,9**
Y. Dışı Yerleşikler	**12,5**	**17,3**	**21,5**
Toplam	**100**	**100**	**100**

Kaynak: Kamu Borç Yönetimi Raporu Ekim 2012

** Banka dışı kesim; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu dışındaki tüm gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır.*

*** Nakit dışı DİBS'ler ile Açık Piyasa İşlemlerinden kaynaklanan tutarları kapsamaktadır.*

3.5.3.3. Dış Borç Stoku

2009 yılında küresel ekonomik kriz ekonomik faaliyetlerde daralmaya sebep olmuştur. Ekonomik daralmayla birlikte 2009 yılında dış borç stoku bir miktar gerilemiş, ekonomik toparlanmanın küresel anlamda yaşanmaya başladığı 2010 yılında ise dış borç stoku tekrar artış göstermiştir. Bu gelişmelere paralel olarak 2011 yılı sonunda dış borç stoku bir önceki yıl sonuna göre yüzde 5 oranında artarak 306,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının ikinci çeyreğinde ise söz konusu rakam 323,5 milyar dolara yükselmiştir.

2011 yılında dış borç stokunun GSYH'ye oranı yüzde 39,6 iken, 2012 yılının ikinci çeyreğinde bu oran yüzde 42,3'e yükselmiştir. Bununla birlikte, kısa vadeli dış borçların toplam dış borç stoku içindeki payı 2011 yılında yüzde 27,3 iken, 2012 yılının ikinci çeyreği sonunda yüzde 30,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1.51 Toplam Dış Borç Stokunun Yıllar İtibarıyla Gelişimi

(milyar ABD doları)

	2009	2010	2011	2012*
Toplam Dış Borç Stoku	**269,5**	**292,2**	**306,7**	**323,5**
Vadesine Göre				
Kısa Vadeli	49,0	77,5	83,8	99,0
Kamu	3,6	4,3	7,0	12,8
TCMB	1,8	1,6	1,3	1,2
Özel	43,7	71,6	75,6	85,1
Finansal Kuruluşlar	21,9	47,7	48,1	53,8
Finansal Olmayan Kuruluşlar	21,8	23,9	27,5	31,3
Uzun Vadeli	220,5	214,8	222,9	224,5
Kamu	79,9	84,8	87,3	89,5
TCMB	11,5	10,3	8,4	7,6
Özel	129,1	119,7	127,2	127,4
Finansal Kuruluşlar	44,3	40,3	46,9	47,5
Finansal Olmayan Kuruluşlar	84,8	79,4	80,3	79,9
Borçluya Göre				
Kamu Kesimi Dış Borç Stoku	83,5	89,1	94,3	102,3
TCMB Dış Borç Stoku	13,3	11,8	9,7	8,7
Özel Sektör Dış Borç Stoku	172,8	191,3	202,7	212,5
Yüzde Oranlar				
Kısa V. Dış Borçlar/ Top. Dış Borç Stoku	18,2	26,5	27,3	30,6
Kamu Dış Borç Stoku / Top. Dış Borç Stoku	31,0	30,5	30,7	31,6
TCMB Rezervler (net) / Kısa V. Dış Borçlar	152,6	111,0	105,4	96,4
Toplam Dış Borç Stoku / GSYH**	43,6	39,9	39,6	42,3

Kaynak: 2013 Yılı Programı

**Haziran ayı sonu itibarıyla*

*** 2012 yılı GSYH verisi Haziran ayı itibarıyla yıllıklandırılmıştır*

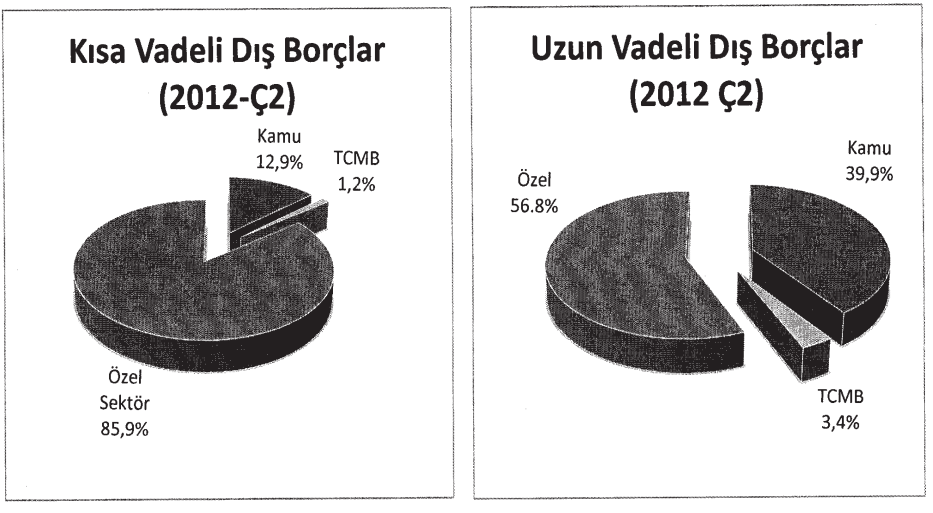
Tablo 1.52 Toplam Dış Borç Stokunun Vade Yapısı

	2011 (Milyar Dolar)	2011 yılı Toplam Dış Borç Stoku İçerisindeki Pay (%)
Kısa Vadeli Toplam Dış Borç Stoku	**83,8**	**27,3**
Uzun Vadeli Toplam Dış Borç Stoku	**222,9**	**72,7**

Kaynak: Yıllık Ekonomik Rapor 2012

2002 yılında toplam dış borç stokunun yüzde 87,3'ü orta ve uzun vadeli iken, yüzde 12,7'si kısa vadeli borçlardan oluşmaktaydı. 2010 yılında söz konusu değerler sırasıyla yüzde 73,5 ve yüzde 26,5 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılının ikinci çeyreği sonunda ise orta ve uzun vadeli borçların toplam borç stoku içindeki payı azalarak yüzde 69,4 olarak gerçekleşmiş, kısa vadeli borçların toplam borç stoku içindeki payı ise artarak yüzde 30,6 olmuştur.

Şekil 1.19 Kısa ve Uzun Vadeli Dış Borçların Dağılımı

Kaynak: Yıllık Ekonomik Rapor 2012

Kamu sektörünün dış borç stoku içerisindeki payı 2005 yılından itibaren düşerken, özel sektörün payı ise bu tarihten itibaren artmıştır. 2009 yılında küresel krizin etkileri nedeniyle özel sektörün dış finansman imkânları azalmaya başlamış ve özel sektörün dış borcu gerilemiştir. Kamu sektörünün dış borcu ise söz konusu dönemde yüzde 6,6 oranında artmıştır. 2011 yılında ise özel sektörün borcu krizin etkilerinin bir miktar azalmasına paralel olarak dış kaynak bulma imkânının artmasıyla 202,7 milyar dolara yükselmiştir. Kamu sektörünün borcu aynı dönemde 94,3 milyar dolara yükselirken, TCMB'nin borcu 9,7 milyar dolara gerilemiştir.

2011 yılsonu itibarıyla merkezi yönetim dış borç stokunun; yüzde 58,8'i uluslararası tahvil piyasalarından, yüzde 23,8'i uluslararası kuruluşlardan, yüzde 9,4'ü özel alacaklılardan ve yüzde 8,1'i hükümet kuruluşlarından sağlanan kredilerden oluşmaktadır.

2012 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla orta ve uzun vadeli dış borç stoku incelendiğinde, merkezi yönetim dış borçlarının yüzde 61,7'si uluslararası tahvil piyasalarından, yüzde 22,1'i uluslararası kuruluşlardan, yüzde 8,6'sı özel alacaklılardan ve yüzde 7,6'sı hükümet kuruluşlarından sağlanan kredilerden oluştuğu görülmektedir.

2011 yılında 41,7 milyar doları anapara ve 8,6 milyar doları faiz ödemesi olmak üzere toplam 50,3 milyar dolarlık dış borç servisi gerçekleşmiştir. 2012 yılı Temmuz ayı itibarıyla ise toplam 32 milyar dolar olarak gerçekleşen dış borç servisinin 26,3 milyar doları anapara, 5,7 milyar doları da faiz ödemesinden oluşmaktadır.

Tablo 1.53 Türkiye'nin Net Dış Borç Stoku

(milyon ABD doları)

	2009	2010	2011	2012 Ç2
Türkiye Brüt Dış Borç Stoku	269.548	292.222	306.704	323.472
TCMB Dış Borç Stoku (-)	13.305	11.827	9.699	8.718
Bankacılık Kesimi Dış Borç Stoku (-)	54.240	81.151	90.099	100.823
I-Dış Borç Stoku (Bankacılık Sektörü Hariç)	**202.002**	**199.244**	**206.905**	**213.931**
Parasal Yetkili ve Mevduat Bankaları Varlıkları	57.609	31.630	30.834	20.586
Katılım ve Yatırım Kalkınma Bankaları Varlıkları	-2.887	-5.589	-9.158	-9.904
II-Parasal Sektör Net Dış Varlıkları	**54.723**	**26.041**	**21.676**	**10.683**
III-Net Dış Borç Stoku (I-II)	**147.280**	**173.204**	**185.229**	**...**
Net Dış Borç Stoku/GSYH (%)	**23,8**	**23,7**	**24,0**	**...**

Kaynak: Kamu Borç Yönetimi Raporu Ekim 2012

3.5.3.4. AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku

Türkiye'nin kamu borç yükünün değerlendirilmesinde, adaylık süreci kapsamındaki kriterlere göre hesaplanan AB tanımlı genel yönetim borç stoku verileri kullanılmaktadır.

2001 yılında yüzde 77,9 olan AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranı, 2004 yılında yüzde 59,6'ya düşmüştür. 2008 yılında yüzde 40 seviyelerine düşmüş olan AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranı, küresel krizin etkisiyle 2009 yılında yüzde 46,1'e yükselmiştir. 2010 yılında ise kamu açığında yaşanan olumlu gelişmeler sonucunda yüzde 42,4'e düşen AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranı azalma trendini sürdürerek 2011 yılında yüzde 39,2 olarak gerçekleşmiştir. AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranı 2012 yılı beklentisi ise yüzde 36,5 civarındadır.

Tablo 1.54 AB Tanımlı* Genel Yönetim Nominal Borç Stoku

(milyon TL)

	2009	2010	2011	2012 Ç2
I-Genel Yönetim Toplam Borç Stoku**	**454.837**	**487.561**	**534.648**	**539.738**
Merkezi Yönetim	441.508	473.561	518.350	523.645
Diğer kamu kurumları	13.329	14.000	16.298	16.093
A-İç Borç Stoku	**338.690**	**361.220**	**377.870**	**386.990**
Merkezi Yönetim	330.005	352.841	368.778	377.716
Diğer kamu kurumları	8.685	8.379	9.091	9.274
B-Dış Borç Stoku	**116.148**	**126.340**	**156.778**	**152.748**
Merkezi Yönetim	111.504	120.720	149.572	145.929
Diğer kamu kurumları	4.644	5.621	7.206	6.818
II-Ayarlama Kalemleri***	**-15.499**	**-21.548**	**-25.248**	**-31.679**
Merkezi Yönetim	24.121	21.272	24.367	22.551
Diğer kamu kurumları	-39.620	-42.820	-49.614	-54.230
AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku** (I+II)**	**439.338**	**466.013**	**509.400**	**508.058**
GSYH	**952.559**	**1.098.799**	**1.298.062**	**...**
AB Tanımlı Genel Yönetim Nominal Borç Stoku / GSYH (%)	**46,1**	**42,4**	**39,2**	**...**

Kaynak: Kamu Borç Yönetim Raporu Ekim 2012

** Avrupa Hesaplar Sistemi 95 (ESA 95) borç ve açık kılavuzu çerçevesinde tanımlanan borç stokudur.*

*** Konsolide edilmemiş Genel Yönetim brüt borç stoku.*

**** Ayarlama kalemleri: Merkezi Yönetime ilişkin ayarlama kalemleri, iskontolu DİBS'lerin faiz tutarı, enflasyona endeksli senetlerde anaparadaki TÜFE kaynaklı değer artışı, dolaşımdaki bozuk para stoku ve merkezi yönetimin elindeki DİBS'lerden oluşmaktadır. Diğer Kamu Kurumlarına ilişkin ayarlama kalemleri sözkonusu kurumların elindeki DİBS'lerden oluşmaktadır.*

*****AB tanımlı genel yönetim borç stoku her yıl Avrupa Hesaplar Sistemi 95 (ESA 95) metodolojisi ile hesaplanarak Eurostat'a gönderilmektedir. Genel yönetim; merkezi yönetim, mahalli idareler, bütçe dışı fonlar, döner sermayeler ve sosyal güvenlik kurumlarını içermektedir.*

3.5.3.5. 2013 Yılı Borçlanma Politikası

Kamu kesimi borçlanma gereği, 2002 yılından itibaren uygulanan ihtiyatlı maliye politikası sayesinde önemli ölçüde azalmıştır. 2005 yılında negatif olan değer, 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz nedeniyle yüzde 5,1'e yükselmiştir. 2010 yılında yaşanan ekonomik toparlanma, kamu kesimi borçlanma gereğinin önemli ölçüde azalmasına katkı sağlamış ve söz konusu oran yüzde 2,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2011 yılında da aynı olumlu etki devam etmiş ve kamu kesimi borçlanma gereği yüzde 0,1 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı kamu kesimi borçlanma gereği beklentisi ise yüzde 1,7'dir.

2012 yılı Ocak-Eylül döneminde borçlanma politikası piyasası koşulları ve maliyet unsurları dikkate alınarak yürütülmüştür. Bu çerçevede, iç borçlanmanın yüzde 65,8'i TL cinsi sabit faizli, yüzde 18,8'i TL cinsi TÜFE'ye endeksli, yüzde 14,1'i TL cinsi kuponsuz, yüzde 1'i TL cinsi değişken faizli ve yüzde 0,1'i TL cinsi gelire endeksli senetlerle gerçekleştirilmiştir.

2013 yılı Hazine Finansman Programına göre planlanan borç servisi ve finansman bilgileri aşağıda özetlenmektedir:

- 139,6 milyar TL anapara ve 49 milyar TL faiz olmak üzere toplam 188,6 milyar TL tutarında borç servisi gerçekleştirilmesi; borç servisinin 172,1 milyar TL'sinin iç borç, 16,5 milyar TL'sinin ise dış borç servisi olarak yapılması öngörülmektedir.

- İç borç servisinin 143,2 milyar TL'lik kısmının piyasaya yapılacak ödemelerden, 28,9 milyar TL'lik kısmının ise kamu kurumlarına rekabetçi olmayan teklif yoluyla gerçekleştirilen satışların ödemelerinden oluşması öngörülmektedir.

- Geleneksel eurobond, yen ve kira sertifikası ihraçları yoluyla uluslararası sermaye piyasalarından sağlanacak finansmana ek olarak Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası ve diğer dış finansman kuruluşlarından sağlanacak proje ve program kredisi yoluyla toplam 13,7 milyar TL dış finansman elde edilmesi hedeflenmektedir.

- Nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan aktarılacak kaynaklar ile devirli ve garantili borç geri dönüşleri ve kasa/banka kullanımı sonucu elde edilecek diğer finansman toplamının 24,3 milyar TL seviyesinde olması beklenmektedir.

- Bu öngörüler doğrultusunda, 2013 yılında 150,6 milyar TL tutarında iç borçlanma yapılması ve toplam iç borç çevirme oranının yüzde 87,5 olması beklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE TASARISI İLE MADDELERİ ÜZERİNE YAPILAN GÖRÜŞMELER VE DEĞİŞİKLİKLER

1. MALİYE BAKANININ BÜTÇE SUNUŞ KONUŞMASI

Komisyonumuzda, Bütçe ve Kesin Hesap Kanun Tasarılarının geneli üzerindeki görüşmelere geçilmeden önce Maliye Bakanı tarafından; 2013 yılı merkezi yönetim bütçesinin; mali disiplini ve makroekonomik istikrarı korumayı amaçlayan, büyümeyi ve istihdamı destekleyen, toplumsal refahı gözeten, ekonominin verimliliğini ve üretken yapısını destekleyen, yatırımları teşvik eden, altyapıya öncelik veren, sağlık, eğitim ve sosyal nitelikli harcamalara ağırlık veren ve toplumun yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir bütçe olduğu belirtilmiştir.

Maliye Bakanının Dünya ekonomisi üzerine yaptığı değerlendirmelerde;

- Küresel finansal krizin başlangıcından itibaren yaklaşık beş yıl geçmesine rağmen dünya ekonomisinde istikrarın sağlanamadığı, gelişmiş ekonomilerde zayıf büyüme ve yüksek işsizlik ortamı sürerken, Avro Bölgesindeki kamu borç krizinin bir güven bunalımına dönüştüğü,

- Gelişmiş ülkelerde yaşanan sorunların küresel görünümü olumsuz etkilediği, birçok ülkenin ve uluslararası kuruluşların büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize ettiği, nitekim IMF tarafından yayımlanan Dünya Ekonomik Görünüm Raporunda büyüme tahminlerinin 2012 yılı için 0,7, 2013 yılı için 0,9 puan aşağı yönlü revize edildiği, bu doğrultuda küresel büyümenin 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 3,3 ve yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesinin beklendiği, bu oranların kriz öncesi küresel ekonomide görülen yüzde 5-5,5'lik büyüme oranlarının altında olduğu, benzer şekilde 2011 yılında yüzde 1,6 büyüyen gelişmiş ekonomilerin 2012 ve 2013 yıllarında, potansiyel büyümenin altında kalarak, yüzde 1,3 ve yüzde 1,5 düzeyinde büyümesinin tahmin edildiği,

- Dünya ekonomisinin yüzde 21'ini oluşturan ABD'de işgücü piyasası ve iç talepteki zayıf gidişat nedeniyle büyümenin bir süre daha ılımlı seyredeceği, 2011 yılında yüzde 1,8 büyüyen ABD ekonomisinin 2012 yılında yüzde 2,2, 2013 yılında ise yüzde 2,1 oranında büyümesinin beklendiği, diğer yandan dünya ekonomisinin yüzde 19'unu oluşturan ve 2011 yılında yüzde 1,4 oranında büyüyen Avro Bölgesinin ise 2012 yılında yüzde 0,4 daralması, 2013 yılında ise yüzde 0,2'lik büyüme göstermesinin beklendiği, bölge ekonomisinin 2007 yılı sonundan bu yana yüzde 1,9 oranında küçüldüğü göz önüne alındığında krizin bölge üzerindeki etkisinin daha iyi anlaşılacağı,

- Gelişmiş ülkelerdeki sorunların, gelişmekte olan ülkeleri ticaret, finansman ve beklentiler kanalıyla olumsuz yönde etkilediği, nitekim 2011 yılında yüzde 6,2 oranında büyüyen gelişmekte olan ekonomilerin 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 5,3 ve yüzde 5,6 oranında büyümesinin öngörüldüğü,

- Küresel yavaşlamaya paralel olarak dünya ticaret hacmindeki artışın ivme kaybettiği, 2011 yılında yüzde 5,8 büyüyen küresel ticaretin 2012 yılında sadece yüzde 3,2 artmasının beklendiği, artışın önümüzdeki yıl bir miktar hızlanarak yüzde 4,5 olarak gerçekleşmesinin tahmin edildiği,

- Gelişmiş ekonomilerde büyümenin yavaşlaması sonucunda işsizliğin son 10 yılın en yüksek seviyelerine çıktığı, Avro Bölgesi'nde 2007 yılı sonunda yüzde 7,4 olan işsizlik oranının 2012 yılında yüzde 11,2'ye, 2013 yılında ise yüzde 11,5'e yükselmesinin beklendiği, 2012 yılında özellikle İspanya ve Yunanistan'da işsizlik oranının yüzde 25 gibi rekor seviyelere çıktığı, ABD'de ise 2007 yılında yüzde 5 olan işsizlik oranının, 2012 ve 2013 yıllarında yüzde 8'in üzerinde kalacağının tahmin edildiği,

- Küresel kriz sonrası yaşanan ekonomik daralma ve kamunun üstlendiği yükümlülüklerle birlikte gelişmiş ekonomilerde mali dengelerin bozulduğu, bu nedenle kamu borçlarının rekor seviyelere çıktığı, ayrıca, kamu borcunun önemli bir kısmının bu ülkelerin bankacılık sistemi tarafından tutulması nedeniyle sistemin bir kısır döngü içine girdiği, nitekim 2007 yılına göre 2012 yılında kamu borcunun GSYH'ye oranla ABD'de 40 puan artarak yüzde 107,2'ye, Avro Bölgesi'nde ise 27,2 puan yükselerek yüzde 93,6'ya çıktığı, ayrıca, bütçe açığının GSYH'ye oranla zirve yaptığı 2009 yılından bu yana ABD'de 4,6, Avro Bölgesinde ise 3,1 puan düşmesine rağmen hala kriz öncesi seviyelerin 3-6 puan üzerinde gerçekleştiği,

- Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde tüketici enflasyonu 2011 yılında sırasıyla yüzde 2,5 ve yüzde 6,6 düzeyinde gerçekleşirken, bu oranların 2012 yılında yüzde 1,7 ve yüzde 6,2 düzeyine gerilemesinin beklendiği, söz konusu gerilemede 2012 yılında ABD ve Hindistan'da görülen kuraklığın küresel gıda fiyatlarında, jeopolitik risklerin ise enerji fiyatları üzerinde oluşturduğu baskının ve küresel ekonomik durgunluğun etkili olduğu, diğer yandan 2013 yılında ise gelişmiş ekonomilerde enflasyonun yüzde 1,7, gelişmekte olan ekonomilerde yüzde 5,7 civarında olmasının öngörüldüğü,

ifade edilmiştir.

Maliye Bakanının Türkiye ekonomisi üzerine yaptığı değerlendirmelerde;

- Avro Bölgesinde devam eden borç sarmalı ve güven sorununun, ABD'deki mali belirsizliklerin, gelişmekte olan ülkelerdeki büyümenin sert biçimde yavaşlamasının ve jeopolitik risklere bağlı olarak yüksek seyreden emtia fiyatlarının Türkiye ekonomisini yakından ilgilendirdiği,

- Küresel ekonomik belirsizlikler devam ederken Türkiye ekonomisinde yumuşak iniş sürecinin başarıyla devam ettirildiği, yumuşak iniş sürecinin, büyüme kompozisyonunun iç ve dış talep arasında dengelenmesi, cari açığın daraltılması ve enflasyonist baskıların azaltılması şeklinde anlaşılması gerektiği,

- Kriz sonrası dönemde Türkiye ekonomisinde güçlü bir büyüme sürecinin yaşandığı, 2010 ve 2011 yıllarında ortalama yüzde 8,8 büyüyen Türkiye ekonomisinin global büyüme liginde üst sıralarda yer aldığı, ancak söz konusu büyümenin motoru olan iç talebin yüzde 10,3 ile normalin üzerinde büyüdüğü, diğer yandan aynı dönemde yurt içi tasarrufların yetersiz oluşu ve dış finansmana erişimin kolaylaşması nedeniyle cari açığın yükseldiği,

- Cari açığın azaltılması amacıyla birtakım önlemlerin alındığı, bu kapsamda Merkez Bankası tarafından para politikasının sıkılaştırıldığı, ithalat artış hızının yavaşlatılması amacıyla vergisel önlemlerin alındığı, bankacılık düzenleme ve denetleme alanlarında makro-ihtiyati tedbirlerin hayata geçirildiği, bu önlemler neticesinde cari açığın 2011 yılının ikinci yarısından itibaren kontrollü bir yavaşlama sürecine girdiği, nitekim 2011 yılı Ekim ayında 78,6 milyar dolara kadar yükselen 12 aylık cari açığın 2012 yılının Ağustos ayında 59 milyar dolara gerilediği, yıl sonunda ise iç talepte yaşanan toparlanmaya bağlı olarak 58,7 milyar dolar, milli gelire oran olarak da yüzde 7,3 olarak gerçekleşmesinin beklendiği, cari açıktaki bu gerilemenin yüksek seviyelerde seyreden petrol fiyatları ile en büyük ticari ortağımız olan AB'nin resesyonda olmasına rağmen gerçekleştiği,

- 2012 yılında ham petrol fiyatlarının ortalama 112 dolar gibi yüksek bir seviyede seyrettiği, bu nedenle Ağustos ayı itibarıyla 12 aylık enerji ithalatının 58,8 milyar dolara yükseldiği bu durumun cari açığı olumsuz etkilediği, bununla birlikte enerji dışı cari açıktaki daralmanın daha belirgin olacağı, 2011 yılı Ekim ayında 33 milyar dolar olan 12 aylık net enerji dışı cari açığın, 2012 yılı Ağustos ayında 7,3 milyar dolara gerilediği,

- Dış ticaretteki pazar ve ürün çeşitliliği sayesinde AB bölgesinde yaşanmakta olan borç krizinin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisinin azaltıldığı, AB'ye yapılan ihracatın bu yılın ilk sekiz ayında yüzde 9,4 azalarak toplam ihracatın yüzde 38,2'sine gerilediği, buna karşılık, özellikle Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerine yönelik ihracatta yaşanan artış sayesinde toplam ihracatın kriz öncesi seviyenin yüzde 10,5 üzerine çıktığı,

- 2012 yılında Türkiye ekonomisinin yüzde 3,2 oranında büyümesinin öngörüldüğü, bu oranın geçen yıl Orta Vadeli Programda (OVP) öngörülen yüzde 4'ün 0,8 puan altında olduğu, küresel yavaşlama ve IMF'nin geçen yıla göre 2012 büyüme tahminlerini gelişmekte olan ülkelerde ortalama 0,8 puan aşağı çekmesi dikkate alındığında bu sapmanın normal karşılanması gerektiği,

- IMF tahminlerine göre Türkiye'nin, Letonya ve Kosova'dan sonra Avrupa'nın en hızlı büyüyen ülkesi olacağı, bu yılki büyüme oranının gelişmekte olan Avrupa ülkelerinin yüzde 2'lik büyümesinden daha iyi, Latin Amerika'nın yüzde 3,2'lik büyümesiyle başa baş, gelişmekte olan Asya'nın yüzde 6,7'lik büyümesine göre düşük olacağı,

- Enflasyonist baskıların yumuşak iniş sürecine uyum sağladığı, bu doğrultuda 2011 yılı sonunda yüzde 10,5'e yükselen enflasyonun kurdaki istikrar ve iç talep zayıflamasıyla birlikte 2012 yılı sonunda yüzde 7,4'e düşmesi, 2013 yılında ise yüzde 5,3'e gerilemesinin beklendiği,

- Küresel kriz sonrası toparlanmayla birlikte 2009 yılından günümüze 4,2 milyon net istihdam sağlandığı, bu artışın işgücüne katılım oranı artmasına rağmen elde edildiği, 2009 yılında yüzde 14 olan işsizlik oranının Temmuz 2012'de yüzde 8,4 ile son 10 yılın en düşük seviyesine düşürüldüğü, mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranının ise yüzde 9,1 olarak gerçekleştiği, Türkiye'nin, Uluslararası Çalışma Örgütünün verilerine göre krizden çıkış sürecinde işsizliği en hızlı düşüren ülke olduğu,

- 2002 yılında genel devlet bütçe açığının GSYH'ye oranı yüzde 11 civarında olmasına rağmen 2012 yılında yüzde 1,6 olarak gerçekleşmesinin beklendiği, bu oranın, yıl sonu için tahmin edilen yüzde 5,3'lük OECD ortalamasının üçte birinden az olduğu, ayrıca, bütçe açığının GSYH'ye oranının gelecek dönemde azalmaya devam edeceği, bu doğrultuda söz konusu oranın 2015 yılında yüzde 0,9'a indirilmesinin hedeflendiği,

- Kamu borç stoku 2002 yılında yüzde 74 iken borç stokunun GSYH'ye oranının 2011 yılında yüzde 39,2'ye düşürüldüğü, bu oranın yüzde 60'lık Maastricht Kriterinin yaklaşık 21 puan altında, OECD ortalamasının ise yarısından az olduğu, kamu borç stoku oranının, 2012'de yüzde 36,5'e, 2015'te de yüzde 31'e indirilmesinin hedeflendiği,

- 2002 yılında reel faiz oranlarının yüzde 25,4 ve faiz giderlerinin toplam bütçe gelirlerine oranının yüzde 65 seviyesinde olduğu, günümüzde ise mali disiplin sayesinde reel faizin sıfırlandığı, bütçeden faiz harcamalarına ayrılan payın yüzde 14,9'a düşürüldüğü,

- Bankacılık sektörünü risklere karşı korumak amacıyla bir dizi önlemlerin alındığı, bu kapsamda 2012 yılında hedef sermaye yeterlilik oranının, Basel II'de belirtilen sermaye yeterlilik oranı olan yüzde 8'in iki katından yüksek bir düzeye çıkarıldığı, 2008 yılından günümüze kar dağıtımı BDDK tarafından yakın takibe alınarak yedek akçe oluşumu sağlanmak suretiyle bankaların güçlü öz kaynak yapısının korunduğu, ayrıca, makroekonomik istikrar ve güçlü büyümenin de bankaların sağlıklı bir yapı kazanmasında önemli bir rol oynadığı,

- Türk bankacılık sisteminin kriz sonrası dönemde hızla büyümeye devam ettiği, Ağustos 2012'de bankacılık sektöründe bilanço büyüklüğünün 1,3 trilyon TL'ye, kredilerin ise 749 milyar TL'ye yükseldiği, bu rakamların 10 yıl öncesine göre bilanço büyüklüğü için 5 kat, krediler için ise yaklaşık 15 katlık bir büyümeyi ifade ettiği,

- Küresel kriz sonrası dönemde hızla artan kredilere rağmen bankacılık sektörünün aktif kalitesinin iyileştirilmesine devam edildiği, bu dönemde kredilerin yıllık ortalama yüzde 30 civarında arttığı, ancak kredilerin takibe dönüşüm oranının, Ağustos 2012 itibarıyla yüzde 2,8 ile düşük bir seviyede kaldığı, oysa 2011 yılı sonunda bu oranın AB'de yüzde 6,1, ABD'de yüzde 4,7 ve OECD'de yüzde 3,2 olarak gerçekleştiği,

- Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYH'ye oranı 2006 yılında yüzde 10,1 iken, 2011 yılı sonunda yüzde 19,5'e yükseldiği, faiz ödemelerinin hanehalkı harcanabilir gelir içerisindeki payının ise harcanabilir gelirdeki iyileşme sayesinde yüzde 4,8 seviyesinde kaldığı,

- 2002-2012 döneminde ekonomik ve siyasi istikrar, uygulanan makroekonomik politikalar ve yürütülen yapısal reformlar sayesinde yılda ortalama yüzde 5,3 büyümek suretiyle milli gelirin 230,5 milyar dolardan 774,2 milyar dolara yükseltildiği, ülkenin dolar rezervlerinin 3 kattan fazla zenginleştirildiği, aynı dönemde kişi başına düşen milli gelirin 3 bin 492 dolardan 10 bin 469 dolara çıkarıldığı,

- Yapısal dönüşüm sayesinde Türkiye'nin küresel ekonomideki rolünün giderek artmasına paralel olarak küresel yatırımlardan daha büyük pay alındığı, nitekim 1980-2002 döneminde 14,8 milyar dolar doğrudan yatırım çekebilen Türkiye'nin 2002-2012 döneminde 119,8 milyar dolar doğrudan yatırım elde edebildiği,

- İşsizlikle mücadelede aktif işgücü politikalarının uygulandığı, bu kapsamda yapılan programlardan yararlanan kişi sayısının 2008 yılında 32 bin ile sınırlı kalmasına karşılık 2012 yılının ilk dokuz ayında bu rakamın 324 bin civarında gerçekleştiği, diğer yandan 2008 yılında uygulanmaya başlanan sosyal güvenlik primi işveren hissesinde yapılan 5 puanlık indirimin devam ettirildiği, ayrıca gençlerin, kadınların ve mesleki eğitim alan işsizlerin istihdamı halinde, sosyal güvenlik primi işveren hissesinin 54 aya kadar işsizlik sigortası ile karşılandığı,

- Türkiye'de 25 yaş üstü nüfusun okulda geçirdiği sürenin 6,5 yıl olduğu, OECD ülkelerinde ise bu rakamın 11 yıl olduğu, bu doğrultuda eğitimdeki yeni sistemle birlikte 12 yıllık eğitimin zorunlu hale getirilerek okullaşma oranının artırılmasının hedeflendiği,

- GAP, DAP, KOP ve DOKAP projeleri ile gelişmişlik düzeyinin tabana yayılmasının hedeflendiği, GAP projesi kapsamında 2003-2012 döneminde 2012 yılı fiyatlarıyla 28,3 milyar TL'nin harcandığı, bu sayede 15 baraj tamamlanmak suretiyle 300 bin hektar alanın sulamaya açıldığı, yapılan bu yatırımlar sonucunda bölge istihdamının da artırıldığı, nitekim kriz sonrası dönemde bölgede yüzde 17,4'e yükselen işsizlik oranının yüzde 11,7'ye düşürüldüğü, bu kapsamda son 4 yılda 400 bin yeni istihdam oluşturulduğu,

- Kamuoyunda 2B yasası olarak bilinen orman vasfını yitirmiş arazilerin satışının gerçekleştirilerek düzenli ve planlı bir kentleşme sağlanmaya başlandığı,

- İstanbul'un finans merkezi haline getirilmesi amacıyla küresel firmalar için vergisel teşvikler sunulduğu, bu kapsamda sermaye piyasalarının uyumlaştırılması için yeni bir Sermaye Piyasası Kanun Tasarısının hazırlandığı,

hususlarına değinilmiştir.

Maliye Bakanı tarafından 2011 Yılı Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ile ilgili olarak;

- 2011 yılı bütçesinde, bütçe giderlerinin 314,6 milyar, bütçe gelirlerinin 296,8 milyar, bütçe açığının 17,8 milyar, faiz dışı fazlanın ise 24,4 milyar TL olarak gerçekleştiği,

- Bütçe giderlerinin GSYH'ye oranının yüzde 24,2, bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının yüzde 22,9, bütçe açığının GSYH' ye oranının yüzde 1,4 düzeyinde gerçekleşirken, faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranının yüzde 1,9 olduğu,

ifade edilmiştir.

Maliye Bakanının sunuş konuşmasında 2012 yılı merkezi yönetim bütçesinin yıl sonu gerçekleşme tahmini konusunda;

- Merkezi yönetim bütçe giderlerinin 362,7 milyar, bütçe gelirlerinin 329,2 milyar, bütçe açığının 33,5 milyar, faiz dışı fazlanın 15,5 milyar TL olarak gerçekleşeceğinin tahmin edildiği,

- Eldeki veriler doğrultusunda 2012 yılı başlangıç bütçesine oranla; bütçe giderlerinde yüzde 3,3 oranında bir sapma neticesinde 11,7 milyar TL'lik bir artışın yaşanmasının beklendiği, giderlerdeki bu artışın temelde sermaye giderleri, mal ve hizmet alım giderleri, personel giderleri ve sermaye transferlerindeki artıştan kaynaklanacağı, giderlerdeki bu sapmaya mukabil gelirlerin 2012 yılı bütçe hedefleri doğrultusunda gerçekleşmesinin beklendiği,

- Özelleştirme gelirlerinin yılın ilk dokuz ayında 1,7 milyar TL ile bütçe hedefi olan 10,4 milyar TL'nin altında kaldığı, bunun nedeninin, ihaleyi kazanan firmaların finansman sıkıntısından kaynaklandığı, 2012 yılı bütçesinde özelleştirme hedefi belirlenirken yaklaşık 10 milyar dolarlık tamamlanmış ihale bulunduğu, 2012 yılı gelir hedefinin buna göre belirlendiği, 2013 yılı için özelleştirme gelir beklentisinin de 4 milyar TL olduğu,

ifade edilmiştir.

Maliye Bakanının sunuş konuşmasında 2013 yılı merkezi yönetim bütçesi ile ilgili olarak;

- 2013 yılı bütçesine temel oluşturan makroekonomik göstergeler arasında yer alan GSYH Büyüklüğünün 1 trilyon 571 milyar TL olarak, İthalatın (CIF) 253 milyar dolar, İhracatın (FOB) 158 milyar dolar, büyüme oranının yüzde 4, deflatörün yüzde 5,3 ve TÜFE'nin yıl sonu yüzde 5,3 olarak hedeflendiği,

- 2012 yılı sonu gerçekleşme tahminlerine kıyasla 2013 yılı bütçesinde, bütçe giderlerinin yüzde 11,4, faiz hariç giderlerin yüzde 11,9, bütçe gelirlerinin yüzde 12,4, vergi gelirlerinin ise yüzde 14 oranında artacağı,

- 2013 yılında bütçeden en büyük payın eğitime ayrıldığı, 2012 yılına göre yüzde 20,7 oranında artan bu payın 68,1 milyar TL olarak programlandığı, bu doğrultuda üniversitelerin birinci öğretim öğrencileri ile açık öğretim öğrencilerinden, yaklaşık 2 milyon 184 bin öğrenciden, alınan harçlar kaldırılarak 498 milyon TL gelirden vazgeçildiği,

- Reel kesimin desteklenmesi kapsamında; esnaf kredi faiz desteği, tarımsal kredi faiz desteği, ihracat desteği, KOBİ destekleri, teşvik ödemeleri ve işveren prim desteği için ayrılan kaynağın yüzde 23,3 oranında artırılarak 10,2 milyar TL'ye yükseltildiği,

- Doğrudan ve dolaylı desteklerle 2002'de 23,7 milyar dolar olan tarımsal GSYH'nin, 2011 yılında 61,8 milyar dolara çıkarıldığı, böylece tarımsal büyüklük itibarıyla dünyanın yedinci, Avrupa'nın ise birinci ülkesi haline gelindiği, bunun yanı sıra tarımda kişi başına milli gelirin bin dolardan 3 bin 602 dolara çıkarıldığı,

- 2013 yılı bütçesinin yatırım ödeneklerinde 2012 yılı başlangıç ödeneklerine nazaran yüzde 20 oranında bir artışın programlandığı,

- Emekli maaşları arasındaki farkın giderilmesi amacıyla 2012 yılında 6283 sayılı Kanunun çıkarıldığı, bu doğrultuda 2013 yılında başlayacak olan bu intibak düzenlemesinin 2,7 milyar TL'lik mali etkisinin de bütçede yer aldığı,

- Kırsal kesimin altyapısının desteklenmesi amacıyla; KÖYDES Projesi için 578 milyon TL, SUKAP Projesi için 525 milyon TL, Kalkınma Ajansları için 473 milyon TL ve SODES için 210 milyon TL kaynak ayrıldığı,

- Nüfusu 10 binin altındaki belediyelere denkleştirme ödeneği sağlandığı, bu doğrultuda sokak aydınlatma bedellerinin bütçeden karşılanmasına devam edildiği, belediyelerin katı atık tesisi yapımının desteklendiği ve atık su arıtma tesislerine enerji desteği sağlandığı,

hususlarına yer verilmiştir.

Gelir politikası ve uygulamaları konusunda Maliye Bakanı;

- Gelir politikalarının, ekonomik istikrarın sürdürülmesi amacıyla mali disiplini esas alan bir yaklaşımla; istihdam ve yatırımları teşvik edecek, yurt içi tasarrufları artıracak, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltacak, ekonomiye rekabet gücü kazandıracak şekilde yürütüldüğü, bu kapsamda vergi sisteminin etkinlik, basitlik ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda gözden geçirildiği,

- Gelir Vergisi Kanunu taslak çalışmaları tamamlanmak suretiyle söz konusu çalışmaların Ekonomi Koordinasyon Kuruluna sunulduğu, bu kapsamda; Kanun sistematiğinin bütünlük, anlaşılırlık ve sadelik ekseninde yeniden değerlendirildiği, ortak hüküm içeren gelir ve kurumlar vergisini tek bir metinde toplanmasına özen gösterildiği, istisna ve muafiyet kapsamının daraltılması suretiyle vergi tabanının genişletilmesinin hedeflendiği, beyannameye dayalı vergilemenin genişletildiği,

- Vergi adaletinin tesis edilmesi anlamında fazla ve yersiz tahsil edilen vergilerin iadesinde devletin faiz ödemesine ilişkin düzenlemenin 2012 yılında hayata geçirildiği, ayrıca, mükellefin gerçek usulden basit usule geçebilmesine imkân tanındığı, böylelikle iş hacmi daralan mükelleflerin daha maliyetli vergi rejimine tabi olarak haksızlığa uğramalarının önüne geçildiği,

- Türkiye'de vergi yükünün çok yüksek olduğu yönünde yaygın ancak doğru olmayan bir kanaat olduğu, oysaki 2010 yılı OECD verilerine göre Türkiye'nin, yüzde 26'lık vergi yükü oranı ile 34 OECD ülkesi arasında en düşük vergi yüküne sahip altıncı ülke konumunda bulunduğu,

- Türkiye'de dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payının yüzde 47,7 ile nispeten yüksek olduğu, bu durumun oluşmasında dolaysız vergilerin yeterli düzeyde uygulanamamasının etkili olduğu, sosyal güvenlik primlerinin dâhil edildiği OECD sınıflandırmasına göre Türkiye'de dolaysız vergilerin GSYH içindeki payının yüzde 13,5 ile yüzde 22,8'lik OECD ortalamasının 9,3 puan altında olduğu, dolaylı vergilerin GSYH içindeki payının ise yüzde 12,4 ile OECD ortalamasının sadece 1,4 puan üzerinde olduğu, dolayısıyla asıl sıkıntının dolaysız vergilerin azlığından kaynaklandığı,

- Kayıt dışı ekonomi ile mücadele kapsamında 2011-2013 dönemi için uygulamaya konulan Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Stratejisi Eylem Planı doğrultusunda; SGK bünyesinde sosyal güvenlik risk analizi merkezinin kurulduğu, SGK denetim elemanı sayısının artırılarak kayıt dışı istihdamın azaltılmaya çalışıldığı, Mükellef Bilgileri Bildirimi sisteminin oluşturulduğu, elektronik denetim defteri ve elektronik sicil merkezinin kurulduğu, Bandrollü Ürün İzleme Sistemi ile tütün mamulleri ve alkollü içkilerdeki kaçakçılıkla mücadelede etkinliğin artırıldığı,

- 2002 yılında yüzde 65 olan kurum kazançları üzerindeki vergi yükünün yüzde 34'e indirildiği, benzer şekilde istihdam üzerindeki vergi yükünün de düşürüldüğü, bu doğrultuda en yüksek vergi dilimine uygulanan yüzde 49,5'lik vergi oranının yüzde 35'e; en düşük vergi dilimine uygulanan oranın ise yüzde 22'den yüzde 15'e indirildiği, 2008 yılında vergi sistemine kazandırılan asgari geçim indirimi ile 4 çocuklu bir asgari ücretlinin vergi yükünün yüzde 12,8'den sıfıra kadar çekildiği,

- Kriz sonrası dönemde birçok ülkede gözlemlenen vergi artış trendine rağmen KDV oranlarının artırılmadığı, hatta eğitim, sağlık, turizm ve tekstil gibi sektörlerde KDV oranını yüzde 18'den yüzde 8'e; bazı gıda ürünlerinde ise yüzde 8'den yüzde 1'e indirildiği,

- Yurt içi tasarrufların artırılması amacıyla gelir politikası araçlarından yararlanıldığı, bu kapsamda, yurt içi tasarrufların teşvik edilerek, uzun vadeli sermaye birikimine katkı sağlamak amacıyla bireysel emeklilik sistemindeki katılımcıya doğrudan devlet desteği sunulmaya başlandığı, ayrıca, tasarrufların teşviki amacı ile işverenler tarafından ödenen katkı paylarının ve şahıs sigortalarının desteklendiği, bu kapsamda ödenen primlerin vergi matrahından indirilebilecek tutarının brüt ücretin yüzde 10'undan yüzde 15'ine çıkarıldığı,

- Kyoto Protokolüne uyum süreci ve Türkiye'nin iklim değişikliği yükümlülükleri göz önünde bulundurularak 22 yaş üzerindeki araçların hurdaya ayrılmasının teşvik edildiği,

ifadelerine yer verilmiştir.

2. BÜTÇENİN GENELİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞMELER

Bütçenin geneli üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı hazırlanırken 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen takvime uyulmadığı, 2011 yılı bütçesi hazırlanırken en geç mayıs ayının sonuna kadar Resmi Gazetede yayımlanması gereken Orta Vadeli Programın (OVP) süresi içinde yayımlanamadığı, 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK ile 5018 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak OVP'nin en geç eylül ayının ilk haftası sonuna kadar yayımlanmasının hüküm altına alındığı, buna rağmen OVP'nin bu yıl da süresi içinde yayımlanamadığı,

- OVP'nin, bütçenin hazırlanmasında esas alınan dokümanlardan birisi olduğu ancak OVP'de yer alan temel ekonomik büyüklüklerde bazı revizyonlar yapıldığı, bu kapsamda 2012-2014 dönemi OVP'de büyümenin 2012 yılı için yüzde 4 olarak tahmin edildiği, ancak 2013-2015 dönemi OVP'de 2012 yılı büyüme oranının yüzde 3,2 olarak revize edildiği, 2012 yılı TÜFE artış oranının 2012-2014 dönemi OVP'de yüzde 5,2 olarak tahmin edildiği, 2013-2015 dönemi OVP'de ise 2012 yılı için TÜFE'nin yüzde 7,4 olarak yeniden belirlendiği, 2012-2014 dönemi OVP'de 2012 yılı için bütçe açığının 21,1 milyar TL, 2013-2015 dönemi OVP'de ise aynı yıl için 33,5 milyar TL olarak öngörüldüğü, temel makroekonomik büyüklüklerdeki bu sapmaların reel sektörde hükümete olan güvenin sarsılmasına neden olduğu,

- OVP'de 2012 yılı için bütçe açığında yüzde 54'lük bir sapmanın beklendiği, bu sapmanın bütçe hazırlanırken gerçekçi belirlenmeyen tahsilat hedeflerinden kaynaklandığı, ayrıca 2012 yılı bütçesi hazırlanırken ekonomik krizin görmezden gelindiği, dünyada ekonomik konjonktür kötüye gittiği halde 2013 yılı merkezi yönetim bütçesi hazırlanırken bu durumun göz önünde bulundurulmadığı,

- Büyüme ile ilgili olarak hükümetin açıkladığı hedeflerde tutarsızlıkların olduğu, son on yılda ortalama yüzde 5,3 büyüme ile GSYH'nin 230 milyar dolardan 799 milyar dolara yükseldiğini ifade etmenin aynı zamanda ekonominin kümülatif olarak son on yılda yaklaşık yüzde 300 büyüdüğü anlamına da geldiği, ancak bunun gerçeği yansıtmadığı,

- Türkiye ekonomisinde yurt içi tasarruf düzeyinin düşük olmasının çözülmesi gereken önemli bir yapısal sorun olduğu, 2002 yılında yüzde 18 olan tasarruf düzeyinin son on yıllık süreçte yüzde 12'lere kadar indiği,

- Kamuda taşıt kiralama yönteminin gittikçe yaygınlaşmasına rağmen her yıl kamu kurumları tarafından araç satın alımına devam edildiği, taşıt mevzuatının bir an evvel değiştirilerek kamudaki taşıt satın alımına bir sınırlandırma getirilmesi gerektiği,

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yapılan değişiklikler sonucu Kanun'un kapsamı dışına çıkarılan kurum ve faaliyet sayısının arttığı ve istisnalar maddesinin (t) bendine kadar genişlediği, bu durumun kamu kaynaklarının verimli ve tasarruflu kullanılmasına engel olduğu,

- 2012 yılının ilk sekiz ayında 8,5 milyar TL'yi bulan bütçe açığının azaltılması için motorlu taşıtlar, akaryakıt ve alkollü içeceklerdeki Özel Tüketim Vergisinin ve tapu harçlarının artırıldığı, elektrik ve doğalgaza son bir yıl içinde üç kez zam yapıldığı, yapılan zamlara memur maaşları ve BOTAŞ'ın mali durumunun gerekçe olarak gösterildiği, BOTAŞ'ın içinde bulunduğu durumun borçlarını ödeyemeyen belediyelerden kaynaklandığı, Kurumların yönetiminden kaynaklanan sıkıntıların vatandaşa yansıtılmaması gerektiği,

- Sağlıklı bir ekonomi için ön koşulun etkin bir vergi sistemi olduğu, buna karşın Türkiye'de vergi sisteminin etkin çalışmadığı, kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması için vergi idaresinin özerkleştirilmesi gerektiği,

- 2013 yılı merkezi yönetim bütçe gelirleri içerisinde vergi gelirlerinde bir önceki yıla göre 13 milyar TL artış öngörüldüğü, vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin payının 2002 yılında yüzde 64 iken 2013 yılında yüzde 69'a çıktığı, dolaylı vergilerdeki bu artışın gelir dağılımını bozucu etkide bulunduğu,

- 2013 yılı merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'nin yüzde 25,7'sine tekabül ettiği, bu yönüyle bütçenin hükümetin en önemli politika aracı olduğu ancak böylesine önemli bir düzenlemenin son yıllarda kamuoyunda yeterince ilgi görmediği,

- Sağlıklı bir kamu maliyesi için bütçenin gelir ve gider yapısına ilişkin ciddi yapısal reformların yapılması gerektiği, 2009 yılına kadarki süreçte dünyadaki likidite bolluğu nedeniyle ülkemizde bu reformların yapılması için uygun bir konjonktürün olduğu, ancak geçtiğimiz on yıllık süreçte gerekli reformların yapılamadığı, bundan sonra da yalnızca palyatif tedbirlerle hareket edilebileceği,

- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının 5 inci ve 6 ncı maddeleri ile Maliye Bakanına verilen yetkilerin oldukça geniş olduğu, bu durumun Anayasa'nın 163 üncü ve 5018 sayılı Kanun'un ödenek aktarmaları ve yedek ödenek maddeleriyle ilgili olan 21 inci ve 23 üncü maddelerine aykırı olduğu, bu durumun parlamentonun bütçe hakkına uygun düşmediği,

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, yeterli ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı olan açlık sınırının Ekim 2012 itibarıyla 958 TL olduğu, bu rakam göz önünde bulundurulduğunda asgari ücretlilerin tamamı ve emeklilerin büyük bir çoğunluğunun açlık sınırının altında kaldığı, diğer taraftan 12 Eylül referandumu sonrasında toplu sözleşme için gerekli mevzuatın zamanında çıkarılamaması nedeniyle memurun zamanında zam alamadığı ve bu nedenle söz konusu gecikmeden olumsuz etkilendiği,

- Büyük holdinglerden yüzde 20 oranında kurumlar vergisi alınırken memur aylıklarının yüzde 35'e varan oranda vergilendirilmesinin adaletsiz bir uygulama olduğu,

- Anayasa'nın 164 üncü maddesi gereği merkezi yönetim bütçe kanunu tasarısı ile kesin hesap kanunu tasarılarının birlikte görüşülmesinin zaman kısıtlılığı nedeniyle geçen yıllara ait bütçe uygulama sonuçlarının denetlenebilmesine, sorgulanabilmesine ve etraflıca değerlendirilebilmesine imkân tanımadığı,

- Son on yılda ülkemize 119 milyar dolar doğrudan yabancı sermaye girişi olduğunun ifade edildiği ancak mevcut yatırımların yabancı sermaye tarafından satın alınmasının sermaye girişi olarak değerlendirilmemesi gerektiği,

- Türkiye ekonomisinin yapısal sorunlarını gidermek için sadece yabancı sermaye girişine dayalı bir planlamadan ziyade büyüme odaklı bir bütçenin hazırlanması gerektiği, bu kapsamda yıllar geçtikçe milli gelir içindeki payı azalan tarımın daha fazla sübvanse edilerek desteklenmesi gerektiği,

- Cari işlemler açığını, enerji ithalatı kadar uluslararası emtia fiyatlarının da etkilediği, enerjinin toplam ithalatımız içindeki payının yüzde 20 olduğu, cari açık sorununun temelde ülkemiz üretiminin ve ihracat yapısının ara malı ithalatına olan bağımlılığından kaynaklandığı, bu nedenle ekonominin yavaşlamasının cari açığı yeteri ölçüde azaltamadığı,

- Türkiye'de büyüme oranının 2011 yılında yüzde 8,5 iken 2012 yılında yüzde 3,2, 2013 yılında ise yüzde 4 olacağının tahmin edildiği, öte yandan cari işlemler açığının 2011 yılında GSYH'ye oranının yüzde 10, 2012 yılında ise yüzde 7,3 olacağının öngörüldüğü, bu durumun büyümeden yapılan fedakarlığın cari işlemler açığını yeterli ölçüde azaltmaya yetmediği anlamına geldiği,

- 2002 yılında ihracat içerisinde yüksek teknolojili ürünlerin payı yüzde 6,2 iken 2011 yılında bu oranın yüzde 2,8'e düştüğü, ülkemiz imalat sanayiinde teknoloji yoğunluğunun düşük olduğu, bu nedenle teknoloji yoğunluğu açısından benzer ülkelerle rekabetin zor olduğu,

- Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) yoluyla 1 milyon 862 bin hektar alanın sulanmasının planlandığı, ancak şu ana kadar ancak 280 bin hektar alanın sulanabildiği, son on yıllık süreçte sulanan alanda yalnızca yüzde 6 artış olduğu ve 96,5 milyon TL bütçe ile uzun yıllardır süregelen projenin bitirilmesinin zor olduğu,

- AK Parti hükümetleri döneminde büyümenin yıllık ortalama yüzde 5,3, Cumhuriyet ilan edildiğinden bu yana ise ortalama yüzde 5 olduğu, gelişmekte olan ülkelerin Hindistan ve Çin hariç tutulduğunda son on yıllık süreçte gelişmiş ülkelerle arasındaki makası Türkiye'den daha hızlı kapatarak yüzde 6,5 büyüdüğü, bu nedenle hükümetin büyüme alanında başarılı sayılmaması gerektiği ve bu büyüme hızıyla Türkiye'nin 2023'te dünyanın ilk on ekonomisi arasına girme hedefinin gerçekleşmesinin mümkün görünmediği,

- Hükümetin ekonomideki yapısal sorunlarından olan istihdam sorununa bir çözüm üretemediği, 1980'li yıllarda işsizlik oranının ortalama yüzde 8,3, 1990'lı yıllarda ise yüzde 8,2 olduğu, hükümet tarafından 2013-2015 dönemi OVP'de 2015 yılı için işsizlik oranının ancak yüzde 8,7'ye düşürebileceğinin öngörüldüğü, ayrıca TÜİK tarafından açıklanan istihdam rakamlarının sorunlu olduğu, gerçek işsizlik rakamının yüzde 20'yi aştığı,

- Ülkemizin işsizlik oranı açısından OECD ülkeleri arasında iyi bir konumda olduğu ancak OECD ülkelerinde işgücüne katılma oranının yüzde 70, ülkemizde ise yüzde 49,6 olduğu ve bu işgücüne katılma oranının istihdamda sağlanan artışı anlamsız kıldığı,

- Özel sektörün büyümesi gerekirken küçüldüğü, özel sektördeki daralmanın telafi edilebilmesi için kamudaki mal ve hizmet alımının artırılarak iç talebin canlandırılması gerektiği,

- Hükümetin özelleştirme geliri hedefinin 2013 yılı için 9,5 milyar TL olduğu, geçtiğimiz yıllar itibarıyla hedeflerin tutmadığı, bu yıl da özelleştirme gelirinin beklentileri karşılamaktan uzak olduğu ve hedefi tutturmanın zor göründüğü,

- Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğünün özelleştirme kapsamına alınmasının ardından Kuruma hiçbir yatırımın yapılamadığı, oysa şeker fabrikalarının bulunduğu bölgelere başta istihdam olmak üzere çeşitli açılardan önemli katkılar sağladığı ve bu nedenle özelleştirme kapsamından çıkartılması gerektiği,

- Ülke ekonomisinde kayıtlı ve başarılı olan kişi ve kurumların ödüllendirilmesi gerektiği, yalnızca ceza mekanizmasının işletilerek bir sonuca varılamayacağı, ödül mekanizmalarının daha fazla işletilerek vergi bilincinin artırılmasının ekonomimize olumlu olarak yansıyacağı,

- Yatırım teşvik sisteminde altıncı bölgede yer alan illere yeterli yatırımın gitmediği, yatırımcının bu illere yatırım yapmak yerine aynı şartlarla daha büyük ve gelişmiş illere yatırım yapmayı tercih ettiği, stratejik yatırımlardaki alt sınırın çok yüksek olduğu ve yatırım yapmayı neredeyse imkânsız kıldığı, bu nedenle teşvik sisteminin revize edilmesi gerektiği,

- Ülkemizde özel sağlık sistemi tarafından verilen hizmetin yıllar itibarıyla geliştiği, yurt dışından ülkemize tedavi olmaya gelen insan sayısında buna bağlı olarak artış yaşandığı, sağlık turizminin daha da desteklenmesi gerektiği,

- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun yasalaştırılmasından sonra Sayıştay tarafından TBMM'ye genel uygunluk bildirimi haricinde herhangi bir raporun sunulmadığı, denetim raporlarının gelmemesinin parlamentonun bütçe hakkını olumsuz yönde etkilediği,

- 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısında vergi gelirlerinin 2012 yılı gerçekleşme tahminine göre yüzde 14 oranında bir artış göstererek yaklaşık 317,9 milyar TL olarak öngörüldüğü; ancak büyüme hızının giderek yavaşladığı, ithalatın düşük seyrettiği, iç talebin giderek daraldığı bir ortamda bu artışın yapılabilmesi için hükümetin vergilerde artışa ihtiyaç duyabileceği,

- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin istatistiklerine göre 2012 yılının ilk 9 ayında 29.452 şirketin açıldığı buna karşın 9.813 şirketin kapandığı, açılan her 100 şirketin 33'ünün kapandığı, bir önceki döneme bakıldığında bu oranın yüzde 23, 2010 yılında ise yüzde 22 olduğu, bu anlamda ekonomide olumsuz bir tablonun söz konusu olduğu,

- Elektronik haciz uygulamasının çağın gerekleri doğrultusunda uygulamaya konulduğu, ancak diğer taraftan uygulamada küçük meblağlar yüzünden haciz gelmesi nedeniyle vatandaşların mali işlemlerini bankalar kanalıyla yapmaktan kaçındığı, bu durumun kayıt dışı ekonomiyi artırıcı bir etkisinin olması nedeniyle elektronik haciz uygulamasıyla ilgili yeni tedbirler alınması gerektiği,

- Ekonominin genel durumu değerlendirilirken Merkez Bankasının rezervlerindeki artışın tümüyle olumlu bir tablo olarak sunulmasının doğru bir yaklaşım olmadığı, rezervleri artırmanın maliyetinin rezervleri kullanmanın maliyetinden fazla olması durumunda Merkez Bankasının zarar edebileceği, bu konuda asıl önemli olan hususun hükümetin belirlediği kur politikası olduğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan açıklamalarda;

- 2008 yılında dünyada meydana gelen ekonomik krizin 1929 Büyük Buhranından sonra yaşanan en büyük kriz olduğu ve 2013 yılı bütçesi hazırlanırken bu durumun gözetildiği, 2009 yılındaki ekonomik daralmanın 2010 yılında yüzde 9,2 ve 2011 yılında yüzde 8,5 oranlarındaki hızlı büyüme ile telafi edildiği,

- 2013 yılı bütçesindeki hedeflerin gerçekçi bir bakış açısıyla belirlendiği, bütçe açığının GSYH'ye oranının yüzde 2,2, büyüme hedefinin yüzde 4 olarak öngörüldüğü ve bunun makul ve ihtiyatlı bir hedef olduğu, hükümetin daha fazla bütçe açığı verme imkânı varken makroekonomik istikrarı gözetmesi ve mali disiplinden taviz vermemesi neticesinde açık hedefini düşük tuttuğu,

- 1924 – 2002 yılları arasında ekonomik büyümenin yıllık ortalama yüzde 4,54 olduğu,

- 2003-2011 yılları arasında ise bu oranın yüzde 5,25 olduğu, 2003 yılından bu yana yakalanan istikrarın 1924'ten bu yana gerçekleşmiş olması durumunda Türkiye'nin milli gelirinin şu anki milli gelirin iki katı kadar olabileceği,

- Hükümetin cari işlemler açığı gibi önemli bir ekonomik sorunu krize dönüştürmeden yönettiği, alınan tedbirler neticesinde cari işlemler açığının GSYH'ye oranının 2011 yılında yüzde 10 iken 2012 yılı sonunda yüzde 7,3'e ineceğinin öngörüldüğü, cari açıktaki bu gerilemenin yüksek seviyelerde seyreden petrol fiyatları ile en büyük ticari ortağımız AB'nin resesyonda olmasına rağmen gerçekleştirildiği,

- Rusya başta olmak üzere 50'den fazla ülke ile vizelerin kaldırıldığı, dış ticarette sadece AB hedefinin olması durumunda global krizden daha fazla zarar görebilecekken ticaret ortaklarımızın çeşitlendirilmesi sayesinde krizin en az zararla atlatıldığı, krizden önce ihracatımızın yüzde 60'ının AB ülkelerine yapıldığı ancak kriz sonrası bu pazarın daralmasıyla birlikte başka pazarlara yönelmeye başlandığı,

- IMF ile bugüne kadar 19 adet stand-by anlaşması yapıldığı, bu anlaşmalar içerisinde AK Parti iktidara geldiğinde devam eden 18 inci stand-by anlaşması ile 19 uncu anlaşmanın tüm anlaşmalar içerisinde başarıyla tamamlanan iki anlaşma olduğu,

- Dünyada meydana gelen ekonomik krizin etkilerini bertaraf etmek amacıyla ülkemizde 17 Mart 2009 tarihinde KDV indirimine gidildiği, böylesine bir durumun şu anda dünyada ekonomik krizde olup IMF'nin vergi artışlarına zorladığı Yunanistan ve İspanya'nın tersine olduğu ve bu uygulamadan başarılı sonuçlar elde edildiği,

- Dolaylı vergilerin vergi gelirleri içindeki payının nispeten yüksek olmasının gelir ve kurumlar vergilerinden yeterince tahsilat yapılamamasından kaynaklandığı, sosyal güvenlik primleri de dâhil edildiğinde OECD sınıflandırmasına göre Türkiye'de dolaysız vergilerin payının yüzde 13,5 ile yüzde 22,8'lik OECD ortalamasının 9,3 puan altında olduğu, dolaylı vergilerin GSYH içindeki payının yüzde 12,4 ile OECD ortalamasının sadece 1,4 puan üzerinde olduğu, vergi reformu kapsamında Vergi Usul Kanununda yapılması öngörülen değişiklikle birlikte kayıt dışılığın azaltılarak gelir ve kurumlar vergisinin vergi gelirleri içindeki payının artırılmasının hedeflendiği,

- Ülkemizdeki ekonomik gelişmelerin küresel etkilerden bağımsız değerlendirilemeyeceği, küresel finans krizi ve Ortadoğu'daki gelişmeler karşısında ekonomimizin güçlü kaldığı, ithalata dayalı büyüme eleştirileri karşısında ihracattaki gelişmelerin de göz önünde bulundurulması gerektiği,

- Sosyal politika anlamında olumlu gelişmelerin yaşandığı, son 10 yıllık süreçte enflasyondaki kümülatif artış oranı yüzde 136 iken asgari ücretin yüzde 301 arttığı, Suriye'den ülkemize gelen göçmenlere yönelik çadır kentlere hiçbir dış yardım almadan 400 milyon TL harcandığı, GAP ve diğer kalkınmaya yönelik projelere aktarılan kaynağın bu süreçte arttığı ve neticede bütçede genel anlamda bir sıkılaştırmaya gidilmediği,

- Tarım sektöründeki yapısal sorunların bir kısmını bertaraf etmek amacıyla Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) uygulamasının başlatıldığı, ayrıca son on yıllık süreçte tarıma verilen desteklerin 1,7 milyar TL'den 7,2 milyar TL'ye çıkarıldığı,

- 1991 seçimlerinden sonra koalisyon hükümetlerinin istikrarsız ekonomi politikaları nedeniyle dünya ekonomisi gelişirken ülkemiz ekonomisinde daralmaların meydana geldiği, 1994 ve 2001 ekonomik krizlerinin iç dinamiklere bağlı olarak yaşandığı, ancak 2002 yılı ve sonrasında 2009 yılındaki daralma hariç iş âleminin önünü daha rahat görebildiği,

- Genellikle kısa süre görevde kalan hükümetlerin seçim ekonomisi uyguladığı, ancak son on yıllık süreçte uygulanan ekonomik politika ve programların böyle bir hedeften uzak olduğu, günübirlik politika uygulamalarının yerine 2023 hedefine uygun politikalar üretildiği,

- Bütçenin sosyal bir bütçe olarak hazırlandığı, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin 39 milyar TL'den 47 milyar TL'ye çıkarılarak yaklaşık yüzde 20, Sağlık Bakanlığı bütçesinin ise Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumlarının da kurulmasıyla birlikte 14 milyar TL'den 16 milyar TL'ye yaklaşık yüzde 15 artırıldığı,

- 2012 yılı merkezi yönetim bütçe tasarısının komisyon görüşmelerinde muhalefet partilerinden gelen talep ve eleştirilerin de dikkate alındığı, Hükümetin 2012 yılı içerisindeki uygulamaları doğrultusunda üretimde artış kaydedildiği, reel faizlerin indirildiği, yurt içi tasarrufların artırılması için bireysel emeklilik sistemi ve emekli vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla intibak yasasının çıkarıldığı, deprem nedeniyle Van iline 5 milyar TL kaynak aktarıldığı, iller bazında teşvik uygulamasının başlatıldığı, Libya ve Mısır'daki müteahhitlerimizin borçlarının yeniden yapılandırılması ve mücbir sebep uygulanabilmesi amacıyla düzenleme yapıldığı,

- İşsizlik sorununun uzun vadede çözümü için eğitimin hem yaygınlığının hem de niteliğinin artırılmasına yönelik adımların atıldığı, bu kapsamda eğitime ayrılan bütçenin 47 milyar TL olduğu, savunma ve güvenliğe yönelik faaliyette bulunan kurum ve kuruluşların bütçeleriyle birlikte savunma bütçesinin tamamının ise 46 milyar TL olduğu, bu yönüyle 2013 yılı bütçesinde de eğitime ayrılan payın savunma harcamalarından daha fazla olduğu,

- GAP'ta 2002 yılına kadar sulanan toplam alanın 198,8 bin hektar olduğu, 2011 yılı itibarıyla bu alanın 370,8 bin hektara ulaştığı, bu anlamda sulanan alanın nispi olarak önceki döneme göre bir hayli arttığı,

- Gelir dağılımı adaletini gösteren Gini katsayısının 2002 yılında 0,44 olduğu, 2011 yılında ise katsayının 0,40'a düştüğü, katsayı 0'a yaklaştıkça gelirin daha adil dağıldığının anlaşıldığı, bu anlamda son on yıllık süreçte iddia edildiği gibi gelir dağılımında adaletsizliğin artmadığı,

- 2012 yılının ilk yarısında memur maaşlarına yapılan yüzde 4 oranındaki artışa ilişkin değerlendirmeler yapılırken 2012 yılının ilk yarısındaki yüzde 1,9'luk enflasyon oranına rağmen söz konusu artışın yapıldığının gözden kaçırılmaması gerektiği,

- Yurt içi tasarrufların düşük düzeyde olmasının yapısal bir sorun olduğu, ancak bu sorunun giderilmesine yönelik olarak bireysel emekliliği teşvik eden ve dünyada başka bir örneği bulunmayan cömert bir teşvik sisteminin kurulduğu,

- Kamunun yatırım tasarruf açığının milli gelire oranının 2010 yılında yüzde 9'dan 2011 yılında yüzde 0,4'e düşürüldüğü, ancak kamu tasarrufunun yapılması gereken altyapı yatırımları nedeniyle sınırlı olduğunun da gözden kaçırılmaması gerektiği,

- Şirketlerin satın alma yöneticilerinin mal ve hizmet satın alma eğilimlerini gösteren bir gösterge olan PMI (The Purchasing Managers' Index) endeksinin imalat sanayiinde 50'nin üzerine çıktığı ve imalat sanayii açısından bu gelişmenin olumlu olduğu,

- Kıdem tazminatı ile ilgili olarak işgücü piyasası taraflarının anlaşmaması halinde herhangi bir adım atılmayacağı, böyle bir düzenlemenin ancak aktörlerin anlaşmasıyla yapılabileceği ancak işgücü piyasası alanında reform ihtiyacının bulunduğu,

- Bütçe ile ilgili gelir tahminlerinin 2009 yılı hariç ihtiyatlı yapıldığı, 2013 yılı tahminlerinin de makul düzeyde olduğu, doğalgaza yapılan yüzde 10'luk zammın BOTAŞ'ın cirosuna yansıyacağı ve 2013 yılı içerisinde vergisel yükümlülüklerini yerine getireceği de hesaba katıldığında bütçe gelirlerindeki sapmanın çok az olacağının tahmin edildiği,

- 13/2/2011 tarihinde kabul edilen 6111 sayılı Kanun'dan yararlanmak üzere kamu alacağının yapılandırılması için 5 milyon 241 bin 542 mükellefin başvuruda bulunduğu, 6 milyon 179 bin 441 dosya sonucunda 39 milyar 375 milyon 198 bin TL'lik alacağın yapılandırıldığı, Ekim 2012 itibarıyla toplam 19 milyar 759 milyon 343 bin TL'nin yani yapılandırılan alacağın yaklaşık yüzde 50,2'sinin tahsil edildiği, 2013 yılında ise 700 milyon TL'lik bir gelir elde edilmesinin öngörüldüğü,

- GAP'a yapılan harcamaların istihdama olumlu yansımalarının olduğu, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan GAP'a 2008 yılında 1,3 milyar TL, 2009 yılında 4,1 milyar TL, 2010 yılında 3,6 milyar TL, 2011 yılında 1,2 milyar TL, 2012 yılında 1,3 milyar TL, toplamda 11,5 milyar TL aktarıldığı, 2008'den günümüze toplam 400 bin istihdamın yaratıldığı,

- Son on yıllık dönemde seçim ekonomisinin uygulanmadığı, nitekim geçmiş harcamalara bakıldığında; yerel seçimlerin olduğu 2004 yılında bütçe açık hedefi 45,8 milyar TL iken, yıl sonu gerçekleşmenin 30,3 milyar TL olduğu, genel seçimin olduğu 2007 yılındaki bütçe açık hedefi 16,8 milyar TL iken, yıl sonu gerçekleşmenin 13,7 milyar TL olduğu, yerel seçimlerin olduğu 2009 yılındaki bütçe açığında gerçekleşen sapmada ise dünya çapında çok ciddi bir ekonomik krizin etkisinin olduğu, ancak sonraki yıllarda genel seçimin olduğu 2011 yılındaki bütçe açığı hedefinin 33,5 milyar TL iken, yıl sonunda ise 17,8 milyar TL olarak gerçekleştiği,

- 2002 yılında reel faiz oranının yüzde 25,4, faiz giderlerinin toplam bütçe içindeki payının yüzde 65 seviyesinde olduğu, uygulanan mali disiplin sayesinde reel faizin sıfırlandığı, bütçeden faiz harcamalarına ayrılan payın yüzde 14,9'a düşürüldüğü, bu durumun Türkiye'ye küresel arenada önemli ölçüde kredibilite sağladığı,

- Kamuoyunda 2B yasası olarak bilinen düzenleme ile vatandaş ve kamu arasında yıllardır süregelen sorunların çözüldüğü, aynı zamanda artık ormana dönüştürülmesi mümkün olmayan alanlarda düzenli ve planlı kentleşmenin önünün açıldığı, 2/B ile ilgili olarak toplam 387.264 vatandaşın başvuruda bulunduğu, 30 Ekim itibarıyla süresi sona erenlere oranlandığında başvuru oranının yüzde 86 olduğu,

ifade edilmiştir.

3. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN BÜTÇELERİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Komisyonumuzda 01.11.2012 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve Sayıştay Başkanlığının bütçe ve kesin hesapları ile Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkanlığının kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Kanun tasarı veya tekliflerinin detaylı bir şekilde incelenmesine imkân tanınmadan yasalaştırıldığı, oysa gerek ihtisas komisyonlarında gerekse Genel Kurul çalışmalarında yeterli sürenin tanınması hususuna riayet edilmesi gerektiği, yeterli ölçüde incelenemeden kabul edilen kanun teklifi veya tasarılarının eksiklikleri nedeniyle daha sonra tekrar görüşülmek zorunda kaldığı,

- 23. Yasama Döneminde kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat, görev ve yetkileri ile kamu görevlilerine ilişkin konularda düzenleme yapılması amacıyla Hükümete kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinin verildiği, söz konusu yetki sayesinde birçok kamu kurumunun teşkilatlanmasında ve kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarında önemli değişikliklerin yapıldığı, ancak sözü edilen kanun hükmünde kararnamelerin TBMM'de görüşülmediği, bu nedenle milletvekillerinin bu düzenlemeleri tartışma imkânını bulamadığı,

- Uygulamada bazı kanun tasarı veya tekliflerinin esas komisyon olarak yanlış ihtisas komisyonlarına havale edildiği, bu durumun giderilmesi amacıyla havale edilecek komisyon belirlenmeden önce kanun tasarı veya tekliflerinin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve bu konuda titizlik gösterilmesi gerektiği,

- 6253 sayılı TBMM Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanununun yasalaşması suretiyle İdari Teşkilat bünyesinde çalışan personelin istihdam usul ve esasları ile mali ve sosyal haklarında önemli gelişmelerin sağlandığı, ancak sağlanan bu gelişmelerin bütün personeli kapsamadığı, nitekim halen aynı görevi ifa etmekle beraber farklı unvan ve mali haklara sahip personelin bulunduğu, bu sorunun giderilmesi gerektiği,

- Tutuklu Milletvekillerinin Meclis çalışmalarına katılımları için gerekli ortak iradenin TBMM Başkanının himayesinde oluşturulabileceği, nitekim Sayın Başkan tarafından bu yönde atılan adımların takdirle karşılandığı, ancak çözüme ulaşmak adına atılan bu adımların olumlu bir sonuç vermediği,

- Meclisin denetim faaliyetleri kapsamında verilen soru önergelerinin zamanında cevaplandırılmadığı, bu sorunun Hükümet yetkilileri ile görüşülerek çözüme kavuşturulmasının önem arz ettiği,

- TBMM ile TRT arasında yapılan protokol çerçevesinde Genel Kurul çalışmalarının akşam saat yediye kadar canlı yayınlanabildiği, bu saatten sonraki çalışmaların ise sadece internet üzerinden takip edilebildiği, vatandaşın Genel Kurul çalışmalarından daha fazla haberdar olabilmesi ve Meclis çalışmalarını televizyon üzerinden canlı olarak takip edebilmesi için söz konusu protokolde yer alan sınırlamanın kaldırılması gerektiği,

- 2010 yılında yasalaşan 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile Sayıştayın denetim kapsamının genişletildiği, ayrıca yine söz konusu yasa ile Sayıştay tarafından üretilen denetim raporu çeşitlerinin genişletildiği, ancak kurumsal kapasitenin ve personel sayısının sözü edilen değişim için yeterli olmadığı,

- 6085 sayılı Sayıştay Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yaklaşık iki yıl geçmesine rağmen Sayıştay tarafından üretilen denetim raporlarının kamuoyu ile paylaşılmadığı, diğer yandan 5018 sayılı Kanun gereğince TBMM'ye sunulması gereken Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporunun da TBMM'ye sunulmadığı, Genel Uygunluk Bildiriminin içeriğinin yeterli olmadığı, denetime ilişkin bu sorunların Sayıştay tarafından mutlaka giderilmesi gerektiği,

- Sayıştayda üyelerden oluşan bağımsız daireler ve rapor değerlendirme kurulları bulunmasına rağmen raporların bu birimlere gelmeden önce Başkanlık bünyesinde ön elemeye tabi tutulduğu, bu uygulamanın denetimin bağımsızlığını ve tarafsızlığını fiilen ortadan kaldırdığı,

- Cumhurbaşkanlığı kurumunun demokrasinin teminatı olduğu, gerekli durumlarda bütünleyici ve kapsayıcı tutumlar ile kamu kurum ve kuruluşları arasındaki uyumu sağlaması gerektiği,

- Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılan harcamaların spekülasyonlara yol açmaması için kamuoyuna yeterli bilgilendirmenin yapılması gerektiği, bu çerçevede Cumhurbaşkanlığı bütçesindeki artış sebeplerinin izah edilmesinin Kurumun saygınlığı bakımından önemli olduğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'de Anayasa değişikliği referandumu ile başlayan bir anayasa yapımı sürecine girildiği, bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisinde Anayasa Uzlaşma Komisyonunun kurulduğu, Komisyonun 4 siyasi partinin (AK Parti, CHP, MHP ve BDP) üçer üyesi ile çalışmalara başladığı ve çalışma esaslarına göre 2012 yılı sonunda çalışmaların bitirilmesinin hedeflendiği,

- Anayasa değişikliğine paralel olarak Siyasi Partiler Kanunu ile Milletvekili Seçimi Kanununda da günün şartlarına uygun değişikliklerin yapılması gerektiği, mevcut Kanuna göre siyasi partilerin tek tipte teşkilatlanmak zorunda kaldığı, daha liberal bir mevzuat ile bu sorunun ortadan kalkacağı,

- Kanun tasarı veya tekliflerinin ihtisas komisyonlarına havalesi yapılmadan önce detaylı bir şekilde incelendiği, TBMM Başkanlığının komisyonların görev alanlarını gözeterek geliştirdiği bazı ölçütlerle havale yaptığı, ancak uygulamada sorunların yaşanabildiği, bu konuda gerekli ihtimamın gösterileceği,

- Meclisin fiziki mekânlarının iyileştirilmesi amacıyla 2006 yılında yapılan bir proje yarışması sonucunda yeni Halkla İlişkiler Binasının yapımına başlandığı, ayrıca Meclisin bilgi ve teknoloji altyapısının güçlendirildiği, diğer yandan katlı otopark ve personel hizmet binasının yapımına devam edildiği,

- Özelleştirme İdaresi Başkanlığından alınacak yaklaşık 50 dönümlük arazi üzerine Arşiv Eğitim ve Kongre Merkezi Tesisinin yapılacağı, bu sayede milletvekillerinin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanabileceği,

- 6253 sayılı Kanun ile TBMM'nin personel istihdamında çağın gereklilikleri doğrultusunda önemli değişikliklerin yapıldığı, bu kapsamda işe alımlarda her statü için sınav şartının getirildiği, ayrıca İdari Teşkilatta norm kadro ilke ve standartlarının belirlenmesi ve uygulanması kapsamında gerekli çalışmaların yapıldığı, idari kadrolarda yer alan unvan sayısının 135'ten 72'ye düşürüldüğü, ayrıca düzenleme kapsamında 770 kişinin emeklilik talep ettiği,

- Tutuklu milletvekillerinin durumu konusunda bir çözüm arayışı içerisinde olunduğu, konunun hem hukuki hem de insani boyutuyla ele alınması gerektiği, tutuklu milletvekilleri tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan uzun tutukluluk süreleri ile diğer yargılama sorunlarına karşı yapılan başvurular sonucunda çıkan kararların temennileri karşılamadığı,

- Meclis TV yayını için öngörülen sürelerin yeniden düzenlenebileceği, bir diğer düzenleme olarak grup önerileri ile danışma kurulu önerilerine haftada bir gün tahsis edilerek kısmen bu sorunun önüne geçilebileceği, ancak asıl düzenlemenin iç tüzük değişikliği ile gerçekleştirilebileceği,

- Denetim faaliyetleri kapsamında verilen soru önergelerinin cevaplanması için ilgili kurumlarla vakit geçirilmeden irtibata geçildiği, ayrıca söz konusu kurumlarla görüşülerek cevapların yeterince aydınlatıcı olmasına çalışıldığı,

- Sayıştayın denetim ve yargı hizmetlerini etkin bir şekilde sunmayı hedeflediği, bu doğrultuda sürekli gelişim ve değişime odaklanıldığı, Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) ve diğer uluslararası yüksek denetim örgütlerinin uluslararası bölgesel organizasyonları tarafından da teşvik edilen ve desteklenen ortak ve paralel denetimlerle küresel sorunlara küresel ölçekte cevap arama yolunda çalışmalar yürütüldüğü,

- Sayıştayın kamu mali yönetim sisteminin geliştirilmesi ve kamu idarelerinin mali işlemlerinin iyileştirilmesi yoluyla kamu mali yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirliğin yerleşmesine ve kamu kaynaklarının doğru yönetimine katkı sağlamayı amaçladığı,

- Uluslararası denetim standartlarına uygun Düzenlilik Denetim Rehberi, Bilişim Sistemleri Denetim Rehberi, Performans Denetim Rehberinin, Mali İstatistikleri Değerlendirme Rehberi ve Etkililik Ekonomiklik Verimlilik Denetimi Rehberi hazırlandığı, bunlardan Düzenlilik Denetim Rehberinin uygulamaya konulduğu ve denetimlerin bu kapsamda yapıldığı,

- Rapor Değerlendirme Kurulunda 2011 yılı içerisinde 1 adet 2008 Yılı KİT Genel Raporu ve 97 adet 2010 yılı KİT Denetim Raporunun görüşüldüğü, ayrıca bu raporların Meclis Başkanlığına sunulduğu,

- 2012 yılı denetim programında denetim alanındaki kamu idarelerinden 43 adet genel bütçeli idare, 37 adet özel bütçeli idare, 68 adet üniversite, 8 adet düzenleyici ve denetleyici kurum, 81 adet il özel idaresi, 16 adet büyükşehir belediyesi, 18 adet büyükşehre bağlı idare, 56 adet büyükşehir ilçe belediyesi, 65 adet il belediyesi, 20 adet kalkınma ajansı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye İş Kurumu, 5 adet diğer kurum, kuruluş ve idare ile 98 adet kamu işletmesi ve bunlara bağlı iştiraklerin denetimine yer verildiği,

- Sayıştay raporları ve kararlarının oluşumunda üçlü bir süreç izlendiği, bu kapsamda öncelikle Sayıştay denetçileri tarafından hazırlanan denetim raporlarının Sayıştay Başkanlığına sunulduğu, sonrasında Başkanlık tarafından söz konusu raporların hesap mahkemesine gönderildiği, bu bağımsız mahkeme tarafından verilen kararların Rapor Değerlendirme Kurulunda görüşüldüğü, son olarak bu Kurulun aldığı kararın Sayıştay Başkanlığının kararı haline geldiği,

- 6085 sayılı Sayıştay Kanununda Rapor Değerlendirme Kurulunun görüşü alındıktan sonra Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporunun Sayıştay Başkanınca genel uygunluk bildirimi ile birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacağının hükme bağlandığı, ancak 4/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Kanunla Sayıştay Kanununun 35 inci maddesine eklenen hükümler sonucunda mevcut raporların yeni düzenlemeye aykırı düştüğü gerekçesiyle Rapor Değerlendirme Kurulunun kendisine intikal ettirilen raporların görüşülmemesine karar verdiği, bu nedenle Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporunun hazırlanamadığı,

- Cumhurbaşkanlığı makamının ülkemizin uluslararası konumunun güçlendirilmesine büyük önem verdiği, yurt içinde millî birlik ve beraberliğin pekişmesi ve dış politikada görünürlük ve etkinliğin artırılması için yoğun mesai harcandığı, bu doğrultuda gerçekleştirilen çok sayıda il ziyaretine ilave olarak birçok bölgesel ve uluslararası zirve ile toplantıya ev sahipliği yapıldığı, pek çok yabancı devlet başkanının Türkiye'de ağırlandığı, ayrıca ülkemizin uluslararası itibar ve nüfuzunun artırılması için yurt dışına ziyaretlerin gerçekleştirildiği,

- Cumhurbaşkanlığınca yurt dışına yapılan ziyaretlerde heyete çok sayıda sanatçı, akademisyen, milletvekili, kanaat önderi ve iş adamının dâhil edilmesi suretiyle ekonomi, kültür ve bilim diplomasisi alanında gelişmiş ülkelerle işbirliğinin sağlandığı, ayrıca Türk şirketlerinin yurt dışındaki yatırımlarının ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla en üst seviyedeki girişimlere öncülük edildiği, bu kapsamda son yıllarda gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda takriben 35 milyar dolar değerinde iş anlaşmasının önünün açıldığı,

- Cumhurbaşkanlığının kamuoyunda son derece olumlu bir intiba bıraktığı, makamın halka açılması sayesinde, sosyal, ekonomik ve siyasal çevreler ile basın mensupları ve sanatçılarla gereken dikkat ve özen içerisinde eşit mesafede irtibat sağlandığı, bir yandan halkın içerisinde olunmak suretiyle halkın nabzının tutulduğu, öte yandan siyasetin yakından takip edildiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 01.11.2012 tarihinde Başbakanlık, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Millî Güvenlik Kurulunun son yıllarda demokratik ülkelerdeki örneklerine benzer bir yapıya kavuşturulduğu, bu gelişmelerin demokratikleşme adına önemli olmakla birlikte yeterli bulunmadığı,

- 2013 yılı Başbakanlık bütçesinde bir önceki yıl bütçesine göre azalmanın söz konusu olduğu, bütçedeki bu azalmanın gerekçelerinin açıklığa kavuşturulması gerektiği,

- Örtülü ödenek harcamalarının son yıllarda önemli ölçüde arttığı, 2012 yılında örtülü ödeneğin 5018 sayılı Kanunun 24'üncü maddesinde belirtilen çerçevede kullanılıp kullanılmadığı hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi gerektiği,

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) görev ve sorumlulukları itibarıyla oldukça önemli bir kurum olduğu, ancak doğal afetler sonrasında yürüttüğü faaliyetlerden ayrı olarak AFAD'ın Türkiye'de doğa olaylarına karşı yeterli önleyici tedbirler geliştiremediği,

- 2011 yılında Van ve çevresinde gerçekleşen depremin ardından doğal afetlere en kısa sürede müdahale edilmesi ve depremzedelere yardım konusunda etkin bir koordinasyon sağlanması ihtiyacının daha belirgin bir biçimde ortaya çıktığı,

- Van'da meydana gelen deprem sonrasında TOKİ tarafından depremzedelerin kullanımına yönelik olarak inşa edilen konutların depremzedelerin mağduriyetini önemli ölçüde giderdiği ancak konut fiyatlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'nin güçlü ve kararlı adımlarla daha müreffeh bir geleceğe doğru ilerlediği, bu kapsamda 2013 yılı Başbakanlık bütçesinin toplumsal duyarlılığa sahip, mağduriyetleri gözeten, üretimi, yatırımı, ticareti, ihracatı destekleyen, sosyal politikaları önemseyen, mali disiplinden taviz vermeyen bir bütçe olarak hazırlandığı,

- Bütçenin hazırlık sürecinde kalkınmanın temeli olarak strateji geliştirme, organizasyon kurabilme, bu organizasyonları değişen şartlara adapte edebilme, sürekli öğrenebilme ve takım halinde çalışarak sonuç alabilme gibi özelliklerin ön plana çıktığı,

- Kamu kurumlarının teşkilat yapılarında ve işleyişlerinde bürokratik devlet yapısından vatandaş odaklı bir devlet yapısına geçildiği, bu çerçevede kamu yöneticileriyle ilgili şikâyetleri değerlendiren Kamu Yöneticileri Etik Kurulunun oluşturulduğu, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çıkarılarak vatandaşların kamu kuruluşlarından bilgi isteyebilmesinin sağlandığı, insan hak ve hürriyetlerinin korunması amacıyla İnsan Hakları Kurumunun kurulduğu,

- Kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturulması suretiyle idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulmasına ilişkin düzenlemenin hayata geçirildiği,

- Milli İstihbarat Teşkilatının, Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve millî gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında millî güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturma ve bu istihbaratı Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırma görevlerini başarıyla yerine getirdiği,

- Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin özellikle Avrupa Birliğine yönelik yedinci uyum paketi kapsamında yürürlüğe giren Anayasa değişikliğinin ardından Kurula Başbakan yardımcıları ve Adalet Bakanının dâhil olduğu, böylece Kurulda sivil üye sayısının arttığı, ayrıca Kurul kararlarının tavsiye kararı mahiyetinde olmasının hükme bağlandığı,

- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında doğal afetlerin büyük bir tehdit oluşturduğu, bu nedenle "kriz odaklı bir afet yönetimi" anlayışı yerine "önceliği risk yönetimi olan afet yönetimi anlayışı"nın uygulanmasına geçildiği,

- İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Acil Durum Yönetimi Başkanlığının daha önceden aynı tür faaliyetleri yerine getirdiği, ancak afet konusunda daha etkin bir koordinasyonun sağlanması amacıyla 2009 yılında bu üç kurumun birleştirilerek Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının kurulduğu,

- 2011 yılında Van ve çevresinde meydana gelen deprem sonrasında AFAD'ın koordinasyonunda devlet, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve Kızılay tarafından çalışmaların sürdürüldüğü, depremi müteakip ilk yirmi dakikada müdahale edildiği, depremin üzerinden altı saat geçmeden yirmi iki uçak ile binden fazla Sağlık Bakanlığı, Kızılay ve arama kurtarma personelinin araç ve ekipmanıyla birlikte bölgeye ulaştırıldığı, afet yönetimi konusunda başarılı bir çalışma gerçekleştirildiği ve bu çalışmaların uluslararası alanda takdirle karşılandığı,

- Van ilinde TOKİ tarafından yapılan konutların maliyetinin 110.000 TL olmasına rağmen mevzuatın verdiği yetki çerçevesinde 75.000 TL fiyatla, ilk iki yıl ödemesiz, 20 yıl vade ile depremzedelerin kullanımına sunulduğu, enflasyon hesaba katıldığında ise TOKİ konutlarının vatandaşa maliyetinin 23.000 TL olduğu,

- Başbakanlığın 2013 yılı yatırım ödeneğinin 250,5 milyon TL olduğu, bu ödeneğin 150 bin TL'sinin dağınık hâlde bulunan Başbakanlık hizmet birimlerinin tek bir çatı altında toplanması amacıyla yapımına başlanan Başbakanlık yeni hizmet binasına ait olduğu, geri kalan miktarın ise Millî Arşiv Sitesinin yapımıyla ile Başbakanlığın muhtelif bina ve taşınır bakım onarımları ve bazı teknik altyapılarının yenilenmesi amacıyla kullanılmasının öngörüldüğü,

- Suriye'de yaşanan olumsuz gelişmeler nedeniyle Türkiye'ye çok sayıda Suriye vatandaşının sığındığı, göçmen sayısının 1 Kasım 2012 itibarıyla 109.300 olarak tespit edildiği ve bu kapsamda uluslararası göç hukukunun getirdiği sorumluluklar çerçevesinde gerekli ihtiyaçların giderilmesini teminen eğitim yaşındaki gençlere eğitim verilmesi, hasta ve yaralıların tedavi edilmesi ile diğer insani ihtiyaçların giderilmesi hususlarında titizlikle çalışıldığı,

- 2013 yılı Başbakanlık bütçesinin bir önceki yıla oranla yüzde 10,67 oranında azaldığı, bu azalmanın barışı destekleme ve koruma harekâtları kapsamında daha az ödeneğe ihtiyaç duyulmasıyla diğer idarelere yapılan transferlerdeki azalmadan kaynaklandığı,

- Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının terörle mücadelede kurumlar arası koordinasyonu sağlama, çeşitli analizler yapma ve strateji üzerinde çalışma görevlerini ifa ettiği, Müsteşarlık bünyesinde İstihbarat Değerlendirme Merkezinin bulunduğu ve stratejik önemdeki istihbaratın bütün istihbarat birimlerinden toplanıp orada değerlendirildiği, her istihbarat biriminin bir görevlisinin orada görev yaptığı,

- Örtülü ödeneğin istihbarat ve savunma hizmetleri, devletin millî güvenliği ve yüksek menfaatleriyle devletin itibarının gerekleri ve olağanüstü hizmetlerle ilgili hükûmet icapları için kullanılmak üzere Başbakanlık bütçesine konulan ödenek olduğu, uluslararası ya da ulusal ölçekte meydana gelebilecek, örtülü ödenek harcamasını gerektirecek gelişmelerin önceden öngörülmesi mümkün olmadığından, bütçe yılı başında bu ödenek için bütçede bir tertip açıldığı ve tertibe sembolik bir iz ödenek konulduğu, iz ödenek uygulamasının bir başlangıç ödeneği tahmini değil, bütçe tekniği açısından bir tertip açılması durumundan ibaret olduğu, devlet ihtiyaçlarının gerektirdiği ölçüde yıl içinde aktarma yapılarak bu ödenekten bu yöntemle harcama yapıldığı, 2012 yılı henüz sona ermediğinden ödenek rakamlarının kesinleşmediği, 2011 yılı örtülü ödenek harcamasının ise 391.682.533 TL olduğu, ayrıca örtülü ödenek harcamalarının ilgili yıl sonunda toplam olarak faaliyet raporu ve bütçe kesin hesabıyla açıklandığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 02.11.2012 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesi ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Türkiye'nin 2012 yılı AB İlerleme Raporunda, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini güvence altına alan yasal çerçevenin Türkiye'de mevcut olduğu; ancak bu çerçevenin siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda tam olarak uygulanabilmesi için daha yoğun çaba gösterilmesi gerektiğinin ifade edildiği,

- Küresel krizin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde özellikle düşük gelirli vatandaşları etkilemesi nedeniyle, bu ülkelerde uygulanan sosyal politikaların daha önemli hâle geldiği,

- Bakanlığın özellikle kadın ve çocuklara yönelik şiddet olaylarından çok kısa bir sürede tavır almasının ve harekete geçmesinin olumlu karşılandığı; ancak kadına yönelik şiddetle ilgili davalara ilişkin bazı mahkeme kararlarının kamuoyunda endişe yarattığı, söz konusu kararlarda kadına uygulanan şiddetin, mağdurların aile geçmişi ve kişisel tutumlarına değinilerek meşru gösterilmeye çalışıldığı, Bakanlığın bu konuda kamuoyundaki rahatsızlığı gidermeye yönelik tedbirler alması gerektiği,

- Ülkemizde siyasette ve bürokraside üst düzeyde bulunan kadın sayısının çok düşük olmaya devam ettiği, bu durumun 2012 AB İlerleme Raporunda da belirtildiği, Parlamentodaki milletvekillerinden sadece 79 tanesinin kadın olduğu ve bürokraside üst düzey yöneticilerin % 93'ünün erkek, % 7'sinin kadın olduğu, 26 müsteşar arasında hiç kadın bulunmadığı, öğretim elemanlarının yüzde 41'i kadınken akademik camiada 103 rektörden sadece 5'inin kadın olduğu, bu verilerin bir anlamda Türkiye'de cinsiyet ayrımcılığının devam ettiğini gösterdiği,

- TBMM tarafından onaylanan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesinin 5'inci maddesinin taraf devletlere "kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla, kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek" görevini yüklediği, bu çerçevede kadının toplumdaki rolünü geliştirecek söylemlerin Hükümet yetkilileri tarafından sıklıkla ifade edilmesinin olumlu etkiler doğuracağı,

- Anayasamızda yer alan sosyal devlet anlayışı çerçevesinde vatandaşların kanunlar karşısında olduğu kadar siyasal, ekonomik ve toplumsal yaşamda da eşit şekilde var olmalarının sağlanmasını ifade ettiği, bu çerçevede sosyal politikalara sadece yoksullukla mücadele olarak bakılmaması gerektiği, sosyal politikaların gelirin adil dağılımı, fırsat eşitliğinin sağlanması, toplumun dezavantajlı kesimlerine fırsatlar sunulması ve sosyal güvenlik hizmetlerini içerecek şekilde bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiği, sosyal devlet ilkesinin ancak bu temel unsurların gerçekleştirilmesiyle mümkün olabileceği,

- Özellikle yoksullukla mücadelede ciddi sıkıntılar yaşandığı, yalnızca işsizler ve düzenli geliri olmayanların değil, çalışanların önemli bir kesiminin de yoksulluk sınırının altında kaldığı, TÜİK verilerine göre Türkiye'de nüfusun % 16,1'inin yani yaklaşık 12 milyon kişinin yoksulluk sınırının altında yaşadığı, çalışanların pek çoğunun asgari ücret düzeyinde gelir elde ettiği ve bunun insanca bir yaşam için yetersiz bir miktar olduğu,

- Türkiye'de nüfusun önemli bir bölümünün ülke refahından payını yeterince alamadığı, TÜİK verilerine nüfusun en düşük gelire sahip ilk yüzde 20'lik kesiminin hane halkı kullanılabilir gelirinin yüzde 6'sını aldığı; en yüksek gelire sahip son yüzde 20'sinin ise hane halkı kullanılabilir gelirinin yüzde 45'ini aldığı, bu verilerin gelir dağılımındaki adaletsizliği gösterdiği, bu durumun oluşmasında ülkemizde uygulanan vergi sisteminin de etkisi olduğu, sosyal politikalar oluşturulurken adil gelir dağılımını sağlayacak vergisel uygulamaları da içerecek düzenlemeler yapılması gerektiği,

- Türkiye'de özellikle sosyal yardımlar alanında çakışmalar yaşandığı, bazı vatandaşların hem geleneksel sosyal yardımlardan, hem de kısmen daha modern denilebilecek ve kamu eliyle yürütülen sosyal politikalar kapsamında verilen yardımlardan faydalandığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bu alanda yaşanan çok başlılığı gidermek amacıyla yaptığı çalışmaların olumlu karşılandığı,

- TÜİK verilerine göre ülkemizde yaklaşık 10 milyon civarında engelli vatandaşın olduğu, bu rakamın nüfusumuzun yaklaşık yüzde 13'ünü oluşturduğu, son dönemde engelli vatandaşlara yönelik birçok politikanın uygulamaya konduğu, bu gelişmelerin memnuniyetle karşılandığı,

- 12/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Kanun ile şehit, gazi ve malullerin hak sahiplerine ikinci istihdam hakkı getirilmesinin kamuoyu tarafından yıllardır talep edilen bir düzenleme olduğu ve son derece olumlu karşılandığı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 2002 yılından bu yana sosyal yardım harcamaların gelişimine bakıldığında sosyal yardım ve hizmet harcamaları için 2002 yılında 1 milyar 376 milyon 69 bin TL kaynak ayrıldığı, bu miktarın 2012 yılı sonu itibarıyla 20 milyar 692 milyon 358 bin TL'ye ulaşacağının tahmin edildiği, bu harcamalarda 2002-2012 yılları arasında 16 kat artış yaşandığı, sosyal harcamaların GSYH'ye oranının ise 3 katına çıkartıldığı,

- Yoksullukla mücadele faaliyetlerinin sadece sosyal yardımlar itibarıyla değil, bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiği, fakirliğin önlenmesi amacıyla birçok politikanın uygulamaya geçirildiği, söz konusu uygulamalar çerçevesinde günümüzde Türkiye'de günlük bir doların altında yaşayan vatandaşın kalmadığı, yine aynı çalışmalar kapsamında günlük 2,15 doların altında yaşayan vatandaşların oranının ise 2002 yılında yüzde 3,4 iken 2010 yılı itibarıyla yüzde 0,21'e düştüğü,

- Engelli vatandaşlar, şehit ve gaziler ile bunların yakınları ve diğer ihtiyaç sahibi vatandaşları konu edinen sosyal yardımların daha önceden Devlet Bakanlıkları düzeyinde ve birden fazla kurum eliyle yürütüldüğü, 8/6/2011 tarihli resmi gazetede yayımlanan 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile anılan faaliyetlerin ilk defa müstakil bir bakanlık çatısı altında toplandığı, bu düzenleme neticesinde politikaların sağlıklı bir şekilde ve koordinasyon içinde uygulanacağı,

- Kadın istihdamının artırılması ile ilgili Bakanlığın sürekli çalışmalar yaptığı, 2011 yılında yürürlüğe giren 6111 sayılı Kanun ile kadınlara istihdam alanında pozitif ayrımcılık yapılmasının sağlanması amacıyla kadın çalışanların sigorta primlerinin işveren hisselerinin İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmasına ilişkin bir düzenleme yapıldığı, anılan değişikliğin de katkısıyla 2008 yılında yüzde 21,6 olan kadın istihdam oranının 2011 yılında yüzde 25,6' ya yükseldiği, kadın istihdamını artırmaya yönelik çalışmalara devam edildiği,

- Kadına şiddet konusunda Bakanlığın girişimleri ve kolluk kuvvetlerinin işbirliğiyle önemli güvenlik tedbirleri alındığı; ancak kadına şiddet konusunun yalnızca güvenlik tedbirleri alınarak çözülmesinin mümkün olmadığı, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiği, şiddet meselesinin topyekûn mücadele gerektiren bir alan olduğu ve yalnızca kadına karşı değil son zamanlarda spordan sağlık sektörüne kadar sirayet eden bir davranış biçimi olarak şiddet olaylarının yaygınlaştığı, bu konunun bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiği,

- Kadına karşı şiddet konusunda tedbirler alındığı, 81 ilde kadın konukevlerinin yanı sıra şiddete maruz kalan kadın mağdurlar için yönlendirme ve destek amaçlı istasyonlar oluşturulduğu, özellikle 20 Mart 2012'de yürürlüğe giren Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun önemli bir adım olduğu, bu Kanun kapsamında şiddet mağduru kadınlara sunulacak hizmetlerde kurumlar arasında uygulama birliği sağlanması amacıyla çalışmaların devam ettiği,

- Kadının toplumsal ve siyasi hayata katılımı konusunda eksikliklerin bulunduğu; ancak özellikle son yıllarda bu alanda gerçekleştirilen düzenlemelerin de göz ardı edilmemesi gerektiği, 12 Haziran 2011 genel seçimleri neticesinde Parlamentodaki kadın milletvekili sayısının 79'a ulaştığı, bu sayının oransal olarak Parlamentonun yüzde 14,3' üne tekabül ettiği ve bu oranın Cumhuriyet tarihindeki en yüksek oran olduğu,

- Yardıma muhtaç kesimlere devlet yardımı sunumunda, bu kişileri rencide etmeyecek bir yöntem geliştirilmesine ilişkin hassasiyetin Bakanlıkça da paylaşıldığı, bu çerçevede ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın ihtiyaç sahiplerinin tespiti ve bu kişilerin bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerini yapacak "Aile Sosyal Destek Programı" üzerinde çalışıldığı, Program ile sosyal yardımlarda yaşanan mükerrerliğin de önlenebileceği,

- İller bazında var olan ailesel sorunlar başta olmak üzere sosyal sorunlar ve gelişmişlik düzeyi gibi diğer bazı kriterler başta olmak üzere belirlenen kriterler çerçevesinde ülke genelinde 400'e yakın Sosyal Hizmet Merkezinin açılacağı, boşanma oranının azaltılması amacıyla ailelere ulaşılması, boşanmalarının sebeplerinin araştırılması, önlenmesi ve boşanma aşamasındaki olan bireylerin boşanmalarının önündeki temel sorunun çözümü konusunda aracılık edilmesi açısından aile danışmanlığı mekanizmasının daha etkin işletileceği, bunun yanı sıra Türkiye Belediyeler Birliği ile yapılan protokolle evlilik başvurusunda bulunan çiftlere uygulanacak Evlilik Öncesi Eğitim Programının da yaygınlaştırılacağı,

- Yardıma muhtaç vatandaşlara verilen ve uzun yıllardır uygulanan devlet yardımlarına ilaveten Bakanlığın çalışmaları neticesinde yeni devlet yardımlarının da sisteme dâhil edildiği, bu çerçevede 2012 yılında eşi vefat eden yardıma muhtaç kadınlara iki ayda bir 500 TL ödenmeye başlandığı ve Eylül ayı itibarıyla 206.390 kadına ödeme yapıldığı, 2013 yılında da bu yönde çalışmaların devam edeceği,

- Yeşil kartlı olarak bilinen ve genel sağlık sigortası kapsamındaki tedavi giderlerini karşılayamayacak durumda olan vatandaşların primlerinin artık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ödeneceği, Bakanlığın kurulduğu günden itibaren yaklaşık olarak 12 milyon vatandaşın gelir tespitinin yapıldığı, giderlerini karşılayamayan vatandaşlar yerine Devletin yaklaşık 9 milyon vatandaşın tedavi giderlerini ödediği,

- Bakanlığın herhangi bir sebeple Devletin himayesine verilen çocukları diğer yardıma muhtaç kesimlerden daha fazla önem vererek takip ettiği, Bakanlığın bu alandaki politikasının öncelikle çocukların aileleri yanında bakılmalarını temin etmek olduğu, bu çerçevede çocuklarını ekonomik nedenlerle kurum bakımına vermek isteyen ailelere çocuklarına kendileri bakmaları durumunda 2012 yılı itibarıyla çocuk başına ortalama 482,28 TL destek verildiği,

- Bakıma muhtaç çocuklara daha önceki modelde genellikle il merkezlerine uzak bölgelerde inşa edilen çocuk esirgeme yurtlarında bakıldığı, Bakanlığın uyguladığı "Sevgi Evleri Projesi" kapsamında yardıma muhtaç çocuklara artık il ve ilçe merkezlerinde kiralanan dairelerde ve aile ortamında bakıldığı, böylece çocukların topluma yabancılık çekmeden gelişimlerinin sağlanmasının amaçlandığı,

- 2002 yılında özürlü maaşı alan vatandaşların sayısı 262.378 iken bu rakamın 2012 Haziran ayı itibarıyla 533.049' a ulaştığı, 2005 yılında kabul edilen 5378 sayılı Kanun ile çalışamayacak durumda olanlara ve iş bulamayan özürlülere bağlanan aylıkların yüzde 200 ila 300 oranında artırıldığı, ayrıca engelli istihdamını artırmaya yönelik çalışmaların devam ettiği,

- Şehit yakınlarına tanınan istihdam hakkının 6353 sayılı Kanun ile birden ikiye çıkartıldığı, bu hakkı kullanabilecekler arasına şehidin eşi, çocuğu ve kardeşinin yanı sıra şehidin anne ve babasının da eklendiği, buna ilişkin başvuruların İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğüne yapıldığı, şu ana kadar gelen başvuru sayısının 7.481 olduğu ve bu kapsamda 201 kişinin de kamuda bir işe yerleştirildiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 02.11.2012 tarihinde Milli Savunma Bakanlığı ve Savunma Sanayi Müsteşarlığının bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin savunma sanayiinde yüksek teknolojiye dayalı modern bir yapıya kavuşturulması gerektiği, buna paralel olarak da zorunlu askerlik süresinin kademeli olarak düşürülmesinin ve profesyonel askerliğe geçişin önem arz ettiği,

- Son yıllarda Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaçlarını büyük oranda karşılayan yerli savunma sanayindeki gelişmelerin memnuniyet verici olduğu, bu stratejik politikanın devam ettirilerek ülke potansiyelimizin azami düzeyde kullanılması gerektiği, bu noktada AR-GE faaliyetlerinin kilit öneme sahip olduğu, savunma sanayisindeki dışa bağımlılığın azaltılmasının cari açığın da düşürülmesinde ciddi katkı sağlayacağı,

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullandığı ve yerli üretimi mümkün olan ürünlerin tasarım ve malzeme tedariklerinin bu alanda üretim yapan KOBİ'ler tarafından sağlanmasının ülkemiz açısından önemli olduğu,

- Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Hükümete belirli aralıklarla tezkerelerle sınır ötesi operasyon yetkisi verdiği, ancak bu tezkerelerin terörle mücadele konusunda çok etkin kullanıldığının söylenemeyeceği, teröre karşı caydırıcılığın sağlanabilmesi için ilave tedbirlere ihtiyaç bulunduğu,

- Bedelli askerlik uygulamasında yaş sınırının ve bedelin yüksek olduğu, söz konusu bedelin kişilerin gelirleri ile orantılı olarak belirlenmiş olması gerektiği, dolayısıyla bedelli askerlikten 450 bin kişi faydalanabilecek durumdayken sadece 70 bin kişinin faydalanabildiği,

- Kürecik'te kurulan füze savunma sisteminin Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehdit ettiği, füze savunma sisteminin ileride meydana gelebilecek muhtemel bir uluslararası çatışmada ülkemizi hedef haline getirebileceği,

- Türk Silahlı kuvvetleri bünyesinde görev yapan 657 sayılı Devlet Memurları Kanuna tabi personele sendikal hakların tanınmasının demokratikleşme adına bir gereklilik olduğu,

- HAVELSAN, ASELSAN, TAI gibi şirketlerin yönetiminde de sivilleşmeye gidilmesi gerektiği, bu şirketlerin rekabetçi bir piyasa ortamında diğer firmalarla birlikte faaliyette bulunmasının teknolojik birikimimizi ve kabiliyetimizi geliştireceği,

- Askeri personelin moral ve motivasyonlarını en üst seviyede tutmak gerektiği, bu bağlamda başta uzman erbaşlar olmak üzere Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının sistemdeki bazı sorunlardan dolayı yaşadığı mağduriyetlerinin giderilmesi ve özlük haklarında hakkaniyete uygun olarak bir iyileştirmeye gidilmesi gerektiği,

- Şehit er ve erbaş çocuklarından askere gitmemiş olanların istekleri halinde askerlik yapmadığı, askerde bulunanların ise istekleri halinde terhis edildiği, ancak Askerlik Kanunundaki bu haktan yararlanamayan şehit subay, astsubay ve uzman erbaş çocuklarına da bu hakkın tanınması gerektiği,

- Askere alınan kişilerin eğitim durumlarına göre askeri disiplin ortamına uyum sağlamaları için birkaç günlük oryantasyon programına tabi tutulmalarının faydalı olabileceği,

- Büyük şehirlerde bulunan askeri birliklerin şehir dışına veya kentleşmenin getirdiği sorunların daha az yaşandığı şehirlere taşınmasının olumlu bir gelişme olacağı, bu yöndeki gelişmelerin de önemli olduğu

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Hâlihazırda subay, astsubay ve uzman erbaş toplamının 206 bin, yükümlü asker toplamının 443 bin ve sivil memur sayısının 52 bin olduğu, dolayısıyla Türk Silahlı Kuvvetlerinin üçte birinin profesyonel hale gelmiş olduğu,

- Türkiye'nin savunma ve güvenliğine ilişkin tüm ihtiyaçlarının öncelikle yerli sanayinin imkân ve kabiliyetleriyle gerçekleştirilmesinin amaçlandığı, yerli sanayinin savunma sanayii faaliyetleri ile entegre olma yönünde önemli bir mesafe kaydettiği ve birçok KOBİ'nin savunma sanayiine üretim yapabilir standartlara ulaştığı, savunma ihtiyaçlarının yurt içinden karşılanma oranının ise yüzde 54'e ulaştığı,

- Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaç duyduğu her türlü silah, araç ve gerecin yurt içi imkânlarla karşılanmasına yönelik AR-GE faaliyetlerinin etkin şekilde yürütüldüğü, üniversite ve araştırma enstitülerimizdeki AR-GE potansiyelinin büyük oranda hayata geçirildiği, bu kapsamda AR-GE harcamalarının 600 milyon ABD Dolarının üstüne çıktığı,

- Sınır ötesi operasyon tezkeresinin terörle mücadelede etkin kullanılmaması gibi bir durumun olmadığı, ulusal güvenlik açısından gerektiği zaman kullanıldığı,

- 2010 yılının Kasım ayında gerçekleştirilen NATO Lizbon Zirvesinde kabul edilen ittifakın yeni stratejik konseptinde NATO füze savunma yeteneğinin, müşterek savunma anlayışının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiği, bu çerçevede Kürecik'teki erken uyarı radarının da NATO füze savunma sisteminin bir unsurunu oluşturduğu, Chicago zirvesinde NATO'nun da söz konusu erken uyarı kalkanının kendi sisteminin bir parçası olduğunu teyit ettiği,

- Büyük şehirlerde bulunan askeri birliklerin bu şehirlere ilave bir yük getirdiği ve söz konusu askeri birliklerin şehir dışına veya Anadolu'nun diğer şehirlerine taşınmasıyla ilgili genel bir çalışma yapıldığı,

- Alçak ve orta irtifa hava savunma füze sistemlerinin yurt içinde geliştirme faaliyetlerinin 2011 yılında başlatıldığı ve tasarım geliştirme sürecinin devam ettiği, füze sisteminin ilk atış denemelerinin 2013 yılında yapılacağı ve projenin beş yılda tamamlanmasının planlandığı,

- Bir önceki yasama yılında şehit ailelerine, malul gazilere, Türk Silahlı Kuvvetleri personeline yönelik mali ve sosyal haklarda birtakım iyileştirici düzenlemelerin yapıldığı, subay, astsubay ve uzman erbaşların özlük hakları konusunda çalışmaların yapıldığı ve bütçe imkânlarının elverdiği ölçüde iyileştirme yapılacağı,

- Şehit subay, astsubay ve uzman erbaş çocuklarının da şehit er ve erbaş çocukları gibi istekleri halinde Askerlik Kanunundaki muafiyetten faydalanması konusundaki talebin değerlendirileceği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 05.11.2012 tarihinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Rekabet Kurumunun bütçe ve kesin hesapları ile Gümrük Müsteşarlığının kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Dış ticaretin, iç ticaret ile gümrük idaresinden ayrı düşünülemeyecek olması sebebiyle hâlihazırda Ekonomi Bakanlığına bağlı olan Dış Ticaret Müsteşarlığının Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlanmasının daha uygun olacağı,

- Türkiye'nin, Avrupa Birliğine tam üye olmadan Gümrük Birliğine dâhil olmasının son derece olumsuz sonuçlara yol açtığı, AB ülkelerinin içinde bulunduğu ekonomik krizler nedeniyle Birliğin geleceğinin ne yönde seyredeceğinin belli olmamasından ötürü Türkiye'nin Gümrük Birliğine üyeliğinin devam etmesinin faydadan çok zarar getirdiği, Gümrük Birliğinin Türkiye'nin üçüncü ülkelerle yapabileceği ticaret anlaşmalarında elinin zayıflamasına neden olduğu, dolayısıyla AB üyeliği ile Gümrük Birliği çerçevesinde yüklenilen yükümlülüklerin tekrar değerlendirilmesinin yerinde olacağı,

- Gümrük kapılarında yapılan yenileme çalışmaları ile x-ray cihazlarının alımının hızlandırılması ve dedektör köpek sayısının arttırılmasının olumlu karşılandığı ancak Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki gümrük kapılarının henüz istenen şartlara ulaşamadığı, gümrük kapılarında kullanılan internet ağında yaşanan sorunlar ve benzeri teknik eksikliklerin, kapılardan geçişlerin saatlerce ertelenmesine ve geçişlerin etkin denetlenememesine neden olduğu, mevcut internet ağı yerine uydu erişimli internet ağının kullanılmasının kapılardan geçişi büyük oranda hızlandıracağı,

- Gümrük kapılarında görev yapan personelin, gelişen teknolojiye ayak uydurmak üzere kapasitelerinin geliştirilmesi hususunda Bakanlığın çalışmalar yapması gerektiği,

- Uyuşturucu madde, sigara, akaryakıt ve çay kaçakçılığının önüne birtürlü geçilemediği, kaçakçılık faaliyetleri dolayısıyla elde edilen gelirin büyük bölümünün terörün finansmanında kullanıldığı, vergi oranlarındaki artışın da bu sorunun oluşumunda ve devam etmesinde etkisinin olduğu,

- Türkiye'nin gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi, terörle bağlantılı banka hesaplarının ve banka işlemlerinin tespit edilip dondurulmaması nedeniyle, OECD bünyesinde kara para ve terörün finansmanıyla mücadele işlevi gören "Mali Eylem Görev Gücü" üyeliğinin tehlikeye girmiş olduğu,

- 2012 yılı sonuna kadar yaygınlaşıp uygulamaya konulacağı belirtilen MERSİS projesinde kayda değer bir ilerlemenin kaydedilemediği, projenin hâlâ uygulamaya geçirilemediği,

- Kamuoyunda "Hal Kanunu" olarak bilinen 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasında sorunlar yaşandığı, hal kayıt sistemine geçilememesi nedeniyle bazı hallerin iflas ettiği,

- Esnaf ve sanatkârların finansman bulmakta zorluk çektiği, gelişmiş pazarlara hitap edecek donanımlardan mahrum olduğu, bilgi ve teknolojideki yeniliklerin getirdiği değişimlere uyum sağlayamadığı, diğer taraftan esnafın küresel ekonomi ile büyük alışveriş merkezlerinin ve Uzakdoğu mallarının yarattığı rekabet koşullarına ayak uyduramadığı,

- Küçük esnafın önemli maliyet kalemlerinden birinin artan elektrik fiyatları olduğu, 3 veya daha az kişinin çalıştığı esnaf ve sanatkâr işletmelerinin konut tarifesi üzerinden elektrik kullanmakta olduğu, küçük esnaf için elektrik tarifelerinin daha uygun hale getirilmesi gerektiği,

- Esnaf ve sanatkârlar ile bunların yanında çalışanların, diğer meslek gruplarında istihdam edilenlerden daha çok olmasına rağmen Sosyal Güvenlik Kurumu Yönetim Kurulunda temsil edilmemelerinin önemli bir noksanlık olduğu, bu haksız durumun giderilmesi gerektiği,

- Birleşmiş Milletlerin, 2012 yılını "Dünya Kooperatifçilik Yılı" ilan etmesinin dünyada kooperatifçiliğin önemsenmesi olarak değerlendirildiği, ancak Türkiye'de 2012 yılında kooperatifçiliğin iyileştirilmesine yönelik adımların yeterli bulunmadığı, 2012 yılında açıklanan 2012-2016 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planının, 2010-2014 Eylem Planına göre önemli bir yenilik getirmediği, kooperatifçiliğe ilişkin mevzuat değişikliğinin hala yapılmamış olduğu,

- Geçmiş dönemlerde demokratik yollarla denetlenen kooperatiflerin denetim mekanizmasının sadece müfettişlere bırakılmış olduğu, müfettişlere yöneticileri görevden alma ve aldırma yetkisi verilerek ciddi bir sıkıntının yaratıldığı, kooperatiflerin ticaret odalarına kayıt zorunluluğunun ek bir külfet yarattığı, ticaret odalarıyla kooperatifler arasında organik bir bağın bulunmadığı, bu nedenle kooperatiflerin ticaret odalarına kayıt zorunluluğunun kaldırılması gerektiği,

- Ülkemizde tüketici hakları konusunda duyarlılığın Batı ülkelerine göre az olması nedeniyle bu konuda ciddi bir bilinçlendirme ve eğitimin gerekli olduğu, diğer taraftan tüketicilerin hakem heyetine başvurularının artmasının olumlu karşılandığı, ayrıca bu başvuruların sonuçlarının Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca takip edilmesi gerektiği,

- Rekabet Kurumunun özelleştirmeler ve şirket birleşmelerinde gösterdiği tutumun hâlihazırda kamu tekeli olan kurumların özel sektör tekeline dönüşmesine neden olduğu, rekabetin açıkça ihlal edildiği durumlarda Kamu tarafından para cezası uygulanmasına rağmen tekel niteliğini haiz şirketler için bu cezaların caydırıcı olmadığı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Gümrük kapılarının yap-işlet-devret yöntemi çerçevesinde, kamu-özel sektör iş birliği içerisinde yenilendiği, hâlihazırda yenileme çalışmaları devam eden 9 gümrük idaresinin bulunduğu, bütün kapıların planlı bir şekilde yenilenmesine yönelik çalışmaların devam ettiği,

- GÜMKART uygulamasıyla gümrük vergileri dâhil tüm ödemelerin kredi kartı ödemesi gibi ödenebildiği, katma değer vergisi iadelerinin çok kısa sürede yapılır hâle getirildiği, böylece dış ticaretin yürütülmesine olumlu katkıda bulunulduğu,

- Gümrük kapılarındaki personelin gençleştirilmesi hususunda çalışmaların yapıldığı, geçiş süreçlerini tamamlamaya çalışan personelle birlikte 2012 yıl sonu itibarıyla 2.700 dolayında yeni personelin işe başlatılmış olacağı,

- Hal Kanununun yeni bir düzenleme olması sebebiyle uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesine yönelik çözümlerin arandığı,

- Türkiye'nin meyve, sebze üretiminin 45 milyon ton civarında olduğu, bu miktarın rakamsal değerinin 60-65 milyar TL olduğu, ürünlerin yüzde 5'inin ihraç edildiği, yüzde 95'inin ise iç piyasada tüketildiği, iç piyasadaki ürünlerin yüzde 25'inin, nakliye sırasında ve ambalaj hatası dolayısıyla telef olduğu, geriye kalan ürünün yüzde 30'unun kayıtlı olduğu ve yüzde 70'inin kayıt dışı kaldığı, kayıt dışılığın 27 milyar TL dolayında olduğu, bu nedenle sebze ve meyve üretim dağıtım ve satışının kayıt altına alınmasına yönelik çalışmaların devam ettiği,

- Bakanlık bünyesinde oluşturulacak hâl kayıt sistemiyle ürünlerin izlenmesine yönelik bilgileri içeren ürün künyeleri ile tüketicilerin ürünün nerede ve ne zaman üretildiğine ilişkin temel bilgilere ulaşabilmelerinin sağlanacağı,

- Üretim ve istihdama katkısı olabilecek nitelikte olmalarına rağmen, kooperatiflerin mali imkânsızlıklarıyla gerçekleştiremedikleri projelerin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmesi amacıyla hazırlanan KOOP-DES programının hazırlıklarına 2011 yılında başlandığı, çalışmaların 2012 yılında Etüt Projesi çerçevesinde devam ettiği,

- Esnaf ve sanatkârların, ülkemizin ekonomik ve sosyal hayatının vazgeçilmez unsurları olduğu, esnaf ve sanatkârlar bilgi sisteminin yenilendiği, esnaf ve sanatkârlar için strateji belgesinin hazırlanarak, uygulamaya konulduğu, öte yandan ahilik kültürünün yaşatılması için çalışmaların yapıldığı,

- Sanayi, ticaret ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren tüm gerçek ve tüzel kişilerin takibini sağlamak amacıyla şirketler için bir kimlik belgesi niteliği taşıyacak merkezi kayıt sisteminin (MERSİS) oluşturulduğu,

- Depolanabilir tarım ürünleri ticaretinin gelişmesi amacıyla tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin hayata geçirildiği, söz konusu sistem sayesinde üreticilerin mahsullerini depolayacakları sağlıklı, güvenli ve sigortalı depo imkânını elde ettikleri,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 05.11.2012 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Diyanet İşleri Başkanına doğrudan bağlı olmak üzere dini konularda ihtisaslaşmayı sağlamak amacıyla kurulan Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinin faaliyetlerinden memnun olunduğu,

- Yurt dışında yaşamakta olan Türklerin dini sorunları ile yakından ilgilenilmesi gerektiği, özellikle Balkanlarda ve Yunanistan'da yaşayan Türklerin dinlerini serbestçe yaşayabilmelerinin engellendiği, bu çerçevede zaman zaman camilerin kapatıldığı veya kiliseye dönüştürüldüğüne dair haberlerin alındığı,

- Diyanet İşleri Başkanlığının siyasal tartışmalardan uzak durarak saygınlığını koruması gerektiği,

- Farklı mezheplere sahip insanların inançlarına saygı gösterilmesi gerektiği, bu kapsamda cemevlerinin desteklenmesi ve ibadethane kapsamına alınmasının inanç özgürlüğünün gereği olduğu, bunun yanında dinler arası diyaloğun da desteklenmesi gerektiği,

- Anayasanın 136. maddesi gereğince Diyanet İşleri Başkanlığının bütün siyasi görüş ve düşüncelerin dışında kalmak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinmek üzere görevlendirildiği, buna mukabil Diyanet İşleri Başkanlığının kamuoyunda tek bir mezhebin temsilcisi gibi algılandığı, bu durumun çözümü için Alevilik ve diğer mezheplerin de Diyanet İşleri Başkanlığı nezdinde temsil edilmesi gerektiği,

- Hükümetin Alevi açılımı kapsamında önemli çalışmalarda bulunduğu, bu kapsamda geniş bir yelpazede çeşitli çalıştaylar düzenlemek suretiyle Alevilik inancına yönelik temel gereksinimlerin tartışıldığı, ancak bu çalıştaylar neticesinde ortaya konan sonuç raporlarından beklenen etkinin sağlanamadığı,

- Din görevlilerinin diğer devlet memurlarının aksine haftada bir gün izinlerinin olduğu, bu durumun giderilmesi adına din görevlilerine fazla mesai ücreti verilmesi gerektiği,

- Hesap verebilirliğin ve mali saydamlığın artırılması için hac ve umre giderlerinin topluma açıklanması gerektiği, bu konuda ortaya çıkan söylentilerin kurumun imajına zarar verdiği,

- Diyanet İşleri Başkanlığının 2013 yılı bütçesinde, bir önceki yıl bütçe talebine göre %18 oranında bir artışın öngörüldüğü, bu artışın nedenlerinin açıklanması gerektiği,

- Diyanet İşleri Başkanlığının merkezi vaaz sisteminden vazgeçmesinden dolayı vaazların denetlenmesi hususunda sıkıntı yaşanabileceği, diğer yandan ehil olmayan kişilerin de vaaz verebileceği, bu gibi sorunların önüne geçilmesi amacıyla merkezi vaaz sisteminin yeniden değerlendirilmesi gerektiği,

- İlahiyat fakültesi mezunları arasında KPSS'den yüksek puan alıp da açıkta kalan veya ataması yapılmamış olanların bulunduğu, diğer yandan yaklaşık iki bin civarında vekâleten atanmış imam ve müezzinin görev yapmakta olduğu, dolayısıyla bu çelişkinin giderilmesi amacıyla söz konusu görevlere vekâleten atama yerine asaleten atamanın tercih edilmesinin daha uygun olacağı,

- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının aynı amaç dâhilinde kamu kaynaklarını kullandıkları, 1992 yılında kurulan TİKA mevcutken, benzer mahiyette yeni bir başkanlık kurulmasının hizmet tekrarına ve kaynak israfına yol açacağı,

- TİKA'nın Ortadoğu ve Afrika'ya gösterdiği önemi Balkanlara ve Türk topluluklarına da göstermesi gerektiği, TİKA'nın yurt dışı faaliyetlerinde akraba topluluklardan ziyade, Ortadoğu ve Afrika ülkelerine önem verildiği, özellikle Çin'de bulunan Uygurlarla ilgili daha aktif bir politikanın izlenmesi gerektiği, bu insanların Çin'de büyük bir baskı altında bulunduğu, Çin'le sahip olunan ticari ilişkilerin bu noktada gerekli tepkilerin gösterilmesine engel teşkil etmemesi gerektiği,

- Soydaş ve akraba topluluklarla ilgili faaliyetlerin artırılması gerektiği, bu faaliyetler gerçekleştirilirken de daha demokrat, daha kucaklayıcı ve yurt dışındaki soydaş ve akraba toplulukların refahını sağlayacak yatırım ve girişimlerin ortaya konulması gerektiği,

- Rusya'nın Yurt Dışındaki Ruslar Müsteşarlığı, Hindistan'ın Yurt Dışındaki Hintliler Bakanlığı gibi birçok ülkenin yurt dışında yaşayan soydaşlarıyla ilgili teşkilatlar kurduğu, bu bağlamda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının kurulmasının çok yerinde olduğu,

- Suudi Arabistan yönetiminin Mescid-i Nebeviyi yıkarak yerine 6 milyar dolarlık bir camii inşaatına başlayacağı yönünde haberlerin basında yer aldığı, 1926 yılında da buna benzer bir girişimin Atatürk tarafından engellendiği, böyle bir projenin faaliyete geçmesi durumunda hükümetin Suudi Arabistan yönetimiyle ilişkileri gözden geçirmesi gerektiği,

- Kâbe'nin etrafında Osmanlı Devleti tarafından yaptırılan revakların kültürel bir miras olduğu, ancak bunların Suudi Arabistan yönetimince Kâbe'nin etrafının genişletilmesi projesi kapsamında yıkılacağı şeklinde duyumlar alındığı, bu kültürel mirasa sahip çıkılması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Vaazlarda merkezi sistemden vazgeçilmesinin doğru bir uygulama olduğu, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 13 bin kişiye vaazlar konusunda eğitim verildiği, ayrıca halkın bu yönde talebinin olduğu, diğer yandan Cuma namazlarında okunan hutbelerin de illerde oluşturulan komisyonlarca belirleneceği,

- Dini Yüksek İhtisas Merkezlerinin İstanbul, Konya ve Erzurum'da ihtiyaca binaen kurulduğu, ayrıca Diyarbakır'da da kurulmasına hazırlandığı, toplamda on ayrı ilde açılması planlanan söz konusu merkezlerin tek amacının din konusunda ihtisaslaşmayı sağlamak olduğu,

- Balkanlar'daki soydaşlarla gerekli ilişkilerin kurulmasına yönelik faaliyetlerin devam ettirildiği, nitekim bu kapsamda, Ramazan Bayramında Batı Trakya'ya gezi düzenlendiği,

- Alevi vatandaşların sorunlarının çözümü için samimi ve içten davranıldığı, bu kapsamda söz sahibi tüm paydaşların katılımıyla geniş ölçekte yedi adet büyük çalıştayın düzenlendiği, bu çalıştaylar neticesinde alınan kararların raporlaştırılmak suretiyle kamuoyuyla paylaşıldığı, nitekim bu kapsamda orta öğretim din kültürü ve ahlâk bilgisi ders kitaplarında Aleviliğe ilişkin kısımların Alevi kesimin onayıyla Alevi âlimlerce yazılmasına yönelik uygulamanın hayata geçirildiği,

- 1990 yılına kadar Türkiye'de açılan cemevlerinin sayısının 106 olduğu, diğer yandan 1990-2000 yılları arasında 163 adet cemevi açılırken, 2000-2012 yılları arasında ise 329 adet cemevi açıldığı, verilerin de gösterdiği üzere cemevi açılmasını engellemeye yönelik bir politikanın uygulanmadığı,

- İslâm dininin 1400 yıldır tek ibadethanesinin cami ve mescitler olduğu, bu yaklaşımın dünyanın her yerindeki İslam coğrafyasında da benimsendiği,

- Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Sünni mezhebini baz alarak çalıştığı yönünde eleştirilerle karşılaşıldığı, oysa Diyanet İşleri Başkanlığının tüm mezheplere aynı mesafede durmak üzere İslâm dinini anlatmakla görevlendirildiği,

- Mescid-i Nebevi'nin yıkılması gibi bir durumun söz konusu olmadığı, aksine çevresindeki konutların yıkılarak Mescid-i Nebevi'nin genişletilmesi yönünde bir projenin var olduğu, söz konusu projenin Suudi Arabistan Kralı tarafından bizzat başlatıldığı, diğer yandan Mescid-i Nebevi'yi yıkmaya hiç kimsenin cesaret edemeyeceği, Türkiye ve tüm İslam âleminin böyle bir duruma karşı çıkacağı,

- Kâbe etrafındaki revaklarla ilgili olarak Suudi Arabistan yetkilileriyle görüşüldüğü, genişletme çalışmaları kapsamında revakların yıkılmasının zorunlu olmadığı, nitekim bu konuda gerekli takibin yapıldığı,

- TİKA'nın hizmet kalitesinin artırılması amacıyla son yıllarda yeni bir yapılanmadan geçtiği, bu yapılanma sonrası uzun yıllar çalışmaların sürdürüldüğü Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan gibi ülkelerin yanı sıra bugüne kadar ülkemizin pek gündeminde olmayan Filipinler, Myanmar, Somali, Kolombiya, Küba gibi dünyanın başka ülkelerine de hizmet sunacak hâle geldiği,

- TİKA'nın şu anda 5 kıtada, 100 ülkede faaliyet gösteren ve 33 yerde koordinatörlüğü bulunan güçlü bir teşkilat olduğu, sahip olduğu bu yaygın hizmet ağı ile TİKA'nın Türkiye'nin dış politikadaki yumuşak güçlerinden biri olduğu,

- 2013 yılı bütçe tasarısında Orta Asya ve Kafkaslar bölgesinde yapılacak çalışmalar için 16.202.000 TL, Balkanlar ve Doğu Avrupa bölgesinde yapılacak çalışmalar için 22.097.000 TL kaynak ayrıldığı, diğer yandan 2011 yılında TİKA'nın çalışma yaptığı bölgelerde gerçekleştirdiği proje sayısının 1473'e ulaştığı, bu kapsamda hayata geçirilen 1473 projenin 805'inin Kafkaslar ve Orta Asya, 425'inin Balkanlar, 202'sinin ise Ortadoğu ve Afrika bölgelerinde gerçekleştirildiği, dolayısıyla TİKA'nın Balkanlar ve Türk topluluklarına gereken önemi gösterdiği,

- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının diğer ülkelerde yaşayan vatandaş ve soydaşların bu ülkeler tarafından çözümü gereken problemlerini Dışişleri Bakanlığı ve Devletin ilgili birimlerine bildirerek söz konusu problemlerin çözüme kavuşturulması konusunda önemli faaliyetler icra etmekte olduğu,

- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının yurt dışında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin desteklenmesi ve yurt dışında yaşayan vatandaşlar, soydaşlar ve akraba topluluklarla ilgili Türkiye merkezli çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlarla ilgili de destekler sağlamakta ve onlara rehberlik yapmakta olduğu,

- Yurt dışında yaşayıp da cezaevinde olan vatandaşların karşılaştıkları hak ihlallerine ilişkin çalışmaların yapıldığı, bu vatandaşların karşılaştıkları insan hakkı ihlallerine karşı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile TBMM İnsan Hakları Komisyonunun ortak çalışmalar yürütülmekte olduğu,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 06.11.2012 tarihinde Dışişleri Bakanlığının bütçe ve kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Ülkemizin bulunduğu coğrafya itibarıyla milli çıkarlarımıza odaklı ve bağımsız bir dış politika izlemesi gerektiği, bunun ise güçlü ve bağımsız bir ekonomi ile mümkün olduğu, ancak mevcut ekonomik durumun bu politikaları destekleyecek yeterlilikten uzak olduğu,

- Dış politikada "sıfır sorun" sloganıyla yola çıkıldığı ancak gelinen nokta itibarıyla komşu ülkelerle yaşanan sorunların son dönemlerde artış gösterdiği, buna bağlı olarak ülkemizin izlediği dış politikanın sorgulanır hale geldiği,

- Suriye'ye karşı uygulanan dış politikanın iki ülke arasında savaş olasılığını gündeme getirdiği, ülkemizi savaşa sürükleyecek politikalardan uzak durulması gerektiği,

- Suriye'de yaşananlara seyirci kalınmasının mümkün olmadığı, ancak dış politika konusundaki eleştirilerin Suriye yönetimini destekler gibi yansıtıldığı, ancak yapılan eleştirilerin Suriye'de yaşananları desteklemekle aynı anlama gelmeyeceği ve ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği,

- Ülkemizin coğrafi olarak sorunlu ve karışık bir bölgede olmasının yanı sıra bu bölgenin enerji kaynakları ve transferini haiz bir konumda olduğu, bu yapının sağladığı avantajların yanında dezavantajların da mevcut olduğu, bu nedenle dış politikada dikkatli ve dengeli davranılması gerektiği,

- Resmi olarak Türkiye'nin egemenliğinde olan Eşek ve Bulamaç adalarına Yunan vatandaşlarının ve Yunan askeri birliklerinin yerleştirildiği, bu durum karşısında Yunan ve Türk dışişleri yetkililerinin farklı açıklamalarda bulunduğu, bu konunun resmi olarak açıklığa kavuşturulması gerektiği,

- 2006 yılından bu yana AB'ye ilişkin önemli bir gelişme sağlanamadığı, ayrıca Kıbrıs sorununun da devam ettiği,

- Dış politikada süreç odaklı değil sonuç odaklı olunması gerektiği, dış politika hedeflerinin önceden belirlenip daha sonra bu hedefe götürecek araçların belirlenmesi ve buna yönelik siyaset yürütülmesi gerektiği,

- Dışişleri Bakanlığı meslek memurları ve diğer personel toplamının 6.000 civarında olduğu, Almanya'nın aynı görevi 12.400, Fransa'nın 15.000, İngiltere'nin 17.000 çalışan ile yürüttüğü dikkate alındığında Bakanlık personelinin büyük bir özveri ile çalıştığının görüleceği, diğer taraftan büyükelçilik sayılarının artmasının hizmete erişim açısından; hizmet binalarının restore edilmesinin ise hizmet sunumu açısından önemli adımlar olduğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Suriye'nin içinde bulunduğu kriz ortamının Türkiye'nin tarihi, kültürel ve sosyal bağları açısından hassasiyet arz ettiği, dolayısıyla Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunmasının ülkemizin dış politikası için önemli olduğu, devlet geleneğimiz gereği Suriye halkına etnik ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin sahip çıkıldığı,

- Suriye'deki baskıcı rejimden kaçanların yaralarının sarılması için ülkemizin gerekli yardımları sağladığı, öte yandan Suriye halklarının meşru ve demokratik taleplerinin yerine getirilmesi ve krizin en kısa zamanda barışçıl bir şekilde sonlandırılması amacıyla uluslararası düzeyde işbirliğinin sürdürüldüğü, Türkiye'nin Orta Doğu'da kalıcı barış ve istikrarın temini amacıyla elinden gelen her türlü katkıyı yaptığı,

- Ülkemizdeki barınma merkezlerinde misafir edilen Suriyeli mültecilerin sayısının 2012 yılı Ekim ayı itibarıyla 105 bini aştığı, yapılan harcamanın 400 milyon Dolar civarında olduğu, ayrıca yaklaşık 70 bin Suriyelinin de kendi imkânları ile Türkiye'de ikamet ettikleri,

- 2012 yılının ikinci yarısından itibaren AB dönem başkanlığı görevini devralan Güney Kıbrıs Rum yönetiminin dönem başkanı sıfatıyla dahi olsa ülkemizce muhatap alınmadığı ve bu nedenle 2012 yılı sonuna kadar AB dönem başkanlığı ile ilişkilerin askıya alındığı, ancak AB Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Dış İlişkiler Servisi ile ilişkilerin sürdürüldüğü,

- Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya itibarıyla iddia sahibi olması gerektiği, özelde tüm komşular ve genelde Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasya ile ilişkilerin aktif ve dinamik bir biçimde devam edeceği,

- Kıbrıs sorununda Türk tarafının çözüm ve uzlaşmadan yana olan tutumunun devam ettiği, Anavatan ve garantör olarak ülkemizin diğer garantör ülke olan Yunanistan ile işbirliği içinde bu sorunu çözmeye hazır olduğu, iki halkın kurucu iradelerinin esas alınarak çözüm geliştirilmesinin faydalı olacağı,

- Bakanlığın yurt dışı teşkilatının son yıllarda çok büyük bir genişleme sürecine girdiği; 2010, 2011 ve 2012 yıllarında faaliyete geçen ve yıl sonuna kadar faaliyete geçecek olanlarla birlikte 126'sı büyükelçilik, 11'i daimi temsilcilik, 84'ü başkonsolosluk olmak üzere toplam 221 temsilciliğe ulaşılacağı, sadece son üç yıl içinde 22'si Afrika'da olmak üzere 25 adet büyükelçiliğin açıldığı, bu artışa paralel olarak çok sayıda ülkenin ve uluslararası kuruluşun da ülkemizde temsilcilik açtığı, 2005 yılında 182 olan ülkemizdeki temsilcilik sayısının 2012 yılında 236'ya ulaştığı ve bu durumun ülkenin sahip olduğu ekonomik güç ile orantılı bir gelişim izlediği, ekonomi ve dış politikanın birbiriyle çok yakından ilişkili olduğu ve birlikte değerlendirilmesi gerektiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 07.11.2012 tarihinde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçe ve kesin hesapları ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Millî gelirdeki ve istihdamdaki payı nedeniyle ekonominin temel unsurlarından biri olan tarım sektöründeki büyümenin, toplumun refahı, zenginliği ve yaşam kalitesini artırma ve sürdürülebilir kalkınma açısından büyük önem taşıdığı, 2002 yılında yüzde 10,3 olan tarımsal üretimin Türkiye'nin gayrisafi yurt içi hasılasındaki payının, 2009'da yüzde 8,3; 2010 yılında yüzde 7,8; 2011 yılında ise yüzde 8,1 seviyesine gerilediği,

- Tarımın istihdamdaki payının Amerika Birleşik Devletleri'nde yüzde 1,6, avro bölgesinde yüzde 3,6 ve OECD'de yüzde 5,1 iken Türkiye'de yüzde 25 olduğu,

- Üretim girdilerinde önemli bir yer tutan mazottan alınan verginin çok yüksek olması nedeniyle sürekli artan mazot fiyatı karşısında çiftçinin çok zor durumda kaldığı, bu durumun ürünün maliyetini arttırmasına rağmen artan maliyetin çiftçi tarafından ürün fiyatına yansıtılamaması nedeniyle mali yükün çiftçinin üzerinde kaldığı,

- Yem amaçlı kullanılması şartıyla ithal edilmesine izin verilen GDO'lu soya ve mısırın gıda zincirine karışıp karışmadığı hususunun denetlenmesi gerektiği, öte yandan ithal edilen GDO'lu yemlerin izlenmesi konusunda gerekli duyarlılığın gösterilmediği,

- Ziraat Bankasının tarımsal destek için kurulmuş bir banka olmasına karşın kar oranı yüksek faaliyetlere yoğunlaştığı, bu durumun bankanın özelleştirme kapsamına alınmaya hazırlandığı şeklinde yorumlandığı, bankanın özelleştirilmesinin tarım kesimine zarar vereceği,

- Yabancı sermayeli bankaların tarım kesimine verdiği kredilerin geri ödenmesinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle çiftçilerin tarlalarını bankaya devretmek zorunda kaldıkları, bu durumun milli güvenliğimiz açısından bir tehdit oluşturduğu, bu nedenle tarım kesimine Ziraat Bankası aracılığıyla piyasa koşullarının altında faiz oranıyla kredi verilmesi gerektiği,

- Hayvan alımında fiyatların yüksek olduğu dönemde yüksek fiyat üzerinden sigorta yapıldığı, ancak hayvan fiyatlarının düştüğü dönemlerde de sigorta primlerinin yüksek alım fiyatı üzerinden alındığı ve bu durumun çiftçiyi zor duruma düşürdüğü,

- Türkiye'nin 2,5 yıldan bu yana et ithal eden bir ülke konumunda olduğu, et ithalatında gümrük vergisi oranlarının sürekli değiştirilerek et fiyatlarını belirme politikası izlendiği, bu durumun yerli üreticiyi olumsuz etkilediği, Türkiye'de üretici olan firmaların ithalat nedeniyle üretimden çekilmesinin üretim ve cari denge üzerinde olumsuz etki oluşturduğu,

- Türkiye'de tarım sektöründe verimliliğin istenen düzeyde olmamasının en önemli nedenleri olan işletme küçüklüğü ve arazilerin parçalı yapıda olması hususunda yapılması gereken uygulama arazi toplulaştırması olmasına rağmen söz konusu çalışmaların yetersiz kaldığı,

- Üretici kooperatiflerinin ve birliklerinin teşvik edilmesi yoluyla tarımda kolektif üretime geçilmesi durumunda arazi toplulaştırması konusunda daha erken sonuç alınabileceği, büyük şahıs şirketleri ya da şahıs çiftlikleri oluşturmanın bu hususta etkin bir çözüm olmayacağı,

- Kapatılacağı açıklanan Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulunun, kapatılma gerekçesinin Devletin bu alandan çekilmiş olması nedeniyle Kurumun işlevsiz kalması olarak ifade edildiği, buna karşın Kurumun görevinin piyasayı düzenlemek olduğu ve Devletin piyasadan çekilmesiyle piyasanın da ortadan kalkmış sayılamayacağı, bu nedenle Kurumun kapatılmasına ilişkin gerekçenin yerinde olmadığı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun, 21'inci maddesinde, tarımsal destekleme programlarına ayrılan payın gayrisafi milli hasılanın yüzde birinin altında olamayacağının belirtildiği, bu kapsamda yapılan desteklerin gayrisafi milli hasılaya oranının 2012 yılında yüzde 1,09 olduğu, OECD verilerine göre ise yüzde 2,2 düzeyinde gerçekleştiği,

- Tarımın istihdamda önemli bir payı olduğu, 2011 yılında Türkiye'de 24 milyon 100 bin civarında kişinin istihdam edildiği ve toplam istihdamın yüzde 25,5'ine tekabül eden 6,1 milyon kişinin tarım sektöründe çalıştığı,

- 2011 yılında Türkiye'nin 772,2 milyar Dolar olan GSYH'sinin yüzde 8'ine tekabül eden 61,8 milyar Dolarlık gelirin tarım sektöründen kaynaklandığı, ancak Türkiye'de fert başına düşen GSYH'nin 2011 yılında 10.469 Dolar iken bu rakamın tarımda 3.602 Dolar olduğu,

- Türk tarım sektörünün son sekiz yılın yedisinde büyüme gerçekleştirdiği, 2002-2011 yılları arasında Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin ortalama tarımsal büyümesi yüzde 0,9 iken, Türkiye'de aynı dönemde tarımın ortalama büyümesinin yüzde 2,1 olarak gerçekleştiği,

- Türkiye'nin 2011 yılında gerçekleştirdiği 134,9 milyar Dolar tutarındaki ihracatın 15,3 milyar Dolarlık tutarını tarım ürünlerinin ihracatının oluşturduğu, tarımın ihracat içindeki payının yüzde 11,3 düzeyinde gerçekleştiği, bununla birlikte ithalatın da yüzde 7,3'ünü teşkil eden 17,6 milyar Dolarlık kısmın tarımdan kaynaklandığı,

- 17,6 milyar Dolar ithalata karşı 15,3 milyar Dolar ihracat rakamının tarım aleyhine bir ithalat gerçekleşiyormuş gibi bir algı oluşturduğu; ancak uluslararası sınıflamalara göre işlenmemiş kösele, deri ve kürk, ham kauçuk, mantar, odun ve kereste, kâğıt hamuru ve kullanılmış kâğıt ve dokuma elyafının tarım sektörünün ithalatı içinde sayıldığı, söz konusu ham maddelerin sanayinin girdisi olduğu ve işlendikten sonra sanayi sektöründe izlendiği, dolayısıyla tarım ithalatının içerisinde sanayinin kullandığı ham maddeler olduğu gerçeğinin bilinmesi gerektiği, 17,6 milyar Dolarlık ithalatın 6 milyar 606 milyon Dolarının bu maddelerden oluştuğu,

- Tarımsal desteklemelerden "alan bazlı destek" olarak tarif edilen mazot, gübre, toprak analizi gibi desteklerin oluşturduğu alanda 2012 yılının Ekim sonu itibarıyla çiftçiye ödenen miktarın yaklaşık 2,2 milyar Dolar olduğu, ayrıca bu alandaki desteklerin son on yıl içerisinde yüzde 39'luk bir artış gösterdiği,

- Üretim maliyeti ile fiyatlar arasında oluşan farkı karşılamak amacıyla yapılan prim ödemelerinin 2012 yılının Ekim sonu itibarıyla 2 milyar 264 milyon TL olduğu, ayrıca bu alandaki desteklerin son on yıl içinde 11 kat artış gösterdiği,

- Hayvancılık destekleri kapsamında 2012 yılı Ekim sonu itibarıyla 1 milyar 951 milyon TL ödeme yapıldığı ve desteklerin son on yıl içinde 22,5 kat artış gösterdiği,

- İlk defa yapılan bir uygulama olan tarımsal sigorta desteğinin, Ekim sonu itibarıyla 184,5 milyon TL tutarına ulaştığı,

- Parçalı arazilerin birleştirilmesi suretiyle 14 milyon hektar alanda arazi toplulaştırmasının tamamlanacağı, 8,5 milyon hektarlık sulanabilir arazinin tamamının ise suya kavuşturulacağı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 08.11.2012 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Yükseköğretim Kurulu ve Üniversitelerin bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Gerekli ön hazırlık ve araştırmalar yapılmadan uygulamaya konulan yeni eğitim sisteminin hem öğretmenler hem öğrenciler hem de veliler için sıkıntı yarattığı,

- Toplumda 4+4+4 olarak adlandırılan ve 2012-2013 eğitim öğretim yılıyla birlikte uygulanmaya başlanılan 12 yıllık kesintisiz eğitim sisteminin uygulanmasında birçok aksaklıkların görüldüğü, özellikle okula yeni başlayan 5,5 yaşındaki çocukların gerek sınıflarındaki masa ve sıraların gerekse öğrencilerin ortak kullanımındaki lavabo ve tuvaletlerin bu yaştaki çocukların kullanımına uygun olarak tasarlanmaması nedeniyle sıkıntıların yaşandığı,

- Özel dershanelerin eğitim sistemindeki aksaklıkların ve yetersizliklerin bir sonucu olduğu, bunları kaldırmanın sorunları çözmeyeceği, aksine etüt merkezleri adı altında ya da merdiven altı işletmelerde özel ders uygulamalarının devam edeceği,

- Milli Eğitim Bakanlığının 2013 yılı bütçesinden en çok pay alan kurum olduğu, fakat bakanlığın bütçesinin büyük bölümünün personel giderleri ile sosyal güvenlik prim giderlerinden oluştuğu,

- Alkol, uyuşturucu, sigara, internet ve televizyon bağımlığının önlenmesi konusunda Milli Eğitim Bakanlığının gerekli çalışmaları ve düzenlemeleri yapması ve böylece gençlerin eğitilmesi ve zararlı madde bağımlığından kurtarılması gerektiği,

- Bakanlığın uzun vadeli bir stratejisinin olmadığı ve her bakan değişimiyle birlikte stratejinin de değiştiği, OECD raporlarında eğitimle ilgili konularda Türkiye'nin eğitim düzeyi en düşük ülkeler arasında yer aldığı,

- Okulların yüzde 23'ünde ikili öğretim yapıldığı, yüzde 40'ında ise ilkokul ve ortaokulların aynı binayı paylaşmak zorunda kaldığı, liselerde de 12 yıllık zorunlu eğitim nedeniyle öğrenci sayıları arttığı için yeni derslik ihtiyacının ortaya çıktığı, tüm bu sebeplerle yeni yatırımların yapılması gerektiği, fakat bakanlığın bütçesindeki artışın bu sorunları çözmede yeterli olamayacağı,

- Son yıllarda Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılan sınavlarda görülen aksaklıklar ve kopya çekildiğine yönelik iddialar nedeniyle kamuoyunun bu kuruma güveninin sarsıldığı, bu nedenle kurumun baştan sona yenilenmesi için kapsamlı bir reform yapılması gerektiği, ayrıca 12 yıllık eğitimden sonra ezberciliğe dayanan çoktan seçmeli türde tek bir sınavın yapılmasının adil ve hakkaniyete uygun olmadığı,

- 270.000 öğretmen adayının atanmayı beklediği, ülkemizde görev yapan öğretmenlerin OECD ülkeleri ortalamalarına göre daha fazla çalışma saatine sahipken gelirlerinin ortalamanın çok altında kaldığı, bu nedenle öğretmenlerin ek iş yapmak zorunda kaldığı,

- Üniversiteler arasında öğrenci başına düşen öğretim görevlisi sayıları bakımından çok büyük farklılıkların olduğu, bazı üniversitelere yıllardır kadro verilmediği, öğretim görevlilerinin özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının yapmış olduğu sınavlarda her aday için farklı sınav kâğıdının hazırlandığı ve adayların cevap kâğıtlarına internet üzerinden ulaşabildiği, toplu kopya çekimi teşebbüslerini engellemeye yönelik olarak sınav salonlarına kamera yerleştirilmeye başlandığı, 2013 yılında kamera sisteminin bütün sınav salonlarına yaygınlaştırılmasının hedeflendiği, sınav sorularının çalınmasına ilişkin iddiaların ise asılsız olduğu,

- Üniversitelerdeki öğretim üyesi kadrolarında herhangi bir eksikliğin bulunmadığı, 2006 yılından itibaren yeni açılan 50 üniversiteye toplam 100.000 kadronun ihdas edildiği ve bu kadroların yıllar itibarıyla peyderpey doldurulacağı,

- Dünyada eğitim sistemlerinin sürekli bir değişim içinde olduğu, ülkemizin de bu değişimlere kayıtsız kalamayacağı, diğer ülkelerle eğitim konusunda rekabet edebilmek için eğitim sisteminin demokratikleşmesinin hayati önem arz ettiği,

- 12 yıllık kesintisiz eğitimden önce de ikili eğitim ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarının yapıldığı, ancak bu uygulamaların oranının sürekli düştüğü, esasında öğrenci sayılarının bağımsız sınıf oluşturulması için yetersiz olduğu küçük yerleşim birimlerinde bu durumun ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu ve bu uygulamalardan tamamen vazgeçmenin mümkün olmadığı,

- Gençlerin tütün ve tütün mamullerini kullanması üzerinde hassasiyetle durulduğu, bunların kullanım oranlarının azaldığı, bilgisayar ve internet bağımlığı konusunda özel bir projenin uygulamaya konulduğu,

- 2003 yılından 2012 yılına kadar öğretmenlerin maaşlarında yapılan toplam artışın yüzde 258,4 olduğu, aynı dönemde enflasyon oranının ise yüzde 135,9 olduğu dolayısıyla reel artışın yüzde 122,5'i bulduğu, Ulusal Öğretmen Stratejisi çalışmaları yürütülürken öğretmenlerin sorumlulukları ile maddi ve sosyal hakları üzerinde de çalışmaların yapıldığı,

- Toplam olarak 122.000 öğretmen ihtiyacının olduğu, fakat bunun tüm dersliklerde 30 öğrencinin eğitim göreceği, ikili eğitimden vazgeçileceği ve okullaşma oranının yüzde 100'e ulaşacağı öngörüsü ile hesaplandığı, 2010-2011 eğitim öğretim yılının başında 64.000 ücretli öğretmen hizmet verirken 2011-2012 eğitim yılında ücretli öğretmen sayısının 12.000'e düştüğü,

- 5580 sayılı Kanun'un 12'nci maddesinde yapılan değişiklikle, organize sanayi bölgelerinde açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören her bir öğrenci için 2012-2013 eğitim öğretim yılından başlamak üzere, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere eğitim öğretim desteği verilmesinin kararlaştırıldığı, yine bu amaçla, ihtiyaç duyulan bütün tali düzenlemelerin, ikincil düzenlemelerin tamamlanmış olduğu ve bu yıl uygulamaya geçileceği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 12.11.2012 tarihinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları, Türkiye Su Enstitüsünün bütçesi ile Çevre ve Orman Bakanlığının kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- 6831 sayılı Orman Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi kapsamında yer alan orman vasfını yitirmiş arazilerle ilgili mülkiyet problemi yaşandığı, bu araziler üzerinde yıllardır tasarrufta bulunan orman köylülerinin mağdur olduğu, sosyal devlet anlayışına uygun olarak milli gelirden düşük pay alan bu kişilerin korunması gerektiği, 2/B arazilerinin gelir getirici bir kaynak olarak görülmemesi gerektiği, bu kapsamda söz konusu arazilerin rayiç bedel yerine emlak vergisi değeri üzerinden veya bedelsiz olarak orman köylülerine devredilmesinin hakkaniyete daha uygun olacağı,

- Enerji ihtiyacında dışa bağımlı olan ülkemizde, kamunun enerji politikalarının hidroelektrik santrallerine (HES) öncelik verecek şekilde belirlenmesi gerektiği, halihazırda iki bine yakın HES projesi bulunduğu, bu projelerin gerçekleştirilmesinde HES yapılacak yerlerin jeolojik, topoğrafik ve iklimsel özelliklerinin de göz önüne alınması gerektiği, HES projeleri kapsamında teknolojik imkânları kullanarak doğal kaynak tahribatını en aza indirecek tedbirlerin alınması gerektiği,

- Ülkemizde işlenen yaklaşık 21 milyon hektarlık tarım arazisinden her yıl 5 milyon hektarının sulama yetersizliği nedeniyle nadasa bırakıldığı, ekili dikili alanların sadece yüzde 25'inde sulu tarım yapılabildiği, bu çerçevede su kaynakları kıt olan ülkemizde mevcut su potansiyelimizin rasyonel ve etkili kullanımını sağlamak amacıyla konuyu kapsamlı bir şekilde düzenleyecek bir "Su Kanunu"na ihtiyaç duyulduğu,

- Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum itibarıyla küresel ısınmadan, iklim değişikliğinden, çölleşmeden ve erozyondan en fazla etkilenecek ülkeler arasında yer aldığı, bu risklere karşı politika ve stratejilerin belirlenmesi ve kamuoyunda farkındalık yaratılmasının büyük önem arz ettiği, bu kapsamda çölleşme ve erozyonla mücadele edecek bir genel müdürlük kurulmasının önem arz ettiği,

- Başta turizm bölgeleri olmak üzere her yıl çeşitli sebeplerle ülkemizde meydana gelen orman yangınlarıyla etkin mücadele etmeye yönelik olarak önleyici tedbirler alınması gerektiği, yangınla mücadele alanında Orman ve Su İşleri Bakanlığına ait yangın söndürmede kullanılan uçak ve helikopter filosunun genişletilmesinin büyük önem arz ettiği,

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün (DSİ) son on yılda ciddi bir yatırım desteği görmediği, Genel Müdürlükte kullanılan iş makinelerinin büyük kısmının on yaşın üzerinde olduğu, eski makinelerin yatırım proje maliyetlerini artırdığı, hizmet odaklı bir kurum olan DSİ'nin modern makine ve araçlara sahip olması gerektiği,

- Hem kapsadığı alan hem de ulaşılacak üretim potansiyeli itibarıyla Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ile benzer konumda olduğu halde Konya Ovası Projesi'ne (KOP) diğer bölgesel kalkınma projelerine nazaran daha az kaynak tahsis edildiği, bu çerçevede KOP'un revize edilerek Konya Havzası'nın su ihtiyacını karşılayacak projelerin bir an önce hazırlanıp uygulamaya konulması gerektiği,

- Tarımsal ürün potansiyeli ve doğal zenginlikleri bakımından Türkiye'nin önde gelen havzalarından biri olan ve 520 bin hektarlık bir alanı kapsayan Gediz Havzasında yer alan sanayi tesislerinin endüstriyel zehirli atıklarının ve kanalizasyon atıklarının arıtılmadan Gediz Nehri'ne aktarılması sonucu ekolojik kirliliğin oluştuğu; bu duruma en kısa sürede çözüm üretilmesi gerektiği,

- 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununda değişiklik öngören Kanun Tasarısının olumlu karşılandığı; bu Tasarı ile kurulması öngörülen doğal yaşam parklarının tesisinde ve işleyişinde hayvan haklarının korunmasının önemli olduğu, bu alanda özellikle Avrupa'da var olan örneklerin incelenmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 2/B arazilerindeki mülkiyet sorununu çözmeye yönelik olarak orman ve tapu kadastrolarının birlikte ele alındığı, bu yerlerin büyük kısmında hak sahipleri ve Milli Emlak adına yapılması öngörülen tescil işlemlerinin tamamlandığı, kırsal alanlardaki rayiç bedellerin orman köylülerinin mağduriyetine yol açmayacak ölçüde düşük tutarlar olduğu, sadece İstanbul, İzmir ve Antalya gibi büyük kentlerde rayiç bedellerin yüksek olduğu, 2/B arazilerinin hak sahiplerine satışı ile elde edilen gelirlerin de en az yüzde 10'unun orman köylülerinin desteklemesinde kullanılacağı, bu çerçevede 2013 yılında ihtiyaç sahibi orman köylüsünü desteklemek üzere yaklaşık 27 milyon TL ayrıldığı,

- Yenilenebilir ve temiz enerji kaynağı olarak bilinen HES'lerin ve HES yapımının önemsendiği, HES'ler ile Türkiye'nin elektrik üretiminin yüzde 34'ünün karşılandığı, bu santrallerin herhangi bir sera gazı salınımına yol açmadığı ve bütün dünyada teşvik edildiği; ayrıca HES'lerin dışa bağımlılığı ve cari açığı azaltmada çok büyük etkisi olduğu, HES yapılması planlanan yerlerdeki projelerin, doğal kaynakları en az etkileyecek şekilde planlandığı,

- Küresel ısınmanın olumsuz etkilerinin önlenmesi amacıyla Çölleşme ve Erozyonu Önleme Genel Müdürlüğü'nün önemli çalışmalara başladığı ve Ulusal Havza Yönetim Stratejisi Belgesi, Ulusal Çölleşme ile Strateji Belgesi ile Erozyonla Mücadele Eylem Planı hazırlık çalışmalarının devam ettiği, ayrıca iklim değişikliğine dayanıklı orman ve bitki örtüsü tesis etmeye yönelik çalışmalara da ağırlık verildiği,

- Orman yangınlarıyla mücadelede önemli mesafelerin kaydedildiği, yapılan çalışmalar neticesinde orman yangınlarına ilk müdahale süresinin ortalama 40 dakikadan 18 dakikaya düşürüldüğü, bu çerçevede son yıllarda orman yangınların sayısında bir artış olmakla beraber yangın başına tahrip olan alanlarda bir azalma olduğu, diğer Akdeniz ülkeleri ile kıyaslandığında bu alanda ülkemizin çok daha başarılı olduğu,

- Suyun önümüzdeki otuz yıl içinde dünyadaki en önemli enerji ve kullanım maddelerinden biri olacağı, su ile ilgili olarak geleceğe yönelik çalışmaların yönlendirilmesi, sürdürülebilir su politikalarının geliştirilmesi ve aynı zamanda küresel düzeyde su meselelerinin çözümüne katkı sağlanması amacıyla 658 sayılı KHK ile Bakanlığın ilgili kuruluşu olarak Türkiye Su Enstitüsü'nün kurulduğu,

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün makine ikmal araç sayısında geçen yıllara göre artış olduğu, ayrıca 2013 yılında 124 milyon TL tutarında olmak üzere 290 adet ve 2014 yılında 127 milyon TL tutarında olmak üzere 260 adet yeni makine alınmasının planlandığı, bu alanda verimsiz kullanımın önlendiği, tasarruf tedbirleri kapsamında makinelerin çalışması için kış aylarında güney bölgelere, yaz aylarında ise diğer bölgelere sevk edildiği, buna ek olarak özel sektör firmalarına da iş yaptırıldığı,

- Yakın bir tarihe kadar gündemde olmayan KOP'un Hükümetin aktif politikalarıyla tekrar hayata geçirildiği, bu kapsamda barajlar, kanallar ve düdenler dâhil birçok önemli çalışmanın tamamlandığı, diğer bölgesel kalkınma projelerine göre KOP'ta daha hızlı ilerleme kaydedildiği, ancak Konya Havzası'nın mevcut su potansiyelinin düşük olduğu bu çerçevede atık sular dâhil suyun tasarruflu kullanılmasına imkân sağlayacak projelerin gerçekleştirileceği,

- Gediz Havzası ile ilgili olarak bölgede birçok yerde atık su arıtma tesislerinin yapımının hızlandığı, bir kısmının ise projesinin yapıldığı, katı atık bertaraf tesislerinde ise yerel idarelere yer tahsisi konusunda kolaylık sağlandığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 12.11.2012 tarihinde Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk Kültür Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Gerek Vakıfbank yönetimi gerekse Hükümet yetkililerince, Vakıfbankın yüzde 58,51 oranındaki hisselerinin bedeli karşılığında Hazine Müsteşarlığına devredilmesi konusunda kamuoyuna açıklamaların yapıldığı, ancak banka hisselerinin Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olduğu, Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere vakıf mallarının mülkiyetinin devlete ait olmadığı ve dolayısıyla söz konusu hisse devrinin gerçekleşmesi halinde hukuka uygun olmayacağı, öngörülen devrin Vakıfbankın öncelikle devletleştirilmesi ardından ise özelleştirilmesi amacıyla yapılan bir uygulama izlenimi verdiği,

- Birçok uluslararası araştırmaya göre ülkemizin basın özgürlüğünde son sıralarda yer aldığı, tutuklu gazeteci sayısının 76'ya yükseldiği ve bu rakamın dünyadaki en yüksek oran olduğu, gazetecilerin büyük çoğunluğunun güvenceden yoksun, zor ve yetersiz koşullar altında çalıştığı, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün güçlü ve özgür basın ortamının sağlanmasına katkıda bulunması gerektiği, gazetecilerin yıpranma hakkı olarak bilinen fiili hizmet süresi zammı uygulamasının yeniden yürürlüğe konulması gerektiği,

- Türkiye Cumhuriyetinin tarihin en geniş coğrafi alanlarından birinde, üç kıtada hüküm sürmüş bir imparatorluğun varisi olarak çok önemli bir kültürel mirasa sahip olduğu ancak özellikle sınırlarımız dışındaki kültür mirasımıza ilişkin yeterli çalışma yapılmadığı,

- Anayasamızın 133 üncü maddesine göre özerk ve tarafsız bir yayın kurumu olması gereken TRT'nin tarafsızlığını kaybettiği, bazı yayınların yayın öncesi denetime tabi tutulmaması için canlı yayın uygulamasının yaygınlaştırıldığı, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununda yapılan değişiklikler çerçevesinde denetçilerin yetkilerinin azaltılması ve mevcut Yayın Denetleme Kurulu üyelerinin unvanlarında değişikliğe gidilmesi suretiyle denetim mekanizmasının güçsüzleştirilmeye çalışıldığı,

- Kamu spotlarının halkı belirli konularda bilinçlendirmek amacıyla yayımlanması gerektiği, ancak söz konusu spotların kurumların reklamına dönüştüğü ve etik dışı bir şekilde kullanılmaya başlandığı, dolayısıyla kamu spotlarının sivil toplum örgütleri tarafından hazırlanmasının amacına daha uygun olacağı,

- Tarihi eser niteliğindeki yapıların restorasyonları sırasında yapıların mimari özelliklerinin korunması gerektiği,

- TRT'nin özellikle siyasi partilere ilişkin hususlar konusunda tarafsız yayın yapmamasının RTÜK denetiminin yetersizliğinden kaynaklandığı,

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna üst düzey yönetici atamalarında kurum kültüründen uzak ve kurumun çalışma alanına yönelik yeterli akademik çalışması bulunmayan kişilerin tercih edilmesinin kurumun saygınlığını olumsuz etkilediği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2003-2012 yılları arasında 2 milyar 600 milyon TL yatırım yapıldığı, 2003 yılından önce Genel Müdürlükçe restore edilen toplam vakıf eseri sayısı yılda ortalama 10 iken 2003 yılından günümüze kadar 3.750 eserin restore edildiği, vakıflara ait vakfiye, berat, hüccet, ferman gibi önemli belgelerin korunması amacıyla söz konusu belgelerin taranmasını, çevirilerinin yapılmasını ve dijital kopyalarının oluşturulmasını kapsayan Vakıf Arşiv Yönetim Sistemi Projesinin 2011 yılı itibarıyla tamamlanarak 10 milyon belgenin dijital ortama aktarıldığı,

- Tutuklu gazeteciler hususunda karar merciinin yargı organı olduğu, güçler ayrılığı ve bağımsız yargı ilkeleri çerçevesinde yürütmenin konuya müdâhil olamayacağı,

- Kamu spotlarının kısmen istismar edildiği, buna ilişkin olarak bir yönergenin hazırlandığı, esasen tütünle ilgili zorunlu spotlar dışında hâlihazırdaki spotların çok önemli bir kısmının sivil toplum kuruluşlarının başvurularından oluştuğu,

- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun 664 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile sağlam bir hukuki zemine kavuşturulduğu; nitelikli insan kaynağı ve ileri teknolojik altyapıya sahip olunması için gerekli mevzuat düzenlemelerinin yapıldığı, kurum başkan atamalarında genel hükümlere bakıldığı ve atamaların tarafsız bir şekilde, tarih, edebiyat ve dil üzerinde yeterli çalışma yapan adaylar arasından mevzuata uygun hükümler çerçevesinde yapıldığı,

- Hâlihazırda Vakıfbankın temettü gelirlerinden yeterince pay alınamadığı, Vakıfbankın Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait hisselerinin devri ile devletin ek gelir elde edilebileceği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 13.11.2012 tarihinde Adalet Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve Ceza ve İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İş Yurtları Kurumunun bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- AB üyesi ülkelerde her yüz bin kişiye 20 hâkim ve 10 savcı düşerken, ülkemizde 10 hâkim ve 5 savcı düştüğü, adalet hizmetlerinde nitelik artışının sağlanması amacıyla hâkim ve savcı sayısında AB standartlarının yakalanması gerektiği,

- Bazı davalarda tutukluluğun bir önlem olmaktan çıkarak bir cezalandırma aracı haline dönüştüğü, uzun tutukluluk sürelerinin kısaltılması veya belli bir sürenin ardından tutuksuz yargılamayı mümkün kılacak düzenlemeler yapılması gerektiği,

- Son zamanlarda idam cezasının yeniden uygulanması konusunun gündeme geldiği, bu hususa açıklık kazandırılması ve ortaya çıkan spekülasyonlara son verilmesi gerektiği,

- Avrupa Birliği 2012 Yılı İlerleme Raporunda Türkiye'nin yargı sistemine yönelik önemli eleştirilerin bulunduğu, bu kapsamda iddianamelerin kalitesinin eleştirildiği, ayrıca söz konusu Raporda etik davranış kurallarının yargıya teşmil edilmesi konusunda ilerleme sağlanamadığı hususuna yer verildiği, diğer yandan yolsuzlukla mücadele davalarının tarafsızlığı konusundaki endişelere vurgu yapıldığı, bu ve benzeri eleştirilerin dikkate alınması ve gerekli iyileştirmelerin yapılması gerektiği,

- Tutuklu milletvekilleri sorununun devam ettiği ve bu durumun halk iradesinin Meclise tam olarak yansımasının önündeki bir engel olduğu, ayrıca tutuklu bulunan gazeteciler dolayısıyla basın özgürlüğünün sınırlandırıldığı,

- Uluslararası Gazetecileri Koruma Komitesi'nin (CPJ) 2012 yılı Ekim ayında yayınladığı raporuna göre Türkiye'nin en fazla tutuklu gazetecinin bulunduğu ülke olduğu, bu raporda 61 gazetecinin gazetecilikle ilgili, 15 gazetecinin ise tam anlaşılamayan nedenlerle cezaevinde tutulduğunun belirtildiği, bu raporun Türkiye'nin itibarını olumsuz etkilediği, bu bağlamda tutuklu gazetecilerle ilgili gerekli adımların atılması gerektiği,

- Türkiye'de batı ülkelerine göre çok sayıda dava olduğu, bu davaların daha hızlı karara bağlanmasına yönelik çalışmalar önemli olmakla birlikte suçla mücadelede sosyoekonomik önlemlerin alınması konusunda da çalışmalara ihtiyaç bulunduğu, çıkarılan yargı paketlerinin ve yapılan reformların bu sorunları çözme konusunda yeterli olmadığı,

- Son zamanlarda yapılan yargı reformları çerçevesinde yargı hizmetlerinin iş ve işleyişinde önemli değişikliklerin hayata geçirildiği, söz konusu değişikliklere mukabil yargı mensuplarının mali ve sosyal haklarının iyileştirilmesi yönünde bir düzenlemeye gidilmediği, bu nedenle yargı mensuplarının gerek özlük haklarının gerekse çalışma koşulları ve sürelerinin iyileştirilmesi hususunun gündeme alınması gerektiği,

- Mahkemelerin yoğun iş yükü altında verdikleri kararların hatalı olabildiği, ceza davalarında onanma oranının yüzde 19 gibi çok düşük bir oranda kaldığı, diğer yandan hukuk davalarının onanma oranının ise yüzde 46 olduğu, toplumdaki adalet anlayışının zedelenmemesi için bu durumun iyileştirilmesine yönelik gayretlerin daha da artırılması gerektiği,

- Cezaevleri arasında mahkûmların hakları konusunda uygulama farklılıklarının bulunduğu, örneğin mahkûmların sohbet süreleri, kitap okuma sayıları gibi haklarının cezaevine göre farklılık arz ettiği, bu hakların kullanımının standarda kavuşturulması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'de yılda yaklaşık 6 milyon dava dosyasının sisteme girdiği, adalet sistemi ve anlayışı eleştirilirken bu davaların tümünün değerlendirilmesi gerektiği, bu davalardan bir kaçı özelinde tüm bir sistemin adaletsizlikle itham edilmesinin adil olmadığı,

- Türkiye'nin sorunlarını değerlendirirken tarihsel sürecin göz önünde bulundurulması gerektiği, son 50 yıldaki askeri müdahaleler sonucunda parlamento çalışmalarının aksamaya uğradığı, adalet sistemi de dâhil olmak üzere tüm devlet yönetiminin bu müdahalelerden olumsuz etkilendiği,

- Basın ve ifade özgürlüğü konusunda çalışmalar yapan CPJ ile iletişime geçilmek suretiyle Türkiye'deki uygulamalar hakkında bilgi paylaşımında bulunabileceğinin ifade edildiği, ancak söz konusu kuruluştan herhangi bir bilgi talebi olmamakla birlikte kuruluşun 2012 yılı raporunda 61'i kesin, 15'i şüpheli olmak üzere 76 gazetecinin cezaevinde olduğuna dair bir bilgiye yer verildiği, diğer yandan CPJ'nin 2011 yılı raporunda Türkiye'de 8 gazetecinin gazetecilik suçundan dolayı cezaevinde tutuklu olduğunun belirtildiği, CPJ'nin 2011 yılı raporuna nazaran 2012 yılı raporundaki tutuklu gazeteci sayısındaki artışta basın yayın kuruluşlarının ve gazeteci örgütlerinin CPJ'ye gösterdikleri tepkilerin etkili olduğu, ayrıca CPJ'nin tutuklu gazetecilere ilişkin bilgileri sadece sanık avukatlarıyla görüşmek suretiyle elde ettiği ve Bakanlıktan bu yönde herhangi bir bilgi talebinin olmadığı, söz konusu raporların hazırlanmasında yetkili bulunan kişilerle görüşüldüğü ve bilgilerin yanlış kaynaklardan temin edildiği hususunun aktarıldığı, bu kapsamda söz konusu yetkililere Türkiye'nin adalet sistemiyle ilgili bir rapor hazırlanması sürecinde ihtiyaç duyacakları bilginin kendilerine verilebileceği hususunun tekrarlandığı,

- Türkiye'de bir gazetecinin dahi gazetecilik faaliyeti dolayısıyla cezaevinde olmasının doğru olmadığı, üçüncü yargı paketinin geçici 1. maddesiyle getirilen düzenleme ile basın yayın yoluyla ya da ifade veya düşünce açıklaması yoluyla yargılanmakta olan 56 kişinin tahliye edildiği, bu düzenlemenin geçici olduğu, ancak ilave düzenlemeler yapılarak bu alandaki iyileştirmenin devam edeceği,

- Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde 2.404 ihlal ile 47 Avrupa Konseyi üyesi ülke arasında en çok ihlal alan ülke olmasının kabul edilemez olduğu, bu ihlallerin 1958-2011 yılları arasındaki toplam sayıyı yansıttığı, bu durumun giderilmesi amacıyla yargı mensuplarının uluslararası alandaki gelişmelere ilişkin bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmalar başta olmak üzere pek çok çalışmanın yapıldığı, ayrıca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sisteminin benimsenmesi suretiyle Türkiye'den giden dosya sayısının azaltılmasının hedeflendiği, diğer yandan AİHM'de bekletilen 16.500'e yakın dosyanın mahkeme tarafından karara bağlanması beklenmeden dosya sahibi vatandaşlarla iç barışı oluşturmak amacıyla AİHM'nin oluşturduğu tazminat kriterleriyle paralel şekilde mağduriyetlerin tazminine yönelik yasal çalışmaların devam ettiği,

- Türkiye'deki tutukluluk sürelerinin Avrupa Konseyi üyesi ülkeler ortalamasında olduğu, ancak bu durumun iyileştirilmesi yönünde yoğun çaba harcandığı, cezaevlerinde 32 bin 386 tutuklu bulunduğu, toplam tutukluların yüzde 74,33'lük kısmı olan 24.075'inin 12 ay içerisinde tutuklanmış olduğu, 1 ila 2 yıl arasında tutuklu olanların oranının yüzde 16,11 olduğu, 2 ilâ 3 yıl arasında tutuklu olanların ise oranının yüzde 5,38 olduğu, ancak 2-3 yıl ve daha fazla tutukluluk süresine sahip kişilerin haklarında birden çok dava dosyası olduğu için tutukluluk sürelerinin uzun olduğu,

- Cezaevinde bulunan tutuklu öğrenciler konusunda Türkiye'ye haksızlık yapıldığı, cezaevinde 2800 öğrencinin bulunduğunun ifade edildiği ancak bu bilginin doğru olmadığı, örgün öğretim dâhilinde öğrenim görüp de cezaevinde bulunan öğrenci sayısının 87 olduğu, ancak bunun da arzu edilen bir durum olmadığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 13.11.2012 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığının bütçesi, Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesi ve kesin hesabı ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- AB'ye üyelik sürecinde açılan otuz üç fasıldan ancak bir faslın kapatılabildiği, yaklaşık yirmi kadar faslın ise birkaç üye ülkenin itirazı nedeniyle açılamadığı, fasılların açılamamasının sadece ülkelerin engellemesine bağlanmaması, Bakanlığın ilişkileri geliştirme adına daha fazla çaba harcaması gerektiği,

- Türkiye'nin Avrupa Birliğine (AB) tam üyelik sürecinde sürekli siyasi engellemelerle karşılaşması ve fasıl açılması konusunda bir ilerleme kaydedilmemesinin kabul edilemez olduğu, Avrupa Birliği Bakanlığı kurulmasına rağmen üyelik perspektifimizin AB yetkililerince yeterince anlaşılamadığı,

- AB üyesi ülkelerde yapılan araştırmalara göre üye ülke halklarının Türkiye'nin üyeliği konusunda halen ciddi tereddütler yaşadığı, Türkiye'de yapılan anketlerde ise halkın tam üyelik beklentilerinin azaldığı,

- AB'nin dünya genelinde başarılı bir bölgesel entegrasyon örneği olmasının ve dünyaya ilham veren önemli projeler yürütmesinin göz ardı edilemeyeceği, ancak karar alma süreçlerindeki hantal yapısının ve sadece savaş önlemeye yönelik dış politika yaklaşımının Birlik ve üye olma yolundaki ülkeler açısından sorunlara neden olabileceği,

- AB'ye tam üyelik hedefine ulaşma konusunda Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin yeterince örgütlenemedikleri, bu alanda çalışma yapan think-tank kuruluşlarının sayısının yetersiz olduğu,

- Avrupa Birliği Bakanlığı bütçesindeki yüzde otuzdan fazla artışın nedenleri hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesi gerektiği,

- Avrupa Birliğine tam üyelik bağlamında siyasi kriterler alanındaki mevzuat çalışmalarını ve mevzuatın etkin bir şekilde uygulanmasını takip eden Reform İzleme Grubu toplantılarına muhalefet partilerine mensup milletvekillerinin katılma konusunda talepte bulunmalarına rağmen davet edilmedikleri,

- TBMM bünyesinde yer alan Avrupa Birliği Uyum Komisyonunun tali komisyon olarak görev yapmasının yanında esas komisyon hüviyetini de kazanmasının gerekli olduğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'nin küresel ölçekte öneminin giderek arttığı, bu anlamda Avrupa Birliği ile ilişkilerin tarafları etkilediği kadar uluslararası toplumu da etkileyeceği,

- AB'de yaşanan mali krizin giderek ekonomik, siyasi ve toplumsal krize dönüştüğü, mali krizin kaynağına bakıldığında AB'de ortak bir para politikası tasarlanmışken ortak bir maliye politikasının oluşturulamamasının önemli bir sorun oluşturduğunun görüldüğü,

- AB'nin 1960 yılından beri her on yılda bir kriz yaşadığı ve bu krizlerden güçlenerek çıktığı göz önünde bulundurulduğunda mevcut krizden de güçlenmiş olarak çıkmasının beklendiği,

- Türkiye'nin AB'ye tam üyelik yolunda gerçekleştirdiği reformlar neticesinde bireysel hak ve özgürlüklerin kapsamının genişletildiği, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılık gibi çağdaş değerlere sahip olma konusunda önemli mesafeler alındığı, ekonomik kazanımların, mali yardımların ve idari yapının güçlendirilmesi çalışmalarının ön plana çıktığı, bu çerçevede 2007-2013 bütçe döneminde AB tarafından yaklaşık 4,8 milyar Avro tutarında hibe tahsisi yapıldığı,

- Türkiye'nin sürdürülebilir ve istikrarlı büyüme hedefi doğrultusunda ihracatın ve ithalatın yaklaşık yüzde 40'a yakınının AB ülkeleri ile yapıldığı göz önüne alındığında Türkiye'nin üyelik hedefinin vazgeçilmez önemde olduğu,

- AB ilişkilerinin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi dönem başkanlığı süresince donmaması için tarihinde ilk defa "Pozitif Gündem" adı altında bir yöntem geliştirildiği, bu anlamda Bakanlığın proaktif bir çalışma yürüttüğü,

- "Pozitif Gündem" sayesinde Avrupa Komisyonu ile siyasi engelli fasıllar da dâhil olmak üzere açılış ve kapanış kriterlerinin en kısa sürede yerine getirilmesi, enerji, vize ve terörle mücadele gibi önemli konularda işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesi çalışmalarının yapıldığı, bu kapsamda sekiz fasılda çalışma grubu oluşturulduğu, altı fasıl için toplantı yapıldığı ve üç başlıkta kapanış kriterlerinde ilerleme sağlandığının Komisyonca resmen teyit edildiği,

- Katılım sürecinde reformların hayata geçirilmesine büyük önem verildiği, bu kapsamda gündeme gelecek eleştiri ve görüşlerin ciddiyetle değerlendirileceği, ancak AB Komisyonu tarafından hazırlanan 2012 yılı ilerleme raporunda münferit olayların genelleme yapılarak siyasi kriterlere ilişkin eleştirel değerlendirmelerde bulunulmasının hayal kırıklığına neden olduğu,

- Reform İzleme Grubunun bürokratlardan ve icra sorumluluğu bulunan siyasetçilerden oluştuğu, diğer siyasetçilerin toplantılara katılımı konusuna Reform İzleme Grubu tarafından sıcak bakılmadığı,

- AB Bakanlığının bütçesinde yüzde 30'luk bir artışın olmadığı, Bakanlığın asıl bütçesinin 2012 yılında 46 milyon iken 2013 yılında 52 milyona çıkarak yaklaşık yüzde 13'lük bir artışın olduğu, artış olarak görünen diğer kısmın Bakanlığın ilgili kuruluşlarından Ulusal Ajansın bütçesindeki artıştan kaynaklandığı, bunun nedeninin ise Ulusal Ajansın bir önceki yıl 44 bin genci Avrupa'da eğitime gönderdiği, eğitime harcanan giderin yaklaşık yüzde 70-75'inin AB fonlarından karşılandığı, Türkiye'nin de buna yaklaşık yüzde 25-30 civarında bir katkı sunduğu, Ulusal Ajansı olan diğer bütün ülkelerle kıyaslandığı zaman Avrupa'ya gönderdiği öğrenci sayısı en hızlı artan ülkenin Türkiye olması nedeniyle birçok ülkenin kendi ulusal ajanslarına ayrılan fonları kullanamadıkları ve komisyona iade ettikleri, bu nedenle Avrupa Birliği yetkililerinin iade edilen fonları da Türkiye'ye aktardığı ancak Türkiye'ye gelen fonlar arttığında Türkiye'nin de yüzde 25'lik katkısını artırması gerektiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 14.11.2012 tarihinde Ekonomi Bakanlığının bütçesi ve kesin hesabı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı ve İhracatı Geliştirme Etüt Merkezinin kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Ekonominin koordinasyonun güçlendirilmesi amacıyla kurulan Ekonomi Bakanlığının ülkenin ekonomi politikasının belirlenmesinde söz sahibi olması ve bu kapsamda ekonomi ile ilgili tüm kurumların söz konusu Bakanlığa bağlanması gerektiği, ancak ekonomi politikalarının oluşturulması ve uygulanması ile görevli kurumların dağınık bir yapıda çalıştığı, görevleri itibarıyla birbiriyle yakın ilişkisi bulunan kurumların farklı bakanlıklar bünyesinde olduğu, Bakanlığın son derece geniş olması gereken görev alanının ekonominin yalnızca bir ayağını oluşturan dış ticaret ile sınırlı olduğu,

- Türkiye'deki iç talebe dayalı büyüme modelinin iç talepteki düşüş nedeniyle artık başarılı olamayacağı, dolayısıyla büyümenin kalıcı ve sağlıklı olmasının dış ticaretteki performansa, diğer bir deyişle ihracatın artırılmasına bağlı olduğu; Türkiye'nin istikrarlı bir şekilde ihracata yönelmeye devam etmesi ve pazar ve mal çeşitliliğinin daha da artırılması gerektiği,

- İhracattaki artışın memnuniyet yarattığı ancak ithalatın ihracata kıyasla daha yüksek oranlarda arttığı ve bu nedenle dış ticaret açığının devam ettiği, 2002-2011 yılları arasındaki 9 yıllık dönemde ihracatın yüzde 274, ithalatın yüzde 367 ve dış ticaret açığının yüzde 583 oranında arttığı,

- İhracatta yaşanan artışa rağmen Türkiye'nin dış ticaret potansiyeline tam olarak ulaşamadığı, ülkemizin dünya ekonomisi içerisindeki payının yüzde 1,1 olduğu ancak Dünya Ticaret Örgütünün 2012 yılında açıkladığı verilere bakıldığında Türkiye'nin toplam ihracatının dünya ihracatı içindeki payının yüzde 0,7 ve toplam ithalatının dünya ithalatı içindeki payının yüzde 1,3 olduğu, bu durumun Türkiye'nin ekonomik büyüklüğünün oldukça altında ihracat yaptığını gösterdiği ancak ithalat oranının ekonomik büyüklüğünden yüksek olduğu,

- İhracatın ithalata bağımlı hale gelmesinin dış ticarette yaşanan en önemli sorun olduğu, 100 dolarlık ihracat yapılabilmesi için 80 dolar ithalat yapılan bir ortamda ihracatta ciddi ilerleme kaydetmenin güçlüğünün ortada olduğu,

- 2012 yılı sonunda 250 milyar Dolar olması beklenen ithalatımızın yüzde 25'inin enerji kalemlerinden oluştuğu, bu durumun enerji maliyeti ve döviz varlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması amacıyla enerji politikalarının değiştirilmesi gerektiği,

- Komşularımızla ilişkilerimizin gerginleşmesi, özellikle Suriye ile yaşanan sorunlar sonucu Suriye'ye yapılan ihracatta geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 70 düşüş gerçekleştiği, bu durumun Anadolu'daki yerli üreticinin yatırım ve üretim olanaklarını azalttığı,

- Tarıma dayalı sanayileşmenin pek çok ülkede olduğu gibi ülkemiz açısından da stratejik bir öneme sahip olduğu, sektörün net ihracatçı konumuyla ülkemizin yapısal sorunu olan cari açığı tedavi edici özellik taşıdığı, ihracat potansiyeli oldukça yüksek olan sebze-meyve sektörünün girdilerinin yüzde 100'e yakınının yerli tarımsal üretimden oluştuğu ve sektörün yüksek katma değer yaratmakta olduğu, yaratılan bu değerin ülke içinde kaldığı ve işsizliğin yoğun olduğu kırsal bölgeler açısından önemli bir istihdam fırsatı sunabileceği, ancak Türkiye'nin 8,5 milyon hektar olan sulanabilir tarım arazilerinin ancak 5,4 milyonunun sulamaya açılabilmiş olduğu, pek çok fırsatı içinde barındıran sektöre devlet tarafından daha çok tarımsal destekleme sağlanması gerektiği,

- Yeni teşvik sisteminin olumlu karşılandığı ancak Türkiye'nin sanayi ve tarım envanteri çıkarılmadan teşvik sistemi uygulamalarının başarılı olmasının mümkün gözükmediği, ayrıca sistem kurulurken belirlenen ölçeklerin teşviklerin verimli şekilde uygulanmasına engel teşkil ettiği ve kriterler esnetilerek yeniden bir ölçek çalışması yapılması gerektiği, bunun yanı sıra büyük ölçekli projelerin desteklenmesinin olumlu karşılanmasına rağmen orta ölçekli firmaların yatırımlarının da göz ardı edilmemesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 2011 yılında yüzde 8,5 oranında büyüyen Türkiye ekonomisinin Avrupa'nın en hızlı büyüyen ülkesi olduğu, aynı zamanda tüm dünya açısından hem ekonomik hem de siyasi olarak son derece kırılgan olan 2012 yılının ilk altı ayında ortalama yüzde 3,1 oranında büyüyen Türkiye ekonomisinin AB ve IMF tahminlerine göre 2012 yılı sonunda Avrupa'nın en hızlı büyüyen ikinci ekonomisi olacağının öngörüldüğü,

- Türkiye'de küresel kriz sırasında, 2009 Şubat döneminde yüzde 16,1'e kadar yükselen işsizlik oranının, ekonomideki hızlı toparlanma ve üretimdeki artış sonucunda 2011 yılında yüzde 9,8 ve 2012 Temmuz döneminde yüzde 8,4'e gerilediği, Türkiye'nin bu işsizlik oranı ile AB ortalamasının altında ve 15 AB üyesi ülkeden daha iyi durumda olduğu,

- Türkiye'nin 2011'de yüzde 39,4 olan kamu borcunun gayri safi yurt içi hasılaya oranı ile AB'deki 21 ülkeden, yüzde 1,3 olan merkezi hükümet bütçe açığının gayri safi yurt içi hasılaya oranı ile 23 AB ülkesinden ve yüzde 2,6 olan AB tanımlı bütçe açığının gayri safi yurt içi hasılaya oranı ile 18 AB üyesinden daha iyi durumda olduğu, bu kriterler dikkate alındığında Türkiye'nin kredi notunun Fitch tarafından yatırım yapılabilir anlamına gelen BBB-'ye yükseltilmesi ve not görünümünün pozitif olarak belirlenmesinin de Türkiye ekonomisindeki olumlu gelişmelerin geç ve yetersiz de olsa takdir edildiğinin göstergesi olduğu,

- 2013-2015 Orta Vadeli Programında 2012 yılında ihracatın 149,5, ithalatın 239,5 milyar dolar olması, dış ticaret açığının 90 milyar dolara gerilemesi ve ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 62,4 düzeyinde gerçekleşmesinin öngörüldüğü, 2012 Ocak-Eylül döneminde, 2011 yılının aynı dönemine göre; ihracatımızın yüzde 13,7 oranında artarak 113 milyar dolar ve ithalatımızın yüzde 2,9 oranında azalarak 176,5 milyar dolar olarak gerçekleştiği, dış ticaret açığının ise yüzde 22,7 oranında gerileyerek 63,5 milyar dolar olduğu, 2012 yılının 9 aylık verilerine göre Türkiye'nin Dünya'da ihracatını en hızlı artıran dördüncü ülke olduğu, bu rakamların 2012 hedeflerinin yakalanacağını gösterdiği,

- Avrupa'daki kriz ile Ortadoğu ve Afrika'daki savaş ortamının ve avro/dolar paritesinin düşüyor olmasının ihracatımızı olumsuz etkilediği, 2011 yılı sonu itibarıyla yüzde 46 olan toplam ihracat içerisindeki AB payının 2012 Ocak-Eylül döneminde yüzde 38'e gerilediği, ancak pazar çeşitliliği artırılarak bu açığın diğer bölgelerdeki ihracat artışlarıyla kapatılmaya çalışıldığı ve bu konuda da başarılı olunduğu, 2002 yılı sonunda; Orta Doğu ülkelerinin ihracatımızda yüzde 9,5 olan payının 2011 sonunda yüzde 20,7'ye ve Afrika ülkelerinin yüzde 5,2 olan payının 2011'de yüzde 6,9'a yükseldiği,

- Pazar çeşitlendirme çalışmaları kapsamında, yeni ülkelerde temsilcilikler açıldığı ve ticaret müşavirlerinin sayısının artırıldığı, hedef-öncelikli pazar listesinin sürekli yenilendiği ve STK'larla işbirliği yapılarak tüm iş örgütlerinin hedef-öncelikli ülkelere yönelmelerinin teşvik edildiği,

- Son yıllarda net ihracatın artmasıyla büyümenin olumlu yönde etkilendiği, bunun sonucunda cari açığın 2012 yılında hızla azalmaya başladığı, 2012 Ocak-Ağustos döneminde cari açığın bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında, yüzde 33,4 oranında azalarak 36,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleştiği,

- Ülkemizin 2023 vizyonu içerisinde Türk malı imajının daha da güçlendirilmesinin ve küresel markalaşmanın büyük önem taşıdığı, bu amaca yönelik hazırlanan, Turquality destek programı kapsamında toplam 117 firmamızın 132 markasının desteklendiği, bu kapsamda 2006-2011 döneminde 306 milyon TL, 2012 yılının ilk 10 aylık döneminde ise 114,2 milyon TL destek ödemesi yapıldığı,

- Yeni teşvik düzenlemesinin; genel teşvik uygulamaları, bölgesel teşvik uygulamaları, büyük ölçekli yatırımların teşviki ve stratejik yatırımların teşviki olmak üzere dört ana bileşenden oluştuğu, ancak cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimine yönelik ve uluslararası rekabet gücümüzü artırma potansiyeline sahip stratejik yatırımların desteklenmesinin ve ayrıca aynı kapsamda belirlenen öncelikli yatırımların hangi bölgede yapıldığına bakılmaksızın beşinci bölge desteğinden faydalandırılmasının diğer bileşenlerden daha önemli olduğu, yeni teşvik sisteminde illerin sınıflandırılmasında da son derece objektif kriterler kullanıldığı,

- 20 Haziran 2012'den ekim ayı sonuna kadar yeni teşvik sistemi kapsamında 17,9 milyar TL tutarında 1495 adet yatırım teşvik belgesi düzenlendiği, düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin 15,1 milyar TL tutarındaki 1400 adedinin yerli, 2,8 milyar TL tutarındaki 95 adedinin ise uluslararası sermayeli şirketler tarafından alındığı ve düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında 61.700 kişilik istihdam öngörüldüğü,

- Yeni teşvik sisteminde yatırım yapılma ihtimali en düşük olan altıncı bölgeye dahi bugüne kadar hiç verilmemiş desteklerin verildiği, bu bölgede gerçekleştirilecek yatırımlara gelir vergisi stopajı desteği ve sigorta pirimi işçi hissesi desteği verildiği, böylece işçi başına yaklaşık 630 dolarlık maliyetin 240 dolara düştüğü, bunun sonucu olarak yeni sistemde düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin yüzde 12'sinin bu bölgeye verildiği,

- Ülkemize gelen doğrudan yatırımların, 1984-2002 döneminde toplam 14,6 milyar dolar iken, 2003'ten bugüne kadar geçen sürede toplam 119,3 milyar dolara çıktığı, 2011 yılında ise 2010'a göre % 77 artarak 16 milyar dolara ulaştığı, 2012 yılının sekiz aylık döneminde ise geçen yıla yakın bir düzeyde 9,6 milyar dolar olarak gerçekleştiği, bu sermaye girişinin % 77,4'ünün AB ülkeleri kaynaklı olmasının krizdeki ülkeler açısından Türkiye'nin güvenilir bir ülke görüldüğünün bir göstergesi olduğu,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 14.11.2012 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları ile Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Günümüz dünyasında jeostratejilerin tespit edilmesindeki ana unsurun enerji kaynakları olduğu, enerji kaynaklarının bulunduğu bölgelerin her zaman tüm dünyanın ortak ilgi alanlarını teşkil ettiği, enerji kaynaklarına hâkim olma mücadelesinin devletlerarasında açık veya örtülü bir şekilde yoğun olarak süregeldiği ve bu mücadelelerin dış politikaları dahi etkileyebildiği,

- Komşusu olduğumuz Avrasya ve Ortadoğu bölgelerinin enerji kaynakları açısından zengin bir bölge olduğu, 2011 yılı sonu itibarıyla dünya doğalgaz rezervlerinin yüzde 75'inin; petrol rezervlerinin ise yüzde 55'inin bu iki coğrafyada bulunduğunun tahmin edildiği,

- Son 20 yıllık dönemde Türkiye'nin yıllık enerji talebinin yüzde 4,6 oranında arttığı ve dünyada 2002 yılından bu yana elektrik ve doğalgazda Çin'den sonra en fazla talep artış hızına sahip ikinci büyük ekonomi olduğu, genç ve dinamik nüfusuna, coğrafi konumuna ve sosyo-ekonomik gelişimine bakıldığında Türkiye'nin enerji talebindeki artış trendinin bu yönde devam edeceğinin anlaşıldığı,

- Enerji sektöründe artan talebin dışa bağımlılığı ve fiyat artışlarını beraberinde getirdiği, Türkiye'nin bugüne kadar enerji tüketim artışına yeterli üretim artışı ile karşılık veremediği ve enerji kaynaklarını da istenilen düzeyde çeşitlendiremediği, 2000-2011 döneminde birincil enerji üretimi yüzde 15 artarken birincil enerji tüketiminin yüzde 34 arttığı, 2000 yılında yüzde 33 olan yerli üretimin tüketimi karşılama oranının 2010 yılında yüzde 27,6'ya düştüğü bunun sonucunda enerjide dışa bağımlılığın arttığı,

- Birincil enerji talebinin yüzde 70'ten fazlasının ithal kaynaklarla karşılanmasının mali, ekonomik ve siyasal açıdan riskler içerdiği, 2011 yılında 54 milyar dolar olarak gerçekleşen enerji ithalatının bu yıl 60 milyar doları aşmasının beklendiği, cari açığın büyük bölümünü oluşturan birincil enerji ithalatı nedeniyle ülke kaynaklarının dış âleme aktarıldığı, bu nedenle artan cari açık riskinin hem ekonomik hem de siyasal açıdan olumsuz sonuçlar doğurabileceği,

- Doğalgaz ve elektriğe son bir yıl içinde üç kez fiyat düzenlemesi yapılmasının doğalgaz maliyetini yüzde 45, elektrik maliyetini ise yüzde 35 artırdığı, doğalgaz ve elektrik gibi temel girdilere yapılan fiyat artışlarının mal ve hizmetlerin fiyatlarına da yansıdığı ve enflasyonun yükselmesine neden olduğu,

- Enerjide dışa bağımlılığın büyümenin önündeki en büyük açmazı oluşturduğu, üretim artışına paralel olarak enerji ihtiyacının da arttığı, artan enerji talebini ithalat ile karşılanmasının ise cari açığı yükselttiği, enerji üretim açığını karşılamak amacıyla yerli kömür santrallerinin devreye girmesi ve bunlara elektrik alım garantisinin verilmesi gerektiği,

- Stratejik bir ürün olan borun hala hammadde olarak ihraç edilmeye devam edildiği, borla ilgili mamul ve yarı mamul üretim projelerin gerçekleştirilemediği, Türkiye'nin toryum madeni bakımından büyük miktarlarda rezerve sahip olmasına rağmen bu stratejik madenin enerji elde edilmesinde kullanılabilmesi için gerekli araştırma ve geliştirme çalışmalarının yeterli düzeyde yapılmadığı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'de tüketilen doğalgazın fiyatının Avrupa Birliği ülkeleri arasında ucuzlukta ikinci sırada, elektrik fiyatlarının ise Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasından daha aşağı bir seviyede olduğu, 10 yıl öncesiyle karşılaştırıldığında asgari ücretlinin elde etmiş olduğu gelirden elektrik ve doğalgaz faturalarına ayırdığı miktarın oran olarak azalmış olduğu,

- Bor sahalarının özelleştirilmesine yönelik bir hükümet politikasının olmadığı, bor madeninin çıkarılması amacıyla yapılan hizmet alımlarının bor sahalarının özelleştirilmesi anlamına gelmediği, bor madenini sadece hammadde olarak değil işlenerek bor kimyasalları şeklinde de ihraç edildiği, bor madeninin işlenebilmesi amacıyla yeni bir tesisin inşaat sürecinin devam ettiği,

- Enerji sektörünün aynı zamanda dış politikanın bir unsuru olduğu, bu nedenle Bakanlığın enerji sektöründeki politikalarının belirlenmesinde Dışişleri Bakanlığı ile birlikte çalışıldığı, enerji politikaları konusunda bakanlıklar arasında karşılıklı bilgi akışının sağlandığı ve ortak bir devlet politikası ekseninde hareket edildiği,

- Bütün yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı ve enerji üretimine dâhil edilmesi konusunda yatırımcılara gerekli teşviklerin sağlandığı, özellikle kömürün hem çıkarılmasında hem de santrallerde kullanılmasına yönelik teşviklerin devam ettiği,

- Kömürün çıktığı yerde, rüzgârın estiği yerde, güneşin olduğu yerde, suyun aktığı yerde enerji elde edilebildiği, hiçbir şeye dokunmadan enerji yatırımlarının yapılamayacağı, yerli kaynaklardan enerji elde edilirken çevreye rağmen değil çevreyle iç içe prensibine göre hareket edildiği,

- Türkiye'nin ekonomik büyüklük açısından dünyada 17'nci sırada yer alırken, elektrik üretiminde 20'nci, birincil enerji tüketiminde 21'inci, petrol tüketiminde 26'ncı ve kömür tüketiminde 14'üncü sırada yer aldığı,

- Elektrik üretiminde kurulu güç açısından, hidrolik kaynakların yüzde 33, doğal gazın yüzde 30, kömürün yüzde 22 civarında bir paya sahip olduğu, enerji politikaları oluşturulurken elektrik üretiminde hidrolik kaynakların payının en az yüzde 30'a çıkarılmasının, doğal gazın payının düşürülmesinin, yerli kömürün üretim payının artırılmasının ve nükleer enerjinin aktif bir enerji kaynağı olarak kullanılmasının hedeflendiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 15.11.2012 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığının bütçesi ile Spor Genel Müdürlüğü ve Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunun bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün yeniden yapılandırılıp Bakanlığa dönüştürülmesinin hizmet performansını olumlu etkilediği, yeniden yapılanmanın sadece fiziki anlamda değil niteliksel anlamda da hizmetin kapsamının artmasına katkı sunduğu,

- Spor alanında başarı elde etmenin önemli olduğu, ancak halkın ve özellikle çocukların spor alışkanlığı kazanmasının ve sporu günlük hayatın bir parçası haline getirmesinin daha büyük önem arz ettiği,

- Gençler arasında yaygınlaşan ve gençlerin kişiliklerini olumsuz yönde etkileyen, gençlerin toplumdan uzak ve yalnız birer birey olmasına neden olan internetin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için sporun yaygınlaştırılması ve bir uygarlık ölçütü olan sporun geliştirilmesi için gerekli çabanın gösterilmesi gerektiği,

- Belediye gençlik merkezlerinde çalışan yetkililerin, okullardaki rehberlik ve beden eğitimi öğretmenleri ile iletişim halinde olarak, öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesine ve geliştirilmesine katkı sunmaları gerektiği, böylece gençlik merkezlerinden beklenen faydanın sağlanabileceği,

- 2008 yılı olimpiyatlarında ülkemizin toplam sekiz madalya aldığı, ancak 2012 yılı olimpiyatlarında madalya sayısının beşe düştüğü, bu düşüşün önüne geçebilmek ve uluslararası arenada başarılı olabilmek için fiziki alt yapıya önem verilmesi gerektiği,

- Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmanın büyük önem arz ettiği, ancak bu oyunların alt yapı çalışmalarının oldukça maliyetli olduğu, bu konunun İstanbul 2020 Olimpiyatlarında sıkıntı oluşturmaması için fayda-maliyet analizinin yapılması ve bu doğrultuda gerekli tedbirlerin alınması gerektiği,

- Belediye spor kulüplerinin maddi anlamda ciddi sıkıntılar yaşadıkları, bu durumun önüne geçebilmek amacıyla tesislerin belediyelerce sağlandığı, işletmenin ise amatör spor kulüplerince yapılacağı yeni bir sisteme geçilmesi, ayrıca ekonomik ve sosyal olarak desteğe ihtiyacı olan amatör spor kulüplerinin içinde bulundukları sıkıntıdan kurtulabilmeleri için Bakanlığın sponsorluk konusunda yeni düzenlemeler yapması gerektiği,

- Son on yıllık dönemde üniversite sayılarında artış olduğu ve öğrenci sayılarının da buna paralel olarak arttığı, ancak yurt sayılarında bu oranda bir artış olmadığı için öğrencilerin kısıtlı kontenjanlar sebebiyle zor durumda kaldıkları, bu sorunun çözümü adına Bakanlığın yurt yapım çalışmalarına ivme kazandırması gerektiği,

- Yurt kontenjanından faydalanamayan bazı kız öğrencilerin ailelerinin kalacak yer sıkıntısı sebebiyle üniversite okumalarına müsaade etmedikleri, bu sebeple özellikle kız öğrencilerin bu tarz sıkıntılar yaşamaması için gerekli önlemlerin alınması gerektiği,

- Yurtların nicelik ve niteliklerinin artırılması konusunda Bakanlığın önemli çalışmalar yaptığı, ancak öğrencilerin sosyal faaliyetlerde bulunmaları ve kendilerini geliştirebilmeleri için de çalışmalar yapılması gerektiği, bu kapsamda yurt kampüs alanları içerisine spor salonlarının kurulabileceği,

- Yurtta kalan öğrencilerin günlük yemek yardımları kapsamında 180 TL burs aldıkları, ancak yurtta kalamayan öğrencilerin bu yardımlardan faydalanamadığı, dolayısıyla kontenjan sınırı nedeniyle farklı yerlerde kalan öğrenciler açısından bir adaletsizlik söz konusu olduğu, bu adaletsizliğin giderilmesine yönelik düzenlemeler yapılması gerektiği,

- Ülkemizin demografik fırsat penceresinin kaynağı olan genç nüfusunun, başarılı bir eğitim ve istihdam projesi yürütülmediği için sosyoekonomik kalkınma sürecine gereği gibi katkı yapamadığı, söz konusu fırsatın değerlendirilmesi için gençlerin eğitim ve istihdamına öncelik veren politikaların hayata geçirilmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'nin son yıllarda sportif alanda kazandığı başarılar, tesis sayısındaki artış ve düzenlediği başarılı uluslararası spor organizasyonlarıyla büyük mesafe kat ettiği, ancak bu başarıların yeterli görülmediği, ayrıca 2012 Londra Olimpiyatlarında istenen başarının elde edilemediği, bu başarısızlığın nedenlerinin araştırılarak çözüm yollarının aranacağı,

- Sporun kitlelere yayılmasını teşvik etmeye, başarılı sporcuların korunmasını ve sporu bir yaşam tarzı haline getirmeye, farklı spor dallarının gelişmesini sağlamaya, uluslararası yarışmalarda başarılı olacak sporcuları yetiştirmeye ve korumaya yönelik çalışmaların yürütüldüğü,

- Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde 118 gençlik merkezi bulunduğu, planlanan yatırımlar kapsamında 78 adet yeni gençlik merkezinin yapımına devam edildiği, gençlik merkezlerinin yıl boyu yapacakları faaliyetlere ilişkin "Gençlik Merkezleri Faaliyet Planı"nın hazırlanmış olduğu ve yeni dönemde merkezlerin nitelik ve nicelik yönünden daha kapsamlı bir şekilde gençlere hizmet vermesinin sağlanacağı,

- YURTKUR'un 2002 yılında 77 il ve 59 ilçede 193 yurt ve 188 bin 187 yatak kapasitesiyle hizmet vermekteyken, 2012 yılında yurt içinde 81 il ve 138 ilçede, yurt dışında da 1 adet olmak üzere toplam 344 yurtta, 308 bin yatak kapasitesiyle hizmet vermekte olduğu,

- Kurumun yeni hizmet anlayışı doğrultusunda son dokuz yılda; otel standardında ahşap mobilyalı ve bazalı yatakların olduğu, 1 ve 3 kişilik, içerisinde banyo, tuvalet, mini buzdolabı, tutuşmaz özellikli sünger yatak ve telefon bulunan yurtları hizmete sunduğu,

- Yurtlarda 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ilk kez sabah kahvaltısı yardımının başlatıldığını, 2002 yılında günlük 50 kuruş olan beslenme yardımının yüzde 1100'lük artışla 2012 yılında 6 TL'ye çıkarıldığı, bu bedelin 2 TL'sinin sabah kahvaltısı, 4 TL'sinin de akşam yemeği için verildiği,

- 2012 yılında yurt içinde ve yurt dışında toplam 355.768 öğrenciye burs, 817.684 öğrenciye öğrenim kredisi olmak üzere toplam 1.173.452 öğrenciye burs veya öğrenim kredisi verildiği,

- İnternetin güvenli, bilinçli ve etkin kullanımını sağlama amaçlı olarak; şiddet, cinsellik, terör, ırkçılık, kumar, yasa dışı şans oyunları ve gençlerin sosyal ve psikolojik gelişimine olumsuz etkileri olan bilgisayar oyunlarıyla mücadele için "II. Gençlik Şûrası İnternet ve Medya Komisyonu" tarafından alınan tavsiye kararları doğrultusunda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında bir protokol hazırlandığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 15.11.2012 tarihinde İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığının bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- 13 ilde Büyükşehir Belediyesi kurulmasını içeren Kanun hakkında kamuoyunun yeterince bilgilendirilmediği, Kanunun gerek komisyonda gerekse Genel Kurulda detaylı bir şekilde incelenmeden yasalaştırıldığı, bu nedenle Kanuna yeterli katkının sunulamadığı, diğer yandan Kanun ile yerel halkın görüşleri dikkate alınmadan bazı yerel yönetim birimlerinin varlığına son verildiği ve bazılarının ise bağlı olduğu ilçenin değiştirildiği, benzer şekilde kapsamı itibarıyla ülkemizde 56 milyon kişiyi ilgilendiren söz konusu düzenlemenin sivil toplum örgütlerinin ve mahallî idarelerin görüş ve önerileri alınmadan yasalaştırıldığı,

- 13 ilde Büyükşehir Belediyesi kurulması hususunu düzenleyen Kanunun merkezi yönetim bütçesine yıllık 3 milyar TL civarında yük getirmesi öngörülmüş olmasına rağmen söz konusu Kanunun Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmeden yasalaştırıldığı,

- Avrupa üyesi ülkelerin birçoğunda polislerin sendika kurma hakkının bulunduğu, ancak ülkemizde söz konusu hakkın halen tanınmadığı, polislerin gerek mali ve sosyal hakları gerekse çalışma koşullarına ilişkin sorunlarını daha etkin bir şekilde yetkililere iletebilmeleri amacıyla sendikalaşma hakkının tanınması gerektiği,

- Polislerin çalışma koşullarının oldukça ağır olduğu, buna karşılık son zamanlarda yapılan iyileştirmelere rağmen polislerin özlük haklarında beklenen iyileşmenin sağlanamadığı, bu nedenle ülkemizin emniyetinin sağlanması için emek veren ancak maddi ve manevi olarak sıkıntı içinde olan polislerle ilgili yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu,

- Terörün ülkemizin en önemli sorunlarından birisi olduğu, bu sebeple terörle mücadelede kesin sonucu sağlamaya yönelik yöntemin açıkça belirlenmesi ve kararlı bir şekilde uygulanması gerektiği,

- Muhtarların aylık ücretleri düşük olmakla birlikte telefon, internet, elektrik, su giderleri ile kırtasiye masraflarının kendileri tarafından karşılandığı, ayrıca nüfus ve ikametgâh suretlerinin nüfus müdürlükleri tarafından verilmeye başlanması nedeniyle muhtarların gelir kaybı yaşadığı, bu doğrultuda muhtarlara en az asgari ücret düzeyinde ücret verilmesi ve sosyal güvenlik primlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından karşılanması gerektiği,

- Şehit yakınlarından iki kişinin kamu kurumlarında istihdam edilmesine yönelik bir düzenlemenin hayata geçirildiği, benzer uygulamanın ülkenin bütünlüğünü korumak adına aynı fedakârlığı gösteren gaziler için de yapılmasının önem arz ettiği,

- Bakanlığın internet sitesinden Bakanlığın görev alanına ilişkin istatistiklerin saydamlık ve hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde detaylı bir şekilde yayınlanması gerektiği, söz konusu verilere belli bir yıla kadar rahatlıkla ulaşılabildiği, ancak son dönemde detaylı veri yayınlama uygulamasının sınırlandırıldığı, kamuoyunun yeterli bilgi elde edebilmesi ve güvenilir olmayan kaynaklara başvurmaması için detaylı istatistiki yayınlara devam edilmesi gerektiği,

- Vatandaşların hizmet aldığı noktada hizmetleri değerlendirmesine, hizmet sunucularını seçmesine veya sorgulamasına imkân verecek yasal çalışmaların yapılmasının büyük önem arz ettiği, bu doğrultuda demokratik bir geleneğin ve kültürün yerleşmesine zemin hazırlayan büyükşehir belediye yasasının doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda değişiklik yapılmak suretiyle 13 adet yeni büyükşehir belediyesinin kurulduğu, yeni kurulan bu büyükşehirlerle birlikte toplam büyükşehir belediyesi sayısının 29'a çıkarıldığı, ayrıca bu büyükşehirlerin sınırının o ilin mülki sınırı olarak belirlendiği, bu sayede 56 milyon vatandaşın büyükşehir sınırı içinde yaşamasının sağlandığı, böylelikle vatandaşların daha hızlı ve etkin bir şekilde hizmet almasının önünün açıldığı,

- Yerel yönetimlerin etkin hale getirilmesinin demokrasinin geliştirilmesi açısından bir reform niteliği taşıdığı, bu kapsamda yapılan düzenlemenin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı dikkate alınarak hazırlandığı, kentleşme oranının hızla arttığı dikkate alındığında yapılan bu düzenlemenin gerekli olduğu,

- Polis memurlarının özlük haklarında önemli oranda iyileştirme yapıldığı, 2002 yılında yeni göreve başlayan bir polis memurunun aldığı ücret 665 TL iken günümüzde bu rakamın 2.349 TL'ye ulaştığı, polislik mesleğinin riskli olması ve ağır şartlar içermesi ile birlikte onurlu bir meslek olduğu, dolayısıyla söz konusu mesleğin sadece ücret açısından değerlendirilmemesi gerektiği, diğer taraftan emekli polis memurlarının maaşlarının artırılmasına yönelik çalışmaların devam ettirildiği,

- Terörle mücadele kapsamında çok boyutlu bir strateji izlendiği, bu bağlamda terörün finansman kaynaklarının kurutulması, teröre karşı bilinçlendirme faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve uyuşturucu madde kaçakçılığının önlenmesi amacıyla çalışmalar yapıldığı, ekonomik ve sosyal tedbirler kapsamında Güneydoğu Anadolu Projesi başta olmak üzere birçok projenin yürütüldüğü, terör olayları sonrasındaki mağduriyetin giderilmesi amacıyla terörle mücadele kapsamında zarar gören vatandaşların zararlarının karşılandığı,

- Genç nüfusun terör örgütüne katılımının önlenmesi amacıyla Gençlik Merkezlerinin kurulduğu, bu merkezlerin gençlerin ev ve okul dışında geleceğe hazırlanması ve rehberlik hizmeti alması hususunda aktif bir rol üstlendiği,

- Mülkiye müfettişleri ve mahallî idareler kontrolörlerince mahalli idare birimlerinin denetimlerine devam edildiği, bu kapsamda 2010 yılında 26 il özel idaresi, 528 belediye, 283 köylere hizmet götürme birliği olmak üzere toplam 837 yerel yönetim birimi denetlenirken; 2011 yılında 29 il özel idaresi, 591 belediye, 10 belediye bağlı kuruluşu ve 263 köylere hizmet götürme birliği olmak üzere toplam 893 yerel yönetim biriminin rutin denetimlerinin yapıldığı,

- Suç işlenmesinin önlenmesi ve işlenen suçların faillerinin yakalanması konusunda büyük önemi bulunan MOBESE sisteminin ülke geneline yaygınlaştırıldığı, bu kapsamda bugüne kadar genel bütçeden ve yerel yönetim birimlerinden aktarılan 400 milyon TL civarında bir kaynağın harcandığı, bu doğrultuda 81 il merkezinde ve 65 ilçede MOBESE kurulumunun tamamlandığı, ayrıca 47 ilçede kurulum çalışmalarının ve 12 ilçede de ihale işlemlerinin devam etmekte olduğu,

- Güvenlik hizmetlerinde ve suçların önlenmesinde vatandaş odaklı hizmet anlayışını temel alan ve teknolojik imkânlar kullanılmak suretiyle hizmet kalitesini ön plana çıkaran çalışmaların yapıldığı, ayrıca suçla mücadelede önleyici tedbirlere ağırlık verildiği, suçun önlenmesinin suçun soruşturulmasından çok daha az maliyetli bir yaklaşım olduğu, bu amaçla başlatılan ve bugüne kadar başarılı sonuçlar alınan Toplum Destekli Polis ve Jandarma Projesinin 81 ilde uygulanmaya başlandığı, ayrıca yakın gelecekte özellikle büyük şehirler başta olmak üzere havadan yirmi dört saat esasına göre hava devriye, keşif ve gözetleme faaliyetlerinin yaygınlaştırılacağı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 19.11.2012 tarihinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları ile Denizcilik Müsteşarlığının kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Demiryolu ve denizyolu fiziki altyapı ihtiyacının artan ulaşım talebine uygun olarak zamanında karşılanamamasının, yük ve yolcu taşımacılığında ağırlıklı olarak karayolu ağına ağırlık verilmesine yol açtığı, bu durumun fiziki standartlar ve ağ yoğunluğu açısından yetersiz olan karayolu altyapısı başta olmak üzere verimsiz bir ulaşım altyapısının oluşmasına neden olduğu, bu çerçevede 2011 yılı verilerine göre, Türkiye'de şehirlerarası yolcu taşımalarının yüzde 95,1'inin, yük taşımalarının ise yüzde 88,5'inin karayoluyla gerçekleştirildiği, bu oranların AB-27'de 2010 yılı için yolcu taşımalarında yüzde 83,2, yük taşımalarında ise yüzde 47,3 düzeyinde olduğu,

- Avrupa Birliği'nde demiryolu taşımacılığının desteklenmesine yönelik politikaların ön plana çıkarılmakta olduğu ve özellikle yük taşımacılığında yüzde 7 olan demiryolu taşımacılığının yüzde 18-20 düzeyine çıkarılmasının hedeflendiği, benzer şekilde ülkemizde son yıllarda özellikle demiryolu taşımacılığına ilişkin olarak atılan adımların olumlu bulunduğu ve desteklendiği,

- Demiryolu – havayolu bağlantılarının kurulmasının ekonominin gelişmesine önemli katkısının olduğu, birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de raylı sistemlerin havaalanlarının içlerine kadar girmesi gerektiği,

- Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili ve kıtalar arası köprü konumunda bir ülke olarak denizcilik alanında önemli bir potansiyele sahip olduğu, ancak bu potansiyelin yeterli ölçüde değerlendirilemediği,

- Ülkemizin bilgiye dayalı yeni dünya sisteminde kendi konumunu güçlendirmesinin ekonomik ve sosyal kalkınma açısından fazlasıyla önem arz ettiği, özellikle bilgi teknolojisi üretme ve kullanma sürecinde sahip olunan genç nüfusun önemli bir avantaj olduğu, bu çerçevede yaygın, kaliteli ve ucuz iletişim imkânlarının hayata geçirilmesine yönelik başta altyapı yatırımları olmak üzere iyi bir planlama ve yönetimin gerektiği,

- Limanlarda yüzde 70 dolayında yabancı bayraklı ancak sahibi Türk olan teknelerin bulunduğu, vatandaşların daha düşük vergi oranlarına sahip olan ülkelerin bayraklarını kullandığının gözlendiği, bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılarak Türk bayrağı kullanımının özendirilmesi gerektiği,

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki ulaşım altyapısının diğer bölgeler kadar gelişmediği, bu bölgelerdeki ulaşım ağlarının gelişmesinin Karadeniz ülkeleri ile Ortadoğu ülkelerinin bağlantısını da geliştirerek ülkemiz ekonomisine katkı sağlayacağı göz önünde bulundurulduğunda gerekli yatırımların hızlandırılarak yapılması gerektiği,

- Hava iş koluna grev yasağı getirilmesi gibi yanlış bir uygulamadan dönülmesinin doğru bir tutum olduğu, diğer yandan grev sonucu işten çıkarılan 305 THY çalışanının mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla yeniden işe alınmasının değerlendirilmesi gerektiği,

- Duble yol yapım inşaatlarının tamamına yakınının mevcut yolların genişletilmesi şeklinde yapıldığı, bu çalışma yapılırken eski yolların sağlam olan asfalt tabakalarının kaldırılarak yerlerine yeniden asfalt yol yapıldığı, bu durumun maliyetleri arttıran bir uygulama olarak gözlemlendiği,

- Türkiye'nin İngiltere ve Hollanda'dan sonra Avrupa'da internete en çok bağlanan üçüncü ülke konumunda olduğu, internet kullanımının iletişimi kolaylaştırmasının ekonomiyi olumlu yönde etkilediği, internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte güvenlik önlemlerinin artırılması, ancak güvenlik sağlanırken sansür uygulamalarıyla özgürlüğün kısıtlanmaması gerektiği,

- Türkiye'nin yerli bir işletim sistemine sahip olmadığı, bu durumun ulusal güvenlik açısından stratejik öneme sahip kurumların veri tabanlarının güvenliğinin sağlanması için gerekli olduğu, bu çerçevede TÜBİTAK tarafından geliştirilen Pardus işletim sistemine daha fazla önem verilmesi gerektiği,

- Dünya genelinde ülkeler tarafından taşımacılık maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla gemilerin taşıma hacimlerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapıldığı, ülkemizin uluslararası ticarette geri kalmaması adına hacimleri artırılan gemilere uygun yeni limanların inşa edilmesi ve mevcut limanların kapasitelerinin bu yönde artırılması gerektiği,

- Boğaz Köprüsü'nün yapımının üzerinden 40 yıla yakın bir sürenin geçmesi nedeniyle köprünün ekonomik ömrünü tamamladığı, bu nedenle köprünün güçlendirilmesi ve köprüye çift katlı yol yapılmasının faydalı olacağı,

- HGS'nin halktan yeterince talep görmediği, diğer yandan HGS uygulamasının planlamasının iyi yapılamaması nedeniyle HGS gişelerinde uzun kuyrukların oluştuğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki ulaşım altyapısının diğer bölgeler kadar gelişmediği tespitinin doğru olduğu, sanayileşmiş bölgelerdeki ulaşım ihtiyacını karşılamak amacıyla bu bölgelere öncelik verildiği, öte yandan ulaşım altyapısı yeterli olmayan bölgelerdeki eksikliğin giderilmesine ilişkin yatırımların yapılmasının zaman aldığı ancak Bakanlığın programında yer aldığı üzere bu bölgelere gerekli yatırımların yapılacağı,

- Hızlı Geçiş Sistemine (HGS) vatandaşların yoğun bir ilgi gösterdiği, son iki ayda uygulamadan 250 bin kullanıcının yararlandığı, 2013 yılından itibaren uygulamanın zorunlu tutulacağı, sistemin gişelerden yüksek hızlı geçişe imkân tanıdığı ve uygulamaya tamamen geçildiğinde geçiş gişelerinin tamamen kaldırılarak gişelerde oluşan trafik yoğunluğunun giderileceği,

- Deniz yolu taşımacılığını teşvik amacıyla uygulanan ÖTV muafiyetiyle Devletin 2,7 milyar Türk lirası ÖTV'yi almaktan vazgeçtiği, yapılan teşviklerden istenilen sonucun tam olarak elde edilememesine rağmen yine de deniz taşımacılığında önemli gelişmelerin sağlandığı, bu kapsamda 2004 yılından itibaren taşınan yolcu sayısında yüzde 57, taşınan yük miktarında yüzde 49 ve taşınan araç sayısında yüzde 67 artış sağlandığı, diğer yandan söz konusu uygulama kapsamında ilgili kurumların çapraz kontrolü neticesinde herhangi bir suiistimal yaşanmadığı,

- İl ve ilçelere çevreyolu yapılması hususunda Bakanlıktan çeşitli taleplerde bulunulduğu, ülke genelinde ana arterlerin sorunları tamamen çözülmeden bu tür yatırımlara kaynak aktarmanın doğru olmadığı, bununla birlikte Bakanlığın yine de belediyelere yardımcı olmak için çevreyolu talebinde bulunan belediyelerin gerekli tüm kamulaştırmaları yapmaları halinde çevreyolu inşaatının Bakanlıkça üstlenilebileceği, çevreyolu yapımında kamulaştırma masrafları yol yapım masraflarından daha maliyetli olduğundan Bakanlık olarak bu kapsamdaki kamulaştırmalara bütçe ayrılamadığı,

- Bölünmüş yolların inşasında büyük oranda mevcut yolların genişletilmesi ile şerit ilave edilmesi şeklinde bir uygulamanın izlendiği, bu şekilde yapılan yollarda kamulaştırma ihtiyacının ve yol yapım maliyetinin daha az olduğu, bununla birlikte eski yolların yenilenmesi sırasında aşınmadan dolayı bazı kısımların tamamen sökülüp yeniden yapılmasının teknik bir gereklilik olduğu, bu şekilde yapılan yolların en geç 2 yıl içinde "Bitümlü Sıcak Karışım" (BSK) ile kaplanması gerektiğinden BSK kaplamalarına Bakanlıkça önümüzdeki dönemde daha fazla ağırlık verileceği,

- 2009 yılında çıkarılan 5897 sayılı Kanun'la Türkiye'deki yatların Türk bayrağı taşıması konusunda gerekli teşviklerin sağlandığı, bu düzenleme sonrasında 2.500 dolayında yatın bayrak değiştirerek Türk bayrağı taşımaya başladığı, bu sayının da yeterli olmadığı, Bakanlık tarafından yapılan anketlerde yabancı bayrak taşıyan Türk yat sahiplerinin Türk bayrağı taşımamalarının mal varlıklarında yat sahibi olduklarının gözükmesini istememelerinden kaynaklandığı sonucunun ortaya çıktığı, bu sorunun da Türkiye'de uygulanan vergi rejiminin bir sonucu olduğu, yeni bir yasal düzenleme ile yeni teşviklerin uygulanabileceği,

- Son yıllarda ülkemizde demiryollarının yenilenmesi çalışmalarına ağırlık verildiği, bu kapsamda 11 bin kilometrelik mevcut demiryolu ağının 7.120 kilometresinin yenilendiği, demiryolu yenileme çalışmaları sırasında demiryollarının ray ve traverslerinin tamamen değiştirildiği, bu nedenle yenileme çalışması süresince çalışma yapılan hatlarda geçici olarak hizmet verilemediği, ancak yenilenen hatların hizmete açılmasıyla eskisinden daha fazla yolcu talebiyle karşılaşıldığı,

- Bakanlığın hibe niteliğindeki IPA fonlarını en iyi kullanan bakanlıklardan biri olduğu, bu kapsamda 600 milyon Avroluk bir fonun sağlandığı, bu tutarın 450 milyon Avroluk kısmının Ankara-İstanbul hızlı tren hattının Köseköy-Gebze bölümünde ve Zonguldak-Karabük-Irmak hattının modernizasyonu ve sinyal siteminin yapımında kullanıldığı, ayrıca Filyos Limanının alt yapısında kullanılmak üzere hibe fon kullanımı konusunda AB ile anlaşmaya varıldığı,

- Son 10 yılda yapılan düzenlemeler ve elektronik haberleşme sektöründeki yatırımlar ile Türkiye'nin bilgi toplumu göstergelerinde büyük bir ilerleme kaydedildiği, yapılan altyapı yatırımlarıyla internet erişiminde çevirmeli bağlantıdan geniş bant internete geçiş yapıldığı, böylece bağlantı hızının 56 Kbit/sn'den 1000 Mbit/sn'e yükseltilerek internet erişim hızında 18.000 kat artışın sağlandığı, geniş bant abone sayısının 2003'te 20 bin iken, yıllık ortalama yüzde 65 artışla 2012 yılında 19 milyonu geçtiği,

- Türkiye'de internet kullanımı artış hızının AB ortalamasının üzerinde seyrettiği, 1998-2011 döneminde AB'de artış hızı yüzde 916 iken Türkiye'de bu artışın yüzde 14.630 olarak gerçekleştiği,

- Türk toplumunun yenilikçi ve teknolojik ürünlere yoğun bir ilgisinin olduğu, 2003 yılında 23 milyon olan mobil abone sayısının 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla 67,2 milyona ulaştığı, Türkiye'den on yıl önce 3. nesil uygulamasına başlayan ülkelerin dahi abone sayılarının üzerine çıkıldığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 19.11.2012 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları ile Türkiye Yazma Eserler Başkanlığının bütçesi üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Kültür ve Turizm Bakanlığının faaliyetleri ile hedef ve projeleri dikkate alındığında Bakanlığın merkezi yönetim bütçesinden aldığı payın yetersiz kalacağı,

- Ülkemizde yapılan arkeolojik kazılarla ilgili sosyal sorumluluk projelerine ve söz konusu arkeolojik kazıların sponsorlarına gerekli desteklerin verilerek arkeolojik kazılara ilişkin toplumsal bilinç ve farkındalığın artırılması gerektiği,

- Bazı ülkelerin Anadolu kültürüne ait efsaneleri eğitim müfredatlarına dâhil etmek suretiyle kendi ulusal kültür varlıkları arasına katmaya çalıştıkları, Bakanlığın bu durumu dikkate alarak Anadolu kültürüne ait efsaneler konusunda titiz bir çalışma yürütmesi gerektiği,

- Ülkemizin sahip olduğu tarihi eserlerin kaçak yollardan yurt dışına çıkarıldığı, yapılan çalışmalar sonucu bazı eserlerin talep edilerek ülkemize tekrar kazandırıldığı, ancak halen ülkemize ait birçok esere ulaşılamadığı, bu anlamda yapılacak çalışmaların tamamlanması gerektiği,

- Ülkemizde operaya gereken önemin verilmediği, oysa opera salonlarının turizm açısından bir cazibe merkezi olabileceği, bu sebeple Bakanlığın bu konuda çalışmalar yaparak yeni opera salonları inşa etmesi gerektiği,

- Devlet Resim ve Heykel Müzesinde 202 eserin kayıp, 46 eserin sahte, 27 eserin ise aslından farklı olduğunun tespit edilmesine rağmen bu konuda bir envanter çalışmasının yapılmadığı,

- Turizm bölgelerine yapılan günübirlik ziyaretlerden elde edilen gelirin, gelen turist sayısıyla kıyaslandığında beklenen düzeyde olmadığının görüldüğü, bu sebeple günübirlik ziyaretlerin bölge ekonomilerine beklenen katkıyı sağlayamadığı, söz konusu bölgelerin Yeni Teşvik Sistemi kapsamında beşinci bölgede yer almalarının daha uygun olacağı,

- Ülkemizi ziyaret eden turist sayısının ve turizm gelirlerinin artması için yatak kapasitesinin artırılması ve turistlere hizmet verecek personelin eğitimine önem verilmesi gerektiği,

- Toplam turizm gelirlerinde artış olmasına rağmen, söz konusu artışın mutlak bir artış olduğu, yani artan turist sayısındaki artışa oranla beklenen düzeyde olmadığı,

- Turizm alanlarının kıyı turizmi ile sınırlı kalmaması ve çeşitlendirilerek alternatif turizm alanlarının oluşturulması gerektiği, bu kapsamda sağlık ve inanç turizmi ile termal turizm alanlarında yol gösterici çalışmalar yapılması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Bakanlık bütçesinin cari transferler kalemindeki azalmanın, Bakanlık bütçesinden yapılan enerji desteğinin yalnızca çevreci konaklama tesisleriyle sınırlandırılması nedeniyle enerji kalemindeki azalmadan kaynaklandığı, bunun dışında Bakanlık bütçesinin diğer kalemlerinde bir azalmanın bulunmadığı,

- On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla yapılan düzenlemeyle birlikte Kültür ve Turizm Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında toplanan taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı tutarından elde edilen gelirlerin yüzde yirmilik kısmının, Bakanlığın öncelik verdiği alanlarda kullanılmak üzere Bakanlık bütçesine aktarılacağı, böylece bakanlık bütçesinde artış meydana geleceği,

- Yeni ve özgün eserler üreten yazarların teşvik edilmesi amacıyla ödüllendirileceği, bu sebeple ilk defa Bakanlık bütçesine edebiyat eserlerinin yayımını desteklemek amacıyla ödenek konulduğu,

- Ülkemizin son yıllarda sinema sektöründe ilerlemeler kaydettiği, Bakanlığın sinema sektörünün gelişmesi ve dünyada önemli bir konuma gelebilmesi için destek verdiği, ancak milli bütünlüğü bozacak niteliğe sahip filmler ile aile birliğini ve özellikle çocukların ruh sağlığını olumsuz şekilde etkileyecek filmlerin desteklenmesinin söz konusu olamayacağı,

- Devlet Tiyatrolarının 1948 yılında kurulduğu, kuruluşundan itibaren yirmi beş adet devlet tiyatrosu açılmış iken bu sayının 2002 yılından itibaren açılan yirmi beş yeni sahneyle birlikte elliye ulaştığı, yurt içinde 450 yerde 855 temsil verildiği, yurt dışı gösterilerde ise 14 ülkede 41 adet temsil gerçekleştirildiği, bu sayede Devlet Tiyatroları sahnelerinde 2011-2012 sezonunda 1 milyon 777 bin seyircinin gösteri izleme imkânı bulduğu,

- Turizm gelirlerine ve ülkemize gelen turist sayısına ilişkin yapılan öngörülerde daha gerçekçi bir tavır takınılmak ve küresel ekonominin içinde bulunduğu olumsuz durum, sınır komşularımızda yaşanan gerginlikler ve dünyada yaşanan gelişme çizgisi de dikkate alınmak suretiyle, Bakanlığın stratejik planında yer alan; 60 milyon turist 80 milyar dolar gelir hedefinin, 50 milyon turist 50 milyar dolar gelir şeklinde revize edildiği,

- Türkiye İstatistik Kurumunun turizm gelirlerinin hesaplanmasında kullandığı yöntemin gelirlerin eksik hesaplanmasına sebep olduğu, bu nedenle söz konusu yöntemin Avrupa ülkelerinde kullanılan hesaplama yöntemine benzer bir şekilde revize edileceği, böylece yürütülen çalışmalar neticesinde 2013 yılı turizm gelirlerinde gerçek değerlere yakın veriler elde edilebileceği,

- Son yıllarda ödemeler dengesi net hata noksan kaleminin 11 milyar dolar civarında gerçekleştiği, bu miktarın önemli bir kısmını hesaplanmayan turizm gelirlerinin oluşturduğu, dolayısıyla gerçek turizm gelirlerinin açıklanandan fazla olduğu,

- Dünya mirası aday listesinde ülkemizin 2007 yılına kadar dokuz adet varlığının olduğu, bu konuda yapılan önemli çalışmalar neticesinde 2012 yılı itibarıyla 37 adet varlığın söz konusu listeye sokulduğu,

- Devlet Resim ve Heykel Müzesinin 1996 yılında Sayıştay tarafından denetimden geçirildiği, kayıp, envantere girmesi gerekirken girmemiş vs. eserlere ilişkin bilgilerin bu raporda yer aldığı, denetim sonucunda ortaya çıkan bu rapor doğrultusunda soruşturma açılmak üzere konunun yargıya intikal ettirildiği, ancak Danıştay tarafından delil yetersizliği nedeniyle talebin reddedildiği, 2000 yılında müzenin restorasyonuna başlanılıp 2007 yılında tamamlandığı, 2008 yılında müze açılışının yapıldığı ancak yapılan restorasyonun yeterli olmaması nedeniyle müzenin hem denetim hem de restorasyonunun yeniden yapıldığı, güvenlik sisteminin güçlendirildiği, ayrıca sergilenen eser sayısının 300'den 800'e çıkarıldığı, envanter çalışmaları kapsamında bazı eserlerin ise kayıp olduğunun tespit edildiği bu konuda emniyet güçleri ile birlikte hareket edilerek eserlerin bir kısmının geri kazanıldığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 20.11.2012 tarihinde Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları ile Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumunun bütçeleri üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Üniversitelerde nitelikli ve yetişmiş sağlık personelinden hizmet alımı imkânını azalttığı iddia edilen ve kamuoyunda "tam gün yasası" olarak bilinen düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iki defa iptal edildiği, söz konusu düzenlemenin tekrar ele alınarak eksikliklerinin giderilmesi ve uygulamanın her kesim tarafından makul karşılanabilecek bir düzenleme haline getirilmesi gerektiği,

- Son yıllarda birçok il ve ilçede yeni hastanelerin hizmete açılmasının fiziki yapılanma ve sağlık hizmetine erişim açısından olumlu karşılandığı, ancak bu hizmetleri yerine getirirken mali kaynakların etkin kullanılması ve Sağlık Bakanlığının bu aşamada düzenleyici ve denetleyici rol oynaması gerektiği,

- Sağlık Bakanlığı çalışanlarının ek ödeme ve döner sermaye gelirleri üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmasına rağmen söz konusu ödemelerin emeklilik ikramiyesi ve emeklilik maaşı hesabında dikkate alınmamasının sağlık çalışanlarının mağduriyetine yol açtığı,

- Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde hasta memnuniyetinin artmasının olumlu karşılandığı ancak buna paralel olarak sağlık çalışanlarının memnuniyet düzeyinin yükseltilmesine yönelik politikaların da hayata geçirilmesi gerektiği,

- Türkiye'nin OECD ülkeleri ile kıyaslandığında sağlık göstergeleri açısından en başarısız ülkelerden biri olduğu, OECD ülkelerinde sağlık harcamalarının GSYH'ye oranı ortalama yüzde 9,5 olmasına karşın Türkiye'de bu oranın yüzde 6,1 gibi düşük bir düzeyde seyrettiği, ayrıca kişi başı sağlık harcamasında da Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında sonuncu olduğu, hasta başına düşen doktor sayısı ele alındığında ise sağlık çalışanları sayısının yeterli düzeyde olmadığı,

- Sağlık kurumları tarafından sağlık turizmi kapsamında diğer ülkelerden gelen turistlere yönelik sağlık hizmeti sunumunun son yıllarda artış gösterdiği, ülkemizin sağlık turizmi konusunda oldukça yüksek bir potansiyele sahip olduğu,

- Sağlık hizmetlerinin diğer kamusal hizmetlerden farklılık arz etmesi nedeniyle performansa dayalı ücretlendirme sisteminin sağlık hizmetlerinde uygulanmasının doğru bir uygulama olmadığı, söz konusu uygulamanın hatalı tanı ve tedavi olasılığını artırmak suretiyle bireylere sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesini düşürebileceği,

- Sosyal devlet ilkesi çerçevesinde sağlık hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak bireylere sunulması gerektiği, ancak 663 sayılı KHK ile yaklaşık 900 devlet hastanesinin Türkiye Kamu Hastane Kurumu çatısı altında toplanarak kârlılık temelli bir işleyiş benimsenmesinin sağlık hizmetlerinin özelleştirmesine yönelik bir adım olarak görülebileceği,

- Hasta ve hasta yakınları tarafından sağlık çalışanlarına yönelik gösterilen şiddetin artmasının sağlık çalışanlarının moral ve motivasyonunu olumsuz etkilediği, sağlık çalışanlarına yönelik bu şiddetin nedenlerinin araştırılması ve önlenmesine yönelik çözüm yollarının hayata geçirilmesi gerektiği,

- Beslenmeye yardımcı ürünler şeklinde tanıtılan ürünlerin toplum sağlığını tehdit ettiği, bu tür ürünlerin ruhsat yetkisinin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından Sağlık Bakanlığına devredilmesi gerektiği, ayrıca halk sağlığını korumaya yönelik olarak zirai ilaçlar, tarım ilaçları ile veteriner ilaçlarının ilaç takip sistemine dâhil edilmesi gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu ile birlikte il bazında satın alım, planlama ve insan kaynakları yönetimi faaliyetlerini yürütecek ve performans esasına dayalı bir idari yapının tesis edildiği, bu düzenlemenin sağlık hizmetleri sunumunda verimi ve etkinliği artıracağı, hizmet sunumunun kamusal boyutundan taviz verilmediği ve sağlık hizmetlerinde özelleştirmenin söz konusu olmadığı, buna paralel olarak sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranının yıllar itibarıyla yüzde 76 oranına yükselerek AB ülke ortalamasını geride bıraktığı,

- Başta doktor ve hemşire olmak üzere ülkemizdeki hasta başına düşen sağlık çalışanı sayısının gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında yetersiz kaldığı ve söz konusu durumun sağlık sisteminde karşılaşılan en temel sorun olduğu, ancak bu sorunun tıp fakültelerinin ve bu fakültelerin kontenjan sayısının artırılması suretiyle süreç içinde tedricen çözülebileceği,

- Sağlık sisteminin Sağlıkta Dönüşüm Programı öncesinde yanlış kurgulandığı, tam zamanlı çalışma sistemi sayesinde kamu hizmeti kapsamında sunulan koruyucu ve temel sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere tüm sağlık hizmetlerinde ulaşılabilirliğin ve kalitenin arttığı, sağlık personelinin ücretlendirme sisteminin herhangi bir mağduriyete yol açmadığı ve yeni sistem ile doktorların büyük bir kısmının kamu ve üniversite hastanelerinde çalışmayı tercih ettiği,

- Yılda yaklaşık yüz bin turistin sağlık turizmi kapsamında sadece sağlık hizmeti almak için ülkemize geldiği, bu durumun sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesinin bir göstergesi olarak değerlendirilebileceği,

- Sağlık göstergeleri açısından Türkiye ile OECD ülkelerinin karşılaştırılmasının doğru olmayacağı, objektif bir değerlendirme açısından Türkiye'nin Dünya Sağlık Örgütü sınıflandırmasına göre orta-üst gelir grubu ülkeler ile karşılaştırılmasının daha doğru olacağı, bu açıdan değerlendirildiğinde sağlık göstergeleri açısından ülkemizin orta-üst gelir grubu ülkeler arasında oldukça iyi bir konumda bulunduğu,

- Sağlık harcamalarının son on yılda yüzde 83 oranında arttığı, bu artışla birlikte mali kaynakların etkili ve verimli kullanılması sonucunda bireylere sunulan sağlık hizmetlerinde uluslararası standartların yakalandığı ve sağlık alanında birçok hususta ülkemizin referans gösterildiği,

- Sağlık çalışanlarına yönelik sözlü ve fiziksel şiddet konusunda gerekli tedbirlerin alındığı ve bu konuya azami derecede önem gösterildiği, sağlık çalışanlarına yönelik şiddete ilişkin başvurular için özel bir telefon hattı oluşturulduğu ve günde ortalama 23 başvurunun değerlendirildiği, ayrıca konuya ilişkin TBMM araştırma komisyonu raporunun dikkate alınacağı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 20.11.2012 tarihinde Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Türk Standartları Enstitüsü, Türk Patent Enstitüsü, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türkiye Bilimler Akademisinin bütçe ve kesin hesapları ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Milli Prodüktivite Merkezinin kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Başkanı ve üyelerinin belirlenmesinde, bilimsel liyakata uygun bir seçim usulü belirlenmesinin, kurumun özerkliğinin ve uluslararası ölçekteki bilimsel çalışmalarda güvenilirliğinin sağlanmasında önem arz ettiği, 27.8.2011 tarihli ve 651 sayılı KHK ile TÜBA Başkanı ve üyelerinin belirlenmesine ilişkin usulün değiştirildiği, yeni usule ilişkin endişelerin var olduğu ve bu hususların Avrupa Ulusal Bilim Akademileri Federasyonu tarafından da ifade edildiği,

- Yeni bilim merkezlerinin inşa edilmesinin olumlu karşılandığı, ancak bilimsel gelişmenin sağlanması için bu faaliyetlerin tek başına yeterli olmadığı, söz konusu merkezlerin yeni teknolojilerin üretilmesine olanak sağlayacak şekilde bilgi donanımı açısından zenginleştirilmesi gerektiği,

- Bakanlık tarafından "Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi" olarak nitelenen ve bilimsel ve teknolojik araştırma yetkinliği, fikri mülkiyet havuzu, işbirliği ve etkileşim, girişimcilik ve yenilikçilik kültürü ile ekonomik katkı ve ticarileşme başlıklarıyla beş konuda belirlenen ve üniversitelerin değerlendirilmesini amaçlayan endeksin, üniversitelerin piyasacı mantıkla değerlendirmesini öngördüğü, üniversitelerin kurduğu şirket sayısıyla başarısının ölçülmesinin akademik anlamda doğru bir yaklaşım olmadığı,

- Teknoloji merkezlerinin yabancı teknolojilere bağımlılık merkezi olmaması gerektiği, kamu kurumlarında kullanılan yabancı ve dünya tekeli yazılımların kamu güvenliği için riskli bir durum arz ettiği ve bu durumun yerli teknolojik gelişmenin önünde engel oluşturduğu,

- Üretim ve ihracat içerisinde ileri teknoloji ürünlerinin payının yüzde 5 civarında kaldığı, Hükümetin 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girme hedefini gerçekleştirebilmesi için bu oranın yüzde 20 seviyelerine çıkarılması gerektiği, mevcut durumda bu ürünlerin büyük kısmının ithal edildiği,

- KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında destek alma, rekabet güçlerini yükseltme ve sanayi ile entegrasyonunu sağlama gibi hedefleri olan KOSGEB'in bütçesinin anılan hedeflerin gerçekleştirilmesinde yeterli olmayacağı, ülkemizde firmaların yüzde 99'unu oluşturan, toplam istihdamın yüzde 78'ini sağlayan ve toplam üretimin yüzde 55'ini gerçekleştiren KOBİ'lerin desteklenmesinde KOSGEB'in daha aktif olması gerektiği,

- Yerli otomobil üretilmesinin gelinen aşamada ülkemiz için kârlı olmayacağı, teknik olarak piyasada var olan otomobillere benzer bir otomobil üretmenin, dünyada geniş çaplı üretim yapan ve maliyetini bu yolla düşürebilen köklü firmaların varlığı nedeniyle katma değer yaratamayacağı, alternatif teknolojilere ve yakıt kullanımına sahip otomobil üretimine yönelmenin daha yerinde olacağı,

- İlk milli yer gözlem uydumuz olan RASAT'ın 2011 yılında uzaya gönderilmesi ve sonrasında yerli uydu sistemine ilişkin yapılan çalışmaların olumlu karşılandığı, uzun yıllardan sonra bu alanda ortaya konulan projelerin desteklenmesi gerektiği,

- Ekonomik büyümenin; ülkemizin üretim yapısının katma değer yaratan sektörlere yönlendirilmesi suretiyle gerçekleştirilebileceği, bu bağlamda büyük kısmı ithal edilen ve ihracatımız için hayati önem taşıyan ara malı üretiminin yerli firmalar tarafından yapılması gerektiği, Bakanlığın orta ve uzun vadede ara malı üretimi yapan firmalara verilen teşvikleri artırması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- TÜBA'nın bilimsel araştırma yapan bir kurum olmaktan ziyade, araştırıcılığın özendirilmesi ile gençlerin bilim ve araştırma alanına yönlendirilmesi ve bu alanlarda emeği geçenlerin onurlandırmasına yönelik bir yer olduğu, ülkemizde bilimsel araştırma yapma ve bilim politikalarının icra edilmesi fonksiyonlarının üniversiteler tarafından yerine getirildiği,

- 651 sayılı KHK ile TÜBA Başkan ve üyelerinin seçimi için belirlenen yeni usulün uluslararası örnekler incelenerek oluşturulduğu, bu KHK ile TÜBA'da asli ve asosiye üye sayısının 300'e çıkarıldığı, bu üyelerin TÜBA, TÜBİTAK Bilim Kurulu ve YÖK Genel Kurulu tarafından eşit sayıda seçileceği ve 4 yıl olan Başkanlık süresinin 3 yıla indirildiği, böylece TÜBA'nın hem bilim insanları hem de ilgili bilim alanları açısından temsil kabiliyetinin artırıldığı,

- Yerli otomobil konusunda Hükümetin, ülkemizde katma değer yaratacak projeler üzerinde durduğu, elektrikli ve hibrit elektrikli araçlarla ilgili olarak da enerji yönetim sistemleri ve batarya teknolojilerine ilişkin önerilecek projelerin TÜBİTAK tarafından desteklenmesini içeren bir program oluşturulduğu,

- 2011 yılında toplam Ar-Ge harcamasının özel sektör dâhil 12 milyar TL olduğu ve bu miktarın GSYH'ye oranının yaklaşık yüzde 0,9 olduğu, 2023 yılında ise Ar-Ge harcamalarının GSYH'ye oranının yüzde 3'e çıkarılmasının hedeflendiği, diğer bir ifadeyle, 2023 yılında 2 trilyon dolar GSYH hedefi göz önünde bulundurulduğunda 40 milyar doları özel sektör kaynaklı olmak üzere 60 milyar dolar Ar-Ge harcamasına ulaşılmasının amaçlandığı,

- 2002 yılında ülkemizde yalnızca iki adet teknopark bulunduğu, ancak son 10 yılda teknopark sayısının, 33'ü aktif olmak üzere 47'ye ulaştığı, buna paralel olarak teknoloji bazlı girişimciliğin teşvik edildiği ve bu amaçla teknogirişim sermayesi desteği ile 2012 yılında 500 girişimcinin desteklendiği,

- Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksinin üniversiteleri şirket kurmaya yönlendiren bir ölçüt olmadığı, üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik anlamında teşvik edilmesi amacıyla mevcut durumlarının tespit edilip değerlendirilmesine yönelik bir sıralama olduğu,

- 10 yıl öncesine kadar KOSGEB veri tabanına kayıtlı olan işletmelerin sadece imalat sanayiinde faaliyet gösterdiği ve sayılarının 4 bin civarında olduğu, 2009 yılında yapılan kanun değişikliği ile hizmet ve ticaret sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'lerin de desteklerden yararlandırılmaya başlandığı ve KOSGEB veri tabanına kayıtlı olan işletme sayısının bugün itibarıyla 680 bin seviyelerine çıktığı, bu kapsamda 1990-2003 yılları arasında KOBİ'lere 14,5 milyon TL destek verilmişken son 10 yılda bu tutarın 1,8 milyar TL'ye ulaştığı,

- Geçtiğimiz yıl Türk Patent Enstitüsü'ne 118 bin marka başvurusu yapıldığı, bu alanda ülkemizin Avrupa'da birinci olduğu, ancak başvurulardan ziyade söz konusu markaları pazara sürebilmenin ülkemizin rekabet gücünün artırılması açısından daha büyük önem arz ettiği,

- 17.08.2011 tarihinde fırlatılan ve ilk milli yer gözlem uydumuz olan RASAT uydusu sadece Türkiye'den görüntü alma imkânına sahipken Aralık 2012'de uzaya gönderilecek olan GÖKTÜRK-2 uydusunun dünyanın her yerinden görüntü alabileceği ve 2,5 metre çözünürlüğe sahip olacağı, yeni başlatılan uydu projeleriyle bunun 1 metrenin altına düşürülmesinin hedeflendiği, önümüzdeki 10 yıl içerisinde fırlatma sistemlerinin de ülkemiz tarafından geliştirmesine yönelik çalışmaların başlatılacağı, ülkemizin kendi uydusunu ve başkalarının da uydularını yapan, tasarlayan ve bunları fırlatabilen bir ülke olacağı,

- Türkiye tarafından yapılan ihracatın kilogram fiyatının yaklaşık 1-2 Dolar olduğu, aynı rakamın Almanya'da 6-7 Dolar olduğu, aradaki farkın ihraç edilen ürünlerin üretiminde girdi olarak kullanılan teknolojiden kaynaklandığı, bu noktadan bakıldığında yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin örneğin; ihracat kilogramı 1000 Dolar seviyesinde olan uydu gibi ürünlerin üretilip ihraç edilmesi gerektiği, bunun gerçekleştirilebilmesi için de TÜBİTAK ve üniversitelerin desteklendiği, temel bilimler olmadan teknolojinin gelişemeyeceği, üniversitelerin bu açıdan büyük önem arz ettiği,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 21.11.2012 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Türkiye ve Orta-Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve Devlet Personel Başkanlığının bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Kayıt dışı istihdamın; sosyal güvencenin olmaması, çalışma koşullarının elverişsizliği, iş sağlığı ve güvenliğinin yeterli ölçüde sağlanamaması şeklinde özetlenebilecek son derece olumsuz durumları içerdiği, ayrıca kayıt dışı istihdamın ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz etkisinin olduğu, kayıt dışı istihdamla mücadele edilmesi amacıyla iş yeri denetimlerinin çoğaltılması ve çeşitlendirilmesi gerektiği,

- Çıraklık ve stajyerlere ilişkin olarak son dönemde yapılan yasal düzenlemelerin çocuk işçiliğini teşvik eder niteliği sebebiyle gözden geçirilmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması gerektiği,

- İşverenlerin, işçi ücretlerini düşürmek ya da az sayıda işçiyi daha fazla süre çalıştırmak suretiyle kârlarını ve rekabet güçlerini artırma hedeflerinin işçiler açısından olumsuz sonuçları olduğu, bu sebeple Bakanlığın işçi haklarını gözetecek önlemler alması gerektiği,

- Kalkınmanın sağlanması açısından kadın istihdamının büyük önem arz ettiği, bu nedenle sosyal devletin önemli göstergelerinden biri olan kadın istihdam oranının artırılması için kadın istihdamını teşvik edici politikaların yürütülmesi gerektiği,

- Mesleki eğitim kapsamında yapılan faaliyetlerin daha etkin ve verimli bir şekilde düzenlenebilmesi amacıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının ortak bir çalışma yapması gerektiği, böylece eğitime ihtiyaç bulunan alanların belirlenmesinin kolaylaşacağı ve doğru bir eğitim planlamasının yapılabileceği, bununla birlikte ara eleman açığı olan alanlarda üniversite-sanayi iş birliğini geliştirmek suretiyle ara eleman yetiştirilmesi gerektiği,

- İşçi haklarının korunması açısından sendikal hakların büyük önem arz ettiği, bu nedenle sendikal hakların tanınması ve etkin bir şekilde kullanılması amacıyla gerekli demokratik ortamın oluşturulması gerektiği, ancak son yıllarda sendikalı işçi sayısında bir azalmanın olduğu, bu duruma işçi haklarının koruyucusu durumunda olan Bakanlık tarafından dikkat edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması gerektiği,

- Aynı iş yerinde benzer işi yapıyor olmakla birlikte farklı mali ve sosyal haklara sahip olan çalışanlar arasında iş barışının tesis edilmesinin güç olduğu, bu anlamda unvan ve görev tanımlarının belirlenmesi suretiyle mali ve sosyal hakların yeniden düzenlenmesi gerektiği,

- İş gücü piyasasında etkinliğin esnek piyasa koşulları çerçevesinde sağlanabileceği, bu doğrultuda esnek piyasa koşulunun araçlarından biri olan kıdem tazminatı uygulamasının etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerektiği, ayrıca sosyal adalet ve iş güvencesi açısından önemli bir konu olan kıdem tazminatı uygulamasında iş güvenliği ile piyasanın esnekliği arasında bir dengenin sağlanmasının şart olduğu,

- Ülkemizin uzun yıllardır önemli sorunlarından biri olan işsizlikle mücadele edilmesi noktasında çeşitli politikaların hayata geçirildiği, ancak söz konusu politikaların işsizliği azaltmada yetersiz kaldığı, bu nedenle istihdam piyasasının tüm yönleriyle araştırılması suretiyle elde edilen veriler çerçevesinde etkin işleyen uzun vadeli bir istihdam politikasının oluşturulmasına ihtiyaç bulunduğu, aksi halde palyatif çözümler üreten istihdam politikaları ile iş gücü piyasasının canlandırılamayacağı,

- İş gücü piyasasının iş gücü arzı ve talebinden oluştuğu, eğitimli iş gücü ve nüfus artışı iş gücü arzını etkilerken, büyüme hızının iş gücü talebini etkilediği, bu anlamda sağlıklı işleyen bir iş gücü piyasasının oluşturulabilmesi için söz konusu arz ve talep unsurlarının kontrol edilmesi gerektiği,

- İşsizlik Sigortası Fonuna ilişkin gelirlerin işsizlik sigortası primlerinden elde edildiği, dolayısıyla işçi gelirlerinden aktarılan paylardan oluşan söz konusu Fonun işçiler lehine kullanılması gerektiği, aksi kullanımların Fonun kuruluş amacıyla uyuşmayacağı,

- Türkiye'de meslek hastalıklarıyla ilgili rapor verme yetkisi olan üç adet hastane bulunduğu, bu sayının meslek hastalarının sayısına oranla az olduğu, ayrıca meslek hastalıkları kapsamına alınmayan ve bu nedenle tedbir alınmayan meslek hastalıkları nedeniyle işçilerin mağdur edildiği,

- SSK bütçesinin 2000-2007 yılları arasında 43 milyar TL açık verdiği, 2000 yılında 3,2 milyar TL olan bütçeden yapılan sosyal güvenlik transferlerinin 2011 yılında 52 milyar TL'ye ulaştığı, uygulanmakta olan sosyal güvenlik politikalarının bütçe üzerindeki yükün artmasına neden olduğu,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- 2002 ve 2007 yılları arasında SSK bütçesinde meydana gelen açığın geçmiş dönemlerdeki sosyal güvenlik uygulamalarının bir neticesi olduğu, yapılan düzenlemeler sonucu sosyal güvenlik sisteminin mali yapısının güçlendirildiği ve prim gelirlerinin prim giderlerini karşılama oranının arttığı,

- İş garantili meslek edindirme programları kapsamında 2012 yılının ilk on aylık döneminin sonunda işverenlerce İŞKUR'a iletilen 345 bin açık iş pozisyonunun bulunduğu, ancak bu pozisyonlara işsiz vatandaşlardan yeterli talebin gelmediği, bununla birlikte iş gücü piyasasına ilişkin sorunların belirlendiği, bu sorunların çözümüne ilişkin çalışmaların yapıldığı,

- Son yıllarda sözleşmeli personel statüsünde çalışan 200 bin kişiye kadro verildiği, ayrıca yerel yönetimlerde çalışanların da bu kapsama dâhil edilmesi yönünde bir çalışmanın var olduğu ve bu kapsamda 156 bin sözleşmeli personele kadro verilmesinin planlandığı,

- İstihdam garantili kurslara yönelik olarak Mesleki Yeterlilik Kurumu ile İŞKUR arasında ortak bir çalışmanın yapıldığı, bu kapsamda 355 meslek standardının belirlendiği ve belirlenen bu standartlar çerçevesinde sınavların yapılacağı, ayrıca buralarda verilen sertifikaların uluslararası geçerliliğe sahip olacağı,

- Meslek hastalıklarıyla ilgili 129 hastaneye teşhis yapma imkânının verildiği, ayrıca iş sağlığı ve güvenliği konusunda çok önemli düzenlemeler getiren İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun yasalaşması suretiyle iş kazalarının ve ölümlerinin azaltılmasının planlandığı,

- İş gücü piyasasında esnekliğin ve iş güvenliğinin sağlanmasının temel aracı olan kıdem tazminatı uygulamasının yeterli düzeyde yaygınlaştırılamadığı, kıdem tazminatı uygulamasının yaygınlaştırılması amacıyla işveren primlerine ilişkin yükümlülüklerin azaltılmasına yönelik bir formülün tartışıldığı,

- Türk Eğitim-Sen 2010 yılında 155 bin üyeye sahipken 2011 yılında bu sayının 179 bine çıktığı, Memur-Sen'e bağlı Eğitim Bir Sen'in 2010 yılında 148 bin olan üye sayısının, 2011 yılında 195 bin üyeye ulaştığı, bu veriler dikkate alındığında kamu görevlileri arasında yüzde 68'lik bir sendikalaşma oranının var olduğunun görüleceği, yapılan düzenlemeler sonucunda sendikalı kamu çalışanı sayısında bir artışın yaşandığı,

- Sosyal Güvenlik Kurumunun faaliyetlerinden memnuniyetin yüzde 80'lere ulaştığı, yapılan reformların tüm dünya tarafından ilgi ile takip edilerek örnek alındığı,

- Son 4 yılda 4 milyon kişinin istihdam edildiği, bu durumun tüm dünyada takdir topladığı, 2012 yılı Ağustos ayında yüzde 8,8 olarak gerçekleşen işsizlik oranının daha düşük olmasının arzu edildiği, bu kapsamda işsizlik sorununa kalıcı çözüm sağlanması amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları, akademisyenler, işçi-işveren konfederasyonları, özel sektör temsilcileri, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarının katılım ve destekleriyle hazırlanan Ulusal İstihdam Stratejisi Planının büyük öneme sahip olduğu,

- İşsizlikle mücadelenin yanı sıra pasif istihdam programlarının yürütülmesinden de sorumlu bulunan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından işsizlik sigortası ödemelerinin başlatıldığı, bu kapsamda 2002 yılı Mart ayından 2012 yılı Ekim ayı sonuna kadar 5 milyar 329 milyon TL ödemenin yapıldığı ve 2 milyon 718 bin 477 kişinin söz konusu ödemeden faydalandığı, hali hazırda İşsizlik Sigortası Fonunun toplam varlığının 59 milyar 677 milyon TL olduğu,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 21.11.2012 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün bütçe ve kesin hesapları ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Hızla artan nüfus, sağlıksız kentleşme ve plansız sanayileşmenin çevre kirliliğini hızlandıran temel etkenler olduğu, çevrenin tahribiyle bugünkü ve gelecekte nesillerin sağlığının ve hayatının tehlikeye atıldığı, çevrenin sadece insanı değil, tabiattaki bütün canlıları ilgilendiren bir konu olması nedeniyle Bakanlığın çevrenin korunması konusunda daha etkin bir rol oynaması gerektiği,

- Çevre duyarlılığı hususunda toplumun yeterince bilinçlendirilemediği, bu kapsamda kamu spotlarıyla kamuoyunun çevreye duyarlılığının arttırılabileceği, okullarda çevre duyarlılığını arttırıcı dersler verilerek çevre bilincinin küçük yaşlardan itibaren toplum fertlerine aşılanması gerektiği,

- Türkiye'nin 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine, 2009 yılında ise sözleşmenin uygulama aracı olan Kyoto Protokolü'ne taraf olduğu, sözleşme uyarınca Türkiye'nin yükümlülüğünün, küresel ısınma ve iklim değişikliğiyle mücadele etmek amacıyla sürdürülebilir kalkınma ilkeleri ile uyumlu ulusal politikalar geliştirmek olduğu, ancak Türkiye'nin protokolün şartlarını tam olarak yerine getirmediği, iklim değişikliğiyle mücadele konusunda küresel ısınmayı tetikleyen her türlü girişim karşısında daha kararlı tutum alması gerektiği, bu kapsamda çevre kirliliğine sebep olabilecek faaliyetler üzerinden ilave vergi alınmasının caydırıcı bir yöntem olabileceği,

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesindeki faaliyetler arasında şehirleşmenin daha fazla ön plana çıkan bir alan olması nedeniyle Bakanlığın çevreye ilişkin faaliyetlerinin şehirleşmeye yönelik faaliyetlerin gölgesinde kaldığı, bu durumun düzeltilebilmesi için Bakanlık bünyesinde şehircilik ve çevre konularının iki ayrı müsteşarlık eliyle yürütülmesi gerektiği,

- Türkiye'de katı atıklar konusunda toplum genelinde yeterli bir bilincin henüz oluşturulamadığı, kontrolsüz bir biçimde çevreye atılan çöplerin toprağı ve yeraltı sularını kirleterek toplumun genel sağlığını tehdit ettiği, bu kapsamda Türkiye'nin bir geri dönüşüm stratejisi belirlemesi ve ivedilikle bunu hayata geçirmesi gerektiği,

- Türkiye'nin dış ticaret dengesinde enerji ithalatının payı göz önünde bulundurulduğunda, günlük hayatın her alanında enerjiyi tasarruflu kullanma konusunda tedbirlerin alınması, bu kapsamda binalarda enerji verimliliğini artırabilmek için tüm yurtta bina yalıtımlarının hızla tamamlanması ve bu sayede konut kaynaklı enerji israfının önüne geçilmesi gerektiği,

- Ülkemizde konutların büyük bir kısmının mühendislik hizmetinden yoksun bir şekilde yapıldığı, bu nedenle pek çok binanın deprem, sel gibi doğal afetlere karşı dayanıksız durumda olduğu,

- Bakanlık tarafından yürütülen kentsel dönüşüm faaliyetlerinin olumlu karşılandığı ancak kentsel dönüşüm faaliyetleri yürütülürken sağlıklı bir denetim mekanizmasının oluşturularak haksız kazanç ve rant oluşumuna fırsat verilmemesi gerektiği,

- TOKİ tarafından gerek kentsel dönüşüm kapsamında gerekse diğer amaçlarla yapılacak binaların şehirlerin tarihi ve mimari dokusuna uyumlu olacak şekilde yerel yönetimlerin ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşü alınarak şekillendirilmesi gerektiği,

- Son on yılda TOKİ'nin faaliyetleri sonucunda şehirleşme konusunda önemli çalışmaların gerçekleştirildiği, bu sayede Türkiye'de konut yetersizliği sorununun önemli ölçüde çözüldüğü,

- TOKİ faaliyetlerinin bir sosyal politika aracı olarak değerlendirildiğinde olumlu karşılandığı, ancak yapılan konutların sosyal iletişimi daralttığı, mahalle kültürü ve komşuluk ilişkilerini azalttığı, bu eksikliğin giderilmesi için konut projelerinde sosyolog ve sosyal bilimcilerin fikrinin alınarak sosyal bağları güçlendirici mekânsal planlamalarla projeler üretilmesi gerektiği,

- Şehirlerin genel görüntüsü düşünüldüğünde büyük meydan ve yeşil alan eksikliğinin hemen göze çarptığı, şehirlerin büyük meydanlara ve yeşil alanlara kavuşturulması konusunda Bakanlığın gereken tedbirleri alması gerektiği,

- İstanbul'un sahip olduğu ekonomik potansiyel bakımından Türkiye'de diğer şehirlerden ayrıldığı, şehre yaklaşık iki saat mesafede Karadeniz kıyısında bir teknoloji ve ticaret merkezi kurularak İstanbul'a gelecek tüm ticari ürünlerin buradan tüm yurda dağıtılmasının sağlanmasıyla şehrin trafik yoğunluğunun bir ölçüde azaltılabileceği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Türkiye'nin 2009 yılında Kyoto Protokolü'ne taraf olmasıyla birlikte Bakanlık bünyesinde "İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu"nun oluşturulduğu, iklim değişikliği ile mücadelede kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri içeren ve 2011 yılında uygulamaya konulan İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı çerçevesinde 2023 yılına kadar 541 eylem planının hayata geçirilmesinin amaçlandığı,

- Çevre yönetimi ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda su ve toprak kaynaklarının muhafaza edilmesine büyük önem verildiği, su kaynaklarının mevcut su kalitesinin korunmasına yönelik ilkelerinin belirlendiği, Bakanlık olarak su arıtma tesislerini yaygınlaştırmak amacıyla havza bazında kısa, orta ve uzun vadeli yol haritasının oluşturulduğu, bu kapsamda öncelikli olarak belirlenen havzalarda pek çok projenin uygulamaya konulduğu, ayrıca belediyelere bu konuda mali ve teknik destek verildiği,

- Sanayi kaynaklı su, toprak, gürültü ve hava kirliliğini entegre bir yaklaşımla kaynağında önlemek ve kontrol etmek amacıyla Avrupa Birliği üyesi ülkelerde uygulanan entegre kirlilik önleme ve kontrol kavramına uygun olarak bir "Entegre Kirlilik Önleme Birimi" oluşturulduğu, bu kapsamda sanayi kaynaklı kirliliği önlemeye yönelik çalışmalar arasında, Hollanda Hükümeti ile birlikte yürütülen "Endüstriyel Hava Kirliliği Kontrolü Projesi" ve 2013-2015 yılları arasında yürütülecek olan "Büyük Yakma Tesisleri Direktifinin Uyumlulaştırılması ile Hava Kalitesinin İyileştirilmesi Projesi" adlı AB projeleri bulunduğu,

- Çevre denetimlerinin daha etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla gerekli araç, donanım, cihaz vb. alımına ve söz konusu araçlarla denetime katılacak personele verilen hizmet içi eğitimlere devam edileceği,

- Bakanlık tarafından alınan tedbirlerle hava kirliliğinin belirgin bir şekilde azaltıldığı, hava kalitesinin sağlıklı şekilde izlenebilmesi için sekiz adet bölgesel temiz hava merkezi kurulmasının hedeflendiği, bu amaçla ilk olarak "Marmara Temiz Hava Merkezi"nin kurulduğu,

- Bakanlık tarafından Türkiye'de çağdaş bir kent yapılanmasının oluşturulması hedefi çerçevesinde kentsel dönüşüm yapılacak bölgelere vatandaşlardan gelen talepler çerçevesinde projeler hazırlandığı, kentsel dönüşüm uygulamalarından haksız kazanç ve rant sağlanmasının engellenmesine yönelik olarak kentsel dönüşüm kapsamındaki proje ve uygulamaların denetimine azami özen gösterildiği,

- Kentsel dönüşümde temel hedefin yalnızca mekân kalitesinin artırılması olmadığı, aynı zamanda afet risklerinin en az seviyeye indirilmesi, sürdürülebilir, güvenli, sağlıklı, yaşanabilir marka kentlerin oluşturulmasının da temel hedefler arasında yer aldığı,

- Kentsel dönüşüm gerçekleştirilirken sosyal iletişimin gelişmesine katkı sağlayacak mekânsal planlamaların yapıldığı, marka kentler konsepti çerçevesinde kentlerde kültürel ve sanatsal alanların artırılması konusuna önem verildiği,

- Marka kentler oluşturulmasına yönelik çalışmalar kapsamında "Ataşehir Finans Merkezi Projesi"nin büyük önem taşıdığı, bu bölgenin 2023 yılında dünyadaki en önemli on finans merkezi içinde yer almasının hedeflendiği, İstanbul'un bölgesel ve küresel bir finans merkezi olması için atılan adımlardan bir diğeri olan "İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Projesi"ne ilişkin planlama çalışmalarının tamamlandığı ve altyapı çalışmalarına başlandığı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 22.11.2012 tarihinde Kalkınma Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının bütçeleri ve kesin hesapları, Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ve Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığının bütçeleri ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının kesin hesabı üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Kalkınma kavramının bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerektiği, kalkınma projelerinin oluşturulmasında yalnızca teknik çalışmalara ağırlık verilmesinin projenin amacına ulaşması açısından yeterli olmadığı, söz konusu projelerin çıktılarından tüm toplumun faydalanacağı göz önünde bulundurulduğunda projelerin insan odaklı bir çerçevede sosyal unsurların da dikkate alınarak şekillendirilmesinin daha faydalı olacağı,

- Kalkınma ajanslarının çalışmalarının yalnızca kendi bölgeleri ile sınırlı olması nedeniyle diğer bölgelerdeki ajanslarla koordinasyonun sağlanmasında güçlükler yaşandığı, bu sorunun ortadan kaldırılması amacıyla ajanslar arasında bilgi alışverişinde bulunulmasını sağlayacak periyodik toplantılar düzenlenmesi gerektiği,

- Ülkemizde bölgeler arası farklılıkların ciddi boyutlara ulaştığı, söz konusu dengesizliklerin giderilmesinde kamu gelir ve gider politikalarının büyük önem arz ettiği, on bir ilden toplanan vergi gelirlerinin diğer yetmiş ilin kamu harcamalarını karşılayacak durumda olduğu ve bu dengesizliğin kayıt dışı ekonomiden kaynaklandığı, kalkınma politikalarının işlerliği açısından kayıt dışı ekonominin azaltılarak bu farklılıkların ortadan kaldırılması gerektiği,

- Kamu maliyesinin önemli amaçlarından biri olan kaynakların tahsisinde etkinliğin sağlanmasının Kalkınma Bakanlığının oluşturduğu kalkınma stratejileri doğrultusunda yürütüldüğü, söz konusu stratejilere rağmen ülke potansiyelinin yanlış politikalar sebebiyle hala hedeflenen noktaya ulaşamadığı, 2011 yılı Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Endeksi sıralamasında kişi başına gelir açısından 67'nci sırada bulunan Türkiye'nin, bu endekse eğitim ve sağlık göstergeleri de eklendiğinde 92'nci sıraya gerilediği, dünyanın en büyük 17'nci ve Avrupa'nın en büyük 6'ncı ekonomisi olan Türkiye'nin eğitim ve sağlık harcamalarının GSYH'ye oranına bakıldığında OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer aldığı, bu sıralama göz önünde bulundurulduğunda kalkınmanın yalnızca ekonomik büyüme ile sağlanamayacağının anlaşılacağı,

- Sürdürülebilir bir büyümenin ana unsurunun yatırım harcamaları olduğu, yatırımların ise tasarruflarla finanse edilmesi gerektiği, ancak ülkemizde yurt içi tasarruf oranında ciddi sıkıntılar yaşandığı,

- Ülke kalkınması için üretim, istihdam, gelir artışı, teknoloji ve sermaye birikimi gibi unsurlar üzerinde çok yönlü pozitif etkilere sahip olan sabit sermaye yatırımlarının artırılmasının büyük önem arz ettiği, Kalkınma Bakanlığı verilerine göre 2012 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının yurt içi hâsıla içindeki payının yaklaşık yüzde 22 olduğu,

- Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Programın öneminin yalnızca bütçe sürecini başlatan unsur olmasıyla sınırlı olmadığı, aynı zamanda kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşullar doğrultusunda makro politikaları, hedefleri ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri içerdiği, Programın kamuya olduğu kadar özel sektöre de yol gösterici bir mahiyet taşıdığı, ancak genellikle 5018 sayılı Kanunda öngörülen yayımlanma takvimine uyulmamasının Programa gereken önemin verilmediğini gösterdiği,

- İstatistiklerin kamuya sunulması hususunda birden fazla kurumun farklı zamanlarda veri sunmasının karışıklıklara neden olduğu, farklı kurumlarca hazırlanan benzer verilerin bulunduğu, dolayısıyla Türkiye İstatistik Kurumunun istatistik sunumunu tek elden yürütmesi gerektiği,

- Ülkemizin doğu bölgelerinin kalkınmada öncelikli alanlar olarak belirlenmesine ve buralara ayrıcalıklı teşvikler verilmesine rağmen bu bölgelerin ticaret hacminde olumlu bir gelişme sağlanamadığı, bu durumun temel nedeninin finans kuruluşları ve bankalar tarafından bu bölgelerde terör olayları nedeniyle riskin yüksek olduğu gerekçe gösterilerek yerli yatırımcılara uygun kredilerin sunulmaması olduğu,

- Yeni teşvik sistemine göre stratejik yatırım yapanların bölgesine bakılmaksızın beşinci bölge teşviklerinden yararlandırılmasının söz konusu yatırımların beşinci veya altıncı bölgede gerçekleştirilmesinin önünde engel oluşturduğu, bu uygulamanın bölgeler arası gelişmişlik farkının ortadan kaldırılması amacıyla çeliştiği,

- Büyüme öngörülerinde meydana gelen sapmalarda dünya ticaret hacmindeki sert düşüşlerin etkili olduğunun görüldüğü, bu konjonktürde borç stoklarının millî gelire oranının aşağıya indirilmesi ve bütçelerin daraltılmasını öngören sıkı maliye politikası yerine, kamunun ekonomiyi canlandıracak harcamalar yaptığı büyüme odaklı bir maliye politikasının uygulanması gerektiği,

- Kalkınma düzeylerinin yüksek olması gerekçesiyle gelişmiş bölgelerde yeni projelere ağırlık verilmediği, ancak gelişmiş bölgelerin de bölgesel kalkınmaya ihtiyacı olduğu, bu bölgelerdeki illerin özellikle altyapı ve özel sektör yatırımlarının desteklenmemesi nedeniyle potansiyellerinin altında katma değer ürettiği, ayrıca yeni teşvik sistemi kapsamında illerin yanı sıra ilçelerin de güçlü veya zayıf yönlerinin teknik analizleri yapılarak bir sınıflandırmaya gidilmesi ve buralar için de farklı teşvik uygulaması yapılması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Büyüme ve kalkınma stratejilerinin Dokuzuncu Kalkınma Planı çerçevesinde belirlendiği, bu çerçevede kamunun mali disipline bağlı kaldığı, finans sektörünün düzenlendiği, girişimciliğin desteklendiği, özel sektörün öncülüğünde üretimin ve rekabetin arttırıldığı dışa açık bir büyüme modelinin sürdürüldüğü, ancak dünya ekonomisinde yaşanan olumsuz gelişmeler dikkate alındığında önümüzdeki dönemde uygulanacak büyüme modelinin yeniden gözden geçirildiği, bu hususun yeni kalkınma politikalarının şekillendirileceği 2014-2018 dönemini kapsayacak olan Onuncu Kalkınma Planı hazırlık çalışmalarında dikkate alınacağı,

- Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının yalnızca ekonomik göstergelerdeki gelişmeler üzerine kurulu olmadığı, aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişmenin sağlanmasına yönelik çalışmalar da yapıldığı, kalkınmanın hızlandırılması amacıyla Bakanlığın kalkınma politikalarının insan odaklı bir çerçevede ve birbiriyle koordinasyon içinde bütüncül bir bakış açısıyla sürdürüldüğü,

- Türkiye'nin dünya ekonomisi içinde daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasının yanı sıra, kalkınmanın çıktılarını toplumun geniş kesimlerine yayarak sosyal göstergelerin iyileştirmeye çalışıldığı, OECD ülkelerinde 1975-2008 döneminde gelir eşitsizliği oranının (Gini katsayısı) ortalama olarak 0,299'dan 0,315'e yükseldiği, Türkiye'de ise aynı dönemde 0,50'den 0,39 seviyelerine düştüğü,

- Son on yılda ekonominin, küresel krizin olumsuz etkilerine rağmen yılda ortalama yüzde 5,34 büyürken, gelir dağılımında da ciddi düzeyde iyileşmenin sağlandığı, 2002-2011 döneminde en fazla gelir sahibi yüzde 20'nin toplam gelirden aldığı payın yüzde 50,1'den yüzde 45,2'ye gerilediği, tüm diğer gelir gruplarının payında ise artış gerçekleştiği,

- Dünya Ekonomik Forumu tarafından açıklanan Küresel Rekabet Endeksine göre, ülkemizin 144 ülke arasında 56'ncı sıradan 43'üncü sıraya yükseldiği,

- Küresel krizin yoğun olarak yaşandığı 2009 yılı sonrasında Türkiye ekonomisinin orta vadeli bir perspektifle, zamanında ve kararlı bir biçimde uygulanan maliye, para ve gelir politikalarıyla 2010 ve 2011 yıllarında yüksek bir büyüme performansı yakaladığı, bu iki yılda kaydedilen ortalama yüzde 8,8 oranındaki büyümeyle Türkiye'nin dünyada krizden başarıyla çıkan sayılı ülkeler arasında yer aldığı,

- Son bir yılda net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısının giderek artması sonucunda iç talep yavaşlamasının büyüme üzerindeki olumsuz etkisinin sınırlı kaldığı, yılın son çeyreğinde yurt içi talepte öngörülen canlanmayla yılın tamamında GSYH büyümesinin yüzde 3,2 olarak gerçekleşmesinin beklendiği,

- 2011 yılının aynı dönemine göre; tarım dışı işsizlik oranının 0,6 puan azalarak yüzde 11,3'e, genç nüfusta işsizlik oranının ise 1,4 puan azalarak yüzde 17,2'ye gerilediği, istihdam olanaklarındaki iyileşmenin devam etmesiyle 2012 yılının tamamında işsizlik oranının yüzde 9'a gerilemesinin beklendiği,

- Türkiye İstatistik Kurumunun kamu için olduğu kadar özel sektör ve STK'ler için de stratejik bir kurum olduğu, istatistiklerin sağlıklı şekilde sunulmasının demokratik bir ortamda halkın hesap sorma hakkını kullanması açısından önemli olduğu, Kurumun istatistiki veri üretme bakımından işlevsel olarak tamamen bağımsız çalıştığı, aynı zamanda hesaplama modellerinde bir değişiklik yapıldığında bunun geçmiş yıllara da uygulandığı, böylelikle verilerin karşılaştırılabilir duruma getirildiği,

- 2012 yılında 319 milyar lira olarak gerçekleşeceği tahmin edilen toplam sabit sermaye yatırımlarının 2013 yılında 358,2 milyar liraya, GSYH'ye oran olarak da yüzde 22,8'e ulaşmasının beklendiği,

- Bölgesel kalkınma alanında geliştirilen programlarla bölgesel gelişmenin sağlanması konusunda Devletin doğrudan müdahalelerinin devam ettiği, bu kapsamda KÖYDES, SUKAP, SODES ve Cazibe Merkezleri Destekleme Programlarının uygulanmakta olduğu, ayrıca bölgeler arasındaki sosyal etkileşimin artırılması amacıyla yeni bir proje olan Sosyal Etkileşim Programının uygulamaya konulacağı,

- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için teknolojinin büyük önem arz ettiği, düşük katma değer yaratan emek yoğun sanayi yapısından çıkılarak Ar-Ge yatırımlarına ağırlık verilmesi gerektiği, bu çerçevede bilgi ve teknolojiyi katma değere dönüştürecek politikalara ihtiyaç duyulduğu, bilgi tabanlı bir kalkınmaya geçmenin ancak nitelikli sermaye ve donanımlı insan gücü ile mümkün olabileceği,

- Son yıllarda özellikle küresel krizin etkisiyle Orta Vadeli Programın yayımlanma tarihinde gecikme yaşandığı, ancak Programda ortaya konan hedeflerin daha gerçekçi olması, hem dış hem iç piyasada ülkenin güvenilirliğinin artırılması amacıyla Programın siyasi ve teknik olarak derinlemesine tartışılmasının çok zaman aldığı ve Programın gerçeklik ve tutarlılığına önem verildiği, ayrıca 5018 sayılı Kanun ile öngörülen sürenin yalnızca yol gösterici ve kamunun iç işleyişini düzenleyen bir süre olduğu,

- Yeni bölgesel kalkınma anlayışında bölge ayrımı yapılmaksızın sosyal amaçlar gözetilerek rekabet gücünün artırılması suretiyle bölgelerin münferiden geliştirilmesinin amaçlandığı, dolayısıyla görece geri kalmış bölgelere teşvik verilirken gelişmiş bölgelerin de rekabet güçlerinin artırılacağı,

- Kalkınma ajanslarının görevlerinin yalnızca mali destek sunma ile sınırlı olmadığı, aynı zamanda yerel düzeyde projelerin hazırlanmasında, bölge ile ilgili stratejilerin üretilmesinde ve bölgenin tanıtımının yapılmasında ajansların önemli görevler üstlendiği, bu doğrultuda 2013 yılının "analiz yılı" olarak belirlendiği ve mali destek sunmak yerine ajansların kendi bölgelerinin potansiyelleri üzerine teknik analiz yaptıkları bir yıl olacağı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 22.11.2012 tarihinde Hazine Müsteşarlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulunun bütçe ve kesin hesapları üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Geçtiğimiz 10 yıl boyunca uygulanan politikalar nedeniyle Türkiye'nin potansiyel büyüme ve kalkınma hızına ulaşamadığı, artık yapısal olarak daha zorlu bir sürece girildiği, zira orta gelir tuzağına düşme riskiyle karşı karşıya bulunulduğu,

- Türkiye'nin aşırı nüfusu, sınırlı doğal kaynakları ve modernizasyona kapalı sanayisine rağmen kişi başına düşen milli gelirinin 10 bin dolar sınırını aştığı, fakat yüksek gelirli ülke tanımına girebilmek için gerekli olan 12.276 doların üzerine çıkarmayı başaramadığı için orta gelir tuzağına düşme riski taşıdığı, nitekim Dünya Bankası verilerine göre 1960 yılından itibaren orta gelirli 101 ülkeden yalnızca 13'ünün yüksek gelir düzeyine geçmeyi başarabildiği,

- Büyüme ve kalkınmada Türkiye'nin emsali olarak gösterilen ve orta gelir tuzağını aşabilen az sayıdaki ülkeden biri olan Güney Kore'nin başarısındaki en önemli unsurun bilim ve teknolojideki ilerlemeyi esas alan, yaratıcılığı teşvik eden eğitim sistemi olduğu, oysa Türkiye'nin milli gelire oran olarak eğitime OECD ülkeleri ortalamasından daha az kaynak ayırdığı,

- Vergi sisteminin dolaylı vergilere dayandığı ve bu nedenle büyüme yavaşladığı zaman kamu gelirlerinin düştüğü, büyümenin ithal girdilere bağımlı olması ve büyüme arttığı zaman dolaylı olarak ithalatın ve cari açığın da arttığı kırılgan bir büyüme modeline sahip olunduğu,

- Başta 10. Kalkınma Planı olmak üzere hazırlanan bütün strateji ve politikaların orta gelir tuzağını aşmayı hedeflemesi gerektiği, sağlıklı ve istikrarlı bir büyüme modelinin benimsenmesi ve bu bağlamda büyümenin banka kredilerine dayalı iç tüketim yerine yüksek katma değerli ürünlerin ihracatının artırılmasına dayalı olması gerektiği,

- Küresel kredi derecelendirme kuruluşu Ficth Ratings'in Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılabilir seviye olan BBB-'ye yükseltmesinin, küresel kriz nedeniyle likiditenin dünya genelinde bol olduğu bir konjonktürde Türkiye'ye gelen sıcak para miktarını arttırarak TL'nin değerlenmesine yol açacağı, bunun sonucunda da ihracatın azalması ve ithalatın artması nedeniyle cari açığın tekrar artış trendine girmesinin olası olduğu,

- Geçtiğimiz yıl Sayıştayın Hazinenin bazı hesaplarına uygunluk vermediği, bu hesaplarda gerekli düzeltmelerin yapılması gerektiği,

- Türkiye'de yaşanan 2001 krizinden sonra makroekonomik yapı tasarlanırken kurun esnek hareket etmesinin beklendiği, fakat ilerleyen yıllarda küresel likiditenin bol olması nedeniyle ekonomiye yüksek miktarda sıcak para girişi ve sermaye akışının kuru baskıladığı, bu nedenle kur rejiminde değişiklik yapmanın şart olduğu,

- Borç konusunda değerlendirmeler yapılırken genellikle kamu borcunun milli gelire oranının düştüğüne vurgu yapıldığı, fakat kamunun yanında özel sektör ve hane halkı borçlarına da dikkat edilerek bunların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği, çünkü kamunun borç seviyesi düşerken özel sektörün ve hane halkının borçlarının arttığı, mahalli idareler tarafından kullanılan ve hazine garantisi verilen kredilerin de kamu borç stoklarına eklenmesi gerektiği ve belediyelerin bu kredileri nerelere harcadığının denetlenmesinin uygun olacağı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Uygulanan ekonomik programın en önemli ayaklarından birisinin mali disiplin olduğu, dünya genelinde yaşanmakta olan kriz ortamında ekonomik sorun yaşayan ülkelerin en büyük probleminin yüksek borç stokları ve yüksek bütçe açıkları olduğundan mali disiplin konusunda her zaman tedbirli olmakta fayda bulunduğu,

- Mali disiplinin kamu kesimi tasarruf oranının yüksek tutulmasında kullanılan en önemli enstrüman olduğu, cari açıkla mücadele için kamunun tasarruf yaparak özel kesimdeki yetersiz tasarruf miktarına katkı sağladığı, milli gelire oran olarak 2012 yılı sonunda yüzde 36 seviyesinde olması beklenen kamu borç stokunun diğer gelişmekte olan ülkelerin ortalamasından yüksek olduğu, fakat Orta Vadeli Programda 2015 yılında bu oranın yüzde 31'e inmesinin hedeflendiği,

- Sayıştayın 2010 yılı hesap döneminde uygunluk vermediği Hazine İç Ödemeler Muhasebe Biriminin 132 ve 232 numaralı kurumca verilen borçlardan alacaklar hesabıyla, 137 numaralı takipteki kurumların takipteki alacakları hesabına alınan tedbirler sonucunda 2011 yılı için uygunluk verildiği, 2011 hesap dönemi için Hazine'nin 2011 sonu itibariyle uygunluk verilmeyen hiçbir hesabının kalmadığı, bununla birlikte Sayıştayın önerilerinin her zaman dikkate alındığı ve bu öneriler doğrultusunda uygulamaları iyileştirme çabası içinde olunduğu,

- Hazinenin garanti verdiği borçların tümünün yaklaşık olarak 8,5 milyar dolar olduğu, 2002 yılında hazine garantili borçlardan ödeme günü gelenlerin yüzde 56'sının Hazine tarafından ödendiği, 2012 yılında ise bu oranın yüzde 6'ya indiği, bu gelişmede borcu üstlenirken çok dikkatli ve titiz davranarak borcun ilgili kurum tarafından ödenebileceğinden emin olmadıkça garanti verilmemesinin en büyük etken olduğu,

- Hâlihazırda Hazinenin kredilerin yerinde kullanılıp kullanılmadığı konusunda Belediyeleri denetlemesinin söz konusu olmadığı, yerinden yönetim anlayışına uygun olarak belediyelerin hizmetlerinin vatandaşlar tarafından değerlendirilmesi gerektiği düşüncesinin kamuoyunda hâkim olduğu, bununla birlikte bu konudaki tartışmaların halen devam ettiği,

- Cari açığın yükselmesinin ve büyüme düştüğü halde cari açıkta aynı derecede azalış olmamasının arkasındaki nedenin enerji fiyatlarında saklı olduğu, 2002 yılında petrolün varili 20 dolar iken bu yıl ortalama olarak 110 dolara ulaştığı, petrol fiyatları değişmemiş olsaydı cari açık sorunun ortaya çıkmayacağı,

hususları ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda 26.11.2012 tarihinde Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Kamu İhale Kurumu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının bütçe ve kesin hesapları ile Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun bütçesi üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Türkiye'nin vergi gelirlerinin yapısına bakıldığında gelişmiş ülkelerin aksine dolaylı vergilerinin payının oldukça yüksek olduğu, bu durumun adil gelir dağılımının sağlanmasına engel olduğu, Anayasa'da da hüküm altına alınan ödeme gücü ilkesine uygun olarak vergilendirmede adaleti sağlayan ve verginin tabana yayılmasını temin eden kapsamlı bir vergi reformunun bir an önce hayata geçirilmesi gerektiği,

- Kayıt dışı ekonominin kamu finansmanı başta olmak üzere mali, ekonomik, siyasi ve sosyal alanda olumsuz etkilere yol açtığı, kayıt dışı ekonominin rekabeti bozucu etkileri nedeniyle bazı firmaların piyasadan çekilmek zorunda kaldığı, özellikle gelir vergisinde kayıtlı mükellef sayısının düşük kaldığı ve bazı meslek gruplarının beyan ettiği gelirlerin gerçeği yansıtmadığı, kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilirken idari cezaların yanı sıra vatandaşın bilinçlendirilmesini öngören düzenlemelerin de hayata geçirilmesi gerektiği,

- Kamu ihalelerinde uygulanacak usul ve esasları düzenleyen 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda son on yıl içerisinde yirmiden fazla değişiklik yapıldığı, mevcut haliyle Kanunun "istisnalar" maddesinde yapılan değişiklikler nedeniyle birçok kamu kurumunun Kanundan istisna tutulduğu, bu durumun kamu ihale sisteminin düzensiz bir yapı arz etmesine sebep olduğu, genel itibarıyla büyük meblağları içeren kamu ihalelerinin Kamu İhale Kurumunun denetimine tabi olacak şekilde 4734 sayılı Kanunda yer verilen usullere tabi olarak yapılması gerektiği,

- Hükümet tarafından ortaya konulan özelleştirme hedeflerinde son yıllarda ciddi sapmalar yaşandığı, 2013 yılı için 12,6 milyar TL olarak belirlenen özelleştirme gelir hedefinin, küresel ekonomik krizin devam eden etkileri de göz önüne alındığında gerçekleşme ihtimalinin düşük olduğu, diğer taraftan özelleştirmelerin kamunun finansman aracı olarak görülmemesi gerektiği, özelleştirme gelirlerinin özellikle yeni yatırım ve istihdam sağlayacak alanlara yönlendirilmesinin ülke ekonomisinde katma değer üretimine olumlu etki yapacağı,

- Kamu kurumlarında yaklaşık üç bin civarında hazine avukatının görevli olduğu, kamunun menfaatlerini savunan ve oldukça kapsamlı davalarda görev alan bu kişilerin mali ve özlük haklarının kamu kurumlarında sözleşmeli olarak istihdam edilen ve benzer işleri yürüten avukatlara göre geri kaldığı, söz konusu kadroların özlük haklarında bir takım iyileştirilmeler yapılması gerektiği, diğer taraftan 666 sayılı KHK'nın vergi dairelerinde çalışan personel arasında, özellikle vergi dairesi müdürleri aleyhine ücret dengesizliğine yol açtığı, Bakanlıklar düzeyindeki ücret dengesinin kadroların yetki ve sorumlulukları çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerektiği,

- Kamu idarelerinin dış denetimi TBMM adına yapmak ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamakla görevli olan Sayıştay'ın 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca 2011 yılı hesap ve işlemlerine yönelik "Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunu" TBMM'ye sunmadığı, mali yönetim sistemimizde hesap verebilirlik ve saydamlık ilkelerinin gerçekleştirilmesi için 5018 sayılı Kanun ile getirilen sisteme tam olarak uyulmasına hassasiyet gösterilmesi gerektiği,

- 5018 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan iç denetim birimlerinin kurumsallaşamadığı, 246 kamu idaresine toplam 730 iç denetçi atandığı, buna karşın son beş yılda toplam 563 denetim yapıldığı, bu birimlerin işlevini tam olarak yerine getiremediği, bu çerçevede kamuda iç denetim sisteminin ve mevzuat altyapısının oluşturulması sürecini yöneten İç Denetim Koordinasyon Kurulunun, 5018 sayılı Kanun tarafından kendisine verilen görev ve fonksiyonları yerine getirebilecek güçlü kurumsal yapıya bir an önce kavuşturulması gerektiği,

- Maliye Bakanlığı'nın e-Devlet uygulamaları konusunda son derece başarılı olduğu, özellikle Gelir İdaresi Başkanlığına ait internet sitesinin kullanıcı dostu bir yapıya sahip olduğu, bu alanda gösterilen başarılara karşın Bakanlığın e-haciz uygulamalarında bazı aksaklıklar yaşandığı, bu sistemde yaşanan aksaklıkların özel sektörde faaliyet gösteren mükellefleri zor durumda bıraktığı, sistemin daha işler hale getirilmesi gerektiği, benzer şekilde Bakanlığın kasıtlı olarak sahte fatura düzenleyen mükelleflerle, sehven sahte fatura düzenleyen kişileri ayıracak yapıya kavuşturulması gerektiği, söz konusu mükelleflerin ceza yaptırımı konusunda ayrıma tabi tutulmasının da hakkaniyete uygun olacağı,

- Merkezi yönetim kapsamındaki kamu kurumları bünyesinde yaklaşık 90 bin taşıt kullanıldığı, bu sayının özellikle son yıllarda artış eğilimine girdiği, artan bu sayının yanı sıra kamunun taşıt temin usulünde de bir standart olmadığı, bazı kurumların taşıtları doğrudan satın aldığı, diğer bazı kurumların ise kiralama yoluyla taşıt edindiği, bütçe disiplini açısından kamu taşıtlarının edinim ve kullanımını standarda kavuşturan yeni bir düzenlemenin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu,

- Kamu idarelerinin kesin hesaplarının incelenmesine gereken önemin verilemediği, kamu idarelerinin kesin hesapları ve faaliyet raporlarının görüşülmesine yönelik bir usulün acilen

belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu, 5018 sayılı Kanun ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile hazırlık aşaması detaylı bir şekilde düzenlenen kesin hesap kanun tasarısının Parlamentoda etkin bir şekilde görüşülebilmesi amacıyla TBMM İçtüzüğünde de düzenleme yapılması gerektiği,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilerin ardından Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Vergi sistemimizde dolaylı vergilerin payının yüksek olduğunun kabul edildiği, bu durumun adil gelir dağılımına olumsuz etki yaptığı; Bakanlığın vergi sistemimizde etkinlik, basitlik, eşitlik ve verimlilik ilkelerinin sağlanmasını öngören bir vergi reformu hazırlığında olduğu, bu kapsamda gelir ve kurumlar vergisini tek bir kanunda birleştiren yeni "Gelir Vergisi Kanunu" çalışmalarının tamamlanmak üzere olduğu, çalışmada vergi tabanını genişletmeye yönelik istisna ve muafiyetlerin kapsamının daraltılmasının öngörüldüğü, yatırım, üretim ve istihdamı teşvik eden bir sistemin oluşturulduğu, benzer şekilde Vergi Usul Kanununun da sadelik ve uygulanabilirlik ilkeleri çerçevesinde revize edileceği,

- Hükümetin kayıt dışı ekonomiye karşı yaptığı kararlı mücadele neticesinde kayıt dışı işlemlerin gayrisafi milli hasılaya oranının son on yılda yüzde 32' lerden yüzde 27,2' ye gerilediği, kayıt dışılıkla mücadeleye ara vermeden devam edileceği, bu kapsamda Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Stratejisi Eylem Planının ilgili kurumlarla koordinasyon içinde yürütüldüğü ve çok önemli çalışmaların yapıldığı,

- 2006 yılından itibaren kamu sektöründeki ücret sisteminin adil bir şekilde düzenlenmesine yönelik başlatılan çalışmaların kamu ücret sisteminin birçok birincil ve ikincil mevzuata dayanması sebebiyle yeterince hızlı bir şekilde tamamlanamadığı, ancak 2011 yılında kabul edilen 666 sayılı KHK ile yapılan düzenlemelerle bu amacın büyük ölçüde gerçekleştirildiği, buna ek olarak anılan KHK ile Maliye Bakanlığında görevli vergi dairesi müdür ve müdür yardımcılarının "uzlaşma ücretlerinde" artış sağlandığı, kamu ücret sisteminde aksaklıkların büyük ölçüde giderildiği ve var olan bazı adaletsizliklerin de giderilmeye çalışıldığı,

- Kamunun enerji, ulaştırma, haberleşme ve savunma sektörlerinde yaptığı alımların süreklilik arz ettiği, 4734 sayılı Kanundan istisna edilen kamu kurumlarına bakıldığında, bu kurumların genel olarak anılan sektörlerde faaliyet gösterdiğinin anlaşılacağı, AB direktiflerinde de bu sektörlerin kapsam dışında tutulduğu, bununla birlikte Kamu İhale Kanunu'nun gözden geçirilerek AB müktesebatına paralel, etkin ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasına yönelik çalışmaların yapıldığı,

- 2002 yılından itibaren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından kullanılan taşıtların sayısında önemli bir artış olmadığı, bu sürede kamu taşıt sayısında gerçekleşen artışın ise çoğunlukla emniyet ve sağlık hizmetlerinde kullanılmak üzere satın alınan taşıtlardan kaynaklandığı, kamu taşıt sistemimizde önceki dönemlerden gelen bazı yanlış uygulamaların var olduğu, bu kapsamda yanlış uygulamaların giderilmesi ve kamu taşıtlarının ediniminde, kullanımında ve elden çıkarılmasında kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını amaçlayan "Kamu Taşıt Kanunu" çalışmalarına devam edildiği,

- Özelleştirmenin kamu finansmanının bir aracı olarak görülmediği, aksine özelleştirme politikalarına; ekonomik büyümeye, kamunun istihdam ve finansman yükünün azaltılmasına katkı sağlayacak, orta ve uzun vadede yatırımları, istihdamı, rekabeti ve verimliliği artıracak bir politika olarak bakıldığı, bu çerçevede Hükümetin özelleştirme hedeflerini titizlikle belirlediği, 2012 yılında özelleştirme tahminlerindeki yaşanan sapmanın ise 12,8 milyar ABD doları değerindeki özelleştirme ihalesinin iptal edilmesinden kaynaklandığı,

hususları ifade edilmiştir.

4. KURUM BÜTÇELERİ ÜZERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

Komisyonumuzda, 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Tasarısının görüşmeleri sırasında kabul edilen önergeler doğrultusunda, kurumların kendi bütçeleri içinde toplam 2.082.000 TL ödenek aktarması yapılırken, toplam 57.990.000 TL tutarında yeni ödenek ilavesi yapılmıştır.

Komisyonumuzca yapılan ödenek aktarma ve ilaveleri kurumlar itibarıyla aşağıda yer almaktadır.

A) Türkiye Büyük Millet Meclisi

Yürütülen yasama faaliyetleri kapsamında pek çok temsilcinin katılımıyla çeşitli toplantılar organize eden Plan ve Bütçe Komisyonunun temsil, ağırlama ve organizasyon giderlerinin karşılanması amacıyla Komisyonun uzmanlık ve idari destek hizmetlerini yürüten TBMM Bütçe Başkanlığı bütçesinin altına (02.01.31.35-01.1.1.00-1-03.6) kodlu Temsil ve Tanıtma Giderleri tertibi açılarak 200.000 TL tutarında ödenek eklenmiştir.

Milletvekillerinin haberleşme hizmetlerinin sorunsuz şekilde yürütülmesi amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Haberleşme Yönetmeliği kapsamındaki hizmet alımlarının 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın Başkanlık Divanınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmesini ve hizmet bedellerinin TBMM'nin ilgili tertiplerinden karşılanmasını teminen TBMM Bütçe Teklifine bağlı (E) cetvelinin "Diğer Hususlar" bölümüne yeni bir üçüncü madde eklenmiştir.

TBMM'de hizmet sunumunun sorunsuz şekilde yürütülmesi amacıyla eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, çocuk bakımevi, kreş, spor tesisi ve benzeri sosyal tesislerin bakım, onarım, demirbaş, telefon, su, elektrik, doğalgaz giderleri ile hizmet alım giderlerinin TBMM bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanmasını teminen TBMM Bütçe Teklifine bağlı (E) cetvelinin "Diğer Hususlar" bölümüne yeni bir dördüncü madde eklenmiştir.

B) Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının personel taşıma hizmeti 26.12.2005 tarihinde kurulan Gümrük Çalışanları Tüketim ve Yardımlaşma Kooperatifinden karşılanmakta iken söz konusu Kooperatifin tasfiye aşamasına girmesi nedeniyle, merkez ve taşra birimlerinde devam etmekte olan personel taşıma hizmetinin sürekliliğinin sağlanabilmesi ve hizmet sunumunda problem yaşanmaması amacıyla Bakanlık bütçesinin (31.01.00.04-01.3.9.00-1-03.5) tertibine 5.150.000 TL ve (31.01.00.61-01.1.2.00-1-03.5) tertibine 2.640.000 TL olmak üzere toplam 7.790.000 TL ödenek eklenmiştir.

C) Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinde sehven (29.00.00.02-08.1.0.00-2-01.1) şeklinde yazılan tertip iptal edilerek, söz konusu tertipte yer alan 19.000 TL tutarındaki ödenek (29.00.00.02-08.1.0.00-1-01.1) tertibine eklenmiştir.

D) Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında 2013 yılı için istihdam edilmesi öngörülen 2200 adet sözleşmeli personelin 100 tanesinin geçici personel olarak istihdam edilmesi amacıyla Kurumun bütçesinin (32.75.00.61-01.3.2.00-1-01.2) tertibinden 1.726.000 TL ödenek düşülerek (32.75.00.61-01.3.2.00-1-01.4) tertibine eklenmiş ve (32.75.00.61-01.3.2.00-1-02.2) tertibinden 337.000 TL ödenek düşülerek (32.75.00.61-01.3.2.00-1-02.4) tertibine eklenmiştir.

E) Maliye Bakanlığı

Kamu idarelerinin 2013 yılında ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinin (12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6) kodlu Yedek Ödenek tertibine 50.000.000 TL yeni ödenek eklenmiştir.

5. BÜTÇE KANUNU TASARISININ MADDELERİ ÜZERİNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısının;

1) Giderlere ilişkin 1 inci maddesi; birinci fıkrasının genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin ödenek toplamına ilişkin (a) bendinde yer alan "396.647.014.350 Türk Lirası" ibaresinin Komisyon görüşmeleri sırasında kabul edilen önergelerle yapılan ödenek artışı doğrultusunda "396.705.004.350 Türk Lirası olarak değiştirilmesi suretiyle,

2) 2 nci ve 3 üncü maddeleri; aynen,

3) Bağlı cetvellere ilişkin 4 üncü maddesi;

a) Bağlı (E) işaretli cetveli; yatırımların teşvik edilmesi ve yabancı sermaye girişinin artırılmasını sağlamak üzere 9/1/2002 tarihli ve 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanununa göre kurulan endüstri bölgelerinin kuruluş aşamasını tamamlayarak bünyesindeki işletmelerin 2/3 oranında üretime geçmelerine kadar olan süre içinde endüstri bölgeleri işletme müdürlüklerinin cari giderlerinin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinden karşılanması ve söz konusu harcamalara ilişkin usul ve esasların Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken belirlenmesini teminen cetvelin sonuna yeni 80 inci sıranın eklenmesi suretiyle,

b) Bağlı (İ) işaretli cetveli; yükseköğretim kuramlarının öğretim üyesi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 2012 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 22 nci maddesinin beşinci fıkrasında yer alan ancak 29/6/2012 tarihli ve 6338 sayılı Kanun ile ilgili mevzuatına taşınmayan hükmün 2013 yılında da uygulanmasına imkân sağlayacak bir hükmün, cetvelin "II. Kamu Görevlilerine İlişkin Toplam Atama Sayısı Sınırları" bölümünün (a) sırasının "Kamu Görevlilerine İlişkin Toplam Atama Sayısı Sınırı" başlıklı sütununun sonuna ilave edilmesi suretiyle,

c) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan idarelerin Taşıt Kanununa göre 2013 yılında edinebilecekleri taşıtları gösterir (T) işaretli cetvelin;

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine ait kısmının; Danıştay Başkanlığı bölümüne hibe yoluyla karşılanmak üzere (T02) binek otomobili cinsinden 2 adet taşıtın eklenmesi,

- Özel bütçeli idarelere ait kısmının; tamamı hibe yoluyla karşılanmak üzere Sinop Üniversitesi bölümüne (T02) binek otomobil cinsinden 3 adet, (T05) minibüs (sürücü dâhil en fazla 15 kişilik) cinsinden 1 adet; tamamı hibe yoluyla karşılanmak üzere Erciyes Üniversitesi bölümüne (T02) binek otomobil cinsinden 2 adet, (T05) minibüs (sürücü dâhil en fazla 15 kişilik) cinsinden 2 adet; tamamı hibe yoluyla karşılanmak üzere Eskişehir Osmangazi Üniversitesi bölümüne (T02) binek otomobil cinsinden 5 adet, (T05) minibüs (sürücü dâhil en fazla 15 kişilik) cinsinden 1 adet, (T11b) otobüs (sürücü dâhil en az 41 kişilik) cinsinden 1 adet; Celal Bayar Üniversitesi bölümüne, hibe yoluyla karşılanmak üzere (T02) binek otomobil cinsinden 3 adet, (T05) minibüs (sürücü dâhil en fazla 15 kişilik) cinsinden 1 adet, (T15) ambulans (tıbbi donanımlı) 1 adet, (T11a) otobüs (sürücü dâhil en az 27 kişilik) cinsinden 3 adet; döner sermayeden karşılanmak üzere (T15) ambulans (tıbbi donanımlı) 1 adet taşıtın eklenmesi

- toplamda ise 26 adet taşıtın ilave edilmesi,

suretiyle,

4) 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15 inci maddeleri; aynen,

kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

BOŞ SAYFA

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU RAPORUNA EKLİ TABLOLAR

BOŞ SAYFA

(TABLO-1)
2012 İLE 2013 MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

(Milyon TL)	2012		2013	GSYH'YE ORANI (%)			ARTIŞ ORANI (%)	
	Bütçe Kanunu	Gerçekleşme Tahmini	Bütçe Kanunu Tasarısı*	2012 Bütçe	2012 Gerç. Tah.	2013 Tasarı	2013 Tasarı/2012 Bütçe	2013 Tasarı/2012 Ger. Tah.
1) MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GİDERLERİ**	350.948	362.668	403.988	24,6	25,3	25,7	15,1	11,4
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	300.698	313.668	350.988	21,1	21,9	22,3	16,7	11,9
Faiz Giderleri	50.250	49.000	53.000	3,5	3,4	3,4	5,5	8,2
2) MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ***	329.845	329.197	370.683	23,1	22,9	23,6	12,4	12,6
Vergi Gelirleri***	277.677	278.822	316.930	19,5	19,4	20,2	14,1	13,7
3) BÜTÇE AÇIĞI	-21.104	-33.472	-33.305	-1,5	-2,3	-2,1	57,8	-0,5
4) FAİZ DIŞI FAZLA	29.146	15.528	19.695	2,0	1,1	1,3	-32,4	26,8
5) GSYH	1.426.001	1.434.712	1.571.181					

* Hükümetin teklif ettiği ödenek
** Hazine yardımları ve gelirden ayrılan pay hariç
*** Red ve iadeler düşülmüştür

(TABLO-2)

(2012 - 2013) MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ GENEL BÜTÇELİ İDARELER, ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER İLE DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN BÜTÇE ÖDENEKLERİ VE GELİRLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

GİDER	2012 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu	2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı *	Artış %' si
A- GENEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖDENEKLERİ	344.512.858.921	396.647.014.350	15,13
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖDENEKLERİ	38.944.870.000	45.002.167.100	15,55
C- DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN ÖDENEKLERİ	2.027.897.000	2.363.741.000	16,56
D- TOPLAM	**385.485.625.921**	**444.012.922.450**	15,18
E- GELİRDEN AYRILAN PAYLAR (-)	1.158.996.400	1.237.605.000	6,78
F- HAZİNE YARDIMI (-)	33.378.311.650	38.787.638.450	16,21
G- MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**352.107.314.271**	**405.225.284.000**	15,09
H- MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**350.948.317.871**	**403.987.679.000**	15,11
GELİR VE NET FİNANSMAN			
I- GENEL BÜTÇELİ İDARELER	**322.884.924.000**	**362.960.518.000**	12,41
NET GENEL BÜTÇE GELİRLERİ (a-b)	322.884.924.000	362.960.518.000	12,41
GENEL BÜTÇELİ İDARELERİN GELİRLERİ (a)	347.053.688.000	393.920.654.000	13,50
RED VE İADELER (-) (b)	24.168.764.000	30.960.136.000	28,10
II- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER	**39.469.304.000**	**45.383.884.650**	14,99
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN GELİRİ (1+2)	39.469.304.000	45.383.884.650	14,99
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖZ GELİRİ (c+d) (1)	6.090.992.350	6.617.837.200	8,65
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI (c)	1.402.844.350	1.666.835.000	18,82
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (d)	4.688.148.000	4.951.002.200	5,61
HAZİNE YARDIMI (Özel Bütçe) (2)	33.378.311.650	38.766.047.450	16,14
III- DÜZENLEYİCİ DENETLEYİCİ KURUMLAR (Z+T)	**2.027.897.000**	**2.363.741.000**	16,56
DÜZENLEYİCİ DENETLEYİCİ KURUMLAR ÖZ GELİR (Z)	2.027.897.000	2.342.150.000	15,50
HAZİNE YARDIMI (DDK)	0	21.591.000	
IV- MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ (NET) (I+1+Z-E)	**329.844.816.950**	**370.682.900.200**	12,38
DENGE			
İ- FAİZ GİDERİ	50.250.000.000	53.000.000.000	5,47
J- FAİZ DIŞI BÜTÇE GİDERİ (H-İ)	300.698.317.871	350.987.679.000	16,72
K- FAİZ HARİÇ FAZLA (IV-J)	29.146.499.079	19.695.221.200	-32,43
L- BÜTÇE AÇIĞI (IV-H)	-21.103.500.921	-33.304.778.800	57,82
GSYH**	**1.434.712.000.000**	**1.571.181.000.000**	9,51
Bütçe Açığı/GSYH	**1,47%**	**2,12%**	44,11
Faiz Hariç Fazla/GSYH	**2,03%**	**1,25%**	-38,30

* Hükümetin teklif ettiği ödenek.

** 2012 yılına ilişkin GSYH verisi, 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı Milli Bütçe Tahmin Raporu gerçekleşme tahminidir.

TABLO 3-a
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI - GENEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

	İDARENİN ADI	Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	CUMHURBAŞKANLIĞI	157.560.000	0,035			157.560.000	0,035
02	TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	773.060.000	0,174	200.000		773.260.000	0,174
03	ANAYASA MAHKEMESİ	37.599.000	0,008			37.599.000	0,008
04	YARGITAY	143.286.000	0,032			143.286.000	0,032
05	DANIŞTAY	89.540.000	0,020			89.540.000	0,020
06	SAYIŞTAY	164.587.200	0,037			164.587.200	0,037
07	BAŞBAKANLIK	769.789.000	0,173			769.789.000	0,173
08	MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	995.569.000	0,224			995.569.000	0,224
09	MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	19.025.500	0,004			19.025.500	0,004
10	BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	154.117.500	0,035			154.117.500	0,035
11	HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	71.821.737.000	16,176			71.821.737.000	16,173
12	DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	4.604.649.000	1,037			4.604.649.000	1,037
13	AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	927.019.000	0,209			927.019.000	0,209
14	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	20.272.000	0,005			20.272.000	0,005
15	ADALET BAKANLIĞI	6.835.383.000	1,539			6.835.383.000	1,539
16	MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	20.359.914.000	4,585			20.359.914.000	4,585
17	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	2.888.763.000	0,651			2.888.763.000	0,651
18	JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	5.843.453.000	1,316			5.843.453.000	1,316
19	EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.777.121.000	3,328			14.777.121.000	3,328
20	SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	432.035.000	0,097			432.035.000	0,097
21	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	1.614.984.000	0,364			1.614.984.000	0,364
22	MALİYE BAKANLIĞI	99.166.766.250	22,334	50.000.000		99.216.766.250	22,343
23	GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	2.080.581.000	0,469			2.080.581.000	0,469
24	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	47.496.378.650	10,697			47.496.378.650	10,696
25	SAĞLIK BAKANLIĞI	2.490.208.650	0,561			2.490.208.650	0,561
26	TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	8.119.822.000	1,829			8.119.822.000	1,828
27	TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	6.077.407.000	1,369			6.077.407.000	1,369
28	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	32.113.411.650	7,233			32.113.411.650	7,232
29	DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	17.167.000	0,004			17.167.000	0,004
30	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	600.290.650	0,135			600.290.650	0,135
31	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.851.734.000	0,417			1.851.734.000	0,417
32	HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	50.859.000	0,011			50.859.000	0,011
33	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	14.732.738.500	3,318			14.732.738.500	3,318
34	AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	213.573.650	0,048			213.573.650	0,048
35	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	2.469.524.550	0,556			2.469.524.550	0,556
36	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	1.880.909.650	0,424			1.880.909.650	0,424
37	TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	657.446.000	0,148			657.446.000	0,148
38	EKONOMİ BAKANLIĞI	1.371.590.000	0,309			1.371.590.000	0,309
39	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	5.393.728.000	1,215			5.393.728.000	1,215
40	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	13.116.229.650	2,954			13.116.229.650	2,954
41	GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	503.438.650	0,113	7.790.000		511.228.650	0,115
42	KALKINMA BAKANLIĞI	1.198.247.650	0,270			1.198.247.650	0,270
43	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	239.745.000	0,054	2.063.000	2.063.000	239.745.000	0,054
44	ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	10.492.139.000	2,363			10.492.139.000	2,363
45	METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	193.016.000	0,043			193.016.000	0,043
46	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	10.690.599.000	2,408			10.690.599.000	2,407
	GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)	**396.647.014.350**	**89,332**	**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	**89,334**
	ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)	**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
	DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
	I+II+III SAYILI CETVELLERE TABİ İDARELER TOPLAMI	**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	
	ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI	**38.787.638.450**				**38.787.638.450**	
	GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	**1.237.605.000**				**1.237.605.000**	
	MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**405.225.284.000**				**405.283.274.000**	
	MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**403.987.679.000**				**404.045.669.000**	

TABLO 3-b
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI - ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELERİN ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

	İDARENİN ADI	Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	291.996.000	0,066			291.996.000	0,066
02	ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	8.266.300	0,002			8.266.300	0,002
03	ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	2.335.000	0,001			2.335.000	0,001
04	ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	3.873.000	0,001			3.873.000	0,001
05	TÜRK DİL KURUMU	12.793.000	0,003			12.793.000	0,003
06	TÜRK TARİH KURUMU	6.932.000	0,002			6.932.000	0,002
07	TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	11.730.000	0,003			11.730.000	0,003
08	TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	1.745.502.000	0,393			1.745.502.000	0,393
09	TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	10.675.000	0,002			10.675.000	0,002
10	TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	14.767.000	0,003			14.767.000	0,003
11	YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	5.328.558.000	1,200			5.328.558.000	1,200
12	SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	864.877.000	0,195			864.877.000	0,195
13	DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	173.695.000	0,039			173.695.000	0,039
14	DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	211.885.000	0,048			211.885.000	0,048
15	ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.988.874.000	0,448			1.988.874.000	0,448
16	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	420.344.000	0,095			420.344.000	0,095
17	TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	127.211.000	0,029			127.211.000	0,029
18	TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	8.615.000	0,002			8.615.000	0,002
19	TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	217.964.650	0,049			217.964.650	0,049
20	TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	41.736.000	0,009			41.736.000	0,009
21	ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	10.782.000	0,002			10.782.000	0,002
22	TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	121.513.000	0,027			121.513.000	0,027
23	SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	41.016.000	0,009			41.016.000	0,009
24	KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	457.948.650	0,103			457.948.650	0,103
25	TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	99.791.000	0,022			99.791.000	0,022
26	GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	96.511.000	0,022			96.511.000	0,022
27	ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.613.000	0,005			23.613.000	0,005
28	MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	335.080.000	0,075			335.080.000	0,075
29	CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	808.308.000	0,182			808.308.000	0,182
30	SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	21.620.000	0,005			21.620.000	0,005
31	MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	9.129.000	0,002			9.129.000	0,002
32	YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	167.211.000	0,038			167.211.000	0,038
33	KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.962.374.000	1,568			6.962.374.000	1,568
34	TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	18.987.000	0,004			18.987.000	0,004
35	DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.737.000	0,005			23.737.000	0,005
36	KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	104.665.000	0,024			104.665.000	0,024
37	DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.719.000	0,005			23.719.000	0,005
38	DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.873.363.000	1,998			8.873.363.000	1,998
39	TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	3.202.000	0,001			3.202.000	0,001
40	TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	79.208.000	0,018			79.208.000	0,018

ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER	**29.774.406.600**	**6,706**	**0**	**0**	**29.774.406.600**	**6,705**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**15.227.760.500**		**0**	**0**	**15.227.760.500**	
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)	**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)	**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI	**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 3-c
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

	İDARENİN ADI	Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
1	YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	33.882.000	0,008			33.882.000	0,008
2	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	518.557.000	0,117			518.557.000	0,117
3	ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	317.423.000	0,071			317.423.000	0,071
4	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	503.622.000	0,113			503.622.000	0,113
5	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	483.298.500	0,109			483.298.500	0,109
6	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	713.478.000	0,161			713.478.000	0,161
7	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	307.135.000	0,069			307.135.000	0,069
8	BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	169.577.000	0,038			169.577.000	0,038
9	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	340.288.000	0,077			340.288.000	0,077
10	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	177.744.000	0,040			177.744.000	0,040
11	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	95.385.000	0,021			95.385.000	0,021
12	EGE ÜNİVERSİTESİ	443.461.000	0,100			443.461.000	0,100
13	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	385.654.000	0,087			385.654.000	0,087
14	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	178.653.000	0,040			178.653.000	0,040
15	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	290.992.000	0,066			290.992.000	0,066
16	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	359.822.000	0,081			359.822.000	0,081
17	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	330.284.000	0,074			330.284.000	0,074
18	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	271.643.000	0,061			271.643.000	0,061
19	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	253.922.000	0,057			253.922.000	0,057
20	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	195.164.000	0,044			195.164.000	0,044
21	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	285.453.000	0,064			285.453.000	0,064
22	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	248.578.000	0,056			248.578.000	0,056
23	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	248.741.000	0,056			248.741.000	0,056
24	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	364.043.000	0,082			364.043.000	0,082
25	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	217.904.000	0,049			217.904.000	0,049
26	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	216.998.000	0,049			216.998.000	0,049
27	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	224.194.000	0,050			224.194.000	0,050
28	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	211.946.000	0,048			211.946.000	0,048
29	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	182.197.000	0,041			182.197.000	0,041
30	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	71.160.000	0,016			71.160.000	0,016
31	GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	61.851.000	0,014			61.851.000	0,014
32	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	138.228.000	0,031			138.228.000	0,031
33	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	242.669.000	0,055			242.669.000	0,055
34	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	159.519.000	0,036			159.519.000	0,036

TABLO 3-c
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

	İDARENİN ADI	Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
35	BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	131.612.000	0,030			131.612.000	0,030
36	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	203.792.000	0,046			203.792.000	0,046
37	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	181.668.000	0,041			181.668.000	0,041
38	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	148.323.000	0,033			148.323.000	0,033
39	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	215.569.000	0,049			215.569.000	0,049
40	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	198.992.000	0,045			198.992.000	0,045
41	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	174.329.000	0,039			174.329.000	0,039
42	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	131.032.000	0,030			131.032.000	0,030
43	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	144.728.000	0,033			144.728.000	0,033
44	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	156.839.000	0,035			156.839.000	0,035
45	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	107.834.000	0,024			107.834.000	0,024
46	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	157.906.000	0,036			157.906.000	0,036
47	NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	88.910.000	0,020			88.910.000	0,020
48	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	127.521.000	0,029			127.521.000	0,029
49	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	134.227.000	0,030			134.227.000	0,030
50	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	131.625.000	0,030			131.625.000	0,030
51	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	174.270.000	0,039			174.270.000	0,039
52	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	139.770.000	0,031			139.770.000	0,031
53	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	184.894.000	0,042			184.894.000	0,042
54	GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	52.892.000	0,012			52.892.000	0,012
55	AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	69.603.000	0,016			69.603.000	0,016
56	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	66.418.000	0,015			66.418.000	0,015
57	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	104.014.000	0,023			104.014.000	0,023
58	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	81.885.000	0,018			81.885.000	0,018
59	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	63.799.000	0,014			63.799.000	0,014
60	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	81.440.000	0,018			81.440.000	0,018
61	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	114.446.000	0,026			114.446.000	0,026
62	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	80.270.000	0,018			80.270.000	0,018
63	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	66.170.000	0,015			66.170.000	0,015
64	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	79.066.000	0,018			79.066.000	0,018
65	HİTİT ÜNİVERSİTESİ	58.871.000	0,013			58.871.000	0,013
66	BOZOK ÜNİVERSİTESİ	75.104.000	0,017			75.104.000	0,017
67	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	77.916.000	0,018			77.916.000	0,018
68	ORDU ÜNİVERSİTESİ	61.484.000	0,014			61.484.000	0,014
69	AMASYA ÜNİVERSİTESİ	52.908.000	0,012			52.908.000	0,012
70	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	50.934.000	0,011			50.934.000	0,011
71	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	52.030.000	0,012			52.030.000	0,012

TABLO 3-c
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

	İDARENİN ADI	Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
72	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	49.784.000	0,011			49.784.000	0,011
73	SİİRT ÜNİVERSİTESİ	46.963.000	0,011			46.963.000	0,011
74	NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	59.602.000	0,013			59.602.000	0,013
75	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	90.898.000	0,020			90.898.000	0,020
76	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	47.088.000	0,011			47.088.000	0,011
77	ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	65.776.000	0,015			65.776.000	0,015
78	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	49.189.000	0,011			49.189.000	0,011
79	BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	55.491.000	0,012			55.491.000	0,012
80	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	48.574.000	0,011			48.574.000	0,011
81	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	65.863.000	0,015			65.863.000	0,015
82	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	49.861.000	0,011			49.861.000	0,011
83	BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	57.880.000	0,013			57.880.000	0,013
84	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	53.938.000	0,012			53.938.000	0,012
85	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	55.449.000	0,012			55.449.000	0,012
86	BATMAN ÜNİVERSİTESİ	50.070.000	0,011			50.070.000	0,011
87	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	43.185.000	0,010			43.185.000	0,010
88	BARTIN ÜNİVERSİTESİ	48.652.000	0,011			48.652.000	0,011
89	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	39.004.000	0,009			39.004.000	0,009
90	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	67.551.000	0,015			67.551.000	0,015
91	HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	51.718.000	0,012			51.718.000	0,012
92	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	57.637.000	0,013			57.637.000	0,013
93	ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	45.601.000	0,010			45.601.000	0,010
94	TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	56.308.000	0,013			56.308.000	0,013
95	YALOVA ÜNİVERSİTESİ	50.431.000	0,011			50.431.000	0,011
96	TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	23.169.000	0,005			23.169.000	0,005
97	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	59.521.000	0,013			59.521.000	0,013
98	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	25.849.000	0,006			25.849.000	0,006
99	İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	40.171.000	0,009			40.171.000	0,009
100	İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	55.547.000	0,013			55.547.000	0,013
101	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	145.364.000	0,033			145.364.000	0,033
102	ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	47.723.000	0,011			47.723.000	0,011
103	ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	28.958.000	0,007			28.958.000	0,007
104	ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	28.389.000	0,006			28.389.000	0,006
	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**15.227.760.500**	**3,430**	**0**	**0**	**15.227.760.500**	**3,429**
	DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR	**29.774.406.600**		**0**	**0**	**29.774.406.600**	
	ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)	**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
	GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)	**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
	DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
	I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI	**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 3-d

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN ÖDENEKLERİNDE KOMİSYONUMUZCA YAPILAN EKLEME VE KESİNTİLER

İDARENİN ADI		Hükümetin Teklifi	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		Komisyonca Kabul Edilen Ödenek	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	162.000.000	0,036			162.000.000	0,036
02	BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	1.510.000.000	0,340			1.510.000.000	0,340
03	SERMAYE PİYASASI KURULU	95.510.000	0,022			95.510.000	0,022
04	BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	200.000.000	0,045			200.000.000	0,045
05	ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	137.290.000	0,031			137.290.000	0,031
06	KAMU İHALE KURUMU	105.000.000	0,024			105.000.000	0,024
07	REKABET KURUMU	57.400.000	0,013			57.400.000	0,013
08	TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	64.620.000	0,015			64.620.000	0,015
09	KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	31.921.000	0,007			31.921.000	0,007
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI		**2.363.741.000**	**0,5324**	**0**	**0**	**2.363.741.000**	**0,5323**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 4-a
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE ÖDENEKLERİNİN
FONKSİYONEL DAĞILIMI

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ	160.011.625.296	36,04	60.053.000	2.063.000	160.069.615.296	36,05
02	SAVUNMA HİZMETLERİ	20.420.041.449	4,60	0	0	20.420.041.449	4,60
03	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	28.750.664.300	6,48	0	0	28.750.664.300	6,47
04	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	52.360.804.479	11,79	0	0	52.360.804.479	11,79
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	532.440.017	0,12	0	0	532.440.017	0,12
06	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	6.244.294.671	1,41	0	0	6.244.294.671	1,41
07	SAĞLIK HİZMETLERİ	18.043.827.543	4,06	0	0	18.043.827.543	4,06
08	DİNLENME,KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	7.794.772.300	1,76	0	0	7.794.772.300	1,76
09	EĞİTİM HİZMETLERİ	63.510.827.700	14,30	0	0	63.510.827.700	14,30
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	86.343.624.695	19,45	0	0	86.343.624.695	19,44
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**	**100,00**	**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	**100,00**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI		**38.787.638.450**		**0**	**0**	**38.787.638.450**	
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR		**1.237.605.000**		**0**	**0**	**1.237.605.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)		**405.225.284.000**				**405.283.274.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)		**403.987.679.000**				**404.045.669.000**	

TABLO 4-b

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

GENEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖDENEKLERİNİN FONKSİYONEL DAĞILIMI

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ	155.704.958.545	35,07	60.053.000	2.063.000	155.762.948.545	35,08
02	SAVUNMA HİZMETLERİ	20.367.304.700	4,59			20.367.304.700	4,59
03	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	27.398.530.500	6,17			27.398.530.500	6,17
04	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	32.548.219.630	7,33			32.548.219.630	7,33
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	472.158.600	0,11			472.158.600	0,11
06	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	5.294.032.300	1,19			5.294.032.300	1,19
07	SAĞLIK HİZMETLERİ	16.633.022.450	3,75			16.633.022.450	3,75
08	DİNLENME,KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	6.039.709.010	1,36			6.039.709.010	1,36
09	EĞİTİM HİZMETLERİ	45.902.240.020	10,34			45.902.240.020	10,34
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	86.286.838.595	19,43			86.286.838.595	19,43
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**	**89,332**	**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	**89,334**
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI		**38.787.638.450**		**0**	**0**	**38.787.638.450**	
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR		**1.237.605.000**		**0**	**0**	**1.237.605.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)		**405.225.284.000**				**405.283.274.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)		**403.987.679.000**				**404.045.669.000**	

TABLO 4-c
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN ÖDENEKLERİNİN FONKSİYONEL DAĞILIMI

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ	3.929.207.751	0,88			3.929.207.751	0,88
02	SAVUNMA HİZMETLERİ	52.701.749	0,01			52.701.749	0,01
03	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	1.250.638.800	0,28			1.250.638.800	0,28
04	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	17.963.184.849	4,05			17.963.184.849	4,05
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	60.281.417	0,01			60.281.417	0,01
06	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	950.262.371	0,21			950.262.371	0,21
07	SAĞLIK HİZMETLERİ	1.410.805.093	0,32			1.410.805.093	0,32
08	DİNLENME,KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	1.719.711.290	0,39			1.719.711.290	0,39
09	EĞİTİM HİZMETLERİ	17.608.587.680	3,97			17.608.587.680	3,97
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	56.786.100	0,01			56.786.100	0,01
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**	**10,14**	**0**	**0**	**45.002.167.100**	**10,13**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 4-d

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR BÜTÇE ÖDENEKLERİNİN FONKSİYONEL DAĞILIMI

FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	GENEL KAMU HİZMETLERİ	377.459.000	0,09			377.459.000	0,08
02	SAVUNMA HİZMETLERİ	35.000	0,00			35.000	0,00
03	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	101.495.000	0,02			101.495.000	0,02
04	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	1.849.400.000	0,42			1.849.400.000	0,42
05	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	0	0,00			0	0,00
06	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	0	0,00			0	0,00
07	SAĞLIK HİZMETLERİ	0	0,00			0	0,00
08	DİNLENME,KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	35.352.000	0,01			35.352.000	0,01
09	EĞİTİM HİZMETLERİ	0	0,00			0	0,00
10	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	0	0,00			0	0,00
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**	**0,53**	**0**	**0**	**2.363.741.000**	**0,53**
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 5-a

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE ÖDENEKLERİNİN

EKONOMİK DAĞILIMI

EKONOMİK SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	PERSONEL GİDERLERİ	97.224.270.000	21,90	1.726.000	1.726.000	97.224.270.000	21,89
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	16.790.730.000	3,78	337.000	337.000	16.790.730.000	3,78
03	MAL VE HİZMET GİDERLERİ	33.436.007.000	7,53	7.990.000	0	33.443.997.000	7,53
04	FAİZ GİDERLERİ	53.000.000.000	11,94	0	0	53.000.000.000	11,94
05	CARİ TRANSFERLER	174.181.245.450	39,23	0	0	174.181.245.450	39,22
06	SERMAYE GİDERLERİ	33.488.724.000	7,54	0	0	33.488.724.000	7,54
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	22.234.358.000	5,01	0	0	22.234.358.000	5,01
08	BORÇ VERME	11.115.035.000	2,50	0	0	11.115.035.000	2,50
09	YEDEK ÖDENEKLER	2.542.553.000	0,57	50.000.000	0	2.592.553.000	0,58
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**	**100,00**	**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	**100,00**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI		**38.787.638.450**		**0**	**0**	**38.787.638.450**	
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR		**1.237.605.000**				**1.237.605.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)		**405.225.284.000**				**405.283.274.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)		**403.987.679.000**				**404.045.669.000**	

TABLO 5-b
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI
GENEL BÜTÇELİ İDARELER ÖDENEKLERİNİN EKONOMİK DAĞILIMI

EKONOMİK SINIFLANDIRMA		HÜKÜMET TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMINDAKİ
				Eklenen	Düşülen		
01	PERSONEL GİDERLERİ	84.102.396.700	18,94	1.726.000	1.726.000	84.102.396.700	18,94
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	14.555.353.000	3,28	337.000	337.000	14.555.353.000	3,28
03	MAL VE HİZMET GİDERLERİ	27.108.195.000	6,11	7.990.000		27.116.185.000	6,11
04	FAİZ GİDERLERİ	53.000.000.000	11,94			53.000.000.000	11,94
05	CARİ TRANSFERLER	169.808.609.650	38,24			169.808.609.650	38,24
06	SERMAYE GİDERLERİ	15.890.622.000	3,58			15.890.622.000	3,58
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	21.152.202.000	4,76			21.152.202.000	4,76
08	BORÇ VERME	8.487.083.000	1,91			8.487.083.000	1,91
09	YEDEK ÖDENEKLER	2.542.553.000	0,57	50.000.000		2.592.553.000	0,58
GENEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI		**396.647.014.350**	**89,33**	**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	**89,33**
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI		**38.787.638.450**		**0**	**0**	**38.787.638.450**	
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR		**1.237.605.000**		**0**	**0**	**1.237.605.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)		**405.225.284.000**				**405.283.274.000**	
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)		**403.987.679.000**				**404.045.669.000**	

TABLO 5-c
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER ÖDENEKLERİNİN EKONOMİK DAĞILIMI

EKONOMİK SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	PERSONEL GİDERLERİ	12.735.597.300	2,87			12.735.597.300	2,87
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	2.201.079.000	0,50			2.201.079.000	0,50
03	MAL VE HİZMET GİDERLERİ	5.919.142.000	1,33			5.919.142.000	1,33
04	FAİZ GİDERLERİ	0	0,00			0	0,00
05	CARİ TRANSFERLER	3.089.601.800	0,70			3.089.601.800	0,70
06	SERMAYE GİDERLERİ	17.346.639.000	3,91			17.346.639.000	3,91
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	1.082.156.000	0,24			1.082.156.000	0,24
08	BORÇ VERME	2.627.952.000	0,59			2.627.952.000	0,59
09	YEDEK ÖDENEKLER	0	0,00			0	0,00
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAMI		**45.002.167.100**	**10,14**	**0**	**0**	**45.002.167.100**	**10,13**
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)		**2.363.741.000**		**0**	**0**	**2.363.741.000**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 5-d

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR BÜTÇE ÖDENEKLERİNİN EKONOMİK DAĞILIMI

EKONOMİK SINIFLANDIRMA		HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)	KOMİSYONDA		KOMİSYONCA KABUL EDİLEN ÖDENEK	I+II+III SAYILI CETVELLER TOPLAMINDAKİ PAYI (%)
				Eklenen	Düşülen		
01	PERSONEL GİDERLERİ	386.276.000	0,09			386.276.000	0,09
02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	34.298.000	0,01			34.298.000	0,01
03	MAL VE HİZMET GİDERLERİ	408.670.000	0,09			408.670.000	0,09
04	FAİZ GİDERLERİ	0	0,00			0	0,00
05	CARİ TRANSFERLER	1.283.034.000	0,29			1.283.034.000	0,29
06	SERMAYE GİDERLERİ	251.463.000	0,06			251.463.000	0,06
07	SERMAYE TRANSFERLERİ	0	0,00			0	0,00
08	BORÇ VERME	0	0,00			0	0,00
09	YEDEK ÖDENEKLER	0	0,00			0	0,00
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI		**2.363.741.000**	**0,53**	**0**	**0**	**2.363.741.000**	**0,53**
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER (II SAYILI CETVEL)		**45.002.167.100**		**0**	**0**	**45.002.167.100**	
GENEL BÜTÇELİ İDARELER (I SAYILI CETVEL)		**396.647.014.350**		**60.053.000**	**2.063.000**	**396.705.004.350**	
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ İDARELER TOPLAMI		**444.012.922.450**		**60.053.000**	**2.063.000**	**444.070.912.450**	

TABLO 6
2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ

	TASARI	KOMİSYONDA			KOMİSYONCA KABUL EDİLEN
		EKLENEN	DÜŞÜLEN	NET EKLENEN	
I. GİDERLER					
A- Genel Bütçe İdarelerinin Ödenekleri	396.647.014.350	60.053.000	2.063.000	**57.990.000**	396.705.004.350
B- Özel Bütçeli İdarelerin Ödenekleri	45.002.167.100	0	0	**0**	45.002.167.100
C- Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Ödenekleri	2.363.741.000	0	0	**0**	2.363.741.000
D- Özel Bütçelere Hazine Yardımı	38.787.638.450			**0**	38.787.638.450
E- Gelirden Ayrılan Paylar	1.237.605.000			**0**	1.237.605.000
F- Merkezi Yönetim Bütçesi (A+B+C-D-E)	**403.987.679.000**	**60.053.000**	**2.063.000**	**57.990.000**	**404.045.669.000**
II. GELİRLER					
G- Genel Bütçe İdarelerinin Gelirleri	**362.960.518.000**	**0**	**0**	**0**	**362.960.518.000**
Vergi Gelirleri	347.890.019.000			**0**	347.890.019.000
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.233.225.000			**0**	9.233.225.000
Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler	2.046.203.000			**0**	2.046.203.000
Diğer Gelirler	25.163.320.000			**0**	25.163.320.000
Sermaye Gelirleri	9.302.153.000			**0**	9.302.153.000
Alacaklardan Tahsilat	285.734.000			**0**	285.734.000
Red ve İadeler(-)	30.960.136.000			**0**	30.960.136.000
H- Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	**45.383.884.650**	**0**	**0**	**0**	**45.383.884.650**
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri (1+2) (X)	45.383.884.650			**0**	45.383.884.650
Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri (a+b) (1)	6.617.837.200			**0**	6.617.837.200
Yükseköğretim Kurumları (a)	1.666.835.000			**0**	1.666.835.000
Diğer Özel Kurumlar(b)	4.951.002.200			**0**	4.951.002.200
Hazine Yardımı (-)(2)	38.766.047.450			**0**	38.766.047.450
I- Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlarının Gelirleri	**2.363.741.000**			**0**	**2.363.741.000**
DDK Gelirleri (c+e)	**2.363.741.000**				
Gelirden Ayrılan Pay Hariç DDK Gelirleri (c-d)(3)	1.104.545.000			**0**	1.104.545.000
DDK Öz gelirleri (c)	2.342.150.000			**0**	2.342.150.000
Gelirden Ayrılan Pay (d)	1.237.605.000			**0**	1.237.605.000
Hazine Yardımı (e)	21.591.000			**0**	21.591.000
III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE GELİRLERİ (NET) (G+1+3)	**370.682.900.200**	**0**	**0**	**0**	**370.682.900.200**
IV. DENGE					
J- Faiz Giderleri	53.000.000.000				53.000.000.000
K- Faiz Dışı Bütçe Gideri (F-J)	350.987.679.000	60.053.000	2.063.000	**57.990.000**	351.045.669.000
L- Faiz Dışı Fazlası (III-K)	19.695.221.200	-60.053.000	-2.063.000	**-57.990.000**	19.637.231.200
M- Bütçe Dengesi (F-III)	-33.304.778.800	-60.053.000	-2.063.000	**-57.990.000**	-33.362.768.800

TABLO 7-a
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
1	CUMHURBAŞKANLIĞI	138.700	157.560	168.896	177.585	13,60	7,19	5,14
2	TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	651.252	773.060	686.020	708.985	18,70	-11,26	3,35
3	ANAYASA MAHKEMESİ	24.718	37.599	40.436	43.357	52,11	7,55	7,22
4	YARGITAY	103.130	143.286	156.079	168.982	38,94	8,93	8,27
5	DANIŞTAY	70.742	89.540	97.798	106.241	26,57	9,22	8,63
6	SAYIŞTAY	142.162	164.587	176.166	193.280	15,77	7,04	9,71
7	BAŞBAKANLIK	861.757	769.789	844.072	631.737	-10,67	9,65	-25,16
8	MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	750.942	995.569	989.640	1.070.046	32,58	-0,60	8,12
9	MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	14.377	19.026	18.043	19.599	32,34	-5,17	8,62
10	BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	89.463	154.118	163.729	173.663	72,27	6,24	6,07
11	HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	64.705.201	71.821.737	73.530.918	75.888.646	11,00	2,38	3,21
12	DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	3.891.166	4.604.649	5.071.194	5.527.786	18,34	10,13	9,00
13	AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	767.861	927.019	1.036.710	1.119.647	20,73	11,83	8,00
14	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	19.123	20.272	21.292	22.574	6,01	5,03	6,02
15	ADALET BAKANLIĞI	5.277.312	6.835.383	7.769.531	8.183.936	29,52	13,67	5,33
16	MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	18.229.672	20.359.914	22.343.944	24.090.272	11,69	9,74	7,82
17	İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	2.585.387	2.888.763	2.700.766	2.929.720	11,73	-6,51	8,48
18	JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	4.913.982	5.843.453	6.343.194	6.865.176	18,91	8,55	8,23
19	EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	12.119.314	14.777.121	16.216.641	17.652.981	21,93	9,74	8,86
20	SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	375.997	432.035	457.190	491.953	14,90	5,82	7,60
21	DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	1.351.947	1.614.984	1.713.016	1.812.038	19,46	6,07	5,78
22	MALİYE BAKANLIĞI	88.573.596	99.166.766	109.208.694	119.700.288	11,96	10,13	9,61
23	GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.889.856	2.080.581	2.254.755	2.428.903	10,09	8,37	7,72
24	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	39.169.379	47.496.379	53.464.047	58.982.977	21,26	12,56	10,32
25	SAĞLIK BAKANLIĞI	14.357.938	2.490.209	2.641.533	2.836.027	-82,66	6,08	7,36
26	TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	0	8.119.822	8.957.692	9.838.437		10,32	9,83
27	TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	0	6.077.407	6.714.734	7.384.788		10,49	9,98
28	ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	31.551.963	32.113.412	34.689.747	36.122.822	1,78	8,02	4,13
29	DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	15.010	17.167	18.709	20.272	14,37	8,98	8,35
30	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	591.527	600.291	714.614	646.380	1,48	19,04	-9,55
31	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.705.076	1.851.734	2.011.113	2.178.029	8,60	8,61	8,30
32	HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	35.512	50.859	53.726	57.873	43,22	5,64	7,72
33	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	8.841.713	14.732.739	16.187.212	17.657.501	66,63	9,87	9,08
34	AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	151.171	213.574	226.150	238.769	41,28	5,89	5,58
35	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	2.236.131	2.469.525	2.620.640	2.771.671	10,44	6,12	5,76
36	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	929.814	1.880.910	1.552.498	1.589.940	102,29	-17,46	2,41
37	TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	644.503	657.446	663.770	657.520	2,01	0,96	-0,94
38	EKONOMİ BAKANLIĞI	1.279.980	1.371.590	1.452.998	1.473.638	7,16	5,94	1,42
39	GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	4.469.119	5.393.728	6.413.084	7.659.957	20,69	18,90	19,44
40	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	10.484.859	13.116.230	13.114.904	13.962.489	25,10	-0,01	6,46
41	GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	384.676	503.439	541.844	590.669	30,87	7,63	9,01
42	KALKINMA BAKANLIĞI	1.067.701	1.198.248	1.187.395	1.254.205		-0,91	5,63
43	TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU BAŞKANLIĞI	184.396	239.745	226.251	221.950	30,02	-5,63	-1,90
44	ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	9.674.067	10.492.139	10.956.403	12.498.821	8,46	4,42	14,08
45	METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	171.294	193.016	210.190	225.507	12,68	8,90	7,29
46	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	9.019.374	10.690.599	12.392.326	13.936.699	18,53	15,92	12,46
	TOPLAM	**344.512.860**	**396.647.014**	**429.020.303**	**462.814.336**	**15,13**	**8,16**	**7,88**

TABLO 7-b
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
1	YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	28.976	33.882	37.276	40.508	16,93	10,02	8,67
2	ANKARA ÜNİVERSİTESİ	451.828	518.557	557.800	600.904	14,77	7,57	7,73
3	ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	278.018	317.423	341.014	370.252	14,17	7,43	8,57
4	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	421.618	503.622	552.530	592.357	19,45	9,71	7,21
5	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	404.520	483.299	522.404	565.409	19,47	8,09	8,23
6	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	640.598	713.478	777.912	845.447	11,38	9,03	8,68
7	İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	273.168	307.135	331.453	360.384	12,43	7,92	8,73
8	BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	154.816	169.577	187.794	204.191	9,53	10,74	8,73
9	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	283.894	340.288	370.099	400.966	19,86	8,76	8,34
10	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	155.812	177.744	194.255	211.226	14,08	9,29	8,74
11	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	69.363	95.385	106.615	116.661	37,52	11,77	9,42
12	EGE ÜNİVERSİTESİ	393.697	443.461	479.205	521.578	12,64	8,06	8,84
13	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	328.843	385.654	408.168	444.562	17,28	5,84	8,92
14	TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	148.402	178.653	193.153	209.763	20,38	8,12	8,60
15	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	261.421	290.992	309.580	335.941	11,31	6,39	8,52
16	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	257.649	359.822	380.024	413.269	39,66	5,61	8,75
17	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	345.804	330.284	356.485	387.562	-4,49	7,93	8,72
18	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	234.340	271.643	294.342	318.184	15,92	8,36	8,10
19	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	215.262	253.922	265.611	292.218	17,96	4,60	10,02
20	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	159.825	195.164	210.188	229.954	22,11	7,70	9,40
21	ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	250.633	285.453	306.923	333.822	13,89	7,52	8,76
22	ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	215.183	248.578	270.960	294.971	15,52	9,00	8,86
23	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	216.663	248.741	266.215	289.205	14,81	7,02	8,64
24	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	310.299	364.043	390.392	418.680	17,32	7,24	7,25
25	İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	167.928	217.904	230.420	245.343	29,76	5,74	6,48
26	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	191.508	216.998	231.646	240.315	13,31	6,75	3,74
27	DİCLE ÜNİVERSİTESİ	200.792	224.194	243.108	264.002	11,65	8,44	8,59

TABLO 7-b
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
28	YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	179.199	211.946	230.122	242.635	18,27	8,58	5,44
29	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	157.468	182.197	198.925	213.317	15,70	9,18	7,23
30	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	61.072	71.160	76.676	83.432	16,52	7,75	8,81
31	GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	57.295	61.851	68.872	75.159	7,95	11,35	9,13
32	HARRAN ÜNİVERSİTESİ	126.301	138.228	168.996	181.682	9,44	22,26	7,51
33	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	203.621	242.669	255.248	278.112	19,18	5,18	8,96
34	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	135.259	159.519	169.980	184.084	17,94	6,56	8,30
35	BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	111.376	131.612	141.427	150.671	18,17	7,46	6,54
36	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	163.001	203.792	197.708	212.782	25,02	-2,99	7,62
37	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	164.192	181.668	201.092	214.075	10,64	10,69	6,46
38	BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	128.908	148.323	150.023	156.614	15,06	1,15	4,39
39	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	191.450	215.569	233.946	254.359	12,60	8,52	8,73
40	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	157.650	198.992	216.900	236.189	26,22	9,00	8,89
41	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	146.254	174.329	187.377	203.341	19,20	7,48	8,52
42	ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	110.905	131.032	141.868	153.442	18,15	8,27	8,16
43	MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	117.124	144.728	151.027	159.661	23,57	4,35	5,72
44	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	146.296	156.839	158.436	172.361	7,21	1,02	8,79
45	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	91.438	107.834	112.062	118.588	17,93	3,92	5,82
46	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	126.525	157.906	191.925	205.865	24,80	21,54	7,26
47	NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	74.179	88.910	98.666	107.217	19,86	10,97	8,67
48	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	103.228	127.521	138.723	150.672	23,53	8,78	8,61
49	GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	111.626	134.227	147.043	167.483	20,25	9,55	13,90
50	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	109.681	131.625	143.936	156.965	20,01	9,35	9,05
51	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	131.761	174.270	161.048	173.107	32,26	-7,59	7,49
52	KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	123.709	139.770	148.079	149.946	12,98	5,94	1,26
53	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	152.421	184.894	198.526	212.672	21,30	7,37	7,13
54	GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	47.495	52.892	57.704	62.611	11,36	9,10	8,50

TABLO 7-b
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
55	AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	61.872	69.603	77.038	83.910	12,50	10,68	8,92
56	KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	51.201	66.418	72.570	78.358	29,72	9,26	7,98
57	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	82.175	104.014	117.448	120.020	26,58	12,92	2,19
58	MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	66.813	81.885	89.844	96.445	22,56	9,72	7,35
59	UŞAK ÜNİVERSİTESİ	57.887	63.799	70.506	79.294	10,21	10,51	12,46
60	RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	70.246	81.440	89.064	96.898	15,94	9,36	8,80
61	NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	86.953	114.446	120.183	124.457	31,62	5,01	3,56
62	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	67.891	80.270	87.883	95.683	18,23	9,48	8,88
63	AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	55.965	66.170	72.509	79.062	18,23	9,58	9,04
64	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	60.017	79.066	85.873	95.187	31,74	8,61	10,85
65	HİTİT ÜNİVERSİTESİ	52.279	58.871	64.474	70.370	12,61	9,52	9,14
66	BOZOK ÜNİVERSİTESİ	55.048	75.104	79.943	86.450	36,43	6,44	8,14
67	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	77.475	77.916	82.667	89.540	0,57	6,10	8,31
68	ORDU ÜNİVERSİTESİ	53.830	61.484	67.074	72.981	14,22	9,09	8,81
69	AMASYA ÜNİVERSİTESİ	45.284	52.908	57.910	63.030	16,84	9,45	8,84
70	KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	45.106	50.934	55.944	60.754	12,92	9,84	8,60
71	AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	44.568	52.030	57.254	62.498	16,74	10,04	9,16
72	SİNOP ÜNİVERSİTESİ	45.018	49.784	55.443	60.451	10,59	11,37	9,03
73	SİİRT ÜNİVERSİTESİ	42.226	46.963	51.305	56.227	11,22	9,25	9,59
74	NEVüEHİR ÜNİVERSİTESİ	49.629	59.602	65.571	71.348	20,10	10,01	8,81
75	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	68.571	90.898	99.749	108.365	32,56	9,74	8,64
76	KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	43.286	47.088	51.514	56.264	8,78	9,40	9,22
77	ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	53.958	65.776	71.792	75.489	21,90	9,15	5,15
78	ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	42.002	49.189	53.779	58.218	17,11	9,33	8,25
79	BİLECİK üEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	48.421	55.491	60.686	66.179	14,60	9,36	9,05
80	BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	42.141	48.574	53.111	58.207	15,27	9,34	9,59
81	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	51.544	65.863	72.201	78.617	27,78	9,62	8,89

TABLO 7-b
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
82	OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	45.254	49.861	54.869	59.677	10,18	10,04	8,76
83	BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	46.648	57.880	63.382	69.093	24,08	9,51	9,01
84	MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	47.651	53.938	59.560	63.244	13,19	10,42	6,19
85	MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	43.679	55.449	60.553	66.320	26,95	9,20	9,52
86	BATMAN ÜNİVERSİTESİ	42.065	50.070	55.007	60.243	19,03	9,86	9,52
87	ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	35.036	43.185	47.292	51.162	23,26	9,51	8,18
88	BARTIN ÜNİVERSİTESİ	40.216	48.652	53.726	58.410	20,98	10,43	8,72
89	BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	35.352	39.004	43.598	47.445	10,33	11,78	8,82
90	GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	54.020	67.551	74.494	80.531	25,05	10,28	8,10
91	HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	43.868	51.718	56.662	61.383	17,89	9,56	8,33
92	IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	37.124	57.637	63.595	67.920	55,26	10,34	6,80
93	ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	38.017	45.601	50.059	54.633	19,95	9,78	9,14
94	TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	43.462	56.308	62.194	67.879	29,56	10,45	9,14
95	YALOVA ÜNİVERSİTESİ	38.955	50.431	56.326	61.349	29,46	11,69	8,92
96	TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	16.272	23.169	25.760	29.380	42,39	11,18	14,05
97	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	22.743	59.521	65.952	73.431	161,71	10,80	11,34
98	BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	15.653	25.849	28.209	31.999	65,14	9,13	13,44
99	İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	15.374	40.171	44.138	49.642	161,29	9,88	12,47
100	İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	20.146	55.547	61.110	66.676	175,72	10,01	9,11
101	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	15.498	145.364	178.633	193.778	837,95	22,89	8,48
102	ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	18.458	47.723	53.081	59.570	158,55	11,23	12,22
103	ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	16.412	28.958	32.130	36.831	76,44	10,95	14,63
104	ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	0	28.389	30.977	35.243		9,12	13,77
	TOPLAM	**12.743.603**	**15.227.761**	**16.466.549**	**17.814.857**	**19,49**	**8,14**	**8,19**

TABLO 7-c
ÖZEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ DİĞER İDARELERİN 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	İDARELER	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
1	ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	232.559	291.996	314.790	338.208	25,56	7,81	7,44
2	ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	8.001	8.266	8.982	9.718	3,31	8,66	8,19
3	ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	2.393	2.335	2.515	2.701	-2,42	7,71	7,40
4	ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	3.169	3.873	4.151	4.443	22,22	7,18	7,03
5	TÜRK DİL KURUMU	13.825	12.793	13.692	14.692	-7,46	7,03	7,30
6	TÜRK TARİH KURUMU	6.811	6.932	7.431	8.006	1,78	7,20	7,74
7	TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	10.664	11.730	12.839	14.072	10,00	9,45	9,60
8	TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	1.609.394	1.745.502	1.874.835	1.981.956	8,46	7,41	5,71
9	TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI	8.591	10.675	11.050	11.722	24,26	3,51	6,08
10	TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI	11.767	14.767	18.989	19.750	25,50	28,59	4,01
11	YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	4.449.878	5.328.558	6.348.557	7.592.893	19,75	19,14	19,60
12	SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	731.341	864.877	932.941	1.009.207	18,26	7,87	8,17
13	DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	147.714	173.695	188.946	204.653	17,59	8,78	8,31
14	DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	178.182	211.885	231.833	252.080	18,91	9,41	8,73
15	ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.862.299	1.988.874	2.335.380	2.544.402	6,80	17,42	8,95
16	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	394.523	420.344	459.379	503.275	6,54	9,29	9,56
17	HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	121.403	127.211	130.483	145.177	4,78	2,57	11,26
18	TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	7.665	8.615	9.468	10.237	12,39	9,90	8,12
19	TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	220.836	217.965	224.851	233.110	-1,30	3,16	3,67
20	TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	40.956	41.736	41.972	44.938	1,90	0,57	7,07
21	ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	9.420	10.782	12.484	13.610	14,46	15,79	9,02
22	TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	102.439	121.513	121.518	131.471	18,62	0,00	8,19
23	SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	33.919	41.016	45.051	48.668	20,92	9,84	8,03
24	KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞL. GELİŞTİRME VE DEST. İDARESİ BAŞKANLIĞI	422.038	457.949	486.536	516.854	8,51	6,24	6,23
25	TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	86.243	99.791	105.993	112.042	15,71	6,21	5,71
26	GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	70.854	96.511	69.466	74.142	36,21	-28,02	6,73
27	ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	20.629	23.613	25.395	27.568	14,47	7,55	8,56
28	MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	358.824	335.080	416.870	323.876	-6,62	24,41	-22,31
29	CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	772.457	808.308	870.892	912.201	4,64	7,74	4,74
30	SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	17.672	21.620	24.351	26.120	22,34	12,63	7,26
31	MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	8.216	9.129	7.795	8.381	11,11	-14,61	7,52
32	YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	33.283	167.211	197.200	236.275	402,39	17,93	19,81
33	KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.185.358	6.962.374	8.141.503	9.890.904	12,56	16,94	21,49
34	TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI	25.204	18.987	20.825	22.791	-24,67	9,68	9,44
35	DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.108	23.737	19.467	20.212	477,82	-17,99	3,83
36	KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.108	104.665	104.304	109.322	2.447,83	-0,34	4,81
37	DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	4.108	23.719	19.442	20.181	477,39	-18,03	3,80
38	DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7.980.416	8.873.363	9.004.755	10.396.389	11,19	1,48	15,45
39	TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	0	3.202	3.424	3.658		6,93	6,83
40	TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	0	79.208	93.210	97.342		17,68	4,43
	TOPLAM	**26.201.267**	**29.774.407**	**32.963.565**	**37.937.247**	**13,64**	**10,71**	**15,09**
	ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER TOPLAM	**38.944.870**	**45.002.168**	**49.430.114**	**55.752.104**	**15,55**	**9,84**	**12,79**

TABLO 7-d
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN 2012 YILI BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ İLE (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE TEKLİFİ VE ARTIŞ ORANLARI

(BİN TL)

	KURUMLAR	2012 BAŞLANGIÇ ÖDENEĞİ	2013 TASARI	2014 BÜTÇE TEKLİFİ	2015 BÜTÇE TEKLİFİ	ARTIŞ %		
						2013/2012	2014/2013	2015/2014
1	RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	137.000	162.000	175.519	189.240	18,25	8,35	7,82
2	BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	1.342.000	1.510.000	1.665.300	1.841.100	12,52	10,28	10,56
3	SERMAYE PİYASASI KURULU	82.782	95.510	102.286	111.534	15,38	7,09	9,04
4	BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	165.000	200.000	202.012	182.320	21,21	1,01	-9,75
5	ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	115.585	137.290	139.825	146.015	18,78	1,85	4,43
6	KAMU İHALE KURUMU	89.000	105.000	111.000	117.000	17,98	5,71	5,41
7	REKABET KURUMU	46.760	57.400	62.061	67.365	22,75	8,12	8,55
8	TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	49.770	64.620	67.851	70.904	29,84	5,00	4,50
9	KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	0	31.921	35.760	37.884		12,03	5,94
	TOPLAM	**2.027.897**	**2.363.741**	**2.561.614**	**2.763.362**	**16,56**	**8,37**	**7,88**

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Lütfi Elvan	*Süreyya Sadi Bilgiç*	*Ahmet Öksüzkaya*
Karaman	Isparta	Kayseri
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Kâtip	Üye	Üye
Vedat Demiröz	*Mehmet Şükrü Erdinç*	*Necdet Ünüvar*
Bitlis	Adana	Adana
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
Ekrem Çelebi	*İzzet Çetin*	*Bülent Kuşoğlu*
Ağrı	Ankara	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Karşı oy yazımız ektedir)	(Muhalefet şerhi)
Üye	Üye	Üye
Sadık Badak	*Mehmet Günal*	*Haluk Ahmet Gümüş*
Antalya	Antalya	Balıkesir
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhi ektedir)	(Karşı oy yazısı ektedir)
Üye	Üye	Üye
Hüseyin Şahin	*Cahit Bağcı*	*Mehmet Yüksel*
Bursa	Çorum	Denizli
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
Cengiz Yavilioğlu	*Salih Koca*	*Kazım Kurt*
Erzurum	Eskişehir	Eskişehir
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Ayrışık oyum eklidir)
Üye	Üye	Üye
A. Nejat Koçer	*Feramuz Üstün*	*Adil Kurt*
Gaziantep	Gümüşhane	Hakkari
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhi var)
Üye	Üye	Üye
Ferit Mevlüt Aslanoğlu	*Aydın Ağan Ayaydın*	*Ahmet Baha Öğütken*
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Ayrışık oyum ektedir)	(Muhalefet şerhim vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
Müslim Sarı	*Musa Çam*	*Rahmi Aşkın Türeli*
İstanbul	İzmir	İzmir
(Muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhim ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
Ahmet Arslan	*Muzaffer Baştopçu*	*Mustafa Baloğlu*
Kars	Kocaeli	Konya
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Mustafa Kalaycı
Konya
(Muhalefet şerhi eklidir)

Üye
Uğur Aydemir
Manisa
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Ali Boğa
Muğla
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Mustafa Şahin
Malatya
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Recai Berber
Manisa
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Abdulkerim Gök
Şanlıurfa
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Ertuğrul Soysal
Yozgat
(Bu raporun özel sözcüsü)

Üye
Erkan Akçay
Manisa
(Muhalefet şerhi ektedir)

Üye
Sümer Oral
Manisa
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Hasip Kaplan
Şırnak
(Muhalefet şerhi ektedir)

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU RAPORUNA İLİŞKİN KARŞI GÖRÜŞLER

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUN TASARISI

KARŞI OY YAZISI

5 ARALIK 2012

İÇİNDEKİLER

I. BÜTÇE HAKKI 207

II. DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER 212

III. TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ MAKROEKONOMİK GELİŞMELER 219

1. BÜYÜMENİN KAYNAKLARI 227
2. EKONOMİNİN GENEL DENGESİ 235
3. DIŞ DENGE 245
4. PARA POLİTİKASI VE ENFLASYON 258

IV. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ 262

1. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ 264
2. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ 267
   A. BÜTÇE GİDER POLİTİKALARI 268
   B. BÜTÇE GELİR POLİTİKALARI 285

V. İSTİHDAM, ÇALIŞMA HAYATI VE YOKSULLUK 289

1. İSTİHDAM 291
2. ÇALIŞMA HAYATI 300
3. YOKSULLUK 315

VI. SEKTÖREL POLİTİKALAR 325

1. TARIM 325
2. ENERJİ 344
3. EĞİTİM 355
4. SAĞLIK 359
5. KENTLEŞME 368

VII. DİĞER POLİTİKA ALANLARI 380

1. ADALET 380
2. DIŞ POLİTİKA 387

I. BÜTÇE HAKKI

Anayasa, siyasal iktidarın yapısını, işleyişini, siyasal kurumların statülerini, görev ve yetkilerini belirleyen, vatandaşların hak ve özgürlüklerini tespit eden ve bunların hukuki güvencelerini içeren bir *"Toplum Sözleşmesi"*dir. Kişilerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınabilmesi için yasama ve yürütme organlarının yetkilerinin sınırlanması ihtiyacı sadece temel hak ve özgürlükler alanında değil, kamu harcamalarına ilişkin düzenlemeler alanında da gerekli olup, bu bağlamda çeşitli kurallar anayasalarda yer alır. Demokrasilerde kamu harcamalarının büyüklüğü ve kapsamı ile bu harcamaların yapılabilmesi için vatandaşlara getirilecek yükümlülüklere halk karar verir ki buna **"Bütçe Hakkı"** denilmektedir. Halk sahip olduğu ve sahip olmak üzere yüzyıllarca mücadele ettiği "Bütçe Hakkı"nı seçtiği temsilcileri aracılığıyla kullanır.

Kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanım meşruiyeti, parlamentoların varlık sebebiyle özdeş tutulan ulusal egemenliğin bütçe hakkına dayanır.[1] Çağdaş demokrasilerde Hükümetler politika önceliklerini amaç ve hedefler seti, kaynak-harcama yapısı, uygulama adımları ve benzeri açılardan ortaya koyarak Parlamentoya sunarlar ve Parlamentodan izin/onay isterler. İlgili dönemin sonunda Milletin Meclisince döneme ilişkin gerçekleşmeler ve yürütülen faaliyetler, bütçenin amaç ve hedeflerine ulaşma derecesi açısından değerlendirilir. Böylece, Hükümetin performansı; bütçenin amaç ve hedefleri ile gerçekleşmeler arasındaki açıklık ve meydana gelen sapmalar üzerinden müzakere edilir ve hesap verme sorumluluğu çerçevesinde Hükümetten hesap sorulur.

Ülkemizde 1982 Anayasası'nın 87, 160, 161, 162, 163 ve 164. maddelerinde bütçe hakkı çeşitli yönleri ile hüküm altına alınmıştır. Bu anayasal normlar, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu gibi kod düzenlemelerle somut ve uygulanabilir kılınır. Hatırlanacağı üzere, 2003 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve

[1] Günümüzde bütçe hakkı, dünya tarihinde demokrasi için vazgeçilmez bir kurum olarak çetin mücadelelerin ürünüdür. İngiltere'de Magna Carta (1215), Haklar Dilekçesi (1627), Haklar Yasası (1689), Fransa'da 1789 htilali, 1791 ve 1793 Anayasaları yaklaşık sekiz yüzyıllık tarihin bilinen uğraklarıdır. Bütçe hakkı bu uzun tarihsel süreçte demokrasinin gelişmesi açısından anahtar role sahip olmuştur. Öncelikle vergi toplanması temsil yeteneği sınırlı çevrelerin iznine tabi tutulmuştur. Daha sonra harcamaların yapılması temsil yeteneği kısmen güçlenen zeminlerce izne tabi kılınmış ve nihayet gelir ve harcamaların birlikte bütçe olarak her yıl için izin ve onaya tabi tutulması ve gerçekleşmelerin denetimi suretiyle bütçe hakkı bugünkü çehresine kavuşmuştur. 19-20. yüzyılın ilk yarısında bütçe hakkı hem birçok bütçe ilkesinin (önceden izin ilkesi, yıllık olma ilkesi, bütçe birliği ilkesi, genellik ilkesi, gelir ve giderlerin gayri safiliği ilkesi) oluşması ve yerleşmesiyle güçlenmiş, hem de tedrici olarak diğer devletlerce de bütçe hakkı benimsenen evrensel bir değer haline gelmiştir. Her ülke, kendi tarihsel koşulları içinde bütçe hakkının kurumsallaşma sürecine farklı bir uyarlanma deneyimi yaşamıştır.

Kontrol Kanunu CHP'nin de desteğiyle yürürlüğe girmiştir. Bazı eksikliklerine karşın kamu mali yönetiminde önemli bir adım sayılabilecek olan bu Kanunla bütçenin hazırlanması, kanunlaşması, uygulanması ve denetimi aşamalarına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede; 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK'nın 17 nci maddesiyle yapılan değişikliğe kadar merkezi yönetim bütçe hazırlama süreci, Kalkınma Bakanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Program (OVP) taslağının **Mayıs ayı sonuna kadar** Bakanlar Kurulu tarafından, OVP'de belirlenen önceliklerle uyumlu bir biçimde Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Orta Vadeli Malî Plan (OVMP) taslağının ise **Haziran ayının onbeşine kadar** Yüksek Planlama Kurulu (YPK) tarafından kabul edilmesi gerekmekteydi. AKP Hükümeti, 2006'dan 2011 yılına kadar her yıl OVP ve OVMP'yi gecikmeli olarak yayımlamıştır.

TABLO: OVP VE OVMP'NİN YAYIMLANMA TARİHLERİ

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
OVP	13.06.2006	21.06.2007	28.06.2008	16.09.2009	10.10.2010	13.10.2011
OVMP	15.07.2006	21.06.2007	08.07.2008	18.09.2009	10.10.2010	13.10.2011

Öte yandan, OVP ve OVMP'nin yayımlanmasındaki gecikmelerin de etkisiyle, 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı KHK'nın 17 nci maddesiyle 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu değiştirilmiş ve Orta Vadeli Programın (OVP) **Mayıs ayının sonu yerine en geç Eylül ayının ilk haftası sonuna kadar** kabul edilmesi, orta vadeli malî planın da **en geç Eylül ayının onbeşine kadar** Yüksek Planlama Kurulu tarafından kabul edilmesi hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte, 2006-2011 döneminde OVP ve OVMP'nin yayımlanmasında ortaya çıkan gecikme **yasa değişikliğine rağmen** bu yıl da tekrarlanmıştır.

TABLO: OVP VE OVMP'NİN 2012 YILI YAYIMLANMA TAKVİMİ

	2012
OVP	9.10.2102
OVMP	9.10.2012

Öte yandan, AKP hükümeti geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da Türkiye Büyük Millet Meclisinin (ve dolayısıyla milletin) bütçe hakkını zayıflatan ve içeriksizleştiren uygulamalarına devam etmiştir.

► Bütçe hakkının kullanımını zayıflatan önemli bir sorun 9 yıldır performans esaslı bütçeleme sisteminin gereklerinin yerine getirilmemesidir. Bilindiği gibi, bu sistemde sonuç veya çıktılar ile girdileri birlikte değerlendirmenin yanı sıra ödenekleri etkinlik, verimlilik ve ekonomiklik ölçütleri açısından analiz edebilmek amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, kamu idarelerince sunulan performans programları ve faaliyet raporlarının içerdiği eksikliklerin yanında **Sayıştay'ın dış denetim (özellikle performans denetimi sonuçlarını içeren) raporları da olmadığı için** sistem bir türlü işlerlik kazanamamaktadır.

Kamu idarelerinin açıkladıkları raporlara ve yayınladıkları verilere güven duyulabilmesi için de TBMM adına denetim görevi yapan Sayıştay ise bu raporları hazırlaması ve göndermesi gerekmektedir. Çünkü hükümete bağlı idarelerce yayımlanan veriler, siyasi ve yanıltıcı olabilir, hatalı olabilir. Ancak hepimizin malumu Sayıştay'ca düzenlenmesi gereken denetim raporlarını TBMM'ye göndermemiştir. Sayıştay'ca verilen 2011 yılı Kesin Hesap Kanun tasarısı için düzenlenen Genel Uygunluk Bildirimi ise, kamu idarelerinin faaliyetleriyle ilgili açıklamaları barındırmayan, sınırlı bir fonksiyonu olan bir rapordur. **Geçmiş yıllarda Hazine İşlemleri Raporları uygunluk bildirimleri ile birlikte gönderiliyor iken bu yıl bu rapor dahi gönderilmemiştir.** Sayıştay'dan bu denetim raporlarını tüm idareler için gerçekleştirerek çoğaltması beklenirken, geçmiş yıllardan daha geriye bir gidiş söz konusudur.

Bu durumun başlıca nedeni, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 6085 sayılı Sayıştay Kanununun hükümleri doğrultusunda TBMM'ye sunulması gereken aşağıdaki raporların Sayıştay tarafından sunulmamış olmasıdır.

1. Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu: 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 38 inci maddesine göre, bakanlıklar ve kamu idarelerinin düzenlilik ve performans denetimleri sonucunda denetim grup başkanlıklarınca düzenlenen denetim raporları sonuçları yer almaktadır. Bu rapor sunulmadığı için yönetim ve hesap verme sorumluluğu çerçevesinde kamu idarelerinin faaliyet raporları gerekli ve yeterli düzeyde parlamento tarafından değerlendirilememektedir.

Keza, aynı madde hükmüne göre, kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere kamu idarelerinin sermayesinin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yarısından fazlasına sahip bulundukları kuruluş ve ortaklıklarının denetimi sonuçlarını içeren raporlar da Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmamıştır.

2. Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu: Sayıştay Kanununun 39 uncu maddesine göre, kamu idareleri tarafından gönderilen idare faaliyet raporları, İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan mahallî idareler genel faaliyet raporu ve Maliye Bakanlığınca hazırlanan genel faaliyet raporu denetim grup başkanlıklarınca denetim sonuçları da dikkate alınarak değerlendirilir. Bunun sonucunda hazırlanacak faaliyet genel değerlendirme raporu da Sayıştay tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması gerekirken sunulmamıştır.

3. Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporu: Sayıştay Kanununun 40 ıncı maddesine göre, Maliye Bakanlığınca yayımlanan bir yıla ait malî istatistikler hazırlanma, yayımlanma, doğruluk, güvenilirlik ve önceden belirlenmiş standartlara uygunluk bakımından denetim grup başkanlıklarınca değerlendirilir. Bunun sonucunda düzenlenecek değerlendirme raporu, Sayıştay tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmak zorundadır. Bu rapor da sunulmamıştır.

►Bilindiği üzere, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 14 üncü maddesi "*Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri; kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tasarılarının getireceği malî yükü, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplar ve tasarılara eklerler. Sosyal güvenliğe yönelik kanun tasarılarında ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilir. Ayrıca, bu kanun tasarılarına Maliye Bakanlığı ile ilgisine göre Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı veya Hazine Müsteşarlığının görüşleri eklenir.*". hükmünü taşımaktadır. Bununla birlikte, söz konusu hükme rağmen bugüne kadar TBMM'ye sunulan **bu nitelikteki kanun tasarılarının eklerinde veya gerekçelerinde bu bilgiler yer almamıştır.**

►Hatırlanacağı üzere, AKP döneminde geçmiş yıllarda kabul edilen bütçe kanunları CHP tarafından Anayasaya aykırılık gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine götürülmüş ve Yüksek Mahkeme tarafından birçok iptal kararı verilmişti. Bu doğrultuda Hükümet bütçe kanunlarının Anayasaya aykırılık oluşturabilecek yönlerini zaman içinde azaltmıştır. **Ancak bu defa Tasarının E Cetvelinde, cetvelin amacının dışında düzenlemelere gidildiği ve hacminin olağan dışı arttığı görülmektedir.**

►Bütçe hakkının ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesinin ihlali anlamına gelen bir düzenleme alanı ise Maliye Bakanını aşırı yetkilendiren hükümlerdir (özellikle 6 ncı madde). Bu yetkilerle TBMM'nin kabul ettiği ödenek kompozisyonu yıl içinde önemli ölçüde değiştirilmektedir. Her yıl olduğu gibi, Anayasa ve 5018 sayılı Kanunun 21'inci maddesi kapsamında kanun koşulu aranan ve bu bağlamda Bakanlar Kuruluna bile tanınmayan yetkiler Tasarıda Maliye Bakanına verilmektedir. Bu aktarma yetkisi ile **yedek ödenek mekanizması kullanılarak** Meclis tarafından izin verilen öncelikler yıl içinde değiştirilmektedir.

►AKP döneminde bütçe harcaması-hizmet düzeyinde bir artış olup olmadığını anlayabilmek bütçeleri aynı baz üzerinde yıllar itibarıyla karşılaştırmanın mümkün olmaması nedeniyle oldukça zorlaşmıştır. Bu duruma yol açan birçok neden bulunmaktadır. Bu nedenlerden birincisi, merkezi yönetim içindeki kamu idareleri kapsamının değişmesidir. Bütçe kapsamında olmayan bir kamu idaresi bütçe kapsamına alındığında, aslında kamu harcaması itibarıyla bir artış olmamasına rağmen bütçe harcaması-hizmet düzeyi artmış gibi görülebilmektedir. Diğer bir neden, Hazine transferlerini, Hazine Müsteşarlığı yerine icrai-hizmet bakanlığının yapması durumunda, ilgili bakanlığın hizmet yeteneği güçlenmiş gibi görülebilmektedir. Bunun yanı sıra, özel gelir-özel ödenek uygulaması kaldırılan harcama ve gelirler de bütçe başlangıç ödeneklerinde görülür olmuştur. Ayrıca, hâsılat paylaşımı doğrultusunda[2] bütçe dışında doğrudan ilgili kamu idarelerine aktarılan gelirler, bütçe içine alınınca hem gelir hem de gider düzeyleri artabilmektedir. Çeşitli kamu alacağı yapılandırmalarıyla ilgili yıllar tahsilâtını olağan dışı artıran uygulamaları ayrıştırılarak gösterilmemektedir. Yeşil kart harcamaları ve primsiz rejim harcamalarının da ekonomik sınıflandırmaları değişmektedir. Bu değişiklikleri çoğaltmak mümkündür. Nihayet 2011 yılı içinde çıkarılan KHK'larla adeta devlet yeniden yapılandırılmış ve bütçe sınıflandırması doğrultusunda ödeneklerin dağılımı büyük ölçüde değişmiştir. AKP, mali saydamlık adına Parlamentonun sağlıklı değerlendirme yapabilmesini olanaklı kılacak teknik değişikliklerin kaynak-harcama dağılımları üzerindeki etkisini gösteren bilgileri TBMM'ye sunmamaktadır.

[2] 7258 Sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda 5583 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Şubat 2007'den itibaren işleyiş değişmiştir.

►Hükümet, bütçe hakkının kullanımında TBMM adına denetim yapan tarihi öneme sahip Sayıştay'ın üye seçimlerini her defasında **politize etmiştir**. Keza, Sayıştay Kanununda **denetimi (özellikle performans denetimini) içeriksizleştirecek** şekilde değişiklikler yapmıştır.

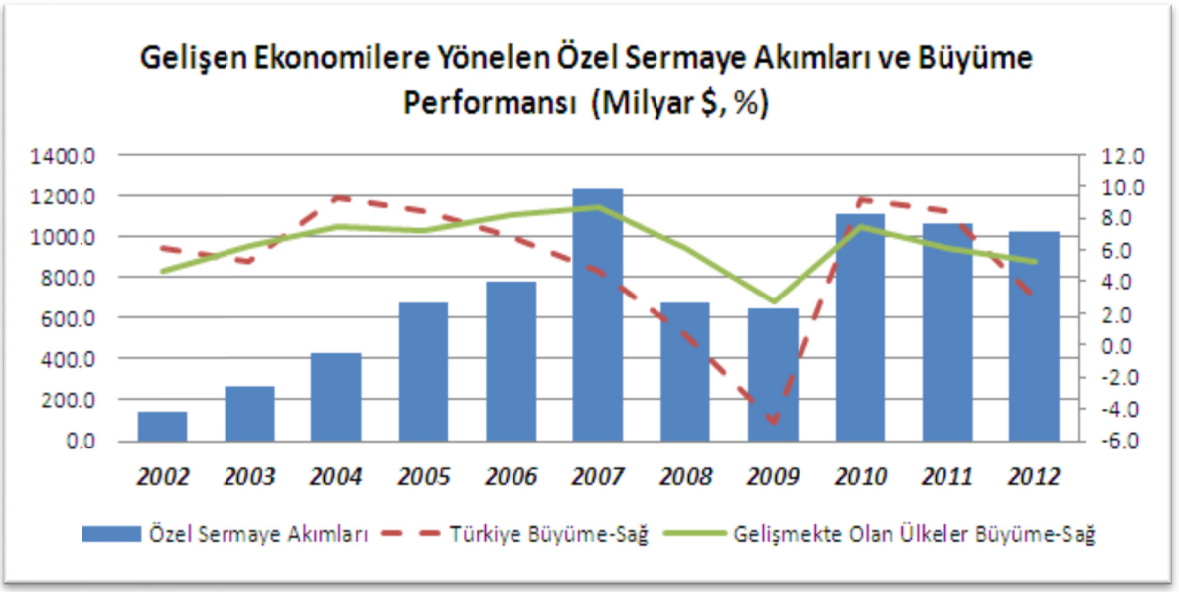
►5018 sayılı Kanunun gerekleri doğrultusunda TBMM bünyesinde oluşturulması beklenen ihtisaslaşma sağlanamamıştır. **Kesinhesap Komisyonunun (Kamu Hesapları Komisyonu) kurulmaması** kesinhesapların denetiminin yüzeyselleşmesine ve bütçenin gölgesinde kalmasına yol açmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde kamu idarelerinin kesinhesapları ve faaliyet raporlarını görüşülmesine yönelik bir çalışma yönteminin belirlenmesine acilen ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, Parlamentonun bütçe denetimi çalışmalarında mutlaka üniversite, sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin katılımı, görüş ve eleştirilerinden yararlanılması gerekmektedir.

►25 Mayıs 2010 tarihli Başbakanlığın Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesinin 4 üncü maddesine göre, kamu kurum ve kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin hazırlayacakları stratejik plan, performans programları ve faaliyet raporlarına kadın-erkek eşitliği yaklaşımını dâhil etmeleri, bu metinlerde istatistiksel veriler ile bilimsel araştırmalara ve bunlar için kullanılacak ödeneklere yer vermeleri hususları düzenlenmişti. Bununla birlikte, bu düzenlemeye ilişkin herhangi bir işlem yapılmamış olup, **genelge tamamen kâğıt üzerinde kalmıştır.** Toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme yaklaşımı en kısa zamanda bütçe sistemi ve sürecimize entegre edilmelidir. Kadın-erkek eşitsizliklerini Hükümet bir sorun olarak görüyorsa, cari devlet bütçesinin hazırlanması, kanunlaşması, uygulanması ve denetimi aşamalarının ve her aşamanın içerdiği mali kurum ve kuralların cinsiyet duyarlılığını içerecek biçimde dönüştürülmesi yönünde bir irade göstermelidir.

II. DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Dünya ekonomisi 2000'li yıllarda 1990'lı yıllardan farklı bir gelişim çizgisi izlemiştir. 2001'den itibaren Dünya ekonomisinde, özellikle gelişmiş ülkelerde resesyon endişesiyle gevşek tutulan para ve maliye politikaları sonucu, olağan dışı bir likidite artışı ve talep patlaması görülmüştür. Uluslararası piyasalarda likidite hacminin artması ve getiri düzeylerinin yüksek olması nedenleriyle gelişmekte olan ülkelere de önemli düzeyde sermaye

akışı olmuştur. Gelişmekte olan ülkelere yönelen özel sermaye miktarı 2002 yılında 200 milyar doların altında iken 2007 yılında 1,3 trilyon dolara ulaşmıştır.

Bununla birlikte, dünya ekonomisindeki bu canlılık ve hızlı büyüme dönemi, ABD ekonomisinde başlayan ve 2008 yılından itibaren de yayılarak önce gelişmiş ülkeleri ve sonra da gelişmekte olan ülkeleri etkileyen küresel kriz sonucunda kesintiye uğramıştır. Özellikle krizin en yoğun olarak yaşandığı 2009 yılında dünya ekonomisinin küçülmesi, dünya ticaret hacminin daralması, işsizliğin artması, kamu ve özel kesim borç stoklarında yüksek artışlar gibi bir dizi olumsuz gelişme ortaya çıkmıştır. Rakamlarla ifade edilecek olunursa 2009 yılında dünya ticaret hacmi yüzde 10,7 oranında daralırken, dünya ekonomisi yüzde 0,7, gelişmiş ülkeler ise yüzde 3,7 oranında küçülmüştür. Krizin ilk işaretleri ile birlikte uluslararası sermaye akımları yönünü hızla artan belirsizliklerin de etkisiyle gelişmekte olan ülkelerden tekrar merkez ülkelere çevirmiş ve bunun sonucunda gelişmekte olan ülkelere akan sermaye miktarı 2008 ve 2009 yıllarında sırasıyla 688 milyar dolar ve 690 milyar dolara gerilemiştir. 2010 yılında tekrar 1 trilyon doların üzerine yükselen uluslararası sermaye akımlarında 2011 ve 2012 yıllarında yavaşlama eğilimi gözlemlenmektedir.

2000'li yılları daha önceki dönemlerden farklı kılan temel bir özelliği vardır: 2000'li yıllarda ABD ekonomisinin yükselen cari işlemler açıkları, dünyanın geri kalan ülkelerinin (Türkiye gibi birkaç ülke hariç olmak üzere) cari işlemler fazlalarıyla kapatılmıştır. ABD ekonomisi yükselen kamu ve özel kesim açıkları sonucu adeta dünyanın tasarruflarını tek başına kullanır hale gelmiştir. Kuşkusuz ABD'nin bu motivasyonunun arkasında ABD

dolarının dünyanın rezerv parası olması ile ABD'nin yüksek teknolojiye dayalı ekonomisinin yapısal üstünlükleri yatmaktadır. Türkiye'nin dış kaynak kullanımına dayalı ekonomik modeli izleme konusunda ABD ile benzer bir yönelim içinde olması izleyen bölümlerde detaylı olarak ele alınacağı üzere ilginç bir gelişme olarak ortaya çıkmaktadır.

2009 yılında krizin olumsuz etkilerini azaltmaya ve piyasalarda güveni yeniden oluşturmaya yönelik olarak uygulamaya konulan genişletici maliye ve para politikası önlemleri ile finans sektörüne yönelik tedbirler, 2010 yılında küresel düzeyde belirgin bir toparlanma yaratmıştır. Öyle ki, 2009 yılında yüzde 0,7 oranında daralan dünya ekonomisi 2010 yılında yüzde 5,1, 2011 yılında yüzde 3,8 oranında büyümüştür. Bu süreçte, gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere kıyasla daha hızlı toparlanmıştır. Nitekim 2010 ve 2011 yıllarında gelişmiş ülkeler yüzde 3 ve yüzde 1,6 oranlarında büyürken, Çin ve Hindistan'ın da içinde olduğu yükselen ve gelişmekte olan ülkeler aynı yıllarda sırasıyla yüzde 7,4 ve yüzde 6,2 oranlarında büyümüşlerdir.

Son dönemde dünya ekonomisinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki ayrışmanın belirginleştiği, uluslararası ekonomik ve finansal politikalarda tam bir koordinasyonun oluşturulamadığı ve küresel ölçekte makroekonomik ve finansal istikrarın sağlanamadığı tüm bunların bir sonucu olarak belirsizliklerin artarak sürdüğü bir süreç yaşanmaktadır. Ancak dünya ekonomisinde artan belirsizlik ve olumsuzluklar neticesinde küresel büyüme beklentileri aşağı yönlü revize edilmiştir. Bu gelişmede özellikle bazı Avrupa Birliği ülkelerinin borçlarının sürdürülebilirliğine ve bunun finans sektörüne olası etkilerine dair artan kaygılar ile ABD'nin ekonomik performansının beklenenin altında kalması etkili olmuştur. Mevcut sorunların kısa vadede aşılabilmesine ve küresel büyümenin yeniden ivme kazanmasına ilişkin belirsizlikler halen devam etmektedir.

Bu çerçevede, 2012 yılında gelişmiş ekonomilerin yüzde 1,3 oranında büyümesi beklenmektedir. Gelişmiş ülkelerin içinde ABD ekonomisinin büyüme tahmini yüzde 2,2 iken AVRO Bölgesinin yüzde 0,4 oranında daralacağı tahmin edilmektedir. Öte yandan, gelişmiş ülkelere ilişkin büyüme performansının zayıflamasının ticaret ve finansman kanalıyla gelişmekte olan ülkelere de yansıdığı görülmektedir. 2012 yılında gelişmekte olan ekonomilerin yüzde 5,3 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda, büyüme hızlarının Çin'de yüzde 7,8, Hindistan'da ise yüzde 4,9 olması beklenmektedir.

2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren AVRO Bölgesi'nde kamu borçlarının sürdürülebilirliğine dair endişelerin artması ve ABD konut ve işgücü piyasalarındaki toparlanmanın öngörülenden daha yavaş olacağının anlaşılması küresel ekonomiye dair riskleri belirginleştirmiştir. Küresel ekonomiye ilişkin belirsizliklerin artması ve risk iştahındaki bozulmaya paralel olarak gelişmekte olan ülkelerden sermaye çıkışları gözlenmiştir.

Avrupa ülkelerindeki yüksek borç stoku ve bütçe açığı ile düşük büyüme performansları, söz konusu ülkelerdeki borçların çevrilebilirliğine ilişkin endişeleri daha da artırmıştır. Yunanistan'ın kamu borcunun ve bütçe performansının sanılandan daha olumsuz olduğunun anlaşılmasıyla başlayan ve giderek derinleşen kriz, bankacılık sektörü yoluyla diğer AB ülkelerine de yayılmıştır. Avrupa'da yaşanan sorunlar sonucu bazı ülke tahvillerindeki aşırı değer kayıpları ve artan kredi riski söz konusu ülke bankacılık sektörüne yönelik risklerin de artmasına yol açmıştır. Bankacılık sektörünün elinde bulundurduğu riskli ülkelere ait tahviller nedeniyle oluşan zararlar, finansal sektörün iç içe geçmiş yapısı dolayısıyla Avrupa genelinde bankaların mali yapılarında bozulmalara sebep olmuştur. AB bünyesinde krizin etkilerinin azaltılması ve yayılma hızının düşürülmesine yönelik bir takım tedbirler alınmış olsa da, bu tedbirler endişelerin giderilmesini sağlamakta yetersiz kalmıştır.

Gelişmiş ülke piyasalarında yaşanan sorunlar ve alınan politika tedbirleri gelişmekte olan ülkeleri de etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde iktisadi faaliyette yavaşlama ve finansal sektöre ilişkin sorunlar gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye girişlerini de olumsuz etkilemektedir. Nitekim sermaye çıkışları ile birlikte gelişmekte olan ülkelerin para birimlerinde değer kayıpları gerçekleşmiştir.

Bu gelişmeler paralelinde, gelişmekte olan ülke ekonomilerinde aşırı ısınma endişeleri yerini fiyat istikrarı ve finansal istikrar önceliklerinin koordineli bir biçimde ele alınmasına bırakmıştır. Küresel iktisadi faaliyetteki yavaşlamaya ilişkin endişelerin yeniden ortaya çıkması ve emtia fiyatlarındaki azalışa bağlı olarak, enflasyona ilişkin kaygıların azalması dolayısıyla, gelişmekte olan ülkelerde faiz oranları yatay seyretmiştir. Bu çerçevede, bazı gelişmekte olan ülkelerce zorunlu karşılık oranları genişletici yönde uygulanmakta, diğer makro riskleri azaltıcı tedbirler de aktif olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Görüldüğü üzere, küresel ekonomiye dair belirsizlikler önemini korumaya devam etmektedir. Özellikle AVRO bölgesi ülkelerinin kamu borcuna ilişkin giderek artan sorunlar küresel ekonomiye dair riskleri canlı tutmaktadır. AVRO bölgesi ülkelerinde kamu borcunun sürdürülebilirliğine ilişkin endişeler daha da artmış ve sorunların bölge bankacılık sektörüne sirayet edeceği yönündeki algılamalar güçlenmiştir. AVRO Bölgesi bankacılık sektöründeki sorunların giderilememesi ve bu durumun bir yayılma etkisiyle birlikte küresel sorunları daha da derinleştirmesi önemli bir risk unsuru olarak ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan, BRIC ülkelerinin rekabet şartlarını ağırlaştırdığı ve gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin pazarlardaki ağırlıklarını arttığı bilinmektedir. Bu ülkeler içinde Çin, özellikle hızlı ekonomik büyümesi ve dünya mal pazarlarında liderliği kazanması sonucunda dünyanın gündemine tüm ağırlığıyla etkili olarak yerleşmiştir. Artık bu ülkenin mevcut ekonomik gücü ve 5-6 yılda milli gelirini ikiye katlayabilme yeteneği sayesinde - her ne kadar dünya ile entegre bir gelişim çizgisi üzerinde olsa da- ikinci bir ekonomik kutbu oluşturduğu kabul edilmektedir.

Dünya'nın belli bölgelerinde yoğunlaşan rekabet ve üretim gücü, önümüzdeki dönemde, tüm "gelişmiş ülkeler" ve "gelişmekte olan ülkeler" açısından daha temel önlemlerin alınması gereğini gündeme getirecektir. Sözü geçen önlem ve stratejilerin de bu ülkeler arasında bölgesel entegrasyon oluşumları olarak ortaya çıkması ihtimali yükselmektedir.

Ekonomik yaşamda tanık olduğumuz bu hızlı gelişmeler Türkiye'nin üretim yapısına ve biçimine etki edecek güçtedir ve uygulamada da Türkiye yıllardır bu güçlü etki altındadır. Bahsi geçen nedenle ülkemizde birçok sektörde üretim alanları kapanmış, içeride ve ihracata yönelik üretimde daha dışa bağımlı bir çizgi izlenir olmuştur. Bu gelişmelerin, Türkiye açısından stratejik tercihler yapıldığında, özellikle Karadeniz ve Balkan ülkeleri arasında yüksek potansiyeller doğuracağı beklenmelidir. Diğer bir potansiyel grubu oluşturan Doğu ve Güney Akdeniz ülkelerinin, siyasi ve idari yapılarındaki değişimlerin ancak uzun bir süreç içinde dengeli yapılara dönüşebilecekleri göz önünde tutulmalıdır. Suriye politikası bölgeye ilişkin dış ticaret performansını çok olumsuz etkilemekte ve açığa çıkan zararlar giderek artmaktadır.

Hükümetin izlediği yönelişlerin tersine, bölgesel ekonomik entegrasyon oluşum ve hareketleri daha yoğun olarak Türkiye'nin gündemine sokulmalıdır. Ancak bu tür kararlar alınırken entegrasyon ihtiyaçları ile ülkelerin ekonomik olarak entegre olabilme süreç, hız ve potansiyel yetenekleri arasındaki uyumluluğa önem verilmelidir.

Küresel krizin ilk ipuçlarının ortaya çıkmasından bu yana yaklaşık beş yıllık bir süre geçmiş olmasına rağmen dünya ekonomisinde henüz bir toparlanma gözükmemektedir. Nitekim IMF dünya ekonomindeki toparlanmanın en erken 2018 yılında başlayabileceğini öngörmektedir.

Amerikan ekonomisinde kısmi bir toparlanma söz konusu olsa da 2013 yılından itibaren otomatik olarak devreye girecek olan mali sıkılaştırma piyasaların korkulu rüyası olmaya devam etmektedir. Kamu maliyesine ilişkin sorunlar sebebiyle bazı kamu harcamaların kısılması ve vergi oranlarının arttırılması süreci olarak adlandırılan "Mali Uçurum", yeni bir önlem alınmadığı takdirde ABD ekonomisini ve dolayısıyla dünya ekonomisini 2013 yılında ciddi bir biçimde zorlayacak gibi görünmektedir. Kamu maliyesine ilişkin sorunlar ve tüketici güveni ile istihdam piyasasındaki yapısal sorunların ABD ekonomisinin bu yıl beklenenden daha az büyümesine neden olması beklenmektedir. Bu sorunlu yapıya gelecek yıla ilişkin "Mali Uçurum"la ilgili kaygılar da eklenince 2013'te ABD ekonomisinin çok olumlu sinyaller vermediği görülmektedir. Zira 2012 yılında yüzde 2,2 büyümesi beklenen ABD'nin en iyimser tahminlerle bile 2013 yılında yüzde 2 civarında büyüyeceği öngörülmektedir. Bununla birlikte, ABD'nin GSYH'nin yüzde 8,1'ine ulaşan bütçe açığının 2013 yılında yüzde 6,8'e indirilmesinin programlanması bu iyimserliği tartışmalı kılmaktadır.

AVRO bölgesindeki sorunlar ise daha derindir ve önümüzdeki yıl daha da derinleşecektir. Euro Bölgesi'nde kamu borçlarının sürdürülebilirliğine dair endişeler artarak devam etmektedir. Atılan mali adımlara ve bankacılık sistemine ilişkin birlik düzeyinde alınan bazı önlemlere rağmen, Avrupa Birliği ülkeleri toparlanmaya destekleyecek psikolojik ortamdan çok uzaktadır. Tüm bu gelişmeler AVRO bölgesinin bu yıl küçüleceğini işaret etmektedir. Nitekim başta yapılan tahminler belirli zamanlarda revize edilmiştir. Yapılan son tahminlere göre AVRO bölgesinin 2013 yılında sadece yüzde 0,2 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. AVRO bölgesinde GSYH'nin yüzde 3,3 olan bütçe açığının 2013 yılında yüzde 2,8'e indirilmesi beklenmektedir.

ABD ve AVRO alanındaki bu gelişmeler gelişmiş ülkelerin toplam büyümelerine ilişkin rakamları da aşağıya çekmektedir. Gelişmiş ekonomilerin 2013 yılında sadece yüzde 1,5 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Bu rakamın 2010 yılında yüzde 3, 2011 yılında yüzde 1,6, 2012 yılında ise yüzde 1,3 olduğu düşünüldüğünde gelişmiş ülke ekonomilerinin sürekli bir büyüme performansı kaybı ile karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Rakamların sürekli aşağı yönlü revize edildiği bu konjonktür, gelecek yıla ilişkin büyüme tahminlerinin daha da aşağılara doğru çekilebilme ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler için de benzer bir durum söz konusudur. Vardığımız noktada kriz ilk ortaya çıktığında bu krizin gelişmiş ülkelere özgü bir kriz olduğu ve gelişmekte olan ülkelerin güçlü iç talepleri sayesinde bundan etkilenmeyeceğine ilişkin düşünceler artık geçersizleşmiştir. Ayrışma teorisi olarak adlandırılan bu yaklaşıma göre gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranları düşmeyecek, o ülkeler yüksek büyümeler kaydetmeye devam edecekler ve dünya ekonomisinin büyümesinin sürükleyicisi olacaklardı. Ancak bugün bu ülkelerin de gelişmiş ekonomiler kadar olmasa da krizin etkilerinden kendilerini kurtaramadıkları anlaşılmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin 2012 yılında yüzde 5,3, 2013 yılında ise yüzde 5,6 oranlarında büyümesi beklenmektedir. Diğer bir ifadeyle, tahminler gerçek olsa bile -ki sürekli revize edilmektedir. Geçtiğimiz aylarda gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızı 2012 yılı için yüzde 6,1'den yüzde 5,3'e, 2013 yılı için ise yüzde 6,5'den yüzde 5,6'ya çekilmiştir- gelişmekte olan ülkelerde de gelecek yıl güçlü bir toparlanma beklenmemektedir.

Gelişmekte olan ülkeler açısından kayda değer bir başka husus ise bütün gelişmekte olan ülkeler açısından en önemli ağırlığa sahip olan Çin ve Hindistan ekonomisinde de ciddi bir performans kaybının söz konusu olmasıdır.

Bütün bu gelişmelerin neticesinde dünya ekonomisinin büyüme oranının 2012 yılında sadece yüzde 3,3 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Beklenti daha birkaç ay öncesine kadar yüzde 4'tü. Benzer bir şekilde 2013 beklentisi yüzde 4,1 iken yüzde 3,6'ya çekilmiş bulunmaktadır.

Sonuç olarak, başta AVRO bölgesi ülkeleri olmak üzere dünyanın gelişmiş ekonomilerinde bir toparlanma eğiliminin görülmemesi, dünya ekonomisinin beklenen büyüme oranlarını aşağıya çekmektedir. Gelişmekte olan ülke ekonomileri de bu sürecin çok dışında kalamamaktadırlar. Bu durum Türkiye ekonomisi açısından gelecek dönemde güçlü bir dış talebin söz konusu olamayacağı anlamına gelmektedir. Nitekim dünya ticaret hacmine ilişkin beklentiler de bu tabloyu tamamlamaktadır; 2010 yılında yüzde 12,6 oranında büyüyen dünya dış ticaret hacmi 2011 yılında bu seviyenin yarısının da altına düşerek yüzde 5,8 seviyesine gerilemiştir. Bu yıla ilişkin beklenti ise sadece yüzde 3,2'dir. 2013 yılında dünya dış ticaret hacminin yüzde 4,5 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Dünya ticaret hacmindeki bu performans kaybı Türkiye ekonomisinin ihracat performansını ciddi biçimde etkileyecek gibi görünmektedir.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı, içinde bulunduğumuz Dünya şartlarını ve giderek daha da yükselmesi beklenen küresel rekabet şartlarını yeterince kavrayamamıştır. Özellikle ABD ve Avro alanında iç talebin seyri dünyanın geri kalan ekonomilerinin özellikle mal ve hizmet ihracat performansı açısından önem taşıyan konuların başında gelmektedir. Öte yandan, toparlanmada etkili olan yüksek kamu harcamalarının devam edip edemeyeceği önem taşımaktadır. Hatırlanacağı üzere, gelişmiş ülkelerde krizin ilk aşamasında finansal kurumlara yönelik sermaye destekleri, ardından toplam talebi desteklemeye yönelik tedbirler yüksek bütçe açıklarına yol açmıştır. Bu bütçe açıkları, artan kamu harcamaları ve azalan kamu gelirlerinden kaynaklanmış olup, borç stoklarında hızlı yükselmelere yol açmıştır. Bu gelişmeler, önümüzdeki dönemde, Hükümetlerin maliye politikası alanındaki hareket yeteneklerinin güçlü olamayacağına ve sıkılaştırmaya işaret etmektedir. Dünya ekonomisinde borç geri ödemelerindeki aksamalar, petrol fiyatlarının artması, korumacı eğilimlerin güçlenerek dünya ticaret hacmini olumsuz etkilemesi, kredi hacminin daralması, küresel ölçekte fiyatlar genel seviyesinin ve dolayısıyla faizlerin yükselmesi gibi riskler Türkiye ekonomisinin yakıcı temel tartışma gündemlerini oluşturmaktadır.

III. TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Türkiye ekonomisinin makroekonomik dengeleri orta-uzun dönem eğilimleri açısından incelendiğinde, ülkemizde iktisadi faaliyetlerin önemli ölçüde dalgalanmalar gösterdiği ve hızlı büyüme dönemlerinin finansal ve reel sektörlerde ortaya çıkan krizler ile ciddi biçimde kesintiye uğradığı gözlenmiştir. Söz konusu krizleri, kaynakları ve ortaya çıkış biçimleri itibariyle birbirinden farklılaştıran özellikler bulunmakla birlikte, Türkiye ekonomisinin yapısal sorunlarının tüm döneme damgasını vurduğu belirtilmelidir. Ekonominin dalgalanmalarında, düşük yurtiçi tasarruf hacmi, sermaye birikiminde yaşanan zayıflama gibi nedenlerin yanında, 1989 yılında sermaye hareketlerinin kontrolsüz bir biçimde serbestleştirilmesi sonucunda ekonominin artan ölçüde dış kaynaklara bağımlı bir yapıya dönüşmesinin yarattığı istikrarsızlık önemli rol oynamıştır.

Diğer bir ifadeyle, ekonomik dengelerin zayıf olduğu bir ortamda sermaye hareketlerinin kontrolsüz bir biçimde serbest bırakılması, Türkiye ekonomisini bugün de içinde olduğumuz kısa vadeli sermaye hareketlerinin belirleyiciliğinde oluşan yüksek reel faiz ve düşük kur döngüsüne sokmuştur. Bunun sonucunda ortaya çıkan tablo ise, makroekonomik istikrarın sürekli kılınamaması, cari işlemler açıklarındaki artışlar, ülkenin iç ve dış borçlarının hızla yükselmesi ve istihdam yaratamayan bir büyüme sürecinin oluşması olmuştur.

2001 krizini izleyen dönemde uygulamaya konulan ekonomik istikrar programı ile bir taraftan makroekonomik istikrarın sağlanması, diğer taraftan ise ekonomide yapısal reformların gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ekonomide makroekonomik istikrarın yeniden tesis edilmesi temel amacı çerçevesinde, maliye politikası alanında faiz dışı fazla verilmesi ile somutlaşan mali disiplinin sağlanması hedeflenirken, para politikası alanında önce örtük sonra açık enflasyon hedeflemesi rejimine geçilerek enflasyonun düşürülmesi amaçlanmıştır.

Uygulanan ekonomik istikrar programı sonucunda büyüme yeniden tesis edilmiş, enflasyon uzun yıllardan sonra tek haneli seviyelere indirilmiş, kamu borç stokunun milli gelir içindeki payı düşürülerek borçların sürdürülebilirliği sağlanmıştır.

Bununla birlikte, faiz dışı fazlanın sağlanmasında kamu gelirlerinin artırılmasından çok, kamu harcamalarının kısılması esas alınmıştır. Diğer bir ifadeyle, kapsamlı bir vergi reformunun uygulamaya konulamamış olması, faiz dışı fazlaya ulaşma hedefinin cari ve özellikle yatırım harcamalarının kısılması ile gerçekleştirilmesi sonucunu doğurarak kamunun fiziki ve sosyal altyapı yatırımlarına ve ülkedeki teknolojik yenilikleri geliştirecek teknolojik altyapı yatırımlarına gerekli kaynağı ayırmasını engellemiştir.

Merkez Bankasının uyguladığı yüksek faiz politikası ile enflasyonun kontrol altına alınması amaçlanmış, ancak bu politika ekonomiye sermaye girişlerini özendirerek ve bu çerçevede kuru aşağıya çekerek büyümenin dış tasarruflara bağımlı yapısının sürmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda ise, hem para hem de kur politikalarının ülkeye gelen sermaye akımlarının etkisinde belirlendiği çarpık bir ekonomik yapı ortaya çıkmıştır.

Öte yandan, 2001 krizini izleyen dönemde ekonomide sağlanan yüksek oranlı büyüme hızlarına rağmen istihdam artışı sınırlı kalmış ve bunun sonucunda işsizlik oranlarında düşüş sağlanamamıştır. Söz konusu dönemde işgücüne katılım oranlarının azalması ile birlikte değerlendirildiğinde, işsizlik oranlarının gerçekte daha yüksek seviyelerde gerçekleştiği düşünülmektedir.

AKP Hükümetinin sıklıkla kullandığı Türkiye'nin dünyanın 17'nci büyük ekonomisi olduğu söylemi, bu söylemin ortaya koyduğu tabloda nüfusun da payının olduğu dikkate alınarak, diğer bir deyişle, nüfusu yüksek olan ülkelerin bu sıralamada doğal olarak ön sıralarda yer alacağı olgusu göz önünde tutularak değerlendirilmelidir.

Nitekim Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Raporuna göre Türkiye 2011 yılında satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli gelir açısından dünyada 67. sıradadır. Bu sıralamayla Türkiye OECD ülkelerinin hepsinin gerisinde olduğu gibi bazı Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin dahi gerisine düşmüştür. Yine Birleşmiş Milletler verilerine göre, kişi başına düşen gelirin yanında ortalama eğitim süresi, doğumda yaşam beklentisi gibi eğitime ve sağlığa ilişkin göstergelerin de kapsandığı İnsani Gelişmişlik Endeksi sonuçları Türkiye'nin 92. sırada olduğuna işaret etmektedir. Bu sıralamaların ortaya çıkardığı somut gerçeklik ise, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişmişliği ile AKP Hükümeti tarafından dile getirilen söylemler arasında büyük bir uyumsuzluk olduğudur. Öte yandan, 2002 yılında Türkiye BM İnsani Gelişmişlik Endeksinde 88. sırada yer almaktaydı. Görüleceği üzere, AKP'nin ülkeyi yönettiği dokuz yılda Türkiye ileriye gitmek şöyle dursun, 4 basamak gerilemiştir.

Ekonomide Gaz-Fren Tartışması

2012 yılının ilk yarısında Türkiye ekonomisinin büyüme hızının düşmesi ile ekonomiden sorumlu olan bakanlar arasında başlayan ve araba benzetmesi üzerinden ekonomiye nasıl müdahale edilmesi üzerinde yoğunlaşan tartışma kamuoyunda büyük ilgiyle izlenmiştir. Tartışma, bir yanıyla ekonomiden sorumlu hükümet üyeleri arasındaki temel görüş ayrılıklarını ortaya koyarken, tartışmanın sadece ekonominin içinde bulunduğu güncel çerçeve içinde yürütülmesi ve Türkiye ekonomisinin temel yapısal problemlerin tartışmanın dışında tutulması ilginçtir. Bizde bu araba benzetmesinden konuya müdahil olursak şunları söyleyebiliriz. Tabii, sürüş teknikleri önemli ve hangi şartlarda arabayı nasıl süreceğinizi bileceksiniz. Nerede gaza basacağınızı, nerede frene basacağınızı bilmek durumundasınız. Bunun yanı sıra sürücünün ustalığı da elbette önemlidir. Konuya bu açılardan bakıldığında, AKP hükümetinin ekonomiden sorumlu bakanları arasında bir uyumun olmadığı ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, ekonominin frenine çok sert basıldığı da görülmektedir. Nitekim

2012 yılının ilk yarısında yurtiçi talep negatife düşerken, büyüme tamamıyla net ihracattan gelmektedir ve bu durumun son birkaç yılın OVP'sine bakıldığında öngörülmediği açıktır. Bu çerçevede, AKP hükümetinin bu açıdan karnesi zayıftır.

Bununla birlikte, tartışmanın Türkiye ekonomisinin temel yapısal problemlerinin dışında tartışılması daha da olumsuz bir tablo ortaya koymaktadır. Araba benzetmesinden devam edersek, arabanın bakım zamanı gelmiştir. AKP döneminde Türkiye ekonomisinin yapısal problemleri hafiflememiş, aksine ağırlaşmıştır. Yoksa bu işi sadece gaza mı basalım, frene mi basalım noktasında tartışmak bizi bir sonuca ulaştırmayacaktır.

Konuya bu çerçevede bakıldığında Türkiye ekonomisinin yapısal problemleri şunlardır:

- Yurtiçi tasarruf oranları yetersizdir ve bunun sonucunda Türkiye ekonomisindeki büyüme dış tasarruflara dayalı bir yapı içinde gelişmektedir. 2003-2012 döneminde Türkiye'nin yurtiçi tasarrufları artmamış, aksine azalmıştır. 1990'lı yıllarda millî gelir içindeki pay olarak yüzde 23'ler civarında olan yurtiçi tasarruflar, 2003-2012 döneminde yüzde 15'lere geriledi.

- Cari işlemler açığı sürekli olarak yükselme eğilimindedir. Elbette, bu cari açığın içinde enerji fiyatlarındaki yükselişinde payı var. Ama enerjiyi dışarıda tuttuğunuzda da Türkiye ekonomisi cari işlemler açığı veriyor. Zaten Türkiye'nin enerji ithalatının (TÜİK 27'nci Fasıl) toplam ithalat içindeki payı yüzde 20'ler civarında. Kriz yıllarında bu oran yüzde 25'lere çıkıyor. Demek ki cari açığın başka sebepleri de problemleri var, o Türkiye'nin hem üretim hem ihracat yapısının ara malı ithalatına olan yüksek oranlı bağımlılığıdır ve bu bağımlılık AKP döneminde hızla artmıştır ve bunun sonucunda da ekonomi yavaşlasa bile cari işlemler açığı beklendiği kadar düşmemektedir.

- Üçüncü bir konu, kamu kesimi dengelerinin sürdürülebilir olmamasıdır. Ekonomik büyümeye aşırı duyarlı dolaylı vergilere dayalı bir vergi yapısı var. Yüksek kayıt dışılık devam ediyor. Hükûmetin en çok övündüğü konulardan bir tanesi olan mali disiplin ve bu çerçevede bütçe performansı 2012 yılında büyümenin yavaşlamasıyla birlikte altüst oldu.

- Gene başka bir konu, işgücü piyasasındadır. Ülkemizde işgücüne katılım oranları ve istihdam oranları çok düşüktür. Şimdi, diğer ülkeler ile kıyaslayarak ve Türkiye OECD ülkeleri içinde en düşük işsizlik oranına sahip olan ülkelerden biridir demek bir anlam ifade etmiyor. Bununla birlikte, gözden kaçırılmaması gereken önemli konu, Türkiye'de işgücüne katılım oranı yüzde 49 iken, OECD ülkelerinin işgücüne katılım oranı ortalamasının yüzde 70 olduğudur. Diğer bir ifadeyle Türkiye mevcut insan kaynaklarının ancak yarısını kullanmaktadır.

- Gene başka bir nokta, çok iddialı bir enflasyon hedeflemesi yürütmektedir. Tabii Merkez Bankası bağımsız ama Hükûmetle bir uyum içinde yürütülen bir enflasyon hedeflemesi var; önce örtük, sonra açık olarak başladı. Ama sonucunda gelinen nokta, belli bir noktanın altına kadar enflasyon gelip daha aşağıya doğru onu indirmek mümkün değildir yani enflasyonda, fiyatlarda aşağıya inişte ciddi katılıklar ortaya çıkmıştır, daha aşağıya düşürmek mümkün değil

- Gene başka bir konu, imalat sanayisindeki teknoloji yoğunluğunun çok düşük olmasıdır. Gerek üretimde, gerekse ihracatta Türkiye imalat sanayi düşük ve ortanın altı teknoloji yoğunluğuna sahip sektörlerde ve ürünlerde uzmanlaşmış bulunuyor. Yüksek teknolojili sektörlerin toplam içindeki payı 2-3'ler civarında ve 2003-2011 döneminde de sürekli olarak azalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye ekonomisi ağırlıklı olarak niteliksiz ve düşük nitelikli emeğe dayanan, düşük ücretli, kayıt dışılığın yaygın olduğu bir ekonomik yapıya sahip ve dünya ekonomisiyle da bu işbölümü üzerinden bütünleşmektedir.

Orta Vadeli Programın Temel Perspektifleri

- **OVP'nin temel amaçları arasında ciddi tutarsızlıklar ve çelişkiler vardır.**

"Cari işlemler açığını daha da azaltmak ve enflasyonu düşürmek" amaçları çelişmektedir. Cari açığı düşürmek için döviz kurunu yükseltmek tarafından yapılan girişimler maliyetler kanalıyla enflasyonu artırmaktadır.

"Kamu mali dengelerini iyileştirmek ve enflasyonu düşürmek" bugünkü mevcut vergi yapısı altında kamu mali dengelerini düzeltmek için temel ürünlere zam yapmak anlamına gelmekte olup enflasyonu yükseltici bir etkisi bulunmaktadır.

"Yurt dışı tasarrufları arttırmak ve potansiyel büyüme seviyesine ulaşmak" amaçları da çok tutarlı gözükmemektedir. Yurt dışı tasarrufları arttırırsak potansiyel büyüme seviyesini yukarıya çekeriz ancak OVP'ye klasik yüzde 4, yüzde 5 ve yüzde 5 büyüme hızları ile gidilmesi potansiyel büyüme hızının zaten artmadkabul etmek anlamına gelmektedir. Türkiye ekonomisi üzerine 1970'li yıllardan beri yapılan çalışmalarda Türkiye'nin potansiyel büyüme hızı yüzde 4,5-yüzde 5 arası olarak hesaplanmaktadır. OVP döneminin ortalama büyüme hızı öngörüsü ise yüzde 4,7'dir.

- **OVP'nin varsayım seti gerçekçi değildir.** Varsayımlar geçen seneki OVP'de yazılanların hemen hemen aynısıdır. OVP'de "Dönem içerisinde küresel büyümenin tedrici olarak artacağı, ticaret ortaklarımızın dağılımlı büyüyeceği, yükselen piyasa ekonomilerine sermaye girişinin devam edeceği, ihracat ve ithalat fiyatlarının yatay bir seyir izleyeceği" yazılıyor. Diğer bir ifadeyle, dünya ve özellikle Avrupa ekonomilerindeki krizin bizi ciddi biçimde etkilemediği bir senaryo öngörülmüştür.

- **OVP'nin makroekonomik dengeleri gerçekçi ve tutarlı değildir**. Büyüme yapısı geçen senenin aynısıdır. Geçen sene büyüme hızı tahmini 2011 yılı için yüzde 7,5 iken yüzde 8,5 olarak gerçekleşmiştir. OVP'de 2012-2014 dönemi büyüme hızı öngörüleri yüzde 4, yüzde 5, yüzde 5 olarak belirlenmişti. Bu seneki OVP'de 2012 yılı büyüme hızı tahmini yüzde 3,2 olup aşağı yönlü risk taşıdığı uluslararası çevreler tarafından da kabul edilmektedir. Bununla birlikte, OVP dönemi 2013-2015 yılları için büyüme öngörüleri geçen senekinin aynısıdır. Yani yüzde 4, yüzde 5, yüzde 5'tir. Buna göre, öngörüler sadece bir yıl ileriye ittirilmiştir. Diğer bir ifadeyle, ekonomi yüksek büyüme hızından da gelse, düşük büyüme hızından da gelse ısrarla yüzde 4, yüzde 5, yüzde 5 patikasına yönlendirilmektedir. Diğer taraftan, 2013, 2014, 2015 yıllarında talep unsurları itibarıyla büyüme geçen seneki OVP'de olduğu gibi tamamıyla yurtiçi talepten kaynaklanmaktadır. Net ihracatın büyümeye katkısı öngörülmemiştir. Yani 2012 yılı sanki hiç yaşanmamış gibi eski büyüme perspektifi toplumun önüne konulmuştur.

Burada vurgulanması gereken önemli bir husus, ihracattaki bu hızlı artışın arkasında son aylarda hızla yükselen altın ihracatının büyük payının olduğudur. Nitekim 2011 yılının Ocak-Eylül döneminde 0,8 milyar dolar olan altın ihracatı 2012 yılının aynı döneminde 10,7 milyar dolarlara çıkmıştır. Altın ihracatındaki bu hızlı artışı düzelttiğimizde net ihracatın büyümeye katkısı azalacak ve böylece 2012 yılının ilk yarı büyümesi aslında yüzde 3,1'den daha aşağılara gidecektir.

KUTU: HÜKÜMETİN 2023 VİZYONU VE HEDEFLERİ NE KADAR GERÇEKÇİ

Hükümetin 2023 Vizyonu çerçevesinde ekonomik alanda ortaya koyduğu ve 2013 yılı Bütçe görüşmeleri sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunda da konuyla ilgili Bakanlar tarafından sıklıkla dile getirilen hedefler tartışmalı gözükmektedir. Söz konusu hedeflerin başlıcaları,

"2023'te Türkiye dünyanın ilk 10 ekonomisinden birisi olacak"

"2023'te Türkiye'de kişi başına düşen milli gelir 25 bin dolar olacak"

şeklinde ifade edilmektedir. Bununla birlikte, gerek yaptığımız teknik hesaplamalar, gerekse hükümetin uygulamaya koymayı taahhüt ettiği politikalar açısından bakıldığında bu hedeflere ulaşılması imkansız gözükmektedir.

"2012 yılında dünyanın 17. büyük ekonomisi olan Türkiye'nin 2023 yılında dünyanın ilk 10 bir varsayımına dayanmaktadır. Bir ülke çok iyi bir planlama süreciyle her yıl ekonomisinin ne kadar büyüyeceğini öngörerek milli gelirini artırabilir. Bununla birlikte, diğer rakip ülkelerin büyüme performanslarını bilmek nasıl mümkün olabilir. Diğer bir ifadeyle, Çin'in, Hindistan'ın, Endonezya'nın, Malezya'nın veya sıralamada bizden daha altta olan bazı ülkelerin önümüzdeki yaklaşık 10 yıllık büyüme performansını nasıl bilebiliriz. Bu çerçevede, statik değil, dinamik bir analize ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye'nin 2023'te kişi başına 25 bin dolarlık milli gelir hedefine ulaşması ise AKP'nin iktidarda olduğu 2003-2012 dönemi gerçekleşmeleri ve 2013-2015 yıllarını kapsayan OVP döneminde öngörüleri ışığında mümkün gözükmemektedir. 2012 büyüme oranının yüzde 3.2 olarak tahmin edilmesi ve 2013-2015 dönemi büyüme hedefi ortalamasının da yüzde 4,7

oranında belirlenmesi nedeniyle Türkiye'nin 2023'te kişi başına 25 bin dolarlık milli gelir hedefi gerçekçi değildir. AK Parti'nin 2003-2012 döneminde ortalama yıllık büyüme hızının yüzde 5,1 olduğu bilgisi ışığında Türkiye'nin 2023 hedeflerine ulaşabilmesi için nasıl bir büyüme hızına ulaşması gerektiği çeşitli senaryolar altında tartışılabilir. Bilindiği üzere, Türkiye'de millî gelir önce TL cinsinden hesaplanır sonra dolar kuru üzerinden dolar cinsine çevrilir ve ülke nüfusa bölünerek kişi başına millî gelir bulunur. CHP Plan ve Bütçe Komisyon üyeleri olarak, 2016-2023 dönemini kapsayan 8 yılda Türkiye ekonomisi yüzde kaç büyürse kişi başına düşen gelir 25 bin dolar olacak diye bir çalışma yaptık. Öncelikle şu anda yüzde 1,25'ler seviyesinde olan nüfus artış hızını biraz daha aşağıya çekerek nüfus serisini 2023'e kadar çektik. Sonra da değişik varsayımlar altında nominal kur artışıyla yurt içi fiyat artışlarını (yurt dışı fiyatları da dikkate alarak) karşılaştırarak tahmini büyüme hızını hesaplamaya çalıştık.

Birinci senaryoya göre, eğer nominal kur artışı yurt içi-yurt dışı enflasyon farkı kadar artarsa -ki bu reel kur hesabıdır- 2023 yılında millî gelirin 25 bin dolar olması için Türkiye ekonomisinin 2016-2023 döneminde en az yıllık yüzde 10 büyümesi gerekiyor.

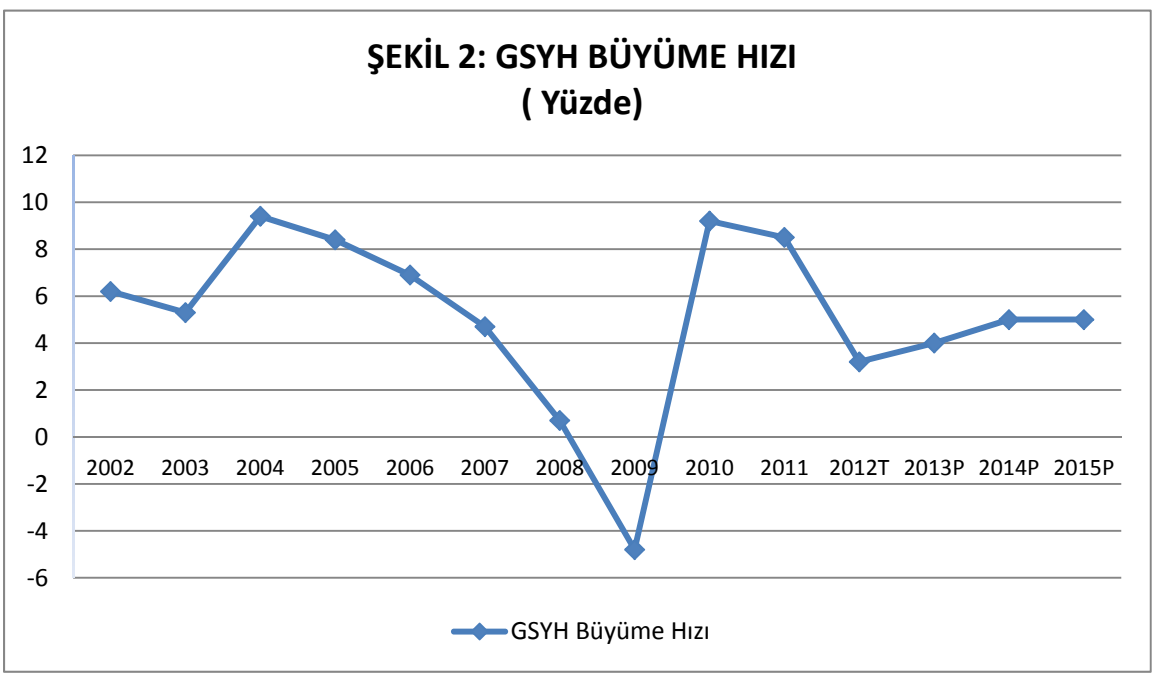
İkinci senaryo: Eğer nominal kur artışı enflasyondan fazla olursa -ki bu reel kurun artması demek- yüzde 15, yüzde 20 de büyüme sağlansa hedefi tutturmak mümkün değil.

Üçüncü senaryoda da kurun enflasyondan daha düşük artması yani TL'nin değerli hâle gelmesi halinde -tabii ki sonuç TL'nin ne kadar değer kazandığına göre değişir- en az yüzde 8-9 oranında yıllık ortalama büyüme hızı sağlanması gerekiyor Bununla birlikte, bu durum mevcut çarpık büyüme modelinin devam ettiği, yani değerli TL'nin Türkiye'nin rekabet gücünü zayıflattığı ve ekonominin yüksek cari işlemler açığı verdiği bir yapıya işaret ediyor.

AKP dönemi olan 2003-2012 döneminde Türkiye'nin yıllık ortalama yüzde 5,1 oranında büyüdüğü düşünülürse bu hedeflere ulaşılmasının mümkün olmadığı açıkça ortadadır. Geçen 10 yılın yaklaşık iki katı düzeyinde bir büyüme oranının yakalaması gerekir. Bununla birlikte, Türkiye'nin hiçbir döneminde bu kadar uzun süreli yüksek büyüme oranları görülmemiştir. Türkiye ekonomisi 4-5 yılda bir daralma yaşıyor. Türk lirası değer kazanırsa yüzde 8-9 büyüme oranları ile hedefe ulaşılabilir. Ancak o da daha yüksek cari açık ve daha yüksek işsizlik, yoksulluk anlamına gelecektir.
Buradan gözüken şu ki 2023 yılına ilişkin hedeflerin hiçbir inandırıcılığı, hiçbir gerçekçiliği yoktur.

1. BÜYÜMENİN KAYNAKLARI

Türkiye ekonomisinin büyüme performansı orta-uzun dönem eğilimleri itibariyle incelendiğinde, ekonomik aktivite hacmindeki dalgalanmaların ekonominin bir karakteristiği haline geldiği, hızlı büyüme dönemlerinin ekonomideki daralmalar ve krizler ile kesintiye uğradığı görülmektedir (the boom and the bust cycle). Nitekim 1994, 1999, 2001 ve 2009 yıllarında ekonomide negatif büyüme hızları kaydedilmiştir. Bunun sonucunda ise ekonomide bazı yıllarda yüksek oranlı büyüme hızlarına ulaşılmasına rağmen, ekonomik büyümenin ciddi biçimde yavaşladığı ve ekonominin daraldığı yılların etkisiyle büyüme hızı ortalamalarının düştüğü görülmektedir.

Kaynak: TÜİK

2001 krizini izleyen 2002-2007 döneminde ulaşılan yüksek büyüme hızları, bir taraftan 2001 krizinden alınan derslerin sonucunda bankacılık kesiminin daha sağlam ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması ve kamu kesimi dengelerinin düzeltilmesi ile açıklanırken, diğer taraftan iş başındaki hükümetlerin ekonomi yönetimini çok başarılı bir biçimde yürüttükleri söylemi de bazı çevreler tarafından sıklıkla dile getirilmiştir. Bununla birlikte, küresel kriz etkisini henüz hiçbir ülkede ciddi biçimde göstermemişken, 2008 yılında

ekonomimizdeki büyümenin durma noktasına gelmesi ve 2009 yılında Türkiye ekonomisinin küresel krizden en olumsuz etkilenen ülkeler arasında yer alması bu açıklamaların ciddi biçimde sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Öte yandan, Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılından 2002 yılına kadar olan dönemin, kendi iktidar dönemleri ile karşılaştırmasını sıklıkla yapan bir AKP ile karşı karşıyayız. Özellikle ekonominin büyüme hızındaki performansı ile övünen AKP'nin bu övünmesi rakamlara bakıldığında hiçbir anlam ifade etmemektedir. Nitekim 2003-2012 döneminde ekonomik büyüme hızı ortalaması yüzde 5,1 iken, yeni hazırlanan OVP'nin ışığında 2003-2015 döneminde büyüme hızının yüzde 5 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Bununla birlikte, 1924-2002 döneminde büyüme hızı yüzde 4,8 iken, çok partili hayata geçildiği 1946 yılından başlayan 1946-2002 döneminde ise büyüme hızı ortalaması yüzde 5,2 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: DÖNEMLER İTİBARIYLA GSYH BÜYÜME HIZLARI (YÜZDE)

1924-2002	**4,8**
1946-2002	**5,2**
2003-2012	**5,1**
2003-2015	**5,0**

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK

İmalat Sanayiinde Teknoloji Yapısı

Ekonominin lokomotif sektörü olan ve hizmetler ve tarım sektörü üzerinde oluşturduğu etkilerle büyümenin temel kaynağını oluşturan imalat sanayi alt sektörlerinin teknolojik yapıları temelinde incelenmesi suretiyle sanayi sektörünün içinde bulunduğu durumun ortaya konulması, Türkiye'nin önümüzdeki dönemde nasıl bir Sanayileşme Stratejisi izlemesi gerektiğinin çerçevesinin oluşturulmasına önemli bir katkıda bulunacaktır.

Ekonomi yazınında bu amaçla kullanılan birçok sınıflandırma bulunmaktadır. OECD tarafından kullanılan Bilim, Teknoloji ve Sanayi Sınıflandırması imalat sanayi sektörlerini teknoloji temeline göre yüksek, ortanın üstü, ortanın altı ve düşük olarak 4 grupta incelemektedir (OECD, Science, Technology and Industry Scoreboard, 2001).

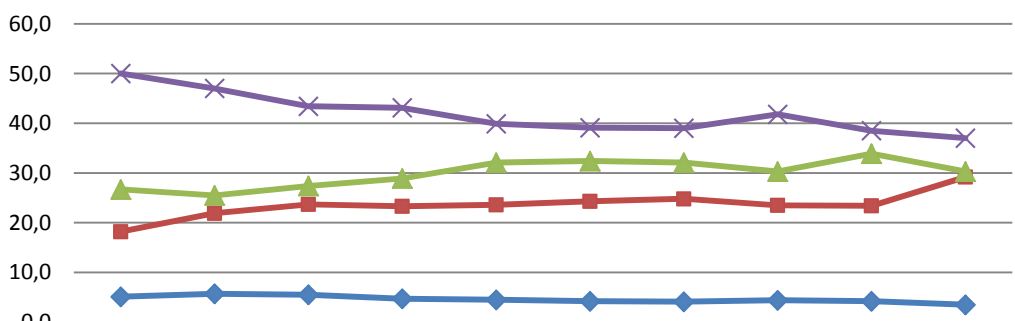
TABLO: TÜRKİYE'DE İMALAT SANAYİNİN ÜRETİM VE İHRACAT YAPISI (YÜZDE PAY)

	Üretim			İhracat		
	2002	**2007**	**2011**	**2002**	**2007**	**2011**
Yüksek	5,1	4,5	3,5	6,2	5,6	2,8
Ortanın Üstü	18,2	23,6	29,2	24,3	30,8	24,0
Ortanın Altı	26,7	32,1	30,3	22,8	29,0	36,3
Düşük	50,0	39,8	37,0	46,8	34,6	36,8

Kaynak: TÜİK, OECD

Türkiye'deki imalat sanayinin üretim ve ihracat yapısına bakıldığında daha çok düşük teknolojili ve ortanın altı teknolojili ürünlerin ağırlıkta olduğu, ortanın üstü teknolojili ürünlerin payının yüksek olmadığı, yüksek teknolojili ürünlerin payının ise çok düşük seviyelerde olduğu görülmektedir.

ŞEKİL 3: TÜRKİYE'DE İMALAT SANAYİ ÜRETİMİNİN YAPISI
(Yüzde Pay)

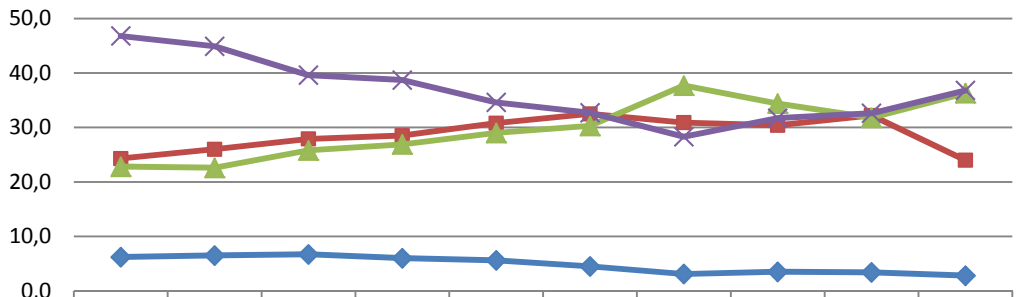
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Yüksek	5,1	5,7	5,5	4,7	4,5	4,2	4,1	4,4	4,2	3,5
Ortanın Üstü	18,2	21,9	23,7	23,3	23,6	24,3	24,8	23,5	23,4	29,2
Ortanın Altı	26,7	25,5	27,4	28,9	32,1	32,4	32,1	30,3	33,9	30,3
Düşük	50,0	47,0	43,4	43,1	39,9	39,1	39,0	41,8	38,5	37,0

Kaynak: TÜİK, OECD

Bununla birlikte, imalat sanayi üretiminin yapısına yıllar itibariyle bakıldığında, düşük teknolojili ürünlerden orta teknolojili ürünlere doğru bir geçiş olduğu

gözlenmektedir. Bununla birlikte, 2011 yılında toplam üretimin hala yüzde 67,3'ü düşük ve ortanın altı teknolojili ürünlerden oluşmaktadır.

ŞEKİL 4: TÜRKİYE'DE İMALAT SANAYİ İHRACATININ YAPISI
(Yüzde Pay)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Yüksek	6,2	6,5	6,7	6,0	5,6	4,5	3,1	3,5	3,4	2,8
Ortanın Üstü	24,3	26,0	27,9	28,5	30,8	32,5	30,9	30,4	32,2	24,0
Ortanın Altı	22,8	22,6	25,8	26,9	29,0	30,3	37,7	34,4	31,8	36,3
Düşük	46,8	44,9	39,6	38,7	34,6	32,7	28,3	31,7	32,6	36,8

Kaynak: TÜİK, OECD

İmalat sanayi ihracatında ise düşük teknolojili ürünlerden orta teknolojili ürünlere olan geçiş daha hızlı gerçekleşmektedir. Nitekim 2011 yılında düşük ve ortanın altı teknolojili ürünlerin ihracat içindeki payı yüzde 73,1'dir. Bununla birlikte, AB üyesi ülkelerin imalat sanayi ihracat yapısı ile kıyaslandığında, Türkiye imalat sanayi ihracatının teknoloji yoğunluğunun ne kadar düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Nitekim 2011 yılında AB ülkeleri ihracatında yüksek teknolojili ürünlerin payı yüzde 19,8, ortanın üstü teknolojili ürünlerin payı yüzde 41,1, ortanın altı teknolojili ürünlerin payı yüzde 18,6, düşük teknolojili ürünlerin payı ise yüzde 18,6 olarak gerçekleşmiştir.

İmalat sanayi üretiminde teknoloji yoğunluğunun yıllar itibarıyla dönüşümüne bakıldığında, yüksek teknolojili sektörlerin toplam içindeki payının düzenli olarak azaldığı ve bu çerçevede 2002 yılında yüzde 5,1 olan seviyesinden, 2007'de yüzde 4,2'ye, 2011 yılında da yüzde 3,5'e gerilediği gözlenmektedir. İhracatta da yüksek teknolojili ürünlerin payının düzenli olarak azaldığı ve bu çerçevede 2002 yılında yüzde 6,2 olan seviyesinden 2007'de yüzde 4,5'a 2011'de de yüzde 2,8'e gerilediği görülüyor. Bununla birlikte, imalat sanayi ihracatında ortanın üstünün toplam içindeki payının 2002'de yüzde 24,3 iken, 2007'de yüzde 32,5'e çıkması, 2011 yılında ise yeniden yüzde 24'e gerilemesi ilginç bir gelişme olup açıklanmaya muhtaç gözüküyor.

İmalat sanayiinde hem üretimin, hem de ihracatın yapısında düşük ve ortanın altı teknolojili sektörlerin egemen olması, Türkiye ekonomisinin düşük katma değerli, niteliksiz ve düşük nitelikli emeğe dayanan, kayıt dışılığın yaygın olduğu sektörlerde uzmanlaşarak dünya ekonomisiyle bütünleştiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, uluslararası katma değer zincirlerine düşük halkalardan değil, daha yüksek halkalardan eklemlenmenin gerekli olduğu açıktır. Benzer gelişmişlik düzeyinde olduğumuz ve belli başlı ürünlerde rakip olduğumuz ülkelerle kıyasladığımızda Türkiye'nin teknoloji yoğunluğundaki oldukça yavaş dönüşüm dezavantajlı bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Ülkemizin özellikle imalat sanayiinde içinde bulunduğu olumsuz durumun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenleri sıralarsak;

- Türkiye'nin kalkınmasını sanayileşme çerçevesi ve bu çerçevede uygulanacak teknoloji politikaları temelinde ele alan bir Sanayileşme Stratejisi bulunmamaktadır.

- Dış dünya ile bütünleşme ve ihracat artışı büyük ölçüde piyasa mekanizmasına bırakılmıştır.

- Dış ticaret alanında sürdürülebilir bir döviz kuru politikası olmadığı gibi, döviz kurunun düzeyi hızla artan cari açığın finansmanı için ülkeye giren sermaye hareketleri tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede, dövizin fiyatı arza ve talebe göre belirlenir demek bir şey ifade etmiyor. Çünkü sonuçta uygulanmakta olan para politikası döviz kuru politikasını da dolaylı olarak belirliyor.

- Kamunun ülkenin sanayileşmesinin hızlandırılması ve teknolojik dönüşümünün sağlanmasındaki rolü çok sınırlı gözükmektedir.

- AR-GE harcamalarının milli gelir içindeki payı çok düşüktür. Nitekim 2002 yılında yüzde 0,67 olan AR-GE geliştirme harcamalarının millî gelirdeki payı 2011 yılında ancak yüzde 0,85'e ulaşabilmiştir. Bu oran gelişmiş ülkelerin ortalama yüzde 3 oranının oldukça gerisindedir.

- Türkiye'nin üretim yapısını değiştirerek üretimin ve ihracatın ithalata olan yüksek oranlı bağımlılığını azaltacak tedbirler uygulamaya konulamamıştır.

- Teşvik mekanizması bütünlükten yoksun ve etkinsiz bir çerçevede yürütülmekte olup, ülkenin sanayileşmesine ciddi katkılar vermekten uzaktır.

- Türkiye'nin kalkınma ve sanayileşme amaçları ile uyumlu ve yatırım, istihdam ve milli gelirin artışına katkıda bulunacak bir doğrudan yabancı sermaye yatırımları politikası bulunmamaktadır. Yabancı sermaye politikasında Türkiye'nin sektörel perspektifleri ön planda tutan, seçici politikalara ihtiyacı vardır.

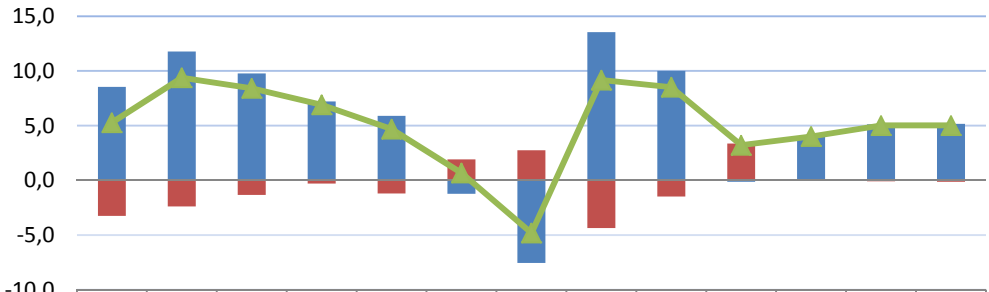
- Ülkemizden yurtdışına beyin göçü önemli bir sorundur. Beşeri sermayenin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda, mevcut yetişmiş insan kaynaklarımızı kullanacağımız ve bu çerçevede beyin göçünü de tersine çevireceğimiz politikalara ihtiyaç vardır. Bu durum da yalnızca uygulamalı bilimler alanlarında değil, temel bilimler alanında da doğru yaklaşımların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Talep Unsurları İtibariyle GSYH

Talep unsurlarının GSYH büyümesine katkıları açısından bakıldığında, ekonomide yurtiçi talebe dayalı bir büyüme yapısının hâkim olduğu görülmektedir. Kriz yılları olan 2001 ve 2008-2009 yılları hariç tutulduğunda toplam yurtiçi talepteki artışın GSYH büyümesini aştığı, net mal ve hizmet ihracatının GSYH büyümesine katkısının ise negatif seviyelerde gerçekleştiği gözlenmiştir. Bu dönemde net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısının negatif olmasında, mal ve hizmet ihracatında sağlanan artışlara rağmen, toplam yurtiçi talepteki hızlı büyümenin etkisiyle mal ve hizmet ithalatındaki artışın daha yüksek oranlarda gerçekleşmesi etkili olmuştur. Net mal ve hizmet ihracatının büyümeye katkısı, 2001, 2008 ve 2009 yıllarında yurtiçi talepteki daralmaya bağlı olarak mal ve hizmet ithalatında gözlenen hızlı azalış neticesinde pozitife dönmüştür.

Ekonominin hızlı büyüdüğü dönemlerde, yurtiçi talep unsurları içinde özel tüketimin yanında özel sabit sermaye yatırımlarının da büyümeye ciddi katkı verdiği gözlenmektedir. Özel sabit sermaye yatırımlarının özellikle krizi izleyen yıllarda kısmen baz etkisi, kısmen de ekonomideki belirsizliklerin azalması ve ekonomik değişkenlerdeki dalgalanmaların yatışması neticesinde hızlı bir artış trendine girdiği görülmektedir. Yatırım için elverişli bir ortam olarak algılanan bu türden dönemlerde, özel sabit sermaye yatırımlarındaki canlanma ara malları ve yatırım malları ithalatında hızlı artışlara neden olmaktadır.

ŞEKİL 5: GSYH BÜYÜMESİNE KATKILAR
(Yüzde)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
Net İhracat	-3,3	-2,4	-1,4	-0,3	-1,2	1,9	2,7	-4,4	-1,5	3,3	0,0	-0,1	-0,2
Top.Yurtiçi Talep	8,5	11,8	9,8	7,2	5,9	-1,2	-7,6	13,5	10,0	-0,1	4,0	5,1	5,2
GSYH	5,3	9,4	8,4	6,9	4,7	0,7	-4,8	9,2	8,5	3,2	4,0	5,0	5,0

Kaynak: TÜİK, Kalkınma Bakanlığı

2012 yılı büyümesine baktığımızda ise Türkiye ekonomisinin eğilimleri ile tamamıyla uyumsuz bir yapının ortaya çıktığını görmekteyiz. Ekonomiden sorumlu bakanların konuşmalarında ekonomide "yumuşak iniş süreci" diye adlandırılan bir süreçten bahsedilmekte ve 2012 yılı için büyüme hızının yüzde 4 öngörülürken, sadece 0,8 puanlık bir sapma ile yüzde 3,2 olarak gerçekleşeceği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, büyümeye talep unsurları itibarıyla bakıldığında müthiş bir sapma gözükmektedir. Daha önceki yıllardan da bildiğimiz üzere, Türkiye ekonomisinin büyüme yapısı tamamen yurtiçi talebe dayalıdır ve net ihracatın büyümeye katkısı ekonominin büyüdüğü yıllarda negatiftir. 2012 yılının ilk yarısı gerçekleşmeleri ise bunun tersi bir duruma işaret etmektedir. Nitekim geçen yıl hazırlanan OVP'de 2012 yılı için yüzde 3,9 artmasını öngördüğümüz yurtiçi talep, yılın ilk yarısında yüzde 1,9 azalmıştır. Büyümeye katkısının 0,1 puan olacağını öngördüğümüz net ihracat ise pozitif 5,1 puan olmuştur.

TABLO: HARCAMA YÖNTEMİYLE GSYH (2012 YILI)

	2012P	2012-I.Ç	2012-II.Ç	2012-I.Y	2012 GT
Özel Tüketim	3,0	0,2	-0,5	-0,2	0,6
Özel SSY	7,7	1,4	-7,9	-3,5	-1,7
Kamu Tüketimi	3,1	5,5	4,4	4,9	3,9
Kamu SSY	-0,6	2,1	-4,0	-1,5	5,4

Stok Değişimi	0,1	-2,3	-0,8	-1,6	-0,8
Yurtiçi Talep	**3,9**	**-1,2**	**-2,6**	**-1,9**	**-0,1**
Net İhracat	**-0,1**	**4,6**	**5,7**	**5,1**	**3,3**
İhracat	4,7	11,9	19,8	16,0	14,1
İthalat	4,3	-6,0	-3,6	-4,8	0,0
GSYH	**4,0**	**3,3**	**2,9**	**3,1**	**3,2**

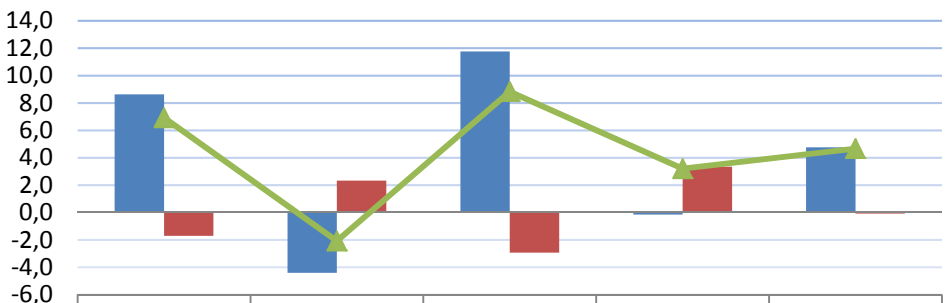
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK

Burada vurgulanması gereken önemli bir husus, ihracattaki bu hızlı artışın arkasında son aylarda hızla yükselen altın ihracatının büyük payının olduğudur. Altın son iki yılda büyüme, dış ticaret gibi makro büyüklüklerimizi etkileyen en önemli ihracat ve ithalat kalemimiz olmuştur. Ancak altının nasıl, kim tarafından ne miktarlarda ihraç edildiği net olarak tespit edilememiştir. Resmi makamların bu konulardaki sorularımıza verdiği yanıtlar daima yetersiz kalmıştır. Diğer taraftan anlaşıldığına göre makro hesaplamalar yapılırken altın ihracatının büyümeye pozitif katkısı olduğu, bunun kaynağının yurt içi üretim olduğu ve katma değer üretildiği varsayımı yapılmıştır. Makro rakamlarımızı Hükümetin arzuladığı yönde pozitif etkileyen bu durum bütçe dahil tüm makro büyüklükleri esas alan tüm çalışmalarımızın hatalı olduğu sonucunu doğurmaktadır. Türkiye'nin uluslararası saygınlığını da etkileyen bu durumun AKP Hükümeti için yüz karası bir uygulama olduğunu not etmek isteriz.

Ekonomide yüksek oranlı büyüme hızlarının gerçekleştirildiği 2003-2007 dönemi sonuçları Orta Vadeli Program dönemi olan 2013-2015 yıllarına ilişkin tahminler ile karşılaştırıldığında bazı önemli tutarsızlıkların varlığı göze çarpmaktadır. 2013-2015 dönemi mal ve hizmet ihracatı ve ithalatına ilişkin öngörüler, 2003-2007 ve 2010-2011 dönemleri tecrübesi ışığında Türkiye ekonomisinin hem yapısal hem de içinde bulunduğu konjonktürel eğilimleri adeta yok saymaktadır. Özellikle 2001 krizini izleyen dönemde ihracatın ara malı ithalatına olan bağımlılığının giderek arttığı açıktır. Yapısal bu eğilimi tersine döndürebilmek için gerek zaman, gerekse politika seti yok iken, mal ve hizmet ithalatı artış hızının ciddi biçimde yavaşlamasını ve mal ve hizmet ihracatı artış hızında da devamlılığı gerçekçi bulmak epeyce güçtür. Kaldı ki, bu konjonktürde dünya ekonomilerinin özelde AB ülkelerinin ithalat

taleplerinin artacağına dair bir emare görülmemektedir. Aksine birçok ülkenin borç krizine girdiği, diğer ülkelerde de borçların sürdürülebilirliğine ilişkin endişelerin arttığı Avrupa'nın, mevcut talep düzeyini dahi koruması iyimser karşılanmalıdır. Bilindiği gibi, gelir (talep) esnekliği güçlü ihraç mallarının performansında dış talep ancak büyüme ve ticaret hacmi artışlarına dayanır. Keza, Orta Vadeli Programda TL'nin değer kazanmaya devam edeceği varsayımı ışığında bu defa kur (fiyat) esnekliği güçlü ihraç mallarının performansının olumsuz etkilenmesi beklenmelidir. Nitekim 2013-2015 döneminde 2003-2007 dönemine göre özel sabit sermaye yatırımlarının yavaşlamasının da gecikmeli olarak dış ticaret üzerinde olumsuz etkileri görülecektir. Sonuç olarak büyüme kalemlerinin ağırlıkları ve artış hızları itibarıyla ihracat artışına dayalı bir büyüme projeksiyonunun iktisadi temellerden yoksun olduğunu söylemek mümkündür.

ŞEKİL 6: GSYH BÜYÜMESİNE KATKILAR
(Yüzde)

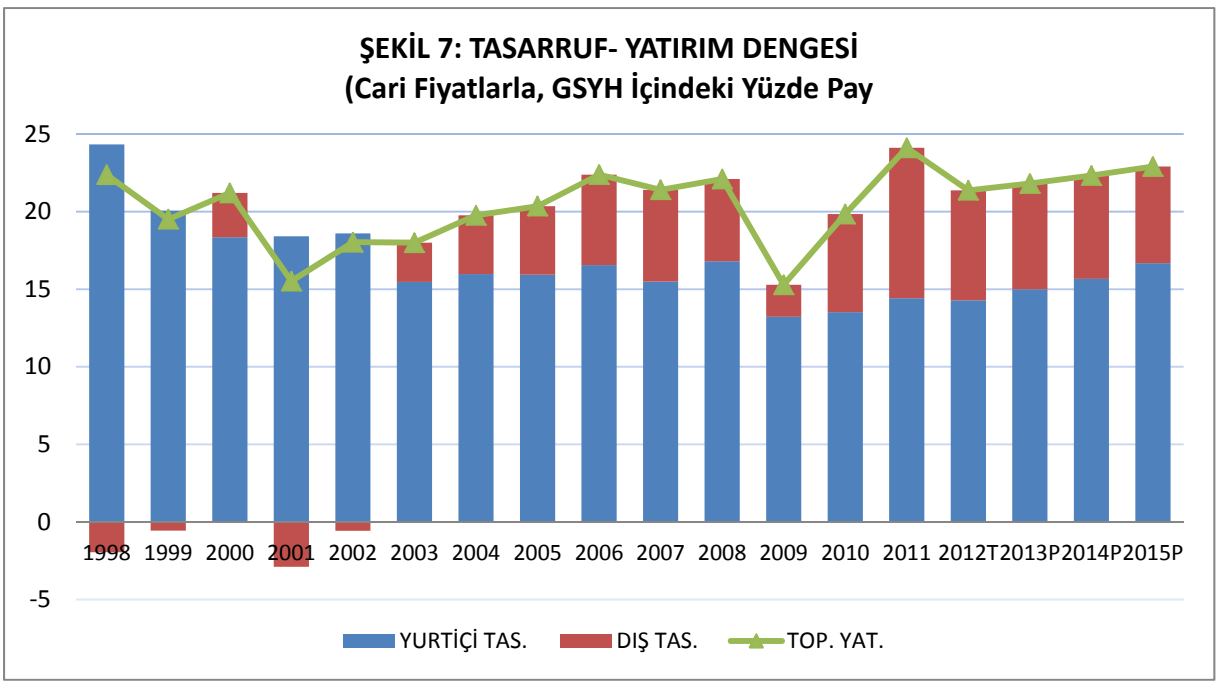
	2003-07	2008-09	2010-11	2012	2013-15
Toplam Yurtiçi Talep	8,6	-4,4	11,8	-0,1	4,8
Net İhracat	-1,7	2,3	-2,9	3,3	-0,1
GSYH	6,9	-2,1	8,8	3,2	4,7

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2. EKONOMİNİN GENEL DENGESİ

Türkiye ekonomisinin temel yapısal özelliklerinden birisi yurtiçi tasarruf oranlarının düşüklüğüdür. Bunun sonucunda ekonomik büyüme dış tasarruflara bağımlı bir yapı içerisinde gelişmektedir. Gelişmekte olan ülkeler için ürettiğinden daha fazlasını tüketme imkânı veren dış kaynak kullanımı, kısa dönemde büyüme hızını artırıcı yönde bir etkide bulunsa da, orta-uzun dönemde yurtdışına kaynak transferini artırmak suretiyle yurtiçinde kullanılabilecek kaynakları azaltıcı yönde bir etki yapmaktadır. Buna ilaveten, yüksek reel faiz oranlarından yararlanmak üzere ekonomiye giren kısa vadeli dış fonların istikrarsızlık yaratıcı etkisi ile dış kaynağın Türkiye ekonomisinin orta-uzun dönem büyüme potansiyelini

artıracak bir çerçevede kullanılmaması, büyüme yapısının çarpık bir biçimde şekillenmesine katkıda bulunmuştur.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Ülkemizde yurtiçi tasarruf oranlarının benzer gelişmişlik düzeyinde olan ülkelerle kıyaslandığında düşük olmasının yanı sıra dikkati çeken başka bir eğilim de yurtiçi tasarruf oranlarının yıllar itibariyle düzenli bir azalma eğiliminde oluşudur. Nitekim 2002 yılında yüzde 18,6 olan yurtiçi tasarrufların GSYH içindeki payı dönem içinde azalma eğilimine girmiş olup, 2012 yılında yüzde 14,3 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

TABLO: TASARRUF-YATIRIM DENGESİ (GSYH İÇİNDEKİ YÜZDE PAY)

	1991-2000	2003-2007	2008-2012	2003-2012	2013-2015
Toplam Yatırım	**22,9**	**20,4**	**20,5**	**20,5**	**22,3**
Kamu	4,6	3,7	4,2	4,0	4,3
Özel	18,3	16,7	16,3	16,5	18,0
Toplam Yurtiçi Tas.	**23,2**	**15,9**	**14,4**	**15,2**	**15,8**
Kamu	-1,1	0,8	1,7	1,3	2,4
Özel	24,3	15,0	12,7	13,9	13,4
Dış Tasarruf	**0,2**	**-4,5**	**-6,1**	**-5,3**	**-6,5**

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Yukarıdaki tabloda tasarruf-yatırım dengeleri, AKP'nin 2003-2012 dönemi iki alt dönem halinde ve OVP dönemi karşılaştırmalı olarak yer almaktadır. 2003-2012 döneminin gerek yatırımlar gerekse tasarruflar açısından ekonomideki en kötü performansın sergilendiği bir dönem olduğu görülmektedir. Nitekim 1990'lı yıllarda yüzde 23,2 olan yurtiçi tasarrufların GSYH içindeki payı 2003-2012 döneminde yüzde 15,2'ye gerilemiştir. Bu gerilemede, özel kesim tasarruflarındaki bozulmanın kamu tasarruflarındaki düzelmeden daha fazla olması etkili olmuştur. Aynı dönemler itibariyle, kamu tasarruflarının milli gelir içindeki payı negatif yüzde 1,1 olan seviyesinden pozitif yüzde 1,3'e dönerken, özel tasarrufların milli gelir içindeki payı yüzde 24,3 olan seviyesinden 10 puandan fazla düşerek yüzde 13,9'a gerilemiştir. 2002 ve 2012 yılları karşılaştırıldığında ise kamu tasarruflarının milli gelir içindeki payı negatif yüzde 4,8 olan seviyesinden pozitif yüzde 2,4'e dönerken, özel tasarrufların milli gelir içindeki payı yüzde 23,4'den yüzde 11,9'a gerilemiştir.

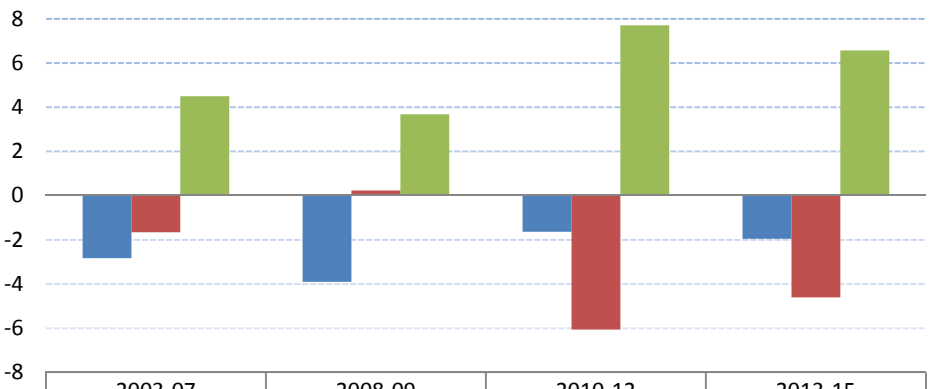
Aynı dönemler itibariyle bakıldığında toplam yatırımların milli gelir içindeki payı da yüzde 22,9'dan yüzde 20,2'ye gerilerken, bu gerilemede hem kamu yatırımlarında hem de özel yatırımlardaki azalma etkili olmuştur. Bu gelişmeler sonucunda, Türkiye ekonomisi 1990'lı yıllarda dış tasarruf fazlası verirken, 2003-2011 döneminde yüzde 5 oranında dış tasarrufa ihtiyaç duymuştur. Diğer bir deyişle AKP döneminde ekonomide daha düşük yatırım seviyelerine ulaşmak için daha fazla açık verildiği gözlenmektedir. Özellikle küresel krizin Türkiye ekonomisini de etkilediği 2008-2011 alt döneminde dış tasarrufların milli gelir içindeki payının artması son derece olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

2013-2015 yıllarını kapsayan OVP döneminde ise, toplam yatırımların milli gelir içindeki payı azalırken, toplam yurtiçi tasarrufların milli gelir içindeki payında artış öngörülmüştür. Bununla birlikte, OVP hedefleri arasında dış tasarrufun milli gelir içindeki payının artmaya devam ederek yüzde 6,6 seviyesine yükselmesinin planlanması ekonomideki alarm zillerinin çaldığına işaret etmektedir.

Tarihsel gelişim sürecinde Türkiye ekonomisine kamu-özel ayırımında bakıldığında, kamu kesiminin tasarruf açığı verirken, özel kesimin tasarruf fazlası verdiği gözlenmektedir. Bununla birlikte, 2001 krizini izleyen dönemde uygulamaya konulan ve *faiz dışı fazlada* somutlaşan sıkı maliye politikası tedbirlerinin neticesinde kamu tasarruf açığı daralmıştır. Ancak aynı dönemde özel kesim tasarruf fazlasının hızla azaldığı gözlenmiştir. Özel kesim

tasarruf fazlasındaki azalışın kamu kesimi açıklarındaki azalıştan oransal olarak daha fazla olması neticesinde ise ekonomiye dış tasarruf girişi hızlanmıştır.

ŞEKİL 8: TASARRUF-YATIRIM DENGESİ
(Cari Fiyatlarla, GSYH İçindeki Yüzde Pay)

	2003-07	2008-09	2010-12	2013-15
KAMU TAS. YAT. FARKI	-2,8	-3,9	-1,6	-2,0
ÖZEL TAS. YAT. FARKI	-1,7	0,2	-6,1	-4,6
DIŞ TASARRUF	4,5	3,7	7,7	6,6

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Hem kamu kesimi hem de merkezi yönetim bütçesi açısından yüksek faiz dışı fazla hedeflerine kilitlenen maliye politikası bir yandan harcama kısıntıları diğer yandan vergi yükü artışları ve özelleştirmelerle kendini ortaya koymuştur. Özellikle orta ve uzun vadede ağır toplumsal maliyetlere yol açabilecek olan kamu sabit sermaye yatırımlarındaki belirgin düşüşler endişe verici değişmelerdir. Nitekim 1990'lı yıllarda kamu sabit sermaye yatırımlarının milli gelir içindeki payı ortalama yüzde 4,7 olup, 2003-2007 döneminde yüzde 3,7'ye gerilemiştir. 2008-2012 dönemi ortalaması ise yüzde 4,2 olmuştur. Bu gerileme, bir yönüyle kamunun zaten yetersiz olan fiziki ve sosyal altyapı yatırımlarına, teknolojik yenilikleri geliştirecek teknolojik altyapı yatırımlarına gerekli kaynağı ayıramaması anlamına gelmektedir. Kaldı ki, kamu kesimi ile özel kesim yatırımları arasındaki tamamlayıcılık ilişkisi (*crowding-in*) dikkate alındığında, bu gerilemenin ekonominin orta-uzun dönem büyüme potansiyeli ve üretken kapasitesi üzerinde ciddi sınırlılıklar yaratacağı beklenmelidir.

Özel kesim tasarruf yatırım dengesinde gözlenen kötüleşme büyük ölçüde özel kesim tasarruflarındaki azalmadan kaynaklanmıştır. Özel kesim tasarruf-yatırım farkının milli gelir içindeki payı 1990'lı yıllarda pozitif yüzde 5,4 iken, 2003-2007 döneminde negatif yüzde 1,7'ye gerilemiştir. 2008-2009 krizini izleyen 2010-2012 döneminde milli gelirin yüzde 6,1'i

oranında açık veren özel kesim tasarruf-yatırım dengesinin 2013-2015 döneminde yüzde 4,6 oranında açık vermesi öngörülmektedir.

OVP dönemine ilişkin öngörülerin ekonominin yeniden hızlı büyüme trendine girdiği 2010-2011 dönemi gerçekleşmeleri ile ciddi bir farklılık göstermemesi dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, 2010-2011 dönemi ortalama büyüme hızının yüzde 8,3, 2013-2015 dönemi ortalama büyüme hızının ise yüzde 4,7 olduğu düşünüldüğünde, OVP döneminin ekonomide daha düşük büyüme hızlarına daha yüksek açıklar ile ulaşılacağı bir dönem olacağı açıktır.

Özel tasarruflarda son yıllarda gözlenen gerilemenin nedenlerinin ortaya konması, ekonomik faaliyetlerin özel kesim ile kamu kesimi arasındaki karşılıklı etkileşim çerçevesinde incelenmesini gerektirmektedir. Bu çerçevede ekonominin genel dengesine bakıldığında, 2001 krizini izleyen dönemde kamu harcanabilir gelirinin milli gelir içindeki payının artarken, özel harcanabilir gelirin milli gelir içindeki payının azaldığı gözlenmektedir.

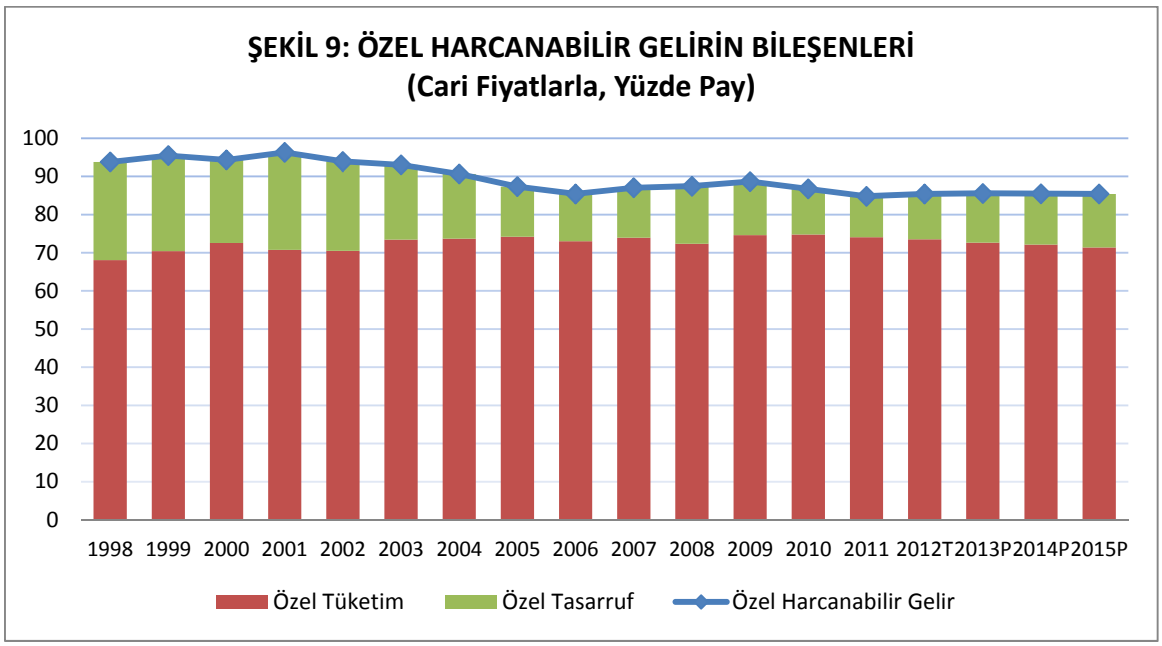
Kamu kesimi dengelerine bakıldığında, 2001 krizini izleyen dönemde kamu harcanabilir gelirinin milli gelir içindeki payının arttığı gözlenmekte olup, bu artışın birkaç nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin birincisi kamunun cari transfer harcamalarındaki azalmadır. Nitekim cari transferlerin milli gelir içindeki payı 2002 yılında yüzde 17,6 iken izleyen yıllarda azalma eğilimine girerek 2012 yılında yüzde 9'a gerilemesi beklenmektedir. Kamunun cari transfer harcamalarındaki azalmada özellikle iç borç faiz ödemelerindeki gerileme etkili olmuştur. İkincisi, vergi gelirlerinin millî gelir içindeki payının artmasıdır. Nitekim toplam vergi gelirlerinin millî gelir içindeki payının 2002 yılında yüzde 17,1 iken, 2012 yılında yüzde 19,2'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, söz konusu dönemde vergi gelirlerinin milli gelir içindeki payındaki yükselmenin dolaylı vergilerden kaynaklandığı, dolaysız vergilerin milli gelir içindeki payının ise azaldığı belirtilmelidir. 2002 yılında yüzde 11,1 olan dolaylı vergilerin milli gelir içindeki payı 2012 yılında yüzde 13,3'e yükselirken, aynı yıllar itibariyle dolaysız vergilerin milli gelir içindeki payı yüzde 6,0'dan yüzde 5,9'a gerileyecektir. Üçüncü bir neden kamu kesimi dengesi içinde faktör gelirlerinin payının son dönemdeki hızlı özelleştirmelere bağlı olarak hızlı bir biçimde azalmasıdır. Bunun sonucunda, faktör gelirlerinin GSYH içindeki payının 2002 yılında yüzde 5,8 olan seviyesinden 2012 yılında yüzde 3,3'e gerilemesi beklenmektedir.

TABLO: KAMU VE ÖZEL HARCANABİLİR GELİRLERİ (CARİ FİYATLARLA, GSYH İÇİNDEKİ PAY)

	Kamu Harcanabilir Geliri	Kamu Tüketimi	Kamu Tasarrufu	Özel Harcanabilir Gelir	Özel Tüketim	Özel Tasarruf
1998	**7,0**	8,4	-1,4	**93,7**	68,0	25,7
1999	**5,0**	10,0	-5,0	**95,4**	70,4	25,1
2000	**5,9**	9,3	-3,4	**94,3**	72,5	21,8
2001	**2,5**	9,6	-7,1	**96,3**	70,7	25,5
2002	**5,1**	9,9	-4,8	**93,9**	70,4	23,4
2003	**5,5**	9,7	-4,1	**93,0**	73,4	19,6
2004	**8,2**	9,2	-1,0	**90,6**	73,7	16,9
2005	**11,8**	9,0	2,8	**87,3**	74,2	13,1
2006	**13,7**	9,5	4,2	**85,4**	73,0	12,4
2007	**12,3**	9,9	2,4	**87,0**	73,9	13,1
2008	**11,8**	10,0	1,7	**87,4**	72,3	15,1
2009	**10,4**	11,3	-0,9	**88,7**	74,6	14,1
2010	**12,5**	11,0	1,5	**86,7**	74,7	12,0
2011	**14,5**	10,8	3,7	**84,7**	74,0	10,7
2012T	**14,0**	11,6	2,4	**85,4**	73,5	11,9
2013P	**13,8**	11,7	2,1	**85,5**	72,6	12,9
2014P	**13,9**	11,5	2,4	**85,4**	72,1	13,3
2015P	**14,0**	11,3	2,7	**85,4**	71,4	14,0

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Özel harcanabilir gelirin milli gelir içindeki payı 2002 yılında yüzde 93,9'dur. Bununla birlikte, izleyen yıllarda azalma eğilimine girerek ve 9,2 puan azalarak 2011 yılında yüzde 84,7'ye gerilemiştir. Burada vurgulanması gereken önemli husus, özel harcanabilir gelirin milli gelir içindeki payı azalırken, özel tüketim harcamalarının payının artmaya devam etmesi neticesinde özel tasarrufların gerilemiş olmasıdır. Nitekim aynı dönemler itibariyle özel tüketimin payı 70,4'ten yüzde 74'e yükselirken, özel tasarrufların payı yüzde 23,4'ten yüzde 10,7'ye gerilemiştir. Bununla birlikte, 2012-2015 döneminde özel harcanabilir gelirin GSYH içindeki payının değişmemesi, buna karşılık özel tüketimin GSYH içindeki payının azalması sonucunda özel tasarrufların GSYH içindeki payının artması öngörülmüştür. OVP döneminde büyümenin yeniden yurtiçi talebe dayalı olarak gelişeceği projeksiyonu çerçevesinde, söz konusu öngörünün gerçekleşmesinin bir temenni düzeyinde kalmayıp nasıl sağlanacağı ise bir soru işareti olarak önümüzde durmaktadır.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Özel harcanabilir gelirdeki azalmaya hanehalkları ölçeğinde bakıldığında, hanehalklarının gelirleri azalırken borçlanmalarında gözlenen hızlı artış eğilimi hanehalklarının tüketimlerini artan ölçüde borçlanma yolu ile finanse ettiklerini ortaya koymaktadır. Merkez Bankası Finansal İstikrar Raporlarında açıklanan rakamların yeni milli gelir serisine göre düzeltilmesiyle elde edilen sonuçlara göre, ülkemizde hanehalkı borçlarının hanehalkı harcanabilir geliri içindeki payı 2003 yılında yüzde 5,8 olan seviyesinden 2008 yılında yüzde 23,6'ya yükselmiştir.

Merkez Bankasının Mayıs 2010 tarihli Finansal İstikrar Raporunda Gelir ve Yaşam Koşulları Anketinden elde edilen hanehalkı gelirinin kullanılması nedeniyle hanehalkı borçluluğunun daha önceki Finansal İstikrar Raporları ile karşılaştırılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. 2007-2010 yıllarını kapsayan söz konusu anketten elde edilen sonuçlar, daha önceki Finansal İstikrar Raporlarından elde edilen ve bir önceki paragrafta zikredilen hanehalkı borçlarındaki artış eğilimleri ile uyumlu olmakla birlikte, hanehalkı borçlarının seviyesinin daha önceki hesaplamalardan daha yüksek seviyelerde olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, ülkemizde hanehalkı borçlarının hanehalkı harcanabilir geliri içindeki payı 2012 yılının Eylül ayında da yüzde 48,1'e yükselmiştir.

Makroekonomi açısından tasarruf ve borçlanma dinamiklerinin doğru değerlendirilmesinde hanehalklarının finansal varlık ve yükümlülükleri önem taşımaktadır.

Hanehalklarının finansal varlıkları 2004 yılsonunda 190,7 milyar TL iken, 2012 yılının ikinci çeyreğinde 2,84 kat artarak 541,9 milyar TL'ye yükselmiştir. Aynı dönemde finansal yükümlülükler 18,1 milyar TL'den, 12,32 kat artarak 223 milyar TL'ye yükselmiştir.

2012 yılının ikinci çeyreği itibariyle finansal varlıkların yüzde 77,7'si gerçek kişi tasarruf mevduatı, katılım fonu ve kıymetli maden depo hesaplarından oluşmaktadır. Yükümlülüklerin yüzde 81,9'u tüketici kredisidir. Kredi kartları borç bakiyesi ise 34,7 milyar TL ile yüzde 15,6'ya tekabül etmekte olup, yükümlülükler/varlıklar oranı yüzde 41,1'dir.

Finansal kesim dışındaki şirketlerin döviz varlık ve yükümlülüklerinin gelişimi TCMB verilerine göre aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre, varlıklar 1,58 kat artarken, yükümlülükler 3 kat artmıştır. Varlıkların yüzde 71,5'i mevduattan oluşurken, 10,9 milyar doları ihracat alacaklarından, 10,3 milyar doları ise yurtdışına yapılan doğrudan sermaye yatırımlarından oluşmaktadır.

TABLO: REEL KESİMİN DÖVİZ VARLIK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ (Milyar Dolar)

	2003	**2012 1.Ç**
Varlıklar	30,2	78,0
Yükümlülükler	50,7	203,8

Kaynak: Merkez Bankası

Yükümlülüklerin ise yüzde 90,2'si nakdi kredilerden, bunun da yüzde 45,6'sı yurtdışından sağlanan kredilerden oluşmaktadır. Döviz net pozisyonu 2003 yılsonunda negatif 20,5 milyar dolardan 2012 1. Çeyreğinde negatif 125,8 milyar dolara gerilemiştir.

Kısa vadeli varlıkların kısa vadeli yükümlülükleri karşılama oranı 2003 yılsonunda yüzde 17,4 iken, 2012 1. Çeyreğinde negatif yüzde 14,9 a gerilemiştir. Şirketlerin döviz pozisyonu kötüleşmiştir. 2012 1. Çeyreğindeki kısa vadeli net döviz pozisyonundaki açık 15 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

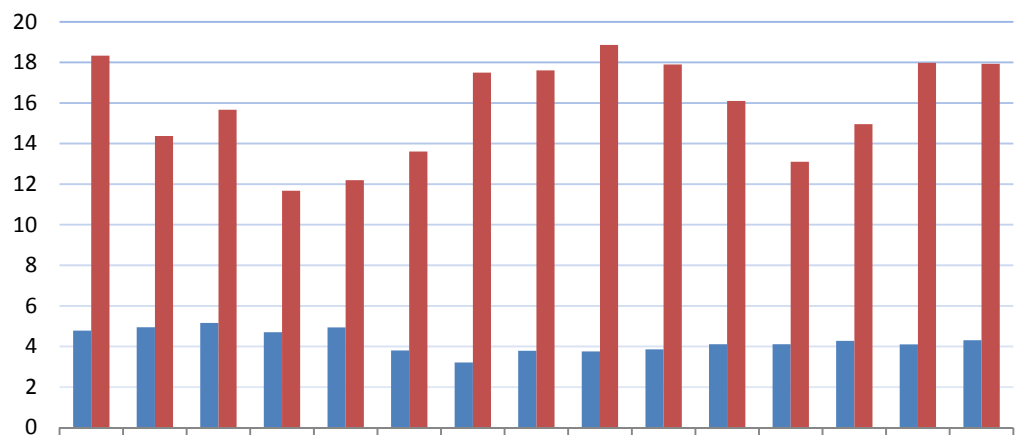
Bu rakamların da gösterdiği üzere, yalnızca mali disipline odaklanmış bir maliye politikası ve enflasyonu indirmeye odaklı bir para politikası hanehalkları ve firmaların davranışlarını belirleyerek özel sektörün ve buna dayalı olarak da ekonominin dengelerini bozmuştur. Türkiye'de uygulanan bu modelin sürdürülebilirliği ancak hanehalkları ve

şirketler kesiminin borçlanması ve sürekli borçlanmasıyla mümkün olmaktadır. Herhangi bir iç ve dış dalgalanma karşısında kredilerin yenilenmemesi, sermaye akışındaki tıkanıklıklar ekonominin üretken kaynakları üzerinde ciddi tahribata yol açmaktadır.

Bu çerçevede, Türkiye ekonomisinin 2003-2012 döneminde kamu dengeleri iyileşirken, özel kesim dengeleri bozulmuştur. Bununla birlikte, özel kesimdeki bozulmanın kamu kesimindeki iyileşmeden fazla olması neticesinde dış tasarruf ihtiyacı yani cari işlemler açığı artmıştır. Bunun sonucunda, Türkiye ekonomisinde hem kamu kesimi, hem de özel kesimin açık verdiği ve bunun sonucunda cari açığın oluştuğu bir yapı oluşmuştur. Böylece, üçüz açığa sahip olan Türkiye ekonomisi bugün aşırı kırılgan bir ekonomi görünümü vermektedir.

Öte yandan, Türkiye ekonomisinin dış tasarruflara bağımlılığı ve bunun finansmanı ihtiyacı reel faiz oranlarının yüksek düzeylerde belirlenmesine neden olmaktadır. Yüksek reel faizler ise özel sektörün yatırım kararlarını ve tercihlerini olumsuz yönde etkileyerek, sermaye birikim sürecinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Özel kesim sabit sermaye yatırımlarının GSYH içindeki paylarına dönemler itibariyle bakıldığında, 1991-2000 döneminde ortalama yüzde 18,0 olan düzeyinden AKP hükümetinin hızlı büyüme performansı ile övündüğü 2003-2007 döneminde yüzde 17,1'e gerilediği gözlenmektedir. Özel sabit sermaye yatırımlarının milli gelir içindeki payı 2008-2012 döneminde ise yüzde 16,6 olarak gerçekleşmiştir.

ŞEKİL 10: SABİT SERMAYE YATIRIMLARI
(Cari Fiyatlarla, GSYH İçindeki Yüzde Pay)

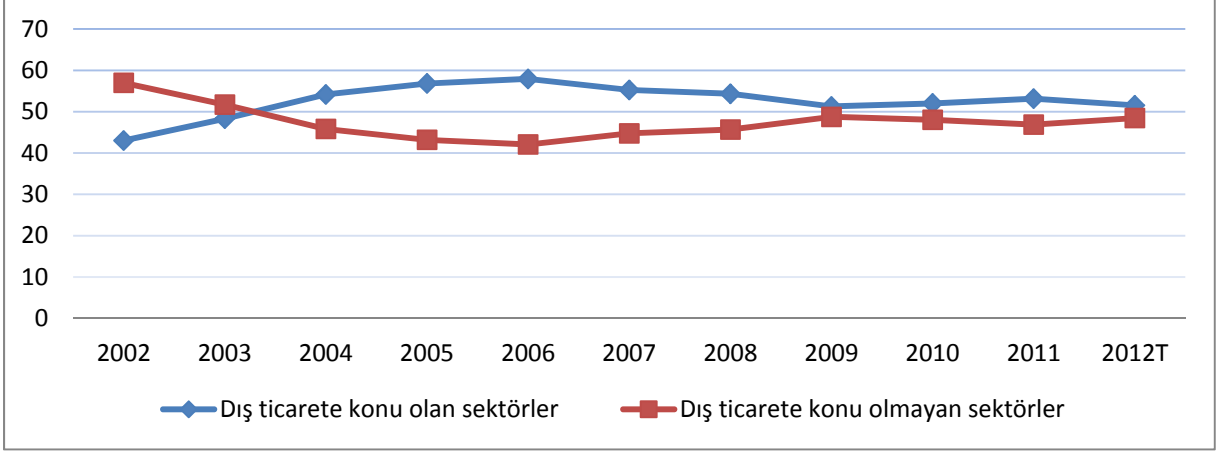

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T
KAMU SSY	4,8	4,9	5,2	4,7	4,9	3,8	3,2	3,8	3,8	3,9	4,1	4,1	4,3	4,1	4,3
ÖZEL SSY	18,3	14,4	15,7	11,7	12,2	13,6	17,5	17,6	18,9	17,9	16,1	13,1	15,0	18,0	17,9

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2003-2012 döneminde dış ticarete konu sektörlere yapılan yatırımlara rağmen, özel sektör yatırımlarının yarısına yakını hala dış ticarete konu olmayan sektörlere yönelmektedir. 2003-2006 döneminde özel yatırımlar içindeki payı artan dış ticarete konu olan sektörlerin payının 2007 yılından itibaren yeniden azalış eğilimine girdiği gözlenmektedir. Bu eğilimin 2013-2015 döneminde de değişmesi beklenmemektedir. Bu durum, sermaye hareketlerindeki artış neticesinde yerli paranın yabancı paralar karşısında reel olarak değer kazanmasının dış ticarete konu olan ve olmayan malların göreli fiyatlarını dış ticarete konu olmayan malların lehine değiştirmesi yoluyla ortaya çıkmaktadır. Söz konusu durum, 1980 sonrasında kamunun imalat sanayiinden çekilmesi sonucunda oluşan boşluğun özel kesim tarafından yeteri kadar doldurulamadığına işaret ederken, ülkemizin sanayileşme çabalarının da hızlandırılması gereğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, kamunun kaynak yetersizliği nedeniyle altyapı yatırımlarını gereği gibi yerine getirememesi neticesinde özel kesimin artan biçimde bu alanlara girmesi de özel kesim yatırımlarının ticarete konu olmayan sektörlere yönelmesine neden olmaktadır.

ŞEKİL 11: ÖZEL SABİT SERMAYE YATIRIMLARI
(Cari Fiyatlarla, Yüzde Dağılım)

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

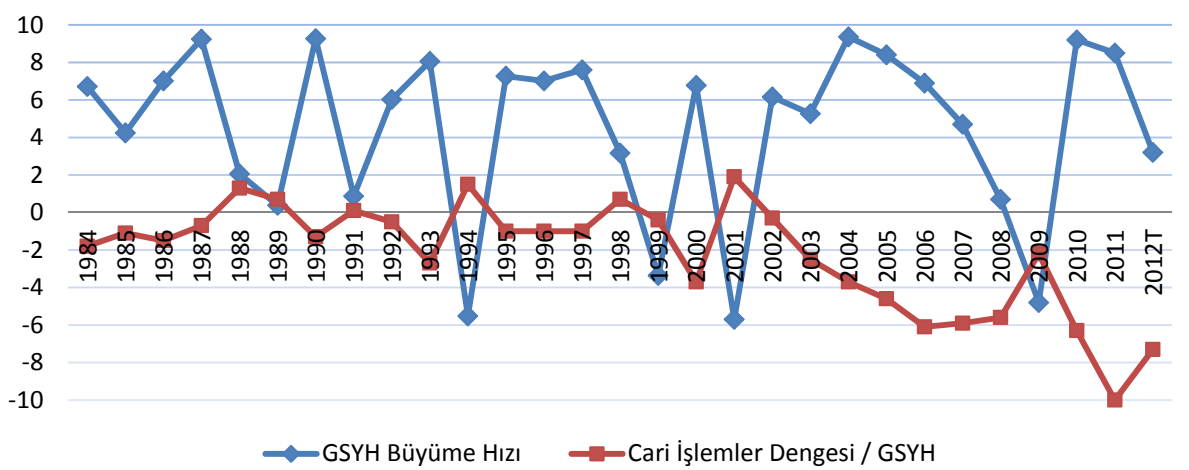
2001 krizini izleyen dönemde kamu kesimi açığının milli gelir içindeki payının azalmasına ve 2006 yılında fazlaya dönmesine rağmen, özel kesim açıklarının oluşması sonucunda dış tasarrufların milli gelir içindeki payı yükselmeye devam etmiştir. Nitekim 1991-2000 döneminde yıllık ortalama yüzde 0,2 fazla olarak gerçekleşen dış tasarrufların GSYH içindeki payı, 2003-2007 döneminde hızlı bir artış eğilimine girerek ve açığa dönerek yüzde 4,5'e yükselmiştir. Küresel krizin Türkiye ekonomisini olumsuz etkilediği 2008-2009 döneminde yüzde 3,7 olarak gerçekleşen dış tasarrufların milli gelir içindeki payı ekonominin yeniden hızlı büyüme trendine girdiği 2010-2011 döneminde yüzde 8'e yükselmiştir. Bu

durumun en önemli nedenlerinden birisi, yurtiçi üretimin ve ihracatın ithalata olan yüksek orandaki bağımlılığıdır. Uygulanmakta olan yanlış makroekonomik politikalar sonucunda ekonomide oluşan yüksek reel faiz ve düşük kur olgusu da ekonomi içinde oluşan bu dengesizliği destekleyici yönde bir etki yapmaktadır.

3. DIŞ DENGE

1990'lı yıllarda ekonomik büyümeyi cari işlemler fazlası vererek sağlayan Türkiye ekonomisinin 2000'li yıllarda yüksek cari işlemler açığı vermeye başlamıştır. 2003 sonrası dönemde büyüme hızındaki yükselmeye paralel biçimde cari işlemler açığı da hızlı bir biçimde artmıştır. Ancak, ekonomide büyüme hızının yavaşladığı yıllarda cari açıktaki artış eğilimi devam etmiş, ekonominin daraldığı yıllarda ise ciddi bir biçimde azalmamıştır.

ŞEKİL 12: BÜYÜME -CARİ AÇIK İLİŞKİSİ
(Yüzde)

Kaynak: Merkez Bankası, TÜİK

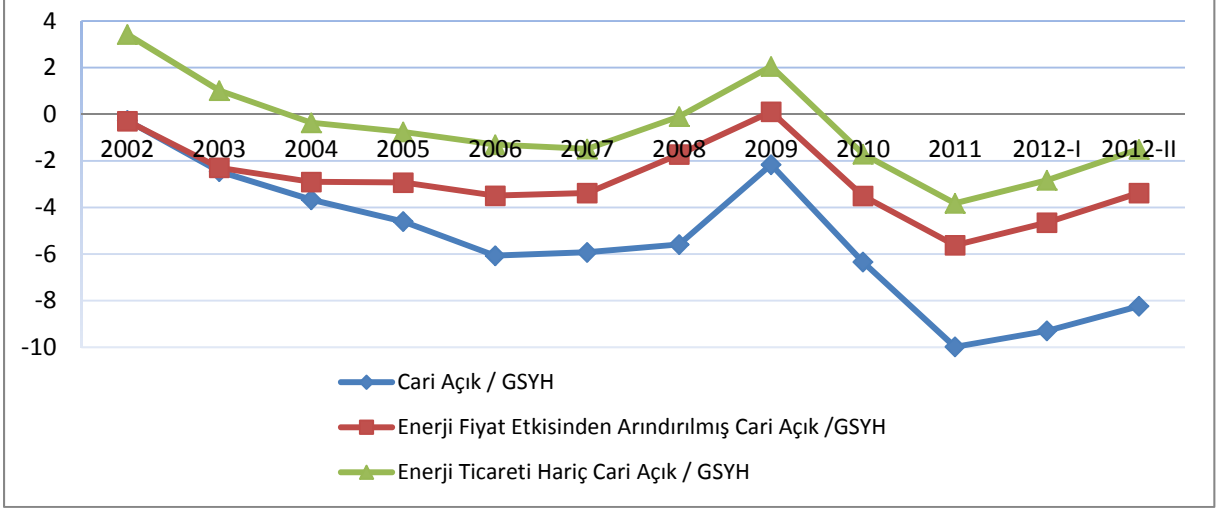
Cari işlemler açığının milli gelire oranı 2002–2007 döneminde ekonominin orta-uzun dönem trendleri ile uyumsuz bir çerçevede hızlı bir biçimde artmıştır. Şekilden de görüleceği üzere, 2004 yılında en yüksek seviyesine ulaşan büyüme hızı izleyen yıllarda yavaşlama eğilimine girerken, cari işlemler dengesindeki kötüleşme devam etmiş ve cari işlemler açığının milli gelire oranı daha önceki yıllarda karşılaşılmamış düzeylere tırmanmıştır. 2008 yılında ise ekonomi adeta durma noktasına gelirken cari işlemler açığının milli gelir içindeki payı hemen hemen aynı kalmıştır. 2009 yılında krizin etkisiyle büyüme oranlarındaki

gerileme sonucunda daralan cari işlemler açığı, 2010 ve 2011 yıllarında yeniden artarak kriz öncesi seviyelerine ulaşmıştır.

Bu durumun temel nedenlerinden birisi, yurtiçi üretimin ve ihracatın ithalata olan yüksek orandaki bağımlılığıdır. Uygulanmakta olan makroekonomik politikalar sonucunda ekonomide oluşan yüksek reel faiz ve düşük kur olgusu da ekonomi içinde oluşan bu dengesizliği destekleyici yönde bir etki yapmaktadır.

Cari işlemler açığında gözlenen bu hızlı artışta, özellikle 2004 yılından itibaren dünya petrol ve enerji fiyatları ile emtia fiyatlarındaki yüksek oranlı artışların da payı bulunmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye ekonomisinin üretim ve ihracat yapısının ara malı ithalatına olan yüksek oranlı bağımlılığı önemli bir etken olup, ekonominin genişlediği dönemlerde ithalatın hızla artması neticesinde cari işlemler açığı artmaktadır. Nitekim enerji fiyat etkisinden arındırıldığında dahi cari açığın milli gelir içindeki payının 2004 yılından itibaren yüzde 3'lerin üzerine çıkarak önceki yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde yüksek düzeylerde gerçekleştiği gözlenmektedir (İlgili veriler TÜİK tarafından yayımlanan dış ticaret istatistikleri ve dış ticaret endekslerinde yer almaktadır. Enerji ithalatı 27. fasıl kapsamındaki enerji çeşitlerini kapsamaktadır. Enerji fiyat etkisinden arındırılmış cari açık ise 2002 yılı enerji fiyatının izleyen yıllarda sabit tutulması ile hesaplanmıştır). 2008-2009 yılında ekonomideki daralma ile birlikte azalan enerji fiyat etkisinden arındırılmış cari açığın milli gelir içindeki payı 2010 ve 2011 yıllarında yeniden artış eğilimine girmiş ve sırasıyla yüzde 3,5 ve yüzde 5,6 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında yurtiçi talepteki daralmaya bağlı olarak gerileyen enerji fiyat etkisinden arındırılmış cari açığın milli gelir içindeki payı 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 3,4'e gerilemiştir. Cari işlemler açığı ile enerji fiyat etkisinden arındırılmış cari açığın ilgili grafikten de görüleceği üzere aynı eğime sahip olması da cari işlemler açığındaki bozulmanın sadece enerji fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmadığını tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır.

ŞEKİL 13: ENERJİ FİYATLARININ CARİ AÇIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ
(GSYH İçindeki Pay, Yüzde)

Kaynak: Merkez Bankası, TÜİK

Türkiye ekonomisinin dış kaynağa olan bağımlılığı Merkez Bankası tarafından uygulanmakta olan Enflasyon Hedeflemesi rejiminin gerekleri ile birleşince reel faiz oranlarının yüksek seviyelerde belirlenmesine neden olmaktadır. Yüksek reel faizler ise ülkeye sermeye girişini hızlandırarak döviz kurlarını aşağıya çekmektedir. Bu durum ise Türkiye ekonomisini bugün de içinde olduğumuz kısa vadeli sermaye hareketlerinin belirleyiciliğinde oluşan yüksek reel faiz ve düşük kur döngüsüne sokmuştur. Aşağıdaki tabloda nominal faiz oranları ile Türk lirasının aşınma oranları kullanılarak ülkeye gelen kısa vadeli sermayenin (sıcak paranın) elde ettiği getiri yer almaktadır[3]. Tablodan da görüleceği üzere, 2002-2008 dönemi ülkeye gelen kısa vadeli sermaye akımlarının ülke içinde hiçbir risk almadan çok yüksek düzeylerde getiri elde ettiği bir dönem olmuştur. **Doğaldır ki, ülkeye gelen kısa vadeli sermaye akımlarının başka yatırım araçlarına yatırılması halinde çok daha yüksek düzeylerde getiri elde etmek mümkün olacaktır.**

2009 yılında bir taraftan küresel krizin etkilerinin azaltılması amacına dönük olarak nominal faiz oranları aşağıya çekilirken, diğer taraftan krizin getirdiği belirsizliklerin etkisiyle TL'nin hızla değer kaybetmesi neticesinde ülkeye gelen kısa vadeli sermayenin getirisi uzun yıllardan beri ilk defa negatife dönmüştür. 2010 yılında ise nominal faiz oranlarındaki azalma eğilimi devam etmesine rağmen, TL'nin yeniden değer kazanmasıyla pozitife dönen sıcak paranın getiri oranı 2011 yılında kurlardaki yükselmeye bağlı olarak yeniden negatif olmuştur.

[3]Nominal faiz oranı olarak Devlet İç Borçlanma Senetlerinin yıllık ortalama faiz oranı alınmıştır. Sıcak paranın yurtiçi getirisi ise aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır.
Getiri = ((1+ nominal faiz oranı / 1+ TL aşınma oranı) -1) * 100

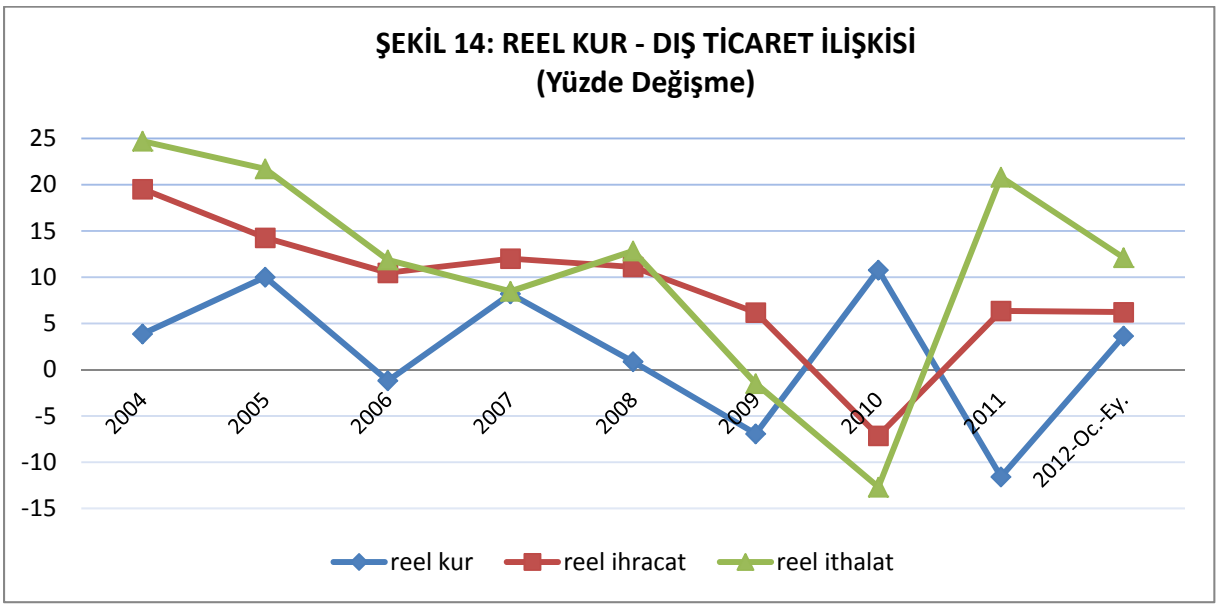
TABLO: SICAK PARANIN YURTİÇİ GETİRİSİ (YÜZDE)

	Nominal Faiz Oranı	TL Aşınma Oranı	Getiri
2001	96,2	96,5	-0,1
2002	63,8	22,9	33,3
2003	45,0	-0,8	46,2
2004	25,7	-4,7	32,0
2005	16,9	-5,7	24,0
2006	18,2	6,7	10,7
2007	18,8	-9,1	30,6
2008	19,3	-0,7	20,1
2009	12,7	19,7	-5,8
2010	8,5	-3,0	11,9
2011	8,7	11,3	-2,3
2012 Oc.-Ey.	9,1	7,4	1,5

Kaynak: Merkez Bankası veri tabanı
Not: Nominal Faiz Oranı olarak DİBS bileşik ortalama faiz oranı kullanılmıştır.

Burada vurgulanması gereken önemli bir husus, 1990'lı yıllarda cari işlemler fazlası veren Türkiye ekonomisinin 2000'li yıllarda yüksek cari işlemler açığı vermeye başlamasıdır. Başka bir deyişle, 1990'lı yıllarda ekonomide yüksek büyüme hızlarını cari açık vermeden sağlayan Türkiye ekonomisi, 2000'li yıllara gelindiğinde yükselen cari açıklarla karşı karşıya kalmıştır. 2003 sonrası dönemde büyüme hızındaki yükselmeye paralel biçimde cari işlemler açığı da hızlı bir biçimde artmıştır. Ancak, ekonomide büyüme hızının yavaşladığı yıllarda cari açıktaki artış eğilimi devam etmiştir. OVP dönemine baktığımız zaman ise şunu görüyoruz: Düşük büyüme hızları ile yüksek cari açıkların birlikte gerçekleşeceği bir dönem olarak öngörülmüştür. Bu durumun açıklaması Türkiye ekonomisinin yeni bir döneme girmekte olduğudur.

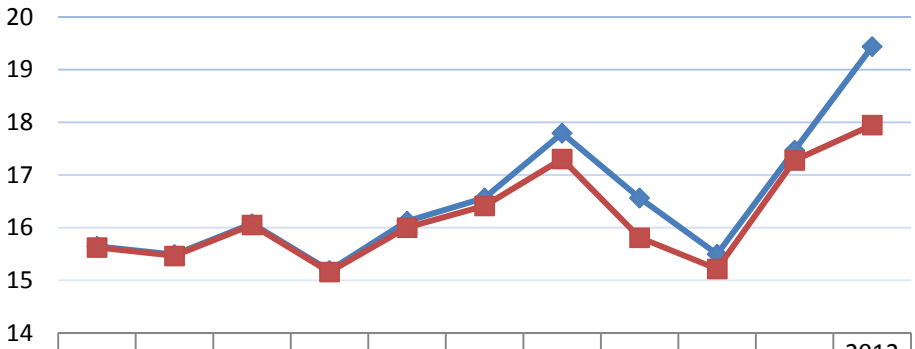
Diğer taraftan, cari işlemler açığının finansmanının önemli ölçüde kısa vadeli sermaye hareketleri ile karşılanması sonucunda artan döviz arzı yerli parayı aşırı değerli hale getirerek ithalatı cazip kılmaktadır. Şekil 11'de reel kur ile ihracat ve ithalat artışları arasındaki ilişki gösterilmektedir. Buna göre, reel kur endeksi ile ithalat arasında olduğu gözlenen ilişkinin reel kur ve ihracat arasında olmadığı, ihracatın büyük ölçüde reel kurdaki değişmelerden bağımsız olarak hareket ettiği gözlenmektedir. Bununla birlikte, ihracat ve ithalatın özellikle 2001 krizini izleyen dönemde aynı yönde ve birbirine yakın artış oranlarıyla hareket etmesi, ihracatın TL'nin aşırı değerlenmesine bağlı olarak kaybettiği pozisyonu ithal girdi kullanarak kısmen telafi ettiğini göstermektedir.

Kaynak: Merkez Bankası, DPT

Burada vurgulanması gereken önemli bir husus, ihracattaki bu hızlı artışın arkasında son aylarda hızla yükselen altın ihracatının büyük payının olduğudur. Bu durum aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere özellikle 2012 yılı rakamlarını ciddi biçimde etkilemiştir. Altın son iki yılda büyüme, dış ticaret gibi makro büyüklüklerimizi etkileyen en önemli ihracat ve ithalat kalemimiz olmuştur. Ancak altının nasıl, kim tarafından ne miktarlarda ihraç edildiği net olarak tespit edilememiştir. Resmi makamların bu konulardaki sorularımıza verdiği yanıtlar daima yetersiz kalmıştır. Bununla birlikte, son olarak 2013 Yılı Bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri sırasında Başbakan yardımcısı Ali Babacan tarafından altın ihracatındaki artışın nedeni İran'dan satın alınan doğalgazın karşılığı olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte, makro hesaplamalar yapılırken altın ihracatının büyümeye pozitif katkısı olduğu, bunun kaynağının yurt içi üretim olduğu ve katma değer üretildiği varsayımı yapılmıştır. Makro rakamlarımızı Hükümetin arzuladığı yönde pozitif etkileyen bu durum bütçe dahil tüm makro büyüklükleri esas alan tüm çalışmalarımızın hatalı olduğu sonucunu doğurmaktadır.

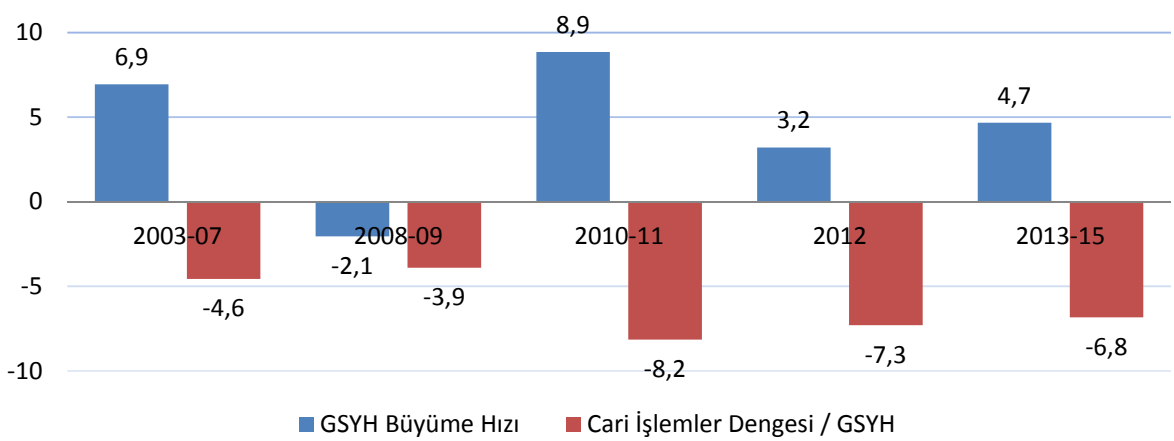
ŞEKİL 15: İHRACAT / GSYH
(Yüzde)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 Ey. Yıl.
İhracat	15,6	15,5	16,1	15,2	16,1	16,6	17,8	16,6	15,5	17,5	19,4
İhracat (Altın Hariç)	15,6	15,5	16,0	15,2	16,0	16,4	17,3	15,8	15,2	17,3	17,9

2013-2015 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programın temel amaçları arasında cari açığı azaltmak da sayılmıştır. Bununla birlikte OVP ve 2013 Yılı Programı incelendiğinde bu amaca ulaşacak sağlıklı bir perspektifin ve politika demetinin mevcut olmadığını görmekteyiz.

ŞEKİL 16: DÖNEMLER İTİBARIYLA BÜYÜME-CARİ İŞLEMLER DENGESİ İLİŞKİSİ
(Yüzde)

Kaynak: Merkez Bankası, TÜİK

Orta Vadeli Program dönemi olan 2013-2015 döneminde 2003-2007 dönemi ile kıyaslandığında GSYH büyüme hızı gerilerken, cari açığın GSYH içindeki payının artacağı öngörülmüştür. Bununla birlikte, OVP döneminde cari işlemler açığı öngörüleri ekonominin trendleri ile uyumlu gözükmemektedir. OVP'ye bakıldığında, 2013-2015 döneminde ihracat artışının çok yüksek, ithalat artışının ise çok düşük olarak belirlendiği gözlenmektedir.

2003-2011 döneminde mal ve hizmet ihracatındaki artış yüzde 8, mal ve hizmet ithalatındaki artış ise yüzde 14,8 olarak gerçekleşmiştir. Reel (fiyatlardan arındırılmış) rakamlara bakıldığında, 2003-2007 döneminde reel ihracatın yüzde 12,8, reel ithalatın ise yüzde 14,8 oranında arttığı gözlenmektedir. Krizi izleyen 2010 ve 2011 yıllarında ise reel ithalat artışı reel ihracat artışının oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. Nitekim 2010 yılında reel ihracat yüzde 6,3, reel ithalat yüzde 20,8 oranında artarken, 2011 yılında reel ihracat yüzde 6,2, reel ithalatın ise yüzde 12,1 oranında artmıştır. Bununla birlikte, 2012 yılında reel ihracatta yüzde 15,1, reel ithalatta ise yüzde 1,2 oranlarında artış oranları öngörülmesi söz konusu hedeflere ilişkin kuşkularımızı artırmaktadır. 2013-2015 döneminde ise mal ve hizmet ihracatı artışı yüzde 5,7, ithalat artışı ise yüzde 5,4 olarak öngörülmüştür. Türkiye'nin üretiminin ve ihracatının ara malı ithalatına bu kadar yüksek bağımlılığı olduğunu düşündüğümüz zaman bunun gerçekleşmesi mümkün gözükmemektedir. Gerçekleşme rakamlarından da görüleceği üzere, gerek nominal gerek reel olarak bakıldığında, ihracat ve ithalat rakamları açısından OVP dönemi öngörüleri ekonominin orta-uzun dönem trendleri ile uyumlu gözükmemektedir.

OVP'de öngörülen yüksek ihracat artışları; 2013-2015 döneminde dünya talebinin özellikle de ihracatımızın yarıya yakınını yaptığımız AB ülkelerinin düşük büyüme öngörüleri ve OVP'de reel döviz kurunda artış öngörülmemiş olması nedenleriyle gerçekleştirilebilir olmaktan uzak gözükmektedir. Diğer taraftan, Türkiye ekonomisinde ithalatın büyüme esnekliği, yani reel ithalatın reel GSYH artışına oranı olarak hesaplanan esneklik katsayısı, istisnai yıllar dışında 2'nin üzerinde gerçekleşmektedir. OVP döneminde baktığımızda ise esnekliğin yüzde 1'lere düştüğünü görmekteyiz. Bu durum da ithalat öngörülerini tartışmalı bir konuma taşımaktadır. Bunlara ilaveten, ülkemiz ihracatının ara malı ithalatına olan yüksek oranlı bağımlılığı göz önünde tutulduğunda, OVP'de yer alan ihracat artışlarının gerektirdiği ithalat artışının daha yüksek olmasının beklenmesi, OVP dönemindeki dış ticaret tahminlerinin isabetsizliğini ortaya koyan başka bir göstergedir

Öte yandan, cari açığın düşürülebilmesi için OVP'de uygulanması öngörülen politikalara baktığımızda Türkiye Girdi Tedarik Stratejisi dışında yeni bir politika tedbiri görülmemektedir. Dahilde işleme rejiminin gözden geçirilmesi, katma değeri yüksek mal ve hizmet üretimine geçilmesi, dışarıya olan bağımlılığı azaltmak için ülke içinde üretim ve yatırım kapasitesini artırmaya yönelik birtakım tedbirlerin alınması gibi politikalar önceki yıllarda hazırlanan OVP'lerde de yer alan politikalardır. Türkiye Girdi Tedarik Stratejisi ise henüz uygulamaya geçmemiş ve uygulanması zaman alacak bir politika önlemi olup cari açığın birdenbire hızlı bir biçimde düşecek olmasını haklı göstermemektedir.

Sermaye Hareketleri

Ödemeler dengesinin sermaye ve finans dengesi hesabına bakıldığında, özellikle 2005-2007 döneminde sermaye girişlerinin cari işlemler dengesi açıklarının üzerinde gerçekleştiği ve bunun sonucunda rezervlerde ciddi bir artış olduğu gözlenmektedir. 2008 ve 2009 yıllarında ise cari işlemler açığının altında bir sermaye girişi olurken, net hata ve noksan kalemi yüksek miktarda fazla vererek cari işlemler açığını finanse etmiştir. 2010 yılında sermaye girişlerinin cari işlemler dengesi açıklarının üzerinde gerçekleştiği, rezervlerde ciddi bir artış olduğu ve net hata ve noksan kaleminin fazla vermeye devam ettiği gözlenmektedir. 2011 yılında sermaye girişleri cari açığın altında kalırken, rezervlerde bir miktar azalma ile birlikte, net hata ve noksan kalemi 11,2 milyar dolar ile çok yüksek bir seviyede gerçekleşmiştir. 2012 yılının Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış bazda bakıldığında cari açığın finansmanında sermaye girişleri ve net hata noksan kalemindeki artış etkili olurken, rezervler artmıştır. Sermaye girişlerinin vadesine göre bakıldığında ise; toplam kaynak girişi içinde kısa vadeli finansmanın oranının yüzde 61, sıcak paranın oranının ise yüzde 72'ye ulaştığı gözlenmektedir. Söz konusu gelişim, cari açığın finansmanında önemli bir risk teşkil etmiştir.

Net hata ve noksan kalemi 2008-2010 döneminde toplam 11 milyar dolar olmuştur. Bununla birlikte, ödemeler dengesinin finansmanı içinde net hata ve noksan kaleminin payı 2011 yılında hızla yükselerek 11,2 milyar dolara ulaşmış olup, 2012 yılının Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış bazda 7,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: ÖDEMELER DENGESİ (Milyar Dolar)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 Ey.-Yıl
CARİ İŞLEMLER DENGESİ	**-0,6**	**-7,5**	**-14,4**	**-22,3**	**-32,2**	**-38,4**	**-41,5**	**-13,4**	**-46,6**	**-77,0**	**-55,8**
SERMAYE HESABI	**7,6**	**7,1**	**14,2**	**37,3**	**38,2**	**44,7**	**36,3**	**9,3**	**56,7**	**63,9**	**57,6**
- Kamu Kesimi	8,9	1,3	3,0	1,0	2,9	-7,8	-2,9	0,1	15,7	14,5	18,0
- Özel Kesim	-1,4	5,8	11,1	36,3	35,2	52,5	39,2	9,2	41,1	49,4	39,5
REZERV VARLIKLAR (*)	**-6,2**	**-4,0**	**-0,8**	**-17,8**	**-6,1**	**-8,0**	**1,1**	**-0,1**	**-12,8**	**1,8**	**-9,3**
NET HATA VE NOKSAN	**-0,8**	**4,5**	**1,1**	**2,8**	**0,2**	**1,8**	**4,1**	**4,1**	**2,7**	**11,2**	**7,5**

Kaynak: Merkez Bankası
(*) (-) işaret artışı göstermektedir.

Kullanıcıya göre sermaye girişlerine (doğrudan yatırımlar hariç) bakıldığında, 2003 yılından itibaren küresel likidite bolluğunun da etkisiyle özel kesimin hızla borçlandığı, bu borçlanmanın da büyük ölçüde bankacılık dışı reel kesimden kaynaklandığı gözlenmiştir. Ancak 2008 ve 2009 yıllarında dünya çapında yaşanan ekonomik krizin etkisiyle net borç ödeyici durumuna düşmüştür. 2010 ve 2011 yıllarında küresel krizin etkileri geçmesine rağmen özel sektör tarafından yurt dışı borçlanma düzeyi 2003-2007 dönemine göre önemli ölçüde daralma göstermiştir.

Cari açığın finansmanı açısından son yıllarda kaydedilen olumlu bir gelişme, sermaye hareketleri içinde doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının payının özellikle 2005 yılından itibaren artması olmuştur. Bununla birlikte, vurgulanması gereken önemli bir nokta, özellikle 2005 sonrasında doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında gözlenen artışların, yabancı sermayenin ülkemizin sermaye stokuna katkıda bulunan yeni yatırımlar (yeşil saha yatırımları) yapmasından değil, kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirilme yöntemiyle blok olarak veya kısmen yabancı sermayeye satılması ile özel kesimdeki banka satışlarından kaynaklanmasıdır. Vurgulanması gereken diğer önemli bir nokta ise, doğrudan yabancı yatırım girişlerinin ağırlıklı olarak bankacılık ve finans ile taşımacılık, depo ve haberleşme gibi hizmet sektörlerinde yoğunlaşmış olmasıdır.

Doğrudan yabancı sermaye girişlerinde diğer dikkat çekici bir nokta ise yabancıların ülkemizde gayrimenkul alımlarının yıllık 2,5- 3 milyar dolar düzeyine ulaşmış olmasıdır. Bu rakam, 2012 yılı Ocak-Eylül döneminde 1,8 milyar dolara, 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış bazda bakıldığında ise rakam ise 2,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ülkeye uzun vadeli bir döviz girişi sağlamasına rağmen yabancıların gayrimenkul alımı, üretim ve ihracatla bağlantısının düşük olması yanında satılıp ülkeden çıkılmasının diğer doğrudan yatırım türlerine göre kolaylığı nedeniyle önemli bir risk oluşturmaktadır.

Bu tür girişler kısa dönemde döviz dengesine olumlu bir katkı yapmakla birlikte, ileride oluşacak kâr transferleri nedeni ile uzun dönemde ekonomi üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Nitekim ödemeler dengesi hesaplarına göre ülkeye giren doğrudan yabancı yatırımların ülkelerine aktardıkları kâr transferi, 2002 yılında 400 milyon dolar iken, 2011 yılında 2,8 milyar dolara yükselmiştir.

Sermaye girişleri içinde faize duyarlı olan ve kısa vadeli bir özellik arz eden portföy yatırımları cari açığın finansmanında önemli bir kalem olmuştur. Portföy yatırımlarında 2004-2006 döneminde gözlenen sermaye girişleri, 2008 yılında tersine dönmüş, 2009 krizini izleyen 2010-2011 döneminde ise oldukça yüksek seviyelerde gerçekleşmiştir. Söz konusu eğilim 2012 yılında da devam etmiştir. Nitekim 2010 ve 2011 yıllarında sırasıyla 16,1 milyar dolar ve 22 milyar dolar olarak gerçekleşen net portföy yatırımları, 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış bazda 31,7 milyar dolar ile toplam sermaye girişinin yüzde 55'ine ulaşmıştır.

Ekonomik faaliyetlerle ilgili işlemlerin kredilendirildiği diğer yatırımlar hesabı kalemi de tüm dönem boyunca cari açığın finansmanında önemli bir kalem olmuştur. Bununla birlikte, bu kalem içinde kısa vadeli girişlerin oransal olarak yüksekliği reel sektör ve bankacılık sektörünün uzun vadeli kaynak bulmakta zorlandığını ve küresel piyasalarda yaşanabilecek herhangi bir çalkantı durumunda borçların çevrilmesinde ve böylece cari açığın finansmanında önemli sorunlarla karşılaşılacağını göstermektedir.

TABLO: ÖDEMELER DENGESİ (Milyar Dolar)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 Ey.-Yıl
CARİ İŞLEMLER DENGESİ	**-0,6**	**-7,5**	**-14,4**	**-22,3**	**-32,2**	**-38,4**	**-41,5**	**-13,4**	**-46,6**	**-77,0**	**-55,8**
SERMAYE HESABI (Net)	**7,6**	**7,1**	**14,2**	**37,3**	**38,2**	**44,7**	**36,3**	**9,3**	**56,7**	**63,9**	**57,6**
Doğrudan Yatırımlar (Net)	**1,0**	**1,2**	**2,0**	**9,0**	**19,3**	**19,9**	**17,0**	**6,9**	**7,6**	**13,6**	**10,7**
-Yurtdışında	-0,2	-0,5	-0,8	-1,1	-0,9	-2,1	-2,5	-1,6	-1,5	-2,5	-4,0
-Yurtiçinde	1,1	1,7	2,8	10,0	20,2	22,0	19,5	8,4	9,0	16,1	14,7
Portföy Yatırımları (Net)	**-0,6**	**2,5**	**8,0**	**13,4**	**7,4**	**0,8**	**-5,0**	**0,2**	**16,1**	**22,0**	**31,7**
Diğer Yatırımlar (Net)	**7,2**	**3,4**	**4,2**	**14,9**	**11,5**	**23,9**	**24,5**	**2,3**	**33,1**	**28,4**	**15,2**

Kaynak: Merkez Bankası

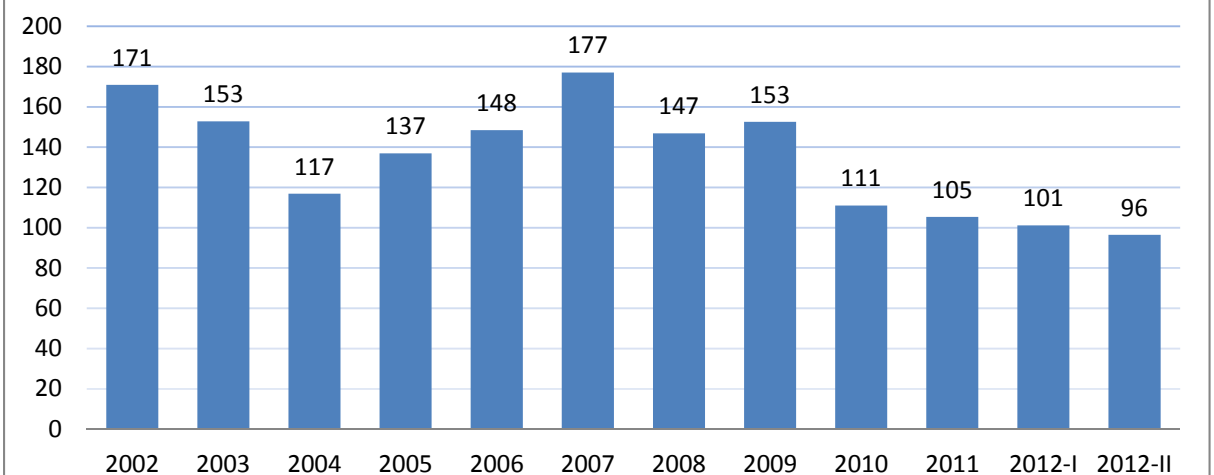
AKP döneminde döviz rezervlerinin 2002 yılına önemli bir artış gösterdiği öne sürülmektedir. En son Başbakan Ağustos ayı itibariyle rezervlerin 100 milyar doları aşması ile övünmüştür. Ancak Merkez Bankası rezervlerindeki gelişimin diğer yükümlülük göstergelerinin çok gerisinde kaldığı gözlenmektedir. Bu çerçevede, Merkez Bankası rezervlerinin düzeyi kısa vadeli dış borçları karşılamaya bile yetmemekte ve hem kısa vadeli

borçların karşılanması hem de cari açığın çevrilmesi için yeni borçlanmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum Türkiye'nin döviz rezerv pozisyonunun AKP hükümetleri döneminde hızla zayıfladığını ortaya koymaktadır.

Merkez Bankasının altın rezervlerini de hesaplamaya dâhil ettiğimizde, Merkez Bankası net rezervlerinin kısa vadeli dış borçları karşılama oranının, 2002 yılında yüzde 171 iken 2011 yılında yüzde 105e, 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 97,5'e gerilediği gözlenmektedir. Yani mevcut döviz rezervlerimiz bir yıl içinde ödeyeceğimiz borca yetmemektedir. Diğer taraftan, Merkez Bankası net rezervlerinin ithalatı karşılama oranı 2002 yılında 6,5 ay iken, 2011 yılında 4,4 aya gerilemiştir. Söz konusu oran, ithalatta kaydedilen gerilemeye paralel olarak, 2012 yılının ikinci çeyreğinde 4,8 ay, olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılının üçüncü çeyreğinde ise Merkez Bankası net rezervlerinin kısa vadeli dış borçları karşılama oranını yüzde 112,8, Merkez Bankası net rezervlerinin ithalatı karşılama oranı ise 5,7 aya yükselmiştir.

ŞEKİL 17: MERKEZ BANKASI REZERVLERİ / KISA VADELİ DIŞ BORÇ STOKU (Yüzde)

Kaynak: Merkez Bankası, Hazine Müsteşarlığı

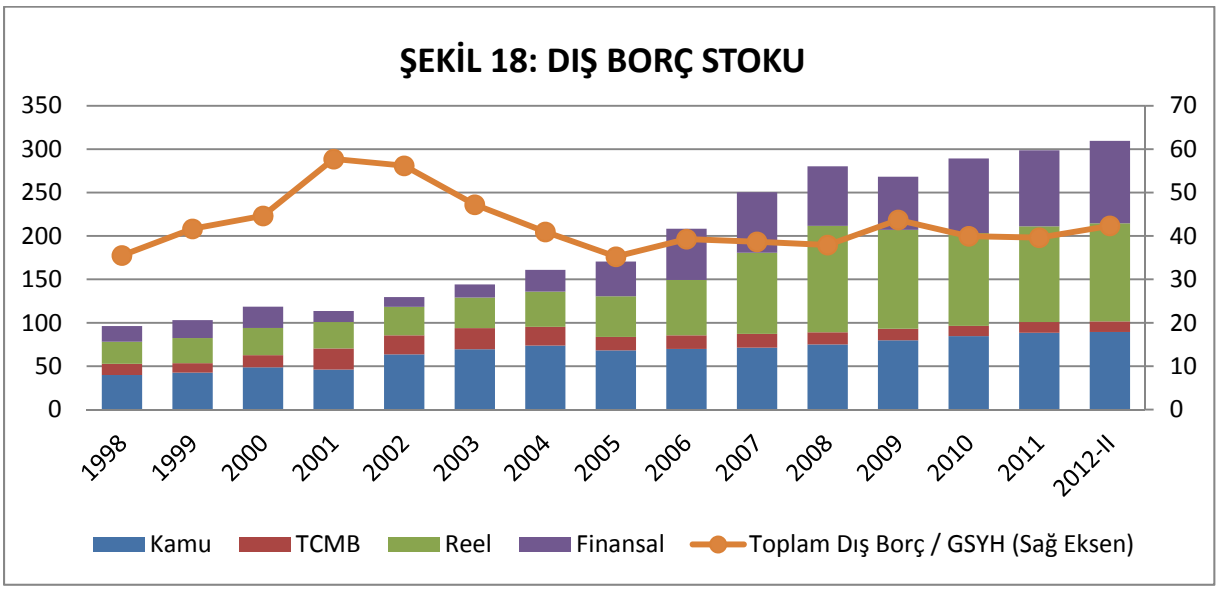
TCMB verileri Eylül 2012 itibariyle, uzun vadeden kısa vadeye düşen borçlar da dâhil, 1 yıl veya daha kısa sürede ödenecek dış borcun 141,8 milyar dolar olduğunu göstermektedir. Bu durum, Merkez Bankası rezervlerinin vadesine 1 yıldan daha az olan borçları karşılama oranının yukarıda belirtilen rakamlardan daha az olduğunu göstermektedir.

Dış Borç Stoku

Dış borç stoku 2002 yılında 130 milyar dolardır. 2011 yılının ikinci çeyreğinde ise 310 milyar dolara yükselmiştir. Biliyorsunuz AKP kendi dönemini kendisinden önceki dönem ile kıyaslamayı çok sık yapmaktadır. Bu çerçevede, bizde bir kıyaslama yapalım. Cumhuriyetin kuruluşundan 2002 yılına kadar olan toplam dış borç 129,5 milyar dolardır. AKP ise 8,5 yıllık dönemde bunun üzerine 194 milyar dolar eklenerek Türkiye'nin dış borcunu 323,5 milyar dolara çıkarmıştır. Bununla birlikte, Cumhuriyetimizin kuruluşundan 2002 yılına kadar toplam 129,5 milyar dolar dış borç yapılırken, Türkiye Cumhuriyetinin Osmanlı İmparatorluğundan devraldığı borçların ödenmesine 1954 yılına kadar devam edilmiştir. Bunun yanında, 1930'lı yıllardan başlayarak kurulan Etibank, Sümerbank, şeker fabrikaları ve diğer tüm KİT'ler vardır. Bununla birlikte, AKP döneminde 38 milyar dolarlık özelleştirme yapılmasına rağmen, dış borçta gözlenen bu hızlı artış durumun vehametini tüm boyutlarıyla ortaya koymakta ve ekonomimiz için ciddi bir kırılganlık oluşturmaktadır.

Dış borç stokunun kompozisyonuna bakıldığında, toplam içinde özel kesimin payının 2002 yılında yüzde 34 olan seviyesinden 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 70'e çıktığı gözlenmektedir. Özel kesim borçlarının içinde reel kesimin borçlarının payı ise yüzde 51'dir.

Toplam dış borçların GSYH'ya oranı ise 1998 yılında yüzde 36 iken, 1999-2001 krizi döneminde yükselerek 2001 yılında yüzde 58'e yükselmiştir. 2002 yılından itibaren yeniden düşme trendine giren toplam dış borçların GSYH'ya oranı 2005 yılında yüzde 35 ile en düşük seviyesine gerilemiştir. Bununla birlikte, söz konusu oran 2006 sonrası dönemde yeniden yükselme trendine girmiş olmuş, 2012 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 42 olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Peki, bu büyümeyle bu cari açık uyumlu mu? Mümkün değil çünkü bakıyoruz 2013-2015 dönemine, yurt dışı talep artacak, gene eski modele dönüyoruz. Ee TL'deki reel değerlenme de devam ediyor, kurdaki nominal artış yurt içi fiyatların hatta şöyle daha sofistike söylersek yurt içi-yurt dışı fiyat farkının altında. Ee ne olacak? O zaman reel değerlenme var. Bu mevcut yapı olursa ne olur? Yani ekonomi yeniden böyle büyürse 4, 5, 5'lik büyümede yurt dışı talep kaynaklı, bu şu demektir: "İthalat gene alacak başını gidecek." Çünkü yapı bu. Bu yapıyı değiştirmek için yapılmış bir şey yok ortada ve zaten bunu kısa dönemde değiştirmek de mümkün değil. O zaman ne olacak? Buradaki 2013, 2014, 2015 cari açıklarının hiçbir geçerliliği yoktur. Gene cari açıkları göreceksiniz bu yapı içinde, gene yüzde 10'lara doğru âdeta kar topu gibi büyüyecek, bunu da aşağıya indirmek mümkün olmayacak. Nitekim OVP'de de zaten bunun şeyi var, bakın, OVP'nin 8'inci sayfasında yazıyor: "OVP döneminde reel ithalat yüzde 5,4 artacak, reel ihracat yüzde 5,7 artacak." diyor. Reel ihracat, reel ithalattan daha fazla artıyor. Böyle bir şey mümkün değil, zaten bütün Türkiye ekonomisinde, geriye doğru 75'e kadar gittiğiniz zaman böyle bir şey olmamış. Ekonominin büyüdüğü ve yurt dışı talep kaynaklı büyüdüğü bir yapının içinde reel ithalattaki artış reel ihracatı ciddi anlamda geçecek. Aynı şekilde küresel anlamda da, Avrupa'da da bu krizin devam edeceği öngörüsü altında da baktığımızda bunun olması mümkün değil. Yani, 2013-2015 döneminde bu büyüme yapısının, büyüme oranlarının ima ettiği, işaret ettiği cari işlemler açığı çok daha yüksektir. O yüzden, cari işlemler açığında da problem çözülmüş gözükmüyor.

4. PARA POLİTİKASI VE ENFLASYONDAKİ GELİŞMELER

1990'lı yıllarda sürekli olarak yüksek düzeylerde (ortalama yüzde 80) seyreden enflasyon en belirgin etkisini ekonomik büyümede kendini göstermiş, yüksek enflasyon ile birlikte yaşanan nispeten yüksek büyüme dönemlerini sert daralma dönemleri izlemiştir. Diğer taraftan yüksek enflasyon Türk lirasına olan güveni sarsarak yüksek reel faizlere neden olmuş, spekülatif faaliyetler giderek daha fazla kaynağı reel kesimden çekmiş ve mali piyasalar ile kurumların işleyişini bozmuştur.

Yüksek oranlı enflasyonun yaşandığı bu yıllarda ekonomi politikalarında para arzı denetlenmeye çalışılmış olsa da kamu açıklarının azaltılamaması para politikasının hareket yeteneğini sınırlandırmış kamu açıklarının finansmanında giderek artan ölçüde iç borçlanmaya başvurulmuştur. Kamu iç borçlanmasındaki artışa paralel olarak ülkedeki mali sistemin bu hacimde borçlanmayı kaldırabilecek büyüklükte ve derinlikte olmaması sonucunda reel faiz oranları yüksek düzeylerde seyretmiştir.

Kamu borçlanmasındaki yüksek reel faizler enflasyon üzerinde iki yönlü etki yaratmıştır; Birincisi ekonominin geneline de yansıyan yüksek reel faizlerin finansman maliyetlerini önemli ölçüde yükselterek maliyet enflasyonuna neden olmasıdır. İkincisi, yüksek reel faizlerin ekonomide genel olarak yatırımları engellemesidir. Yüksek reel faizleri bağlı olarak kamu kesimi borçlanma ihtiyacındaki artış, özel kesimin reel ekonomiye kaynak sağlamaktan uzaklaşarak kamu açıklarını finanse etmeye yönelmesine yol açmıştır. Yeterli kaynağa sahip olamadığı için kamu kesimi reel yatırımlardan önemli ölçüde çekilirken özel kesim yatırımlarının da kamunun yarattığı dışlama etkisi sonucu azalması ekonomik gelişmeyi arz yönünden olumsuz etkileyerek enflasyon üzerinde baskı oluşturmuştur.

2001 krizinden sonra uygulamaya konulan "Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" ve sonrasındaki programlarla beraber bütçe disiplinin sağlanması ve mali sektörün yeniden yapılandırılması yönünde atılan adımlar Türkiye'de fiyat istikrarı açısından olumlu dönüşümlere yol açmıştır. Özellikle söz konusu program çerçevesinde Merkez Bankası Kanunun değiştirilmesi ile beraber bu dönemde enflasyon oranları tek haneli rakamlara inmiştir. Ayrıca düşen enflasyon oranları ekonomideki belirsizlik algılamasını azaltarak reel faizlerin göreli olarak düşmesini sağlamış ve küresel koşulların da etkisiyle görece yüksek büyüme rakamlarına ulaşılmıştır.

Ancak Türkiye'de yaşanan göreceli fiyat istikrarı ortamında enflasyonda sağlanan düşüşe karşın, reel faizlerde yeterince düşüş sağlanamaması özellikle kısa vadeli yabancı sermaye girişini artırarak ters para ikamesi sürecini hızlandırmıştır. Böylece ekonomide artan döviz miktarı kurlar üzerinde baskı oluşturmuştur. Artan tüketim ve yatırım harcamaları, tasarruf yatırım açığını, dolayısıyla cari işlemler açığını arttırmıştır.

2006 yılına kadar süren kriz sonrası dört yıl Merkez Bankası "örtük" enflasyon hedeflemesi olarak adlandırılan bir politikayı uygulamış, bu tarihten sonra ise açık enflasyon hedeflemesine geçilmiş ve enflasyon hedefleri orta vadeli bir yaklaşımla oluşturulmaya başlanmıştır. Pasif para politikası dönemi olarak adlandırılan 2007 yılına kadar süren dönemde Banka, düşen piyasa faizlerine politika faizlerini düşürerek eşlik etmiştir. Ancak uygun uluslar arası konjonktüre karşın bu dönemde fiyat istikrarı sağlanamamış, 2006 yılı sonrasında kriz dönemi hariç enflasyon hedefleri tutturulamamış ve enflasyondaki oynaklık giderek artmıştır.

Kriz sonrası dönemde cari işlemler açığında devam eden büyüme eğilimi Bankanın 2010 yılının son çeyreğinden itibaren mevcut para politikasını değiştirmesine neden olmuştur. Böylece Banka açık enflasyon hedeflemesi rejimini ikinci plana almış ve cari işlemler açığını düşürmeyi temel bir politik öncelik haline getirmiş, enflasyondaki kazanımları koruyarak ekonomiyi kademeli bir şekilde daha sağlıklı bir büyüme kompozisyonuna kavuşturmayı amaçlamıştır. Bunun için hem döviz kurundaki aşırı sapmaları önlemeye çalışmış hem de kredilerin makul ölçülerde büyümesi için tedbirler geliştirmiştir.

Ancak bu yeni dönemde Bankanın uyguladığı politikaların yeterince anlaşılır olduğunu söylemek güçtür. Bu durum bir yandan piyasalarda belirsizlikler yaratarak faiz oranlarının yükselmesine neden olmuş, öte yandan Bankanın temel görevi olan fiyat istikrarını sağlama göreviyle çelişki yaratmıştır. Böylece, faiz oranları ve enflasyon artarken büyüme yavaşlamıştır. Ayrıca cari işlemler açığını sadece para politikası araçlarıyla düşürülemeyeceği de acı tecrübelerle anlaşılmıştır. Fakat nihai olarak uygulanan para politikası, dönem boyunca ciddi bir kredibilite kaybına uğramıştır.

Öte yandan, Avrupa Birliği ülkelerindeki kamu maliyesine ilişkin sıkıntılar 2011 yılının Ağustos ayından itibaren küresel iktisadi faaliyetlerde olumsuz beklentilerin

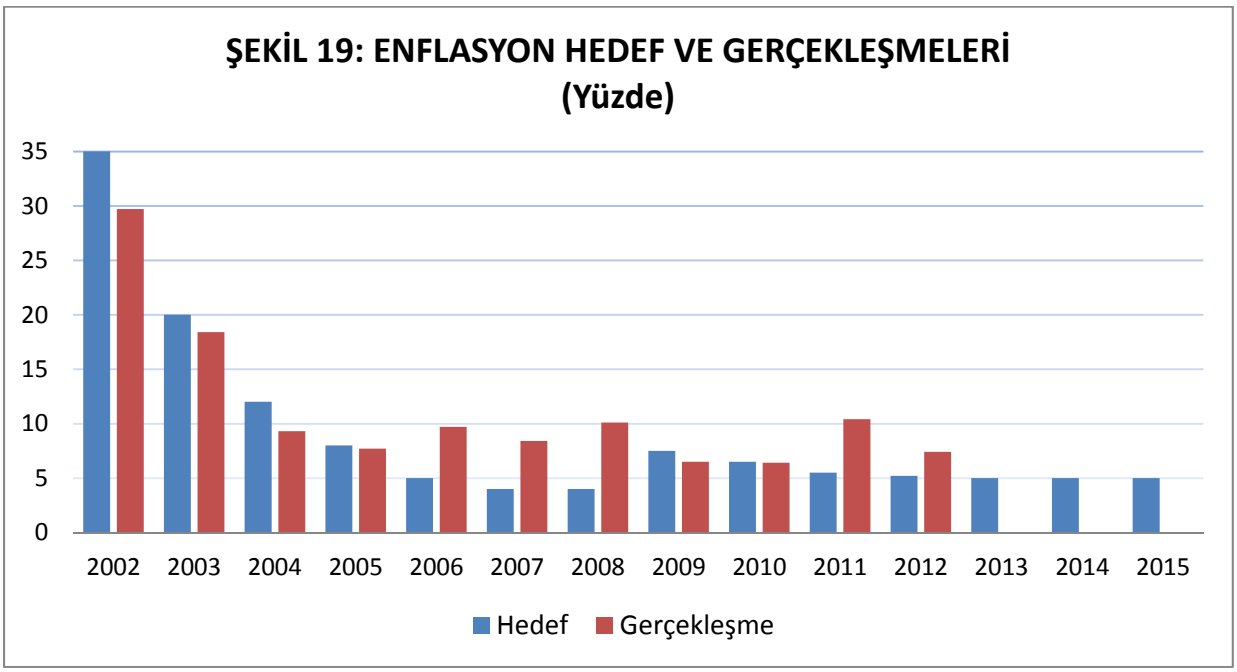
yaygınlaşmasına ve böylece Türk lirasının hızla değer kaybetmesine neden olmuş, bu durum enflasyonun yeniden yükselişe geçmesine zemin hazırlamıştır. Bu gelişmeler karşısında Banka, küresel ekonomide yaşanan sıkıntıların yurt içi iktisadi faaliyet üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlandırılması, Türk lirasında yaşanan değer kaybının önüne geçilmesi ve enflasyon baskılarının kontrol altına alınması amacıyla 2011 yılının Ağustos ayından itibaren 2010 yılının son çeyreğinde aldığı pozisyonun tam tersine bir pozisyon alarak para politikası sıkılaştırılmaya başlamıştır.

Bu pozisyon sonrasında sıkılaştırılan para politikası iç talebin çok hızlı şekilde düşmesine neden olmuş, bunun sonucunda büyüme beklenenden hızlı düşmüştür. Bu durum karşısında Banka sıkı pozisyonunu yeniden gevşetme gereği duymuş, belirsizliği azaltarak kredi faizlerini aşağıya çekmek için faiz koridorunu 2012 yılının Eylül ayından itibaren yeniden daraltmaya başlamıştır. Ayrıca Banka, faizlerin daha da aşağıya gelmesini sağlayabilmek amacıyla politika faiz oranlarını indirebileceğini yönünde sinyal vermiştir.

Enflasyon Gelişmeleri

Türkiye'de enflasyon 2002-2006 dönemi boyunca çok hızlı bir biçimde gerilemiştir. 2001 krizi sonrasında ilan edilen ekonomiyi güçlendirme programının ve onun para politikası uzantısı olan örtük enflasyon hedeflemesi programının Türkiye'de enflasyon beklentilerini kırmada oynadığı rol çok kritik olmuştur. Ayrıca sermaye girişleri sonucunda Türk lirasında meydana gelen değerlenmenin bu dönem enflasyon kazanımları üzerindeki etkisi de inkar edilemez. 2005 yılına kadar devam eden bu dönemde verimlilik artışının da maliyet enflasyonu üzerinden dezenflasyonist bu döneme katkı sağladığı söylenebilir. Nitekim dönem boyunca devam eden verimlilik artışları reel ücretleri düşürmüş, bu durum maliyetleri aşağıya çekmiştir.

Ancak 2006 yılından itibaren farklı bir durum söz konusudur. Bu tarihten itibaren bir yandan çıktı açığı pozitife dönmüş, diğer yandan uluslararası sermaye girişlerinde yavaşlama, ithal emtia fiyatlarında ise artışlar gözlenmiştir. Bu durum tarım fiyatlarındaki oynaklıkla da birleşince farklı bir konjonktür oluşturmuştur. Tüm bunların sonucunda 2006 yılının ortalarında Türkiye'den hızlı sermaye çıkışları olmuş, Türk lirası değer kaybetmiş ve enflasyon beklentilerinde hızlı bozulmalar görülmüştür. Ayrıca, başta kira olmak üzere hizmet fiyatlarındaki katılıklar enflasyon hedeflerinin tutturulmasını engellemiştir. Tüm bu sürecin sonunda Türkiye'de enflasyon oranları 2009 krizine kadar belirgin olarak Bankanın hedeflerinin üzerine çıkmıştır.

Kaynak: Merkez Bankası, TÜİK

Kriz sonrası dönemde, 2010 yılındaki hızlı sermaye girişi iç talebi körükleyerek bir illizyon etkisi yaratmış, bu durum Türkiye'nin kırılganlıklarının görünmesini engellemiştir. Ancak, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren ekonominin yapısal sorunları artık saklanamaz noktaya gelmiştir. Çünkü bu tarihten itibaren büyüme oranları düşerken enflasyon artış sürecine girmiş ve hedefler çok önemli ölçüde sapmıştır. 2011 yılı enflasyon hedefi yüzde 5,5 iken gerçekleşme neredeyse iki katı saparak yüzde 10,4 seviyesine çıkmıştır.

Önümüzde enflasyon açısından olumlu bir tablo olduğunu söylemek de pek mümkün görünmemektedir. Yüzde 5,2 olan 2012 yılı enflasyon hedefinin tutmayacağı daha geçen senenin başından belliydi. Ancak hem Merkez Bankası hem hükümet temsilcileri hedeflerin tutacağı konusunda ısrarlı oldular. Resmi çevreler, 2011 yılının son çeyreğinde hızlanan ulusal paranın değer kaybının sonucu olarak ortaya çıkan enflasyonun yarattığı baz etkisinin bu yılın son çeyreğinden itibaren enflasyondaki düşüşe katkı vereceğini düşünerek, yıl sonuna doğru enflasyonun hedeflere yakınsayacağını düşünüyorlardı. Ancak bütçe dengelerinde meydana gelen sapmanın zamlarla telafi edileceğini ve bunun enflasyon üzerinde etkili olacağını hesap edememişlerdi.

Gelinen noktada resmi çevrelerin yanıldığı görülmektedir. Nitekim 2012 yılında enflasyon hedefi yüzde 5,2 iken Merkez Bankasının tahmini yüzde 7,4'tür. Yani aslında Merkez Bankası bile kendi hedefine inanmamaktadır. Piyasa beklentisi yüzde 7,3'tür. Ekim ayı itibarıyla gerçekleşmiş enflasyon ise yüzde 7,8'dir. Üstelik yurt içi talepteki çöküşe rağmen hedefler tutmamıştır. Ekonomik öngörüler karşısında 201 yılına ilişkin olarak belirlenen yüzde 5'lik hedefin de tutturulamayacağı şimdiden bellidir. Çünkü önümüzdeki dönem bütçelerdeki muhtemel sapmalar yine zamlarla telafi edilmeye çalışılacaktır.

IV. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE TASARISI

AKP döneminde bütçe politikası, ekonomide başta yapısal sorunlar olmak üzere kaynak tahsisinde etkinlik ve verimlilik, gelir dağılımı gibi öncelikler açısından içeriksizleştirilmiştir. Dönem boyunca bütçe politikası ekonominin kesimler arası ilişkilerini gözetmeyen, reel kesim ve hanehalkı kesiminin ağırlaşan sorunlarına duyarsız kalan bir çizgi izlemiştir. Daha açık bir ifadeyle, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerine yol açan bankacılık ve kamu kesimlerinin yapısal sorunları (varlık-yükümlülük dengesizliği), AKP döneminde reel kesim ve hanehalkı kesimlerine kaydırılarak aşılmıştır. Ekonominin üzerinde yükseldiği, orta ve uzun vadeli kalkınma potansiyelinin belirleyicileri olan reel kesim ve hanehalkı kesiminin (işçi, köylü, küçük üretici gibi kesimlerin) giderek gelir elde etme yetenekleri örselenmiş, finansallaşma ve gevşek kredi politikasıyla aşırı borçlanmaları ve bilançolarının (varlık-yükümlülük dengesinin) bozulmasına yol açılmıştır.

TL'nin değerlenmesiyle oluşan ithal fiyatlar karşısında rekabet edemeyen reel kesim (özellikle KOBİ'ler), küçük esnaf, ticaret erbabı iflasa sürüklenmiştir. Kendi hesabına çalışanların oranı hızla azalırken, ücretlileşme oranının arttığı görülmüştür. Reel kesimin çözülmesi ve işsizliğin yükselmesine karşın, ithalden alınan KDV ve ÖTV hâsılatlarının olağan dışı artışı Hükümet tarafından bütçenin olumlu performansı olarak değerlendirilmiştir. Beklentilerin üzerinde görülen bu hâsılat artışlarının ithal ikameyi olanaklı kılacak teknoloji geliştirme programlarına, KOBİ'lerin finansman sorunlarına ve işsizlikle mücadeleye kanalize edilmesi cılız bazı adımların dışında sağlanmamıştır.

Keza, sermaye girişlerinin yarattığı kredi genişlemesi özel harcanabilir gelir artış hızlarının üzerinde özel tüketim harcamalarının gerçekleşmesini olanaklı kılmıştır. Bunun sonucunda, dâhilde alınan KDV, ÖTV ve BSMV hâsılatları önemli oranlarda artmıştır.

Bankacılık kesiminin (kamu bankaları dâhil) olağanüstü kredi hacmi artışına bağlı olarak ortaya çıkan yüksek karlılığı kurumlar vergisi ve faktör gelirlerini beslemiştir. Bankacılık kesimi, uluslar arası piyasalarda likiditenin bollaşmasından sağladığı düşük faizli sendikasyon kredilerini görece yüksek maliyetlerle (faiz ve bankacılık masraflarıyla) kullanıma sokarken Hükümet pasif konumlanmış, reel kesim ve toplumun geniş kesimlerinin yüksek finansman maliyetlerini üstlenmesine uzunca bir süre seyirci kalmıştır.

AKP bu dönem tüm enerjisini, zorunlu kalemler ve göstermelik adımların dışında bütçenin hizmet kapasitesinin/harcamalarının (özellikle yatırımlar, tarımsal destekler) kısılması ve gelirlerinin (vergi yükü artışı, katılım payı artışları, özelleştirmeler, mali aflar gibi bir defalık gelirler yoluyla) artırılmasına yönlendirmiştir. Harcama, gelir ve borçlanma politikaları, muhasebe mantığının ötesinde ekonominin mevcut sorunları ve orta-uzun dönem projeksiyonlarını gözeten bütüncül bir perspektiften iktisat politikası aracı olarak kavranamamıştır.

Hükümet maliye politikası açısından son derece önem taşıyan bir müdahalesi ekonomi yönetiminin yeniden yapılandırmasında kendini göstermiştir. Ekonomi yönetiminde hem yatay hem dikey çok başlılığın arttığı görülmektedir. Ekonomi Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazineden sorumlu Başbakan yardımcısı, Maliye Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı arasında görev, yetki ve sorumluk üzerine ciddi sorunlar yaşanması olasıdır. Bu kurumların amaç ve hedeflerinde görülebilecek uyumsuzlukların yanı sıra uygulamada eşgüdüm ve koordinasyon sorunları artmıştır. Ekonomi yönetiminin dalgalanmalara müdahale yetenekleri zayıflamıştır. Yeni yapılanma; küresel ekonominin gerçeklerini kavrayamamıştır. Sanayi ve dış ticaret entegrasyonunun sağlanamaması, sanayi-ticaret ilişkisinin koparılması, dış ticaret-iç ticaret ayrımında ısrar edilmesi ekonominin çağdaş gelişmelerinden kopuk tercihler olarak değerlendirilebilir. Yeni yapılanma, katılımcı yönetim yaklaşımından da uzaktır. Bakanlıklarda kendi hizmet alanlarında faaliyet gösteren tarafların katılımlarının sağlanacağı kurumsal mekanizmaların öngörülmediği görülmektedir. Özellikle sivil toplumun taleplerini iletebileceği, karar alma süreçlerine katılabileceği zeminler, çağdaş gelişmelerin tersine oluşturulmamıştır.

Dünyada son dönemde sıklaşan krizler ve ekonomi yönetimlerinin bu krizlerin ortaya çıkmasındaki sorumlulukları parlamento denetimlerini öne çıkarırken AKP bu tür bir çağdaş gelişmenin tersine yürütmeyi daha da güçlendirme peşindedir. Mevcut mekanizmaların geliştirilmesi parlamentonun güçlendirilmesi yönünde hâkim bir eğilimin bulunduğu

görülmektedir. Ekonomi yönetimlerinin parlamentoları tam, yeterli ve zamanında bilgilendirmelerine ilişkin güçlü normlar konulmakta ve yeni mekanizmalar oluşturulmaktadır. Keza, parlamentolar yürürlüğe giren ekonomiye ilişkin kanunların etki ve sonuçlarını izlemektedirler. Bu kapsamda yürütmeden bağımsız olarak yasama bürokrasisinin güçlendirilmesi, parlamentoların bilgi üretimi altyapısının kurulması veya güçlendirilmesi çabaları görülmektedir. TBMM'yi yok sayarak KHK'larla devleti yapılandıran AKP'den bu türden gündemlere duyarlılık zaten beklenemez.

1. KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ

Merkezi yönetim bütçesinin analizinde ilk adım kamu kesimi genel dengesine (KKGD) ayrılmalıdır. Temel nedeni, MYB kamu kesimi büyüklüğünün en önemli bölümünü oluşturduğu gibi KKGD kapsamındaki diğer bölümler ile çeşitli aktarım mekanizmaları ve borç verme işlemleri içindedir. Kamu kesimi genel dengesi (KKGD) tanım ve sınıflandırmalarında kamu kesimi Genel Devlet ve KİT'lerden oluşmaktadır. Genel devlet kapsamında; merkezi yönetim bütçesi, mahalli idareler, soysal güvenlik kuruluşları, döner sermayeler, fonlar ve işsizlik sigortası fonu yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda KKGD bileşenlerine yönelik 2002-2011 dönemi sonuçları, 2012 gerçekleşme tahmini ve 2013-2015 dönemi OVP öngörüleri yer almaktadır.

TABLO : KAMU KESİMİ GENEL DENGESİ (CARİ FİYATLARLA, GSYH İÇİNDEKİ PAY)

GSYH'YE ORANLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
I.KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	**5,1**	**5,5**	**8,2**	**11,8**	**13,7**	**12,3**	**11,8**	**10,4**	**12,5**	**14,5**	**14,0**	**13,8**	**13,9**	**14,0**
II. CARİ GİDERLER	**-9,9**	**-9,7**	**-9,2**	**-9,0**	**-9,5**	**-9,9**	**-10,0**	**-11,3**	**-11,0**	**-10,8**	**-11,6**	**-11,7**	**-11,5**	**-11,3**
III. KAMU TASARRUFU	**-4,8**	**-4,1**	**-1,0**	**2,8**	**4,2**	**2,4**	**1,7**	**-0,8**	**1,5**	**3,7**	**2,4**	**2,1**	**2,4**	**2,7**
IV. YATIRIMLAR	**-4,9**	**-3,7**	**-3,2**	**-4,0**	**-3,7**	**-3,9**	**-4,3**	**-4,4**	**-4,1**	**-4,1**	**-4,4**	**-4,4**	**-4,3**	**-4,3**
V.TASARRUF-YATIRIM FARKI	**-9,8**	**-7,8**	**-4,2**	**-1,2**	**0,5**	**-1,5**	**-2,6**	**-5,3**	**-2,5**	**-0,4**	**-2,0**	**-2,3**	**-2,0**	**-1,6**
VI. SERMAYE TRANSFERLERİ	**0,3**	**0,7**	**0,7**	**1,2**	**0,5**	**1,5**	**1,1**	**0,2**	**0,2**	**0,4**	**0,3**	**0,8**	**0,9**	**0,7**
VII. KASA-BANKA/BORÇLANMA	**9,4**	**7,1**	**3,5**	**-0,1**	**-1,9**	**0,0**	**1,5**	**5,1**	**2,3**	**0,0**	**1,7**	**1,5**	**1,0**	**0,8**
1.KASA-BANKA DEGİŞİMİ	-0,5	-0,3	-0,6	-0,5	-0,1	-0,2	0,4	0,2	-0,3	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
2.DIŞ BORÇLANMA(NET)	5,0	0,5	0,8	-0,1	-0,1	-0,2	0,4	0,5	0,6	0,0	0,2	0,4	0,0	0,1
-DIŞ BORÇ ÖDEMESİ	-3,1	-2,7	-2,0	-2,9	-2,7	-3,0	-1,6	-2,9	-1,5	-1,1	-1,0	-0,7	-0,1	-0,3
-DIŞ BORÇ KULLANIMI	8,1	3,2	2,8	2,8	2,7	2,8	2,0	3,4	1,8	1,1	1,1	1,0	0,2	0,4
3.İÇ BORÇ/ALACAK(NET)	5,5	7,1	3,5	0,5	-1,7	0,5	0,8	4,4	2,0	0,2	1,7	1,1	1,1	1,0
4.STOK DEĞİŞİM FONU	-0,5	-0,2	-0,2	0	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
VIII. FİNANSMAN GEREĞİ	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
KKBG (NET)	10,0	7,3	3,6	-0,1	-1,8	0,1	1,6	5,0	2,4	0,1	1,7	1,5	1,1	0,9

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Kamu kesimi genel dengesinin ekonominin durgunlaşma ve daralma dönemlerindeki bozulma derecesi, genişleme ve büyüme dönemlerindeki iyileşme derecesinden daha yüksektir. Türkiye ekonomisinin AKP döneminde derinleşen yapısal sorunları nedeniyle kamu kesimi ile ekonominin diğer kesimleri arasında çarpık bir etkileşim kalıbı oluşmuştur. Gerek 2006 yılındaki mini kriz, gerekse 2009 krizi göstermiştir ki, iç veya dış kaynaklı olası bir türbülans karşısında kamu kesimi dengesi göstergeleri hızla bozulabilmekte ve aşırı bir dış kaynak girişi olmadığında toparlanma yavaş ve tedrici olabilmektedir. Bu bağlamda altı çizilmesi gereken nokta ekonominin daralma konjonktüründe kamu kesimi genel dengesinde görülen bozulmanın derecesidir. Kuşkusuz kamu kesimi konjonktürel iniş ve çıkışlarda etkilenecektir. Ancak kırılganlığın derecesi öylesine yüksektir ki, büyümede görülen ılımlı yavaşlama dahi ciddi olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir.

Kamu kesimi genel dengesinin ekonominin daralma dönemlerine duyarlılığının kaynağı kamu harcanabilir gelirlerinin bileşenlerinde aranmalıdır. Bilindiği gibi kamu harcanabilir geliri; vergiler, vergi dışı gelirler, faktör gelirleri, sosyal fonlar ve cari transferlerin toplamından oluşmaktadır. Aşağıda, kamu harcanabilir gelirlerinin söz konusu bileşenlerine yönelik 2002-2011 dönemi sonuçları, 2012 gerçekleşme tahmini ve 2013-2015 dönemi OVP öngörüleri yer almaktadır.

TABLO: KAMU HARCANABİLİR GELİRİNİN BİLEŞENLERİ

GSYH'YE ORANLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
1.VERGİLER	17,1	17,7	17,5	18,0	18,1	18,0	17,5	17,7	18,8	19,3	19,2	20,0	19,7	19,4
A.DOLAYSIZ	6,0	5,8	5,4	5,5	5,3	5,7	5,8	5,9	5,4	5,8	5,9	5,8	5,8	5,8
B.DOLAYLI	11,1	11,9	12,0	12,5	12,8	12,2	11,7	11,8	13,4	13,5	13,3	14,2	14,0	13,7
2.VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER	2,4	2,2	2,2	2,5	2,5	2,1	2,0	2,6	2,2	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8
3.FAKTÖR GELİRLERİ	5,8	4,5	4,4	4,7	4,6	4,3	3,6	4,1	3,6	3,2	3,3	2,9	2,7	2,7
4.FONLAR	-2,5	-3,1	-3,0	-3,2	-2,6	-3,1	-2,8	-3,1	-2,4	-1,2	-1,4	-1,5	-1,5	-1,3
5.CARİ TRANSFERLER	-17,6	-15,9	-12,8	-10,2	-8,8	-8,9	-8,6	-11,0	-9,6	-8,7	-9,0	-9,4	-8,9	-8,6
KAMU HARCANABİLİR GELİRİ	**5,1**	**5,5**	**8,2**	**11,8**	**13,7**	**12,3**	**11,8**	**10,4**	**12,5**	**14,5**	**14,0**	**13,8**	**13,9**	**14,0**

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Tablo dikkatli incelendiğinde, kamu harcanabilir gelirleri bileşenlerinden cari transferlerin bu duyarlılığın oluşmasına görece yüksek katkı yaptığı görülmektedir.

Programda öngörülen yüzde 4'lük büyüme oranının yüzde 3,2 olarak gerçekleşmesi ve ekonominin yapısal sorunlarının etkilerinin açığa çıkması sonucu kamu kesimi borçlanma gereği (KKBG) 2012 yılında (15,5 milyar TL) yüzde 60 sapma (24,8 milyar TL) göstermiştir. KKBG/GSYH oranı yüzde 1,1 programlanmışken, yüzde 1,75 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Bunun sonucunda, OVP 2012-2014 projeksiyonu OVP 2013-2015'de değiştirilmiştir.

TABLO. OVP'LERDE DEĞİŞEN KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ HEDEFLERİ

KKBG/GSYH	2012	2013	2014	2015
OVP 2012-2014	1,1	0,8	0,4	-
OVP 2013-2015	-	1,5	1,1	0,9

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Kamu kesimi tasarruf-yatırım açığı 2011 yılında yüzde 0,4 olarak gerçekleşirken 2012'de bu açığın yüzde 2 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2013-2015 OVP'sinde ise kamu kesimi tasarruf-yatırım açığının sırasıyla yüzde 2,3, yüzde 2 ve yüzde 1,6 olarak programlandığı görülmektedir. 2012 yılında sermaye transferleri için programlanan (özelleştirmelerden) iyimser beklenti realize olmamış, bu iyimserlik 2013-2015 dönemine taşınmıştır. 2012 yılında Merkez Bankasının bütçeye gelir olarak yaklaşık 5,8 milyar TL safi hâsılat aktarımı önemli bir düzeyde iyileştirici etkide bulunmuştur.

Kamu kesimi borçlanma gereğinde 2013 yılı için programlanan düzey gerçekçi görünmemektedir. 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun bütçeye getireceği ilave maliyetler, özelleştirme gelirleri ve 2/B'ye yönelik iyimser beklentiler, sosyal güvenlik sistemine yönelik cari transferlerdeki öngörülen artışların sınırlı tutulması, istihdam – büyüme ilişkisinin sorunlu yapısından kaynaklı gelir vergisi ve sosyal güvenlik primleri hâsılat öngörüleri ışığında KKBG hedefi gözden geçirilmelidir. Keza, faiz düzeyinin kurda ve enflasyondaki olası yükselmeyle artabilmesi ve bunun sermaye çıkışından kaynaklanması durumunda risk priminin de artması bunların Hazinenin borçlanma

maliyetlerini artırması önümüzdeki dönemin senaryoları arasına alınmalıdır. Yapılan özelleştirmeler sağladığı nakit girişiyle ilgili yıllarda bütçenin gelir performansını artırmasına karşın izleyen yıllarda faktör gelirlerinden yoksun kalınmasına yol açmaktadır. 2002 yılında yüzde 5,8 gerçekleşen faktör gelirlerinin 2013-2015 döneminde sırasıyla yüzde 2,9, yüzde 2,7 ve yüzde 2,7 olarak programlandığı görülmektedir.

2. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ

Kamu kesimi genel dengesinde bozulmanın temel belirleyicisi bütçe açığı olmuştur. Bütçe açığının öngörülenden (21,1 milyar TL) yaklaşık yüzde 60 fazla (33,5 milyar TL) gerçekleşmesi beklenmektedir. Hatırlanacağı üzere, 2009 yılında da daha tahripkâr ancak benzer bir değişme yaşanmıştı.

2012 yılı bütçe gerçekleşmeleri sonucu 2013 ve 2014 yılları için bütçe açığına ilişkin 2012-2014 OVP hedefleri, 2013-2015 OVP'de değiştirilmiştir.

TABLO: OVMP'LERDE DEĞİŞEN BÜTÇE DENGESİ HEDEFLERİ

BÜTÇE AÇIĞI/GSYH	2012	2013	2014	2015
OVMP 2012-2014	1,5	1,4	1,0	-
OVMP 2013-2015	-	2,2	2,0	1,8

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Merkezi yönetim bütçe dengesi, büyük ölçüde sıcak para giriş ve çıkışlarına teslim edilmiş Türkiye ekonomisinin genişleme ve daralma sonuçlarıyla bir savrulma içindedir. Yukarıda aktarmaya çalıştığımız makroekonomik çözümlemeler bütçe dengesi için de geçerlidir.

2012 yılı bütçe dengesi, faiz dışı giderlerdeki belirgin artış, vergi gelirlerindeki (özellikle dolaylı vergilerdeki artış hızının yavaşlaması) düşük performans ve özelleştirme gelirlerinin öngörülenin çok altında kalması nedenleriyle 2011 yılına göre önemli ölçüde bozulmuştur. Merkezi yönetim bütçe açığı, 2011 yılı sonunda 17,8 milyar TL iken, 2012 yılı Ekim ayı itibarıyla yıllık 34,8 milyar TL'ye yükselmiştir. Son çeyrekte alınan gelir artırıcı önlemlerle (ÖTV'nin bazı ürünlerde artırılması gibi) bütçe gelirleri hedefi tutturulmaya çalışılmaktadır.

TABLO: MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE DENGESİ VE FAİZ DIŞI FAZLA

GSYH İÇİNDEKİ PAYLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
MYB GİDERLERİ	34,1	31,1	27,2	24,6	23,5	24,2	23,9	28,2	26,8	24,2	25,3	25,7	25,1	24,4
FAİZ HARİÇ GİDERLER	19,4	18,2	17,1	17,6	17,4	18,4	18,6	22,6	22,3	21	21,9	22,3	21,9	21,4
FAİZ GİDERLERİ	14,8	12,9	10,1	7,0	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4	3,4	3,2	3,0
MYB GELİRLERİ	22,7	22,2	22	23,5	22,9	22,6	22,1	22,6	23,1	22,9	22,9	23,6	23,1	22,6
BÜTÇE DENGESİ	-11,5	-8,8	-5,2	-1,1	-0,6	-1,6	-1,8	-5,5	-3,6	-1,4	-2,3	-2,2	-2,0	-1,8
FAİZ DIŞI DENGE	3,3	4,0	4,9	6,0	5,4	4,2	3,5	0,0	0,7	1,9	1,1	1,2	1,1	1,2

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Faiz dışı dengeye odaklanmış bir maliye politikası doğrultusunda hizmet-harcama kısıntıları, vergilerin artırılması, KİT'ler ve diğer kamu varlıklarının özelleştirilmesine OVP döneminde de devam edeceği görülmektedir. Hanehalkı (işçi, köylü, küçük üretici gibi) ve KOBİ'ler, benimsenen ekonomik modelin (temel bir özelliği olarak) sermaye hareketlerine tabi işlerliğinden en olumsuz etkilenen kesimleri oluştururken, AKP bütçenin etkinlik-verimlilik, gelir dağılımı ve istikrar sağlayıcı potansiyel etkilerinin açığa çıkmasını olanak sağlayacak iradeyi ortaya koyamamıştır.

A. BÜTÇE GİDER POLİTİKALARI

Kamu hizmetleri potansiyeli açısından faiz dışı bütçe giderlerinin GSYH'ye oranlarına bakıldığında, 2002 yılının düzeyine izleyen altı yılda (2003-2008 döneminde) ulaşılamamıştır ve bu oran 2008 yılına kadar 2002 yılında gerçekleşen yüzde 19,4'ün altında kalmıştır. 2009 yılında ise GSYH yüzde 4,8 küçülmüş ve mevzuata bağlı esnekliği olmayan giderlerin bu düzeyde küçülememesi nedeniyle faiz dışı bütçe giderleri yüzde 22,6'ya yükselmiştir. Ekonominin normal gelişim seyri içinde 2010 ve 2011 yıllında sırasıyla yüzde 22,4 ve yüzde 21 olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise yüzde 21,9 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. Faiz dışı bütçe giderleri ise 2013-2015 döneminde sırasıyla yüzde 22,3, yüzde 21,9 ve 21,4 olarak programlanmıştır. 12 yıllık kesin hesaplar, gerçekleşme ve program dönemleri göz önünde bulundurulduğunda, AKP bütçenin kamu hizmeti üretme yeteneğinin azalmasından yana temel bir tercihe sahiptir.

TABLO: FAİZ DIŞI BÜTÇE VE FAİZ GİDERLERİ

GSYH'ye oranlar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
MYB Giderleri	34,1	31,1	27,2	24,6	23,5	24,2	23,9	28,2	26,7	24,2	25,3	25,7	25,1	24,4
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	19,4	18,2	17,1	17,6	17,4	18,4	18,6	22,6	22,3	21,0	21,9	22,3	21,9	21,4
Faiz Giderleri	14,8	12,9	10,1	7,0	6,1	5,8	5,3	5,6	4,4	3,3	3,4	3,4	3,2	3,0

Kaynak: Maliye Bakanlığı

Faiz dışı bütçe giderlerinin seyrini sadece GSYH içindeki payından izlemek de yeterli olmaz. Yılda ortalama yüzde 1,3 civarında nüfus artışının sonucu 2003-2015 döneminde nüfus toplam yüzde 14-17 oranında artmış olacaktır.

Kuşkusuz, hükümetler piyasa süreçlerinin (üretim-bölüşüm ilişkilerinde) performansına bağlı olarak faiz dışı bütçe giderlerinin reel olarak daralmasının etkinlik ve eşitlik sorunsalı açısından makul karşılanabileceği ve hatta desteklenebileceği bütçe politikaları da benimseyebilir. Ancak, ülkemiz gerçeğinden hareketle gelir dağılımı adaletsizliği, bölgeler arasındaki dengesizlikler, kadın-erkek eşitsizliği, yüksek işsizlik-düşük İKO, eğitim, sağlık, sosyal koruma alanlarında AB'nin çok gerisinde göstergeler, kırsal yoksulluk, ekonominin alt yapı gereksinimi ve bir dizi alanda sayılabilecek yapısal sorunlar karşısında bugün için geçerli bir yönelim olduğu söylenemez. Kaldı ki, faiz dışı bütçe giderlerinin kompozisyonuna bakıldığında kamu hizmeti dışında kullanılan bir dizi ödenek kaleminin yer aldığı görülmektedir. Bu bölümde bütçenin ekonomik sınıflandırması baz alınarak bir değerlendirme yapılacaktır. Bununla birlikte kurumsal ve fonksiyonel sınıflandırma da yer yer göz önünde bulundurulacaktır.

1) PERSONEL GİDERLERİ

Personel giderleri, faiz dışı bütçe giderlerinin en önemli kalemlerinden biridir. Her ne kadar ekonomik sınıflandırmada ayrı kodlansa da, personel giderlerine, personelin SGK'ya ödenen prim giderlerini de ekleyerek bakabiliriz. Hatırlatmak açısından personel ödenekleri içinde aynı zamanda personelin ödediği gelir vergisi de yer almaktadır. Gayrisafilik ilkesi doğrultusunda bu ödenekten karşılanan gelir vergisi bütçenin gelir tarafında da yer almaktadır.

TABLO : PERSONEL GİDERLERİ

Seçilmiş Göstergeler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
Personel giderleri/GSYH	6,3	6,3	6,0	5,8	5,7	5,9	5,8	6,6	6,7	6,6	7,1	7,3	7,3	7,1
Personel giderleri/Faiz dışı bütçe giderleri	32,3	34,8	35,2	32,8	32,4	31,7	31,3	29,3	29,8	31,5	32,6	32,7	33,3	33,1

NOT: Personel giderlerine SGK primleri dâhildir.
Kaynak: Maliye Bakanlığı

Personel ödeneklerinin faiz dışı bütçe giderlerine oranı yüzde 31-32 düzeylerinde seyretmiştir. Tablodan da görüleceği üzere en yüksek orana sahip olduğu yıl yüzde 35,2'yle 2004 yılı, en düşük orana sahip olduğu yıl yüzde 29,3'le 2009 yılı olmuştur.

Personel ödenekleri 2003 yılında 2002 düzeyini korumuş, izleyen beş yıl (2004-2008) 2002 yılı düzeyinin altında kalmıştır. Personel ödeneklerinin seyrini belirleyen iki değişken bulunmaktadır. Biri, bizatihi maaş ve diğer mali-özlük unsurları diğeri ise personel sayısındaki net değişmedir. AKP prensip olarak kamu çalışanlarının maaşlarına enflasyon oranı kadar artış yapılmıştır. Ayrıca, kamuda ücret dengesine yönelik düşük maaşlı memurlara denge tazminatı ve aile yardımı gibi unsurlarda kısmi iyileşmeler yapılmıştır.

2003-2007 döneminde kümülatif büyümenin altında bir reel gelir artış gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, personel ödeneklerindeki bu kısıntı, eğitim, sağlık gibi devletin anayasal ödevi ve yurttaşların temel hakları olan bazı kamu hizmeti alanlarındaki şiddetlenen ihtiyacın karşılanmasında da yeterli düzeyde kullanılmamıştır. Kamu hizmeti sunumunun emeğe dayalı özellikleri nedeniyle kamu personeli yetersizliği yurttaşların eğitim, sağlık, sosyal-kültürel hizmetlerden yoksun kalması anlamına gelmektedir. Bu durum gerek alt gelir gruplarında tablo, kamu hizmetleri kapasitesinin bölgelerimiz arasında eşitsiz dağıldığı gerçeğiyle birlikte değerlendirildiğinde, ülkemiz coğrafyasının önemli bir bölümünde yurttaşların en temel gereksinimlerinin dahi karşılanamadığı söylenebilir.

Kamu personel politikalarına yakından bakıldığında AKP döneminde personel rejiminin önemli ölçüde tahrip olduğu görülmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşundan beri kamu

yararı ve kamu hizmeti eksenli olarak örgütlenen ekonomik-sosyal yapı ve işlevler AKP döneminde hızla tasfiye edilmeye başlanmış, toplumun ortak çıkarlarının kamu yararı doğrultusunda yerine getirilmesi anlayışı terk edilerek, kamu hizmetlerinin, yurttaşların tüketici olarak satın alma güçleri ölçüsünde yararlanabilecekleri bir piyasa malına dönüştürülmesi hedeflenmiştir. Bu yeni düzende AKP tarafından biçilen devletin rolü ise güvenlik ile piyasa ilişkilerinin düzeni ve denetimiyle sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Kamu personel rejimi de bu yönde dönüştürülmüş ve özellikle taşeronlaşma asli, sürekli nitelik gösteren kamu hizmetlerine de yayılmıştır.

KAMU PERSONEL POLİTİKALARINDA TAŞERONLAŞMA

Kamu personel sistemini dönüştürme çabaları, reform ve yeniden yapılandırma çalışmaları, yönetsel güç ve tercihler kullanılarak kamu örgütlerinin verimsizleştirilmesi, mevzuat değişiklikleri, kamu yönetiminin hantal ve verimsiz, kamu personelinin ise tembel ve yetersiz olduğu şeklindeki toplumsal meşruluk kazanmaya yönelik söylemlerle süregelmiştir. Bununla birlikte, geçen süre içerisinde kapsamlı bir reform ya da yeniden yapılandırma toplumsal, demokratik, siyasal ve akademik karşı duruşlar ve yargı kararları çerçevesinde hayata geçirilememiş ancak, çeşitli hukuki metinlerde yapılan değişikliklerle ve uygulanan politikalarla kamu personel rejimi dönüştürülmeye başlanmıştır.

Kamu personel sistemine yönelik dönüştürme çabalarının başında memur istihdamının alan itibariyle daraltılması, memurlar eliyle görülen hizmetlerin hizmet alımına konu edilerek özelleştirilmesi gelmektedir. Özelleştirme-taşeronlaştırma yoluyla emek maliyetlerine neredeyse doğrudan "siyasi" müdahale söz konusudur, Dolayısıyla kamu idarelerinin taşeronlaştırmaya yönlendirilmeleri ideolojiktir. Memurluk, kadro esasına dayanan ve kamu görevinin objektif ölçütlerle yerine getirilmesi amaçları ile örgütlenen, güvenceli bir istihdam biçimidir. Genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli görevler başka istihdam şekilleri tarafından yerine getirilemeyeceği gibi, memurlar tarafından yürütülmesi öngörülen hizmetlerin "hizmet satın alınması" yoluyla taşeronlaştırılması da doğru bir uygulama değildir.

a) Kamu Kesiminde Taşeron İşçi Çalıştırılmasının Yaygın Olduğu Alanlar ile Buna Olanak Sağlayan Belli Başlı Düzenlemeler

Yerel yönetimler de dâhil olmak üzere kamuda çalıştırılan taşeron işçi sayısının 2011 Yılı itibariyle 410 bin ila 500 bin civarlarına yükseldiği resmi makamlarca da ifade

edilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre, belediyelerde çalıştırılan işçilerin %49'u belediyelerin kadrolu işçisi, %29'u belediyelerin kurdukları şirket işçisi (BİT) ve %22'si ise taşeron işçilerdir. Kamuda, taşeron işçiler ağırlıklı olarak başta temizlik işleri olmak üzere yardımcı hizmetlerde, sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetlerinde, yerel yönetim hizmetlerinde ve güvenlik hizmetlerinde çalıştırılmaktadır.

Yardımcı Hizmetlerde Taşeronlaşma

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, memurlar eliyle görülen hizmetleri on ayrı sınıf içerisinde toplamıştır. 28/03/1988 tarihli ve 318 sayılı KHK'yla Yardımcı Hizmetler sınıfında bulunanların yaptıkları hizmetlerin ihale yoluyla gördürülmesi mümkün hale getirilmiştir.[4] Böylelikle memur statüsündeki kamu personeli eliyle gördürülen hizmetlerin artık piyasadan hizmet alımı suretiyle, ihale edilerek alınması mümkün hale gelmiş; kamu hizmetlerinde taşeronluk uygulamasının önü açılmıştır. Kamu kurumlarında hizmet alımı yapılan çeşitli şirketlere ait personel yer bulmaya başlarken, piyasa için de yeni bir alan yaratılmıştır. Taşeron işçisi ya da şirket elemanı olarak adlandırılan, devletle değil işvereni olan şirketle istihdam ilişkisi kuran, hizmet alımı yapılan şirketlerin personeli kamu kurumlarında kamu personeli yerine istihdam edilmeye başlanmıştır. Temizlik veya bakım anlaşmaları yapılmasına rağmen, kamu kurumlarının personel taleplerinin bütçe dengeleri gerekçeleri ile karşılanmaması politikalarına koşut olarak şirket personeli, diğer çalışanlarla birlikte bürolarda fiilen istihdam edilmiştir.

Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetlerinde Taşeronlaşma

AKP döneminde taşeronlaşma temel kamu hizmetleri alanına genişletilmiştir. Sağlık hizmetleri olarak belirlenmiştir. Sağlık personelinin gördüğü hizmetlerin de hizmet alımı yöntemi ile karşılanması ve bu konudaki kamusal alanın da özel sektöre açılması olanaklı hale gelmiştir.[5] Ayrıca 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yapılan değişiklikle sağlıkla ilgili hizmet alımları istisnalar arasında sayılmıştır.

---

[4] 657 sayılı Kanunun sınıfları tanımlayan 36. maddesinin VIII- YARDIMCI HİZMETLER SINIFI başlıklı bendine 318 sayılı KHK ile eklenen paragrafa göre "Bu sınıfa dahil personel tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetlerden hizmet yerlerinin ve tedavi kurumlarının temizlenmesi, tesisatın bakım ve işletilmesi ve benzeri nitelikteki hizmetlerin üçüncü şahıslara ihale yoluyla gördürülmesi mümkündür."

[5] 10/07/2003 tarihli ve 4924 sayılı kanunla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36. maddesinin III-SAĞLIK HİZMETLERİ VE YARDIMCI SAĞLIK HİZMETLERİ SINIFI başlıklı bendine eklenen "Bu sınıfa dâhil personel tarafından yerine getirilmesi gereken hizmetler, lüzumu halinde bedeli döner sermaye gelirlerinden ödenmek kaydıyla, bakanlıkça tespit edilecek esas ve usullere göre hizmet satın alınması yoluyla gördürülebilir." hükmü ile

Yerel Yönetim Hizmetlerinde Taşeronlaşma

Kamu personel sistemimizde yerel yönetim hizmetleri, gerek istihdam şekilleri, gerek istihdamın düzenlenmesi açısından genel rejime tabidir. Yerel yönetimlerde de memur statüsünde personel istihdam edilmekte, bunların görev yetki ve sorumlulukları diğer kamu kurum ve kuruluşlarına göre herhangi bir farklılık taşımamaktadır. AKP döneminde çıkarılan 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunuyla belediyelerin kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmeleri ve kamu hizmetlerini kendi kuracakları şirketler aracılığı ile yürütmesine ve piyasa aktörleri ile özel hukuk hükümleri çerçevesinde ilişki kurabilmelerine olanak tanımıştır.[6] Belediyelerin imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; … kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor v.s. hizmetlerini yaptırabilmelerine olanak tanınmıştır.[7] Özellikle zabıta, itfaiye ve şehir içi trafik gibi kamu düzenine ilişkin görevlerin hizmet satın alınması yoluyla karşılanabilecek olması, hayret verici olduğu kadar, kamu hizmetlerinin piyasa tarafından yürütülmesi ve bu yolla özel sektörün etkinleştirilmesi tercihinin geldiği noktayı göstermek açısından anlamlıdır.

Koruma ve Güvenlik Hizmetlerinin Taşeronlaştırılması

10/06/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun ile kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarında bulunan bina ve alanların korunmasında uygulanacak genel sistem belirlenmiştir. Kanun yazım dili ve içeriği açısından incelendiğinde, güvenlik hizmetlerinin özel güvenlik şirketleri tarafından yerine getirilmesini temel almaktadır. Mahallinde yakalama, kimlik sorma, arama, hatta konutlara girme ve zor kullanma yetkisine de sahip olabilen, silah bulundurabilen güvenlik görevlilerinin yerine getirdiği hizmetler, valilik izni ile güvenlik şirketlerine gördürülebilmektedir. Kanunun

---

[6] 5393 sayılı Kanunun 70. maddesi "Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilir." hükmüne yer vererek, belediyelerin
Aynı kanunun 67. maddesinde ise belediyelerin; park, bahçe, temizlik, güvenlik, bakım-onarım, sayaç okuma, toplu ulaşım ve taşıma hizmetleri gibi maddede sayılan daha pek çok alanda hizmetleri ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

[7] 5393 sayılı Kanunun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14. maddesinin (a) bendinde yer almaktadır. Buna göre belediyeler; "İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; … kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor v.s. hizmetlerini yapar veya yaptırır." 5393 sayılı Kanun, belediyelerin görev ve sorumluluklarını belirleyen maddesinin daha ilk bendinde neredeyse belediye hizmetlerinin tümünün belediye tarafından "yaptırılabileceğini" hüküm altına almaktadır.

yürürlük tarihinden bu yana yaygın uygulama da özel güvenlik hizmetlerinin güvenlik şirketleri eliyle gördürülmesi şeklindedir.

Koruma ve güvenlik hizmetlerinin kamu personeli eliyle gördürülmesi yerine özel güvenlik şirketleri tarafından yerine getirilmesini esas alan 5188 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte bu alanda ciddi ve büyük bir piyasa oluşmuştur. Konu ile ilgili kamu deneyimi olan kişilere özel sektörde istihdam ve şirket kurabilme olanağı doğmuş, koruma güvenlik hizmetlerini kendi personeli ile karşılayan kamu kurum ve kuruluşlarının güvenlik zafiyetleri öne çıkarılmıştır. Gelinen noktada, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilatı ile birlikte sayısı her geçen gün artan özel güvenlik personeli yeni bir silahlı güç olmuştur.

b) Taşeron işçilerin çalışma koşulları

Kamu kurum ve kuruluşlarında taşeron işçi çalıştırılmasına yönelik hizmet alımları genelde bir yıllık olup hizmet alımının usul ve esasları kamu ihale kurumu ilgili mevzuatına göre belirlenmektedir. Bu hizmet alımlarıyla çalışan işçilerin bütün mali ve sosyal hakları ihaleyi alan taşeron firmaların sorumluluğu altında olmakta ve ihaleyi yapan kamu kurumunun ihale bedelini taşeron firmaya ödemekten başka herhangi bir yasal sorumluluğu bulunmamaktadır. Çünkü uygulamada, hizmet alan kamu kurum ve kuruluşları şartnamelerinde bu yükümlülüklerin alt işveren tarafından yerine getirileceğini belirtmektedirler. Bu yüzden de taşeron işçiler, ne asıl işveren olan kamu kurum ve kuruluşlarının vasıtasıyla nede alt işveren olan taşeron şirketlerinin vasıtasıyla yasal mali ve sosyal haklarını kullanamamakta ve aşağıda sıralanan ağır sorunları yaşamaktadırlar.

Taşeron işçilerin çalışma koşulları "modern kölelik" olarak adlandırılmıştır

Taşeron işçiler aracılığıyla kapitalizmin başlangıç yıllarına ait vahşi çalışma koşulları geri gelmiştir. Taşeron işçiler için kavramsal olarak olmasa da, insani değerler bakımından "köleci çalışma koşulları" geçerlidir ve bu sebeple de taşeron işçilik uygulaması kamuoyunda "modern kölelik" olarak adlandırılmaktadır.

Taşeron firmalar kamu yöneticileri için kayırmacılık aracıdır

Taşeronlar aracılığıyla iş yapılması kamu yöneticilerinin rahat hareket etmesinde ciddi kolaylıklar sağlamaktadır. Çünkü kamu yöneticileri taşeronlar aracılığıyla hem mali hem de istihdam olanaklarını rahatça yönetmekte, hatta yönlendirmektedir. İhale kanunlarının bağlayıcı hükümleri çoğu kez işlevsiz kılınarak ihaleler yandaş şirketlere verilmektedir.

Taşeron şirketlerde sendikal örgütlenmenin zorluğu da kurumlar için bir avantaj sağlamaktadır.

Taşeron işçiler açlık sınırlarında bir ücretle çalıştırılmaktadır

Taşeron işçilerinin çalışma koşullarının temel karakteristiği asgari ücret civarında bir ücrete köleci koşullarda çalışmaktır. Taşeron işçilerinin ortalama ücreti benzer işi yaptığı sendikal örgütlülüğe sahip işçisinin %50'si civarındadır. Ayrıca taşeron işçiler, ücretlerinin geç ödenmesi ve hatta hiç ödenmemesi gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bununla da kalınmayıp, taşeron işçilerin yemek ve yol paraları da çoğunlukla verilmemektedir.

Taşeron işçilere ikramiye verilmemektedir

Yapılan bir araştırmaya göre; sendikal örgütlülüğe sahip belediye işçileri yılda ortalama 78 gün; belediye şirket işçileri 66 gün ikramiye alırken, sendikal örgütlülüğü olmayan belediye işçileri ise 47 gün ikramiye almaktadırlar. Taşeron işçilerine ikramiye ödemesi ise söz konusu değildir.

Taşeron işçiler daha çok çalışıp, daha az ücret almaktadır

Dikkate değer bir durum da çalışma saatlerinde görülmektedir. Sendikal örgütlülüğe sahip belediye ve belediye şirket işçileri hafta-da ortalama 42 saat çalışıyorken, sendikal örgütlülüğü olmayan belediye işçisi 44, taşeron işçileri ise, daha düşük ücret almalarına rağmen, 45-46 saat yani diğerlerinden yaklaşık %10 daha fazla çalışmaktadırlar.

Taşeron işçiler izin haklarını kullanamamaktadır

Taşeron firmalarda çalışan işçiler çoğunlukla yılda sadece 7 gün yıllık izin kullanabiliyor ve geri kalan yıllık izinleri verilmiyor. Kanunen verilmeyen yıllık izinlerin karşılığı ücretin işçiye verilmesi gerekmektedir. Ancak bu durum işverenlerin işine gelmediği için bu paralar da ödenmemekte ve işten atılma korkusu yaşayan işçiler bu duruma ses çıkaramamaktadır.

Taşeron işçiler güvencesiz çalışma koşullarına tabi tutulmaktadır

İşçiler tarihsel mücadeleleri sonucu, sosyal ve ekonomik haklarını korumak ve iyileştirmek amacıyla sendika çatısı altında örgütlenmektedir. İşçilere sağlanan temel sendikal haklar, uluslararası ve ulusal hukukta çeşitli yasalarla güvence altına alınmış olmasına rağmen

bu haklar, ekonomik ve politik nedenlerle engellenmeye çalışılmaktadır. Sendikal örgütlemeyi engellemek gibi temel bir hedefi olan taşeronluk da sistemin bu amacına ciddi bir destek sağlamaktadır. Taşeron işçilerin iş güvencesi olmadığı için, sendikaya üye olmaları ya da faaliyetlerine katılmaları durumunda derhal sözleşmeleri feshedilmektedir. Sendikal üyelik başvurularında toplu işten çıkarmalar yaşanmaktadır. Bu işçilerin örgütlenmesi, çalışma niteliğinden kaynaklı olarak tazminatsız işten çıkarılma ve mevcut taşeron ihalesi yenilendiğinde işe alınmama tehdidi ile engellenmektedir.

c) Değerlendirme

Kamu kurum ve kuruluşlarında, kamu hizmetlerinin hizmet satın alma yoluyla gördürülmesine ilişkin düzenlemeler gözden geçirilerek, zorunlu alanlar dışında taşeron işçi çalıştırılmasına olanak veren yasal düzenlemeler yürürlükten kaldırılmalı ve kamu hizmetlerinin kamu personeli yerine dışarıdan hizmet alımı suretiyle gördürülmesine yönelik olarak yaygınlaşan taşeron işçi istihdamı sınırlandırılmalıdır.

Kamu memurluk ve işçilik hizmetlerinin ilke olarak ağırlıklı bir şekilde memurlar ve kamu işçileri eliyle gördürülmesi sağlanmalıdır. Bu çerçevede, halen çalıştırılan taşeron işçiler çalıştıkları kurumlara ihdas edilecek memur ve işçi kadrolarına geçirilmelidir.

Özel şirketler vasıtasıyla kamuda çalıştırılan taşeron işçilere, bu şirketlerce çoğunlukla asgari ücret düzeyinde bir ücret ödendiği daha önce de ifade edilmiştir. Bu şirketlere kamu idareleri tarafından ödenen hizmet alım bedelinin bir kısmı da doğal olarak şirketin ticari kazancıdır. Dolayısıyla, devlete ek bir mali yük getirmeksizin ve ilave kaynak yaratmaya gereksinim kalmaksızın; taşeron işçilerin, özel şirket tarafından kendilerine ödenen ücretlerden, şirketin işçi giderleri dışındaki ticari kazancı kadar daha yüksek bir ücret alabilmeleri mümkün olabilecektir.

Kamuda çalıştırılan taşeron işçilerin, çalıştıkları kurumların kadrolarına geçirilmelerindeki amaç, öncelikli olarak bu yurttaşlarımızı güvenceli ve örgütlü bir çalışma yaşamına kavuşturmak ve sonrasında da bütçe olanakları çevresinde, ücret ve diğer sosyal hak ve yardımlarını insanca yaşama düzeylerine çekmek olmalıdır.

2. YATIRIM GİDERLERİ

Yatırım ödenekleri olarak bütçenin ekonomik sınıflandırmasındaki sermaye giderleri ve sermaye transferleri toplamı alınmaktadır. Ekonominin etkinlik ve eşitlik sorunlarına kalıcı ve yapısal çözümlerin üretilmesi açısından kamu yatırımlarının seyri temel öneme sahiptir. 2003-2008 döneminin ilk beş yılında bütçede en çok kısılan kalem yatırım ödenekleri olmuştur. Kamu hizmetleri kapasitesi ve ekonominin altyapı stoku örselenmiştir. Oysa bütçe kalemleri içinde toplumun ekonomik ve sosyal gereksinimleri, yurttaşların ve gelecek kuşakların yaşam standartları açısından en önemli kalemi yatırımlar oluşturur. Hatta bütçe açığına karşı en sert muhalefet eden maliye ekolleri dahi, borçlanmanın sadece yatırımlar (ekonominin etkinlik-verimlilik kapasitesini güçlendirdiği) için kabul edilebileceğini ileri sürer.

TABLO : YATIRIM GİDERLERİ

Seçilmiş göstergeler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
Sermaye giderleri/GSYH (%)	2,2	1,7	1,5	1,6	1,6	1,5	1,9	2,1	2,4	2,4	2,4	2,1	2,2	2,2
Sermaye transferleri/GSYH (%)	0	0	0,1	0,2	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3
Toplam yatırım/GSYH (%)	2,2	1,7	1,6	1,8	1,9	1,9	2,1	2,3	2,6	2,9	2,8	2,4	2,5	2,5
Sermaye giderleri / Faiz dışı bütçe giderleri (%)	11,5	9,5	8,6	9,0	9,1	8,3	10,5	9,3	10,6	11,0	9,3	9,5	9,7	10,2
Sermaye transferleri / Faiz dışı bütçe giderleri (%)	0	0	0,4	1,2	2,0	2,2	2,6	2,0	2,7	2,1	1,4	1,3	1,3	1,4
Toplam yatırım / Faiz dışı bütçe giderleri (%)	11,5	9,5	9,0	10,2	11,1	10,5	13,1	11,3	12,3	13,8	12,6	10,8	11,0	11,6

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Sermaye giderlerindeki gerileme ise ülkenin büyüme dinamiklerinin önümüzdeki dönem nasıl sınırlandırıldığı göstermesi açısından daha önemlidir. 2013 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi tasarısında kamunun yatırım harcamaları 2012 yılı gerçekleşme tahminlerine göre reel olarak gerilemektedir. Bu tahminler önümüzdeki dönem kamu yatırım harcamalarında ciddi

bir gerileme olacağı anlamına gelmektedir. Yatırım harcamalarındaki bu azalış büyümenin daraldığı hatta küçülme ihtimalinin olduğu bir konjonktürde büyümeyi zorlaştırıcı bir ortama hizmet etmektedir.

2003 sonrası dönemde yeni birçok kamu hizmeti alanında kamu-özel işbirliği modelleri kullanılmaya başlamıştır. Bu modelin kullanımı, ileri teknoloji gerektiren veya hizmetin istisnai özelliklerinden kaynaklanan tercihlerin çok ötesine taşınmış ve yandaş sermaye gruplarına kaynak aktarımının mekanizmaları olarak kullanılır olmuştur. Bununla birlikte, bu model bütçe açığının düşük görülmesine ve yükümlülüklerin uzun vadeye yayılmasına ve hizmetin maliyetlerinin artmasına yol açmaktadır. Diğer temel bir sonucu bu modeller de giderek yurttaşların hizmetler karşılığında bedel ödemesi yaygınlaşmaktadır.

Kamusal stok değer oluşturulması yerine, yüksek maliyetli hizmet satınalma veya kamusal yetkilerin devri tercih edilmektedir. Mal ve hizmet alımlarının yaklaşık %30'unu oluşturan sağlık hizmetleri bu alanda öncü konumdadır. Halihazırda devletin dev kampüs hastaneleri ihalelerine çıkması ve bunlar için hem proje hem doktor hem de arazi sunmasına rağmen, özel sektöre devretmesi ve özelden tesis ve hizmet kiralama yoluna gitmesi ilgili modelin dünyada nadir görülen pekişmiş bir örneği olacaktır (Sağlık Bakanlığı Kamu Özel Ortaklığı Daire Başkanlığı, http://www.kamuozel.gov.tr).

AKP Hükümetinin kamu-özel işbirliği alanında bütüncül ve iç tutarlılığa sahip bir politika perspektifi bulunmamaktadır. Kamu-özel işbirliği alanına bir çerçeve kazandırılması ve parçalı ve dağınık mevzuatın toplulaştırılması ihtiyacının yanı sıra, bu alana ayrılan kamu kaynağının büyüklüğü dikkate alındığında TBMM'nin bu alandaki denetiminin mutlak suretle etkinleştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Kamu-Özel İşbirliği modelinin yaygınlığı ve hacmi de göz önünde bulundurulduğunda, Sayıştay'ın Kamu-Özel İşbirliği modelinin uygulamalarını performans denetimine tabi tutması ve müstakil bir raporu her yıl Plan ve Bütçe Komisyonuna sunması uygun olacaktır. Buna ilaveten, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân ve Bütçe Komisyonunun özel gündemle yapılacak toplantı ile yılda bir defadan az olmamak üzere Hükümet tarafından bilgilendirilmesine ilişkin düzenlemelerin mevzuata kazandırılması gerekmektedir. 2013 Yılı Programına göre, 2012 yılı Eylül ayı itibarıyla KÖİ envanterinde inşaatı devam eden projelerin toplam tutarı 351 milyon TL iken sözleşmesi imzalanmış olup finansman arayan projelerin toplam tutarı 17,2 milyar TL'dir.

3. TRANSFER GİDERLERİ

TARIMSAL DESTEKLER

Tarım destekleme politikaları;

- Tarımsal üretimde ülkemizin kendine yeterli hale gelmesini sağlamak,
- Çiftçilerimizin ve kırsal nüfusumuzun gelir ve yaşam düzeylerini yükseltmek,
- Döviz sağlanmasına yönelik ihraç ürünlerini özendirmek,
- Verimliliği yükseltici teknolojilere ve tekniklere geçebilmek veya ihtiyaç duyulan yeni ürünlerin üretimini özendirmek,
- Nüfusun ucuz ve dengeli beslenmesinin sağlanması,
- Sanayiye istikrarlı bir biçimde hammadde ve girdi sağlamak,
- Kırsal kalkınmayı gerçekleştirmek gibi amaçlarla yapılan kamu hizmetlerini, harcamalarını ve teşviklerini içerir.

Tarım destekleme politikaları, gelişimi içinde ağırlık ve kapsamında değişiklikler olmakla birlikte, AKP dönemindeki kadar düşük düzeylerde uygulanmamıştır.

AKP döneminde tarımın çökertildiği ve kırsal nüfusumuzun refahının baskılandığı görülmektedir. Tarıma dönük desteklerin milli gelire, tarımsal katma değere ve bütçe harcamalarına oranı ile tarım istihdamı göstergelerinde çarpıcı bir seyir gözlenmektedir.

Türkiye'nin tarımda net ithalatçı konumu ürün yelpazesi çeşitlenerek kalıcılaşmaktadır. Tarımsal desteklemelere ayrılan ödenekler gereksinim duyulan düzeyin çok gerisinde kalmış ve refah baskılaması yaşayan kırsal nüfusun yoksulluk düzeyi artmıştır. Çiftçiler-köylülerin (üreticilerin) refahındaki daralma kentsel nüfusun tükettiği gıda ürünleri fiyatlarına yansımamış, fiyat farklarına (ticari marjlara) büyük ölçüde toptan ve perakende ticaret (süpermarketler, halciler vs.) kesimleri tarafından el konulmuştur.

SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNA TRANSFERLER

Anayasanın 60. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir." hükmü ile ikinci fıkrasındaki "Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar." hükümleri devlete önemli bir sorumluluk yüklemektedir.

Buna ilaveten, sosyal devletin eşitlikçi ve dikey adaletçi anlayışının tabii bir sonucu olarak sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler Anayasanın 61. maddesinde sayılmıştır. Harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazilerin

korunması ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlanması, sakatların korunmaları ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirlerin alınması, yaşlıların korunması, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbirlerin alınması çerçevesinde gerekli teşkilat ve tesislerin kurulması veya kurdurulması devlete sorumluluk olarak verilmiştir.

Özellikle AKP dönemine damgasını vuran temel politika önceliği kendini, sosyal güvenlik alanında çıkarılan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda göstermiştir.[8] 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu; işçi, köylü ailelerinin ve hatta 2008'den sonra yeni işe başlayacak olan kamu çalışanlarının zaten zayıf olan sosyal güvenlik konumlarına en radikal darbeyi vuran bir "Reform" olarak yürürlüğe girmiştir.

Reform olarak adlandırılan bu kanunla, sosyal sigorta koruma düzeyleri düşürülmüştür. Yaşlılık, ölüm ve malullük aylıklarının hesaplanmasında kullanılan aylık bağlama oranları, güncelleme katsayısı gibi parametreler hemen hemen tüm sigortalılar açısından aleyhte değiştirilmiştir. Başka bir deyişle, aynı prim ödemesi karşılığında elde edilen aylık (geriye dönüşler) daha düşük olacaktır. İşçi ve köylü ailelerinin artan ve çeşitlenen sosyal riskleri, gereksinimleri karşısında sunulan yardımların koruma düzeyi insan onuruna yaraşır olmaktan uzaklaşacaktır. Bu olumsuz etkiler giderek hissedilir hale gelecektir.

Yaşlılık sigortasında yaş koşulu 2036'dan itibaren tedrici olarak artmakta ve 2048'de kadın ve erkekler için 65 yaş öngörülmektedir.

Yetim statüsünde bulunan kadınların genel sağlık sigortası primi mükellefi haline getirilmesi, yeşil kart alabilme koşullarının ağırlaştırılması gibi birçok düzenleme Reformun toplumda en zor durumdaki kesimlere dahi olumsuz etkilerini resmetmektedir.

Genel sağlık sigorta sistemi, aile hekimliği, tam gün yasası ve kamu hastane birlikleri sağlıkta dönüşüm programının temel ayakları olarak yürürlüğe girmiştir. Bu dönüşüm çerçevesinde sağlık bir kamu hizmeti olmaktan çıkarılmaktadır. Sağlık hizmetinden yararlanabilmek için primin yanısıra katılma payı, ilave ücret vs. adlar altında bir dizi mali

[8] 1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası, 1971 tarihli Bağ-Kur Yasası, 1983 tarihli 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Yasası gibi birçok yasa ile 1949 tarihli 5434 sayılı Emekli Sandığı Yasasının ve çeşitli yasaların birçok hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

yükümlülük getirilmektedir. Kamu hastanelerinin ticari bir işletme olarak yapılandırılması ve bir bölümünün özelleştirilmesinin önü açılmaktadır. Çokuluslu sağlık şirketlerinin ilaç tekellerinin kontrolüne geçecek bir piyasanın inşa edildiği görülmektedir.

Öte yandan, sosyal güvenlik sisteminin açıklarının artacağı beklenmektedir. AKP'nin uyguladığı büyüme modeli, istihdam (aktif sigortalı sayısı) ve ücret kazanç vs. (prim matrahı) artışlarına imkân vermediği için pasif sigortalı sayısındaki artışlar karşısında sosyal sigortalar sistemi aktüeryal dengesini iyileştirememektedir. Sosyal güvenlik primleri dahil vergi yüküne bakıldığında prim gelirlerinde bir düşüş ve yatay seyir gözlenmektedir. Dolayısıyla kayıdışı istihdam ve yeni kayıtlı istihdam sağlama noktasında Hükümetin beklentilerinin düşük olduğu görülmektedir. Hükümetin hanehalkının refahını baskılayacak nitelikte harcama kısıntıları veya özellikle sağlık (ilaç vs. dâhil) hizmetlerinde adımlar atacağı görülmektedir. İsrafla mücadele adı altında aile hekimliği düzeyinde başka bir deyişle birinci basamak sağlık hizmetlerinde dahi katılım payları alınmasına başlanması özellikle satınalım gücü düşük toplumsal grupların sağlık hizmetlerine erişimlerini giderek olanaksızlaştıracaktır.

Sosyal güvenlik kurumuna yapılan transferleri fon mantığı içinden değerlendirmek gerekir. Söz konusu ödeneklerin büyük bir bölümü iç borç geri ödemesi benzeri bir özellik taşımaktadır. Her ne kadar bütçe kod yapısı nedeniyle fonksiyonel sınıflandırmanın "sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri" ve ekonomik sınıflandırmanın "cari transferler" altında gösterilse de primli rejimi, primsiz rejim gibi değerlendirmek büyük bir hata olur. Primli rejimde fon mantığı geçerlidir ve çalışma yaşamları (aktif dönem) boyunca sigortalılar prim öderler ve sosyal risklerini güvence altına alırlar. Bugünden hareketle bir örnek vermek gerekirse, aktif bir sigortalı ayda 200-250 bin TL, yılda 2.500-3.000 TL ve 30 yılda 75.000-90.000 TL ödemektedir. Ayrıca, bu fon kaynağının 30 yıl boyunca reel değerlenme imkânını da birlikte düşünmek durumundayız. 2022 sayılı Kanuna (primsiz rejim) yönelik bütçe gerçekleşmesi gibi bu ödeneğin kullanımını analiz etmek teknik yetkinlikten yoksun olacaktır. Kuşkusuz, düşülecek miktarı nicelleştirmek zor olmakla birlikte, hizmet akdiyle çalışanlar için beş puanlık indirim, yaşlılık aylığının düzeyinin belirlenmesindeki reel pozitif etkiler vs. toplam içinden çıkarılarak yaklaşık bir büyüklüğe ulaşılabilir.

Sosyal Güvenlik alanında sosyal devlet ve sosyal sigorta anlayışı özünden uzaklaştırılmıştır.

Yine 3 Kasım 2012 de AKP nin iktidar olmasıyla birlikte, Sosyal Güvenlik Reformu adı altında, sosyal güvenlik kurumları tek çatı altında birleştirilirken, SSK hastanelerine ve arsalarına el konuldu. Ardından hastaneler, bilindiği gibi "sağlık reformu" adı altında tüccar siyasetin mantığı gereği piyasa koşullarına teslim edildi.

Bugün merkezi yönetim bütçesinden sonra en büyük bütçe haline gelen Sosyal Güvenlik Kurumu'nun bütçe büyüklüklerine bakıldığında, 2013 yılında gelirlerin 156,4 milyar TL, giderlerin 181,3 milyar TL, finansman açığının ise 24,9 milyar TL olarak programlandığı görülmektedir.

Bu dönemde sağlık alanında giderlerin hızla büyüdüğü dikkat çekmektedir. Örneğin Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ilaç harcamaları 2001 yılında 2,4 milyar TL ve 2002 yılında 4,3 milyar TL iken, 2011 yılında 15,3 milyar TL'ye çıkmış, 2012 yılının ilk sekiz ayında ise 9,2 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı şekilde, 2011 yılı sağlık harcamaları 45,1 milyar TL olarak gerçekleşmişken, 2012 yılı gerçekleşme tahmini 48,6 milyar TL'dir.

AKP öncesi vergiler üzerinden finanse edilen bir sağlık sistemi yürürlükte iken Sağlıkta Dönüşüm Programı adı altında, sadece primler üzerinden finanse edilmesi öngörülen sistem yürürlüğe sokulmuş böylelikle sosyal güvenlik bir "hak" olmaktan çıkartılıp "bedeli ödenirse" erişilebilir bir güvence haline dönüştürülmüştür.

2012 yılı Ocak ayı itibariyle resmen uygulamasına başlanılan Genel Sağlık Sigortası, prim ödeyebilecek dilimde olan ancak ilerleyen zamanlarda bir şekilde primini ödeyemez hale gelecek, prim borcu bulunan vatandaşların cezalandırılacağı bir sisteme dönüşecektir. Prim ödemesini bir şekilde geciktiren, prim borcu bulunan vatandaşlarımız hastaneye başvurduklarında borçlarını ödeyemedikleri için sağlık hizmetine ulaşamayacak ve ölüm kalım mücadelesi vereceklerdir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin sağlık bölümüne bakılacak olursa görülecektir ki sağlığın hizmet sunumu Sağlık Bakanlığında iken, finansmanı SGK üzerinden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına geçmiştir.

Bu alanda, özellikle Genel Sağlık Sigortası primli sağlık ve sosyal güvenlik sistemin yanı sıra, aynı zamanda vatandaşlarımız sağlığa ulaşabilmek için ödedikleri primlerin haricinde ayrıca katkı payları ödemek durumunda bırakılmışlardır. Piyasacı sağlık politikalarının bir nevi laboratuarı haline gelen ülkemizde, "Paran kadar sağlık" politikasının

ülkemizdeki temsilcisi olan AKP iktidarı 2002 yılından bugüne kadar çeşitli adlar altında hastalardan alınan katılım paylarını her defasında artırmıştır. Eskiden emekliler %10, çalışanlar %20 ve kronik hastalar %0 katılım payı ile tek çeşit cepten ödeme yaparken şimdi cepten ödeme miktarı 10 kaleme çıkmıştır. Aynı zamanda yapılan onlarca değişiklik sonucunda hastalar muayene ücretinin ne kadar olduğunu ve ne ödediğini bilemez duruma gelmiştir. Şaşırtmacalarla hastayı yönlendiren bu sistem içerisinde şu anda hastalar toplamda 10 farklı ücreti 3 farklı (eczane, hastane, maaş) kanaldan ödemektedir. (Bu ücretler sağlık bölümünde 10 madde halinde yazılmıştır.)

AKP hükümetinin Sağlıkta Dönüşüm Programının en somut çıktılarından ve finansman ayağının en çarpık tablolarından birisi işte vatandaşımızın ödediği katılım paylarıdır.

Sağlık ve sosyal güvenlik alanını doğrudan ilgilendiren bir diğer önemli konu başlığı da kamu ilaç politikalarıdır.

Bütün üretim sektörlerinde olduğu gibi yeni yatırımlar, teknoloji ve ar-ge çalışmaları açısından ilaç üretim sanayi de karlılık içermektedir. Türkiye'de ilaç sanayinde pazardaki ilk 20 firmadan sadece 4'i yerli, ilk 10 firmadan ise sadece 2'si yerli firmadır. Bu durum da açıkça, ilaç pazarının çok uluslu şirketlerin kontrolünde olduğunu göstermektedir. Ülkemizde, önceden ilaç sektöründe çok güçlü yerli ilaç sanayi varken, AKP iktidarı ile birlikte bu sanayinin büyük çoğunluğu teker teker satılmıştır.

İlaçta tasarruf adına halkın sağlık ve ilaç hakkına erişimini zorlaştıracak girişimlerden uzak durulmalıdır. Sağlık harcamalarının yüksek olduğu gerekçesiyle tasarrufa gidilirken ilk akla gelen ilaç harcamaları olmamalıdır. İlaç harcamaları baskılanırken özel hastaneler dolayısıyla sağlık harcamalarında gerçekleşen artış da dikkat çekici boyutlardadır. 2001 yılında özel hastanelere ödenen miktar yaklaşık 0,3 milyar TL iken, 2011 yılında özel hastanelere ödenen miktar 4,8 milyar TL olmuştur. 2012 yılında ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesinden özel hastanelere 7,5 milyar TL ödenmesi beklenmektedir.

Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde SGK'lıların da özel hastanelerden hizmet alabileceği propagandası ile özel hastanelere dönük ciddi bir talep yaratılmıştır. Bu durum, standart altı birçok özel sağlık kuruluşunun kurulmasına neden olmuş, ülkede verilen sağlık hizmetinin içindeki özel sektör payı % 6'lardan %30'lara tırmanmıştır. Devlet eliyle vergiler, primler, sağlık sandığı kesintileri ile toplanan paralar her yıl SGK eliyle özel sektöre hibe

kredi gibi aktarılmıştır ve aktarılmaya devam etmektedir. 2002 yılında 271 özel hastane varken, bugün 530'a yakın özel hastane faaliyet halindedir. 2002 yılındaki özel hastanelerdeki toplam yatak sayısı 12 bin iken, bu rakam 2012 yılında 30 bine çıkmıştır. Bugün, özel hastanelerde 30 bin yatak, 22 bin doktor ve 200 binin üzerinde personel bulunmaktadır.

Sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerinde hasta hakkı ihlalleri her geçen gün artmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2013 yılı bütçe sunuşunda vizite kâğıdı uygulamasının kaldırılması ve kişilerin TC Kimlik Numarası üzerinden sağlık hizmeti sunulmasının bir suiistimale yol açtığı ifade edilmiş ve bunu önlemek amacıyla biyometrik kimlik doğrulama sistemine geçileceği söylenmiştir. Ancak yıllardır yapılması planlanan bu uygulama bir türlü hayata geçmemiş ve ülkemizde çok sayıda hasta hakkı ihlalinin bu sistem nedeniyle yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Vatandaşlarımız hiç gitmediği halde, başka bir ilde, hiç bilmedikleri bir hastanede tedavi olmuş gibi görünebilmekte ve bu aslında hiç olmadıkları tedavinin masraflarını ödemek durumunda bırakılmaktadırlar. Bu gibi örneklerin her gün yüzlercesinin yaşandığı bir ortamda, bir an önce Sağlık ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu konuda acil tedbirleri alması ve bu uygulama nedeniyle mağdur olan vatandaşlarımızın geriye dönük hak kayıplarını telafi etmesi gerekmektedir.

Ülkemizde hızla artan çalışan yoksulluğu olgusu da düşünüldüğünde, asgari ücretin 1/3'ünden fazlasını kazanan kişilerin zengin sayılarak prim ödemek zorunda bırakıldığı Genel Sağlık Sigortası uygulaması ile birlikte, tıpkı bundan önceki sistemde primlerini ödeyemeyen Bağ-Kur'lu vatandaşlarımızın yaşadığı prim borçları sorunu ortaya çıkacak ve vatandaşlarımız yeri geldiğinde, aylarca, yıllarca sağlık kuruluşlarının kapısından dahi giremeyecek hale geleceklerdir. Söylemde toplumun büyük bir yüzdesini kapsıyor gibi görünen Genel Sağlık Sigortası, bir kaç yıla kalmadan, büyük bir kesimi devre dışı bırakacak ve sadece belirli bir gelir seviyesindeki ödeme gücü yeten vatandaşlarımızın, sağlık hizmetine ulaşmasına imkân tanıyacaktır.

Bugün için sosyal güvenlik kapsamındaki sigortalılık durumuna bakacak olursak, 2011'de 17 milyon 375 bin olan toplam aktif sigortalı sayısı, 2012 Ağustos sonu itibarıyla yüzde 3,5 artışla 17 milyon 975 bin kişiye ulaşmıştır. 2011 sonu itibarıyla 4/a kapsamında 11 milyon 547 bin sigortalı varken, bu sayı da 2012 Ağustos sonu itibarıyla yüzde 5 artışla 12 milyon 124 bin kişiye ulaşmıştır. İşgücüne katılım oranının %50,7 olduğu değerlendiğinde kayıt dışı istihdam kendini göstermektedir.

Buradan da anlaşılacağı gibi ekonomide kayıt dışılık hala en önemli sorunlardan biridir ve resmi rakamlarla kayıt dışı istihdam yüzde 40,1 olarak açıklanmaktadır. Kayıt dışı çalıştırmada devlet vergi gelirini, sosyal güvenlik kurumu prim gelirini, işçi ücretini ve sosyal güvencesini, sendika üyesini kaybederken, kazanan sadece kayıt dışı çalıştıran olmaktadır.

B. BÜTÇE GELİR POLİTİKALARI

AKP'nin içeriksizleşmiş bütçe politikasının diğer bir görünümü bütçe gelir politikalarında kendini göstermektedir. Özellikle, bir defalık gelirlerin sağladığı imkânlar (Hazine aktiflerinin satışları, özelleştirmeler, vergi-sosyal güvenlik prim afları, 2/B, bedelli askerlik gibi) ekonominin yapısal sorunlarının (aramalı ithalatına bağımlılık, teknolojik gelişme vb.) çözümünde kullanılmamıştır.

1) VERGİLER

AKP döneminde uygulanan vergi politikasının iki ana yönelişi olmuştur.

Bunlardan birincisi, AKP döneminde toplumun vergi yükünün artırılmasıdır. Bu durum, ödenen vergilerin GSYH'ya oranının artışı ile somut biçimde görünür hale gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, toplumun gelir, servet ve harcamalarından ödediği verginin artış hızı, GSYH artış hızının üzerinde seyretmektedir.

TABLO : VERGİ YÜKÜ

Vergi Yükü	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
(1)	15,48	16,78	17,96	18,44	18,14	18,14	17,70	18,12	19,18	19,57	19,45	20,25	19,95	19,64
(2)	17,10	18,62	20,05	20,54	19,96	20,31	20,00	20,63	21,47	21,93	21,42	22,22	21,92	21,61

(1) vergi iadeleri (asgari geçim indirimi dâhil) düşülmüş
(2) vergi iadeleri (asgari geçim indirimi dâhil) düşülmemiş
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Vergi yükünün artmasının yanı sıra ikinci önemli yöneliş vergi gelirleri içindeki dolaylı vergi gelirlerinin payının artırılmasıdır. Daha açık bir ifadeyle, gelir ve kazanç üzerinden alınan vergiler yerine, ithalde ve dâhilde alınan KDV, özel tüketim vergisi, BSMV ve diğer dolaylı vergilere ağırlık verilmektedir.

TABLO : DOLAYLI VE DOLAYSIZ VERGİLERİN DAĞILIMI

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
Vergiler	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Dolaysız V.	34,96	34,16	33,54	32,96	30,16	32,74	33,98	34,32	29,97	30,8	31,58	29,59	29,93	30,4
Dolaylı V.	65,04	65,84	66,46	67,04	69,84	67,26	66,02	65,68	70,03	69,2	68,42	70,41	70,07	69,6

Hükümet ekonominin kırılganlığının artması (cari işlemler açığı, özel kesim borçlarının oranının artması, rezervlerin ithalata oranının düşmesi vs.) karşısında ciddi bir atalet içindedir. Hatta mali disiplini olumlu etkilediği için hareketsiz kaldığı bile düşünülebilir. Kamu mali dengesi lehine gelişmeleri sağlayan ithalden alınan KDV, vergi gelirleri içinde en önemli kalemlerden birini teşkil etmektedir. Bir yandan ithalatla rekabet edemeyen yerli üreticiler iflasa sürüklenirken, Hükümet sağladığı vergi performansı nedeniyle adeta ithalatı teşvik etmektedir. Bilindiği gibi dâhilde alınan KDV'ye göre, ithalden alınan KDV'nin kayıtlılık oranı ve tahsil yeteneği her zaman daha güçlüdür. Bu bağlamda, ithalde alınan KDV'de beklentilerin üzerinde görülecek hâsılat artışlarının ithal ikameyi olanaklı kılacak teknoloji geliştirme programlarına, KOBİ'lerin finansman sorunlarına ve işsizlikle mücadeleye kanalize edilmesi beklenirken, Hükümetin bu yönde bir politika çerçevesi oluşturmadığı aşikardır.

Bu kapsamda, gerek vergi yükündeki artış ve gerekse dolaylı vergilerin toplam vergiler içindeki payındaki artış eğilimi, vergilerin bir iktisat politikası aracı olarak kullanılmasından ziyade, gelir-hâsılat boyutuna odaklanan, başka bir deyişle, kaynak tahsisinde etkinlik gözetilmediği gibi, gelir dağılımını da dikkate almayan bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Konjonktürel dalgalanmalar karşısında ekonominin istikrarına vergi cephesinden katkı sağlayacak mekanizmalar bulunmamaktadır. Gelir ve kurumlar vergisinin toplam gelirler içindeki payının artırılmasının savunulmasının diğer önemli bir gerekçesi budur. Dolayısıyla salt bir gelir dağılımı meselesi değil, aynı zamanda istikrar ve sürdürülebilirlik açısından önem taşımaktadır. Özellikle küçülme dönemlerinde dolaylı vergilerin milli gelire duyarlılığı yüksek olduğu için bütçe gelirlerindeki azalma şiddetli yaşanmaktadır. Geçmişe göre

ekonomik değişkenler arası geçirgenliklerin daha hızlı olduğu görülmektedir. İç ve dış mali şok- ekonominin gerilemesi -bütçe açığı ve borç stokunda büyük artışlar çok kısa zamanda ortaya çıkabilmektedir.

Kayıt dışı ekonomiyle mücadele politikası ile tutarlı alt politika setlerinin bulunmadığı görülmektedir. Zaten otomasyon nedeniyle hükümetlerden bağımsız olarak teknoloji geliştikçe bir kayıt içine alma performansı görülecektir.

Hükümetlerin ayırt edici özelliği bu tip süreçlerden bağımsız olarak, siyasi kararlılık gerektiren konularda açığa çıkar. Maalesef Hükümet siyasi kararlılığını kayıt dışı mücadelede görev alacak maliye denetim bürokrasisinin motivasyonunun kırılması veya zayıflatılmasında göstermiştir. Vergi kapasitesinin önemli hacme ulaştığı kayıt dışı ekonomiyle mücadelede AKP samimi değildir. AKP kayıt dışı ekonomiyle mücadele yerine Maliye bürokrasisi ile mücadele içindedir.

Hükümet vergi esnekliği yüksek dolaylı vergilere dayalı bir politikayı son zamlarla birlikte benimsediğini göstermektedir. Ödeme gücü ilkesine dayalı gelir ve kurumlar vergileri yerine KDV ve özel tüketim vergisine doğru kayma alt ve orta gelir düzeyindeki hanehalkları üzerinde vergi baskısının artmasına yol açmaktadır. Bu kesimlerin reel gelirlerinde (ücret, maaş, küçük üretici gelirleri vs.) artış olmaksızın harcamaları üzerindeki vergi yüklerinin en az büyüme oranları kadar arttığı, güncellendiği görülmektedir. Özellikle vergi kapasitesinin önemli hacme ulaştığı kayıt dışı ekonomiyle mücadelede ciddi zaaflar bilinçli olarak yaratılmıştır. Vergi sistemindeki otokontrol müesseselerinin kaldırılması, denetimin yeniden yapılandırılması ve bürokrasiye baskılar bu bağlamda anılabilir. Bu dönem programlanan kamu gelirleri politikası ödeme gücü ilkesinden (dikey adaletten) giderek uzaklaşacağı görülmektedir. Kayıt dışı ekonomiyle mücadeleden yoksunluğu ölçüsünde yatay adaletsizlikler devam edecektir. İktisadi süreçlerde etkinlik-verimlilik göstergelerine duyarlı bir vergi politikası önceliği de geçmişten farklı olarak ortaya konulmamıştır.

Vergi tabanını genişleterek vergi oranlarını düşüren, yatay ve dikey adalet, ödeme gücü ilkesi gibi vergi politikasının sosyal amacını gözeten bir vergi reformu yapılamamıştır. Her yıl (Rekabet gücünün artırılması/makroekonomik istikrarın kalıcı hale getirilmesi gelişme ekseninde) politika öncelikleri ve tedbirler arasında tekrarlanmakta ancak bir adım atılmamaktadır. Gelir Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununda kapsamlı reform ihtiyacı acil ve yakıcı öneme sahiptir.

2) ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ

Özelleştirmeler sonucu bu dönem elde edilen yaklaşık 50 milyar TL (33 milyar dolar) borç stokunun azalmasına önemli katkı sağlamıştır. Yapılan özelleştirmelerde fiyat üzerinden Hazine menfaatlerinin gözetilmemesi, ekonominin verimlilik düzeyinin yükselmemesi, özelleştirilen kuruluşlarda başta teknoloji olmak üzere yatırımların yapılmaması, sektörel açıdan ileri-geri bağlantıların zayıflaması, işçilerin yaşayacağı sosyal sorunlara kayıtsız kalınmıştır. Arsa fiyatlarının altında tesis satışlarının yanı sıra SABAH, ATV satışında gözlendiği üzere kamu bankalarından uygun koşullarda kredi de sağlandığı görülmüştür.

TABLO : ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T
Özelleştirme Gelirleri (Milyar dolar)	0,5	0,2	1,3	8,2	8,1	4,3	6,2	2,3	3,1	1,3	0,8

Hatırlanacağı üzere, özelleştirmeden beklenen gelirler OVP (2012-2014) döneminde sırasıyla 12,5 milyar TL, 12,6 milyar TL ve 12,8 milyar TL olarak öngörülmüştü. Özelleştirmelerin görece yüksek büyüme oranlarının görüldüğü, başka bir deyişle talebin güçlü olduğu konjonktürlerde gerçekleşmesinin genel kabuller arasında olduğunu, bu türden konjonktürlerde yapılan özelleştirmeler gerek fiyatlandırma üzerinden Hazine menfaatlerine, gerekse özelleştirilen kuruluşlarda başta teknoloji olmak üzere yatırımların yapılmasına olanak sağlayacağını ve bu bağlamda Türkiye'de ve Dünya'da büyüme performansının potansiyelinin altında seyredeceği bir dönemde yoğun özelleştirmelerin yapılması önceliğinin gözden geçirilmesi hususu CHP 2012 Yılı Bütçe Muhalefet Şerhi'nde vurgulanmıştı. Ancak bu eleştirimiz dikkate alınmadı ve 2012 yılı özelleştirme sonuçlarından (1,4 milyar TL) haklılığımız ortaya çıktı. Bu defa iyimser beklentiler 2013-2015 OVP'sine taşınmıştır.

TABLO : ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ 2013-2015 HEDEFLERİ

	2013P	2014P	2015P
Özelleştirme Gelirleri (Milyar TL)	9,5	10,1	9,2

Öte yandan, özellikle kamunun şeker üretimi alanından çekilmesi, kırsal refah açısından baskılayıcı sonuçları barındırmaktadır. Tütünde görüldüğü gibi temel sonuç iç göç dinamiğinin hızlanması olabilir. Bu durumda, iç göçün yaratacağı sosyal maliyetler, işsizlik, kentsel altyapı vs. konulara dönük Hükümetin pro-aktif politikalar geliştirmesi beklenir.

Özelleştirme gelirleri teknik olarak bütçe geliri olarak kabul edilemez. Bilanço yaklaşımından hareketle aktiflerdeki bir değerin biçim değiştirmesi, nakde dönüşmesi (likit hale gelmesi) olarak düşünmek mümkündür. Şu an ülkemizde uygulanan bütçe sınıflandırması bu yönüyle akım değişkenler (gelir-gider) ile stok değişkenleri (varlık-kaynak) birbirine karıştırmış durumdadır. Resmin gerçekçi kavranamamasına yol açmaktadır.

Teknik olarak özelleştirilen bir varlığın piyasa değerinden yüksek satılması durumunda aradaki fark bütçeye gelir, düşük satılması durumunda aradaki fark bütçeye gider yazılmalıdır. Kuşkusuz, uygulamada bunu belirlemek güçtür. Ancak, kamuoyu vicdanını da rahatsız eden arsa fiyatının dahi gerisinde satışlar özelleştirme tarihimizde özellikle AKP döneminde yaygın olarak görülen olaylar arasındadır. Dolayısıyla özelleştirme politikalarına bakarken bu teknik perspektifin benimsenmesi bütçe açığı rakamlarının da gözden geçirilmesi ihtiyacını gündeme getirecektir.

Perspektif zenginleşmesine ihtiyaç duyulan diğer bir konu ise kuşaklararası bütçeleme yaklaşımına geçmektir. Bu yaklaşımda, gelir-gider (muhasebe) yaklaşımının yanı sıra bilanço yaklaşımı da eş zamanlı olarak göz önünde bulundurulmakta ve bütçe politikalarının 50-75 yıllık projeksiyonlar ışığında gelecek kuşaklara net varlık mı yoksa yükümlülük mü bıraktığı ortaya konulmaktadır. Böyle bir yaklaşımın geliştirilmesi yoluyla Türkiye ekonomisine ihtiyaç duyduğu uzun vadeli bir bakış açısının getirilebilmesi mümkün olacaktır.

V. İSTİHDAM, ÇALIŞMA HAYATI VE YOKSULLUK

Türkiye Cumhuriyetinin temel niteliklerinden olan sosyal hukuk devleti herkes için, insan haysiyetine yaraşır asgari bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü devlettir. Yurttaşların devletten, çalışma, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim ve öğrenim, çevre, konut, ailenin korunması, kamu yararının korunması gibi birçok toplumsal ihtiyacın yerine

getirilmesini istemesi hak düzeyinde tanınmıştır. Yurttaşların, devlete ve topluma karşı korunmasını sağlayan kişi haklarından farklı olarak, ekonomik ve sosyal haklar "isteme hakları" kategorisi içindedir. Devletin pozitif eylemlilik içinde olmasını vazeder. Bu bağlamda, hükümetin politikaları "sosyal bir hukuk devleti" nin gereği olarak yurttaşların ekonomik ve sosyal haklarını gerçekleştirdiği ölçüde başarılı, kâğıt üzerinde bıraktığı ölçüde başarısız addedilebilir.

Kabul etmek gerekir ki dünya ve ülkemiz büyük bir hızla değişmekte ve olgusal düzeyde toplumsal ilişkiler giderek çeşitlenmektedir. Olgusal düzeyde yaşanan değişim hızına ve artan çeşitliliğe koşut yeni politikalar tasarlamak ve uygulamak gerekmektedir. Bu nedenle uzun dönemler geçerliliklerini korumuş bazı politikaların ve yaklaşımların geçerliliği tartışmalı hale gelmiştir. Örneğin, yakın zamanlara kadar, ücretli çalışma/yoksulluk birbirinden ayrı ve görece homojen bir dizi toplumsal olayı aşağı-yukarı içerebiliyordu. Keynesyen dönemin karakteristikleri, bu kavramsallaştırmaya imkân veriyordu. Bir kişi çalışıyorsa (yüksek ücret, iş güvencesi, sosyal güvenlik, sendikalılık vs.) yoksulluktan azade kalabilmekteydi. Bugün ise koşullar önemli ölçüde değişmiştir. Ücretli çalışma, yoksulluğu dışarıda bırakmamaktadır. "Çalışanların yoksulluğu" kavramı sosyal politika alanının temel kavramlarından biri haline gelmiştir.

Türkiye'nin sosyal politika alanındaki kurumsal yapısı değişimden kaynaklı yeni sosyal risklere duyarsızdır. Daraltıcı yönde seyretmesiyle birlikte eski kabullerde (örneğin toplumsal cinsiyet körlüğü gibi) süreklilikler görülmektedir, yaşamın gerçekliğinden kopuk önceliklerin yol açtığı bir dizi sonuç/toplumsal maliyet büyük ölçüde toplumun zayıf kesimlerinin sırtına bindirilmektedir.

Öte yandan artık yoksulluk olgusu diğer tüm boyutları izole edilmek suretiyle iktisadi bir mantık içinde cinsiyetlerin gelir/tüketim standartları açısından yaşadıkları bölüşüm sorununa indirgenmemektedir. Yoksulluğun ötesine geçen diğer bir kavramla karşılaşıyoruz. "sosyal dışlanma". Bu kavram iktisadi boyutun yanı sıra sosyal, kültürel, ideolojik ve siyasal boyutları da analize dâhil etmektedir. Buna karşın geliştirilecek sosyal içerme politikalarının da çok boyutlu yaşam deneyimlerinin özgüllüklerine duyarlı geliştirilmesi gerekmektedir.

Diğer yandan, giderek kadınların yoksul kitleler içindeki oranlarının artmasının sonucu olarak "yoksulluğun feminizasyonu" olgusu ile karşılaşılmaktadır. Genel geçer politika yaklaşımları ile yapısal sorunların üstesinden gelinmesi olanaksız görünmektedir.

1. İSTİHDAM

Anayasada (49. maddenin birinci fıkrasına göre) çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alma sorumluluğu vardır.

Buna karşın, AKP döneminde en büyük tahribatın yaşandığı alanların başında çalışma ilişkileri gelmektedir. Öncelikle, çalışma ilişkileri alanındaki yapısal sorunları hatırlayalım:

■ İşgücü piyasasında işgücüne katılım oranları (İKO) ve istihdam oranları düşük, işsizlik oranı yüksektir.

■ Cinsiyet eşitsizliği tüm oranlarda belirgindir.

■ Kendi hesabına çalışan ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların toplam istihdam içindeki payları görece yüksektir.

■ Ücret düzeyi ve emeğin verimlilik düzeyi Avrupa Birliği ortalamasından düşüktür.

■ Çalışma süreleri uzun, kayıt dışılık yüksektir, taşeron çalışma yaygındır.

■ İşgücünün eğitim düzeyi düşüktür.

■ 4857 sayılı İş Kanunu, 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 2822 sayılı TİSGKK başta olmak üzere mevzuat işverenler karşısında işçilere zayıf koruma ve müzakere yeteneği vermektedir.

■ Tarımda bireysel çalışma ilişkilerini düzenleyen Tarım İş Kanunu bulunmamaktadır.

■ Gezici ve geçici tarım işçileri ücretliler içinde en kötü durumda bulunan grubu oluşturmaktadır.

■ İşsizlik sigortası etkin bir işleyişe sahip olmayıp, sınırlı sayıda işsize sosyal koruma sağlanabilmektedir.

■ Ekonominin talep ettiği vasıf ve niteliğe sahip işgücü yeterli değildir.

■ Aktif işgücü politikaları yetersizdir.

■ Kamunun işsizlere iş bulma etkinliği zayıftır.

■ Kamunun çalışma yaşamını denetimi yetersizdir.

Özellikle AKP iktidarı yüksek işsizlikle özdeşleşir bir üne ulaşmıştır. Aşağıda karşılaştırmalı olarak Türkiye'nin konumuna yer verilmektedir.

AKP döneminde işsizlik oranının yüzde 10'lar gibi yüksek bir düzeyde seyretmesinin temel nedeni, uygulanan yanlış ekonomik modeldir. Bunun sonucu, ekonominin istihdam yaratma kapasitesinin giderek düştüğü görülmektedir. Son yıllarda uygulamaya konulan makroekonomik politikalar ekonominin istihdam yaratma kapasitesini epeyce sınırlamıştır. 2001 krizi sonrası dönemde ekonomide sağlanan yüksek büyüme oranlarına rağmen istihdam düzeylerinde artış oranlarının sınırlı kalması, "istihdamsız büyüme" kavramı etrafında yoğunlaşan tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Ekonomik büyüme ile istihdamdaki değişme arasındaki ilişkiye esneklik katsayıları açısından bakıldığında, söz konusu durum daha çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Esneklik katsayısı ile milli gelirdeki (reel GSYH) yüzde 1 oranında bir değişmenin istihdamda meydana getireceği yüzde değişme ifade edilmektedir. Aşağıdaki tabloda, esneklik katsayıları, sektörler itibariyle, dönemsel ve aritmetik ortalamaları alınarak gösterilmiştir. Hane halkı İşgücü Anketlerinin başlangıç yılı olan 1988 yılından itibaren alt dönemler itibariyle bakıldığında 2001 krizinin önemli bir kırılmaya işaret ettiği görülmektedir. Büyüme ile istihdam arasındaki ilişki kriz öncesi döneme göre ciddi biçimde zayıflamıştır. Nitekim 1989-2000 döneminde 0,37 olan esneklik katsayısı, kriz yılı olan 2001 yılı hariç tutulduğunda dahi önemli ölçüde gerilemiş ve 2003-2007 döneminde 0,22 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: İSTİHDAMIN BÜYÜME ESNEKLİKLERİ

	1989-2000	**2003-2007**	**2008-2011**	**2012-2015**
Toplam	**0,37**	**0,22**	**1,14**	**0,54**
Tarım	-0,37	-5,94	1,52	
Sanayi	0,58	0,25	0,62	
Hizmetler	0,78	0,48	0,81	
Sanayi+Hizmetler	0,72	0,44	0,95	

Kaynak: TÜİK, Ulusal Hesaplar, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, kendi hesaplamalarımız

Büyüme ile istihdam arasındaki ilişkinin zayıflamasında tarım kesiminin önemli bir payı bulunmaktadır. Tarım kesiminde üretim ve katma değer artışının, gerek hava koşullarına bağlılığı ve gerekse bazı ürünlerin yapısından kaynaklanan nedenlerle yıllar itibariyle dalgalanmalar göstermesi de istihdam ile büyüme arasındaki ilişkiyi bozmaktadır.

Gelişme sürecinde olan ekonomilerde sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak tarım kesimi istihdamının toplam istihdam içindeki payının yıllar itibariyle azalması beklenir. Ancak, 2000'li yıllarda tarımsal destekleme politikalarında ortaya çıkan değişimin sonucunda tarımsal istihdamdaki gerileme beklenenin üzerinde olmuştur. Bu politikalarda tarımsal üretime yönelik ürün ve girdi destekleri yerine doğrudan gelir desteği modeli benimsenmiştir. Son yıllarda üretim odaklı prim desteğine dönülmekle birlikte, tahsis edilen kaynak hacminin çok sınırlı kaldığı görülmektedir.

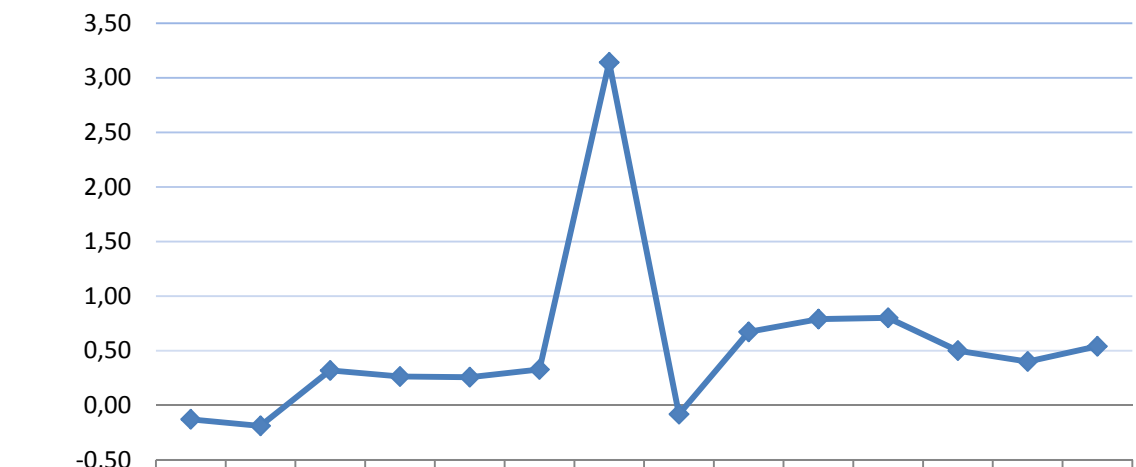
Bu çerçevede, tarım dışı sektörler itibariyle bakıldığında esneklik katsayısının ekonominin geneline göre daha yüksek gerçekleştiği gözlenmektedir. Bununla birlikte, alt dönemler itibariyle bakıldığında büyüme ile istihdam arasındaki ilişkinin sanayi ve hizmetler sektörlerinde de zayıfladığı görülmektedir. Nitekim sanayi ve hizmetler sektörleri toplamında esneklik katsayısı, 1989-2000 döneminde 0,72 iken, 2003-2007 döneminde 0,44'e gerilemiştir.

Büyüme ve istihdam ilişkisinin kriz sonrası dönemde zayıflamasının başlıca nedenleri; ekonomide 1989 yılında çıkartılan 32 sayılı kararın ardından sermaye hareketlerindeki serbestleşme neticesinde ortaya çıkan kısa vadeli sermaye hareketlerine aşırı bağımlı yapı ve bunun neden olduğu makroekonomik istikrarsızlıkların ekonominin genel yatırım performansını zayıflatıcı yönde etki yapması; tarım kesimi istihdamında yıllar itibariyle gözlenen azalışın, özellikle 2000'li yıllarda uygulamaya konulan tarımsal desteklerin tedrici olarak azaltılması ve tarımsal destekleme araçlarının değiştirilmesi gibi politikaların sonucunda hızlanması; Türk lirasının yabancı paralar karşısında aşırı değerli hale gelmesinin ithalatı ucuzlatmak suretiyle, hem ara mallarında hem de yatırım

mallarında hızlı bir ithalat artışına neden olmasının bir taraftan ithal girdi kullanımını teşvik ederken, diğer taraftan da şirketlerin makine-teçhizat donanımlarını yenilemelerini ve geliştirmelerine yol açması; Çin ve Hindistan gibi ucuz emeğe dayalı üretim yapan ülkelerden gelen yoğun rekabet baskısı sonucu imalat sanayinin tekstil ve giyim gibi emek yoğun sektörlerinde üretim yapan firmalarımızın darboğaza girmesi olarak sayılabilir.

Bununla birlikte, Türkiye ekonomisinin krize girdiği 2008 ve sonrası dönemde istihdamda yaşanan gelişmeler ekonomimizin trendleri ile uyumlu gözükmemekte olup, ortaya çıkan istihdam artışları açıklanmaya muhtaç gözükmektedir. 2008 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 0,7 oranında büyürken, istihdam artışı yüzde 2,2 olmuştur. Bu durumun ortaya çıkmasında sanayi ve hizmetler sektörleri katma değer artış hızlarındaki yavaşlamaya rağmen istihdam artışlarının devam etmesinin yanında, tarım istihdamındaki artış da etkili olmuştur. 2009 yılında da yüzde 4,8 oranında küçülen Türkiye ekonomisinde istihdam yüzde 0,4 oranında artmıştır. Bu gelişmede, tarım kesimi istihdamındaki hızlı artışın yanı sıra, hizmetler sektörü katma değerindeki azalmaya rağmen hizmetler sektörü istihdamının artmaya devam etmesi etkili olmuştur. Bununla birlikte, esnekliğe ilişkin grafikten de görüleceği üzere, Türkiye ekonomisinin eğilimlerinde 2008 yılı ve sonrasında ortaya çıkan değişme açıklanmaya muhtaç gözükmektedir.

ŞEKİL 20: İSTİHDAMIN BÜYÜME ESNEKLİĞİ

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012T	2013P	2014P	2015P
Esneklik	-0,13	-0,19	0,32	0,26	0,26	0,33	3,14	-0,08	0,67	0,79	0,80	0,50	0,40	0,54

Kaynak: TÜİK, kendi hesaplamalarımız

İstihdamın büyüme esnekliği 2010 yılında 0,67, 2011 yılında 0,79 olarak gerçekleşmiş olup 2012 yılında 0,80 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Burada dikkat çeken husus, Türkiye ekonomisinde 2008-2011 döneminde ekonominin genel eğilimleri ile uyumsuz bir biçimde yüksek istihdam artışlarının elde edilmesi olmuştur. Bu durum da istihdam serilerinin sağlığı ve güvenilirliği konusunda kullanıcılarda şüphe doğmasına yol açmaktadır.

TÜİK tarafından yayımlanan Hane halkı İşgücü İstatistiklerinin, 2007 sonrasında iki kere revize edilmesi ortaya aynı dönemleri kapsayan farklı seriler çıkarmıştır. TÜİK, izleyen dönemde, serilerde yaptığı düzenleme ile üst üst çakışan dönemleri serilerin birinde ya da öbüründe yayından kaldırarak kullanıcıların karşılaştırma yapmasını engellemiştir. Bununla birlikte, hala devam eden bir problem 2004 yılının hem eski serinin bitiş, hem de yeni serinin başlangıç yılı olması nedeniyle TÜİK'in sayfasında tutulmaya devam edilmesidir. Aşağıdaki tabloda, TÜİK'in sayfasından alınan 2004 yılı eski seri ve yeni seri rakamları ile verilmiştir. Eski seride 2004 yılı için dört çeyrek verilmiş, ancak yıllık rakamlar verilmemiş olduğundan, yıllık rakamlar tarafımızdan aritmetik ortalama alınmak suretiyle hesaplanmıştır.

TABLO: İŞGÜCÜ PİYASASINDA SERİ DEĞİŞİMİ (2004 YILI)

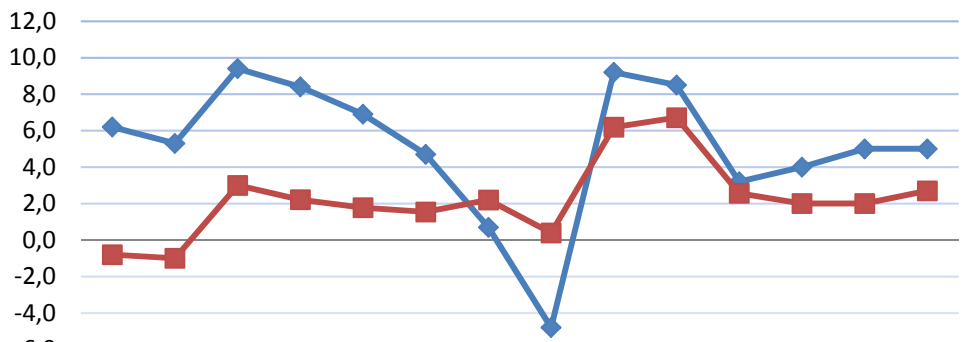
	Eski Seri	**Yeni Seri**
Kurumsal Olmayan Nüfus (Bin Kişi)	70.551	66.379
Çalışma Çağı Nüfusu (15+ Yaş) (Bin Kişi)	49.827	47.544
Toplam İşgücü (Bin Kişi)	24.188	22.016
Toplam İstihdam (Bin Kişi)	21.709	19.632
İşgücüne Katılım Oranı (Yüzde)	48,5	46,3
İşsizlik Oranı (Yüzde)	10,3	10,8

Kaynak: TÜİK, Ulusal Hesaplar, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

Tablodan da görüleceği üzere, işgücü ve istihdam serilerinde süreklilik kesilmiş olup, geriye doğru sağlıklı bir seri mevcut değildir. Bu durum da doğal olarak işgücü piyasasına ilişkin olarak yapılan analizlerin gücünü zayıflatmaktadır. Ayrıca, alt detay itibariyle serilerde ciddi problemler ortaya çıkmaktadır. Bir örnek verirsek, ekonomik faaliyet kollarına göre istihdamın yapısına bakıldığında, 2004 yılında eski seride 7,4 milyon

kişi tarımda çalışırken, yeni seride bu rakam 5,7 milyon kişiye düşmüştür. Bu azalma sonucunda da tarım istihdamının toplam istihdam içindeki payı 2004 yılı için eski seride yüzde 34,2, yeni seride ise yüzde 29,1 olarak gerçekleşmiştir. Benzer şekilde, diğer sektörlerin payları da değişmiştir. Bu sakınca, Hanehalkı İşgücü Anketi kullanılarak yapılacak tüm hesaplamalar için geçerli olacaktır. Böylece, 2004 öncesi ile sonrası arasında karşılaştırma yapma imkânı fiilen ortadan kalkmış olmaktadır.

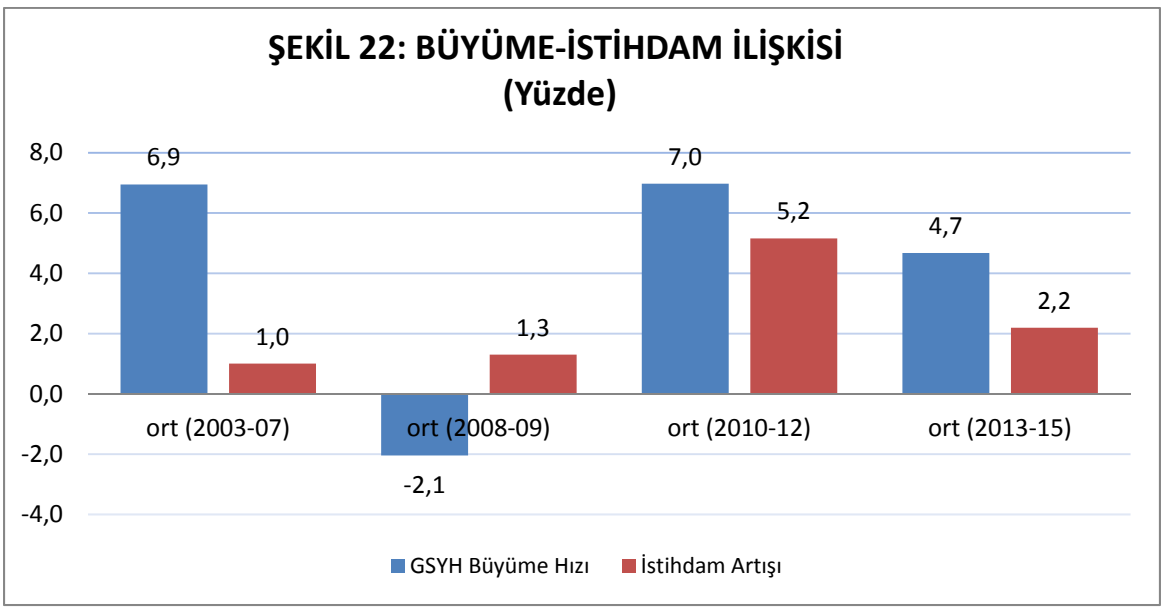
ŞEKİL 21: BÜYÜME-İSTİHDAM İLİŞKİSİ
(Yüzde Değişme)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 T	2013 P	2014 P	2015 P
GSYH Büyüme Hızı	6,2	5,3	9,4	8,4	6,9	4,7	0,7	-4,8	9,2	8,5	3,2	4,0	5,0	5,0
İstihdam Artışı	-0,8	-1	3	2,2	1,8	1,5	2,2	0,4	6,2	6,7	2,6	2,0	2,0	2,7

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki grafikten de görüleceği üzere, 2003-2007 döneminde yüzde 6,9 büyüme hızına yüzde 1'lik istihdam artışı eşlik ederken, 2008-2009 kriz döneminde yüzde 2,1 küçülen ekonomide yüzde 1,3'lük bir istihdam artışı olmuştur. 2010-2012 döneminde ekonomideki büyüme hızı yüzde 7 olarak gerçekleşirken, istihdam artışı ise yüzde 5,2 oranı ile 2003-2007 dönemi ile karşılaştırıldığında yaklaşık 5 katına çıkmıştır. 2013-2015 döneminde ise yüzde 4,7 büyüme hızı ile yüzde 2,2'lik bir istihdam artışı öngörülmüştür. Böylece, 2013-2015 döneminde istihdamın büyüme esnekliği yüzde 0,48 olacaktır. Bu durum da, her ne kadar Türkiye ekonomisinin 2008-2012 dönemi istihdam sonuçlarıyla kıyaslandığında belli bir normalleşmeye işaret etse de, OVP dönemi istihdam artışının da ekonominin orta-uzun dönem eğilimleri ile uyumlu olmadığı belirtilmelidir.

Kaynak: TÜİK, Kalkınma Bakanlığı

İşgücüne Katılım Oranları

Türkiye'de işsizlik sorununun gerçek boyutlarının gizleyen diğer bir unsur ise, resmi istatistiklerde işgücüne katılım oranının 1990'lı yılların başından itibaren ciddi biçimde gerilemesi ve 2000 yılından itibaren çalışma çağı nüfusunun dağılımı içinde işgücüne dahil olmayan grubun toplam işgücünü geçmesidir. Nitekim işgücüne katılım oranı, 1990 yılında yüzde 56,6 iken, 2000 yılında yüzde 49,9'a gerilemiştir. TÜİK tarafından yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilen Hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre işgücüne katılım oranı 2008 yılında yüzde 46,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir yönüyle, yaşanan ekonomik krizler ve ekonominin istihdam yaratma kapasitesindeki zayıflık nedeniyle çalışma çağındaki bireylerin işgücü piyasasına giremediğini işaret eden bu gösterge, diğer bir yönüyle ekonomimizdeki insangücü israfını göstermekte ve işsizlik oranının "yapay olarak" düşük görünmesine neden olmaktadır.

Ülkemizde işgücü piyasasının en temel özelliklerinden biri işgücüne katılım oranının düşük olmasıdır. Bu durum uluslararası karşılaştırmalarda da açık bir biçimde görülmektedir. Nitekim işgücüne katılım oranı OECD tanımı olan 15-64 yaş grubu itibariyle, 2011 yılında ülkemizde yüzde 53,8 seviyesinde gerçekleşmiş olup, OECD ülkeleri ortalaması yüzde 70,6'dır. Bununla birlikte, burada vurgulanması gereken en önemli husus, ülkemizde işgücüne katılım oranlarındaki düşüklüğün çalışma çağındaki

kadın nüfusun işgücüne katılım oranlarındaki düşüklükten kaynaklandığıdır. Nitekim erkek nüfus açısından bakıldığında, 2011 yılı itibariyle işgücüne katılım oranı ülkemizde yüzde 76,4 seviyesinde gerçekleşmiş olup OECD ortalaması olan yüzde 79,5 olan biraz altında kalmış, ancak Fransa, İtalya, Polonya ve Macaristan gibi ülkelerin üzerinde yer almıştır. Bununla birlikte, kadın nüfusun işgücüne katılım oranları açısından bakıldığında Türkiye yüzde 31,5 oranı ile hiçbir ülke ile kıyaslanamayacak bir konumda bulunmaktadır. Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı AB ve OECD ülkelerinin yaklaşık 30 puan altında seyretmektedir.

Ülkemizde işgücüne katılım oranlarında 2002-2011 döneminde yılına sınırlı artışlar kaydedilmiştir. Bununla birlikte, 1990 yılı ile karşılaştırıldığında hem erkeklerde hem de kadınlarda işgücüne katılım oranları gerilemiştir. Bu durum da ülkemiz işgücü piyasasında sorunların çözülmediğine, aksine zaman içinde derinleştiğine işaret etmektedir.

TABLO: OECD ÜLKELERİNDE İŞGÜCÜNE KATILIM ORANLARI (15-64 YAŞ), YÜZDE

	1990				2002				2011		
Ülkeler	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**		**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**		**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**
ABD	76,5	85,6	67,8		76,4	83,0	70,1		73,3	78,9	67,8
Almanya	67,4	79,0	55,5		71,5	78,7	64,2		77,2	82,6	71,8
Portekiz	70,9	82,8	59,6		72,0	79,3	65,0		74,1	78,5	69,8
İspanya	61,7	81,3	42,2		67,1	80,4	53,7		74,7	81,5	67,9
Fransa	67,1	76,5	58,0		68,3	74,5	62,1		70,4	74,7	66,1
Yunanistan	59,1	76,8	42,6		64,2	77,6	51,0		67,7	77,7	57,5
Kore	62,8	76,2	49,9		65,6	77,9	53,5		66,2	77,4	54,9
Polonya	69,4	76,4	62,6		64,8	70,8	58,9		66,1	73,0	59,4
İtalya	59,5	75,1	44,0		61,2	74,5	47,9		62,3	73,1	51,5
Meksika	59,9	86,4	35,7		61,6	84,7	41,0		63,3	82,3	45,9
Macaristan	64,4	71,9	57,3		59,7	67,1	52,7		62,7	68,8	56,8
Türkiye	**59,4**	**83,6**	**36,0**		**52,3**	**75,1**	**29,5**		**53,8**	**76,4**	**31,5**
AB-15	69,3	79,9	54,7		69,7	78,4	61,0		73,0	78,8	67,2
Toplam OECD	**67,3**	**82,3**	**56,6**		**69,9**	**80,5**	**59,6**		**70,6**	**79,5**	**61,8**

Kaynak: OECD Employment Outlook, çeşitli yıllar

Buna karşın, kadınlarda eğitim düzeylerine göre en yüksek işgücüne katılma oranının yüzde 70'ler seviyesi ile yüksekokul ve fakülte mezunlarında görülmesi, aktif ve pasif işgücü politikalarının çok boyutlu perspektiften tasarlanması ve uygulanması gerektiğini göstermektedir.

Özetle, Türkiye'de işgücüne katılım oranları OECD ülkelerinin ortalama seviyesinin önemli ölçüde gerisindedir. Ülkemizde nüfus yılda ortalama yüzde 1,3 oranında artarken çalışma çağındaki nüfus ortalama yüzde 1,5-2 arasında artmaktadır. Çalışma çağı nüfusunun yaklaşık her yıl ortalama 800-850 bin kişi artmasına karşın, bu kişilerin ancak yüzde 50'sine tekabül eden 400-450 bini işgücü piyasasına girebilmektedir. Bununla birlikte, genel işsizlik oranı son bir yıl içinde düşüş göstermesine rağmen hala yüzde 10'lar seviyesindedir. Bu çerçevede, iş bulma ümidi olmadığı için veya diğer nedenlerle iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olanları işgücüne dâhil edildiğinde bulunan işsizlik oranı, TÜİK tarafından açıklanan işsizlik oranlarının yüzde 50 üzerindedir. Nitekim, işgücüne dâhil olmayan grubun içindeki mevsimlik çalışanlar gibi kategorileri işgücüne dahil ettiğimizde ise daha yüksek işsizlik oranlarına ulaşılacağı kapsamda tarafımızdan yapılan hesaplamaya göre 2011 yılında yüzde 9,8 olan işsizlik oranı yüzde 15,9 olarak gerçekleşmektedir. Burada dikkat çeken bir husus işsizlik oranlarını 2004 ve 2011 yılları için karşılaştırdığımızda işsizlik oranları sınırlı da olsa düşerken, iş bulma ümidi olmadığı için veya diğer nedenlerle iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olanları işgücüne dâhil edildiğinde hesaplanan işsizlik oranı artmaktadır. Bu durumun temel nedeni işgücüne dahil olmayan grubun içinde iş bulma ümidi olmadığı için veya diğer nedenlerle iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olanların oranı artmaktadır. Başka bir deyişle, 2004-2011 döneminde kümülatif bazda toplam işgücü yüzde 21,4, işgücüne dahil olmayanlar ise yüzde 12,7 oranında artarken, iş bulma ümidi olmadığı için veya diğer nedenlerle iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olanların sayısı yüzde 76,7 oranında artmıştır. Diğer taraftan, işgücüne dâhil olmayanların oranının OECD üyesi ülkelerin oranına düşmesi, diğer bir ifadeyle işgücüne katılım oranlarının yüzde 70'lere çıkması durumunda işsizlik oranı yüzde 35'ler seviyesine yükselmektedir.

TABLO: KAYITDIŞI İSTİHDAM (Bin Kişi)

	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
İstihdam	19.632	20.066	20.423	20.738	21.194	21.277	22.594	24.110
Erkek	14.585	14.959	15.165	15.382	15.598	15.406	16.170	17.137
Kadın	5.047	5.108	5.258	5.356	5.595	5.871	6.425	6.973
Kayıtdışı İstihdam	9.843	9.666	9.593	9.423	9.220	9.328	9.772	10.139
Erkek	6.455	6.348	6.283	6.170	5.950	5.902	6.015	6.109
Kadın	3.388	3.318	3.310	3.250	3.269	3.426	3.758	4.030
Kayıtdışı İstihdam Oranı (Yüzde)	**50,1**	**48,2**	**47,0**	**45,4**	**43,5**	**43,8**	**43,3**	**42,1**
Erkek	**44,3**	**42,4**	**41,4**	**40,1**	**38,1**	**38,3**	**37,2**	**35,6**
Kadın	**67,1**	**65,0**	**63,0**	**60,7**	**58,4**	**58,4**	**58,5**	**57,8**

Kaynak: TÜİK

Yüksek kayıt dışılık oranları işgücü piyasasında adeta ikili bir yapının oluşmasına neden olmuştur. 2004-2011 döneminde kayıt dışı istihdam oranı yüzde 50'den yüzde 42'ye gerilemiştir. Bununla birlikte, işgücü piyasasındaki kayıt dışılık oranları hala çok yüksektir. Kayıt dışılık olgusuna kadın-erkek ayırımında bakıldığında kadınlarda kayıt dışılık oranlarının erkeklerin yaklaşık 23 puan üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum, kadınları ekonomik ve sosyal açıdan en hassas risk grubu haline getirmektedir.

2. ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma ilişkilerinde kuralsızlık ve esneklik kural haline getirilmiştir.

AKP, 3 Kasım 2003 Genel Seçimlerinden sonra iktidara gelir gelmez, ilk iş olarak işçi haklarına saldırarak, gelecekte örgütlü toplum istemediğinin sinyallerini daha o günlerde vermeye başlamıştır.

Bilindiği gibi 4773 sayılı İş Güvencesi Yasası, üçlü koalisyon hükümeti döneminde, 09.08.2002 tarihinde yasalaştı ve 15.08.2002 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Yürürlük tarihi olarak da 01.01.2003 tarihi belirlenmiştir. Yürürlüğün ileri bir tarihe

ertelenmesinin gerekçesi olarak da, Sendikalar Yasası ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasalarının da o tarihe kadar çıkartılması ve bu yasaların eş zamanlı olarak yürürlüğe girmesi olarak belirtilmiştir. Bu konuda sosyal tarafların mutabakatı da oluşmuştur. 2821 ve 2822 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasaları aradan geçen on yıl boyunca, birkaç kez TBMM'ye tasarı olarak sunulmasına rağmen yasalaşmadı/yasalaştırılmamıştır. İlerdeki sayfalarda değinileceği gibi bu yıl estek-köstek yasalaştırılmıştır.

AKP iktidar olur olmaz, önce İş Güvencesi Yasası'nın yürürlüğünü 01.03 2003'e ötelemiştir. Ardından da "10 ve daha fazla işçi çalıştırılan işletmeler için getirilen iş güvencesini, 30 ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler" olarak değiştirerek kapsamını daraltmıştır. Böylece büyük bir işçi kitlesi İş Güvencesi Yasası'nın getirdiği güvence dışına itilmiş olmaktadır.

Ardından, çalışma yaşamında tarafların belirgin şikâyetleri olmadan, önceliği 1475 sayılı İş Yasasını değiştirmeğe vermiştir.

1475 Sayılı İş Yasası, 14. Maddesi dışında değiştirilerek, yerine 4857 sayılı İş Yasası yürürlüğe konulmuştur. Çalışma yaşamında kuralsız çalışma biçimleri başta olmak üzere, ödünç iş ilişkisi, esnek çalışma biçimlerinin neredeyse tamamı, taşeron sistemi, özel istihdam büroları, çalışma sürelerinin uzaması gibi çalışanlar adına pek çok düzenleme yeni yasada yer alırken, ilk kez de taşeron sistemi kavram olarak bile olsa yasadaki yerini almıştır. Yeni yasada, ücret, işçi ve işyeri tanımları bile değiştirilerek, yasanın asli unsuru olan çalışma karşılığı ücret yerine denkleştirme getirilerek, angarya çalıştırmanın önü açılmıştır.

Sendikalaşma

Türkiye'de Sendikal Hak İhlalleri artarak sürmektedir. AKP Dönemi, herkesin bildiği ve gördüğü gibi sendikal hak ihlallerinin arttığı bir dönem olmuştur. Sendikal örgütlülük önündeki engeller kaldırılmamış ve buna bağlı olarak da sendikal örgütlülük oranı sürekli gerilemiştir.

AKP tarafından yandaş sendikalar yaratılmıştır. Bu yolla çalışanların sendikalarda kurdukları örgütlülükten gelen güçleri ve dayanışmaları kırılmaya çalışılmıştır. Yaratılan yandaş sendikalar aracılığıyla AKP kendi politikalarını rahatlıkla uygulayabileceği bir zemin yaratma çabası içine girmiştir. Bu çerçevede yandaş sendikalar; baskı, zorlama ve tehdit

yoluyla çalışanları, yıllardır üyesi oldukları sendikalardan istifa ettirerek kendi sendikalarına üye olmaya zorlamışlardır. Tabi bunu da arkalarına aldıkları iktidar desteği ile yapmışlardır. Yandaş sendikacılığın en çarpıcı örneği ise Memur-Sen'de yaşanmıştır. Memur-Sen'in üye sayısı 10 yılda 42 binden, 600 bine ulaşmıştır.

AKP döneminde gerçekleştirilen grev sayısı daha önceki yıllara göre azalmıştır. Yıl içinde toplam 582 işçiyi kapsayan 7 işyerinde grev gerçekleşmiştir. Bunun nedeni ülkemizde iş barışının sağlanması değil, sendikaların etkisizliği ve çıkılan grevlerin çoğunun milli güvenlik gerekçesi ile engellenmiş olmasıdır.

Sendikal örgütlülük düzeyi darbe dönemlerinin bile gerisine düşmüştür.

Bakanlık, Temmuz 2009'dan bu yana sendikal istatistikleri yayınlamadı ve bunu sendikalara karşı bir tehdit unsuru olarak kullanılagelmiştir.

" Bakanlık verilerine göre:

Toplam İşçi sayısı : 5.398.296

Sendikalı İşçi Sayısı : 3.232.679

Sendikalaşma Oranı : %59.88

Rakamlar tamamıyla gerçek dışıdır.

SGK verilerine göre ise ;

Toplam İşçi sayısı : 10.335.905

Sendikalı İşçi sayısı : 882.692

Sendikalaşma Oranı : %8,54

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının açıklamasına göre Toplu İş Sözleşmesinden yararlanan işçi sayısı 570 bin, oranı ise %5,52 dir.

Bugün itibarıyla ülkemizde; 102 İşçi sendikası, 47 işveren sendikası, 3 işçi konfederasyonu ve 1 işveren sendikaları konfederasyonu vardır.

Kamu çalışanları kesiminde ise 4688 sayılı Kanuna göre kurulmuş, 120 kamu görevlileri sendikası ve 7 konfederasyon faaliyet göstermektedir.

Grev Yasakları

Grev yasakları genişletilmiştir. AKP havacılık iş kolunu grev yasakları kapsamına almıştır.

Bilindiği gibi, grev yasakları mülga 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 29. maddesinde düzenlenmiştir. Düzenleme 05.05.1983 tarihinde yapılmıştır. Burada havacılık işkolu grev yasakları kapsamına dahil edilmemiştir.

Hava-İş Sendikası ile THY yönetimi arasında 23. dönem toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin sürdüğü ve hatta görüşmelerde arabuluculuk aşamasına gelindiği bir durumda, 2822 sayılı yasa yürürlükte iken, 30 Mayıs 2012 günü itibariyle "taksicilerle" ilgili bir yasa içinde yapılan yasa değişikliği ile havacılık iş kolunda grev yasağı getirilmiştir.

12 Eylül döneminde bile grev yasağı kapsamına alınmayan bu işkolunun grev yasağı kapsamına alınarak grev kısıtlamalarının artırılması Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Avrupa İnsan Haklan Mahkemesi, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, BM Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Sözleşmesi ve anayasaya aykırılık taşımaktadır. ILO normlarında, sadece silahlı kuvvetler ve polis konusunda sözleşmelerle sağlanan güvencelerin ne ölçüde uygulanacağı ilgili ülke mevzuatlarına bırakılıyordu. Diğer alanlarda sınırlama bulunmuyordu. Yasak, Anayasa'nın 90. maddesi ile dikkate alınma zorunluluğu getirilen uluslararası anlaşmalara da aykırılık taşıyordu.

Neyse ki konu, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda kendiliğinden düzeltilmiştir. Hükümetin yeni yasada bu hususu bir anlamda unutması nedeni ile Havacılık iş kolundaki anlamsız "grev yasağı" yeni çıkarılan Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasasının "grev yasakları" bölümünde sayılmadığından, otomatik olarak kaldırılmış oldu.

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu ile grevsiz, yaptırımı olmayan bir toplusözleşme düzeni getirilmiştir.

12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen Anayasa değişiklikleri, kamu çalışanları için toplu görüşmeden, toplu sözleşme düzenine geçilmesini öngörmekteydi.

2011 yılında yürürlükte bulunan 4688 sayıl Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununa göre, 15 Ağustos'ta toplu görüşmenin başlaması gerekiyordu. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı 4 Ağustos 2011 tarihinde yetkili sendikalarla yaptığı toplantıda, toplu görüşmenin 15 Ağustos'ta başlamayacağını, Anayasa değişikliği doğrultusunda 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunun 2011 Ekim'inde değiştirilmesinin ardından, toplu sözleşme sürecinin başlayacağını açıklamıştı. Kamu çalışanları konfederasyonları bu öneriye evet demişti. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı sözünü gerçekleştirmedi/gerçekleştiremedi. Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun değiştirilmesine ilişkin tasarı 20 Ocak 2012 de TBMM'ye sunulabildi ve 04/04/2012 tarihinde 6289 sayılı Kanunla değiştirilebildi.

Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu yaklaşık 2,5 milyon memur ile 1,8 milyon memur emeklisini ilgilendirmektedir. Tasarı zamanında yasalaşmadığı için memurlar 2012'yılının ikinci yarısında zamlarını ancak alabilmişlerdir.

Yasa, pek çok olumsuzluk içermektedir. Grev hakkının verilmemesi ile memur sendikaların yaptırım gücünün olmasının önüne geçilmektedir. Son söz Kamu Görevlileri Hakem Kurulu'na bırakılmıştır. Bu kurulda da hükümetin etkisini arttıracak bir düzenlemeye gidilmiştir. 11 kişiden oluşan kurulun 7 üyesini belirleme yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmiştir. Ayrıca sözleşmenin imzalanmasında ve hakem kuruluna itiraz edilmesinde sadece en fazla üyeye sahip memur konfederasyonu yetkili olmakta, diğer konfederasyonların böyle bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu durumda hükümete yakınlığı ile tanınan Memur-Sen yetkili olmuştur, Kamu-Sen ve KESK ise, toplu görüşmede "etkisiz elaman" durumuna düşürülmüştür.

Yasa özetle değerlendirilecek olursa;

Eski yasada toplu görüşmelerde çalışma yaşamını ilgilendiren her konu konuşulabilirken, kabul edilen yeni yasa ile toplu sözleşme konularında sadece mevcut mevzuat hükümleri çerçevesinde mali ve sosyal haklar yer almaktadır. Eski yasada, yerel yönetimlerde toplu sözleşme yapılabiliyor ve bu çerçevede Sosyal Denge Sözleşmesi imzalanabilmekteydi. Yeni yasada ise Sosyal Denge Sözleşmesi'nin geçerli olabilmesi için birçok şart getirilmiştir.

Toplu görüşmeye dahil olan memur konfederasyonlarından herhangi biri, sözleşmeye muhalefet şerhi koyup Uzlaştırma Kuruluna başvurabilmekteydi. Şimdi ise, toplu sözleşmeyi imzalamaya tek yetkili olan kişi en fazla üyeye sahip memur konfederasyonunun genel

başkanı olmuştur. 15 kişilik sendika heyetinde, bu başkan sözleşmeyi imzaladığı zaman diğer 14 kişi itiraz etse bile itiraz edenlerin Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna (KGHK) başvuru yetkisi yoktur. Eskiden sözleşmeyi imzalamayan memur konfederasyonu tek başına Uzlaştırma Kuruluna gidebiliyordu. Örneğin eski uygulamaya göre, Memur-Sen sözleşmeyi imzalasa bile KESK ya da Kamu-Sen'in kurula başvurma hakkı vardı.

Yine uyuşmazlık çıktığı takdirde konu Uzlaştırma Kurulunda görüşülüyordu. Uzlaştırma Kurulu, genelde memur zammını kamu işveren tarafının önerisinden bir iki puan daha yüksek tutuyor, özlük haklarında kimi olumlu değişikliklere olanak sağlıyordu. Her ne kadar toplu görüşmede son sözü Bakanlar Kurulu söylese de, Uzlaştırma Kurulu kararları sendikalar açısından bir meşruiyet, bir tartışma zemini yaratıyordu. Şimdi böyle bir ara kademe olmayıp uyuşmazlık halinde sön sözü KGHK söylemektedir.

Toplu görüşmede uyuşmazlık çıksa da doğrudan bir zorunlu tahkim yoktu. Yani grev yasağının yanı sıra bir hakem kurulunun kararı kesin değildi. Her ne kadar Bakanlar Kurulu son sözü söylese de şimdiki gibi KGHK adı altında bir zorunlu hakem kurulu mevcut değildi. Açıkçası bu yeni yasa memurlarda hayal kırıklığı yaratmıştır çünkü bu yeni yasa ile grevli, gerçek anlamda güçlü bir toplu sözleşme yapma hakkının memurlara verilmediği görülmüştür. Hatta yapılan düzenlemelerle mevcut haklarda dahi geriye gidişler olmuştur.

Emeklilikte Yaşa Takılanlar

Emeklilikte Yaşa Takılanlar konusu sosyal bir sorun haline gelmiştir. 8 Eylül 1999 tarihinde çıkarılan 4447 sayılı kanunla emeklilik yaşını kademeli olarak yükselten bir düzenleme yapılmıştı. Kamuoyunda emeklilikte "Kademeli geçiş" olarak bilinen hükümler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği için aynı konu 23.05.2002 tarihli 4759 sayılı Yasa da yeniden düzenlenmiştir. Böylece emeklilik yaşı da kademeli olarak yükselmiştir. Kademeli geçiş uygulaması ile 1999'dan önce işe başlayan sigortalıların emekli olacağı yaş 3 ila 10 yıl arasında uzamıştır.

Yaşanan ekonomik krizler ve başka nedenlerle işsiz kalanlar prim ödeme süresini doldurmalarına rağmen emeklilikte kademeli geçiş nedeniyle emekli aylığından yararlanamamaktadırlar. Genellikle kırk yaşın üzerinde olan bu vatandaşlarımız yaşları nedeniyle yeni iş bulmakta da zorlanmaktadırlar. 4447 sayılı işsizlik sigortası kanununa göre işsizlik ödeneği işsizin çalışmış olduğu süreyle doğru orantılı olarak 180 gün ile 300 gün arasında değişmektedir. Bu koşullarda en uzun yararlanılacak süre 300 gündür. 300 günden

fazla işsizlik ödeneği de alamayan, iş bulma koşulları kalmamış olan, emeklilik için yaşının dolmasını bekleyen vatandaşlarımız mağdur durumdadırlar. Ayrıca emeklilikte kademeli geçiş nedeniyle emeklilik hakkını elde edemeyenler ve herhangi bir sigortalı işte çalışma olanağı bulunmayanlar sağlık sigortası güvencesinden de mahrum durumdadırlar.

Emekli olabilmek için gerekli prim ödeme gün sayısını tamamlamakla birlikte, mevzuatın öngördüğü yaşı tamamlayamadığı için emekli olamayanların mağduriyetlerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Konu önemli bir sosyal sorun haline gelmiştir. Bu konuda yapılacak bir düzenleme ile bir defaya mahsus olmak üzere bu durumda olanların hak ettiği emekli maaşını almalarının sağlanması bu sosyal sorunu ortadan kaldıracaktır.

İntibak Düzenlemesi

"İntibak" Düzenlemesi adıyla bilinen yasa amaca hizmet etmekten uzaktır.

10 milyonu aşkın SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı emeklimiz bulunmaktadır. Uzun yıllar prim ödeyerek emekli olan vatandaşlarımız emekli olduktan sonra aldıkları emekli maaşı nedeniyle insanca bir yaşam sürdürememektedirler. Emeklilerimizin önemli bir bölümü geçimlerini sürdürebilmek ve çocuklarını okutabilmek için başka işler yapmak durumunda kalmaktadırlar.

01.03.2012 tarihinde TBMM'de kabul edilen 6283 sayılı Kanunla; kamuoyunda "İNTİBAK YASASI" olarak bilinen bir yasa ile emekli maaşları ile ilgili bir düzenleme yapılmıştır. Ne var ki kamuoyuna "İntibak Yasası" olarak takdim edilen bu yasanın başlığı dahil hiçbir yerinde "İntibak" kelimesi geçmemektedir. Çünkü yapılan İntibak değildir. Bu düzenlemeyi hazırlayanlar da bunu bildikleri için yasaya "İntibak Yasası" diyemiyorlar. İntibak; Yasayla düzenlenecek bir aylık hesaplama sistemine göre belli bir tarihten sonra emekli olacakların aylıklarının bu yönteme göre belirlenmesi, eski emeklilerin aylıklarının da bu sisteme uyarlanmasıdır. İntibakta amaç, bir yandan emeklilerin aylıklarının periyodik artışlar dışında iyileşme sağlanarak günün ekonomik şartlarına uyarlanması, diğer yandan eski ve yeni emeklilerle, eski emeklilerin kendileri arasındaki farklılıkların giderilerek adil bir sistemin kurulmasıdır. Gerçek anlamda bir intibak yapabilmek için bir gösterge tablosuna dayalı tüm işçi emeklilerinin o gösterge tablosunda prim ödeme gün sayılarına ve kıdem yıllarına bağlı olarak hiç kimsenin hak kaybına uğramayacağı bir sistemin yaratılmış olması gerekirdi. Çıkarılan Kanunda bu yapılmadığı için emekli maaşları arasındaki farklılıklar da giderilememiştir.

Yapılan düzenleme 2000 yılından önce emekli olanların hesaplamalarında yapılan yanlış ve eksik hesaplamaların düzeltilmesinden ibarettir. Düzenlemeyle 1 milyon 743 bin işçi emeklisinin maaşında 10 ila 320 lira arasında iyileşme olacaktır. Daha açık belirtmek gerekirse 207 bin kişi 1-20 lira arasında, 471 bin emekli 100-150 lira arası, 291 bin emekli 150-200 lira arası, 258 bin emekli 200-250 lira arası, 45 bin emekli için ise 250 liranın üzerinde artış olacaktır. 2000 – 2008 yılları arasında emekli olanlarla 2008 sonrası emekli olanlar arasındaki farklılıklar da giderilmemiştir. 12.186 Bağ-Kur emeklisinin dışındaki Bağ-Kur emeklileri de bu düzenlemenin dışında bırakılarak yapılan kısmi iyileştirmeden yararlandırılmamıştır. 1980'li yıllarda ve öncesinde, Askeri Muavenet ve Tekavüt Sandığı, Demiryolları Muavenet Sandığı gibi Sandıklardan emekli olanları kapsamaması da ayrı bir eksikliktir.

Bütün bu gerekçelerle yapılan bu düzenlemenin gerçek bir intibak düzenlemesi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

İşçi Sağlığı ve Güvenliği

İşçi Sağlığı ve Güvenliği alanındaki denetimsizlik ve yaptırımsızlık can almayı sürdürmektedir.

Türkiye dönem dönem büyük iş kazası/cinayeti haberleriyle çalkalanmaktadır. En son Samsun Eti Bakır İşletmesinde amonyak tankı çökmesi sonucu 5 işçi öldü, 14 işçi yaralandı haberi ile sarsıldık. Yine yıl içinde Mart ayı başında Adana/Kozan İlçesi, Gökdere Köprü Barajı Derivasyon Tüneli Kapağı Patlaması sonucu 10 işçi, 11 Mart 2012 gecesi İstanbul'da Marmara Park AVM inşaatında çalışan işçilerin kaldıkları çadırda yangın çıkması sonucu 11 işçi yaşamını yitirmişti. Geçtiğimiz yıllarda da pek çok kitlesel denilebilecek ölümcül iş kazaları yaşamıştık.

On yıllık AKP iktidarında yaklaşık 11 bin işçi iş kazalarında/cinayetlerinde hayatını kaybetmiştir. Yani her yıl yaklaşık 1.100 işçi... Her gün ortalama dört işçi iş kazaları nedeniyle yaşamını yitirirken, altı işçi de iş göremez hale gelmektedir. Bu sayılar yalnızca resmi kayıtlara geçenleri göstermektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verileri yalnızca 12 milyon sigortalı işçiyi kapsamaktadır. Buna karşılık toplam istihdam yaklaşık 24 milyondur. Sigortasız çalışan kesimde daha da fazla iş kazası olmaktadır. Gerçek kaza ve ölüm sayısı resmi istatistiklerde görülenin çok üzerindedir.

İş kazası, meslek hastalıkları, iş kazası sonucu ölüm, malullük, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu geçici iş göremezlik sürekli artmaktadır. İş kazası sonucu malul kalanların sayısı 2003 yılında 1.452 iken bu sayı 2011 yılında 2.086'ya yükselmiştir. 2003 yılında 860 işçi iş kazalarında hayatını kaybetmişken, bu sayı 2011 yılında ikiye katlanarak 1.563 olmuştur.

Ülkemizde iş kazalarının tırmanmasının ardındaki temel neden kuralsız, güvencesiz, sendikasız ve kayıtsız çalışma biçimlerinin son on yılda hızla yaygınlaşmış olmasıdır.

Meslek hastalıklarında ise durum daha da vahimdir. Türkiye'de resmi istatistiklere göre meslek hastalıkları az görülmektedir. Dünyada iş kazaları oranı % 44, meslek hastalıkları oranı % 56 iken, Türkiye'de iş kazaları oranının % 99,3, meslek hastalıklarının % 0,7 (binde 7) olması çok açık bir çelişki oluşturmaktadır. Ayrıca Çalışma Bakanlığı'na bağlı İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSGÜM)ün bağımsız denetim yapma yetkisi elinden alınmış, işverenlerin talepleri üzerine para ile ölçüm yapan ticari bir yapıya dönüştürülmüştür. Daha verimli kullanılması zorunludur.

Çalışma hayatında esnekliğin, güvencesizliğin ve kuralsızlığın yarattığı bilanço ortadadır. Ülkemiz ölümcül iş kazalarında Avrupa 1. si ve dünya 3. sü konumuna gelmiştir. AKP hükümeti, işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin mevzuatı büsbütün etkisiz kılmak için gerek doğrudan gerekse "torba yasalar" aracılığıyla yeni düzenlemeler getirmiştir. Örneğin, İş Yasasının 78. maddesinde işyerlerinin kurulması aşamasında, işyeri koşullarının iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uygun olmasını teşvik eden uygulama, önce 2008 yılında 5763 sayılı, "Torba Yasa" ile değiştirilmiş ve bir yıl sonra "İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik" ile de ortadan kaldırılmıştır. Böylece elliden az işçi çalıştıran işyerlerinin işletme belgesi alması zorunluluğu artık bulunmamaktadır.

AKP Hükümeti nihayet bu konuda 20.06.2012 tarih ve 6331 sayı ile "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" diye bir yasa çıkarmış ve bu kanun 30.06 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ne var ki yasa, "işçi sağlığı ve iş güvenliği" ile "çalışma ortamını" iyileştirecek değişiklikler getirmemektedir.

Her şeyden önce söz konusu kanun, 155 ve 161 Sayılı ILO Sözleşmelerine, 89/391 Sayılı AB Direktifine ve bununla bağlantılı olarak AB tarafından bu alanla ilgili çıkarılan 1989 tarihli 89/391 Sayılı Çerçeve Yönerge ile bununla bağlantılı olarak çıkarılan bireysel yönerge hükümlerine ve Anayasaya aykırılıklar içermektedir.

Yasa özünde, 1475 Sayılı İş Yasası'nın yürürlükte olduğu dönemde uygulamada olan "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü" yerine, on yıl gecikmeli olarak çıkartılmıştır. Bu on yıllık sürede işyerlerinin teftiş ve denetimleri büyük ölçüde yapılamamış, işverenlere gerekli yaptırımlar uygulanamamıştır. O nedenle, bu on yıllık sürede meydana gelen iş kazalarının/cinayetlerinin sorumluluğu, gerekli tedbirleri almayan işverenler kadar AKP iktidarıdır.

Yasada, işyeri hekimleri ve iş güvenliği mühendislerinin mesleki bağımsızlıkları kaldırılmakta ve mühendisler işyerine bağımlı hale getirilmektedir. Yasa, iş sağlığı ve güvenliğinden sorumlu işçi temsilcisinin işveren tarafından atanmasını öngörmektedir. Sendikalı işyerlerinde bile sendikaların iç denetimleri ortadan kaldırılmaktadır. Asıl işlerde bile taşeronlaşma anlayışına uygun düzenlemeler getirilmektedir. Kanun, iş sağlığı ve güvenliğini daha fazla piyasa koşullarına terk etmekte ve iş güvenliği konusundaki kurumsal denetim ve eğitimi büsbütün önemsizleştirmektedir. Çünkü çıkarılan yasada iş sağlığı ve güvenliği konusu insan odaklı değil, bir maliyet unsuru olarak ele alınmaktadır.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası çalışanların çok büyük bir kısmının örgütlenme ve toplusözleşme hakkını elinden almıştır.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunlarının değiştirilmesi 2002 yılı içinde kararlaştırılmış ve o yılsonuna kadar TBMM'den çıkartılması vaat edilmişti. Aradan geçen on yıllık süre içinden az 4-5 kez tasarı hazırlanıp, meclise sunulmuşsa da her seferinde bir engelleme sonucu bu yıla kadar çıkarılamamıştı. Bu kez, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının taraflarla anlaşarak 2011 sonunda meclise sunduğu tasarı, Başbakanla birlikte 7 bakanın imzalamaktan kaçınması üzerine bir kez daha geri çekilse de, örgütlenme barajları geriye çekildikten sonra tekrar meclise sunuldu. Tasarı, TBMM'deki görüşmelerin ardından 18 Ekim 2012 tarih ve 6356 sayı ile 7 Kasım 2012 tarihli Resmi Gazete'nin 28460 nolu sayısında yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

AKP'nin tasarısında anılan yasanın adı "Toplu İş İlişkileri Kanun Tasarısı" idi. Yani adında bile "sendika" kelimesini kullanmaktan kaçınan bir anlayış egemendi.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası; işçi haklarını, 12 Eylül Sendikal Yasalarının bir adım bile ilerisine götürmemekte, hatta daha da geriletmektedir. Grev yasaklarını kaldırılmamakta, daha da genişletmektedir. İşçilerin haklarını savunacağı en temel endüstriyel eylem biçimleri olan "hak grevi", "dayanışma grevi" ve "genel grev" gibi haklar

bu yasada yer almamaktadır. Toplu iş sözleşmelerinin uzun prosedür süreçleri korunmaktadır. İşkolu barajının yüzde 3 olarak değiştirilmesi ile söz konusu barajın düşürüldüğüne işçiler inandırılmaya çalışılmaktadır. Toplu sözleşme yapabilme hakkı, neredeyse son dört yıldan bu yana toplanmayan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e katılan konfederasyonlara üyelik koşuluna bağlanarak, bağımsız sendikalara yaşam hakkı tanınmamıştır. Bu durumun eşitlik ilkesine ve uluslar arası normlara aykırılığı net olarak ortadadır.

SGK kayıtlarına göre işçi sayıları açıklandığında ve iş kollarının birleşmesi ile ortaya çıkan yeni işkolu rakamlarıyla pek çok sendika yetkisini kaybedecektir. En son yayımlanan 2009 istatistiği sonrasında 15 Eylül 2012 tarihine kadar kurulmuş ve Ekonomik ve Sosyal Konseye (ESK) üye konfederasyonlara üye olmuş işçi sendikaları için, Kanunun yürürlük tarihi ile Ocak 2013 istatistiklerinin yayımlandığı tarihe kadar işkolu barajı "yüzde sıfır" olarak uygulanacaktır. Bu süre içinde sendikalar işyeri ya da işletme barajını aşarak yetki başvurusu yaptıkları takdirde, işkolu barajı aranmaksızın toplu iş sözleşmesi yetkisi alabilecektir. Yine Ekonomik ve Sosyal Konsey üyesi olma şartı ile Ocak 2013- Temmuz 2016 arasında baraj yüzde 1, Temmuz 2016-Temmuz 2018 tarihleri arasında yüzde 2, 2018 Temmuz ayından sonra da yüzde 3 olacaktır. Ekonomik ve Sosyal Konseye üye olmayan bağımsız sendikalar için baraj, 2013 Ocak'tan itibaren yüzde 3 olarak uygulanacaktır.

Toplu iş sözleşmesi için gerekli olan işyeri ve işletme barajları korunmaktadır. Dünyanın hiç bir ülkesinde toplu iş sözleşmesi yapmak için bu kadar yüksek barajlar olmamasına karşın hükümet; işveren kesiminin baskılarına boyun eğerek barajları kaldırmamıştır. İşyerlerinde toplu iş sözleşmesi yetkisi alabilmek için yüzde 50+1 barajı değişmezken, sadece işletmelerde baraj yüzde 40+1 yapılmıştır.

Yeni yasa ile örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmadığı gibi yeni engeller getirilmiştir. 30 ve daha az işçi çalıştırılan ve iş güvencesinin olmadığı işyerlerinde sendikal faaliyetleri nedeniyle işten çıkarılan işçilerin sendikal tazminat hakkı kaldırılmıştır. Böylelikle 6,5 milyon işçinin sendikalı olmasının önü kapanmış olmaktadır.

Yasada yandaş sendikaların gelişmesine olanak tanıyan; diğer mücadeleci, işçi hakları için çalışan sendikaların yok olmasını amaçlayan düzenlemeler yer almaktadır. Açıkça ifade edilebilir ki bu yasa ile muhalif olan tüm sendikalar bitirilmek istenmektedir.

28 olan işkolu sayısı; tamamen bilimsel yaklaşımdan ve uluslararası meslek normlarından uzak bir şekilde, sadece sendikaların hükümet ile kurdukları ilişkiler çerçevesinde gerçekleştirilen birleştirmelerle yeniden belirlenerek 20'ye indirilmiştir.

İşsizlik Sigortası Fonu

İşsizlik Sigortası Fonu amacı dışında kullanılmaktadır.

Çağdaş devletlerde yurttaşların en önemli haklarından biri sosyal güvenlik hakkıdır. Günümüz modern toplumları, sağlıklı bireylerin varlığı ile mümkün olmakta, sağlıklı bireyler ise geleceğe umutla bakan insanlardan oluşmaktadır. Çalışanlara işsiz kaldıkları dönemde gelir güvencesi getiren, sağlanan meslek eğitimleri ile beceri kazanmalarını ve bu sayede yeni iş bulma olanakları sağlayan işverenlere de yine bu yolla sağlanan eğitimlerle katkı sunan işsizlik sigortası uygulaması, gerek sosyal devlet ilkesinin, gerekse çağdaş ve demokratik dünya ile bütünleşme hedefinin bir gereği olarak 1999 yılında 4447 sayılı kanunla çalışma hayatımıza girmiştir.

Büyük ümitlerle başlayan işsizlik sigortası uygulamasından bugün itibariyle beklenen fayda alınamamakta, işsizlerimizin çok az bir kısmı uygulamadan faydalanabilmektedir. AKP hükümetlerinin yanlı ve yanlış politikaları nedeniyle emekleme aşamasındaki işsizlik sigortası uygulamasının sağlıklı bir zemine oturtulmasına izin verilmemiş, işsizliğe merhem olması gerekirken merkezi hükümetin üreten kesimin sırtından elde ettiği sürekli ve insafsız bir gelirinin kaynağı haline gelmiştir.

Sigortalı çalışanlara işsiz kaldıkları süre içerisinde insanca yaşama şansı sunmayı amaç edinmesi gereken İşsizlik Sigortası Fonu, adeta bir banka gibi Hazine tarafından çıkarılan devlet iç borçlanma senetlerinin önemli bir alıcısı olmuştur. Sigortalı çalışan ve çalıştıran kesimin beslediği İşsizlik Sigortası Fonu, her yıl giderek artan oranda ülke Hazinesini fonlar hale gelmiş, 2008 yılından itibaren kanunlarda yapılan değişikliklerle işsizin parası üzerinden kazanılan ve yine işsize dönmesi gereken paralar sessiz sedasız Hazine'ye aktarılmıştır.

İlk olarak 5763 sayılı kanunla eklenen bir geçici maddeyle 2008 yılına münhasır olmak üzere fonun mevcut nema gelirlerinden 1.300.000.000 TL'lik kısmına el konularak, öncelikli olarak GAP kapsamındaki projelerde kullanılmak kaydıyla hazineye aktarılmıştır. Daha sonra bu uygulama gelenek haline getirilerek 5921 sayılı kanunla yapılan

düzenlemelerle 2009 yılında fon gelirlerinin dörtte üçü(4.140.941.000TL), 2010 yılında dörtte üçü(3.664.455.000TL), 2011 yılında dörtte biri(995.284.000TL) hazineye aktarılmıştır. Yine aynı kanuna göre 2012 yılında dörtte biri(Ocak- Ekim arası aktarılan 1.122.527.000TL) hazineye aktarılacaktır. Böylece kuruluş amacı işsiz kalan sigortalılara belirlenen sürelerde işsizlik ödeneği vermek olan fon, amacından saptırılmış ve yapılan değişikliklerle kamuya gelir kaynağı haline dönüştürülmüştür. Şu ana kadar Fonun 11.223.207.000 TL lik geliri hazineye aktarılmıştır. Zaten kurulduğundan bu yana işsizlik sigortası fonu kamu borçlanmasının da en önemli aracı halinde bulunmaktaydı. Önceden fondan borç alan devlet artık fon gelirlerine doğrudan el koyma yolunu seçmiştir.

İşsizlik Sigortası Fonunun sahibi işçidir. İşsizlik Sigortasının amacı, bir işyerinde çalışırken çalışma istek, yetenek ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılamaktır. İşsizlik sigortası Fonu bu amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulmuştur. Hükümetlerin Fon'a istedikleri gibi kullanabilecekleri bir kaynak olarak görmeleri işçi kesimini endişelendirmekte, halkın devlete olan güvenini sarsmakta, ekonomik ve sosyal hayatımızın üzerinde görülenin ötesinde tahribat yaratmaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonunda biriken paralarda en son söz sahibi olması gereken hükümettir. Zira devletin bu fona katkısı sadece beşte bir düzeyindedir. Söz hakkının da karar hakkının da bu düzeyde olması gerekmektedir. Oysa devlet söz hakkını da karar hakkını da %100 olarak kullanmaktadır. İşsizlik Sigortasında biriken her kuruş, yoğun sömürüye maruz kalmış emekçilerin alın terinin karşılığıdır. Onlara sorulmadan kullanılacak her kuruş hırsızlıktan, soygundan başka bir şey değildir. Çalınan, işçinin sadece biriktirdiği parası değil emeğidir, onurudur.

Fondan en az yararlanan işini kaybetmiş işçidir. Bu konuyu ele alan bir çalışmada işsizlik sigortasından yararlanma süreleri açısından yapılan sıralamada Kuzey ve Batı Avrupa Ülkeleri ön sıralarda bulunmaktadır. Avrupa Ülkeleri arasında Türkiye ve Doğu Avrupa Ülkeleri İşsizlik Sigortasında en az yararlanılan ülke konumundadırlar. Yine pek çok Avrupa Ülkesinde çalışanlar sistemde bulunduğundan daha uzun süre işsizlik sigortasından faydalanmaktadırlar. Örneğin Danimarka'da sistemden geçen her bir yıl için işsizlik sigortasından dört yıla kadar yararlanılabilmektedir. Türkiye'de ise durum tam tersidir. Daha uzun süre sistemde kalınmasına rağmen işsizlik ödeneğinden daha kısa süreli yararlanılmaktadır.

Asgari Ücret

Asgari Ücretteki artışlar beklentilerin çok uzağında kalmıştır.

Asgari ücret, çalışanların gelir dağılımından daha fazla pay alabilmelerini sağlayan etkin uygulamalardan birisidir. Ancak ülkemizde özellikle son 8 yıldır bu uygulama yoksulluğu ve gelir adaletsizliğini önleyici bir araç olarak kullanılmamıştır.

Türk-İş'in "açlık ve yoksulluk sınırı" çalışmasına göre; 2002 yılı ortalaması olarak açlık sınırı aylık 337 YTL ve yoksulluk sınırı aylık 1.025 YTL iken, 2012 yılı Eylül ayında bu tutar sırasıyla 949 ve 3.091 lira olarak hesaplanmıştır. Aylık net asgari ücret ise, yürürlük tarihi esas alınarak ağırlıklı yıl ortalamasına göre aynı yıllar için sırasıyla 174 ve 739 liradır. 2002-2012 yıllarını kapsayan on yıllık dönemde açlık sınırındaki artış 612 lira ve yoksulluk sınırındaki artış 2.066 lira olmasına karşın aynı dönemdeki net aylık asgari ücret artışı sadece 775 lira olmuştur.

2012 yılı itibariyle net asgari ücret, açlık sınırı olarak tanımlanan tutarın yüzde 81,6'sını ve yoksulluk sınırı olarak tanımlanan tutarın ancak yüzde 24'ünü karşılayabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, asgari ücret almakta olan bir çalışan ailesi 2012 yılında ancak 24 gün sağlıklı beslenme yapabilmekte ve sadece 7,2 gün insan onurunun gerektirdiği harcamayı yapabilmektedir.

Ulusal İstihdam Stratejisi

Ulusal İstihdam Stratejisi (UİS) konusu 61. Hükümet Programında yer almaktadır. Programda UİS, şu ifadelerle yer almaktadır. "Cumhuriyet tarihinde ilk defa hükümetimiz tarafından ilgili tarafların katılımı ile ulusal istihdam stratejisi hazırladık. İşsizliği kalıcı bir şekilde çözmeyi amaçlayan, 22 adet somut hedef ile 102 politika ve tedbirden oluşan Ulusal İstihdam Stratejisini kararlılıkla uygulayacağız" (T.C Başbakanlık, 2011)

61. Hükümet programında UİS'in dayalı olduğu dört politika ekseninden biri "işgücü piyasalarının esnekleştirilmesi" olarak vurgulanmaktadır. Programda istihdamın artırılması ve kayıt dışılığın azaltılması amacıyla "güvenceli esneklik" anlayışı ile işe girişlerin kolaylaştırılacağı ileri sürülmektedir.

Hükümetin kararlılıkla uygulayacağız dediği UİS adlı belgenin tamamlanarak 2013'de yürürlüğe konulmak üzere Başbakana sunulduğu belirtilmektedir. Belge 2023 yılına kadar çalışma ilişkilerini daha da esnek ve güvencesiz hale getirecek bir strateji içermektedir.

Belge ile istihdam ilişkilerinin esnekleştirilmesi, ücret maliyetlerinin düşürülmesi hedeflenmektedir. Bunun açık ifadesi daha ucuz işçiliktir. Bu nedenle Ulusal İstihdam Stratejisi aslında bir Ucuz İstihdam Stratejisidir. UİS ile daha ucuz, daha esnek ve daha güvencesiz bir çalışma ortamı yaratılacaktır.

UİS'te yer alan dört temel politika ekseni içinde "işgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması" başlığı yer almaktadır. Ancak buradaki "güvence" ifadesi yanıltıcıdır. Temel hedef, işgücü piyasasının esnekleştirilmesidir.

UİS ile;

Geçici işçilik yaygınlaştırılacak,

Alt işveren (taşeron) uygulamasına ilişkin kısıtlamalar hafifletilecek,

Kiralık işçilik (modern kölelik) yasalaşacak, yani Özel İstihdam Bürolarının geçici iş ilişkisi kurabilmelerine yönelik yasal düzenleme yapılacak. Böylece Özel İstihdam Büroları iş bulmaya aracılık eden kuruluşlar olmak yerine bizzat kendileri işveren olacak ve kendilerine kayıtlı, işvereni oldukları işçileri başka şirketlere kiralayabileceklerdir.

Yeni esnek çalışma biçimleri yasalaşacak; iş paylaşımı, esnek zamanlı çalışma, evden ve uzaktan çalışma gibi yeni esnek çalışma biçimleri de yasal hale gelecek,

Kıdem Tazminatı Fonu kurulacak veya kıdem tazminatı budanacak,

Bölgesel Asgari Ücret uygulamasına geçilmesi hedeflenmektedir.

Ulusal İstihdam Stratejisi ile öngörülen hedefler çalışma yaşamının daha da kuralsızlaştıracak taşeron (alt işveren) çalıştırma biçimini ana çalışma kuralı haline getirebilecek büyük tehlikeleri de içermektedir.

Özelleştirme

Özelleştirme adı altında kamu varlıkları talan edilmektedir. Türkiye'de kamu kesimi 1970'li yıllarda üretim, hizmet sunumu ve istihdam açısından önemli bir yerde idi. Ancak

yaşanan ekonomik krizler ve hükümetlerin sermaye yanlısı politikalarına bağlı olarak kamu kesiminde de çeşitli sorunlar yaşanmaktaydı. 1980'li yılların ortalarına doğru, ağırlıklı olarak dış yönlendirme ve baskılara bağlı olarak gündeme özelleştirme gelmeye /getirilmeye başlandı. "Kamu kötü, özel iyidir" mantığı ile özelleştirme programları kamu kesiminin ekonomik faaliyet ve istihdam içindeki payını hızla küçülttü. Tüm biçimleriyle en kapsamlı özelleştirmeler AKP iktidarları döneminde gerçekleştirmiştir.

AKP iktidarları özelleştirmeleri, kamu varlıklarının satılması alanında çok kapsamlı bir program olarak uygulamıştır. Yalnızca Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen kamu mal varlığı satışları dikkate alındığında, 1985-1997 döneminde 4 milyar 622 milyon dolarlık özelleştirme yapılmıştır. 2000 yılında 2 milyar 717 milyon dolar, 2001 yılında 121 milyon dolar ve 2002 yılında da 536 milyon dolarlık özelleştirme yapılabilmişken; AKP iktidarının ilk yılında 187 milyon, 2004 yılında 1 milyar 283 milyon olmuştur.

Yalnızca ÖİB tarafından yapılan kamu mal satışları dikkate alındığında, 2005 yılında 8,2 milyar dolar, 2006 yılında 8,1 milyar dolar, 2007 yılında 4,3 milyar dolar, 2008 yılında 6,3 milyar dolar, 2009 yılında 2,3 milyar dolar, 2010 yılında 3,1 milyar dolar ve 2011 yılında 1,4 milyar dolarlık satışlar yapılmıştır.

Satışlar büyük oranda hileli ve varlıkların değerlerinin çok altında gerçekleştirilmekle birlikte, bu satışlar sadece ÖİB tarafından yapılan satışlar olmuştur. TMSF satışları, Maliye tarafından satılan gayrimenkuller ve maden satışları bu miktarlara dahil değildir.

Bütün bu özelleştirme uygulamaları sonucu devlet üretimden kopmakla kalmadı, bankaların neredeyse yüzde altmışı yabancılaşırken, pek çok kamu varlığı iktidar yanlısı yerli ve yabancı kuruluş ve kişilere yok pahasına devredilmiştir. Böylece üretim yapan kuruluşların faaliyeti durdurularak bu alanlar özel sektöre terk edilmiş ve ülke üretimden koparılmıştır.

3. YOKSULLUK

Yoksulluk, insanca yaşama hakkını ortadan kaldıran toplumsal sorunların başında gelmektedir. Yoksulluğun boyutlarının ortaya konulması ve yoksulluğa neden olan faktörlerin irdelenmesi, ekonomik olarak sürdürülebilir ve ahlaki olarak kabul edilebilir politikaların geliştirilip uygulamaya konulmasında büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde yoksulluk sorununa ilişkin yapılan çalışmalar, yoksulluğun kronik bir soruna dönüştüğünün altını çizmektedir. Nitekim TÜİK'in verilerine göre, 2009 yılında Türkiye'de yaklaşık her 5 kişiden 1'i yoksuldur.

Uluslararası göstergeler açısından bakıldığında da, ülkemizdeki yoksulluğun boyutları çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü (UNDP) verilerine göre, 2011 yılında Türkiye kişi başına milli gelir açısından 67. sırada olup çok sayıda azgelişmiş ülkenin gerisinde kalmaktadır. Daha da vahim olan tablo ise, ülkemizin sosyal gelişmişlik kriterleri açısından dünyadaki konumudur. UNDP tarafından hazırlanan İnsani Gelişmişlik Endeksi'ne göre, Türkiye 92. sırada yer almıştır. Bu haliyle Türkiye, yaşam kalitesi itibarıyla, birçok Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkesinin dahi gerisinde kalmıştır. Yine aynı raporda yayınlanan, İnsani Yoksulluk İndeksinde (HPI) Türkiye, gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan 108 ülke içerisinde 22. sıradadır.

UNDP, 2011 yılı raporuna göre Türkiye'de doğum sonrası yaşama oranı % 74'dür. Analığa bağlı ölüm oranlarında ise Türkiye, 187 ülke arasında 77. sıradadır. Ortaöğretimi tamamlamış nüfus açısından bakıldığında, kadınların % 27,1'i ve erkeklerin % 46,8'i orta öğretimlerini tamamlamıştır. Uluslararası karşılaştırmalarda, yoksulluk göstergeleri bakımından pek parlak bir durumda olmayan Türkiye, gelirin son derece adaletsiz olarak dağıldığı ülkeler arasında yer almaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizliğin göstergesi olarak kabul edilen Gini Katsayısı 39,7 gibi oldukça yüksek bir düzeydedir.

TABLO: BAZI ÜLKELERDE GELİR DAĞILIMI

Ülkeler	**Gini Endeksi**
İsveç	25,0
Norveç	25,8
Almanya	28,3
İngiltere	36,0
Yunanistan	34,3
İtalya	36,0
Türkiye	**39,7**
Malezya	49,2
Brezilya	57,0
Bolivya	60,1

Kaynak: UNDP, Human Development Report, 2011
Not: Gini Endeks değeri olarak 0 mutlak eşitliği, 100 ise mutlak eşitsizliği göstermektedir.

Öte yandan, nüfusun önemli bir bölümü de ülke refahından payını alamamaktadır. Yine TÜİK verilerine göre Türkiye'de gelir dağılımında da ciddi adaletsizlik vardır. Bu çerçevede hanehalkı kullanılabilir gelirlere göre nüfusun ilk yüzde 20'si gelirin yüzde 6'sını alırken son yüzde 20'si ise yüzde 45'ini almaktadır.

Çeşitli boyutları itibarıyla incelendiğinde, ülkemizin sosyo-ekonomik yapısının yoksulluğu sürekli yeniden üreten bir niteliğe sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Zayıf sermaye birikimi yanında, insan gücüne yapılan yatırımların yetersizliği, bilgi ve teknoloji üretme kapasitesinin düşüklüğü ve yetersiz kurumsallaşma düzeyi ülkemizin ucuz emeğe dayalı üretim yapısından, katma değeri yüksek ürünlerin ağırlıkta olduğu bir üretim yapısına dönüşümünü sınırlandırmıştır.

Örgütlü toplum ile katılımcı ve demokratik ortamın yeterince geliştirilememesi ise eşitlikçi bir bölüşüm ilişkisinin gelişimini engellemiştir. Bu durum, hem ekonomik hem de sosyal sorunların artmasını hızlandırmıştır. Bunun yanında, yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar, etkin bir üretim yapısı ve adil bir bölüşüm sistemini desteklemesi gereken siyasetin bir rant dağıtma aracı haline dönüşmesi gibi etmenlerin varlığı da yoksulluk sürecini hızlandırmıştır. Bu kısır döngü içerisinde Türkiye, ne içsel kaynaklarını ve potansiyellerini harekete geçirebilmiş, ne de dünya ekonomisinde ortaya çıkan fırsatları gerektiği gibi değerlendirebilmiştir.

Ülkemizde 1980'li yıllardan bu yana uygulanmakta olan neo-liberal politikalar sonucunda yoksulluğun giderek yaygınlaşmaya başladığı gözlenmektedir. 1980'li yıllarda uluslararası alanda yaygınlaşmaya başlayan neo-liberal politikalar doğrultusunda ülkemizde de uygulamaya konulan dışa açık büyüme modeli ise, emek-yoğun sektörlerde uzmanlaşmaya dayandırılmıştır. Bu modelin uygulanabilmesini mümkün kılan unsurların başında, ücret düzeylerinin düşüklüğü, örgütlü olmayan bir işgücü piyasasının varlığı, geniş ve yaygın bir kayıt dışı ekonomi ile taşeronlaşma ve fason üretim gelmektedir. Bu model çerçevesinde kamu sektörünün üretim ve hizmetler sektörlerindeki etkinlik alanının daraltılması, ucuz işgücüne dayalı bir üretim örgütlenmesi ve emek kesiminin örgütlenme düzeyinin geriletilmesi gibi politikalar uygulamaya konulmuştur. Ayrıca, eğitim ve sağlık gibi temel kamusal hizmet alanlarının artan ölçüde piyasaya bırakılması toplumdaki fırsat eşitsizliğini derinleştirerek, yoksulluğun gelecek kuşaklara aktarılmasına neden olacak ortamı hazırlamıştır.

Emek yoğun bir üretim örgütlenmesinin güçlenmesinde tarım sektöründen diğer sektörlere olan yoğun işgücü akımının önemli rolü olmuştur. Tarım sektöründeki verimlilik düzeyinin, diğer sektörlerle kıyaslanamayacak derecedeki düşüklüğü ve büyük ölçüde buna bağlı olarak oluşan refah farkı tarım sektöründen diğer sektörlere istihdam kaymasının temel dinamiğini oluşturmaktadır. Bölgesel ve kırsal gelişme projelerinin etkin bir şekilde uygulanamaması, kırsal ve geri kalmış bölgelere sanayi yatırımlarını yönlendirecek teşvik ve diğer destek unsurlarındaki başarısızlıklar ve tarımsal sanayiler, turizm, el sanatları gibi tarıma alternatif alanlarda tamamlayıcı politikaların uygulamaya konulmaması neticesinde, kırdan kente göç eğilimi hızlanmış ve kırsal kesimdeki yoksullar kentsel alanlara akmıştır. Artan göç ise, başta büyük kentler olmak üzere, yoğun göç alan yerleşim birimlerinde fiziki ve sosyal altyapı sorunlarını artırmış ve bunun neticesinde kentsel sorunlar içinden çıkılamaz noktalara erişmiştir. Diğer yandan, göçle gelen nüfusun kentlerin istihdam yaratma kapasitesini aşması, enformel istihdamın genişlemesine, işsizler havuzunun büyümesine ve yoksulluk olgusunun ülkemizin karakteristik bir özelliği haline gelmesine neden olmuştur.

Yoksulluk sınırının tespit edilmesinde *"mutlak" ve "göreli"* olmak üzere başlıca iki ölçüt kullanılmaktadır.

Mutlak yoksulluk, bireyin yaşamını sürdürebilecek asgari gereksinimlerini karşılayamaması durumudur. Mutlak yoksulluğun belirlenmesinde iki farklı ölçüt kullanılmaktadır. Bunlardan *gıda yoksulluğu*, asgari gıda harcaması maliyetini esas alırken, daha geniş bir çerçevede yoksulluğu tanımlayan *gıda ve gıda-dışı yoksulluk* ölçütünde ise asgari gıda harcamasının yanı sıra giyinme, barınma, ısınma, sağlık, eğitim gibi diğer temel sosyal ihtiyaçlar da kapsanmaktadır.

TÜİK tarafından yapılan yoksulluk çalışmasına göre, 2009 yılında 339 bin kişi gıda yoksulu, 12 milyon 751 bin kişi de gıda ve gıda dışı yoksuldur. Diğer bir ifadeyle, 2008 yılındaki 11 milyon 933 bin yoksula 2009 yılında 818 bin kişi daha eklenmiştir.

TABLO: TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre yoksul fert sayısı, TÜRKİYE			
Yöntemler	**Yoksul fert sayısı – (Bin kişi)**		
	2007	**2008**	**2009**
Gıda yoksulluğu (açlık)	328	374	339
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	12.261	11.933	12.751
Kişi başı günlük 1 $'ın altı	.	.	.
Kişi başı günlük 2.15 $'ın altı	356	330	159
Kişi başı günlük 4.3 $'ın altı	5.796	4.759	3.066
Harcama esaslı göreli yoksulluk	10.127	10.497	10.669

Kaynak: TÜİK

TÜİK hane halkı büyüklüğüne göre açlık ve yoksulluk sınırlarını belirlemektedir. 2010 yılında 1 kişi için açlık sınırı 141 Türk lirası, 4 kişi için 396 Türk lirası; yine yoksulluk sınırı 1 kişi için 318 lira, 4 kişi için 896 TL'dir. 2010 yılında asgari ücret ortalaması 580 TL'dir. Bu durumda, asgari ücret alan bir kişinin çalıştığı dört kişilik bir hanenin açlık sınırını ancak geçebildiği, gıda ve gıda dışı yoksulluk sınırının ise altında kaldığını görülmektedir.

TÜİK'in araştırmasına göre (TÜİK, 2011), gıda ve gıda dışı harcamalar esas alındığında yoksulluk oranı yüzde 18.08'dir. Ancak, 2009 yılı itibarı ile kişi başı günlük 4,3 Dolar'ın altında gelirle yaşamak zorunda olanların nüfusun yüzde 4,35'i olması sorunun ciddiyetini ortaya koymaktadır. Ücret, maaş ve yevmiye geliri elde edenlerde yoksulluk oranı Türkiye ortalamasına yakın bir sonuç vermektedir (yüzde 15,37). Aynı şekilde kendi hesabına çalışanlarda yoksulluk oranının yüzde 22,49 olduğu görülmektedir ve üstelik de 2009 krizinin yayılmalı sonuçlarını ihtiva etmemektedir.

Diğer taraftan, AKP hükümetinin sık sık övündüğü üzere, kişi başına düşen geliri 1 doların altında kişi kalmaması, 2,15 dolar ve 4,3 doların altındaki kişilerin de azalması bir başarı göstergesi değildir. Bu hesaplama yönteminden kaynaklanan bir durumdur. Hesaplamalar cari fiyatlarla TL cinsinden yapılıp sonra dolar kuruna bölünmektedir. Ülkemizde özellikle 2003-2006 döneminde yüksek enflasyon olduğundan cari fiyatla yapılan hesaplamalar yüksek çıkmaktadır. Cari fiyatlarla TL cinsinden yapılan hesaplamalar sonucunda çıkan rakam sonra cari dolar kuruna bölünmektedir. Bununla birlikte, dolara böldüğünüz için doların değeri de önemlidir ve dolar kuru artmadığında rakamlar yüksek çıkmaktadır. Nitekim 2003-2010 döneminde dolar kurunda bir artış olmamıştır. Dolar kuru

2002 yılında 1,50 lira iken, 2010 yılında da 1,50 olarak gerçekleşmiştir. TÜİK'in rakamlarına göre, kişi başına düşen milli gelir 2002 yılında 3.492 dolardan 2010 yılında 10.022 dolara çıkmış, yani 3 kata yakın artmıştır. Bu yüzden de, cari fiyatlarla ve dolar cinsinden baktığınızda 2,15 dolar ve 4,3 doların altında kalan kişi sayısı azalmıştır.

TABLO: HANEHALKI BÜYÜKLÜĞÜNE GÖRE AÇLIK VE YOKSULLUK SINIRLARI, TÜRKİYE (TL/AY)

Hanehalkı Büyüklüğü	Açlık Sınırı			Yoksulluk Sınırı		
	2002	2006	2010	2002	2006	2010
1	59	91	141	137	244	396
2	90	138	213	208	368	599
3	113	174	269	262	466	759
4	133	205	318	310	549	896
5	152	235	363	353	627	1.025
6	170	261	404	395	697	1.140
7	187	287	444	433	766	1.252
8	201	311	482	466	831	1.358
9	215	331	515	498	884	1.451
10	230	351	548	535	938	1.545

Kaynak: TÜİK

Bununla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumunun yoksulluk hesaplamalarında yoksulluk sınırının düşük belirlendiği belirtilmelidir. Bu açıdan, buradaki rakamların ve oranların gözden geçirildiği sağlıklı bir yapının içinde yoksulluğun Türkiye'de daha yaygın ve derin olduğunun ortaya çıkacağı açıktır.

Nitekim Türk-İş tarafından yapılan araştırma sonucunda, dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarının (açlık sınırı) 958,01 lira, gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarının (yoksulluk sınırı) ise 3.120,55 lira olduğu görülmektedir.

Burada dikkat çeken önemli bir husus TÜİK'in gıda ve gıda+gıda dışı yoksulluk hesaplamalarını yapmayı veya kamuoyuna açıklamayı bırakmış olmasıdır. Bunun sonucunda, yoksulluk konusunda yıllar itibarıyla sağlıklı bir karşılaştırma yapma imkânı ortadan kalkmıştır.

TABLO: TÜRK-İŞ RAKAMLARINA GÖRE AÇLIK VE YOKSULLUK SINIRLARI (TL/AY)

	2010	**2011**	**2012**
	Aralık	**Ekim**	**Ekim**
Yetişkin İşçi	238,1	252,48	264,55
Yetişkin Kadın	201,9	212,07	221,88
15–19 Yaş Grubu Çocuk	255	267,35	280,62
4–6 Yaş Grubu Çocuk	172,8	181,39	190,95
Açlık Sınırı	**867,8**	**913,29**	**958,01**
Yoksulluk Sınırı	**2.826,7**	**2.974,90**	**3.120,55**

Kaynak: TÜRK-İŞ

Yoksullukla mücadele, yurttaşların anayasal (sosyal) haklarının tabii bir sonucu olarak yaşamın ağır koşulları karşısında yalnız ve savunmasız bırakılmamasını temel alır. Sosyal devlet kimsesizlerin kimsesidir. Buna bağlı olarak yurttaşlarımıza sağlanacak sosyal destekler toplum dayanışması doğrultusunda devletin ödev ve yükümlülükleri kapsamında görülmelidir. Kuşkusuz yoksullukla mücadele sosyal hakların sivil ve siyasal hak ve özgürlüklerle bütüncül bir biçimde değerlendirilmesini gerektirir. Kişinin tüketim önceliklerinin ötesine uzanan ve yaşamının çeşitli aşamalarını eşzamanlı gözeten sosyal politika öncelikleri geliştirilmelidir.

Kuşkusuz, yoksulluk ile çalışma ilişkileri arasındaki güçlü etkileşim ihmal edilemez önemdedir. Türkiye'de işgücüne katılımın düşüklüğü, işgücü piyasasındaki yüksek kayıt dışılık, yüksek işsizlik, düşük ücret gibi yapısal sorunlar toplumun geniş kesimlerinin refahını tehdit etmektedir. Özellikle kadınların çalışmasını engelleyen erkek egemen önyargıların yanı sıra işgücü piyasasında maruz kaldıkları cinsiyet ayrımcılığı işgücüne katılamamalarına yol açmakta ve gelir etme yeteneklerini zayıflatmaktadır. Yoksulluk adeta kadınlarla özdeşleşmiştir. Kadının iş gücüne katılım oranının yüzde 30'ların altında olduğunu görüyoruz. İstihdam oranları bundan 3-4 puan daha aşağıda, 25-26'lar civarındadır. Kadınların çalıştıkları işler de zaten niteliksiz emeğe dayanan, düşük ücretli, kayıt dışılığın yoğun olduğu ve sürekli olmayan, çoğunlukla geçici işlerden oluşmaktadır. Halen tarımda ücretsiz aile işçiliği kadın istihdamının en fazla yoğunlaştığı bir çalışma ilişkisidir. Keza, kentlerde ihracatçı firmalar için giderek yaygınlaşan ev eksenli çalışma biçimi çok düşük

gelirler sağlamakta, ancak yoksulluğa karşı geçim mücadelesinde önemli bir yere sahiptir. Her bir çalışma ilişkisinin özgün yönlerini dikkate alan kadınların iktisadi ve sosyal konumlarını güçlendirici politika ve projelerle yüksek yoksulluk riskini taşıyan kadınlarımızın omuzlarındaki yükler hafifletilmelidir.

Türkiye'de tarımsal alandaki yoksulluk ise daha vahim bir tablo sergilemektedir. Özellikle kırsal alandaki yoksulluktaki artış etkili önlemler alınması gerektirecek düzeydedir. Özellikle 2000'li yıllarda tarımsal destekleme politikalarının değiştirilmesi ve yeniden yapılandırılması sonucu ürün ve girdi sübvansiyonları terk edilmiş, üretimi caydırıcı "doğrudan gelir desteği" adı altında yeni bir sistem kurulmuştur. DGD'nin tarımsal destekler içindeki payı yıllar içinde giderek azalsa da üretim ve istihdam üzerinde ciddi olumsuz sonuçları olmuştur. Hâsıla-gelir daralması tarım kesiminde hızlı bir yoksullaşmaya yol açmıştır. TÜİK'in rakamlarına göre yoksulluk oranı Türkiye geneli için yüzde 18 olup, bu oran kentte yüzde 8,9 iken kırda yüzde 38,7'ye çıkmaktadır. Kırsal yoksulluk, kentsel yoksulluğun tersine 2006'dan itibaren yükselmiş, 2002'de kırsal nüfus içerisinde yoksul bireylerin payı yüzde 34,5 iken, 2009'da bu pay yüzde 38,7'ye ulaşmıştır. Üstelik yıllar itibarıyla kırdan kente göç sonucunda kırsal kesimde yaşayan insan sayısının azaldığı göz önünde tutulduğunda sorun daha vahim bir nitelik kazanmaktadır. Türkiye'nin kırsal bölgelerinde 2002 yılında 7,7 milyon yoksul varken, bu sayı 2009'da 8,5 milyonu geçmiştir. Türkiye'nin ortalama yüzde 5,4 büyümüş olduğu 2002-2009 döneminde kırsal kesimde 845 bin kişinin daha yoksulluk sınırı altında kalması, Türkiye'nin ekonomik kalkınma sürecinde kırsal kesimin ihmal edildiğine işaret etmektedir. Türkiye'de TÜİK 2009 verilerine göre açlık sınırı altında yaşayan 339 bin kişinin yüzde 91'inin, kırsal kesimde ikamet ediyor oluşu da bu görüşü desteklemektedir.

TABLO: KAYITDIŞI İSTİHDAM

	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
İstihdam	**19.632**	**20.066**	**20.423**	**20.738**	**21.194**	**21.277**	**22.594**	**24.110**
Kayıtdışı İstihdam	**9.843**	**9.666**	**9.593**	**9.423**	**9.220**	**9.328**	**9.772**	**10.139**
Kayıtdışı İstihdam Oranı (%)	**50,1**	**48,2**	**47,0**	**45,4**	**43,5**	**43,8**	**43,3**	**42,1**

Kaynak: TÜİK

Yoksulluğun ortaya çıkış ve yapısal hale gelişinin başka bir nedeni de Türkiye'de artık yapısal hale gelen kayıt dışılık faktörüdür. Yüksek kayıt dışılık oranları işgücü piyasasında adeta ikili bir yapının oluşmasına neden olmuştur. 2004-2011 döneminde kayıt dışı istihdam oranı yüzde 50'den yüzde 42'ye gerilemiştir. Bununla birlikte, işgücü piyasasındaki kayıt dışılık oranları halen OECD ortalamalarının çok üstündedir. Kayıt dışılık olgusuna kadın-erkek ayırımında bakıldığında kadınlarda kayıt dışılık oranlarının erkeklerin yaklaşık 23 puan üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum, kadınları ekonomik ve sosyal açıdan en hassas risk grubu haline getirmektedir.

Sosyal Koruma Sistemi

Türkiye'de sosyal yardım, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik ve sağlık alanını kapsayan sosyal koruma harcamaları 2006-2008 döneminde yüzde 11,5 iken, bu oran 2009-2011 döneminde yüzde 13'ler seviyesinde gerçekleşmiştir. En son yayınlanan Eurostat verilerine göre ise, 2009 yılında AB-27 ülkelerinin sosyal koruma harcamalarının GSYH'ya oranı yüzde 29,5 iken, bu oranın Türkiye'de yüzde 13,5 olarak gerçekleşmesi ülkemizin bu alanda ne kadar geri kalmış olduğunu ortaya koyan somut bir göstergedir. Kişi başına milli gelir açısından Türkiye'nin gerisinde olan Bulgaristan ve Romanya gibi ülkelerde dahi sosyal koruma harcamalarının milli gelire oranı Türkiye'den daha yüksektir.

Sosyal sigorta, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar yoksullukla mücadele ve sosyal dışlanmanın ortadan kaldırılmasında kullanılan dolaysız politika araçlarıdır. Sosyal sigorta, sosyal hizmetler ve sosyal yardımları kapsayan sosyal güvenlik ağı, bireyin yaşamında karşılaşabileceği her türlü risklere karşı alınan önlemleri kapsamaktadır. Anayasamızdaki sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak devlet bu riskleri öngörmek ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Bununla birlikte, Türkiye'deki mevcut sosyal koruma sistemi birçok eksiklik ve yetersizlik içermektedir.

- İlk olarak yoksulluğa ilişkin sağlıklı bir veri tabanı bulunmamaktadır.
- İkinci olarak, sosyal sigorta, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar arasında bütünleşik bir yapı yoktur. Hâlbuki ideal bir sosyal koruma sisteminde primli sistemler ve primsiz sistemlerin birlikte ve uyum içinde çalışması gerekir.

- Diğer bir konu da Türkiye'de sosyal transferlerin yoksulluk oranı üzerinde etkilerinin sınırlı olmasıdır. DPT tarafından hazırlanan 2012 Yılı Programında da yer aldığı üzere 2009 yılında AB ülkelerinde transfer öncesi göreli yoksulluk oranı yüzde 42,3 iken transfer sonrası göreli yoksulluk oranı yüzde 16,3'tür. Diğer bir ifadeyle, sosyal transferler sonucunda AB'de göreli yoksulluk oranı yüzde 42,3'ten yüzde 16,3'e inmekte, yani 26 puan birden gerilemektedir. Türkiye için ise, transfer öncesinde göreli yoksulluk yüzde 26,5, transfer sonrasında ise yüzde 23,8'dir. Azalış sadece yüzde 2,7 puandır. Bunun nedeni ise Türkiye'de sosyal transferlerin büyük bir kısmının primli sistem kapsamındaki transferlerden oluşması ve yoksul kesimin primsiz transferlerden yeterli düzeyde veya hiç yararlanamamasıdır.

- 2010 Eylül ayındaki Anayasa değişikliğiyle kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle gaziler lehine yapılacak pozitif ayrımcılığın Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olmayacağı hüküm altına alınmasına rağmen, bu konuya ilişkin uyum yasaları henüz çıkmamıştır.

- Sosyal yardımlar etkin ve verimli bir çerçevede yürütülmemektedir. Sosyal yardımların toplamı 2010 yılı için 13 milyar TL olup millî gelirin yüzde 1,18'ine tekabül etmektedir. Bu oran OECD ülkelerindeki yüzde 2,5 oranı ile kıyaslandığında oldukça düşük bir orandır. Diğer taraftan, sosyal yardımların 1/3'ü yeşil kart için yapılan harcamalardan oluşmaktadır.

- Sosyal yardım sisteminin içinde kömür ve erzak gibi ayni yardım mekanizmalarının bulunması nedeniyle sistem suiistimale ve politik sömürüye açık bir sistemdir.

- Sosyal yardımlarda çok başlı bir yapı bulunmaktadır. Yardım veren kamu kurumu sayısı 2011yılında 9'dur.

- Türkiye'deki sosyal koruma sisteminin en eksik halkalarından biri, dünyada yaygın olarak uygulanan, vatandaş olma hakkından kaynaklanan ve finansmanı vergilerden sağlanan asgari bir gelir desteği sisteminin olmamasıdır. Objektif kriterler dayalı, şeffaf bir temel gelir desteğinin, yoksullukla mücadelenin ana unsuru olmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca, yoksullukla mücadele stratejisi mutlaka

koruyucu, önleyici çalışmalar ve sosyal hizmetlerle desteklenmiş olmalıdır. Bununla birlikte, ülkemizde koruyucu ve önleyici hizmetler için gerekli kaynakların ayrılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde sosyal yardımlardaki çok başlılığın da önlenerek bu yardım ve hizmetlerin tek merkezden yürütülmesi sağlanmalıdır.

Cumhuriyet Halk Partisi, Aile Sigortası projesiyle tüm bu eksiklikleri ve yanlışlıkları ortadan kaldırarak çağdaş bir sosyal yardım sistemini oluşturmayı amaç edinmiştir. Aile Sigortası Sistemi bir asgari gelir desteği programıdır. Nakit esasına dayalıdır. Tek bir kurumsal çatı öngörür. Aileyi temel alan ve dezavantajlı grupları gözeten bir sistemdir. Ailedeki çocuk, eğitim çağındaki çocuk, yaşlı ve engelliye göre sosyal yardım miktarının değiştiği bir sistemdir. CHP İktidarında ilk yapacağımız icraatlardan belki de en önemlisi Aile Sigortası Sistemini derhal uygulamaya koymak olacaktır.

VI. SEKTÖREL POLİTİKALAR

1. TARIM

AKP döneminde üretimin ve üretenin cezalandırıldığı sektörlerden birisi de tarım sektörüdür. 2002 – 2013 döneminde AKP'nin uyguladığı politikalarla tarım çökmüş, üretici alın terinin karşılığını alamamış, bunun yanında tüketici de sağlıklı ve dengeli beslenme hakkından mahrum kalmıştır.

Türkiye'de tarımın tümüyle idare – i maslahata terk edildiği yıllarda, bunun tam tersine, dünyada tarım ve gıdanın önemi giderek artmaya başlamıştır. Bu değerlendirmenin en görünen nedeni, dünya tarım ve gıda fiyatları endeksinin son elli yıl boyunca tarihin en düşük düzeyinde seyrettikten sonra, son dönemde sürekli bir artış eğilimi içerisine girmesinden kaynaklanmaktadır.

Son on yıllık dönemde tereyağı ve süt fiyatları üç, kanatlı fiyatları ise iki kat artmıştır. Yalnızca 2007 sonbaharı ve 2008 ilkbaharı arasında buğday, mısır, pirinç ve diğer tahılların fiyatlarındaki artış % 41 düzeyinde olmuştur. 2010 – 2013 döneminde dünya tarım fiyatlarındaki artış eğilimi sürmektedir. Bu durum, dünyada aç insan sayısını 1 milyara taşımış; birçok ülkede yoksul halkın giderlerinin önemli bir bölümünü oluşturan mutfak

masraflarının tahammül edilemez boyutta artışı isyanları ve iç karışıklıkları da beraberinde getirmiştir. Bu durum, tarımda ithalatçı ülkelerin ödeyecekleri faturaların giderek yükseleceği yeni bir döneme işaret etmektedir.

Bugün 7 milyar olan dünya nüfusunun 10 milyarlık bir projeksiyona sahip olması, küresel ısınma ve iklim değişiminin etkileri ve su kaynakları üzerindeki baskının giderek artmakta oluşu, tarım ve gıda sektörünün geçmişle kıyaslanmayacak ölçüde stratejik bir önem kazanmasının temel nedenleri arasındadır.

Türkiye 78 milyon hektar yüzölçümü üzerinde büyük bir tarım potansiyeline sahiptir. Öyle ki, tarım devrimi olarak adlandırılan ve insanoğlunun uygarlık yürüyüşünün temelini oluşturan neolitik çağ Anadolu topraklarında başlamıştır. Kuşkusuz bu bir tesadüf değildir. Dünyada bulunan 8 gen merkezinden 3'ü Türkiye'dedir. Bütün bir Avrupa kıtasında 12 bin dolayında bitki türü yaşarken, ülkemizde 4 bin'i endemik olmak üzere 13 bine yakın bitki türü varlığını sürdürmektedir.

Tarihsel olarak tarım devriminin başladığı Anadolu toprakları, 20 inci yüzyılın başına kadar 10 milyonun altında bir nüfusa sahip olmuştur. Cumhuriyet'le birlikte ülkede doğan güven ortamı hızlı nüfus artışlarını da beraberinde getirmiştir. 1927 yılında 13,6 milyon olan nüfusumuz 1950 yılında 20,9, 1980 yılında 44,5 ve 2011 yılında 74.7 milyona ulaşmıştır. Projeksiyonlar, Türkiye nüfusunun 2023 yılında 82,3 milyon olacağını göstermektedir. Daha uzun erimde ise, 95 – 100 milyon arasında uzun süre sabitlendikten sonra, yavaş da olsa düşme eğilimine girecek bir nüfus yapısı söz konusudur.

Diğer taraftan, BM'in 3 bine yakın bilim insanının çalışmasıyla ortaya konulan küresel ısınma ve iklim değişimi verileri, 150 ila 500 km düzeyinde kuzeye doğru kayacak iklim kuşaklarının insanoğlunun tüm yaşamını ve faaliyetlerini derinden etkileyeceğini ortaya koymakta, bu durumdan en çok etkilenecek bölgenin ise Akdeniz Havzası olacağını göstermektedir.

Bu bağlamda Türkiye'nin tarım ve gıda politikalarının en basit hedefi, hızla artan nüfusuna yetecek gıda temini konusunda ilerleme sağlamak ve bunu yaparken de bilime ve doğayla dost üretim tekniklerine dayanmaktır.

Bu değerlendirmeler ışığında, Türkiye'de tarım ve gıda sektörünün son on yıllık değişimi incelenirken büyüme, üretim, dış ticaret ve tarımsal destekleme verilerinin analizi yararlı olacaktır.

Tarımın Büyüyememe Sorunu

Yapılan tüm yanıltıcı propaganda faaliyetlerine karşılık, AKP döneminde tarım, Cumhuriyet tarihinin en düşük tarımsal büyüme temposuna muhatap olmuştur.

Cumhuriyet'in kuruluşundan günümüze kadar tarım sektörünün istihdama olan katkısı % 75'lerden % 25'lere, GSMH'ya olan katkısı % 50'lerden % 8'lere doğru gerileyen bir eğilim izlemiştir. Kalkınan bir ekonomi içinde, katma değeri sanayi sektörünün gerisinde kalmakla birlikte gelişen bir tarım sektörü açısından, ulusal ekonomiye katkı paylarının gerilemesi olağan karşılanmalıdır. Buna karşılık Türkiye açısından bu durum, sözü edilen genel kabulün dışına taşıcı niteliktedir.

Tablo: Cumhuriyet Dönemi Boyunca Tarım Sektörü Büyüme Oranları

Dönemler	Tarım Sektörü Yıllık Büyüme Temposu (%)
1923 – 1929: CHF Tek parti, Açık Ekonomi	8,9
1930 – 1939:CHF Tek parti, Devletçi Ekonomi	5,8
1946 – 1953: CHF – DP, Savaş sonrası açık ekonomi	13,2
1954 – 1961: DP, Ekonomik Tıkanma	1,8
1962 – 1980: Planlı Dönem	3,9
1980 – 2002: Neoliberal Dönem	2,0
2003 – 2012: AKP Dönemi	1, 5

Not: İktisadi dönemlendirme, izlenen iktisat politikalarının benzer olduğu yıllara göre yapılmıştır

Türkiye'de uygulanan iktisat politikalarının değişimi temelinde yapılan bir dönemlendirme sonuçlarını gösteren yukarıdaki çizelgeden de izleneceği üzere, Cumhuriyet tarihinin tarımdaki en düşük büyüme değerleri, AKP döneminde ortaya çıkmıştır. İthalata dayalı ve istihdam çağırmayan bir ekonomik yapı altında 2003 – 2012 dönemi GSMH artış ortalaması % 5 düzeyinde olurken, aynı zaman diliminde tarım sektörü yıllık büyüme oranı % 1,5 düzeyinde kalmıştır.

Başka bir deyişle, tarım AKP döneminde Cumhuriyet tarihinin en düşük büyüme değerlerine sahip olmakla kalmamış, dönemin üretim ve istihdam odaklı olmaktan uzak genel büyüme trendinin 1/3'üne dahi ulaşamamıştır.

Tarımsal Üretimin Çöküşü

Türkiye'nin 2002 yılı nüfusu 69,3 milyon iken, 2011 sonu itibariyle nüfusumuz 74 milyona çıkmıştır. Başka bir deyişle, AKP iktidarı döneminde nüfus 4,7 milyon dolayında bir artış göstermiştir. Buna karşılık, tarım sektöründe % 1,5 düzeyinde kalan yetersiz büyüme süreci, bitkisel ve hayvansal üretimdeki artış ortalamasını nüfus artış oranının gerisinde tutmaktadır.

Tablo: AKP Döneminde Tarımsal Üretimde Değişim (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Buğday	100	97	108	110	103	88	91	106	100	112	103
Arpa	100	98	108	114	103	88	71	88	87	92	85
Pamuk (kütlü)	100	92	97	88	100	89	72	68	85	101	90
Şeker Pancarı	100	76	82	92	87	75	94	105	103	97	95
Tütün	100	73	88	88	64	49	61	53	36	36	49
Çeltik	100	103	136	167	193	180	209	208	239	250	244
Soya	100	113	67	39	63	41	45	51	73	142	153
Mısır	100	133	143	200	181	168	203	202	205	200	219
Ayçiçeği	100	94	106	115	132	100	117	124	155	160	161
Mercimek (kırmızı)	100	97	96	104	116	102	21	55	84	76	82
Mercimek (yeşil)	100	85	92	77	65	42	38	42	38	39	51
Fasulye (kuru)	100	100	100	84	78	62	62	72	82	83	80
Nohut	100	92	95	92	85	78	80	87	81	76	82
Patates	100	102	92	79	85	81	81	85	87	88	92
Soğan (kuru)	100	85	99	101	86	91	98	90	98	102	89
Kavun - Karpuz	100	95	96	100	97	91	102	92	89	91	90
Domates	100	104	100	106	104	105	116	114	106	116	121

2002 yılı üretim miktarını 100 birim ile gösteren Çizelge değerlerinden izleneceği üzere, AKP iktidarında bitkisel üretim alanında yalnızca mısır, çeltik ve ayçiçeğinde anlamlı üretim artışı vardır. Diğer ürünlerde üretim istikrarsızdır, kendini tekrarlama ya da üretim düşüşü söz konusudur.

Çeltikte tohum ıslahı ile verim artışının sağlanmasına ilaveten ekim alanlarındaki artış, üretimi yükseltmiştir. Mısır ve ayçiçeğinde ise üretim artışı, ekim alanlarındaki artış ile açıklanabilir. Başka bir deyişle bu ürünlerin üretim artışı, buğday, soya ve şeker pancarı gibi ürünlerdeki ekim alanı daralması ve üretim düşüşleri pahasına gerçekleşmektedir. -

Üretim temposundaki yetersizlik, doğal olarak ithalat sürecindeki artışı getirmektedir. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, Türkiye AKP döneminde 22,7 milyon ton buğday ithal edip karşılığında 6.6 milyar dolar döviz ödemiştir. Bu ithalat miktarı, un ihracatı ile açıklanabilir rakamların çok üstündedir. Üstelik AKP döneminde buğday ekim alanları 1.3 milyon hektar daralmıştır.

Tablo: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Buğday İthalatı

YIL	Miktar (ton)	Değer (1000$)
2003	1.846.284	277.543
2004	1.065.389	221.868
2005	135.596	25.031
2006	239.874	52.624
2007	2.147.107	570.390
2008	3.708.003	1.483.190
2009	3.392.692	901.858
2010	2.554.189	655.044
2011	4.754.682	1.623.089
2012*	2.855.734	831.664
TOPLAM	22.699.550	6.642.301

Kaynak: TÜİK 2012 yılı Eylül ayı itibariyle

Aynı dönemde arpa ithalatı ise 1 milyon ton'a yakın olup, ödenen ithalat parası 250 milyon doların üzerindedir.

Tablo: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Arpa İthalatı (Ton)

YIL	ARPA	
	Miktar (ton)	**Değer (1000$)**
2003	89.428	15.718
2004	240.340	39.814
2005	52.182	10.608
2006	65.963	12.850
2007	52.180	13.588
2008	253.014	92.092
2009	91.649	27.770
2010	57.076	11.933
2011	36.132	13.693
2012*	35.287	12.675
TOPLAM	973.251	250.741

Kaynak: TÜİK, 2012 yılı Eylül ayı itibariyle

Türkiye, Cumhuriyet tarihinde ilk kez, 2012 yılında saman ithal etmek zorunda kalmıştır. Aşağıdaki tablodan da izleneceği üzere, ülkenin yalnızca 2012 Ağustos – Eylül dönemi saman ithalatı için kullandığı finansman, 25 milyon dolar düzeyinde olmuştur. Şüphesiz, saman ithalatının nedeni kuraklık değil, iç ticaret hadlerinin buğday/arpa aleyhine gelişimi nedeniyle üreticinin tahıl ekiminden vazgeçmesidir.

Tablo: Hububat Sap ve Kapçıkları (Saman) İthalatı

Dönem (2012)	Miktar (kg)	Değer ($)
Ağustos	24.690	2.192
Eylül	244.070	22.231
TOPLAM	268.760	24.423

Kaynak: TÜİK

Yine, sözü edilen dönemde mısır ithalatı 7,4 milyon ton, ödenen ithalat parası 1.7 milyar dolardır.

Tablo: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Mısır İthalatı (Ton)

YIL	Miktar (ton)	Değer (1000$)
2003	1.818.458	276.182
2004	1.049.744	190.477
2005	218.059	47.335
2006	30.579	12.702
2007	1.128.456	269.337
2008	1.151.407	381.938
2009	485.130	135.136
2010	452.362	124.157
2011	381.293	136.119
2012*	614.402	188.917
TOPLAM	7.329.890	1.762.300

Kaynak: TÜİK, 2012 yılı Eylül ayı itibariyle

Türkiye'nin AKP döneminde soya ithalatı 11 milyon ton'u geçmiş, ödenen ithalat parası 4,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo: Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Soya İthalatı (Ton)

	SOYA	
	Miktar	**Değer**
YIL	**(ton)**	**(1000$)**
2003	831.454	226.525
2004	681.964	226.828
2005	1.154.504	328.533
2006	1.016.907	264.797
2007	1.230.908	409.656
2008	1.239.065	647.900
2009	973.574	429.299
2010	1.756.065	742.426
2011	1.297.770	687.498
2012*	904.517	501.286
TOPLAM	**11.086.728**	**4.464.748**

Kaynak: TÜİK, 2012 yılı Eylül ayı itibariyle

Pamuk üretimindeki düşüş, ithalatı her geçen gün artırmaktadır. AKP döneminde 6,5 milyon ton pamuk ithalatı yapılmış ve karşılığında 10,2 milyar dolar ithalat parası ödenmiştir.

Tablo: Türkiye'nin 2003-2011 Yılları Arası Pamuk İthalatı (Ton)

YIL	PAMUK	
	Miktar (Bin Ton)	**Değer (Milyon $)**
2003	557	667
2004	585	836
2005	776	908
2006	754	970
2007	946	1.278
2008	613	1.000
2009	753	1.003
2010	889	1.720
2011	604	1.850
TOPLAM	6.477	10.232

Türkiye tarımının bir başka önemli ithalat kalemini ayçiçeği oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablodan izleneceği üzere, AKP döneminde 5,6 milyon ton ayçiçeği ithal edilmiş ve karşılığında 2,8 milyar dolar ödenmiştir.

Tablo :Türkiye'nin 2003-2012 Yılları Arası Ayçiçeği İthalatı (Ton)

Yıl	AYÇİÇEĞİ	
	Miktar	Değer
	(ton)	(1000$)
2003	540.852	153.335
2004	481.703	157.376
2005	491.325	161.759
2006	372.408	116.520
2007	596.147	260.166
2008	455.995	365.145
2009	468.277	240.620
2010	648.612	349.690
2011	905.686	589.577
2012*	642.205	372.084
TOPLAM	5.603.210	2.766.272

Kaynak: TÜİK, 2012 yılı Eylül ayı itibariyle

Yine aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, Türkiye'nin 2003 – 2011 döneminde yalnızca yağ bitkileri ithalatına ödediği para, 16,5 milyar dolardır.

Tablo : 2003-2011 dönemi Yağlı Tohum Türevleri İthalatı (Bin Dolar)

YILLAR	YAĞLI TOHUM	HAM YAĞ	KÜSPE	TOPLAM
2003	424	415	115	954
2004	464	429	205	1.098
2005	597	626	175	1.398
2006	525	797	113	1.435
2007	874	648	171	1.693
2008	1.304	1.456	234	2.994
2009	910	944	204	2.058
2010	1.393	801	296	2.490
2011*	1.109	1.006	310	2.425
Kaynak: Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği, (*) İlk 9 aylık verilerdir.				

Dünyada gen merkezi konumunda bulunduğumuz baklagil üretiminde sürekli bir geriye gidiş vardır. Türkiye baklagil ithalatçısı bir ülke haline düşmüştür. 2002 – 2011 döneminde kırmızı mercimek üretimi 500 bin ton'dan 380 bin ton'a, yeşil mercimek üretimi 65 bin ton'dan 25 bin ton'a, kuru fasulye üretimi 250 bin ton'dan 209 bin ton'a ve nohut üretimi 650 bin ton'dan 497 bin ton'a düşmüştür. Yalnızca 2009 yılında toplam 213 bin ton bakliyat ürünleri ithal edilmiş ve 207 milyon dolar para harcanmıştır.

AKP döneminde tütün üretimi 150 bin tondan 75 bin ton'a düşmüştür. TEKEL'in sigara fabrikaları da 2008 yılında 1,720 milyar dolara satılarak özelleştirilmiş; satış sonrası 6 sigara fabrikamızın tamamı (İstanbul, Adana, Malatya, Tokat, Bitlis, Samsun) kapatılmıştır. Böylece sektör yabancılaştırılmış, tütün üreticisi tütün ekemez hale getirilmiştir.

Benzer şekilde TEKEL'in 19 içki fabrikası 2004 yılında yalnızca 290 milyon dolara satılmıştır. Takip eden devirlerde, bu fabrikaların satışı 800 milyon dolar ve 2,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, Hazine'nin uğradığı kaybı göstermesi bakımından anlamlıdır. Bundan da öte, satılan 19 fabrikadan Ankara, Çanakkale, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Şanlıurfa, Kırıkkale, Ürgüp ve Yozgat'ta bulunan 9'u kapatılmıştır. Bu illerimizde, üzüm üreticisi üzümünü satacak yer, TEKEL işçisi ise çalışacak fabrika bulamamaktadır. Kısacası alan yabancılaştırılmış, Türkiye'nin can damarlarından birisi daha kesilmiştir.

Uygulanan politikalar sonucunda, 2002 yılında 16,5 milyon ton şeker pancarı üretimi 2012 yılında 15,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Şimdi sıra şeker sektöründedir. TŞFAŞ'ne ait 25 şeker fabrikasının özelleştirilmesi kararı, TEKEL'de yaşananların Şekerde de devam ettirileceğini göstermektedir.

Hayvansal üretim ise, son yıllardaki geriye gidişin saklanamaz bir şekilde ortaya çıktığı bir alt sektördür.

Hayvan sayısında anlamlı bir gelişme olmazken popülâsyonun genetik kapasitesinde gerekli iyileştirmelerin sağlanamamış olması, kırmızı et üretiminde düşüşler ile kendisini göstermiştir. Türkiye 1990 yılında 507 bin ton, 2000 yılında 491 bin ton kırmızı et üretirken; 2009 yılı üretimi 412 bin ton'da kalmıştır.

Üretimin gizlenemez çöküşünün yarattığı siyasal faturadan ürken iktidar, yapısal önlemler almak yerine bir kez daha istatistikler ile oynamakta tereddüt etmemiştir. Bu çerçevede, 2011 yılında yapılan metodoloji değişikliği ile 2010 yılı kırmızı et üretimi 781 bin ton, 2011 yılı üretimi ise 777 bin ton olarak açıklanmıştır.

Bu değişikliğin kırmızı et piyasasındaki tartışmaların en üst düzeye çıktığı bir dönemde yapılması anlamlıdır. Bundan da öte, kuşkusuz, üretimi daha yüksek gösteren bu yöntemin geçmişe de yansıtılması gereği ortadadır.

Bu çerçevede, 2010 yılından itibaren başlayan et ithalatının ülke ekonomisine faturası aşağıda gösterilmektedir;

Tablo: 2010 – 2012 Et ithalatı verileri (milyon dolar)

	Taze-soğutulmuş-dondurulmuş et	Damızlık-kasaplık sığır eti	Et ürünleri	TOPLAM
2010	230	274	1,061	1,565
2011	511	849	1,210	2,570
2012	83	601	1,419	2,103
TOPLAM	**824**	**1,724**	**3,690**	**6,238**

Görüldüğü gibi, 2010- 2012 dönemi ithalatı karşılığında ödenen para 6,2 milyar dolara ulaşmış ancak ithalat tüketici fiyatlarının gerilemesine neden olamamıştır. Aracı rantlarının sürdüğü ortamda kişi başına kırmızı et tüketimi 10 kg ın altında kalmıştır. Oysa Avrupa'da kişi başına kırmızı et tüketimi 75 kg'dır.

2010 Ağustos döneminden bu yana, Ziraat Bankası tarafından ilk iki yılı geri ödemesiz, toplam 7 yıl vadeli, sıfır faizle kullandırılan hayvancılık kredisi tutarı 8 milyar liraya ulaşmıştır. Türkiye'de hayvan varlığı yetersizliği veri iken sağlanan bu kontrollü kredi, piyasada canlı hayvan fiyatlarını % 40'a varan düzeylerde yükseltmiş durumdadır. Süren ithalatın piyasayı istikrarsızlaştırdığı değerlendirildiğinde, yüksek fiyatlarla hayvan temin eden işletmelerin rekabetçi kalabilmesi olanaksız görülmektedir.

Piyasanın en büyük oyuncularının yerli üretimden çekildiklerini ilan etmeleri, durumu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla "önlem" olarak geliştirilen kredi aracı, yeni krizlerin tetikleyicisi olarak işlev yapmaktadır. AKP politikaları, kırmızı ette yetersiz iç üretimi tümüyle ortadan kaldırmaya yönelik tehlikeli bir seyir içindedir.

Kısacası, rakamlar net biçimde ortaya koyup doğru bir analize tabi tutulduklarında görülmektedir ki, Türkiye'nin tarımsal üretim tablosu, artan nüfusun gıda ve yem sanayinde doğurduğu talebi karşılamaktan uzak olup, Türkiye'yi tarımda net ithalatçı bir yapıya doğru itmektedir.

Tarımda Net İthalatçı Dönem

Türkiye'de tarımsal dış ticaret alanında, çoğu zaman verilere dayanmayan, bilgi ve yorum kirliliği yaratacak bir tartışma sürmektedir. Bunun nedenlerinden birincisi ölçme yöntemine, ikincisi ise Türkiye'nin iç piyasasını koruma düzeyine ilişkindir.

Tarım ürünleri dış ticareti, gıda maddeleri ve tarımsal hammadde dış ticareti olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Tanımına Göre Uluslararası Standart Ticaret Sınıflaması (SITC) Rev.3 yöntemi ise, bu iki kalemi ayrı ayrı göstererek kullanıcısına analiz gücü vermektedir.

Tablo: AKP Döneminde Tarımsal Dış Ticarette Değişim
Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına (SITC, 3. Rev) Göre, Milyon dolar

Yıllar	Gıda Maddeleri			Tarımsal Hammadde			Tarımsal Ürünler		
	İhracat	İthalat	Denge	İhracat	İthalat	Denge	İhracat	İthalat	Denge
2003	4,735	2,791	1,944	522	2,474	- 1,952	5,257	5,265	- 8
2004	5,892	3,090	2,802	610	2,969	- 2,359	6,501	6,059	442
2005	7,714	3,284	4,430	595	3,196	- 2,601	8,309	6,480	1,829
2006	7,932	3,486	4,446	702	3,800	- 3,098	8,633	7,286	1,347
2007	9,007	5,167	3,840	762	4,645	- 3,883	9,769	9,813	- 44
2008	10,705	8,503	2,202	768	4,535	- 3,767	11,474	13,037	- 1,563
2009	10,581	6,108	4,473	608	3,523	- 2,915	11,190	9,630	1,559
2010	11,869	7,413	4,456	795	5,467	- 4,672	12,664	12,880	- 216
2011	14,214	10,653	3,561	1,072	6,922	-5,850	15,286	17,555	- 2,289
TOPLAM	82,649	50,495	32,154	6,434	37,531	-31,097	89,083	87,935	1,148

Buna göre, tarımsal hammadde dış ticaret açığı 2003 yılında 1,9 milyar dolar iken, açık 2011 yılında 5,8 milyar dolara çıkmaktadır. 2003 – 2011 dönemindeki 9 yılda, Türkiye toplam 31 milyar 097 milyon dolar ithalat parası ödemiş, sözü edilen finansmanın yıllık ortalaması 3,5 milyar dolar olmuştur.

Tarımsal hammadde dış ticaretinde net ithalatçı olan Türkiye, gıda maddeleri dış ticaretinde ise net ihracatçı konumdadır. Gıda maddeleri alanındaki dış ticaret özel sektör talepleri doğrultusunda şekillenmektedir. Sınaî kaydırmacılık temelinde, emek yoğun ya da düşük – orta düzey teknolojiye sahip, katma değeri görece düşük ve çevre kirletici özellikleri yüksek olan çimento ve tekstil sektöründe olduğu gibi gıda sektöründe de merkez ülkeler üretim süreçlerini çevre ülkelere aktarmaktadır. Bu çerçevede Türkiye gıda sektörü, yurtdışından ithal ettiği tarımsal hammaddeyi işleyerek yine yurtdışına satmaktadır. Yarıya yakını kayıt dışı çalışan gıda sektördeki "gelişme" ile tarımsal kamu yönetiminin doğrudan bir ilgisinin olmadığı açıktır. Bütün bunlardan öte, 2003 – 2011 döneminde Türkiye'nin gıda maddeleri ithalatı için kullandığı toplam finansman 50,5 milyar dolar olup, bunun yıllık ortalaması 5,6 milyar dolar düzeyindedir.

Sonuç olarak, tarımsal hammadde + gıda maddeleri dış ticaretinde 2003 – 2011 döneminde toplam ithalat 87 milyar 935 milyon dolar ve bunun yıllık ortalaması 9 milyar 770 milyon dolardır. Tarımsal hammadde + gıda maddeleri 2003 – 2011 toplam ihracatı ise 89 milyar 083 milyon dolar ve bunun yıllık ortalaması 9 milyar 898 milyon dolardır.

Bu rakamların, korunan iç pazarda ve 75 milyonluk bir nüfus yapısı için geçerli olduğu unutulmamalıdır. Bu anımsatma, bu alanda yapılan ve yukarıda sözü edilen bir çarpıtmayı deşifre etme olanağı tanımaktadır. AKP yöneticileri, Türkiye'nin giderek artan ithalat faturasına yönelik eleştirileri değerlendirirken; "Türkiye'nin bir zamanlar dünyada tarım ve gıda ürünlerinde kendine yeterli yedi ülkeden biri olduğu söylemi bir şehir efsanesinden ibarettir; eskiden iç pazar yüksek gümrük vergileriyle korunmaktaydı, şimdi GV'leri düştüğü için ithalat ve ihracat serbestçe yapılıyor, böylece bu sonuçlar ortaya çıkıyor" ifadeleri kullanmaktadırlar. Oysa bilinmektedir ki, 1994 yılında imzalanan Dünya Ticaret Örgütü Uruguay Turu Tarım Anlaşması'nın Türkiye'nin tarım ürünleri gümrük vergisi oranlarını düşürme oranı oldukça sınırlı kalmıştır. AB sürecinin de, ticaret hacmi oldukça düşük olan ve içeriğinde süt-tahıl-şeker bulunan işlenmiş tarım ürünleri dışında gümrük vergilerini düşürücü etkisi olmamıştır. Bu bağlamda, gerçek bir gümrük vergisi indirim sürecinin, rekabet gücü düşük ve hızla artan bir nüfus yapısına sahip Türkiye'nin tarım ve gıda ürünleri ithalatını çok daha yüksek boyutlara taşıyacağı unutulmamalıdır.

Özetle; Türkiye'de yatırım eksiklikleri giderilmiş, bilgi ve teknoloji kullanımıyla verimliliği ve rekabet gücü yükseltilmiş bir tarım sektörünün son dönemde 10 milyar doları aşan tarım ve gıda ürünleri ithalatının yaklaşık 2/3'lük bölümünü yerli üretimle karşılayabilecek ve ihracata çok daha fazla katkı sağlayabilecek bir kapasiteye ulaşabileceği, politikalar oluşturulurken dikkatle değerlendirilmelidir.

Tarım Desteklenmemekte, Tersine Vergilendirilmektedir.

Tarım hemen tüm dünya ülkelerinde, önemli kaynak tahsisleriyle desteklenmektedir. Tarımsal desteklemeler için ekonomileri güçlü olan başta ABD ve AB olmak üzere OECD ülkeleri tarafından büyük harcamalar yapılırken, az gelişmiş / gelişmekte olan dünyanın tarımsal desteklemelere ayırabildiği finansman miktarı oldukça mütevazi düzeylerde kalmaktadır.

Aşağıdaki çizelge, 2002 – 2010 döneminde Türkiye'de GSMH ve tarım bütçesindeki değişimi göstermektedir.

Tablo: AKP Döneminde Tarımsal Destekleme (Milyon TL)

Yıllar	GSMH (1998 bazlı) (Milyon TL)	Tarım Bütçesi (Milyon TL)	GSMH/Tarım bütçesi (%)	GSMH'nın % 1'i	Çiftçiye Eksik Ödenen Miktar (Milyon TL)
2002	350,476	1,868	0,53	-	-
2003	454,781	2,805	0,62	-	-
2004	559,033	3,084	0,55	-	-
2005	648,932	3,707	0,57	-	-
2006	758,391	4,784	0,63	-	-
2007	843,178	5,555	0,66	8,431	2,876
2008	950,534	5,811	0,61	9,505	3,694
2009	952,559	4,495	0,47	9,525	5,030
2010	1,098,799	5,817	0,53	10,987	5,170
2011	1,298,062	6,962	0,54	12,980	6,018
2012 (*)	1,434,712	7,657	0,53	14,347	6,690
2013 (**)	1,571,181	8,975	0,57	15,711	6,736
				81,486	36,214

(*) Gerçekleşme tahmini, (**) Program

Tablo incelendiğinde, cari rakamlarla tarım bütçesinde % 300 oranında bir artış görülmektedir. Ancak bu bulgu da, birçok yönüyle yanıltıcıdır. İlk olarak, tarım bütçesinin GSMH'ya oranı itibariyle, dönem başı ve dönem sonu yüzdeleri birbirine yakındır. Başka bir deyişle, GSMH'nın yaklaşık yüzde yarımı tarıma ayrılmaktadır. Diğer taraftan AKP'nin 2006 yılında çıkarttığı 5488 sayılı Tarım Kanunu'nun 21 inci maddesi, her yıl GSMH'nın en az % 1'inin tarımsal desteklemelere ayrılacağını hükme bağlamaktadır. Yasa'nın 2007 yılından itibaren uygulanması halinde tarıma aktarılması gereken kaynağın 2007 – 2013 döneminde 81,486 milyar lira olduğu, buna karşılık aynı yılların tarım bütçesinin 45,272 milyar lira olarak gerçekleştiği; dolayısıyla yasa hükmüne rağmen 36,214 milyar liranın tarıma aktarılmadığı ortadadır.

2011 yılında tarım bütçesinin, yılsonu tahmini olarak, 6,990 milyar lira olacağı belirtilmektedir. Bu durum, çiftçiye yapılan eksik ödeme miktarını 20 milyar liranın üzerine çıkarmaktadır.

Sorun yetersiz tarımsal destek değildir; Türkiye'de tarım sektörü desteklenmemekte, tersine vergilendirilmektedir. Yalnızca mazot üzerindeki dolaylı vergi yükü nedeniyle çiftçinin ödediği vergi miktarı, tarımsal destek bütçesinden fazladır. Şöyle ki;

Tablo: Mazotta Fiyat Oluşumu (TL/lt)

Bayi Fiyatı	2,04
ÖTV	1,59
KDV (%18)	0,65
Pompa fiyatı	4,28

Not: 26 Kasım 2012 fiyatları üzerinden yapılan hesaplamadır.

Türkiye'de 1lt mazot için ödenen 4,3 TL'nin 2,2 TL'si ÖTV + KDV'den oluşmaktadır. Türkiye'de tüketilen 13 milyar litre mazotun 3,5 milyar litresi çiftçi tarafından kullanılmaktadır. Dolayısıyla, mazot alırken köylünün – çiftçinin ödediği vergi miktarı (3,5 milyar litre * 2,2 TL) 7,7 milyar TL olmaktadır. Dolayısıyla üretici, tarım desteğinden daha fazlasını yalnızca mazot üzerindeki vergilerle geri ödemektedir. Diğer vergiler de düşünüldüğünde, AKP'nin tarımı desteklemediği, tersine vergilendirdiği ortaya çıkmaktadır.

AKP Hükümetinin yaptığı bir diğer vahim çarpıtma da, "mazotun desteklendiği" söylemidir. Son yıllarda AKP yılda ortalama 550 milyon liralık mazot desteği vermektedir. Çiftçiden 8 milyar lira mazot vergisi alan AKP'nin mazota 550 milyon lira destek vermekle övünmesi, tarımın içinde bulunduğu traji komik süreci gözler önüne sermektedir.

Tarımdan Kopuş

AKP döneminde tarımda uygulanan politikalar, iç ticaret hadlerini radikal biçimde tarım aleyhine döndürmüştür. Bir başka deyişle, sanayi malı almak için gerekli olan tarım malı miktarı sürekli artmıştır. Bu durum hem kırsal alanda yoksulluğu yükseltmiş hem de üreticinin tarımdan kopmasına neden olmuştur. Bu eğilimin iki ana göstergesi, Türkiye'de işlenen alan ve tarım istihdamındaki değişmedir.

Tablo: AKP Döneminde Tarım Alanlarında Azalma (Milyon hektar)

YIL	TARLA ALANI		SEBZE BAHÇESİ	TOPLAM İŞLENEN ALAN	MEYVE BAĞ ZEYTİN	TOPLAM TARIM ALANI
	EKİLEN	NADAS				
2002	18.123	5.040	831	**23.994**	2.585	**26.579**
2003	17.563	4.991	818	**23.372**	2.656	**26.028**
2004	18.110	4.956	805	**23.871**	2.722	**26.593**
2005	18.148	4.876	806	**23.830**	2.776	**26.606**
2006	17.440	4.691	853	**22.984**	2.895	**25.879**
2007	16.945	4.219	815	**21.979**	2.909	**24.888**
2008	16.460	4.259	836	**21.529**	2.950	**24.505**
2009	16.217	4.323	811	**21.351**	2.943	**24.294**
2010	16.333	4.249	802	**21.384**	3.010	**24.394**
2011	15.712	4.017	810	**20.539**	3.091	**23.630**

Görüldüğü gibi 2002 – 2011 döneminde toplam işlenen tarım alanı 3,5 milyon hektar, toplam tarım alanı ise 2,9 milyon hektar azalmıştır. Başka bir deyişle, üreticinin 2002 yılında kullanırken 2010 yılında tarım yapmaktan vazgeçtiği alan büyüklüğü Yalova, Kilis, Bartın, Düzce, Osmaniye, Zonguldak, Iğdır ve Kocaeli illerinin toplam alanını geçmiştir.

AKP döneminde son yıllarda tarım istihdamındaki artış ise, diğer göstergelerle desteklenemeyen bir çarpıtma niteliğindedir. Tarımda büyümenin sınırlı kaldığı, üretimin ve verimliliğin yükseltilemediği dönemde 40 bin hanede yapılan anketle ortaya konulan tarım istihdam rakamları, Türkiye'de işsizlik rakamlarını düşük göstermek için yapılan bir manipülasyondan ibarettir. Türkiye'de işsizliğin arttığı, sanayi sektörünün işgücüne yeni katılanlar için bile istihdam yaratamadığı bir süreçte, tarımdan kopup kentlerin varoşlarına yerleşen yurttaşlarımızın işsiz kalıp her türlü istismara açık hale geldiği ortadadır. Bu süreç bir kentleşme ve sanayileşme değil, sosyolojik anlamda bir alt üst oluş sürecidir.

Tablo: Türkiye'de Tarım İstihdamında Değişim

Yıllar	**Toplam İstihdam** (Bin kişi)	**Tarım** İstihdamı (Bin kişi)
2001	21.524	8.089
2002	21.354	7.458
2003	21.147	7.165
2004	19.632	5.713
2005	20.067	5.154
2006	20.423	4.907
2007	20.738	4.867
2008	21.194	5.016
2009	21.277	5.254
2010	22.594	5.683
2011	24.110	6.143

Kaynak: TÜİK

2. ENERJİ

Günümüz dünyasında jeostratejilerin tespit edilmesindeki ana yöneliş enerji kaynaklarına egemen olma mücadelesidir. Bugün dünyanın satranç tahtasının Avrasya ve Ortadoğu olarak görülmesi, 2011 yılı sonu itibarıyla dünya doğalgaz rezervlerinin %75'i, petrol rezervlerinin ise %55'inin bu iki coğrafyada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Kuşkusuz, her ülke için stratejik öncelik enerji kaynaklarına kesintisiz ulaşım, düşük maliyetli ve istikrarlı enerji teminidir. Ancak bu stratejik öncelik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak daha büyük önem taşıyabilmektedir.

Türkiye, son 20 yıllık dönemde ortalama yıllık %4,6 enerji talebi artış hızına sahiptir. Son 10 yıllık dönemde ise artış hızı itibarıyla OECD ülkelerini geride bırakmış, dünyada 2002 yılından bu yana elektrik ve doğalgazda Çin'den sonra en fazla talep artış hızına sahip ikinci büyük ekonomi olmuştur. Genç ve dinamik nüfusu, coğrafi konumu ve de sosyo-ekonomik gelişimine bakıldığında ülkemizin enerji talebinden trendin bu yönde devam edeceği anlaşılmaktadır. Enerji sektöründe hızla artan talep, yüksek dışa bağımlılık ve fiyat artışlarını da beraberinde getirmiştir. Zira Türkiye bugüne kadar bu tüketim artışına karşılık üretim kapasitesini yeterli düzeyde arttıramamış ve enerji kaynaklarını da yeteri düzeyde çeşitlendirememiştir.

2000-2011 döneminde birincil enerji üretimimiz %15 artarken aynı dönemde birincil enerji tüketimimiz %34 artmıştır. Böylece enerjide dışa bağımlılık yükselmiştir. Nitekim 2000 yılında %33 olan tüketimin yerli üretimi karşılama oranı 2010 yılında %27,6'ya düşmüştür. Petrol ve doğalgaza endeksli bir talep kompozisyonu sonucunda Türkiye, doğalgaz ithalatında dünyada ilk 10 ülke arasında, petrol ithal eden ülkeler arasında ise ilk 20'de yer almaktadır .Enerji alanında ülkemizin bu ölçüde dışa bağımlılığı, birincil enerji talebimizin % 70'inin üzerinde bir düzeyin ithal kaynaklarla karşılanması mali, ekonomik ve siyasal açıdan büyük riskler ve maliyetler içeren kaygı verici bir durumdur.

2011 yılında 54 milyar dolar olarak gerçekleşen enerji ithalatının bu yıl 60 milyar doları aşması beklenmektedir. Yüksek seviyelere çıkan cari işlemler açığı sorunu açısından bu birincil enerji ithalatı son derece önem taşıyan bir konuyu oluşturmaktadır. Ayrıca, enerji ithalatında ağırlık olarak Rusya ve İran olmak üzere sınırlı sayıda ülkeden alım yapmak ciddi riskleri de beraberinde getirmektedir.

Bu endişe verici tablodan kurtulmanın yolu ise birincil enerji tüketiminde verimliliği ve tasarrufu artıracak, *hidroelektrik, rüzgâr ve güneş gibi yerli enerji kaynaklarına öncelik verecek* kapsamlı ve uzun vadeli bir enerji politikası geliştirmektir.

Türkiye, enerji verimliliğinin bir göstergesi olan ve "1000 dolarlık milli gelir başına tüketilen enerji" olarak tanımlanan "enerji yoğunluğunda" da bir hayli yüksek değerlerle uluslar arası karşılaştırmalarda olumsuz bir görünüme sahiptir.

1000 ABD doları milli gelir üretmek için harcanan enerji miktarında Türkiye 2000-2010 arası dönemde sadece %4,5 verimlilik sağlayabilmişken 2000 yılında bizden kötü olan Almanya, Hollanda, Japonya gibi ülkeler %30'lardaki performanslarıyla bizden daha iyi duruma gelebilmiş; 2000 itibarıyla en kötü durumda bulunan Rusya ve Çin ise enerji verimliliği ekseninde büyük başarıya imza atmıştır. Bu dönemde 1000 dolar gelir üretmek için tüketilen enerji miktarı ülkemizde 116 birimden 95 birime inerken, Rusya'da 334'den 68 birime; Çin'de ise 273 birimden 84 birime inebilmiştir.

Enerji verimliliği açısından konutlardaki ısı yalıtımı eksikliği büyük bir sorunu oluşturmakta ve konutlardaki ısı kaybı nedeniyle ciddi düzeyde bir kaynak, ithalatın finansmanına ayrılmaktadır. Geçen yıl Türkiye'de tüketilen toplam enerji miktarı 80 milyar dolar olup, bunun 54 milyar dolarlık bölümü ithal edilirken, 26 milyar dolarlık kısmı ülkemizde üretilmiştir. Enerji tüketiminin üçte birini oluşturan yaklaşık 27 milyar dolar konutların ısıtılmasında kullanılmıştır. Ülkemizdeki yaklaşık toplam 20 milyon konutun yüzde 90'ında ısı yalıtımı bulunmamaktadır. Bu eksiklik giderildiğinde yaklaşık yüzde 40-50 düzeyinde enerji tasarrufu ve 10-15 milyar dolara tekabül eden kaynağın ülkemizde kalması sağlanacaktır.

Türkiye, hidroelektrik, rüzgâr ve güneş açısından önemli yerli kaynaklara sahiptir. Temiz, çevre dostu, yenilenebilir bir enerji kaynağı olması nedeniyle ülkemiz jeotermal enerji açısından şanslı ülkelerden birisi olup, jeotermal enerji potansiyeli bakımından dünyada ilk on ülke arasındadır. Yine, gelişen teknolojilerle birlikte hızla ön plana çıkan güneş enerjisi açısından da ülkemiz şanslı bir ülke konumundadır. *Ülkemiz birincil enerji kaynakları açısından yeterli bir ülke olmamasına rağmen, stratejisini ve yapılanmasını bu kaynaklar üzerine kurmaktadır. Petrol ve doğalgaza dayalı sanayi, ısınma, enerji üretimi Türkiye açısından çıkmaz sokakta dönüp durmakla eşdeğerdir. Dışa bağımlılık petrolde %92; doğalgazda ise %98 iken enerji tüketimimiz bu iki unsura dayanmakta, hatta elektrik üretimimizde de doğalgazın payı %45'lerde seyretmektedir.*

Enerji, Türkiye gibi gelişmekte olan ve hızlı büyümek isteyen, kalkınmasını tamamlamak isteyen bir ülke için hayati bir önem arz ediyor. Buna ilişkin olarak Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda ve ilgili programlarda projeksiyonlar yapılmıştır.

AKP Hükümetinin enerjiye ilişkin benimsediği politikalar doğrultusunda kamu hızlı bir şekilde enerji sektöründen çekilmiştir. Nitekim, 2002 yılında yüzde 67,2 düzeyinde gerçekleşen enerji sektörüne yapılan sabit sermaye yatırımları içerisindeki kamunun payı 2011 yılında yüzde 24,4'e gerilemiştir. Bununla birlikte enerji sektöründen kamunun çekilmesiyle oluşan boşluğu özel sektör yeterince dolduramamıştır. Toplam sabit sermaye yatırımları (kamu + özel) içinde enerji sektörünün payı 2002 yılında yüzde 8,9 olan seviyesinden 2011 yılında yüzde 4,4'e gerilemiş, yaklaşık on yıl içinde yarıya düşmüştür. Millî gelir içindeki payına bakıldığında da bu gerileme görülebilmektedir. Toplam enerji yatırımlarının -gene kamu artı özel- gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı 2002 yılında yüzde 1,53 iken 2011 yılında yüzde 0,96'ya gerilemiştir. Bu açıdan da bakıldığında enerji sektörü yatırımlarında 2002-2011 arası dönemde ciddi bir gerileme gözlemlenmektedir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda "*Türkiye'nin, kilit önemde enerji dağıtım merkezlerinden biri hâline gelmesi ve bunun için bir yandan AB'ye uyum sürecinin tamamlanması, diğer yandan da bölgesinde cazibe merkezi hâline gelmesi için komşularıyla iktisadi ve ticari ilişkilerini güçlendirmesi gerekiyor.*" perspektifi benimsenmiş ve bu kapsamda ortaya somut, bazı uygulanması gereken, ulaşılması gereken hedef ve amaçlar konmuştur:

Birincisi: Türkiye'nin mevcut jeostratejik konumunun etkin bir biçimde kullanılmasıyla enerji üreticisi ve tüketicisi ülkeler arasında transit ülke olunmasına, bu şekilde jeostratejik konumumuzun daha da güçlendirilmesinin sağlanmasına ve Ceyhan'ın uluslararası petrol piyasasında ana dağıtım noktalarından ve petrol fiyatlarının teşekkülünde önemli merkezlerden birisi olmasına çalışılacağı.

İkincisi: Doğal gazda transit boru hatlarının yapımının tamamlanarak Avrupa'ya gaz satışında etkin olunması amacıyla gerekli tedbirlerin alınacağı.

Üçüncü olarak da arz güvenliğinin artırılmasına katkı yapacak olan diğer ülkelerle elektrik ticaretinin yapılabilmesi amacıyla gerekli altyapının oluşturulacağı.

Bununla birlikte, Dokuzuncu Kalkınma Planının -ki 2007-2013 yıllarını kapsamaktadır- bitmesine yaklaşık bir yıllık bir süre kalmasına rağmen henüz bu eylemlerden hiçbiri tamamlanamamıştır.

Elektrik enerjisi üretiminde dışa bağımlılık devam etmektedir. Elektrik enerjisi üretiminin birincil kaynaklara göre dağılımına bakıldığında, doğal gazın ağrılıklı rolünü koruduğu görülmektedir. Nitekim 2006 yılında yüzde 46 olan elektrik enerjisi üretimindeki doğal gazın payı 2011 yılında yüzde 45 olarak gerçekleşmiştir. Yani hemen hemen aynı kalmıştır, gerileme olmamıştır. Mevcut düzenlemeler ve EPDK'ya yapılan üretim lisansı başvuruları göz önünde bulundurulduğunda, Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi'nde öngörülen doğal gazın elektrik üretimindeki payının 2023 yılına kadar yüzde 30'a düşürülmesi hedefine ulaşılması mümkün gözükmemektedir.

Ekonomideki iniş ve çıkışlar enerji sektörünü ve tüketicilerin davranışlarını da doğrudan etkilemektedir. Kişi başına elektrik tüketimi Türkiye'de 2011 yılı için 3.114 kilovat saat olarak gerçekleşmiş olup bu oran AB-27 ülkeleri için 2010 yılı verilerine göre 5.655 kilovat saattir. Bu çerçevede, Türkiye'de kişi başına elektrik enerjisi tüketiminde bir artış trendi olduğu gözlense de hâlâ gelişmiş ülkelerin altında bulunulmaktadır.

Türkiye, birincil enerji yoğunluğu açısından gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında “enerji yoğun" ekonomilerden biri olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, ülkemizin mevcut enerji yoğunluğunu düşürmek için önemli bir potansiyele sahip olduğu ilgili tüm taraflarca kabul edilen bir husustur. Bununla birlikte, 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu ile başlayan süreç ve yürütülen çalışmalara rağmen, gelişmiş ülkelere kıyasla enerji yoğunluğunda kayda değer bir artış kaydedilemediği gibi bir düşme trendine de girilememiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda birincil enerji talebinin yıllık ortalama yüzde 6,2 oranında artacağı öngörülmesine rağmen, ilk dört yılda ancak yıllık ortalama yüzde 2,4 oranında artış kaydedilmiştir. Aynı dönemde elektrik enerjisine olan talebin yıllık ortalama yüzde 8,1 oranında artacağı öngörüsüne rağmen, artış yüzde 4,9 oranında kalmıştır. 2008 yılında başlayan ve etkileri hâlen sürmekte olan finansal krize bağlı olarak 2008 ve 2009

yıllarında birincil enerji arzında daralma yaşanmıştır. Bu bağlamda, Dokuzuncu Plan döneminin sonunda birincil enerji talebinin 147,4 milyon ton petrol eşdeğere ve elektrik enerjisi talebinin 295,5 teravatsaat düzeyine çıkacağı, tahminlerinin tutturulamayacağı da kesinleşmiştir.

Elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirme süreci henüz tamamlanamamıştır. Bu çerçevede elde kalan bölgelerin satılabilmesi için bazı kararlar alınmaktadır. EPDK tarafından alınan bir kararla, her bir tarife uygulama dönemi için 2006 ve 2010 yıllarında yüzde 2,33 olarak belirlenen brüt kâr marjı, tarife döneminin sonuna gelinmeden yüzde 3,49 düzeyine çıkarılmıştır. Benzer şekilde, özelleştirme ihalesi yapılmamış olan dağıtım bölgeleri için Özelleştirme İdaresi tarafından başvurulması halinde tarife yönteminin değiştirilebileceğine ilişkin yeni bir karar alınmıştır. Bu tür kararlar, dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesini kolaylaştırabilecek olmakla birlikte vatandaşların daha yüksek elektrik faturası ödemesini de beraberinde getirecektir.

BOTAŞ: Al ya da Öde Kâbusu

2005 yılında yapılan kanuni düzenlemeyle, BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatı yapması kısıtlanmış, piyasa payı %20ye düşünceye kadar yeni alım sözleşmesi yapması engellenmiş hatta elindeki sözleşmeleri devretmesi kararlaştırılmıştır. Bu yanlış düzenleme 2011 yılında batıdan gelen 6 milyar m^3 lük Rus doğalgazının fesh edilmesine neden olmuştur. İktidarın Rusya'dan gelen bu gazı yandaş bir şirkete devretme isteği şimdilik gerçekleşmemiş, 20 Temmuz 2011 tarihli GAZPROM'un cevabi yazısında 'kontrat devirlerinin kabul edilmeyeceği' Türkiye'ye bildirilmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere Rusya Federasyonu özel sektörü muhatap almamakta, doğalgaz bağlantılarında devlet garantisi istemektedir. Cezayir ile 4.4 milyar m^3 lük LNG antlaşması da 2014 yılında sona erecektir. Eğer BOTAŞ'ın elini kolunu bağlayan bu yasa düzeltilmezse bundan sonra tarihi gelen antlaşmalar yenilenmeyecek, ülkenin arz güvenliği tehdit altına girecektir.

Türkiye 2007 yılından beri alınmayan gaza rağmen milyarlarca dolar para ödemektedir. Yaptığımız antlaşmalara göre sözleşmedeki gazın %85'ini almakla yükümlüyüz. Bu oranda gazı alamazsak parasını nakit olarak ödeme zorunluluğumuz bulunmaktadır. Ancak bu gaz 5 yıl sonra o günkü dolar kurundan %25 ceza ödenerek alınabilmektedir. Bu fatura önce vatandaşa sonra devlet bütçesine yıkılmaktadır.

Sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) boru hatlarıyla ithal edilen doğalgaza oranla 2.5 kat daha fazla ödenerek alınmaktadır. Doğalgaz akışında sıkıntı yaşandığında, bunu gidermek için Cezayir ve Nijerya'dan gemilerle LNG getirtilmektedir. Ancak hükümetin LNG piyasasını gerekli şekilde düzenleyememiş olması her yıl artan zararlara neden olmakta, kontrolsüz giren LNG, BOTAŞ'ın pazar payını düşürmekte ve BOTAŞ'ı 'AL ya da ÖDE' şartına sokmaktadır. Bunun anlamı şudur: ' Hem fazla para ver LNG al hem de kullanamadığın doğalgazın parasını cezasıyla öde'. Tüm uyarılarımıza rağmen LNG ithalat oranı bir yılda dört kat artmıştır. Bu bedeli sanayicimiz, esnafımız, vatandaşımız ödemiyor mu?

İran ve Rusya'ya 2010 yılı 'AL ya da ÖDE' bilançosu 2.1 milyar TL. 2011 yılında ise Azerbaycan ve Rusya'ya 1.1 milyar TL dir. Toplam ödeme 3.9 milyar TL olmuştur. Ekonomi daraldı, gaz tüketimimiz azaldı bahanelerini bırakıp görevinizi yapmanız gerekmiyor mu? Antlaşmaların gözden geçirilmesi ve LNG piyasasının düzenleme ve denetim altına alınması gerekmektedir. Ortaya çıkan manzara doğalgaz piyasasının ‘rekabetçi olmaktan çok fırsatçı piyasaya’ dönüştüğüdür.

Doğalgaz Antlaşmalarını Yüzde 100 Artışla Yeniliyoruz

Hatırlanacağı üzere, dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler 'in 2003 yılında Rusya ile yapmış olduğu formül yenilemesinin Türkiye'nin lehine olduğu söylenmişti. Ancak bugüne kadar oluşan zarar 3 milyar doları geçmiştir. Görevdeki Enerji Bakanımız Taner Yıldız da Azerbaycan'la yapılan doğalgaz alım antlaşmasının Türkiye lehine yeniden düzenlendiğini müjdelemişti. Ancak 30 Eylül 2010 tarihinden itibaren 120$ olan antlaşma o bugüne kadar ortalama 250$ olarak uygulanmıştır.

Bor Madeninde Yolsuzluk, Usulsüzlük, Programsızlık

Dünyadaki bor rezervlerinin %72’si ülkemizde bulunmasına rağmen, dünya bor piyasasındaki payımız %36 olarak gerçekleşmiştir. Bu tablo bor rezervlerimizin planlı üretilmediğini ve pazarlama konusunda başarılı olmadığımızı göstermektedir. AB ülkeleri tarafından bor ürünleri toksik maddeler listesine alınarak, Türkiye’deki bor sahaları hedef alınmış ancak hükümetimiz yapılan bu pazar saldırısına karşı önemli bir laboratuar araştırması

yaparak karşılık verme becerisini gösterememiştir. Tüm engellemelere rağmen bor dünyanın en önemli hammaddelerinden biri olmaya devam etmektedir. Bor madeni satışlarımız bor kimyasalları olarak yapılmakla birlikte, henüz bor kimyasallarını uç ürüne dönüştürecek bir gelişme yaşanmamıştır. Bu amaçla kurulan Ulusal Bor Enstitüsü'nde kadrolaşma ve kayırmacılık nedeniyle beklenen performans görülememiştir.

Bor madenleri ülkemiz açısından oldukça önemli ve stratejik bir konudur. Bor, teknolojinin en ileri alanlarını içeren ulaşım ve iletişim alanında kullanılmaktadır. Uzay teknolojilerinin ve yalıtımın en önemli maddesidir. Bor madeni, başta cam, seramik, elektrik-elektronik, bilgisayar, uzay teknolojileri, havacılık, nükleer, inşaat, enerji, tekstil, ilaç, kozmetik, kimya, tarım, kâğıt, kauçuk olmak üzere pek çok sektörde kullanılmaktadır. Ülkemiz açısından boru önemli kılan nedenler, bu kadar yaygın kullanım alanı olması ile sınırlı değildir. Bor rezervinin tamamının işletim hattı kamu adına ETİ-Maden'e verilmiştir. Üstelik ülkemizin sahip olduğu %72'lik oran hem çok zengin, hem de yüzeye yakınlığı itibariyle çıkarılması dünyadaki rakiplerine göre daha az masraflı rezervlerden oluşmaktadır. Türkiye, dünya bor pazarını kontrol edebilecek dolayısıyla yukarıda saydığımız sektörlerde söz sahibi olabilecek bir tekel olma potansiyeline sahiptir.

Dünyada, ETİ-Maden'e rakip durumda olan iki büyük firma vardır. Bu rakiplerimizin sahip oldukları yerli rezervleri hızla tükenmektedir. Rezervleri eridikçe kalan bor giderek daha derinden çıkarılmakta dolayısıyla maliyetler artmaktadır. Bazı bölgelerde ciddi statik problemler ve iş kazaları yaşamışlardır.

Rakiplerimizin dış rezervleri ise ya oldukça yüksek yerlerde dolayısıyla yüksek işletme maliyetli yahut daha da pahalı olan kapalı madencilik yöntemi ile çıkarılmaktadır. Tablo bu iken, bu rakiplerimizin bizim kolay ulaşılır, yüksek verimli ve karlı madenlerimize göz dikmelerinden daha doğal bir şey olamaz. Geçmişte defalarca bor madenlerimiz özelleştirilmeye çalışılmıştır. Kamu sektörünün verimsizliği, hantallığı gibi türlü geçersiz argümanlar özelleştirme taraftarları tarafından dillendirilmiştir. Ancak, sadece rakamlara bakıldığında bile bor madenlerimizin kamulaştırılması ile karlılık oranının ciddi bir şekilde arttığını görüyoruz. Bor madenlerinin kamulaştırılması ile birlikte dünya pazarındaki payı

%11'lerden %49'lara çıkmıştır. Toplam ihracat geliri ise 83 milyon dolardan 831 milyon dolara yükselmiştir. Toplam bilinen bor rezervi ise neredeyse 5 kat artmıştır. Kamulaştırma öncesiyle kıyas ortadadır. Üstelik ETİ-Maden'in bor performansına bakıldığında bir kamu işletmesi olarak, özel şirket ve dev maden şirketleri olan rakiplerine oranla çok daha verimli bir grafik çizerek sektörde lider duruma geldiği ortadadır.

Getirilen yasa ile şu anda işletilmesi kamuya ait olan stratejik madenimizin özelleştirilmesinin, dolayısıyla yerli ya da yabancı sermayeye açılmasının kesinlikle durdurulması gerekmektedir. Ülkemizin bor madenciliği sektöründeki rakiplerinin rezerv miktarı ve verimliliği anlamında ciddi düşüşe geçtiği bir dönemde böyle bir yasaya ihtiyaç duyulması düşündürücüdür. Bu yasaya gerekçe gösterilen "bor işletmesinin verimlileştirilmesi" gibi nedenler gerçek dışıdır. Yasada geçtiği şekliyle "Hizmet Alımı" olarak adlandırılan şey bir özelleştirme yöntemidir. Bor madenlerimizde yabancı şirketlerin inisiyatif kazanması demek, stratejik öneme sahip bir madenimizin geleceğini başkalarına devretmek, dolayısıyla ülkemizin geleceğini karartmak anlamına gelebilir. Dünya bor madenciliğinde rakipler her geçen gün inisiyatif kaybederken ve ülkemiz bor madenciliği her geçen gün güçlenirken bir anda gündeme getirilen bu kanun tasarısı bizler açısından düşündürücü olmuştur. Bor madenlerimizin kimi alanlarının fiilen özel sektör tarafından işletilmesinin önünü açacak ve kamu kuruluşumuz ETİ-Maden'i zayıflatacak bu kanun, ülkenin ihtiyacı olan bir kanun değildir.

Eti Maden Özelleştirme Yolunda

Eti Maden Kırka işletmesinde özel sektöre ait bir işletme kurdurularak, susuz boraks üretimine başlanmıştır. Bor tuzlarının üretimi ve aranması 2840 sayılı Kanuna göre yapılır. Bu yasaya göre, devlet kurumlarının içinde ve dışında herhangi bir işletmeye bor üretimi izni verilemez. Kırka'daki özel sektöre yaptırılan üretim dolaylı bir özelleştirmedir.

HES Santralleri ve Çevre Tahribatı

Son yıllarda akaryakıt fiyatlarının yüksek olması ülkeler arasındaki karbon ticaretinin artması nükleer kazaların ciddi toplumsal riskler yaratması bütün gelişmiş ülkeleri yenilenebilir enerji kaynaklarına yöneltmiştir. Ülkemiz yenilenebilir enerji konusunda pek fazla yol kat edememiştir. 20.000 megavat (mw) rüzgâr enerjisi hedefleyen hükümet bugüne kadar ancak 1250 mw rüzgâr enerjisini devreye sokabildi. Almanya, İspanya gibi ülkeler

elektrik enerjisinin önemli bir kısmını güneş enerjisinden elde ederken Türkiye'de henüz devreye alınmış bir tek güneş enerjisi santrali bulunmamaktadır. Yüksek rüzgâr ve güneş potansiyeline sahip ülkemiz açısından bu tablo ciddi kaynak israfıdır.

Hükümet tarafından ağırlık verilen en önemli yenilenebilir enerji kaynağı hidroelektrik santralleridir(HES). Yüzlerce HES ruhsatı yeterli incelemeler yapılmaksızın verilmiştir. Uygulamalar ciddi muhalefetle karşılaşmıştır. Büyük çevre tahribatı yaşanmıştır. HES' lerin kurulduğu bölgelerde yüz binlerce ağaç kesilmiş, köylünün tarlası susuz kalmış, derelere elektrik üretimi dışında kalan bölgedeki doğal yaşamı koruyacak kadar su (can suyu) bırakılmadığından dere kenarlarındaki bitki örtüsü kurumuş, flora zarar görmüş ve derelerde yaşayan canlıların soyu tükenmeye yüz tutmuştur.

Çoğu yerde çok düşük elektrik üretimi için doğa tahrip olmuş ve o bölgede yaşayan insanlarımızın bedensel ve ruhsal sağlığı bozulmuştur. Yapılmak istenen bazı santrallerin mevcut su potansiyeli ile çalışabilmesi ve kendi kendini sübvanse edebilmesi mümkün görünmemektedir. Bu durumda hedeflenen santrallerin bir kısmı proje halinde kalacak, bir kısmının inşaatı yarım bırakılacak, üretime geçenlerin bazıları da zorunlu olarak üretimi durdurarak bölgeyi terk edecek ve dolayısıyla acilen müdahale edilmezse Türkiye bir HES çöplüğü haline gelme riskiyle karşı karşıyadır.

Türkiye Kömür İşletmelerinde Neler Oluyor

TKİ tarafından yürütülen kömür üretimi son yıllarda artış göstermesine rağmen ciddi sorunları da içinde büyütmektedir. İhmal, usulsüzlük ve çağdaş olmayan üretim teknikleri kurumun en büyük sorunlarında biri haline gelmiştir.

Daha önce en fazla 100 metreden çıkarılan kömür için bazı işletmelerde 300-500 metrelere kadar inilmiştir. Alınan iş güvenliği tedbirlerinin 100 metre derinlik için alınan önlemlerle aynı düzeyde olması kömür üretiminde meydana gelen kazaların başlıca nedeni olmuştur.

Hazineden Bankalara Faiz İhmali

Sosyal yardımlaşma kapsamında fakir ailelere yapılan kömür yardımı kapsamında TKİ tarafından sağlanan kömüre istinaden TKİ'nin Hazineden alacağı 793 milyon TL olmuştur. Hazinenin plansızlığı sonucu aktarılmayan bu alacaktan dolayı TKİ ödeme güçlüğüne düşmüş

bankalardan 791 milyon kredi kullanmış ve 26 milyon TL faiz ödemek zorunda kalmıştır. Hatalı yönetimin bedeli ve maliyeti yine vatandaşın sırtına yüklenmiştir.

TPAO İçin Duraklama, Hükümet İçin Gerileme Devri

Yıllardır yurtdışı bağlantılarında ve yaptığı ortalıklarda ciddi gelirler elde eden TPAO son yıllarda önemli bir uluslararası antlaşmaya imza koyamamıştır. Özellikle 2010 yılında TPAO'yu ilgilendiren hiçbir antlaşma yapılamamıştır. Birçok ülkedeki sondaj çalışmalarımızdan sonuç alınamamış ve TPAO bu ülkelerdeki arama çalışmalarından çekilmiştir. Bizim için en önemli uluslararası alan olan Irak'ta Irak Petrol Bakanlığı tarafından yapılan ilk ihalede herhangi bir Konsorsiyumla ortaklık yapamamış dolayısıyla ihaleye teklif verememiştir. İkinci ihalede TPAO'ya sadece büyük sahalar dışındaki sahalarda operatörlük yapma hakkı verilmiştir.

Irak'ta Hayal Kırıklığı

Irak'ta 3 milyar varillik Badra sahasında TPAO'nun hissesi sadece %7.5' tir. Üstelik bu sahadan sadece günlük 15 bin varil petrol alınmaktadır. Missan petrol sahasında ise 2 milyar varil petrol rezervi vardır. Burada Çin ve Irak şirketleri ile ortaklık kuran TPAO sadece %11,5 hisseye sahiptir. Ortaklık kurabildiğimiz tek önemli saha Mansurya (%50) ve Siba (%40)'dır. Bu bölgeler petrol taşıma açısından problemli olduğu gibi ayrıca Irak'taki en düşük rezervli petrol sahalarıdır. Türkiye burada da olması gereken yerden çok uzak noktalardadır.

Petrol Sahalarımız Can Çekişiyor

Yurtiçine bakıldığında petrol ve doğalgaz üretimi, ihtiyacımızın yaklaşık %13'ünü karşılamaktadır. Yurtiçi sahalarından elde ettiğimiz petrolün büyük bir bölümü düşük gravitelidir. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde var olan petrol üretim sahalarının eski olması, ekonomik ömürlerini tamamlamak üzere olmaları nedeniyle ikincil üretim yöntemleriyle petrol üretilmektedir. Bu durum maliyetlerin yükselmesine neden olmaktadır. "TPAO aramaları geliştirip yeni saha keşfi yapmadığı sürece" düşük verim yüksek maliyetle çalışmaya devam edilecektir.

Petrol Arama Fiyaskosu

Son yıllarda aramaları arttırmak amacıyla alınan sondaj malzemelerinin fiyatı iki kat artmıştır. TPAO arama faaliyetlerini iki ekiple yürütürken 2010 yılında üçüncü bir ekip

kurulmuş, ancak arama maliyetlerini yükselten bu çabaya rağmen arama sahası bir önceki yıla oranla daha düşük olmuştur. TPAO uzun süredir yaptığı arama faaliyetlerinde potansiyeli yüksek yeni bir saha keşfi yapamamıştır. Üretimle ilgili gerçek ise son 3 yıldır petrol üretiminde bir artışın olmadığıdır.

Gelişmiş Ülkelerin Tersine Nükleer Santralda Israr

Bilindiği gibi, Japonya da yaşanan deprem felaketinin ardından fukuşima Nükleer Güç Santralinde ardı ardına patlamalar olmuş, reaktörlerde çekirdek erimesi riski en üst düzeye çıkmıştır ve ikinci bir Çernobil faciasına ramak kalmıştır. Şu anki durumda dahi çevreye yüksek oranda radyasyon sızmış ve yüzlerce kişi büyük oranda radyasyona maruz kalmıştır. Japonya dünyada nükleer enerji gücüne sahip 3. büyük ülkedir. Ayrıca Japonya bir deprem ülkesi olduğu için, bugüne kadar "Nükleer Santrallerin Güvenliği" denildiğinde hep örnek gösterilen ülke olmuştur. Ancak yaşanan son doğal afet; yani deprem ve ardından oluşan tsunami tüm düşünce sınırlarını aşmıştır. Nükleer güvenlik uzmanlarının dahi hesaplayamayacağı sonuçlar doğurmuştur. Oluşan zincirleme reaksiyonlar sonucunda dünya belki de en büyük nükleer felaketin eşiğine gelmiştir. Daha olayın ilk günlerinde, Fukuşima'daki trajedinin boyutları bu noktaya ulaşmamışken, İsviçre hükümeti eski nükleer santrallerini yenileme projelerini askıya aldıklarını açıklamıştır.

Yine çok kısa bir süre içerisinde Almanya'da nükleer santraller konusunda iki önemli karar alınmıştır. Alman hükümeti önce Almanya'daki nükleer santralleri kullanma sürelerini uzatmaya yönelik kararlarını askıya aldıklarını açıklamıştır. Almanya bundan çok kısa bir süre sonra da halen işler durumdaki 17 nükleer santralden 7'sini kapatma kararı almıştır.

Nükleer santral sahibi Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa da nükleer güvenlik konusu çok ciddi bir şekilde tartışılmaktadır. Nükleer enerji kullanan ülkeler endişe içinde gelişmeleri izlemektedir.

Tüm bu gelişmelere karşın, ülkemizin enerjideki dışa bağımlılığı gerekçe gösterilerek gündeme getirilen Nükleer Enerji meselesi hükümet tarafından net bir şekilde savunulmaktadır. Ancak, dünyada gelişmiş ülkelerin birçoğunun yeni nükleer santraller yapmadıklarını ve enerji üretimlerini yenilenebilir enerji kaynaklarına dönüştürmek için ciddi çaba sarf ettiklerini biliyoruz. Üstelik ülkemizin deprem kuşağında bulunan ve geçmişte depremle ilgili acı tecrübeleri olan bir ülke olduğu iyi bilinmektedir.

Doğalgaz Ve Elektrik Zamları

Mali disiplin gerekçe gösterilerek yapılan doğalgaz ve elektrik zamları, hükümetin uzunca bir süredir, uyguladığı dolaylı vergiler ile ekonominin yükünü halka fatura etmenin bir diğer yoludur. Doğalgaz fiyatları dünyada reel olarak hemen hemen hiç yükselmemişken 2012'de peş peşe yapılan zamlarla doğalgaz fiyatı %50'ler düzeyinde artmıştır. Bu açık ve net bir şekilde zaten geçim derdinde olan emekçi kesimlerin yaşam koşullarını ağırlaştırmaktadır.

3. EĞİTİM

Eğitim sistemi AKP Hükümetlerince en fazla müdahaleye maruz kalan alanlardan biri olmuştur. Ne yazık ki her gelen AKP Hükümetinin Bakanları farklı uygulamalarla sisteme müdahalelerde bulunmuşlardır. Türkiye'nin kapsamlı, köklü ve uzun vadeli bir eğitim stratejisi bulunmamaktadır. Eğitim alanında atılan adımlar uzun vadeli planlar ve programlar yerine, kısa vadeli, yöneten kişiye endeksli, konjonktürel ve hatta siyasi düşüncenin ürünü olmaktadır. Buna verilecek en somut örnek AKP Hükümetinin bir bakanının getirdiği sınav sistemini, diğer bir bakanın değiştirmesidir. Ayrıca 4+4+4 eğitim yasası ile yapılan değişikliklerden, devletin resmi dökümanları olan 9. Kalkınma Planında, Orta Vadeli Programlarda, 2012 Yılı Programında, 2013 Yılı Bütçesinde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Stratejik Planında bahsedilmediği halde, konu bir anda TBMM'ye geldi ve muhalefet partilerinin, konuyla ilgili meslek örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının tüm itirazlarına ve karşı çıkmalara rağmen hızla yasalaştı. Programda sekiz yıllık temel eğitime övgüler düzen AKP Hükümetinin ne kadar plansız, programsız ve hesapsız davrandığı, 4+4+4 yasasını Meclise getiriş şeklinden bellidir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurumlarımızın bütçelerine baktığımızda ise 2013 yılı için Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin 47,5 milyar TL; Yükseköğretim Kurumları bütçesinin ise 9,5 milyar TL olmak üzere toplamda 57 milyar ödeneği vardır. Bu tutar öngörülen 2013 yılı milli gelirinin yaklaşık %3,7'sine karşılık gelmektedir. Üstelik Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinin yaklaşık %70'i personel giderlerine yöneliktir.

Türkiye'de öğretmen maaşları satın alma gücü bakımından OECD ortalamasının altındadır. Öğretmen maaşlarının da konu edinildiği raporda, Türkiye'de öğretmen maaşları

10 yılda ikiye katlanmasına karşın deneyimli bir lise öğretmeninin Türkiye'de satın alma gücü paritesi OECD ortalamasının altında kalmaktadır.

OECD ülkeleri arasında Türkiye, bölgeler arası uçurumda hala son sıralardadır. Okul öncesi eğitim AB ortalaması %92,4 iken, Türkiye'de bu oran yüzde 46,4'tür. Okullaşma oranının en düşük olduğu il %20,9 ile Hakkâri olup, bu ilimizde kızların ilköğretimden mezun olma oranı %47,5'dir. Bu oran Şanlı Urfa'da %39,8'dir. Türkiye genelinde yüzde 84,7 olan ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranı, Van'da %54,7'dir.

OECD ülkelerinde ortalama en az 13 yıl eğitim verilirken; Çin, Endonezya, Suudi Arabistan ve Türkiye'de nüfusun yüzde 90'ı, ortaokul terk durumundadır. Meksika ve Türkiye 15 ile 29 yaş arası kadınların eğitimde en az süre geçirdikleri iki ülkedir.

Eğitim konusunda Hükümetin başarısızlığını 2009 PISA sonuçlarında görebilmekteyiz. Katılan 65 ülke arasından Okuma Becerileri Alanında 39'uncu, Fen Okur Yazarlığı Alanında 42'inci ve Matematik Alanında da 41'inci olmamız bizler açısından sürpriz olarak karşılanmamalıdır.

2009 PISA verilerine göre Çin, Finlandiya, Kore, Singapur'un gerisinde kalmamız, bu ülkelerin gelişmişlik düzeyinin kaynağını bizlere göstermektedir.

4+4+4 Yasası

4+4+4 kanunu, Türk Eğitim Sistemi'ni başından sonuna değiştirecek nitelikte bir kanundur. Kanun hazırlanırken bilim insanlarına, eğitimcilere ve sivil toplum kuruluşlarına yeteri kadar danışılmamıştır. Örneğin okul öncesi eğitimde pedagojik yönden bilim insanları beş buçuk yaşındaki çocukların okula başlamasının sakıncalarını net bir şekilde ifade etmişlerdir ama bu gerçek AKP Hükümeti tarafından görmezlikten gelinmiştir.

Kanunun çıkarılma sürecinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin iradesi hiçe sayılmıştır. Komisyonda oylama sırasında başkanın salonu görme şansı dahi yokken varsayımla yapılan oylama ile kanun geçirilmiştir. Bu durumu İmam-Hatip okullarının orta kısımlarını yeniden açma çabası olarak açıklamak da mümkün değildir. Kanun bunun çok ötesinde düzenlemeler getirmiştir. 4+4+4, ülkemizin eğitimde özellikle nitelik problemine odaklanması gerekirken, nicelik problemini tekrar ön plana çıkarmıştır. Sınıf mevcutlarını 40'lardan 30'lara düşürmeyi planlarken, birdenbire sınıf mevcutlarının 50'lere çıktığına şahitlik ediyoruz. Çok uzun yıllar önce terk ettiğimiz ikili eğitim sistemi tekrar bu ülkenin

gündemine geldi. 4+4+4 kanunu ile ülkemizde çocuk emeği sömürüsü resmi hale gelmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı dahi bu konuda genelge yayınlayarak kaygılarını belirtmek durumunda kalmıştır.

Üniversiteleşme

Türkiye'de son on yılda seksenin üzerinde yeni üniversite açılmıştır. Elbette ki, üniversite sayımızın artması bizleri mutlu edecektir. Ancak maalesef üniversiteleşmeye yönelik ülkemizdeki bu gelişim sadece niceliksel kalmakta, açılan üniversitelerin pek çoğu tabela üniversitesi olmaktan öteye gidememektedir. Nitekim YÖK verilerine göre 170 üniversitenin, acil olarak 30 bin akademisyene ihtiyacı bulunmaktadır. En çok eksiklik ise tıp, hukuk ve sosyal bilimler alanlarında olup, yeni üniversite açmak için öğretim üyesi yetiştirme sistemi, ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Yine, vakıf üniversitelerinin kurulması için objektif kriter ve standart bulunmamaktadır. Son dönemde pek çok vakıf üniversitesinin kurulmasında bunun etkisi büyüktür.

Altyapıdan yoksun, yalnızca sayı artırmaya yönelik olarak açılan üniversitelerin tabelada kalması tehlikeli sonuçlara yol açacaktır. Zira sadece adı üniversite olan ve yetersiz imkanlar nedeniyle tabeladan öteye gidemeyen bu kurumlara aktarılan kaynakların heba olması yanında, bu üniversitelere güvenerek eğitimini buralarda sürdürme kararı alan öğrencilerimizin yetersiz donanım nedeniyle gelecekleri risk altına girecektir.

Atanamayan Öğretmenler

Öğretmen açığı ve atanamayan öğretmenler maalesef kanayan bir yara olarak ülkemizin önemli bir sorunu olmaya devam etmektedir. Bugün ülkemizde yaklaşık 270 bin öğretmen atama beklemektedir. Bakanlığın ihtiyacı ise yaklaşık 130 bindir. Bu alanda AB ve OECD ülkelerindeki seviyeye ulaşılarak öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 16'ya indirebilmesi için 220 bin öğretmenin daha istihdam edilmesi gerekmektedir. Ülkemizde ilk ve ortaöğretimde öğretmen başına 22 öğrenci düşerken Macaristan'da 11, Yunanistan'da 11, Slovakya'da 19, Portekiz'de 11 öğrenci düşmektedir.

Geçtiğimiz Temmuz ayında çıkarılan ve 30 bin öğretmen kadrosu ihdas eden 6353 sayılı Kanunun görüşmelerinde de bu sayının yeterli olmadığını, ihtiyaç duyulan kadronun

tamamının tahsis edilmesi gerektiğini belirtmiştik. Cumhuriyet Halk Partisi olarak ülkemizin en önemli alanı olarak gördüğümüz eğitim alanındaki bu sorunun çözümü, hem eğitim bekleyen çocuklarımıza ışık olacak, hem de atama bekleyen öğretmenlerimizin mağduriyetini ortadan kaldıracaktır.

Öğretmen atamasındaki bu sıkıntı, öğretmen istihdamında da karışıklık yaratmaktadır. Yeteri düzeyde kadrolu öğretmen alınmayarak sözleşmeli, ücretli öğretmen almak suretiyle öğretmen açığı doldurulmaya çalışılmakta, öğretmen adayları sözleşmeli, ücretli çalışma koşullarına mahkum edilmektedir.

Beyin Göçü

Son yıllarda Türkiye'den yurt dışına ciddi anlamda bir beyin göçü olduğunu görmekteyiz. YÖK burslarıyla, Millî Eğitim Bakanlığı burslarıyla, kamu görevlisi olup kamu imkânlarıyla ya da kendi imkânlarıyla giden öğrencilerimizin birçoğunun geri dönmediğine tanık olmaktayız. Yabancı ülkelerin şartlarının daha iyi olması ya da bir takım nedenlerden dolayı geri dönmeyen öğrencilerimizi kazanmak için bir takım tedbirler ya da özendirici politikalar uygulamak gerektiğini düşünüyoruz. Yani tersine beyin göçünü yaratmamız gerekiyor. Bugün gelişmiş ülkelere bakıldığında yarattıkları ekonomik mucizenin altında; hem kendi ülkelerinin insan kaynaklarını çok iyi biçimde kullanmaları, hem de başka ülkelerden eğitime gelmiş insanları ülkelerinde tutarak onları da ekonomileri, sosyal yapıları, kültürel yapıları için olumlu bir şekilde kullanmaları yatmaktadır. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde, Çin'de, Hindistan'da bu olgu çok belirgindir. Ayrıca bu ülkeler başka ülkelere okumaya giden insanları tekrar ülkelerine geri döndürmek için çok ciddi ve özendirici politikalar uygulamaktadırlar.

Fatih Projesi

Fatih Projesi başta eğitim projesi olarak tasarlanmış, okulları teknolojik olarak geliştirmeye yönelik bir proje olarak düşünülmüştü. Fakat şu anda geldiğimiz noktada projenin bir donanım projesine dönüştüğünü üzülerek görmekteyiz. Milli Eğitim Bakanlığını ilgilendiren bu konunun, eğitim dışında TUBİTAK ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı etkisine girdiğini görmekteyiz. Şu anda ki haliyle bu bir rant ve teknoloji pazarlama projesi

haline dönüştürülmüştür ve bunun en somut örneği ise bu projenin Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarılmasıdır. Bu proje eğitimden ve pedagojik boyuttan daha çok ticari bir boyut almış görünmektedir. Pilot uygulama tarzında tablet ve akıllı tahta ihalesi yapılmasına rağmen henüz uygulamaya geçilmemiştir. Ortada büyük bir belirsizlik bulunmakla birlikte, okullar ve öğretmenler buna hazır değillerdir. Bu durum televizyon yayını olmayan yerde televizyonunuzun olması veya telefon çekmeyen yerde telefon sahibi olmanızla eşdeğerdir. Fatih Projesi ihalesi yapılmadan Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğüne Türk Telekom'dan birinin atanması ve Fatih Projesi internet alt yapı ihalesinden 3 paketten ikisini Türk Telekom'un alması da düşündürücü diğer bir noktadır.

4. SAĞLIK

Sağlık Bakanlığı 2013 yılı Bütçe sunumunda verilen bilgilerin birçoğu 2012 Bütçesi sunumunda da aynen bulunan ve ağırlıklı olarak 10 yılın rakam ve reklamları şeklindedir. Halkın doğrudan ve ekmek, su, elektrik, gaz, telefon, internet, petrol ürünleri ve benzeri dolaylı yollarla ödediği vergilerle oluşan bütçenin nasıl akılcı kullanılacağı değil, hükümete dışarıdan dayatılan bir projenin nasıl uygulandığı anlatılmaktadır. Sağlık Bakanı Bütçe Sunumunda, Türkçe adı ile **''Sağlık Reformunun Doğru Yapılması: Performans ve Hakkaniyetin Geliştirilmesi İçin Bir Kılavuz''** isimli Dünya Bankası finansmanlı kitabın (yazarları Marc J. Robert, William Hsiao, Peter Berman, Michael R. Reich), AKP sağlık politikalarına nasıl yön verdiği anlatılmıştır. Sağlık Bakanlığı'nın sunumunda referans olarak kullanılan bu kitapta anlatılan **Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın** Dünya Bankası destekli bir proje olduğu açıkça ifade edilmektedir. Dünya Bankası ve IMF bu programın uygulanması koşulu ile Türkiye'ye 40 milyon Avro verildiğini kendi raporlarında belirtmişlerdir.

Sağlık Bakanlığı 2013 Yılı Bütçe Sunumu'nda dikkat çeken bir diğer husus ise sunumda daha önceki yıllarda ve diğer Bakanlıkların sunumunda rastlanılmayan bir ana sloganın mevcut olmasıdır. Sunumda yer alan "Retorikten gerçeğe!" sloganı esas olarak sunumun güçlü yanı gibi lanse edilse de aslında yapılan sunumun retorikten öteye gitmediğinin bilinci dahilindeki bir yansıtmanın ürünü olarak değerlendirilebilir.

Sağlık Bakanlığı bütçesini değerlendirmek için Sunumda veri olarak kullanılan istatistikler yeterli değildir ve yıllar bazında bazı verilerde eksiklikler göze çarpmıştır. Bu

nedenle ciddi yorum yanlışları ortaya çıkmış ve Sağlık alanında mevcut durum analizinde çarpıtmalar görülmüştür. Örneğin; yapılan sunumda cepten yapılan sağlık harcamasının toplam sağlık harcaması içindeki oranına ilişkin rakamlar 2008 yılı yani 2007 deki uygulamaların sonuçlarıdır ve bundan tam 5 yıl öncesine aittir. Sağlık Bakanlığı bir taraftan bu rakamın 2008 yılı TUİK verilerine dayanıyor olduğunu ifade etmekte, diğer taraftan da bu ifadeden birkaç sayfa önce *"Cepten yapılan sağlık harcaması sebebiyle ailelerin fakirleşmesi katastrofik (yıkıcı) sağlık harcaması olarak kabul edilmektedir. Sağlıkta Dönüşüm Programından sonra ülkemizde katastrofik (yıkıcı) sağlık harcaması yok denecek kadar azdır.*" diyebilmektedir. Oysa cepten ödemeleri doğrudan artıracak onlarca tedbir son 5 yılda alınmıştır. Örneğin aşağıda ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2013 Bütçesi analizinde de bahsi geçen, ilaç ve sağlık hizmetlerine erişim için alınan yeni katılım payları ve ilave ücretlerin hemen hepsi son 5 yılda yeni getirilmiş uygulamalardır. Bu cepten ödemelerden birkaç tanesi öneki yıllara ait olsa da miktarı ya da oranı yararlanıcı aleyhine yine son 5 yılda artırılmıştır. TÜİK'in sağlıkla ilgili bu verileri son 5 yıldır güncellemiyor olması ve Bakanlığın da bütün sunumu bunun üzerine oturtmuş olması dikkatten uzak tutulmamalıdır. Bunun gibi, bundan 5 yıl öncesine dayanan verilerle hazırlanmış ve üzerine bu güncel olmayan verilerle yorum yapılmış olan Sağlık Bakanlığı 2013 Yılı Bütçe sunumunda, kişileri doğrudan doğruya ilgilendiren, sosyal devlet politikalarının önemli bir göstergesi niteliğinde olan, cepten ödemelerin bu şekilde çarpık bir değerlendirme ile ortaya konulmuş olması, hazırlanan bütçenin ne kadar özensiz ortaya konulduğunun bir kanıtıdır.

Sağlık alanındaki politikaları doğru bir değerlendirebilme ile ele alabilmek için öncelikle şu ayrımı ortaya koymak zorunludur: Sağlık hizmet sunucusu olan Sağlık Bakanlığı iken, Sağlığın finansman kontrolü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına geçmiştir.

İşte bu nedenle, Sağlık alanı, Sağlık Bakanlığı tarafından değil; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve hatta Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenir hale gelmiştir. Ekonominin tekelinde belirlenen sağlık politikaları ile de, son 10 yılda, vatandaşlar için daha çok cepten ödeme ve daha sınırlı sağlık hizmeti, sağlık çalışanları için ise daha çok güvencesizlik anlamına gelen uygulamalara dönüşmüştür. AKP iktidarı ile her alanda özelleştirme süreci son sürat devam ederken, vatandaşın en temel hakkı olan sağlık, eğitim gibi hizmetlerin de artık devlet eliyle yürütülmediği bir sistem başlamıştır. Anayasal hak olan sağlık hizmeti alanı, **sektör** olarak ilan edilmiştir. Zaten Sağlık Bakanlığı 2013 Bütçe Sunumunda da "**Sektör**" ve **"kâr**" gibi kelimeler en çok geçen kelimelerden olmuştur.

Uygulamada da görülebileceği gibi, devletin sunmak zorunda olduğu sağlık hizmeti sadece fark ücreti veya katkı payı ödeyebilenlerin satın aldığı bir sektör haline getirilmiştir. "**Sağlık sektörü"** parası olanların en iyi şekilde tedavi olduğu ve tüccarların da para kazandığı ancak parası olmayanın hizmeti satın alamadığı bir alan olarak halkımıza sunulmaktadır.

Sağlığın finansmanının Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına geçişi ile birlikte, halkın gözünden sağlıkta yapılanlar kaçırılmak istenmektedir. Bu nedenle de, bütçede yurttaşların ödeyeceği katkı ve katılım paylarına değinilmemiş, Sosyal Güvenlik Kurumunun ödeme listesinden çıkardığı tedavilerden hiç söz edilmemiştir. Giderleri karşılanacak tedavileri belirleme yetkisi Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmiş olmasına rağmen bu konudan hiç bahsedilmemiş olması özellikle önemlidir. Ödemesi yapılmayacak sağlık hizmetlerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından belirlenebilecek olması, Anayasa ile Sağlık Bakanlığına yüklenmiş olan **"halkın sağlığını koruma ve gerektiğinde tedavi etme"** görevi Çalışma Bakanlığının bir birimi olan Sosyal Güvenlik Kurumunun insafına ve ekonomik kaygılara terk edilmiştir. Nitekim Sosyal Güvenlik Kurumu bazı tedavi giderlerini karşılamayacağını ilan etmiş, yurttaşların tamamlayıcı sigorta yaptırabileceğini yol olarak göstermiştir. **Sağlık Bakanlığı, "ben hizmeti sunuyorum, alabilen gelsin alamayan derdini Sosyal Güvenlik Kurumuna anlatsın"** diyecek duruma getirilmiştir. Böylece yurttaşlar yavaş yavaş tamamlayıcı sigorta sistemine ısındırılmaya çalışılmaktadır. Uluslararası sigorta tekelleri de çeşitli ortaklıklarla girdikleri ülkemizde iştahla 75 milyon müşteriyi beklemektedir. Bazı tedavi giderlerini karşılamayan Sosyal Güvenlik Kurumu, katkı katılım paylarını arttırma ve bazı tedavi giderlerini karşılamama yetkisini alınca, Sağlık Bakanlığı **sunucu**, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı **ödeyici** hale getirilmiştir. Ancak gerekli şartları karşılayamayan yoksulların kime gideceği ise bu sistemle meçhul hale gelmiştir.

Henüz hastaneye gitmeden, Hastane Randevu Sistemi aranırken verilen telefon parası ile ödenmeye başlanan sağlık giderleri, 10 çeşit katkı ve katılım payları ile yurttaşları bu hizmeti almaktan caydırmaktadır. Gerçekten de Bakanlık katkı paylarını finansal değil de caydırıcı birer unsur olarak sunmaya çalışmıştır. Oysa küçük gibi görünen, ancak toplayınca yoksulluk içindeki milyonlarca yurttaşın bütçesinde önemli bir yer tutan, katkı - katılım payları, gerçekten doktora gitmeyi engelleyecek kadar caydırıcıdır ve Bakanlık maalesef bundan gurur duymaktadır. Şaşırtmacalarla hastayı yönlendiren bu sistem içerisinde şu anda hastalar toplamda 10 farklı ücreti 3 farklı (eczane, hastane, maaş) kanaldan ödemektedir. Bu ücretler;

1. İlaç Katılım Payı (%10-20)
2. Muayene Katılım Payı (5-12 TL)
3. Reçete Ücreti (3 TL)
4. Eşdeğer ilaç Fiyat Farkı [ilaç fiyatı-(en ucuz+%10)]
5. Kutu Başına ilave 1 TL (3 Kalemden sonra)
6. Özel Hastane fark ücreti (Son düzenleme ile %90'a kadar)
7. Tetkik fark ücreti
8. Erken Muayene fark ücreti
9. Öncelikli Tetkik Ücreti
10. İstisnai Sağlık Hizmeti

Ancak unutulmamalıdır ki sağlık devredilemez ve ertelenemez bir haktır. Bu nedenle, sağlık alanının artık kamusal bir yükümlülük olmaktan çıkartılması ve özelleştirilmesi dolayısıyla piyasalaştırılması bu hakkın alınıp-satılabilir bir hale dönüştürülmesi en başta insan haklarına aykırıdır. **Sağlık ticari bir meta değil en doğal insan hakkıdır.** Anayasamıza göre de sosyal devlet anlayışında, yurttaşların sağlık hizmetini ücretsiz alma hakkı vardır.

Sağlık alanındaki harcamaların genel görünümüne bakıldığında; sağlık harcamalarının GSYH içindeki payında hiçbir kalıcı iyileşme görülmemekte, Sosyal Güvenlik harcamalarındaki açık derinleşerek devam etmekte ve toplam sağlık harcamalarının SGK giderleri içindeki payı artmamaktadır. **Türkiye hala kişi başına sağlık harcaması açısından Avrupa'da en son sırada yer almaktadır. Türkiye'de sağlık harcamalarının Gayri Safi Milli Hâsıla'ya oranı %6,1 iken, OECD ortalaması %9,5'tur.** OECD ülkelerinin sağlık harcaması ortalaması 3268 dolar olarak ölçülürken ülkemizde kişi başına sağlık harcaması 913 dolardır. **Ülkemizde her 1000 kişilik nüfusa düşen doktor sayısı 1,7 iken bu rakam OECD ortalamasında 3,4'tür. Ülkemizde her 1000 kişilik nüfusa düşen hemşire sayısı 2010 için 1.6 iken, OECD ortalaması 7.9'dur. Türkiye'de her 100 doktora 95 hemşire düşerken bu AB ülkelerinde 246'dır. Bu konuda asıl çarpıcı olan 2003'te 1,7 olan hemşire oranı 2010'da 1,6'ya inmiştir. Bebek ölümlerini engellemede de hala istenen düzey yakalanamamıştır. Ne yazık ki % 13,6 olan bebek ölüm hızı hala % 4,3 olan OECD ortalamasının iki katından fazladır.**

Sağlıkta özelleştirme son sürat devam etmektedir ve şimdi de birinci basamak sağlık hizmetleri piyasalaştırılmak istenmektedir. Aile hekimliği özelleştirilerek birinci basamak sağlık hizmetlerinin verildiği sağlık ocakları kapatılmış, yerine getirilen aile sağlığı merkezleri de kamu kurumu olmaktan çıkarılmıştır. Hekimler ve diğer çalışanlar kâr beklentisi içine sokulmuştur. Aile hekimleri kamu çalışanı değil sözleşmeli duruma getirilmiştir. Sağlık hizmetini kamu hizmeti olmaktan çıkaran bu uygulamalar koruyucu sağlık hizmetlerini de aksatmaya başlamıştır. Ancak unutulmamalıdır ki; bir insanı hastalıktan korumak, hastalandıktan sonra tedavi etmekten çok daha kolay, ucuz ve sağlıklı olan yöntemdir.

İkinci basamak sağlık hizmetleri ise Dünya Bankası projesinde olduğu gibi performansa dayalı hale getirilmiş, sağlık hizmetlerinde "ekip" olarak çalışanlar Performansa ve kâr etmeye dayalı sağlık hizmeti sistemi ile birlikte "rakip" haline getirilmiştir. Bu rekabet ile birlikte sağlık hizmetlerinin kalitesi bozulmuş nitelik yerine nicelik ön plana konmuştur.

Ayrıca, karşılanamayan hizmetlerin sorumlusunun sağlık çalışanları olduğu şeklinde bir toplumsal algı yaratılmış ve ithal doktor, ithal hemşire uygulamasına kapı açılmıştır. Bu yöntemin halkın derdine derman için değil, büyük hastane tekellerinin kâr hırslarına hizmet için çıkarıldığı ise gizlenmiştir.

Birincil amacı tıp eğitimi vermek olan üniversite hastaneleri, 750 binden az nüfuslu illerde Sağlık Bakanlığı güdümüne sokulmuştur. Üniversitelere ait tıp eğitimi, hukuksuz bir şekilde, Sağlık Bakanlığı denetimindeki hizmet hastanesi mantığına terk edilmiştir. Böylece tıp eğitiminin niteliği değil niceliği ön plana çıkartılmıştır.

Türkiye'nin hasta yatak kapasitesi yaklaşık 120 bin civarındadır. Yapımı planlanan şehir hastanelerinde ise yaklaşık 44 bin yatak hedeflenmektedir. Şehir hastaneleri ile ilgili bütçede açık bir yatırım bedeli yoktur. Buradaki yatırımın Kamu Özel Ortaklığı (KÖO) yöntemi ile yapılacağı açıklanmıştır. Kamu Özel Ortaklığı modeli de ithal ve sömürücü bir ekonomik modeldir. Uygulaması yapılan ülkelerde kamu maliyesini olumsuz etkilediği ve bütçe gelirlerinde tahribat yaptığı görülebilmektedir. Ülkemizde de Kamu Özel Ortaklığı ihalesini kazanan şirketler KDV'den muaf tutularak deneyimlerden ders alınmadığı gösterilmiştir. Kamu Özel Ortaklığı yönteminde anlaşma sağlanan şirketlerle 20-30 yıllık, işletme kira sözleşmesi yapılması öngörülmektedir. Ödenecek kiralar da döner sermaye siteminden karşılanacaktır. Böylece yatırımlar kamu yatırım bütçesinden kaçırılmıştır. Sağlık

Bakanlığı Bütçesi görüşülürken şehir hastanesi yatırımlarının yerleri ve yöntemleri, sözleşmelerin kaç yıl olacağı kimlerin sırtından karşılanacağı yüce Mecliste tartışılmadan gözden kaçırılmak istenmiş ve bu alandaki yatırımlar halka karşı sorumluluğu olmayan birkaç kişinin insafına terk edilmiştir. Kamu Özel Ortaklığı yöntemi ile yapılacak şehir hastaneleri sayısı ve yapılacak 20-30'ar yıllık sözleşmeler hesaba katılınca 40-50 milyar TL yatırım, Milletin Meclisinden kaçırılmış durumdadır. Yatırım bedelleri özel şirketlere yüklenip bütçede görülmemesi sağlanmıştır. Şirketler bunun bedelini, döner sermayeden ödenecek fahiş yıllık kiralarla karşılamaya çalışmaktadır. Döner sermayelerin geliri, şehir hastane işletme kârlarından oluşacağına göre fahiş orandaki kiralar hasta ve yakınlarının cebinden çıkacaktır. Ayrıca yapılan sözleşmelerle **"yatacak hasta garantisi"** dâhil birçok garanti sonunda halkın gelecekteki gelirlerini ipotek altına almaktadır. Kamu Hastane Birlikleri yolu ile sağlık sisteminin geleceği satılmaktadır. Bu satış gelecekte şirketler arasındaki "birleşme" ve "satış" gibi olağan ekonomik yöntemler uygulandığında şehir hastanelerinin sahipleri uluslararası yatırım fonları olabilecektir. Böylece, ikincil yatırım piyasası oluşturulmuş olacaktır. İçinde bulunduğumuz ekonomik modellerde beklenen son budur. **"Hasta ve yakınlarının parası ile kurulacak şehir hastaneleri alınır satılır birer mal olacaktır". Bu metot ile tüm ülkenin, sağlığının ve hastalığının sermaye olarak görüldüğü ortaya çıkmaktadır.**

Bir diğer önemli husus ise; farklı şekillerde özelleştirme uygulamaları, taşeronlaştırma, katılım payları, acilde yeşil alan uygulaması, performans siteminin getirdiği yük ve politik söylemler ile birlikte son yıllarda sağlık çalışanlarına yönelik **artan şiddet olmuştur.** Sağlık emekçilerinin güvencesizleştirilmeleri ve sağlık alanında Sağlık Bakanlığının adeta Taşeron Bakanlığı niteliğinde bir konuma yükselmiş olması bu alandaki en önemli sorunlardan bir diğeridir. Bütünlüğün esas olması gereken böyle bir alanda, sağlık hizmetlerinin taşeron eliyle gördürülmesi her şeyden önce toplum sağlığı açısından büyük riskler taşımaktadır. Bugün, Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde çalışan toplam taşeron sağlık işçisi sayısı 120 bin civarındadır. Bu sayı, üniversite hastaneleri ve diğer sağlık birimlerindeki çalışanlarla birlikte 150 bini bulmaktadır. Taşeronlaştırmanın önemli bir örneği olarak; Kamu Hastane Birlikleri gösterilebilir. Bu sistem ile sözleşmeliliğin ve güvencesizliğin esas, kadrolu çalışmanın istisna haline getirildiği bir sistem karşımıza çıkmaktadır. Birlik içindeki hastanelerin, hatta içindeki birimlerin performansı üzerinden işletme hakkının devredilmesi, kiralanması artık hastanelerin taşeronlaştırılması anlamına gelmektedir. Bu kamu özel ortaklığı modeli ile ortaya çıkan bu yeni devlet hastanelerinde

artık; ihaleyi alan şirketler morg, gasil hane, personel hane, hastane danışmanı, sterilizasyon, bakım, onarım, park, bahçe, taksi, otel, klinik hizmetlerini de verebilecektir. Bir taraftan taşeronlaşmanın önünü açan bu uygulama ile sağlık emekçilerinin sorunu daha da artacak, diğer taraftan da bu yeni sistemle birlikte morg dahi işletmeci şirketin tekelinde olacağı için parası ödenmediği takdirde ölüler morglarda rehin kalabilecektir.

Her ne kadar sağlığın finansmanı özellikle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinde irdelenmiş olsa da burada sağlığın finansman politikasına değinmemek, sağlığın önemli bir alanını eksik bırakmak demek olacaktır. AKP iktidarı 2002 yılından bugüne kadar çeşitli adlar altında hastalardan alınan katılım paylarını her defasında artırmıştır. Eskiden emekliler %10, çalışanlar %20 ve kronik hastalar %0 katılım payı ile tek çeşit cepten ödeme yaparken şimdi cepten ödeme miktarı 10 kaleme çıkmıştır.

Ayrıca sağlık harcamalarının artması nedeniyle ilaç harcamalarında tasarrufa gitmek Hükümetin temel politikalarından biri olmuştur.

Neo-liberal piyasa sistemi içerisinde metalar, değişim için üretilen ürün, mal veya hizmetleri kapsarlar. İlaçlar ise, insan yaşamı için vazgeçilemez nitelikte ürünlerdir. Ancak yine de ilaç fiyatı da bir karlılık sürecini ifade eder. Bu nedenle, ilaç sanayi ve sağlık politikası aslında sürekli bir çatışma içerisindedir. Bir tarafta vazgeçilemez ve ertelenemez bir insan hakkı olan sağlık, diğer tarafta ise kapitalist tekellerin kendi arasındaki rekabet durmaktadır.

Bütün üretim sektörlerinde olduğu gibi yeni yatırımlar, teknoloji ve ar-ge çalışmaları açısından ilaç üretim sanayi de karlılık içermektedir. Bu anlamda Türkiye'de ilaç sektörünün yapısını gözden geçirmek ve pazarı kontrol altında tutan az sayıda firmanın büyük ölçüde pazar büyüklüğünü belirlediğinin altını çizmek gerekmektedir. Türkiye'de ilaç sanayinde pazardaki ilk 20 firmadan sadece 4'i, ilk 10 firmadan ise sadece 2'si yerli firmadır. Bu durum da açıkça, ilaç pazarının çok uluslu şirketlerin kontrolünde olduğunu göstermektedir. Ülkemizde, önceden ilaç sektöründe çok güçlü yerli ilaç sanayi varken, şimdi AKP iktidarı ile birlikte bu sanayinin büyük çoğunluğu teker teker satılmıştır. Örneğin, Türkiye'nin en eski ilaç şirketlerinden biri olan ve dünyaya ilk kez kanser ilacı satması ile övündüğümüz Mustafa Nevzat firması da geçtiğimiz Nisan ayından Amerikalı bir şirkete satılmıştır. AKP döneminde yerli ilaç firmalarının yabancı sermayeye satılışı ilk olarak sektörün öncü ve sembol firması

olan Eczacıbaşı ile başlamıştır. (Mart 2007) Bu satıştan yıllar sonra, Bülent Eczacıbaşı'nın yaptığı bir değerlendirmesindeki: *"İleri giden bir sanayimiz varken küresel şirketler çıkmalıydı. İlaç sanayisinin kontrol altına alınması için atılan adımlar sektörü zor durumda bıraktı. Bizim çıkmamızın nedeni de temelde buna dayanıyor. Diğer satışların da temeli buna dayanıyor."* şeklindeki ifadeleri hala tarihi bir öngörü olarak kayıtlarda olup, bugün yaşananları anlatmakta ve en son ilk kez dünyaya kanser ilacı satışı ile övündüğümüz Mustafa Nevzat firmasının satılması da bu durumu doğrular nitelikte bir örnek olarak karşımızda durmaktadır.

Kamunun sağlık ve ilaç harcamalarında tasarruf politikalarına karşı olmamakla birlikte, sağlığın doğası gereği sadece mali-ekonomik tasarruf tedbirleri amacıyla tasarrufa gidilemeyecek bir alan olduğunun da altı çizilmelidir. Meseleyi bütün boyutlarıyla ele almadan, sadece ilaçta tasarrufa odaklanan tedbirler alınması hakkaniyetli olmadığı gibi uzun vadede sürdürülebilir olmayan, geçici çözümlerdir.

Aynı zamanda; ülkemizde sağlık alanında yapılan onlarca yanlışın bedelini yine vatandaşlarımız ödemiş ve hastalar, sağlıkta tasarruf politikalarının sonucunda ilaç fiyatlarının düşüşü ile birlikte ilaç firmalarının ilaçları üretmeme ya da ithalatını durdurması nedeniyle, karaborsadan ilaç temin eder hale gelmiştir.

Sağlık Bakanlığı'nın 2013 yılı Bütçe Sunumu'nda "2004-2012 yılları arasında: Referans fiyat uygulaması ile fiyatları %80'e varan oranlarda düşürdük." ifadesi yer almaktadır. Bu ifadenin sonuçları doğrudur, ancak referans fiyat uygulamasının AKP iktidarı tarafından geliştirilmiş bir yöntem gibi gösterilmesi doğru değildir. Çünkü son 10 yılda bütün dünyada ilaç fiyatlarında hızlı bir gerileme vardır. Temel prensip olarak - tüm sanayi ürünlerinde olduğu gibi – yaşlanan ilaç ucuzlamaktadır.

Bir diğer önemli nokta, Sağlık Bakanlığı 2013 Yılı Bütçe Sunumunda da ifade edilen, ilaçta KDV oranının %8 olması Sağlık Bakanlığı açısından övünülecek değil tenkit edilecek bir husustur. Çünkü ilaç özelliği gereği KDV'nin hiç olmaması gereken bir üründür ve bu yüzden ilaç ve ilaç hammaddelerinin KDV'si en fazla%1 olmalıdır. 2012 yılı Bütçe sunuşu sırasında da %8 olan ilaçta KDV'nin bu bütçe sunuşunda da bir başarı olarak ifade edilmesi kabul edilebilir değildir.

Ayrıca; İlaç takip sisteminin (İTS) sadece beşeri ilaçlarda değil, veteriner ilaçlarda ve zirai ilaçlarda da uygulanması gerekmektedir. Teknik altyapı hazır olduğu halde veteriner

ilaçlar, zirai ilaçlar ve Tarım Bakanlığından ruhsatlı beslenme yardımcı maddesi adı altında ancak ilaç görünümündeki pek çok ürünün bu uygulama dışında tutulması hatalıdır ve bir an önce uygulama kapsamı içine dahil edilmelidir. Ayrıca Tarım Bakanlığı'ndan ruhsatlı ürünlerin ruhsat devirlerinin hızla Sağlık Bakanlığı'na yapılması gerekir. Bu ürünlerin hızlı ruhsat almak ve denetimsiz yada düşük denetimli bir alandan yararlanmak için Tarım Bakanlığı tercih edilmektedir. Ancak bitkisel ürünler için ruhsatlanma süreci yeniden tanımlanmalıdır. Tarım Bakanlığının beyanı esas kabul eden ve sadece belli kimyasal maddelerin varlığını araştıran düşük denetimli sistemi halk sağlığını açıkça tehdit etmektedir. Bu tür ürünlerin bitkisel olduğu gerekçesiyle zararsız olması gibi bir durum kesinlikle söz konusu değildir. Çünkü bitkisel ürün bile olsa, bu tür ürünler eczacı denetiminde, doğru dozlarda ve doğru kullanım şekilleriyle tüketilmelidir. Her ilaçta olduğu gibi, bitkisel ürünlerde ve hatta bitkilerde de yanlış kullanım başka hastalıkları ve beraberinde ölümü bile getirebilmektedir. Son günlerde zayıflama ürünlerinden kaynaklı ölüm haberlerinin ard arda gelmesi bunu doğrulamaktadır. İşte bu nedenle, bu ürünlerin eczacı kontrolünde eczanelerden temin edilmesi ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından değil; Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılması ve denetlenmesi gerekmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırma izni verildikten sonra tüm bitkisel ürünler İlaç Takip Sistemi kapsamına alınmalıdır.

Sağlığın piyasaya terk edilmiş olmasının en önemli kanıtı ilaçta reklamdır. Ancak tezgah üstü ilaç satışı, ilaç tüketimini gereksiz yere artıracak bir faktördür. Görülüyor ki hükümet, ilaçları reçeteye tabi olan ve olmayan olarak ayırmakta ve belli bir süre sonra tabi olmayanları eczaneler dışına çıkarmakta kararlıdır. Dünyadaki tüm zehirlenmelerin % 50'si ilaç zehirlenmesidir. İlaç bilinçli ve uzman kontrolünde tüketilmesi gereken bir üründür. İlaç onsuz olunamaz, yerine bir başka şey konulamaz bir üründür. Talep esnekliği sıfır olan bir üründür. Ve her şeyden önemlisi ilaç sosyal bir üründür. İlacı eczanelerin dışında satılır bir meta haline getirmek toplumu, ilaç tekellerine para kazandırmak uğruna, zehirlemek demektir. Bu özellikleri nedeniyle ilaçta reklamın toplum sağlığı bakımından ciddi sakıncaları vardır. Reklam yoluyla topluma yanlış bilgi verilmesi, ilaç tüketimini artırmanın temel amaç haline gelmesi, sağlıklı insanların bile ilaç tüketimine teşvik edilmesi ve hepsinden önemlisi çocuklar bakımından ciddi bir tehdit oluşturması; ilaçta reklamın doğuracağı zararlardan ilk akla gelenlerdir.

Yukarıda sayılan yansımaları ile 2013 Bütçesi, insan merkezli değil, sermayeye hizmet ve kâr merkezlidir. Sağlık hizmetlerinde kâr odaklı hedefler, yakın geleceğin toplumsal sorunlarına kaynak oluşturma endişesini de ne yazık ki beraberinde getirmektedir.

5. KENTLEŞME

Kent fiziksel, çevresel, sosyal, ekonomik, politik bileşenleri bir arada barındıran bir alandır. Bu bileşenler karşılıklı ilişkiler içinde birbirlerini etkilemektedir. Kentler ulusal ve uluslararası sosyo-ekonomik süreçlerden de etkilenmektedir. Dünyada kentleşen nüfus sayısı hızla atmaktadır. Nüfusu 8 milyondan fazla olan kent sayısı 25'e çıkmıştır. Yaşanan hızlı göç ve bunun yarattığı afetler, güvensiz yerleşmeler ülkemizde büyük kayıp riskleri olan alanlar yaratmıştır.

Cazibe merkezi durumuna gelen kent alanlarımıza ortalama geliri düşük nüfusun göçünün yarattığı büyük talep, plansız ve denetimsiz/kaçak yapılaşma stoğunu hızla arttırmıştır. Bunun nedeni bilimsel önerileri ve ölçütleri ıskalayan sanayileşme ve kentleşme politikaları, çevre ve sosyal gelişme ilişkilerini görmezlikten gelen kararlardır. Birçok ulusal ve uluslararası kentleşme toplantı ve raporlarındaki kararlara rağmen bugün hala gidişatı görmezden gelen kısır kararlar alınmaktadır. Kentlerde, planlamada ve nitelikte zayıf ancak sayıda yüksek konut üretiminde resmi olmayan Dünya şampiyonluğu kazanılırken siyasetçiler ve kamu görevlileri yol gösterme ve denetim görevlerini yapmamış/yapamamıştır.

1940'lı yıllarda Deprem Yönetmeliği çıkaran bu ülkede hızlı nüfus artışı ve kentlere hücum, hatalı arazi kullanımı ve yapılaşma, yetersiz alt yapı, inşaat kurallarının uygulanmaması ve çevre tahribatı nedeniyle afet riskleri hızla artmaktadır.

Her ülke kentsel ve kırsal nüfus ayırımından söz etmekte, denetlenemeyen kentsel nüfus artışının kentsel alanlarda yarattığı olumsuzlukların altını çizmektedir. Ancak hangi minimum nüfus büyüklüğündeki yerleşimlerin "kentsel alan" olarak tarif edildiği ülkeden ülkeye değişmektedir; hatta aynı ülke içinde bile bu tanım zaman içinde dönüşüme uğrayabilmektedir.

Kentlere yakın olmak isteyen sanayi tesislerinin varlığı, doğal alanlar üzerinde baskı yaratmaktadır.

Kentlerin yer seçimi kararlarının, nesnel verilere dayalı olarak üretilen üst plan kararları ve ülkesel politikalar ile belirlenmesi gerekirken, rant elde etme güdüsü çok daha fazla belirleyici olmaktadır. Kentsel ranttan en çok oranda yararlanma amaçlı kentsel yerleşme kararları ile yatırımcının karını temel ölçüt alan sanayi yer seçim kararları doğal afet risklerini gözetmemektedir. Marmara Bölgesi bu ilişkinin en yoğun yaşandığı, en çarpıcı örneği oluşturmaktadır.

Mevcut yerleşmeler bu anlamda iyileştirilemeden plansız yerleşmeler de sorunu büyütecek istikamette sürmektedir.

Kentlerin karşılaştığı bu durum yalnız deprem değil diğer doğal olaylarda da kayıpları arttıracaktır. Plansız büyüme trafiği felç edecek, çevreyi kirletecek, sağlığı etkileyecek, asayişi bozacaktır. Kentlerin karşılaştığı bu durum yalnızca deprem risklerini bertaraf etmeye çalışmakla ortadan kaldırılamayacaktır. Deprem-çevre karşılaştırmalarını diğer sosyal ve endüstriyel unsurlar arasında da yapmak gerekmektedir.

Kentlerimizde artan nüfus, daha çok kaynak tüketimi gerektirmiş, çevreye olan olumsuz etkilerini de arttırmıştır. Hızlı nüfus artışı ve beraberinde gelen kentsel büyüme, doğal çevreye duyarlı olarak gerçekleşmediğinde hava kalitesinin bozulması, yüksek hava sıcaklığı, gürültü düzeyinin yükselmesi, psikolojik gerilim, toplumsallık bilincinde azalma gibi sorunları da beraberinde getirmiştir. Nüfus arttıkça, ekonomi büyüdükçe, gereğinden fazla tüketim yapıldıkça ve daha fazla enerji tüketildikçe doğadaki ekolojik dengeler bozulmaya devam edecektir. Bu nedenle bu alanların dengeli büyümesini gözetecek sürdürülebilir politikaların hayata geçirilmesi zorunludur.

AB'ye entegrasyon raporlarımızda plansız yerleşmeler, kaçak yapılaşmalar ve bunun getireceği afet kökenli kayıpların boyutları ve çevresel sorunların nasıl çözüleceği konusu irdelenmemiştir. Bilimsel arazi yönetim planları izlenerek illerimizde ve diğer yerleşmelerimizde stratejik ve nazım planlarını bir an önce yapıp bitirmeleri ve uygulamaya geçmeleri gerekmektedir. Nüfus planı mutlaka yapılmalıdır. İstanbul başta olmak üzere büyükşehirlerimizin daha ne kadar nüfus alacağı, su ve orman alanlarının nasıl korunacağı, yayılma mı yoksa yerinde dönüşüm politikalarının mı izleneceği, sanayinin konumunun ne olacağı konularında bilimsel kararlar üretilmeli ve uygulanmalıdır. Bu geleceğin tanımında deprem ve çevre güvenliği mutlaka yaratılmalı, ileriye dönük çağdaş ve sağlıklı yaşam ortamı mutlaka sağlanmalıdır.

Türkiye'de kentsel gelişme doğal çevreye duyarlı olarak gerçekleşmemektedir. Bilim insanlarımız yaptıkları çalışmalarda ülkemizde doğal varlıkların yitirilmesini ve ekolojik dengenin bozulmasını önemli bir sorun alanı olarak tespit etmişlerdir. Ülkemizde doğal çevrenin bozulması konusunda uzmanların uzlaştıkları sorunlar şöyledir:

- Kentler yerel yönetimlerce, doğal limitler ve doğal kaynak özellikleri gözetilmeden fiziksel olarak büyütülmektedir.
- Yenilenebilir, sağlıklı enerji kaynakları geliştirilmemekte ve kullanılmamaktadır.
- İçme suyu kaynakları, orman statüsündeki alanlar (2/B alanları da dahil), doğa koruma alanları, sulak alanlar, sit alanları ve verimli tarım toprakları hızlı kentleşme baskısı altında tahrip edilmektedir.
- Kentleşme olgusu, içinde yer aldığı çevrenin mikro-klimasını olumsuz biçimde etkilemektedir.
- Küresel iklim değişikliğinin kentlere etkisi göz ardı edilmektedir.
- Katı atık (evsel, endüstriyel, tarımsal, tıbbi) yönetimi yapılamamaktadır.
- Hava kirletici kaynaklar yönetilememektedir.
- Su kaynakları üzerindeki baskı (kirlenme ve aşırı kullanma) artmaktadır.
- Gürültü kirliliği mevcuttur.
- Kent içi doğal/ekolojik verilere planlamada yeteri kadar yer verilmemektedir (topoğrafya, kıyı, akarsu, bitki örtüsü, toprak, kumul, kıyı çizgisi vb.).
- Kentsel biyolojik çeşitliliğin parçası olan hayvanların doğal ihtiyaçlarına planlamada yer verilmemektedir.
- Ekolojik değeri olduğu halde herhangi bir koruma statüsü olamayan alanların korunmasına yeterince önem verilmemektedir. (Kaynak: Sürdürülebilir Kalkınmanın Sektörel Politikalara Entegrasyonu Projesi, Kentleşme Tematik Grubu 1. Raporu, Sürdürülebilir Kentleşme Bakış Açısı İle Türkiye'de Kentleşme Sektörüne İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler, 2007).

Yukarıda sıralanan bu sorunlar kentleşme sürecinde bütünleşik ve etkin bir planlama, uygulama, izleme ve denetleme sistemimizin olmayışından kaynaklanmaktadır. Uzmanlar, ölçek ne olursa olsun, plancıların mutlaka doğal çevrenin sınırlarını ve doğadaki ekolojik

dengeleri dikkate almaları gerektiğine işaret etmektedirler. Ekoloji alanı, plancıların, biyologların, ekonomistlerin, sosyologların bilgilerinin kesiştiği disiplinler arası bir alandır. Kentleşme sektörünün ekolojik konulara duyarlılığı, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında gözetilmesi gereken bir unsurdur. Uluslararası anlaşmalara imza atmamıza rağmen kalkınma sürecinde gelinen noktada çevre ile ekonomi çatışması çevrenin aleyhine sonuçlar vermektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Durum Değerlendirme Raporunda, Türkiye'de özellikle büyük kentlerde sanayi faaliyetlerinin arıtma sistemleri olmaksızın farklı alıcı ortamlara deşarj ettikleri atık sular insan sağlığı açısından tehlike yaratmaya devam etmektedir. Organize sanayi bölgelerinin büyük çoğunluğunun atık su tesisi bulunmamaktadır. Ayrıca büyüyen kentlerde kanalizasyon, atık su, katı atık ve hava kalitesi çevreyi ve sağlığı gittikçe artan bir oranda tehdit etmektedir. AB müktesebatının büyük bir bölümünde bu sorunların çözümü için önerilen yöntem ve yaklaşımlar mevcut mevzuatın ve kent yönetim yapısının uygulayabileceği durumda değildir. Kaldı ki yeni Büyükşehir Yasasında önerilen kent yönetim yapılanması da planlama ve çevre sorunlarını çözebilecek içerik ve yapıda değildir. Yeni yasa da kent yönetimlerinin bu sorunları çözmesine yönelik katılımcı süreçler ve yeni stratejik planlama gibi yenilikçi politika araçlarını kullanmaya ilişkin olarak planlama kabiliyet ve kapasitelerinin artmasını sağlamayacaktır.

Her ne kadar enerji yatırımları nedeniyle Enerji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığının faaliyetleri çerçevesinde tartışılmakla birlikte, özellikle son yıllarda sayısı hızla artan düşük üretim güçlü Dere HES'lerinin yarattığı toplumsal ve çevre etkileri yerel topluluklardan ve ilgili STK lar tarafından büyük tepkiler almışlardır. Hükümet ve ilgili Bakanlıklar Dere HES'lerinden yükselen feryatlara ve çevre tahribatlarına ilgisiz kalmamalıdır.

18 yıl önce "İstanbul'a vize" isteyen, sonra "Yok ben vize demedim ilmühaber dedim" diyen Sayın Başbakan 8 Aralık 2005 de İstanbul TUSİAD toplantısında "İnsanların neden geldiğini, nereye gideceklerini, çalışmaya mı yoksa seyahat etmeye mi geldiklerini bilelim. Geldiği yer belli olmayan, nereye yerleştiği belli olmayanlar şu anda İstanbul'a bedel ödetiyorlar" diyerek hala oluşturamadığı göç politikasının sonuçlarına yorum getirdi. Sayın Başbakan sözlerini şöyle sürdürdü "İstanbul'u mahvetmişler. İstanbul'u göçler bunaltmış…. İstanbul'u biz ezdirmeyeceğiz, yedirtmeyeceğiz." Diyordu. Peki şimdi ne oldu? Şehircilik bilimine aykırı binlerce imar tadilatı ile oraya buraya serpiştirilen gökdelenler, AVM'ler, rezidanslar İstanbul'u eziyor ve yiyor! TUİK istatistikleri ve diğer araştırmalar göçün

süreceğini gösteriyor ve hükümet bu konuda ne ülke ne de bölge çapında hiçbir politika geliştirmiyor. Son 10 yıldır kentleri ve kentleşmeyi yönetecek bilimsel yaklaşım ve yöntemlere, şehir ve bölge plancılığı kurallarına uyulduğunu gösteren örnekler ortada yokken 644 sayılı KHK ile kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığının faaliyetlerinin gelecekte çevre ve afet güvenli, yaşanabilir ve sürdürülebilir kentler oluşturabileceğine dair kanaatimiz oluşmuyor. İstanbul Çevre Düzeni Planı çalışmalarında bugün gelinen durum itibariyle ortaya çıkan örnekler bunu gösteriyor. 2006 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan İstanbul Metropolitan Bürosu (İMP) yüzlerce üniversite öğretim üyesi ve uzmanla 3 yıl süren bir uğraş sonucu "İstanbul'un Anayasası" olarak adlandırılan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yaptı. Çok emek harcanarak yapılan bu Çevre Düzeni Planı İBB Meclisi tarafından oy birliği ile 2009 da kabul edildi. Bu planda temel esaslardan bir bölümü şunlardır:

- Su Havzaları korunacak
- İstanbul daki %40 a varan sanayi ağırlığı aşamalı olarak %15-20 ye düşürülecek.
- İl sınırlarının doğusunda ve batısında iki büyük MİA ve çekim merkezi yaratılacak. Böylece nüfus ilin merkezinden doğu ve batıya desantrilize edilecek.
- Kent çok merkezli bir yapıya kavuşturulacak. Batıda Silivri Liman-Çorlu Havalanı komleksi, doğuda Kartal-Gebze bir başka çekim merkezi olarak belirlenecek.
- Tarihi Yarımada-Maslak Hattında hizmet sektörü %35, Anadolu yakasında hizmet sektörü %15. Plan Anadolu yakasında hizmet sektörünü büyüterek doğudan batıya geçişi azaltacak.
- İstanbul'un kuzeyindeki su havzaları ve kentin akciğeri olan ormanlar korunacak ve yapılaşmaya açılmayacak.
- İstanbul TIR lara teslim olmuştur. İl sınırları içerisinde İstanbul un bağrına girmiş 500 noktada lojistik tesis vardır. Bunlar doğu ve batı uçlara toplanacak.

Çevre Düzeni Planında karayolu ağırlığı ve 3. Köprü yoktu. Ulaşım toplu ulaşıma ağırlıklı olarak planlandı. 600 km raylı sistem planlandı. Ekoloji ve ekonomi dengesini

koruyan ve yüzlerce plan notu düşülen bu üst ölçekli plan İstanbul'un geleceğinin Anayasası olacaktı. Ancak 2010 da hükümet, İstanbul'un yerel yöneticilerini, üniversitelerini, sivil toplum örgütlerini baskı altına alarak; Çevre Düzeni Planını yok varsayarak, daha önce Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan'ın İstanbul için tebliğlerini unutarak, İstanbul'un su ve orman havzalarını imara açma girişimlerine başladılar. Çılgın projeler ilan ettiler. Helikopterle uçarak İstanbul'un kuzeyinde su havzalarını ve ormanlarını bitirecek 3 üncü köprü ve kuzey Marmara otoyolu, batısında "çılgın kanal" projeleri ilan ettiler.

Bu gelişmeler sırasında 13/8/2012 tarihli ve 2012/3573 sayılı kararname ile Bakanlar Kurulu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nı yetkilendirdi. Kararnamede "İstanbul'da bulunan ve ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın, olası afet riskini bertaraf etmek için ruhsatsız, iskânsız ve afet riski altındaki yapılar tasfiye edilerek, yeni yerleşim alanı olarak kullanılması amacıyla, Çevre ve Şehircili Bakanlığı 644 ün ilgili maddesine göre yetkilendirilmiştir" yazıyordu. Bakanlar Kurulu'nun imzaladığı bu kararnameye göre İstanbul'un deprem riski altında olan yerlerindeki binalar "ileri demokrasi" söylemlerini eksik etmeyen hükümet tarafından"tasfiye" edilecek. Bu nasıl bir anlayış ve bakış açısıdır?

Hükümet bu kararname ile tasfiye alanı olarak kullanacağı alan için İstanbul'un Terkos Gölünün doğu kıyısından Küçükçekmece gölüne, Avcılara kadar olan 38.500 hektarlık alanı imara açıyor. İstanbul'un en önemli su deposu Terkos Gölünün hemen doğusuna 9.000 hektarlık havaalanı yapılıyor. İstanbul'u kuzeye taşıma çılgın projesi! Bir çılgın çelişki daha! Çevre Düzeni Planı böylece ihlal ediliyor? Büyükşehir Kanununda üst ölçekli planları uygulamaya önem vereceğini söyleyen hükümet İstanbul Çevre Düzeni Planlarını kararlarının tam tersini yapıyor ve planı ihlal ediyor. Bu anlayış mı Büyükşehirleri yönetecek? Su havzası ve ormanlık koruma alanı yerleşime açılıyor ve çok büyük bir çevre talanı dönemi başlıyor. Başbakan daha önce söylediklerini unutuyor ve İstanbul'un bu "çılgın" projelerle 2023 de 30 milyon nüfusunun önünü açıyor. İstanbul'un Sivil Toplum Kuruluşları, Üniversiteler, Kent Konseyi ile tartışılmadan, halkının görüşü alınmadan Ankara'dan tepeden inme gelen bir proje İstanbul'a dayatılmıştır. Anlaşılan Hükümetin "inşaat yarabbi" den başka bir dayanağı kalmamış. Bu gidiş İstanbul'u bir Ekümenopolis yapmaktır. Bir şehircilik uzmanımız Ekümenopolis'i şöyle tanımlıyor: "Her tarafı betonlanmış, havası, yeşili, suyu tükenmiş, yaşanması bir ızdırap, bir çile olan, hormonlaşmış, hastalanmış, bitkisel yaşama girmiş ölümü bekleyen kanserli kent". Karayollarına ağırlık veren ve İstanbul u kuzeye taşıyan bir proje gerçekten İstanbul için bir çılgınlık olur.

Bu çılgın ve bilim tanımaz, zarar – fayda analizi yapılamamış projeler insanımıza daha sağlıklı ve refah bir hayat sağlamayacaktır. Tarım arazileri, ormanlık alanlar, kente su sağlayan alanlar, ekolojik koridorlar, doğal varlıklar İstanbul un kuzeyinde yer almaktadır. Üçüncü köprü ve yeni şehir, çok büyük bir havaalanı, nüfusu kuzeye doğru hareket ettirecektir. Su kaynakları ve onları besleyen doğal varlıkları tehdit edilecektir. İstanbul'un nüfus varlığı ve aldığı göç göz önünde bulundurulduğunda telafisi mümkün olmayacaktır. İstanbul'un kuzeyi bakir kalmalıdır.

Çılgın ve doğayı mahvedecek çılgın projelerden önce İstanbul'un mevcut yapı stoğunun adilce ve topluluk katılımlı yöntemlerle iyileştirilmesi, depreme hazırlanması gerekir. Eğer harcayacak çılgın paralar varsa önce okul, hastane, kamu yapıları ve konutlar, mahalleler deprem hazır duruma getirilmelidir.

Başta Deprem ve diğer afet risklerinin azaltılmasında planlı ve denetimli, mühendislik hizmeti almış yapılaşma en önemli önlemlerden biridir. Bu yapıları üreten sistemdeki "müteahhitlik" bugün hala bir kurumsallaşma kazanamamış ve "yapı müteahhitliği" tanımı bile yapılamamıştır. Kanunu yoktur. Yapı Denetim Sistemi ise suistimale açık, işini dürüst yapanı koruyamaz bir durumdadır. Şikâyetler had safhadadır ve bu durum maalesef halka yansıyamamıştır. Kamunun ve TOKİ'nin inşa ettirdiği yapılar "Yapı Denetim Yasası" uygulamasından muaftır. Müşavirlik sistemi ile idare etmektedirler. Bugün okullarımızın ancak %10 u depreme dayanıklı niteliktedir. Hastanelerin ve diğer kamu yapılarının durumu ise Allah a emanettir.

Kentleşme Şurası, KENTGES Raporları ve daha birçok bilimsel tespitlere göre bütün bu sorunlar bilinmesine ve bilim insanlarının önerilerine rağmen hükümet ve yerel yönetimler son 10 yıldır bu konuda elle tutulur hiçbir bilimsel strateji ve eylem uygulayamamışlar, kentlere göç, dolayısıyla çarpık yapılaşma artarak sürmüştür. Bu süreç kentsel alanlarda "afet güvenliği" açısından yetersiz ve düşük standartlarda gelişmiş konut yığılmaları, afet riski taşıyan intihar havuzları yaratmıştır. Gelinen noktada nüfusun 1/3'ü kiracı, 1/3'ü bir konut sahibi, 1/3'ü ise 2 ve daha fazla konut sahibidir. Tüm yapıların ortalama olarak 1/3'ü de afet güvenli yapılar değildir. Var olan durum dönüşüm, iyileştirme ve yeniden planlama girişimlerini her ölçekte kaçınılmaz kılmaktadır. Deprem, sel, heyelan bu ülkenin doğal afete dönüşen gerçekleridir. Ne yazıktır ki deprem bu afetler içerisinde en fazla manevi ve maddi kayıplara neden olmaktadır. Afet kayıplarında ülkemiz diğer ülkelere göre ön sıralardadır. Kayıplarımızın bir an önce azaltılması gerekmektedir.

Hükümetin ‘Deprem Güvenli Yerleşme` anlayışı doğrultusunda yasa ve yönetmeliklerde öngörülenler, yerleşim risk özelliklerini bütünüyle göz ardı etmekte ve yerleşmelerdeki riski yalnızca yapı (ve altyapı) sağlamlık derecesinin bir işlevi olarak tanımlamaktadır. Bu anlayış, yerleşim birimlerinin mekânsal biçimlenmesi, hizmetlerin ve nüfusun dağılımını, kentsel kullanımlar arası işlevsel ve ekonomik ilişkilerin dinamik yapısını tanımamaktadır. Kentlerin yapı stoku dışında çok sayıda ‘risk sektörü` bulunmakta, bu sektörlerdeki aktörlerin ve etkileşimlerinin, mekânsal işleyişlerinin riskleri büyüten katkıları bulunmaktadır.

CHP, Türkiye’de katılımcı, daha adil ve insan odaklı bir kentsel yenileme ve dönüşüm için; yeni bir dönüşüm politikası belirlemeyi, uygun yasal düzenlemeleri hazırlamayı, uygulama araç ve kaynaklarını türetmeyi ve ilgili tarafları buluşturacak örgütlenme yollarını belirlemeyi ve anlaşmaları sağlamayı öncelikli bir ödev olarak görmektedir.

Kentsel Dönüşüm

1999 depremi sonrası alınan dersler herkesin malumudur. 2002 de AKP hükümet iş başına geldiğinde bütün bu tespitleri ve sorunları biliyordu. 2004 de Çünkü Deprem Şurası yapıldığında yol haritaları ve yerine getirilmesi gereken ödevler belirlenmişti. AKP Hükümeti 1999 depremlerinden çıkarılan derslerden ve ev ödevlerinden habersizmiş gibi gibi davranarak, 2011 yılındaki Van Depremi sonrası aceleyle “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Yasa” yı TBMM’den geçirmiş ve yürürlüğe koymuştur. Hükümet, meslek örgütlerine, hukukçulara, mahalle derneklerine, uzmanların yapıcı eleştirilerine kulak tıkamış, tepeden inmeci bir anlayışla bu yasayı yazmış, komisyondan aceleyle geçirmiş ve 6306 sayılı yasa olarak uygulamaya sokmuştur.

Kentsel toplu yenileme veya ‘dönüşüm’ çalışmaları, kent planlaması yanında ekonomi, sosyoloji, toplum psikolojisi, hukuk, finans, siyaset, mühendislik, mimarlık, kentsel tasarım alanlarını buluşturan bir bilim ve uygulama alanıdır. Bu alandaki 150 yıllık dünya deneyimini, incelikli düzenlemeleri ve başarılı/başarısız örnekleri göz önüne almadan, yalnızca merkezi bir otoritede yetkileri toplayarak kanun tasarısındaki uygulamaların doğru yürütülebileceğini beklemek doğru bir yaklaşım değildir.

Afet riskini gerekçe göstererek hazırlanan yasa öncelikle Türkiye’nin de imza atmış olduğu günümüz uluslararası afet politikasının temel ilkelerini tanımamaktadır. Uluslararası

politika, risk azaltma çalışmalarında öncelikle kent bütünü için sakınım planlarının hazırlanmasına, çalışmalarda toplum katılımını sağlamak üzere ‘kent platformu’ ve ‘yerel platform’lar oluşturulmasına, dar gelirli kesimlerin risklerinin giderilmesine, yani toplumla ortak çalışmalara öncelik verir. Türkiye ‘risk azaltma’ ödevlerini yerine getirecek bir kurumlaşmayı 20 yıldır başlatamamış durumdadır.

6306 sayılı yasa tehlikelerin ve risklerin bilimsel, objektif ve tartışılmaz bir ölçüsünü tanımlayabilecek bir yeteneğe sahip değildir.

Türkiye kentleri günümüzde yalnızca aşırı riskli değil, aynı zamanda aşırı çirkin ve niteliksiz, adaletsiz, denetim boşlukları, kullanım ve yönetim yanlışları olan birimlerdir. Risk azaltma hedefinin yegane aracı kentsel dönüşüm yöntemi olmadığı gibi, kentsel toplu yenileme girişimlerinin hizmet etmesi gereken yegane sorun da risk azaltma değildir.

Yasadaki tanımlar hem sayı hem de içerik olarak yetersizdir. Ama varsa yoksa şu kadar inşaat, şu kadar milyar dolar paralar. Bunlar konuşuluyor. Türkiye’nin geleceğini ilgilendiren bu kadar önemli bir yasada topu topu beş adet tanım var. Bunlar riskli alan, riskli yapı, rezerv yapı alanı, TOKİ ve İdare. TOKİ yi zaten biliyorsunuz. Ülkede her yerde mevcut İdare ise Belediyeler. Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Bayraktar “Hazır olan belediyelerden başlayacağız” diyor. Ne demek hazır olmak? Bunun bile tanımı yok. Özellikle İlçe Belediyelerinin yetki, alt yapı ve insan kaynaklarının durumu malumdur. İlçe Belediyelerinin riskli alanları ve riskli yapıları hangi olanaklarla saptayacağı konusunda Sayın Bakanın bir bilgisi var mı? Kentsel Dönüşüm ve iyileştirme boş arazilere bina dikmek değildir.

Özellikle riskli yapı tanımı ve belirlenme eylemleri çok tartışma yaratacaktır. 4 Ağustos 2012 tarihi itibariyle çıkarılan yönetmelikte riskli yapıların 2007 de revize edilen Türkiye Deprem Yönetmeliğinin 7 maddesindeki kurallara göre yapılması istenmektedir. Bu maddedeki hesaplar çelik ve yığma yapılar için geçerli değildir. Tarihi yapıların deprem risklerini bu maddeye göre saptayamazsınız. Eğer bina depremde hazar görmüşse yine bu madde ihtiyacı karşılamaz. Yasa aceleyle çıktı ve bu acele yasaya çok uyumlu olmayan riskli yapı tesbit yönetmeliği çıkarıldı. Bu profesyonel bir yaklaşım değildir. Bu madde deprem yönetmeliğindeki tanıma göre “güçlendirilecek” yapıları hedef almaktadır. Yapılacak risk tesbit testleri güçlendirilmesi yeterlidir sonucunu verirse ne olacak? Çünkü Yasaya göre riskli olmadığı halde, veya güçlendirilmesi yeterli olacak yapılar “uygulama bütünlüğü” bakımından Bakanlıkça gerekli görüldüğünde yasa hükümlerine tabi olacaklar, alansal olarak yıkılacaklardır.

Kentsel dönüşüm, yenileme ve iyileştirme mevcut yapıların durumları itibariyle yerinde, mümkünse mağduriyetsiz ve maliklerle toplu anlaşmalarla yapılması gerekir. Bu durumda rezerv alanlara gereksinme duyma ortadan kalkar. Ancak bu yasada rezerv yapı alanlarına haddinden fazla özel bir ilgi var. Diyelim ki bir heyelan alanı, sel alanı, sıvılaşma alanı veya fay üzerinde yapılaşma olan alan var. Bu tür alanlarda yapılaşma yasağı olduğundan, üzerindeki yapıları yıkıp daha güvenli yerlere yapmak istediğinizde rezerv alanlara gereksinme olabilir. Ancak bu gereksinme dışında keyfi ve büyük kar amaçlı yapılaşma yanlış olur. Meclisteki tartışmalarda, bu rezerv alanları elden geldiğince kullanılmamasını, bu alanların afetlerde barınma, tahliye alanı olarak lazım olacağını Sayın Çevre ve Şehircilik Bakanına anlatmaya çalıştık.

Yasanın "tespit, taşınmaz devri ve tescil"i düzenleyen 3. maddesi de 2B yasasından boş alanlar, askeri yasak bölgeler, güvenlik bölgeleri ile askerin atıl durumdaki gayrimenkuller, kamu idarelerine tahsisli alanlar, meralar belli şartlar altında TOKİ ve belediyelere kentsel dönüşüm amacıyla devredilebilecek. Bir düşünün, İstanbul ve diğer büyük kentlerdeki büyük ve kentin içerisine yakın bu tür alanların başına neler gelecek?

Yasa, kentsel toplu yenileme konusunu yarım asır öncesinin yap-sat mekanizmalarına dayanarak yürütmeyi öngörmekte, bu amaçla 'rezerv alan'lara gereksinme duymakta, konuyu bir rant mühendisliğine indirgemektedir. Bu girişimde kent planı bütünlüğü, kentsel standartlar, toplumsal gereksinmeler ve altyapı yükü ölçütleri yok edilmekte, bu konulardaki 20'yi aşkın mevcut temel düzenleme ve köklü yasa çiğnenmektedir.

Yasa toplumda kimi kesimleri yoksun bırakan 'başkalaştırıcı' süreçlere ve hakkaniyetten uzak sonuçlara yol açacaktır.

Yasa, toplumun katılımını sağlamak yerine cebri yöntemler, karşı durulmaz yaptırımlar önermektedir. Aşırı yetkiler toplamış olmakla birlikte, saydamlıktan ve hesap vermekten uzak durmaktadır.

Yasa, kentsel niteliklerin geliştirilmesini, estetik değerlerin ve tasarım hünerlerinin devreye girmesini sağlayacak hiçbir işleyiş öneri ve güvencesi vermemekte, yakın geçmişte kamu eliyle yaratılan kültür yoksunu çevrelerin imalatına hız verileceği anlaşılmaktadır.

Yasa, siyasi tutumlar açısından da çelişkileri ile güven telkin etmekten uzak kalmaktadır. Uzun bir süredir işbaşında olan bir yönetim depremleri unutturmak, ya da geri plana çekmek gibi bir strateji izlemekte iken, konuyu birden anımsayıp aşırı bir etkinlik göstermesini iyimserlikle açıklamak zordur.

Ülkenin tüm yeraltı, yerüstü kaynaklarının, 'sürdürülebilirlik' bir tarafa bırakılıp yağmalanmasına göz yumulurken, birden devasa bir kentsel rant hacmine yönetim adına el koymak tutarlı görülebilir mi? Dahası, yerellik, 'yerinden yönetim', yetkileri yerele aktarmak ilkelerini benimser görünürken, yetki 'kara deliği' bir merkezi otorite ile birey vatandaşı doğrudan karşı karşıya bırakan bir uygulamaya yönelmek nasıl yorumlanabilir?

Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Yasa'nın fiziki riskleri azaltma olasılığı düşük, ancak toplumsal ve kültürel riskleri artırma olasılığı çok yüksektir.

Hukukçular yasanın bu haliyle Anayasa'nın 27 adet maddesine aykırılıklar içerdiğini ifade etmişlerdir. Anayasa'nın "eşitlik", "konut dokunulmazlığı", "mülkiyet hakkı", "hak arama hürriyeti", "sağlık, çevre ve konut ilkeleri" ve "yürütmeyi durdurma" ilkelerini ihlal etmektedir. Yasada "riskli alan" ve "riskli yapı"nın nasıl belirleneceği konusunu, dönüşüm yapılacak konutlarda ve işyerlerindeki maliklerle "anlaşma"ların nasıl yapılacağını, tapusu olmayanların yaşadığı yapıların risklerinin belirlenme masraflarının kime ödetileceği konularını belirsiz bırakılmıştır. Yasa, koruma, askeri, tarım, orman, sit, mera, zeytinlik alanları ile ilgili mevzuatı isterse yok varsayabilmektedir. Yasada birçok tespit ve uygulamada "yapılabilir" ve "verilebilir" ifadeleri nedeniyle çok muğlâklık vardır. Bu muğlâklıklar, uygulayıcıya keyfiyet sağlayacak, birçok hukuki sorunlara ve hak kayıplarına neden olacaktır. Yasa bir kentsel dönüşüm ve yenileme yasası değil de sanki bir "TOKİ" yasasıdır. 25 maddelik kanunda 21 cümlede "TOKİ" sözcüğü vardır. Uygulamaların çevre düzeni planı ve nazım imar planı ile bütünlüğünü gözeten bir anlayış yoktur.

Bu yasayla adı gündeme gelen Van depreminde ağır hasarlı ve yıkılan binaların büyük çoğunluğu son 10 yılda, yani Hükümetin iktidar olduğu dönemde yapılmıştır. Raporlarla tespit edilen bu gerçek bütün çıplaklığıyla ortada dururken, Hükümet Van depremini bu yasanın bir an önce çıkarılmasına dayanak yapmak istemiştir. Ama maalesef dönüşümü yalnızca inşaat olarak gören bu yasa ülkemizde deprem kayıplarının azaltılacağı inancını oluşturamamaktadır.

İnşaat sektörünün temsilcileri yasa çıkmadan önce yayınladıkları raporlarda 2B, yabancılara mülk satışı ve kentsel dönüşüm yasalarının bir an önce birlikte çıkarılması gerektiğini, aksi taktirde inşaat sektörünün ekonomideki payının aşağı düştüğünü ifade etmişlerdir. Bu yasanın uygulanması ile Türkiye'de bir inşaat furyasının başlayacağı, 400 milyar ABD Doları ciro edileceği bizzat Çevre ve Şehircilik Bakanı tarafından her yerde beyan edilmiştir. Kentsel yenileme ve dönüşüm yalnız bina inşaatı değildir. O yeniden yapılandırmadır, canlandırmadır, iyileştirmedir, sağlıklaştırmadır ve korumadır. Herkes için güvenliktir. Kentsel yenilemenin bize geniş yollar, park, yeşil alan, temiz hava ve su olarak dönmesi gerekir. Onun içerisinde insan olmalıdır. Ülkede inşaat sektörünü ayakta tutma adına vatandaşın mülkiyet ve hak mağduru olmasına, durup dururken TOKİ yüksek faiz borçlusu olmasına, oluşacak haksız rant paylaşımına alet edilmesine asla sessiz kalmayacağız. Kentsel dönüşümden mağdur olacak her vatandaşın yanında olacağız.

CHP iktidarında izlenecek kentsel dönüşüm ve yenileme politikasında olmazsa olmaz özellikler;

- Demokratik ve katılımcı
- Eşitlikçi olan, ayrımcı olmayan
- Finansmanı sağlanmış
- İstihdam yaratıcı
- Tarihi çevreyi ve değerleri koruyan
- Doğal çevreyi koruyan ve çevre kirliliğini en aza indiren, sağlıklı, sürdürülebilir
- Doğal ve endüstriyel afetlere karşı güvenli
- Sosyal tehditlere karşı güvenli
- Satın alınabilir konutların bulunduğu
- Bölgede yaşayan yoksulları gözeten
- Dezavantajlı grupları gözeten
- Eğitim ve sağlık gibi hizmetleri güçlü
- Yeterli açık alanı sağlanmış
- Yaşayanların pazar ve alışveriş erişimi sağlanmış

- Nüfus ve yapılaşma yoğunluğu denetimli
- Kimlikli olan ve bu kimliği korunan
- Bölgede yaşayanlar arasında sosyal ilişkileri güçlendiren
- Kentin sosyal ve kültürel yapısı ile ilişkilendirilen ve planlama bütünlüğünü gözeten ve koruyan bir kentsel dönüşüm olarak sayılabilir.

VII. DİĞER POLİTİKA ALANLARI

1. HUKUK VE ADALET

Anayasamızın değiştirilmesi teklif dahi edilemeyen 2. maddesine göre; Türkiye Cumhuriyeti başlangıçtaki **"kuvvetler ayrılığı"** ve diğer temel ilkelere dayanan **"Laik – demokratik – sosyal bir hukuk devletidir."** Bağımsız yargı hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

Bu nedenle, **"Yargı yetkisinin Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı"** anayasamızın 9. maddesinde açıkça ifade edilmiştir.

Ancak, bağımsız yargının olmazsa olmaz koşulu da, yargı organlarına ilişkin önemli görev ve yetkileri olan yargı kurullarının, yani, Hakim ve Savcılar Yüksek Kurulunun tam anlamıyla bağımsız olmasıdır.

Bu anlamda; HSYK'nın mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatları esaslarına göre kurulup, görev yapması yasama, yürütme organlarından bağımsız olarak yetkilerini kullanarak görevlerini yerine getirmesi, kurulda görev alan hâkimlerin her türlü etki, baskı kuşku ve yönlendirmeden uzak olarak, yalnızca anayasaya, yasaya ve vicdani kanaatlerine göre karar verebilmeleri ile olanaklıdır. Aksi takdirde; bağımsız bir HSYK'dan, bağımsız yargıdan ve genel olarak hukuk devletinden söz edebilmek mümkün değildir.

Ancak, bugün **"Kuvvetler Ayrılığı İlkesi"** tamamen ortadan kalkmış, Adalet Bakanlığı Müsteşarı ve Adalet Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürünün iki doğal üyesi yapıldığı, Adalet Bakanının başkanı olduğu HSYK'nın; hâkimler üzerindeki "Hâkim

güvencesini ortadan kaldıran" uygulamaları bağımsız yargıyı ağır bir şekilde siyasallaştırarak **"İktidar yargısına"** dönüştürmüştür.

Bugün; kuvvetler ayrılığı ilkesine rağmen, siyasal iktidarın, yürütmenin bir parçası olan "Adalet Bakanlığının listesi"nin, "blok olarak**"** yer aldığı, bir Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu söz konusudur.

Nitekim, "Avrupa Yargıçlar Birliği"nin deklarasyonunda, "Yargıç ve savcıların rotasyonunun kötüye kullanılarak yargıç ve savcılar üzerinde bir baskı aracına dönüştürülmesi, HSYK'nın yeniden yapılandırılma sürecinde kurula Türk Yargısını temsil eden kişilerin değil, Hükümetin görüşünü ifade eden kişilerin dâhil edilmesinin sağlanması, savcıların yürüttüğü gizli soruşturmaların Hükümet üyeleriyle paylaşılması, Adalet Bakanının gerekli gördüğünde savcılardan bilgi istemesi, HSYK üyelerinin süregelen soruşturmalara ve süreçlere müdahil olmaya çalışmasının" kabul edilemeyeceği vurgulanmıştır. Deklarasyonda; Sayın Başbakanın "Biz yargıya neyin gerekli olduğunu söyledik, yargıda gereğini yapacaktır" söylemine atıf yapılarak Türk yargısının geldiği nokta ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

Bağımsızlığını yitiren yargı, maalesef hukuk devletiyle bağdaşmayan uygulamalar gerçekleştirmekte, ülkemizde ağır hukuk ihlalleri yapılarak yurttaşların en temel hak ve özgürlükleri bizzat devlet eliyle, yargı eliyle ortadan kaldırılmaktadır.

Adalet Bakanlığı yetkililerince de açıkça ifade edildiği üzere; **31 Ağustos 2012 tarihi itibariyle ülkemiz, insan hakları ihlalleri açısından AİHM'e 16.650 başvuru ile 47 ülke arasında Rusya'dan sonra ikinci sıradadır. Verilen ihlal kararları açısından ise; 47 ülke arasında birinci sıradadır.** Ülkemiz geride bıraktığımız yıl itibariyle hakkında en çok ihlal kararı verilen ülkeler arasında açık ara öndedir. Ayrıca, Rusya'ya karşı yapılan başvuruların büyük oranda reddedilmesi ülkemizi gerçekte insan hakları ihlalleri konusunda hakkında en çok başvuru yapılan ülke konumuna taşımaktadır.

Ülkemizdeki, özellikle, **Özel Yetkili Mahkemelerdeki** uzun süreli tutuklama kararları münferit olmaktan çıkmış, basmakalıp gerekçelerle verilen sistematik bir hale dönüşmüştür. Sistematik hale dönüşen, makul süreyi aşan tutuklama kararları nedeniyle başta milletvekillerimiz Mustafa Balbay ve Mehmet Haberal olmak üzere, 8 milletvekili, öğrenci, gazeteci, asker – sivil binlerce yurttaşımız cezaevlerinde çürütülmektedir.

AİHM 2009 yılından bu yana uzun süreli ve haksız tutukluluklar nedeniyle ülkemiz hakkında 440'ı aşan karar vermiş ve ülkemizi mahkûm etmiştir. **AİHM kararlarında uzun ve haksız tutuklulukların peşin cezaya dönüştüğü ve bu durumun ağır insan hakkı ihlali oluşturduğu** açıkça vurgulanmıştır.

AİHM mahkûmiyet kararlarına baktığımızda hep aynı gerekçeler karşımıza çıkmaktadır.

- **Bir,** tutukluluklar şekli ve matbu gerekçelerle verilmektedir.
- **İki,** yargılamada makul süre aşılmaktadır.
- **Üç,** uzun süren tutukluluklar ceza yerine geçmektedir.
- **Dört,** uzun süren tutuklamalar ağır bir insan hakkı ihlalidir.

AHİM'in bu saptamalarının yanı sıra; Özel Yetkili yargılamalarda yaşanan **"Bilirkişi ve gizli tanık"** skandalları ise, bugün Türk yargısının içine düştüğü durumun boyutunu açıkça gözler önüne sermektedir.

III. Yargı Reform Paketi olarak nitelendirilen haksız, uzun süreli ve gerekçesiz tutuklamalara çözüm getireceği konusunda kamuoyunda algı yaratılan Adalet Bakanlığı tasarısı ise maalesef sorunu çözmemiş, Özel yetkili Mahkemelerin ellerindeki davalar kesin hükümle neticeleninceye kadar varlığı korunmuş, hukukla bağdaşması olanaksız bir uygulamaya yol açılmıştır. Yine, bu tasarıyla terörle mücadele yasasının 10. Maddesine atıf yapılarak Özel Görevli Bölge Mahkemeleri oluşturularak olağandışı yargılama biçimi katmerleşmiştir. Kaldı ki bu mahkemelerde tutuklama ve gözaltı sürelerinin iki katı olarak uygulanacağı hükmü bu tasarının başka hedeflerle hazırlandığını ve yaşama geçirildiğini açıkça göstermiştir. Siyasal iktidar tarafından, kamuoyu açıkça aldatılmıştır.

Yine, Türk yargısında adeta "Gizli tanık skandalları" yaşanmaktadır. Onlarca asker ve sivilin infaz emrini veren teröristlerin, tecavüz, fuhuşa teşvik gibi yüz kızartıcı, cinayet gibi ağır suçlardan hüküm giyenlerin beyanlarıyla, "tahrif edilmiş dijital verilerle" hazırlanmış iddianameler, verilen kararlar ve sürdürülen tutukluluklar, temel hak ve özgürlüklerin bizzat yargı eliyle katledildiğinin ve yargıdaki rezaletin açık örneklerini oluşturmaktadır. Keza "Bilirkişilik uygulamaları" yargıya olan güveni tamamen ortadan kaldırmaktadır.

Yargının geldiği nokta, daha düne kadar AKP'yi reformist parti olarak gören uluslararası kuruluşlar tarafından da gözlemlenmektedir.

AB Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporunda; "Ergenekon, Balyoz, Odatv, KCK" gibi davalara atıf yapılarak bu davalarda "Savunma Hakkı, yargılama öncesi tutukluluk sürelerinin uzunluğu ile iddianameler bakımından endişelerin devam ettiği, söz konusu yargılamaların hukuka uygunluğunun kamuoyu tarafından kayda değer ölçüde sorgulandığı" İfadeleri açıkça yer almış, "Bu davaların Türk siyasetinde kutuplaşmaya yol açtığı vurgulanmış", "yargının yalnızca polis tarafından toplanan ve gizli tanıklar tarafından sağlanan kanıtları kabul etmesi" ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

İçinden geçtiğimiz süreçteki, öğrencilere, işçilere, eğitim emekçilerine ve hak arayan tüm yurttaşlarımıza gazlı, tekmeli şiddet kullanımı, kişi güvenliğini ortadan kaldıran, özel yaşama açıkça müdahale teşkil eden telefon dinlemeleri, basına uygulanan sansür, "Parti yargısına" ve "Parti devletine" doğru gidişi de aşarak, adeta, **faşizan devlette görülebilecek uygulamalara dönüşmüştür**.

Keza, **The Economist** dergisinin her yıl yayınladığı "**demokrasi endeksine"** göre; **88. Sırada** olan Türkiye **"Melez (hibrid)"** sınıfında Filipinler, Endenozya, Tayvan gibi ülkelerin gerisindedir.

Freedom House'un 2012 Dünyada Özgürlükler Raporu'na göre Türkiye; **"Kısmen – özgür"** ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'de demokrasi ve özgürlükler için tehlike işaretleri ortaya çıkmıştır. Bu kategoride yer alan ülkelerde siyasi haklara ve özgürlüklere fazla saygı gösterilmemekte, genellikle bu ülkelerde tek parti diğer siyasi aktörleri bastırarak siyaseti domine etmektedir. Tanzanya, Zambiya Filipinler gibi ülkeler, ülkemizle aynı kategoride yer alan ülkelerdir.

Yine ilgili rapora göre; Türkiye'de bireysel özgürlükler ve siyasi haklar konusunda 2005 yılından bu yana bir değişim gözlenmemiştir.

Associated Press'in 2011'de yayınladığı araştırmaya göre; Türkiye terörle mücadele yasalarını kullanarak, terör suçlamasıyla mahkûmiyet kararında başı çeken ülkedir. AP'nin araştırması 66 ülkeyi kapsamaktadır ve **66 ülkedeki 35 bin 117 mahkûmiyetin 12 bin 897'si Türkiye'dedir.**

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün araştırmalarına göre ülkemiz 2011 – 2012 Basın Özgürlüğü Endeksi baz alındığında en kötü durumda olan ülkeler içerisinde yer almaktadır. **Türkiye, bir önceki rapora göre 10 sıra gerileyerek 179 ülke arasında 148. sırada yer alarak Fas, Uganda, Gambia gibi ülkelerin gerisine düşmüştür.** AB'ye üye olmak isteyen ülkeler içerisinde basın özgürlüğü açısından en kötü olan ülke Türkiye'dir. **Rapora göre, ülkemizde gazeteciler hapse atılmakta, basın sürekli sansüre uğramaktadır.**

Yolsuzlukla mücadele politikasında, Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu'nun (GRECO)nun tavsiyelerine uygun yeterince gelişmeler sağlanamadığı gibi, Almanya'da **"Asrın Yolsuzluğu"** olarak nitelendirilen **"Deniz Feneri Davası"**nın niteliğini hafifletme çabaları, savcıların görevden alınması ve haklarında dava açılması, Hükümetin – Adalet Bakanlığının yolsuzluklara karşı durma niyetinin olmadığını, tam tersine büyük yolsuzluklarda siyaset bağlantıları bulunduğunu göstermiştir.

Buna karşın, "muhalefet belediyeleri" üzerinde ise, baskı oluşturularak, siyasal hedeflerle, hukuk devletiyle örtüşmeyen yargı uygulamalarına açıkça tanıklık edilmiştir.

Bütçe uygulamaları açısından, 2012 yılı ve önceki yılların bütçesinde yargıya ayrılan pay ile Hâkim ve savcı sayısı son derece yetersizdir. Kişi ve dosya başına düşen hâkim ve savcı sayısı Avrupa ortalamalarının oldukça altındadır.

Adli yardım hizmetleri gereğince yapılamamaktadır. Çünkü adli yardım için tahsis edilen mali kaynaklar yeterli değildir.

Mahkemelerde hızlı, kapsamlı, bağımsız ve etkili soruşturmaların yapılmaması yargılamaların uzamasına yol açmaktadır. Yargılamalarda makul süre çoğu davalarda aşılmaktadır. Adli kolluğun oluşturulmaması, soruşturma sürecini uzattığı gibi, emniyetçe alınan ifade ve yapılan işlemler itibariyle yargıya olan güveni azaltmaktadır.

Bağımsızlıklarını güvence altına almak, menfaatlerini ve hukukun üstünlüğünü korumak amacıyla AB standartlarına uygun olarak meslek örgütleri kurma ve bunları katılma özgürlüğünden yararlanarak kurulan "YARGI – SEN"in (Hâkim ve Savcılar Sendikası) mevzuata aykırı olduğu gerekçesiyle, Ankara Valiliği tarafından açılan bir dava sonucunda kapatılması, ülkemizde yargıç ve savcıların bile temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırıldığını göstermesi açısından olumsuz bir örnektir.

2007 yılı itibariyle faaliyete geçmesi gereken Bölge İstinaf Mahkemelerinin 2012 yılında da faaliyete geçememesi AKP iktidarının yargıya ilişkin planlamalarının tutarlı ve gerçekçi olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak bugün; yargı siyasallaşmıştır. Basın sansür edilmiştir. İfade özgürlüğü tamamen ortadan kaldırılmıştır. Uzun süren tutukluluklar kabul edilemez, mütemadiyen kanayan ağır bir yaraya dönüşmüştür.

"Kanuni hâkim" güvencesinin ve kanun önünde eşitlik ilkesinin ortadan kaldırıldığı, "Masumiyet karinesinin ve şüphenin sanık lehine yorumlanması ilkelerinin yerlerde süründüğü", "Devlet içerisinde devlet oldukları" açıkça ifade edilen Özel Yetkili Mahkemelerde "Sanıkların ve Avukatların tanıklara soru sormasının engellendiği", avukatların ve sanıkların duruşma salonu dışına çıkartılarak "savunma hakkının kısıtlandığı", insanların keyfi kararlarla "özgürlüklerinden mahrum edildiği" bir ülke yönetimi ve ülke yargısı, bu olumsuzlukları ortadan kaldırmadığı sürece, ulusal ve uluslararası alanda saygınlık kazanamaz. Bu uygulamaların yaşandığı bir ülkede de "Adalet Bakanlığının varlığından ve görevini yaptığından söz edilemez…"

Tüm bunlara karşın, Cumhuriyet Halk Partisi olarak, her koşulda, hukuk devletine ve demokrasiye olan bağlılığımızı, sonuna kadar mücadele etme ve sahip çıkma kararlılığımızı bir kez daha vurguluyoruz…

Cezaevlerinin Durumu

AB 2012 İlerleme Raporunda da ifade edildiği gibi;

"Gözaltı merkezleri" ile cezaevlerinin yanı sıra resmi gözaltı ve tutuklamalar sırasında aşırı güç kullanımı endişe kaynağı olmaya devam etmektedir.

Cezaevlerinde birçok ölümcül hasta mahkûma gerekli tıbbi müdahaleler yapılamamaktadır.

Tutuklu ve hükümlü sayısı ve oranlarının "Cumhuriyet Tarihi rekorları" kırması nedeniyle cezaevleri aşırı kalabalıktır. Çoğu mahkûmlar, ya beton zeminlerde yatmakta ya da yatak nöbeti tutmaktadır. Cezaevlerindeki tutuklu oranlarının yüzde 40'ı aşması uluslararası hukuk açısından kabul edilebilir bir durum değildir. Çocuk cezaevleri sayısı ve kalitesi

açısından yetersizdir. Adana Pozantı Çocuk Cezaevindeki muameleler, yüz kızartıcı durumlar, cezaevlerinin şartlarının BM standartlarına uygun olmadığını göstermektedir.

Adalet Bakanlığına ayrılan bütçenin etkin kullanılma göstergesi, mahpusların cezaevlerindeki özellikle yaşamsal problemlerinin çözümüne ilişkin getireceği düzenlemelerdir. Bu bütçenin gerçek anlamda çözüm üretmede kullanılmayacağını düşünüyoruz. Özellikle hasta mahpusların durumlarında herhangi bir iyileşme sağlayacak bir düzenlemeye hizmet etmeyecektir.

Hapishaneler elverişsiz yaşam koşulları itibariyle sağlık sorunlarının oluştuğu mekânlardır. Tecride uygun mimari yapı ve tecrit temelli hapishane politikası, mahpusların ruhsal ve bedensel sağlığı açısından pek çok olumsuzluğu da birlikte getirmektedir. Bu mekânlarda hasta mahkûm olmak, hele hele kronik hastalığı olmak o mahkum için yaşamı çekilmez hale getirmektedir. Şuan Türkiye cezaevlerinde hasta mahkûmların durumu şöyledir;

Hapishanelerde cezai ehliyeti olmayan mahpuslar olduğu gibi bazı hastalar ise yatalak durumdadır. Yeme, içme, nefes alma ve dışkılama dışında hiçbir yaşamsal aktivitesi olmayan bu insanlar tahliye edilmemektedir.

Adli Tıp Kurumu çok yavaş çalışmaktadır. İnsanların raporları aylarca verilmemektedir. Başta kanser olmak üzere çok ciddi hastalığı olan mahpusların bile raporları geciktirilmektedir.

Hasta Mahpuslar, Aile Hekimliği sisteminin gelmesinden dolayı kurum doktorunun bulunmadığı ve haftada iki kez yarım gün aile hekimlerinin cezaevine gelmesinden dolayı yetersiz sağlık hizmeti almaktadır. Hastaneye sevklerde sıkıntı yaşadıklarını doktor olmadığı için hastane sevklerine cezaevi yönetimi karar vermektedir. Kalp krizi geçiren bir mahpus iki saat sonra hastaneye götürülebilmektedir. Mahpuslara yanlış ilaç verilmekte, eş değer ilaçlar için mahpuslardan para talep edilmektedir.

Beslenme konusunda bazı sorunların varlığıyla birlikte tek tip diyet yemek uygulaması hasta mahpuslar açısından en ciddi sorunlardan biridir. Yemek çeşitleri yetersiz ve tek tip diyet yemek çıkartılmaktadır. Şeker hastası olan biriyle karaciğerinde sorun bulunan bir insanın aynı diyet yemeğini yemesi sağlık açısından oldukça tehlikelidir. Şeker hastasının şeker tüketmemesi, karaciğer hastası olan birinin de şeker tüketmesi gerekirken aynı diyet

yemeğin verilmesi kabul edilmez. Bu uygulama gösteriyor ki; sağlık sorunlarının ortadan kalkması için hapishane idaresi herhangi bir hassasiyete sahip değildir.

Hastalıklara sahip mahpusların, yaşadıkları bu hayati problemler, hastalıklarını derinleştirerek tedavi sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir. Hatta ölümlerine yol açmaktadır.

2. DIŞ POLİTİKA

AKP iktidarının Türk dış politikasında yaptığı temel yanlışlıklara ve ortaya çıkardığı tahribata ilişkin görüşlerimiz aşağıda özetlenmektedir.

1) Dışişleri Bakanlığı:

Dışişleri Bakanlığı, Mayıs 2009 tarihinde Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun göreve gelmesinden bu yana dış politika oluşturulma ve karar alma süreçlerinde ikinci plana atılmış, Bakanlığın danışma fonksiyonu gözardı edilerek yalnızca Bakanın icraatlerini hayata geçiren bir kurum konumuna indirgenmiştir. Sayın Davutoğlu, Dışişleri Bakanlığı'nın iki asırlık geleneklerine ve Cumhuriyet dönemi dış politikamızın siyasi etkilere değil hâlihazırdaki koşullara göre şekillenmiş politikalarının tam aksine kararlar almakta, ve göründüğü kadarıyla Bakanlık görevlilerinin uyarılarını dikkate almamaktadır.

Dışişleri Bakanlığı kadrolarının seçiminde önceki dönemlerde gösterilen hassasiyetin terk edildiğine, bakanlık sınavlarında yandaş zihniyet sahiplerine ayrıcalık yapıldığına, yabancı dil bilgisi bile yetersiz adayların bakanlığa alınarak bu kişilere İngilizce eğitimi verildiği yönünde iddialar kamuoyunda konuşulmaktadır. Bakanlığın işleyişine ilişkin 2010 tarihinde yapılan reformda, tayin ve terfi süreçlerinde bakanın etkinliği arttırılmıştır. Ayrıca, daha önceki dönemlerde "istisnai memuriyet" olarak kabul edilen dışarıdan büyükelçi atamaları, Sayın Davutoğlu döneminde artmış, istisnai olan uygulama, neredeyse rutin memuriyet gibi algılanmaya başlamıştır. Üstelik dışarıdan atanan kişilerin çoğunun göreve liyakati konusunda da kamuoyunda ciddi tartışmalar yapılmıştır.

Türkiye'nin dış politikada 2012 yılında büyüyen sorunlarının altındaki temel nedenlerden birisi – ve belki de ileride daha büyük sorunlara yol açabilecek bir durum – yukarıda bahsedilen nedenlerle Bakanlığın etkinliği ve çalışma düzeninde meydana gelen değişikliklerle Bakanlığın etkisinin azaltılması olarak gösterilebilir.

2) Dış Politika Söylemi:

2011 yılında, özellikle Arap Uyanışı sürecini takip eden dönemde Ortadoğu'da yaşanan gelişmelere paralel olarak Sayın Davutoğlu'nun uygulamaya koymaya çalıştığı politikada yaşanan başarısızlıklar, 2012 yılında had safhaya ulaşmıştır.

Türkiye'nin bölgede eski etkinliğini kaybetmesinin temelinde gösterilebilecek unsurlardan birisi de, gerek Sayın Başbakan Erdoğan'ın, gerek Sayın Davutoğlu'nun söylemlerinde sıklıkla yer alan ve Ortadoğu'daki Arap ülkelerinde olumsuz yankı uyandırmakta olan Yeni Osmanlıcılık söylemidir. Geleneksel olarak Ortadoğu'da arabulucu rolüne uygun ve etkin bir devlet olan, fakat Arapların kendi arasındaki ihtilaflara karışmayan bir dış politika çizgisine sahip Türkiye, bugün Ortadoğu'nun bütün ihtilaflarında taraf olmuş ve eski etkinliğini yitirmiştir. Türkiye'nin daha önceki dönemlerde, bölge ülkelerinin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı içeren, ikili ilişkilerde tarafları eşit olarak gören üslup terk edilmiş, bölge ülkelerini rencide edebilecek ifadeler sıklıkla kullanılmıştır. Sayın Dışişleri Bakanı, sürekli olarak Osmanlı İmparatorluğu vurgusu yapmak ve 26 Nisan 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda "Ortadoğu'nun sahibi, öncüsü, hizmetkârı olmaya devam edeceğiz" cümlesini dahi telaffuz etmek suretiyle Arap devletlerine küçümseme şeklinde algılanabilecek tepeden bakan bir üslubu kullanarak ülkemizin bölgeye yönelik yaklaşımı hususunda bölgede genel bir tereddüdün uyanmasına yol açmıştır. Arap basınında Sayın Davutoğlu'nun yaptığı Osmanlı vurgusu hakkında birçok olumsuz tepki yayımlanmış, ayrıca bu üslubun kullanıldığı dönem boyunca Türkiye'nin bölgedeki etkinliği ve saygınlığında ciddi gerilemeler gözlemlenmiştir.

3) Avrupa Birliği Üyelik Müzakereleri:

Önceleri, Türkiye'nin dış politikasında en öncelikli yere sahip olan Avrupa Birliği, artık Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinde ve dış politikasındaki önceliğini AKP Hükümeti ile

kaybetmiştir. 2002 – 2006 yılları arasında AB sürecini hızlandırmakla övünen Hükümet, Kıbrıs Sorununun çözümüne ilişkin yeni bir adım atmamasından dolayı AB sürecini de çıkmaza sokmuştur. 2012 yılında AB üyelik müzakerelerinde kayda değer ilerlemeler kaydedilememiştir. Dondurulan müzakere başlıkları durumlarını korumaktadırlar. Hükümet temsilcileri, kamuoyunda yaptıkları açıklamalarda AB sürecinden ayrılmak istediklerini ima eden ifadeler kullanmakta, bu şekilde hem Türkiye'nin AB üyelik sürecine zarar vermekte, hem Türkiye'nin AB nezdindeki güvenilirliğine zarar verecek bir tutum içinde olmaktadırlar. Son olarak Başbakan, Türkiye'nin AB üyeliği için 2023 tarihini telaffuz etmiştir. Bu tarih, önceki dönemde özellikle Fransa'da ya Türkiye'nin AB üyeliğini istemeyenlerce işi yokuşa sürmek; ya da aslında Türkiye'nin üyeliğinin yararına inanmakla birlikte, Türkiye'nin bu tarihten önce demokrasi, insan hakları, kadının konumu, yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı gibi konularda AB'nin düzeyine gelmesine ihtimal vermeyenler tarafından güvensizlik işareti olarak kullanılan bir hedef tarih olagelmiştir. Başbakanın bu tarihi benimsemesi kötü ihtimalle yukarıdaki birinci, daha az kötü ihtimalle yukarıdaki ikinci gruba katıldığını göstermektedir.

AB müzakere sürecinin ilerlememesinin temel sebebi olan Kıbrıs konusunda AKP Hükümetinin kayda değer bir çabasına rastlanamamıştır. 2004 yılında Türkiye'nin 30 yıllık politikasına karşı çıkarak kalıcı bir çözüm alternatifi getirdiğini, fakat çabalarının Rum tarafının Annan Referandumu sürecindeki tavrı yüzünden sonuçlanmadığını iddia eden AKP Hükümeti, bugün Türkiye'nin eski politikasına dönmüş, fakat bu politikayı KKTC halkının taleplerine kulak tıkamak suretiyle uygulamaya çalışmıştır.

4) Ortadoğu'daki Son Durum ve Türk Dış Politikası:

Türk dış politikasında yaşanan başarısızlığın en açık şekilde tecelli ettiği bölge Ortadoğu'dur ve Türkiye'nin Ortadoğu'daki etkinliği 2012 yılında ciddi anlamda zarar görmüştür. Bu başarısızlığın temelinde Hükümetin yanlış hesaplamaları kadar, Türkiye'nin laik dış politika ilkelerinin terk edilmesi ve Hükümetin Ortadoğu'da mezhepçi bir tutum sergilemesinin de önemli bir payı vardır.

a) Suriye:

Geçtiğimiz yılın sonlarında Suriyeli muhalif güçlere silah, eğitim ve lojistik destek verdiği iddialarını reddeden Hükümet, 2012 yılının sonlarına doğru bu iddiaların yabancı

basında sıklıklı yer alması ve görüntülerle de desteklenmesi sonucu inkârdan vazgeçmiş, Suriye İç Savaşı'nda taraf olmasına meşruiyet zeminleri aramaya başlamıştır. Esad rejiminin kısa zamanda çökeceği hesabı üzerinden hareketlerini planladığı anlaşılan Hükümet, bu beklentisinin gerçekleşmemesinden dolayı zor duruma düşmüş; muhaliflere verdiği destek Suriye içerisindeki şiddeti körüklemiş, iç savaşı hızlandırmış, can ve mal kayıplarının artmasına yol açmış, fakat barışın tesisi için en ufak bir fayda getirmemiştir. Özgür Suriye Ordusu'nun komutanlarının Hatay'da karargâh kurmalarına göz yuman Hükümet, Türkiye sınırları içerisinde konuşlanan ve Suriye topraklarından sınırlarımıza giren Suriye milislerinin varlığı ile ilgili iddiaları da başlangıçta reddetmiş; bu konuda eleştiri getirenleri "Suriyeli sığınmacılara yapılan insani yardıma" karşı olmakla itham etmiş, ancak bu durum daha sonra bizzat milislerin üniformalı Özgür Suriye Ordusu mensuplarının yerli ve yabancı basına Türkiye'de verdikleri TV mülakatlarıyla doğrulanmıştır.

22 Haziran 2012 tarihinde Suriye Hükümetinin bir Türk uçağını düşürmesine karşılık veremeyen AKP Hükümeti, bu konuda da Türkiye'nin aciz bir duruma düşmesine yol açmıştır. Suriye sınırından Şanlıurfa'nın Akçakale ilçesine bir top mermisinin düşmesi ve 5 vatandaşımızın hayatını kaybetmesi üzerine Suriye'ye yönelik bir askeri harekât için CHP'nin muhalefetine rağmen TBMM'den tezkere çıkartılmıştır. Tezkerenin onaylandığı gün Hükümete mensup bazı milletvekilleri tarafından "bu tezkerenin bir blöf olduğu" açıklanmış, bu durum tezkerenin içeride gerekliliği ve dışa karşı etkinliğini kuşku konusu yapmıştır. İç savaşta muhaliflerin bir türlü üstünlüğü elde edememeleri üzerine uluslararası arenada yeni çözüm önerileri ortaya atan Hükümetin bu önerileri uluslararası camiada ciddiye alınmamıştır. Bu öneriler arasında yönetimin Beşşar Esad'dan alınarak, Baas Partisine mensup çok eski kuşaktan katı bir lider olan, üstelik Suriye Hükümeti ile PKK arasındaki işbirliğini de zamanında çok desteklemiş olan Faruk El Şara'ya verilmesi şeklinde tutarsız örneklere rastlanmış, ancak bunların da ciddiye alındığı yönünde bir işaret görülmemiştir.

b) Kuzey Afrika:

Arap Uyanışı sürecinde barışın sağlandığı Tunus, Libya ve Mısır'la kurulan ilişkilerde Türkiye'nin eskiye kıyasla daha aktif bir rol aldığına yönelik güçlü emareler görülmemiştir. Kuzey Afrika'da Türkiye'nin rolünün ABD ya da diğer batılı güçlerden daha ön planda olduğuna dair ciddi bir kanıt, ya da Türkiye'nin bu bölgenin lideri olduğuna yönelik bir açıklama görülmemiştir. Aksine, Mısır'ın yeni Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin uluslararası alanda oynamaya başladığı aktif rol, AKP Hükümetinin yönlendirdiği Türkiye'yi gölgede bırakmaya başlamıştır.

c) Irak:

Hükümetin 2012 yılındaki dış politikası Irak'ta da başarısız olmuştur. AKP Hükümetinin Bağdat'taki merkezi hükümet ile kurduğu ilişkilerde mezhepçi ve taraflı bir tutum sergilemesinden dolayı merkezi Irak yönetimini karşısına almıştır. Hükümet ikinci kez cumhurbaşkanlığı seçimlerine giren Talabani'ye karşı seçilme ihtimali olmayan Allavi'yi destekleyerek Talabani ile arasını bozmuştur. Irak'taki seçimlerde gösterdiği taraflı politikalarla başlayan tutumu sonucu iktidarda bulunan Nuri El Maliki'yi kendisinden uzaklaştıran Hükümet, geçtiğimiz yıl, Müslüman Kardeşler örgütünün Irak'taki uzantısı olan Irak İslami Partisi lideri Tarık El Haşimi'nin, kendi ülkesinde hakında yürütülen cezai takibattan kaçarak Türkiye'ye yönelttiği siyasi sığınma talebini kabul etmiştir. Daha sonra idama mahkûm edilen Haşimi'nin talebinin kabulü insani ölçütlerde anlaşılabilir olmakla beraber Hükümet, Haşimi'yi bir siyasi aktör olarak kabul ettiğini gösterir bir tutum sergilemiş ve bu yönden de Bağdat hükümetini rahatsız etmiştir. Irak'ın Türkiye'ye yönelik tutumu, ekonomik alanda yaptırımlar uygulamaya doğru süratle gitmektedir. Nitekim Kasım ayı içerisinde Irak'ta faaliyet gösteren Türk petrol şirketlerinin imtiyazları merkezi hükümetçe feshedilmiştir. Bugün Hükümetin Irak'ta ilişkiler sürdürebildiği tek aktör, Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi lideri Mesud Barzani'dir. Bir başka deyişle, AKP Hükümeti Irak ile olan ilişkilerimizi Barzani'ye mahkûm etmiştir.

d**) Filistin – İsrail Çatışması:**

2009 yılından itibaren bozulan Türkiye – İsrail İlişkileri, Türkiye'nin Filistin ve İsrail arasındaki barış görüşmelerine katkı koymasını engellemektedir. 2012 yılında da İsrail ile ilişkilerde ilerleme kaydedilememiştir. Filistin konusunda da AKP Hükümeti ile El Fetih arasındaki soğukluk sürmektedir. AKP Hükümetinin Filistin'le ilişkileri hâlâ HAMAS ile sınırlı gözükmektedir.

Mavi Marmara olayının ardından konuyu uluslararası yargıya taşıyan ve bu süreci iyi yönetemeyerek, Mavi Marmara olayıyla ilgili olarak kurulmasına ön ayak olduğu BM Komisyonunun Gazze'ye uygulanan İsrail ablukasını uluslararası alanda meşru ilan etmesine

yol açan Hükümet, İsrail'in Gazze'ye yaptığı saldırılar karşısında her planda etkisiz kalmakta, konuyu yalnızca iç politikada popülist bir söylem olarak gündemde tutmaktadır. Türkiye'nin uygulamakta olduğu politikada uğradığı akametin en son örneği, 21 Kasım 2012 tarihinde yaşanmıştır. Sayın Davutoğlu'nun Gazze'de bir hastanede ağlarken çekilmiş olan bir fotoğrafının sosyal medyada yoğun ilgi odağı olduğu saatlerde Gazze'de ateşkese yönelik görüşmelerde Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'nin arabuluculuğu üstlendiği yönündeki haberler de ulusal medya organlarında yer almıştır.

e) İran:

Türkiye – İran İlişkileri, AKP Hükümetinin önceki dönemlerinde nispeten daha olumlu bir çizgideyken, Türkiye'nin Suriye Krizindeki tutumunu izleyen dönemde, 2012 yılında ciddi şekilde gerilemiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde görev aldığı dönemde İran'a yönelik yaptırımlara karşı kendini siper eden AKP Hükümeti, bu davranışının karşılığını Ahmedinecad yönetiminden alamamıştır. Suriye konusundaki tavrı net olan İran, Türkiye'nin Suriye Krizinde üstlendiği rolden duyduğu rahatsızlığa dayalı olarak Türkiye'ye karşı soğuk bir tavır içerisine girmiş, Kürecik radarını kendine yönelmiş tehdit addettiğini açıklayarak Türkiye'ye düzenli şekilde tehditlerde bulunmaya başlamıştır. Mart ayının sonlarında yaşanan bir üzücü durum, ilişkilerin boyutunu göstermesi açısından çarpıcıdır. Güney Kore dönüşünde Tahran'da Ahmedinecad ile görüşmek için talepte bulunan Sayın Başbakan Erdoğan, İran Cumhurbaşkanından red cevabı almıştır. Türkiye heyetine Ahmedinecad'ın hasta olduğu beyan edilmiş; fakat aynı gün Cumhurbaşkanı, Türkmenistan'dan gelen bir heyeti kabul ederek objektiflere poz vermiştir. Görüşme ısrarı üzerine Tahran'da bekletilen Sayın Erdoğan, görünüşü kurtarmak için 900 kilometre uzaklıktaki Meşhed'e uçakla giderek Şiilerin dini lideri Ayetullah Ali Hamaney'in ayağına götürülmüş, Cumhurbaşkanı Ahmedinecad ile ancak ertesi günü kısa bir görüşme yapabilmiştir. Bu görüşme sonrasında İran'daki Başbakanlık makamı ile T.C. Başbakanlığının yaptığı açıklamalar arasında da farklılıklara rastlanmıştır.

5) Türk – Amerikan İlişkileri:

Türk–Amerikan İlişkileri, Sayın Davutoğlu döneminde CHP'nin kendi temel ilkelerinde öngördüğü eşitlik konumundan adamakıllı uzaklaşmış gözükmektedir. Suriye Krizinde Türkiye'nin uyguladığı politika, yerli ve yabancı medya organlarında Türkiye'nin

bölgede ABD çıkarlarını yürüten bir ülke olduğu konusunda iddialara ve ağır eleştirilere yol açmıştır. Ortadoğu'da etkinliğini tamamen yitiren AKP Hükümeti, Arap Uyanışı sürecinin başlangıcından itibaren kendi çıkarları ile ABD çıkarlarının nerede örtüştüğü ve nerede ayrıştığı konusunda kamuoyuna sağlıklı bir bilgilendirme yapmamıştır. Sayın Davutoğlu'nun iddia ettiğinin aksine, Türk dış politikası; ABD çıkarlarının dışında bağımsız bir tavır ya da eylem ortaya koyamamıştır.

6) Rusya, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya:

Dünyanın çeşitli bölgelerinde, özellikle Afrika'da veya Asya'da Müslüman nüfusa sahip ya da Müslüman azınlıkların yaşadığı ülkelere yönelik aktif politikalar izlediğini her ortamda iddia eden Sayın Davutoğlu'nun dış politikasında Türkiye için öncelikli bölgeler olan Balkanlar'da Kafkasya'da ve Orta Asya ile ilgili çarpıcı gelişmeler yaşanmadığı gözlemlenmiş, bu durum 2012 yılında da devam etmiştir.

Balkanlarda, tarihi ve kültürel bağlarımızın kuvvetli olduğu bölge ve ülkelerle bir olumsuzluk yaşanmamış, öte yandan 2012 yılına ait özel bir başarı da kaydedilmemiştir. Türkiye'nin güçlü komşuluk ilişkilerine sahip olduğu Balkan ülkeleriyle ilişkiler, Ortadoğu'daki krizlerin gölgesinde kalmıştır. Bölgede, Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun kullandığı "Yeni Osmanlıcı" söylem olumsuz yansımalar yapmayı sürdürmüştür. Kafkasya'da da durum pek farklı değildir. Ermenistan açılımı rafa kaldırılmış, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki sorunlara yapıcı çözüm önerileri üretmeye dönük bir adım gözlemlenmemiştir. Azerbaycan ile ilişkilerde belirli bir mesafe hissedilmeye devam edilmektedir. Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerin gelişimi konusunda güçlü adımlar gözlemlenememiş; Türkiye, ne Kafkasya ne de Orta Asya'da Rusya'nın bölgedeki ağırlığını dengeleyecek bir rol oynayamamıştır. Rusya ile ilişkiler de Suriye Krizine bağlı olarak bozulmuş; Rusya son patriot füzeleri konuşlandırılması girişimini bölge istikrarını bozacak bir adım olarak nitelemiştir. Ülkemizin Rusya'ya enerji konusundaki kısmi bağımlılığı da Türkiye'nin Rusya karşısındaki konumunu kısıtlamaktadır.

7) Uluslararası Kuruluşlarda Türkiye'nin Temsili:

Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan çeşitli açıklamalarda, Türkiye'nin bölgesel ve küresel örgütlerle işbirliğinin arttığı beyan edilmektedir. 2012 yılı baz alındığında, Birleşmiş

Milletler ya da diğer küresel örgütlere ilişkin önemli gelişmelere rastlanmazken, bölgesel örgütler konusunda sınırlı bir başarıdan söz etmek mümkündür. Özellikle Afrika ve Asya'da Türkiye'nin büyükelçilik sayısının arttığı, artan büyükelçilikler aracılığıyla da bölgesel örgütlere Türkiye'nin girişine imkân sağlanmaktadır. Fakat, büyük tablodaki olumsuzluklar, Türkiye'nin bölgesi dışındaki uzak topraklarda attığı küçük adımları gölgelemektedir.

Başbakan ve Dışişleri Bakanı, BM Güvenlik Konseyi'nin yapısını yeni keşfetmiş gibi, BM'deki başarısızlığı bu yapıya bağlamaktadırlar. Bu yapının adil olmadığı, BMGK'nın daimi üyelerine diğer üyelerden daha üstün bir konum verildiği, veto hakkının BM'yi birçok alanda kilitlediği doğrudur. Ancak bu sorun, BM'nin 25 yıldan bu yana farkında olduğu ve çözmeye çalıştığı bir sorundur. Bu sorunun var olduğunu bilerek planlarını ve hesaplarını buna göre yapması gereken AKP Hükümeti, şimdi bu sorunu BM'de beceremedikleri hamlelerin bahanesi olarak kullanmaktadır.

8) Sonuç:

Bir zamanlar Türkiye, kendi bölgesinde ve dışarıda sözü dinlenen, arabuluculuğuna güvenilen, ihtilaf içerisindeki taraflarla aynı anda görüşebilen bir devletken, Sayın Davutoğlu'nun göreve gelişinden itibaren bu konumunu yavaş yavaş yitirmiştir. 2012 yılı sonu itibariyle Türkiye, sözüne güvenilmez, dostluğu tehlikeli bir devlet olarak algılanmaya başlamıştır. Önceki dönemlerde istikrar yaratan ve barış için hareket eden bir ülke olarak bilinen Türkiye, bugün istikrara zarar veren eylemleri de hayata geçiren bir devlet hâline gelmiştir. CHP kendi dış politika ilkeleri ve Dışişleri Bakanlığımızın yerleşmiş gelenekleri çerçevesinde, mevcut Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu politikalarının yanlışlığına her platformda dikkat çekmekte ve Hükümeti ulusal uzlaşmaya dayalı bir dış politika oluşturmaya davet etmekte, fakat yanıt alamamaktadır. Bu nedenlerle CHP, Dışişleri Bakanlığı için hazırlanan bütçeye muhaliftir.

Ferit Mevlüt Aslanoğlu İstanbul	*Aydın Ağan Ayaydın* İstanbul	*Müslim Sarı* İstanbul
Bülent Kuşoğlu Ankara	*Haluk Ahmet Gümüş* Balıkesir	*Kazım Kurt* Eskişehir
Rahmi Aşkın Türeli İzmir	*Musa Çam* İzmir	*İzzet Çetin* Ankara

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUN TASARISI

MUHALEFET ŞERHİ

1. GİRİŞ

Bütçeler; devletin hangi alanlara ne kadar kaynak ayıracağını, hangi alanlardan ne kadar kaynak sağlayacağını gösteren, ekonominin yıl içindeki seyrinin sayısal olarak ifade eden mali tablolardır. Ancak, bütçe devletin bir yıllık gelir tahsilat tahminleri ile gider hedeflerini belirleyen ve sadece rakamlardan oluşan bir mali tablo olarak görülemez.

Bütçe ve kesin hesap tasarısı görüşmeleri de hükümetin icraatlarının değerlendirildiği ve muhalefetin, iktidarın politikalarına ilişkin uyarı, tenkit ve önerilerini dile getirdiği, devlete ve millete ait sorunların görüşüldüğü bir süreçtir. Sonuç olarak, bütçeler devletlerin en önemli belgeleridir. Ülkenin gayrisafi millî hasılasının yüzde 26 oranına tekabül eden son derece önemli bir kaynağını yönlendiren ve uygulanan iktisat politikalarının da en etkin aracıdır. Demokratik ülkelerde, hazırlanmasından itibaren kanunlaşıncaya kadar her aşamasında bütçeler ülke gündeminin başında yer alır. Yakın zamana kadar bu tablo Türkiye'de de böyle seyretmiştir. AKP öncesi dönemlerde, bütçe çağrısı medyada yer alır, çağrıda öncelik verilen konular, sektörler tartışılır, Yüksek Planlama Kurulu toplantılarında ana sektörler günlerce kamu önünde değerlendirilirdi. Ancak son yıllarda tüm bu çalışmalar âdeta sıradan, normal bir kanun çalışması gibi ele alınmaya başlanmıştır. Görüşmekte olduğumuz 2013 Yılı Bütçe Kanun Tasarısı'nın bırakın hazırlıklarından, Meclise sunulduğundan dahi kamuoyu yeterince haberdar olmamıştır.

Dünyada son yıllarda yaşana kriz yakın ticari ve finans ilişkileri içerisinde bulunduğumuz ülkelerde büyüme ve istihdam açısından sorunlara yol açmış ve bu ülkelerdeki daralma uluslar arası talep daralmasına yol açmıştır. Şüphesiz bu gelişmeler ülkemizin dış ticaretini de etkilemektedir. Bu çerçevede AB'ye olan ihracatımız yüzde 55 düzeylerinden yüzde otuz beşlere kadar düşmüştür. Yeni pazarlar bulunmasına rağmen bunların kalıcı olmasını sağlayacak önlemler alınmadığı takdirde sorun daha ciddi boyutlara ulaşabilecektir. Türkiye'nin uluslar arası kredi derecelendirme notunun bir şirket tarafından artırılması olumlu olmakla birlikte, sorunların çözümü gibi görülmemeli ve yapısal önlemler gecikmeden alınmalıdır.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Tasarısı, AKP Hükümetlerinin 11. bütçesidir. Tasarı usul ve esaslar bağlamında çeşitli sorunları içermektedir. Orta Vadeli Program, 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile belirtilen süreden 35 gün sonra yayınlanmıştır. Buna göre, 2013 yılı Orta Vadeli Programı, Orta Vadeli Mali Planı, Bütçe Rehberi ve Yatırım Rehberi 9 Ekim 2012 tarihinde yayınlanabilmiştir.

Türkiye 10 yıldır AKP'nin tek başına yönetimi altındadır. On yılda ülkemizin hiçbir temel ekonomik sorunu çözülmemiştir. Üretim, cari açık, yoksulluk, gelir dağılımındaki sorunlar çözülememiş, üretim yerine tüketim, ihracat yerine ithalat, rekabet yerine tekelleşme, tasarruf yerine borçlanma anlayışı hâkim kılınmıştır.

Ülkemiz cari açığın yanı sıra bütçe açığı ve tasarruf açıklarıyla daha derin bir şekilde muhatap olmaya başlamıştır. Hane halkının borçlarının hane halkı geliri içerisindeki payı artmakta ve tasarruf oranları maalesef düşmektedir.

Aşağıda, Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmeleri dikkate alan, makro-ekonomik ve sektörel gelişmeleri de ihtiva eden bir değerlendirme yapılarak Tasarıyla ilgili tenkit, uyarı ve önerilere yer verilmiştir.

2. ORTA VADELİ PROGRAM

Orta Vadeli Program; kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda makro politikaları, ilkeleri, hedef ve gösterge niteliğindeki temel ekonomik büyüklükleri çerçevesinde hazırlanmaktadır.

Orta Vadeli Program ile uyumlu olmak üzere, gelecek üç yıla ilişkin toplam gelir ve gider tahminleri ile birlikte hedef açık ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içeren Orta vadeli Mali Plan oluşturulmaktadır. Yine Orta Vadeli Mali Plan çerçevesinde Merkezi Yönetim Bütçeleri oluşturulmaktadır. Bu yıl Orta Vadeli Program, vaktinde hazırlanmadığı için Orta Vadeli Programa göre hazırlanması gereken Orta Vadeli Mali Program da vaktinde hazırlanamamıştır. Orta Vadeli Mali Program hazırlanmadığı için de Merkezi Yönetim Bütçesi hazırlanamamıştır. Oysa, 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunun 16 ncı maddesine göre; Orta Vadeli Programın ' Mayıs ayının sonuna kadar' Orta Vadeli Malî Planın ise ' 15 Hazirana kadar' hazırlanarak Resmi Gazetede yayımlanması gerekmekteydi.

Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planı 5018 Sayılı kanunda belirtilen bu süre içinde hazırlayamayan hükümet 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 nci maddesi ile Orta Vadeli Programın yayınlanmasının süresi Eylül ayının ilk haftasının sonuna ve Orta Vadeli Mali Planının Resmi Gazete'de yayınlanma süresi Eylül ayının 15'ine alınmıştır.

Orta Vadeli Program bilindiği gibi 9 Ekim 2012 tarihinde hazırlanmıştır. Orta Vadeli Program doğrultusunda hazırlanması gereken 2013- 2015 dönemi Yatırım Programı Hazırlıkları ile ilgili Kalkınma Bakanlığı Genelgesi ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Bütçe Çağrısı ve Eki Bütçe Hazırlama Rehberi de 9 Ekim 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. İleriye yönelik üç yıllık ekonomik hedefleri açıklayan OVP'leri yayınlamaktan maksat, kamunun politikasını ve bütçesini buna göre yapması ve iş dünyasının önünü görerek hareket etmesini sağlamaktır.

2012 için yüzde 4 hedeflenen büyümenin yüzde 3,2 olacağı, yüzde 5,2 olarak hedeflenin TÜFE'nin yüzde 7,4 olacağı, yüzde 7,7 oranında artması öngörülen özel sektörün sabit sermaye yatırımının yüzde 1,7 oranında azaldığı, yüzde 3,9 oranında artacağı öngörülen yurt içi talebin yüzde 0,1 oranında azalacağı görülmektedir.

2013 bütçe rakamlarına bakıldığında; harcamaların Gayri Safi Yurtiçi Hasıla içindeki payının yüzde 25,7 olduğu görülürken gelirlerin payı yüzde 23,6'dır. Bütçe açığı ise 33,9 milyar lira ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın yüzde 2,2'sidir.

2011 yılında yüzde 8,5 alan büyüme 2012'nin ikinci yarısından itibaren belirgin bir inişe geçerek ilk çeyrekte 3,3'e, ikinci çeyrekte de 2,9'a düşmüştür. Büyümedeki düşüş eğiliminin de devam ettiği bilinirken söz konusu OVP kendi tahminini 3,2 olarak revize etmiştir. Benzer bir durum enflasyon beklentileri için de söz konusudur. 2012'de yüzde 5,2 olarak öngörülen enflasyonu bugün revize edip 7,4 olarak ilan edilmiştir. Buna göre 2013 yılı için verilen yüzde 5,3 tahminin de inanılırlığı daha şimdiden kalmamıştır.

3. 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TBMM'NİN DENETLEME YETKİSİNDEKİ AKSAKLIKLAR

Anayasanın 98 inci maddesi ve TBMM içtüzüğünün "denetim yolları başlıklı" 6 ncı kısmında gösterildiği gibi TBMM'nin en önemli fonksiyonlarından birisi de denetleme yetkisidir. TBMM Anayasadan ve İçtüzükten aldığı yetki ile hükümeti denetleme faaliyetlerini yürütmektedir. Yazılı ve sözlü soru önergeleri, meclis araştırma önergeleri, gensoru gibi araçlarla TBMM bu görevini yerine getirirken özellikle soru önergelerine ilgili bakanlıklarca verilen cevaplarda aynı ciddiyeti görmek mümkün değildir. Milletvekillerinin bakanlara yöneltmiş olduğu bir kısım yazılı soru önergeleri cevaplandırılmamaktadır. Bazı cevaplar ise TBMM'nin görev ve yetkilerini küçük düşürecek kadar ciddiyetten uzaktır. İnternet adresi verilen cevaplar, güncel olmayan, yeterli bilgi içermeyen cevaplar TBMM'nin saygınlığına gölge düşürmektedir. Bu konuda devletin bütün kurumları uyarılmalıdır ve soru önergelerine ivedilikle, yeterli ve gerekli bilgi ile cevap verilmesi sağlanmalıdır.

SAYIŞTAY DENETİMİNİN YETERSİZLİĞİ

Anayasanın 160'ıncı maddesinde; Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

6085 sayılı Sayıştay Kanununda yapılan değişikliklerle TBMM'nin denetim yetkisi etkisizleştirilmiştir. 6085 Sıra Sayılı Sayıştay Kanunu 3 Aralık 2011 tarihinde TBMM geçerek yasalaşmıştır. Ancak 4 Temmuz 2012 tarihinde kabul edilen 6353 sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 45 inci maddesi ile 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 35 inci maddesi değiştirilerek Sayıştay denetimi etkisizleştirilmiş, denetimden kaçılmıştır.

Sayıştay, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütçe hakkının kullanımına ve denetim görevini yerine getirmesine katkı sunan çok önemli anayasal bir kurumdur. 6353 sayılı kanunla yapılan değişiklikle Sayıştay denetimi göstermelik bir hale dönüştürülmüştür. Denetim raporlarının içeriği sınırlanarak denetlenen idarelerin uygun görmediği bir denetim raporu düzenlenmesi imkansız hale getirilmiştir.

6353 sayılı kanunla Sayıştay bağımsız dış denetim kurumu olmaktan çıkarılmış, bakanlık, hatta denetlenen kurumun denetim birimi konumuna sokulmuştur. 6353 sayılı kanunun 45 inci maddesinin (a) bendinde; "diğer işlem ve faaliyetler düzenlilik denetimi kapsamında değerlendirilemez" denilmektedir. İdarelerin, gelir gider ve malları dışındaki işlemleri, yani borçlanma işlemleri, birtakım haklara ilişkin işlemler, avans ödemeleri gibi

teknik olarak gider yada gelir yazılamayan işlemler Sayıştay denetim kapsamından çıkartılmıştır.

Yine aynı bentte, "kamu idaresi ile ortaya çıkan görüş farklılıklarının nasıl giderileceği hususu yönetmelikle düzenlenir" denilerek Sayıştay'ın bağımsızlığı yok edilmiştir. Sayıştay'ın denetim kapsamını ilgili kuruluşlarla yapacağı görüşmeler değil, kanunlar belirler. Aksi halde bağımsız denetimden bahsedilemez.

Aynı maddenin (b) bendinde; gerekliliği, ölçülülüğü, etkililiği, ekonomikliliği, verimliliği ve benzeri gerekçelerle uygun bulunmadığı yönünde görüş ve öneri içeren yerindelik denetimi sayılabilecek denetim raporu düzenlenemez" denilerek modern denetim kavramlarını kanunla yerindelik kapsamında değerlendirmek uluslararası standartlar ve genel kabul görmüş çağdaş denetim anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Aynı maddenin (c) bendinde; "kamu idareleri tarafından yapılan düzenleme ve verilen görüşlere aykırı denetim raporu düzenlenemez.", "ilgili kamu idaresinin Sayıştay görüşüne katılmaması halinde, Sayıştay tarafından görevlendirilecek üç uzman denetçi ile ilgili kamu idaresi tarafından görevlendirilecek iki üyeden oluşacak komisyon tarafından düzenlenecek rapora göre işlem yapılır" denilerek, yapılan denetimlerin kapsamına, denetlenen kamu idaresinin müdahalesi öngörülmüş ve dış denetim yürüten Sayıştay'ın bağımsızlığı ilkesi zedelenmiştir. Denetlenen kamu idarelerince yapılan düzenleme ve görüşler Sayıştay denetimi açısından bir yasa konumuna getirilmiştir.

(ç) bendinde; "düzenlenen raporda, yapılan denetimin kapsadığı iş ve işlemler ile bunlardan ilgili mevzuatına uygun olduğu tespit edilen hususlara da yer verilir", "ilgili mevzuatta herhangi bir değişiklik olmadığı takdirde bu mevzuata uygun olarak aynı şekilde yapılan mali iş ve işlemler hakkında da daha sonra mevzuata aykırılık gerekçe gösterilerek denetim raporu düzenlenemez." denilmektedir. Denetim raporları adı üzerinde faaliyet raporu değildir. Mevzuata uygun işlemlere denetim raporunda yer verirseniz kurumların tüm faaliyetlerini rapora yazmanız gerekir ki böyle bir denetim raporu olamaz. Bir denetimde tespit edilemeyen kanuna aykırı bir işlemin, hatta yolsuzluğun, sonraki bir denetimde tespit edilmesi halinde o konuda rapor düzenlenmesinin yasaklanması kabul edilemez.

2012 VE 2013 YILI BÜTÇELERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Merkezi Yönetim Bütçesi 2011 yılı Ocak-Ekim döneminde 1,7 milyar TL açık vermişken, söz konusu açık 2012 yılının aynı döneminde %998,5 oranında artmış ve 18,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Yine 2011 yılı Ocak-Ekim döneminde 35,8 milyar TL faiz dışı fazla sağlanmışken, bu yılın aynı döneminde %31,5'lik azalışla 24,5 milyar TL düzeyine gerilemiştir.

2012 yılı Ocak-Ekim döneminde bütçe gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre %11,2 oranında artarak 271 milyar TL olurken, bütçe giderleri de %18,1 oranında artarak 289,8 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Bu dönemde vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre %8,7 oranında artarak 226,2 milyar TL olurken, faiz hariç bütçe giderleri %18,5 oranında artarak 246,5 milyar TL'ye çıkmıştır.

Bütçe dengesinin bozulmasının en önemli nedeni olan cari transferler, (SGK açığı, KIT görev zararları, sosyal yardımlar, belediyelerin açıkları) bu yıl geçen yılın aynı dönemine göre %22,2 oranında artarak 107 milyar 221 milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Kamu yönetiminin bütçe performansını görmek için 2012 yılı bütçe gerçekleşme beklentilerini değerlendirmek gerekmektedir. 2012 yılı bütçe kanununda 351 milyar TL öngörülen harcamalar, faiz harcamalarının beklentilerden yüzde 2,5 oranında daha az gerçekleşmesine rağmen, hedefin yüzde 3,3 fazlası ile 363 milyar TL olarak gerçekleşeceği

görülmektedir. Bu hedef sapmasında en önemli neden ise sermaye giderlerinin bütçe kanununda belirlenen tutardan 5 milyar 453 milyon TL fazla gerçekleşmesidir. Aynı şekilde harcamalara bakıldığında mal ve hizmet alım giderlerinin bütçe hedefinin 4 milyar 537 milyon TL, sermaye transferlerinin 1 milyar 330 milyon TL üzerinde olduğu görülmektedir.

Gelir kalemlerinde ise giderlerin tam tersine hedeflerin altında kalınmıştır. 329 milyar 844 milyon TL öngörülen gelirler 2012 yılı başlamadan yapılan vergi artışları ile 2012 yılının son çeyreğinde yapılan vergi artışlarına rağmen hedefin 370 milyon TL altında gerçekleşmiştir. Bütçe gelirlerinin düşük kalmasında en büyük etken sermaye gelirlerinin hedefin 9 milyar 592 milyon TL altında kalmasıdır.

Bütün bu gerçekleşmeler neticesinde 2012 yılı bütçe açığı hedefin 12 milyar 368 milyon TL daha üzerinde 33 milyar 473 milyon TL olarak gerçekleşeceği öngörülmüştür. Hükümetin ekonomideki öngörüsüzlüğü bütçe açığında da görülmektedir. 2012–2014 dönemi bütçe açığı öngörüsü 42 milyar TL sapmıştır. Eski OVP'de 2012 yılı için bütçe açığı beklentisi 21,1 Milyar TL; ancak şu andaki beklenti 33,5 milyar TL olarak açıklanmıştır. Aynı şekilde önceki OVP'de 2013 bütçesi için 21,7 milyar TL olarak gösterilen bütçe açığı yeni OVP'de 33,9 milyar TL olarak revize edilmiştir. 2014 için ise önceki OVP'de 18,1 milyar TL bütçe açığı hedeflenirken yeni OVP'de rakam 35,5 milyar TL olarak ifade edilmiştir. Üç dönem için toplam sapma 42 milyar TL'dir. Bu sapma hükümetin plansız harcamalarından ve ciddi bir maliye politikası ve mali disiplin uygulanmamasından kaynaklanmaktadır.

2012 yılı revize rakamları baz alınarak 2013 yılı tahminleri incelendiğinde ise, harcamaların yüzde 11,3 gelirlerin ise yüzde 12,4 artacağı öngörülmektedir. 2013 yılı bütçe açığı 33 milyar 893 milyon TL olarak öngörülmektedir. 2012 yılında GSYH içinde yüzde 25,3 olan harcamaların payı 2013 yılında yüzde 25,7 olarak teklif edilmiştir.

Yurt dışı sermaye transferlerinin 2012 yılına göre yüzde 149 ile en büyük artışın teklif edildiği kalem olduğu görülmektedir. 2012 yılına göre 2013 yılı bütçesinde en yüksek ödenek artışı teklif edilen kalemler şunlardır;

— Kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferler yüzde 119,7
— Hane halkına yapılan diğer transferler yüzde 89,9
— Diğer hazine yardımları yüzde 44,4
— Hanehalkına yapılan transferler yüzde 39,4
— Borçlanma genel giderleri yüzde 21,8

Bu kalemlerdeki artış 2013 yılı bütçesinin seçim bütçesi olarak hazırlanmak istendiğini göstermektedir. Gelirler açısından bütçe incelendiğinde, bütçe gelirlerinin GSYH içindeki payı yüzde 0,6'lık artışla yüzde 23,6'ya çıkarken vergi gelirlerinin payı yüzde 0,8'lik artışla yüzde 20,2'ye yükseleceği tahmin edilmiştir.

Sermaye gelirlerinin 2013 yılında 2012 yılına göre merkezi yönetim bütçe gelirleri içindeki payının yüzde 1,9 oranında artarak yüzde 2,5'e çıktığı görülmektedir. Aynı dönemde bütçe gelirleri içerisinde vergi gelirlerinin payı yüzde 0,6 oranında artarken, teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin payı yüzde 1,9 oranında düşmektedir.

Telekom hisse satış geliri ve diğer özelleştirmelerden gelen 4 milyar TL nedeniyle sermaye gelirlerinin yüzde 392 artışla bütçede yer aldığı görülmektedir. Sermaye gelirleri içinde taşınır satış gelirlerinin yüzde 914 oranında artarak 5 milyar 283 milyon TL'ye ulaşacak olması dikkat çeken bir diğer husustur.

Bütçe gelirleri içerisinde en büyük payı oluşturan vergi gelirlerinde büyüme ve enflasyonun üzerinde yüzde 14 oranında yüksek bir artış öngörülmesi yeni vergi kalemlerinin veya vergilere yeni zamların geleceğinin habercisidir. 2012 yılında 279 milyar TL gerçekleşeceği öngörülen vergi tahsilatının 2013 yılında 318 milyar TL'ye çıkacağı tahmin

edilmektedir. Vergi gelirlerindeki en büyük artış her zaman olduğu gibi yine tüketim vergilerinde olacaktır.

2012 yılından 2013 yılına geçerken;

- Alkollü içkiler üzerinden alınan ÖTV'nin yüzde 24,
- İthalde alınan KDV'nin yüzde 22,4,
- Petrol ve doğalgaz ürünlerinden alınan ÖTV'nin yüzde 20,3,
- Dahilde alınan KDV'nin yüzde 13,3,

artacağı öngörülmektedir.

2013 yılında en düşük vergi artışı yüzde 2,3 ile kurumlar vergisi tahsilatında beklenmektedir.

2013 yılı gelir tahminleri incelenirken,

- KİT ve kamu bankalarının gelirlerinin yüzde 65,1,
- Kamu bankalarından elde edilen temettü gelirlerinin yüzde 98,
- Bunlara bağlı olarak teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin yüzde 35,8 oranında azalacak olması dikkat çeken diğer hususlardır.

VERGİ POLİTİKALARI

Devletin en büyük gelir kaynaklarından birisi olan vergiler hükümetin ekonomi politikalarının da önemli bir unsuru haline gelmiştir. Vergilerin gelir dağılımının kontrolü, fiyat istikrarın sağlanması gibi fonksiyonları yok sayılarak, sadece hükümet harcamalarının finansmanı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

AKP hükümetleri dönemindeki Türkiye'de vergi adaletsizliği artmıştır. Vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin payı Türkiye'de vergi adaletsizliğinin giderek daha belirgin hale geldiğini göstermektedir.

Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Toplam Vergi Geliri İçindeki Payı (yüzde)

YIL	Dolaysız Vergiler	Dolaylı Vergiler
2000	33,62	66,38
2001	40,67	59,33
2002	35,11	64,89
2003	34,80	65,20
2004	33,24	66,76
2005	32,74	67,26
2006	31,46	68,54
2007	33,92	66,08
2008	35,11	64,89
2009	35,45	64,55
2010	31,61	68,39
2011	32,3	67,7
2012 (Tahmin)	33,1	66,9
2013 (Tahmin)	31,3	68,7

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü gibi AKP hükümetleri döneminde dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payında genel bir artış eğilimi vardır. 2002 yılında dolaylı vergilerin payı yüzde 64,89 iken 2011 yılında bu oran 67,7 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran ile Türkiye OECD ülkeleri içerisinde en yüksek dolaylı vergi payına sahip ülkedir.

Vergiler alanında ilk bakışta dikkat çeken diğer bir konu da tahsilat ve tahakkuk oranlarında izlenen düşüştür. Bu oran 2011 yılında yıllık bazda yüzde 84 iken, 2012'nin

Ocak-Ağustos döneminde yüzde 76,9 düzeyindedir. Dâhilde alınan katma değer vergisinde tahakkuk-tahsilat oranının Ağustos sonu itibarıyla yüzde 52 düzeyinde kalmış olması dikkat çekicidir.

ÖRTÜLÜ ÖDENEK

AKP hükümetleri döneminde örtülü ödenek harcamaları sürekli bir artış göstermektedir. Son 5 yıla bakıldığında yaklaşık 1 milyar 670 milyon TL harcama yapılmıştır. Bu yılın ilk 8 ayında ise 587 milyon 700 bin TL harcama yapılmıştır. Oysa 2012 bütçesi için ayrılan ödenek tutarı 527 bin TL idi.

Bir taraftan bütçe açığı bahaneleriyle halktan zorla para toplanırken, diğer taraftan örtülü ödeneğin daha ilk 8 ayda bin 115 katını aşan bir harcama yapılmıştır. Hiçbir politik gereklilik bu ölçüsüzlüğü açıklayamamaktadır.

Örtülü ödenekte itiraz konusu fazla harcamalardır. Örtülü ödenekteki fazla harcamaların ölçütü örtülü için ayrılan başlangıç ödeneğidir. 2012 bütçesinde ilk 8 ayda bin katını aşan bir ödenek harcaması söz konusudur. Bu harcamaların gerekli olduğu varsayımından hareketle, başlangıçta daha yüksek bir ödenek miktarı belirlenmemesinin gerekçesi sorgulanmalıdır. AKP iktidarda olduğu yıllarda örtülü ödeneğin yüzlerce katını bulan harcamalar yapmıştır. Ancak örtülü ödenekle başlangıç ödeneğinde gerekli artış gerçekleştirilmemiştir. Örtülü ödenek miktarını kamuoyuna düşük olarak açıklamak siyasi iktidarı demokratikleştirmez.

Örtülü ödenek harcamalarındaki ve ödeneklerindeki bu uçurum doğrultusunda örtülü ödenek harcamaları için bir denetim mekanizması oluşturulması gerekmektedir. Yasama, yürütme ve yargının üst düzey yöneticilerinden oluşacak bir komisyon aracılığıyla örtülü ödenek harcamalarının denetimi için bir an önce çalışmalara başlanmalıdır.

KAMUDA TAŞIT KULLANIMI

2013 yılı merkezi yönetim bütçe tasarısında belirlenen bütçe rakamları AKP'nin israf ekonomisinin de bir yansımasıdır. İsraf bütçesinin bir göstergesi de kamudaki taşıt sayısı ve 2013 bütçesinde taşıt alımı için öngörülen rakamdır. Bütçe tasarısında gösterilen T cetvelinde ise kamu kurumlarının edinebilecekleri araç listesi ve kurumların alacakları taşıtların azami satın alma bedelleri gösterilmektedir. Buna göre örneğin, Başbakanlığın 5 binek otomobil, 4 arazi binek (en az 4 en fazla 8 kişilik), 2 minibüs (şoför dahil en fazla 15 kişilik), 1 panel, 2 otobüs (sürücü dahil en fazla 41 kişilik) edinebilecek olması işaret edilirken bu araçlar için toplamda en fazla 1 milyon 901 bin 500 TL azami satın alma bedeli öngörülmüştür. Türkiye'de kamu yönetimindeki taşıt israfı uluslararası uygulamalarla karşılaştırıldığında daha net bir şekilde görülmektedir. İngiltere'de 12 bin, Japonya'da 10 bin, Almanya'da 11 bin; Fransa'da 9 bin kamuya ait taşıt bulunmaktadır. Türkiye'de ise rakam 90 bin 11'dir.

2013 Merkezi Yönetim Bütçe Tasarısında "Genel Bütçe Kapsamında Kamu İdarelerinin 2013 Yılında Edinebilecekleri Taşıtları Gösterir Cetvel"de kamuya tam 7 bin 492 araç alınması öngörülmektedir. Kamudaki taşıt israfı bağlamında kiralanan makam araçları da vardır. Öyle ki bazı makamlarda kullanılan araçlar kanunda öngörülen satın alma bedellerinin çok üstünde bir fiyata sahiptir ve dolayısıyla da kiralama yöntemine başvurulmaktadır.

HÜKÜMETİN ZAM POLİTİKASI

AKP bütçe açığını karşılamak için zam politikası uygulamaktadır. 2012 yılı Ocak-Ağustos dönemi bütçe gerçekleşmelerine baktığımızda hükümetin hazırlamış olduğu bütçenin tutmadığı görülmektedir. Bütçe açığını 2012 yılında 21 milyar lira olarak hedefleyen hükümet bütçenin daha fazla açık vereceğini gördüğü noktada akaryakıttan otomotive, alkollü içeceklerden tapu harcına, elektrikten doğalgaza kadar bir çok kalemde yeni zamlar yaparak bütçe açığını kapatmaya çalışmaktadır. Ancak bu zamlar bütçe açığını kapatmaya yetmeyecek, bütçe açığı 2012 yıl sonunda 35 milyarı bulacaktır.

2011 yılında sigaradaki ÖTV'nin yüzde 65'ten 69'a çıkarılmasına ilişkin vergi artışının yürürlük tarihi 31 Aralık 2012'dir. Ancak 2012 yılsonunda yeni bir sigara zammı da hükümetin gündemindedir. Çalışanlara yüzde 4 + 4 olmak üzere toplam yüzde 8 zam yapan AKP hükümeti vergileri bir kalemde yüzde 11,7 oranında artırmıştır. Yapılan son zamlardan en çok etkilenen dar gelirli vatandaşlarımızdır. AKP gelir vergisi toplamaktansa dar gelirli vatandaşlara yüklenmektedir. Çünkü AKP sermayeyi karşısına almak istememektedir.

Hükümetin zam stratejisinin unsurlarından birisi de akaryakıttır. Türkiye dünyada en pahalı benzini tüketen ülkedir. AKP iktidara geldiğinde 1.6 lira olan benzin son yapılan zamla birlikte 4.76 liraya ulaşmıştır. PKK ve Barzani'nin her yıl sigara ve akaryakıt kaçakçılığından 5 milyar lira kazandığı bilinmektedir. Akaryakıt ve sigaraya yapılan zam kaçakçılığı ve stokçuluğu artıracaktır. Bu nedenle sigara ve akaryakıt zamlarına en çok terör örgütü ve Barzani sevinmiştir.

Akaryakıt, alkollü içecekler, tapu harcı ve ÖTV'ye yapılan zamlardan sonra elektrik ve doğalgaza da yapılmıştır. Son yapılan zamlarla bir yıl içinde doğalgaza yüzde 50 elektriğe yüzde 33 zam yapılmıştır.

2013 YILI BÜTÇESİ ÇALIŞANLARA VE EMEKLİLERE NE GETİRİYOR?

Doğal gaza 9 ayda yüzde 29, bir yılda yüzde 49 zam yapan AKP Hükümeti, 2012 yılında asgari ücretle yüzde 12, memura ve emekli aylıklarına yüzde 8 düzeyinde artış yapmıştır. Elektriğe, doğal gaza, LPG'ye, mazota, benzine, otogaza yapılan zamların ardı arkası kesilmemektedir. Fakirin mutfak tüpü bile 75 liraya çıkmıştır.

2013 yılı vergi gelirlerinde yüzde 14 oranında artış öngörülmüştür. Bunun anlamı AKP Hükümetinin vergi zulmüne devam edeceğini göstermektedir. Faizciden, rantiyeciden iş dünyasından, zenginden yeterli vergi almayan, dolaysız vergileri toplayamayan AKP Hükümeti dolaylı vergilere yüklenerek dar gelirli vatandaşa, çalışana, emekliye, garibana vergi zulmü uygulamaktadır. AKP Hükümetinin vergi politikası bu şekildedir.

Başta asgari ücretliler olmak üzere çalışanların ve emeklilerin büyük çoğunluğu açlık sınırının altında aylık almaktadır. TÜRKİŞ'in araştırmasına göre Kasım 2012 ayı itibariyle dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 958,03 liraya yükselmiştir. Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.120,61 lira olmuştur.

Halen net asgari ücret 739,79 lira, 6. basamak tarım bağ-kurlu emekli aylığı 610,30 lira, esnaf bağ-kurlu aylığı 796,60 lira, ortalama SSK emekli aylığı 964,20 liradır. 2013 yılı Programında Asgari Ücretin 2013 yılı Ocak ve Temmuz aylarında sadece yüzde 3 oranında artırılacağı öngörülmüştür.

Asgari Ücret Yönetmeliği'nde "işçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün

koşullarına göre (günün fiyatlarıyla) asgari düzeyde karşılamaya yönelik ücrettir" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım, hesaplama yöntemleri ve tanımın kendisinden kaynaklanan sorunlardan dolayı ortaya çıkan önemli sıkıntılara yol açmaktadır. Asgari ücretin, yönetmelikte tarif edildiği şekilde asgari ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olması esas olmalıdır. Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun yapısı, görev ve yetkileri ile asgari ücreti belirleme yöntemi yeniden belirlenmelidir. Komisyon tarafsız ve özerk olmalıdır.

2013 bütçesi rakamları da emekli, dul ve yetim aylıklarında herhangi bir iyileşmeyi öngörmemektedir. 2013 yılı Programında SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıklarının ise bir önceki altı aylık enflasyon tahminine göre ocak-temmuz aylarında sırasıyla 5,32 ve yüzde 2,34 oranında artırılması öngörülmektedir. Emeklilerimizin yıllarca hizmet verdikten sonra geçim kaygısı duymadan, onuruna yaraşır bir hayat sürmesini temin etmek devletin önemli ve öncelikli görevlerinden biridir. Ancak, emeklilerin tamamına yakını açlık sınırının altında aylık almaktadır. Emeklilerin enflasyona ezdirilmediği söylense de halkın gerçek enflasyonu yansıtan gıda, kira, ulaşım, su, elektrik ve gaz gibi kalemler açısından değerlendirme yapıldığında durumun söylendiği gibi olmadığı anlaşılacaktır.

5510 sayılı Kanun'la gerek güncelleme katsayısı gerekse aylık bağlama oranı konusunda getirilen düzenlemeler birlikte dikkate alındığında 1 Ekim 2008 tarihinden sonraki hizmetler için bağlanacak emekli aylıklarında eski duruma göre önemli miktarda azalma olacaktır. Zaten mevcut hâliyle bile büyük çoğunluğu açlık sınırının altında gelir alan emeklilerin bu kanuna göre bağlanacak aylıklarla nasıl hayatını idame ettirebilecekleri tümüyle göz ardı edilmiştir. Ayrıca 5510 sayılı Kanun'dan önceki hizmetler ile sığınak hizmetleri için bağlanacak aylıklar konusunda sigortalılar arasında büyük farklar doğmasına, yeni eşitsizlik ve adaletsizliklerin oluşmasına neden olunmuştur.

AKP Hükûmeti son yıllarda emeklilere hep umut vermiş ancak emeklileri sürekli aldatmış ve hayal kırıklığına uğratmıştır. Emekliler arasındaki maaş adaletsizliğini gidereceğini vaat etmesine karşın, daha da adaletsiz hâle getirmiştir. Emekli aylıklarının refah payını düşürmüş, intibak yasasını çıkarma sözü vermiş ancak altından kalkamadık gerekçesiyle rafa kaldırmış, banka promosyonu verileceği söylenmiş ancak bu söz de boş çıkmıştır. Haziran 2011 genel seçimleri sürecinde intibak düzenlemesinin yapılacağı sözü verilmiş, son günlerde yine umutlandırılmış, ancak bunun da 2013 yılına ertelendiği açıklanmıştır.

2013 yılında memurlar ve memur emeklileriyle sözleşmelilerin maaşları ocak ve temmuz aylarında yüzde 3 oranında artacaktır. Grev hakkı bulunmayan toplu sözleşme hakkının bir anlam ifade etmediği ve referandum sürecinde insanımızın nasıl aldatıldığı yaşanan toplu sözleşme sürecinden anlaşılmıştır. Bir toplu sözleşme olayına inanmış, sonuçta Hükûmetin istediği olmuştur, enflasyon kadar zam. On yıldır olduğu gibi, yine büyümeden pay verilmeyeceği ortaya çıkmıştır.

Memur maaş artışı sadece memurlar ile memur emeklilerini değil, yaşlımızı, muhtarımızı, engellilerimizi, gazilerimizi ve köy korucularımızı da ilgilendirmektedir. Bu kesimlerin maaş artışı da memur maaş katsayısındaki artışa bağlıdır. Son yıllarda aylıkları memur maaş katsayısına bağlı olan muhtarlara, 65 yaş aylığı alanlara, muhtaç engellilere, gazilere, şehit yakınlarına vatani hizmet tertibinden maaş alanlara verilen ve yıllık 4 TL ile 30 TL arasında olan maaş artışları bu kesimi mağdur etmiştir. Bu kesimlerin maaşının iyileştirilmesi gerekmektedir, çünkü net asgari ücretin çok altında kalan aylıklarla geçimlerini sağlamaları mümkün değildir.

Maaş artışlarının belirlenmesinde enflasyondaki değişmeler temel kriter olarak alınmaktadır. Bu anlamda Türkiye'de yıllarca enflasyon ile mücadelenin temel aracı olarak ücret politikaları kullanılmıştır. Bu durum, çalışanların ve emeklilerin satın alma gücünü

zaman içinde eriterek zayıflatmış enflasyon ile mücadelenin en ağır yükü ne yazık ki çalışan ve emekli olan kesimin üzerine bu yolla aktarılmıştır.

Her fırsatta kendi hükümeti döneminde milli gelirin artması ile övünen AKP, bu tercihi ile gelir dağılımında çalışanlar ve emekliler aleyhine ciddi bir bozulmaya neden olmaktadır. Vatandaşlarımızın "Ülkemiz zenginleşiyor ancak biz neden zenginleşemiyoruz" sorusunu sıklıkla sormalarının arkasında yatan gerçek ise işte budur. Ücret politikaları ile çalışan ve emekli kesim üzerinde baskıcı ve sindirici bir yönetim biçimini benimseyen hükümet, milyarder yaratma konusunda ise oldukça cömert davranmaktadır. Kriz dönemlerinde dahi milyarder sayısı artan Türkiye, gelir dağılımının en fazla bozuk olduğu ülkeler arasında da ilk sıralarda gelmektedir.

3. EKONOMİK VE SOSYAL POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türk ekonomisine dair bazı makroekonomik göstergeler 2002 ve 2011 gerçekleşmeleri ile birlikte Orta Vadeli Programda yer alan 2013–2015 dönemi tahminleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Bununla birlikte Türk ekonomisine ilişkin diğer temel veriler ilgili bölümlerde yer almaktadır.

Temel Ekonomik Büyüklükler

	2002	2011	2012*	2013*	2014*	2015*
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	351	1.298	1.435	1.571	1.740	1.933
GSYH (Milyar dolar, Cari Fiyatlarla)	231	774	799	858	919	998
Kişi Başı Milli Gelir (GSYH, dolar)	3.519	10.469	10.673	11.318	11.982	12.859
GSYH büyümesi (yüzde)	6,2	8,5	3,2	4,0	5,0	5,0
Dış Ticaret Dengesi (milyar dolar)	15,5	-105,9	-90,0	-95,0	-99,9	-104,1
İhracat/ithalat (yüzde)	69,9	56,0	62,4	62,5	63,3	64,3
Cari işlemler dengesi (milyar dolar)	-0,6	-77,1	-58,7	-60,7	-63,6	-64,7
Cari İşlemler dengesi/ GSYH (yüzde)	-0,3	-10,0	-7,3	-7,1	-6,9	-6,5
TÜFE Yıl sonu (yüzde)	29,7	10,45	7,4	5,3	5,0	5,0

(*) Tahmin

BÜYÜME

Hükümetin büyüme hedefleri hiçbir zaman gerçekleşememiştir. Örneğin, 2012 yılı büyüme hedefi yüzde 4 olarak öngörülmesine rağmen bu hedef daha sonra yüzde 3,2'ye çekilmiştir. 2012 yılı için belirlenen büyüme hedefi 2013'e aktarılmıştır. 2014 ve 2015 için büyüme hedefleri ise yüzde 5 olarak açıklanmıştır. Hükümet yüzde 9 büyüme hedefinden beklentileri neredeyse yarı yarıya düşürmüştür. Ekonomi yönetimi arasındaki gaz-fren tartışmaları arasında "çok büyüme iyi değildir. Ayağımızı yorganımıza göre uzatalım." ifadeleriyle Türkiye'nin ekonomik büyüme vizyonu küçültülmüştür.

Büyümenin niteliğine bakıldığı zaman hükümetin "yurt içi taleple büyüyeceğiz" söyleminin gerçekleşmediği görülmektedir. Toplam tüketim harcamalarında yüzde 3'lük artış beklentisi yüzde 1 olarak gerçekleşmiştir. Kamu için öngörülen rakam yüzde 3,1 iken, artış

3,9 olarak gerçekleşmiştir. Aynı şekilde özel sektörün yüzde 7,7 büyümesi öngörülürken yüzde 1,7 küçülme gözlenmiştir.

AKP iktidarı döneminde büyüme hızı yıllık ortalama yüzde 5,3 düzeyindedir. Orta Vadeli Program hedefleri de hesaba katılırsa büyüme yıllık ortalama %5'e denk gelmektedir. Cumhuriyet tarihi boyunca yaşanan büyüme hızı da yıllık ortalama % 5 düzeyindedir. Ancak uygulanan politikalar açısından bir farklılık bulunmaktadır. Daha önce üreterek ekonomik büyüme sağlanırken, AKP döneminde satarak, borçlanarak, ithalat yaparak bu büyüme rakamları elde edilmiştir.

Zaten başkalarının tasarrufuyla, ithalatla, yüksek maliyetli sıcak para ve borçlanmayla sağlanan ekonomik büyümenin vatandaşımıza yansıması da olmamıştır. Ayrıca, bu büyüme oranlarıyla, 2023 yılında ilk on ekonomi arasına girme hedefi de hava da kalmaktadır. 2023 yılında ilk on ekonomi arasına girebilmek için yıllık ortalama büyüme yüzde 8'in üzerinde olması gerekmektedir.

Sektörel bazda bakıldığında da büyüme beklenen düzeyde değildir. Sanayinin sektörel reel büyüme hızlarının GSYH içerisindeki payı olumsuz bir tablo ortaya koymaktadır. 2012'nin ilk iki çeyreğinde sırasıyla yüzde 3,1 ve yüzde 3,6 oranları görülmektedir. 2011 yılının aynı dönemlerinde ise sırasıyla yüzde 14,8 ve yüzde 8,8 reel büyüme hızları yakalanmıştır. Bu veriler itibariyle sanayinin yıl sonunda geçen 2011'deki yüzde 9,4'lük reel büyüme hızını yakalaması mümkün görülmemektedir. Aynı şekilde imalat sanayinde de dönemsel bazda bir düşüş vardır. 2012 yılının ilk iki çeyreğinde sırasıyla yüzde 2,8 ve yüzde 3,4 olarak ölçülen büyüme hızı 2011'in aynı dönemlerinde sırasıyla yüzde 15,1 ve yüzde 9,3 olarak belirlenmiştir. Buna göre imalat sanayinin de 2012 yıl sonu itibariyle 2011'in yüzde 11,3'lük büyüme hızını yakalamayacağı görülecektir.

İmalat sanayinin kapasite kullanım oranlarında düşüş vardır. Merkez Bankası verilerine göre 2012 yılı Kasım ayı için açıklanan yüzde 74'lük kapasite kullanım oranının ilk 11 ay itibariyle ortalaması yüzde 74,2'dir. 2011 yılının ilk 11 ayı ortalaması ise 75,3'tür. 2011 yılı ortalaması ise yüzde 75,4'tür. Görüldüğü gibi imalat sanayi yılın ilk 11 ayında geçen yıla göre oransal olarak 1,1 birimlik düşüş yaşarken 2012 yılında 2011 yılı ortalamasını yakalamayacağı görülmektedir.

Türkiye'deki imalat sanayinin önemli bir özelliği teknoloji yoğun ürün üretiminin düşük olmasıdır. 2002 yılında yüksek teknolojili ürünlerin ve sektörlerin payı toplam sanayi üretiminde yüzde 6,2 iken 2011 yılında oran yüzde 2,8'e düşmüştür. Türkiye'nin büyüme rakamları çerçevesinde değerlendirildiğinde imalat sanayisindeki teknoloji yoğun ürünlerin toplam sanayi üretimindeki payının bu derece düşük kalması teknoloji yoğunluğu açısından benzer ülkelerle rekabet edebime şansı yoktur.

Sanayinin gelişimindeki sorunlar; kayıtdışı ekonomi, haksız rekabet ortamı, hammadde maliyetlerinin yüksekliği, hammadde ve enerji maliyetlerinin yüksekliği ve yüksek vergi yüküdür. Türk sanayisinde özellikle finansman maliyetlerinin boyutları önemlidir. 2009 krizinde sanayi sektöründe ciroların azalmasına rağmen karlılıkta göreli bir artış yaşandığını; ciroların arttığı dönemde ise karlılığın azaldığını görmekteyiz. Bu sorunlar ekonomi yönetiminin bir bütün olarak değerlendirmesi ile çözüme kavuşabilecektir. Netice itibariyle Türk sanayisinin gelişimi için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı öncülüğünde sanayi sektöründe karşılaşılan sorunlar doğru bir şekilde tespit edilerek güçlü bir koordinasyon ile gereken çalışmalar yapılmalıdır.

İŞSİZLİK VE İSTİHDAM

Anayasamıza göre, Devlet, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü bulunmaktadır. Ancak bugün itibariyle ülkemizde en

önemli sorun işsizliktir, yoksulluktur, güvencesiz istihdam koşullarıdır, uzaklaşılan, piyasalaştırılan sosyal devlet anlayışıdır.

İşsizlik ve İstihdama İlişkin Seçilmiş Veriler

	2011	Ağustos 2012
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,9	50,7
İşsizlik Oranı (%)	9,8	8,8
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	12,4	11,3
İşgücüne Dahil Edilmeyen Nüfus	26.867.000	27.028.000
Toplam İstihdam	24.110.000	25.367.000
Kurumsal Olmayan Nüfus	72.376.000	73.716.000
İşgücü	26.725.000	27.812.000

TÜİK'in kurumsal olmayan nüfusun iş gücü rakamlarına bakıldığında 2012 yılı Ağustos ayında işgücüne katılma oranı yüzde 50,7; işsizlik oranı yüzde 8,8; tarım dışı işsizlik oranı yüzde 11,3; istihdam oranı yüzde 46,3'tür. İşgücüne dâhil edilmeyen nüfus 27 milyon 28 bin kişi olarak belirtilmiştir. Toplam istihdam 25 milyon 367 bin kişi olarak belirtilirken kurumsal olmayan nüfus 73 milyon 716 bin kişi olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde iş gücü ise 27 milyon 812 bin kişi olarak gösterilmiştir.

2011 için ise rakamlar şu şekildedir: İşgücüne katılma oranı yüzde 49,9; işsizlik oranı yüzde 9,8, tarım dışı işsizlik oranı yüzde 12,4; istihdam oranı yüzde 45; iş gücüne dahil edilmeyen nüfus 26 milyon 867 bin; toplam istihdam 24 milyon 110 bin; kurumsal olmayan nüfus 72 milyon 376 bin; işgücü 26 milyon 725 bin.

TÜİK tarafından açıklanan bu rakamlar kağıt üzerinde işsizlik oranını düşürme gayretinin bir tezahürüdür. Bilindiği gibi Türkiye'de işsizlik oranı işsiz olup da iş arayanların sayısının iş gücüne bölünmesi ile hesaplanmaktadır. İş gücüne dâhil nüfus, bir işte çalışanlar ile işsiz olup da iş arayanların toplamından oluşmaktadır. Bu yüzden işsiz olup da iş aramayanlar işsiz olarak kabul edilmemektedir. Buna göre iş bulma umudunu yitirenlerin sayısı arttıkça TÜİK için işsiz sayısı ve işsizlik oranı azalmaktadır. Yine mevsimlik işçiler bu tabloda işsiz olarak görülmemektedir. Mevsimlik işçiler dönemsel iş faaliyetlerini tamamlayıp şehrine döndükten sonra çalışmadığı halde iş bulma ümidi olmadığı için işsiz olarak sayılmamaktadır.

Ülkemizde 2002 yılında %10,3 olan işsizlik oranı, 2009 yılında % 14'e yükselerek tarihi rekor kırmış, 2010 yılında % 11,9, 2011 yılında da % 9,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 Ağustos ayı itibariyle de % 8,8'dir. 2002 yılında 2.464.000 kişi olan işsiz sayısı, 2012 Ağustos ayı itibariyle 2.445.000'dir. Ancak, TÜİK'in hesaplamalarında işsiz sayısına dâhil edilmeyen iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar 2002 yılında 1.020.000 iken, 10 yılda 1.944.000 kişiye yükselmiştir. Bunlar dâhil edildiğinde 2002 yılında % 14 olan işsizlik oranının 2012 Ağustos ayı itibariyle % 16,1 oranına yükseldiği görülmektedir. Ayrıca, iş bulma ümidi olmayanların sayısı 2002 yılında 73 bin kişi iken, 2012 Ağustos ayı itibariyle 632 bin kişiye yükselmiştir. AKP döneminde iş bulma ümidi olmayanlar 9 kat artmıştır. İşsizler, iş bulma ümidini kaybettikleri için işsiz olduklarını dahi beyan etmemektedirler.

Gerek işsizlik, gerekse de istihdam oranlarına bakıldığında Türkiye ekonomisinin Başbakanın söylediği gibi, Avrupa Birliği'ni kıskandıracak bir tabloda olmadığı gibi gösterilenden çok daha olumsuz bir durumda olduğunu söylemek mümkündür. Bu veriler hükümetin istihdamın yapısal sorunlarına çözüm getiremediğini göstermektedir.

Diğer taraftan, TÜİK verilerine göre aylık bazda işsizlik oranının Haziran'dan beri yükseldiği ve issizliğin artış eğilimine geçtiği dikkat çekmektedir. Mevsim etkilerinden arındırılmış issizlik oranı %9 düzeyinde süreklilik kazanmıştır. 2012 yılı Ağustos döneminde,

Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,3 puan azalarak %50,7'ye gerilemiştir.

Herhangi bir sosyal güvenlik kurulusuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, 2012 Ağustos ayı itibariyle %40,1 olarak gerçekleşmiştir. Azalış kaydetmesine rağmen, kayıtdışı istihdam oranı oldukça yüksektir ve istihdam edilen 25 milyon 367 bin kişiden 10 milyon 182 bin kişinin kayıtdışı çalıştığını göstermektedir. Bu durum merkezi yönetim bütçesi açısından önemli bir gelir kaybı anlamına gelmektedir.

DIŞ TİCARET AÇIĞI VE CARİ AÇIK

AKP Hükümetleri döneminde uygulanan ithalata dayalı büyüme stratejisi iflas etmiştir ve bunun ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri artık kapatılamaz hale gelmiştir. Uygulanan "örtülü sabit kur" rejiminin de etkisiyle dış ticaret ve cari işlemler açıkları rekor düzeylere ulaşmıştır. İhracatın ithalatı karşılama oranı da rekor düzeyde düşüş kaydetmiştir. Türkiye'de artan ihracat rakamlarına karşılık ithalattaki artışın daha yüksek olması cari açık sorununun katlanarak büyüdüğünü göstermektedir. Kısacası, Türk ekonomisi kısmen konjonktürden kaynaklanan düşüşe rağmen hala yüksek cari açık tehdidi ile karşı karşıyadır.

2012 yılının Ocak-Eylül döneminde ihracat 113 milyar 22 milyon dolar, ithalat 176 milyar 500 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönem itibariyle cari açık 63 milyar 478 milyon dolardır. Hükümet yetkilileri cari açık probleminin bir türlü çözülememesinin nedeni olarak enerji ithalatını göstermektedir. Cari açıkta enerji fiyatlarının ve enerji ithalatının payı önemli bir etkendir. Ancak rakamlar Türkiye'nin dış ticaret rejiminde daha yapısal sorunların bulunduğunu göstermektedir.

Türkiye'nin dış ticaret kompozisyonunda artan ihracatına rağmen ekonomik olarak dışa bağımlılık daha da artmıştır. 2002-2012 döneminde; ihracat artışı, ithalat artışı, dış ticaret açığı, dış ticaret açığının millî gelire oranı, ihracatın ithalatı karşılama oranlarına baktığımızda durumun iç açıcı olmadığı görülmektedir.

2002 yılında dış ticaret açığının millî gelire oranı yüzde 6,7'dir. Bu rakam her yıl artarak, yüzde 9-10'lar seviyesine gelmiştir. 2011 yılında dış ticaret açığının milli gelire oranı yüzde 13,6 olarak belirlenirken 2012'de öngörülen rakam yüzde 12,6 olarak açıklanmıştır. 2002 yılında yüzde 69,9 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı takip eden yıllarda sürekli bir düşüş göstermiştir. 2003-2010 yılları arasında sırasıyla yüzde 68, 64, 62, 61, 63, 65, 61 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2011 yılında yüzde 56, 2012'de yüzde 59,6 olarak tahmin edilmektedir.

Ekonomimizin en önemli sorunlarından birisi ithalata bağımlılıktır. Türkiye'nin ithalat yapısına baktığımızda 2011 yılı itibarıyla yüzde 12,3 tüketim malı, yüzde 15,5 sermaye malı ithal edilirken, bu oran ara malı ithalinde yüzde 71,9'luk oranla 173 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde 100 dolarlık imalat için 43 dolarlık ara yatırım malı ithal edilmesi gerekmektedir.

Dış ticaretin bu üç verisi Türkiye ekonomisi için tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Hükümetin dış ticaret için stratejik akıldan uzak bir yönetim tarzı benimsemesi sorunlu alanların nitelik ve nicelik olarak artacağına işaret etmektedir. Hükümet bütün bu olumsuzluklara rağmen dış ticaret perspektifini doğru bir şekilde ortaya koyamamaktadır. Orta Vadeli Programda "Orta Vadeli Program döneminde reel ithalat yüzde 5,4 artacak, reel ihracat yüzde 5,7 artacak." ifadesi gerçekçi bir yaklaşımı yansıtmamaktadır. Reel ihracatın reel ithalattan daha yüksek bir oranda artış göstermesi mevcut ekonomi politikaları çerçevesinde gerçekleşemeyecektir.

Türkiye'nin dış ticaret verilerine doğrudan etki eden bir diğer konu da Türk lirasının aşırı değerlenmesi meselesidir. Bu hususta ekonomi yönetimi arasında çelişkiler bulunmaktadır. 9 Kasım 2012'de Merkez Bankası başkanı Türk lirasının çok fazla değerlenmesi durumunda Merkez Bankasının faiz koridorunun alt bandını veya politika faizini aşağı çekebileceğine dair ifadeleri yer almıştır.

OVP doğrultusunda ise Türk lirasının 2013, 2014 ve 2015 yıllarında Türk lirasının reel olarak değer kazanması öngörülmektedir. Türk lirasının aşırı değerlenmesi meselesi AKP hükümetleri döneminde kronikleşen bir ekonomik sorun olan cari açık ile ilgilidir. Türk lirasının aşırı değerlenmesi ile cari açık probleminin daha da büyüyeceği açıktır. Diğer bir ifadeyle değerli bir Türk lirası ile ihracatın ithalattan hızlı artmasını beklemek hayalciliktir.

Doların 2013 yılı ortalamasının, bu yılki ortalamaya göre yüzde 1,95 artması öngörülüyor. Ancak 2013 yıllık ortalama fiyat artışı yüzde 5,3 olarak bekleniyor. Bu durum, TL'nin enflasyon kadar değer yitirmeyeceğini, hatta reel olarak da değerleneceği anlamına gelmektedir. TL'nin reel olarak değer kazanacağı 2013 yılında ihracatın yüzde 5,69; ithalatın ise yüzde 5,64 artması beklenmektedir. Yine 2014 için ihracatta yüzde 9,05; ithalatta yüzde 7,59; 2015 için, ihracatta yüzde 8,59; ithalatta yüzde 6,98 artış beklenmektedir. Hükümet kendi ekonomi hedeflerini yine kendi ekonomi politikaları ile geçersiz kılmaktadır.

Türk ekonomisinin önündeki en büyük problem alanlarından birisi de cari açıktır. AKP hükümetleri döneminde cari açığın GSYH'ya oranı yüzde 10 seviyesine ulaşmıştır. 2002'de cari açığın GSYH'ya oranı yüzde 0,3 iken AKP hükümetleri döneminde bu oran düzenli bir artış eğilimine girmiştir. 2011 yılında oluşan yüzde 10 oranı Türk ekonomisi için tarihi bir rekor olmuştur.

Bütün bu gelişmeler cari açığın Türk ekonomisi için yapısal bir sorun ve kırılganlık haline geldiğini göstermektedir. Hükümet OVP'de 2015 yılına kadar cari açığın GSYH'a oranında düzenli bir düşüş hedefini deklare etmiştir. Ancak ekonominin diğer makro verilerinde hükümetin tahminleri ile gerçekleşen veriler arasındaki fark OVP'deki bu tahminlere temkinli yaklaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Yine de OVP'deki bu hedeflerin 2002'deki oranın çok üzerinde olduğu görülmektedir.

TASARRUF AÇIĞI

Hükümetin uyguladığı ekonomi politikaları Türk ekonomisinde tasarruf yerine borçlanmanın yükselmesine yol açmıştır. Hükümetin piyasalara yönelik borçlanma stratejileri ve bankaların bu sürece aktif bir şekilde dâhil olması neticesinde tasarruf oranları düşerken yatırım oranları yerinde saymış; tüketim oranları ise artmıştır.

Yurtiçi tasarruf açığı Türk ekonomisinin en kırılgan noktalarından birisi olan cari açığı da tetiklemektedir. Yurtiçi tasarrufların düşüklüğü büyümenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Yurtiçi tasarruf oranlarının Türk ekonomisi için bu derece önemli olmasına rağmen AKP hükümetlerinin ekonomi politikaları tasarruf oranlarını yüzde 12'lere kadar düşürmüştür. Toplam yurtiçi tasarrufların GSYH içerisindeki payı 2009 krizi öncesi dönemi yakalayamamıştır. Aynı şekilde yeni OVP döneminde de 2002 yılının oranlarına ulaşılması mümkün görünmektedir. Bu oranlar ayrıntılı olarak değerlendirildiğinde kamu tasarrufunun kamu yatırımlarındaki azalmayla sağlanmasının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

2012 yılı içerisinde hükümet yurtiçi tasarrufların artması için bireysel emeklilik, risk sigortası işlemleri, altın hesapları gibi işlemlerle bazı uygulamalar getirmiştir. Ancak bu uygulamalara rağmen tasarruf oranlarındaki artış beklenen düzeye ulaşamayacaktır. Hükümetin tasarrufları arttırma yaklaşımı tüketimin kısılması ve yatırımların azalması bağlamında değerlendirilmektedir. Hükümet tasarruf artışlarını gelir artışları ile sağlamaya yönelik bir strateji ortaya koyamamaktadır.

İÇ VE DIŞ BORÇ

Türk ekonomisi borçlanma yoluyla geleceğini bağlamıştır. Kamu ve özel kesim borçlanma rakamları Türk ekonomisi için kurumsallaşan bir sorun haline gelmektedir. AKP hükümetleri döneminde Türkiye'nin merkezi yönetim borç stokunda önemli artış kaydedilmiştir. 2006 yılında 251,4 milyar TL olan iç borç stoku 2012'nin ilk 10 ayı itibariyle 391,3 milyar TL'ye ulaşmıştır. İç borç stokunda 7 yıldaki artış yüzde 55,6'dır. Ayın şekilde dış borç stoku da 2006'da 93,5 milyar TL iken 2012'nin ilk 10 ayı itibariyle 145,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. Dış borç stokunda 7 yıldaki artış yüzde 55,4'tür. Merkezi yönetimin toplam borç stoku 7 yılda yüzde 55,5 artmıştır.

Türkiye'nin dış borcu 2012 ikinci çeyreği itibarıyla 323,5 milyar dolardır. AKP döneminde kamunun dış borcu 86 milyar dolardan 111 milyar dolara, özel kesimin dış borcu ise 44 milyar dolardan, 212,5 milyar dolara yükselmiştir. Özel kesimin dış borçlarının 84,3 milyar doları bankalara, 128,2 milyar doları da reel sektöre ait bulunmaktadır. Kamunun iç borcu 2002 yılında 257 milyar lira iken, 2012 ikinci çeyreği itibarıyla 550 milyar lirayı aşmış durumdadır. 293 milyar liralık artış söz konusudur.

IMF'ye 5 milyar dolarlık borç verildiği ifade edilmektedir. Aslında bu kâğıt üzerinde bir borç yani para vermeden borç verilmiştir. Sıcak para 143 milyar doların üzerindedir. Bunu da borç hanesine yazılması gerekmektedir. Dolayısıyla "5 milyar dolar IMF'ye borç veriyoruz." diye afra tafra atmaya gerek yok. Öncelikle ülkemizin dış dünyaya olan borcuna bakmak gerekmektedir. AKP döneminde Türkiye'nin dış borcu 130 milyar dolardan 323 milyar dolara yükselmiş, kısa vadeli sermaye de eklendiği takdirde dış borç 466 milyar dolara ulaşmaktadır. Kısacası, AKP hükümeti Cumhuriyet tarihinin en fazla borçlanan iktidarı olmuştur.

TC Merkez Bankasının rezervleri de sıcak paraya, borçlara teminat olarak tutulmaktadır. Bu rezervlerden çok düşük gelir elde edilirken, sıcak paraya ve borçlara yüksek faizler ödenmektedir.

İktidar olduğu dönemde ülkemizi her yönüyle açık bir pazar haline getiren AKP, uygulamakta olduğu büyüme modeli ile, Türk Milletinin değil, küresel sermayenin cebini doldurmuştur. Uygulanan kur politikası nedeniyle ülkemize önemli ölçüde sıcak para girmekte ve sıcak para sanki kendi oluşturduğumuz bir kaynakmış gibi yurt içinde tüketilmektedir. Dolayısıyla ekonomi ürettiğinden fazla harcamaktadır. Bu şekilde sıcak paraya dayalı büyümelerden Türkiye ekonomisi bir fayda görmemiştir. Tam aksine Ülkemiz resmen soydurulmuştur.

Ülkemizdeki 143 milyar doları aşan kısa vadeli yabancı sermaye yani sıcak paranın 71 milyar doları hisse senetlerine, 54 milyar doları Hazinenin borçlanma senetlerine, 18 milyar doları da bankalarda mevduata yatırılmış durumdadır. Yılbaşından bu yana 50 milyar dolara yakın sıcak para girişi bulunmaktadır.

AKP iktidarında dışarıdan döviz getirip Türkiye'de değerlendirenler, diğer ülkelerde uzun yıllar sonra alabileceği getiriyi, ülkemizde çok kısa sürede elde etmişlerdir. Bu yolla Türkiye ekonomisinden dışarıya rekor boyutta bir kaynak transferi yapılmıştır.

VATANDAŞLARIN BORÇLARI

Türkiye'de hanehalkı borçluluğu AKP hükümetleriyle birlikte olağanüstü artış göstermiştir. AKP iktidarının uyguladığı ekonomi politikaları sonucu tüketim toplumu haline getirilmiş ülkemizde tasarrufları artırmak Türk ekonomisinin çözümlenmesi gereken en önemli sorunu konumundadır. AKP iktidarının bugüne kadar uyguladığı ekonomi politikasının

üretim perspektifi olmamış, üretim yerine tüketim, tasarruf yerine borçlanma teşvik edilmiştir. Tasarrufların düzeyi AKP İktidarı döneminde sürekli olarak düşmüş olup 2011 yılında Cumhuriyet tarihimizin en düşük tasarruf oranı ile karşılaşılmıştır.

Aylık geliri yetmeyen vatandaşımız geçimini borçla sağlamaya çalışmaktadır. Vatandaşlarımız banka tüketici kredilerine ya kredi kartlarına yüklenmiş ve toplam borçları 248 milyar lirayı aşmıştır. Tüketici kredisi ve kredi kartı borçları toplamı 2002 yılına göre tam 39 kat artmıştır. Gelecek yıllardaki gelirlerini şimdiden tüketen vatandaşlarımızın geleceği ipotek altına alınmıştır.

Merkez Bankasının finansal istikrar raporlarına göre 2002 yılında 144 milyar lira olan hane halkı harcanabilir geliri, 2012 yılı eylül ayı itibarıyla 591 milyar liraya yükselmiştir. Buna karşılık 2002 yılında 6,7 milyar lira olan hane halkı yükümlülüğü 2012 yılı eylül ayı itibarıyla 284,4 milyar liraya ulaşmıştır. Dolayısıyla, AKP İktidarı boyunca hane halkı harcanabilir geliri 4,1 kat artarken hane halkı yükümlülüğü tam 42,5 kat artmıştır.

2002 yılında yüzde 4,7 olan hane halkı yükümlülüğünün hane halkı harcanabilir gelire oranı 2012 yılı eylül ayı itibarıyla yüzde 48,1 oranına ulaşmıştır. Yani vatandaşın 100 liralık gelirinin yaklaşık yarısı, 48 lira 10 kuruşu borca gider hale gelinmiştir. Kısacası, AKP'nin 10 yıllık icraatının sonunda vatandaşlar gırtlağına kadar borçlu hale getirilmiştir.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek geçmiş yıllardaki "Türkiye'de hane halkının borçluluk oranının düşük olduğu, bu nedenle borçluluk oranının daha da yüksek olabileceğine" ilişkin, borçlanmayı özendiren sözlerinden sonra bu defa bütçeye ilişkin yaptığı açıklamada bankacılık sektöründe sermaye yeterlilik oranlarının hala kanuni yeterlilik oranlarının iki katından fazla olması dolayısıyla aslında bilanço genişlemesine imkan olduğunu belirterek bankalardan, iç talebi arttırmak için kredi sınırlamasını göz ardı etmesini istemektedir.

Türkiye'de hanehalkı borçluluğu bankalara olan kredi ödemeleri ile değerlendirilebilmektedir. BDDK'nın 21.11.2012 tarihinde açıkladığı verilere göre 15 Kasım itibariyle bankacılık sektörü kredi hacmi 771 milyar 385 milyon TL olarak gösterilmektedir. Bu rakam 2011 yılsonu itibariyle 689 milyar 811 milyon TL; 2010 yıl sonu itibariyle 532 milyar 330 milyon TL olarak gösterilmiştir.

Ancak bankaların batık kredi tutarların çok daha büyük olduğu bilinmektedir. Bankalar sorunlu hale gelen kredilerini takibe almamak için yeniden yapılandırma yolunu seçmektedir. Diğer bir ifadeyle bankalar kanuni takibe alınmadan kredilerde çeşitli önlemler almaktadırlar. Burada da bankalara kredilerin yeniden yapılandırılması hususunda 23 Ocak 2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Bankalarca Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile sağlanan kolaylığın etkili olduğu açıktır.

EKONOMİDE YABANCILAŞMA

Ekonomimizde son yıllarda hızlı bir yabancılaşma yaşanmaktadır. TÜİK'in 11 Haziran 2012 tarihinde açıkladığı 'yabancı kontrollü girişimler' araştırmasına göre, bankacılık, sigorta ve medya sektörü hariç Türkiye'deki toplam girişimlerin yüzde 15.4'ü yabancı kontrolündedir.

Bu araştırmaya göre yabancıların payları tütünde yüzde 90.4, ilaçta payları yüzde 51'dir. Otomotiv, telekom ve bilgisayar sektöründe yabancı payı yüzde 50'ye doğru gitmektedir. Yabancı payı yüzde 30'u geçen toplam 9 sektör mevcut olup, sigorta ve bankacılık da dahil yabancıların 11 sektörde büyük ağırlıkları bulunmaktadır.

Enerjide dışa bağımlılık bulunmakta, ara malı sanayi büyük ölçüde ithalatla karşılanmaktadır. Borsada işlem gören hisse senetlerinin %64'ü yabancı yatırımcıların elinde

bulunmaktadır. Aynı şekilde bankalarımızın yarıdan fazlası, sigortacılık sektörümüzün tamamına yakını yabancıların eline geçmiştir.

Türkiye ekonomisinde ihtiyaç duyulan nakdi kaynağın ağırlıklı olarak para piyasası kurumlarından karşılandığını dikkate alırsak, bir ülkede finans sektöründe hâkimiyeti ele geçiren yabancı sermaye, o ekonomide hangi sektörün öne çıkartılacağına, hangi sektörün geri plana atılacağına ve tasfiye edileceğine de karar vermektedir. Bu hâkimiyet aynı zamanda para piyasaları (kısa vadeli fonlar) ile iç borç sisteminin de yabancı bankaların denetimine geçmesi anlamını da taşımaktadır. Ülkemiz bankacılık sistemi, halen uygulanmakta olan özelleştirme politikaları ile böylesine bir yapılanma içerisine sürüklenmiştir. Bu durum ülkemizin ve milletimizin yüksek menfaatlerine zarar vermekte ve makroekonomik anlamda millî politikalar oluşturulmasının da artık imkânsız hale gelmesine neden olabilecek mahiyet arz etmektedir.

YABANCILARA TOPRAK SATIŞI

442 sayılı Köy Kanunu'nun 87'nci maddesiyle yabancı gerçek ve tüzel kişilerin köylerde taşınmaz edinmesi yasaklanmıştır. Ancak 2003 yılında 4875 ve 4916 sayılı kanunlarla yabancı yatırımcılara ait gerçek ve tüzel kişilerin Türkiye'de taşınmaz edinmesi serbest bırakılmış, 442 sayılı Köy Kanunu'nun 87'nci maddesiyle, Tapu Kanunu'nun en fazla 30 hektar sınırının yer aldığı 36'ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, Anayasa Mahkemesi yine bu düzenlemeleri 2005 yılında iptal ederek bu tehlikenin önünü kapatmıştır. Ancak AKP Hükümeti tarafından çıkarılan 3 Temmuz 2008 tarih ve 5782 sayılı Kanun'la, tapu kanununda değişiklik yapılarak yabancıların Türkiye'den mülk edinmesine dair yüzölçümünün binde beşiyle sınırlanan hüküm ilçe merkezlerinde yüzölçümün ve nazım imar planlarının yüzde 10'una çıkartılmıştır.

2008 yılındaki bu düzenlemenin ardından, özellikle turizm bölgeleri başta olmak üzere ülkemizin kıyı kesimlerinde çok ciddi taşınmaz satışları yapılmış ve yapılan bu satışlar sonunda ülkemizin önemli bir bölümü yabancı gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetine geçirilmiştir.

2644 sayılı Tapu Kanununun 35. maddesi; yabancı uyruklu gerçek kişilere karşılıklı olmak ve kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla toplam yüz ölçümü 2,5 hektarı geçemeyecek şekilde sınırlandırma getirmişti. Ancak AKP tarafından 3 Mayıs 2012 tarihinde çıkartılan 6302 sayılı Tapu Kanunu ve Kadastro Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yabancılara 2.5 hektar toprak satılırken son yapılan değişiklikle yabancılara toprak satışı 30 hektara çıkartılmış Bakanlar Kuruluna 60 hektara çıkartma yetkisi verilmiştir. Ayrıca mevcut kanunda yabancılara satılacak yerlerle ilgili sınırlamalar var iken yapılan düzenleme ile bu sınırlamaların çok büyük bir bölümü kaldırılmıştır.

6302 sayılı Kanun ile 2644 sayılı kanunun 35 nci maddesi değiştirilerek yabancılara toprak satışındaki mütekabiliyet ilkesi kaldırılmıştır. Yani İsrail ve Ermenistan'da Türk vatandaşları toprak satın alamazken İsrail ve Ermeni vatandaşları Türkiye'den toprak satın alabileceklerdir.

2644 sayılı Tapu Kanunda yabancılara satılacak toprak miktarı, imarlı alanların yüzde 10'unu geçemezken 2012 yılında yapılan düzenleme ile özel mülkiyete dahil alanların yüzde 10'u ibaresi eklenmiştir. Yani toplam satılacak alan miktarı artırılarak yabancılara imar planı olmayan tarım arazisi, göl, sit alanı, turizm alanı, dini ibadet yeri vb. ne varsa hepsi satışa dâhil edilmiştir.

2644 sayılı Tapu kanunda 3 Mayıs 2012 yılında yapılan değişiklikle Türkiye genelinde satılacak arazi miktarı yüzde 10'u geçemeyecek" denilmektedir. Diğer bir ifadeyle Türkiye'nin 78 bin kilometrekarelik alanının satılması öngörülmektedir.

Yabancılara toprak satışıyla ilgili olarak Bayındırlık Eski Bakanı Mustafa Demir bir soru önergesine vermiş olduğu cevapta, " 2003'ten 25 Şubat 2010 tarihine kadar 79 bin 962 yabancı uyruklu kişinin 49 milyon 898 bin metrekareyi bulan 71 bin 489 taşınmaz mal edindiğini" söylemiştir. Benzer bir soru önergesini cevaplandıran Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar, " 2003- 2011 yılları arasında 96 bin 925 adet taşınmaz 103 bin 604 gerçek kişiye satılmış olup, bu taşınmazların alanı 81 milyon 864 bin 537 metre kare'dir." İfadelerini kullanmıştır. İki bakanın bu konuda verdiği rakamlar son bir yıl içinde yabancılara toprak satışının yüzde 61 arttığını göstermektedir.

YOKSULLUK

Ülkemiz maalesef adaletsiz uygulamaları ayyuka çıkan, Türk Milletini işsizliğe ve yoksulluğa mahkum eden bir iktidar tarafından 10 yıldır yönetilmektedir. Hükümetin gizlemeye çalıştığı ve yapısal nitelik kazanmış bozulmalar toplumdaki ümitsizliği daha da arttırmaktadır. Bunların başında orta kesimin yok olması, toplumun doğrudan zengin ve fakir ayrışmasına uğratılması gerçeği geliyor. Nitekim çok büyük bir kısım fakirleşirken devlet imkânları ile zenginleşen haksız rekabet üstünlüğüne kavuşturulan kesimler süratle birbirinden ayrıştırılmaktadır.

Bir tarafta türedi zenginler bir tarafta sadakaya muhtaç hale getirilen geniş kitleler. Orta kesimi yok edilmiş bir toplumun savrulmayacağı istikamet yoktur. TÜRKİŞ'in araştırmasına göre Kasım 2012 ayı itibariyle dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 958,03 liraya yükselmiştir. Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.120,61 lira olmuştur.

Başta asgari ücretliler olmak üzere çalışanların ve emeklilerin büyük çoğunluğu açlık sınırının altında aylık almaktadır. Daha önce yeşil kartlı olarak bilinen, aile içi kişi başına düşen geliri asgari ücretin üçte birinden az olduğundan dolayı genel sağlık sigortası primi devlet tarafından karşılanan kişi sayısı 2012 Eylül ayı itibariyle 9.910.405 kişiye ulaşmıştır.

Bu durumda; tarım sektöründe geçimini sağlayan 20 milyon civarındaki nüfus, 10 milyon 300 bin emekli, 9 milyon 900 bin yeşil kartlı, 5 milyonun üzerinde asgari ücretli, 1 milyon 250 bini aşan 2022 sayılı Kanuna göre aylık bağlanan yaşlı ve engelliler, 2,5 milyon işsizler ile bu kesimlerin bakmakla yükümlü olduğu kimseler dikkate alındığında nüfusun büyük çoğunluğunun yoksul olduğu görülmektedir.

TÜİK araştırmalarına göre 2002 yılında 3,04 olan kişi başı günlük harcaması, satınalma gücü paritesine göre 2,15 doların altında kalan fert oranı 2009 yılında % 0,22, 2010 yılında % 0,21 olarak tahmin edilmiştir. 2002 yılında 30,30 olan 4,3 dolar sınırına göre yoksulluk oranı ise 2009 yılında % 4,35, 2010 yılında % 3,66'ya düşmüştür. Yoksulluktaki bu iyileşme göreceli olup bu dönemde TL'nin aşırı değerlenmesi ve dolar kurunun düşük düzeyde kalmasının göstergeler üzerinde önemli etkisi olmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumunun 28 Eylül 2012 tarihinde açıklanan Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri ile ilgili verilere göre göreli medyan yoksulluk açığı 2008 yılında yüzde 27,9 iken, 2011 yılında yüzde 29,7'ye yükselmiştir. TÜİK'in aynı çalışmasına göre ülkemizde 2011 yılı itibariyle yoksulluk ya da maddi yoksunluk riski altındaki nüfusun oranı %62.5 olup, bu durumda nüfusumuzun yaklaşık olarak 3'te 2'si yoksulluk riski altındadır. Çok daha vahimi, TÜİK tarafından yapılan hesaplamaya göre şiddetli maddi yoksunluk içinde bulunan kişi sayısı 43 milyon 286 bin kişidir. Bu sayı nüfusumuzun %60,4'üne karşılık gelmekte olup, bugün her 5 kişiden 3 kişinin şiddetli maddi yoksunluk içinde bulunduğunu göstermektedir.

TÜİK tarafından yapılan ve 17 Eylül 2012 tarihinde açıklanan araştırmaya göre;

- Nüfusun %35,8'i ihtiyacı olsa da yeni giysi alamıyor.
- Nüfusun %80,3'ü eskimiş ve yıpranmış mobilyalarını yenileyemiyor
- Nüfusun %41,6'sı akan çatısını, çürüyen pencere çerçevesini tamir ettiremiyor.
- Nüfusun %41,7'si sıcak bir yuva hayaliyle yaşıyor. Kışın üşüyor, evini ısıtamıyor.
- Nüfusu %67,6'sı beklenmedik ihtiyaçlarını karşılayamıyor.
- Nüfusun %60,2'si et, tavuk veya balık satın almakta güçlük çekiyor.
- Nüfusun 86,5'i evden uzakta bir haftalık bir tatile bile gidemiyor.
- Türkiye'de 18 yaş ve üstü nüfusun %65'inin lise eğitimi yok. % 25'i hiçbir okul bitirmemiş.

AKP İktidarı döneminde büyüme yıllık ortalama yüzde 5,3. Ekonomik büyümeye rağmen nüfusun eğitim düzeyi ve yaşam standartları neden bu kadar düşük? Kişi başına gelirimiz 10 bin dolar civarında. Neden herkes bu gelirden faydalanamıyor?

Eğer ekonomik büyümeye rağmen hala nüfusun %65'inin lise düzeyinde bile eğitimi yoksa, %40'ının çatısı akıyor ve ısınma sorunu varsa, %60'ı iyi beslenemiyorsa, %80'i eskiyen mobilyalarını yenileyemiyorsa, bu durum ekonomi politikalarının gözden geçirilmesi gerektiğini hatta geç bile kalındığını ifade etmektedir.

GELİR DAĞILIMI ADALETSİZLİĞİ

Gelir dağılımı eşitliğini ölçmek için kullanılan araçlar içinde en yaygın kullanılanı nüfusun GSYH'dan aldığı paylar üzerinden hesaplanan Gini katsayısıdır. Eğer gelir dağılımı tam anlamıyla eşitse o zaman Gini katsayısı sıfır çıkacak demektir. Gini katsayısı sıfır ile bir arasında değişen bir katsayıdır ve sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımı eşitliğinin, bire yaklaştıkça gelir dağılımı eşitsizliğinin arttığını göstermektedir.

TÜİK gelir dağılımı araştırmalarına göre 2001 krizinden hemen sonraki yıl olan 2002 yılında 0.44 gibi bir düzeyde olan Gini katsayısı, izleyen yıllarda düzelme eğilimine girmiş 2003'de 0,42, 2004'de 0,40'a ve 2005'de 0.38 inmiştir. Eğer Türkiye bu eğilimi sürdürebilseydi gelir dağılımı bozukluğunu düzeltme yolunda ilerliyor olacaktı. Ne var ki 2006 yılında yeniden 0.43'e çıkan Gini katsayısı 2007 ve 2008 yıllarında 0.41 oranında kalmış. Bu gelişim krizin yarattığı bir gelir dağılımı iyileşmesi yaşandığını işaret etmektedir. 2002 ile 2005 arasında yaşanan gelir dağılımı düzelmesinin krizin getirdiği törpülemelerden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Çünkü krizler yüksek gelir gruplarını daha fazla etkilemektedir. Krizin etkisi ortadan kalkmaya başladığında ise gelir dağılımı bozukluğu yeniden ortaya çıkmaya yöneliyor. 2001 krizi kadar etkili olmasa da küresel krizin etkisiyle 2009 ve sonrasında Gini katsayısında benzer düzelmeler ortaya çıkmış bulunuyor. 2009 yılında 0,415'de kalan katsayı 2010 yılında 0,402'ye gerilemiş, 2011 yılında 0,404 olarak gerçekleşmiş durumdadır.

Yüzde 20'lik gruplarda, en yüksek gelire sahip son gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 46,7 iken, en düşük gelire sahip ilk gruptakilerin toplam gelirden aldığı pay % 5,8'dir. Buna göre, son yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay, ilk yüzde 20'lik gruba göre 8 kattır.

ESNAF VE SANATKÂRLARIN SORUNLARI

Esnaf ve Sanatkârımız sermaye ve refahın tabana yayılmasında, gelir dağılımının iyileştirilmesinde, sosyal dengelerin korunmasında çok önemli bir görev üstlenmektedir. Ülkemizdeki işyerlerinin yüzde 99'u esnaf ve küçük işletmelerden oluşmaktadır. İstihdamın yüzde 77'si, ekonomide yaratılan katma değerin yüzde 36'sı esnaf tarafından sağlanmaktadır. Bu nedenle esnaf ve sanatkâr kesiminin sorunlarını ülkemizin genel ekonomik ve sosyal sorunlarından ayrı düşünmemek gerekmektedir.

Ülkemizin temel direği olan ve etki alanı itibariyle her tarafa hitap eden, aile kurumundan sonra toplumsallaşmanın, iletişim kurmanın, birlik ve beraberliği zenginleştirmenin en güçlü yapısı olan esnaf ve sanatkârlık müessesemiz çökmek üzeredir. Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu verilerine göre 30 Eylül 2012 tarihi itibariyle ülkemizde 1 milyon 996 bin esnaf bulunmaktadır. Yine bu verilere göre 2005–2012 yılının Mayıs döneminde 1 milyon 130 bin esnaf kepenk kapatmıştır.

2012 yılı rakamları kötü gidişatın devam ettiğini göstermektedir. 2012 yılının Ocak-Eylül döneminde 29 bin 395 şirket kurulmuştur. Aynı dönemde 9 bin 703 şirket kapanmıştır. Kapanan şirketlerin açılan şirketlere oranı yüzde 33'tür. 2011 yılı için aynı oran yüzde 23 olarak gerçekleşmiştir. 2010'da ise bu oran yüzde 22'dir. Türkiye'de kapanan şirketlerin açılan şirketlere oranında son 3 yıldaki düşüş özel sektörün içerisinde bulunduğu ekonomik sorunların yansımasıdır. Son 3 yıl içerisinde ilk 9 ay itibariyle açılan şirket sayısının en az olduğu yıl ve kapanan şirket sayısının en çok olduğu yılın 2012 olması dikkat çekicidir. Bu durum kapanan şirket sayısının açılan şirket sayısına oranında da kendini göstermektedir.

Bağ-Kur sigortalılarının, vergi mükellefiyeti bulunan dönemlerinin borçlanılması ve bu sürelerin sigortalılık süresi olarak değerlendirilmesi konusunda geçmişte birden çok Kanun çıkarılmasına rağmen bu düzenlemelerden ekonomik imkânsızlıklar, yaşanan ekonomik krizler ve diğer bazı nedenlerle yararlanamayan veya borçlarını yeniden yapılandırmakla birlikte taksitlerini düzenli olarak ödeyemedikleri için başladıkları halde sistemden çıkmak zorunda kalan pek çok esnaf ve sanatkâr bulunmaktadır.

2000 yılı öncesi vergi mükellefi olan esnaf ve sanatkârlarımızın bu sürelerini sigortaya işletememektedir. 31/12/2000 tarihinden önce vergi mükellefiyet süreleri bulunanların daha önce Kuruma sigortalılığı tescil edilmiş olması şartı aranmadan; bu sürelerin sigortalılık süresi olarak değerlendirilmesi ve bu sürelerin tamamının borçlanılmasına imkan verilmesi önemli görülmektedir.

25/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da konuya ilişkin herhangi bir düzenleme olmaması beklenti içinde olan esnaf ve sanatkarları büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır.

ENERJİ

Enerjinin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir şekilde elde edilmesi ve sunulması temel bir enerji politikası olarak benimsenmesi gerekirken Türkiye enerjide daha da dışa bağımlı bir ülke haline getirilmiştir.

Ülkemizde enerji talebinin yerli üretimle karşılanma oranı gittikçe düşmektedir. 1990'da yüzde 48 olan talebin yerli üretimle karşılanma oranı 2009 yılında yüzde 29,5'e, 2010'da yüzde 28,5'e, 2011 yılında ise yüzde 27,6'ya düşmüştür. AKP'nin mevcut enerji politikaları ile birincil enerji tüketiminde dışa bağımlığı daha da artacaktır. Türkiye'nin birincil enerji tüketiminin yüzde 87'sini karşılayan doğalgazın yüzde 98'i, petrolün yüzde 91'i, taşkömürünün yüzde 90'ı ithal edilmektedir. 2011 yılındaki 240 milyar dolarlık ithalatımızın yüzde 22'si yani 54 milyar doları enerji ithalatıdır.

Enerjinin Türkiye'nin ithalatındaki payı yüksektir. 2008'deki 201 milyar 963 milyon dolarlık ithalatın yüzde 23,9'u enerji sektöründedir. 2011'deki 2012 yılının ilk dokuz ayında ise 176 milyar 500 milyon dolarlık ithalatın yüzde 25'i enerji sektöründendir. AKP hükümetleri döneminde ithalatta enerjinin payı yüzde 20'nin altına düşmemiştir. Bununla birlikte enerji ithalatının payı her geçen dönem artmaktadır.

Hükümet enerjide dışa bağımlılığın etkilerini bertaraf edebilecek çalışmalar yapmamaktadır. Dünya Enerji Konseyi Türk Millî Komitesinin raporlarına göre ülkemizde güneşten 380, rüzgârdan 120, baraj ve akarsulardan 100, linyitten 100, biyogazdan 35 ve jeotermal kaynaklardan 15 milyar kilovatsaat elektrik üretmek mümkündür. Dolayısıyla Türkiye öz kaynaklarını harekete geçirdiğinde 750 kilovatsaat elektrik üretebilecektir. Ayrıca enerji verimliliğinden 58 milyar kilovatsaat, santrallerin rehabilitasyonuyla 13 milyar kilovatsaat elektrik katkısı sağlanabilir denilmektedir.

Türkiye'nin enerji alanındaki bir diğer sorunlu alanı kaçak- kayıp enerji tüketimidir. 2010 yılında yüzde 14,7 kayıp kaçak oranı, 2011 yılında iletim kaybı 1,99 iken kayıp kaçak oranı 16 olarak gerçekleşmiştir. EPDK tarafından 2006–2010 yılları arasında belirlenen kayıp kaçak hedef oranlarıyla gerçekleşme oranları arasında çok büyük farklılıklar vardır. Elektrik özelleştirmelerinin gerekçelerinden biri Dicle EDAŞ için 2009 hedefi yüzde 41 iken gerçekleşme oranı yüzde 73'tür ve diğer örnekler de aynı şekildedir. Kayıp kaçak elektrik tüketimi faturalara yansıtılarak 2011 yılında kayıp kaçak bedeli olarak elektrik abonelerinden fazladan 3 milyar 330 milyon lira tahsil edilmiştir.

Hükümetin enerji politikaları ve uygulamalarındaki bir diğer sorunlu alan elektrikte kayıp kaçak tüketimdir. Kayıp-kaçak oranının azaltılması elektrik özelleştirmelerine gerekçe olarak gösterilmiştir. Ancak özelleştirmeler sonucunda elektrikteki kayıp-kaçak oranı düşmemiş aksine yükselmiştir.

Elektrik kayıp-kaçak oranı 2010 yılında yüzde 14,7'dir. 2011 yılında ise iletim kaybı yüzde 1,99 iken kayıp-kaçak oranı yüzde 16 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Almanya ve Japonya'da yüzde 5, ABD'de yüzde 7'dir. EPDK tarafından 2006-2010 yılları arasında belirlenen kayıp/kaçak hedef oranları ile gerçekleşme oranları arasında çok büyük farklılıklar vardır. Elektrik özelleştirmelerinin gerekçelerinden biri Dicle EDAŞ için; 2009 hedefi yüzde 41,58 iken gerçekleşme oranı yüzde 73,01'dir. Vangölü EDAŞ için 2009 hedefi yüzde 40,03 iken gerçekleşme oranı yüzde 55,57'dir. Aras EDAŞ için 2009 hedefi yüzde 20,25 iken 2009 gerçekleşme oranı yüzde 27,70'tir.

2003 – 17 Mayıs 2012 tarihleri arasında Türkiye genelinde 45 milyon abone kontrolü gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu kontrollerde 9,74 milyar kWh (2 milyar 390 milyon TL) kaçak tahakkuku gerçekleştirilmiştir.

2010 yılı dağıtım kayıp-kaçak miktarı yaklaşık 25.000.000 MWh iken 2011 yılı dağıtım kayıp-kaçak miktarı ise yaklaşık 28.000.000 MWh'tir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 2011 yılında kayıp-kaçak miktarı 23.142.000.000 MWh olarak tahmin edilmiş ve bu elektrik faturalarına yansıtılarak 2011 yılında kayıp-kaçak bedeli olarak elektrik abonelerinden fazladan 3 milyar 330 milyon lira tahsil edilmiştir.

TARIM

Tarımsal üretim desteklemelerine gereken önem verilmemektedir. 2013 yılı bütçesindeki rakamlara bakıldığında bu iddiayı destekleyen veriler görülecektir. 2013 bütçesinde tarımsal destekleme ödeneği olarak 8 milyar 975 milyon Türk lirası kaynak ayrılırken ve yine 2013 yılı bütçesinde sosyal yardımlara ayrılan pay da yaklaşık 8,5 milyar Türk lirası pay ayrılmıştır. Yardıma muhtaç vatandaşlarımıza verilen sosyal yardımlar ile Türk tarımının üretimi için verilen desteklerin hemen hemen aynı miktarda kalması AKP'nin üretim ve popülizm bağlamındaki konumunu gözler önüne sermektedir. Hükümet için üretimin arttırılması ile yardıma muhtaç vatandaşlarımıza yapılan ödemeler aynı ağırlıkta değerlendirilmektedir.

Hükümetin tarımsal destekleme konusundaki duyarsızlığı tarımsal destekleme ödeneklerinin yıllar itibariyle GSYH'daki düşüşü ile de gözlenmektedir. 2002 yılında tarımsal

desteklerin GSYH'daki payı binde 65 iken bu oran giderek düşmüş, 2011 yılında binde 49 seviyesine gerilemiştir. 2013 bütçesinde de oranın binde 57 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Hükümetin tarım politikasındaki yanlışları tarım sektörünün büyüme rakamlarına da yansımaktadır. 2002 yılında tarımda büyüme yüzde 9,3 iken 2010 yılında yüzde 2,4'tür. 2011 yılında ekonomi yüzde 9 büyürken, tarım sektörü yüzde 5 büyümüştür ve 2012 yılının ilk altı aylık döneminde ise tarımsal büyüme yüzde 4,4 olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında tarımın milli gelirden aldığı pay yüzde 10 iken 2010 yılında bu oran yüzde 8,2'ye düşmüştür.

Türkiye'nin tarımsal üretimin sürdürülebilirliğinin göstergesi olan ekilen-biçilen tarım alanı miktarında da düşüş gözlenmiştir. 2002 yılında toplam işlenen tarım alanı 23 milyon 994 bin hektar iken 2012 yılında ekilen alan 20 milyon 539 hektardır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı rakamı ekilen alanın 24 milyon hektar olduğunu ifade ederken TÜİK aynı rakamı 20 milyon hektar olarak belirlemiştir. 2002 yılında toplam tarım alanı 41 milyon 196 bin hektar iken 2010 yılında toplam tarım alanı 39 milyon 54 bin hektardır.

AKP'nin tarım politikasının sistemsizliği ve hesapsızlığı tarımsal rakamlara da yansımıştır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2011 yılı için tarımsal hasılayı 62 milyar dolar olarak tespit ederken TÜİK tarımsal hasılanın 49,4 milyar dolar olduğunu açıklamıştır.

Hükümetin tarım politikalarının başarısızlığının bir diğer önemli göstergesi de tarımsal ithalat-ihracat dengesidir. 2001 yılında tarımsal ihracat-ithalat dengesi 596 milyon dolar fazla verirken, 2011 yılında tarım, orman ve balıkçılık ihracatı 5 milyar 350 milyon dolar ithalat ise 9 milyar dolardır. İhracat- ithalat dengesi 3 milyar 650 milyon dolar açık vermiştir.

Tarımsal üretimin sürdürülemezliğinin bir diğer göstergesi de çiftçinin kredi borçları ve girdi fiyatlarındaki artıştır. 2002 yılında çiftçinin toplam 530 milyon lira kredi borcu varken, bu tutar 2011 yılında 29,5 milyar lirayı geçmiştir. Öte yandan ülkemizde son on yılda toplam yüzde 35 enflasyon artışı olmasına rağmen girdi fiyatlarında ortalama yüzde 300 yani neredeyse enflasyonun 2,5-3 katına varan artış olmuş fakat pek çok ürün fiyatı yerinde saymıştır. Bu duruma göre, çiftçi bir taraftan enflasyona, diğer taraftan da ortalama 3 misli artan yüksek girdi maliyetlerine muhatap olmuştur.

Mazot, 2002'de ortalama 1 lira 10 kuruştu, bugün 4 lira 20 kuruştur. 2004–2011 yılları arasında enflasyon yüzde 68,5 artarken aynı dönemde gübre fiyatları yüzde 247 ile yüzde 312 oranında artmıştır. Son 4 yıldır gübre, mazot ve yem bitkileri destekleri enflasyon oranında dahi arttırılmamaktadır.

Tarım sektörünün dünya ile rekabet edebilmesi için üretim maliyetlerini düşürmesi gerekmektedir. Üretim maliyetlerinin düşürülmesinde öncelikle yapılacak olan üretimin temel girdileri üzerindeki vergi yükünün kaldırılması veya çiftçiye geri ödemesinin yapılmasının sağlanmalıdır. Doğrudan Gelir Desteğinin kaldırılmasıyla desteklerin özellikle girdi desteklerine yönelmesi arzu edilmiştir. Ancak, gübre ve mazot destekleri bu beklentiyi karşılamamaktadır.

Fransa çiftçisi mazotu Türk çiftçisine göre yüzde 40 daha ucuza kullanmaktadır. 2010 yılında çiftçinin mazotta ödediği vergi 5,8 Milyar TL'dir. Tarımda kullanılan mazot miktarı yaklaşık 3,3 milyar litredir. Verilen mazot desteği, tarımda kullanılan mazota ödenen bedelin yüzde 5'ini ancak karşılamıştır. Bu da mazot için çiftçi tarafından ödenen KDV'den bile çok düşüktür.

Çiftçinin 2010 yılında gübre için ödediği bedel yaklaşık 3,8 milyar TL'dir. 2010 yılında gübre desteği için ödenen 704 milyon TL, gübre masrafının ancak yüzde 18'ini karşılamıştır.

Gübre fiyatlarındaki bu artış devam ederse, açıklanan destek miktarının gübredeki KDV'yi bile karşılaması mümkün değildir.

Ülkemizde girdi fiyatları çok yüksek olduğu için tarımsal ürünlerin üretim maliyeti de yükselmekte, bu nedenle Türk çiftçisi diğer üreticilerle rekabet edememektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO'nun 2009 yılı verilere göre; Türkiye, buğday üreticisi 121 ülke arasında buğdayı en pahalıya üreten 21 inci ülke, pirinç üreticisi 81 ülke arasında pirinci en pahalıya üreten 16 ncı ülke, mısır üreticisi 114 ülke arasında mısırı en pahalıya üreten 26 ncı ülke, soyada 79 ülke arasında 22 nci ülke, tütün üreten 100 ülke arasında tütünü en pahalıya üreten 21 inci ülke konumundadır.

Neticede Türkiye yıllardır tarımda kendi kendine yetebilen ülkeler arasında yer alırken AKP döneminde tarımsal ithalat yapan ülkeler arasına girmiştir.

HAYVANCILIK

Türkiye'de hem süt hem besi hayvancılığında sorun vardır. Sorunun kaynağında şehirliye ucuz et satma arayışında hükümetin canlı hayvan ve kesilmiş et ithalatı politikası var. Hayvancılık alanında karşılaşılan temel sorunlar şunlardır:

- Yem başta olmak üzere yüksek girdi fiyatları nedeniyle üretim maliyeti çok yüksektir.
- İthalat politikası ile ülkeye yerli üreticinin maliyetinin çok altında fiyatlarla canlı hayvan ve et ithal edilmektedir.
- Sıfır faizli kredi ile binlerce işletme kurulurken, bu işletmelerin yem ihtiyacı, ürettikleri et ve sütün pazarlanmasına yönelik planlama yapılmamıştır.
- Yem/süt paritesindeki dengesizlik giderilemedi. Üretici sattığı sütle ihtiyacı olan yemi alamamaktadır.
- Çok sık yapılan mevzuat değişiklikleri nedeniyle sektör önünü görememektedir.
- Ağustos ayında başlayan sıfır faizli kredilerin geri ödemesinde sıkıntılar yaşanmaktadır.

EBK (Et ve Balık Kurumu) canlı hayvan ve et ithal ediyor. Ucuz hayvan ve et getiriyor. İthal hayvanı ve eti ucuz satıyor. Yerli besiciler bir kg eti 16 TL'ye mal ederken Et Balık Kurumu besicinin etini 14.30 TL'den satın alınmaktadır.

Cumhuriyet tarihinde ilk kez AKP hükümeti döneminde, 2010'da kurbanlık ithal edilmiştir. Kurbanlık ile birlikte besilik, damızlık, kasaplık büyükbaş, koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvan ithalatı da yapıldı. Nihayetinde karkas et ithal edildi. Bu da yetmedi ot ve saman ithal edildi. Kurbanlık hariç diğer kalemlerde ithalat devam ediyor. İthalat sürerken Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 2 Ekim 2012 tarihindeki AKP Grup toplantısında bu yıl kurbanlık ithal edilmeyecek diye müjde verdi. Kurbanlık ithal edilmemesi önemlidir. Fakat diğer taraftan kurban bayramı öncesinde özellikle Suriye'den ülkeye çok miktarda kaçak koyun sokulduğu bilinmektedir. Bunu Gaziantep Tarım İl Müdürlüğü de doğrulamaktadır.

Canlı hayvan ithalatı geçtiğimiz yıl da devam etmiştir. Bu yıl ise ithalat olmayacağı açıklanmıştır. Ancak hayvancılığın bugünkü durumu, ihracat yapacak kadar iyi değildir. Çiğ süt ucuz, yem çok pahalı, üretimin bu şartlarda sürdürülmesi imkânsızdır. Çiğ sütün litresi 80 krş.; ot 65 krş.; saman 55 krş.'dur. Girdi fiyatının yükselmesi ile hayvanını besleyemeyenler geçen yıl kredi ile 7 bin TL'ye satın aldıkları inekleri 3 bin-3 bin 500 TL'den satmak zorunda kalmaktadırlar.

Yem ve diğer girdilere para yetiştiremeyen üreticiler süt ineklerini kesime göndermektedir. Besiciler yüksek maliyet nedeniyle hayvanlarını zararına kestirmekte ve

ucuz ithalat nedeniyle işletmelerini kapatmak zorunda kalmaktadır. Devletten aldıkları sıfır faizli kredi ile yatırım yapanlar, krediyi ödeyememektedir.

SU POLİTİKALARI

Ülkemiz su kaynakları, su toplama ve boşaltma alanları 25 büyük havzaya ayrılmıştır. Kullanılabilir bu su potansiyelimizin 53 milyar m³'ü (yüzde 28,5'i) Dicle ve Fırat havzalarında yer almaktadır. Dolayısıyla ülkemizin birçok bölgesi su kaynakları açısından yetersizlik göstermektedir.

Uluslararası standartlara göre; su sıkıntısı ile karşı karşıya olan ülkeler, yıllık kişi başına düşen su miktarı 1000 m³ ile 2000 m³ arasında olan ülkeler olarak tanımlanmaktadır. Kullanılabilir toplam su potansiyelimiz 112 milyar m³, yıllık su tüketimimiz 44 milyar m³'tür. Ülkemizde kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı 1519 m³'tür.

2030 yılına kadar nüfusumuzun 100 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda kişi başına kullanılabilir su miktarımız 1120 m³ 'e düşecek ve Türkiye suyu kıt ülkeler sınıfında yer alacaktır.

Ülkemizin su kaynakları yönetimi politikası taleplere rasyonel bir şekilde yanıt verememektedir. Ülkemizde su yönetiminden sorumlu 14 farklı kurum bulunmaktadır. Su yönetimi, bu çok başlı, çok parçalı ve koordinasyon eksikliği içerindeki yapısından bir an önce uzaklaştırılarak tek şemsiye altında toplanmalıdır. Suyun rasyonel ve etkili kullanımını sağlamak için AB Su Çerçeve Direktifine uyumlu ancak Türkiye'nin çıkarlarının göz ardı edilmediği bir Su Yasası çıkarılmalıdır.

Ülkemizin su kaynakları hızlı nüfus artışı ve endüstriyel gelişim, artan tarımsal üretim ve kirlilik unsurlarının baskıları altındadır. Bugün çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye'de de yaşanan su sorunlarının temelinde yönetim, politika ve yatırım eksiklikleri yatmaktadır. Susuz bir geleceğin olmayacağı göz önünde bulundurularak, gerekli politika değişikliğine gidilmelidir.

Su sorunu bağlamında değerlendirilmesi gereken bir diğer önemli konu da tarımsal sulamadır. Yüksek verim ve kaliteli ürün için sulama en önemli etken olup doğru ve yeterli sulamayla verimin 2,5 kat artırılması mümkündür. Özellikle son yıllarda kuraklığın artması nedeniyle tarımsal sulama son derece önem kazanmıştır.

Türkiye'de işlenen tarım arazileri 21,4 milyon hektar olup her yıl 5 milyon hektarı su kıtlığından dolayı nadasa bırakılmaktadır. Ekili ve dikili alanların 8,5 milyon hektarı sulanabilir özellikte olup ancak 5,4 milyon hektarı sulamaya açılmıştır. Başka bir deyişle Türkiye'deki toplam ekili ve dikili alanların yüzde 25'inde sulu tarım yapılmaktadır.

Ülkemizdeki sulanan 5.4 milyon hektarlık tarım arazisinin 4 milyon hektarı su verimliliği yüzde 25-35 olan salma sulamayla, 900 bin hektarı su verimliliği yüzde 75-85 olan yağmurlama sulama yöntemi ile, 424 bin hektarı bin hektarı da su verimliliği yüzde 90-98 olan damlama sulama yöntemi ile sulanmaktadır. Damlama sulama yönteminin kullanılması sulamada tasarrufu sağlayacaktır.

DSİ Genel Müdürlüğü'nün yatırım bütçesinin bakanlık bütçesine ve GSYH'a oranları yıllardır artmadığı için sulama yatırımları bir türlü bitirilememektedir. Toplam sulamaya açılacak alanların yüzde 52'sini içeren GAP'daki sulama yatırımları ödenek yetersizliği yüzünden çok yavaş ilerlemektedir. Ülkemizin en büyük ikinci sulama projesi olan Konya Ovası Sulama Projesinde durum aynıdır. Suyun rasyonel ve etkili kullanımını sağlamak için Su Yasasına ihtiyaç vardır.

DSİ sulamalarında uzun yıllar ortalaması olarak sulama oranı yüzde 65'dir. Teknik açıdan yüzde 50–60 olması gereken sulama randımanı yüzde 45 düzeyindedir. Bu durum sulamaya açılan alanların yaklaşık yarısı su olduğu halde sudan istifade edemiyor anlamına gelmektedir. Türkiye genelinde toplam sulama oranının değişimine baktığımızda son 10 yılda sulama oranlarının geliştirilemediği ve sulama randımanının çok sınırlı bir şekilde arttığı görülmektedir.

Sulama yatırımlarının atıl kalmasındaki en büyük sebeplerden biri de, sulama alanlarının ve sulamaya açılacak alanlarda arazinin parçalı olmasıdır. Ülkemizde toplulaştırma yapılabilecek arazi miktarı 14 milyon hektar iken 1960 yılından beri toplulaştırması yapılan arazi miktarı 1,5 milyon hektardır. Sulamaya açılan alanlarda, bilinçsizce yapılan sulamalardan dolayı taban su seviyesi artmış, dolayısıyla çoraklaşma en büyük sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

ULAŞTIRMA

Ulaştırma sektörü AKP'nin önem verdiği alanlardan birisi olarak bütçe görüşmelerinde öne çıkan alanlardan birisi olmaktadır. Bugün AKP gerek karayollarında gerekse de demiryollarında yaptıkları yeni yollarla övünmektedir.

Karayolları AKP için bütçe dengeleri bağlamında önemli bir kazanç kapısıdır. Kara yolu ağının 2011 yılı itibariyle bütçeye katkısı yaklaşık 38 milyar Türk lirasıdır. Bunları başlıklar hâlinde sayacak olursak: Motorlu taşıtlara ilişkin ÖTV 8 milyar 567 milyon Türk lirası, tüketilen yakıttan ÖTV 16 milyar Türk lirası, KDV 6 milyar Türk lirası, motorlu taşıtlar vergisi 6 milyar Türk lirası, otoyol ve köprülerden elde edilen gelir 732 milyon Türk lirası, KDV 136 milyon Türk lirası. Buna rağmen karayolları için 2011 yılı yatırım harcamaları 12 milyar Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Bu yılın ilk on ayında Karayolları Genel Müdürlüğünce yapılan denetimlerde de ayrıca 233 milyon Türk lirası tutarında ceza uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Hükümetin önemli bir parasal kaynağı olan karayollarındaki çalışmaların kalitesi bu gelirin karşılığı olmaktan uzaktır. Karayollarımız bitirilemeyen yollar ve kalitesiz yollarla birlikte anılı olmuştur. Neticede, kalitesiz yollardaki bakım onarım çalışmaları ile birlikte gerek yolun yapım maliyetinde artış görülmekte gerekse de bu yolu kullanacak vatandaşlarımız mağdur olmaktadır.

Hükümetin ulaştırma stratejisinin bir diğer önemli yansıması da demiryollarında görülmektedir. Hükümet demiryolu ağı inşaatını Cumhuriyet dönemi çalışmaları ile kıyaslayarak cumhuriyet tarihinin bu en verimli dönemini yok sayma gayreti içerisine girmiştir. Sayın Başbakan, iktidarlarının onuncu yılında, onuncu yıl marşı ile adeta cumhuriyete meydan okumuştur. Ancak gerçekler AKP'yi yalanlamaktadır. 1923-1950 yılları arasındaki 3.764 kilometrelik demir yolunun 3.208 kilometresi 1940 yılına kadar tamamlanmıştır. 1923'ten 1938'e kadar 2.815 kilometre demir yolu döşenmiştir. AKP ile geçen on yılda ise döşenen rayların uzunluğu 1.085 kilometredir. Oysa cumhuriyetin ilk yıllarında Nuri Demirağ tek başına 1.500 kilometre demir yolu ağı yapımını gerçekleştirmiştir. Bu rakamlar, savaştan çıkmış Osmanlı devletinin borçlarının önemli bir kısmını yüklenmiş, Kurtuluş Savaşının bütün yıkıcılığı ile mücadele etmiş bir yönetim ile gerçekleşmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında bir taraftan demir yolu ağı inşa edilmiş, diğer taraftan dış borç ödenmiştir. Oysa AKP hükümetleri döneminde hem dış borcu artırmış; hem de cumhuriyet döneminin ilk yıllarında yapılan demir yolu ağına da ulaşılamamıştır. Öte yandan Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1927'de Kayseri, 1930'da Sivas, 1931'de Malatya, 1933'te Niğde, 1934'te Diyarbakır, 1939'da Erzurum demir yolu ağına bağlanırken AKP döneminde inşaatı gerçekleştirilen 1.085 kilometre demiryolu ağı ile hiçbir kent merkezi demiryolu sistemine bağlatılmamıştır. Aynı şekilde Mardin, Kahramanmaraş, Isparta, Van, Burdur, Kırklareli ve Denizli'de gibi demir yolu ağı bulunan illerimizde, yolcu taşımacılığı yapılmamaktadır.

AKP'nin demiryolu stratejisi inşa edilen demiryolu ağlarına rağmen başarısızlıklarla doludur. Devlet demiryolları işletmeciliği her yıl zarar eden bir kurum haline getirilmiştir. TC Devlet Demiryollarının 2007-2011 adlı raporunun "6.6 İşletme Faaliyetlerinde Gelir-Gider Dengesi" başlıklı kısmındaki rakamlar şöyledir: Toplam rakamlar itibariyle, 2007'de 1 milyar 200 milyon 296 bin 694 TL zarar; 2008'de 1 milyar 398 milyon 199 bin 171 TL zarar; 2009'da 1 milyar 522 milyon 333 bin 269 TL zarar; 2010'da 1 milyar 733 milyon 230 bin 724 TL zarar; 2011'de 1 milyar 981 milyon 407 bin 485 TL zarar var. Tabloda istikrarlı bir şekilde artan zarar ile gelirin gideri karşılama oranı da istikrarlı olarak düşmüştür. Bu oran 2007'de yüzde 41; 2008'de yüzde 38; 2009'da yüzde 36; 2010'da yüzde 34; 2011'de yüzde 34 olarak gerçekleşmiştir. Oysa 1999-2003 döneminde genel bir artış ivmesi söz konusudur. Buna göre, 1999-2003 döneminde gelirin gideri karşılama oranları şu şekildedir: 1999'da yüzde 43; 2000'de yüzde 42; 2001'de yüzde 46; 2002'de 45; 2003'te yüzde 49. Bu rakamların da ifade ettiği gibi AKP yönetimi altında demiryolları işletme zararı artık kronikleşen ve tedavi edilemeyen bir sorun haline gelmektedir.

4. ÇALIŞMA HAYATI

KAMUDA EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET

Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile eşit işe eşit ücret verildiği ifade edilmekle birlikte ücret eşitsizlikleri daha da artmıştır.

Yaklaşık 400 bin memurun maaşlarında artış yapılması ve münferiden yapılan düzenlemelerle kontrolsüz bir şekilde gelişen ücret adaletsizliğinin hükümet tarafından farkına varılmış olması olumlu görülmekle birlikte, katılımcı bir şekilde hazırlanmayan bu KHK ile ücret sistemi sadeleştirmek yerine daha da karmaşık hale getirilmiiş, maaş artışı ağırlıklı olarak üst kademeye yapılmış, alt kademe ile üst kademe arasındaki ücret yelpazesi alt kademe aleyhine bozulmuştur.

Öğretmen, akademik personel, emniyet mensupları, din görevlileri, sağlık personeli, TSK personeli gibi bazı unvanlarda bulunanların maaşlarında ise artış yapılmamıştır. AKP yeni bir "personel rejimi" ve "ücret rejimi" nin süratle hayata geçirileceğini taahhüt etmesine rağmen 9 yıldır bu yönde bir adım atmamıştır

SÖZLEŞMELİLER, BELEDİYE VE ÖZEL İDARE ÇALIŞANLARI

Kamuda aynı yerlerde, aynı işi yapmalarına rağmen statüleri nedeniyle çalışanlar arasında idari, mali ve sosyal haklar yönünden birçok farklılık bulunmaktadır. Bu durum, Anayasa ile güvence altına alınan eşitlik ve adalet ilkelerine aykırı olduğu gibi, çalışanların motivasyonunu ve çalışma barışını olumsuz etkilemektedir.

AKP iktidarı döneminde, asli ve süreklilik arzeden birçok kamu hizmeti; 4/B'li sözleşmeli personel, özel kanunlara göre sözleşmeli personel, 4/C'li geçici personel, geçici ve mevsimlik işçiler, taşeron şirket işçileri eliyle yürütülür hale gelmiştir.

657 sayılı Kanun, memurlar eliyle gördürülmesi mümkün olmayan geçici işlerin ifası için istisnai hallere münhasır olmak üzere sözleşmeli ve geçici personel istihdamını mümkün kılmıştır. Hal böyle iken, uygulama ve gelenek de bu hükmün lafzına ve ruhuna uygun olarak işlemekte iken, son on yıldır bu istisnai uygulamalar asıl istihdam şeklinin önüne geçmiştir.

Bu yanlış uygulama ile birlikte de birçok mağduriyet ortaya çıkmıştır. En büyük mağduriyet ise yandaş olmayan ve bu istisnai yollarla iş bulamayanlardadır. Bunlar girdiği merkezi sınavı kazanıp ataması yapılamayan, bir türlü sıra gelemeyen ve sıra gelmeden de kadroları istisnai yollarla doldurulanlardadır. Hükümetin bu yanlışı derhal durdurması gerekir.

Bununla birlikte, uygulamadaki tutarsızlığın ve aynı statüdeki kişilere yapılan farklı uygulamaların giderilerek kendi içinde hakkaniyetin sağlanması, eşitsizliğin, haksızlığın, adaletsizliğin ve ayrımcılığın giderilmesi de gerekmektedir.

12 Haziran 2011 seçimlerinden bir hafta önce çıkarılan 632 sayılı KHK ile 657 sayılı Kanunun 4/B maddesi ile 4924 sayılı Kanun uyarınca sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışanların memur kadrolarına atanmışlardır. Yıllardır en temel insan hakkından dahi mahrum bırakılan, ailelerinden koparılan, güvencesiz bir geleceğe mahkûm edilen sözleşmeli personelle ilgili çağrılarımıza, AKP seçim öncesi oy kaygıyla da olsa kulak vermiştir. Ancak, 200 bin civarında sözleşmeli memur kadrolarına atanırken, başta il özel idareleri ve belediyeler olmak üzere birçok kamu kurum ve kuruluşundaki sözleşmeli personel ve 4/C mağdurları kadroya alınmamıştır.

Dolayısıyla, bazı sözleşmelilere sağlanan hakların, başta il özel idareleri ile belediyeler ve bağlı kuruluşlarında çalışanlar olmak üzere kamuda çalışan diğer sözleşmelilere verilmemesi, Anayasa ile güvence altına alınan eşitlik ve adalet ilkelerine aykırıdır. AKP Hükümeti, bu KHK ile de en iyi bildikleri şeyi, ayrımcılığı, adaletsizliği ve mağdur etmeyi yine başarmıştır.

Yine özellikle mahalli idarelerde geçici işçi statüsünde çalışan teknik personel bulunmakta olup, onlar da mağduriyetlerinin giderilmesini beklemektedir.

4/C MAĞDURLARI

Kamuda çalışanlar arasında en kısıtlı haklara sahip olan kesim ise hiç şüphesiz ki; 657 sayılı Kanunun 4-C maddesi uyarınca çalıştırılan geçici personeldir. Devlet Personel Başkanlığı verilerine göre; Kamudaki geçici personel sayısı (4/ C) 18.652 kişidir. Bu kapsamda çalıştırılan personelin yıllık izin, iş güvencesi, sosyal yardım gibi hakları bulunmazken; maaşları da son derece düşüktür. Kaldı ki; 4 Şubat 2010 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu kararı ile bu çalışanların da kendi içinde farklı uygulamalara gidilmiş, var olan adaletsizlik daha da derinleştirilmiştir. İlgili kararla 4-C statüsünde istihdam edilen kamu görevlerinin bir bölümü için yeni haklar sunulurken, Bakanlar Kurulu Kararı'nın sadece özelleştirme sebebiyle işsiz kalan ve kalacak olan işçilerden 4-C statüsünde istihdam edilenleri kapsaması, büyük bir insan hakkı ihlalini de ortaya çıkarmıştır. Bu nedenledir ki; özelleştirme mağduru olanlar ile ihtiyaç üzerine 4-C'li statüde geçici olarak çalışanlar arasında farklı bir uygulama söz konusu olmuştur.

Özel kararlarla bazı kurumlarda görev yapan 4-C'li çalışanların çalışma süreleri birbirinden farklı belirlenmektedir. Buna göre TBMM'de çalışan 4-C'li personel, bir yılda 11 ay 29 gün çalışırken, TÜİK'teki 11 ay 21 gün, özelleştirme kapsamında diğer kurumlarda istihdam edilen 4-C'liler ise yılda 11 ay çalışmakta ve 1 ay boyunca maaş alamamaktadır. Bu nedenle, yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi, adalet ve hakkaniyet beklentilerinin karşılanması için ilgili Bakanlar Kurulu Kararı'nın 4/C statüsünde istihdam edilen kamu görevlilerinin bütününü kapsaması, mevcut sözleşmelerde bu çerçevede değişiklik yapılması ve kapsam dâhilindeki geçici personelin çalışma sürelerinin 12 ay'a çıkarılması gerekmektedir.

Bir yılda 11 ay çalıştırılan, aile yardımı alamayan, iş güvenceleri olmayan, aldıkları yetersiz ücret ile ayakta durmaya çalışan 4/C'li personele, AKP Hükümeti ayrımcılık yaparak kadro vermeyince onların tepkisini yatıştırmak için Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı

12 Haziran seçimleri öncesi yandaş memur sendikasını ziyareti esnasında 4/C'li personele aile yardımı müjdesi vermiştir. Ancak, verilen bu söz seçimden sonra unutulmuştur.

657 sayılı Kanunun 4/C maddesi kapsamında yapılan atama işlemi hakla, hukukla ve insafla bağdaşmamaktadır.4/C'liler mağdur edilmektedir. Aynı işi yapan emsallerinin aldığı mali ve sosyal hakları alamamaktadır. Diğer sözleşmelilerden alınmayan sözleşme damga vergisi dahi 4/C'lerden alınmaktadır.

657 sayılı Kanunun 4-C maddesi uyarınca istihdam edilen geçici personelin durumlarının iyileştirilmesi için;

- 4-C statüsünde personel istihdamı sınırlanmalı, asli ve sürekli hizmetlerde bulunan personel kadroya geçirilmelidir.
- Farklı kararlarla, kurumlara özel ödemeler kaldırılarak tüm 4-C'li personelin maaşları, emsali kadrolu personelin maaşları ile orantılı olarak belirlenmeli, tüm 4-C'li personelin özlük hakları kurum farkı gözetilmeksizin eşitlenmelidir.
- 4-C'li personelin de sosyal yardımlardan faydalanması sağlanmalıdır.
- Bu kapsamdaki personelin fazla çalışma ücretinden faydalandırılmaması, ILO sözleşmelerine ve insan haklarına aykırı bir uygulamadır. 4-C personeline de fazla mesai ücreti ödenmelidir.
- 4/C statüsünde istihdam edilen personelin; eş durumu dolayısıyla yer değiştirmesi ve askerlik dönüşü göreve başlaması sağlanmalıdır.
- 4/C statüsünde istihdam edilen personel üzerinde yöneticiler ve amirler tarafından oluşturulan keyfi uygulamalara son verilmelidir.
- 4/C statüsünde istihdam edilen kamu görevlilerinin, görev tanımları yapılmalı, sicil ve taltif uygulamaları gibi konularda yasal mevzuat çalışmaları yapılmalıdır.

GEÇİCİ VE MEVSİMLİK İŞÇİLER

Ülkemizde geçici ve mevsimlik işçilik adı altında da bir dram yaşanmaktadır. Yüz binlerce işçi devletin asli ve sürekli işlerini yapmalarına rağmen, yılın belli dönemlerinde işten çıkarılmaktadır. Üstelik hizmet akdi askıya alınan işçinin yeni dönemde işe çağrılıp çağrılmayacağı ise belirsizdir.

Geçici statüyle çalışan bir işçinin ne zaman işten çıkartılacağını ne zaman işe başlatılacağını, işe başlayıp, başlamayacağını bilemeden hayata tutunmaya çalışması son derece zordur. Bu şekilde çalışanların yaşadığı psikolojik baskıyı ve sıkıntıyı geçici işçi olarak çalışmayanların bilmesi mümkün değildir.

AKP'nin eşitliğe sığmayan adaletsiz uygulamalarının haddi hesabı yoktur. 2007 seçimlerinin hemen arefesinde siyasi rant hesabıyla geçici işçilerin kadroya alınması ile ilgili çıkarılan, 04/04/2007 tarihli 5620 sayılı Kanunla yaklaşık 220 bin geçici işçiye kadro verilmiştir.

Fakat, Kanun 2006 yılında en az 6 ay çalışanları kapsadığından, birçok geçici ve mevsimlik işçi bu kapsama girememiştir. 20 veya 25 yıldır bu kadroyu bekleyen işçiler yararlanamamıştır, tek suçları 2006 yılında 6 ay çalışmaması. Başta şeker fabrikalarında olmak üzere uzun yıllardır mevsimlik işçi olarak çalışanlar kadroya alınmamıştır.

Sayın Başbakan 'geride kalan yaklaşık 20 bin geçici işçinin durumu bizleri üzmüştür' demişti. 'Bu geçici işçi kardeşlerimizin sorununu çözmek inşallah yine bizlere nasip olur' demişti. Ancak bugüne kadar bu durum düzeltilmemiş, mağduriyet devam etmektedir.

TAŞERON İŞÇİLERİ

Gerek kamu kesiminde ve gerek özel kesimde sendikalaşma oranları ve sendikalı işçi sayıları giderek gerilemektedir. Bu ise çalışma hayatında toplu iş hukukundan bireysel iş hukukuna ve taşeronlaşmaya giden bir süreci desteklemektedir.

AKP döneminde kamuda kadrolu işçi istihdamı azalırken, güvenceli istihdam biçimleri yok edilmektedir. Temizlikten güvenliğe, iş makinası operatörlüğünden mühendise, büro işlerinden ameliyathanelere varıncaya kadar her işte taşeron işçisi çalıştırılır hale gelinmiştir. Türkiye'nin dört bir yanında yüz binlerce işçi, iş güvencesinden yoksun biçimde, ağır çalışma koşullarında, hakları ihlal edilerek, sendikasız, asgari ücretle, taşeron şirketler vasıtasıyla çalıştırılmaktadır.

Taşeron işçileri insanca çalışma koşullarından uzak, iş güvencesi olmadan, sendikasız, izin hakkı ve fazla mesai verilmeden, günde 12 saati bulan sürelerde köle gibi çalıştırılmaktadır. Taşeron işçileri tabiri caiz ise sesi kısılmış, elleri kolları bağlanmış, komutla hareket eden bireyler haline getirilmiştir. İşten atılma korkusuyla seslerini çıkaramamaktadırlar. İnsan onuruna yaraşır, düzgün işlerin sunulması esas olması gerekirken, evrensel normlardan uzak kalarak, kar mantığıyla, fazla çalıştırılan, ancak karşılığı ödenmeyen, bir nevi kölelik sistemini andıran taşeronlaşma kabul edilemez bir durumdur.

AKP Hükümeti, ortaçağ zihniyetini hortlatmış, taşeronlaşmayı politikasının esası olarak uygulamış ve bundan da siyasi nema sağlamıştır. Çalışma Bakanı, "Taşeronluk kölelik gibi. Bu kabul edilemez." diye açıklama yaparak itirafta bulunmuştur. Taşeron müteahhitlerce işe alınacak işçilerin tamamı AKP'li siyasetçilerin referanslarıyla işe alınmaktadır, aksi hâlde firmanın ihalesi iptal edilmektedir. Taşeron şirket işçileri işten çıkarma tehdidiyle AKP'ye oy vermeye zorlanmakta, AKP'nin siyasi mitinglerinin kadrolu elemanı haline getirilmektedir.

Taşeron işçilerinin sahibi de yok. Bu işçiler taşeron müteahhit ile devletin arasına sıkışmış durumdalar. Bu işçilerin çoğu asgari ücretle, hatta bankaya yatan asgari ücretin bir kısmını müteahhide vermek zorunda kalarak çok düşük ücretle çalışmaktadır. Her geçen gün sorunları daha da artan taşeron işçilerine sahip çıkılmalı, çalışma şartları ve ücretleri iyileştirilmelidir. Devletin asli ve sürekli hizmetlerinde çalıştırılan taşeron işçileri mutlaka kadrolara atanmalıdır.

ENGELLİLERİN SORUNLARI

Engelliler başta istihdam olmak üzere sosyal ve ekonomik hayattaki var oluşlarına dair sorunları Türkiye'nin en büyük toplumsal problemlerindendir. Ancak hükümet engellilerin bu sorunlarına karşı problem çözücü yeterli bir yaklaşım sergilemekten uzak kalmıştır.

Ülke nüfusunun yüzde 12,3'ü engelli olarak hayatını sürdürmektedir. Ancak Türkiye'deki engellilerle ilgili olarak en son çalışma, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Milliyetçi Hareket Partisinin hükûmet ortağı olduğu dönemde yapılan Türkiye Özürlüler Araştırması 2002 çalışmasıdır. Aradan geçen onbir yıllık süre içinde engellilerle ilgili geniş kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır. Sadece Özürlüler İdaresi, Ulusal Özürlüler veri tabanındaki özürlü vatandaşlarımızla Özürlülerin Sorun ve Beklentileri 2010 çalışmasını yapmıştır. Bu çalışma, engellilerin belirlenmesine yönelik olmayıp sadece Özürlüler İdaresinin ulusal veri tabanındaki engelli vatandaşlarımızla yapılmıştır.

Engellilerimizin sosyal yaşamda karşılaştıkları en önemli sorun alanlarından birisi eğitimdir. Ulusal özürlüler veri tabanında kayıtlı, hayatta olan ve adresi bilinen 5 ila 18 yaş arası eğitim çağındaki engelli birey sayısı 225 bin'dir. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji

Başkanlığının verilerine göre ise özel eğitim ve örgün eğitim veren toplam okul sayısı veren 539'dur. Türkiye'de 225 bin engeli genç nüfusa karşılık okul sayısı sadece 539'dur. Bu okullarda 28 bin 900 öğrenci eğitim görmekte ve toplam 7 bin 890 öğretmen istihdam edilmektedir. Dolayısıyla, engellilere yönelik özel eğitim ve örgün eğitim veren okulların ve öğretmenlerin sayısı son serece yetersizdir.

Engellilerin ekonomik yaşamdaki istihdam sorunu AKP'nin 10 yıllık iktidarı döneminde katlanarak büyümüştür. Hükûmet, kamu kurumlarındaki yaklaşık 25 bin kişilik engelli kadrosunu boş bırakmaktadır. Oysa 2010 yılı başında, hükümet yetkilileri bu yılın "Engelliler Yılı" olacağını iddia ederken, kamudaki açık kadroların tamamının doldurulacağı sözü de verilmişti.

657 sayılı Kanun'a göre kamuda çalıştırılması gereken engelli memur oranı yüzde 3'dür. 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 30'uncu maddesine göre; "İşverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör iş yerlerinde yüzde 3'ü özürlü, kamu işyerlerinde ise yüzde 4 özürlü çalıştırmak zorundadır." Devlet Personel Başkanlığının Ağustos 2011 verilerine göre; kamuda çalışan memur sayısı 1 milyon 467 bin 900 kişidir. Kamuda çalıştırılması gereken engelli memur sayısı 44 bin kişi iken, memur sayısı 20 bin 829 kişidir. Açık bulunan engelli memur sayısı 23 bin 360 kişidir. Kamuda çalıştırılan engelli işçi sayısı 12 bin kişi, açık engelli işçi kadrosu da 965 kişidir. Engelli istihdamı konusunda en büyük direncin kamu kurumlarından gelmesi, özel sektörün de yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınmasında özendirici olmaktadır. Kamuda çalışan memur ve işçi sayıları hesaplanırken 2011 yılındaki Kanun Hükmünde Kararnamelerle kurulan 9 bakanlık (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı, Bilim, Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gençlik Ve Spor Bakanlığı, Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı) ile birçok kurum ve kuruluş ile yeni kurulan üniversiteler bu hesaplamaya dahil edilmemiştir. Bu bakanlıklar da dâhil edildiğinde kamuda çalışan memur sayısı ve çalıştırılması gereken engelli sayısı artacaktır. Bu bakanlıkların kuruluşunun üzerinden yaklaşık bir yıl buçuk yıl geçmesine rağmen kadro sayısı ve bu bakanlıklarda çalışan engellilerin sayılarının hala Devlet Personel Başkanlığı verilerine eklenmemiş olması çok büyük bir eksikliktir.

Ülkemizde bakıma muhtaç engellilere yönelik sosyal bakım hizmetleri yetersizdir. Türkiye'de rehabilitasyon eğitimi alması gereken kişi sayısının 2 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Oysa bu eğitimi alan engelli sayısı 236 bindir. Ülkemizde, birçok kurum ve kuruluşun görev alanına giren engellilik konusu ile rehabilitasyon hizmetlerine bir bütün olarak bakılmaması; bu konuda çeşitli ve dağınık mevzuat oluşmasına, hizmetlerde karmaşıklığa, takipsizliğe, görev ve yetki karmaşasına neden olmaktadır.

EMEKLİLİKTE YAŞA TAKILANLAR

Sosyal güvenlik politikalarının en önemli amaçlarından birisi, insanlar arasında oluşturduğu güvenlik ağları ile toplumsal eşitsizlikle mücadeleyi desteklemektir. Bu anlamda devlet, tüm bireyler için eşit hak ve yükümlülükler içeren bir sosyal güvenlik sistemi kurgulamakla yükümlüdür.

Ülkemizde de sosyal güvenlik hakkı, Anayasa ile teminata bağlanmış olup, devletin yükümlülüğü altında bulunmaktadır. İşe başladıkları tarihte yürürlükte olan mevzuata göre emeklilik için gerekli prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresini tamamladıkları halde, bir başka ifadeyle emekli olma hakkını elde ettikleri halde bir de yaş şartına tabi tutulmaları birçok vatandaşımızı mağdur etmiştir.

İşe girdiği tarihte tabi olduğu mevzuata göre emeklilik için gereken sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayılarını tamamlayan vatandaşlarımıza emekli aylığı bağlanmadığı gibi bir de sağlık sigortası primi ödemekle karşı karşıya kalmışlardır. Kazanılmış hakları

ellerinden alınan, emeklilikte yaşı bekleyen vatandaşlarımız haklarını aramakta, TBMM'den çözüm beklemekte, bu mağduriyetlerinin giderilmesini sağlayacak düzenleme yapılmasını istemektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi emeklilik hakkını elde ettiği halde emeklilik için yaşı bekleyenlere emeklilik hakkının verilmesi gerektiği görüşündedir. Bu konuda söz konusu mağduriyeti gidermeye yönelik olarak gerekli kanun teklifi ve önergeler vermiştir. Hatta, TBMM'nde kabul edilen ve kamuoyunda intibak yasası diye adlandırılan Kanunun görüşmeleri esnasında verilen teklif ile; 2000 yılından önce sigortalı olanlardan, sigortalı oldukları tarihte yürürlükte olan mevzuata göre emeklilik için gerekli prim gün sayısı ve hizmet yılı şartlarını tamamlamış olanlara, yaş şartı aranmaksızın emekli aylığı bağlanması önerilmiş, ancak AKP Grubunun oylarıyla reddedilmiştir.

EMEKLİLERİN SORUNLARI

Ülkemizde soysal yaşama katılma bakımından en avantajsız gruplardan birisi emeklilerdir. Ağır enflasyon baskısı, birbiri ardına gelen zamlarla birlikte emekliler geçinmekte zorlanmaktadırlar. Emekli maaşlarındaki adaletsizlikle birlikte hükümet emeklilerin sorunlarına dair hiçbir çözüm üretemediğini adeta itiraf etmiştir.

AKP iktidarı ile birlikte emeklilerin sorunları da yaşlanmaktadır. Emekliler intibak sorunu ve refah payı için 10 yıl, sendika hakkı için 17 yıl, promosyon ödemeleri için 4 yıldır beklemektedirler.

19 Kasım'da Türkiye Emekli Profili Anketi sonuçları açıklanmıştır Emeklilerimizin yüzde 24,3'ü fiziksel durumunu kötü olarak tanımlarken yüzde 7,4'ü de çok kötü olarak ifade etmiştir. Yine emeklilerin yüzde 42,1'i sağlık durumunu kötü; yüzde 3,9'u çok kötü olarak tanımlıyor. Verilere göre emeklilerin yüzde 56'sı sürekli ilaç kullanmaktadır. Yine emeklilerin yüzde 31,9'u ayda bir kez doktora gitmektedir. Hükümet yetkilileri ise emeklilerimizin bu sorunlarını çözmekten uzak bir anlayış içerisinde uyguladığı ekonomi politikalarıyla emeklilerimizi içinden çıkılması güç sorunlara itmeye devam etmektedir.

Emekli, dul ve yetimlerin tamamına yakını açlık sınırının altında aylık almaktadır. AKP Hükûmeti emeklilere hep umut vermiştir. Ancak emeklileri sürekli aldatmış ve hayal kırıklığına uğratmıştır. Emekliler arasındaki maaş adaletsizliğini gidereceğini vaat etmesine karşın, daha da adaletsiz hâle getirmiştir. Emeklilere banka promosyonu verileceği söylenmiş ancak bu söz de boş çıkmıştır.

Emekli aylıkları arasındaki eşitsizlikleri gidereceğini yıllardır söz vermesine rağmen yerine getirmeyen ve emeklileri sürekli hayal kırıklığına uğratan AKP Hükümeti, çıkan Kanunu "İntibak düzenlemesi" olarak takdim etmesine karşın, yapılan düzenleme emekli aylıkları arasındaki eşitsizlikleri gidermemektedir.

Zira, yapılan düzenlemede;

- Sadece, 2000 yılı öncesinde 506 sayılı Kanuna göre bağlanan aylıklarla ilgili bazı hesaplamalar yapılmaktadır. Bu aylıkların 2000 öncesi için yeniden hesaplanmasında aylık bağlama oranları düşük tutulmakta, 2000 yılından 2008 yılına taşıma işleminde de GSYH artış oranlarının %75'i esas alınmaktadır.

- 2000 yılı öncesi bağlanan Bağ-Kur emekli aylıkları ile ilgili benzer bir hesaplama öngörülmemektedir. Sadece 1479 sayılı Kanuna tabi (Esnaf Bağ-Kur) olanlara dair 1/4/2002-30/6/2002 döneminde yürürlükte bulunan gelir basamakları ile ilgili tespit edilen bir yanlışlık düzeltilmektedir.

- Bu hesaplamalara göre oluşacak aylıklarla ilgili geriye dönük bir ödeme sözkonusu olmadığı gibi yeni aylıkların 2013 Ocak ayından itibaren ödenmesi öngörülmektedir.

- Yüksek prim ödeyerek hizmet satın alan SSK emeklileri (Süper emekliler) ile basamak satın alan Bağ-Kur emeklilerinin mağduriyeti hiç dikkate alınmamaktadır. 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tabi sandıklardan aylık alanları kapsamamaktadır.

- Gerek SSK, gerekse Bağ-Kur'lu olarak 2000 yılından itibaren emekli olanların aylıklarındaki eşitsizlikler görmezden gelinmektedir. Hele ki, 2008 Ekim ayından sonraki hizmetler için bağlanan emekli aylıklarının yüksek oranda düşmesi konusu tamamen göz ardı edilmektedir.

- Emekli sandığı ile SSK ve Bağ-Kur emekli aylıkları arasındaki eşitsizliklerden hiç bahsedilmemekte, yanına bile yaklaşılmamaktadır.

Dolayısıyla bu bir "intibak düzenlemesi" değildir. Kısmi bir iyileştirmedir.

AKP Hükümeti samimi değildir ve hiç samimi olmamıştır. Emeklilik şartlarını ağırlaştıran, emeklilik yaşını 65 yaşa yükselten, emekli aylıklarının refah payını düşüren, 2008 yılından sonraki hizmetler için bugünkü aylıkların yarısı kadar emekli aylığı bağlanmasını öngören kanunu çıkaran AKP Hükümetidir. Bu kanundan dolayı, gelecek yıllarda eski ve yeni emeklilerin aylıkları arasında uçurum oluşacağı açıktır.

SOSYAL GÜVENLİK

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre sosyal sigortalar sisteminde aktif sigortalıların pasif sigortalılara oranı 2002 yılında 2,04 olan aktif pasif oranı 2008 yılında 1,87'ye, kriz yılı olan 2009 yılında 1,78'e kadar inmiş, 2011 yılında 1,87'e çıkmakla birlikte 2002 yılı oranının altında olup, bozulmanın devam ettiği görülmektedir. Buna göre, 2011 yılı itibariyle 1,87 aktif sigortalının ödediği primle bir emeklinin aylığı ödenmekte olup, sistemin sürdürülebilirliği endişe vermektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun gelirleri giderlerini karşılamamakta olup oluşan Kurum bütçeden karşılanmaktadır. Kurumun prim gelirleri (devlet katkısı hariç) emekli aylıklarını dahi karşılayamamaktadır. Prim gelirleri (devlet katkısı hariç) 2002 yılı emekli aylığı ve sağlık ödemeleri toplamının yüzde 61'ini karşılayabilmekteyken bu oran 2010 yılında yüzde 60 seviyesine inmiş, 2011 yılında yüzde 69,9 olmuştur. 2011 yılında nispeten sağlanan iyileşmede, prim borçlarının yeniden yapılandırılması etkili olmuştur.

2002 yılında yüzde 2,27 olan Sosyal Güvenlik Kurumu bütçe açığının GSYH'ya oranı 2009 yılında yüzde 3,01 seviyesine yükselmiş, 5510 sayılı Kanunla devletin de prim katkısı uygulamaya girmesi ve yıl içinde yapılan yeniden yapılandırma sonucu elde edilen prim tahsilatının da etkisiyle 2011 yılında yüzde 1,25 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bütçe transferlerinin GSYH'ya oranı 2002 yılında yüzde 2,76 iken, bu oran 2009 yılında yüzde 5,52'ye çıkmış, 2010 yılında yüzde 5,03, 2011 yılında da 4,07 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Sosyal güvenlik sisteminin en önemli sorunlarından birisi de prim alacaklarının süresinde tahsil edilememesidir. Son yıllarda sık sık yapılan yeniden yapılandırma ve taksitlendirme uygulamalarına rağmen prim alacaklarında yüksek artışlar meydana gelmiş, düzenli prim ödeme alışkanlığı tesis edilememiş, tam aksine sigortalılar sürekli af beklentisi içine sokulmuştur.

Yaşanan ekonomik sıkıntılardan dolayı esnaf ve sanatkârlar, çiftçiler, sanayici, ticaret ve meslek erbabı ile dar ve sabit gelirliler başta olmak üzere toplumun bütün kesimleri ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonucunda işverenler ve sigortalılar prim ödeme yükümlülüklerini aksatmak zorunda kalmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un en önemli gerekçelerinden birisi sigortalılar arasında norm ve standart birliğinin sağlanması olmasına karşın, birçok konuda norm ve standart birliği sağlanamamış olup, bazı konularda yeni farklılıklar ve hak kayıpları ortaya çıkmıştır. Reform olarak adlandırılan düzenleme birkaç yıl içinde delik deşik edilmiş, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden bu yana bu kanuna eklenen maddelerle sisteme uygun olmayan uygulamalara gidilmiştir.

Aile yardımları, bir sigorta kolu olarak henüz yürürlüğe sokulmamıştır. Bu bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde, Uluslararası Çalışma Teşkilatının 102 sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Standartlarına Dair Sözleşmesi kapsamında mevcut 9 riskin 8 tanesi uygulamaya konulmuştur. Hâlihazırda uygulamaya konulmayan tek risk aile yardımları sigortasıdır. Aile yardımları sigortası, primli sistem içinde işleyen ve aile kurmaktan doğan sosyal güvenlik risklerine karşı aileye sosyal güvenlik yardımı sağlayacak bir sigorta sistemidir. Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu, ailenin korunması için devletin gereken tedbirleri almakla yükümlü olduğu bilinciyle aile yardımları sigortasının mutlaka uygulamaya konulması gerekmektedir.

KAÇAKÇILIK

AKP yönetimindeki Ülkemiz maalesef, kayıt dışılığın, kaçakçıların, vurguncuların, sahtekarların, hırsızların, hilecilerin, üçkağıtçıların, sütü bozukların cirit attığı, halkın sağlığıyla da oynayarak yüksek kazanç elde edenlerin kol gezdiği bir ülke görünümündedir.

Yıllık 15 milyar doları aşan akaryakıt kaçakçılığı yapıldığı bizzat Başbakan tarafından 2007 yılında açıklanmıştır. Ancak, akaryakıt kaçakçılığının önlenmesi konusunda bugüne kadar hiçbir mesafe alınmamıştır. Bu denli yüksek miktarda akaryakıt ülkemize nasıl kaçak girebilmektedir?

PKK terör örgütünün gelir kaynağı olduğu bilindiği halde, onlarca milyar dolarlık akaryakıt ve sigara kaçakçılığı neden engellenmemektedir?

Ülkemizde gıda ve tarım ürünleri konusunda yoğun bir kaçakçılık da söz konusudur.

Türkiye Ziraatçılar Derneği tarafından yapılan ve resmi rakamlara dayanan bir araştırmaya göre kaçak gıda ve tarım ürünleri girişi, 10 milyar dolar gibi bir değere ulaşarak neredeyse resmi ithalat miktarına yaklaşıyor.

Türkiye'de yıllık tüketimin yaklaşık beşte birine denk gelen 500 bin ton kaçak şeker 25 bin ton kaçak sigara, 60 bin ton kaçak çay, 100 bin şişe kaçak alkollü içki, 500 bin civarında kaçak canlı hayvan, Türkiye genelinde tüketilen etin üçte biri kayıt dışı, ne kivi, muz, kavun, karpuz, ananas ve mango, her türlü konserveler, salam, sosis gibi hazır et ürünleri, sos, mayonez, ketçap gibi gıda katkıları, kek unu, hazır çorba, biber tozu pirinç ve bakliyat, zirai mücadele ilaçları ülkemize kaçak yollardan girmektedir.

Bu durum sınır boylarında ve kapılarında etkin bir denetimin sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Ancak olayın ekonomik boyutuna baktığımızda, sorunun daha karmaşık olduğu görülmektedir. Kaçakçılık sektörünün bu kadar 'kârlı' bir sektör haline gelmesinde, kaçak alkol olayında gözlendiği gibi yüksek vergiler nedeniyle iç piyasada fiyatların aşırı yükselmiş olması ve et olayında gözlendiği gibi üretim düzeyinin yetersizliğinden ötürü zaman zaman aşırı fiyat artışlarının ortaya çıkması önemli bir rol oynamaktadır.

Türkiye Ziraatçılar Derneği'nin yaptığı araştırmada sağlıksız üretimin yanı sıra hileli üretimin de son derece yaygınlaştığı gözlenmiştir. Maalesef ülkemizde özellikle üretim aşamasında yeterli bir denetim uygulandığını söyleyebilmek mümkün değildir.

Kaçak ve kayıtdışı gıdalar halk sağlığını tehdit etmektedir. Gıda skandallarına her gün bir yenisi eklenirken, vatandaşlar artık ne yiyeceğini, kime güveneceğini şaşırmış durumdadır. Sürekli tükettiği gıdalar sahte, zehirli, hileli, bozuk çıkmaktadır. Kesinlikle gıda işine de el atılması gerekmektedir. Gıda üretiminde etkin bir denetim sistemi oluşturulmalı, tüketiciyi aldatanlara, halkın sağlığıyla oynayanlara hak ettiği ceza verilmeli ve bunlar kamuoyuna teşhir edilmelidir. Yoksa bu gidiş hiç iyi bir gidiş değil!

YOLSUZLUK

AKP döneminde; enerji ihalelerinden, toplu konut ihalelerine, belediye ihalelerinden, belediye imar düzenlemelerine, doğal gaz alımlarından, akaryakıt kaçakçılığına, İlaç alımlarından, gümrük işlemlerine, hastanelerin tedavi faturalarından, eczane reçete düzenlemelerine, yeşil karttan, fakirlere yapılan sosyal yardım uygulamalarına, üniversite sınavlarından, kamu personel sınavına kadar usulsüzlük ve yolsuzluk iddialarının girmediği alan, uygulama, işlem, kurum kalmamıştır.

Kamuya ait şirketler, fabrikalar, tesisler, binalar, araziler, arsalar, hava alanları, limanlar santraller, araç muayene istasyonları gibi varlıklardan stratejik, karlı ne varsa satan AKP Hükümetinin özelleştirme uygulamaları konusunda birçok yolsuzluk iddiası gündeme gelmiştir. İhale programının başlamasından aylarca önce yurt içinde ve yurt dışında resmi olmayan ve devletin kaydı dışında yapılan özel gizli-kapaklı görüşmelerde şirketlerin ve yatırım projelerinin pazarlandığı ortaya çıkmıştır.

AKP iktidarı yolsuzlukla mücadele etmek yerine, denetimi etkisizleştirmiş, yaptığı düzenlemelerle yolsuzluğa elverişli alanları genişletmiştir. AKP iktidara geldiğinde ilk yapmak istediği işlerin başında teftiş kurullarının kapatılması gelmiştir. Bu girişimi, o dönemdeki Cumhurbaşkanının yasayı veto etmesi ve kamuoyunda oluşan tepki sonucu engellenmiştir, ancak AKP bu düşüncesinden vazgeçmemiş, toptan yapamadığı bu düzenlemeyi kademe kademe yaparak denetimi etkisizleştirmiştir.

2010 yılında 6085 sayılı Sayıştay Kanunu çıkarılmış, ancak, TBMM görüşmeleri esnasında performans denetimi sulandırılmış, Sayıştay'a yapacağı denetimden ziyade yapamayacağı hususları belirten hükümlere bu Kanunda yer verilmiştir. Hükümetin kamu kaynaklarını etkin, verimli ve tutumlu kullanıp kullanmadığı konusunda TBMM'ne hesap vermesini engelleyen düzenleme yapılmıştır

Ayrıca bu Kanunun ilk yılına dair denetimlerle ilgili uygulama sonuçları daha alınmadan 4/7/2012 tarihli ve 6353 sayılı Torba Kanun'la Sayıştay işlevsiz ve etkisiz hâle getirmeye yönelik operasyona maruz kalmıştır. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Denetimin genel esasları" başlıklı 35'inci maddesinde değişiklik yapılarak Sayıştay denetimi göstermelik bir hâle dönüştürülmüş, denetim yapılarının içeriği sınırlanarak denetlenen idarelerin uygun görmediği bir denetim raporu düzenlenmesi imkânsız hâle getirilmiştir. Bu düzenlemeler AKP zihniyetinin denetimden, hesap vermekten ne kadar korktuğunu ortaya koymuştur.

Kamu ihalelerini istedikleri gibi yönlendirebilmek için ihale mevzuatında yapılan çok sayıda değişikliklerle AKP zihniyetinin işini zorlaştıran hususlar bir bir temizlenmiş ve ihale mevzuatı dikensiz gül bahçesine döndürülmüştür. İstisna ve muafiyet hükümlerinde yapılan değişikliklerle birçok kamu ihalesi kapsam dışına çıkarılmıştır.

İmar mevzuatıyla ilgili olarak, imara ilişkin yetkilerin çeşitlendirilmesi suretiyle rant paylaşımı kolaylaştırılmıştır. Kentsel rantların peşkeş çekilmesi ve paylaşım düzeni kurulması için alt yapı oluşturulmuştur.

Türk Ceza Kanunun 257'nci maddesinde yapılan değişiklikle usulsüzlük ve yolsuzluk yapanlar kurtarılmıştır. Görevini ihmal ve kötüye kullanmak suretiyle kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisine verilecek ceza indirilmiş, cezanın ertelenmesi ya da paraya çevrilebilmesinin önü açılmıştır.

Bu yıl nisan ayında çıkarılan 6300 sayılı kanunla özelleştirme işlemlerine yönelik yargı kararlarının uygulanması konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmiş, Bakanlar Kurulu da 12 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kararı ile Seydişehir Eti Alüminyum A.Ş.'nin Kuşadası Limanının, Çeşme Limanının, SEKA Balıkesir İşletmesinin özelleştirilmesi ve TÜPRAŞ'ın %14,76 oranındaki hissesinin satılması işlemlerini iptal eden yargı kararlarıyla ilgili olarak geriye ve ileriye yönelik herhangi bir işlem tesis edilmemesi kabul edilmiştir.

Dolayısıyla, kamu zararı oluşması nedeniyle özelleştirmenin iptalini öngören mahkeme kararları AKP Hükümeti tarafından hükümsüz bırakılmıştır. Esasen Mahkeme kararlarının uygulanmaması suçtur. Nitekim Seydişehir Eti Alüminyum A.Ş.'nin özelleştirilmesini iptal eden yargı kararlarını uygulamaması nedeniyle Ankara 16. Asliye Hukuk Mahkemesi Başbakan ile 5 bakanı ve 2 bürokratını 27 Mart 2012 tarihinde 10 bin lira tazminata mahkûm etmiştir. Böylelikle yargı kararlarının uygulanmaması ile ilgili alelacele yasa çıkarılmasının nedeninin de bu tazminatlar olduğu anlaşılmıştır.

SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı 2013 yılı merkezi yönetim bütçe tasarısına muhalif olduğumuzu bilgilerinize arz ederiz.

Mehmet GÜNAL
Antalya Milletvekili

Sümer ORAL
Manisa Milletvekili

Mustafa KALAYCI
Konya Milletvekili

Erkan AKÇAY
Manisa Milletvekili

2013 MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE YASA TASARISI

BARIŞ VE DEMOKRASİ PARTİSİ MUHALEFET ŞERHİ

Adil KURT
Hakkari Milletvekili

Hasip KAPLAN
Şırnak Milletvekili

2013 MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE YASA TASARISI ÜZERİNE

BARIŞ VE DEMOKRASİ PARTİSİ KARŞI OY YAZISI

Günümüz iktisadi düzeni neo-liberal küreselleşme ideolojisinin dinamikleri tarafından belirlenmektedir.

Küreselleşme, dünya ekonomisini oluşturan bütün iktisadi ve sosyal parçaların giderek birbirine eklemlenmesi ve bu eklemlenmenin beslediği üst aklın dünya ya kendi ihtiyaçları doğrultusunda konum ve işlerlik kazandırdığı bir faaliyetler alanı olarak tanımlandığında, bugün yerel hükümetlerin genel iktisadi ve siyasal akıllarının oluşum ve fiili çabalarının da kodları ortaya çıkmaktadır.

Bu süreç, piyasa aklını aksatan her türlü iradi ve gayriiradi yapının ortadan kaldırılması gerektiğini, ekonomik verimlilik olarak sunulan mantığın "rasyonelliğin" biricik tezahürü olduğunu, sermaye karlılığına karşı çıkmanın "akıl dışılığını" her defasında toplumların önüne koyan bir süreçtir.

Bu sürece damgasını vuran temel dinamikler, sanayi devriminden bu yana süregelen yüksek birikim temposunun yarattığı aşırı üretim krizi, sermaye – emek çelişkisini besleyen endüstriyel ilişkilerin sonucu ortaya çıkan kar krizi, finans kapital sistemin önündeki tüm ulusal ve uluslararası engellerinin bir bir kaldırılarak, spekülasyona dayalı birikim tercihlerinin reel üretimin önüne geçmesidir. Sistemin temel niteliğinin bu belirlemeler üzerinden ilerlediği göz önüne alındığında bugün işleyen bu mantığın yerellerdeki etkileri ve yerel hükümetler eliyle yapılan her türlü yasal çalışmaların da bu süreci birebir gözettiği ve tüm karar süreçlerinde küresel finans sistemin çarkına hizmet ettiği görülmektedir.

Küresel finans - kapital sistemin içinde bulunduğu yüksek dolaşım hızı bugün kendi yüksek karlılığı için tarihsel zirvelerini yaşarken, yerellerin ve özellikle emeğin sermayeyle olan antagonik ilişkisi daha da derinleşerek sürmektedir. Sermaye dünyanın bir ucundan diğer ucuna adeta sınırsızca hareket ederken, emeğin sahibi geniş kitlelerle karşılaşma, hesaplaşma, yasal veya meşru direniş alanlarında karşı karşıya gelme olanakları da oldukça sınırlanmakta, bu süreçte emek kendi yerel sınırlarında, düşük ücret, güvencesiz iş gibi yüksek sömürü mekanizmasına maruz kalmaktadır.

Yerellere hapis olan emeğin sermaye karşısında yerel direnişleri yeterince etkili sonuçlar doğuramadığı gibi, emeğin mobilitesinin sınırlarının küresel düzeyde kısıtlı oluşu, antagonizmanın kendisini icra etmesini olanaksız bırakmaktadır. Bunu aşmaya dönük her türlü toplumsal girişim ise sermayeye bağımlı yereldeki hükümetler tarafından terörize edilerek, devlet olanaklarıyla bastırılmakta, bu yereller, toplumlar için adeta bir işkence merkezine dönüştürülmektedir. Bugün bu uygulamaları başta Türkiye olmak üzere birçok yerelde görmek mümkündür. "Devletin ideolojik aygıtları"nın bugün, bütün dönemlerden daha fazla işbaşında olması tesadüf değil, çelişkilerin derinleşmesi ve sömürünün, kapitalist sistemin karakterinden kaynaklı olarak her türlü toplumsal ve siyasal alana sirayet etmesi ve bunun karşı tepkisini doğal olarak örgütleme potansiyelini yükseltmesiyle ilgilidir.

Bu verilerden hareketle günümüz kapitalizminin en çarpıcı özelliğinden birinin küresel düzeyde tekelleşme (ya da oligopolleşme) olduğu, bunun giderek genel bir eğilim halini almakta olduğu ve dünyada bu yapıdan özerk hiçbir ekonomik faaliyetten söz etmenin mümkün olamayacağı ileri sürülebilir.

Bu eğilimin çok önemli politik ve ekonomik sonuçları mevcuttur: Sırasıyla;

(i) Burjuva demokrasileri giderek geçerliliğini yitirmektedir. Nitekim İtalya ve Yunanistan'daki teknokrat hükümet örneklerinden de görüleceği üzere gelişmiş kapitalist ülkelerde üst yapıda burjuva demokratik devletlerden vazgeçilerek finansal oligarşik yapılara ve yarı Bonapartist devlet biçimlerine, azgelişmişlerde ise giderek artan biçiminde neo liberal - yeni muhafazakâr yapılara ve ardından da totaliter devlet biçimlerine yönelim söz konusudur. Ayrıca burjuva iktidar ve muhalefet partileri arasındaki fark giderek kaybolmaktadır.

(ii) Uzun dönemde "emperyalistler arası savaş" olasılığı geçerliliğini korusa da, kısa vadede ABD, AB ve Japonya üçlüsünden oluşan bir "kolektif emperyalist işbirliği" mevcuttur. Libya işgali ve gündemdeki Suriye müdahalesi bunun somut örnekleridir.

(iii) Triad'ın emperyalist bloku azgelişmiş ülkelerdeki gerici hegemonik bloklar ile stratejik ittifakını sağlamış durumdadır. Böylece azgelişmiş ülkelerdeki gerici hegemonik blokları da içine alan bir küresel gerici hegemonyadan söz etmek mümkündür. Büyük Orta Doğu Projesi'nde (BOP) Türkiye ve ABD'nin ittifakı ve eş başkanlıkları bunun en somut ifadesidir.

(iv) “Mevcut iktisadi kriz sadece bir kriz olmaktan öte özellikler göstererek, sistemin kendi kendini yeniden üretmekte zorlanmasından dolayı, içe doğru patlamalar yaşamaktadır (Bolivya, Venezüella ve Ekvator).

Günümüz iktisadi düzeni doğal sınırlarına ulaşmıştır

Günümüz egemen iktisadi aklına denk düşen en temel kavramlar, hızla dönüşmekte ve sistem bu kavramlar üzerinden kendi doğal sınırlarına da işaret etmektedir

İktisadi kalkınmanın temel kavramlarını oluşturan sürdürülebilir büyüme, teknolojik ilerleme, sosyal siyasal modernleşmeye paralel olarak yaşam standartlarının yüksek düzeyli iyileşmesi gibi burjuva mantığının üretimine dair kavram kalıpları bugün sadece “ yükselen piyasalar” kavramıyla ifade edilmektedir. Bu sürecin en belirgin özelliği, bölüşüm dinamikleri sermaye lehine geliştirilirken, emeğin bu süreçte yüksek sömürü düzeyine maruz kalması olarak ifadesini bulmaktadır.

İçinde bulunduğumuz süreç kapitalizmin yeni bir evresi olup finans kapital çağın en derin krizidir

Kapitalist sistem artık yeni bir evresini yaşıyor. Bu evrede, ortalama kar oranlarının dünya çapında oluşmasının ve belirlenmesinin önündeki engeller büyük ölçüde aşılmış, bu her türlü sermaye hareketliliği ve akışkanlığı tarihte görülmemiş ölçüde artmıştır. Bunula beraber rekabetin ölçeğinin, biçim ve arbitrajlarını değiştirmesi boyutuyla sistem uluslar ötesi bir nitelik kazanmıştır.

Bu evrede sermaye toplumsal varoluşun bütün doku ve yönlerine nüfuz etmiş, doğayı, yaşamı ve toplumsal ilişkileri yeniden üretme yeteneğiyle biyo-politik karakter kazanmıştır.

Bu evrede emek, üretim ve sermaye birikim rejimi açısından oldukça esnek bir niteliğe kavuşmuş, sermayenin sahipliği ve işlevselliği arasındaki ayrımın arasındaki farkın giderek bir uçuruma dönüşmesiyle belirgin bir finansal karakter arz etmektedir.

Bu kriz, kapitalizmin, dengeleri yeniden kurarak, aşırı birikimi tarihsel deneyim ve iç dinamiklerle dağıtarak, sermayeyi değer cinsinden zor yöntemleriyle küçültebileceği noktaya kadar küçülterek böylece uzun vadede yeni bir büyüme, birikim ve yeni kar oranları aşamasına çıkarılarak aşılabilecek bir kriz değildir. Yeni rekabet ve emperyalistler arası

doğrudan savaşların, küresel üretim, ticaret ve finans dolaşımının özelliklerinden kaynaklı olarak ulusal kaleleri geri çekilmesine olanak sunması da beklenmemelidir.

Geldiğimiz noktada kriz;

Birikim krizi, hegemonya krizi ve ekolojik kriz gibi farklı kriz aksları çakışmış ve biribir içine işlemiştir.

Ulus devletten, çekirdek aileye, modernliğin dayandığı tüm ikiliklerden toplumsal cinsiyet rollerine, özgül bir insan-doğa ilişkisinden zamanın toplumsal yapılandırılmasına, gündelik yaşam pratiklerinden boş zaman etkinliklerine kadar geniş bir yelpazede kendisini gösteren bir krizdir.

Bu kriz bir toplumsal güç ve ilişki olan sermayenin bütün yaşamı kendi etrafında şekillendirmesi nispetinde bizatihi sermaye ilişkilerinin bir bunalımıdır.

Aşırı birikimin ve beraberinde ortaya çıkan kar oranlarında azalmanın neden olduğu durgunluk ve kriz askeri çözümlere ilave olarak sırasıyla;

(i) sınaî üretimin dünyanın ucuz ve örgütsüz emeğe sahip bölgelerine kaydırılmasını sağlayarak emek gücü verimliliklerini artıran; ücretleri düşürerek, çalışma saatlerini artırarak artı-değer oranını yükselten **küreselleşme** ile

(ii) kâr sıkışması ve aşırı üretim sorunlarının bireysel bankacılık hizmetleri ve türev araç piyasalarıyla giderilmesine imkân veren **finansallaşma** ile ve

(iii) sermayeye sınırsız hareket özgürlüğü sağlayan **neo-liberal politikalar ve neo liberal ideoloji** ile aşılmaya çalışılmıştır.

Küreselleşmenin Boyutları

Küreselleşme ve finansallaşmanın ulaştığı boyutlar çok çarpıcıdır. Bir yılda tüm dünyadaki reel mal üretiminin toplam değeri ortalama 55–60 trilyon dolar iken, temel aktörleri ticari bankalar, yatırım fonları, sigorta ve özel emeklilik şirketleri olan finans piyasalarındaki yıllık toplam işlem hacmi bunun 63 katı yani 3,450 trilyon dolardır. Bu gerçek, dünyanın en büyük ekonomilerinin ve en güçlü hükümetlerinin dahi finans kapitalin saldırılarına karşı durmalarının ne denli zor olduğunu ortaya koymaktadır.

Küresel düzeyde sermaye ağının nasıl oluştuğu finans kapitalin kontrol gücünü sergilemektedir. Buna göre dünyada 2007 yılı itibariyle 43,060 çok uluslu şirketten oluşan bir sermaye ağı mevcuttur. Bu ağ küresel kapitalist ekonomik gücün kaynağını oluşturmaktadır. Bu ağın % 40'ı ise tek başına 147 şirket tarafından kontrol edilmektedir. Özellikle en tepedeki 50 şirketten biri hariç kalan tamamı finans şirketlerinden oluşmaktadır.

Üretici güçleri boğan, kısıtlayan, çarpıtan, bolluk içinde kıtlık yaratan bir sistem olup toplumsal zenginlik ve refahı ölçebilecek bir belirleyen olmaktan uzaktır.

Sistem, yakın tarihsel gelişiminde,

İkinci dünya savaşının ardından kurulan, sabit kur sistemi ve farklı ulusal kontrol mekanizmaları (Bretton –Woods sistemi) yerini, 1970' lerden sonra yerini neo-liberal hamlelere bırakarak, niteliksel boyutu da olan yeni bir sisteme terketti. Bu aşamada daha da yaygınlaşan spekülatif sermaye hareketlerine bazı istisnalar dışında teslim olmayan yerel kalmadı. Bununla beraber yereller daha çok spekülatif sermaye hareketlerinin saldırılarına açık hale getirildi. Belirsizlik ve risk oranları arttı. Merkez Bankaları daha yüksek miktarlarda rezerve zorlanırken, reel kamu yatırımlarına ve fiziki yatırımlara ayrılan kaynakları daralttı.

Bu süreçte sıcak para akımları yerel piyasalardaki yüksek faizlere yönelirken: Kısa vadede yüksek karlar ve döviz birikimleri sağladı, ulusal paralar yabancı para karşısında aşırı değer kazandı, böylece; İthal mallar ucuzlayıp ithalat yaygınlaştı, ihracat gerileyerek yüksek cari açıkların ortaya çıkmasına neden oldu.

Bu koşullarda sağlanan iktisadi büyüme rakamları, dışa bağımlı ve yapay bir nitelik arz ederken, reel faiz ve döviz kuru arasındaki hassas dengeler yüksek kırılganlıklar yaratarak ekonomik çöküşlerin yolunu açtı.

İşleyen sisteme bu çerçeveden bakılmadıkça;

Günümüz kapitalizminin ve sermaye sisteminin manevraları, çıkmazları anlaşılamayacağı gibi; Enflasyonist politikalar ile kemer sıkma arasındaki ilişki ve bu yönlü hükümet politikaları, emek sürelerindeki parçalanma, rant ile kar arasındaki sınırları bulanıklaştırılmış ilişki ve bunun günümüzeki iktisadi ilişkilere ve hükümet politikalarına yansıyışı gibi konuları anlamlandırmak ve çıkmazı fark etmek mümkün değildir.

Dünya ekonomisi toparlanma sinyalleri vermiyor, işler daha da kötüye gidecek

Beşinci yılını doldurmakta olan, giderek de derinleşip yaygınlaşmakta olan küresel kapitalist krizin nedeni burjuva iktisatçılarının ileri sürdüğü gibi ABD'deki Merkez Bankası (Fed) başkanının ve burjuva iktisatçılarının öngörüsüzlüğü, politikacıların zamanında önlem almaması, büyük yatırım bankaları ve yatırım fonlarının aç gözlülüğü ve pervasızlığı ya da Yunanistan örneğinde olduğu gibi kamu çalışanlarının yüksek maaşları ya da sosyal kazanımları değildir. Krizlerde bireysel tutum ve davranışların, ekonomi politikalarının ve ideolojilerin hatta bazen de tesadüflerin ihmal edilemez rolü olsa da bunlar gerçeğin tamamını açıklayamazlar.

Olayları ve olguları, var oldukları tarihsel koşullar içinde ve mevcut ekonomik sistemin, üretim tarzının iç çatışmaları, dinamikleri ve sınıf mücadeleleri ile açıklamak ve genel olarak toplum ve yaşama ilişkin, daha zengin, daha kapsayıcı ve açıklayıcı bir bakış açısı sunar. Toplumsal gelişimin doğru anlaşılmasını önleyen karartmaları ya da perdelemeleri de ortadan kaldırır ve olayları netleştirir. Bu bakış altında doğal ya da toplumsal olaylar derindeki ihtiyaçların bir sonucu olarak ortaya çıkarlar. Yani bunlar alt yapıdaki zorunlulukların ya da ertelenemez ihtiyaçların dışavurumlarıdır, semptomlarıdır.

1970'li yılların başından bu yana üretim anarşisi ve yıkıcı rekabetten kaynaklanan aşırı birikim sorunu ve kâr oranlarının azalma eğilimine girmesi nedeniyle uzun süreli bir durgunluğa itilen ABD kapitalizmi, bölgesel savaşlar aracılığıyla bu durgunluktan çıkamamış ve bir çözüm olarak küreselleşme ve finansallaşmanın hızlandırılmasına yönelmiştir. Bu dönemde, aslında 1930'lardan beri olgunlaştırılan neo liberal burjuva ideolojisi arka plan olarak devreye sokularak, durgunluk ortadan kaldırılmaya ve sermaye birikiminin tatmin edici bir hızda büyümesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak durgunluğa karşı bir çözüm olarak getirilen finansallaşma durgunluğu ortadan kaldıramadığı gibi, 2008 krizinin tetikleyicisi olmuştur. İpotekli konut sektörü ile başlayan ve yüzeyde kendisini "borç-menkul kıymetlendirme krizi" olarak gösteren ve "Büyük Resesyon" olarak da adlandırılan bu kriz bugün artık küresel bir kapitalist krize dönüşmüştür.

Öyle ki ABD kaynaklı bu kriz sadece üç hafta içinde Avrupa'ya yayılmış ve 2010 yılından bu yana da sadece iktisadi bir kriz olmakla kalmayıp sosyal ve politik bir krize dönüşmüştür. Kriz sonrasında Avrupa'da bir yandan büyük özel bankaların borçları kapitalist devletler tarafından üstlenilirken, diğer yandan krizi aşmak için büyük çapta genişletici maliye ve para

politikaları uygulanmıştır. Bu durum bütçe açıklarını % 10'lara ve akabinde de kamu borç stoklarını % 100'lerin üstüne fırlatmıştır. Buna bir de "kapitalizmin eşitsiz gelişimi yasası" doğrultusunda Yunanistan, Portekiz, İspanya hatta İtalya'nın bile büyümesini Merkez ülke konumundaki başta Almanya olmak üzere Kuzey ülkelerinden gelen sıcak paraya bağlı olarak sürdürmesi ve bu yolun 2010 yılından itibaren tıkanması da eklenince, kriz içinden çıkılamaz bir hal almıştır. Toplumsal muhalefet hızla artarak, grevler, boykot ve direnişler ve sokak gösterileri Avrupa'da günlük yaşamın bir pratiğine dönüşmüştür.

Bu gelişmeler özellikle Avrupa'nın hemen her yerinde emekçilerin, işsizlerin, gençlerin ve üniversite öğrencilerinin kemer sıkmaya karşı sokaklara çıkmalarına, kitlesel protesto eylemlerine, genel grevlere, yürüyüşlere ve işyeri ve okul işgallerine yönelmelerine neden olarak iktisadi krizi "*sosyal bir kriz*"e dönüştürmüştür.

Birçok iktisatçıya göre istikrarlı, hızlı bir toparlanma henüz bir hayaldi ve bu kriz sonrasında, 1929 krizindeki gibi bir depresyona düşülmeden cılız bir toparlanma sürecine girilmesinin nedeni devletlerin uyguladıkları büyük çaptaki kurtarma ve teşvik paketleri ve bugüne kadar görülmemiş düzeyde piyasalara likidite aktarmalarıydı. Ancak böyle büyük bir müdahalenin bedeli de büyük olmuştur. Kriz nedeniyle vergi gelirlerinin ciddi oranda düştüğü bir anda, özel sektörün riski devlet müdahaleleriyle toplumsallaştırılarak özel sektörün çöküşü önlenmiş olsa da bazı devletler ve ekonomiler iflas tehlikesiyle karşı karşıya kaldılar. Önce Kasım 2009' da Dubai'de ortaya çıkan borç ödeme krizi ve ardından 2010 baharında Yunanistan'daki sokak gösterileri ve genel grevler ve sonrasında da Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da patlak veren halk ayaklanmaları ve avro bölgesinin Portekiz, İrlanda ve İspanya gibi bazı ülkelerinde görülen kamu borç krizleri küresel krizin yeni bir aşamaya geldiğini ortaya koydu. Artık ekonomik ve politik kriz giderek iç içe girmeye başlamıştı.

Aslında 2008 küresel kapitalist krizin devam ettiği ve toparlanma iddialarının sadece bir söylemden ibaret olduğu, gerçeği yansıtmadığı yönündeki uyarılar hem bir çok ana akım iktisatçı hem de eleştirel iktisatçı tarafından sürekli olarak yapılmaktadır. Bu anlamda önümüzdeki süreçte ikinci dip ya da yeni bir resesyon sürpriz olmayacaktır.

Dünyada durum

Dünya ekonomisi 2009 krizinden bu yana toparlanma yönünde oldukça zayıf sinyaller verirken, krizin bir önceki krizlerle benzerlik göstermediği, müzmin, inatçı, sürekli varlığını hissettiren bir karakter sergilediği bugün genel kabul görmeye başlayan bir görüş halini aldı.

2009 kriz sonrasında daralan dünya ekonomisi dünya ticaret hacmini daralttı, 2010 yılında %12,6 olarak gerçekleşen dünya ticaret hacmi artış hızı 2011 yılında %5,8 lere düştü.

Dünya mal ve hizmet ticareti 2010 yılında %5,6, 2011 yılında ise %11,2 oranında artış gösterdi ancak; Uluslararası düzeyde dünya ticaretinin 2012 yılında %3.2, 2013 yılında %4.5, 2014 de %5.8, 2015 yılında ise %6.1 oranında müzmin bir karakterde büyümesi öngörülüyor.

TÜFE gelişmiş ekonomilerde %2,7, gelişmekte olan ekonomilerde %7,2 aratarak uluslararası düzeyde artan petrol, gıda fiyatları ABD ve AB merkez bankalarının parasal genişleme politikalarından etkilendi. 2011 yılında Küresel düzeyde %4,9 olarak gerçekleşen enflasyon oranı, 2012 yılında %4 olarak beklenmektedir. Bu da geçmiş genel enflasyon oranlarının üzerinde bir noktadır.

Avro bölgesinde genel devlet brüt borç stoklarının GSYH ya oranları % 88 lere çıkarken, ABD de ise bu oran %102.9 lara kadar tırmandı.

Bu olumsuz gidişat dünyanın diğer ucu olan Orta Asya ve Uzak Doğu ülkelerinde de kendisini gösterdi.2011 yılında %9,2 oranında büyüyen Çin ekonomisi 2012 yılının ikinci çeyreğinde %7.6 oranında bir büyüme yakalayarak yavaşladı.

Dünya ekonomisi bir bütün olarak krizi yaşarken, ekonominin motoru olabilecek ve dünya ticaretini sürdürülebilir düzeyde tutacak bir dinamik sıkıntısı baş gösterdi. IMF' nin tahminlerine göre dünya ekonomisinin 2012 yılı büyüme tahminlerini %4 den %3,3 e çekti. Önümüzdeki 3 yıl için ise büyüme tahminlerini %3.6, %4.1 ve %4.4 olarak belirleyen IMF nin bu öngörüsü önümüzdeki yılların dünya ekonomisinde iyi gelişmelerin olmayacağını gösteriyor.

Bu gidişata paralel olarak dünya ekonomisinin kötü seyri en fazla istihdam alanında kendisini gösterecek ve dünyanın en gelişmiş ülkelerinden kabul edilen ABD de işsizlik 2013 yılında %8.1, Avro bölgesinde ise %11.5 olarak öngörülmekte.

Krizde son perde: Kemer sıkma, emperyalist savaş- barbarlık ve yükselen direniş

Kasım ayında ABD'de mali uçurum tartışmalarının derinleşmesi, Çin ekonomisindeki yavaşlama ve Avro Bölgesinin daha da derinleşen sorunları finans piyasalarını bir kez daha sarsmıştır Bu gelişmeler küresel kapitalizm açısından yeni bir inişe geçişin işaretleri olarak yorumlanmaktadır. IMF' nin, Ekim 2012 "*Dünyanın Ekonomik Görünümü Raporu*'nda bu yıl ve gelecek yıla ait küresel büyüme beklentilerini daha da düşürmesi uluslararası sermayenin endişelerini daha da artırmıştır.

Mevcut kriz 2008'de finans krizi olarak patlak vermişti ama sonrasında derinde yatan nedenin sanayideki kâr oranlarındaki azalma olduğu ortaya çıkmıştı. Örneğin otomotiv sektörünün uzunca bir zamandır krizde olduğu görülmüştü. 2012'de bu kez Avrupa'daki otomotiv tekelleri krize girdi. Yeni otomobil tescilleri azalırken, aşırı kapasite oranı arttı. Bu onlarca fabrikanın atıl duruma düşmesi demektir. Nitekim bu fabrikalar birer birer kapanmaktadırlar.

Son kriz sırasında finansallaşma, özellikle de *bireysel tüketici kredileri krizi geciktirme aracı olarak kullanılmıştı*. Bu durum kriz içindeki ülkelerdeki borç stoklarının artık sürdürülemez noktalara ulaşmasıyla ve krizin giderek bir borç krizine dönüşmesiyle sonuçlanmıştır. Buna bir de krizdeki dev bankalar ve tekellerin kurtarılması için verilen teşvikler ve sıfır faiz ve bol para politikası eklenince bütçe açıkları ve kamu borç stokları da görülmemiş ölçüde artmıştır.

Kısaca önce teşvik yöntemi denenmiş ve başarısız olmuş, bunun ardından egemenler 2010'dan itibaren kemer sıkmaya yönelmişler ama bu hem ekonomik hem sosyal ve politik olarak tam bir felaketle sonuçlanmıştır. Bu ülkelerin halkları son 50 yıldan bu yana bu kadar acımasız bir sermaye saldırısı ile karşı karşıya kalmamıştır. Yunanistan ile başlayan saldırı, Portekiz, İrlanda, İspanya ve diğer Avrupa ülkelerini ve Türkiye'yi içine alacak şekilde yaygınlaşmıştır. Örneğin Türkiye'de ücret artışları komik düzeylerde tutulurken, başta ÖTV ve KDV oranları artırılmış, elektrik, petrol ve doğal gaza üst üste zam yapılmıştır. Kamu bütçesi daha çok asker+polis+ cezaevleri, sermaye teşvikleri ve dinselleştirme projesi olarak kullanılırken, halka dönük sağlık harcamaları gibi sosyal harcamalar budanmaya devam edilmektedir.

Kısaca, küresel kapitalizm kötü durumdadır ve iyiye doğru da gitmiyor. Hükümetler bu durumdan nasıl kurtulacaklarını bilmiyorlar. Önümüzde yıllar, kemer sıkma önlemleri ve resesyonlarla geçecektir. Borç stoklarının belli bir düzeye çekilmesi ve sanayideki atıl

kapasitelerin azaltılması hep gündemde olacaktır. Diğer yandan IMF son raporunda, kemer sıkmanın sınırlarına ulaşıldığını, daha ötesinin resesyonu daha da derinleştireceğini itiraf etmektedir.

Durum böyle olunca da sistemin egemenleri için geriye küresel kapitalizmi ayağa kaldırabilmek için askeri yöntemlerle "**yaratıcı yıkıcılık**" güçlerini serbest bırakmak kalmaktadır. Nitekim Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da emperyalist barbarlık dizginlenmemiş bir biçimde sürmektedir. Küresel kapitalizmin çöküşü hızlandıkça ABD'nin saldırganlığı da artmaktadır.

Kapitalist sistem, genelde savaşlara, kapitalist çöküşten kaçınmak ve sermaye birikimi için nefes alma alanı yaratmak için başvurur. Yani ekonomik kriz ve savaş kapitalist sistem için işlevsel ikiz konumundadır (bir diğer ikiz faşizmdir). Öyle ki döngüsel krizler sermayeye dengesizliklerini ve ayarsızlıklarını yeniden düzenlemede yardımcı olurlar ve genişlemesinin önünü açarlar. Ancak bu döngüsel krizlere ilaveten uzun dönemli durgunluklar da (stagnasyon) söz konusu olabilmektedir. Örneğin 1970'lerden bu yana metropol ekonomilerin büyüme hızı yavaşlamış ve % 1'e kadar gerilemiştir. Bu durum, sermayenin kendisini bu oranlarda ancak 70 yılda iki katına çıkarabileceği anlamına gelir ki kapitalist sınıf bununla yetinmeyecektir. Finansallaşma ve neo liberalizm de çözüm olmayınca geriye kabaca bir tek yol kalmaktadır: *Savaşlar ve barbarlık.* İşte bugün küresel kapitalist sermaye birikiminin önünü açma ihtiyacından hareketle, ABD emperyalizminin demir yumruğu kadife eldiveninden çıkmakta ve istikrarsızlık hattı olarak gördükleri bölgelerde halklara "insani gerekçelerle" vurmaktadır.

Diğer taraftan sistemin krizde olmadığı genişleme dönemlerinde ortaya çıkan yüksek büyüme hızları toplumun büyük çoğunluğu açısından özellikle de yoksul ezilen halklar ve emekçi sınıflar açısından gerçek bir iyileşme sağlamamaktadır.

İlk olarak, azgelişmiş ülkeler için düşük büyüme bir sorun olsa da asıl sorun kalkınma ve sanayileşme sorunudur. Çünkü bu ülkeler genelde gelişmişlerden daha hızlı büyüseler de kapitalist bir üretim tarzı içinde kalkınamamakta ya da sanayileşememektedir. Ya da en fazla "yarı- sanayileşmiş" bir ülke konumuna gelebilmekte ve ABD, Avrupa ve Japonya'nın terk ettiği sanayilere yönelebilmektedirler. Bu anlamda son 10 yıldır ortalama % 7'lerde büyümesine rağmen Türkiye'nin kalkınmakta ve sanayileşmekte olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. Türkiye, daha ziyade emperyalizme bağımlı bir yarı sömürge, yarı-

sanayileşmiş ülke ve ekonomi konumunda olup sosyal kalkınmışlık özelliklerine de sahip olmayan bir ülkedir. Bu nedenle de özellikle AKP iktidarının hızlı büyüme oranlarının arkasına sığınarak yaptığı "gelişme" ya da "refah artışı" iddiaları gerçekçi değildir.

İkinci olarak**,** iktisadi büyüme kavramı toplumdaki sınıfsal eşitsizlikleri gizlemek, perdelemek için kullanılmaktadır. Örneğin birkaç banka ya da sınai tekel kar ettiğinde ortalama, kişi başına düşen gelir de büyür, iktisadi büyüme de hızlanır. Bu anlamda İktisadi büyüme sermayenin, servetin büyümesidir.

Üçüncü olarak, günümüzde iktisadi büyüme yeterli düzeyde ve güvenceli istihdam yaratmayan bir büyümedir. Çünkü kapitalizm geldiği nokta itibariyle sadece kriz dönemlerinde değil, krizde olmadığı dönemlerde de yeterince iş ya da istihdam yaratan bir sistem olmadığını ortaya koymuştur. Son dönemlerde görüldüğü gibi yarattığı istihdam istikrarsız-geçici, düşük ücretli, yarı zamanlı ve güvencesiz istihdam niteliğindedir. Bu anlamda kapitalizm bir yandan vahşi bir emek sömürüsü sürdürürken diğer yandan milyonlarca insanı işsiz bırakmakta ve potansiyel emeği israf etmektedir. Büyüme ise asıl olarak mevcut emek gücünün daha verimli ve yoğun çalıştırılmasıyla sağlanmaktadır.

Dördüncü olarak iktisadi büyüme sonucunda gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlik düzelmeden daha da artmakta, servet hem ülke içinde hem de uluslararası boyutta olmak üzere az sayıda zenginin elinde toplanırken toplumun kalan kısım giderek yoksullaşmakta, mülksüzleşmektedir.

Son olarak, kapitalist büyüme, daha fazla üretim ve tüketim çılgınlığı nedeniyle, doğayı tahrip etmektedir. Daha fazla kâr için daha fazla üretim hem emeğin, hem de çevrenin sömürülmesine ve ekolojik felaketlere neden olmaktadır.

Avrupa' da yaşanan krizle sermaye halkın haklarına saldırılarını arttırdı.

Neo liberalizmin dört önemli veçhesinden söz edilebilir:

(i) Kamusal mal ve hizmetlerin metalaştırılması ve en geniş anlamda özelleştirmeler aracılığıyla kamunun küçültülmesi.

(ii) Her türlü metayı bir spekülasyon aracına dönüştüren hızlı finansallaşmanın gerçekleştirilmesi.

(iii) Her türlü doğal, sosyal ve reel felaketin ve krizin sermaye sınıfı için ve onun tarafından manipülasyonu.

(iv) Servetin üst sınıflar lehine ve bölüştürülmesinde devletin açık ve pervasız bir biçimde bir araç olarak kullanılması. Nitekim neo liberalizm ile birlikte geleneksel sermaye birikimi yöntemlerine ilave olarak, sağlık ve eğitim gibi kamusal hizmetlere ve doğal kaynaklara el koyma biçiminde çağdaş bir "ilkel birikim modeli" de yoğun bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Bugün özellikle de son beş yıldır yapılan düzenlemelerin ardındaki temel felsefe budur.

Bugün Avrupa'da sosyal devlet yapılanması tüm bu bunalımlardan nasibini alarak sermayeye daha çok endeksli, toplumu öteleyen bir noktaya doğru hızla ilerliyor.

Yunanistan'da krizin faturası halka çıkarıldı.

Yunanistan' da meydana gelen borç krizinin sürdürülebilir olması ve Euro bölgesin açsısından risk olmaktan çıkarılması için Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve IMF nin işbirliğinde 110 milyar Euro luk paket hazırladı. Bu kaynağın 73 milyar Euro luk kısmı 2011 sonu itibariyle ödenirken, geriye kalan kısmının yanı sıra 130 milyar Euro luk bir ilave kaynağın 2014 yılına kadar ödenmesi kararlaştırıldı. Bu kaynaklar karşılığında Yunanistan a biçilen bedel ise tam anlamıyla bir sosyal yıkım niteliğinde oldu. Sağlanacak bu kaynaklar karşılığında Yunanistan' a dayatılan ve teknokrat hükümete kabul ettirilen yaptırımlarla birlikte;

2015 kadar kamu çalışanlarının sayısı 150 bin azaltılması öngörülmektedir. Bu durum, kamu çalışanlarında %22' lik bir azalış anlamına geliyor.

Kamu çalışanlarının maaşlarında ortalama %17 oranında bir azalma meydana gelecek.

Emekli maaşları çalışılan dönemdeki maaşın azami %75'iyle sınırlandırıldı.

Sağlık harcamalarının GSYH'ya oranı %6'nın altına çekmek için kamu sağlık sistemi yedin yapılandırılacak.

Genel KDV %17'den %21'e, indirilmiş KDV oranı ise %9'dan %13'e çıkarıldı.

Asgari ücret %22 oranında, 25 yaşından küçükler için ise %32 oranında azaltıldı.

Emeklilik yaşı 652e çıkarıldı. 2014 yılı sonuna kadar 34 milyar Euro luk özelleştirme şartı getirildi.

Yüksek borç stokuna sahip İtalya' da da aynı senaryo devreye kondu ve sosyal haklar küresel sermeye lehine tırpanlandı. 2010 yılında üç yıllık dönemi kapsayan bir bütçe yapıldı. Bu bütçede açığı azaltmak için 2011 yılı için 12 milyar Euro'luk, takip eden yıllar için 25 er milyar Euro luk açık düzeltmeleri yapıldı. Yine Temmuz 2011'de yapılan 48 milyar Euro büyüklüğünde paketle harcamalarda kesinti ve vergi artışları gerçekleştirildi. Yerellere yapılan sağlık harcamaları kısıldı.

Kamu görevlilerinin maaşları 2014 yılına kadar dondurulduu.

Sonrasında bununla da talep edilen seviyeye gelemeyen İtalya mali sisteminde, 54 milyar Euro'luk paketi de 2011 yılı içinde kabul edilmesiyle kamu harcamalarında büyük kesintiler ve yüksek vergi artışları gerçekleştirildi.

2011 sonunda ise 30 milyar Euro'luk paket ile konut vergilerinden sağlık harcamaları kesintilerine, emeklilik yaşının 66'ya çıkarılmasından sosyal güvenlik katkılarına kadar geniş bir yelpazede toplumsal haklar tırpanlandı.

Yine İspanya borç sarmalında kıvranmaya devam ederken orada da toplumsal haklar, mali dengeler bahane edilerek geriye çekilmektedir. İspanya Euro bölgesinin 4 üncü, Avrupa'nın 5 inci, dünyanın ise 13'üncü büyük ekonomisi konumundadır. Buna rağmen küresel bunalımın etkilerinden kendisini kurtaramayan İspanya bugün Euro bölgesinin %13'ünü oluşturan ekonomik büyüklüğüyle Avrupa ekonomisini tehdit etmeye devam ediyor. İspanya'nın toplam istihdamın % 13'ünü, GSYH'nın %11,5'ini oluşturan ve hükümetler eliyle teşvik edilen inşaat ve konut sektörü de kurtaramadığı gibi bizzat krizi tetikleyen alanlardan biri oldu.

Yine bugün Fransa' da artan borçlar ve kamu açıkları büyük riskler barındırmaya devam diyor.

	Kamu harcamaları/ GSYH 2011	Kamu borcu/ GSYH 2012	Kamu borcu/ GSYH artışı 2007–2012	Toplam GSYH Büyümesi 2007–2012
Fransa	56	91	27	0.6
İsveç	51	37	–3	4.4
İtalya	50	126	23	–6.1
Macaristan	50	78	11	–4.7

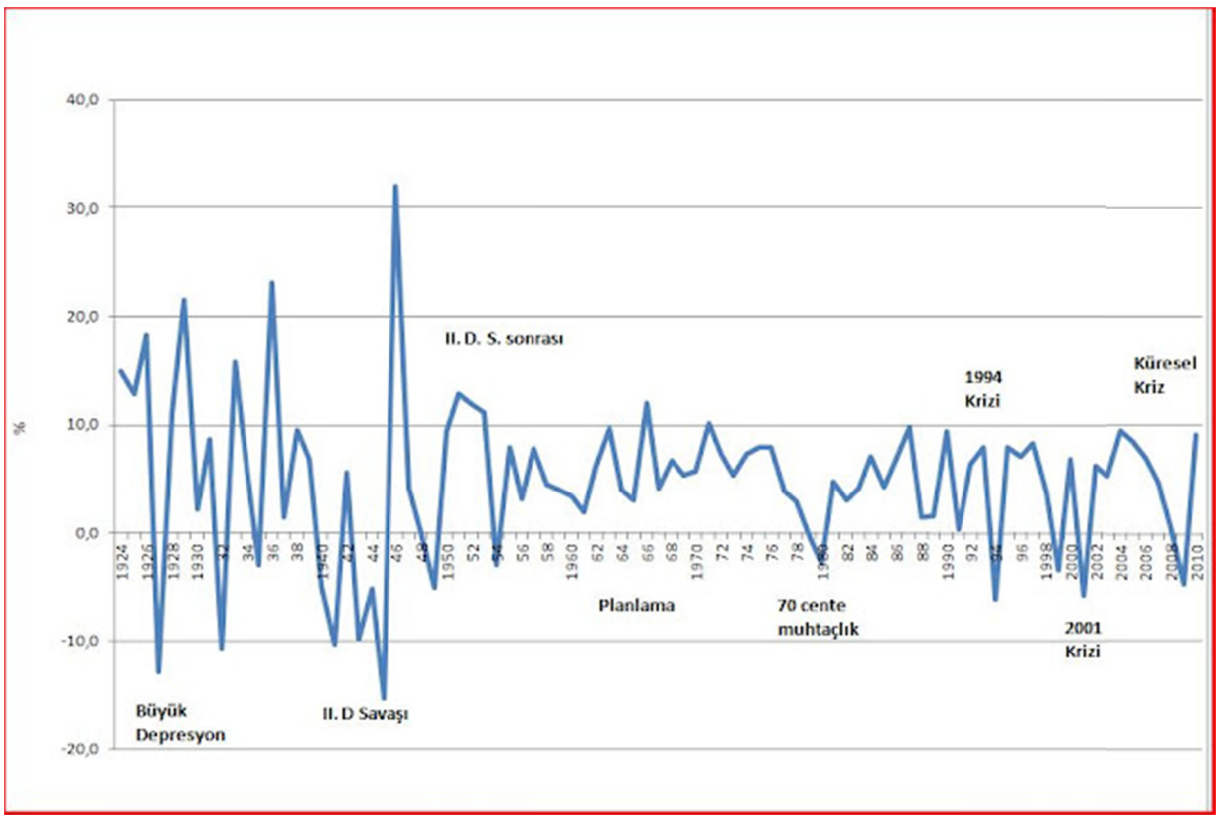
Avrupa da yüksek borçlanmayı fırsat bilerek kazanılmış toplumsal hakları bir bir gasp eden küresel sermaye bunu teknokrat hükümetler aracığıyla toplumlara dayatırlarken, bu krizlerin asıl nedeni olan sermayenin rolünden hiç bahsedilmemektedir. Avrupa birliğinin sosyal birlik iddiası sağ hükümetlerle beraber daha da silikleşirken, Avrupa da ki milliyetçiği ve yabancı düşmanlığını da arttırmaya devam ediyor.

Yunanistan ve İtalya'da başa getirilen teknokrat hükümetler, ekonomik krizin faturasını halka yüklemek, neo-liberal kapitalist aklı daha etkin çalıştırmak için uğraşırlarken, bir sosyal krize neden oldular. Bu durum Yunanistan' da daha net görülürken, küresel sermaye düzeni artık gittiği her yerde, bulaştığı her yerde sosyal krizin potansiyelini de en üst derecede yanında götürmektedir.

Bugün toplumların bütçe yapma hakları her geçen gün ellerinden alınıyor. Mali disiplin artık hükümetlerüstü kuruluşlara bırakılıyor. 1215 Magna Carta'dan bu yana, 800 yıldır kazanılmış bir hak olan " bütçe yapma hakkı" ortadan kaldırılıyor. Burjuva demokrasisi giderek eriyip yok oluyor.

TÜRKİYE' DE DURUM

Türkiye de iktisadi büyüme rakamları cumhuriyet tarihi boyunca belli ortalamalarda seyir etti.

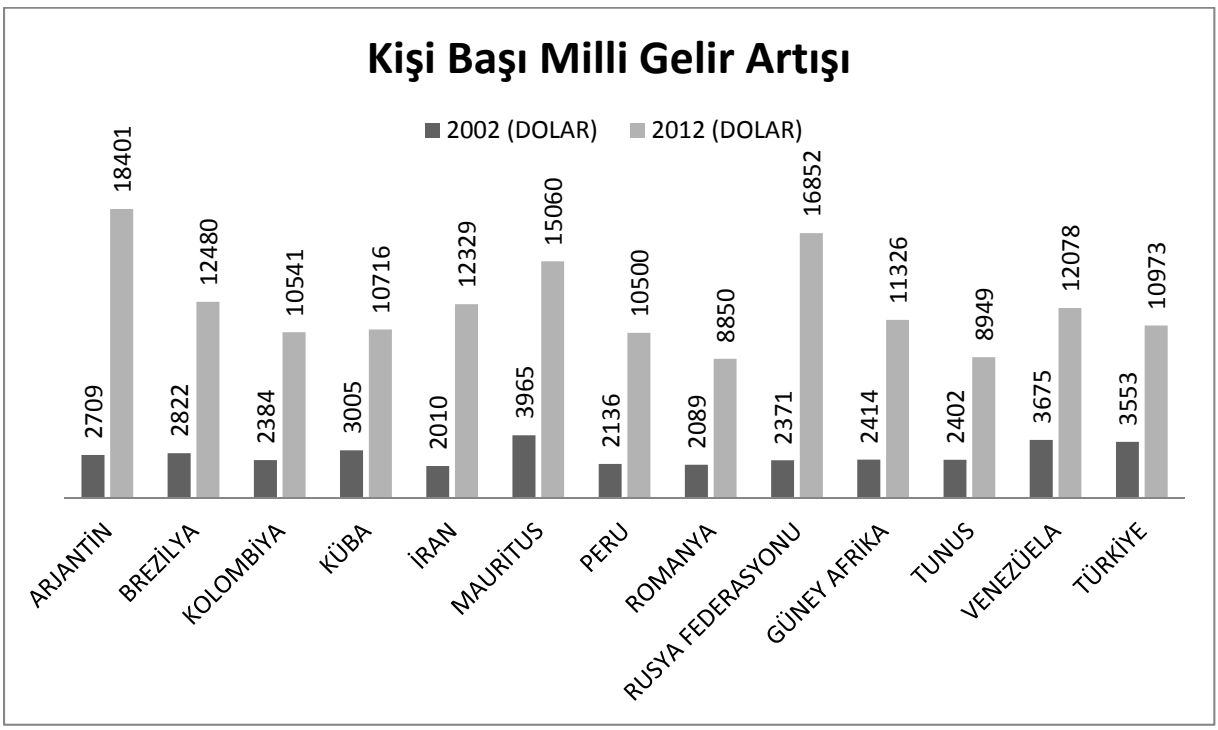

(1924 den günümüze büyüme grafiği)

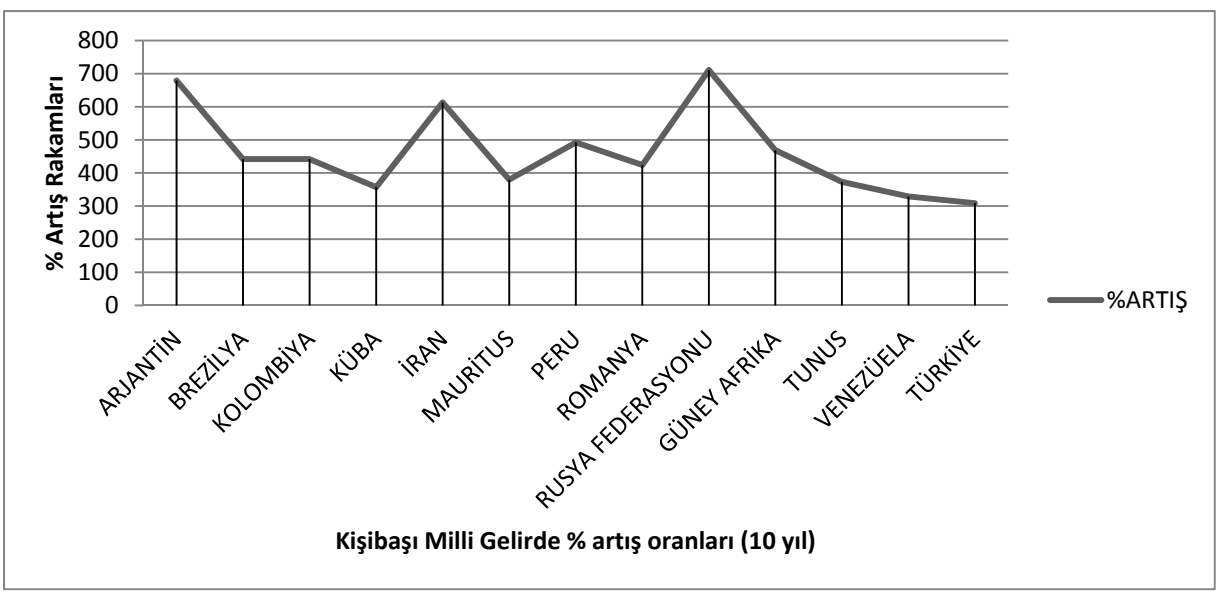
Türkiye ekonomisi ve siyaseti bu gelişmelerden azade değil. Emperyalist kapitalist sisteme hızla entegre olan Türkiye'de kısa dönemde bir ekonomik krizin patlak vermesi olası gözükmese de, 2012 yılının ilk altı ayına ait veriler Türkiye ekonomisinin ciddi bir durgunluğa doğru hızla yol aldığını göstermektedir. Sermaye örgütleri dahi hem bu yılın hem de 2013'ün daha zor geçeceğinin altını çizmektedirler.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre Türkiye ekonomisi 2012 yılının ilk çeyreğinde % 3,2 ve ikinci çeyreğinde % 2,9 oranında büyümüştür. Ancak mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış büyüme oranı 2012'in birinci çeyreğinde geçen yılın son çeyreğine kıyasla % -0,4 oldu. Geçen yılın son çeyreğinde ise ekonomi bir önceki çeyreğe göre % 0,4 büyümüştü. Böylece Türkiye ekonomisi geçen yılın üçüncü çeyreğinden beri hiç büyümemiştir. Keza, Ocak-Haziran 2012 döneminde İran'a yapılan hayali altın ihracatını da dikkate almak gerekir.

Zira bu dönemde altın ihracatı, altın ithalatını 1,692 milyon dolar aşmaktadır. Bu, ülkedeki altın stoklarının İran'dan yapılan ithalatın finansmanında kullanılması anlamına gelir, hayalî" ihracattır ve milli gelir hesaplarında dikkate alınmaması gerekir. Bir önceki yılın altın ihracat/ithalat rakamları "normal" kabul edildiğinde, TÜİK'in bu yıla ait milli gelir hesaplarının belki de dörtte bir oranında tıraşlanması gerekecektir.

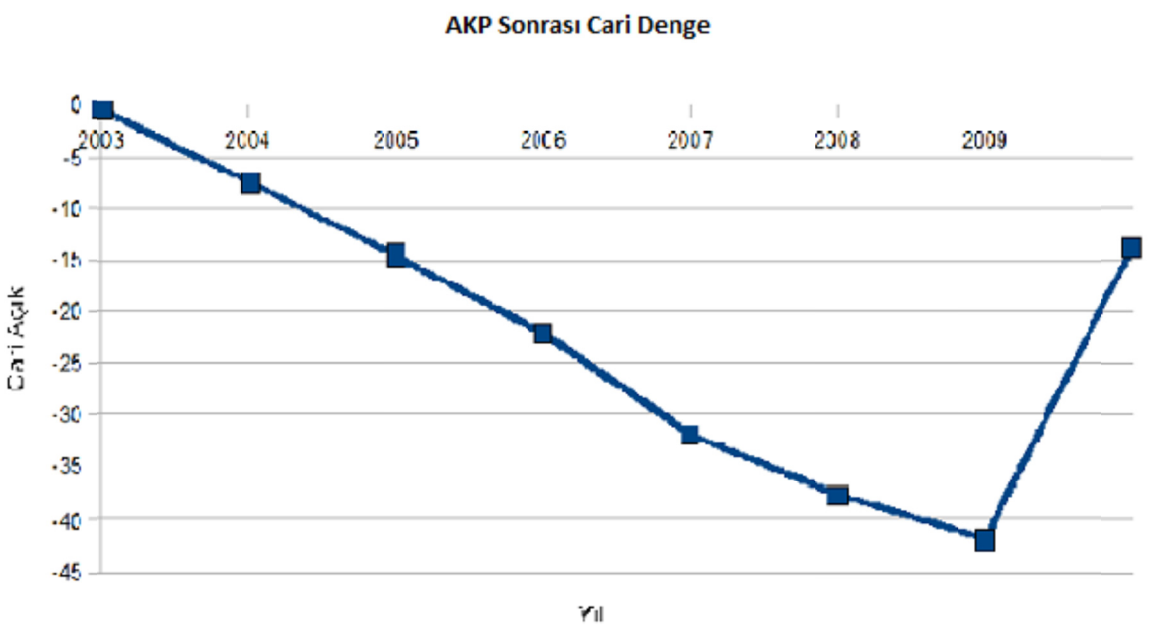

Türkiye'nin 2002 – 2012 iktisadi büyümesi birçok ülkenin altında kalmıştır.

Bu veriler son 2,5 yıldır kesintisiz büyüyen Türkiye ekonomisinin büyüme hızının 2011 yılının ikinci çeyreğinden itibaren yavaşladığını, hatta ekonominin bir daralma eğilimine girerek bu yılın ilk çeyreğinde küçülmeye başladığını ve diğer ekonomilerden ayrıştığı iddiasının da boşa çıktığını göstermektedir. Bazı iktisatçılarca "*keskin düşüş/sert iniş*" ya da "*yumuşak iniş*" olarak da adlandırılan bu durum aslında uzunca bir zamandır başarısını yüksek büyüme oranlarına endekslemiş ve kısmen bununla toplumu idare edebilmiş olan siyasal iktidar için en azından iktisadi anlamda göreli olarak sıkıntılı bir dönemin başladığını ortaya koymaktadır.

Bir başka anlatımla son 10 yıldır yeterince ve güvenceli istihdam yaratmasa da ortalama % 7 büyüme sağlayan ve bol sıcak para, düşük kur ve yüksek faiz, yüksek ithalat ve yüksek cari açık mekanizmasına dayalı olarak temelde bankacılık sistemi üzerinden gelen paralarla, başta bankacılık, gayrimenkul-inşaat, perakendecilik ve ithalat sektörlerinde balonlar şişirerek yürüyen, bu arada kitlelerin yoksulluğunu artırırken onlarca yeni dolar milyarderi üreten kapitalizm artık sürdürülemez noktaya gelmiştir. Küresel krizle birlikte cari açık daralmış, ithalat yavaşlamış, bu da büyüme hızını keskin bir biçimde düşürmüştür. Avrupa krizi ve Orta Doğu'da herkesle kavgalı bir duruma gelinmesi ihracata dayalı büyümeyi zora sokmuştur.

İçerde, uygulanmakta olan düşük ücret politikaları, kitlesel işsizlik ve bireysel tüketici kredilerinin artık sürdürülemez boyutlara ulaşması, iç ve dış savaş nedeniyle tüketici ve yatırımcı güveninin ve talebinin düşmesi gibi nedenlerle, iç talebin de giderek azalması içe dönük büyümeyi de gündemden düşürmeye başlamıştır. Bu durumda egemen-yöneten sınıflar için geriye iki yol kalmaktadır:

(I) Emek gücünün verimliliğini artırarak, yani mevcut emeğin daha yoğun sömürüsüyle büyümeyi sürdürebilmek. Bunun için bir yandan işçi ve memur özgütlenmeleri daha çok baskılanırken, aynı zamanda da 4+4+4 düzenlemesi, Ulusal İstihdam Stratejisi ve Çıraklık Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile geleceğe de dönük olarak, bu koşullara itiraz etmeyen suskun nesiller yetiştirilmeye çalışılmaktadır.

(II) (ii) İçerde ve dışarıda savaş.

Savaşların sadece yeniden paylaşım ve kriz çözücü etkileri yok. Bu savaşlar emekçilere ve sosyalistlere de bir göz dağı niteliğindedir. Zira savaş dönemleri olağanüstü hal dönemleridir. Demokratik hak ve özgürlükler, her türlü muhalif örgütlenme, grevler, gösteriler, mitingler ya tamamen yasaklanır ya da askıya alınır. Aynı zamanda milliyetçilik, şovenizm ve ırkçılık azdırılarak faşizm dalgası yükseltilir ve azınlıklar, muhalifler ve sosyalistler ciddi hedef haline getirilirler.

Ekonominin canlı olduğu dönemlerinde büyüme rakamlarıyla (Türkiye'de 2012 yılına kadar görüldüğü gibi) gizlenen, perdelenen başta emek sömürüsü olmak üzere kapitalist sisteme içkin her türlü sömürü, baskı ve ezme-ezilme ilişkisi kriz dönemlerinde daha derin hissedildiğinden savaşlar ve beraberinde yürüyen milliyetçilik ve şovenizm bu perdenin yeniden örtülmesini sağlar. On binlerce işsiz asker cenazelerinde bir araya gelerek, kabarmış milliyetçi duygular altında ezilmişliklerini, acıları gerçek düşman olan burjuvaziye değil, hakkını arayan işçiye, öğrenciye ya da en kolay hedef olarak gördükleri Kürtlere, Alevilere, Romanlara ya da kadınlara saldırarak gidermeye çalışırlar.

Bu büyüme rakamlarıyla işsizlik artacak yoksulluk daha da derinleşecektir.

2009 kriziyle birlikte daralan Türkiye ekonomisini en olumsuz etkisi istihdam üzerinde gerçekleşti. Ekonomik büyüme rakamları gerilerken 2009'da işsizlik, tarihi rekor olan %16 lara kadar yükseldi. Ancak bu dönem yüksek cari açık brüt dış borç stokunun 323,5 milyar

dolarla çıkması pahasına sağlandı. %9'lar civarında seyir etmeye başlayan işsizlik oranları önümüzdeki dönemde düşük büyüme oranlarına paralel olarak artacaktır.

Bugün resmi veriler ışığında değerlendirildiğinde dahi işsizlik oldukça yakıcı bir halk gündemi

Türkiye de resmi TÜİK verilerinin güvenilirliği ve uygulanan ölçüm metotları konusunda kamuoyunda ciddi şüpheler varken, TÜİK'in resmi verileri dahi durumun vahametini ortaya seriyor.

Emek cephesinin TÜİK verileri üzerinden yapmış oldukları araştırmalara göre;

Çalışma çağına gelmiş her 2 kişiden biri çalışmıyor. İşgücüne katılım oranı %50,5 düzeyinde.

İş bulmaktan umudunu kesen ve ev içi görünmez emekle birlikte işsizlerin sayısı gerçek işsizlerden daha az gösteriliyor. 2012 temmuz ayında ki işgücüne katımda ki düşüş 216 bin işsizi sakladı.

Türkiye de iş gücüne katılım oranı düşük. Eurostat verilerine göre 2012 yılının birinci çeyreği için işgücüne katılım oranı AB ülkelerinde %68 düzeyinde. Türkiye de işgücüne katılım oranı bu 27 AB ülkesinin ortalaması seviyesin de olsa idi, işsiz sayısı 11 milyon 845 bin, işsizlik oranı yüzde 32 civarında olacaktı.

İş bulma umudu kalmadığı için 3 aydır iş aramayan bu nedenle işsiz sayılmayan nüfus da işsizliğe dahil edilmiş olsaydı işsizlik oranının %14 ler civarında , işsiz sayısının da 4 milyonun üzerinde olduğu görülecektir.

Her iki gençten biri kayıtışı çalışıyor, umudu kesik işsizlerle birlikte her 4 gençten biri işsiz konumda. Resmi verilere iş bulma umudunu kaybettiği için iş aramayanalar da dahil edildiğinde gençlerde işsizlik %25 lere ulaşıyor.

759 bin işsiz gence karşı 594 bin çalışmaya hazır ancak umutsuzluk başta olmak üzere çeşitli nedenlerle iş aramayan genç var.

2012 temmuz ayında bir önceki aya göre işsiz genç sayısı 47 bin arttı. Geçtiğimiz yıla göre ise istihdamdan çekilen genç sayısı 214 bin oldu. İşgücüne katılım oranı düşmeseydi genç işsiz sayısı 759 bin değil, 985 bin olacaktı.

Çalışma çağındaki her 3 kadından 2'si işsiz. Lise ve üzeri eğitime sahip kadınlar erkeklere göre 2 kat daha fazla işsiz.

2008 – 2009 dönemine göre 2012 de kayıt dışı çalışmada 480 bin kişilik bir atış var.

Erkekler için aynı dönemde kayıt dışı 198 bin azalırken kadınlar için 678 bin arttı.

Tarım sektöründe istihdam kriz öncesine göre 1 milyon 10 bin arttı. Toplam istihdam artışının %30'u tarım kesiminde gerçekleşti.

Güvencesiz çalışma hızla yaygınlaştı.

2009 yılı mayıs dönemi ile karşılaştırıldığında geçici çalışanların sayısı %36 artarak, 1 milyon 467 binden, 1 milyon 992 bine yükseldi.

Bütün bunlara rağmen hükümetin haftalık çalışma sürelerinin düşürülmesine ilişkin bir çalışması olmadı. Tam tersi istikamette seyretti.

Haftalık çalışma saati yüksek noktada olduğu gibi, yıllık fazla mesai için oluşturulan 270 saat uygulaması devam ediyor.

Çalışanlar en az 1 aylık ücretli izin istiyor.

Güvencesiz iş ortadan kaldırılmalıyken, tam tersi istikamette hükümet çalışmalar yürütüyor.

Kamu personel açığı noktasında hala kamu çalışanları ve işsizler lehine ciddi bir adım atılmadı.

Taşeron çalıştırma ve kayıt dışılık gibi konularda hükümetin pragmatist tutumu devam ediyor.

Sermaye için bütün kamu ve ülke olanaklarını seferber eden AKP hükümetleri işsizin yoksulun ve emekçinin taleplerine kulak tıkamayı sürdürüyor.

Taşeron çalıştırma özendirildi, ucuz çalıştırma modern kölelik haline geldi.

Taşeron çalıştırma bugün Türkiye'nin yaygın istihdam rejimi olarak AKP eliyle yerleştirilmeye çalışılıyor**.**

Taşeronluk, iş cinayetleri anlamına gelmektedir;

Taşeronluk eksik ücretler, yatmayan maaşlar, ödenmeyen sigorta primleri demektir.

Taşeronluk kullandırılmayan ücretli izinler, yasal çalışma sürelerinin çok üzerinde ücretsiz çalışma sürelerini temsil etmektedir.

Resmi verilere göre taşeron işçi sayısı Türkiye'de AKP dönemiyle birlikte 4 kat artarak 1 buçuk milyonu buldu. Ancak kayıt dışılığın en yaygın gözlemlendiği istihdam alanlarından olan taşeron çalıştırma bugün resmi verilerin çok üzerinde seyrediyor.

Ulusal istihdam stratejisi istihdamı değil sömürüyü arttırıyor.

AKP' nin ulusal istihdam stratejisi adı altında topluma dayattığı esnek, güvencesiz ve ucuz işgücüne dayalı istihdam rejimi toplum için büyük bir tehdit içermektedir. Emek sermaye ilişkisinin tarihsel gelişimini göz ardı ederek, emeğin üretim süreçlerindeki rolünü yadsıyarak oluşturulmuş bu strateji, emeği sermayenin üzerinde bir maliyet bakısı olarak tanımlamakta ve sermayeye emek üzerinde tasarruf hakkı vermektedir.

İdeolojik bir belge olan Ulusal istihdam Stratejisi belgesi sermaye lehine emek aleyhine bir gelecek vaat ederken;

Güvenceli esneklik kavramıyla devlet ve işveren işçinin bütün sorumluluklarından sıyrılırken, tek işverene bağlı çalışmanın, işçinin kendisini sürekli geliştirerek farklı alanlarda iş bulmasının tanımlandığı bir içerikle topluma sunuluyor.

Bu stratejiyle yeni esnek istihdam modelleri daha da yaygınlaşacak

Kiralık işçilik, modern kölelik daha da artacak, her alanda emeğin örgütlenmesinin önüne geçilecek.

Taşeronlaştırma hızlanacak ve her yerde taşeronluk hüküm sürecek

Adım adım bölgesel asgari ücret uygulamaya konacak, başta Kürt illeri olmak üzere Türkiye'nin bir çok yerinde düşük asgari ücret uygulamasına geçilecek. Bu uygulama yaygınlık kazandığında ise sermaye rekabetinin bir sonucu olarak bütün Türkiye'de ücret genel seviyelerinde büyük düşüşler yaşanacak

İşsizlik yoksulluğu da arttırıyor.

Türkiye'de yoksulluk farklı biçimleriyle toplumsal hayatı etkilemeye devam ederken, suistimal edilen bir alan olmayı da sürdürüyor.

Resmi istatistiklere göre %16 ,1olan yoksulluk oranı, yoksulluğun farklı biçimleri göz önüne alındığında daha da katlanıyor.

2009 yılında sürekli yoksulluk riski altında yaşayanların oranı %17,3 iken 2010 yılında bu oran %18,5'e yükseldi.

Bugün 5 milyonun üzerinde asgari ücretle çalışan emekçinin aldıkları net ücret 740 lira.

4 kişilik bir ailenin açlık sınırı 958 lira iken yoksulluk sınırı ise 3 bin 120 lira.

Yine temmuz 2012 baz alındığında memurların ortalama maaşı 2 bin lira dolaylarında iken, en düşük memur maaşı 1.758 lira.

Türkiye'de 1 milyon 856 bin memur çalışırken kamuda toplam personel sayısı 2 bin 800.

Sayıları yaklaşık 9 milyon 300 bini bulan emekli maaşları ise T ürkiye de yoksulluğun bir diğer nedeni. SSK emekli aylığı 886 lira, tarım bağ-kur 535 lira, esnaf bağ-kur 719 lira, mamur emeklisi ise 1,084 lira alıyor.

Bunun yanı sıra Türkiye'de bir diğer yoksulluk alanı ise artan görece yoksulluktur. Yılladır uygulanan neoliberal ekonomi politikaları ve bütçelemeler sonucunda halkın belli kesimleri arasındaki gelir uçurum makası daha da arttı ve toplumsal adalet büyük yaralar aldı.

Toplumun en zengin %20 lik grubu toplam gelirin %46,7 sini alırken, en alt gelir gurubunda bulunan %20 lik kesim ise toplam gelirin sadece %5,8 ini alabiliyor.

İstanbul ve çevresi 14 bin 873 lira ile yıllık eşdeğer hane halkı kullanılabilir gelirinde birinci sırada iken, İzmir 12 bin 924 lira ile ikinci oldu. Ancak Güneydoğu Anadolu bölgesi 5 bin 418 lira ile en son sırada yer aldı.

Toplumun fertleri arasında yaşam standartlarını belirleyen ölçüler arasında da fark arttı.

TÜİK'e göre kurumsal olmayan nüfusun;

- % 59,6'sı kendilerine ait konutta oturmaktadır.
- % 41,6'sının konutunda "sızdıran çatı, nemli duvarlar, çürümüş pencere çerçevesi vb." sorunlar söz konusudur.
- % 41,7'sinin oturduğu konutta "izolasyondan dolayı ısınma sorunu" yaşanmaktadır.
- % 61,8'inin hanesinin taksit ödemeleri ve borçları (konut alımı ve konut masrafları dışında) bulunmakta, bu borç ödemeleri, % 26,2'sinin hanesine çok yük getirmektedir.
- % 86,5'i "evden uzakta bir haftalık tatili", % 67,6'sı "beklenmedik harcamalarını" ve % 80,3'ü "yıpranmış ve eskimiş mobilyalarını yenileme ihtiyacını" ekonomik nedenlerle karşılayamamaktadır.

Ciddi finansal sıkıntıyla karşı karşıya olan nüfusun oranı olarak tanımlanan ve belirlenmiş 9 maddeden en az 4 tanesini karşılayamama ya da mahrum olma durumunu tanımlayan "maddi yoksunluk" oranı 2009 yılında % 63, 2010 yılında % 66,6 iken 2011 yılında % 60,4 olarak hesaplanmıştır.

AKP iktidarları döneminde sosyal adalet göstergeleri daha da gerileyerek çöküş kaçınılmaz hale geldi.

AKP iktidarında sosyal devlet algısı daha da çöktü.

Sosyal koruma alanında yapılan kamu harcamaları oldukça geri bir noktada durmaktadır.

2006-2008 yıllarında sosyal güvenlik, sağlık, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan oluşan harcamaların GSYH ya oranı %11,5 de kalırken, 2010 yılında bu oran %12.87 oldu. 2012 yılında %12,9 olan bu oran 27 AB ülkesinin sosyal koruma harcamalarının GSYH ya oranı olan %29,5 baz alındığında, oldukça düşük bir noktada seyir etti.

Yoksullara yönelik sosyal yardım, sosyal hizmetler ve yeşil kart harcamalarının GSYH içinde ki payı 2011 yılında %1,33 gibi küçük bir noktada kalırken, 2012 yılında da bu oranda niteliksel bir değişim yaşanmayacak.

Çalışanların kendi paylarından ayırdıkları kaynakla oluşturulan işsizlik fonu amacı dışında kullanıldı. Türkiye de işsizlerin %90 ı bu fondan faydalanamamaktadır. GAP eylem planı için işsizlik fonundan alınan kaynağın kullanım alanları sosyal göstergeler üzerindeki niceliksel ve niteliksel etkileri kamuoyuyla paylaşılmadığı gibi, bugün GAP halen bir enerji projesi olarak varlığını sürdürüyor.

GAP için GAP eylem planı çerçevesinde 2012 yılında bitirilmesi öngörülen projeler bitirilmedi, bizzat başbakanın telaffuz ettiği istihdam rakamları şimdi unutulmuş durumda.

Başbakanın 10 yılda bölgeye aktardığını iddia ettiği 35 milyar liralık kaynağın ne kadarının savunmaya, ne kadarının ise bölgenin kalkınmasına harcandığı belli değil.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Güneydoğu halkını elektrik kaçakçılığıyla suçlayarak, bu bedelin batıda yaşayanlar tarafından ödendiğini ifade ederek farkı kültürel, siyasal ve etnik grupları karşı karşıya getirecek şekilde toplumda ki nefret söylemlerine katkıda bulundu. Oysa Güneydoğu illerinde kullanılan elektriğin niceliksel karşılığı ile batının büyük metropollerinde kullanılan elektrik miktarları ve kaçakları rakamsal olarak bakanı haksız çıkarmaktadır. Güneydoğuda'ki enerji nakil hatlarının bakımsızlığı ve özelleştirme programına alındıkları taktirde alıcılara düşük bedellere satmanın yöntemi haline getirdikleri altyapı yatırımları yapmama politikası enerji kayıplarını oldukça arttırmaktadır.

GAP ta bugüne kadar üretilen elektrik miktarının parasal karşılığı 21 milyar dolar civarındadır. Bu rakam dikkate alındığında bölgenin ülke ekonomisine katkı sağlamadığı yönlü hem hükümet hem de farklı çevrelerin beyanlarının haksız ve art niyetli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Halklarımız adil bir eğitim ve sağlık hakkından mahrum bırakılmaya devam ediliyor.

AKP politikaları sonucunda en yoksul %20' lik kesimin toplam eğitim harcamaları içindeki payı %3,4 iken, en zengin %20'lik kesimin toplam eğitim harcamaları içindeki payı %62,3. En zengin kesimden bir önceki %20'lik kesimin payı ise %18,2 oldu.

Eğitim alabilme hakkı toplumsal adalet göstergelerinden biri olmakla beraber, diğer göstergelerden daha yapısal içeriklere sahiptir. Eğitimde sınıflar arası uçurum attıkça toplumsal adaletin gelecek kuşaklardaki tezahürü çok daha derin ve telafisi zor olacaktır.

Toplam sağlık harcamaları içerisinde toplumsal kesimlerin paylarına bakıldığında en yoksul %20'lik kesim bu harcamaların %10'unu yapabiliyorken, en zengin % 20'lik kesim %39,7'sini yapabiliyor.

Toplumsal adaletin temel unsurlarından biri olan, sağlığın toplumsal kesimler arasında ulaşılabilirliği uçurumu oldukça vahim bir noktada. Üst sınıfların, maddi koşullarından kaynaklı olarak (beslenme barınma vb.) sağlık koşulları da daha olumlu bir noktadadır. Bu da göz önüne alındığında, toplumsal kesimlerin sağlık şartları arasında da formel kıyaslamaları aşan bir uçurum söz konusu.

Yine toplam haberleşme harcamaları içerisinde en yoksul %20' lik kesimin harcama oranı %7,2 iken, en zengin %20'lik kesimin payı %37,6 olarak gerçekleşti. En alt gelir grubunun kültür ve eğlence harcamaları da adaletsizliği açık bir şekilde gösteriyor. Alt gelir grubu için bu oran %4,5 iken üst gelir grubunun bu harcamalar içindeki payı %47,6 oldu.

AKP' nin sağlık alanındaki politikaları ve uygulamaları toplum sağlığını tehdit ediyor.

Türkiye kişi başına sağlık harcaması alanında Avrupa'nın en son sırasında yer alıyor. Sağlık harcamalarının GSYH içindeki oranı 2011 yılında %4,4 olarak gerçekleşirken, hükümetin bu sağlık harcamalarını daha da kısma ve bu alanı özel sektöre bırakma gibi bir politikası olduğu da kamuoyunun malumu. 2012'de de bu oranlarda ciddi değişimler olmadığı gibi 2013 de de hükümet yaklaşımını değiştirmedi.

Sağlık harcamalarının sadece %0,58'i gibi küçük bir oranı koruyucu hizmetlere gitmektedir. İlaç ve tedavi giderlerine giden pay ise %4'ün altındadır. Koruyu hizmetlere önem vermeyen bir sağlık politikası tedavi giderlerini arttırarak yanlış politikalarla halkın yükünü artırdığını görmemek istemiyor.

<u>AKP nin çocuklara yönelik bütçe politikası da oldukça zayıf bir noktadadır.</u>

SHÇEK tarafından çocuklara ayrılan pay GSYH'nın %0,11 i gibi oldukça düşük bir noktada kaldı.

Yargılanan çocukların yarısı çocuklara özgü olmayan koşullarda yargılandı. Ortalama yargılama süresi 300 günün üzerinde oldu.

Gençlere yönelik harcamalar orta ve yüksek öğretim harcamalıyla beraber GSYH nın %2'si dolaylarında kaldı. Gençlere ayrılan payların %67'si eğitimde olan gençlere ayrılırken, bugün 15-24 yaş arasında ki gençlerin %60'ının eğitim dışında kaldığı gerçeği uygulamaların çarpıklığını gözler önüne seriyor.

AKP iktidarında da askeri harcamalar hız kesmedi

Askeri harcamaların denetimi noktasında ki toplumsal ısrar 2012'de de devam etti. Ancak AKP askeri harcamalar konusunda toplumu bilgilendirmemekte kararlı görülüyor.

Maliyeti 100 milyon doların üzerinde olan hava harekatları ve operasyonlar hız kesmeden devam etti.

2013 yılında teslim alınmak üzere ABD'den 130 milyon dolar değerinde süper kobra helikopter alımı gerçekleştirildi.

Yaz aylarında da devam eden yoğun operasyonlar nedeniyle bütçeden silah ve teçhizat alımları için ya da maliye bakanının beyanıyla " terörle daha etkin mücadele etmek için" 650 milyon liralık ek kaynak Kürt sorunundan kaynaklı sürmekte olan savaşa aktarıldı.

90'lı yıllarda bir gecede 4 kat artan borç stokları ve yaklaşık 500 milyar doları bulmuş 30 yıllık savaşın mali bilançosundan AKP iktidarı hiçbir ders çıkarmadı.

Türkiye bugün dünyada en yüksek askeri harcamalar yapan 14. ülke konumundadır. NATO-Avrupa askeri harcamalarının GSYH ya oranı ortalama olarak %1,8 iken, Türkiye de bu oran en az % 2,35 dir.

Türkiye de askeri harcamaların sadece %5 kısılmasıyla 12 milyonun üzerinde sigortasız kişinin genel sağlık sigortası primi ve 1 milyon yoksula aylık 300 lira dolayında düzenli gelir verilebilecekken AKP nin politika tercihlerinin bunun askeri harcamalar lehine oluşması, bütçe harcamalarında ki militarist tavrı da ortaya koymaktadır.

Aksayan adalet artık yürümüyor.

Türkiye'de zaten aksak işleyen adalet mekanizması bütçe yapım sürecinde de göz önünde bulundurulmayınca tablo daha da vahim bir noktaya çıkmaktadır. Türkiye'de kişi başına düşen savcılık ve adli yardım harcamaları 10,3 euro dolaylarında iken AB ülkelerinde bu rakam 47,1 euro dur. Yine adalet harcamalarının GSYH ya oranı % 0,46 dolaylarında iken 2014 de kadar bu oranın %0,43 e düşürülmesi niyeti aksayan adaleti yürüyemez hale getirecektir.

Avrupa ülkelerinde bir hakim yıllık ortalama 200 dosyaya bakarken türkiye de bu rakam 1078 dosyadır. Uzun yargılama süreleri nedeniyle verilen ihlal kararı sayısında Türkiye birinci ülke konumundadır.

2013 merkezi yönetim bütçe yasa tasarısı Türkiye de geniş halk kitlelerinin ihtiyaç ve taleplerini karşılayabilecek nitelikte değildir.

2013 bütçesi de AKP hükümeti tarafından, toplumsal müzakere ve onaya gerek duyulmadan yapıldı.

AKP kendi koyduğu yasaları dahi uygulamıyor.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre Eylül ayında resmi gazetede yayınlanması gereken Orta Vadeli Program (OVP) Ekim ayında yayınlandı.

Bu bütçe de diğer bütçeler gibi katılımcılık ilkesinin es geçildiği bir bütçe oldu.

2013 bütçesi daha öncekiler gibi AKP hükümeti tarafından, toplumsal müzakere ve onaya gerek duyulmadan yapılmıştır. Bu bütçe demokratik katılımcılığı esas almayan, işçinin, köylünün, emeklinin, yoksulun, kadının, çocuğun, gencin, bir bütün olarak toplumsal alanın büyük bir bölümünün dışlandığı bir bütçe durumundadır. Bu durum emekçi sınıfların yüzlerce yıllık mücadeleleri sonucunda elde ettikleri "Bütçe Hakkı" nı ortadan kaldırdığı gibi AKP Hükümetinin kırıntı niteliğindeki sosyal yardımlarla yoksul halkları içermekle sınırlı kalacağının da bir göstergesidir.

AKP bu bütçeyi yaparken sermaye grupları hariç, toplumsal hiçbir grubu bu çalışmaya dahil etmedi. Halktan alınan vergilerle hazırlanan bu bütçenin, yine halka sorularak dağıtılması

gerekiyordu. Edirne' deki çiftçinin, Hakkâri' deki çobanın, İzmir'de ki esnafın vergileri yine AKP nin siyasal ve ideolojik önceliklerine göre dağıtıldı.

Bu bütçede sendikalar, meslek odları, çiftçi birlikleri, esnaflar, yoksullar işsizler yine görmezden gelindi.

Bu bütçe de "şeffaflık" ve "hesap verilebilirlik" ilkesi yine ihlal edildi.

Geçtiğimiz haziran ayında AKP tarından 6085 sayılı Sayıştay kanununda değişiklik yapılarak, Sayıştay'ın kamu kurumlarının harcamalarını meclis ve kamuoyu adına denetleme yetkisi sadece "hukuka uygunluk" la sınırlandırıldı.

Haziranda yapılan değişiklik ile performans denetimine ilişkin bölümün en önemli kısımları budandı. Yani asker 10 uçak alacaksa, Sayıştay sadece bu uçakların alınıp alınmadığını ve ihalenin usule uygun olup olmadığıyla ilgilenebiliyor. Sayıştay'ın halk ve meclis adına bu uçakların neden alındığına, alınmasına gerek olup olmadığına ilişkin raporlama yetkisi kaldırıldı. Avrupa da Sayıştay denetçileri savuna bütçesiyle ilgili oldukça geniş yetkilere sahipken, Türkiye' de bu yetkiler bir bir kırpıldı.

Ağustos ayında yürürlüğe giren yönetmelik ile de savunma, güvenlik ve istihbarat ile ilgili kurumların mallarına ilişkin Sayıştay raporlarının "gizlilik esasına" göre yapılması istendi. Böylece denetim sonuçlarının kamuoyundan gizlenmesinin yasal alt yapısı hazırlanmış oldu.

Bugün NATO ya verilen bilgiler Türkiye kamuoyuyla paylaşılmıyor.

Sayıştay denetimi, halkla asker arasındaki bilgi fakının (asimetrisinin) ortadan kaldırılması ve sivilin askeri denetleyebilmesi için olmazsa olmaz bir mekanizmadır. Uluslararası standartlar ayaklar altına alınarak performans denetiminin Sayıştay denetiminden çıkarılması tamamen askeri vesayetçi mantığın devamına da büyük güç kattı.

Sayıştay'ın hazırlamış olduğu 132 denetim raporu meclise sunulmadı

2013 bütçesi toplumsal cinsiyete duyarlılığın gözetildiği bir teknikle yapılmamıştır.

Bütçe bir siyasi iktidarın toplumsal ve siyasi önceliklerini yansıtan tablodur. Bu açıdan bakıldığında AKP 2013 tercihlerini de militarizmden, savaştan, yoksulluktan ve toplumsal yolsuzluktan yana kullanmıştır.

Bu bütçede kadın yine gözetilmemiş, toplumsal cinsiyete duyarlılık arka plana itilmiştir. Kadınların toplum içindeki ekonomik ve sosyal konumlarının farklılığı üzerinden bir hassasiyet içermeyen 2013 bütçesi yine "erkek" bir bütçe olarak yapılandırılmıştır.

AKP'nin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme iddiası maalesef sadece sığınma evleriyle sınırlı kaldı. Savaş ve yoksulluğu arttıran bir bütçenin kadın duyarlılığı olmayacağı gibi, kadınların canını daha çok yakacağı açıktır.

Savaş devam ettikçe bütçe açık veriyor. Bütçe açık verdikçe doğalgaza elektriğe zam yapılıyor. Zamlar arttıkça kadının aile içindeki konumundan kaynaklı yaşadığı maddi ve psikolojik zorluklar daha da katlanıyor.

Türkiye'de bütçe ve kadın temalı istatistikler halen bulunmamaktadır. Bu istatistikler tutulmadan, vergi politikalarının kadınlar üzerindeki etkisini hesaplamadan verilen her vaat aldatmacadan öte bir anlam ifade etmeyecektir.

Kamu kaynakları dağıtılırken kadının göz ardı edilmesi cinsiyet eşitsizliğini derinleştiriyor. Hükümetin, bütçenin cinsiyete duyarlı olduğu iddiası AKP iktidarının toplumsal cinsiyetten ne anladığını da göstermektedir. Kız çocuklarının okula yönlendirilmesi, kadın istihdamında 5 yıl süreyle prim teşviki verilmesi gibi palyatif çözümler tarihsel bir eşitsizliğe yaklaşımdaki sorunların göstergesi olarak ön plana çıkıyor.

Toplumsal cinsiyete duyarlılık, ancak ve ancak tüm ana plan ve politikalarda cinsiyet eşitliğinin gözetilmesiyle gerçekleştirilebilir.

2013 Merkezi Yönetim Bütçesi yüzünü egemenlere, sırtını halklara ve emekçilere dönmüş bir savaş ve kriz bütçesidir. Aynı zamanda sermayeyi teşvik ederken halkı yoksullaştıran bir bütçedir.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi yaklaşık 404 milyar liralık bir harcama ve 370 milyar liralık bir gelirin, 19 milyar liralık bir faiz dışı fazlanın hedeflendiği bir iktisadi ve siyasi bir belge ve ekonominin bütünü ve toplumsal sınıf ve kesimler üzerinde önemli etkilere neden olacak bir politika aracı niteliğindedir.

Keza öngörü becerisi açısından bu bütçe AKP hükümetinin, kamuoyuna sunulduğunun aksine, iktisadi öngörülerde tutarlı olmadığını göstermektedir. Bu durum 2012–2014 ve 2013–

2015 Orta Vadeli Planlardaki sapmalardan görülebilir. Örneğin ilk planda 2012 yılı için büyüme hızı % 4 olarak hedeflenmişken, ikinci planda bu % 3,2'ye; faiz dışı fazla % 2'den % 1,1'e düşürülmüştür. Keza ilk planda bütçe açığı % -1,5 olarak hedeflenmişken, ikinci planda % -2,3'e ve enflasyon % 5,2'den % 7,4'e yükseltilerek revize edilmiştir.

Maliye Bakanı Bütçe Kanunu sunuş konuşmasında : *"Küresel ekonomide vurguladığım belirsizlikler devam ederken Türkiye ekonomisinde yumuşak iniş süreci başarıyla devam etmektedir. Yumuşak iniş olarak adlandırdığımız bu süreç, büyüme kompozisyonunun iç ve dış talep arasında dengelenmesi, cari açığın daralması ve enflasyonist baskıların azalmasıdır. Bu gelişmelere paralel olarak, 2012 yılında ekonomimizin yüzde 3,2 oranında büyümesini öngörüyoruz"* diyerek son 10 yılda sağlanan büyüme hızının en iyi ihtimalle yarıya ineceğini kabul etmekte, yumuşak inişe paralel bir biçimde, geçen yıl ki, konuşmasının aksine, 2013 bütçesinin büyüme ve istihdam artışı sağlayamayacağını, zira büyümenin temel kaynağı olan cari açığın ciddi olarak azalacağını itiraf etmektedir.

Diğer taraftan mali disiplin ya da mali sıkılaştırma saplantısının süreceği hem rakamlardan hem de söylemlerden ortaya çıkmaktadır. Örneğin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 20 Kasım tarihli konuşmasında : "Bizim için şu anda 2013, 2014 hassas yıllar. Bu yıllardaki çalışmalarımızda çok daha kararlı duracağız. Mali disiplinden asla taviz vermemiz mümkün değil. Kamu harcamalarında aynı şekilde hassasiyetimizi koruyacağız ki bu hassasiyeti belki daha da artırmamız lazım" diyerek uluslararası sermaye çevrelerine hali hazırda sosyal bütçe kesintileri, katkı payları, ÖTV ve KDV artışları ve ulaşım, elektrik, petrol ve doğal gaz zamları ile zaten uygulamakta oldukları kemer sıkmaya devam edeceklerinin sinyalini vermiştir.

Mali disiplin halk için kemer sıkma, yoksulluk ve işsizlik demektir.

2013 bütçesinde bütçe açığı % - 2,2 olarak, faiz dışı fazla % 1,2 olarak hedeflenmiştir. Bu durum AKP hükümeti tarafından bütçe performansının mükemmel bir göstergesi olarak sunulmaktadır.

Küresel krizin daha da derinleşeceği 2013 yılında böyle sıkı bir mali disiplin yarardan çok zarar getirecektir. Çünkü "mali disiplin", "faiz dışı fazla", "mali kurallar" gibi neo liberal dayatmalar emekçiler için, ezilenler için daha fazla işsizlik, daha fazla yoksulluk ve daha düşük maaş, sosyal harcama kısıntısı, kısaca "kemer sıkma" demektir.

Uygulanan kemer sıkma politikaları ile ekonomik krizlerin nasıl sosyal ve politik krizlere dönüştüğünü Yunanistan ve İtalya başta olmak üzere Güney Avrupa ülkeleri deneyimleri ortaya koymaktadır.

2013 Bütçesi bir savaş bütçesidir, zira kaynaklarının önemli bir bölümü iç ve dış güvenlik adı altında bu işlev için ayrılmıştır.

Bütçenin fonksiyonel sınıflandırma adı altında, yani kaynakların hangi hizmetler için tahsis edildiği anlamında ele alınması halinde kurumlara ayrılan paylar itibariyle bütçeden neredeyse en büyük payın iç ve dış güvenlik hizmetleri altında sırasıyla Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik, İç işleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, MİT, Cezaevleri Genel Müdürlüğü gibi kurumlara ayrıldığı ortaya çıkmaktadır. 52,3 milyar Lira ile bu kurumların bütçesi Hazine ve Maliye Bakanlığından sonra ikinci sırada yer almakta ve bu pay MYB'nin % 13'ünü bulmaktadır. Sağlık harcamaları için ayrılan pay ise bunun üçte birinden daha azdır.(%4).

Maliye + Hazine	**% 42**	**171 Milyar TL**
MEB	% 11,7	**47,5 Milyar TL**
Asker + Polis	% 11,3	**45,5 Milyar TL**
Sağlık Bakanlığı	% 4	**16,7 Milyar TL**
103 Üni. + YÖK + ÖSYM	% 3,8	**15,22 Milyar TL**
Adalet Bakanlığı	% 1,7	**6,8 Milyar TL**
Diyanet İşleri Bşk.	% 1,2	**4,6 Milyar TL**
Kültür + Turizm Bak.	% 0,5	**1,9 Milyar TL**
Çevre	**% 0,5**	**1,9 milyar TL**

Buradan çıkartılacak ilk sonuç AKP Hükümetinin artık iyice gün yüzüne çıktığı gibi, askeri harcamaları kısmak gibi bir derdinin olmadığıdır. Yani hükümetin yaratılan algının aksine askeri harcamaların yüksekliği gibi sorunu mevcut değildir. Oysa Milli Savunma Bakanlığı'na

ayrılan 20,4 milyar TL'lik bütçe ödeneği toplam askeri harcamaların sadece % 89'unu oluşturmaktadır. Buna ilave olarak, % 10'luk bir pay ile Savunma Sanayi Destekleme Fonu (SSDF), % 0,6'lık bir pay ile TSKGV ve dış askeri yardımlar söz konusudur.

Nitekim Savunma Sanayi Destekleme Fonu'nda 1986 – 2008 arasında biriken para 22 milyar doları bulmuş, 2008 krizinde hız kesmeyen tek harcama kalemi ise askeri harcamalar olmuştur. Dış askeri alımların kamu borç stokunun % 7 – 10'unu oluşturması bütçe dışı kaynakların ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu yıl içinde bütçe açığında gerçekleşen 14 milyar Liralık artışın 9 milyarlık kısmı askeri harcamalardaki artışlardan kaynaklanmakta ve bütçenin % 8'ini oluşturan "mal ve hizmet alımı"nın yarısını yine aynı türden savunma ve iç güvenlik malzemesi alımları oluşturmaktadır.

Keza Örtülü Ödenek'ten bu yılın ilk dokuz ayında yapılan harcamanın geçen yıla göre 2,5 kat artış göstererek 870 milyon Lirayı bulması bu bütçenin savaş bütçesi olduğu savını desteklemektedir.

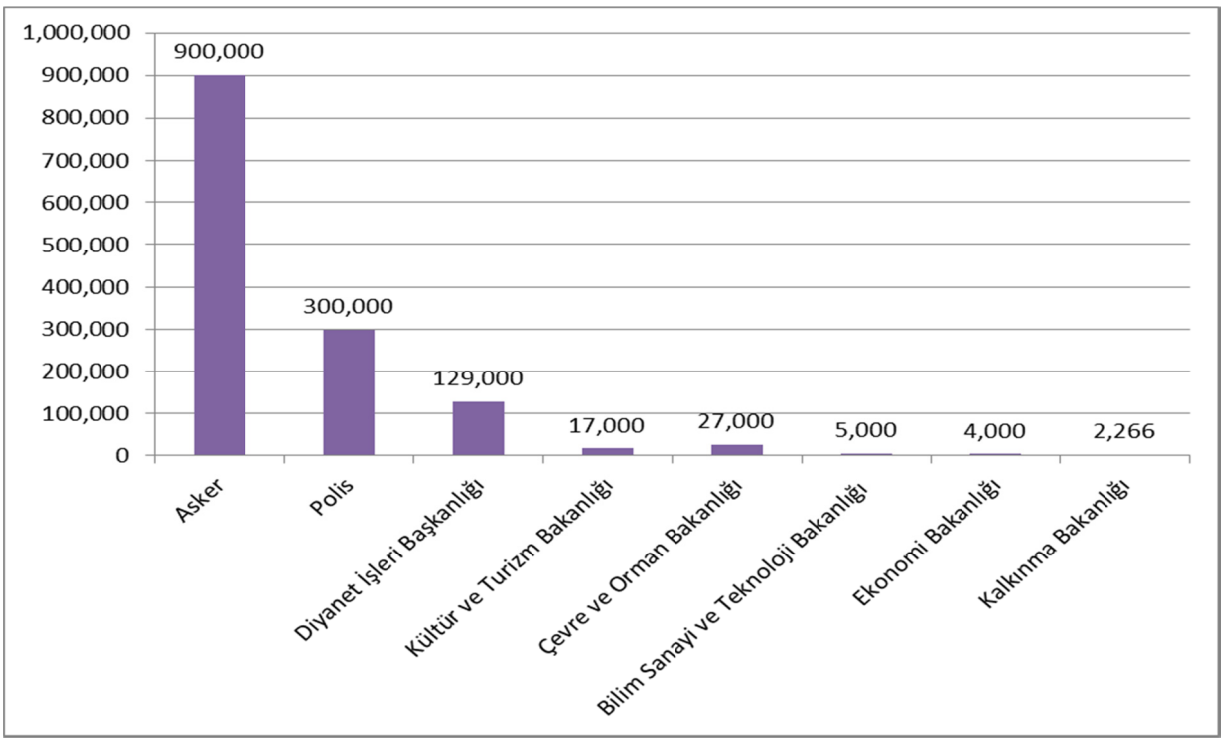
Kısaca 2013 bütçesi bir asker, polis ve cezaevleri bütçesidir.

2013 Bütçesi bir muhafazakarlaştırma bütçesidir.

Tek başına Diyanet İşleri Başkanlığı'na (DİB) ayrılan ödenek 4,6 milyar Liradır. Bu rakama dini faaliyetlere hükümet dışı kaynaklardan (cemaatler vb) sağlanan kaynaklar dâhil edilmemiştir. Geçen yıla göre % 18'lik bir artış anlamına gelen bu ödenek toplam ödeneklerin % 1,2 tutarındadır. Bu haliyle DİB'nın bütçesi, Kültür + Turizm; Ekonomi, Dışişleri, Kalkınma gibi altı yedi bakanlığın tekil bütçesinden fazladır.

Diyanetin 2012 Haziran sonu itibariyle Başkanlığın 129 bini kadrolu (tamamı memur) olmak üzere toplam 141,233 çalışanı mevcuttur. Diğer taraftan Kültür ve Turizm Bakanlığının 17,000; Çevre Bakanlığının 27,000; Bilim Sanat Teknoloji Bakanlığının 5,551; Ekonomi Bakanlığının 4,912; Kalkınma Bakanlığının 2,266 çalışanı mevcuttur.

Bu kurumların personel sayıları aşağıdaki tabloda da görülmektedir.

900 bin civarında asker, 300,000 civarında polis ve 450 civarında özel güvenlik görevlisi ve çok sayıda korucunun varlığı göz önüne alındığında "mütedeyyin" AKP'nin militarizm destekli bir otoriterizmi yerleştirmekte olduğu ve neo liberalizm yeni muhafazakarlık ve din ittifakının gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır.

Mescit hariç mevcut cami sayısı 100,000'i üzerinde olup cami yaptıran ya da dini işler için bağış yapan işadamlarına vergi teşviki uygulamasına geçilmiştir (bu dönemde yapılan camilerin giderek altlarında ve eklerindeki alış merkezleri, dükkanlar ve restoranlarla AVM' lere dönüştürüldüğü de bir gerçektir). Bir yandan tablo buyken diğer taraftan yine halkın önemli bir kesimini oluşturan alevi yurttaşların ve diğer inanç gruplarının sosyal kültürel ve dini özgünlüklerini yaşatıp korumak boyutunda büyük bir adaletsizlik söz konusu.

2013 bütçesi de öncekilerden farklı değildir, yüzü egemenlere, sermayeye sırtı ise halka, ezilenlere dönük bir bütçedir.

Bu tespit hem 2013 harcama - ödenek tahminleri hem de vergi boyutlarıyla doğrulanmaktadır.

Merkezi Yönetim Bütçe harcamalarının 2003'de % 31 olan GSYH içindeki payı özelleştirmelerle 2013'de % 25,7' ye düşürülmektedir. Yani kamu ekonomisindeki son 10 yıldır var olan küçülme sürdürülecektir. Bu denli küçültülen bir kamu ekonomisinden halka kalacak olan da çok az olacaktır.

1984 yılından bu yana süren KİT‘’lerin satış yoluyla özelleştirilmesi dışında, 1990‘lı yıllardan itibaren, Dünya Ticaret Örgütü kararları ve GATS hükümleriyle bağlantılı olarak eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve altyapı hizmetleri de özelleştirmeye başladı. “Yerelleşme" politikaları ile su, toprak, orman, kıyılar ve madenler gibi doğal kaynaklar tüm yurttaşların yararlanacağı varlıklar olmaktan çıkarıldı, alınıp satılabilir "mal" konumuna dönüştürülmüştür ve bu gelişme küresel sermayenin egemenliğinin bir aracı olarak gündeme getirildi.

Özelleştirmeler

Diğer yandan özelleştirme esasen AKP’nin iktidara geldiği 2002 yılından sonra hızlanmıştır. Türk Hava Yolları (THY), Erdemir, Tüpraş, Petkim, Türk Telekom gibi önemli kuruluşlar özelleştirilmiş, yöntem olarak halka arz ve IMKB’de satışların payı ise % 20’yi geçememiş, Türk Telekom’da blok satışların payı % 50’yi bulmuştur.

Taşınmaz satışlar hariç 2003–2010 döneminde 120’yi aşkın teşebbüs, tesis ve varlık özelleştirilmiş ve 2003–2012 döneminde 1986–2012 dönemindeki toplam 43 milyar dolarlık özelleştirmelerin 35 milyar doları(% 81’i) AKP Hükümetlerince gerçekleştirilerek, halktan alınan vergilerle yaratılan sermaye ile kurulan KİT’ler yerli ve yabancı kuruluşlara (% 40) verilmiştir

Özelleştirmeler ve diğer bütçe gelirleri yine en çarpıcı bir biçimde, uluslararası finans kapitale dış borç servisi adı altında en çok AKP Hükümetleri zamanında aktarılmıştır. Öyle ki 1983-2009 döneminde yapılan toplam 520 milyar dolarlık dış borç servisi ödemesinin 324 milyar doları(% 62’si) AKP Hükümetleri döneminde yapılmış, buna karşılık toplam dış borç stoku 280 milyar dolar civarında kalarak her hangi bir azalma göstermemiştir.

Bütçe Giderleri Büyüme İstihdam odaklı değil

Bütçenin % 24’ü personel, % 37’si sosyal güvenlik kuruluşları ve az bir kısmı yerel yönetimlere, % 13’ü faizciye / rantiyeye, % 8’ i mal ve hizmet alımlarına ve kalan sadece % 8’i çoğu yenileme niteliğindeki kamusal yatırımlara ayrılmış durumdadır. Bu da devletin büyüme ve istihdam yaratma gibi işleri tamamıyla piyasalara bıraktığının bir göstergesidir.

Tarımsal Destekler Yetersiz

Maliye Bakanı 30 Ekim tarihli sunuşunda : "2013 yılında tarımsal destek ödemelerine ayrılan kaynağın yüzde 25 artırılarak, bu sene 7,2 milyar TL olan başlangıç ödeneğini 2013 yılında 9 milyar TL'ye çıkartıldığını" açıkladı. Bu kalem % 37'lik pay ile (151 milyar TL) bütçenin en büyük kalemini teşkil eden cari transferler içinde yer alacaktır bu MYB'nin sadece % 2'si demektir.

Yoksullar İçin Yapılan Transferler Yetersiz

Bütçenin yoksullara dönük kısmını içinde barındıran Sosyal Yardım Dayanışma Fonu için (Sosyal yardım dayanışma Gn. Md.aracılığıyla kullanılıyor) 2012 bütçesinde 3 milyar TL'lik bir pay ayrılmıştı. Bu da 2012 bütçesinin yoksullara dönük ödeneklerinin sadece binde 8 civarında olduğunu göstermektedir. 2013 yılı bütçesinden bu fona ayrılan miktarı tam olarak tespit edebilmek mümkün değildir. Zira Maliye Bakanı 30 Ekim tarihli sunuşunda : "Sosyal hizmetler ve sosyal yardım harcamaları için 2013 yılı bütçesinde yüzde 25,1'lik artışla 26,4 milyar TL kaynak ayırdık. Engellilerimiz için eğitim desteği, taşıma, evde ve kuruluşta bakım kapsamında 2013 yılı bütçesinde yüzde 26'lık artışla 5,3 milyar TL ödenek öngördük" açıklamasında bulunurken bu miktarın ne kadarının sosyal yardım olduğunu açıklamamıştır. Diğer taraftan son 10 yıl boyunca (2012 hariç) normalde 1-1,5 milyon lirayı aşmamıştır.

YILLAR	GELİRLER (TL)	GİDERLER (TL)
2003	826.583.000	651.990.000
2004	1.260.574.000	1.347.846.000
2005	1.357.521.871	1.304.664.099
2006	1.379.511.063	1.389.547.995
2007	1.597.593.985	1.413.757.199
2008	2.037.888.054	1.797.079.768
2009	1.634.259.540	2.193.699.091

Yardım Türü (BİN TL)	2003	2004	2005	2006	2007
Periyodik Yardımlar (1)	108.964	158.617	194.052	221.602	295.112
Sağlık Yardımları (2)	41.169	68.041	85.714	109.763	101.349
Özel Amaçlı Yardımlar (3)	44.207	14.015	9.502	12.561	17.766
Eğitim Yardımları (4)	11.816	96.768	230.134	290.271	295.344
Gıda Yardımları (5)	71.981	55.157	89.984	149.482	140.000
Toplam	278.137	392.598	609.380	783.679	851.245
Toplam Tutardaki Reel Değişim (%) (6)	-	27,49	43,28	17,70	0,22
Toplam Tutarın GSYH'ye Oranı (%) (7)	0,06	0,07	0,09	0,10	0,10

SYDV'ler Tarafından Yapılan Yardım Türüne Göre Sosyal Yardım Harcamaları

(1) SYDV'lere gönderilen periyodik payları kapsamaktadır.

(2) Tedavi giderlerine yönelik yardımları ve ŞNT kapsamında verilen sağlık yardımlarını kapsamaktadır.

(3) Aşevleri faaliyetleri, doğal afet destekleri ve barınma yardımları gibi çeşitli alanlardaki yardımları kapsamaktadır.

(4) Öğrenci ihtiyaç yardımlarını ve ŞNT kapsamında verilen eğitim yardımlarını kapsamaktadır.

(5) Kurban ve Ramazan bayramı öncesi verilen gıda yardımlarını, öğle yemeği kapsamında verilen destekleri ve gıda-giyim yardımlarını kapsamaktadır.

(6) TÜFE'deki yıllık ortalama artış oranları kullanılmıştır.

(7) Cari fiyatlarla ve harcamalar yoluyla hesaplanan GSYH rakamları kullanılmıştır.

Bölgeler	2003		2004		2005		2006		2007	
	Toplam Yardım Tutarı (Bin TL)	Ülke Geneli İçindeki Payı (Yüzde)	Toplam Yardım Tutarı (Bin TL)	Ülke Geneli İçindeki Payı (Yüzde)	Toplam Yardım Tutarı (Bin TL)	Ülke Geneli İçindeki Payı (Yüzde)	Toplam Yardım Tutarı (Bin TL)	Ülke Geneli İçindeki Payı (Yüzde)	Toplam Yardım Tutarı (Bin TL)	Ülke Geneli İçindeki Payı (Yüzde)
Akdeniz	28.070	10,09	44.326	11,29	62.801	10,31	79.097	10,09	89.918	10,56
Doğu Anadolu	32.652	11,74	57.977	14,77	113.068	18,55	166.188	21,21	167.493	19,68
Ege	36.596	13,15	39.232	9,99	50.486	8,28	60.139	7,67	70.163	8,24
G. Doğu Anadolu	36.437	13,10	77.661	**19,78**	144.583	**23,73**	190.576	**24,32**	206.137	**24,22**
İç Anadolu	50.101	18,01	60.088	15,31	83.764	13,75	103.537	13,21	113.437	13,33
Karadeniz	39.029	14,03	53.396	13,60	78.276	12,85	92.245	11,77	97.089	11,41
Marmara	55.350	**19,89**	59.917	15,26	76.401	12,54	91.897	11,73	107.007	12,57
TOPLAM	278.235	100,00	392.599	100,00	609.379	100,00	783.680	100,00	851.245	100,00

Sürekliliği olan bir gelir güvencesi, yoksulluğun azaltılmasında temel ölçüttür. Oysa SYDGM'nin SYDV'ler eliyle yürüttüğü, sürekliliği olmayan yardım biçimleri, yoksulluğu azaltmaktan öte hedef grubu açısından, sisteme ve sistemin egemenlerine bağımlılık yaratmaktadır. Bir yandan devletin sosyal yönünün küçültülmesi doğrultusundaki çabalara hız verilmekte, diğer yandan da güncel, tekil ve birbirinden kopuk yardım harcamaları arttırılmaya çalışılmaktadır. Sosyal devletin tüm kazanımlarının yok edilmeye çalışıldığı bir ortamda yoksullar, yönetenler tarafından artık açık şekilde ve öncelikle bir 'risk unsuru' olarak görülmeye başlanmıştır. Devlet sosyal yardım harcamalarına, sosyal devletin gereği olan sosyal hak olarak değil de, olası bir sosyal patlamanın önlenmesinin araçlarından biri olarak yaklaşmaktadır. Bir yandan devletin sosyal yardım harcamaları artarken diğer yandan eğitim ve sağlık gibi sosyal harcamalar kesintiye uğramakta, işsizlik yaygınlaşmaktadır.

Yoksulluk bir Suistimal Alanına Dönüştürüldü

Sosyal refah alanında devletin sorumluluğunu azaltmak üzere sivil toplum söylemi altında toplumsal girişimler teşvik edilmeye çalışılmakta ve neo-liberal ideolojinin bir uzantısı haline dönüştürülmektedir. Herkes için insani yaşam olanağı sağlayacak, sürekliliği olan bir gelir güvencesinin sağlandığı, tüm yurttaşların ücretsiz, eğitim, sağlık, barınma ve sosyal güvenlik hakkından faydalandığı, aile ve çocuk hizmetlerinin eksiksiz gerçekleştiği, bölgelerarası eşitsizliğin giderildiği ve sosyal yardımların seçim dönemlerinde oy oranını arttırmak için bir

araç olarak kullanılmasının önüne geçildiği oranda yoksullukla mücadele stratejileri anlam kazanır.

Sermayenin Bütçesi

Diğer yandan sermaye için cömert vergi indirimleri, istisna ve muafiyetleri ve diğer teşvikler mevcuttur. Örneğin 2012 yılında 103 adet vergi harcaması kalemi altında sermayeden alınması gereken 18 milyar TL'lik vergiden vazgeçilmektedir (bütçenin % 5'i). Sermaye için ayrıca; işveren primindeki 5 puanlık indirim için 5,5 milyar TL, kredi faiz desteği için 11 milyar TL ve kobi desteği için 2,8 milyar TL olmak üzere ilave bir % 5 tutarında sübvansiyon söz konusudur. Vergi harcamaları ile birlikte bu oran bütçenin % 11'ine denk düşmektedir.

2013 bütçesinde 116 kalem vergi harcaması tutarı 22,4 milyar olarak öngörülmektedir. Bunun yaklaşık 19 milyar TL'si gelir ve Kurumlar Vergisinden istisna ve muafiyet vb niteliğinde olup doğrudan sermaye geliri elde edenlere sunulan bir teşviktir.

Mahalli idarelere ayrılan pay yetersiz olduğu gibi bu pay bölgelerin ihtiyaçlarına göre de dağılmamaktadır.

Genel Bütçe gelirlerinin sadece % 9'u mahalli idarelere transfer edilmektedir. Bu rakamlar 2008'de 14 milyar lira, 2009'da : 15,6 milyar lira, 2010'da 20,2 milyar lira, 2011'de 22,4 milyar lira ve 2012 yılında 27,6 milyar lira idi.

Diğer taraftan bu tutarın üçte biri 16 büyükşehir belediyesine gönderilmektedir. Büyük şehir belediyeleri (BŞB) içinde aslan payı İstanbul, Ankara ve İzmir BŞB'lerine aittir: İstanbul BŞB 14 Milyar lira, Ankara BŞB 5,3 Milyar TL ve İzmir BŞB 3,6 Milyar lira.

Ödenek tahsisatı açısından 14.sırada yer alan Diyarbakır BŞB' ne sadece 70 Milyon lira, 15. sıradaki Eskişehir BŞB'ne 70 Milyon lira ve son sırada yer alan Erzurum BŞB'ne ise 34 Milyon lira aktarılmış olacaktır.

2013 yılında mahalli idarelere 33,4 milyar liralık bir bütçe transferi öngörülmektedir. Bu rakam 2012 yılına göre yüzde 18'lik bir artışa tekabül etmektedir. Diğer yandan Yeni Büyük Şehir Belediyeleri Kanununa göre büyük şehir sayısı 16'dan 29'a çıkartılmaktadır. Eğer mevcut paylar ve ayrılan toplam tutarda bir artış olmaz ise bazı belediye hizmetleri de fiilen verilemez hale gelecek, ayrıca köylüler su, arazi, tarla için vergi ödeyecek, buna karşılık ortak

kullanımdaki mera ve arazileri büyük şehir belediyelerine devredileceğinden metalaştırılıp, ranta açılacaktır.

Bölgeler arası uçurum artarak devam ediyor.

Bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak iddiasıyla çıkarılan teşvik yasalarının etkisi tam tersi yönde olmuştur. Bu teşvik yasalarının sonucunda bölgeler arası ve bölge içi farklar daha da artmıştır.

Son teşvik yasasında ortaya konan yaklaşım, Güneydoğu illerinin bir ucuz emek pazarına dönüştürülmesi (Çin'leştirme) yönünde olduğu için oldukça sorunlu ve ayrımcı bir yaklaşımdır. Yıllardır savaş koşullarından kaynaklı ekonomik olarak geri bırakılmış bölgelerin, sermaye talanına açık hale getirilmesinden başka bir projesi olmayan AKP iktidarının 2013 bütçesindeki yaklaşımı da bunun ötesine geçmedi.

Merkezi Bütçe Asker Polis Harcamaları – İller Bazında

Geçtiğim yıllarda merkezi bütçeden illere gönderilen rakamlarda büyük adaletsizlikler vardır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu illerine gönderilen rakamların büyük bir kısmının savunma, kamu düzeni ve güvenliği harcamalarına, yani asker ve polis harcamaları diyebileceğimiz alanlara gittiği görülmektedir.

	TOPLAM	**Savunma Hiz.**	**(%)**	**Kamu Düzeni ve Güv.**	**(%)**	**Toplam Asker Polis Harcamaları (%)**	**Sağlık Hiz.**	**(%)**
Merkez	99,869,907	1,847,549	**1.85**	1,150,747	**1.15**	**3.00**	178,003	**0.18**
Adana	1,628,005	81,423	**5.00**	285,723	**17.55**	**22.55**	188,073	**11.55**
Adıyaman	458,963	1,270	**0.28**	68,983	**15.03**	**15.31**	65,723	**14.32**
Afyon Karahisar	535,665	29,092	**5.43**	74,210	**13.85**	**19.28**	74,467	**13.90**
Ağrı	429,993	41,292	**9.60**	90,568	**21.06**	**30.67**	37,585	**8.74**
Amasya	394,898	56,486	**14.30**	53,486	**13.54**	**27.85**	43,814	**11.10**
Ankara	11,708,379	1,361,202	**11.63**	1,380,990	**11.79**	**23.42**	600,679	**5.13**
Antalya	1,550,115	17,353	**1.12**	270,897	**17.48**	**18.60**	175,666	**11.33**

Artvin	352,000	4,221	**1.20**	33,302	**9.46**	**10.66**	26,896	**7.64**
Aydın	773,044	10,288	**1.33**	141,174	**18.26**	**19.59**	102,329	**13.24**
Balıkesir	1,075,879	209,192	**19.44**	145,074	**13.48**	**32.93**	120,063	**11.16**
Bilecik	192,425	1,361	**0.71**	59,864	**31.11**	**31.82**	22,176	**11.52**
Bingöl	334,865	31,495	**9.41**	83,144	**24.83**	**34.23**	35,395	**10.57**
Bitlis	356,545	23,409	**6.57**	73,113	**20.51**	**27.07**	30,954	**8.68**
Bolu	341,336	31,958	**9.36**	46,040	**13.49**	**22.85**	34,560	**10.12**
Burdur	257,991	8,306	**3.22**	44,548	**17.27**	**20.49**	35,150	**13.62**
Bursa	1,825,161	70,192	**3.85**	275,884	**15.12**	**18.96**	214,927	**11.78**
Çanakkale	480,844	92,598	**19.26**	79,479	**16.53**	**35.79**	53,009	**11.02**
Çankırı	210,159	8,628	**4.11**	35,853	**17.06**	**21.17**	25,410	**12.09**
Çorum	432,519	2,130	**0.49**	75,670	**17.50**	**17.99**	59,997	**13.87**
Denizli	714,352	20,661	**2.89**	102,951	**14.41**	**17.30**	98,144	**13.74**
Diyarbakır	1,612,910	240,148	**14.89**	265,572	**16.47**	**31.35**	160,117	**9.93**
Edirne	466,803	70,985	**15.21**	66,840	**14.32**	**29.53**	47,607	**10.20**
Elazığ	809,201	26,623	**3.29**	106,676	**13.18**	**16.47**	82,904	**10.25**
Erzincan	302,222	43,967	**14.55**	54,424	**18.01**	**32.56**	31,544	**10.44**
Erzurum	1,093,542	119,395	**10.92**	134,840	**12.33**	**23.25**	117,346	**10.73**
Eskişehir	960,994	171,414	**17.84**	112,969	**11.76**	**29.59**	89,544	**9.32**
Gaziantep	976,587	36,444	**3.73**	177,555	**18.18**	**21.91**	122,486	**12.54**
Giresun	394,492	934	**0.24**	75,573	**19.16**	**19.39**	54,144	**13.72**
Gümüşhane	158,865	609	**0.38**	32,771	**20.63**	**21.01**	19,980	**12.58**
Hakkari	493,207	148,152	**30.04**	127,354	**25.82**	**55.86**	21,766	**4.41**
Hatay	977,247	70,415	**7.21**	185,411	**18.97**	**26.18**	108,958	**11.15**
Isparta	579,724	61,905	**10.68**	62,352	**10.76**	**21.43**	66,565	**11.48**
Mersin	1,320,270	27,191	**2.06**	220,849	**16.73**	**18.79**	163,088	**12.35**
İstanbul	7,188,292	730,882	**10.17**	1,383,167	**19.24**	**29.41**	841,484	**11.71**
İzmir	3,530,407	592,734	**16.79**	562,288	**15.93**	**32.72**	398,654	**11.29**
Kars	347,588	46,912	**13.50**	49,840	**14.34**	**27.84**	30,411	**8.75**
Kastamonu	493,048	2,472	**0.50**	67,022	**13.59**	**14.09**	50,755	**10.29**
Kayseri	1,193,882	174,567	**14.62**	140,483	**11.77**	**26.39**	117,084	**9.81**
Kırklareli	284,323	66,571	**23.41**	48,494	**17.06**	**40.47**	30,849	**10.85**
Kırşehir	244,316	810	**0.33**	38,137	**15.61**	**15.94**	29,574	**12.10**
Kocaeli	1,402,818	346,779	**24.72**	161,855	**11.54**	**36.26**	122,706	**8.75**
Konya	1,671,210	89,989	**5.38**	198,378	**11.87**	**17.25**	189,350	**11.33**
Kütahya	449,079	25,224	**5.62**	59,413	**13.23**	**18.85**	60,228	**13.41**
Malatya	797,681	106,636	**13.37**	96,427	**12.09**	**25.46**	102,536	**12.85**
Manisa	853,887	24,102	**2.82**	146,679	**17.18**	**20.00**	120,763	**14.14**
K.Maraş	783,189	7,138	**0.91**	102,954	**13.15**	**14.06**	116,470	**14.87**
Mardin	653,324	38,156	**5.84**	132,191	**20.23**	**26.07**	58,563	**8.96**

Muğla	730,862	109,190	**14.94**	121,497	**16.62**	**31.56**	81,010	**11.08**
Muş	343,781	17,746	**5.16**	66,869	**19.45**	**24.61**	33,739	**9.81**
Nevşehir	254,574	999	**0.39**	49,175	**19.32**	**19.71**	32,179	**12.64**
Niğde	294,082	11,531	**3.92**	42,030	**14.29**	**18.21**	37,392	**12.71**
Ordu	535,473	2,705	**0.51**	90,043	**16.82**	**17.32**	73,645	**13.75**
Rize	302,106	647	**0.21**	49,246	**16.30**	**16.52**	38,611	**12.78**
Sakarya	642,553	65,364	**10.17**	87,229	**13.58**	**23.75**	69,576	**10.83**
Samsun	1,325,543	20,850	**1.57**	158,178	**11.93**	**13.51**	145,574	**10.98**
Siirt	395,461	59,422	**15.03**	90,358	**22.85**	**37.87**	30,552	**7.73**
Sinop	216,497	2,892	**1.34**	36,763	**16.98**	**18.32**	27,655	**12.77**
Sivas	682,674	19,662	**2.88**	97,393	**14.27**	**17.15**	76,248	**11.17**
Tekirdağ	527,743	111,840	**21.19**	83,390	**15.80**	**36.99**	58,679	**11.12**
Tokat	538,103	6,467	**1.20**	103,173	**19.17**	**20.38**	75,085	**13.95**
Trabzon	1,014,243	12,096	**1.19**	91,567	**9.03**	**10.22**	117,795	**11.61**
Tunceli	267,811	65,757	**24.55**	100,762	**37.62**	**62.18**	15,856	**5.92**
Urfa	991,651	32,601	**3.29**	123,400	**12.44**	**15.73**	117,204	**11.82**
Uşak	258,721	824	**0.32**	45,349	**17.53**	**17.85**	40,661	**15.72**
Van	1,199,784	41,548	**3.46**	186,087	**15.51**	**18.97**	92,026	**7.67**
Yozgat	389,260	1,403	**0.36**	53,427	**13.73**	**14.09**	51,596	**13.25**
Zonguldak	460,588	13,973	**3.03**	61,756	**13.41**	**16.44**	60,646	**13.17**
Aksaray	270,155	807	**0.30**	37,845	**14.01**	**14.31**	34,301	**12.70**
Bayburt	103,568	9,658	**9.33**	17,171	**16.58**	**25.90**	11,775	**11.37**
Karaman	208,213	607	**0.29**	35,560	**17.08**	**17.37**	24,594	**11.81**
Kırıkkale	323,393	12,910	**3.99**	50,578	**15.64**	**19.63**	45,384	**14.03**
Batman	440,976	14,527	**3.29**	101,179	**22.94**	**26.24**	47,924	**10.87**
Şırnak	580,290	77,911	**13.43**	220,294	**37.96**	**51.39**	30,798	**5.31**
Bartın	170,676	5,039	**2.95**	31,722	**18.59**	**21.54**	21,819	**12.78**
Ardahan	127,843	18,594	**14.54**	23,434	**18.33**	**32.87**	11,796	**9.23**
Iğdır	188,131	19,581	**10.41**	40,603	**21.58**	**31.99**	18,285	**9.72**
Yalova	169,764	3,195	**1.88**	32,560	**19.18**	**21.06**	21,501	**12.67**
Karabük	229,530	463	**0.20**	42,183	**18.38**	**18.58**	28,266	**12.31**
Kilis	126,397	285	**0.23**	25,557	**20.22**	**20.45**	13,795	**10.91**
Osmaniye	362,472	6,611	**1.82**	66,318	**18.30**	**20.12**	45,026	**12.42**
Düzce	245,904	546	**0.22**	37,824	**15.38**	**15.60**	29,620	**12.05**
Toplam	**168,880,975**	**7,989,511**	**4.73**	**11,882,734**	**7.04**	**11.77**	**7,239,109**	**4.29**

2012 Merkezi Yönetim *Bütçesinden İllere Aktarılan- Maliye Bakanlığı*

Eğitim İhmal Edilmiştir

2013 bütçesinde en fazla payın ayrıldığı ileri sürülen eğitime ayrılan pay açısından MEB' nin 47 milyar liralık payının % 81'i personele, sadece % 8'i mal ve hizmet alımlarına ve % 8'i

yatırımlara ayrılmıştır. 103 Üniversite, YÖK ve ÖSYM' ye ayrılmış olan 15,22 milyar lira olan (% 19 artış-sonraki iki yıl bu artış oranı % 8'e iniyor) ödeneğin ise % 66'sı personele, % 14'ü mal ve hizmet alımlarına ve % 20'si yatırımlara gidecektir.

VERGİ ADALETSİZLİĞİ

2013 bütçesi gelirleri yönünden de son derece adaletsiz bir bütçedir.

% 85'i vergi gelirlerinden oluşan 2013 bütçesinin vergi gelirlerinin %19'u gelir vergisinden, % 10'u kurumlar vergisinden, % 31,5'i katma değer vergisinden (KDV), % 25'i özel tüketim vergisinden (ÖTV) ve kalan kısmı diğer vergilerden oluşmaktadır. Bu durum vergilerin eskisi gibi ağırlıklı olarak KDV ve ÖTV olarak emekçi sınıflardan ve halktan toplanacağını ortaya koymaktadır.

KDV ve ÖTV hem regresiftir, yani düşük gelirlilerce çok daha ağır hissedilirken kolayca da yansıtılabildiğinden son derece adaletsiz vergiler olarak nitelendirilirler. Uygulamada et, süt, eğitim ve sağlık harcamalarında KDV % 8 oranında alınırken, pırlanta, elmas ve külçe altın ve kıymetli taşlarda KDV oranı sıfır olarak belirlenmiştir.

Diğer yandan gelir vergisinin % 91'i stopaj yani kaynakta kesme ile tahsil edilmekte ve bu stopajın % 65'i ücretlilerden alınmaktadır. Yani dolaysız vergilerin de çok büyük bir kısmı emekçiler tarafından ödenmektedir. Öyle ki 2 milyon civarındaki sermaye geliri elde eden beyannameli mükellefin ödediği gelir vergisinin toplam gelir vergisi içindeki payı sadece % 1'dir.

AKP hükümetleri döneminde vergi yükü sermayenin üzerinden alınarak adım adım emekçilerin sırtına yıkılmıştır. Gelir vergisi tarifesi 6 basamaktan 4'e indirilerek artan oranlılık etkisizleştirildiği gibi, en tepede gelir edinenlere uygulanan vergi oranı % 45'ten önce % 40'a sonrasında da % 35'e indirilmiştir. Keza kurumlar vergisi oranı % 33'ten önce % 30'a sonra da % 20'ye düşürülmüştür.

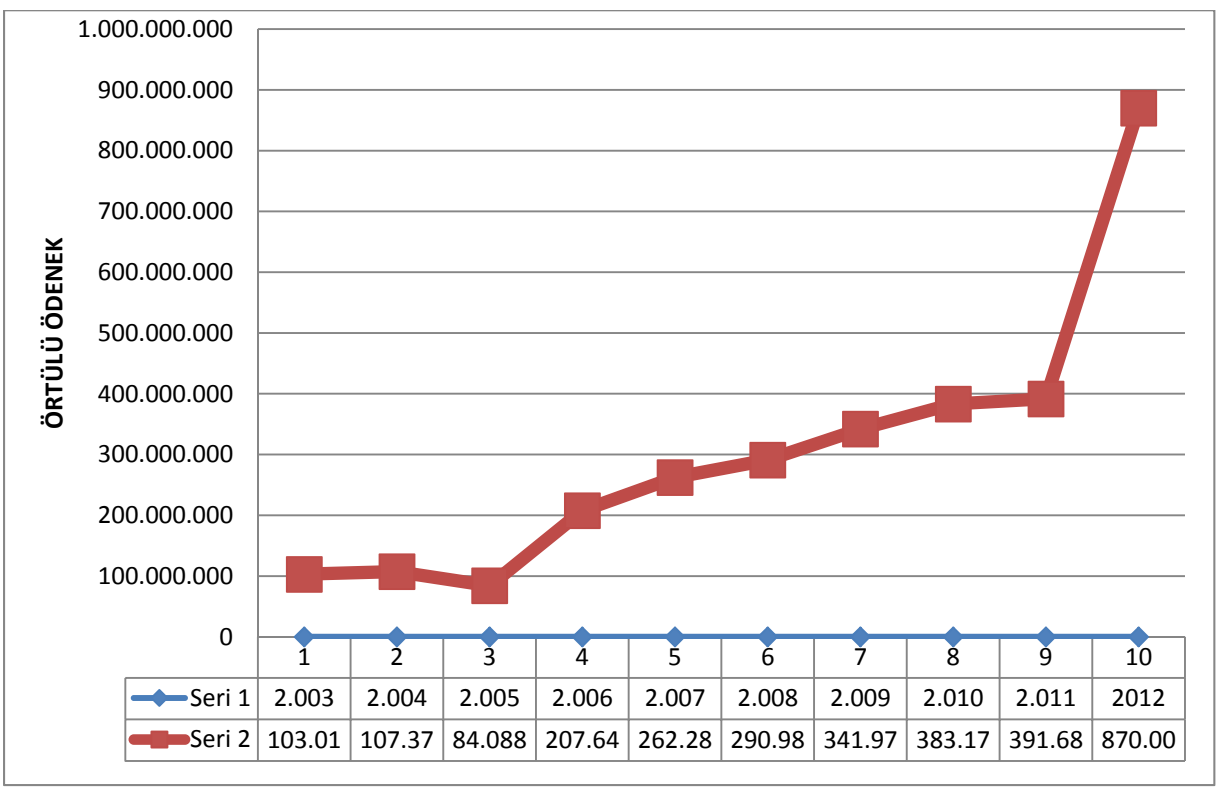
Tüm bunların sonucunda dünyanın hemen hiçbir yerinde görülemeyecek düzeyde adaletsiz bir vergi yükü dağılımı söz konusudur. Buna göre bir asgari ücretli net gelirinin % 70'i brüt gelirinin % 50'si oranında vergi ve prim yükü taşırken, bankaların efektif vergi yük % 5, dev holdinglerin ki ise % 4'ü aşmamaktadır

BAKANLIK BÜTÇELERİ

Başbakanlık Bütçesi

AKP Hükümeti Başbakanlık kurumunu küçültürken, geçmiş tüm hükümetlerden aldığı gelenekle örtülü ödenek harcamalarını büyütmekte sakınca görmemiştir. "Şeffaflaşma" ilkesini önüne koyan Başbakanlık kendisini küçültürken masraflarını büyütmekten kaçınmamıştır.

Sekiz aylık dönemdeki örtülü ödenek harcaması, geçen yılın tamamındaki 391.7 milyon liralık harcamayı da geçmiştir. Örtülü ödenekten 2003 yılında 103 milyon, 2004'te 107.4 milyon, 2005'te 84.1 milyon, 2006'da 207.6 milyon, 2007'de 262.3 milyon, 2008'de 276.3 milyon, 2009'da 316.9 milyon, 2010 yılında da 390.4 milyon lira harcama yapıldı. Bu arada, bütçenin örtülü ödeneği de kapsayan 'gizli hizmet giderleri' kaleminde de bu yılın ocak-eylül döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 29 oranında artış yaşandı. Geçen yılın dokuz aylık döneminde 675 milyon lira olan gizli hizmet giderleri bu yılın aynı döneminde 870 milyon liraya çıkmıştır.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Seri 1	2.003	2.004	2.005	2.006	2.007	2.008	2.009	2.010	2.011	2012
Seri 2	103.01	107.37	84.088	207.64	262.28	290.98	341.97	383.17	391.68	870.00

Başbakanlık gibi "denetlenemez" bir makamda böylesine büyük bir finansal kaynağın sorgulanamaz durumda bırakılması ne demokratik devlete, ne şeffaf devlete ne de sosyal devlete yakışmaktadır.

Bu bağlamda "küçülen bir kurum" olarak Başbakanlık'ın bu küçülme çabasının samimiyetini koruması için "örtülü ödenek" uygulamasına karşı, gerekli anayasal önlemler sağlanmalı, başta devlet sırrı olmak üzere birçok kavram açıklığa kavuşturularak yurttaşların parasının "hesap vermeksizin" olağan bir kalemmişçesine har vurulup harman savurulması engellenmelidir.

Mevzuatta geçen "Örtülü ödenek; kapalı istihbarat ve kapalı savunma hizmetleri, Devletin millî güvenliği ve yüksek menfaatleri ile Devlet itibarının gerekleri, siyasi, sosyal ve kültürel amaçlar ve olağanüstü hizmetlerle ilgili Hükümet icapları için kullanılmak üzere Başbakanlık bütçesine konulan ödenektir" tanımı, yurttaşların menfaatlerine aykırı kullanımların önünü açmaktadır. Devlet itibarına dair yapılan herhangi bir yatırımın "şeffaf olmaması" yahut özellikle de istihbarat ve kapalı savunma hizmetleri gibi konulardaki "ödeneklerin" saklanması, "özel savaş uygulamaları" dönemini akla getirmektedir. Çerve ülkerlerdeki ve ülkemizdeki siyasal tansiyon göz önüne alındığında bu bütçelerle ilgili olarak sorular artmaktadır.

Milli Güvenlik Kurulu' nun (MGK) bütçesi ise 2012 yılına göre %32,34 oranında arttırıldı.

Milli istihbarat teşkilatı (MİT) bütçesi bütçesi %32,58 artırılarak, 2013 yılında güvenlik politikaları çerçevesinde en çok ihtiyaç duyulan kurumlardan biri olduğunu göstermektedir.

Bu artışlar AKP hükümetinin demokratikleşme - güvenlik gerilimi ekseninde tercihini güvenlikçi politikalar lehine yaptığını göstermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Dünya Ekonomi Forumu raporuna göre (2012), Türkiye kadın-erkek eşitliğinde 135 ülke arasında 124. dür. Avrupa ve Orta Asya bölgesi ülkeleri arasında ise sonuncu sırada.

Dikkat çekici olan nokta cinsiyet eşitliği konusunda geçmiş yıllara kıyasla Türkiye'nin geri gitmekte oluşudur. **2006 yılı raporunda 115 ülke arasında 105. sırada olan Türkiye, bu yıl 124. Sıradadır.**

Raporda her ülkede erkek ile kadın arasındaki uçurumun derecesini dört kategorideki istatistiklere göre belirtilmektedir. Bu dört alt başlığa geçildiğinde, kadınların ekonomik hayata katılımı ve fırsat eşitliği konusunda (iş yaşamında kadın/erkek oranları ve cinsiyetler arası maaş eşitsizliğine göre hesaplanıyor) dünya sıralamasında 129. sırada olduğumuz gerçeği ile karşı karşıya kalıyoruz.

Türkiye 154 ülke arasında Kadın-Erkek eşitliği sıralamasında 130. sırada.

- Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen personelin yüzde 34'ü kadın, yüzde 66'sı erkektir.
- Bürokraside üst düzey yöneticilerin yüzde 93'ü erkek, yüzde 7'si kadındır.
- Fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı yüzde 39'dur.
- 2009 yılı yerel seçimlerde 2.948 belediye başkanı seçilmiş olup bunlardan sadece 27 tanesi yani binde 9'u kadındır.
- 2011 yılı genel seçimleri sonucu Parlamentodaki milletvekillerinden sadece 78 tanesi yani yüzde 14'ü kadındır.

Kadın-erkek eşitliği konusunda çıkarılan kadına yönelik şiddet yasası, kadına yönelik şiddetle mücadele eylem planına rağmen giderek gerilemekteyiz.

Kadın İstihdamı Ve Teşvikler

OECD istihdam verilerine göre, 2011 yılında kadın istihdam oranı OECD ülkeleri ortalaması %56,7iken Türkiye'de %27,8'dir. Türkiye kadın istihdamında OECD ülkelerinin ortalamasının yaklaşık olarak 30 puan gerisindedir.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, 35 OECD ülkesi içerisinde en düşük kadın istihdamına sahip ülke Türkiye'dir.

Kadın İstihdam Oranı / 15-64 yaş arası nüfus

	2000	2005	2009	2010	2011
Avustralya	61,4	64,6	66,3	66,2	66,7
Avusturya	59,4	62,0	66,4	66,4	66,5
Belçika	51,9	53,8	56,0	56,5	56,7
Kanada	65,6	68,2	69,0	68,8	68,9
Şile	35,1	38,0	42,2	46,7	49,1
Çek Cumhuriyeti	56,9	56,3	56,7	56,3	57,2
Danimarka	72,1	71,9	72,7	71,1	70,4
Estonya	57,0	61,9	63,0	60,5	62,7
Finlandiya	64,5	66,5	67,9	66,9	67,5
Fransa	54,8	58,4	59,9	59,7	59,7
Almanya	58,1	59,6	65,2	66,1	67,7
Yunanistan	41,3	46,1	48,9	48,1	45,1
Bulgaristan	49,6	51,0	49,9	50,6	50,6
İzlanda	81,0	81,2	77,2	77,0	77,3
İrlanda	53,8	58,2	57,8	56,4	56,0
İsrail	50,9	52,5	55,9	56,9	57,5
İtalya	39,6	45,3	46,4	46,1	46,5
Japonya	56,7	58,1	59,8	60,1	60,3
Kore	50,0	52,5	52,2	52,6	53,1
Lüksemburg	50,0	53,7	57,0	57,2	56,9
Meksika	39,6	41,6	43,0	43,8	43,4
Hollanda	62,7	64,1	69,6	69,4	69,9
Yeni Zelanda	63,2	67,6	67,4	66,7	67,2
Norveç	74,0	72,0	74,4	73,3	73,4
Polonya	48,9	47,0	52,8	53,0	53,1
Portekiz	60,5	61,7	61,6	61,1	60,4
Slovak Cumhuriyeti	51,5	50,9	52,8	52,3	52,7
Slovenya	n.a.	61,3	63,8	62,6	60,9
İspanya	42,0	51,9	53,5	53,0	52,8
İsveç	72,2	71,8	70,2	70,3	71,9

İsviçre	69,4	70,4	73,6	72,5	73,2
Türkiye	26,2	22,3	24,2	26,2	27,8
İngiltere	65,6	66,6	65,6	65,3	65,3
ABD	67,8	65,6	63,4	62,4	62,0
OECD	**55,0**	**55,9**	**56,7**	**56,6**	**56,7**

OECD Employment Outlook, 2012 verileri

Ulusal İstihdam Stratejisi Doğrultusunda Kadın İstihdamı

2012 Nisan ayında hükümet Ulusal İstihdam Stratejisi Planını açıklamıştır. Türkiye'de istihdam sorunu ve özellikle genç nüfus ve kadın istihdamının önemli sorun olduğu belirtilen metinde, özel politikalar gerektiren bu gruplar için belirli politikalar önerilmektedir ve hedefler bulunmaktadır. Durum tespiti konusunda doğru yaklaşımlar bulundurmasıyla birlikte bu alanda çalışan uzmanlar planın özellikle işçi maliyetlerinin düşürülmesi ve esnek işgücünün yaygınlaştırılması üzerine kurulu olduğuna dikkat çekmektedir. Kadınlar ve gençlerin kısmi çalışma, uzaktan çalışma, dönemsel çalışma gibi çalışma şekilleriyle istihdam edilmesi hedeflenmektedir. Belirli süreli çalışma eğer kurallar konulmazsa işverenlerin çok fazla istismar edebileceği, süresiz işçi alımı yerine tercih edebileceği bir seçenek haline geldiğine dikkat çekilmektedir. Kısmi çalışmada ise fazla mesailerle aslında tam zamanlı çalışan kadar çalıştırıp daha az ücret ödemeyi meşrulaştırmaktadır. Tüm bu çalışma şekilleri oluşturulması düşünülürse mutlaka önleyici tedbirler ve kısıtlamalarla birlikte yapılmalıdır. Diğer yandan uzmanlar, son metnin 2011 yılında hazırlanan metinden çok geri olduğunu belirtmektedir. 2011 metninde olan çalışanların, kadınlardan yana olan tedbirlerin çoğu çıkarılmıştır. Çocuk bakım hizmeti veren şirketlere teşvik verilmesi, çalışan her kadına belli bir miktar devletin destek sunması, çalışan kadınlara yönelik cinsel tacizin önlenmesi, ebeveyn izninin tanınması gibi önemli somut hedefler de bu metinden çıkarılmıştır. Plana yapılan diğer en büyük eleştiri, somut hedeflerin olmamasıdır. Bu yönleriyle eksik olan planın yeniden gözden geçirilerek hazırlanması gerekmektedir.

Diğer önemli bir sosyal sorun ise sayıları yaklaşık 28 milyon olan 15 yaş üstü kadın nüfusunun içinden işgücüne katılmayanların oranının % 75 olması ve işgücüne katılmayan bu kadınların eş, çocuk ve babanın sosyal güvencesine bağımlı ya da tümüyle sistem dışında kalıyor olmalarıdır.

İstihdam önemli olduğu kadar, istihdamın hangi koşullarda olduğu da önemlidir. "Korunmasız istihdam", yani, kendi hesabına çalışan ücretsiz aile işçileri gibi genellikle resmi iş düzenlemelerinden ve dolayısıyla sosyal güvenlik ve etkin sosyal diyalog mekanizmalarından yoksun biçimde çalışan, yetersiz gelir elde eden, temel işçi haklarından yoksun olan istihdamı engelleyici politikalar mevcut değil.

ILO 2009 yılı verilerine göre, istihdam edilen kadınların yarıdan fazlası korumasız istihdam edilmiştir. Kadınların iş güvencesinin olmadığı, emeğin en çok sömürüldüğü, ücretsiz aile işçisi olarak çalıştığı tarım sektöründe çalışmaya devam etmektedir. Üstelik yapılan teşvik planları, istihdam stratejileri yine kadını sadece tarım ve hizmet sektörüne sıkıştırmaktadır. Kadının sanayi gibi diğer alanlarda istihdamı teşvik edilmemektedir.

Kadınların büyük bir kısmı %84,1'i tarım sektöründe istihdam edilirken, sanayi sektöründe erkek istihdam oranının sadece 4'te biri kadar istihdam sağlanmıştır.

2011	Tarım	Sanayi	Hizmet
Erkek	50,1%	19,5%	30,4%
Kadın	84,1%	4,7%	11,2%

Kadına Yönelik Şiddet

2012 yılında Ocak'ta 14, Şubat'ta 13, Mart'ta 12, Nisan'da 21, Mayıs'ta 17, Haziran'da 15 kadın cinayeti işlendi.

2011'de erkekler 257 kadın, 14 çocuk ve iki bebek öldürdü; en az 102 kadın ve 59 kız çocuğuna tecavüz etti; 167 kadını taciz etti; 220 kadını yaraladı. 2011'de koruma talep ettiği, savcılığa veya polise şikayette bulunduğu ya da sığınma evlerine yerleştirildiği halde 11 kadın öldürüldü, üç kadın ağır yaralandı. Kimi zaman şikayet ettikleri erkekle nikahı olmadığı için kadının koruma talebi reddedildi, kimi zaman yeterli önlem alınmadığı için kadınlar öldürüldü.

Kadınların öldürülme sebeplerinde yer alan başka yüksek bir oran ise ayrılma ve boşanma ile %28,5, kıskançlık ile %22 ve reddetme ile %8.

- 2008-2011 veriler raporunda kadınların %88'i tanıdıkları erkekler tarafından öldürülüyordu, bu oran şimdi %100'ü buldu.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulduktan sonra aile meclisi kararıyla öldürülme oranı %50 artmıştı. Bu oran ciddiyetini koruyor:
- Kadınların aile içinde katledilme oranı %54.
- Koruma talep eden kadınların %75'ine kâğıt üzerinde tedbir kararı çıkarıldı. Ancak bunlar gerçek koruma olmadığı için bu kadınlar öldürüldü.
- Sığınma evine yerleştirilen kadınların %37,5'u öldürüldü.

Koruma tedbirleri, sığınma evleri yetersiz kalırken cinayetlerin de önüne geçmede etkili olmamaktadır. Dolayısıyla kadını şiddetten korumak için çıkarılan yasanın "ailenin korunması" adı altında çıkarılması bu alanda istediğiniz kadar acil hatlar, butonlar yapsanız da işe yaramayacaktır. Çünkü şiddetin geldiği yer kutsanarak kadın sadece ailenin devamı için korunması gereken bir nesne haline getirilmektedir. Bu yaklaşım kabul edilemez.

Geçen sene de belirttiğimiz üzere Avrupa Ülkelerinde olduğu gibi toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için Eşitlik Bakanlığının kurulması gerekmektedir. Kadının isminin bile olmadığı bir bakanlık Kadın-erkek eşitliğini sağlamada işlevsiz olacağı, aksine aile içinde şiddeti yeniden üretmede rol alacağı ortadadır. Kadına yönelik şiddetin engellenmesi için toplumsal her alanda kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik politikalar uygulanması elzemdir. Aksi takdirde ne yaparsak yapalım şiddeti önleyemeyiz.

Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığına ayrılan bütçe her yıl düzenli olarak arttırılmakta ve herkesten toplanan bu vergiler sadece Hanefi mezhebi doğrultusunda kullanılmaktadır. Kürtlerin büyük çoğunluğu Şafi Mezhebine mensupken Türkiye'de Şafilik üzerine herhangi bir enstitü ya da bu konuda Diyanet'in bir çalışması bulunmamaktadır. Yine Alevilerin hiçbir talebi Diyanet'ten karşılık bulmamaktadır. 7 tane Alevi Çalıştayı yapıldı. Sonuç olarak Diyanet Alevilerin Cem evleri İbadethane olsun talebini haklı bulmadığını açıkladı. Bu ülkede yaşayan ciddi bir Alevi kesimi bulunmakta ve bu kişilerde vergileriyle Diyanet Bütçesini

beslemektedirler. Ama söz konusu Alevi hakları olunca ne ibadet yerlerine saygı gösteriliyor ne de zorunlu din dersleri almalarının önüne geçilebiliniyor.

Bunun dışında Türkiye'de yaşayan yüz binlerce Gayrimüslim'in de dini ibadet yerlerine herhangi bir bütçe ayrılmamaktadır.

Din – devlet işlerinin birbirinden ayrılması gereken yerde devlet ve din birbirlerini kontrol eden bir yapı şekline bürünmüşlerdir. Son dönemde Kürdistan Bölgesinde Cuma namazlarının devlet imamları arkasında kılınmasını protesto eden Kürtler, dini vecibelerini devlet kontrolünde olmayan kişiler arkasında kılmaya başlamışlardır.

Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı

Artan dünya nüfusuna paralel olarak gıda ihtiyacının karşılanması en önemli sorun haline gelmekte, bu da tarım sektörünü içinde yaşadığımız yüzyılın en stratejik sektörü haline getirmektedir. Bunun yanı sıra, istihdam, tüketim harcamaları, diğer sektörlere hammadde temini, milli gelir ve ihracattaki payı, tarım sektörünün sosyoekonomik açıdan sahip olduğu önemi daha da artırmaktadır. Geniş bir etki alanına sahip olması nedeniyle, tarım politikaları, ülkelerin; siyasal, ekonomik ve sosyal politikalarının en önemli unsurunu oluşturmaktadır.

Son on yılda Türkiye nüfusu yaklaşık 8 milyon artarken tarım alanları maalesef dramatik bir şekilde azalmış, bitkisel ürünlerin çoğunda üretim ya gerilemiş ya hiç artmamış. Toplam işlenen tarım alanlarında 2,5 milyar hektar alan azalmış, uygulanan tarım politikaları nedeniyle hayvan varlığında azalmalar ve 1996 yılından beri yasak olan kırmızı et ithalatına da başlanmış oldu.

Tarım, maalesef en istikrarsız sektör hâline geldi. Bu dönemde tarımdaki yıllık ortalama büyüme yüzde 2,2'dir oysa aynı dönemde büyüme oranı yüzde 4,6 oranında gerçekleşti.Türkiye tarımda kendi kendine yeten bir ülke durumundan, ne yazık ki son on yılda net ithalatçı konumuna gelmiştir. Türkiye meyve ve sebzede ihracatçı, yağlı tohumlarda da ithalatçı durumuna düşmüştür. 2011 yılında tarım ürünleri ithalatı cumhuriyet tarihinin rekorunu kırmış ve tarım ürünlerinde dış ticaret açığı 2,3 milyar dolara varmıştır. Son on yıldır buğday ve mısır ithalatına para ödenmektedir. 21 milyon ton buğday ithalatı yapıldı, karşılığında 6 milyar dolar para ödenmiş. Mısırda, 8 milyon ton ithalatın karşılığında 1,7 milyar dolar ödenmiş. Pamuk da, yıllık ithalat 1,5 milyar doları aştı. Yağlı tohum türevlerinde yıllık ithalat 2,5 milyar doları aştı.Ne yazık ki Türkiye yılda ortalama 8 milyar doların

üzerinde tarım ürünü ham maddesi ithal eden bir noktaya gelmiştir. Tarım ülkesi olan Türkiye tarihinde ilk kez SAMAN ithal etmek zorunda kalmıştır.

2000 yılında, tarımın istihdamdaki payı yüzde 36 iken 2011 sonunda yüzde 25.5'e düşmüştür. Amerika Birleşik Devletleri'nde tarımın istihdamdaki payı yüzde 1,6; Avrupa Birliği ülkelerinde 3,6; OECD ülkelerinde 5,1'dir. 2000 yılında tarımdan geçimini sağlayan çiftçi sayısı 7.8 milyon iken, 2011 sonunda 6.1 milyon kişi olmuştur. Yani 1.7 milyon çiftçi tarımdan kopmuştur. Bu düşüş yaşanırken, Türkiye modern tarıma geçtiği ya da sanayi ülkesi olduğu için değil, çiftçi ezildiği ve borç batağında boğulduğu için üretimden vazgeçmiştir.

Bugün çiftçinin kullandığı krediler, çiftçiyi yüksek faizlerle borç altına ve bataklığına sürüklemişken çiftçinin son on yılda kullandığı kredilerin ve faizlerin enflasyon oranı yüzde 30 civarındadır. Bu da çiftçiye daha fazla faiz yüklemek anlamına gelmektedir, bugün çiftçi maalesef yüksek kredi faizleri altında ezilmektedir.

Şeker pancarında 22 milyon ton olan üretim, 16 milyon tona düştü. Muş Ağrı, Bingöl, Bitlis'teki üreticiler, hala şeker pancarının kilosunu 152 kuruştan satmaktadır.

2002 yılında Türkiye'de buğday 30 kuruştu, mazot 1 liraydı. 3,5 kilo buğday satan bir üretici 1 litre mazot alabiliyordu. Bugün ise mazot 4 lira, buğday 60 kuruştur. 1 litre mazot alabilmek için 7 kilogram buğday satmak gerekiyor.

Bugün üretici fiyatlarıyla market fiyatları arasındaki fark yüzde 400'leri bulmuştur. Ürün grupları itibarıyla baktığımızda ise bu oranın yaş sebzede ve meyvede yüzde 498, kurutulmuş ürünlerde yüzde 286, baklagillerde yüzde 252, pirinçte yüzde 199 ve hayvansal ürünlerde yüzde 206'lara kadar çıktığı da görülmektedir.

Tarım reformu kapsamında, amacından saptırılarak başlatılan arazilerin toplulaştırılması çalışmaları köylüyü ve çiftçiyi karşı karşıya getirmiş, amaçlananın tersine sonuçlar doğurmaya başlamıştır

Tarımda olduğu gibi hayvancılıkta da iç açıcı bir tablodan söz etmek mümkün değildir. Hayvancılığa oldukça elverişli bir ülke olmamıza rağmen Türkiye, canlı hayvan üretiminde de "ihracatçı" konumundan "ithal eden ülke" durumuna gelmiştir. Ülkemiz, bir tarım ve hayvancılık ülkesiyken şimdi dünyanın en pahalı etini yiyen bir ülke oldu.

Otuz yıllık hayvancılık politikasının geldiği nokta: 1980'de 16,5 milyon olan büyükbaş hayvan sayısı 10,5 milyona düştü. 50 milyon olan koyun sayısı 25 milyona, 16 milyon olan keçi sayısı 5 milyona düştü.

Son 30 yılda Türkiye'nin nüfusu 44 milyondan 72 milyona yükselmiştir. Hayvancılık politikası yanlış olan Hükümetin, hayvancılığın yeniden üretiminin önünü kestiği ve ithalata doğru kayan bir sistem oluşturduğu da bir gerçektir. Et ithalatını serbest bırakmasına karşılık rağmen düşmedi. Tarım ülkesi olan Türkiye, halkımızın et ihtiyacını Amerika ve Avustralya kıtalarından getirdiği hayvanlarla sağlamaya çalışan bir ülke durumuna geldi. Hayvan üreticileri, başta ihtal edilen canlı hayvan ve karkas et ile birlikte ülkeye giren kaçak hayvan nedeniyle, elindeki hayvanları yok pahasına satmaktadır. Süt hayvanlarını kesime göndermektedir. Bunlara ek olarak yüksek maliyetli yem ve saman fiyatları da eklenince üretici elindeki hayvanları satmak zorunda kalmaktadır. Türkiye'de hayvancılık sektöründe yaşanan sorunların en büyük nedeni de son otuz yıldır bölgede devam eden çatışma ve şiddet ortamıdır. Bu çatışma süreci bölge ekonomisini çok ciddi boyutlarda sarsmıştır.

Getirilen mera ve yayla yasakları bölgede tarım ve hayvancılığı durma noktasına getirmiştir. Binlerce hektar mera ve yayla güvenlik gerekçesiyle yasaklanmış, bu yasaklar ise hâlâ devam etmektedir.

Binlerce dönüm arazi mayınlanmış ve bu mayınlar hâlâ temizlenmemiştir. Hükümet mayınların temizlenmesi için gerekli kaynağı 2013 yılı bütçesine koymadı. Temizlenecek bu araziler de yöre halkına tarımsal üretim için tahsis edilmelidir. Birinci ve ikinci sınıf tarım arazilerinin çoğunlukta olduğu bölgenin mayınlardan temizlenmesi için yapılacak harcama beş yıl gibi kısa bir süre içerisinde geri dönecek bir karakter taşımaktadır.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından günümüze gerçekleştirilen tarım politikaları ve buna bağlı olarak tarımda üretimin dağınık olması ülke ekonomisi açısından büyük bir dezavantajdır. Bu anlamda tarım üzerindeki olumsuz politikalar çerçevesinde TEKEL politikalarında düşülen uygulama yanlışları da önemli bir yer tutmaktadır. Özelleştirme politikaları sonucunda tütün ve tütün mamullerinden geçinen binlerce aile işsiz kalmakla beraber bu aileler tütün ve tütün mamulleri üretimin yoğun olarak gerçekleştirildiği doğu illerinden göç etmek zorunda kalmıştır. Tekel de son on yıllık dönemde, 500 bin olan ekici sayısı 65 bine, 200 bin hektardan 80 bin hektara, üretimde de 145 bin tondan 52 bin tona inmiş oldu.

Örneğin 2000-2002 yılları arasında tütün ve tütünden geçinmeli aile sayısı 119.728'dir. Bu ailelerin hepsi "Ekici" konumundadır. Adıyaman, Bitlis, Muş, Diyarbakır, Malatya, Batman ve Siirt illerini kapsayan bu rakamsal veri diğer tütün ve tütün mamulleri üretilen illerde hesaba katıldığında devasa bir nüfusa tekabül etmektedir. Yine aynı dönemde tütün üretimi yapılan köy sayısı 1.247'dir.

Özelleştirme politikaları sonucu satılan neredeyse bütün Tütün fabrikalarına kilit vurulmuş ve yeniden üretim gerçekleştirilmemiştir. Dolayısıyla tütün ve tütün mamulleri anlamında yabancı sermayeye bağlı bir durum meydana gelmiştir. Bu anlamıyla toplamda geçimini tütün ekiciliğinden kazanan 1 milyonu aşkın insan yok sayılarak işsiz bırakılmıştır. Özellikle 2002 yılında tütün üretici sayısı 406 bin civarındayken 4733 sayılı kanunla birlikte tütünde destekleme alımları ortadan kaldırılmış bu çerçevede üretici sayısı yıllara yayılarak giderek azalmış ve son verilere göre 2011 yılında 350 bin kişi azalarak 50 bin kişiye kadar gerilemiştir. Bahsi geçen 350 bin üretici kişinin aileleri de hesaba katıldığında ortaya çıkan neredeyse bir milyon kişilik bir nüfustan bahsetmek mümkündür. Bu nüfusun hangi şartlarda nasıl yaşadıkları araştırılmalıdır. Aynı şekilde üretilen tütün miktarında da kayda değer bir biçimde azalma meydana gelerek toplam üretim 9 yıl içerisinde 160 bin tondan 45 bin tona gerilemiştir. Şuanda Tütünü üreten değil ithal eden bir konumda olduğumuz gerçeği göz ardı edilmemelidir. TEKEL Fabrikalarının özelleştirilmesi binlerce emekçinin işsiz kalmasına neden olmuştur. Özelleştirilen Tütün Fabrikalarında hâlihazırda çalışan yüzlerce işçi işten çıkartılmış ya da özlük hakları ellerinden alınmıştır.

Özelleştirmeler çerçevesinde TEKEL'in fabrikaları Amerikan menşeli şirketlere satılmış, bu şirketler aldıkları fabrikaları yeniden üretime açmaktan ziyade işçileri ile birlikte bir tasfiye sürecine girmişlerdir. Örneğin TEKEL'in en büyük üretim kampüslerinden olan İstanbul Kartal'da ki Cevizli Sigara Fabrikası kapatılarak 1700 işçi sermayeye kurban edilmiştir. Bu alan, ticaret ve alışveriş merkezi yada üniversite olarak değerlendirilmek istenmektedir. Aynı şekilde Tekel'in içki bölümünün bulunduğu Beykoz'daki arsa da "turizm ve ticaret" merkezine dönüştürülme planı vardır.

Tekel'in "tekel"liğinin kaldırılmasından kârlı çıkanlar patronlar olurken, zararlı çıkanlar işçiler ve emekçiler olmuştur. 4733 sayılı yasayla kotalar konularak üretici sayısı azaltıldı, üreticiler sözleşmeli olarak tüccarların insafına terk edildi. Bu anlamıyla üretimin düşmesi kaçınılmazdır.

Kapatılan ya da işlevsizleştirilen Tütün Fabrikalarının yanı sıra bu fabrikalarda işten çıkartılan binlerce işçi ile birlikte özlük hakları ellerinden alınan işçiler ve ailelerinin mağduriyeti acilen giderilmelidir. İşçi çıkartılmasına TEKEL'in fabrikalarını satın alan şirketler tarafından yapılan açıklamalar mesnetsizdir. Şirketlere göre işten çıkartmaların sebepleri daralan Pazar payı ve sigara üzerindeki vergilendirmelerdir. Oysaki yapılan araştırmalar sigara ve tütün mamullerine yapılan zammın Pazar payını ve tüketimi düşürmediği doğrultusundadır. AKP hükümeti özellikle sigara ve alkolü bir zam aracı olarak görmekle beraber ekonomik krizlerden çıkış için sigara ve alkoldeki ÖTV' yi (Özel Tüketim Vergisi) kullanmaktadır. Bu anlamda AKP hükümeti her ekonomik kriz durumunda ya da ekonomik hedeflere ulaşmadaki yetersizliklerinde ilk olarak sigara ve alkole zam yapmakta ve bu kalemlerden gelen ÖTV oranı çerçevesinde açıkları yamalamaya çalışmaktadır. AKP iktidarı Sigara ve alkole getirilen zamları kamuoyuna "sigara ve alkolle mücadele ediyoruz" sözleriyle lanse etmekle beraber tüm vergi gelirleri içerisinde 6,3 lük bir paya sahip olan sigara ve alkoldeki vergilerle açıkları kapatmaya çalışmaktadır.

2004 yılında yaklaşık 5,9 milyar TL olan tütünden alınan reel ÖTV geliri (2003 fiyatlarıyla),2010 yılında yüzde 40 artışla yaklaşık 8,3 milyar düzeyine çıkmıştır. Ayrıca, 2007 yılından itibaren nominal ÖTV gelirlerinin nominal toplam vergi gelirleri içindeki payının belirgin biçimde arttığı görülmektedir. Bir bakıma krizde düşen vergi gelirlerini, sigara zamlarının kısmen de olsa telafi ettiği söylenebilir. 2010 itibariyle tütün mamullerinden alınan ÖTV'nin toplam vergi gelirleri içinde yüzde 6,3 gibi küçümsenmeyecek bir paya sahip olmasının altı çizilmelidir. Sigara tüketiminin zam kaynaklı nispi fiyat artışlar ile sigara karşıtı kampanya ve yasaklara direnmesi, Maliye açısından sağlam bir vergi kaynağı anlamına geliyor. Sigaraya yönelik vergi-zam politikası Hükümet'in gelecekte de en azından sigaranın nispi fiyatının düşmesine izin vermeyecek bir zam politikası sürdüreceğini gösteriyor. Bunun anlamı, sigara fiyatlarının ÖTV artışları ile TÜFE artışına paralel olarak yükseltilmesidir. Ancak reel gelir artışlarına(büyümeye) bağlı olarak sigara nispi fiyatının artmaya devam etmesi de mümkündür. Bu da daha yüksek ÖTV zamları demektir. Bu politikanın enflasyon

katılığına katkı yapmaya devam edeceği muhakkaktır. Son tahlilde sigara zamlarının amacının halk sağlığını korumaktan ziyade vergi gelirlerini artırmaya yaradığı anlaşılmaktadır.

TEKEL üzerinden örneklendiğinde özelleştirmelerin ülke ekonomisine getirdiği ekonomik zarar ortadadır. Özelleştirmeler sonucunda elde edilen gelirlerin nereye ve nasıl harcandığı bilinmemekle beraber işsiz kalan bir milyonu aşkın yurttaşın durumunun ne olacağı da meçhuldür. Bu anlamda yabancı sermayenin insafına bırakılan tütün üretimi ülke ekonomisinde büyük kayıplara neden olmaktadır.

Dışişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı ile ilgili olarak 2012 bütçe görüşmelerinde olduğu gibi aynı hataların sürdürüldüğü görülmektedir. Suriye ile ilgili tehlikeli bir sürecin gelişebileceği yönünde BDP olarak uyarılarımızı kürsüden deklare etmiştik. Yine aynı şekilde Türkiye'nin müdahaleci yaklaşımıyla sorunun Ortadoğu'da genelleşmesine ve derinleşmesine sebep olduğu görülmektedir.

Geçen yılda da olduğu gibi Neo-Osmanlıcılık etkisi altında yürütülen bir dış politikanın sürdürülmeye devam edildiği görülmektedir. Enver Paşa maceracılığı gibi bugün de Ahmet Davutoğlu, Türkiye'yi bir bataklığa çekmek için elinden geleni yapmaktadır.

Türkiye, dolayısıyla AKP Hükümeti, içinde bulunduğu coğrafyada sahip olduğu stratejik avantajı dezavantaja dönüştürmüştür. Türkiye, başta Kürt Sorunu olmak üzere çözümsüzlüğü dayattığı İç sorunlarıyla ne Ortadoğu'da, ne Balkanlarda ne de Kafkaslarda istikrar sağlayıcı bir güç olabilmektedir. Tam tersine aynı travmatik sorunu Suriye'ye ve Irak'a enjekte etmeye çalışmaktadır. Kısacası değişen yeni Ortadoğu'da Kürt karşıtı bir kamp oluşturmaya çalışarak, sorunları katmerleştirmeye neden olmaktadır.

Bir diğer konu ise İran ilişkilerindeki gerilemedir. Hem füze kalkanı hem de Suriye Krizi nedeniyle İran ile olan ilişkiler giderek kriz boyutuna ulaşmaktadır. Hiçbir dönemde olmadığı kadar Başta NATO ve Sünni odaklı politikalar nedeniyle İran'ın Türkiye'ye olan yaklaşımı olumsuz bir duruma girmiştir.

Kıbrıs'ta da herhangi bir adım atılmamış, çözümsüzlük bir gelenek olmuştur. Bunun acısını kuzeyiyle de güneyiyle de bir bütün olarak Kıbrıs halkı yaşamaktadır. Kıbrıs güven arttırıcı önlemler temelinde derhal askersizleştirilmelidir.

Avrupa Birliği ile ilişkiler, “reform-müzakere başlığı” denklemine göre değil, demokratikleşme ve istikrar perspektifine göre anlamlandırılmalıdır. Türkiye’nin AB kriterlerine uyum sağlaması gerekirken, AB’nin Türkiye’nin kriterlerine uymasına çalışılmaktadır. Başta kolektif haklar olmak üzere, adem-i merkeziyetçilik, insan hakları ve bağımsız yargı gibi alanlarda reformlar AB standartlarına göre geliştirilmelidir. Ne yazık ki, reformların uygulanmasında daha kötüye doğru giden bir sonuçla karşılaşılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı

Türkiye’de bugüne kadar uygulanan eğitim politikaları; toplumsal değişim ve dönüşüm taleplerini karşılamaktan uzak, tek tip, ezberci, bilimsel niteliği zayıf bir noktada oldu.2013 bütçesi de eğitimin bu temel nitelik eksikliğini karşılamaktan uzak bir noktada inşa edildi.

2013 de Milli Eğitim Bakanlığı’na 47 milyar 496 milyon 378 bin liralık bir bütçe ayrıldı.

Bu rakam bütçenin %11,76 sına tekabül ediyor.

Bu bütçe ile MEB nın önünde duran dağ gibi sorunların ve toplumsal beklenti olarak karşımızda duran bilimsel, özgürlükçü ve anadilde eğitimi de içeren taleplerin karşılanması mümkün olmadığı gibi 2013 yılında da hükümetin bu yönlü bir niyetinin olmadığı ortaya çıkıyor.

Bu bütçenin %70’i personel giderlerine harcanırken, en önemli harcama kalemlerinden biri olan mal ve hizmet alımlarına ayrılan pay ise 3 milyar 952 milyon lirada kaldı. bu rakam MEB bütçesinin sadece %8’i gibi küçük bir miktara denk geliyor.

MEB bütçesinden yatırıma ayrılan pay da oldukça düşük bir noktada kaldı.

Yıllar	MEB Bütçesinin Merkezi Bütçeye Oranı (%)	MEB Bütçesinin Milli Gelire Oranı (%)	MEB Bütçesinden Yatırıma Ayrılan Pay (%)
2002	**7,61**	**2,66**	**17,18**
2003	**6,91**	**2,85**	**14,53**
2004	**8,53**	**3,00**	**9,68**
2005	**9,53**	**3,07**	**8,27**
2006	**9,50**	**2,95**	**7,49**
2007	**10,42**	**3,40**	**6,98**
2008	**10,51**	**3,13**	**5,66**
2009	**10,64**	**2,51**	**4,58**
2010	**9,80**	**2,74**	**6,32**
2011	**10,92**	**2,81**	**5,85**
2012	**11,16**	**2,74**	**6,64**
2013	**11,76***	**3,02***	**8,32***

Kaynak. MEB İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012

MEB bütçesinde 2012 yılına göre meydana gelen %20 dolaylarındaki artış, büyük oranda 4+4+4 sistemine geçişle birlikte ortaya çıkacak maliyetleri karşılamaya dönük bir artıştı. Bu sistemin 4 yıllık maliyetinin 40 milyar lira olduğu ifade edilirken, bununla birlikte önümüzdeki dönemlerde halkın sırtındaki eğitim harcamaları yükü daha da büyüyecektir. Çünkü bugün eğitim harcamalarının önemli bir kısmını merkezi bütçenin dışında doğrudan veliler sağlamaktadır.

Örneğin 2010-2011 eğitim öğretim yılında bir ilköğretim öğrencisinin bir veliye maliyeti ortalama olarak 3 bin 131 lira olmuştur. 2011 yılında halkın cebinde eğitim harcaması için yaklaşık 15 milyar lira çıktı.

Yine bir ailenin bir çocuk için eğitim öğretim yaşamı boyunca yaptığı harcama servis, etüd, özel kurs, dershane hariç 60 bin TL civarlarındadır.

2010–2011 eğitim öğretim yılında velilerin yapacağı ortalama eğitim harcamaları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Kayıt Parası (“gönüllü bağış”)	300 TL	**Defter-kitap kaplığı (15 adet)**	6 TL
Servis Ücreti (8 aylık)	1.500 TL	**Fon kartonu (10 adet)**	4,50 TL
Katkı payı	100 TL	**Pastel boya (12’li)**	4 TL
Etüt ya da kurs	420 TL	**Kuru boya**	4,50 TL
Kantin harcamaları	180 TL	**Oyun hamuru**	4 TL
Fotokopi ücreti	75 TL	**Resim Defteri**	4 TL
Çanta	45 TL	**Sözlük**	6 TL
Önlük	42,50 TL	**Deyimler ve atasözü sözlüğü**	11 TL
Okul Kıyafetleri	115 TL	**Büyük tarih atlası**	8 TL
Ayakkabı	60 TL	**Kurşun kalem (12’li)**	5 TL
Kaynak kitaplar	80 TL	**Kırmızı kalem (12’li)**	5 TL
Müze, gezi, tiyatro	20 TL	**Kalem tıraş**	1 TL
Paso	20 TL	**Sulu boya**	3 TL
Karne parası	20 TL	**Yapıştırıcı**	2 TL
Spor parası	10 TL	**Akrilik boya (12 renk)**	9 TL
Beslenme çantası	10 TL	**Silgi, elişi kağıdı vs**	2 TL
Proje çantası	10 TL	**Makas**	2,50 TL
Suluk	7,50 TL	**Melodika**	12 TL
Fotokopi kağıdı	5 TL	**Flüt**	9 TL
Kalem kutusu	4 TL	**Abaküs, sayı fasülyesi**	4 TL
		TOPLAM	**3.131 TL**

2013 bütçesi öğretmen yetiştirme sistemini desteklemekten uzaktır.

Bu gün itibarıyla 79 adet eğitim fakültesinde öğretmen yetiştirilmektedir. Bu fakültelerin en temel sorunlarından birisi öğretim elemanı yetersizliğidir. Öğretim görevlisi başına düşen öğrenci sayısı ortalama 35-40 civarındadır. Kırsal kesimde bu sayı 100 öğrenciye kadar çıkmaktadır. Diğer bir sorun altyapı yetersizliğidir. Pek çok eğitim fakültesinde biyoloji, fizik, kimya ve yabancı dil laboratuvarları bulunmamaktadır. Bu dersler sadece teorik olarak işlenmektedir. 49 eğitim fakültesinde 2. Öğretim programı uygulanmaktadır. Bu uygulama

zaten yetersiz olan öğretim elemanlarının iş yükünü arttırmakta ve verimliliklerini düşürmektedir. Alan bilgisi derslerin sayı ve süresi yeterli düzeyde değildir.

Bu bütçede öğretmenler yok

Öğretmen atama ve yer değiştirme yönetmelikleri ve zamanlaması da öğretmenlerin istihdamlarında ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bir yandan atanamayan 400 bin öğretmen gerçeği varken öte yandan yaklaşık çoğu eğitim fakültesi mezunu bile olmayan vekil ve ücretli öğretmen istihdam edilmektedir. Ayrıca 70.000 civarında ücretli öğretmen istihdamı mevcuttur. **Bu öğretmenlerin çoğu ucuz işgücü ve iş güvencesiz bir şekilde adeta katmerli sömürüye tabi tutulmaktadır.**

1 milyon 250 bin çocuk ilave olarak okula başlamasına rağmen; bu sayıya uygun derslik ve öğretmen alımları gerçekleşmemiştir. Önceki yıllardan süregelen derslik ve öğretmen sayısındaki yetersizlik çığ gibi büyümektedir. Bu yıl okula başlatılan çocuklar için 25 er kişilik dersliklerden 50.000 adet derslik ve 50.000 sınıf öğretmeni ihtiyacı doğmuştur. Yeterli alt yapı hazırlanmadığı için öğretmen ihtiyacı yerine mevcut öğretmenlerden 30.000 civarındaki sınıf öğretmeni fazlalık durumuna düşmüştür. Çünkü 20-25 olması gereken sınıf mevcutları ortalama 40-50 civarında kırsal kesimde bu sayı 60-70'i bulmaktadır.

Türkiye'de öğretmen maaşları satın alma gücü bakımından OECD ortalamasının altındadır.

Türkiye'de öğretmen maaşları 10 yılda ikiye katlanmasına karşın deneyimli bir lise öğretmeninin Türkiye'de satın alma gücü paritesi OECD ortalamasının altında kalmıştır. Buna göre, bir öğretmenin Türkiye'de yılda satın alma gücü paritesine göre 27 bin 237 dolar kazanırken, OECD kazanç ortalaması 49 bin 721 dolar olarak belirlenmiştir. Türkiye'de eğitimin her kademesinde görevli olan öğretmenlerin en yüksek ve en düşük maaşları arasındaki fark yüzde 30 dur.

2013 bütçesinde anadilde eğitim hakkına dönük bir bütçeleme ortaya çıkarılmamıştır.

Günümüzde dünya ülkeleri incelendiği zaman BM üyesi 194 ülkenin 113 tanesinde birden çok resmi dillin olduğu ve İngiltere, İspanya, İtalya, İsveç, Almanya Çin, Hindistan, Rusya vb birçok ülkede anadilde eğitim ve öğretim yapıldığı görülmektedir. Halkların anadillerini sahiplenmek için verdiği mücadeleler sonucu kazanılan haklar ile bugün Birleşmiş Milletler

Sözleşmesinde, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde, Çocuk Hakları Sözleşmesinde, Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Paktında, UNESCO Sözleşmesinde, Ulusal Azınlıkların Korunması Hakkında Çerçeve Sözleşmesinde ve buna benzer birçok uluslararası metinde anadilde eğitimin önemi vurgulanmakta ve hiç kimsenin ana dilini öğrenmekten alıkonamayacağı belirtilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti yıllardır Kürtçe ve sınırlar dahilinde konuşulan diğer bütün dilleri adeta lanetli ilan etmiştir. Dünyanın en zengin dil coğrafyasına sahip bu topraklar gittikçe çoraklaştırılmış, Bir asırı tamamlamak üzere olan Cumhuriyet tarihi kültürel ve dilsel çeşitliliği yok etme tarihine dönüşmüştür.

Anadilde eğitim hakkı içermeyen bir bütçenin bir çocuğun gelişim sürecinde engel olduğu belli başlı düşünsel nitelikler şunlardır.

1. Açıklık ve mantıkla düşünme yeteneği
2. Çözümleme yeteneği
3. Sentez yeteneği
4. Muhakeme yürütme yeteneği
5. Eleştirme yeteneği
6. Yararlı bilgileri anımsama yeteneği
7. İmgeleme yeteneğinin gelişmesi
8. Akılda tutma yeteneği
9. Sezgisel Düşüncenin gelişmesi

2013 bütçesi bütün bu gelişim potansiyellerinin önünde engeldir.

Şartlı Eğitim Yardımları Ve Taşımalı Eğitim

İlköğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 30 TL, İlköğretime devam eden kız öğrenci için/aylık 35 TL, Ortaöğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 45TL, Ortaöğretime devam eden kız öğrenci için/ aylık 55 TL, Şartlı eğitim yardımı 2,2 milyon öğrenciye yapılan toplam yardım miktarı ise 2 milyar 13 milyon lira olarak gerçekleşti.

Bu yardımlarla eğitimdeki ticarileştirme ve eğitimi paralı hale getirme uygulamaları gizlenmektedir. Çünkü çocuğu okula giden her aile çok iyi bilmektedir ki; verilen bu tutarlarla

çocukların sağlıklı bir eğitim almasına imkan yoktur. AKP iktidarı adeta sadaka kültürünü hayatın her alanına yaymakta bir sakınca görmemektedir.

4+4+4 Eğitim Sisteminin yarattığı sorunlar 2013 MEB bütçesiyle çözülemeyecektir.

Çocuk gelişim uzmanları ve eğitimciler 0-6, 3-5,5-6 gibi yaş kategorilerini genellikle oyun çağı çocuğu ve okul öncesi çocuğu olarak sınıflandırmaktadır. Bu yaş grubu çocukların dikkat süreleri, bir konuya motive olma durumları ve kişisel ihtiyaçlarını karşılamada başkasının yardımına gereksinim duyan grup olarak ifade etmektedir.(tuvalet ihtiyacı, beslenme ihtiyacı, eşyasına sahip çıkma ve koruma vb.)

Bu yaş grubu çocukların kendi gelişimsel özellikleri gereği anaokullarında durumlarına uygun okula hazırlık, okul öncesi eğitim almalarının gerekli olduğu belirtilmektedir. Kaldı ki kanun çıkmasaydı bu çocukların tamamı okulöncesi eğitime devam edecekti. Şimdi bu çocuklar hem okulöncesi eğitimi almadan ilkokula başladılar, hem de okul öncesi eğitim alan 72-84 aylık olan büyükleriyle aynı sınıflarda ders alacaklardır.

1 milyon 250 bin çocuk ilave olarak okula başlamasına rağmen; bu sayıya uygun derslik ve öğretmen alımları gerçekleşmemiştir. Önceki yıllardan süregelen derslik ve öğretmen sayısındaki yetersizlik çığ gibi büyümektedir. Sadece bu kanunla okula başlatılan çocuklar için 25 er kişilik dersliklerden 50.000 adet derslik ve 50.000 sınıf öğretmeni ihtiyacı doğmuştur. Eğitim için gerekli olan diğer donanımlar hariç.

Yatılı bölge okulları (YİBO) sorunu çözülmüyor.

Kamuoyunda kısaca YİBO olarak bilinen yatılı ilköğretim bölge okulları Kürt çocukları açısından adeta asimilasyon merkezleri olarak işlev görmüştür. Halen çoğu bölge okullarının sık sık askeri amaçlarla kullanılması buraların eğitim amaçlı işlevleri yerine getirmediğini göstermektedir.

Bu bütçe yüksek öğretim kurumlarını daha da niteliksiz kılacaktır.

2013 bütçesinde yükseköğretime ayrılan rakam 15 milyar 227 milyon liradır. Yükseköğretim kurumunun bütçesinin %52,72 si personel harcamalarına gitmektedir. Mal ve hizmet alımlarına ise sadece 2 milyar 196 milyon lira ayrılmıştır. Bu rakamlar yükseköğretimin içinde bulunduğu sorunları çözmekten bir hayli uzak bir bütçedir.

Bütün iller kurulan üniversiteler sonrası ve vakıf üniversiteleriyle birlikte üniversite sayıları katlanırken yükseköğretim bütçesinin GSYH içindeki payı AKP iktidarı döneminde oldukça düşük bir noktada, %1 in altında kalmaya devam etmiştir.

Orman Ve Su İşleri Bakanlığı

Giderek yakıcı bir sorun boyutlarına ulasan bütçe açığının kapanmasında kullanılabilecek kaynak arayışı içinde olan siyasal iktidarın bulduğunu düşündüğü bir çözüm de "2B arazilerinin" satmak olmuştur. "2B" vb uygulamaları; kamuoyunda artık yaygın olarak "2B arazileri" olarak anılan yerlerin herhangi bir yolla satılmasına indirgenemeyecek denli çok boyutlu bir sorundur.

AKP iktidarı, öteki kamusal varlık ve hizmet alanlarında olduğu gibi, "2B arazilerini"de satarak, "devlet ormanı" sayılan yerleri doğrudan ve dolaylı yollarla özelleştirerek gelir sağlamayı, dayandığı toplumsal sınıf ve katmanlara doğrudan ve dolaylı yollarla kaynak aktarmayı amaçlamaktadır

"2B arazilerinin" satısı yoluyla;

-siyasal iktidarın "sıcak para" gereksinmesinin karsılanması,

-büyük sermayeli insaat firmalarına arazi sağlanması,

-yandaş belediyelere yeni yapılasma arazilerinin açılması,

-"orman" sayılan arazilerin isgalcilerin durumlarına yasallık kazandırılması istenmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

İnsanlık, ekolojik kriz nedeniyle yok oluş tehlikesiyle karşı karşıyadır. Kapitalizmin "üretim için üretim" ile "tüketim için tüketim" mantığı doğal varlıkların talanına yol açarken, Kapitalist ekonomik kriz, ekolojik krizle iç içe geçerek bir uygarlık krizine dönüşmektedir.

Endüstriyel anlamda üretilen enerji, bugün insanların temel ihtiyaçlarına yanıt vermekten çok, tüketim toplumunun sonu gelmeyen, yaratılmış gereksinmelerine (ve üretilen israfa) yanıt veren bir araç olarak kullanılmaktadır. Sınırlı enerji kaynaklarının adaletsiz paylaşımı ve emperyalist ülkelerin daha çok enerji tüketme hırsları, dünyada enerji savaşlarına neden

olmakta ve bu nedenle binlerce insan hayatını kaybetmektedir. Yine sınırlı ve belli güç odaklarının kontrolünde olan bu enerji kaynakları, ülkelerarası tehdit unsuru olarak da kullanılmaktadır.

Ortadoğu'da, Kafkasya'da ve Orta Asya'da, petrol, maden ve su kaynaklarının kontrol altına alınması için yaratılan savaşlar, nükleer silahlanmanın boyutu bölgemizde de ciddi bir risk oluşturmaya başlamıştır. Dolayısıyla ekoloji merkezli bakış açılarının yaygınlaşması barış ve demokrasi mücadelesinin de ilerletilmesiyle eşanlamlı olarak görülmelidir.

Kapitalizmin ortaya çıkışından günümüze kadar enerji ihtiyacı çok büyük oranda fosil yakıtlardan (petrol, kömür) karşılandı. Bu enerji kaynaklarının yoğun kullanımı biyosferik dengede onarılmaz hasarlara yol açtı. Küresel çapta büyük bir hızla değişen iklim rejimi, milyonlarca yılda oluşan ekosistemleri ve binlerce yıldır coğrafi koşullar çerçevesinde şekillenen uygarlığı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Atmosferdeki yüksek düzey karbondioksit, aşırı kurak ya da aşırı yağışlı hava koşullarına neden olabilecek istikrarsız iklim değişimlerine yol açarak, türlerin yok olmasına neden olmakta ve bu da bu türlere dayalı ekosistemlerin çökmesine ya da ağır şekilde hasar görmesine neden olmaktadır. İnsanların ve diğer canlıların üzerinde yaşayacakları bir dünyanın var olmaya devam edebilmesi, küresel iklim değişikliğinin önlenmesine bağlıdır.

İklim değişikliği etkilerini öncelikle yoksul ülkeler, yoksul kesimler, bitki ve hayvan türleri üzerinde göstermektedir. Fosil yakıt kullanan ekonomiden doğayla uyumlu ekonomiye geçilmesi için, kömür ve doğalgaza dayalı enerji, petrole dayalı ulaşım ve sanayi politikalarını gözden geçirmek gerekmektedir.

HES'ler

Su sorunu; iklim değişimi, besin üretimi, endüstrileşme, kentleşme, ekonomik büyüme ve sömürü, nüfus artışı, ormansızlaştırma, enerji üretiminin ve büyük sulama projelerinin büyük barajlar eliyle yapılması,e ndüstriyel tarım, sürdürülemez ve doğa (ve tarih) karşıtı boyutları olan bir sorundur.

Suyun ekonomik bir kaynak olarak kullanımı ve ticari bir metaya dönüşümü sonucu kıtlaştırılan bir doğal zenginlik olduğuna; su kıtlığı, su krizi gibi kavramların da işaret ettiği kıtlığın suyun kendisinden değil, onu ekonomik bir kazanca dönüştüren şirket küreselleşmesinden, kapitalist ekonomiden, sürdürülemez (yani sürdürüldüğünde çevre ve

bağlı olan insan yok edici) endüstrileşmeden, ekonomik büyüme mantığından, toprağı kullanan değil onu sömürgeleştiren endüstriyel tarımdan kaynaklandığını vurgulamak gerekir.

İnsan yaşamının vazgeçilmezi olan su, günümüzde piyasa mantığı içinde metalaşan bir değer olarak görülmekte, bu durum su kaynaklarına vahşice saldırılmasına neden olmaktadır.

HES konusuna santralin tipi, türbin yapısı, kurulu gücü, şebekeye bağlantı şekli gibi sadece mühendislik projesi temelinde değil, tüm boyutları ile yaklaşılmak zorundayız. Tümüyle özel sektörün kâr hırsına terk edilerek piyasalaştırılan enerji sektörü içinde, sularımızın 49 yıllık anlaşmalarla devredilmesi, ciddi eko-sosyal tahribatlara sebep olmaktadır.

Özelleştirme uygulamalarının 1984 yılında başladığı enerji sektörü, 2001 yılında çıkarılan 4628 sayılı Enerji Piyasası Kanunu ile tamamen piyasanın kontrolüne girmiştir. Bu tarihten sonra, her şey şirketlerin insafına bırakılmış; enerji, şirketlerin plansız ve denetimsiz azgın kâr hırslarına terk edilmiştir. Yüksek kârlılık vaat eden, tahsilat garantili alan haline getirilen elektrik piyasası, kâr arayışındaki sermaye grupları için cazibeli bir alan haline getirilmiştir.

2003 yılından sonra çıkarılan Su Kullanım Anlaşması ile tüm nehirlerimiz 49 yıllığına şirketlere devredilmektedir. HES'lere karşı mücadele eden kesimlerin ilk dikkat çektikleri nokta bu santrallerle suyun ve su havzalarının ticarileştirilmesi gerçeğidir. Yurttaşların bu sulara erişimi kısıtlanırken şirketler suyu kullanarak hızlı bir sermaye birikimine ulaşmaktadır.

Su yapılarının planlama ve projelendirilmesi:Su yapıları; fizibilite, planlanma, inşaat ve işletme gibi farklı çalışma alanları bulundurması nedeniyle, değişik meslek disiplinlerinin birlikte uzun süreli ve kapsamlı çalışmalarını gerektirir. Su yapıları projelendirilmesinde bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Su yapılarının planlama ve projelendirilmesinde bu temel ilkeye uyulmamaktadır.

Fizibilite raporları gerçekçi değil:Lisans almış birçok HES projesinde sonradan kurulu güç değişikliği yapılarak lisans tadilatına gidilmektedir. Kaynak kullanımına ait ölçümler, çoğu zaman gerçeği yansıtmamaktadır. Üretim santralinin sisteme bağlantısında gerek güzergâh açısından gerekse mesafe açısından sorunlar yaşanmakta, bağlantı hatlarının geçtiği güzergâhlar da en az santral yeri kadar zarar görmektedir. Özellikle su yatağının değiştirilmesi

ve bağlantı hatları güzergâhı üzerindeki çevre tahribatı, bölge sakinlerinin haklı tepkisine neden olmaktadır.

Hidrolik ölçümlerde uzun yıllar ortalaması alınmıyor:Hidrolojide kullanılan genel kriterlerde, su yapısı için hidrolojik ve meteorolojik etütlere bağlı yapıların durumuna göre, akım değerlerinin en az 20 ila 25 yıllık süreleri kapsaması gerektiği belirtilmiştir. Ancak 4628 sayılı Yasadan sonra ortaya konan projeler için bu normların kullanıldığını söyleyebilmek mümkün değildir.

HES'lerin denetimsizliği:Projeler hazırlanırken normlara uygun olmayan mühendislik çalışmalarının yapıldığı, birçok HES için gerekli ölçümlerin yapılmadığı, projelerin sanal değerler ile gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu durum ekonomik ve ekolojik sorunlar ile taşkın gibi ileride telafi edilemeyecek zararların oluşmasına neden olmaktadır. İlgili kamu kurumları bilimsel ölçeğe göre proje denetimi yapmak yerine, firmaların isteklerini onaylayan ya da müdahil olmayan bir tutumu sürdürmektedir. Bunun sonucu olarak da; mühendislik normlarına uymayan denetimsiz projelerde, ya yapıya yönelik olarak öncekinden daha fazla yatırım yapılarak iyileştirmeler söz konusu olmakta ya da tesisin kabulü firmanın sorumluluğuna bırakılarak işlemleri yapılmakta ve tesis işletmeye açılmaktadır. Bu durum her açıdan kamusal zarara yol açmaktadır.

Denetimin, proje aşamasının başından itibaren yerinde ve saha koşullarında gerçekleştirilmesi bir zorunluluk olmalıdır. Ancak HES yapıları için proje aşamasından inşaat aşamasına kadar tam bir denetimsizlik hâkimdir. Denetimin; kamusal kaynakları koruma, bilim ve mühendislik gereklerini yerine getirme noktasında, toplum yararı öncelikli olarak yapılması gereklidir. Ancak, enerji sektörü piyasalaştırılırken denetim de piyasa mantığı içinde özel şirketlere devredilmektedir.

Can suyu sorunu: HES projelerinin olduğu yerlerde köylülerin en çok itiraz ettiği konulardan biri can suyudur. Can suyu her havza için ayrı ayrı belirlenmek yerine tek değerle geçiştirilmeye çalışılmaktadır. Uygulamada ise, can suyu şirketlerin tasarrufuna bırakılmış durumdadır.

İşletmede olan tesislerin bazıları hiç can suyu bırakmamaktadır. Bazılarının can suyu ise bırakmaları gereken değerin çok altındadır. Maalesef can suyu için de sağlıklı işleyen bir kontrol mekanizması oluşturulamamıştır.

Türkiye HES çöplüğü olmaktadır:Yapılan ve yapılması planlanan HES yatırımları içerisinde Türbin-Generatör grubu (elektromekanik aksam) maliyetleri, yatırımın nerdeyse yüzde 50'sini oluşturmaktadır. Çoğu yatırımcı firma elektromekanik aksamı yurtdışı sermayeli şirketlerden temin etmektedir. Bu noktadan bakıldığında HES'lerin ülkemizde çok fazla katma değer artışı sağlamadığı görülmektedir.

Türkiye'deki yatırımcılar; gerek ucuz olması, gerek temin sürelerinin kısa olması, gerekse de ödeme koşullarının daha uygun olması sebebiyle daha çok Çin ve eski Doğu Avrupa ülkelerinin ürünlerini tercih etmektedir. Genelde kullanılan ürünler kalitesi belirsiz, tamamen ucuzluk ve kısa temin süresi nedeniyle tercih edilmiş ürünler olmaktadır. Ürün kalitesi ve uygunluğunu kontrol eden herhangi bir mekanizma kurulmadığından bu konuda tek belirleyici yatırımcı olmaktadır. Bu durumda orta vadede ülkemizin bir HES çöplüğü olması kaçınılmazdır.

Esnek çalışma ve taşeronlaşma uygulamaları: Şirketler, artan yatırım maliyetlerini düşürebilmek ve/veya geri alabilmek için yatırım ve işletme yapmaya çalışmaktadırlar. Bunun sonucu olarak da kalite, iş ve işletme güvenliğini ortadan kaldıran bir anlayış ortaya çıkmaktadır. Yapım aşamasında olduğu gibi işletme aşamasında da taşeronlaşma başlamıştır. Yatırımcı firmalar işletmeleri taşeronlaştırarak birçok sorumluluktan kurtulmakta, taşeron (işletmeci) az sayıda elemanla birkaç tane santral çalıştırarak işletme maliyetini minimize etmektedir.

Kamusal bakış açısıyla, havza planlaması: Bazı tesislerin ek düzenlemelerinin, mühendislik kuralları yok sayılarak yapıldığı, imalatta açığa çıkan hafriyatların hiçbir kural gözetilmeden gelişi güzel döküldüğü, bazı firmaların daha fazla düşü sağlama adına üretim tesislerini taşkın yatağının içerisine yerleştirdikleri, özellikle "balık geçitlerinin" sadece yasak savma amacıyla yapıldığı gözlenmiştir.

HES'ler su yapıları ile birlikte havzanın bütünselliği içerisinde değerlendirilmelidir. Hidroelektrik santraller, havza bütünlüğünde, bilimin ve tekniğin ışığındaki bir plan¬lamayla ve yöre insanının onayıyla geliştirilecek projeler olmalıdır. Elektrik enerjisi doğal bir tekeldir. Bölgede üretim, iletim, dağıtım ve tüketim birlikte ele alınarak kamusal çıkarları gözeten merkezi bir planlama yapılmalı, bu planlamaya yöre halkının katılımı ve katkısı sağlanmalıdır.

Nükleer Enerji

Nükleer santraller yolu ile elektrik elde edilmesi, bütün diğer enerji elde etme teknolojileri ve yatırımları gibi; teknolojisi ve yer seçiminden tutun da normal çalışma koşullarında ve kazası halindeki sağlık ve çevre etkileri, beklenen fiyat artışlarına rağmen süreklilik arzeden, tamamen dışa bağımlı yakıt desteği gereksinimi; savaş halinde koruma zorluğu; radyasyonlu atıklarının yok edilmesi, ekonomik ömür sonu santral sökümü ve bütün bunların maliyet hesaplarına değin, bilimin bütün dallarını ve toplumun bütün çıkar gruplarını ilgilendiren teknik bir konudur.

Nükleer Enerji ve Zararları

-Çevreye yayılan zararlı radyasyonun en önemli kaynağı olan nükleer santral kazaları ve radyoaktif atıkları; karşılaştığımız çevre sağlığı riskleri bilimsel tabloda en ağır risk grubu olan hem "gözlemlenemez", hem de "denetlenemez" riskler arasındadır.

-Nükleer santral ve zararlı radyasyon konusunda Türkiye'nin hukuk metinlerinde nükleer suç ve cezası tanımlanmamıştır

-Çevreyi ve sağlığı etkileyen nükleer santral gibi önemli yatırım kararlarında danışma ve karar verme süreçlerine katılıma dair birey hakları, ülkemizde eksik ve engellerle doludur.

-Enerji ve nükleer enerji yalnızca sanayi sektörüyle değil; tarım, orman, turizm, sağlık gibi tüm sektörlerle yakın ilişki içindedir.

-Küresel ısınmanın çözümü olarak nükleer santral yatırımı yapmak yağmurdan kaçarken bataklığa saplanmaktır.

-Ülkemizde ÇED, ticari bir iş olarak özel firmalara yaptırılmaktadır. Bu nedenle işletme ÇED'e değil; ÇED işletmeye uydurulmakta; bazı (madencilik, petrol arama gibi) sektörler kapsam dışında tutularak ÇED anlamsızlaştırılmaktadır. Ülkemizin uygulanmayan mahkeme kararları ile dolu bozuk çevre koruma sicili bizlerin ve tüm yurttaşların nükleer santraller konusunda son derece ihtiyatlı olmasını gerektirmektedir.

Nükleer santraller, hiçbir ülkede sigorta şirketlerince sigortalanmaz; çünkü bir nükleer kaza sonucunda oluşacak ve kuşaklar boyu sürecek, Çernobil Felaketi'nde olduğu gibi bir kaç ülkenin ekolojik felâket bölgesi ilan edilmesine neden olabilecek insan ve çevre sağlığı

kayıplarının maddi ve manevi boyutu, tahmin edilemeyecek ve karşılanamayacak ölçüde büyük olabilir.

-Riskin en büyüğü atıkların yönetimi ile ilgilidir. Ne yazık ki, bazılarının yarısının yok olması için 210 000 (iki yüz on bin) (teknetyum) ila 15,8 milyon (onbeş milyon sekizyüz bin) (iyot-129) yıl gereken radyasyonlu atıkları tehlikesiz olarak yöneten bir teknoloji henüz geliştirilememiştir.

-Nükleer santraller, gerek yatırım ve işletme aşamasında; gerekse de atıkları ve ekonomik ömrünün sonunda yüzyıl süren radyasyonla kirlenmiş santral parçaları nedeni ile kirli, yatırımı ve ürettiği enerji maliyeti pahalı olduğu kadar tümüyle dışa bağımlı ve yakıt kaynakları sınırlı teknolojilerdir.

Nükleer Santral Gerekli mi?

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2013 Bütçe sunumunun 26. sayfasında Türkiye için Nükleer enerjiden elektrik üretilmesinin elzem olduğu bir kez daha ifade edilmiştir.

Bu elzem durum "artan talebin karşılanması ve ithal yakıtlara bağımlılıktan kaynaklı risklerin azaltılması" olarak belirtilmiştir.

Yine aynı raporun ilerleyen satırlarında nükleer santralın ayrıca karbon salınımlarının artmasını önlemek için de gerekli olduğunun altı çizilmiştir.

AKP'nin bu gerekçelerini teker teker ele alarak nükleer santral yapımı gerçekten elzem mi, artan talebin karşılanması için başka yollar yok mu, nükleer santral gerçekten ithal yakıtlara bağımlılık riskini azaltıyor mu diye incelemek gerekmektedir. Çünkü eğer Akkuyu Nükleer Santralı yapılırsa bu santralın işletmeye alınacağı yıldan itibaren 15 yıl süre ile üreteceği elektriğin bedelinin yarısının karşılığı olan yaklaşık 51 milyar Doları doğrudan Türkiye Cumhuriyeti yani halk vergileri ile ödenecek. Artık bu bedelle devletin aldığı elektriği evde kullanırken, kullanıcıların kw saat başına ne ödeyecekleri belli değildir. Ayrıca santralın sahibi olan Rus çoğunluk hisseli şirket, üreteceği elektriğin alım garantili bölümü haricindeki üretimini eğer ihraç etmez ise hangi bedelden satacak ve biz ne ödeyeceğiz; o da belli değil. Yani sonuçta bir kaza ya da arıza halinde karşı karşıya kalacağımız hayati ve çevre tehlikeleri yanında olayın bir de halkı doğrudan ilgilendiren ekonomik tarafı var. Şunu da belirtelim ki nükleer santrale devletin bir kilovat saat için ödeyeceği bedel TETAŞ'ın şimdiye kadar satın

aldığı en pahalı yıllık ortalama elektrik ücretinden yüzde 40 daha pahalı ve son 10 yıllık elektrik ücretleri ortalamasının ise iki katı. Dolayısı ile pahalı satın alınan enerji daha pahalı satılacağından sorun aylık elektrik gideri için bir bütçe ayırmak zorunda olan vatandaşı doğrudan ilgilendirmektedir.

Akkuyu Nükleer Santralı'nın Bakanlıkça belirtilen gerekçelerden ilki olan artan talebin karşılanmasına ilişkin olarak yine Bakanlığın 2013 bütçe sunumunun 28. sayfasında özel sektöre verilen üretim lisanslarına ilişkin verdiği bilgilere göre:

Bugün itibarı ile:

-Lisans verilen özel sektör yatırımlarının toplamı 70 bin 472 MW. Bunun yanında lisanslama süreci devam eden kapasite de 73 bin 229 MW olarak belirtilmektedir. Verilen lisanslardan işletmede olanlar dışında bugün için inşası devam edenler yaklaşık 46 bin 600 MW gücündedir. Bu santrallara lisanslar verilmeden önce fizibiliteleri incelenmiş ve uygun bulunmuştur. Yani teorik olarak 119 bin 829 MW kapasite bugün için yapılma aşamasındadır.

Yine aynı sunumda mevcut elektrik üretim kapasitesi de 55 bin 785 MW olarak belirtilmektedir. Basit bir hesapla muhtemel kapasite 55 bin 785 MW kesin, 46 bin 600 MW inşa halinde ve 73 bin 229 MW muhtemel olmak üzere toplam 175 bin 614 MW'tır.

2013 bütçe sunumunda 2023 yılı hedef kapasitesi de 100 bin MW olarak belirtilmiştir.

Akkuyu Nükleer Santralı'nın kapasitesi olan 4 bin 800 MW'ın yaklaşık 25 misli muhtemel santral kapasitesi vardır. Tüm dünya tarafından kuşku ile bakılan güvenlik tedbirlerinin artırılması için yıllardır çalışmalar yapılan, muhtemel bir arıza, kaza durumunda önlenemez yaşam ve çevre felaketine neden olacak olan bu tesis için, bu denli büyük oranda başka kaynak imkanı varken, AKP'nin bu konudaki ısrarı kabul edilebilir değildir.

Sonuç olarak, Bakanlığın nükleer santral yapım gerekçelerinin hiçbirinin vazgeçilmez olmadığı ve alternatiflerinin olduğu açıkça görülmektedir. Bu nedenle bu yatırımın şimdi yapılmasında mantıki hiçbir açıklama bulunmamaktadır.

Kesintisiz, güvenilir, kaliteli ve ucuz enerji kullanımının insanın en temel/doğal hakkı ve enerji tedarikinin de zorunlu bir kamu hizmeti olduğu bilinciyle politikalar hazırlanmalıdır. Tüm dünyada genel olarak güvenliğin özel olarak enerji güvenliğinin sağlanması, ancak

barışla, her ülke halkının kendi doğal kaynakları üzerinde tasarruf hakkına sahip olmasıyla mümkün olabilir. Başta ABD olmak üzere, küresel ısınmanın da esas sorumlusu olan gelişmiş ülkelerin emperyalist emellerine karşı uluslararası baskı gücü oluşturulmalıdır.

Enerjinin kamu eliyle her türlü kar/rant ilişkisinden arındırılmış olarak, sürekli (kesintisiz), güvenilir, temiz ve ucuz (erişilebilir) olarak halka sunulması esas olmalıdır. Üretimden tüketime bir bütün olan enerjinin, ülkeye özgü koşullarda ve bütüncül bir anlayış içinde değerlendirildiği özerk ve dikey entegre kamusal - merkezi bir yapı içinde ele alınmalı, enerji üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik verilerek mevcut potansiyeller değerlendirilmelidir. Enerji üretiminde çevreci ve temiz teknolojilere yönelmeli ve hızla uygulamaya konulmalıdır. Enerji santralı kurulurken tarihi, kültürel ve çevresel dokunun korunması göz önüne alınmalıdır.

-Enerji temel, yaşamsal bir ihtiyaçtır. Bedelini ödeyebilenin enerji hakkından yararlandığı, ödeyemeyenin enerji hakkından mahrum bırakıldığı, enerjiyi meta olarak gören anlayış kabul edilemez. Enerji meta olarak görülmemelidir. Temel yaşamsal bir ihtiyaç olarak enerji parasız olmalıdır.

-Doğanın metalaştırılmasının önemli adımlarından biri olan enerji alanında; insan- doğa-enerji ilişkisini değişim değeri üzerinden değil, kullanım değeri üzerinden üretiminden dağıtımına kadar enerji alanı, kamusal bir alan olarak düzenlenmelidir.

-Kapitalizm bir yandan aşırı üretim diğer yandan aşırı tüketim ile enerji tüketimini artırmakta, bu enerji talebi ise doğanın metalaştırılması ve tahribatı ile karşılanmaktadır. Üretim ve tüketimin piyasa tarafından değil, ihtiyaçlar üzerinden planlandığı ve enerji tüketim alışkanlığı, insan – doğa ilişkisi ile birlikte yeniden tariflenmelidir.

-Kayıp-kaçak birbirinden ayrılması gereken iki kavramdır. Kayıp; işletmenin kendi eksikliklerini ifade ederken, kaçak ise özellikle yoksul halkın ve özel olarak Kürt halkının üzerine bir suçlama olarak atılmaktadır. Bugün konutlardaki kaçak oranı toplam kaçak oranının çok az bir kısmını oluşturmakta, kaçak elektrik asıl olarak sanayi tarafından kullanılmaktadır.

-Yoksul halkın evlerindeki kaçak elektrik kullanımı hırsızlık olarak görülmekte ve kaçaktan kaynaklanan tahsilat oranlarındaki düşüş genel olarak tüm halkın faturalarına yansıtılarak dağıtım şirketleri tarafından telafi edilip halk birbirine düşman edilmektedir. Yoksul halkın

enerji faturalarını ödeyemediği için başvurdukları bu yöntem sebebi suçlu ilan edilemez, suç yoksul halkı enerji hakkından mahrum bırakanlarındır.

-Kamu hizmet binalarında ve alanlarında(okul, hastane, itfaiye, sokak aydınlatma vb.) kullanılan enerji sadece, bedeli ödendiğinde kullanılan bir meta olarak düşünülemez. Bu sebeple kamu hizmet binaları ve alanlarında kullanılan enerji faturalandırılamaz.

-Yaşamsal ihtiyaçları karşılayabilecek oranda enerji halka ücretsiz olarak sunulmalıdır.

-Kesintisiz, güvenilir, kaliteli ve ucuz enerji kullanımının insanın en temel/doğal hakkı ve enerji tedariki de zorunlu bir kamu hizmetidir.

-Üretimden tüketime bir bütün olan enerjinin, ülkemize özgü koşullarda ve bütüncül bir anlayış içinde değerlendirildiği özerk ve dikey entegre kamusal - merkezi bir yapı içinde ele alınması gerekmektedir.

Ne Yapmalı?

-Enerji üretiminde ulusal ve yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik verilerek ülkemizdeki mevcut potansiyellerinin değerlendirilmesi,

-Rüzgar, güneş, jeotermal, biyogaz, biyokütle, hidrojen gibi enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretimi içindeki paylarının artırılması ve bu konuda ulusal teknolojiler oluşturmak üzere Ar-Ge çalışmalarına genel bütçeden yeterli bir pay ayrılması,

-Elektrik enerjisinde kayıp-kaçak tanımlarının ayrıştırılması ve kayıp ile kaçak elektrik kullanımının, gelişmiş ülkelerdeki oranlara düşürülmesi,

-Ülkemizin elektrik enerjisi talebini karşılamak ve kaynak çeşitliliği için öngörülen, ancak uluslararası lobilerin pazarladığı, zenginleştirilmiş kaynak kullanımından, atık durumu ve maliyetine kadar birçok sorunu da beraberinde taşıyan, sökülmesi yapılmasından kat kat pahalı olan Nükleer Santral sevdasından vazgeçilmesi,

-Enerjinin üretimi ve tüketiminde, enerji-çevre-insan ilişkisinin mutlaka gözetilmesi,

-Tamamına yakını ithal edilmekte olan doğal gaza bağımlılığımızın bir an önce normal seviyelere (%15-20) indirilmesi ve buna paralel olarak ithalatın yapıldığı ülke sayısının da çeşitlendirilmesi,

Gereklidir.

Adalet Bakanlığı

Tutuklu Vekiller

Şu gün yasama faaliyetlerini yerine getiren meclis, eksik irade ile çalışmakta, halkın seçtiği kişilerin iradelerine zincir vurulmaktadır. Üstelik uzun tutukluluk hallerinin çözümü için geliştirilen ve hayata geçirilen 3. Yargı Paketi uygulamaları vekillerimiz için söz konusu olmamış, hukuk yine adaletin tecellisinde bir aktör olamamıştır.

Uzun Tutukluluk

HSYK'nın Haziran 2012 verilerine göre, Türkiye genelinde 5 bin 147'si hakim, 4 bin 34'ü savcı olmak üzere toplam 9 bin 181 hakim ve savcı görev yapmakta olup AB üyesi ülkelerde her 100 bin kişiye düşen hakim sayısı 18-20 iken Türkiye'de bu sayı 10.5 olarak hesaplanmıştır. Yine AB ülkelerinde her 10 bin kişiye 10 savcı düşerken Türkiye'de her 100 bin kişiye 5.3 düşmektedir. Bu veriler ışığından yargılamanın uzun sürmesinde Avrupa standartlarına göre Hakim ve Savcı sayısının az olmasının etkisi büyük oranda kendini hissettirmektedir.

Dünya standartlarında Sanıkların 1/3 ü tutuklu iken bu sayı Türkiye'de ortalama olarak 1/2 dir. Dünya standardına göre Türkiye'de tutuklu sayısının yüksekliği dikkat çekmektedir. Bu oranın düşürülmesine yönelik olarak çalışmaların yürütülmüş ise de 3. Yargı Paketinin de bu soruna ilaç olmadığı açıktır. KCK adı altında yürütülen operasyonlar kapsamında tutuklananların büyük kısmının iddianameleri dahi hazırlanmamıştır.

Türkiye, tutukluluk süresinin uzunluğu ile alakalı olarak AİHM ve AİHS hükümlerini ihlal ettiği AİHM in tutukluluk süreleri ile alakalı Türkiye Aleyhine vermiş olduğu 500 den fazla kararla sabit olmuştur. AİHM' e üye olan 47 devletten tutukluluk süreleri ile alakalı olarak sicili en bozuk olan Türkiye olmuştur.

Uzun Yargılamalar

AİHM verilerine göre 2011 yılı sonu itibarıyla Türkiye aleyhine AİHM önünde toplam derdest başvuru sayısının 15 bin 940 olduğuna işaret edilmiş, bunlardan yaklaşık 2 bin 500 adedi uzun yargılama iddiasını içerdiğine değinilmiştir. Bu sayının 2012 yılı sonuna kadar 3 bin 500'ü bulabileceği tahmin edilmektedir.

KCK Yargılamaları

KCK adı altında yapılan operasyonlar kapsamında; BDP'li milletvekillerimiz, belediye başkanlarımız,İl Genel Meclisi Başkanlarımız, il genel meclisi üyelerimiz, belediye meclisi üyelerimiz, eş genel başkanları, eş genel başkan yardımcıları, genel merkez yöneticilerimiz, il ve ilçe başkanlarımız, il ve ilçe yöneticilerimiz üyelerimiz, parti çalışanlarımız, seçmenlerimiz, demokratik kitle örgütü yöneticileri, çalışanları, üyeleri, kadın örgütleri yöneticileri çalışanları, üyeleri, insan hakları derneği yöneticileri, çalışanları, üyeleri, gençlik derneği çalışanları üyeleri, kültür merkezleri çalışanları üyeleri, yazarlar, avukatlar, akademisyenler, gazeteciler, öğretmenler tutuklanmış ve hala bu süreç devam ettirilmektedir. Bu operasyonlar adı konulmamış siyasi bir darbedir. Resmi rakamlara göre de dava sayıları ve tutuklama oranları 1980 askeri darbe dönemini geride bırakmıştır.

Hâkim-Savcı alımları

Hükümet son yıllarda 'her ile üniversite' kampanyası çerçevesinde her ilde üniversiteler kurmuştur. Bunların çoğunda hukuk fakülteleri açmış, mevcut hukuk fakültelerinin kapasitesi neredeyse iki katına çıkarılmış, daha önce açılıp da hukuk fakültesi bulunmayan üniversiteler de bunlara yenilerini eklemiştir. Bu durum göz önüne alındığında çok değil beş seneye yakın bir dönemde hukukçu enflasyonu yaşanacağı pek açıktır. Hakim savcı alımlarında yaşanan haksızlıklar, kadrolaşma çalışmaları, meydan gelen hukuksuzluklar ve şaibeler ise bir diğer tartışma konusudur.

Personel Eğitimi

Hakim – Savcı alımı sürecinde başlayan sorunsal, devamında hakim –savcıların ve diğer adalet personelinin yetiştirilmesinde de ortaya çıkmaktadır. Vatan duygusu vicdan duygusunun önüne geçmiş, adalet duygusu hiçleşmiştir. BDP'ye yönelik saldırılar karşısında

susan hukuk; öğrenciler, gazeteciler, insan hakları savunucuları gibi muhalif kesimin sesini kısma aracına dönüşmüştür.

Adalete erişim ve HMK

Vatandaşların adalete erişiminin önündeki maddi engeller de adalet mekanizmasının ne denli işlevsizleştiğinin diğer boyutudur. Bireyin uzun süren yargılamalar neticesinde kavuşabildiği "adalet" sadece zaman değil, aynı zamanda maddi güce de dayanmaktadır. Zira mahkeme harçları, bilirkişi ücretleri, sair yargılama giderleri; kişileri hakkını aramaktan caydırıcı bir unsur olarak gündeme gelmekte idi. Ancak Hukuk Usülü Muhakemeleri Kanunu'nda gecen yıl yapılan değişiklik ile bu durum genelleşmiştir. Çünkü yeni adı ile HMK, kişinin tüm mahkeme masraflarını en başından mahkeme veznesine yatırılması esasını getirmiştir. Böylelikle nisbi olarak yatırılan mahkeme harçları yerini tamamının yatırılmasına bırakılmıştır. Örneğin işten çıkarılan bir işçinin işe iade davası açması ya da işyerinden alamadığı alacakları için dava açması maddi bir külfet getirmekte; vatandaş da ne kadar sürede sonuçlanacağı belli olmayan bir dava için gerekli meblağı kullanmaktan kaçınmaktadır. "Hak" kavramı, kişinin cüzdanının boyutlarına indirgenmiş, bu hukuk ayıbı da yargı alanında yenilik adıyla topluma sunulmuştur.

Adli Tıp Kurumu

Türkiye'nin adli tıp alanındaki en büyük bilirkişilik kurumu ATK, bilirkişiliğin en öncelikli koşulu olan güvenilirliğini bütün toplum nezdinde kaybetmiştir. Adli Bilimlerin olmazsa olmaz kaynağı olan üniversitelerden, bilim insanlarından ve bilimsel incelemelerden destek almaksızın düzenlenen raporlar bilimsel ve hukuksal olarak kabul edilemez niteliktedir.

Bilirkişi ve bilirkişilik kurumlarının yeterlik ve yetkinliklerinin bağımsız kurumlar tarafından değerlendirilmesi hukukun saygınlığı ve toplumun adalete güven duyması için önemlidir. ATK'nın bu koşullarda bilirkişilik yapmaya devam etmesi adalete olan güveni de derinden sarsmaktadır.

Bu durum sürdürülebilir değildir ve Türkiye'deki adli tıp organizasyonunun hızla gözden geçirilmesi ve bilimsel veriler doğrultusunda yeniden yapılandırılarak özerk ve bağımsız bir nitelik kazandırılması gerekmektedir.

Ceza ve tevkif evleri Genel Müdürlüğü

Cezaevlerine ayrılan bütçe, kişilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması için değil, yeni cezaevleri yapımı için harcanmaktadır. Başbakan yaptığı bir konuşmada, cezaevlerine ilişkin olarak "yatırımlarımız devam edecek" şeklinde bir cümle sarfetmiştir. Hükümetin cezaevlerine bakış açısı bu sihirli cümlede gizlidir. Amaç daha fazla cezaevi yapmak, hatta tüm cezaevlerini kampus cezaevlerine dönüştürmek olup tüm muhalifleri bu cezaevlerinde tutsak etmektir. Bu yatırımların en son örneği olan Şakran Cezaevi örneği, hak ihlalleri açısından bakıldığında toplama kamplarını dahi aratacak özelliktedir.

Cezaevinde kalan mahpuslara asgari yaşam şartları dahi sunulmamakta, beslenme hakkından sağlık hakkına kadar türlü ihlaller yaşanmaktadır. Yaşanan hak ihlallerini sıralayacak olursak;

- Üç öğün yemek yemek her insanın en doğal hakkıdır. Hiçbir gerekçeyle mahpusların beslenme hakkı kısıtlanamaz. Ancak en temel insan hakkı olan beslenme hakkının dahi cezaevlerinde ihlal edildiği, hasta mahpuslara diyetlerine uygun yiyecek verilmediği gözlemlenmaktedir.
- Sıcak-soğuk su ihtiyacını karşılamak ve cezaevlerinde hijyeni sağlamak cezaevi idaresinin yükümlüğündedir. Ancak mahpusların temizliğini sağlayacak koşulların sağlanmadığı ve su ihtiyacının giderilmediği, hatta arsenikli su verildiği gözlenmiştir. Bu olumsuzluklar, tutuklu ve hükümlülerin sağlık sorunlarını da gündemde tutmaktadır.
- CGTİK m. 88/1. hükmünce cezaevi idareleri, hükümlünün kişiliğini geliştirecek, yeni beceriler edinmesini sağlayacak sosyal amaçlı faaliyetler düzenlemekle yükümlüdür. Ne var ki, cezaevlerinde yasaca güvenceye alınmış bu hak yok sayılmaktadır.
- Cezaevi içi sohbet ve görüş hakkı; Adalet Bakanlığı'nın 22/01/2007 gün ve 45/1 sayılı genelgesinin ortak etkinlikleri düzenleyen 3. Bölüm'ünün 13. maddesine ile düzenlenmiş ve buna göre hükümlü ve tutukluların, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebileceği hükme bağlanmış olduğu halde bu hak uygulama alanı bulamamıştır.

- Ziyaretçi ve görüş hakkı bireyin en temel haklarındandır. Ancak mahpusların uzak cezaevlerine sürgün edilmeleri neticesinde ekonomik yetersizliklerden ötürü aileler ziyarete gidememekte, ya da idarenin görüş günlerini keyfi biçimde değiştirmesi nedeniyle mahpuslar ile aileler bu haktan mahrum kalmaktadırlar. Sürgünlerin gayesi mahkûmları yalnızlaştırmak alenen yok etmektir. Görüşçüsü gelmeyen mahkûmlar, yalnızlaşmakta, yaşamdan iyice ümitlerini kesmekte, intihara yönelmektedirler.
- Haberleşme ve iletişim hakkı da cezaevlerinin keyfi uygulamalarından nasibini almıştır.
- Süreli ya da süresiz yayınlardan yararlanma hakkı idarenin keyfi uygulamalarına kurban edilmektedir.
- Uygun fiziki koşulların sağlanması; CGTİK Madde 63 hükmü ile güvence altına alınmıştır. Ancak uygulamada, oda ve yatak sayıları yetersiz olup, yine cezaevi yönetiminin yatakları mahpuslara para karşılığı sattığı mahpusların, şikâyetleri arasında yer almaktadır. Hijyen koşulları ise olumsuz olup hastalıklara davetiye çıkarır niteliktedir.
- Hükümlünün muayene ve tedavi hakkının ihlal edildiği, mahpusların adeta ölüme gönderildiği bir başka olumsuz haldir. Mahpusların pek çoğu sürekli tedavi gerektiren ve ölümcül sonuçlara yol açabilecek hastalıklara yakalanmış durumdadır. Olumsuz cezaevi koşullarının da bu hastalıklara yol açtığı gözlenmiştir. Cezaevinde kalan tutuklu ve hükümlülerin yaşamlarından devlet sorumludur. Devletin alacağı tedbirler ile tutuklu ve hükümlülerin fiziksel ve ruhsal koşullarını en iyi şekilde sağlamakla yükümlü olması gerekirken, hükümet cezaevlerini adeta ölüm kuyularına dönüştürmüş durumdadır. Bu kişilerin tahliye edilerek tam teşekküllü hastanelerde tedavi altına alınması gerekmektedir. Fakat ne var ki, cezaevi doktorları dahi bu hastalarla ilgilenmemekte, önüne gelen vakıaları psikolojik rahatsızlık kategorisine sokarak geçiştirmektedirler. Ve neticede her geçen gün bu hasta tutuklu ve hükümlüler ölüme biraz daha yaklaşmaktadır. Oysa devletin görevi öldürmek değil yaşatmak olmalıdır.

Son 1 Yılda Cezaevlerinde Meydana Gelen Olaylar

- **Cezaevi Ring Aracında Yangın:** Van'dan İstanbul 'a mahkum götüren cezaevi aracı, Malatya - Kayseri karayolunda cayır cayır yandı. Araçtaki 2 şoför ve 2'si rütbeli 10 jandarma kendilerini alevler arasından dışarı atıp yaralı kurtulurken, bulundukları bölümün kilidi açılamayan 5 tutuklu ve hükümlü diri diri yanarak can verdi. Demir yığını haline gelen cezaevi arasında kömürleşmiş cesetler saatler sonra çıkarılabildi. [16 Eylül 2011]
- **Şanlıurfa Cezaevi'nde Yangın:** Şanlıurfa E Tipi Kapalı Cezaevi'nde aşırı sıcak ve yoğunluktan bunalan tutsaklar, cezaevi idaresinin vantilatör vermemesi nedeniyle nefes alamaz hale gelmişler, neticede seslerini duyurabilmek adına çıkardıkları yangın neticesinde 13 kişi hayatını kaybetmiştir. [17 Haziran 2012] Şanlıurfa Cezaevinin kapasitesinin 300 kişilik olmasına rağmen kalan kişi sayısı 1000'in üzerindedir. Tuvalet sayısının azlığı, suyun günde 4 kez 1'er saat verildiği, hijyene dair hiçbir olanağın sunulmadığı, tutsaklarda ciddi sağlık sorunlarının başladığı bir ortamdan söz konusudur. Neticede tehlike göstere göstere gelmiştir ve 13 kişinin hayatına mal olmuştur. Daha evvel, 22 Temmuz 2010 tarihinde de Erkan Gümüştaş adlı tutuklu kendini yakarak intihar etmişti. Bundan 2 sene evvel de bu sorunlar gündemde idi ancak ne cezaevi yetkilileri ne de bakanlık bu sorunları çözmemiş, ölümler üzerine ölümler eklenmiştir.
- **Pozantı Cezaevinde Çocuk Mahkûmlara Tecavüz:** Pozantı Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki şiddet ve tecavüzle ilgili olarak duyurulan yakınmalar Nisan 2011'den başlayarak İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi'ne başvuran çocukların doldurdukları şikayet formlarına girmeye başlamıştı. Dernek Temmuz ayında cinsel taciz ve tecavüz de dahil bütün hak ihlallerini şikayetçi ve suçlananların adları ile olayların yer ve zamanını belirterek TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, Adalet Bakanlığı, Adana Cumhuriyet Savcılığı'na ve THİV ve İHOP gibi insan hakları kuruluşlarına duyurmuştu. Ancak tecavüz olayları medyaya taşınıncaya kadar kamu otoritelerinin hiçbiri sorunu ciddiyetle ele almamıştır. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 23. Dönemde aynı cezaevinde yapılan inceleme sonunda kurumun kapatılması tavsiyesinde bulunulduğunu göz ardı ederek konuyu Adalet Bakanlığı'na havale etti. Pozantı Cumhuriyet Savcılığı ise; Ağustos 2011'de eline ulaşan iddialarla ilgili cezai soruşturmayı halen sonuçlandırmış olmadığı gibi, suçlanan çocuklar ve cezaevi yöneticileriyle ilgili hiçbir idari soruşturma da açmış değildi. Olayın medyaya duyurulmasının ardından, çocuklar Sincan Cezaevi'ne getirilmiş ancak köklü bir çözüm yoluna gidilmemiştir. Olayı haber yapan gazeteci tutuklanmış, tacize uğrayan çocuklar Ankara'da ailelerinden uzakta bir cezaevinde bulunmalarının dışında cezaevi görevlilerinin

suimuamelelerine maruz kalmışlar, geçtiğimiz aylarda da Pozantı mağduru çocuklardan bir tanesi yaşadığı şiddete dayanamayarak intihar etmiştir.

- **Osmaniye Cezaevi'nde hak ihlalleri :**Başta tutuklu ve hükümlüler olmak üzere mahkûm yakınlarına da çıplak arama yapılmaktadır. Cezaevi yönetimi, uygulamayı "güvenlik" gerekçesine dayandırarak, 'jilet olabileceği düşüncesiyle' ağız içlerine kadar ziyaretçilerin arandığı itirafında bulunmuştur.1-2 günlük sakalı uzayanların kesmemeleri halinde disiplin cezaları uygulanmakta, mahkumlar yakınlarıyla, telefonla görüştürülmemektedirler. Sayımlar sabah-akşam, tutuklular sıraya sokularak yapılmakta; tutuklu ve hükümlüler, ancak 'esas duruşta' konuşabilirken, duvar dibine bakarak yürütülmektedirler.

14 koğuşlu Osmaniye C Tipi'nin kapasitesi 196 iken 19.03.2012 tarihi itibari ile 124 tutuklu ve 103 hükümlü olmak üzere toplam 227 mahpus bulunmaktadır. Komisyon koğuşların kalabalık olduğu (18 kişilik koğuşta zaman zaman 30 kişi kaldığı), belirtilmiştir.

- **Erzurum Cezaevi'nde hak ihlalleri:** Mahkemeye ve hastaneye getiriliş ve götürülüşleri sırasında adli tutuklu erkekler ile aynı araçta tutulduklarını belirten kadınlar, araç içerisinde erkeklerin sözlü tacizlerine, küfür ve hakaretlerine maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Kadınlar, cezaevinde yaşanan bir diğer hak ihlalinin ise, üst aramalarında yaşananlar olduğunu söylemişlerdir. Kendilerini ziyarete gelen ailelerinin ince üst aramasına maruz kaldıklarını dile getiren kadınlar, kendilerinin de cezaevi ve hastane dönüşü sırasında ince aramaya tutulduklarını dile getirerek, "İç çamaşırlarımızı bile çıkartıyorlar" demişlerdir.
- **Şakran Cezaevi'nde hak ihlalleri :** Cezaevine kabul işlemleri sırasında mahpusların çıplak arama uygulamasına tabi tutulduğu, üzerlerindeki (iç çamaşırları da dâhil) tüm elbiselerini çıkarmaya zorlandıkları, gerek iç hukuk, gerekse uluslararası sözleşmelerce onur kırıcı kabul edilen bu uygulamaya karşı çıkanlara şiddet uygulandığı,

-İç çamaşırlarını çıkarmak istemeyen tutuklu/hükümlülerin dövülerek darp edildiği, saçlarının çekildiği, yerde tekmelendikleri, kıyafetlerinin zorla hatta yırtılarak çıkarıldığı, hakaret ve tehdide maruz kaldıkları,

-Yine aramalar sırasında mahpusların elle taciz edildikleri, çıplak arama dışında bacak araları ve göğüs bölgelerinin elle arandığı, cezaevi içinde olmalarına rağmen mahkemeye gidiş, görüşe çıkma gibi durumlarda dahi 3-4 kez üst araması yapıldığı,

-İlk günlerde rutin sayımlar sırasında mahpusların hukuka aykırı bir şekilde ayakta sayım yapılmaya zorlandıkları,

-Başka bir cezaevinden sevkle gelen mahpusların yanlarında getirdikleri eşyaların büyük kısmının kendilerine verilmediği, özellikle günlük kıyafetleri, ayakkabıları, terlikleri, ilaçları, kişisel bakım ve temizlik ürünleri kendilerine verilmediğinden ciddi sıkıntılar yaşandığı,

-Cezaevinde inşaat kirleri bulunmasına rağmen genel temizlik malzemelerinin verilmemesinin hijyen koşulları iyice kötüleştirdiği, bu kalıntı ve artıkları mahpusların kendi imkânları ile temizlemek zorunda kaldıkları,

-Mahpusların getirdikleri gıda malzemelerinin verilmediği, iaşenin az olduğu, kantinde ise ihtiyaç malzemelerinin bulunmayışı, yetersiz oluşu nedeniyle beslenme sorunları yaşandığı,

-Cezaevinin açıldığı İlk günlerde içme suyu sağlanmadığı,

-Açlık grevinde olan tutuklu/hükümlülere dahi ilk zamanlar su verilmediği, iaşe karşılığı olan şekerin ve limonun halen verilmediği, İlk günler B-1 vitamininin verilmediği,

-Astım hastası olan bir kadının ilaçlarının odaya verilmemesi nedeniyle sağlık sorunu yaşadığı, şeker hastası olan bir başka mahpusun ise perhiz yemeğine ihtiyaç duyduğu halde halen perhiz yemeği alamadığı,

-Sevk öncesi bulundukları cezaevinde kullandıkları ve kendilerine ait olan malzemelerin ve iletişim araçlarının yenilerini kantinden almaya zorlandıkları,

-Fiziki anlamda dahi tamamlanmayan, şehir merkezinden oldukça uzak bir mesafede, ulaşımın ancak özel araçlarla sağlanabildiği cezaevinin açılmasında neden bu kadar acele edildiği merak edilmektedir. Cezaevine giden avukatların müvekkilleriyle görüşme yapabilmek için uzunca bir süre beklemek zorunda kalması, henüz görüşmeye tam hazır olmayan odalarda görüşmelerin yapılması fiziki ortamın ve personelin yetersizliğine örnek oluşturmaktadır.

-Bununla birlikte görüşülen hemen her mahpusun benzer yakınmalar dile getirmesi, yeni açılan cezaevinin bundan sonra çizeceği yolun ve takınacağı tutumun habercisidir. Cezaevine kabulde çıplak aramayı dayatmak ve kabul etmeyenleri darp etmek ve diğer hak ihlalleri, mevcut cezaevleri uygulamasının bu cezaevinde de uygulanmaya devam edeceğini göstermektedir.

- **Tekirdağ Cezaevinde hak ihlalleri :**Sorunların ve çözüm ihtiyacının en yoğun olarak yaşandığı cezaevlerinin başında Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Cezaevi gelmektedir. Daha önce basına çıplak arama, fiziksel saldırı ve kanuni haklarından yararlandırmama şikâyetleriyle gündeme gelen bu cezaevindeki sorunlar mahkûmları ikinci bir cezalandırma, yakınlarını ise cezaya tabi tutma olarak ifade edilmektedir. Partimizin Milletvekilleri ve ilgili kurumları

birçok defa mevcut sorunların çözümü konusunda çalışmalar yapmasına rağmen Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Cezaevi'ndeki sorunlar çözüm bulmak bir yana artarak devam etmektedir.

- **Mardin Cezaevinde hak ihlalleri :**23 Nisan 2012 günü Mardin E Tipi Cezaevi'nde kalan yaklaşık 800 tutuklu ve hükümlü yedikleri yemeklerden zehirlenmiştir. Bu zehirlenme sonucu 10 kişiye serum tedavisi uygulanmıştır. Mardin E Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız da zehirlenen tutuklular arasındadır. İHD Mardin Şubesi'nin açıklamasına göre cezaevinde neredeyse her iki ayda bir toplu zehirlenme vakaları yaşanmaktadır. Kapasitesinin üç katı kadar tutuklu ve hükümlü barındıran Mardin E Tipi Cezaevi'nin koşulları maalesef insan onuruna yaraşır olmaktan uzaktır.
- **Karaman M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hak ihlalleri:** Cezaevi yetkililerinin, kurumda bulunan hükümlülerin sosyal yardım almalarını sağlayarak alınan yardımları cezaevi ihtiyaçlarına harcaması, yine cezaevi yetkililerince cezaevinin boyanması için mahkumlardan usulsüz yardım alınması, mahpuslardan boya malzemesi alımı için parasal yardım toplanması, kurumlardan fazlaca ödenek talep edilerek ödeneğin bireysel harcamalara aktarımı, üniversite sınavına girmek isteyen mahkumların başvuru evraklarının gönderilmesi ve sınavlara gidiş-gelişlerinin engellenmesi şeklinde yoğunlaşmıştır.

Tutuklu ve Hükümlülerin emek sömürüsü

Birçok cezaevinden gelen mektup ve sair yollarla iletilen şikayetlerden birisi de mahpusların emek sömürüsüdür. Yukarda da dile getirdiğimiz üzere tutuklu ve hükümlülere zorla boncuk ördürülmesinden başlamak üzere cezaevinde yapılan inşaat ve tadilat işleri emek sömürüsünün örneklerindendir. Yine çeşitli cezaevlerinde mahkumlara üretim yaptırılmakta ve elde edilen gelir mahkumlara yansıtılmamaktadır.

Tecrit ve İmralı Sistemi

İmralı Kapalı Cezaevi, doğrudan tek bir bireye göre konumlandırılmış ve "yüksek güvenlikli" cezaevlerinin en temel eleştiri noktası olan, bireyi doğrudan hedef alan özelleştirilmiş cezalandırma mantığına göre kurgulanmış uygulamaları ile bu anlamda belki de dünyadaki tek örnektir.

İç yönetmelikle sağlandığı iddia edilen yasal statünün pratik ya da işlevsel bir sonucu olmamış; sistem bir kişi özelinde siyasal süreçleri doğrudan gözeten devletin ilgili birimlerinin müdahalesi ile cezalandırma, cezanın doğrudan bireyin kişiliğini hedef alan

özelleştirilmesi, bireyselleştirme mantığını da aşan daha karmaşık bir seyir izlemektedir. Yasal süreçler ve mevzuat daha çok başta Kürt kamuoyu olmak üzere ulusal ve uluslararası çevrelerin olası müdahale veya itirazlarının önlemekte bir araç işlevini görmektedir. Bu haliyle İmralı Cezaevi "yüksek güvenlikli" cezaevleri içinde doğrudan bireyin konumu ve izolasyonu, yalnızlaştırılması sistemini bireyden yola çıkarak izleyen, bir birey özelinde uygulamalar çerçevesinde kurulmuş olması ile ayrımcı bir işleyiş ve mantığa sahiptir.

İmralı Cezaevindeki yüksek güvenlik önlemleri, Abdullah Öcalan' ın ailesi/yakınları ve avukatları ile görüştürülmesi/görüştürülmemesi sırasındaki keyfi tutumlar ve engeller, dış dünya ile bağlantısı önündeki engeller, tüm bu koşulların etkisi sonucu oluşan fiziksel ve ruhsal etkenler bir bütün olarak düşünüldüğünde, insan onuruna saygı gösterilmesi hakkının ihlali yanında, bu uygulamalar ile zalimane ve olağandışı bir ceza boyutu baş göstermiştir.

Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesi;2011 yılında **35 milyar TL** iken, 2012 yılında bütçeden ayrılan pay yüzde %12 azaltılarak, **31 milyar 552 milyon TL** düzeyine indirilmiştir. Çalışma Bakanlığı adına 2013 yılı için öngörülen bütçe payı **32 milyar 113 milyon TL**'dir. Çalışma yaşamında yaşanan onca sorun ve hak ihlallerine rağmen Çalışma bakanlığı bütçesinin ihtiyacı karşılayacak düzeyde artmaması, Hükümetin çalışma yaşamına verdiği değerin görülmesi açısından dikkat çekicidir.

Bakanlığın 2013 bütçe ödeneklerine baktığımızda 32 milyar 113 milyon TL'lik Bakanlık bütçesinin yüzde 99'unun (**31 milyar 823 milyon TL**) cari transferlere ayrılması dikkat çekmektedir. Cari transferlerin tamamına yakınını Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri oluşturulduğu dikkate alındığında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "çalışma" kısmının, bakanlığın 2013 bütçesi içinde kayda değer bir payı olduğunu söylemek mümkün değildir.

Bakanlık bütçesinin yüzde 99'u cari transferlere ayrılırken geride kalan yüzde 1'lik pay içinde **personel giderleri 115 milyon 561** bin TL; **Sosyal Güvenlik devlet pirimi giderleri 15 milyon 523** TL*; **Mal ve hizmet alım giderleri 33 milyon 134** bin* TL**; sermaye gideri 31 milyon 150 bin** TL **Sermaye transferi ise 94 milyon 700 bin** TL olarak belirlenmiştir.

Bakanlığın bütçesinde son yıllarda yaşanan belirgin azalmanın en somut sonucu denetimsizliğin artması ve kayıt dışı istihdamın yaygınlaşması olarak kendisini

göstermektedir. Özellikle son yıllarda bakanlık bütçesinden işyeri denetimlerine yeterince pay ayrılmaması nedeniyle çok sayıda işçinin iş cinayetlerine kurban gittiği bilinmektedir. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin yasal düzenlemeler yapılmasına karşın, bu alanda denetimlerin sağlıklı yapılmaması nedeniyle önümüzdeki dönemde yeni iş cinayetlerinin yaşanması kaçınılmaz görünmektedir.

Bakanlığın öncelikli gündemi olması gereken çalışma yaşamına ilişkin sorunların geçmişte olduğu gibi, 2013 yılında da gündem olmayacağını 2013 bütçesine bakarak görmek mümkündür. 2002 yılında 387 bin olan taşeron işçi sayısı, 2011 yılında 1 milyon 611 bine yükselmiştir. Taşeron işçi sayısındaki dikkat çekici artışın en önemli sebebi, hizmet alım yönteminin doğrudan istihdam sağlamaya göre çok daha ucuza gelmesidir. Bu sebeple kamu kurumları dahil birçok kurum, ulaştırma, güvenlik, temizlik gibi birçok hizmeti taşeron firmalar aracılığıyla yürütmeye başlamıştır.

Birçok kamu kurumunda daha önce memurların yaptığı işler artık taşeron firmaların elemanları eliyle yürütülmektedir. İçinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın da bulunduğu bütün bakanlıklar ve belediyeler de hizmet alımına yoğun ilgi gösteren kurumlar arasındadır. Kamu, "daha ucuza geldiği için" hizmet alımı yöntemiyle taşeron işçi çalıştırma yoluna gitmektedir. Özellikle hastanelerde geçmiş yıllarda memurlar tarafından yapılan evrak kaydı ve sekreterlik gibi birçok hizmeti taşeron firmalarının elemanları sunmaya başlamıştır. 2002 yılında Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan taşeron işçi sayısı sadece 11 bin iken, bugün bu rakamın 150 bini bulmuş olması, çalışma yaşamının nasıl bir bütün olarak taşeronlaştırıldığının en somut ifadesidir.

Taşeron firmalar, daha çok kâr elde edebilmek için örneğin 10 işçi ile yapılması gereken işi 7 işçi ile yapmaktadır. İşçiler 8 saatten fazla çalıştırılmakta, çoğu zaman haftalık izin kullandırılmamakta, ücretleri düzenli verilmemekte, devletten alacağını hemen alan firmalar, işçilere geç ödeme yapmaktadır. Tazminata hak kazanmasın diye 11 aylık olan işçi, işten çıkmış gibi gösterilip bir iki gün sonra tekrar işe alınmış gibi gösterilmektedir. Bu yöntemle 10 yıl boyunca aynı taşeron firmada çalışan işçinin bile tek kuruş kıdem tazminatı birikmemektedir. Mesai sınırlaması olmaksızın çalıştırılan bu işçiler, fazla mesai durumunda mesai ücreti alamamaktadır. Yıllarca çalışmalarına rağmen ücretleri hep asgari ücret düzeyinde kalan taşeron işçilerin sorunlarının çözülmesi için adım atması gereken merci Bakanlık olmasına karşın, bugüne kadar taşeron işçilerin sorunlarını çözmek adına somut adımlar atılmamış olması dikkat çekicidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, taşeron işçilerin sorunlarını çözmek bir yana, asıl işlerde de taşeron çalıştırmanın önünü açarak, çalışma yaşamını bir bütün olarak taşeronlaştırmayı hedeflemektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2013 bütçesi, hükümetin çalışma hayatına verdiği önemi bütün boyutlarıyla göstermekte, işçi sınıfı ve emekçiler bir kez daha kendi kaderi ile baş başa bırakılmaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonu Amacı Dışında Kullanılmaktadır

İşsizlik sigortasına ilişkin kanun 01.06.2000 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır. Ancak o tarihten günümüzü kadar Fonun kullanımı, değerlendirilmesi ve yönetimine dair pek çok değişiklik gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bu değişiklikler fonun sahibi olan işsizler lehine değil, tersine sermaye çevrelerine teşvik, ucuz iş gücü sağlama ve fonun yağmalanması yönündedir. Yine, İşsizlik Sigortası Fonu'nun yönetimi ve kullanılmasından sorumlu olan İŞKUR'un 665 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle teşkilat yapısı değiştirilmiştir.

Siyasi iktidar, işsizlik sigortası fonundan; 4447 sayılı kanuna göre, işsizlik ödeneği dışında, kısa çalışma ödeneği, sağlık güvencesinin devamlılığı, toplum yararına çalışma, iş bulma, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi, teşvikler, GAP ve yönetim giderleri adı altında sermaye çevrelerine partizanca fon kaynaklarını transfer etmektedir.

İşsizlik Sigortası Fonunun uygulamaya konulduğu 01.06.2000'den, ***31 Ekim 2012 tarihine kadar Gelirler Toplamı 76milyon 945bin 06TL, Giderler Toplamı ise, 19milyon 41bin,972 TL'dir. 31 Ekim 2012 tarihi itibariyle fonun mevcudu 59.676.697TL'dir.***

2000-Ekim 2012 tarihi itibariyle Fondan yapılan gider kalemleri ve tutarları şöyle:

İşsizlik ödeneği: *5.343,57Tl,*

Teşvik giderleri: *1.094.780TL*

GAP Giderleri: *11.223.30TL,*

Eğitim Giderleri: *959.34TL,*

Yönetim Giderleri: *938.90TL*

Diğer Giderler……..

Gider Toplamı:*19milyon 41bin,972TL.*

Fonun kuruluşundan beri, kullanımına dair İŞKUR verileri incelendiğinde, işsizlik fonunun, işsizlere kullanılmak yerine sermayenin ihtiyaçları ve siyasal iktidarın bütçe açıklarının finansmanı için kullanıldığı açıkça görülmektedir.

İşsizlik Sigortası Fonunun amacı dışında kullanımının önlenmesi, fondan işsizlerin yararlanmasının kolaylaştırılması, işsizlik ücretinin arttırılması, fonunun gelirlerinin arttırılması ve işsizlik ödeneği dışındaki gider kalemlerinin kaldırılması, fonun yönetimi ve denetiminin işçilere, onların sendikalarına devredilmesi yönünde yeni bir yasal düzenleme ihtiyacı bulunmaktadır.

İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliği

Fabrikalarda, atölyelerde, inşaatlarda, madenlerde, tarlalarda… Kısacası her yerde işçi cinayetleri sürüyor. Son 10 yılda 10 bin 723 işçinin öldüğü Türkiye'de her yıl ortalama bin 72 işçi hayatını kaybediyor.

Sermaye ve devlet işçilerin sağlıklı ve güvenli çalışma koşullarını hiçe saymaktadır. Ülkemizde ekonomik kalkınma ve büyüme söylemlerini AKP iktidarı dilinden düşürmüyor. Ancak ekonomi işçilerin güvencesiz koşullarda çalıştırılması üzerinden yükseliyor. Güvencesizliğin en çıplak görüntüsü ise işçi ölümlerinin her geçen yıl artarak devam etmesidir. SGK verilerine göre 2008'de 865, 2009'da 1171, 2010'da 1444 ve 2011'de 1563 işçi hayatını kaybetmiştir. İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin aylık raporlarına göre, Ekim 2012 tarihi itibariyle 710 işçi iş kazalarında yaşamını yitirmiştir. Gerçek rakamları bilemiyoruz, çünkü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre 25 milyonu aşkın çalışanın sadece 11 milyonu sigortalı. Sigortalıların geçirdiği iş kazalarının birçoğu da kayıtlara yansımıyor.

Meslek hastalıkları ile ilgili bir çalışma ise mevcut değildir. SGK her yıl 400-500 civarı işçinin meslek hastalığına yakalandığını belirtirken bazı yıllar meslek hastalığı kaynaklı hiç ölüm olmadığı açıklanmaktadır. Oysa kot kumlama işçilerini, diş teknisyenlerini, mesleki asbest ölümleri kamuoyunca bilinmektedir. Diş teknisyenlerinde slikozis kaynaklı 4 ölüm olduğu halde SGK verilerinde bu durum kayıtlı değildir. Türkiye genelinde sadece üç adet Meslek Hastalığı Hastanesi bulunmaktadır. 1 milyon 820 bin işyerinin ve 30 milyona yakın

işçinin bulunduğu Türkiye'de 3 meslek hastalıkları hastanesi, Bakanlığın, Hükümetin işçiyi meslek hastalıklarına ve iş kazalarına karşı koruma amacını taşımadığını göstermektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'de 1milyon 500 bin özel iş yeri, 320 bin civarında kamu işyeri, bulunmaktadır. Bakan'ın 1 Kasım 2012 tarihli açıklamalarına göre, 25.5 milyon istihdam var, ancak bunun sadece 18.5 milyonu sigortalı kayıtlı çalışırken, 6.7 milyon kişi ise kayıt dışı olarak ev temizlik işlerinde, hasta, yaşlı bakımın hizmetlerinde, tarım, inşaat vb. işlerinde kayıt dışı çalışmaktadır. Bu işçilerin işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri alınmadığı gibi, işçiler meslek hastalıklarına karşı da korunmasız durumdadırlar.

Sendikalar Ve Toplu Sözleşme

Sendikalar ve Toplu Sözleşme Yasası, işçilerin sendikal örgütlenme, toplu sözleşme ve grev haklarının kullanımı önündeki engellerin kaldırılması beklentilerinin gerisinde kalmıştır. İşçi sınıfı ve sendikal hareketin önündeki en önemli engellerin başında gelen 2821 ve 2822 sayılı Kanunlar yürürlükten kalktığı halde, barajlar, grev yasakları, toplu pazarlık ve örgütlenme hakkının kullanımı önündeki engeller, sendikaların tüzüklerine, iç işleyişine müdahale ve lokavt bir hak olarak varlığını sürdürmektedir.

Kanunda yapılan sendika tanımı ile işçi ve işverenler eşitlenmiştir. Sendikanın işçi ve emekçilerin örgütlenme ve hak arama merkezleri olduğu gerçeği teslim edilmemiş, yasanın adı değişmiş, ancak özü aynen korunmuştur. Sendika üyeliğinin noter şartından arındırılması olumlu bir gelişme olmakla beraber, Kanunla getirilen e-devlet uygulaması, sendika üyeliğini, işveren baskısı ve Bakanlık bürokrasisinin cenderesine sokmaktadır.

Sendikal Güvence Yok

Yapılan düzenlemeyle, otuzun altında işçinin çalıştığı işyerlerinde, sendika temsilcisinin, sendikal nedenlerle işten atılması halinde, tazminat davası açması engellenmiştir. Sendika yöneticilerinin işe dönme talepleri halinde işverenin işe başlatma zorunluluğu getirilmemiştir. Bu yönüyle haklar geriye çekilmiştir.

Kamu Emekçilerinin Grev Hakkı Gaspedilmiştir

2002 tarihinden bu yana yürürlükte olan ve yürürlüğe konulduğu tarihten bugüne kamu emekçilerinin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak, 12 Eylül anayasasında olduğu gibi "özüne" ve "ruhuna" yasak ve sınırlamaların hâkim olduğu 4688 sayılı kanunun, yasakçı özüne ve ruhuna uygun bir düzenleme yapılmıştır. Yasa değişiklikleri, tıpkı işçi sendikalarında olduğu gibi, kamuda örgütlü kamu emekçileri sendikalarını bir bütün olarak denetleme ve hareket alanlarını kısıtlama mantığı ile hazırlanmıştır. Özgür bir toplu pazarlık sisteminin en temel öğesi olan grev hakkının olmaması bile, tek başına yasa değişikliğinin aldatmaca olduğunu göstermektedir.

AKP'nin çıkardığı pek çok kanunda olduğu gibi, 4688 sayılı yasada sadece göstermelik değişiklikler yapılmış olup, bu haliyle "zarfı farklı ama mazruf aynı" olan bir düzenlemedir. Kamu emekçilerinin insanca yaşabileceği ücreti ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, demokratik, sosyal, özlük ve mesleki haklarının ilerletilmesi için, her aşamasında söz haklarının olduğu, her sendika ve konfederasyonun kendi üyeleri adına toplu pazarlık yapabileceği, GREV HAKKI ile güvenceye alınmış bir toplu sözleşme sistemi kurulmadıkça, özgür bir toplu pazarlık düzeninden bahsedilmesi mümkün değildir.

İçişleri Bakanlığı:

İçişleri Bakanlığının 2013 bütçesi 2012 yılına oranla %11,7 oranında arttırılmıştır.

Türkiye 2012 yılını da AKP iktidarının her türlü toplumsal gösteri, basın açıklaması ve kamuoyu yaratmaya dönük temel demokratik etkinliklerin yasaklandığı ve doğrudan polis şiddeti kullanılarak baskılandığı bir yıl olarak geçirmiştir. Gaz bombası, biber gazı, jop ve kaba fiziki saldırının her türlüsünü halka layık gören, AKP hükümetine bağlı Emniyet Genel Müdürlüğünün bütçesi de 2012 yılına göre %21,93 oranında arttırıldı.

Yine İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma Genel Komutanlığının bütçesi de %18,9 oranında arttırılarak 2013 genel bütçesi artış oranının üzerinde oluşturuldu. Sahil güvenlik komutanlığının bütçesi ise %14,9 oranında arttırılmıştır.

Yaklaşık 24 milyar lirayı bulan içişleri bakanlığının bütçesi 2005-2012 yılları arasında kırsal kesimin kalkındırılması için harcanan 7,58 milyar lirayla kıyaslandığında, bu bütçenin büyük oranda toplum üzerinde polis terörünü daha da arttıracak bir bütçe olduğu anlaşılmaktadır.

Milli Savunma Bakanlığı

Önümüzdeki dönemde 2 tanesi 2015 yılında teslim edilmek üzere 100 adet F-35 savaş uçağı alınması planlandığı bizzat Milli Savunma Bakanlığı tarafından ifade edilmiştir. Bu uçakların savaş programı ve silah/ mühimmat entegrasyonu için toplam 16 milyar dolar ödeme yapılacağı ifade edilmiştir. .F-35 projesi için bugüne kadar 315 milyon dolar ödenmiştir.

Bütçenin binde 5 oranında yasal kullanım hakkı olan örtülü ödenek 2012 yılının ilk 9 ayında 870 milyon lirayı aşarken diğer yıllara göre belirgin bir şekilde gerçekleşen bu artış yeni bir savaş görüntüsü vermektedir. Gizli devlet faaliyetleri için de kullanılan örtülü ödeneğin nerelere kullanıldığı bütçe şeffaflığı için zorunluyken AKP bugün bu şeffaflığı göstermekten oldukça uzak bir bütçeyi topluma dayatmış bulunmaktadır.

Zorunlu Askerlik

Milli Savunma Bakanlığı bütçesi, merkezi bütçeden en fazla pay alan kurumlardan biridir. 20 milyarı aşan bir ödenek ayrılması, bu ülkenin vatandaşlarının ödediği vergilerin büyük bir kısmının da bu kuruma aktarılmasına neden olmaktadır. Bütçeden bu kadar büyük bir pay ayırmak elbette devletin yapısal problemlerinden ve kronikleştirilmiş sorunlarından kaynaklanmaktadır.

Bu sorunlardan ilki zorunlu askerliktir. Dünyada demokratik gelişimini tamamlayan hiçbir ülkede zorunlu askerlik diye bir olguya rastlayamayız. Zorunlu askerlik devletin vatandaşa eziyetine dönmektedir. İnsanlar askere gitmemek için sürekli uygun koşullar yaratmaya çalışmaktadır. Burada bulunan hemen herkesin takdiri de bu yöndedir. Toplumumuzda hiç kimse çocuğunu askere göndermek istememektedir. Ama maalesef hükümet vatandaşların bu isteğine kulaklarını kapamamaktadır. Oysa cumhuriyetlerde olması gereken halkın taleplerinin ve isteklerinin esas alınmasıdır. Ama maalesef bu husus dikkate alınmamaktadır. Daha önce kamuoyunda asker kaçaklarının görüldükleri yerde askere alınması ciddi bir tepki oluşturmuştu. Bunun üzerine yapılan değişiklik ile askere alınmadan önce savcı ile görüşme şartı getirildi. Askerlik yapmak istemeyenlerin taleplerini hükümet bu şekilde karşıladığını düşünmektedir. Oysa toplumda çoğunluğu aşan bütün gençler askerliğe zorunluluk dışında bir anlam atfetmemektedirler. Zorunlu askerlik gençler ve aileleri için çok büyük bir azaba dönüşmüştür. Ve bu zorunluluk kaldırılmalıdır. Başka türlü bu durumdan duyulan rahatsızlık yok edilemez.

Asker İntiharları

Askerlikte yaşanan sorunlar bunlarla da sınırlı değildir. Askerdeyken şüpheli şekilde hayatını kaybeden askerler vardır. Genelkurmay Başkanlığı bu konuya oldukça duyarsızdır. Kamuoyundan takip edebildiğimiz kadarıyla bu konuda açılan herhangi bir soruşturma da mevcut değildir. Yapılan açıklamalar da oldukça gerçekdışı ve konunun ciddiyetinden uzaktır. Askerlerin sırtlarından vurularak öldürüldüğü olayların ailelere intihar diye aktarıldığı belirtilmektedir. Şu an Türkiye'de askerlik yapan hiçbir yurttaş kendi can güvenliğinden emin değil. Bunun tek sorumlusu da bakanlığın kendisidir. Gerçekten de intihar etmiş olsalar bile, buna neden olan bu koşullarda yaşamaya zorlanmalarıdır. Bu bile konunun vahametini ortaya koymaktadır. Bakanlık kesin bir şekilde bu askerlerin ölüm nedenlerini tüm açıklığıyla kamuoyuyla paylaşmalıdır.

Vicdani Red

Zorunlu askerliğin kaldırılması hepimiz için elzemdir. Bunun için atılması gereken en önemli adın vicdani red hakkının anayasal güvenceye alınmasıdır. Hiç kimse iradesi dışında, zorla askerlik hizmeti yapmaya mecbur bırakılamaz. Bu demokratik normların tamamına aykırı bir durumdur. Vicdani reddini açıklayanlar ise herkesin malumudur. Dönem dönem askere alınıp bırakılmalar, askeri cezaevlerinde maruz kaldıkları işkenceler sosyal hayatta ikinci sınıf bir vatandaşa indirgenerek yaşamaya zorlanmaktadırlar. Bu asla ama asla kabul edilebilir bir şey değildir.

PKK ile TSK arasında devam eden savaşta kaç askerin yaşamını yitirdiği bilinmemektedir. Askerlerin ölümü kamuoyundan gizlendiği yönünde iddialar ve itiraflar vardır. Paralı asker olarak görev yapan askerlere imzalatılan sözleşmede kamuoyunu bilgilendirme hakkı devletin tasarrufunda mı tutulmuştur, bilinmemektedir.

Roboski Katliamı

Suriye ve benzer ülkelerdeki katliam ve hak ihlallerine karşı çıkarak içeride tabanını güçlendirme gayreti içine giren AKP iktidarı, Türkiye'de yaşanan katliam ve hak ihlallerine karşı tam bir diktatoryal tavır içine girmiştir. 2011 Aralık ayının sonunda Şırnak'ın Uludere ilçesinin Roboski köyünde 19'u çocuk 34 yurttaş Türkiye Cumhuriyeti savaş uçakları tarafından yaklaşık 1 saat boyunca bombalanarak katledilmiştir. Bu olay Türkiye tarihinin en büyük sivil katliamlarından biri olarak tarihe geçmiştir. Bombalama, devlet hiyerarşisi içerisinde alınan bir karar olmasına rağmen, bu katliamın failleri 1 yıla yakın bir süre zarfında

ortaya çıkarılmadığı gibi, soruşturmanın gizliliği kılıfı altında kamuoyu soruşturmanın ne aşamada olduğunu halen bilememektedir.

Bu katliamın hemen akabinde Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın, bu katliamın birinci derece faillerinden olan Genel Kurmay'a teşekkür etmesi ise militarist ve ayrımcı zihniyeti tam olarak ortaya koymuştur.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan Alt Komisyon da 1 yıllık süre zarfında Roboski katliamında "vur" emrini kimin verdiğine dair bilginin ortaya çıkarılmasını sağlayacak nitelikte bir rapor ortaya çıkaramamıştır. Bir çok katliam ve faili meçhul gibi bu katliamın da devlet tarafından üstünün örtüleceğine dair kamuoyu kuşkusunu giderecek düzeyde bir hükümet yaklaşımı ve beyanatı halen söz konusu değildir.

Bütün bu gelişme ve sorun alanlarını doğru okuyamayan 2013 Merkezi Yönetim Bütçe Yasa Tasarısı'na muhalifiz.

BAŞBAKANLIĞIN 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI İLE EKLİ CETVELLER VE GEREKÇESİNİN TBMM BAŞKANLIĞINA SUNULMASINA İLİŞKİN SEVK YAZISI

T.C.

Başbakanlık *17/10/2012*

Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101 - 236/4491

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 8/10/2012 tarihinde kararlaştırılan "2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

B) 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI VE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2013 YILI
MİLLİ BÜTÇE TAHMİN RAPORU

2013 Yılı Programının temel amaçları, ülkemizin refah seviyesinin artırılması nihai hedefi doğrultusunda; büyümeyi potansiyel seviyesine çıkarmak, istihdamı artırmak, kamu dengelerini iyileştirmek ve fiyat istikrarını sağlamaktır.

2013 Yılı Programında gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 4 oranında artacağı öngörülmüştür.

2013 yılında toplam yurtiçi talebin sabit fiyatlarla yüzde 3,9 oranında artacağı, toplam sabit sermaye yatırımlarındaki artış oranının ise yüzde 6,8 olacağı tahmin edilmektedir.

Programda toplam tüketimin sabit fiyatlarla yüzde 3,1 oranında artması öngörülmektedir. Bu oranın, kamu tüketiminde yüzde 3,6, özel tüketimde ise yüzde 3,1 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

TABLO 1: KAYNAKLAR-HARCAMALAR DENGESİ

	Cari Fiyatlarla, Milyon TL.				GSYH İçindeki Yüzde Paylar			
	2010	2011	2012 (1)	2013 (2)	2010	2011	2012 (1)	2013 (2)
GSYH	1.098.799	1.298.062	1.434.712	1.571.181	100,0	100,0	100,0	100,0
NET MAL VE HİZMET İHRACATI	60.990	115.445	92.045	96.081	5,6	8,9	6,4	6,1
TOPLAM YURTİÇİ TALEP	1.159.790	1.413.507	1.526.757	1.667.262	105,6	108,9	106,4	106,1
SABİT SERMAYE YATIRIMI	211.330	286.629	319.042	358.216	19,2	22,1	22,2	22,8
KAMU	47.003	53.247	61.832	68.301	4,3	4,1	4,3	4,3
ÖZEL	164.326	233.382	257.210	289.915	15,0	18,0	17,9	18,5
STOK DEĞİŞMESİ	6.708	26.365	-12.441	-15.530	0,6	2,0	-0,9	-1,0
KAMU	-2.486	92	1.175	310	-0,2	0,0	0,1	0,0
ÖZEL	9.194	26.272	-13.616	-15.840	0,8	2,0	-0,9	-1,0
TOPLAM YATIRIMLAR	218.038	312.994	306.601	342.686	19,8	24,1	21,4	21,8
KAMU	44.517	53.339	63.007	68.611	4,1	4,1	4,4	4,4
ÖZEL	173.520	259.655	243.594	274.075	15,8	20,0	17,0	17,4
TOPLAM TÜKETİM	941.752	1.100.514	1.220.156	1.324.576	85,7	84,8	85,0	84,3
KAMU	120.638	139.845	166.042	184.001	11,0	10,8	11,6	11,7
ÖZEL	821.114	960.669	1.054.114	1.140.575	74,7	74,0	73,5	72,6

KAYNAK: Kalkınma Bakanlığı
(1) Gerçekleşme Tahmini.
(2) Program
NOT: Net Mal ve Hizmet İhracatı kalemi Toplam Yurtiçi Talebe ulaşılırken formülasyon gereği ters işaretli olarak gösterilmektedir.

TABLO 2: KAYNAKLAR-HARCAMALAR DENGESİ

	1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL.				Yüzde Değişme		
	2010	2011	2012 (1)	2013 (2)	2011	2012 (2)	2013 (3)
GSYH	105.886	114.889	118.566	123.308	8,5	3,2	4,0
NET MAL VE HİZMET İHRACATI (1)	4.166	5.745	1.898	1.897	1,5	-3,3	0,0
TOPLAM YURTİÇİ TALEP	110.051	120.634	120.464	125.205	9,6	-0,1	3,9
SABİT SERMAYE YATIRIMI	26.053	30.593	30.425	32.486	17,4	-0,5	6,8
KAMU	5.279	5.123	5.400	5.692	-3,0	5,4	5,4
ÖZEL	20.774	25.470	25.025	26.794	22,6	-1,7	7,1
STOK DEĞİŞMESİ (1)	281	14	-856	-1.017	-0,3	-0,8	-0,1
KAMU	-202	7	81	20	0,2	0,1	-0,1
ÖZEL	483	7	-937	-1.038	-0,4	-0,8	-0,1
TOPLAM YATIRIMLAR	26.334	30.607	29.569	31.468	16,2	-3,4	6,4
KAMU	5.077	5.129	5.481	5.712	1,0	6,9	4,2
ÖZEL	21.257	25.478	24.088	25.756	19,9	-5,5	6,9
TOPLAM TÜKETİM	83.717	90.027	90.895	93.737	7,5	1,0	3,1
KAMU	8.271	8.732	9.071	9.399	5,6	3,9	3,6
ÖZEL	75.446	81.295	81.824	84.337	7,8	0,6	3,1

KAYNAK: Kalkınma Bakanlığı
(1) Yüzde değişimleri, GSYH büyümesine katkıları göstermektedir.
(2) Gerçekleşme Tahmini.
(3) Program
NOT: Net Mal ve Hizmet İhracatı kalemi Toplam Yurtiçi Talebe ulaşılırken formülasyon gereği ters işaretli olarak gösterilmektedir.

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISININ GENEL GEREKÇESİ VE MADDE GEREKÇELERİ

GENEL GEREKÇE

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa uygun olarak ve aşağıda yer alan hedefler doğrultusunda hazırlanmıştır:

• Makroekonomik istikrarı sürdürerek büyümeyi potansiyel seviyesine çıkarmak,

• Cari işlemler açığındaki düşüş eğilimini sürdürmek,

• Yurt içi tasarruf seviyesini artırmak,

• Dışsal şoklara karşı ekonominin dayanıklılığını artırmak,

• Para ve maliye politikalarını uyumlaştırarak enflasyonla mücadele politikasına devam etmek,

• Gelir, gider, bütçe dengesi ve borç hedefleri ile ilgili orta vadeli mali hedeflere ulaşılmasına katkı sağlamak,

• Mali disiplin anlayışına uygun olarak kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesini ve kullanılmasını temin etmek,

• Bütçe harcamalarını sağlam gelir kaynaklarıyla karşılamak ve kaynak-harcama dengesini göz önünde bulundurmak,

• Eğitim, sağlık ve sosyal nitelikli, büyümeyi ve istihdamı destekleyen harcamalar ile bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik harcamalara daha fazla kaynak sağlamak,

• Sosyal yardımlarda yerindelik ve harcamalarda etkinlik sağlamak,

• Kamu yatırımlarının etkinliğini artırmak,

• Yatırımları öncelikli sosyal ihtiyaçları giderecek ve üretken faaliyetleri destekleyecek nitelikteki altyapılara yönlendirmek,

• Rekabet edebilirliği ve verimliliği artırıcı, üretimi teşvik edici, aynı zamanda gelir ve fiyat istikrarını sağlamaya yönelik bir tarımsal destekleme politikası oluşturmak ve kırsal kesimin alt yapısını güçlendirmek,

• Hesap verebilirliği ve mali saydamlığı güçlendirmek.

2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi, büyümenin potansiyel seviyesine çıkarılması, istihdamın artırılması, mali disiplinin güçlendirilerek sürdürülmesi ve kamu dengelerinin iyileştirilmesi başta olmak üzere yukarıda sayılan hedeflerin gerçekleştirilmesi amacını taşımaktadır. Bütçe ödenekleri, Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planda yer alan politika, hedef ve öncelikler ile idarelerin geçmiş yıllar harcama eğilimleri, yürüttükleri önemli faaliyet ve projeler dikkate alınarak belirlenmiştir. Bütçe gelir tahminleri ise, makroekonomik göstergeler, geçmiş yıl gelir tahsilatları, Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Planda belirlenen gelir politikası hedef ve önceliklerine göre oluşturulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 15 inci maddesinde merkezi yönetim bütçe kanununda yer alması gereken genel hükümler sayılmıştır. Bu çerçevede, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere ve (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 2013 yılında yapacakları hizmetlerin karşılığı olarak verilen toplam ödenek tutarları bu maddede belirlenmektedir.

Madde 2- Bu maddede 5018 sayılı Kanunun 15 inci maddesi çerçevesinde kamu idarelerinin 2013 yılı gelir tahminleri toplamına yer verilmektedir. 5018 sayılı Kanuna ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelir toplamı, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler ve (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların öz gelir toplamı ile bu idarelere yapılacak olan Hazine yardımı tutarı toplamı ayrı ayrı gösterilmektedir. Ayrıca, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin net finansman toplamlarına da yer verilmektedir.

Madde 3- 5018 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında, varsa bütçe açığının nasıl kapatılacağı hükmünün merkezi yönetim bütçe kanununda yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bu madde ile genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine tahsis edilen ödenekler toplamı ile genel bütçe gelir tahmini toplamı arasındaki farkın net borçlanma ile karşılanacağına dair hükme yer verilmektedir.

Madde 4- 5018 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında, bağlı cetvellere merkezi yönetim bütçe kanununda yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu hüküm çerçevesinde, Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa (A), (B), (C), (E), (F), (H), (İ), (K), (M), (O), (P), (T) ve (V) cetvellerinin bağlanması hüküm altına alınmaktadır.

Madde 5- 5018 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinde, merkezi yönetim bütçe kanununda belirtilen hizmet ve amaçları gerçekleştirmek veya bütçelerde öngörülmeyen hizmetler için gerektiğinde aktarma yapılmak üzere Maliye Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerinde yedek ödenek bulundurulabileceği ve bu ödeneklerden aktarma yapmaya Maliye Bakanının yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bu hüküm kapsamında, Maliye Bakanlığı bütçesine "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği", "Yedek Ödenek", "Yatırımları Hızlandırma Ödeneği" ile "Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneği"nin konulmasına ve ilgili kuruluşların bütçelerine aktarılmasında uyulacak usul ve esaslara ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Madde 6- Maddenin;

Birinci fıkrasında, yıl içinde meydana gelecek gelişmelerin zorunlu kıldığı durumlarda bütçe ödenekleri arasında aktarma yapılmasına ilişkin esaslar yer almaktadır. Bu kapsamda;

- Personel giderleri ile ilgili olarak, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "Personel Giderleri" ile "Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri" tertiplerinde yer alan ödenekleri Maliye Bakanlığı bütçesinin "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği" ile gerektiğinde "Yedek Ödenek" tertibine ve diğer ekonomik kodlara ilişkin tertiplerde yer alan ödenekleri ise Maliye Bakanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya,

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin isteği üzerine bütçesinden hizmeti yürütecek idarenin bütçesine aktarma yapmaya,

- 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak yıl içinde yapılacak değişiklikler çerçevesinde proje ödeneklerini ilgili kuruluşların bütçeleri arasında aktarmaya,

- Kamu idarelerinin yeniden teşkilatlanması sonucu, bütçe kanunlarının uygulanması ve kesin hesapların hazırlanması ile ilgili olarak gerekli görülen her türlü bütçe ve muhasebe işlemleri için gerekli düzenlemeleri yapmaya,

Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır.

İkinci fıkrasında, 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesine istinaden genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabileceğine, yüzde 20'yi geçen diğer her türlü kurum içi aktarmalarını yapmaya ise Maliye Bakanının yetkili olduğuna ilişkin hükme yer verilmektedir. Ayrıca, 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması halinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamının 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın idarelerce yapılabileceği hükme bağlanmaktadır.

Üçüncü fıkrasında, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yaptıracağı işlerde, söz konusu işlere ilişkin ödeneklerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesine işi yaptıran idarenin doğrudan aktarması sağlanmaktadır.

Dördüncü fıkrasında, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının cari yıl içinde aralarında yapılan hizmetlerin bedellerini karşılamak amacıyla bütçeleri arasında karşılıklı aktarma yapmalarına olanak sağlanmaktadır.

Beşinci fıkrasında, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı; bütçelerinde yer alan Silahlı Kuvvetlerin tek merkezden yönetilmesi gereken hizmetlerine ilişkin ödenekleri fonksiyonlar arasında karşılıklı olarak aktarmaya yetkili kılınmaktadır.

Altıncı fıkrasında, özel bütçeli idareler ile düzenleyici ve denetleyici kurumların (B) işaretli cetvellerinde belirtilen gelir, (F) işaretli cetvellerinde belirtilen net finansman tutarlarını aşan finansman gerçekleşme karşılıklarının ödenek olarak eklenmesine Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kamu idareleri yetkili kılınmaktadır.

Yedinci fıkrasında, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasındaki kaynak transferlerinin ödenek aktarması suretiyle, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki idareler ve kurumlar arasındaki diğer kaynak transferlerinin ise tahakkuk işlemleriyle gerçekleştirileceğine ilişkin hükme yer verilmektedir.

Sekizinci fıkrasının;

(a) bendinde, hizmetin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü için tahsis edilen ödeneklerden 2012 yılı içinde harcanmayan kısmını, ödeneklerinin yüzde 30'unu aşmamak üzere ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye,

(b) bendinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının tanıtma amaçlı ödeneklerinin harcanmayan tutarlarını ertesi yıl bütçesinin aynı tertiplerine devren ödenek kaydetmeye,

(c) bendinde, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu projelerinin desteklenmesi için konulan ödenekten harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye,

(ç) bendinde, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Tezleri Projesi için konulan ödeneklerden harcanmayan kısımları ertesi yıl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinin aynı tertiplerine devren ödenek kaydetmeye,

(d) bendinde, Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) arasında imzalanan protokoller çerçevesinde KKTC'ye taahhüt edilen mali yardımlara ilişkin ödeneklerden harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye,

(e) bendinde, hizmetin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine güvenlik hizmetleri yatırımları için tahsis edilen ödeneklerden 2012 yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye,

(f) bendinde, ilgili mevzuatı gereğince özel gelir kaydedilmek üzere tahsil edilen tutarları, idare bütçelerinde söz konusu mevzuatta belirtilen amaçlar için tertiplenen ödenekten kullandırmak üzere genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydetmeye ve bütçelenen ödenekten gelir gerçekleşmesine göre ilgili tertiplere aktarma yapmaya, yılı içinde harcanmayan ödenekleri ertesi yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydetmeye, bu hükümler çerçevesinde yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esasları belirlemeye,

Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Madde 7- Maddenin;

Birinci fıkrasında, Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı kapsamında yer alan ödeneğin kullanım esaslarına yer verilmektedir.

İkinci fıkrasında, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi, 44 üncü, 46 ncı, 58 inci, ek 25 inci, ek 26 ncı ve ek 27 nci maddeleri ile yükseköğretim kurumlarında ikili öğretim yapılmasını düzenleyen 19/11/1992 tarihli ve 3843 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca tahsil edilen tutarlar ve diğer gelirlerin öz gelir olarak kaydedilmesi ve karşılığında ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine tefrik edilen ödeneklerin gelir gerçekleşmesine bağlı olarak kullanılmasına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Üçüncü fıkrasında, 09.6.0-Eğitime yardımcı hizmetler fonksiyonu altında tertiplenen ödenekler arasındaki aktarmalar hariç, fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyi itibarıyla tefrik edilen öz gelir karşılığı ödenekler arasında aktarma yapılmaması öngörülerek, belirli hizmetlere tahsis edilen gelirler karşılığında bütçelenen ödeneklerin sadece bu hizmetlerin yürütülmesinde kullanımı amaçlanmaktadır.

Dördüncü fıkrasında, yabancı ülkeler ile uluslararası kuruluşlara yapılacak hizmet karşılıkları sonucu elde edilen tutarları, aynı amaçla kullanılmak üzere bir yandan genel bütçeye gelir, diğer yandan ilgisine göre Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü bütçelerinde açılacak özel tertiplere ödenek kaydetmeye ve bu suretle ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıla devretmeye Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Madde 8- Maddenin;

Birinci fıkrasında, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin geçici hizmet karşılığı yapacakları ödemelerin niteliği ve ödemelere ilişkin esaslar hükme bağlanmaktadır.

İkinci fıkrasında, bütçe ödeneklerinin kullanılmasında etkinliği artırmak amacıyla (T) işaretli cetvelde yer alan taşıtların ancak acil ve zorunlu hallerde Bakanlar Kurulu kararı alınmak suretiyle edinilebilmesi öngörülmektedir.

Üçüncü fıkrasında, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin istihdam edeceği sürekli işçiler ile 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kanuna göre çalıştıracakları geçici işçilerin ödeneklerle sınırlı olarak çalıştırılması ve fıkrada belirtilen istisnalar dışında işçilere ilişkin ödeneklerin yer aldığı tertiplere işçi ücreti ve fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışma ücret ödemeleri için "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği" ile "Yedek Ödenek" tertiplerinden aktarma yapılmasına sınırlama getirilmesi düzenlenmektedir.

Dördüncü fıkrasında, 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerindeki işçilerin fazla çalışmaları karşılığı bütçede öngörülen ödeneğe göre iş programlarının yapılması ve fıkrada belirtilen istisnalar dışında fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışma ücret ödemeleri için ödenek aktarması yapılmaması hükme bağlanmaktadır.

Beşinci fıkrasında, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler tarafından kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalar gereği üye olunan uluslararası kuruluşlar dışındaki uluslararası kuruluşlara üyelikleri hususunda bütçe disiplinini bozmamak ve söz konusu idarelerin kendilerine tahsis edilen ödeneklerin üzerinde harcama yapmalarının önüne geçmek amacıyla, üyelik için gerekli ödeneğin temini hususunda Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınmadan üye olunamayacağı ve katılma payı ile üyelik aidatı adı altında herhangi bir ödeme yapılamayacağına ilişkin hükme yer verilmektedir.

Altıncı fıkrasında, Ekonomi Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığının uluslararası anlaşma, kanun ve kararnamelerle Türkiye Cumhuriyeti adına üye olduğu uluslararası kuruluşlara ilişkin işlemlerine (katılma payı ödemeleri dahil) beşinci fıkrada yer alan hükmün uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Yedinci fıkrasında, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince işletilen sosyal tesislerin giderlerinin bu tesislerin işletilmesinden elde edilen gelirlerle karşılanacağı ve merkezi yönetim bütçesinden ya da döner sermaye ve fonlardan ücret vermek suretiyle 2013 yılında ilk defa istihdam edilecek personel görevlendirilemeyeceği belirtilmektedir.

Madde 9- Maddenin;

Birinci fıkrasında, yatırımların yıllık programlar dahilinde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla 2013 Yılı Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamayacağı hükme bağlanmaktadır. 2013 Yılı Programında yer verilecek yatırımlara hız kazandırmak ve 2013 yılında işe başlanılabilmesini sağlamak amacıyla, proje veya işin öngörülen ilk yıl yatırım ödeneğinin toplam proje bedelinin yüzde 10'undan az olamayacağı koşulu getirilmektedir. Bunun yanında, söz konusu koşuldan bazı projeler istisna tutulmaktadır. Kurumlara gerektiğinde projeleri için yatırım ödenekleri içinde kalmak kaydıyla revize imkanı tanınmaktadır.

İkinci fıkrasında, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yatırım programında ödenekleri toplu olarak verilmiş projeler ve bu projelerin alt kalemleri ile ilgili değişiklikler konusunda uyacakları esaslar düzenlenmektedir.

Üçüncü fıkrasında, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerine yatırım projeleri ile ilgili olarak yapılacak ödenek ekleme, devir ve aktarma işlemlerinin 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usul ve esaslara göre yatırım programı ile ilişkilendirileceği hükme bağlanmaktadır.

Dördüncü fıkrasında ise, 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yıl içinde yapılması zorunlu değişikliklerin, 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usullere uyularak yapılacağına dair hükme yer verilmektedir.

Madde 10- Bu maddede,

(a) bendinde, 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Kanun ile Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kaldırılması sonucunda il özel idareleri ve büyükşehir belediyelerine devredilen personelin özlük haklarının 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesi çerçevesinde ödenmesi,

(b) bendinde, Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) kapsamında yolu veya suyu olmayan köylerin altyapılarının desteklenmesi,

(c) bendinde, Su Kanalizasyon ve Altyapı Projesi (SUKAP) kapsamında belediyelerin içme suyu ve atıksu projelerinin İller Bankası Anonim Şirketi aracılığıyla desteklenmesi,

amacıyla Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan ilgili tertiplerdeki ödeneklerin kullanımına ilişkin hususlara yer verilmektedir. SUKAP kapsamında ihtiyaç olması halinde genel bütçe kapsamındaki ilgili kamu idaresi bütçesine veya özel bütçeli idare bütçesine ödenek aktarılabileceğine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, bu kapsamda ilgili idarelere yapılan Hazine yardımlarının veriliş amacına uygun olarak kullanılmasını sağlamak için bu yardımların haczedilemeyeceği ve üzerine ihtiyati tedbir konulamayacağı hususu hükme bağlanmaktadır.

Madde 11- Maddenin birinci fıkrasında, Türk Silahlı Kuvvetlerine stratejik hedef planı uyarınca temini gerekli modern silah, araç ve gereçler ile gerçekleştirilecek savunma ve NATO altyapı yatırımları için yıl içinde yapılacak harcamaların ne suretle karşılanacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. İkinci fıkrasında, Savunma Sanayii Destekleme Fonu aracılığıyla yapılacak alımlara, üçüncü fıkrasında Savunma Sanayii Destekleme Fonundan Hazineye yatırılacak tutarların bütçeleştirilmesine, dördüncü fıkrasında ise ilgili yıllar bütçe kanunları uyarınca, yürütülmesi öngörülen projeler için Savunma Sanayii Destekleme Fonuna aktarılan tutarlardan kullanılmayan kısımların bütçeleştirilmesine ilişkin hükümlere yer verilmektedir.

Madde 12- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin son fıkrasında, mali yıl içinde sağlanacak garantili imkân ve dış borcun ikrazı limitinin bütçe kanunlarıyla belirlenmesi hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede, maddenin birinci fıkrasında, garantili imkân ve dış borcun ikraz limiti tutarı 3 milyar ABD Doları olarak belirlenmektedir.

İkinci fıkrasında, 4749 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü paragrafında mali yıl içinde ikrazen ihraç edilecek özel tertip Devlet iç borçlanma senetlerinin limitinin her yıl bütçe kanunları ile belirleneceğine ilişkin hükme istinaden yıl içinde ihtiyaç duyulması halinde kurumlara finansman sağlanması amacıyla, Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile belirlenen başlangıç ödeneklerinin yüzde l'ine kadar ikrazen özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihraç edilebileceği belirtilmektedir.

Madde 13- Maddenin;

Birinci fıkrasında yapılan düzenlemeyle il özel idareleri ve belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddi kaynak gerektiren alt yapı yatırımlarında Kalkınma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalarının, söz konusu idarelerin faiz dahil borç limitinin hesaplanmasına dahil edilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüzde 50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin Avrupa Birliği ile katılım öncesi mali işbirliği çerçevesinde desteklenen projelerinin finansmanı için yapılan borçlanmalar ve SUKAP kapsamında yapacakları borçlanmalarda söz konusu borç stoku limitine uyma şartı aranmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

İkinci fıkrasında, Hazinenin pay sahibi olduğu işletme, şirket ve bankaların Hazineye tekabül eden temettü tutarları ile diğer öz kaynaklarının tamamının veya bir kısmının ilgili işletme, şirket ve bankanın ödenmemiş sermayesine ve/veya görev zararı alacaklarına mahsup edilebileceğine ve bu mahsup işleminin nasıl yapılacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Üçüncü fıkrasında, Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin politik risk kapsamında yapacağı tahsilatın ve Bankanın faaliyet karlarından Hazineye tekabül eden temettü tutarlarının ve olağanüstü yedek akçelerinin tamamının veya bir kısmının, Bankanın politik risk alacağına ve/veya ödenmemiş sermayesine mahsup edilebileceğine ve bu mahsup işleminin nasıl yapılacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Dördüncü fıkrasında, 5018 sayılı Kanun ile genel bütçe kapsamına dahil edilen ve 2006 yılından önce katma bütçeli olan idarelerin ilgili mevzuatında belirtilen kurum gelirlerinin genel bütçe geliri olarak tahsil edileceğine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Beşinci fıkrasında 4/12/1984 tarihli ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun kapsamındaki tabii kaynakların ve tesislerin işletme haklarının devirlerinden elde edilen gelirlerin tamamının genel bütçeye gelir kaydedileceğine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Madde 14- Yürürlük maddesidir.

Madde 15- Yürütme maddesidir.

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI İLE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1 - (1) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 396.647.014.350 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 45.002.167.100 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 2.363.741.000 Türk Lirası,

ödenek verilmiştir.

Gelir ve finansman

MADDE 2- (1) Gelirler:

Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 362.960.518.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 6.617.837.200 Türk Lirası öz gelir, 38.766.047.450 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 45.383.884.650 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 2.342.150.000 Türk Lirası öz gelir, 21.591.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 2.363.741.000 Türk Lirası,

olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman:

Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 125.296.000 Türk Lirası olarak tahmin edilmiştir.

Denge

MADDE 3- (1) Bu Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen ödenekler toplamı ile 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan tahmini gelirler toplamı arasındaki fark, net borçlanma ile karşılanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bütçe Düzenine ve Uygulamasına İlişkin Hükümler

Bağlı cetveller

MADDE 4- (1) Bu Kanuna bağlı cetveller aşağıda gösterilmiştir:

a) Bu Kanunun 1 inci maddesi ile verilen ödeneklerin dağılımı (A).

b) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından ilgili mevzuata göre tahsiline devam olunacak gelirler (B).

c) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin gelirlerine dayanak teşkil eden temel hükümler (C).

ç) Bazı ödeneklerin kullanımına ve harcamalara ilişkin esaslar (E).

d) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan idare ve kurumların nakit imkânları ile bu imkânlardan harcanması öngörülen tutarlar (F).

e) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca verilecek gündelik ve tazminat tutarları (H).

f) Çeşitli kanun ve kanun hükmünde kararnamelere göre bütçe kanununda gösterilmesi gereken parasal ve diğer sınırlar (İ).

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1 - (1) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 396.705.004.350 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 45.002.167.100 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 2.363.741.000 Türk Lirası,

ödenek verilmiştir.

Gelir ve finansman

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Denge

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Bütçe Düzenine ve Uygulamasına İlişkin Hükümler

Bağlı cetveller

MADDE 4- (1) Bu Kanuna bağlı cetveller aşağıda gösterilmiştir:

a) Bu Kanunun 1 inci maddesi ile verilen ödeneklerin dağılımı (A).

b) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından ilgili mevzuata göre tahsiline devam olunacak gelirler (B).

c) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin gelirlerine dayanak teşkil eden temel hükümler (C).

ç) Bazı ödeneklerin kullanımına ve harcamalara ilişkin esaslar (E).

d) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan idare ve kurumların nakit imkânları ile bu imkânlardan harcanması öngörülen tutarlar (F).

e) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca verilecek gündelik ve tazminat tutarları (H).

f) Çeşitli kanun ve kanun hükmünde kararnamelere göre bütçe kanununda gösterilmesi gereken parasal ve diğer sınırlar (İ).

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

g) Ek ders, konferans ve fazla çalışma ücretleri ile diğer ücret ödemelerinin tutarları (K).

ğ) 11/8/1982 tarihli ve 2698 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanununun 3 üncü maddesi gereğince Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilen okul pansiyonlarının öğrencilerinden alınacak pansiyon ücretleri (M).

h) 7/6/1939 tarihli ve 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu uyarınca milli müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınacak hayvanların alım değerleri (O).

ı) 3634 sayılı Kanun uyarınca milli müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınacak motorlu taşıtların ortalama alım değerleri ile günlük kira bedelleri (P).

i) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin yıl içinde edinebilecekleri taşıtların cinsi, adedi, hangi hizmette kullanılacağı ve kaynağı ile 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununa tabi kurumların yıl içinde satın alacakları taşıtların azami satın alma bedelleri (T).

j) Kanunlar ve kararnamelerle bağlanmış vatani hizmet aylıkları (V).

Gerektiğinde kullanılabilecek ödenekler

MADDE 5- (1) Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği:

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerine konulan ödeneklerin yetmeyeceği anlaşıldığı takdirde, ilgili mevzuatının gerektirdiği giderler için "Personel Giderleri" ve "Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri" ile ilgili mevcut veya yeni açılacak tertiplere, Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.1 tertibinde yer alan ödenekten aktarma yapmaya,

(2) Yedek Ödenek:

Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinde yer alan ödenekten, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinde mevcut veya yeni açılacak (01), (02), (03), (05) ve (08) ekonomik kodlarını içeren tertipler ile çok acil ve zorunlu hallerde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplere aktarma yapmaya,

(3) Yatırımları Hızlandırma Ödeneği:

Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.3 tertibinde yer alan ödenekten, 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyularak, 2013 Yılı Yatırım Programının uygulama durumuna göre gerektiğinde öncelikli sektörlerde yer alan yatırımların hızlandırılması veya yılı içinde gelişen şartlara göre öncelikli sektör ve alt sektörlerde yer alan ve programa yeni alınması gereken projelere ödenek tahsisi veya ödeneklerinin artırılmasında kullanılmak üzere genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin projelerine ilişkin mevcut veya yeni açılacak tertiplere aktarma yapmaya,

(4) Doğal Afet Giderlerini Karşılama Ödeneği:

Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.5 tertibinde yer alan ödeneği, yatırım nitelikli giderler açısından yılı yatırım programı ile ilişkilendirilmek kaydıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin her türlü doğal afet giderlerini karşılamak amacıyla mevcut veya yeni açılacak tertiplerine aktarmaya,

Maliye Bakanı yetkilidir.

Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri

MADDE 6- (1) a) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "Personel Giderleri" ile "Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri" tertiplerinde yer alan ödenekleri, Maliye Bakanlığı bütçesinin "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği" ile gerektiğinde

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

g) Ek ders, konferans ve fazla çalışma ücretleri ile diğer ücret ödemelerinin tutarları (K).

ğ) 11/8/1982 tarihli ve 2698 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanununun 3 üncü maddesi gereğince Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yönetilen okul pansiyonlarının öğrencilerinden alınacak pansiyon ücretleri (M).

h) 7/6/1939 tarihli ve 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu uyarınca milli müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınacak hayvanların alım değerleri (O).

ı) 3634 sayılı Kanun uyarınca milli müdafaa mükellefiyeti yoluyla alınacak motorlu taşıtların ortalama alım değerleri ile günlük kira bedelleri (P).

i) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin yıl içinde edinebilecekleri taşıtların cinsi, adedi, hangi hizmette kullanılacağı ve kaynağı ile 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununa tabi kurumların yıl içinde satın alacakları taşıtların azami satın alma bedelleri (T).

j) Kanunlar ve kararnamelerle bağlanmış vatani hizmet aylıkları (V).

Gerektiğinde kullanılabilecek ödenekler

MADDE 5- Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Aktarma, ekleme, devir ve iptal işlemleri

MADDE 6- Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"Yedek Ödenek" tertibine; diğer ekonomik kodlara ilişkin tertiplerde yer alan ödenekleri ise 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın Maliye Bakanlığı bütçesinin "Yedek Ödenek" tertibine aktarmaya,

b) Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinden, hizmeti yaptıracak olan kamu idaresinin isteği üzerine bütçesinden yıl içinde hizmeti yürütecek olan idarenin bütçesine, fonksiyonel sınıflandırma ayrımına bakılmaksızın ödenek aktarmaya ve bu konuda gerekli işlemleri yapmaya,

c) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri için 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak yılı yatırım programında değişiklik yapılması halinde, değişiklik konusu projelere ait ödeneklerle ilgili kurumlar arası aktarmaya,

ç) Kamu idarelerinin yeniden teşkilatlanması sonucu, bütçe kanunlarının uygulanması ve kesin hesapların hazırlanması ile ilgili olarak gerekli görülen her türlü bütçe ve muhasebe işlemleri için gerekli düzenlemeleri yapmaya,

Maliye Bakanı yetkilidir.

(2) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, aktarma yapılacak tertipteki ödeneğin yüzde 20'sine kadar kendi bütçeleri içinde ödenek aktarması yapabilirler. Bu idarelerin yüzde 20'yi geçen diğer her türlü kurum içi aktarmalarını yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karara uygun olarak 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projelerde değişiklik yapılması halinde bu değişikliğin gerektirdiği tertipler arası ödenek aktarması işlemlerinin tamamı 5018 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan sınırlamalara tabi olmaksızın idarelerce yapılır.

(3) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, 29/6/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yaptıracağı işlere ilişkin ödeneklerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesine aktarmaya yetkilidir.

(4) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı; cari yıl içinde aralarında yapılan hizmetlerin bedellerini karşılamak amacıyla varılacak mutabakat üzerine, bütçeleri arasında karşılıklı aktarma yapmaya yetkilidir.

(5) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı; bütçelerinde yer alan Silahlı Kuvvetlerin tek merkezden yönetilmesi gereken ikmal ve tedarik hizmetleri ile bir fonksiyona ait bir hizmetin diğer bir fonksiyon tarafından yürütülmesi halinde ilgili ödeneği, fonksiyonlar arasında karşılıklı olarak aktarmaya yetkilidir.

(6) Özel bütçeli idareler ile düzenleyici ve denetleyici kurumların (B) işaretli cetvellerinde belirtilen tahmini tutarlar üzerinde gerçekleşen gelirler ile (F) işaretli cetvellerinde belirtilen net finansman tutarlarını aşan finansman gerçekleşme karşılıklarını, idare ve kurumların bütçelerinin mevcut veya yeni açılacak tertiplerine ödenek olarak eklemeye Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kamu idareleri yetkilidir.

(7) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri arasındaki kaynak transferleri ödenek aktarma suretiyle yapılır. Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki idareler ve kurumlar arasındaki diğer kaynak transferleri tahakkuk işlemleriyle gerçekleştirilir. Bu işlemler karşılığı tahsil edilen tutarlar, ilgili kamu idaresince bir yandan (B) işaretli cetvellere gelir, diğer yandan (A) işaretli cetvellere ödenek kaydedilir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(8) a) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü bütçelerinin (özel ödenekler ve "03.9 Tedavi ve Cenaze Giderleri" ekonomik kodunu içeren tertipler hariç) mal ve hizmet alım giderleri ile ilgili tertiplerinde yer alan ödeneklerden yılı içinde harcanmayan kısımları, hizmetin devamlılığını sağlamak amacıyla ödeneklerinin yüzde 30'unu aşmamak üzere ertesi yıl bütçesine devren ödenek kaydetmeye,

b) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinin 21.01.36.00 ve 21.01.36.63 kurumsal kodu altında bulunan (03) ekonomik kodunu içeren tertiplerinde yer alan tanıtma amaçlı ödeneklerden harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin aynı tertiplerine devren ödenek kaydetmeye,

c) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu bütçesinin 40.08.33.00-01.4.1.00-2-07.1 tertibinde yer alan ödenekten harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin aynı tertibine devren ödenek kaydetmeye,

ç) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinin 26.01.31.00-04.8.1.02-1-07.1, 26.01.31.00-04.8.1.04-1-08.1, 26.01.31.00-04.8.1.05-1-05.4 ve 26.01.31.00-04.8.1.06-1-05.4 tertiplerinde yer alan ödeneklerden harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin aynı tertiplerine devren ödenek kaydetmeye,

d) Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.32.00-04.1.1.00-1-07.2, 07.82.32.00-04.1.1.00-1-05.6 ve 07.82.32.00-01.2.1.00-1-08.2 tertiplerinde yer alan ödeneklerden harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin aynı tertiplerine devren ödenek kaydetmeye,

e) Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinin "03.1.1.01 Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Hizmetleri Yatırımları" fonksiyonu altında yer alan yatırım ödeneklerinden harcanmayan kısımları ertesi yıl bütçesinin aynı tertibine devren ödenek kaydetmeye,

f) İlgili mevzuatı gereğince özel gelir kaydedilmek üzere tahsil edilen tutarları, idare bütçelerinde söz konusu mevzuatta belirtilen amaçlar için tertiplenen ödenekten kullandırmak üzere genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydetmeye ve bütçelenen ödenekten gelir gerçekleşmesine göre ilgili tertiplere aktarma yapmaya, yılı içinde harcanmayan ödenekleri (2012 yılından devredenler de dâhil) ertesi yıl bütçesine devren gelir ve ödenek kaydetmeye, bu hükümler çerçevesinde yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esaslar belirlemeye,

Maliye Bakanı yetkilidir.

Diğer bütçe işlemleri

MADDE 7- (1) Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı bütçesinin 38.01.02.00-09.9.9.00-2-05.3 (Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı) tertibinde yer alan ödenek, bu Program kapsamında lisansüstü eğitim veren yükseköğretim kurumlarına, mal ve hizmet alımlarında kullanılmak üzere, görevlendirilen öğrencilerin sayıları ve öğrenim alanları dikkate alınarak tahakkuk ettirilmek suretiyle ödenir. Ödenen bu tutar karşılığını bir yandan ilgili yükseköğretim kurumunun (B) işaretli cetveline öz gelir, diğer yandan (A) işaretli cetveline ödenek kaydetmeye ilgili yükseköğretim kurumu yetkilidir.

(2) 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi, 44 üncü, 46 ncı, 58 inci, ek 25 inci, ek 26 ncı ve ek 27 nci maddeleri ile 19/11/1992 tarihli ve 3843 sayılı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca tahsil edilen tutarlar ve diğer gelirler, yükseköğretim kurumları bütçelerine özel gelir ve özel ödenek olarak kaydedilmez. Tahsil edilen bu tutar ve gelirler, ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine öz gelir olarak kaydedilir. Kaydedilen bu tutarlar karşılığı olarak ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine konulan ödenekler, gelir gerçekleşmelerine göre kullandırılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Diğer bütçe işlemleri
MADDE 7- Tasarının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(3) Öz gelir karşılığı olarak ilgili yükseköğretim kurumu bütçesinin (A) işaretli cetvelinde fonksiyonel sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde tertiplenen ödenekler arasında (09.6.0-Eğitime yardımcı hizmetler fonksiyonu altında öz gelir karşılığı tefrik edilen ödenekler arasında yapılacak aktarmalar hariç) aktarma yapılamaz.

(4) Maliye Bakanı;

a) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığınca yabancı ülkelere ve uluslararası kuruluşlara kiraya verilen veya bir hizmetin yerine getirilmesinde kullanılan kara, deniz ve hava taşıtlarından alınan kira veya ücret tutarlarını,

b) Türk Silahlı Kuvvetlerinin öğrenim ve eğitim müesseselerinde okutulan ve eğitim gören yabancı uyruklu subay, astsubay veya erlere yapılan giderler karşılığında ilgili devletlerce ödenen tutarları,

c) Emniyet Genel Müdürlüğünün öğrenim ve eğitim müesseselerinde okutulan ve eğitim gören yabancı uyruklu öğrenci ve personele yapılan giderler karşılığında ilgili devletler veya uluslararası kuruluşlar tarafından ödenen tutarları,

ç) NATO makamlarınca yapılan anlaşma gereğince yedek havaalanlarının bakım ve onarımları için ödenecek tutarları,

aynı amaçla kullanılmak üzere bir yandan genel bütçeye gelir, diğer yandan yukarıda yazılı idare bütçelerinde açılacak özel tertiplere ödenek kaydetmeye ve bu suretle ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıla devretmeye yetkilidir.

Mali kontrole ilişkin hükümler

MADDE 8- (1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri;

a) Arızi nitelikteki işleriyle sınırlı kalmak koşuluyla yıl içinde bir ayı aşmayan sürelerle hizmet satın alınacak veya çalıştırılacak kişilere yapılacak ödemeleri,

b) İlgili mevzuatı uyarınca kısmi zamanlı hizmet satın alınan kişilere yapılacak ödemeleri,

c) 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25 inci maddesi gereğince aday, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere yapılacak ödemeleri,

ç) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (C) fıkrası gereğince çalıştırılan geçici personele yapılacak ödemeleri,

bütçelerinin (01.4) ekonomik kodunda yer alan ödenekleri aşmayacak şekilde yaparlar ve söz konusu ekonomik kodunu içeren tertiplere ödenek eklenemez, bütçelerin başka tertiplerinden (bu ekonomik kodu içeren tertiplerin kendi arasındaki aktarmalar ile bu Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında yapılan aktarmalar hariç) ödenek aktarılamaz ve ödenek üstü harcama yapılamaz. Ancak, özelleştirme uygulamaları nedeniyle iş akitleri feshedilenlerden 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (C) fıkrası hükmü çerçevesinde anılan kamu idarelerinde istihdam edilecek personel ile bu ekonomik kodu içeren tertiplerden yapılması gereken akademik jüri ücreti ödemeleri için gerekli olan tutarları ilgili tertiplere aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

(2) Bu Kanuna bağlı (T) işaretli cetvelde yer alan taşıtlar, ancak çok acil ve zorunlu hallere münhasır olmak kaydıyla ilgili bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile edinilebilir.

(3) 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri, sürekli işçileri ile 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kanuna göre çalıştıracakları geçici işçileri, bütçelerinin (01.3) ile (02.3) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödenekleri aşmayacak sayı ve/veya süreyle istihdam edebilirler. Bu işçilerle ilgili toplu iş sözleşmelerinden doğacak yükümlülükler, ihbar ve kıdem tazminatı ödemeleri, asgari ücret ve sigorta prim artışı nedeniyle meydana gelecek ödenek noksanlıkları Maliye

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Mali kontrole ilişkin hükümler

MADDE 8- Tasarının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Bakanlığı bütçesinin "Personel Giderlerini Karşılama Ödeneği" ile "Yedek Ödenek" tertiplerinde yer alan ödeneklerden aktarma yapılmak suretiyle karşılanabilir. Bu fıkrada belirtilen ekonomik kodlara bu durumlar dışında (söz konusu ekonomik kodlar arasındaki aktarmalar ile bu kodlar için birimler arası aktarmalar hariç) hiçbir şekilde ödenek aktarması yapılamayacağı gibi bütçenin başka tertiplerinden işçi ücreti ve fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışma ücreti de ödenemez. Bu fıkradaki ödenek aktarmasına ilişkin kısıtlamalar, kendi bütçe tertiplerinden aktarma yapılması koşuluyla TÜBİTAK için uygulanmaz.

(4) 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin harcama yetkilileri, sürekli işçiler ile 5620 sayılı Kanuna göre çalıştıracakları geçici işçilerin fazla çalışmaları karşılığı öngörülen ödeneğe göre iş programlarını yapmak, bu ödeneği aşacak şekilde fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışma yaptırmamak ve ertesi yıla fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışmadan dolayı borç bıraktırmamakla yükümlüdürler. Deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetler nedeniyle yürürlüğe konulacak Bakanlar Kurulu kararları uyarınca yaptırılacak fazla çalışmalar ile fazla çalışma ücret ödemelerine ilişkin ilama bağlı borçlar için yapılacak aktarmalar hariç fazla süreli çalışma ve/veya fazla çalışma ücret ödemeleri için hiçbir şekilde ödenek aktarması yapılamaz.

(5) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler tarafından kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalar gereği üye olunan uluslararası kuruluşlar dışındaki uluslararası kuruluşlara, gerekli ödeneğin temini hususunda Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınmadan üye olunamaz ve katılma payı ile üyelik aidatı adı altında herhangi bir ödeme yapılamaz.

(6) Ekonomi Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığının uluslararası anlaşma, kanun ve kararnamelerle Türkiye Cumhuriyeti adına üye olduğu uluslararası kuruluşlara ilişkin işlemlerine (katılma payı ödemeleri dâhil) beşinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(7) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince işletilen eğitim ve dinlenme tesisi, misafirhane, çocuk bakımevi, kreş, spor tesisi ve benzeri sosyal tesislerin giderleri, münhasıran bu tesislerin işletilmesinden elde edilen gelirlerden karşılanır. Bu yerlerde, merkezi yönetim bütçesi ile döner sermaye ve fonlardan ücret ödenmek üzere 2013 yılında ilk defa istihdam edilecek yeni personel görevlendirilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yatırım Harcamaları, Mahalli İdareler ve Fonlara İlişkin Hükümler

Yatırım harcamaları

MADDE 9- (1) 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında herhangi bir projeye harcama yapılamaz. Bu cetvellerde yer alan projeler ile ödeneği toplu olarak verilmiş projeler kapsamındaki yıllara sari işlere (kurulu gücü 500 MW üzerinde olan baraj ve HES projeleri, Gebze-Haydarpaşa, Sirkeci-Halkalı Banliyö Hattının İyileştirilmesi ve Demiryolu Boğaz Tüp Geçişi İnşaatı Projesi, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca gerçekleştirilecek şehir içi raylı ulaşım sistemleri ve metro yapım projeleri ile diğer demiryolu yapım projeleri hariç) 2013 yılında başlanabilmesi için proje veya işin 2013 yılı yatırım ödeneği, proje maliyetinin yüzde 10'undan az olamaz. Bu oranın altında kalan proje ve işler için gerektiğinde projeler 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esaslarına uyulmak ve öncelikle kurumların yatırım ödenekleri içinde kalmak suretiyle revize edilebilir.

(2) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, yatırım programında ödenekleri toplu olarak verilmiş yıllık projelerinden makine-teçhizat, büyük onarım, idame-yenileme, tamamlama ile bilgisayar

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yatırım Harcamaları, Mahalli İdareler ve Fonlara İlişkin Hükümler

Yatırım harcamaları

MADDE 9- Tasarının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

yazılımı ve donanımı projelerinin detay programları ile alt harcama kalemleri itibarıyla tadat edilen ve edilmeyen toplulaştırılmış projelerinin alt harcama kalemleriyle ilgili işlemlerde 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar esasları uygulanır.

(3) Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerine yatırım projeleri ile ilgili olarak yapılacak ödenek ekleme, devir ve aktarma işlemleri 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usul ve esaslara göre yatırım programı ile ilişkilendirilir.

(4) 2013 Yılı Yatırım Programına ek yatırım cetvellerinde yıl içinde yapılması zorunlu değişiklikler için 2013 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Kararda yer alan usullere uyulur.

Mahalli idarelere yapılacak Hazine yardımları

MADDE 10- (1) Maliye Bakanlığı bütçesinin;

a) 12.01.31.00-06.1.0.07-1-05.2 tertibinde yer alan ödenek, 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesi çerçevesinde, il özel idarelerine veya büyükşehir belediyelerine devredilen personelin aylık ve diğer her türlü mali ve sosyal haklarına ilişkin ödemelerini karşılamak üzere 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanunun geçici 1 inci maddesi çerçevesinde il özel idarelerine veya büyükşehir belediyelerine,

b) 12.01.31.00-06.1.0.08-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) kapsamında köylerin altyapı ihtiyaçları için il özel idareleri ve/veya köylere hizmet götürme birliklerine,

c) 12.01.31.00-06.1.0.9-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Su Kanalizasyon ve Altyapı Projesi (SUKAP) kapsamında belediyelerin içme suyu ve atıksu projelerini gerçekleştirmek üzere İller Bankası Anonim Şirketine,

tahakkuk ettirilmek suretiyle kullandırılır. SUKAP kapsamında ihtiyaç olması halinde genel bütçe kapsamındaki ilgili kamu idaresi bütçesine veya özel bütçeli idare bütçesine ödenek aktarılabilir. Bu fıkra kapsamında ilgili idarelere yapılan Hazine yardımları haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz.

(2) Birinci fıkranın (b) ve (c) bentlerinde yer alan ödeneklerin, 2013 Yılı Yatırım Programında belirlenmesini müteakip, KÖYDES Projesi için iller bazında; SUKAP için ise belediyeler bazında dağılımı, kullandırılması, izlenmesi ve denetimine ilişkin usul ve esaslar Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanır.

Fonlara ilişkin işlemler

MADDE 11- (1) Türk Silahlı Kuvvetlerine stratejik hedef planı uyarınca temini gerekli modern silah, araç ve gereçler ile gerçekleştirilecek savunma ve NATO altyapı yatırımları için yıl içinde yapılacak harcamalar, 7/11/1985 tarihli ve 3238 sayılı Kanunla kurulan Savunma Sanayii Destekleme Fonunun kaynakları, bu amaçla bütçeye konulan ödenekler ve diğer ayni ve nakdi imkânlar birlikte değerlendirilmek suretiyle Savunma Sanayii İcra Komitesince tespit edilecek esaslar çerçevesinde karşılanır.

(2) Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bütçe ile tahsis edilen mevcut ödeneklerden birinci fıkra hükümleri gereğince tespit edilecek tutarları; Emniyet Genel Müdürlüğüne bütçe ile tahsis edilen mevcut ödeneklerden uçak ve helikopter, insansız hava araçları (İHA), uçuş simülatörü ve Elektronik Harp (HEWS) projesine ilişkin tutarları; Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğüne bütçe ile tahsis edilen mevcut ödenekler ile bu Genel Müdürlük bütçesine kaydedilen ödeneklerden motorbot alımına yönelik tutarları; Orman Genel Müdürlüğüne bütçe

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Mahalli idarelere yapılacak Hazine yardımları
MADDE 10- Tasarının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Fonlara ilişkin işlemler
MADDE 11- Tasarının 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

ile tahsis edilen mevcut ödeneklerden Helikopter Alım Projesine ilişkin tutarları; Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne bütçe ile tahsis edilen mevcut ödeneklerden araştırma gemisi alımına yönelik tutarları; ilgili hizmetleri gerçekleştirmek üzere Savunma Sanayii Destekleme Fonuna ödemeye ilgisine göre Milli Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı, Sağlık Bakanı, Orman ve Su İşleri Bakanı veya Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı yetkilidir.

(3) Savunma Sanayii Destekleme Fonundan Hazineye yatırılacak tutarları bir yandan genel bütçeye gelir, diğer yandan Milli Savunma Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek kaydetmeye ve geçen yıllar ödenek bakiyelerini devretmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

(4) İlgili yıllar bütçe kanunları uyarınca, yürütülmesi öngörülen projeler için Savunma Sanayii Destekleme Fonuna aktarılan tutarlardan kullanılmayan kısımlar, Savunma Sanayii Destekleme Fonundan ilgili genel bütçeli idarenin merkez muhasebe birimi hesabına; özel bütçeli idarelerde ise muhasebe birimi hesabına yatırılır ve ilgili idarenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. Gelir kaydedilen tutarlar karşılığını ilgili idare bütçesine ödenek kaydetmeye genel bütçeli idarelerde Maliye Bakanı, özel bütçeli idarelerde ise ilgili özel bütçeli idare yetkilidir. Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dışındaki idarelerde ödenek kaydı yılı yatırım programı ile ilişkilendirilerek yapılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Hazine garantili imkân ve dış borcun ikrazı limiti ve borçlanmaya ilişkin işlemler

MADDE 12- (1) 2013 yılında, 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna göre sağlanacak; garantili imkân ve dış borcun ikrazı limiti 3 milyar ABD Dolarını aşamaz.

(2) 1 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile belirlenen başlangıç ödeneklerinin yüzde l'ine kadar ikrazen özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihraç edilebilir.

Gelir ve giderlere ilişkin diğer hükümler

MADDE 13- (1) 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 51 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 68 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi uyarınca il özel idareleri ve belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddi kaynak gerektiren altyapı yatırımlarında Kalkınma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalar, 5302 sayılı Kanunun 51 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile 5393 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında hesaplanan faiz dâhil borç limitinin hesaplanmasına dâhil edilir. Ancak, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüzde 50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketler tarafından Avrupa Birliği ile katılım öncesi mali iş birliği çerçevesinde desteklenen projelerinin finansmanı için yapılan borçlanmalar ve SUKAP kapsamında yürütülecek işler için İller Bankasından yapılan borçlanmalarda söz konusu borç stoku limitine uyma şartı aranmaz.

(2) Hazinenin pay sahibi olduğu işletme, şirket ve bankaların Hazineye tekabül eden temettü tutarları ile diğer öz kaynaklarının tamamı veya bir kısmı, ilgili işletme, şirket ve bankanın ödenmemiş sermayesine ve/veya görev zararı alacaklarına mahsup edilebilir. Söz konusu mahsup işlemlerine Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan; mahsup işlemlerini Hazine Müsteşarlığının teklifi üzerine mahiyetlerine göre ilgili Devlet hesaplarına kaydettirmeye ve bu işlemlere karşılık gelen tutarları bir yandan bütçeye gelir, diğer yandan da Hazine Müsteşarlığı bütçesinin ilgili tertibine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Hazine garantili imkân ve dış borcun ikrazı limiti ve borçlanmaya ilişkin işlemler
MADDE 12- Tasarının 12 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Gelir ve giderlere ilişkin diğer hükümler
MADDE 13- Tasarının 13 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(3) Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin politik risk kapsamında yapacağı tahsilatın ve Bankanın faaliyet kârlarından Hazineye tekabül eden temettü tutarlarının ve olağanüstü yedek akçelerinin tamamı veya bir kısmı, Bankanın politik risk alacağına ve/veya ödenmemiş sermayesine mahsup edilebilir. Söz konusu mahsup işlemlerine Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan; mahsup işlemlerini Hazine Müsteşarlığının teklifi üzerine mahiyetlerine göre ilgili Devlet hesaplarına kaydettirmeye ve bu işlemlere karşılık gelen tutarları bir yandan bütçeye gelir, diğer yandan da Hazine Müsteşarlığı bütçesinin ilgili tertibine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

(4) 2006 yılından önce katma bütçeli olan idarelerden 5018 sayılı Kanunla genel bütçe kapsamına alınanların ilgili mevzuatında belirtilen kurum gelirleri, genel bütçe geliri olarak tahsil edilir.

(5) 4/12/1984 tarihli ve 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun kapsamındaki tabii kaynakların ve tesislerin işletme haklarının devrinden elde edilen gelirlerin tamamı genel bütçeye gelir kaydedilir.

Yürürlük

MADDE 14- (1) Bu Kanun 1/1/2013 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15- (1) Bu Kanunun;

a) Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı,

b) Cumhurbaşkanlığı ile ilgili hükümlerini Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri,

c) Sayıştay Başkanlığı ile ilgili hükümlerini Sayıştay Başkanı,

ç) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile ilgili hükümlerini ilgili bakanlar ve Maliye Bakanı,

d) Özel bütçeli idarelere ilişkin hükümlerini idarelerin bağlı veya ilgili olduğu bakanlar ve Maliye Bakanı,

e) Düzenleyici ve denetleyici kurumlara ilişkin hükümlerini kendi kurulları ve/veya kurum başkanları,

f) Diğer hükümlerini Maliye Bakanı,

yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

Başbakan Yardımcısı	Başbakan Yardımcısı	Başbakan Yardımcısı
B. Arınç	*A. Babacan*	*B. Atalay*
Başbakan Yardımcısı	Adalet Bakanı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı
B. Bozdağ	*S. Ergin*	*F. Şahin*
Avrupa Birliği Bakanı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
E. Bağış	*N. Ergün*	*F. Çelik*
Çevre ve Şehircilik Bakanı	Dışişleri Bakanı	Ekonomi Bakanı
E. Bayraktar	*A. Davutoğlu*	*M. Z. Çağlayan*
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Gençlik ve Spor Bakanı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı
T. Yıldız	*S. Kılıç*	*M. M. Eker*
Gümrük ve Ticaret Bakanı	İçişleri Bakanı	Kalkınma Bakanı
H. Yazıcı	*İ. N. Şahin*	*C. Yılmaz*
Kültür ve Turizm Bakanı	Maliye Bakanı	Milli Eğitim Bakanı
E. Günay	*M. Şimşek*	*Ö. Dinçer*
Milli Savunma Bakanı	Orman ve Su İşleri Bakanı	Sağlık Bakanı
İ. Yılmaz	*V. Eroğlu*	*R. Akdağ*

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı V.
E. Bayraktar

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yürürlük
MADDE 14- Tasarının 14 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
Yürütme
MADDE 15- Tasarının 15 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 361

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI RAPORU

Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Bağlı Cetveller

(A, B, C, E, F, H, İ, K, M, O, P, T ve V Cetvelleri)

CİLT 2

3 Aralık 2012

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
A) 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISINA EKLİ CETVELLER	**5**
1. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı A-Cetveli (Özet Tablo) (5018 Sayılı Kanuna Ekli (I) Sayılı Cetvelde Yer Alan Genel Bütçeli İdareler, (II) Sayılı Cetvelde Yer Alan Özel Bütçeli İdareler ve (III) Sayılı Cetvelde Yer Alan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar)	7
2. 5018 Sayılı Kanuna Ekli (I) Sayılı Cetvelde Yer Alan Genel Bütçeli İdareler, (II) Sayılı Cetvelde Yer Alan Özel Bütçeli İdareler ve (III) Sayılı Cetvelde Yer Alan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların (2014-2015) Dönemi Bütçe Gider Tahminleri	21
3. 2013 Yılı B Cetveli ve Finansman Tabloları	33
a) B- Cetveli: Merkezi Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri Tarafından İlgili Mevzuata Göre Tahsiline Devam Olunacak Gelirler	35
1. Genel Bütçeli Kamu İdarelerinin 2013 Yılı Gelirleri	37
2. 2013 Yılı Gelir Bütçesi Gerekçesi	63
3. Vergi Harcamaları Listesi	113
4. Genel Bütçeli Kamu İdarelerinin (2014-2015) Dönemi Gelir Tahminleri Tablosu	121
b) 5018 Sayılı Kanuna Ekli (II) Sayılı Cetvelde Yer Alan Özel Bütçeli İdareler ile (III) Sayılı Cetvelde Yer Alan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların (2013-2015) Dönemi Gelir ve Net Finansman Tabloları (Özet Tablo)	147
4. C- Cetveli: Merkezi Yönetim Kapsamındaki Kamu İdareleri Gelirlerine Dayanak Teşkil Eden Temel Hükümler	161
5. E- Cetveli: Bazı Ödeneklerin Kullanımına ve Harcamalara İlişkin Esaslar	193
6. F- Cetveli: 5018 Sayılı Kanuna Ekli (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde Yer Alan İdare ve Kurumların Nakit İmkânları ile Bu İmkânlardan Harcanması Öngörülen Tutarlar	211
7. H- Cetveli: 10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları	217
8. İ- Cetveli: Çeşitli Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelere Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal ve Diğer Sınırlar	221
9. K- Cetveli: Ek Ders, Konferans ve Fazla Çalışma Ücretleri ile Diğer Ücret Ödemelerinin Tutarları	227
10. M- Cetveli: Milli Eğitim Bakanlığı Pansiyon Ücretleri	237
11. O- Cetveli: Ordu İhtiyaçları İçin Alınacak Hayvanların Alım Değerleri	241
12. P- Cetveli: Motorlu Taşıtların Ortalama Alım Değerleri ve Seferberlik Tatbikatına Katılacak Araçların Tahmini Günlük Kira Bedelleri	245
13. T- Cetveli: Kurumların Satın Alacakları Taşıtların Azami Satın Alma Bedelleri	249
14. 5018 Sayılı Kanuna Ekli (I), (II) ve (III) Sayılı Cetvellerde Yer Alan Kamu İdarelerinin Yıl İçinde Edinebilecekleri Taşıtlar	253
15. V- Cetveli: Kanunlar ve Kararnamelerle Bağlanmış Vatani Hizmet Aylıkları	267
B) 5018 SAYILI KANUNA GÖRE MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISINA EKLENECEK BELGELER	**275**
1. Kamu Borçlarına İlişkin Tablolar	277
2. Mahalli İdareler ve Sosyal Güvenlik Kurumlarının Bütçe Tahminleri (2010-2015)	287
3. Merkezi Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bağlı Döner Sermaye İşletmeleri ile Bütçe Dışı Fonların Gelir ve Giderleri (2010-2015)	291
4. 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinden Yardım Alan İdare, Kurum ve Kuruluşlar	295

A) 2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISINA EKLİ CETVELLER

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISI A-CETVELİ (ÖZET TABLO) (5018 Sayılı Kanuna Ekli (I) Sayılı Cetvelde Yer Alan Genel Bütçeli İdareler, (II) Sayılı Cetvelde Yer Alan Özel Bütçeli İdareler ve (III) Sayılı Cetvelde Yer Alan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar)

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(I) SAYILI CETVEL - GENEL BÜTÇELİ İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
CUMHURBAŞKANLIĞI	43.250.000	3.660.000	50.540.000	0	2.110.000	58.000.000	0	0	0	**157.560.000**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	395.395.000	45.680.000	107.700.000	0	77.601.000	146.884.000	0	0	0	**773.260.000**
ANAYASA MAHKEMESİ	12.890.000	1.565.000	15.749.000	0	95.000	7.300.000	0	0	0	**37.599.000**
YARGITAY	86.728.000	12.337.000	25.226.000	0	1.595.000	17.400.000	0	0	0	**143.286.000**
DANIŞTAY	61.701.000	8.085.000	15.709.000	0	395.000	3.650.000	0	0	0	**89.540.000**
SAYIŞTAY	103.849.700	14.170.000	38.081.000	0	636.500	7.850.000	0	0	0	**164.587.200**
BAŞBAKANLIK	88.762.000	11.921.000	353.000.000	0	65.606.000	250.500.000	0	0	0	**769.789.000**
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	545.167.000	59.898.000	182.000.000	0	0	208.504.000	0	0	0	**995.569.000**
MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	12.151.000	1.648.000	2.050.000	0	76.500	3.100.000	0	0	0	**19.025.500**
BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	19.166.000	2.537.000	130.011.000	0	153.500	2.250.000	0	0	0	**154.117.500**
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	81.955.000	10.156.000	794.779.000	53.000.000.000	8.922.862.000	14.650.000	1.056.795.000	7.940.540.000	0	**71.821.737.000**
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	3.742.870.000	635.014.000	140.422.000	0	22.343.000	64.000.000	0	0	0	**4.604.649.000**
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	11.886.000	1.872.000	39.800.000	0	275.291.000	460.360.000	24.152.000	113.658.000	0	**927.019.000**
KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	1.528.000	135.000	15.789.000	0	20.000	2.800.000	0	0	0	**20.272.000**
ADALET BAKANLIĞI	3.911.894.000	594.086.000	953.246.000	0	287.007.000	570.650.000	518.500.000	0	0	**6.835.383.000**
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	9.537.430.000	1.817.162.000	8.661.696.000	0	229.926.000	113.700.000	0	0	0	**20.359.914.000**
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	1.647.775.000	141.586.000	171.000.000	0	416.252.000	406.150.000	106.000.000	0	0	**2.888.763.000**
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	3.418.956.000	521.486.000	1.687.551.000	0	5.460.000	210.000.000	0	0	0	**5.843.453.000**
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	10.488.181.000	2.086.029.000	1.398.959.000	0	3.952.000	800.000.000	0	0	0	**14.777.121.000**
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	163.765.000	28.150.000	183.116.000	0	2.504.000	54.500.000	0	0	0	**432.035.000**
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	568.119.000	52.608.000	288.699.000	0	405.108.000	300.000.000	0	450.000	0	**1.614.984.000**
MALİYE BAKANLIĞI	1.078.748.000	173.733.000	527.456.000	0	90.406.851.250	130.000.000	4.307.425.000	0	2.592.553.000	**99.216.766.250**
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.470.720.000	246.783.000	204.663.000	0	11.415.000	147.000.000	0	0	0	**2.080.581.000**
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	32.983.039.000	5.210.407.000	3.952.716.000	0	1.368.216.650	3.955.000.000	27.000.000	0	0	**47.496.378.650**
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.054.180.000	233.662.000	169.944.000	0	24.672.650	1.000.000.000	7.750.000	0	0	**2.490.208.650**
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	6.018.168.000	1.432.911.000	227.897.000	0	446.000	440.400.000	0	0	0	**8.119.822.000**
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	1.163.847.000	273.006.000	4.587.781.000	0	12.073.000	40.000.000	700.000	0	0	**6.077.407.000**
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	115.561.000	15.523.000	33.134.000	0	31.823.343.650	31.150.000	94.700.000	0	0	**32.113.411.650**
DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	12.017.000	1.607.000	2.450.000	0	93.000	1.000.000	0	0	0	**17.167.000**
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	59.269.000	9.802.000	31.207.000	0	203.345.650	47.050.000	215.985.000	33.632.000	0	**600.290.650**
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	496.701.000	81.442.000	267.104.000	0	525.374.000	295.000.000	173.113.000	13.000.000	0	**1.851.734.000**
HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	24.300.000	2.752.000	20.467.000	0	190.000	3.150.000	0	0	0	**50.859.000**
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	412.204.000	68.397.000	1.032.964.000	0	13.043.053.500	167.000.000	9.120.000	0	0	**14.732.738.500**
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	17.968.000	1.802.000	21.258.000	0	164.073.650	4.500.000	3.972.000	0	0	**213.573.650**
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	139.628.000	22.247.000	31.793.000	0	904.757.550	30.824.000	1.149.035.000	191.240.000	0	**2.469.524.550**
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	554.355.000	90.032.000	67.600.000	0	790.787.650	219.100.000	136.025.000	23.010.000	0	**1.880.909.650**
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	398.858.000	90.188.000	19.400.000	0	4.000.000	145.000.000	0	0	0	**657.446.000**
EKONOMİ BAKANLIĞI	159.103.000	16.673.000	40.647.000	0	1.138.817.000	15.350.000	0	1.000.000	0	**1.371.590.000**
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	12.023.000	1.384.000	59.078.000	0	4.270.413.000	9.000.000	1.041.830.000	0	0	**5.393.728.000**
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	2.112.648.000	370.965.000	349.454.000	0	9.255.585.650	671.550.000	185.474.000	170.553.000	0	**13.116.229.650**
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	259.528.000	56.305.000	71.231.000	0	4.164.650	120.000.000	0	0	0	**511.228.650**
KALKINMA BAKANLIĞI	43.707.000	5.117.000	18.084.000	0	37.127.650	42.500.000	1.051.712.000	0	0	**1.198.247.650**
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	122.995.000	18.741.000	32.038.000	0	2.871.000	63.100.000	0	0	0	**239.745.000**
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	212.880.000	37.940.000	40.414.000	0	2.288.175.000	146.500.000	7.766.230.000	0	0	**10.492.139.000**
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	106.791.000	18.935.000	19.220.000	0	25.870.000	22.200.000	0	0	0	**193.016.000**
ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	129.740.000	25.214.000	33.062.000	0	2.783.899.000	4.442.000.000	3.276.684.000	0	0	**10.690.599.000**
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR (I SAYILI CETVEL)	**84.102.396.700**	**14.555.353.000**	**27.116.185.000**	**53.000.000.000**	**169.808.609.650**	**15.890.622.000**	**21.152.202.000**	**8.487.083.000**	**2.592.553.000**	**396.705.004.350**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR (II SAYILI CETVEL)	**12.735.597.300**	**2.201.079.000**	**5.919.142.000**	**0**	**3.089.601.800**	**17.346.639.000**	**1.082.156.000**	**2.627.952.000**	**0**	**45.002.167.100**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**386.276.000**	**34.298.000**	**408.670.000**	**0**	**1.283.034.000**	**251.463.000**	**0**	**0**	**0**	**2.363.741.000**
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ KURUMLAR TOPLAMI	**97.224.270.000**	**16.790.730.000**	**33.443.997.000**	**53.000.000.000**	**174.181.245.450**	**33.488.724.000**	**22.234.358.000**	**11.115.035.000**	**2.592.553.000**	**444.070.912.450**
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI	**0**	**0**	**0**	**0**	**21.656.442.450**	**0**	**17.131.196.000**	**0**	**0**	**38.787.638.450**
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.237.605.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.237.605.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**97.224.270.000**	**16.790.730.000**	**33.443.997.000**	**53.000.000.000**	**152.524.803.000**	**33.488.724.000**	**5.103.162.000**	**11.115.035.000**	**2.592.553.000**	**405.283.274.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**97.224.270.000**	**16.790.730.000**	**33.443.997.000**	**53.000.000.000**	**151.287.198.000**	**33.488.724.000**	**5.103.162.000**	**11.115.035.000**	**2.592.553.000**	**404.045.669.000**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL - YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	22.810.000	3.800.000	2.372.000	0	1.600.000	3.300.000	0	0	0	**33.882.000**
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	317.627.000	58.180.000	52.663.000	0	11.683.000	78.404.000	0	0	0	**518.557.000**
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	174.732.000	30.310.000	62.846.000	0	7.335.000	42.200.000	0	0	0	**317.423.000**
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	289.007.000	55.170.000	65.969.000	0	12.976.000	80.500.000	0	0	0	**503.622.000**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	299.968.000	52.260.000	66.775.000	0	7.993.500	56.302.000	0	0	0	**483.298.500**
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	431.166.000	86.265.000	123.487.000	0	14.710.000	57.850.000	0	0	0	**713.478.000**
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	166.814.000	28.417.000	52.238.000	0	5.661.000	54.005.000	0	0	0	**307.135.000**
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	82.656.000	13.681.000	31.166.000	0	3.620.000	38.454.000	0	0	0	**169.577.000**
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	193.782.000	34.350.000	51.191.000	0	7.165.000	53.800.000	0	0	0	**340.288.000**
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	102.388.000	17.739.000	29.115.000	0	5.352.000	23.150.000	0	0	0	**177.744.000**
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	41.899.000	7.681.000	9.433.000	0	2.770.000	33.602.000	0	0	0	**95.385.000**
EGE ÜNİVERSİTESİ	264.193.000	50.467.000	54.940.000	0	9.861.000	64.000.000	0	0	0	**443.461.000**
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	230.748.000	42.692.000	33.783.000	0	6.831.000	71.600.000	0	0	0	**385.654.000**
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	98.353.000	17.802.000	22.578.000	0	3.560.000	36.360.000	0	0	0	**178.653.000**
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	168.228.000	30.355.000	51.591.000	0	7.018.000	33.800.000	0	0	0	**290.992.000**
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	174.412.000	31.561.000	64.650.000	0	5.197.000	84.002.000	0	0	0	**359.822.000**
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	193.352.000	30.331.000	59.363.000	0	6.236.000	41.002.000	0	0	0	**330.284.000**
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	142.960.000	26.804.000	36.832.000	0	5.397.000	59.650.000	0	0	0	**271.643.000**
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	151.868.000	26.672.000	31.989.000	0	5.893.000	37.500.000	0	0	0	**253.922.000**
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	115.468.000	18.823.000	26.425.000	0	3.048.000	31.400.000	0	0	0	**195.164.000**
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	181.181.000	32.124.000	37.786.000	0	5.462.000	28.900.000	0	0	0	**285.453.000**
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	154.141.000	27.656.000	28.169.000	0	4.112.000	34.500.000	0	0	0	**248.578.000**
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	150.462.000	26.548.000	34.986.000	0	4.243.000	32.502.000	0	0	0	**248.741.000**
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	211.330.000	32.345.000	58.089.000	0	5.229.000	57.050.000	0	0	0	**364.043.000**
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	123.866.000	20.062.000	28.418.000	0	3.158.000	42.400.000	0	0	0	**217.904.000**
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	127.407.000	19.947.000	29.574.000	0	3.070.000	37.000.000	0	0	0	**216.998.000**
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	132.655.000	22.486.000	32.091.000	0	3.962.000	33.000.000	0	0	0	**224.194.000**
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	114.284.000	17.130.000	26.951.000	0	2.581.000	51.000.000	0	0	0	**211.946.000**
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	103.201.000	16.711.000	25.036.000	0	2.647.000	34.602.000	0	0	0	**182.197.000**
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	33.582.000	5.780.000	8.121.000	0	1.177.000	22.500.000	0	0	0	**71.160.000**
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	30.030.000	4.968.000	7.617.000	0	1.136.000	18.100.000	0	0	0	**61.851.000**
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	70.681.000	11.462.000	17.785.000	0	1.800.000	36.500.000	0	0	0	**138.228.000**
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	142.273.000	23.603.000	32.633.000	0	2.810.000	41.350.000	0	0	0	**242.669.000**
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	90.374.000	16.223.000	19.372.000	0	2.750.000	30.800.000	0	0	0	**159.519.000**

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	69.442.000	11.900.000	21.933.000	0	2.337.000	26.000.000	0	0	0	**131.612.000**
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	96.084.000	16.940.000	20.452.000	0	2.496.000	67.820.000	0	0	0	**203.792.000**
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	113.448.000	20.632.000	21.827.000	0	1.761.000	24.000.000	0	0	0	**181.668.000**
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	67.107.000	10.437.000	19.797.000	0	1.982.000	49.000.000	0	0	0	**148.323.000**
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	130.989.000	22.365.000	37.511.000	0	3.052.000	21.652.000	0	0	0	**215.569.000**
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	118.409.000	16.696.000	36.071.000	0	3.471.000	24.345.000	0	0	0	**198.992.000**
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	98.419.000	16.066.000	25.476.000	0	2.518.000	31.850.000	0	0	0	**174.329.000**
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	66.607.000	11.377.000	18.026.000	0	1.912.000	33.110.000	0	0	0	**131.032.000**
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	73.109.000	12.376.000	20.579.000	0	1.964.000	36.700.000	0	0	0	**144.728.000**
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	79.347.000	13.076.000	21.005.000	0	2.111.000	41.300.000	0	0	0	**156.839.000**
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	45.745.000	6.909.000	17.727.000	0	1.753.000	35.700.000	0	0	0	**107.834.000**
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	83.101.000	14.001.000	23.882.000	0	2.322.000	34.600.000	0	0	0	**157.906.000**
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	45.245.000	7.393.000	12.688.000	0	1.384.000	22.200.000	0	0	0	**88.910.000**
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	68.620.000	10.204.000	22.869.000	0	2.128.000	23.700.000	0	0	0	**127.521.000**
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	68.734.000	11.314.000	18.396.000	0	2.083.000	33.700.000	0	0	0	**134.227.000**
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	74.718.000	12.449.000	21.722.000	0	1.976.000	20.760.000	0	0	0	**131.625.000**
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	71.171.000	11.275.000	18.667.000	0	2.607.000	70.550.000	0	0	0	**174.270.000**
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	66.424.000	10.935.000	15.575.000	0	2.046.000	44.790.000	0	0	0	**139.770.000**
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	106.301.000	18.554.000	23.108.000	0	3.281.000	33.650.000	0	0	0	**184.894.000**
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	25.494.000	3.906.000	12.573.000	0	1.919.000	9.000.000	0	0	0	**52.892.000**
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	31.024.000	4.752.000	11.933.000	0	1.389.000	20.505.000	0	0	0	**69.603.000**
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	26.844.000	4.063.000	11.186.000	0	1.325.000	23.000.000	0	0	0	**66.418.000**
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	45.228.000	7.914.000	13.025.000	0	1.957.000	35.890.000	0	0	0	**104.014.000**
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	31.453.000	4.788.000	14.971.000	0	1.673.000	29.000.000	0	0	0	**81.885.000**
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	25.964.000	3.902.000	12.217.000	0	1.052.000	20.664.000	0	0	0	**63.799.000**
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	37.310.000	5.794.000	13.223.000	0	1.213.000	23.900.000	0	0	0	**81.440.000**
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	44.521.000	7.219.000	14.981.000	0	1.725.000	46.000.000	0	0	0	**114.446.000**
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	40.061.000	5.470.000	10.459.000	0	1.280.000	23.000.000	0	0	0	**80.270.000**
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	30.389.000	4.579.000	9.247.000	0	1.205.000	20.750.000	0	0	0	**66.170.000**
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	31.664.000	4.462.000	15.074.000	0	1.364.000	26.502.000	0	0	0	**79.066.000**
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	25.793.000	3.824.000	9.315.000	0	1.139.000	18.800.000	0	0	0	**58.871.000**
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	29.217.000	4.480.000	11.567.000	0	1.240.000	28.600.000	0	0	0	**75.104.000**
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	35.015.000	5.008.000	11.294.000	0	1.066.000	25.533.000	0	0	0	**77.916.000**
ORDU ÜNİVERSİTESİ	25.426.000	3.864.000	10.467.000	0	1.227.000	20.500.000	0	0	0	**61.484.000**
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	20.697.000	3.176.000	8.805.000	0	1.230.000	19.000.000	0	0	0	**52.908.000**
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	16.628.000	2.366.000	8.258.000	0	1.182.000	22.500.000	0	0	0	**50.934.000**
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	19.881.000	2.343.000	9.703.000	0	1.103.000	19.000.000	0	0	0	**52.030.000**

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	18.215.000	2.799.000	7.260.000	0	1.160.000	20.350.000	0	0	0	**49.784.000**
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	14.254.000	1.781.000	8.878.000	0	1.100.000	20.950.000	0	0	0	**46.963.000**
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	24.667.000	3.604.000	8.502.000	0	1.129.000	21.700.000	0	0	0	**59.602.000**
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	39.665.000	5.508.000	15.165.000	0	1.560.000	29.000.000	0	0	0	**90.898.000**
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	15.968.000	2.150.000	8.363.000	0	1.007.000	19.600.000	0	0	0	**47.088.000**
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	24.600.000	3.837.000	11.648.000	0	1.091.000	24.600.000	0	0	0	**65.776.000**
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	17.664.000	2.438.000	7.974.000	0	913.000	20.200.000	0	0	0	**49.189.000**
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	21.867.000	3.248.000	9.972.000	0	904.000	19.500.000	0	0	0	**55.491.000**
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	16.530.000	2.188.000	8.356.000	0	1.000.000	20.500.000	0	0	0	**48.574.000**
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	25.177.000	3.637.000	10.446.000	0	1.103.000	25.500.000	0	0	0	**65.863.000**
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	17.300.000	2.646.000	8.222.000	0	1.193.000	20.500.000	0	0	0	**49.861.000**
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	24.398.000	3.039.000	7.036.000	0	907.000	22.500.000	0	0	0	**57.880.000**
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	20.598.000	2.527.000	8.866.000	0	947.000	21.000.000	0	0	0	**53.938.000**
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	19.931.000	2.741.000	8.496.000	0	1.081.000	23.200.000	0	0	0	**55.449.000**
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	17.251.000	2.153.000	8.238.000	0	928.000	21.500.000	0	0	0	**50.070.000**
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	12.403.000	1.573.000	6.309.000	0	600.000	22.300.000	0	0	0	**43.185.000**
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	19.985.000	2.950.000	6.614.000	0	603.000	18.500.000	0	0	0	**48.652.000**
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	13.663.000	1.588.000	6.506.000	0	597.000	16.650.000	0	0	0	**39.004.000**
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	27.847.000	3.710.000	11.810.000	0	684.000	23.500.000	0	0	0	**67.551.000**
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	13.585.000	1.763.000	6.773.000	0	597.000	29.000.000	0	0	0	**51.718.000**
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	13.444.000	1.707.000	6.889.000	0	597.000	35.000.000	0	0	0	**57.637.000**
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	12.566.000	1.632.000	5.306.000	0	597.000	25.500.000	0	0	0	**45.601.000**
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	19.172.000	2.323.000	6.295.000	0	618.000	27.900.000	0	0	0	**56.308.000**
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	18.679.000	2.754.000	6.359.000	0	639.000	22.000.000	0	0	0	**50.431.000**
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	2.534.000	371.000	4.938.000	0	326.000	15.000.000	0	0	0	**23.169.000**
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	21.589.000	3.632.000	5.984.000	0	316.000	28.000.000	0	0	0	**59.521.000**
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4.251.000	690.000	5.000.000	0	408.000	15.500.000	0	0	0	**25.849.000**
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	13.946.000	2.298.000	5.111.000	0	316.000	18.500.000	0	0	0	**40.171.000**
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	12.875.000	2.402.000	6.310.000	0	460.000	33.500.000	0	0	0	**55.547.000**
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	79.668.000	14.077.000	11.719.000	0	1.400.000	38.500.000	0	0	0	**145.364.000**
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	5.608.000	862.000	4.937.000	0	316.000	36.000.000	0	0	0	**47.723.000**
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.150.000	479.000	5.013.000	0	316.000	20.000.000	0	0	0	**28.958.000**
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	2.031.000	317.000	4.970.000	0	321.000	20.750.000	0	0	0	**28.389.000**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**8.028.608.000**	**1.366.638.000**	**2.195.908.000**	**0**	**271.250.500**	**3.365.356.000**	**0**	**0**	**0**	**15.227.760.500**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**4.706.989.300**	**834.441.000**	**3.723.234.000**	**0**	**2.818.351.300**	**13.981.283.000**	**1.082.156.000**	**2.627.952.000**	**0**	**29.774.406.600**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**12.735.597.300**	**2.201.079.000**	**5.919.142.000**	**0**	**3.089.601.800**	**17.346.639.000**	**1.082.156.000**	**2.627.952.000**	**0**	**45.002.167.100**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL - ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	131.883.000	649.000	153.865.000	0	349.000	5.250.000	0	0	0	**291.996.000**
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	3.527.300	611.000	3.109.000	0	269.000	750.000	0	0	0	**8.266.300**
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	846.000	161.000	1.104.000	0	224.000	0	0	0	0	**2.335.000**
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	1.112.000	215.000	2.387.000	0	159.000	0	0	0	0	**3.873.000**
TÜRK DİL KURUMU	1.565.000	273.000	8.603.000	0	602.000	1.750.000	0	0	0	**12.793.000**
TÜRK TARİH KURUMU	1.137.000	137.000	4.634.000	0	124.000	900.000	0	0	0	**6.932.000**
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	5.068.000	826.000	3.000.000	0	636.000	2.200.000	0	0	0	**11.730.000**
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	269.731.000	45.719.000	167.936.000	0	165.606.000	150.000.000	946.510.000	0	0	**1.745.502.000**
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	839.000	111.000	4.300.000	0	5.125.000	300.000	0	0	0	**10.675.000**
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	2.082.000	243.000	8.016.000	0	926.000	3.500.000	0	0	0	**14.767.000**
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	237.706.000	42.113.000	337.912.000	0	1.651.527.000	626.500.000	0	2.432.800.000	0	**5.328.558.000**
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	39.312.000	6.523.000	26.832.000	0	396.880.000	394.000.000	1.330.000	0	0	**864.877.000**
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	98.949.000	13.634.000	47.437.000	0	7.675.000	6.000.000	0	0	0	**173.695.000**
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	148.323.000	18.159.000	32.400.000	0	6.003.000	7.000.000	0	0	0	**211.885.000**
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.002.203.000	216.645.000	139.168.000	0	40.134.000	420.000.000	40.831.000	129.893.000	0	**1.988.874.000**
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	78.387.000	12.130.000	84.202.000	0	31.625.000	214.000.000	0	0	0	**420.344.000**
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	21.230.000	3.221.000	9.994.000	0	266.000	92.500.000	0	0	0	**127.211.000**
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	4.118.000	680.000	2.493.000	0	424.000	900.000	0	0	0	**8.615.000**
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	125.634.000	24.483.000	45.193.000	0	1.654.650	21.000.000	0	0	0	**217.964.650**
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	12.578.000	1.867.000	23.648.000	0	1.043.000	2.600.000	0	0	0	**41.736.000**
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	1.761.000	159.000	1.758.000	0	104.000	7.000.000	0	0	0	**10.782.000**
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	43.191.000	5.365.000	21.200.000	0	4.972.000	43.300.000	3.485.000	0	0	**121.513.000**
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	23.203.000	2.584.000	12.500.000	0	529.000	2.200.000	0	0	0	**41.016.000**
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İD	72.610.000	5.942.000	40.011.000	0	264.126.650	10.000.000	0	65.259.000	0	**457.948.650**
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	11.667.000	1.585.000	12.122.000	0	72.217.000	2.200.000	0	0	0	**99.791.000**
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	9.640.000	1.491.000	12.571.000	0	476.000	72.333.000	0	0	0	**96.511.000**
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	15.388.000	1.774.000	4.750.000	0	1.001.000	700.000	0	0	0	**23.613.000**
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	128.249.000	22.972.000	17.312.000	0	6.547.000	160.000.000	0	0	0	**335.080.000**
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	13.130.000	904.000	272.199.000	0	1.575.000	520.500.000	0	0	0	**808.308.000**
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	9.907.000	1.017.000	6.411.000	0	1.285.000	3.000.000	0	0	0	**21.620.000**
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	2.916.000	569.000	3.742.000	0	2.000	1.900.000	0	0	0	**9.129.000**
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	8.315.000	1.086.000	16.000.000	0	141.810.000	0	0	0	0	**167.211.000**
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.003.128.000	193.394.000	1.943.992.000	0	5.860.000	3.816.000.000	0	0	0	**6.962.374.000**
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	2.636.000	382.000	4.750.000	0	219.000	11.000.000	0	0	0	**18.987.000**
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	441.000	35.000	3.250.000	0	11.000	20.000.000	0	0	0	**23.737.000**
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	572.000	65.000	4.017.000	0	11.000	30.000.000	70.000.000	0	0	**104.665.000**
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	320.000	38.000	3.350.000	0	11.000	20.000.000	0	0	0	**23.719.000**
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.149.697.000	202.421.000	213.325.000	0	5.920.000	7.282.000.000	20.000.000	0	0	**8.873.363.000**
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	751.000	151.000	2.300.000	0	0	0	0	0	0	**3.202.000**
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	23.237.000	4.107.000	21.441.000	0	423.000	30.000.000	0	0	0	**79.208.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**4.706.989.300**	**834.441.000**	**3.723.234.000**	**0**	**2.818.351.300**	**13.981.283.000**	**1.082.156.000**	**2.627.952.000**	**0**	**29.774.406.600**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**8.028.608.000**	**1.366.638.000**	**2.195.908.000**	**0**	**271.250.500**	**3.365.356.000**	**0**	**0**	**0**	**15.227.760.500**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**12.735.597.300**	**2.201.079.000**	**5.919.142.000**	**0**	**3.089.601.800**	**17.346.639.000**	**1.082.156.000**	**2.627.952.000**	**0**	**45.002.167.100**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ

(III) SAYILI CETVEL - DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	38.272.000	4.806.000	25.018.000	0	79.390.000	14.514.000	0	0	0	**162.000.000**
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	89.451.000	6.820.000	146.860.000	0	1.162.010.000	104.859.000	0	0	0	**1.510.000.000**
SERMAYE PİYASASI KURULU	57.498.000	3.790.000	22.062.000	0	4.500.000	7.660.000	0	0	0	**95.510.000**
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	65.487.000	4.247.000	45.361.000	0	1.214.000	83.691.000	0	0	0	**200.000.000**
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	44.520.000	4.740.000	83.299.000	0	3.230.000	1.501.000	0	0	0	**137.290.000**
KAMU İHALE KURUMU	24.148.000	3.136.000	45.971.000	0	14.182.000	17.563.000	0	0	0	**105.000.000**
REKABET KURUMU	34.304.000	3.182.000	9.824.000	0	6.765.000	3.325.000	0	0	0	**57.400.000**
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	21.535.000	2.055.000	18.275.000	0	11.405.000	11.350.000	0	0	0	**64.620.000**
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	11.061.000	1.522.000	12.000.000	0	338.000	7.000.000	0	0	0	**31.921.000**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	**386.276.000**	**34.298.000**	**408.670.000**	**0**	**1.283.034.000**	**251.463.000**	**0**	**0**	**0**	**2.363.741.000**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(I) SAYILI CETVEL - GENEL BÜTÇELİ İDARELER
(FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA)

TL

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
CUMHURBAŞKANLIĞI	157.560.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**157.560.000**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	773.260.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**773.260.000**
ANAYASA MAHKEMESİ	7.324.000	0	30.275.000	0	0	0	0	0	0	0	**37.599.000**
YARGITAY	26.459.000	0	116.827.000	0	0	0	0	0	0	0	**143.286.000**
DANIŞTAY	16.187.000	0	73.273.000	0	0	0	0	0	80.000	0	**89.540.000**
SAYIŞTAY	22.017.500	30.000	139.539.700	0	0	0	0	0	3.000.000	0	**164.587.200**
BAŞBAKANLIK	692.540.000	1.771.000	5.961.000	47.045.000	0	0	737.000	0	0	21.735.000	**769.789.000**
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	0	0	995.569.000	0	0	0	0	0	0	0	**995.569.000**
MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	19.025.500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**19.025.500**
BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	12.227.000	19.000	540.000	0	0	0	0	141.331.500	0	0	**154.117.500**
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	55.808.045.000	0	911.000	11.677.334.000	0	1.285.447.000	0	0	0	3.050.000.000	**71.821.737.000**
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	35.372.500	189.000	7.370.000	0	0	0	773.500	4.560.104.000	840.000	0	**4.604.649.000**
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	9.336.000	202.178.000	1.150.000	19.390.000	0	0	0	0	0	694.965.000	**927.019.000**
KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	0	0	20.272.000	0	0	0	0	0	0	0	**20.272.000**
ADALET BAKANLIĞI	1.230.957.500	1.370.000	5.603.055.500	0	0	0	0	0	0	0	**6.835.383.000**
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	186.410.000	20.155.873.000	0	0	0	7.800.000	0	0	0	9.831.000	**20.359.914.000**
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	2.486.883.000	110.000	1.942.000	0	0	399.828.000	0	0	0	0	**2.888.763.000**
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	80.000	0	5.837.873.000	0	0	5.500.000	0	0	0	0	**5.843.453.000**
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	346.392.600	0	13.841.947.900	0	0	0	4.371.200	0	584.409.300	0	**14.777.121.000**
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	0	0	432.035.000	0	0	0	0	0	0	0	**432.035.000**
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	1.418.951.000	44.000	5.850.000	0	0	0	775.000	78.805.200	99.881.800	10.677.000	**1.614.984.000**
MALİYE BAKANLIĞI	60.120.805.000	0	94.658.000	0	0	2.605.914.000	0	0	3.457.250	36.391.932.000	**99.216.766.250**
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	2.079.321.000	0	1.260.000	0	0	0	0	0	0	0	**2.080.581.000**
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	2.148.169.300	70.900	2.007.400	0	0	0	0	223.507.600	45.122.623.450	0	**47.496.378.650**
SAĞLIK BAKANLIĞI	62.247.200	0	3.859.000	0	0	0	2.424.102.450	0	0	0	**2.490.208.650**
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	20.419.000	0	0	0	0	0	8.099.403.000	0	0	0	**8.119.822.000**
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	77.679.000	0	0	0	0	0	5.999.728.000	0	0	0	**6.077.407.000**
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	56.895.600	23.000	1.474.000	395.342.050	0	0	0	0	360.000	31.659.317.000	**32.113.411.650**
DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	17.160.000	7.000	0	0	0	0	0	0	0	0	**17.167.000**
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	411.481.000	28.000	2.250.000	186.531.650	0	0	0	0	0	0	**600.290.650**
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	443.574.240	1.148.000	12.611.000	457.141.350	0	0	42.000	937.217.410	0	0	**1.851.734.000**
HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	0	0	50.859.000	0	0	0	0	0	0	0	**50.859.000**
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	241.204.905	0	55.050.000	0	0	0	0	0	0	14.436.483.595	**14.732.738.500**
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	212.998.650	0	575.000	0	0	0	0	0	0	0	**213.573.650**
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	1.871.093.300	2.133.000	485.000	595.743.000	0	0	70.250	0	0	0	**2.469.524.550**
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	52.657.250	457.100	2.720.000	503.613.200	331.302.600	989.543.300	616.200	0	0	0	**1.880.909.650**
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	657.196.100	249.900	0	0	0	0	0	0	0	0	**657.446.000**
EKONOMİ BAKANLIĞI	515.491.000	12.000	0	856.087.000	0	0	0	0	0	0	**1.371.590.000**
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	5.293.854.700	0	1.130.000	0	0	0	0	98.743.300	0	0	**5.393.728.000**
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	126.397.650	0	3.500.000	12.827.363.030	1.850.000	0	102.042.750	0	43.178.220	11.898.000	**13.116.229.650**
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	432.074.000	5.500	45.385.000	33.764.150	0	0	0	0	0	0	**511.228.650**
KALKINMA BAKANLIĞI	1.146.837.650	0	800.000	6.200.000	0	0	0	0	44.410.000	0	**1.198.247.650**
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	238.619.000	0	1.116.000	0	0	0	10.000	0	0	0	**239.745.000**
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	10.092.691.000	827.000	1.800.000	257.815.000	139.006.000	0	0	0	0	0	**10.492.139.000**
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	190.160.000	56.000	2.600.000	0	0	0	200.000	0	0	0	**193.016.000**
ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	6.004.894.400	703.300	0	4.684.850.200	0	0	151.100	0	0	0	**10.690.599.000**
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR (I SAYILI CETVEL)	**155.762.948.545**	**20.367.304.700**	**27.398.530.500**	**32.548.219.630**	**472.158.600**	**5.294.032.300**	**16.633.022.450**	**6.039.709.010**	**45.902.240.020**	**86.286.838.595**	**396.705.004.350**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR (II SAYILI CETVEL)	**3.929.207.751**	**52.701.749**	**1.250.638.800**	**17.963.184.849**	**60.281.417**	**950.262.371**	**1.410.805.093**	**1.719.711.290**	**17.608.587.680**	**56.786.100**	**45.002.167.100**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**377.459.000**	**35.000**	**101.495.000**	**1.849.400.000**	**0**	**0**	**0**	**35.352.000**	**0**	**0**	**2.363.741.000**
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ KURUMLAR TOPLAMI	**160.069.615.296**	**20.420.041.449**	**28.750.664.300**	**52.360.804.479**	**532.440.017**	**6.244.294.671**	**18.043.827.543**	**7.794.772.300**	**63.510.827.700**	**86.343.624.695**	**444.070.912.450**
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI	**38.787.638.450**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**38.787.638.450**
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	**66.505.000**	**0**	**0**	**1.171.100.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.237.605.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**121.281.976.846**	**20.420.041.449**	**28.750.664.300**	**52.360.804.479**	**532.440.017**	**6.244.294.671**	**18.043.827.543**	**7.794.772.300**	**63.510.827.700**	**86.343.624.695**	**405.283.274.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**121.215.471.846**	**20.420.041.449**	**28.750.664.300**	**51.189.704.479**	**532.440.017**	**6.244.294.671**	**18.043.827.543**	**7.794.772.300**	**63.510.827.700**	**86.343.624.695**	**404.045.669.000**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL - YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
(FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA)

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	25.512.000	10.000	0	0	0	0	2.000	0	8.358.000	0	**33.882.000**
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	34.542.000	0	2.650.000	0	0	0	76.259.000	3.809.000	401.297.000	0	**518.557.000**
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	46.629.000	62.000	3.221.000	0	0	0	2.695.000	5.136.000	259.680.000	0	**317.423.000**
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	60.565.000	70.000	9.799.000	0	0	0	82.097.000	7.088.000	344.003.000	0	**503.622.000**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	43.334.500	0	9.665.000	0	0	0	52.000.000	4.566.000	373.733.000	0	**483.298.500**
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	69.734.000	10.000	13.663.000	0	0	0	2.809.000	2.058.000	625.204.000	0	**713.478.000**
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	43.986.000	3.000	5.487.000	0	0	0	0	4.968.000	252.691.000	0	**307.135.000**
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	41.344.000	4.000	1.630.000	0	0	0	0	11.802.000	114.797.000	0	**169.577.000**
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	25.726.000	57.000	11.144.000	0	0	0	29.927.000	2.712.000	270.722.000	0	**340.288.000**
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	17.710.000	7.000	5.243.000	0	0	0	0	2.819.000	151.965.000	0	**177.744.000**
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	12.265.000	0	2.995.000	0	0	0	0	958.000	79.167.000	0	**95.385.000**
EGE ÜNİVERSİTESİ	43.001.000	102.000	3.600.000	0	0	0	74.252.000	3.710.000	318.796.000	0	**443.461.000**
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	25.638.000	59.000	8.888.000	0	0	0	46.334.000	2.691.000	302.044.000	0	**385.654.000**
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	17.144.000	0	4.695.000	0	0	0	21.471.000	3.598.000	131.745.000	0	**178.653.000**
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	21.047.000	73.000	6.401.000	0	0	0	32.361.000	5.330.000	225.780.000	0	**290.992.000**
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	40.366.000	84.000	2.467.000	0	0	0	0	1.635.000	315.270.000	0	**359.822.000**
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	56.413.000	4.423.000	4.200.000	0	0	0	15.200.000	927.000	249.121.000	0	**330.284.000**
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	11.354.000	5.000	6.737.000	0	0	0	45.619.000	1.456.000	206.472.000	0	**271.643.000**
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	20.752.000	0	4.220.000	0	0	0	37.552.000	1.446.000	189.952.000	0	**253.922.000**
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	17.811.500	0	2.100.000	0	0	0	21.824.000	1.203.000	152.225.500	0	**195.164.000**
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	46.785.000	31.000	2.080.000	0	0	0	34.904.000	1.873.000	199.780.000	0	**285.453.000**
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	20.036.000	0	5.974.000	0	0	0	27.745.000	2.253.000	192.570.000	0	**248.578.000**
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	25.307.000	63.000	5.307.000	0	0	0	28.256.000	1.494.000	188.314.000	0	**248.741.000**
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	36.300.000	13.000	4.040.000	0	0	0	27.152.000	2.629.000	293.909.000	0	**364.043.000**
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	27.970.000	89.000	4.327.000	0	0	0	38.732.000	4.689.000	142.097.000	0	**217.904.000**
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	25.486.000	54.000	6.373.000	0	0	0	24.715.000	879.000	159.491.000	0	**216.998.000**
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	24.924.000	0	7.051.000	0	0	0	35.671.000	1.113.000	155.435.000	0	**224.194.000**
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	18.275.000	16.000	4.693.000	0	0	0	25.202.000	4.933.000	158.827.000	0	**211.946.000**
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	11.243.000	21.000	3.528.000	0	0	0	19.472.000	1.178.000	146.755.000	0	**182.197.000**
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	20.172.000	0	1.305.000	0	0	0	0	1.304.000	48.379.000	0	**71.160.000**
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	8.872.000	0	2.787.000	0	0	0	0	382.000	49.810.000	0	**61.851.000**
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	14.457.000	5.000	2.151.000	0	0	0	7.491.000	939.000	113.185.000	0	**138.228.000**
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	14.643.000	0	4.977.000	0	0	0	23.141.000	3.149.000	196.759.000	0	**242.669.000**
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	11.207.000	3.000	2.427.000	0	0	0	19.271.000	4.291.000	122.320.000	0	**159.519.000**

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	11.162.500	12.000	5.932.000	0	0	0	14.134.000	2.688.000	97.683.500	0	**131.612.000**
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	11.507.000	73.000	3.954.000	0	0	0	54.041.000	2.480.000	131.737.000	0	**203.792.000**
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	12.835.000	3.319.000	1.200.000	0	0	0	16.044.000	692.000	147.578.000	0	**181.668.000**
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	9.325.000	19.000	4.117.000	0	0	0	26.570.000	829.000	107.463.000	0	**148.323.000**
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	16.033.000	1.000	5.193.000	0	0	0	10.805.000	862.000	182.675.000	0	**215.569.000**
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	16.260.000	72.000	3.700.000	0	0	0	0	539.000	178.421.000	0	**198.992.000**
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	23.637.000	7.000	2.752.000	0	0	0	8.700.000	761.000	138.472.000	0	**174.329.000**
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	9.693.000	0	2.562.000	0	0	0	8.573.000	1.185.000	109.019.000	0	**131.032.000**
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	9.843.000	136.000	4.491.000	0	0	0	14.556.000	604.000	115.098.000	0	**144.728.000**
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	10.744.500	0	3.100.000	0	0	0	22.819.000	740.000	119.435.500	0	**156.839.000**
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	8.126.000	4.000	2.293.000	0	0	0	12.124.000	408.000	84.879.000	0	**107.834.000**
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	32.288.000	0	4.079.000	0	0	0	12.821.000	925.000	107.793.000	0	**157.906.000**
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	7.828.000	1.000	3.047.000	0	0	0	0	1.115.000	76.919.000	0	**88.910.000**
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	11.115.000	59.000	4.397.000	0	0	0	3.219.000	966.000	107.765.000	0	**127.521.000**
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	11.201.000	28.000	4.585.000	0	0	0	15.208.000	4.298.000	98.907.000	0	**134.227.000**
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	25.208.000	0	2.744.000	0	0	0	870.000	1.917.000	100.886.000	0	**131.625.000**
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	12.995.000	0	2.578.000	0	0	0	54.784.000	751.000	103.162.000	0	**174.270.000**
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	9.453.000	2.000	2.870.000	0	0	0	19.006.000	1.292.000	107.147.000	0	**139.770.000**
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	16.443.000	0	2.890.000	0	0	0	28.363.000	916.000	136.282.000	0	**184.894.000**
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	7.678.000	0	1.451.000	0	0	0	0	1.109.000	42.654.000	0	**52.892.000**
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	7.941.000	15.000	1.920.000	0	0	0	0	2.989.000	56.738.000	0	**69.603.000**
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	8.929.000	34.000	1.850.000	0	0	0	0	526.000	55.079.000	0	**66.418.000**
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	7.220.000	15.000	2.172.000	0	0	0	22.668.000	458.000	71.481.000	0	**104.014.000**
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	3.519.000	0	2.300.000	0	0	0	0	4.331.000	71.735.000	0	**81.885.000**
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	9.431.000	4.000	2.062.000	0	0	0	0	987.000	51.315.000	0	**63.799.000**
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	6.214.000	7.000	2.658.000	0	0	0	807.000	880.000	70.874.000	0	**81.440.000**
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	6.600.500	5.000	1.900.000	0	0	0	22.134.000	2.832.000	80.974.500	0	**114.446.000**
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	10.711.000	7.000	1.500.000	0	0	0	0	253.000	67.799.000	0	**80.270.000**
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	3.848.000	4.000	1.300.000	0	0	0	0	2.665.000	58.353.000	0	**66.170.000**
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	6.645.000	0	2.200.000	0	0	0	1.677.000	506.000	68.038.000	0	**79.066.000**
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	5.172.000	33.000	1.401.000	0	0	0	0	1.484.000	50.781.000	0	**58.871.000**
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	10.330.000	18.000	1.520.000	0	0	0	7.312.000	460.000	55.464.000	0	**75.104.000**
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	9.256.000	6.000	2.200.000	0	0	0	3.875.000	4.754.000	57.825.000	0	**77.916.000**
ORDU ÜNİVERSİTESİ	5.491.000	0	2.411.000	0	0	0	920.000	506.000	52.156.000	0	**61.484.000**
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	5.069.000	2.000	2.404.000	0	0	0	0	122.000	45.311.000	0	**52.908.000**
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	4.750.000	21.000	1.291.000	0	0	0	0	2.377.000	42.495.000	0	**50.934.000**
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	5.493.000	10.000	1.800.000	0	0	0	0	328.000	44.399.000	0	**52.030.000**

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	5.050.000	0	1.350.000	0	0	0	0	2.958.000	40.426.000	0	**49.784.000**
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	5.111.000	0	1.830.000	0	0	0	0	351.000	39.671.000	0	**46.963.000**
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	8.689.000	0	1.487.000	0	0	0	0	2.637.000	46.789.000	0	**59.602.000**
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	6.961.000	16.000	2.993.000	0	0	0	0	3.917.000	77.011.000	0	**90.898.000**
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	5.693.000	23.000	1.100.000	0	0	0	0	1.550.000	38.722.000	0	**47.088.000**
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	9.914.000	20.000	2.093.000	0	0	0	0	498.000	53.251.000	0	**65.776.000**
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	5.498.000	17.000	1.600.000	0	0	0	0	396.000	41.678.000	0	**49.189.000**
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	5.341.000	16.000	2.000.000	0	0	0	0	590.000	47.544.000	0	**55.491.000**
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	5.253.000	0	2.100.000	0	0	0	0	449.000	40.772.000	0	**48.574.000**
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	5.164.000	0	1.600.000	0	0	0	0	697.000	58.402.000	0	**65.863.000**
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	6.929.000	11.000	1.550.000	0	0	0	0	1.457.000	39.914.000	0	**49.861.000**
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	6.330.000	51.000	2.108.000	0	0	0	0	380.000	49.011.000	0	**57.880.000**
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	6.641.000	58.000	2.573.000	0	0	0	0	415.000	44.251.000	0	**53.938.000**
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	6.304.000	32.000	2.100.000	0	0	0	0	581.000	46.432.000	0	**55.449.000**
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	7.568.500	134.000	2.026.000	0	0	0	0	437.500	39.904.000	0	**50.070.000**
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	3.942.000	0	1.450.000	0	0	0	0	335.000	37.458.000	0	**43.185.000**
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	5.345.000	63.000	1.055.000	0	0	0	0	2.573.000	39.616.000	0	**48.652.000**
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	4.700.000	10.000	1.267.000	0	0	0	0	343.000	32.684.000	0	**39.004.000**
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	5.074.000	18.000	2.410.000	0	0	0	0	449.000	59.600.000	0	**67.551.000**
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	7.105.000	0	1.522.000	0	0	0	0	108.000	42.983.000	0	**51.718.000**
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	4.143.000	2.000	1.200.000	0	0	0	0	517.000	51.775.000	0	**57.637.000**
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	5.799.000	0	1.004.000	0	0	0	0	258.500	38.539.500	0	**45.601.000**
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	5.711.000	93.500	2.074.000	0	0	0	0	615.000	47.814.500	0	**56.308.000**
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	3.365.000	25.000	1.113.000	0	0	0	0	582.000	45.346.000	0	**50.431.000**
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	3.849.000	30.000	600.000	0	0	0	0	625.000	18.065.000	0	**23.169.000**
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	5.651.000	28.000	950.000	0	0	0	8.000	335.500	52.548.500	0	**59.521.000**
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.020.000	0	700.000	0	0	0	0	983.000	21.146.000	0	**25.849.000**
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	4.239.000	0	810.000	0	0	0	0	408.000	34.714.000	0	**40.171.000**
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	5.211.000	0	500.000	0	0	0	0	224.000	49.612.000	0	**55.547.000**
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	4.650.000	0	1.031.000	0	0	0	27.211.000	351.000	112.121.000	0	**145.364.000**
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	7.247.000	27.000	650.000	0	0	0	0	503.000	39.296.000	0	**47.723.000**
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.183.000	16.000	800.000	0	0	0	0	238.000	24.721.000	0	**28.958.000**
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	3.209.000	25.000	700.000	0	0	0	0	192.000	24.263.000	0	**28.389.000**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**1.552.435.000**	**9.893.500**	**314.995.000**	**0**	**0**	**0**	**1.261.403.000**	**177.506.500**	**11.911.527.500**	**0**	**15.227.760.500**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**2.376.772.751**	**42.808.249**	**935.643.800**	**17.963.184.849**	**60.281.417**	**950.262.371**	**149.402.093**	**1.542.204.790**	**5.697.060.180**	**56.786.100**	**29.774.406.600**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**3.929.207.751**	**52.701.749**	**1.250.638.800**	**17.963.184.849**	**60.281.417**	**950.262.371**	**1.410.805.093**	**1.719.711.290**	**17.608.587.680**	**56.786.100**	**45.002.167.100**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL -ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER
(FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA)

TL

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	14.232.720	0	3.156.000	0	0	0	0	0	274.607.280	0	**291.996.000**
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	8.086.300	0	180.000	0	0	0	0	0	0	0	**8.266.300**
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	0	0	0	0	0	0	0	2.335.000	0	0	**2.335.000**
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	0	0	0	0	0	0	0	3.873.000	0	0	**3.873.000**
TÜRK DİL KURUMU	0	0	240.000	0	0	0	0	12.553.000	0	0	**12.793.000**
TÜRK TARİH KURUMU	0	0	280.000	0	0	0	0	6.652.000	0	0	**6.932.000**
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	7.793.000	0	410.000	0	0	0	0	254.000	3.273.000	0	**11.730.000**
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	1.680.654.000	0	750.000	0	0	0	361.000	0	63.737.000	0	**1.745.502.000**
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	10.675.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**10.675.000**
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	0	0	14.767.000	0	0	0	0	0	0	0	**14.767.000**
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	47.347.100	490.200	48.177.800	0	0	0	0	0	5.232.542.900	0	**5.328.558.000**
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	29.986.460	88.750	535.000	0	0	0	2.122.200	832.144.590	0	0	**864.877.000**
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	22.002.500	0	2.450.000	0	0	0	0	149.242.500	0	0	**173.695.000**
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	20.200.800	0	1.352.000	0	0	0	717.000	189.615.200	0	0	**211.885.000**
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	7.182.000	288.000	0	1.981.404.000	0	0	0	0	0	0	**1.988.874.000**
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	23.569.400	0	8.076.000	0	0	0	505.000	331.407.500	0	56.786.100	**420.344.000**
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	10.047.000	19.000	1.755.000	0	0	0	115.390.000	0	0	0	**127.211.000**
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	0	0	135.000	8.480.000	0	0	0	0	0	0	**8.615.000**
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	28.036.000	0	3.000.000	186.928.650	0	0	0	0	0	0	**217.964.650**
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	14.095.000	3.000	920.000	26.718.000	0	0	0	0	0	0	**41.736.000**
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	0	0	0	10.782.000	0	0	0	0	0	0	**10.782.000**
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	9.946.300	0	1.150.000	110.416.700	0	0	0	0	0	0	**121.513.000**
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	0	41.016.000	0	0	0	0	0	0	0	0	**41.016.000**
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ B	19.855.500	0	2.568.000	435.525.150	0	0	0	0	0	0	**457.948.650**
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	99.290.000	0	501.000	0	0	0	0	0	0	0	**99.791.000**
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	4.443.000	0	0	0	0	92.068.000	0	0	0	0	**96.511.000**
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	11.906.000	0	0	11.707.000	0	0	0	0	0	0	**23.613.000**
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	66.829.629	141.654	1.500.000	266.608.717	0	0	0	0	0	0	**335.080.000**
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	0	0	808.308.000	0	0	0	0	0	0	0	**808.308.000**
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.954.000	0	445.000	18.221.000	0	0	0	0	0	0	**21.620.000**
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	6.700.100	0	0	2.428.900	0	0	0	0	0	0	**9.129.000**
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	44.011.000	0	300.000	0	0	0	0	0	122.900.000	0	**167.211.000**
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	93.439.500	0	12.075.000	6.855.409.900	0	0	1.449.600	0	0	0	**6.962.374.000**
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	3.557.000	0	1.302.000	0	0	0	0	14.128.000	0	0	**18.987.000**
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	0	23.737.000	0	0	0	0	**23.737.000**
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	0	104.665.000	0	0	0	0	**104.665.000**
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0	0	0	0	23.719.000	0	0	0	0	**23.719.000**
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	39.372.442	761.645	20.800.000	8.045.527.832	60.281.417	706.073.371	546.293	0	0	0	**8.873.363.000**
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	0	0	175.000	3.027.000	0	0	0	0	0	0	**3.202.000**
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	50.561.000	0	336.000	0	0	0	28.311.000	0	0	0	**79.208.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**2.376.772.751**	**42.808.249**	**935.643.800**	**17.963.184.849**	**60.281.417**	**950.262.371**	**149.402.093**	**1.542.204.790**	**5.697.060.180**	**56.786.100**	**29.774.406.600**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**1.552.435.000**	**9.893.500**	**314.995.000**	**0**	**0**	**0**	**1.261.403.000**	**177.506.500**	**11.911.527.500**	**0**	**15.227.760.500**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**3.929.207.751**	**52.701.749**	**1.250.638.800**	**17.963.184.849**	**60.281.417**	**950.262.371**	**1.410.805.093**	**1.719.711.290**	**17.608.587.680**	**56.786.100**	**45.002.167.100**

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ

(III) SAYILI CETVEL - DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

(FONKSİYONEL SINIFLANDIRMA)

TL

AÇIKLAMA	GENEL KAMU HİZMETLERİ	SAVUNMA HİZMETLERİ	KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK HİZMETLERİ	EKONOMİK İŞLER VE HİZMETLER	ÇEVRE KORUMA HİZMETLERİ	İSKAN VE TOPLUM REFAHI HİZMETLERİ	SAĞLIK HİZMETLERİ	DİNLENME, KÜLTÜR VE DİN HİZMETLERİ	EĞİTİM HİZMETLERİ	SOSYAL GÜVENLİK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ	TOPLAM
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	125.248.000	0	1.400.000	0	0	0	0	35.352.000	0	0	**162.000.000**
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	116.857.000	0	92.000.000	1.301.143.000	0	0	0	0	0	0	**1.510.000.000**
SERMAYE PİYASASI KURULU	38.287.000	0	6.295.000	50.928.000	0	0	0	0	0	0	**95.510.000**
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	10.916.000	0	0	189.084.000	0	0	0	0	0	0	**200.000.000**
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	10.944.000	35.000	1.800.000	124.511.000	0	0	0	0	0	0	**137.290.000**
KAMU İHALE KURUMU	22.351.000	0	0	82.649.000	0	0	0	0	0	0	**105.000.000**
REKABET KURUMU	34.201.000	0	0	23.199.000	0	0	0	0	0	0	**57.400.000**
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	18.655.000	0	0	45.965.000	0	0	0	0	0	0	**64.620.000**
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	0	0	0	31.921.000	0	0	0	0	0	0	**31.921.000**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	**377.459.000**	**35.000**	**101.495.000**	**1.849.400.000**	**0**	**0**	**0**	**35.352.000**	**0**	**0**	**2.363.741.000**

5018 SAYILI KANUNA EKLİ (I) SAYILI CETVELDE YER ALAN GENEL BÜTÇELİ İDARELER, (II) SAYILI CETVELDE YER ALAN ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER VE (III) SAYILI CETVELDE YER ALAN DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN (2014-2015) DÖNEMİ BÜTÇE GİDER TAHMİNLERİ

2014 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(I) SAYILI CETVEL - GENEL BÜTÇELİ İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
CUMHURBAŞKANLIĞI	45.006.300	3.845.000	55.954.200	0	2.325.500	61.765.000	0	0	0	**168.896.000**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	415.141.850	47.648.000	103.932.500	0	83.097.400	36.200.000	0	0	0	**686.019.750**
ANAYASA MAHKEMESİ	14.211.000	1.726.000	16.615.000	0	100.000	7.784.000	0	0	0	**40.436.000**
YARGITAY	95.606.000	13.601.000	26.613.000	0	1.675.000	18.584.000	0	0	0	**156.079.000**
DANIŞTAY	68.019.000	8.914.000	16.573.000	0	416.000	3.876.000	0	0	0	**97.798.000**
SAYIŞTAY	113.939.360	15.592.000	41.683.950	0	658.550	4.292.000	0	0	0	**176.165.860**
BAŞBAKANLIK	97.848.000	13.141.000	372.415.000	0	70.588.000	290.080.000	0	0	0	**844.072.000**
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	600.934.000	66.026.000	192.010.000	0	0	130.670.000	0	0	0	**989.640.000**
MİLLİ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	13.399.000	1.818.000	2.163.000	0	81.000	582.000	0	0	0	**18.043.000**
BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	21.131.000	2.798.000	137.162.000	0	162.000	2.476.000	0	0	0	**163.729.000**
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	90.344.000	11.196.000	712.642.000	55.000.000.000	10.332.836.000	32.220.000	446.848.000	6.904.832.000	0	**73.530.918.000**
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	4.125.750.000	699.974.000	148.147.000	0	23.573.000	73.750.000	0	0	0	**5.071.194.000**
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	13.105.000	2.064.000	41.989.000	0	290.397.000	543.767.000	25.479.000	119.909.000	0	**1.036.710.000**
KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	1.689.000	150.000	16.657.000	0	21.000	2.775.000	0	0	0	**21.292.000**
ADALET BAKANLIĞI	4.312.064.000	654.858.000	1.006.744.000	0	626.240.000	602.625.000	567.000.000	0	0	**7.769.531.000**
MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI	10.513.051.000	2.003.046.000	9.138.592.950	0	238.904.000	450.350.000	0	0	0	**22.343.943.950**
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	1.816.342.000	156.072.000	180.405.000	0	67.322.000	368.795.000	111.830.000	0	0	**2.700.766.000**
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	3.768.699.000	574.834.000	1.780.956.000	0	5.705.000	213.000.000	0	0	0	**6.343.194.000**
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	11.561.054.000	2.299.416.000	1.476.074.000	0	4.097.000	876.000.000	0	0	0	**16.216.641.000**
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	180.524.000	31.032.000	193.192.000	0	2.592.000	49.850.000	0	0	0	**457.190.000**
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	626.242.000	57.992.000	304.605.000	0	423.703.000	300.000.000	0	474.000	0	**1.713.016.000**
MALİYE BAKANLIĞI	1.189.106.000	191.507.000	556.855.486	0	100.373.932.040	71.949.000	4.420.200.000	0	2.405.144.000	**109.208.693.526**
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.621.169.000	272.029.000	215.919.000	0	12.038.000	133.600.000	0	0	0	**2.254.755.000**
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	36.356.971.000	5.743.394.000	4.203.874.000	0	1.541.323.000	5.590.000.000	28.485.000	0	0	**53.464.047.000**
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.162.027.000	257.566.000	179.291.000	0	24.859.000	1.000.000.000	17.790.000	0	0	**2.641.533.000**
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	6.633.796.000	1.579.489.000	240.436.000	0	471.000	503.500.000	0	0	0	**8.957.692.000**
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	1.282.911.000	300.934.000	5.062.414.000	0	12.737.000	55.000.000	738.000	0	0	**6.714.734.000**
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	127.390.000	17.114.000	34.957.000	0	34.375.049.000	35.150.000	100.087.000	0	0	**34.689.747.000**
DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	13.253.000	1.773.000	2.585.000	0	98.000	1.000.000	0	0	0	**18.709.000**
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	65.337.000	10.807.000	32.923.000	0	223.440.000	70.400.000	276.226.000	35.481.000	0	**714.614.000**
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	547.524.000	89.774.000	281.796.000	0	567.116.000	327.125.000	184.063.000	13.715.000	0	**2.011.113.000**
HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	26.789.000	3.034.000	21.593.000	0	200.000	2.110.000	0	0	0	**53.726.000**
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	454.380.000	75.396.000	1.101.030.000	0	14.355.906.000	191.000.000	9.500.000	0	0	**16.187.212.000**
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	19.813.000	1.987.000	22.427.000	0	173.048.000	4.450.000	4.425.000	0	0	**226.150.000**
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	153.923.000	24.524.000	33.542.000	0	973.181.950	18.600.000	1.215.111.050	201.758.000	0	**2.620.640.000**
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	611.070.000	99.243.000	71.318.000	0	377.448.000	225.142.000	144.002.000	24.275.000	0	**1.552.498.000**
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	439.668.000	99.415.000	20.467.000	0	4.220.000	100.000.000	0	0	0	**663.770.000**
EKONOMİ BAKANLIĞI	175.389.000	18.380.000	42.887.000	0	1.195.942.000	10.400.000	0	10.000.000	0	**1.452.998.000**
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	13.258.000	1.526.000	62.327.000	0	5.174.470.000	10.000.000	1.151.503.000	0	0	**6.413.084.000**
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	2.328.766.000	408.914.000	368.674.000	0	8.956.529.000	676.414.000	195.675.000	179.932.000	0	**13.114.904.000**
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	286.086.000	62.067.000	66.930.000	0	4.367.000	122.394.000	0	0	0	**541.844.000**
KALKINMA BAKANLIĞI	48.183.000	5.642.000	19.079.000	0	39.774.000	38.700.000	1.036.017.000	0	0	**1.187.395.000**
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	135.585.000	20.659.000	33.800.000	0	3.021.000	33.186.000	0	0	0	**226.251.000**
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	234.666.000	41.823.000	42.637.000	0	2.457.163.322	194.500.000	7.985.614.000	0	0	**10.956.403.322**
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	117.724.000	20.874.000	20.277.000	0	26.795.000	24.520.000	0	0	0	**210.190.000**
ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	143.023.000	27.795.000	34.880.000	0	3.032.226.000	5.020.911.000	4.133.491.000	0	0	**12.392.326.000**
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR (I SAYILI CETVEL)	**92.681.906.510**	**16.041.409.000**	**28.738.044.086**	**55.000.000.000**	**186.079.847.762**	**18.529.492.000**	**22.054.084.050**	**7.490.376.000**	**2.405.144.000**	**429.020.303.408**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR (II SAYILI CETVEL)	**14.039.265.490**	**2.426.465.000**	**6.244.701.000**	**0**	**3.526.620.000**	**18.899.893.000**	**1.123.658.000**	**3.169.512.000**	**0**	**49.430.114.490**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**414.101.000**	**36.853.000**	**436.561.800**	**0**	**1.463.704.000**	**210.394.000**	**0**	**0**	**0**	**2.561.613.800**
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ KURUMLAR TOPLAMI	**107.135.273.000**	**18.504.727.000**	**35.419.306.886**	**55.000.000.000**	**191.070.171.762**	**37.639.779.000**	**23.177.742.050**	**10.659.888.000**	**2.405.144.000**	**481.012.031.698**
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI	**0**	**0**	**0**	**0**	**24.164.719.762**	**0**	**18.583.003.050**	**0**	**0**	**42.747.722.812**
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.415.390.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.415.390.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**107.135.273.000**	**18.504.727.000**	**35.419.306.886**	**55.000.000.000**	**166.905.452.000**	**37.639.779.000**	**4.594.739.000**	**10.659.888.000**	**2.405.144.000**	**438.264.308.886**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**107.135.273.000**	**18.504.727.000**	**35.419.306.886**	**55.000.000.000**	**165.490.062.000**	**37.639.779.000**	**4.594.739.000**	**10.659.888.000**	**2.405.144.000**	**436.848.918.886**

2014 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL - YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	25.147.000	4.190.000	2.502.000	0	1.687.000	3.750.000	0	0	0	37.276.000
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	350.127.000	64.134.000	55.559.000	0	12.325.000	75.655.000	0	0	0	557.800.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	192.615.000	33.413.000	66.303.000	0	7.738.000	40.945.000	0	0	0	341.014.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	318.579.000	60.815.000	69.597.000	0	13.689.000	89.850.000	0	0	0	552.530.000
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	330.661.000	57.609.000	70.448.000	0	8.434.000	55.252.000	0	0	0	522.404.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	475.280.000	95.092.000	130.279.000	0	15.519.000	61.742.000	0	0	0	777.912.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	183.890.000	31.327.000	55.111.000	0	5.969.000	55.156.000	0	0	0	331.453.000
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	91.118.000	15.083.000	32.880.000	0	3.818.000	44.895.000	0	0	0	187.794.000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	213.614.000	37.866.000	54.007.000	0	7.558.000	57.054.000	0	0	0	370.099.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	112.868.000	19.555.000	30.716.000	0	5.646.000	25.470.000	0	0	0	194.255.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	46.194.000	8.469.000	9.952.000	0	2.923.000	39.077.000	0	0	0	106.615.000
EGE ÜNİVERSİTESİ	291.229.000	55.631.000	57.962.000	0	10.403.000	63.980.000	0	0	0	479.205.000
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	254.359.000	47.061.000	35.641.000	0	7.207.000	63.900.000	0	0	0	408.168.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	108.423.000	19.625.000	23.820.000	0	3.755.000	37.530.000	0	0	0	193.153.000
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	185.446.000	33.462.000	54.429.000	0	7.403.000	28.840.000	0	0	0	309.580.000
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	192.263.000	34.792.000	68.206.000	0	5.482.000	79.281.000	0	0	0	380.024.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	213.140.000	33.436.000	62.628.000	0	6.579.000	40.702.000	0	0	0	356.485.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	157.593.000	29.548.000	38.858.000	0	5.693.000	62.650.000	0	0	0	294.342.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	167.409.000	29.402.000	33.748.000	0	6.217.000	28.835.000	0	0	0	265.611.000
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	127.289.000	20.751.000	27.878.000	0	3.215.000	31.055.000	0	0	0	210.188.000
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	199.725.000	35.412.000	39.864.000	0	5.762.000	26.160.000	0	0	0	306.923.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	169.918.000	30.486.000	29.718.000	0	4.338.000	36.500.000	0	0	0	270.960.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	165.860.000	29.267.000	36.910.000	0	4.476.000	29.702.000	0	0	0	266.215.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	232.956.000	35.656.000	61.284.000	0	5.516.000	54.980.000	0	0	0	390.392.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	136.546.000	22.117.000	29.981.000	0	3.331.000	38.445.000	0	0	0	230.420.000
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	140.448.000	21.989.000	31.201.000	0	3.238.000	34.770.000	0	0	0	231.646.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	146.234.000	24.789.000	33.856.000	0	4.179.000	34.050.000	0	0	0	243.108.000
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	125.982.000	18.884.000	28.433.000	0	2.723.000	54.100.000	0	0	0	230.122.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	113.766.000	18.422.000	26.413.000	0	2.792.000	37.532.000	0	0	0	198.925.000
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	37.024.000	6.373.000	8.568.000	0	1.241.000	23.470.000	0	0	0	76.676.000
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	33.109.000	5.479.000	8.036.000	0	1.198.000	21.050.000	0	0	0	68.872.000
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	77.918.000	12.636.000	18.763.000	0	1.899.000	57.780.000	0	0	0	168.996.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	156.836.000	26.019.000	34.428.000	0	2.965.000	35.000.000	0	0	0	255.248.000
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	99.628.000	17.884.000	20.437.000	0	2.901.000	29.130.000	0	0	0	169.980.000
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	76.554.000	13.119.000	23.139.000	0	2.465.000	26.150.000	0	0	0	141.427.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	105.923.000	18.675.000	21.577.000	0	2.633.000	48.900.000	0	0	0	197.708.000
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	125.063.000	22.744.000	23.027.000	0	1.858.000	28.400.000	0	0	0	201.092.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	73.980.000	11.506.000	20.886.000	0	2.091.000	41.560.000	0	0	0	150.023.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	144.395.000	24.655.000	39.574.000	0	3.220.000	22.102.000	0	0	0	233.946.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	130.528.000	18.405.000	38.055.000	0	3.662.000	26.250.000	0	0	0	216.900.000
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	108.491.000	17.711.000	26.877.000	0	2.656.000	31.642.000	0	0	0	187.377.000
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	73.427.000	12.544.000	19.017.000	0	2.017.000	34.863.000	0	0	0	141.868.000
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	80.594.000	13.644.000	21.711.000	0	2.071.000	33.007.000	0	0	0	151.027.000
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	87.469.000	14.415.000	22.160.000	0	2.227.000	32.165.000	0	0	0	158.436.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	50.433.000	7.618.000	18.702.000	0	1.849.000	33.460.000	0	0	0	112.062.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	91.614.000	15.435.000	25.196.000	0	2.450.000	57.230.000	0	0	0	191.925.000
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	49.879.000	8.151.000	13.386.000	0	1.460.000	25.790.000	0	0	0	98.666.000
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	75.647.000	11.249.000	24.127.000	0	2.245.000	25.455.000	0	0	0	138.723.000
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	75.773.000	12.474.000	19.408.000	0	2.198.000	37.190.000	0	0	0	147.043.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	82.368.000	13.724.000	22.917.000	0	2.084.000	22.843.000	0	0	0	143.936.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	78.457.000	12.431.000	19.694.000	0	2.751.000	47.715.000	0	0	0	161.048.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	73.224.000	12.055.000	16.432.000	0	2.158.000	44.210.000	0	0	0	148.079.000
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	117.183.000	20.453.000	24.379.000	0	3.461.000	33.050.000	0	0	0	198.526.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	28.108.000	4.307.000	13.265.000	0	2.024.000	10.000.000	0	0	0	57.704.000
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	34.203.000	5.240.000	12.589.000	0	1.466.000	23.540.000	0	0	0	77.038.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	29.592.000	4.480.000	11.801.000	0	1.397.000	25.300.000	0	0	0	72.570.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	49.862.000	8.725.000	13.741.000	0	2.065.000	43.055.000	0	0	0	117.448.000
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	34.676.000	5.280.000	15.794.000	0	1.764.000	32.330.000	0	0	0	89.844.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	28.624.000	4.303.000	12.889.000	0	1.110.000	23.580.000	0	0	0	70.506.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	41.135.000	6.389.000	13.950.000	0	1.280.000	26.310.000	0	0	0	89.064.000
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	49.083.000	7.960.000	15.805.000	0	1.820.000	45.515.000	0	0	0	120.183.000
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	44.166.000	6.032.000	11.034.000	0	1.351.000	25.300.000	0	0	0	87.883.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	33.503.000	5.049.000	9.756.000	0	1.271.000	22.930.000	0	0	0	72.509.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	34.909.000	4.920.000	15.903.000	0	1.439.000	28.702.000	0	0	0	85.873.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	28.439.000	4.216.000	9.827.000	0	1.202.000	20.790.000	0	0	0	64.474.000
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	32.212.000	4.940.000	12.203.000	0	1.308.000	29.280.000	0	0	0	79.943.000
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	38.606.000	5.521.000	11.915.000	0	1.125.000	25.500.000	0	0	0	82.667.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	28.035.000	4.261.000	11.043.000	0	1.295.000	22.440.000	0	0	0	67.074.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	22.820.000	3.504.000	9.289.000	0	1.297.000	21.000.000	0	0	0	57.910.000
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	18.335.000	2.610.000	8.712.000	0	1.247.000	25.040.000	0	0	0	55.944.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	21.919.000	2.584.000	10.237.000	0	1.164.000	21.350.000	0	0	0	57.254.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	20.083.000	3.088.000	7.659.000	0	1.223.000	23.390.000	0	0	0	55.443.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	15.718.000	1.965.000	9.366.000	0	1.161.000	23.095.000	0	0	0	51.305.000

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	27.197.000	3.973.000	8.970.000	0	1.191.000	24.240.000	0	0	0	**65.571.000**
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	43.729.000	6.075.000	15.999.000	0	1.646.000	32.300.000	0	0	0	**99.749.000**
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	17.606.000	2.372.000	8.823.000	0	1.063.000	21.650.000	0	0	0	**51.514.000**
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	27.120.000	4.232.000	12.289.000	0	1.151.000	27.000.000	0	0	0	**71.792.000**
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	19.475.000	2.688.000	8.413.000	0	963.000	22.240.000	0	0	0	**53.779.000**
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	24.107.000	3.581.000	10.520.000	0	953.000	21.525.000	0	0	0	**60.686.000**
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	18.226.000	2.414.000	8.816.000	0	1.055.000	22.600.000	0	0	0	**53.111.000**
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	27.756.000	4.011.000	11.021.000	0	1.163.000	28.250.000	0	0	0	**72.201.000**
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	19.077.000	2.919.000	8.674.000	0	1.259.000	22.940.000	0	0	0	**54.869.000**
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	26.901.000	3.352.000	7.423.000	0	956.000	24.750.000	0	0	0	**63.382.000**
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	22.710.000	2.787.000	9.354.000	0	999.000	23.710.000	0	0	0	**59.560.000**
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	21.976.000	3.023.000	8.963.000	0	1.141.000	25.450.000	0	0	0	**60.553.000**
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	19.022.000	2.375.000	8.691.000	0	979.000	23.940.000	0	0	0	**55.007.000**
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	13.677.000	1.736.000	6.656.000	0	633.000	24.590.000	0	0	0	**47.292.000**
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	22.039.000	3.253.000	6.978.000	0	636.000	20.820.000	0	0	0	**53.726.000**
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	15.067.000	1.752.000	6.864.000	0	630.000	19.285.000	0	0	0	**43.598.000**
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	30.701.000	4.091.000	12.460.000	0	722.000	26.520.000	0	0	0	**74.494.000**
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	14.982.000	1.944.000	7.146.000	0	630.000	31.960.000	0	0	0	**56.662.000**
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	14.823.000	1.884.000	7.268.000	0	630.000	38.990.000	0	0	0	**63.595.000**
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	13.856.000	1.800.000	5.598.000	0	630.000	28.175.000	0	0	0	**50.059.000**
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	21.138.000	2.563.000	6.641.000	0	652.000	31.200.000	0	0	0	**62.194.000**
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	20.596.000	3.037.000	6.709.000	0	674.000	25.310.000	0	0	0	**56.326.000**
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	2.796.000	410.000	5.210.000	0	344.000	17.000.000	0	0	0	**25.760.000**
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	23.801.000	4.004.000	6.313.000	0	334.000	31.500.000	0	0	0	**65.952.000**
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4.691.000	762.000	5.275.000	0	431.000	17.050.000	0	0	0	**28.209.000**
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	15.378.000	2.534.000	5.392.000	0	334.000	20.500.000	0	0	0	**44.138.000**
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	14.198.000	2.649.000	6.657.000	0	486.000	37.120.000	0	0	0	**61.110.000**
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	87.823.000	15.519.000	12.364.000	0	1.477.000	61.450.000	0	0	0	**178.633.000**
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	6.186.000	952.000	5.209.000	0	334.000	40.400.000	0	0	0	**53.081.000**
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.478.000	529.000	5.289.000	0	334.000	22.500.000	0	0	0	**32.130.000**
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	2.245.000	350.000	5.243.000	0	339.000	22.800.000	0	0	0	**30.977.000**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**8.850.601.000**	**1.506.627.000**	**2.316.686.000**	**0**	**286.153.000**	**3.506.482.000**	**0**	**0**	**0**	**16.466.549.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**5.188.664.490**	**919.838.000**	**3.928.015.000**	**0**	**3.240.467.000**	**15.393.411.000**	**1.123.658.000**	**3.169.512.000**	**0**	**32.963.565.490**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**14.039.265.490**	**2.426.465.000**	**6.244.701.000**	**0**	**3.526.620.000**	**18.899.893.000**	**1.123.658.000**	**3.169.512.000**	**0**	**49.430.114.490**

2014 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL -ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	145.378.000	716.000	162.328.000	0	368.000	6.000.000	0	0	0	**314.790.000**
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	3.895.490	674.000	3.280.000	0	283.000	850.000	0	0	0	**8.982.490**
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	935.000	178.000	1.165.000	0	237.000	0	0	0	0	**2.515.000**
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	1.228.000	237.000	2.518.000	0	168.000	0	0	0	0	**4.151.000**
TÜRK DİL KURUMU	1.730.000	301.000	9.076.000	0	635.000	1.950.000	0	0	0	**13.692.000**
TÜRK TARİH KURUMU	1.259.000	152.000	4.889.000	0	131.000	1.000.000	0	0	0	**7.431.000**
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	5.591.000	912.000	3.165.000	0	671.000	2.500.000	0	0	0	**12.839.000**
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	297.326.000	50.396.000	177.172.000	0	172.628.000	179.000.000	998.313.000	0	0	**1.874.835.000**
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	928.000	123.000	4.537.000	0	5.407.000	55.000	0	0	0	**11.050.000**
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	2.297.000	268.000	8.457.000	0	967.000	7.000.000	0	0	0	**18.989.000**
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	262.030.000	46.423.000	356.497.000	0	1.994.773.000	695.000.000	0	2.993.834.000	0	**6.348.557.000**
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	43.343.000	7.192.000	28.308.000	0	418.695.000	434.000.000	1.403.000	0	0	**932.941.000**
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	109.074.000	15.030.000	50.046.000	0	8.096.000	6.700.000	0	0	0	**188.946.000**
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	163.500.000	20.018.000	34.182.000	0	6.333.000	7.800.000	0	0	0	**231.833.000**
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.104.728.000	238.808.000	146.822.000	0	39.176.000	673.700.000	25.316.000	106.830.000	0	**2.335.380.000**
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	86.415.000	13.373.000	88.833.000	0	33.358.000	237.400.000	0	0	0	**459.379.000**
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	23.406.000	3.552.000	10.544.000	0	281.000	92.700.000	0	0	0	**130.483.000**
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	4.541.000	750.000	2.630.000	0	447.000	1.100.000	0	0	0	**9.468.000**
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	138.489.000	26.988.000	47.679.000	0	1.724.000	9.971.000	0	0	0	**224.851.000**
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	13.872.000	2.059.000	24.949.000	0	1.092.000	0	0	0	0	**41.972.000**
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	1.943.000	176.000	1.855.000	0	110.000	8.400.000	0	0	0	**12.484.000**
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	47.613.000	5.915.000	22.366.000	0	5.198.000	36.750.000	3.676.000	0	0	**121.518.000**
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	25.580.000	2.849.000	13.188.000	0	558.000	2.876.000	0	0	0	**45.051.000**
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İ	80.040.000	6.550.000	42.212.000	0	278.386.000	10.500.000	0	68.848.000	0	**486.536.000**
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	12.868.000	1.748.000	12.789.000	0	76.189.000	2.399.000	0	0	0	**105.993.000**
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	10.633.000	1.645.000	13.262.000	0	501.000	43.425.000	0	0	0	**69.466.000**
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	16.970.000	1.957.000	5.011.000	0	1.057.000	400.000	0	0	0	**25.395.000**
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	141.375.000	25.324.000	18.264.000	0	6.907.000	225.000.000	0	0	0	**416.870.000**
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	14.476.000	998.000	287.170.000	0	1.662.000	566.586.000	0	0	0	**870.892.000**
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	10.925.000	1.122.000	6.764.000	0	1.336.000	4.204.000	0	0	0	**24.351.000**
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	3.217.000	628.000	3.948.000	0	2.000	0	0	0	0	**7.795.000**
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	9.172.000	1.198.000	16.880.000	0	169.950.000	0	0	0	0	**197.200.000**
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.105.747.000	213.179.000	2.050.912.000	0	6.183.000	4.765.482.000	0	0	0	**8.141.503.000**
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	2.911.000	422.000	5.011.000	0	231.000	12.250.000	0	0	0	**20.825.000**
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	487.000	39.000	3.429.000	0	12.000	15.500.000	0	0	0	**19.467.000**
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	632.000	72.000	4.238.000	0	12.000	25.500.000	73.850.000	0	0	**104.304.000**
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	354.000	42.000	3.534.000	0	12.000	15.500.000	0	0	0	**19.442.000**
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.267.311.000	223.128.000	225.058.000	0	6.245.000	7.261.913.000	21.100.000	0	0	**9.004.755.000**
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	829.000	168.000	2.427.000	0	0	0	0	0	0	**3.424.000**
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	25.616.000	4.528.000	22.620.000	0	446.000	40.000.000	0	0	0	**93.210.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**5.188.664.490**	**919.838.000**	**3.928.015.000**	**0**	**3.240.467.000**	**15.393.411.000**	**1.123.658.000**	**3.169.512.000**	**0**	**32.963.565.490**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**8.850.601.000**	**1.506.627.000**	**2.316.686.000**	**0**	**286.153.000**	**3.506.482.000**	**0**	**0**	**0**	**16.466.549.000**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**14.039.265.490**	**2.426.465.000**	**6.244.701.000**	**0**	**3.526.620.000**	**18.899.893.000**	**1.123.658.000**	**3.169.512.000**	**0**	**49.430.114.490**

2014 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ

(III) SAYILI CETVEL - DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	41.744.000	5.190.000	27.264.000	0	86.000.000	15.321.000	0	0	0	**175.519.000**
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	97.040.000	7.417.000	160.475.000	0	1.334.124.000	66.244.000	0	0	0	**1.665.300.000**
SERMAYE PİYASASI KURULU	63.094.000	4.187.000	24.225.000	0	4.950.000	5.830.000	0	0	0	**102.286.000**
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	68.762.000	4.460.000	47.639.000	0	1.275.000	79.876.000	0	0	0	**202.012.000**
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	46.205.000	5.072.000	83.771.800	0	3.355.000	1.421.000	0	0	0	**139.824.800**
KAMU İHALE KURUMU	25.912.000	3.352.000	48.051.000	0	14.800.000	18.885.000	0	0	0	**111.000.000**
REKABET KURUMU	37.341.000	3.449.000	10.851.000	0	6.870.000	3.550.000	0	0	0	**62.061.000**
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	22.611.000	2.160.000	19.187.000	0	11.975.000	11.918.000	0	0	0	**67.851.000**
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	11.392.000	1.566.000	15.098.000	0	355.000	7.349.000	0	0	0	**35.760.000**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	**414.101.000**	**36.853.000**	**436.561.800**	**0**	**1.463.704.000**	**210.394.000**	**0**	**0**	**0**	**2.561.613.800**

2015 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(I) SAYILI CETVEL - GENEL BÜTÇELİ İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
CUMHURBAŞKANLIĞI	46.615.000	4.015.000	59.462.000	0	2.563.000	64.930.000	0	0	0	**177.585.000**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	446.178.146	49.574.970	110.376.593	0	88.566.291	14.289.000	0	0	0	**708.985.000**
ANAYASA MAHKEMESİ	15.542.000	1.888.000	17.569.000	0	106.000	8.252.000	0	0	0	**43.357.000**
YARGITAY	104.539.000	14.872.000	28.130.000	0	1.756.000	19.685.000	0	0	0	**168.982.000**
DANIŞTAY	74.376.000	9.748.000	17.518.000	0	440.000	4.159.000	0	0	0	**106.241.000**
SAYIŞTAY	125.292.070	17.136.500	45.553.900	0	694.600	4.603.000	0	0	0	**193.280.070**
BAŞBAKANLIK	106.990.000	14.369.000	393.643.000	0	76.035.000	40.700.000	0	0	0	**631.737.000**
MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI	657.040.000	72.191.000	202.955.000	0	0	137.860.000	0	0	0	**1.070.046.000**
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	14.656.000	1.989.000	2.286.000	0	86.000	582.000	0	0	0	**19.599.000**
BASIN-YAYIN VE ENFORMASYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	23.110.000	3.060.000	144.981.000	0	172.000	2.340.000	0	0	0	**173.663.000**
HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI	98.784.000	12.242.000	749.196.000	57.500.000.000	11.283.661.000	32.650.000	472.318.000	5.739.795.000	0	**75.888.646.000**
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	4.510.952.000	765.327.000	156.592.000	0	24.915.000	70.000.000	0	0	0	**5.527.786.000**
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	14.330.000	2.257.000	44.382.000	0	306.890.000	598.115.000	26.930.000	126.743.000	0	**1.119.647.000**
KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ MÜSTEŞARLIĞI	1.851.000	165.000	17.606.000	0	22.000	2.930.000	0	0	0	**22.574.000**
ADALET BAKANLIĞI	4.714.660.000	716.000.000	1.065.288.000	0	458.555.000	642.433.000	587.000.000	0	0	**8.183.936.000**
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	11.494.593.000	2.190.058.000	9.660.542.902	0	246.128.000	498.950.000	0	0	0	**24.090.271.902**
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	1.985.931.000	170.645.000	190.688.000	0	68.298.000	395.955.000	118.203.000	0	0	**2.929.720.000**
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	4.120.566.000	628.504.000	1.883.066.000	0	5.933.000	227.107.000	0	0	0	**6.865.176.000**
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	12.640.441.000	2.514.098.000	1.560.387.000	0	4.205.000	933.850.000	0	0	0	**17.652.981.000**
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	197.382.000	33.931.000	204.208.000	0	2.652.000	53.780.000	0	0	0	**491.953.000**
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	684.719.000	63.408.000	321.981.000	0	441.429.000	300.000.000	0	501.000	0	**1.812.038.000**
MALİYE BAKANLIĞI	1.300.135.000	209.389.000	579.670.364	0	110.321.322.423	60.580.000	4.703.279.000	0	2.525.912.000	**119.700.287.787**
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	1.772.530.000	297.429.000	228.226.000	0	12.718.000	118.000.000	0	0	0	**2.428.903.000**
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	39.751.379.000	6.279.617.000	4.464.708.000	0	1.764.665.000	6.692.500.000	30.108.000	0	0	**58.982.977.000**
SAĞLIK BAKANLIĞI	1.270.532.000	281.615.000	189.511.000	0	25.914.000	1.050.000.000	18.455.000	0	0	**2.836.027.000**
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	7.253.158.000	1.726.958.000	253.824.000	0	497.000	604.000.000	0	0	0	**9.838.437.000**
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	1.402.699.000	329.032.000	5.578.814.000	0	13.463.000	60.000.000	780.000	0	0	**7.384.788.000**
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	139.291.000	18.714.000	36.950.000	0	35.783.638.000	38.180.000	106.049.000	0	0	**36.122.822.000**
DEVLET PERSONEL BAŞKANLIĞI	14.496.000	1.940.000	2.732.000	0	104.000	1.000.000	0	0	0	**20.272.000**
ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	71.446.000	11.819.000	34.800.000	0	244.763.000	75.450.000	170.599.000	37.503.000	0	**646.380.000**
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	598.656.000	98.157.000	297.859.000	0	610.131.000	362.751.000	195.979.000	14.496.000	0	**2.178.029.000**
HAKİMLER VE SAVCILAR YÜKSEK KURULU	29.293.000	3.318.000	22.824.000	0	212.000	2.226.000	0	0	0	**57.873.000**
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	496.812.000	82.438.000	1.175.431.000	0	15.680.320.000	212.000.000	10.500.000	0	0	**17.657.501.000**
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI	21.669.000	2.174.000	23.705.000	0	182.824.000	4.500.000	3.897.000	0	0	**238.769.000**
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	168.304.000	26.816.000	35.454.000	0	1.032.936.000	21.200.000	1.273.704.000	213.257.000	0	**2.771.671.000**
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	668.131.000	108.510.000	75.383.000	0	380.721.000	178.687.000	152.850.000	25.658.000	0	**1.589.940.000**
TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	480.726.000	108.699.000	21.634.000	0	4.461.000	42.000.000	0	0	0	**657.520.000**
EKONOMİ BAKANLIĞI	191.772.000	20.098.000	45.336.000	0	1.195.982.000	10.450.000	0	10.000.000	0	**1.473.638.000**
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	14.501.000	1.669.000	65.880.000	0	6.298.123.000	11.000.000	1.268.784.000	0	0	**7.659.957.000**
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	2.546.198.000	447.093.000	389.688.000	0	9.466.587.000	715.908.000	206.828.000	190.187.000	0	**13.962.489.000**
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	312.806.000	67.864.000	70.745.000	0	4.567.000	134.687.000	0	0	0	**590.669.000**
KALKINMA BAKANLIĞI	52.686.000	6.170.000	20.167.000	0	42.552.000	40.119.000	1.092.511.000	0	0	**1.254.205.000**
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU	148.254.000	22.589.000	35.727.000	0	3.180.000	12.200.000	0	0	0	**221.950.000**
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	256.586.000	45.730.000	45.067.000	0	2.659.504.322	199.000.000	9.292.934.000	0	0	**12.498.821.322**
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	128.725.000	22.825.000	21.433.000	0	27.454.000	25.070.000	0	0	0	**225.507.000**
ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	156.388.000	30.391.000	36.868.000	0	3.306.748.000	4.877.339.000	5.528.965.000	0	0	**13.936.699.000**
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR (I SAYILI CETVEL)	**101.325.720.216**	**17.536.532.470**	**30.628.847.759**	**57.500.000.000**	**202.076.493.636**	**19.602.017.000**	**25.260.673.000**	**6.358.140.000**	**2.525.912.000**	**462.814.336.081**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR (II SAYILI CETVEL)	**15.350.889.314**	**2.653.241.000**	**6.600.651.000**	**0**	**4.087.396.000**	**22.019.059.000**	**1.187.445.000**	**3.853.423.000**	**0**	**55.752.104.314**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR (III SAYILI CETVEL)	**444.120.000**	**39.497.000**	**468.420.500**	**0**	**1.650.705.000**	**160.619.000**	**0**	**0**	**0**	**2.763.361.500**
I+II+III SAYILI CETVELE TABİ KURUMLAR TOPLAMI	**117.120.729.530**	**20.229.270.470**	**37.697.919.259**	**57.500.000.000**	**207.814.594.636**	**41.781.695.000**	**26.448.118.000**	**10.211.563.000**	**2.525.912.000**	**521.329.801.895**
ÖZEL BÜTÇELERE HAZİNE YARDIMI	**0**	**0**	**0**	**0**	**26.987.943.636**	**0**	**21.592.619.000**	**0**	**0**	**48.580.562.636**
GELİRDEN AYRILAN PAYLAR	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.599.084.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1.599.084.000**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI HARİÇ, GELİRDEN AYRILAN PAY DAHİL)	**117.120.729.530**	**20.229.270.470**	**37.697.919.259**	**57.500.000.000**	**180.826.651.000**	**41.781.695.000**	**4.855.499.000**	**10.211.563.000**	**2.525.912.000**	**472.749.239.259**
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ TOPLAMI (HAZİNE YARDIMLARI VE GELİRDEN AYRILAN PAY HARİÇ)	**117.120.729.530**	**20.229.270.470**	**37.697.919.259**	**57.500.000.000**	**179.227.567.000**	**41.781.695.000**	**4.855.499.000**	**10.211.563.000**	**2.525.912.000**	**471.150.155.259**

2015 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL - YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	27.500.000	4.582.000	2.645.000	0	1.781.000	4.000.000	0	0	0	**40.508.000**
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	382.828.000	70.124.000	58.726.000	0	13.026.000	76.200.000	0	0	0	**600.904.000**
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	210.607.000	36.535.000	70.082.000	0	8.178.000	44.850.000	0	0	0	**370.252.000**
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	348.330.000	66.495.000	73.564.000	0	14.468.000	89.500.000	0	0	0	**592.357.000**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	361.540.000	62.990.000	74.464.000	0	8.913.000	57.502.000	0	0	0	**565.409.000**
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	519.662.000	103.973.000	137.705.000	0	16.401.000	67.706.000	0	0	0	**845.447.000**
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	201.070.000	34.253.000	58.252.000	0	6.303.000	60.506.000	0	0	0	**360.384.000**
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	99.633.000	16.493.000	34.754.000	0	4.033.000	49.278.000	0	0	0	**204.191.000**
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	233.565.000	41.403.000	57.085.000	0	7.988.000	60.925.000	0	0	0	**400.966.000**
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	123.411.000	21.382.000	32.467.000	0	5.966.000	28.000.000	0	0	0	**211.226.000**
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	50.516.000	9.261.000	10.519.000	0	3.088.000	43.277.000	0	0	0	**116.661.000**
EGE ÜNİVERSİTESİ	318.430.000	60.827.000	61.266.000	0	10.995.000	70.060.000	0	0	0	**521.578.000**
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	278.116.000	51.457.000	37.673.000	0	7.616.000	69.700.000	0	0	0	**444.562.000**
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	118.556.000	21.460.000	25.178.000	0	3.969.000	40.600.000	0	0	0	**209.763.000**
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	202.769.000	36.587.000	57.531.000	0	7.824.000	31.230.000	0	0	0	**335.941.000**
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	210.223.000	38.043.000	72.094.000	0	5.791.000	87.118.000	0	0	0	**413.269.000**
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	233.048.000	36.560.000	66.198.000	0	6.954.000	44.802.000	0	0	0	**387.562.000**
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	172.316.000	32.309.000	41.073.000	0	6.016.000	66.470.000	0	0	0	**318.184.000**
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	183.047.000	32.148.000	35.672.000	0	6.571.000	34.780.000	0	0	0	**292.218.000**
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	139.181.000	22.691.000	29.467.000	0	3.398.000	35.217.000	0	0	0	**229.954.000**
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	218.381.000	38.720.000	42.136.000	0	6.090.000	28.495.000	0	0	0	**333.822.000**
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	185.790.000	33.334.000	31.412.000	0	4.585.000	39.850.000	0	0	0	**294.971.000**
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	181.356.000	32.002.000	39.014.000	0	4.731.000	32.102.000	0	0	0	**289.205.000**
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	254.715.000	38.987.000	64.777.000	0	5.831.000	54.370.000	0	0	0	**418.680.000**
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	149.304.000	24.184.000	31.690.000	0	3.520.000	36.645.000	0	0	0	**245.343.000**
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	153.568.000	24.045.000	32.979.000	0	3.423.000	26.300.000	0	0	0	**240.315.000**
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	159.893.000	27.106.000	35.786.000	0	4.417.000	36.800.000	0	0	0	**264.002.000**
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	137.753.000	20.650.000	30.054.000	0	2.878.000	51.300.000	0	0	0	**242.635.000**
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	124.397.000	20.143.000	27.919.000	0	2.951.000	37.907.000	0	0	0	**213.317.000**
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	40.487.000	6.970.000	9.056.000	0	1.312.000	25.607.000	0	0	0	**83.432.000**
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	36.206.000	5.993.000	8.494.000	0	1.266.000	23.200.000	0	0	0	**75.159.000**
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	85.200.000	13.818.000	19.832.000	0	2.007.000	60.825.000	0	0	0	**181.682.000**
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	171.489.000	28.450.000	36.390.000	0	3.133.000	38.650.000	0	0	0	**278.112.000**
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	108.940.000	19.556.000	21.602.000	0	3.066.000	30.920.000	0	0	0	**184.084.000**
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	83.710.000	14.347.000	24.458.000	0	2.606.000	25.550.000	0	0	0	**150.671.000**
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	115.822.000	20.420.000	22.807.000	0	2.783.000	50.950.000	0	0	0	**212.782.000**
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	136.751.000	24.870.000	24.340.000	0	1.964.000	26.150.000	0	0	0	**214.075.000**
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	80.894.000	12.581.000	22.077.000	0	2.210.000	38.852.000	0	0	0	**156.614.000**
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	157.884.000	26.960.000	41.830.000	0	3.403.000	24.282.000	0	0	0	**254.359.000**
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	142.721.000	20.125.000	40.224.000	0	3.869.000	29.250.000	0	0	0	**236.189.000**
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	118.624.000	19.367.000	28.409.000	0	2.807.000	34.134.000	0	0	0	**203.341.000**
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	80.291.000	13.718.000	20.101.000	0	2.132.000	37.200.000	0	0	0	**153.442.000**
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	88.126.000	14.921.000	22.949.000	0	2.189.000	31.476.000	0	0	0	**159.661.000**
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	95.640.000	15.764.000	23.423.000	0	2.354.000	35.180.000	0	0	0	**172.361.000**
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	55.150.000	8.331.000	19.768.000	0	1.954.000	33.385.000	0	0	0	**118.588.000**
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	100.177.000	16.877.000	26.632.000	0	2.589.000	59.590.000	0	0	0	**205.865.000**
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	54.542.000	8.913.000	14.149.000	0	1.543.000	28.070.000	0	0	0	**107.217.000**
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	82.716.000	12.300.000	25.502.000	0	2.374.000	27.780.000	0	0	0	**150.672.000**
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	82.855.000	13.641.000	20.514.000	0	2.323.000	48.150.000	0	0	0	**167.483.000**
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	90.063.000	15.007.000	24.223.000	0	2.202.000	25.470.000	0	0	0	**156.965.000**
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	85.789.000	13.594.000	20.817.000	0	2.907.000	50.000.000	0	0	0	**173.107.000**
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	80.064.000	13.182.000	17.369.000	0	2.281.000	37.050.000	0	0	0	**149.946.000**
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	128.132.000	22.363.000	25.769.000	0	3.658.000	32.750.000	0	0	0	**212.672.000**
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	30.739.000	4.711.000	14.021.000	0	2.140.000	11.000.000	0	0	0	**62.611.000**
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	37.402.000	5.731.000	13.307.000	0	1.550.000	25.920.000	0	0	0	**83.910.000**
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	32.357.000	4.900.000	12.474.000	0	1.477.000	27.150.000	0	0	0	**78.358.000**
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	54.523.000	9.541.000	14.524.000	0	2.182.000	39.250.000	0	0	0	**120.020.000**
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	37.921.000	5.775.000	16.694.000	0	1.865.000	34.190.000	0	0	0	**96.445.000**
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	31.301.000	4.706.000	13.624.000	0	1.173.000	28.490.000	0	0	0	**79.294.000**
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	44.983.000	6.987.000	14.745.000	0	1.353.000	28.830.000	0	0	0	**96.898.000**
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	53.673.000	8.705.000	16.706.000	0	1.923.000	43.450.000	0	0	0	**124.457.000**
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	48.296.000	6.597.000	11.663.000	0	1.427.000	27.700.000	0	0	0	**95.683.000**
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	36.635.000	5.522.000	10.312.000	0	1.343.000	25.250.000	0	0	0	**79.062.000**
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	38.175.000	5.381.000	16.809.000	0	1.522.000	33.300.000	0	0	0	**95.187.000**
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	31.101.000	4.612.000	10.387.000	0	1.270.000	23.000.000	0	0	0	**70.370.000**
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	35.225.000	5.403.000	12.899.000	0	1.383.000	31.540.000	0	0	0	**86.450.000**

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	42.219.000	6.038.000	12.594.000	0	1.189.000	27.500.000	0	0	0	**89.540.000**
ORDU ÜNİVERSİTESİ	30.660.000	4.660.000	11.672.000	0	1.369.000	24.620.000	0	0	0	**72.981.000**
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	24.957.000	3.834.000	9.818.000	0	1.371.000	23.050.000	0	0	0	**63.030.000**
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	20.052.000	2.855.000	9.209.000	0	1.318.000	27.320.000	0	0	0	**60.754.000**
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	23.976.000	2.827.000	10.821.000	0	1.230.000	23.650.000	0	0	0	**62.498.000**
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	21.963.000	3.379.000	8.096.000	0	1.293.000	25.720.000	0	0	0	**60.451.000**
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	17.190.000	2.150.000	9.900.000	0	1.227.000	25.760.000	0	0	0	**56.227.000**
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	29.742.000	4.346.000	9.481.000	0	1.259.000	26.520.000	0	0	0	**71.348.000**
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	47.819.000	6.645.000	16.911.000	0	1.740.000	35.250.000	0	0	0	**108.365.000**
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	19.253.000	2.595.000	9.326.000	0	1.123.000	23.967.000	0	0	0	**56.264.000**
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	29.655.000	4.629.000	12.989.000	0	1.216.000	27.000.000	0	0	0	**75.489.000**
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	21.297.000	2.940.000	8.893.000	0	1.018.000	24.070.000	0	0	0	**58.218.000**
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	26.361.000	3.916.000	11.120.000	0	1.007.000	23.775.000	0	0	0	**66.179.000**
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	19.931.000	2.641.000	9.319.000	0	1.116.000	25.200.000	0	0	0	**58.207.000**
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	30.351.000	4.387.000	11.649.000	0	1.230.000	31.000.000	0	0	0	**78.617.000**
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	20.866.000	3.193.000	9.168.000	0	1.330.000	25.120.000	0	0	0	**59.677.000**
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	29.419.000	3.667.000	7.846.000	0	1.011.000	27.150.000	0	0	0	**69.093.000**
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	24.834.000	3.048.000	9.887.000	0	1.055.000	24.420.000	0	0	0	**63.244.000**
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	24.034.000	3.307.000	9.474.000	0	1.205.000	28.300.000	0	0	0	**66.320.000**
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	20.804.000	2.598.000	9.186.000	0	1.035.000	26.620.000	0	0	0	**60.243.000**
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	14.958.000	1.900.000	7.035.000	0	669.000	26.600.000	0	0	0	**51.162.000**
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	24.104.000	3.558.000	7.376.000	0	672.000	22.700.000	0	0	0	**58.410.000**
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	16.479.000	1.917.000	7.255.000	0	666.000	21.128.000	0	0	0	**47.445.000**
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	33.572.000	4.475.000	13.170.000	0	762.000	28.552.000	0	0	0	**80.531.000**
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	16.387.000	2.127.000	7.553.000	0	666.000	34.650.000	0	0	0	**61.383.000**
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	16.210.000	2.062.000	7.682.000	0	666.000	41.300.000	0	0	0	**67.920.000**
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	15.153.000	1.969.000	5.917.000	0	666.000	30.928.000	0	0	0	**54.633.000**
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	23.116.000	2.804.000	7.020.000	0	689.000	34.250.000	0	0	0	**67.879.000**
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	22.524.000	3.322.000	7.091.000	0	712.000	27.700.000	0	0	0	**61.349.000**
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	3.060.000	449.000	5.507.000	0	364.000	20.000.000	0	0	0	**29.380.000**
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	26.026.000	4.379.000	6.673.000	0	353.000	36.000.000	0	0	0	**73.431.000**
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	5.133.000	835.000	5.576.000	0	455.000	20.000.000	0	0	0	**31.999.000**
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	16.819.000	2.771.000	5.699.000	0	353.000	24.000.000	0	0	0	**49.642.000**
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	15.529.000	2.898.000	7.036.000	0	513.000	40.700.000	0	0	0	**66.676.000**
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	96.028.000	16.970.000	13.069.000	0	1.561.000	66.150.000	0	0	0	**193.778.000**
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	6.768.000	1.043.000	5.506.000	0	353.000	45.900.000	0	0	0	**59.570.000**
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	3.809.000	579.000	5.590.000	0	353.000	26.500.000	0	0	0	**36.831.000**
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	2.460.000	383.000	5.542.000	0	358.000	26.500.000	0	0	0	**35.243.000**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**9.677.621.000**	**1.647.479.000**	**2.448.738.000**	**0**	**302.418.000**	**3.738.601.000**	**0**	**0**	**0**	**17.814.857.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**5.673.268.314**	**1.005.762.000**	**4.151.913.000**	**0**	**3.784.978.000**	**18.280.458.000**	**1.187.445.000**	**3.853.423.000**	**0**	**37.937.247.314**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**15.350.889.314**	**2.653.241.000**	**6.600.651.000**	**0**	**4.087.396.000**	**22.019.059.000**	**1.187.445.000**	**3.853.423.000**	**0**	**55.752.104.314**

2015 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ
(II) SAYILI CETVEL -ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER
(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	158.954.000	784.000	171.581.000	0	389.000	6.500.000	0	0	0	**338.208.000**
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	4.263.314	738.000	3.467.000	0	300.000	950.000	0	0	0	**9.718.314**
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	1.025.000	195.000	1.231.000	0	250.000	0	0	0	0	**2.701.000**
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	1.344.000	260.000	2.662.000	0	177.000	0	0	0	0	**4.443.000**
TÜRK DİL KURUMU	1.897.000	330.000	9.593.000	0	672.000	2.200.000	0	0	0	**14.692.000**
TÜRK TARİH KURUMU	1.381.000	168.000	5.168.000	0	139.000	1.150.000	0	0	0	**8.006.000**
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	6.119.000	999.000	3.345.000	0	709.000	2.900.000	0	0	0	**14.072.000**
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	325.090.000	55.102.000	187.271.000	0	178.836.000	180.000.000	1.055.657.000	0	0	**1.981.956.000**
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	1.017.000	135.000	4.796.000	0	5.714.000	60.000	0	0	0	**11.722.000**
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	2.513.000	294.000	8.939.000	0	1.004.000	7.000.000	0	0	0	**19.750.000**
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	286.502.000	50.759.000	376.817.000	0	2.445.142.000	765.000.000	0	3.668.673.000	0	**7.592.893.000**
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	47.397.000	7.866.000	29.922.000	0	442.540.000	480.000.000	1.482.000	0	0	**1.009.207.000**
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	119.261.000	16.435.000	52.899.000	0	8.558.000	7.500.000	0	0	0	**204.653.000**
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	178.769.000	21.888.000	36.130.000	0	6.693.000	8.600.000	0	0	0	**252.080.000**
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.207.876.000	261.106.000	155.191.000	0	41.408.000	740.783.000	26.060.000	111.978.000	0	**2.544.402.000**
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	94.492.000	14.623.000	93.896.000	0	35.264.000	265.000.000	0	0	0	**503.275.000**
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	25.596.000	3.885.000	11.145.000	0	296.000	104.255.000	0	0	0	**145.177.000**
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	4.966.000	821.000	2.780.000	0	470.000	1.200.000	0	0	0	**10.237.000**
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	151.422.000	29.509.000	50.397.000	0	1.782.000	0	0	0	0	**233.110.000**
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	15.174.000	2.252.000	26.371.000	0	1.141.000	0	0	0	0	**44.938.000**
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	2.126.000	193.000	1.961.000	0	116.000	9.214.000	0	0	0	**13.610.000**
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	52.064.000	6.468.000	23.641.000	0	5.413.000	40.000.000	3.885.000	0	0	**131.471.000**
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	27.972.000	3.116.000	13.940.000	0	590.000	3.050.000	0	0	0	**48.668.000**
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İ	87.516.000	7.162.000	44.618.000	0	293.786.000	11.000.000	0	72.772.000	0	**516.854.000**
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	14.077.000	1.912.000	13.518.000	0	80.532.000	2.003.000	0	0	0	**112.042.000**
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	11.633.000	1.801.000	14.018.000	0	530.000	46.160.000	0	0	0	**74.142.000**
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	18.563.000	2.141.000	5.297.000	0	1.117.000	450.000	0	0	0	**27.568.000**
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	154.580.000	27.690.000	19.305.000	0	7.301.000	115.000.000	0	0	0	**323.876.000**
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	15.830.000	1.092.000	303.539.000	0	1.757.000	589.983.000	0	0	0	**912.201.000**
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	11.948.000	1.227.000	7.150.000	0	1.377.000	4.418.000	0	0	0	**26.120.000**
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	3.519.000	687.000	4.173.000	0	2.000	0	0	0	0	**8.381.000**
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	10.035.000	1.311.000	17.842.000	0	207.087.000	0	0	0	0	**236.275.000**
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.208.991.000	233.084.000	2.167.814.000	0	6.533.000	6.274.482.000	0	0	0	**9.890.904.000**
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	3.186.000	463.000	5.297.000	0	245.000	13.600.000	0	0	0	**22.791.000**
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	533.000	43.000	3.624.000	0	12.000	16.000.000	0	0	0	**20.212.000**
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	692.000	79.000	4.480.000	0	12.000	26.000.000	78.059.000	0	0	**109.322.000**
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	388.000	46.000	3.735.000	0	12.000	16.000.000	0	0	0	**20.181.000**
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.385.639.000	243.962.000	237.886.000	0	6.600.000	8.500.000.000	22.302.000	0	0	**10.396.389.000**
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	908.000	185.000	2.565.000	0	0	0	0	0	0	**3.658.000**
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	28.010.000	4.951.000	23.909.000	0	472.000	40.000.000	0	0	0	**97.342.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**5.673.268.314**	**1.005.762.000**	**4.151.913.000**	**0**	**3.784.978.000**	**18.280.458.000**	**1.187.445.000**	**3.853.423.000**	**0**	**37.937.247.314**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**9.677.621.000**	**1.647.479.000**	**2.448.738.000**	**0**	**302.418.000**	**3.738.601.000**	**0**	**0**	**0**	**17.814.857.000**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**15.350.889.314**	**2.653.241.000**	**6.600.651.000**	**0**	**4.087.396.000**	**22.019.059.000**	**1.187.445.000**	**3.853.423.000**	**0**	**55.752.104.314**

2015 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İCMALİ

(III) SAYILI CETVEL - DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR

(EKONOMİK SINIFLANDIRMA)

TL

KURUMLAR	PERSONEL GİDERLERİ	SOS. GÜV. DEV. PRİMİ GİD.	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	FAİZ GİDERLERİ	CARİ TRANSFER	SERMAYE GİDERİ	SERMAYE TRANSFERİ	BORÇ VERME	YEDEK ÖDENEK	TOPLAM
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	45.558.000	5.562.000	29.482.000	0	92.610.000	16.028.000	0	0	0	**189.240.000**
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	105.277.000	8.059.000	176.491.000	0	1.512.480.000	38.793.000	0	0	0	**1.841.100.000**
SERMAYE PİYASASI KURULU	68.945.000	4.584.000	26.584.000	0	5.411.000	6.010.000	0	0	0	**111.534.000**
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	72.198.000	4.681.000	50.031.000	0	1.339.000	54.071.000	0	0	0	**182.320.000**
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	48.030.000	5.404.000	87.569.500	0	3.480.000	1.531.000	0	0	0	**146.014.500**
KAMU İHALE KURUMU	27.770.000	3.586.000	49.990.000	0	15.420.000	20.234.000	0	0	0	**117.000.000**
REKABET KURUMU	40.870.000	3.748.000	11.882.000	0	7.080.000	3.785.000	0	0	0	**67.365.000**
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	23.638.000	2.260.000	20.039.000	0	12.512.000	12.455.000	0	0	0	**70.904.000**
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	11.834.000	1.613.000	16.352.000	0	373.000	7.712.000	0	0	0	**37.884.000**
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	**444.120.000**	**39.497.000**	**468.420.500**	**0**	**1.650.705.000**	**160.619.000**	**0**	**0**	**0**	**2.763.361.500**

2013 YILI B CETVELİ VE FİNANSMAN TABLOLARI

B - CETVELİ
MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ TARAFINDAN, İLGİLİ MEVZUATA GÖRE TAHSİLİNE DEVAM OLUNACAK GELİRLER

GENEL BÜTÇELİ KAMU İDARELERİNİN 2013 YILI GELİRLERİ

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
01				VERGİ GELİRLERİ	347.890.019.000
03				TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	9.233.225.000
04				ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	2.046.203.000
05				DİĞER GELİRLER	25.163.320.000
06				SERMAYE GELİRLERİ	9.302.153.000
08				ALACAKLARDAN TAHSİLAT	285.734.000
				TOPLAM BÜTÇE GELİRİ	393.920.654.000
09				RED VE İADELER (-)	30.960.136.000
				NET BÜTÇE GELİRİ	362.960.518.000

KODLAR I	KODLAR II	AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
01		Vergi Gelirleri	347.890.019.000
	1	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	97.527.212.000
	2	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	7.790.506.000
	3	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	155.263.326.000
	4	Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	67.501.021.000
	5	Damga Vergisi	8.238.194.000
	6	Harçlar	11.465.141.000
	9	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	104.619.000
03		Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.233.225.000
	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	2.526.219.000
	2	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	--------
	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	3.012.337.000
	4	Kurumlar Hasılatı	--------
	5	Kurumlar Karları	1.032.386.000
	6	Kira Gelirleri	1.349.030.000
	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.313.253.000
04		Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	2.046.203.000
	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	--------
	6	Özel Gelirler	2.046.203.000

KODLAR I	KODLAR II	AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
05		Diğer Gelirler	25.163.320.000
	1	Faiz Gelirleri	2.419.392.000
	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	12.041.485.000
	3	Para Cezaları	7.402.451.000
	9	Diğer Çeşitli Gelirler	3.299.992.000
06		Sermaye Gelirleri	9.302.153.000
	1	Taşınmaz Satış Gelirleri	5.298.428.000
	2	Taşınır Satış Gelirleri	3.725.000
	9	Diğer Sermaye Satış Gelirleri	4.000.000.000
08		Alacaklardan Tahsilat	285.734.000
	1	Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat	224.843.000
	2	Yurtdışı Alacaklardan Tahsilat	60.891.000
		GENEL TOPLAM	393.920.654.000

KODLAR		AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II		
09		Red ve İadeler (-)	30.960.136.000
	1	Vergi Gelirleri	29.941.353.000
	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	108.558.000
	4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	281.000
	5	Diğer Gelirler	894.422.000
	6	Sermaye Gelirleri	15.522.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
01				**Vergi Gelirleri**	**347.890.019.000**
	1			**Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler**	**97.527.212.000**
		1		**Gelir Vergisi**	**65.483.652.000**
			01	Beyana Dayanan Gelir Vergisi	4.069.781.000
			02	Basit Usulde Gelir Vergisi	338.601.000
			03	Gelir Vergisi Tevkifatı	59.522.553.000
			04	Gelir Geçici Vergisi	1.552.717.000
		2		**Kurumlar Vergisi**	**32.043.560.000**
			01	Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	1.561.812.000
			02	Kurumlar Vergisi Tevkifatı	296.436.000
			03	Kurumlar Geçici Vergisi	30.185.312.000
	2			**Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler**	**7.790.506.000**
		1		**Veraset ve İntikal Vergisi**	**249.970.000**
			01	Veraset ve İntikal Vergisi	249.970.000
		2		**Motorlu Taşıtlar Vergisi**	**7.540.536.000**
			01	Motorlu Taşıtlar Vergisi	7.540.536.000
	3			**Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri**	**155.263.326.000**
		1		**Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi**	**60.050.901.000**
			01	Beyana Dayanan KDV	58.010.599.000
			02	Tevkif Suretiyle Kesilen KDV	2.040.302.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		2		**Özel Tüketim Vergisi**	**83.245.531.000**
			01	Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	43.386.373.000
			02	Motorlu Taşıt Araçları	9.699.395.000
			03	Alkollü İçkiler	5.982.484.000
			04	Tütün Mamülleri	21.345.552.000
			05	Kolalı Gazozlar	358.326.000
			06	Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallar	2.473.401.000
		3		**Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**	**6.370.412.000**
			01	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	6.370.412.000
		4		**Şans Oyunları Vergisi**	**677.685.000**
			01	Şans Oyunları Vergisi	677.685.000
		5		**Özel İletişim Vergisi**	**4.918.797.000**
			01	Özel İletişim Vergisi	4.918.797.000
	4			**Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler**	**67.501.021.000**
		1		**Gümrük Vergileri**	**6.148.617.000**
			01	Gümrük Vergileri	6.148.617.000
		2		**İthalde Alınan Katma Değer Vergisi**	**61.216.258.000**
			01	İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	61.216.258.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		3		**Diğer Dış Ticaret Gelirleri**	**136.146.000**
			01	Diğer Dış Ticaret Gelirleri	136.146.000
	5			**Damga Vergisi**	**8.238.194.000**
		1		**Damga Vergisi**	**6.893.591.000**
			01	Damga Vergisi	6.893.591.000
		2		**Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri**	**1.344.603.000**
			01	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri	1.344.603.000
	6			**Harçlar**	**11.465.141.000**
		1		**Yargı Harçları**	**1.991.633.000**
			01	Ticaret Sicil Harçları	221.738.000
			02	Esnaf Sicil Harçları	23.037.000
			99	Diğer Yargı Harçları	1.746.858.000
		2		**Noter Harçları**	**517.060.000**
			01	Noter Harçları	517.060.000
		3		**Vergi Yargısı Harçları**	**1.444.000**
			01	Vergi Yargısı Harçları	1.444.000
		4		**Tapu Harçları**	**5.944.315.000**
			01	Tapu Harçları	5.944.315.000
		5		**Pasaport ve Konsolosluk Harçları**	**1.007.130.000**
			01	Pasaport ve Konsolosluk Harçları	1.007.130.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		6		**Gemi ve Liman Harçları**	**16.009.000**
			01	Gemi ve Liman Harçları	16.009.000
		7		**İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları**	**33.793.000**
			01	Avcılık Belgesi Harçları	22.685.000
			99	Diğer İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları	11.108.000
		8		**Trafik Harçları**	**405.285.000**
			01	Trafik Harçları	405.285.000
		9		**Diğer Harçlar**	**1.548.472.000**
			01	Yurtdışı Çıkış Harcı	68.016.000
			02	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Harçlar	56.723.000
			03	Özel Güvenlik Harçları	23.881.000
			04	Türk Uluslararası Gemi Sicil Kayıt Harcı ve Yıllık Tonaj Harcı	8.330.000
			99	Diğer Harçlar	1.391.522.000
	9			**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler**	**104.619.000**
		1		**Kaldırılan Vergi Artıkları**	--------
			01	Kaldırılan Vergi Artıkları	--------
		9		**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler**	**104.619.000**
			99	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	104.619.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
03				**Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**9.233.225.000**
	1			**Mal ve Hizmet Satış Gelirleri**	**2.526.219.000**
		1		**Mal Satış Gelirleri**	**1.881.582.000**
			03	Banka Çekleri Değerli Kağıt Bedelleri	125.143.000
			99	Diğer Mal Satış Gelirleri	1.756.439.000
		2		**Hizmet Gelirleri**	**644.637.000**
			99	Diğer Hizmet Gelirleri	644.637.000
	2			**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	---------
		1		**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	---------
			99	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İznine İlişkin Diğer Gelirler	---------

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	3			**KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri**	**3.012.337.000**
		1		**Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri**	**2.473.615.000**
			01	KİT'den Elde Edilen Gelirler	2.316.528.000
			02	İştirak Gelirleri	4.000.000
			04	2.Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin Gelirleri	31.000.000
			05	Kamu Bankalarından Elde Edilen Temettü Gelirleri	122.087.000
		2		**KİT ve İDT'lerden Sağlanan Gelirler**	**538.722.000**
			01	Devlet Hava Mey. İşl. Genel Müdürlüğü'nden	236.657.000
			02	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğünden	38.371.000
			03	Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nden	45.780.000
			04	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'ndan	217.914.000
	4			**Kurumlar Hasılatı**	--------
		1		**Genel Bütçeli İdareler Kurumlar Hasılatı**	--------
			99	Diğer	--------
		9		**Diğer Kurumlar Hasılatı**	--------
			99	Diğer Kurumlar Hasılatı	--------

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	5			**Kurumlar Karları**	**1.032.386.000**
		1		**Döner Sermayeler**	**1.032.386.000**
			01	Döner Sermayelerin Aylık Gayrisafi Hasılatından Aktarmalar	912.386.000
			02	Döner Sermayelerin Yılsonu Karlarından Aktarmalar	120.000.000
		9		**Diğer Kurumlar Karları**	--------
			99	Diğer Kurumlar Karları	--------
	6			**Kira Gelirleri**	**1.349.030.000**
		1		**Taşınmaz Kiraları**	**1.022.824.000**
			01	Lojman Kira Gelirleri	418.478.000
			02	Ecrimisil Gelirleri	364.188.000
			03	Sosyal Tesis Kira Gelirleri	4.000.000
			99	Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	236.158.000
		3		**Ön İzin, İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Gelirleri**	**326.206.000**
			01	Ön İzin Gelirleri	35.124.000
			02	İrtifak Hakkı Gelirleri	180.917.000
			03	Kullanma İzni Gelirleri	110.165.000
	9			**Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**1.313.253.000**
		9		**Diğer Gelirler**	**1.313.253.000**
			01	Para Basımı Gelirleri	157.815.000
			99	Diğer Çeşitli Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.155.438.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
04				**Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler**	**2.046.203.000**
	1			**Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar**	--------
		1		**Cari**	--------
			99	Yurtdışından Alınan Diğer Bağış ve Yardımlar	--------
	6			**Özel Gelirler**	**2.046.203.000**
		1		**Genel Bütçeli İdarelere Ait Özel Gelirler**	**2.046.203.000**
			02	Harita ve Kadastro Bedeli	1.150.000
			04	Basılı Kağıt ve Plaka Satış Gelirleri	1.680.000
			06	Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitim Gelirleri	65.800.000
			07	TSK Mal ve Hizmet Satış Geliri	63.710.000
			13	Konvertibl Olmayan Konsolosluk Gelirleri	45.525.000
			18	Gayrimenkul Satış ve Kira Gelirleri	6.950.000
			23	Afet Riski Altındaki Alanların Dönüşüm Gelirleri	731.574.000
			99	Diğer Özel Gelirler	1.129.814.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
05				**Diğer Gelirler**	**25.163.320.000**
	1			**Faiz Gelirleri**	**2.419.392.000**
		1		**Dış Borcun İkrazından Doğan Alacaklar Faizleri**	**87.226.000**
			01	Dış Borcun İkrazından Doğan Alacaklar Faizleri	87.226.000
		2		**Para Piyasası Nakit İşlemleri Alacakları Faizleri**	--------
			01	Para Piyasası Nakit İşlemleri Alacakları Faizleri	--------
		3		**Kurumca Verilen Borçlardan Alacakların Faizleri**	**227.000**
			01	Kurumca Verilen Borçlardan Alacakların Faizleri	227.000
		4		**Takipteki Kurum Alacakları Faizleri**	**1.545.000**
			01	Takipteki Kurum Alacakları Faizleri	1.545.000
		5		**Menkul Kıymet ve Gecikmiş Ödemeler Faizleri**	--------
			01	Menkul Kıymet ve Gecikmiş Ödemeler Faizleri	--------
		6		**Borçlanma Senedi Geçmiş Gün Faizleri**	**16.752.000**
			01	Borçlanma Senedi Geçmiş Gün Faizleri	16.752.000
		7		**Borçlanma Senedi Primli Satış Geliri**	**1.300.000.000**
			01	Borçlanma Senedi Primli Satış Geliri	1.300.000.000
		8		**Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri**	**807.016.000**
			01	Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri	807.016.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		9		**Diğer Faizler**	**206.626.000**
			99	Diğer Faizler	206.626.000
	2			**Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar**	**12.041.485.000**
		1		**Devlet Payları**	**558.919.000**
			02	Petrolden Devlet Hakkı	12.000
			03	Madenlerden Devlet Hakkı	256.457.000
			05	Petrolden Devlet Hissesi	302.450.000
		5		**Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar**	**11.482.566.000**
			02	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan Alınan Paylar	1.237.605.000
			04	Eğitim Özel Geliri (4306 S.K.)	549.256.000
			06	Tasfiye Edilen Fon Gelirleri	253.177.000
			08	GSM İşletmelerinden Alınan Hazine Payları	2.355.947.000
			09	Evrensel Hizmet Gelirleri	683.952.000
			11	İthalatta Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi	648.238.000
			12	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi	3.593.696.000
			17	Trafik Sigorta Payları	188.753.000
			18	İthalden Yüzde Bir ve Binde Beş Oranında Alınan Çevre Katkı Payı	136.084.000
			19	Belediyelerden Alınan Yüzde Bir Oranında Çevre Katkı Payı	48.113.000
			20	İMKB'den Alınan Paylar	32.129.000
			25	Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Araştırma,Geliştirme ve Eğitim Faaliyetleri Payı	293.695.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
			99	Diğerlerinden Alınan Paylar	1.461.921.000
	3			**Para Cezaları**	**7.402.451.000**
		1		**Yargı Para Cezaları**	**293.099.000**
			01	Yargı Para Cezaları	293.099.000
		2		**İdari Para Cezaları**	**1.158.549.000**
			01	Trafik Para Cezaları	102.265.000
			02	Karayolu Taşıma Kanununa Göre Alınan İdari Para Cezaları	167.161.000
			04	Çevre İdari Para Cezaları	12.202.000
			99	Diğer İdari Para Cezaları	876.921.000
		3		**Pay Ayrılan İdari Para Cezaları**	**1.345.526.000**
			01	Trafik Para Cezaları	1.345.526.000
		4		**Vergi Cezaları**	**4.440.069.000**
			01	Vergi ve Diğer Amme Alacakları Gecikme Zamları	1.595.728.000
			99	Diğer Vergi Cezaları	2.844.341.000
		9		**Diğer Para Cezaları**	**165.208.000**
			03	Cezai Faiz (Kaynak Kullanımı Des. Fonu Kesintileri)	--------
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Para Cezaları	165.208.000
	9			**Diğer Çeşitli Gelirler**	**3.299.992.000**
		1		**Diğer Çeşitli Gelirler**	**3.299.992.000**
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	3.299.992.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
06				**Sermaye Gelirleri**	**9.302.153.000**
	1			**Taşınmaz Satış Gelirleri**	**5.298.428.000**
		1		**Lojman Satış Gelirleri**	**500.000.000**
			01	Lojman Satış Gelirleri	500.000.000
		2		**Sosyal Tesis Satış Gelirleri**	**60.000.000**
			01	Sosyal Tesis Satış Gelirleri	60.000.000
		3		**Diğer Bina Satış Gelirleri**	**700.000**
			01	Diğer Bina Satış Gelirleri	700.000
		4		**Arazi Satışı**	**141.592.000**
			01	Arazi Satışı	141.592.000
		5		**Arsa Satışı**	**513.905.000**
			01	Arsa Satışı	513.905.000
		9		**Diğer Taşınmaz Satış Gelirleri**	**4.082.231.000**
			02	2/B Taşınmazlarının Satış Gelirleri (6292 Sayılı Kanun 6. md)	4.081.631.000
			99	Diğer Çeşitli Taşınmaz Satış Gelirleri	600.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	2			**Taşınır Satış Gelirleri**	**3.725.000**
		1		**Taşınır Satış Gelirleri**	**3.725.000**
			01	Taşınır Satış Gelirleri	3.725.000
	9			**Diğer Sermaye Satış Gelirleri**	**4.000.000.000**
		9		**Diğer Sermaye Satış Gelirleri**	**4.000.000.000**
			99	Diğer Çeşitli Sermaye Satış Gelirleri	4.000.000.000
08				**Alacaklardan Tahsilat**	**285.734.000**
	1			**Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat**	**224.843.000**
		9		**Diğer Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat**	**224.843.000**
			99	Diğerlerinden	224.843.000
	2			**Yurtdışı Alacaklardan Tahsilat**	**60.891.000**
		4		**Dışarıya Verilen Diğer Borçlardan Tahsilat**	**60.891.000**
			99	Dışarıya Verilen Diğer Borçlardan Tahsilat	60.891.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
09				**RED VE İADELER (-)**	**30.960.136.000**
	1			**Vergi Gelirleri**	**29.941.353.000**
		1		**Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler**	**5.597.426.000**
			01	Gelir Vergisi	2.815.883.000
			02	Kurumlar Vergisi	2.781.543.000
		2		**Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler**	**80.273.000**
			01	Veraset ve İntikal Vergisi	18.317.000
			02	Motorlu Taşıtlar Vergisi	61.956.000
		3		**Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri**	**23.791.324.000**
			01	Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	23.650.653.000
			02	Özel Tüketim Vergisi	108.779.000
			03	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	27.611.000
			04	Şans Oyunları Vergisi	---------
			05	Özel İletişim Vergisi	4.281.000
		4		**Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler**	**53.763.000**
			01	Gümrük Vergileri	48.617.000
			02	İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	2.496.000
			03	Diğer Dış Ticaret Gelirleri	2.650.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		5		**Damga Vergisi**	**113.204.000**
			01	Damga Vergisi	103.960.000
			02	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri	9.244.000
		6		**Harçlar**	**303.653.000**
			01	Yargı Harçları	168.989.000
			02	Noter Harçları	1.654.000
			03	Vergi Yargısı Harçları	526.000
			04	Tapu Harçları	20.631.000
			05	Pasaport ve Konsolosluk Harçları	1.584.000
			06	Gemi ve Liman Harçları	170.000
			07	İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları	520.000
			08	Trafik Harçları	511.000
			09	Diğer Harçlar	109.068.000
		9		**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler**	**1.710.000**
			01	Kaldırılan Vergi Artıkları	--------
			09	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	1.710.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	3			**Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**108.558.000**
		1		**Mal ve Hizmet Satış Gelirleri**	**11.477.000**
			01	Mal Satış Gelirleri	2.500.000
			02	Hizmet Gelirleri	8.977.000
		2		**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	---------
			01	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	---------
		3		**KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri**	---------
			01	Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri	---------
			02	KİT ve İDT'lerden Sağlanan Gelirler	---------
		4		**Kurumlar Hasılatı**	---------
			01	Genel Bütçeli İdareler Kurumlar Hasılatı	---------
			09	Diğer Kurumlar Hasılatı	---------

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
		5		**Kurumlar Karları**	**64.636.000**
			01	Döner Sermayeler	64.636.000
			09	Diğer Kurumlar Karları	--------
		6		**Kira Gelirleri**	**29.530.000**
			01	Taşınmaz Kiraları	28.324.000
			03	Ön İzin, İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Gelirleri	1.206.000
		9		**Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**2.915.000**
			09	Diğer Gelirler	2.915.000
	4			**Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler**	**281.000**
		1		**Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar**	--------
			01	Cari	--------
		6		**Özel Gelirler**	**281.000**
			01	Genel Bütçeli İdarelere Ait Özel Gelirler	281.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	5			**Diğer Gelirler**	**894.422.000**
		1		**Faiz Gelirleri**	**81.211.000**
			08	Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri	81.211.000
			09	Diğer Faizler	--------
		2		**Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar**	**5.719.000**
			01	Devlet Payları	1.457.000
			05	Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	4.262.000
		3		**Para Cezaları**	**767.927.000**
			01	Yargı Para Cezaları	4.667.000
			02	İdari Para Cezaları	90.167.000
			03	Pay Ayrılan İdari Para Cezaları	235.263.000
			04	Vergi Cezaları	435.879.000
			09	Diğer Para Cezaları	1.951.000
		9		**Diğer Çeşitli Gelirler**	**39.565.000**
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	39.565.000

KODLAR				AÇIKLAMA	2013 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV		
	6			**Sermaye Gelirleri**	**15.522.000**
		1		**Taşınmaz Satış Gelirleri**	**15.497.000**
			01	Lojman Satış Gelirleri	--------
			02	Sosyal Tesis Satış Gelirleri	--------
			03	Diğer Bina Satış Gelirleri	--------
			04	Arazi Satışı	1.592.000
			05	Arsa Satışı	13.905.000
			09	Diğer Taşınmaz Satış Gelirleri	--------
		2		**Taşınır Satış Gelirleri**	**25.000**
			01	Taşınır Satış Gelirleri	25.000

2013 YILI
GELİR BÜTÇESİ GEREKÇESİ

Gelirin Çeşidi : VERGİ GELİRLERİ

KOD: 01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

347.890.019.000

TAHMİN GEREKÇESİ

2012 yılında Vergi Gelirlerinin 306.129.032.000 TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında 2013 yılında Vergi Gelirleri tahsilatının, red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 347.890.019.000 TL tutarında olacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 13,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	187.504.321.000	184.800.355.000				
2009	220.602.859.000	189.963.543.000		+ 5.163.188.000	+	2,8
2010	212.555.871.000	228.298.799.000		+ 38.335.256.000	+	20,2
2011	250.769.413.000	275.697.952.000		+ 47.399.153.000	+	20,8
2012	300.995.224.000	306.129.032.000	(*)	+ 30.431.080.000	+	11,0

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : GELİR VERGİSİ | KOD: 01.1.1. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ | 65.483.652.000

2012 yılında Gelir Vergisi tahsilatının 59.226.560.000 TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında 2013 yılında Gelir Vergisi tahsilatının, red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 65.483.652.000 TL tutarında olacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 10,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim Fark		Bir önceki yıla göre değişim Oran %	
2008	38.780.119.000	39.249.867.000				
2009	46.598.274.000	39.668.595.000	+	418.728.000	+	1,1
2010	42.927.809.000	41.969.451.000	+	2.300.856.000	+	5,8
2011	48.951.204.000	51.092.935.000	+	9.123.484.000	+	21,7
2012	56.710.510.000	59.226.560.000 (*)	+	8.133.625.000	+	15,9

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : BEYANA DAYANAN GELİR VERGİSİ

KOD: 01.1.1.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

4.069.781.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 4.069.781.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 14,9 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	1.820.529.000	2.065.284.000				
2009	2.413.017.000	2.297.745.000	+	232.461.000	+	11,3
2010	2.283.503.000	2.437.328.000	+	139.583.000	+	6,1
2011	2.933.577.000	3.175.105.000	+	737.777.000	+	30,3
2012	3.529.763.000	3.540.757.000	(*) +	365.652.000	+	11,5

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : BASİT USULDE GELİR VERGİSİ

KOD: 01.1.1.02.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

338.601.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 338.601.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,7 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	215.983.000	209.870.000				
2009	246.647.000	248.282.000		+ 38.412.000	+	18,3
2010	228.578.000	271.467.000		+ 23.185.000	+	9,3
2011	302.225.000	303.080.000		+ 31.613.000	+	11,6
2012	360.199.000	311.556.000	(*)	+ 8.476.000	+	2,8

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Gelirin Çeşidi : GELİR VERGİSİ TEVKİFATI | KOD: 01.1.1.03. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

59.522.553.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 59.522.553.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 10,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Bir önceki yıla göre değişim Oran %	
2008	35.490.160.000	35.776.720.000					
2009	42.560.962.000	35.979.278.000		+ 202.558.000		+ 0,6	
2010	39.117.113.000	38.037.700.000		+ 2.058.422.000		+ 5,7	
2011	44.289.846.000	46.174.356.000		+ 8.136.656.000		+ 21,4	
2012	51.234.785.000	53.959.040.000	(*)	+ 7.784.684.000		+ 16,9	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : GELİR GEÇİCİ VERGİSİ

KOD: 01.1.1.04.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

1.552.717.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 1.552.717.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,7 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	1.253.447.000	1.197.993.000				
2009	1.377.648.000	1.143.290.000	-	(54.703.000)	-	(4,6)
2010	1.298.615.000	1.222.956.000	+	79.666.000	+	7,0
2011	1.425.556.000	1.440.394.000	+	217.438.000	+	17,8
2012	1.585.763.000	1.415.207.000 (*)	-	(25.187.000)	-	(1,7)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KURUMLAR VERGİSİ

KOD: 01.1.2.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

32.043.560.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 32.043.560.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 0,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	16.976.161.000	18.658.195.000				
2009	22.611.359.000	20.701.805.000		+ 2.043.610.000	+	11,0
2010	20.071.108.000	22.854.846.000		+ 2.153.041.000	+	10,4
2011	25.359.580.000	29.233.725.000		+ 6.378.879.000	+	27,9
2012	30.035.121.000	31.836.765.000	(*)	+ 2.603.040.000	+	8,9

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : BEYANA DAYANAN KURUMLAR VERGİSİ | KOD: 01.1.2.01. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ | 1.561.812.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 1.561.812.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 43,7 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	1.262.520.000	1.122.525.000				
2009	1.338.450.000	1.235.521.000	+	112.996.000	+	10,1
2010	1.308.310.000	1.153.637.000	-	(81.884.000)	-	(6,6)
2011	1.364.157.000	4.341.281.000	+	3.187.644.000	+	276,3
2012	3.091.348.000	2.774.196.000	(*) -	(1.567.085.000)	-	(36,1)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Gelirin Çeşidi : KURUMLAR VERGİSİ TEVKİFATI | KOD: 01.1.2.02. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

296.436.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 296.436.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim			
				Fark		Oran %
2008	284.216.000	199.697.000				
2009	205.080.000	224.047.000	+	24.350.000	+	12,2
2010	218.813.000	236.588.000	+	12.541.000	+	5,6
2011	228.048.000	353.281.000	+	116.693.000	+	49,3
2012	389.897.000	270.410.000 (*)	-	(82.871.000)	-	(23,5)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KURUMLAR GEÇİCİ VERGİSİ

KOD: 01.1.2.03.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

30.185.312.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 30.185.312.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 4,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	15.429.425.000	17.335.973.000				
2009	21.067.829.000	19.242.237.000		+ 1.906.264.000	+	11,0
2010	18.543.985.000	21.464.621.000		+ 2.222.384.000	+	11,5
2011	23.767.375.000	24.539.163.000		+ 3.074.542.000	+	14,3
2012	26.553.876.000	28.792.159.000	(*)	+ 4.252.996.000	+	17,3

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

KOD: 01.2.1.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

249.970.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 249.970.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	157.092.000	149.718.000				
2009	125.978.000	173.086.000	+	23.368.000	+	15,6
2010	162.698.000	229.091.000	+	56.005.000	+	32,4
2011	240.716.000	260.652.000	+	31.561.000	+	13,8
2012	296.318.000	229.817.000	(*) -	(30.835.000)	-	(11,8)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

KOD: 01.2.2.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

7.540.536.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 7.540.536.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 10,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	3.916.081.000	4.001.749.000				
2009	4.769.333.000	4.585.854.000		+ 584.105.000	+	14,6
2010	4.416.533.000	5.128.667.000		+ 542.813.000	+	11,8
2011	6.010.324.000	6.060.243.000		+ 931.576.000	+	18,2
2012	6.769.396.000	6.805.836.000	(*)	+ 745.593.000	+	12,3

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DAHİLDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİ

KOD: 01.3.1.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

60.050.901.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 60.050.901.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 13,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	30.333.159.000	30.085.656.000				
2009	34.141.900.000	34.034.036.000		+ 3.948.380.000	+	13,1
2010	37.857.218.000	39.438.999.000		+ 5.404.963.000	+	15,9
2011	41.089.593.000	46.860.118.000		+ 7.421.119.000	+	18,8
2012	50.647.802.000	52.956.475.000	(*)	+ 6.096.357.000	+	13,0

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

KOD: 01.3.2.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

83.245.531.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 83.245.531.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 16,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	44.912.515.000	41.962.183.000				
2009	49.551.716.000	43.708.500.000		+ 1.746.317.000	+	4,2
2010	54.710.284.000	58.038.327.000		+ 14.329.827.000	+	32,8
2011	61.196.476.000	64.263.538.000		+ 6.225.211.000	+	10,7
2012	70.646.570.000	71.374.018.000	(*)	+ 7.110.480.000	+	11,1

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : PETROL VE DOĞALGAZ ÜRÜNLERİ | KOD: 01.3.2.01. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL): 43.386.373.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 43.386.373.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 20,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	25.786.692.000	23.947.376.000				
2009	28.605.917.000	25.582.583.000		+ 1.635.207.000	+	6,8
2010	30.695.331.000	31.718.618.000		+ 6.136.035.000	+	24,0
2011	34.621.497.000	33.602.317.000		+ 1.883.699.000	+	5,9
2012	36.510.564.000	36.058.005.000	(*)	+ 2.455.688.000	+	7,3

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : MOTORLU TAŞIT ARAÇLARI | KOD: 01.3.2.02. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

9.699.395.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 9.699.395.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,0 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME	Bir önceki yıla göre değişim			
		Miktar		Fark		Oran %
2008	4.620.593.000	3.821.487.000				
2009	5.268.667.000	3.363.587.000	-	(457.900.000)	-	(12,0)
2010	3.803.146.000	6.212.904.000	+	2.849.317.000	+	84,7
2011	6.048.040.000	8.585.847.000	+	2.372.943.000	+	38,2
2012	7.376.805.000	8.982.774.000 (*)	+	396.927.000	+	4,6

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ALKOLLÜ İÇKİLER

KOD: 01.3.2.03

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

5.982.484.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 5.982.484.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 24,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	2.005.026.000	2.059.463.000				
2009	2.394.336.000	2.146.665.000		+ 87.202.000	+	4,2
2010	2.166.762.000	3.382.510.000		+ 1.235.845.000	+	57,6
2011	3.760.598.000	3.859.568.000		+ 477.058.000	+	14,1
2012	4.501.650.000	4.792.326.000	(*)	+ 932.758.000	+	24,2

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : TÜTÜN MAMÜLLERİ

KOD: 01.3.2.04.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

21.345.552.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 21.345.552.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 12,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	11.032.304.000	10.918.162.000				
2009	11.950.877.000	11.546.412.000		+ 628.250.000	+	5,8
2010	16.417.469.000	14.975.856.000		+ 3.429.444.000	+	29,7
2011	14.694.710.000	15.850.558.000		+ 874.702.000	+	5,8
2012	19.218.204.000	18.949.147.000	(*)	+ 3.098.589.000	+	19,5

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KOLALI GAZOZLAR

KOD: 01.3.2.05.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

358.326.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 358.326.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,0 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	202.000.000	205.102.000					
2009	235.292.000	212.361.000		+ 7.259.000		+ 3,5	
2010	222.472.000	222.092.000		+ 9.731.000		+ 4,6	
2011	230.133.000	292.487.000		+ 70.395.000		+ 31,7	
2012	261.748.000	331.803.000	(*)	+ 39.316.000		+ 13,4	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DAYANIKLI TÜKETİM VE DİĞER MALLAR KOD: 01.3.2.06.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

2.473.401.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 2.473.401.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	1.265.900.000	1.010.593.000				
2009	1.096.627.000	856.892.000		- (153.701.000)	-	(15,2)
2010	1.405.104.000	1.526.347.000		+ 669.455.000	+	78,1
2011	1.841.498.000	2.069.757.000		+ 543.410.000	+	35,6
2012	2.777.599.000	2.259.963.000	(*)	+ 190.206.000	+	9,2

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ

KOD: 01.3.3.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

6.370.412.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Başta faiz oranları olmak üzere, önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 6.370.412.000 TL gelir sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 14,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME		Bir önceki yıla göre değişim			
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	4.010.228.000	3.720.367.000					
2009	4.132.496.000	4.043.296.000		+	322.929.000	+	8,7
2010	3.927.635.000	3.577.367.000		-	(465.929.000)	-	(11,5)
2011	4.284.823.000	4.309.847.000		+	732.480.000	+	20,5
2012	4.576.881.000	5.574.123.000	(*)	+	1.264.276.000	+	29,3

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ŞANS OYUNLARI VERGİSİ

KOD: 01.3.4.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

677.685.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 677.685.000 TL gelir sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar, 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim			
				Fark		Oran %
2008	400.000.000	376.164.000				
2009	416.663.000	395.834.000	+	19.670.000	+	5,2
2010	407.663.000	434.110.000	+	38.276.000	+	9,7
2011	460.299.000	528.065.000	+	93.955.000	+	21,6
2012	564.018.000	620.000.000 (*)	+	91.935.000	+	17,4

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ÖZEL İLETİŞİM VERGİSİ | KOD: 01.3.5.01. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

4.918.797.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 4.918.797.000 TL gelir sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar, 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	4.645.036.000	4.565.689.000				
2009	5.208.716.000	4.274.732.000	-	(290.957.000)	-	(6,4)
2010	4.829.820.000	4.127.672.000	-	(147.060.000)	-	(3,4)
2011	4.484.192.000	4.420.621.000	+	292.949.000	+	7,1
2012	4.850.088.000	4.539.945.000 (*)	+	119.324.000	+	2,7

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : GÜMRÜK VERGİLERİ | KOD: 01.4.1.01. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

6.148.617.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 6.148.617.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,9 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim				
				Fark		Oran %	
2008	2.968.173.000	2.788.589.000					
2009	3.533.356.000	2.486.462.000	-	(302.127.000)	-	(10,8)	
2010	3.000.067.000	3.269.666.000	+	783.204.000	+	31,5	
2011	3.681.952.000	4.693.331.000	+	1.423.665.000	+	43,5	
2012	4.899.667.000	5.644.564.000 (*)	+	951.233.000	+	20,3	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : İTHALDE ALINAN KATMA DEĞER VERGİSİ

KOD: 01.4.2.01.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

61.216.258.000

TAHMİN GEREKÇESİ

2013 yılı ithalat beklentileri, döviz kurunda meydana gelecek değişimler ve borçlu kamu kurumlarının cari yükümlülüklerini yerine getireceği göz önünde bulundurularak, bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 61.216.258.000 TL gelir elde edileceği tahmin edilmektedir.

Bu tutar, 2012 yılı ile kıyaslandığında % 22,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	30.504.085.000	29.980.574.000					
2009	38.513.783.000	26.135.212.000	-	(3.845.362.000)	-	(12,8)	
2010	30.112.832.000	36.210.987.000	+	10.075.775.000	+	38,6	
2011	41.042.804.000	48.690.345.000	+	12.479.358.000	+	34,5	
2012	53.950.256.000	50.002.036.000	(*) +	1.311.691.000	+	2,7	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DİĞER DIŞ TİCARET GELİRLERİ	KOD: 01.4.3.01.	2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)
TAHMİN GEREKÇESİ		136.146.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 136.146.000 TL gelir sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar, 2012 yılı ile kıyaslandığında % 11,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

		GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
Yıl	Bütçe Tahmini	Miktar		Fark		Oran %	
2008	65.598.000	40.009.000					
2009	46.252.000	52.554.000		+ 12.545.000		+ 31,4	
2010	46.782.000	82.212.000		+ 29.658.000		+ 56,4	
2011	76.844.000	115.761.000		+ 33.549.000		+ 40,8	
2012	126.430.000	122.378.000	(*)	+ 6.617.000		+ 5,7	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DAMGA VERGİSİ | KOD: 01.5. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

8.238.194.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 8.238.194.000 TL gelir sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Bu tutar, 2012 yılı ile kıyaslandığında % 12,1 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Bir önceki yıla göre değişim Miktar		Fark		Oran %
2008	4.228.399.000	3.987.640.000				
2009	4.763.806.000	4.205.581.000		+ 217.941.000	+	5,5
2010	4.442.645.000	5.141.850.000		+ 936.269.000	+	22,3
2011	5.805.119.000	6.534.386.000		+ 1.392.536.000	+	27,1
2012	7.366.162.000	7.350.861.000	(*)	+ 816.475.000	+	12,5

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : HARÇLAR

KOD: 01.6.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

11.465.141.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare ve fon payları dahil 11.465.141.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 17,5 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar			Fark		Oran %
2008	5.512.616.000	5.180.554.000					
2009	6.127.241.000	4.873.344.000		-	(307.210.000)	-	(5,9)
2010	5.556.427.000	7.175.593.000		+	2.302.249.000	+	47,2
2011	8.009.800.000	8.520.852.000		+	1.345.259.000	+	18,7
2012	9.459.041.000	9.754.160.000	(*)	+	1.233.308.000	+	14,5

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : BAŞKA YERDE SINIFLANDIRILMAYAN VERGİLER KOD: 01.9.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

104.619.000

TAHMİN GEREKÇESİ

2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile mahalli idare payları dahil 104.619.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 14,3 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	95.059.000	53.401.000				
2009	61.986.000	624.652.000		+ 571.251.000	+	1.069,7
2010	86.350.000	619.961.000		- (4.691.000)	-	(0,8)
2011	75.687.000	113.533.000		- (506.428.000)	-	(81,7)
2012	96.964.000	91.494.000	(*)	- (22.039.000)	-	(19,4)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ KOD: 03.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

9.233.225.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 9.233.225.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 35,6 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	9.001.423.000	7.442.735.000				
2009	7.382.865.000	9.977.763.000		+ 2.535.028.000	+	34,1
2010	6.789.078.000	9.844.985.000		- (132.778.000)	-	(1,3)
2011	7.344.410.000	9.112.663.000		- (732.322.000)	-	(7,4)
2012	9.301.354.000	14.328.581.000	(*)	+ 5.215.918.000	+	57,2

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : MAL SATIŞ GELİRLERİ | KOD: 03.1.1. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

1.881.582.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 1.881.582.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 10,9 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	897.299.000	835.826.000				
2009	1.053.516.000	1.110.506.000		+ 274.680.000	+	32,9
2010	1.425.552.000	1.386.044.000		+ 275.538.000	+	24,8
2011	1.463.603.000	1.519.705.000		+ 133.661.000	+	9,6
2012	1.755.007.000	1.695.944.000	(*)	+ 176.239.000	+	11,6

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : HİZMET GELİRLERİ | KOD: 03.1.2. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

644.637.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 644.637.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	792.210.000	661.165.000					
2009	600.257.000	668.146.000		+ 6.981.000		+	1,1
2010	878.146.000	1.211.582.000		+ 543.436.000		+	81,3
2011	316.858.000	516.781.000		- (694.801.000)		-	(57,3)
2012	508.939.000	589.192.000	(*)	+ 72.411.000		+	14,0

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : HAZİNE PORTFÖYÜ VE İŞTİRAK GELİRLERİ KOD: 03.3.1.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

2.473.615.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 2.473.615.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 69,5 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %	
2008	4.022.500.000	3.720.834.000					
2009	3.045.993.000	3.777.489.000		+	56.655.000	+	1,5
2010	1.831.705.000	3.982.771.000		+	205.282.000	+	5,4
2011	2.220.381.000	3.893.334.000		-	(89.437.000)	-	(2,2)
2012	2.491.942.000	8.115.565.000	(*)	+	4.222.231.000	+	108,4

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KİT VE İDT'LERDEN SAĞLANAN GELİRLER | KOD: 03.3.2. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

538.722.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 538.722.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 3,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	225.207.000	278.879.000				
2009	300.725.000	281.446.000	+	2.567.000	+	0,9
2010	303.589.000	315.930.000	+	34.484.000	+	12,3
2011	381.426.000	458.532.000	+	142.602.000	+	45,1
2012	475.656.000	519.178.000 (*)	+	60.646.000	+	13,2

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DÖNER SERMAYELER

KOD: 03.5.1.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

1.032.386.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 1.032.386.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 7,5 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar		Bir önceki yıla göre değişim			
				Fark		Oran %	
2008	1.692.226.000	790.084.000					
2009	936.955.000	760.624.000		- (29.460.000)		-	(3,7)
2010	1.049.583.000	1.053.850.000		+ 293.226.000		+	38,6
2011	907.326.000	892.326.000		- (161.524.000)		-	(15,3)
2012	917.328.000	960.020.000	(*)	+ 67.694.000		+	7,6

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KİRA GELİRLERİ

KOD: 03.6.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

1.349.030.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 1.349.030.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 9,0 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	800.111.000	741.374.000				
2009	861.287.000	828.001.000	+	86.627.000	+	11,7
2010	798.251.000	1.005.950.000	+	177.949.000	+	21,5
2011	1.151.262.000	1.175.081.000	+	169.131.000	+	16,8
2012	1.462.188.000	1.238.021.000 (*)	+	62.940.000	+	5,4

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DİĞER TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ KOD: 03.9.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

1.313.253.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 1.313.253.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 8,5 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Bir önceki yıla göre değişim Oran %	
2008	538.870.000	399.842.000					
2009	583.374.000	780.191.000		+ 380.349.000		+ 95,1	
2010	501.233.000	627.316.000		- (152.875.000)		- (19,6)	
2011	902.181.000	652.326.000		+ 25.010.000		+ 4,0	
2012	1.665.563.000	1.210.661.000	(*)	+ 558.335.000		+ 85,6	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	KOD: 04.	2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)
TAHMİN GEREKÇESİ		2.046.203.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 2.046.203.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 70,5 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim			
				Fark		Oran %
2008	805.893.000	851.041.000				
2009	944.107.000	814.128.000	-	(36.913.000)	-	(4,3)
2010	965.983.000	965.734.000	+	151.606.000	+	18,6
2011	1.239.414.000	1.068.434.000	+	102.700.000	+	10,6
2012	1.183.383.000	1.200.442.000 (*)	+	132.008.000	+	12,4

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DİĞER GELİRLER KOD: 05.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

25.163.320.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile fon payları dahil 25.163.320.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 0,6 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	15.368.338.000	18.855.021.000					
2009	21.172.585.000	24.334.217.000		+ 5.479.196.000		+ 29,1	
2010	19.712.421.000	22.615.242.000		- (1.718.975.000)		- (7,1)	
2011	22.560.140.000	21.962.792.000		- (652.450.000)		- (2,9)	
2012	23.838.870.000	25.024.979.000	(*)	+ 3.062.187.000		+ 13,9	

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : FAİZ GELİRLERİ | KOD: 05.1. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

2.419.392.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 2.419.392.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 15,7 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	2.276.092.000	4.582.700.000				
2009	2.595.844.000	5.716.736.000	+	1.134.036.000	+	24,7
2010	2.285.093.000	5.160.449.000	-	(556.287.000)	-	(9,7)
2011	2.712.389.000	2.845.992.000	-	(2.314.457.000)	-	(44,8)
2012	1.834.415.000	2.870.545.000	(*) +	24.553.000	+	0,9

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : KİŞİ VE KURUMLARDAN ALINAN PAYLAR KOD: 05.2.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

12.041.485.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 12.041.485.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 1,0 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME					
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim				
				Fark		Oran %	
2008	7.397.808.000	8.082.020.000					
2009	10.893.062.000	8.493.250.000	+	411.230.000	+	5,1
2010	8.133.404.000	7.590.232.000	-	(903.018.000)	-	(10,6)
2011	8.702.083.000	9.611.752.000	+	2.021.520.000	+	26,6
2012	10.409.547.000	12.161.169.000 (*)	+	2.549.417.000	+	26,5

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : PARA CEZALARI

KOD: 05.3.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

7.402.451.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler ile fon payları dahil 7.402.451.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 7,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Miktar	Bir önceki yıla göre değişim			
				Fark		Oran %
2008	3.558.732.000	3.203.647.000				
2009	3.754.158.000	4.209.406.000	+	1.005.759.000	+	31,4
2010	3.510.564.000	4.785.511.000	+	576.105.000	+	13,7
2011	5.973.085.000	6.283.674.000	+	1.498.163.000	+	31,3
2012	6.906.727.000	6.892.608.000 (*)	+	608.934.000	+	9,7

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DİĞER ÇEŞİTLİ GELİRLER | KOD: 05.9. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

3.299.992.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 3.299.992.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 6,4 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	2.135.706.000	2.986.654.000				
2009	3.929.521.000	5.914.825.000	+	2.928.171.000	+	98,0
2010	5.783.360.000	5.079.050.000	-	(835.775.000)	-	(14,1)
2011	5.172.583.000	3.221.374.000	-	(1.857.676.000)	-	(36,6)
2012	4.688.181.000	3.100.657.000 (*)	-	(120.717.000)	-	(3,7)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : SERMAYE GELİRLERİ | KOD: 06. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ

9.302.153.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 9.302.153.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 389,8 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME		Bir önceki yıla göre değişim			
		Miktar		Fark		Oran %	
2008	4.308.056.000	9.116.120.000					
2009	13.141.284.000	2.051.823.000		-	(7.064.297.000)	-	(77,5)
2010	10.653.770.000	3.401.772.000		+	1.349.949.000	+	65,8
2011	10.037.551.000	2.532.453.000		-	(869.319.000)	-	(25,6)
2012	11.465.462.000	1.899.043.000	(*)	-	(633.410.000)	-	(25,0)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : TAŞINMAZ SATIŞ GELİRLERİ

KOD: 06.1.

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

5.298.428.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 5.298.428.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 893,1 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	402.441.000	225.763.000				
2009	502.260.000	222.446.000	-	(3.317.000)	-	(1,5)
2010	241.219.000	318.834.000	+	96.388.000	+	43,3
2011	486.340.000	352.641.000	+	33.807.000	+	10,6
2012	996.657.000	533.519.000 (*)	+	180.878.000	+	51,3

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : TAŞINIR SATIŞ GELİRLERİ | KOD: 06.2. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ | 3.725.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 3.725.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 5,7 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME Miktar		Bir önceki yıla göre değişim Fark		Oran %
2008	5.615.000	1.649.000				
2009	8.024.000	4.505.000		+ 2.856.000	+	173,2
2010	8.138.000	3.582.000		- (923.000)	-	(20,5)
2011	5.428.000	4.346.000		+ 764.000	+	21,3
2012	5.805.000	3.524.000	(*)	- (822.000)	-	(18,9)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : DİĞER SERMAYE SATIŞ GELİRLERİ KOD: 06.9

2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

4.000.000.000

TAHMİN GEREKÇESİ

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında red ve iadeler dahil 4.000.000.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 193,7 oranında bir artışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini	GERÇEKLEŞME				
		Bir önceki yıla göre değişim				
		Miktar		Fark		Oran %
2008	3.900.000.000	8.888.667.000				
2009	12.631.000.000	1.824.829.000	-	(7.063.838.000)	-	(79,5)
2010	10.404.413.000	3.079.351.000	+	1.254.522.000	+	68,7
2011	9.545.783.000	2.175.383.000	-	(903.968.000)	-	(29,4)
2012	10.463.000.000	1.362.000.000 (*)	-	(813.383.000)	-	(37,4)

(*) İlk 8 aylık gerçekleşmeye göre yapılan yıl sonu tahminidir.

Örnek No. 6119 - a - 1992

Gelirin Çeşidi : ALACAKLARDAN TAHSİLAT | KOD: 08. | 2013 YILI İÇİN HÜKÜMETİN ÖNERDİĞİ MİKTAR (TL)

TAHMİN GEREKÇESİ | 285.734.000

Önceki yıllara ilişkin ekonomik gelişmeler, eğilimler ve 2013 yılına ilişkin beklentiler dikkate alındığında bu gelir unsurundan 2013 yılında 285.734.000 TL gelir tahsil edilmesi beklenmektedir.

Bu tutar 2012 yılı ile kıyaslandığında % 80,3 oranında bir azalışa tekabül etmektedir.

TAHMİNE ESAS BİLGİLER (TL)

Yıl	Bütçe Tahmini*	GERÇEKLEŞME					
		Bir önceki yıla göre değişim					
		Miktar		Fark		Oran %	
2008		407.362.000					
2009		313.140.000	-	(94.222.000)	-	(231,3)	
2010	438.194.000	232.874.000	-	(80.266.000)	-	(256,3)	
2011	217.951.000	346.569.000	+	113.695.000	+	488,2	
2012	269.395.000	1.448.000.000	(**) +	1.101.431.000	+	3.178,1	

(*) 2008-2009 yıllarına ilişkin; ilgili yıllar Bütçe Kanunlarında bu gelir kalemine ait tutarların yer almaması nedeniyle bütçe tahminlerine tabloda yer verilememiştir.

(**) 8 aylık gerçekleşmeye göre geçici tahmin

Örnek No. 6119 - a - 1992

VERGİ HARCAMALARI LİSTESİ

boş

2013 YILI VERGİ HARCAMALARI LİSTESİ

KANUN ADI VE NUMARASI	MADDE NO	MADDE AÇIKLAMASI
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 9/1-2-3-4-5-6-7-8-9	Vergiden Muaf Esnaf
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 19	Ticari ve Zirai Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası (6009 sayılı Kanunla 2010 yılı kazançlarına uygulamak üzere 01.08.2010 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere.)
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 20	Eğitim ve Öğretim İşletmelerinde Kazanç İstisnası
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 21	Gayrimenkuller ve Haklarda İstisnalar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 22/1	Menkul Sermaye İratlarında İstisnalar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/1	Köylerde, münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/2	Gelir Vergisi'nden muaf olan veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/3	Maden ve toprakaltı işlerde çalışan işçilerin münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/5	Köy muhtarları ile köylerin katipleri, korucuları, imamları, bekçileri ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/6	Hizmetçilerin ücretleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/7	Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde çalışan öğrencilere, ceza ve ıslahevlerinde çalışan hükümlülere, tutuklulara ve darülacezelerin atölyelerinde çalışan düşkünlere verilen ücretler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/8	Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/9	Genel olarak madenlerde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memur ve müstahdemlere konut tedariki ve bu konutlar ile ilgili sağlanan menfaatler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/10	Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan toplu taşıma giderleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/12	3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa tabi çırakların asgari ücreti aşmayan ücretleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/13	Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, malüliyet, dul ve yetim aylıkları
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/14	Dar mükellefiyete tâbi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 23/15	Yüz ve daha az işçi çalıştıran işyerlerinde bir, yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iki amatör sporcuya ödenen ücretler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/3	Kanunla kurulan emekli sandıkları ile Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklar tarafından hak sahiplerine aylık dışında ödenen tazminat, yardım ve toptan ödemeler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/4	Hizmet erbabına ödenen çocuk zamları
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/5	Evlenme ve doğum münasebetiyle hizmet erbabına yapılan yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/6	Sosyal sigorta kurumları tarafından sigortalılara yapılan ödemeler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/7	Kıdem tazminatı ödemeleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/9	Yardım sandıkları tarafından ölüm, sakatlık, hastalık, doğum, evlenme gibi sebeplerle üyelerine yapılan yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 25/10	Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından hak sahiplerine ödenen tazminat ve yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 29/1	İlim ve fenni, güzel sanatları, ...teşvik maksadıyla verilen ikramiyeler ve mükafatlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 29/2	Uçuş ve dalış tazminatları, ikramiyeler, gündelikler, zamlar ...v.b
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 29/3	Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 29/4	Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 30/1	Dar mükellefiyete tabi olanların, hükümetin müsaadesiyle açılan sergi ve panayırlarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar (Türkiye'de başkaca iş yeri ve daimi temsilcileri bulunmamak şartıyla)
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 30/2	Dar mükellefiyete tabi olanların bu sergi ve panayırlarda yaptıkları serbest meslek faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 63/2	Kanunla kurulan emekli sandıkları ile Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 63/3	Ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortası poliçelerinin %50'si ile şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 63/4	Çalışanlar tarafından ilgili kanunlarına göre sendikalara ödenen aidatlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Mükerrer Madde 80	Değer Artış Kazançlarında İstisna
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 82	Arızi Kazançlarda İstisna
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/1	Beyan edilen gelirin %15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, hastalık, sağlık, sakatlık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/2	Beyan edilen gelirin %10'unu aşmaması şartıyla mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/3	Serbest meslek faaliyetlerinde bulunan veya basit usulde vergilendirilen özürlülerin beyan edilen gelirleri için hesaplanan yıllık indirim
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/4	Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve kamu yararına çalışan dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için % 10'unu) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/5	Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdî ve aynî bağış ve yardımların tamamı.
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/6	Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelleri
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/7	Kültür, Sanat, Edebiyat...v.b faaliyetlerine ve Kültür, Tarihi, Tabii...v.b varlıkların korunmasına dair yapılan harcamalar ile bağış ve yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/8	3289 ve 5894 sayılı Kanunlar kapsamında yapılan sponsorluk harcamaları (amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için %50'si)
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/9	Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi".
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/10	Bakanlar kurulunca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığıyla makbuz mukabili yapılan aynı veya nakdi bağışlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Madde 89/11	İktisadi işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış ve yardımlar
193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Geçici Madde 75	31/12/2013 tarihine kadar, 5746 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için yüzde 90'ı, diğerleri için yüzde 80'i
194 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Geçici Mad. 80	Bakanlar Kurulunca kanunda belirtilen şekilde belirlenen illerde, Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında 31/12/2023 tarihine kadar gerçekleşen yatırımlarda, teşvik belgelerinde öngörülen ve fiilen istihdam edilen işçilerin ücretlerinin sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brüt tutarına tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan tarihten itibaren 10 yıl süreyle verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilecektir.
195 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu	Geçici Mad. 82	31/12/2017 tarihine kadar, 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 5 inci maddesi kapsamına giren bireysel katılım yatırımcısı tam mükellef gerçek kişilerin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra iktisap ettikleri tam mükellef anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini yıllık beyannamelerine konu kazanç ve iratlarından indirebilmeleri
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-ç	Kamu idare ve kuruluşları tarafından yetkili idarî makamların izniyle açılan yerel, ulusal veya uluslararası nitelikteki sergiler, fuarlar ve panayırlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-d	Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait olup sadece kamu görevlilerine hizmet veren, kâr amacı gütmeyen ve üçüncü kişilere kiralanmayan kreş ve konukevleri ile askerî kışlalardaki kantinler
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-ı	İl özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturdukları birlikler veya bunlara bağlı kuruluşlar tarafından işletilen su ve yolcu taşıma işletmeleri ile mezbahalar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-i	Köyler veya köy birlikleri tarafından köylünün genel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla işletilen hamam, çamaşırhane, değirmen, soğuk hava deposu ve yolcu taşıma işletmeleri ile tarım işletmeleri
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-j	Spor klüplerinin idman ve spor faaliyetinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetinde bulunan anonim şirketler
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-k	Tüketim ve taşımacılık kooperatifleri hariç kooperatifler
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-l	Yabancı ülkeler veya uluslararası finans kuruluşları ile yapılan malî ve teknik işbirliği anlaşmaları çerçevesinde yalnızca kredi teminatı sağlamak üzere kurulmuş olup bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları teminat sorumluluk fonlarına ekleyen ve sahip oldukları fonları ortaklarına dağıtmaksızın, kredi sağlayan banka ve kuruluşlara yatıran kurumlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	Madde 4/1-m	Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin altyapılarını hazırlamak ve burada faaliyette bulunanların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan işletmeler

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 5/1-c**	Yurtdışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 5/1-e**	Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların % 75'lik kısmı
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 5/1-f**	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bankaların borç karşılığında elde ettikleri değerler ile bu değerlerden elde edilen hasılatın borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı ile bankaların bu şekilde elde ettikleri söz konusu kıymetlerin satışından doğan kazançların %75'lik kısmı
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 5/1-h**	Yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 5/1-ı**	Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta eğitim özel okulları ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden faaliyete geçilen hesap döneminden başlamak suretiyle beş hesap dönemi itibarıyla elde edilen kazançlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-a**	Mükelleflerin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge indirimi"
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-b**	3289 ve 5894 sayılı Kanunlar kapsamında yapılan sponsorluk harcamaları (amatör spor dalları için tamamı, profosyonel spor dalları için %50'si)
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-c**	Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan derneklere ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar olan kısmı
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-ç**	Yukarıda sayılan kamu kurum ve kuruluşlarına bağışlanan okul, sağlık tesisi, 100 yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde 50 yatak) kapasitesinden az olmamak kaydıyla öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi ve bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdî ve ayni bağış ve yardımlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-d**	Kültür, Sanat, Edebiyat...v.b faaliyetlerine ve Kültür, Tarihi, Tabii...v.b varlıkların korunmasına dair yapılan harcamalar ile makbuz karşılığı yapılan bağış ve yardımlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-e**	Bakanlar Kurulunca yardım kararı alınan doğal afetler dolayısıyla Başbakanlık aracılığı ile makbuz karşılığı yapılan ayni ve nakdî bağışlar
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-f**	İktisadî işletmeleri hariç, Türkiye Kızılay Derneğine ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine makbuz karşılığı yapılan nakdi bağış veya yardımlar
5521 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-g**	Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarların %10'unu aşmayan kısmı
5522 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 10/1-ğ**	Münhasıran yurt dışında yararlanılan hizmetler ile Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilere verilen hizmetler dolayısıyla elde edilen kazancın %50'si
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Madde 32/a**	Kanunla tespit edilen yatırımlardan elde edilen kazançların indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulması
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Geçici Madde 4**	Münhasıran tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunanlardan üretim tesislerini Bakanlar Kurulunca belirlenen illere 31/10/2010 tarihine kadar nakleden ve asgari 50 kişilik istihdam sağlayan mükelleflerin, bu illerdeki işletmelerinden sağladıkları kazançlar için nakil tarihini izleyen hesap döneminden itibaren beş yıl süreyle kurumlar vergisi oranını % 75'i geçmemek üzere indirimli uygulanması
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Geçici Madde 5**	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin bu madde kapsamında 31/12/2009 tarihine kadar yapılan birleşmelerinde; gerekli şartları sağlayan birleşme işlemlerinden doğan kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır. Birleşme nedeniyle infisah eden kurumun, birleşme tarihinde sona eren hesap döneminde elde ettiği kazançları ile birleşiien kurumun birleşme işleminin gerçekleştiği hesap dönemi dahil olmak üzere, üç hesap döneminde elde ettiği kazançlara, % 75 e kadar belirlenen indirimli kurumlar vergisi uygulanır.
5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	**Gelir Vergisi Kanunu Mad.19**	Ticari ve Ziraî Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası (6009 sayılı Kanunla 2010 yılı kazançlarına uygulamak üzere 01.08.2010 tarhinden itibaren geçerli olmak üzere.)
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 13/a-b**	Faaliyetleri deniz, hava, demiryolu taşıma araçlarının kiralanması veya çeşitli şekilde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan teslim ve hizmetler ile deniz ve hava taşıma araçları için liman ve hava meydanlarında yapılan hizmetler
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 13/c**	Petrol ve maden arama faaliyetlerine ilişkin olmak üzere, bu faaliyetleri yürütenlere yapılan teslim ve hizmetler ile aynı Kanun hükümlerine göre boru hattıyla taşımacılık yapanlara bu hatların inşa ve modernizasyonuna ilişkin yapılan teslim ve hizmetler
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 13/d**	Yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makina ve teçhizat teslimleri
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 13/1-g**	Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (II) sayılı listede yer alan malların, Başbakanlık merkez teşkilatına teslimi
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/1-b**	Kamu kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, kooperatiflerin ve dernek ve vakıfların tiyatro, kütüphane...v.b ile spor tesisleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kültür ve eğitim faaliyetlerine ilişkin teslim ve hizmetler
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-g**	Değerli madenler ve değerli kağıtlar ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kağıt, cam hurda ve atıklarının teslimi
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-k**	Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi siteleri hazırlamak amacıyla kurulan işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-l-m**	Bankalar kanunu uyarınca mal ve hakların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na teslimi ile bunların TMSF tarafından teslimi, Fonun devraldığı alacakları tahsil amacıyla bunların teminatını oluşturan mal ve hakların teslimi

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-r**	Kurumların aktifinde ve belediyeler ile il özel idarelerinin mülkiyetinde en az iki tam yıl süreyle bulunan iştirak hisseleri ile gayrimenkullerinin devir ve teslimleri ile bankalara borçlu olanların borçlarına karşılık bankalara yapılan iştirak hissesi ve gayrimenkul devir ve teslimleri
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-s**	Engellilerin eğitimleri, meslekleri, günlük yaşamları için özel olarak üretilmiş her türlü araç-gereç ve özel bilgisayar programları teslimleri
3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-ş**	Konut finansmanı amacıyla teminat gösterilen veya ipotek konulan konutun konut finansman kuruluşlarına, Toplu Konut İdaresi Başkanlığına, ipotek finansmanı kuruluşları ya da üçüncü kişilere teslimi
3066 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-u**	Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların, varlık kiralama şirketlerine devri ile bu varlıkların varlık kiralama şirketlerince kiralanması ve devralınan kuruma devri.
3067 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Madde 17/4-v**	Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından münhasıran uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin olarak verilen hizmetler
3066 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu	**Geçici 29**	Büyük ölçekli projelerin gerçekleştirilebilmesi için bu çerçevede yapılacak olan mal teslimleri ve hizmet ifaları
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/1-b**	Bu Kanun'a ekli (I) sayılı listede yer alan malların petrol arama ve istihsal faaliyetlerinde kullanılmak üzere bu faaliyetleri yapanlara teslimi
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/1-c**	Bu Kanun'a ekli (I) sayılı listede yer alan malların Gümrük Kanunu uyarınca tasfiyelik hale gelenlerinin tabiî afetler vb. olağanüstü durumlarda genel ve katma bütçeli dairelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve bunların teşkil ettikleri birliklere bedelsiz teslimi
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/2**	Bu Kanun'a ekli (II) sayılı listede yer alan kayıt ve tescile tabi mallardan bu maddede belirtilenlerinin malul ve engelliler tarafından beş yılda bir olmak üzere ilk iktisabı
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/3-a**	Bu Kanun'a ekli (II) sayılı listede yer alan maliardan uçak ve helikopterlerin Türk Hava Kurumu tarafından ilk iktisabı
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/3-b**	Bu Kanun'a ekli (II) sayılı listede yer alan malların, Başbakanlık merkez teşkilatı tarafından ilk iktisabı
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/5**	Bu Kanun'a ekli (IV) sayılı listede yer alan malların genel ve katma bütçeli dairelere, il özel idarelerine, belediyelere, köylere ve bunların teşkil ettikleri birliklere bedelsiz teslimi veya bunlar tarafından bedelsiz olarak ithali
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 7/6**	Gümrük Kanunu uyarınca gümrük vergisinden muaf ya da istisna eşyanın ithali
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Madde 8/2**	İhraç edilmek üzere ihracatçılara teslim edilen malların mücbir sebeblerden dolayı ihracatının gerçekleşmemesi halinde ihracatçıya teslim tarihinden itibaren verginin tahsil edildiği tarihe kadar gecikme zammı yerine tecil faizi uygulanması
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**Geçici Md.5**	31/12/2012 tarihine kadar, elektrik üretimi yapanlara (I) sayılı listedeki bazı malların teslimleri
4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu	**BKK 2003/5868**	Kabotaj hattında yapılan taşımacılık işleri için akaryakıt teslimleri istisnası
3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu	**Geçici Madde 3/A-B-C**	Serbest bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mevzuatına dair hükümler uygulanmaması
4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Kanunu	**Geçici Madde 2**	Teknoloji geliştirme bölgeleri kurulmasında sorumlu yönetici şirketlerin bu kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergiden muaf tutulması ile yönetici şirketler ile bu bölgelerde faaliyette bulunan şirketlerin anılan bölgelerdeki araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden elde ettikleri kazançların 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna olması
5084 sayılı Yatırım ve İstihdamın Teşviki Kanunu	**Madde 3/A**	Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu Kanun'un 2. maddesi kapsamındaki il ve ilçelerdeki işletmelerinde çalıştırdıkları işçilerin en az 10 işçi olması şartıyla bu işletmelerde çalışan işçilerin gelir vergisi stopajları toplamının organize sanayi bölgelerinde tamamı diğer yerlerde ise %80'inin kanunda belirtilen sürelerle sınırlı olmak üzere terkin edilmesi
5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	**Madde 88**	Bu Kanunun 11. fıkrasına göre Kuruma fiilen ödenmeyen prim tutarları, gelir vergisi ve kurumlar vergisi uygulamasında gider yazılamaz.
5746 Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun	**Madde 3/1**	Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarına uygulanan indirim
5746 Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun	**Madde 3/2**	Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personeline gelir vergisi stopajı teşviği

VERGİ TÜRLERİ İTİBARİ İLE TOPLAM VERGİ HARCAMASI TAHMİNLERİ

KANUN ADI	2013	2014	2015
GELİR VERGİSİ KANUNU	14.017.491.922	15.513.713.528	17.181.105.309
KURUMLAR VERGİSİ KANUNU	4.776.549.213	5.252.509.892	5.802.378.276
KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU	1.242.492.468	1.376.371.031	1.524.675.010
ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ KANUNU	375.730.301	416.215.241	461.062.433
DİĞER KANUNLAR	2.004.584.857	2.220.578.876	2.459.846.250
TOPLAM	**22.416.848.762**	**24.779.388.568**	**27.429.067.279**

(*) AÇIKLAMA: Vergi harcaması kavramı; en genel anlamda "devletlerin gelir toplamını azaltan, standart vergi sisteminden ayrılan ayrıcalıklar veya istisna ve muafiyetler" olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda; bazı indirim, istisna ve muafiyetler, standart vergi sisteminin unsurları olmaları nedeniyle vergi harcaması kapsamı dışında tutulabilmektedir. Yukarıdaki liste, vergi sistemimizdeki Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, KDV, ÖTV ve diğer bazı kanunlarda potansiyel olarak vergi harcaması niteliği taşıdığı düşünülen düzenlemeleri içermektedir. "Standart vergi sistemine" ilişkin varsayımlara göre bu listedeki unsurların değişebileceği kaçınılmazdır. Vergi harcamalarına ilişkin yukarıda yer alan tutarlar, mevcut veri seti kullanılmak suretiyle "vazgeçilen gelir" yöntemiyle tahmin edilmiş olup, herhangi bir veri temin edilemeyenler hesaplama dışında tutulmuştur. Öte yandan veri teminindeki artışlara paralel olarak vergi harcaması tahminlerinin de değişeceği tabiidir.

boş

GENEL BÜTÇELİ KAMU İDARELERİNİN (2014 - 2015) DÖNEMİ GELİR TAHMİNLERİ TABLOSU

boş

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
01				VERGİ GELİRLERİ	380.142.375.000	416.294.416.000
03				TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	9.994.661.000	10.367.047.000
04				ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR İLE ÖZEL GELİRLER	1.771.412.000	1.928.327.000
05				DİĞER GELİRLER	27.768.294.000	30.126.035.000
06				SERMAYE GELİRLERİ	7.990.416.000	7.785.556.000
08				ALACAKLARDAN TAHSİLAT	316.522.000	351.624.000
				TOPLAM BÜTÇE GELİRİ	427.983.680.000	466.853.005.000
09				RED VE İADELER (-)	34.296.092.000	38.099.530.000
				NET BÜTÇE GELİRİ	393.687.588.000	428.753.475.000

(TL)

KODLAR I	KODLAR II	AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
01		Vergi Gelirleri	380.142.375.000	416.294.416.000
	1	Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler	107.923.106.000	119.686.351.000
	2	Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	8.608.864.000	9.432.211.000
	3	Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	168.211.597.000	182.810.820.000
	4	Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	73.467.873.000	80.088.015.000
	5	Damga Vergisi	9.120.208.000	10.088.298.000
	6	Harçlar	12.695.315.000	14.060.507.000
	9	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	115.412.000	128.214.000
03		Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	9.994.661.000	10.367.047.000
	1	Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	2.802.848.000	3.127.235.000
	2	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	--------	--------
	3	KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	3.188.694.000	2.919.654.000
	4	Kurumlar Hasılatı	--------	--------
	5	Kurumlar Karları	1.083.400.000	1.136.311.000
	6	Kira Gelirleri	1.455.116.000	1.572.709.000
	9	Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.464.603.000	1.611.138.000
04		Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	1.771.412.000	1.928.327.000
	1	Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	--------	--------
	6	Özel Gelirler	1.771.412.000	1.928.327.000

(TL)

KODLAR I	KODLAR II	AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
05		Diğer Gelirler	27.768.294.000	30.126.035.000
	1	Faiz Gelirleri	2.618.519.000	2.413.486.000
	2	Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	13.317.017.000	14.598.765.000
	3	Para Cezaları	8.188.094.000	9.058.878.000
	9	Diğer Çeşitli Gelirler	3.644.664.000	4.054.906.000
06		Sermaye Gelirleri	7.990.416.000	7.785.556.000
	1	Taşınmaz Satış Gelirleri	2.546.640.000	2.651.528.000
	2	Taşınır Satış Gelirleri	3.776.000	4.028.000
	9	Diğer Sermaye Satış Gelirleri	5.440.000.000	5.130.000.000
08		Alacaklardan Tahsilat	316.522.000	351.624.000
	1	Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat	249.070.000	276.692.000
	2	Yurtdışı Alacaklardan Tahsilat	67.452.000	74.932.000
		GENEL TOPLAM	427.983.680.000	466.853.005.000

(TL)

KODLAR		AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II			
09		Red ve İadeler (-)	34.296.092.000	38.099.530.000
	1	Vergi Gelirleri	33.181.666.000	36.889.515.000
	3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	115.357.000	121.508.000
	4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	313.000	348.000
	5	Diğer Gelirler	979.997.000	1.066.550.000
	6	Sermaye Gelirleri	18.759.000	21.609.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
01				**Vergi Gelirleri**	**380.142.375.000**	**416.294.416.000**
	1			**Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler**	**107.923.106.000**	**119.686.351.000**
		1		**Gelir Vergisi**	**72.602.244.000**	**80.518.761.000**
			01	Beyana Dayanan Gelir Vergisi	4.453.512.000	4.933.753.000
			02	Basit Usulde Gelir Vergisi	370.418.000	410.337.000
			03	Gelir Vergisi Tevkifatı	66.062.761.000	73.269.505.000
			04	Gelir Geçici Vergisi	1.715.553.000	1.905.166.000
		2		**Kurumlar Vergisi**	**35.320.862.000**	**39.167.590.000**
			01	Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	1.685.106.000	1.867.783.000
			02	Kurumlar Vergisi Tevkifatı	328.564.000	364.587.000
			03	Kurumlar Geçici Vergisi	33.307.192.000	36.935.220.000
	2			**Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler**	**8.608.864.000**	**9.432.211.000**
		1		**Veraset ve İntikal Vergisi**	**277.390.000**	**308.178.000**
			01	Veraset ve İntikal Vergisi	277.390.000	308.178.000
		2		**Motorlu Taşıtlar Vergisi**	**8.331.474.000**	**9.124.033.000**
			01	Motorlu Taşıtlar Vergisi	8.331.474.000	9.124.033.000
	3			**Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri**	**168.211.597.000**	**182.810.820.000**
		1		**Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi**	**66.249.795.000**	**73.649.956.000**
			01	Beyana Dayanan KDV	64.004.435.000	71.154.723.000
			02	Tevkif Suretiyle Kesilen KDV	2.245.360.000	2.495.233.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		2		**Özel Tüketim Vergisi**	**88.596.073.000**	**94.136.678.000**
			01	Petrol ve Doğalgaz Ürünleri	45.638.666.000	47.948.191.000
			02	Motorlu Taşıt Araçları	10.669.757.000	11.558.979.000
			03	Alkollü İçkiler	6.627.168.000	7.362.133.000
			04	Tütün Mamülleri	22.520.841.000	23.798.372.000
			05	Kolalı Gazozlar	396.961.000	447.948.000
			06	Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallar	2.742.680.000	3.021.055.000
		3		**Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**	**7.172.303.000**	**8.143.903.000**
			01	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	7.172.303.000	8.143.903.000
		4		**Şans Oyunları Vergisi**	**750.705.000**	**833.959.000**
			01	Şans Oyunları Vergisi	750.705.000	833.959.000
		5		**Özel İletişim Vergisi**	**5.442.721.000**	**6.046.324.000**
			01	Özel İletişim Vergisi	5.442.721.000	6.046.324.000
	4			**Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler**	**73.467.873.000**	**80.088.015.000**
		1		**Gümrük Vergileri**	**6.548.395.000**	**7.168.201.000**
			01	Gümrük Vergileri	6.548.395.000	7.168.201.000
		2		**İthalde Alınan Katma Değer Vergisi**	**66.767.979.000**	**72.751.251.000**
			01	İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	66.767.979.000	72.751.251.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		3		**Diğer Dış Ticaret Gelirleri**	**151.499.000**	**168.563.000**
			01	Diğer Dış Ticaret Gelirleri	151.499.000	168.563.000
	5			**Damga Vergisi**	**9.120.208.000**	**10.088.298.000**
		1		**Damga Vergisi**	**7.631.722.000**	**8.441.826.000**
			01	Damga Vergisi	7.631.722.000	8.441.826.000
		2		**Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri**	**1.488.486.000**	**1.646.472.000**
			01	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri	1.488.486.000	1.646.472.000
	6			**Harçlar**	**12.695.315.000**	**14.060.507.000**
		1		**Yargı Harçları**	**2.174.282.000**	**2.374.255.000**
			01	Ticaret Sicil Harçları	241.486.000	262.447.000
			02	Esnaf Sicil Harçları	25.505.000	28.246.000
			99	Diğer Yargı Harçları	1.907.291.000	2.083.562.000
		2		**Noter Harçları**	**562.441.000**	**613.907.000**
			01	Noter Harçları	562.441.000	613.907.000
		3		**Vergi Yargısı Harçları**	**1.604.000**	**1.777.000**
			01	Vergi Yargısı Harçları	1.604.000	1.777.000
		4		**Tapu Harçları**	**6.629.281.000**	**7.389.603.000**
			01	Tapu Harçları	6.629.281.000	7.389.603.000
		5		**Pasaport ve Konsolosluk Harçları**	**1.114.987.000**	**1.234.852.000**
			01	Pasaport ve Konsolosluk Harçları	1.114.987.000	1.234.852.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		6		**Gemi ve Liman Harçları**	**17.725.000**	**19.630.000**
			01	Gemi ve Liman Harçları	17.725.000	19.630.000
		7		**İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları**	**37.416.000**	**41.439.000**
			01	Avcılık Belgesi Harçları	25.115.000	27.816.000
			99	Diğer İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları	12.301.000	13.623.000
		8		**Trafik Harçları**	**448.687.000**	**496.923.000**
			01	Trafik Harçları	448.687.000	496.923.000
		9		**Diğer Harçlar**	**1.708.892.000**	**1.888.121.000**
			01	Yurtdışı Çıkış Harcı	71.018.000	74.020.000
			02	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Harçlar	60.805.000	67.344.000
			03	Özel Güvenlik Harçları	26.442.000	29.286.000
			04	Türk Uluslararası Gemi Sicil Kayıt Harcı ve Yıllık Tonaj Harcı	9.222.000	10.213.000
			99	Diğer Harçlar	1.541.405.000	1.707.258.000
	9			**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler**	**115.412.000**	**128.214.000**
		1		**Kaldırılan Vergi Artıkları**	--------	--------
			01	Kaldırılan Vergi Artıkları	--------	--------
		9		**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler**	**115.412.000**	**128.214.000**
			99	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	115.412.000	128.214.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
03				**Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**9.994.661.000**	**10.367.047.000**
	1			**Mal ve Hizmet Satış Gelirleri**	**2.802.848.000**	**3.127.235.000**
		1		**Mal Satış Gelirleri**	**2.088.677.000**	**2.333.851.000**
			03	Banka Çekleri Değerli Kağıt Bedelleri	138.916.000	155.222.000
			99	Diğer Mal Satış Gelirleri	1.949.761.000	2.178.629.000
		2		**Hizmet Gelirleri**	**714.171.000**	**793.384.000**
			99	Diğer Hizmet Gelirleri	714.171.000	793.384.000
	2			**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	--------	--------
		1		**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	--------	--------
			99	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İznine İlişkin Diğer Gelirler	--------	--------

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	3			**KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri**	**3.188.694.000**	**2.919.654.000**
		1		**Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri**	**2.649.254.000**	**2.365.177.000**
			01	KİT'den Elde Edilen Gelirler	2.485.474.000	2.197.336.000
			02	İştirak Gelirleri	4.000.000	4.431.000
			04	2.Tip Telekomünikasyon Ruhsatı ve Genel İzin Gelirleri	33.693.000	37.323.000
			05	Kamu Bankalarından Elde Edilen Temettü Gelirleri	126.087.000	126.087.000
		2		**KİT ve İDT'lerden Sağlanan Gelirler**	**539.440.000**	**554.477.000**
			01	Devlet Hava Mey. İşl. Genel Müdürlüğü'nden	255.822.000	278.557.000
			02	Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğünden	35.106.000	42.304.000
			03	Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nden	47.117.000	47.956.000
			04	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'ndan	201.395.000	185.660.000
	4			**Kurumlar Hasılatı**	--------	--------
		1		**Genel Bütçeli İdareler Kurumlar Hasılatı**	--------	--------
			99	Diğer	--------	--------
		9		**Diğer Kurumlar Hasılatı**	--------	--------
			99	Diğer Kurumlar Hasılatı	--------	--------

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	5			**Kurumlar Karları**	**1.083.400.000**	**1.136.311.000**
		1		**Döner Sermayeler**	**1.083.400.000**	**1.136.311.000**
			01	Döner Sermayelerin Aylık Gayrisafi Hasılatından Aktarmalar	958.400.000	1.006.311.000
			02	Döner Sermayelerin Yılsonu Karlarından Aktarmalar	125.000.000	130.000.000
		9		**Diğer Kurumlar Karları**	--------	--------
			99	Diğer Kurumlar Karları	--------	--------
	6			**Kira Gelirleri**	**1.455.116.000**	**1.572.709.000**
		1		**Taşınmaz Kiraları**	**1.068.692.000**	**1.116.040.000**
			01	Lojman Kira Gelirleri	443.517.000	470.163.000
			02	Ecrimisil Gelirleri	374.702.000	385.127.000
			03	Sosyal Tesis Kira Gelirleri	4.000.000	4.000.000
			99	Diğer Taşınmaz Kira Gelirleri	246.473.000	256.750.000
		3		**Ön İzin, İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Gelirleri**	**386.424.000**	**456.669.000**
			01	Ön İzin Gelirleri	40.143.000	45.161.000
			02	İrtifak Hakkı Gelirleri	211.077.000	246.258.000
			03	Kullanma İzni Gelirleri	135.204.000	165.250.000
	9			**Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**1.464.603.000**	**1.611.138.000**
		9		**Diğer Gelirler**	**1.464.603.000**	**1.611.138.000**
			01	Para Basımı Gelirleri	174.819.000	178.656.000
			99	Diğer Çeşitli Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.289.784.000	1.432.482.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
04				**Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler**	**1.771.412.000**	**1.928.327.000**
	1			**Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar**	--------	--------
		1		**Cari**	--------	--------
			99	Yurtdışından Alınan Diğer Bağış ve Yardımlar	--------	--------
	6			**Özel Gelirler**	**1.771.412.000**	**1.928.327.000**
		1		**Genel Bütçeli İdarelere Ait Özel Gelirler**	**1.771.412.000**	**1.928.327.000**
			02	Harita ve Kadastro Bedeli	1.225.000	1.275.000
			04	Basılı Kağıt ve Plaka Satış Gelirleri	1.770.000	1.850.000
			06	Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitim Gelirleri	71.000.000	75.250.000
			07	TSK Mal ve Hizmet Satış Geliri	66.880.000	70.260.000
			13	Konvertibl Olmayan Konsolosluk Gelirleri	48.300.000	51.180.000
			18	Gayrimenkul Satış ve Kira Gelirleri	7.300.000	7.650.000
			23	Afet Riski Altındaki Alanların Dönüşüm Gelirleri	315.130.000	315.130.000
			99	Diğer Özel Gelirler	1.259.807.000	1.405.732.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
05				**Diğer Gelirler**	**27.768.294.000**	**30.126.035.000**
	1			**Faiz Gelirleri**	**2.618.519.000**	**2.413.486.000**
		1		**Dış Borcun İkrazından Doğan Alacaklar Faizleri**	**73.436.000**	**60.413.000**
			01	Dış Borcun İkrazından Doğan Alacaklar Faizleri	73.436.000	60.413.000
		2		**Para Piyasası Nakit İşlemleri Alacakları Faizleri**	--------	--------
			01	Para Piyasası Nakit İşlemleri Alacakları Faizleri	--------	--------
		3		**Kurumca Verilen Borçlardan Alacakların Faizleri**	**206.000**	**167.000**
			01	Kurumca Verilen Borçlardan Alacakların Faizleri	206.000	167.000
		4		**Takipteki Kurum Alacakları Faizleri**	**904.000**	**529.000**
			01	Takipteki Kurum Alacakları Faizleri	904.000	529.000
		5		**Menkul Kıymet ve Gecikmiş Ödemeler Faizleri**	--------	--------
			01	Menkul Kıymet ve Gecikmiş Ödemeler Faizleri	--------	--------
		6		**Borçlanma Senedi Geçmiş Gün Faizleri**	**17.346.000**	**17.741.000**
			01	Borçlanma Senedi Geçmiş Gün Faizleri	17.346.000	17.741.000
		7		**Borçlanma Senedi Primli Satış Geliri**	**1.300.000.000**	**1.000.000.000**
			01	Borçlanma Senedi Primli Satış Geliri	1.300.000.000	1.000.000.000
		8		**Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri**	**1.031.040.000**	**1.145.512.000**
			01	Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri	1.031.040.000	1.145.512.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		9		**Diğer Faizler**	**195.587.000**	**189.124.000**
			99	Diğer Faizler	195.587.000	189.124.000
	2			**Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar**	**13.317.017.000**	**14.598.765.000**
		1		**Devlet Payları**	**552.764.000**	**559.034.000**
			02	Petrolden Devlet Hakkı	12.000	12.000
			03	Madenlerden Devlet Hakkı	281.452.000	309.470.000
			05	Petrolden Devlet Hissesi	271.300.000	249.552.000
		5		**Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar**	**12.764.253.000**	**14.039.731.000**
			02	Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan Alınan Paylar	1.415.390.000	1.599.084.000
			04	Eğitim Özel Geliri (4306 S.K.)	608.439.000	673.998.000
			06	Tasfiye Edilen Fon Gelirleri	280.464.000	310.685.000
			08	GSM İşletmelerinden Alınan Hazine Payları	2.473.744.000	2.599.905.000
			09	Evrensel Hizmet Gelirleri	757.648.000	839.284.000
			11	İthalatta Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi	717.611.000	794.934.000
			12	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi	4.045.952.000	4.548.087.000
			17	Trafik Sigorta Payları	209.091.000	231.620.000
			18	İthalden Yüzde Bir ve Binde Beş Oranında Alınan Çevre Katkı Payı	142.891.000	150.035.000
			19	Belediyelerden Alınan Yüzde Bir Oranında Çevre Katkı Payı	50.519.000	53.045.000
			20	İMKB'den Alınan Paylar	35.591.000	39.426.000
			25	Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Araştırma,Geliştirme ve Eğitim Faaliyetleri Payı	323.064.000	352.434.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
			99	Diğerlerinden Alınan Paylar	1.703.849.000	1.847.194.000
	3			**Para Cezaları**	**8.188.094.000**	**9.058.878.000**
		1		**Yargı Para Cezaları**	**325.447.000**	**360.969.000**
			01	Yargı Para Cezaları	325.447.000	360.969.000
		2		**İdari Para Cezaları**	**1.285.897.000**	**1.425.243.000**
			01	Trafik Para Cezaları	113.705.000	126.142.000
			02	Karayolu Taşıma Kanununa Göre Alınan İdari Para Cezaları	185.761.000	206.063.000
			04	Çevre İdari Para Cezaları	12.453.000	12.704.000
			99	Diğer İdari Para Cezaları	973.978.000	1.080.334.000
		3		**Pay Ayrılan İdari Para Cezaları**	**1.495.537.000**	**1.658.826.000**
			01	Trafik Para Cezaları	1.495.537.000	1.658.826.000
		4		**Vergi Cezaları**	**4.897.778.000**	**5.410.384.000**
			01	Vergi ve Diğer Amme Alacakları Gecikme Zamları	2.440.960.000	3.131.964.000
			99	Diğer Vergi Cezaları	2.456.818.000	2.278.420.000
		9		**Diğer Para Cezaları**	**183.435.000**	**203.456.000**
			03	Cezai Faiz (Kaynak Kullanımı Des. Fonu Kesintileri)	--------	--------
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Para Cezaları	183.435.000	203.456.000
	9			**Diğer Çeşitli Gelirler**	**3.644.664.000**	**4.054.906.000**
		1		**Diğer Çeşitli Gelirler**	**3.644.664.000**	**4.054.906.000**
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	3.644.664.000	4.054.906.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
06				**Sermaye Gelirleri**	**7.990.416.000**	**7.785.556.000**
	1			**Taşınmaz Satış Gelirleri**	**2.546.640.000**	**2.651.528.000**
		1		**Lojman Satış Gelirleri**	**0**	**0**
			01	Lojman Satış Gelirleri	0	0
		2		**Sosyal Tesis Satış Gelirleri**	**0**	**0**
			01	Sosyal Tesis Satış Gelirleri	0	0
		3		**Diğer Bina Satış Gelirleri**	**840.000**	**850.000**
			01	Diğer Bina Satış Gelirleri	840.000	850.000
		4		**Arazi Satışı**	**169.924.000**	**171.949.000**
			01	Arazi Satışı	169.924.000	171.949.000
		5		**Arsa Satışı**	**616.809.000**	**719.632.000**
			01	Arsa Satışı	616.809.000	719.632.000
		9		**Diğer Taşınmaz Satış Gelirleri**	**1.759.067.000**	**1.759.097.000**
			02	2/B Taşınmazlarının Satış Gelirleri (6292 Sayılı Kanun 6. md)	1.758.347.000	1.758.347.000
			99	Diğer Çeşitli Taşınmaz Satış Gelirleri	720.000	750.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	2			**Taşınır Satış Gelirleri**	**3.776.000**	**4.028.000**
		1		**Taşınır Satış Gelirleri**	**3.776.000**	**4.028.000**
			01	Taşınır Satış Gelirleri	3.776.000	4.028.000
	9			**Diğer Sermaye Satış Gelirleri**	**5.440.000.000**	**5.130.000.000**
		9		**Diğer Sermaye Satış Gelirleri**	**5.440.000.000**	**5.130.000.000**
			99	Diğer Çeşitli Sermaye Satış Gelirleri	5.440.000.000	5.130.000.000
08				**Alacaklardan Tahsilat**	**316.522.000**	**351.624.000**
	1			**Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat**	**249.070.000**	**276.692.000**
		9		**Diğer Yurtiçi Alacaklardan Tahsilat**	**249.070.000**	**276.692.000**
			99	Diğerlerinden	249.070.000	276.692.000
	2			**Yurtdışı Alacaklardan Tahsilat**	**67.452.000**	**74.932.000**
		4		**Dışarıya Verilen Diğer Borçlardan Tahsilat**	**67.452.000**	**74.932.000**
			99	Dışarıya Verilen Diğer Borçlardan Tahsilat	67.452.000	74.932.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
09				**RED VE İADELER (-)**	**34.296.092.000**	**38.099.530.000**
	1			**Vergi Gelirleri**	**33.181.666.000**	**36.889.515.000**
		1		**Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergiler**	**6.204.346.000**	**6.886.111.000**
			01	Gelir Vergisi	3.137.020.000	3.482.054.000
			02	Kurumlar Vergisi	3.067.326.000	3.404.057.000
		2		**Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler**	**89.424.000**	**98.362.000**
			01	Veraset ve İntikal Vergisi	20.466.000	22.761.000
			02	Motorlu Taşıtlar Vergisi	68.958.000	75.601.000
		3		**Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri**	**26.363.227.000**	**29.324.193.000**
			01	Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	26.208.815.000	29.156.039.000
			02	Özel Tüketim Vergisi	118.325.000	127.250.000
			03	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	31.315.000	35.597.000
			04	Şans Oyunları Vergisi	--------	--------
			05	Özel İletişim Vergisi	4.772.000	5.307.000
		4		**Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler**	**57.871.000**	**63.458.000**
			01	Gümrük Vergileri	52.158.000	57.158.000
			02	İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	2.743.000	2.992.000
			03	Diğer Dış Ticaret Gelirleri	2.970.000	3.308.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		5		**Damga Vergisi**	**126.240.000**	**139.793.000**
			01	Damga Vergisi	115.931.000	128.378.000
			02	Eğitime Katkı Payı Ayrılması Gereken Damga Vergileri	10.309.000	11.415.000
		6		**Harçlar**	**338.657.000**	**375.484.000**
			01	Yargı Harçları	188.469.000	208.964.000
			02	Noter Harçları	1.845.000	2.046.000
			03	Vergi Yargısı Harçları	587.000	651.000
			04	Tapu Harçları	23.009.000	25.511.000
			05	Pasaport ve Konsolosluk Harçları	1.767.000	1.959.000
			06	Gemi ve Liman Harçları	190.000	210.000
			07	İmtiyazname, Ruhsatname ve Diploma Harçları	580.000	643.000
			08	Trafik Harçları	570.000	632.000
			09	Diğer Harçlar	121.640.000	134.868.000
		9		**Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler**	**1.901.000**	**2.114.000**
			01	Kaldırılan Vergi Artıkları	--------	--------
			09	Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Vergiler	1.901.000	2.114.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	3			**Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**115.357.000**	**121.508.000**
		1		**Mal ve Hizmet Satış Gelirleri**	**12.814.000**	**14.268.000**
			01	Mal Satış Gelirleri	2.796.000	3.127.000
			02	Hizmet Gelirleri	10.018.000	11.141.000
		2		**Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri**	--------	--------
			01	Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	--------	--------
		3		**KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri**	--------	--------
			01	Hazine Portföyü ve İştirak Gelirleri	--------	--------
			02	KİT ve İDT'lerden Sağlanan Gelirler	--------	--------
		4		**Kurumlar Hasılatı**	--------	--------
			01	Genel Bütçeli İdareler Kurumlar Hasılatı	--------	--------
			09	Diğer Kurumlar Hasılatı	--------	--------

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
		5		**Kurumlar Karları**	**68.300.000**	**71.711.000**
			01	Döner Sermayeler	68.300.000	71.711.000
			09	Diğer Kurumlar Karları	--------	--------
		6		**Kira Gelirleri**	**31.116.000**	**32.584.000**
			01	Taşınmaz Kiraları	29.692.000	30.915.000
			03	Ön İzin, İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni Gelirleri	1.424.000	1.669.000
		9		**Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri**	**3.127.000**	**2.945.000**
			09	Diğer Gelirler	3.127.000	2.945.000
	4			**Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler**	**313.000**	**348.000**
		1		**Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar**	--------	--------
			01	Cari	--------	--------
		6		**Özel Gelirler**	**313.000**	**348.000**
			01	Genel Bütçeli İdarelere Ait Özel Gelirler	313.000	348.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	5			**Diğer Gelirler**	**979.997.000**	**1.066.550.000**
		1		**Faiz Gelirleri**	**104.445.000**	**116.158.000**
			08	Vergi, Resim ve Harç Gecikme Faizleri	104.445.000	116.158.000
			09	Diğer Faizler	--------	--------
		2		**Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar**	**6.313.000**	**6.810.000**
			01	Devlet Payları	1.452.000	1.470.000
			05	Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	4.861.000	5.340.000
		3		**Para Cezaları**	**823.429.000**	**891.720.000**
			01	Yargı Para Cezaları	5.220.000	5.796.000
			02	İdari Para Cezaları	100.746.000	111.765.000
			03	Pay Ayrılan İdari Para Cezaları	263.088.000	292.082.000
			04	Vergi Cezaları	452.193.000	479.654.000
			09	Diğer Para Cezaları	2.182.000	2.423.000
		9		**Diğer Çeşitli Gelirler**	**45.810.000**	**51.862.000**
			99	Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Çeşitli Gelirler	45.810.000	51.862.000

(TL)

KODLAR				AÇIKLAMA	2014 YILI BÜTÇE GELİRİ	2015 YILI BÜTÇE GELİRİ
I	II	III	IV			
	6			**Sermaye Gelirleri**	**18.759.000**	**21.609.000**
		1		**Taşınmaz Satış Gelirleri**	**18.733.000**	**21.581.000**
			01	Lojman Satış Gelirleri	--------	--------
			02	Sosyal Tesis Satış Gelirleri	--------	--------
			03	Diğer Bina Satış Gelirleri	--------	--------
			04	Arazi Satışı	1.924.000	1.949.000
			05	Arsa Satışı	16.809.000	19.632.000
			09	Diğer Taşınmaz Satış Gelirleri	--------	--------
		2		**Taşınır Satış Gelirleri**	**26.000**	**28.000**
			01	Taşınır Satış Gelirleri	26.000	28.000

boş

5018 SAYILI KANUNA EKLİ (II) SAYILI CETVELDE YER ALAN ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER İLE (III) SAYILI CETVELDE YER ALAN DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN (2013-2015) DÖNEMİ GELİR VE NET FİNANSMAN TABLOLARI (ÖZET TABLO)

BOŞ SAYFA

MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ 5018 SAYILI KANUNA EKLİ (II) SAYILI CETVELDE YER ALAN ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER İLE (III) SAYILI CETVELDE YER ALAN DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN (2013-2015) DÖNEMİ BÜTÇE GELİR VE NET FİNANSMANLARI (ÖZET TABLO)

2013-2015 DÖNEMİ BÜTÇE GELİRLERİ (YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI)

TL

KURUMLAR	2013					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	33.882.000	33.813.000	69.000	33.882.000	0	0
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	518.557.000	479.271.000	39.286.000	518.557.000	0	6.005.000
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	317.423.000	278.060.000	39.363.000	317.423.000	0	25.000.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	503.622.000	456.675.000	46.947.000	503.622.000	0	0
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	483.298.500	430.501.500	52.797.000	483.298.500	0	0
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	713.478.000	613.712.000	99.766.000	713.478.000	0	5.410.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	307.135.000	273.579.000	33.556.000	307.135.000	0	0
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	169.577.000	149.369.000	20.208.000	169.577.000	0	0
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	340.288.000	290.076.000	50.212.000	340.288.000	0	4.001.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	177.744.000	153.678.000	24.066.000	177.744.000	0	2.583.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	95.385.000	91.357.000	3.928.000	95.285.000	100.000	1.800.560
EGE ÜNİVERSİTESİ	443.461.000	395.520.000	47.941.000	443.461.000	0	2.500.700
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	385.654.000	336.348.000	49.306.000	385.654.000	0	11.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	178.653.000	155.521.000	23.132.000	178.653.000	0	0
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	290.992.000	247.152.000	43.840.000	290.992.000	0	8.928.609
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	359.822.000	266.722.000	93.100.000	359.822.000	0	45.000.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	330.284.000	276.157.000	54.127.000	330.284.000	0	6.000.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	271.643.000	242.978.000	28.665.000	271.643.000	0	9.000.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	253.922.000	224.855.000	29.067.000	253.922.000	0	1.000.000
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	195.164.000	170.282.000	24.882.000	195.164.000	0	15.001.500
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	285.453.000	245.377.000	40.076.000	285.453.000	0	25.005.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	248.578.000	216.745.000	31.833.000	248.578.000	0	2.001.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	248.741.000	211.317.000	37.424.000	248.741.000	0	1.501.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	364.043.000	329.151.000	34.892.000	364.043.000	0	8.500.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	217.904.000	195.894.000	22.010.000	217.904.000	0	3.000.500
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	216.998.000	194.685.000	22.313.000	216.998.000	0	6.002.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	224.194.000	203.274.000	20.920.000	224.194.000	0	24.000.000
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	211.946.000	197.791.000	14.155.000	211.946.000	0	6.002.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	182.197.000	157.318.000	24.879.000	182.197.000	0	16.003.700
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	71.160.000	69.231.000	1.929.000	71.160.000	0	0
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	61.851.000	59.962.000	1.889.000	61.851.000	0	0
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	138.228.000	129.585.000	8.643.000	138.228.000	0	1.200.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	242.669.000	218.049.000	24.620.000	242.669.000	0	6.001.500
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	159.519.000	143.889.000	15.630.000	159.519.000	0	1.250.000
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	131.612.000	115.280.000	16.332.000	131.612.000	0	1.505.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	203.792.000	185.314.000	18.478.000	203.792.000	0	0
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	181.668.000	157.134.000	24.534.000	181.668.000	0	1.001.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	148.323.000	128.345.000	19.978.000	148.323.000	0	2.001.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	215.569.000	178.914.000	36.655.000	215.569.000	0	5.006.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	198.992.000	154.306.000	44.686.000	198.992.000	0	2.002.000
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	174.329.000	150.089.000	24.240.000	174.329.000	0	9.000.000
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	131.032.000	115.423.000	15.609.000	131.032.000	0	6.400.000
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	144.728.000	129.422.000	15.306.000	144.728.000	0	12.500
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	156.839.000	137.580.000	19.259.000	156.839.000	0	2.400.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	107.834.000	99.237.000	8.597.000	107.834.000	0	320.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	157.906.000	140.053.000	17.853.000	157.906.000	0	1.000.000
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	88.910.000	80.529.000	8.381.000	88.910.000	0	2.300.000
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	127.521.000	101.984.000	25.537.000	127.521.000	0	1.000.250
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	134.227.000	121.173.000	13.054.000	134.227.000	0	8.000.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	131.625.000	116.128.000	15.497.000	131.625.000	0	5.000.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	174.270.000	161.772.000	12.398.000	174.170.000	100.000	4.000.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	139.770.000	127.976.000	11.794.000	139.770.000	0	2.753.000
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	184.894.000	160.230.000	24.664.000	184.894.000	0	9.000.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	52.892.000	43.824.000	8.968.000	52.792.000	100.000	2.502.000

KURUMLAR	2013					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	69.603.000	61.207.000	8.396.000	69.603.000	0	8.000.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	66.418.000	61.889.000	4.529.000	66.418.000	0	8.000.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	104.014.000	98.136.000	5.878.000	104.014.000	0	5.300.000
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	81.885.000	75.831.000	6.054.000	81.885.000	0	101.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	63.799.000	56.396.000	7.403.000	63.799.000	0	1.000.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	81.440.000	73.427.000	8.013.000	81.440.000	0	1.000.000
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	114.446.000	105.410.000	9.036.000	114.446.000	0	5.000.000
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	80.270.000	74.267.000	6.003.000	80.270.000	0	2.600.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	66.170.000	61.579.000	4.591.000	66.170.000	0	350.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	79.066.000	71.431.000	7.635.000	79.066.000	0	1.200.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	58.871.000	54.539.000	4.332.000	58.871.000	0	2.545.000
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	75.104.000	70.207.000	4.897.000	75.104.000	0	2.500.500
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	77.916.000	72.567.000	5.349.000	77.916.000	0	2.000.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	61.484.000	56.094.000	5.390.000	61.484.000	0	3.002.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	52.908.000	49.025.000	3.883.000	52.908.000	0	2.500.750
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	50.934.000	47.328.000	3.606.000	50.934.000	0	100.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	52.030.000	48.723.000	3.307.000	52.030.000	0	500.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	49.784.000	47.641.000	2.143.000	49.784.000	0	50.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	46.963.000	44.742.000	2.221.000	46.963.000	0	1.000.000
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	59.602.000	55.690.000	3.912.000	59.602.000	0	1.001.000
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	90.898.000	82.347.000	8.551.000	90.898.000	0	9.560.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	47.088.000	43.985.000	3.103.000	47.088.000	0	12.000.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	65.776.000	61.469.000	4.307.000	65.776.000	0	1.900.000
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	49.189.000	46.487.000	2.702.000	49.189.000	0	2.000.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	55.491.000	50.893.000	4.598.000	55.491.000	0	2.000.000
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	48.574.000	46.975.000	1.599.000	48.574.000	0	5.002.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	65.863.000	59.985.000	5.878.000	65.863.000	0	3.000.000
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	49.861.000	46.583.000	3.278.000	49.861.000	0	500.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	57.880.000	55.819.000	2.061.000	57.880.000	0	2.000.000
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	53.938.000	51.632.000	2.306.000	53.938.000	0	3.000.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	55.449.000	53.913.000	1.536.000	55.449.000	0	2.001.000
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	50.070.000	48.190.000	1.880.000	50.070.000	0	0
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	43.185.000	41.579.000	1.606.000	43.185.000	0	1.000.000
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	48.652.000	45.619.000	3.033.000	48.652.000	0	2.000.000
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	39.004.000	36.396.000	2.608.000	39.004.000	0	5.000.500
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	67.551.000	62.606.000	4.945.000	67.551.000	0	0
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	51.718.000	50.786.000	932.000	51.718.000	0	1.250.000
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	57.637.000	56.372.000	1.265.000	57.637.000	0	3.000.000
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	45.601.000	44.710.000	891.000	45.601.000	0	800.000
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	56.308.000	54.168.000	2.140.000	56.308.000	0	4.500.000
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	50.431.000	48.314.000	2.117.000	50.431.000	0	10.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	23.169.000	23.124.000	45.000	23.169.000	0	3.000.000
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	59.521.000	58.300.000	1.221.000	59.521.000	0	4.000.000
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	25.849.000	25.722.000	127.000	25.849.000	0	250.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	40.171.000	40.010.000	161.000	40.171.000	0	0
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	55.547.000	54.184.000	1.363.000	55.547.000	0	1.000.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	145.364.000	136.797.000	8.567.000	145.364.000	0	2.001.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	47.723.000	47.698.000	25.000	47.723.000	0	7.500.000
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	28.958.000	28.869.000	89.000	28.958.000	0	1.500.000
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	28.389.000	28.357.000	32.000	28.389.000	0	0
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**15.227.760.500**	**13.560.625.500**	**1.666.835.000**	**15.227.460.500**	**300.000**	**446.414.569**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**29.774.406.600**	**25.205.421.950**	**4.951.002.200**	**30.156.424.150**	**124.996.000**	**1.599.489.045**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**45.002.167.100**	**38.766.047.450**	**6.617.837.200**	**45.383.884.650**	**125.296.000**	**2.045.903.614**

2013-2015 DÖNEMİ BÜTÇE GELİRLERİ
(YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI)

TL

KURUMLAR	2014					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	37.276.000	37.202.000	74.000	37.276.000	0	0
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	557.800.000	516.534.000	41.266.000	557.800.000	0	6.305.500
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	341.014.000	299.011.000	42.003.000	341.014.000	0	27.500.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	552.530.000	503.121.000	49.409.000	552.530.000	0	0
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	522.404.000	465.190.000	57.214.000	522.404.000	0	0
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	777.912.000	671.434.000	106.478.000	777.912.000	0	5.980.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	331.453.000	294.337.000	37.116.000	331.453.000	0	0
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	187.794.000	165.954.000	21.840.000	187.794.000	0	0
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	370.099.000	318.032.000	52.067.000	370.099.000	0	4.001.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	194.255.000	168.867.000	25.388.000	194.255.000	0	2.583.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	106.615.000	102.255.000	4.260.000	106.515.000	100.000	1.800.560
EGE ÜNİVERSİTESİ	479.205.000	428.111.000	51.094.000	479.205.000	0	2.700.600
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	408.168.000	356.449.000	51.719.000	408.168.000	0	12.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	193.153.000	168.869.000	24.284.000	193.153.000	0	0
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	309.580.000	262.726.000	46.854.000	309.580.000	0	8.229.035
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	380.024.000	281.540.000	98.484.000	380.024.000	0	50.000.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	356.485.000	297.394.000	59.091.000	356.485.000	0	6.000.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	294.342.000	264.000.000	30.342.000	294.342.000	0	10.000.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	265.611.000	234.984.000	30.627.000	265.611.000	0	1.000.000
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	210.188.000	183.438.000	26.750.000	210.188.000	0	16.001.500
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	306.923.000	265.079.000	41.844.000	306.923.000	0	25.005.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	270.960.000	238.490.000	32.470.000	270.960.000	0	2.001.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	266.215.000	227.127.000	39.088.000	266.215.000	0	1.501.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	390.392.000	353.136.000	37.256.000	390.392.000	0	9.000.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	230.420.000	206.980.000	23.440.000	230.420.000	0	3.000.500
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	231.646.000	208.477.000	23.169.000	231.646.000	0	6.002.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	243.108.000	221.198.000	21.910.000	243.108.000	0	25.000.000
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	230.122.000	214.896.000	15.226.000	230.122.000	0	7.002.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	198.925.000	172.773.000	26.152.000	198.925.000	0	18.003.900
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	76.676.000	74.676.000	2.000.000	76.676.000	0	0
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	68.872.000	66.935.000	1.937.000	68.872.000	0	0
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	168.996.000	159.804.000	9.192.000	168.996.000	0	4.000.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	255.248.000	229.464.000	25.784.000	255.248.000	0	6.501.500
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	169.980.000	153.689.000	16.291.000	169.980.000	0	1.500.000
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	141.427.000	124.570.000	16.857.000	141.427.000	0	1.605.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	197.708.000	178.354.000	19.354.000	197.708.000	0	0
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	201.092.000	174.717.000	26.375.000	201.092.000	0	1.001.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	150.023.000	131.140.000	18.883.000	150.023.000	0	2.001.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	233.946.000	195.280.000	38.666.000	233.946.000	0	5.006.100
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	216.900.000	168.620.000	48.280.000	216.900.000	0	2.002.000
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	187.377.000	162.169.000	25.208.000	187.377.000	0	12.000.000
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	141.868.000	125.718.000	16.150.000	141.868.000	0	6.650.000
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	151.027.000	134.787.000	16.240.000	151.027.000	0	14.500
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	158.436.000	137.912.000	20.524.000	158.436.000	0	2.500.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	112.062.000	102.975.000	9.087.000	112.062.000	0	350.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	191.925.000	172.820.000	19.105.000	191.925.000	0	1.000.000
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	98.666.000	89.884.000	8.782.000	98.666.000	0	2.300.000
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	138.723.000	112.967.000	25.756.000	138.723.000	0	1.200.250
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	147.043.000	133.037.000	14.006.000	147.043.000	0	4.000.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	143.936.000	127.800.000	16.136.000	143.936.000	0	5.500.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	161.048.000	147.565.000	13.383.000	160.948.000	100.000	3.500.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	148.079.000	135.664.000	12.415.000	148.079.000	0	3.003.500
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	198.526.000	172.485.000	26.041.000	198.526.000	0	9.500.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	57.704.000	47.742.000	9.962.000	57.704.000	0	2.502.000
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	77.038.000	68.396.000	8.642.000	77.038.000	0	9.500.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	72.570.000	67.735.000	4.835.000	72.570.000	0	8.000.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	117.448.000	111.184.000	6.264.000	117.448.000	0	5.820.000
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	89.844.000	83.436.000	6.408.000	89.844.000	0	200.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	70.506.000	62.553.000	7.953.000	70.506.000	0	1.500.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	89.064.000	80.189.000	8.875.000	89.064.000	0	1.000.000

KURUMLAR	2014					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	120.183.000	110.669.000	9.514.000	120.183.000	0	5.000.000
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	87.883.000	81.470.000	6.413.000	87.883.000	0	2.800.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	72.509.000	67.654.000	4.855.000	72.509.000	0	360.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	85.873.000	77.752.000	8.121.000	85.873.000	0	1.500.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	64.474.000	59.930.000	4.544.000	64.474.000	0	2.545.000
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	79.943.000	74.693.000	5.250.000	79.943.000	0	2.500.500
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	82.667.000	77.065.000	5.602.000	82.667.000	0	2.000.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	67.074.000	61.411.000	5.663.000	67.074.000	0	3.002.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	57.910.000	53.816.000	4.094.000	57.910.000	0	3.001.000
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	55.944.000	52.167.000	3.777.000	55.944.000	0	110.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	57.254.000	53.797.000	3.457.000	57.254.000	0	1.000.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	55.443.000	53.091.000	2.352.000	55.443.000	0	55.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	51.305.000	48.843.000	2.462.000	51.305.000	0	1.000.000
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	65.571.000	61.410.000	4.161.000	65.571.000	0	1.501.200
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	99.749.000	90.649.000	9.100.000	99.749.000	0	9.670.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	51.514.000	48.228.000	3.286.000	51.514.000	0	12.500.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	71.792.000	67.251.000	4.541.000	71.792.000	0	1.700.000
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	53.779.000	50.805.000	2.974.000	53.779.000	0	2.000.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	60.686.000	55.482.000	5.204.000	60.686.000	0	2.000.000
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	53.111.000	51.462.000	1.649.000	53.111.000	0	5.002.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	72.201.000	65.884.000	6.317.000	72.201.000	0	3.500.000
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	54.869.000	51.346.000	3.523.000	54.869.000	0	600.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	63.382.000	60.825.000	2.557.000	63.382.000	0	2.500.000
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	59.560.000	57.144.000	2.416.000	59.560.000	0	3.000.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	60.553.000	58.153.000	2.400.000	60.553.000	0	2.501.000
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	55.007.000	53.256.000	1.751.000	55.007.000	0	0
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	47.292.000	45.454.000	1.838.000	47.292.000	0	1.000.000
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	53.726.000	50.364.000	3.362.000	53.726.000	0	2.500.000
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	43.598.000	40.906.000	2.692.000	43.598.000	0	5.000.500
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	74.494.000	69.077.000	5.417.000	74.494.000	0	0
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	56.662.000	55.681.000	981.000	56.662.000	0	1.500.000
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	63.595.000	62.193.000	1.402.000	63.595.000	0	3.000.000
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	50.059.000	49.151.000	908.000	50.059.000	0	800.000
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	62.194.000	59.841.000	2.353.000	62.194.000	0	5.000.000
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	56.326.000	54.097.000	2.229.000	56.326.000	0	12.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	25.760.000	25.712.000	48.000	25.760.000	0	3.000.000
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	65.952.000	64.656.000	1.296.000	65.952.000	0	5.000.000
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	28.209.000	28.074.000	135.000	28.209.000	0	250.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	44.138.000	43.962.000	176.000	44.138.000	0	0
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	61.110.000	59.685.000	1.425.000	61.110.000	0	1.000.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	178.633.000	168.587.000	10.046.000	178.633.000	0	2.001.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	53.081.000	53.035.000	46.000	53.081.000	0	7.500.000
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	32.130.000	32.025.000	105.000	32.130.000	0	1.800.000
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	30.977.000	30.941.000	36.000	30.977.000	0	0
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**16.466.549.000**	**14.699.565.000**	**1.766.784.000**	**16.466.349.000**	**200.000**	**476.972.645**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**32.963.565.490**	**28.023.244.812**	**5.442.728.678**	**33.465.973.490**	**78.000.000**	**1.774.008.500**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**49.430.114.490**	**42.722.809.812**	**7.209.512.678**	**49.932.322.490**	**78.200.000**	**2.250.981.145**

2013-2015 DÖNEMİ BÜTÇE GELİRLERİ
(YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI)

TL

KURUMLAR	2015					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	40.508.000	40.429.000	79.000	40.508.000	0	0
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	600.904.000	557.393.000	43.511.000	600.904.000	0	6.557.750
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	370.252.000	325.449.000	44.803.000	370.252.000	0	30.000.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	592.357.000	540.642.000	51.715.000	592.357.000	0	0
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	565.409.000	504.696.000	60.713.000	565.409.000	0	0
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	845.447.000	732.197.000	113.250.000	845.447.000	0	6.000.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	360.384.000	321.393.000	38.991.000	360.384.000	0	0
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	204.191.000	180.647.000	23.544.000	204.191.000	0	0
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	400.966.000	347.743.000	53.223.000	400.966.000	0	4.001.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	211.226.000	184.183.000	27.043.000	211.226.000	0	2.583.000
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	116.661.000	111.902.000	4.659.000	116.561.000	100.000	2.000.560
EGE ÜNİVERSİTESİ	521.578.000	467.207.000	54.371.000	521.578.000	0	2.900.900
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	444.562.000	389.337.000	55.225.000	444.562.000	0	13.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	209.763.000	184.109.000	25.654.000	209.763.000	0	0
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	335.941.000	285.710.000	50.231.000	335.941.000	0	7.629.699
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	413.269.000	308.332.000	104.937.000	413.269.000	0	50.000.000
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	387.562.000	325.722.000	61.840.000	387.562.000	0	6.500.000
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	318.184.000	286.005.000	32.179.000	318.184.000	0	11.000.000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	292.218.000	260.421.000	31.797.000	292.218.000	0	1.000.000
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	229.954.000	201.555.000	28.399.000	229.954.000	0	1.701.500
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	333.822.000	289.203.000	44.619.000	333.822.000	0	25.005.000
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	294.971.000	259.335.000	35.636.000	294.971.000	0	2.001.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	289.205.000	248.512.000	40.693.000	289.205.000	0	1.501.000
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	418.680.000	378.814.000	39.866.000	418.680.000	0	9.500.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	245.343.000	220.726.000	24.617.000	245.343.000	0	3.000.500
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	240.315.000	216.671.000	23.644.000	240.315.000	0	6.002.000
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	264.002.000	241.293.000	22.709.000	264.002.000	0	25.000.000
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	242.635.000	226.929.000	15.706.000	242.635.000	0	8.003.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	213.317.000	186.224.000	27.093.000	213.317.000	0	20.004.200
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	83.432.000	81.390.000	2.042.000	83.432.000	0	0
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	75.159.000	73.146.000	2.013.000	75.159.000	0	0
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	181.682.000	171.896.000	9.786.000	181.682.000	0	4.600.000
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	278.112.000	253.312.000	24.800.000	278.112.000	0	7.001.500
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	184.084.000	166.794.000	17.290.000	184.084.000	0	2.000.000
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	150.671.000	132.034.000	18.637.000	150.671.000	0	1.705.000
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	212.782.000	192.888.000	19.894.000	212.782.000	0	0
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	214.075.000	185.620.000	28.455.000	214.075.000	0	1.001.000
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	156.614.000	137.107.000	19.507.000	156.614.000	0	2.001.000
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	254.359.000	213.421.000	40.938.000	254.359.000	0	5.006.200
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	236.189.000	185.857.000	50.332.000	236.189.000	0	2.002.000
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	203.341.000	176.866.000	26.475.000	203.341.000	0	13.000.000
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	153.442.000	136.451.000	16.991.000	153.442.000	0	7.000.000
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	159.661.000	142.348.000	17.313.000	159.661.000	0	13.500
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	172.361.000	150.334.000	22.027.000	172.361.000	0	2.600.000
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	118.588.000	109.111.000	9.477.000	118.588.000	0	350.000
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	205.865.000	185.568.000	20.297.000	205.865.000	0	1.000.000
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	107.217.000	97.968.000	9.249.000	107.217.000	0	2.300.000
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	150.672.000	124.028.000	26.644.000	150.672.000	0	1.500.250
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	167.483.000	152.453.000	15.030.000	167.483.000	0	3.000.000
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	156.965.000	139.570.000	17.395.000	156.965.000	0	6.000.000
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	173.107.000	158.921.000	14.086.000	173.007.000	100.000	3.000.000
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	149.946.000	136.684.000	13.262.000	149.946.000	0	1.003.500
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	212.672.000	185.117.000	27.555.000	212.672.000	0	10.000.000
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	62.611.000	51.955.000	10.656.000	62.611.000	0	2.502.000
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	83.910.000	74.986.000	8.924.000	83.910.000	0	11.000.000
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	78.358.000	73.216.000	5.142.000	78.358.000	0	7.000.000
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	120.020.000	113.458.000	6.562.000	120.020.000	0	6.350.000
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	96.445.000	89.700.000	6.745.000	96.445.000	0	300.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	79.294.000	70.855.000	8.439.000	79.294.000	0	1.800.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	96.898.000	87.587.000	9.311.000	96.898.000	0	1.000.000

KURUMLAR	2015					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	124.457.000	114.513.000	9.944.000	124.457.000	0	5.000.000
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	95.683.000	88.836.000	6.847.000	95.683.000	0	2.800.000
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	79.062.000	73.669.000	5.393.000	79.062.000	0	370.000
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	95.187.000	86.620.000	8.567.000	95.187.000	0	1.600.000
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	70.370.000	65.594.000	4.776.000	70.370.000	0	2.645.000
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	86.450.000	80.924.000	5.526.000	86.450.000	0	2.500.500
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	89.540.000	83.660.000	5.880.000	89.540.000	0	2.000.000
ORDU ÜNİVERSİTESİ	72.981.000	66.982.000	5.999.000	72.981.000	0	3.002.000
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	63.030.000	58.673.000	4.357.000	63.030.000	0	3.501.250
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	60.754.000	56.794.000	3.960.000	60.754.000	0	120.000
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	62.498.000	58.904.000	3.594.000	62.498.000	0	1.500.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	60.451.000	57.755.000	2.696.000	60.451.000	0	60.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	56.227.000	53.634.000	2.593.000	56.227.000	0	1.000.000
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	71.348.000	66.875.000	4.473.000	71.348.000	0	1.751.500
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	108.365.000	98.787.000	9.578.000	108.365.000	0	9.780.000
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	56.264.000	52.799.000	3.465.000	56.264.000	0	13.000.000
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	75.489.000	70.521.000	4.968.000	75.489.000	0	2.100.000
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	58.218.000	55.002.000	3.216.000	58.218.000	0	2.000.000
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	66.179.000	60.610.000	5.569.000	66.179.000	0	2.000.000
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	58.207.000	56.514.000	1.693.000	58.207.000	0	5.003.000
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	78.617.000	71.932.000	6.685.000	78.617.000	0	4.000.000
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	59.677.000	55.946.000	3.731.000	59.677.000	0	700.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	69.093.000	66.268.000	2.825.000	69.093.000	0	3.000.000
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	63.244.000	60.700.000	2.544.000	63.244.000	0	3.000.000
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	66.320.000	63.745.000	2.575.000	66.320.000	0	3.001.000
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	60.243.000	58.423.000	1.820.000	60.243.000	0	0
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	51.162.000	49.168.000	1.994.000	51.162.000	0	1.000.000
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	58.410.000	54.836.000	3.574.000	58.410.000	0	3.000.000
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	47.445.000	44.656.000	2.789.000	47.445.000	0	5.000.500
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	80.531.000	74.490.000	6.041.000	80.531.000	0	0
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	61.383.000	60.348.000	1.035.000	61.383.000	0	1.600.000
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	67.920.000	66.385.000	1.535.000	67.920.000	0	3.000.000
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	54.633.000	53.706.000	927.000	54.633.000	0	800.000
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	67.879.000	65.291.000	2.588.000	67.879.000	0	5.500.000
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	61.349.000	58.993.000	2.356.000	61.349.000	0	13.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	29.380.000	29.329.000	51.000	29.380.000	0	3.000.000
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	73.431.000	72.031.000	1.400.000	73.431.000	0	6.000.000
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	31.999.000	31.855.000	144.000	31.999.000	0	250.000
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	49.642.000	49.451.000	191.000	49.642.000	0	0
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	66.676.000	65.163.000	1.513.000	66.676.000	0	1.000.000
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	193.778.000	183.366.000	10.412.000	193.778.000	0	2.002.000
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	59.570.000	59.515.000	55.000	59.570.000	0	7.500.000
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	36.831.000	36.711.000	120.000	36.831.000	0	2.200.000
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	35.243.000	35.203.000	40.000	35.243.000	0	0
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**17.814.857.000**	**15.948.597.000**	**1.866.060.000**	**17.814.657.000**	**200.000**	**481.213.809**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**37.937.247.314**	**32.605.470.636**	**5.797.998.678**	**38.403.469.314**	**146.208.000**	**1.785.214.400**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**55.752.104.314**	**48.554.067.636**	**7.664.058.678**	**56.218.126.314**	**146.408.000**	**2.266.428.209**

2013-2015 DÖNEMİ BÜTÇE GELİRLERİ
(ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR - YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI HARİÇ)

TL

KURUMLAR	2013						2014						2015					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN		ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN		ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	291.996.000	0	245.000.000	245.000.000	46.996.000	195.000.000	314.790.000	0	331.815.000	331.815.000	0	280.815.000	338.208.000	0	275.000.000	275.000.000	63.208.000	201.315.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	8.266.300	8.223.300	43.000	8.266.300	0	0	8.962.490	8.916.490	46.000	8.962.490	0	0	9.718.314	9.668.314	50.000	9.718.314	0	0
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	2.335.000	2.342.000	193.000	2.335.000	0	0	2.515.000	2.306.000	209.000	2.515.000	0	0	2.701.000	2.475.000	226.000	2.701.000	0	0
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	3.873.000	3.712.000	161.000	3.873.000	0	0	4.151.000	3.977.000	174.000	4.151.000	0	0	4.443.000	4.255.000	188.000	4.443.000	0	0
TÜRK DİL KURUMU	12.793.000	0	139.932.200	139.932.200	0	0	13.692.000	0	151.319.000	151.319.000	0	0	14.692.000	0	163.633.000	163.633.000	0	0
TÜRK TARİH KURUMU	6.932.000	0	125.000.000	125.000.000	0	0	7.431.000	0	135.172.000	135.172.000	0	0	8.006.000	0	146.172.000	146.172.000	0	0
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	11.730.000	10.334.000	1.396.500	11.730.000	0	0	12.829.000	11.329.000	1.500.000	12.829.000	0	0	14.072.000	12.439.000	1.633.000	14.072.000	0	0
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	1.745.582.000	1.490.502.000	255.080.000	1.745.582.000	0	0	1.874.835.000	1.588.890.000	285.945.000	1.874.835.000	0	0	1.981.956.000	1.668.581.000	313.375.000	1.981.956.000	0	0
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	10.675.000	10.568.000	107.000	10.675.000	0	0	11.050.000	10.934.000	116.000	11.050.000	0	0	11.722.000	11.597.000	125.000	11.722.000	0	0
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	14.767.000	14.047.000	720.000	14.767.000	0	0	18.909.000	18.210.000	779.000	18.989.000	0	0	19.758.000	18.908.000	842.000	19.750.000	0	0
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	5.328.558.000	4.428.558.000	900.000.000	5.328.558.000	0	0	6.348.557.000	5.375.011.000	973.546.000	6.348.557.000	0	0	7.592.893.000	6.548.458.000	1.052.435.000	7.592.893.000	0	0
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	864.877.000	837.732.000	27.145.000	864.877.000	0	0	932.941.000	902.481.000	30.460.000	932.941.000	0	0	1.009.207.000	975.207.000	34.000.000	1.009.207.000	0	0
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	173.695.000	165.371.000	8.324.000	173.695.000	0	0	188.946.000	179.945.000	9.001.000	188.946.000	0	0	204.653.000	194.920.000	9.733.000	204.653.000	0	0
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	211.885.000	207.320.000	4.565.000	211.885.000	0	0	231.833.000	226.897.000	4.936.000	231.833.000	0	0	252.080.000	246.742.000	5.338.000	252.080.000	0	0
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.988.674.000	1.386.366.000	601.508.000	1.987.874.000	1.000.000	5.805.000	2.335.380.000	1.683.524.000	650.456.000	2.334.380.000	1.000.000	4.005.000	2.544.402.000	1.842.015.000	703.387.000	2.541.402.000	1.000.000	3.005.000
MADENLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	420.344.000	0	501.023.000	501.023.000	15.000.000	15.000.000	459.379.000	0	540.704.000	540.704.000	15.000.000	15.000.000	591.275.000	0	583.822.000	583.822.000	20.000.000	20.000.000
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	127.231.000	0	156.500.000	156.500.000	0	235.000.000	130.483.000	0	169.235.000	169.235.000	0	235.000.000	145.177.000	0	185.006.000	183.006.000	0	250.000.000
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	8.615.000	0	25.779.000	25.779.000	0	44.501.000	9.468.000	0	27.877.000	27.877.000	0	48.001.000	10.237.000	0	30.145.000	30.145.000	0	53.501.000
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	217.964.650	0	241.000.000	241.000.000	0	435.000.000	224.853.000	0	260.611.000	260.611.000	0	439.000.000	233.110.000	0	281.818.000	281.818.000	0	441.000.000
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	41.736.000	0	96.671.000	96.671.000	0	0	41.972.000	0	104.538.000	104.538.000	0	0	44.938.000	0	113.045.000	113.045.000	0	0
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	10.782.000	7.782.000	3.000.000	10.782.000	0	0	12.484.000	9.184.000	3.300.000	12.484.000	0	0	13.610.000	10.010.000	3.600.000	13.610.000	0	0
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	121.513.000	105.513.000	16.000.000	121.513.000	0	0	121.518.000	104.683.000	16.835.000	121.518.000	0	0	131.471.000	113.786.000	17.685.000	131.471.000	0	0
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	41.016.000	0	41.016.000	41.016.000	0	0	45.051.000	0	45.051.000	45.051.000	0	0	48.668.000	0	48.668.000	48.668.000	0	0
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	457.948.650	350.948.650	45.000.000	395.948.650	62.000.000	62.000.000	486.536.000	375.874.000	48.662.000	424.536.000	62.000.000	62.000.000	516.854.000	422.232.000	52.622.000	474.854.000	62.000.000	62.000.000
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	99.791.000	96.091.000	3.700.000	99.791.000	0	10.000.000	105.993.000	101.992.000	4.001.000	105.993.000	0	10.000.000	112.042.000	107.715.000	4.327.000	112.042.000	0	10.000.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	96.511.000	96.311.000	200.000	96.511.000	0	0	69.466.000	69.250.000	216.000	69.466.000	0	0	74.342.000	73.908.000	234.000	74.142.000	0	0
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.613.000	0	23.613.000	23.613.000	0	0	25.395.000	0	25.395.000	25.395.000	0	0	27.568.000	0	27.568.000	27.568.000	0	0
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	335.080.000	285.080.000	50.000.000	335.080.000	0	1.000.000	416.870.000	363.870.000	53.000.000	416.870.000	0	1.000.000	323.876.000	268.876.000	55.000.000	323.876.000	0	1.000.000
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	868.308.000	701.000.000	167.308.000	868.308.000	0	370.000.000	870.892.000	764.006.000	106.892.000	870.892.000	0	380.000.000	912.201.000	815.000.000	97.201.000	912.201.000	0	390.000.300
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	21.629.000	0	63.000.000	63.000.000	0	120.000.000	24.351.000	0	68.127.000	68.127.000	0	161.000.000	26.120.000	0	73.671.000	73.671.000	0	205.000.000
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	9.129.000	0	9.453.000	9.453.000	0	1.020.000	7.795.000	0	10.222.000	10.222.000	0	1.020.000	8.381.000	0	11.054.000	11.054.000	0	1.020.000
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	167.211.000	166.721.099	490.000	167.211.000	0	1.000.000	197.200.000	196.684.000	516.000	197.200.000	0	1.000.000	236.275.000	235.733.000	542.000	236.275.000	0	1.000.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6.962.374.000	5.978.374.000	984.000.000	6.962.374.000	0	50.000.000	8.141.503.000	7.079.039.000	1.062.464.000	8.141.503.000	0	55.000.000	9.890.904.000	8.744.188.000	1.146.716.000	9.890.904.000	0	60.000.000
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	18.987.000	18.880.000	107.000	18.987.000	0	0	20.825.000	20.705.000	116.000	20.825.000	0	0	22.791.000	22.666.000	125.000	22.791.000	0	0
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.737.000	23.732.000	5.000	23.737.000	0	0	19.467.000	19.462.000	5.000	19.467.000	0	0	20.212.000	20.207.000	5.000	20.212.000	0	0
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	104.665.000	104.660.000	5.000	104.665.000	0	0	104.304.000	104.299.000	5.000	104.304.000	0	0	109.322.000	109.317.000	5.000	109.322.000	0	0
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	23.719.000	23.714.000	5.000	23.719.000	0	0	19.442.000	19.437.000	5.000	19.442.000	0	0	20.181.000	20.176.000	5.000	20.181.000	0	0
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.873.363.000	8.659.688.000	213.675.000	8.873.363.000	0	50.075.000	9.004.755.000	8.750.079.322	254.675.678	9.004.755.000	0	55.075.000	10.396.389.000	10.103.213.322	293.175.678	10.396.389.000	0	60.075.000
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	3.202.000	3.052.000	150.000	3.202.000	0	2.888.045	3.424.000	3.204.000	220.000	3.424.000	0	3.092.500	3.658.000	3.358.000	300.000	3.658.000	0	3.298.400
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	79.208.000	19.000.000	60.208.000	79.208.000	0	22.000.000	93.210.000	28.638.000	64.572.000	93.210.000	0	23.000.000	97.342.000	29.820.000	67.522.000	97.342.000	0	23.000.000
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**29.774.606.600**	**25.205.421.950**	**4.951.062.200**	**30.156.424.150**	**124.996.000**	**1.595.489.045**	**32.963.565.490**	**28.023.244.812**	**5.441.728.678**	**33.465.973.490**	**78.000.000**	**1.774.008.500**	**37.937.247.314**	**32.605.470.636**	**5.797.998.678**	**38.403.469.314**	**146.208.000**	**1.785.214.400**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**15.227.760.500**	**13.560.625.500**	**1.666.835.000**	**15.227.460.500**	**300.000**	**466.414.569**	**16.466.549.000**	**14.699.565.000**	**1.766.784.000**	**16.466.349.000**	**200.000**	**476.972.645**	**17.814.857.000**	**15.948.597.000**	**1.866.960.000**	**17.814.657.000**	**200.000**	**481.213.809**
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	**45.002.167.100**	**38.766.047.450**	**6.617.837.200**	**45.383.884.650**	**125.296.000**	**2.045.903.614**	**49.430.114.490**	**42.722.809.812**	**7.208.512.678**	**49.932.322.490**	**78.200.000**	**2.250.981.145**	**55.752.104.314**	**48.554.067.636**	**7.664.058.678**	**56.218.126.314**	**146.408.000**	**2.266.428.209**

2013-2015 DÖNEMİ BÜTÇE GELİRLERİ
(DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR)

TL

KURUMLAR	2013						2014						2015					
	ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN		ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN		ÖDENEK	GELİR			FİNANSMAN	
		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman		Hazine Yardımı	Öz Gelir	Toplam	Net Finansman	Toplam Finansman
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	162.000.000	0	162.000.000	162.000.000	0	0	175.519.000	0	175.519.000	175.519.000	0	0	189.240.000	0	189.240.000	189.240.000	0	0
BİLGİ TEKNOLOJİSİ VE İLETİŞİM KURUMU	1.510.000.000	0	1.510.000.000	1.510.000.000	0	110.025.000	1.665.300.000	0	1.665.300.000	1.665.300.000	0	120.025.000	1.841.100.000	0	1.841.100.000	1.841.100.000	0	120.025.000
SERMAYE PİYASASI KURULU	95.510.000	0	95.510.000	95.510.000	0	0	102.286.000	0	102.286.000	102.286.000	0	0	111.534.000	0	111.534.000	111.534.000	0	0
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	200.000.000	0	200.000.000	200.000.000	0	0	202.012.000	0	202.012.000	202.012.000	0	0	182.320.000	0	182.320.000	182.320.000	0	0
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	137.296.000	0	137.296.000	137.296.000	0	0	139.824.800	0	139.824.800	139.824.800	0	0	146.014.500	0	146.014.500	146.014.500	0	0
KAMU İHALE KURUMU	105.000.000	0	105.000.000	105.000.000	0	18.000.000	111.000.000	0	111.000.000	111.000.000	0	18.000.000	117.000.000	0	117.000.000	117.000.000	0	18.000.000
REKABET KURUMU	57.400.000	0	57.400.000	57.400.000	0	7.708.506	62.061.000	0	62.061.000	62.061.000	0	7.708.506	67.365.000	0	67.365.000	67.365.000	0	7.708.506
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	64.628.000	0	64.628.000	64.628.000	0	11.000.000	67.851.000	0	67.851.000	67.851.000	0	12.000.000	70.904.000	0	70.904.000	70.904.000	0	13.000.000
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	31.921.000	21.591.000	10.330.000	31.921.000	0	0	35.760.000	24.913.000	10.847.000	35.760.000	0	0	37.884.000	26.495.000	11.389.000	37.884.000	0	0
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR	**2.363.741.000**	**21.591.000**	**2.342.150.000**	**2.363.741.000**	**0**	**146.733.506**	**2.561.613.800**	**24.913.000**	**2.536.700.800**	**2.561.613.800**	**0**	**157.733.506**	**2.763.361.500**	**26.495.000**	**2.736.866.500**	**2.763.361.500**	**0**	**158.733.506**

C - CETVELİ

MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ GELİRLERİNE DAYANAK TEŞKİL EDEN TEMEL HÜKÜMLER

BOŞ SAYFA

C – CETVELİ
MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİ GELİRLERİNİN DAYANDIĞI TEMEL HÜKÜMLER
(I) Sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	10.02.1913	9	Ameliyatı İskaiye İşletme Kanunu Muvakkatı
"	29.11.1920	66	İstiklal Madalyası Kanunu
"	02.01.1924	394	Hafta Tatili Hakkında Kanun
"	04.02.1924	406	Telgraf ve Telefon Kanunu
"	18.03.1924	442	Köy Kanunu
"	14.04.1924	618	Limanlar Kanunu
"	22.04.1925	657	Harita Genel Komutanlığı Kanunu
"	10.04.1926	805	İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun
"	19.04.1926	815	Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrayı San'at ve Ticaret Hakkında Kanun
"	27.01.1927	968	Milli Matbaa Tahsisatının Mütedavil Sermaye Halinde İstimaline Dair Kanun
"	02.03.1927	984	Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun
"	19.03.1927	992	Seriri Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu
"	16.06.1927	1076	Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu
"	21.06.1927	1111	Askerlik Kanunu
"	21.06.1927	1117	Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu
"	11.04.1928	1219	Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun
"	14.05.1928	1262	İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu
"	20.02.1930	1567	Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun
"	24.04.1930	1593	Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
"	15.05.1930	1608	Umuru Belediyeye Müteallik Ahkâmı Cezaiye Hakkında 16 Nisan 1340 Tarih ve 486 Numaralı Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil Kanun
"	10.06.1930	1705	Ticarette Tağşişin Men'i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun
"	09.06.1932	2004	İcra ve İflas Kanunu
"	24.05.1933	2219	Hususi Hastaneler Kanunu

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	12.06.1933	2308	Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon, Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikalı Hakkındaki Kanun
"	12.06.1933	2313	Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun
"	04.07.1934	2559	Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
"	22.12.1934	2644	Tapu Kanunu
"	27.01.1936	2903	Pamuk Islahı Kanunu
"	11.06.1936	3039	Çeltik Ekimi Kanunu
"	19.04.1937	3153	Radiyoloji, Radiyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun
Nizamname	02.06.1937	2/6738	Orman Nizamnamesi
Kanun	04.06.1937	3201	Emniyet Teşkilat Kanunu
"	17.12.1937	3284	Bazı Maden Hurdalarının Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanun
"	17.06.1938	3458	Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun
"	20.06.1938	3468	Pul ve Kıymetli Kağıtların Bayiler ve Memurlar Vasıtasıyle Sattırılmasına ve Bunlara Satış Aidatı Verilmesine Dair Kanun
"	26.01.1939	3573	Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerin Aşılattırılması Hakkında Kanun
"	07.06.1939	3634	Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu
"	26.06.1939	3653	Yalova Termal Kaplıcalarının İdaresi ve İşletilmesi Hakkında Kanun
"	05.07.1939	3670	Milli Piyango Teşkiline Dair Kanun
"	10.07.1940	3894	Denizde Zapt ve Müsadere Kanunu
"	02.07.1941	4081	Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun
"	08.06.1942	4250	İspirto ve İspirtolu İçkiler İnhisarı Kanunu
"	07.08.1944	4654	Memleket İçi Düşmana Karşı Silahlı Müdafaa Mükellefiyeti Hakkında Kanun
"	10.06.1946	4922	Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun
"	19.02.1947	5016	Milletlerarası Para Fonu ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasına Katılmak için Hükümete Yetki Verilmesine Dair Kanun
"	08.06.1949	5434	Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu
"	10.06.1949	5441	Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanun
"	02.03.1950	5584	Posta Kanunu
"	15.07.1950	5681	Matbaalar Kanunu
"	15.07.1950	5682	Pasaport Kanunu
"	15.07.1950	5683	Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	05.12.1951	5846	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
"	13.06.1952	5953	Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun
"	02.07.1953	6095	Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Enfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanun
"	10.07.1953	6132	At Yarışları Hakkında Kanun
"	10.07.1953	6136	Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun
"	21.07.1953	6183	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
"	18.12.1953	6197	Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
"	18.12.1953	6200	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	21.12.1953	6207	Avukatlar Yardımlaşma Kanunu
"	11.01.1954	6219	Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu
"	27.01.1954	6237	Limanlar İnşaatı Hakkında Kanun
"	10.02.1954	6245	Harcırah Kanunu
"	25.02.1954	6283	Hemşirelik Kanunu
"	02.03.1954	6301	Öğle Dinlenmesi Kanunu
"	07.03.1954	6326	Petrol Kanunu
"	09.03.1954	6343	Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun
"	13.07.1956	6802	Gider Vergileri Kanunu
"	31.08.1956	6831	Orman Kanunu
"	17.04.1957	6948	Sanayi Sicili Kanunu
"	15.05.1957	6964	Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu
"	09.06.1958	7126	Sivil Savunma Kanunu
"	11.02.1959	7201	Tebligat Kanunu
"	29.04.1959	7258	Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	15.05.1959	7269	Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun
"	08.06.1959	7338	Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
"	04.01.1960	7402	Sıtmanın İmhası Hakkında Kanun
"	06.05.1960	7471	Türkiye Cumhuriyeti Ordusu Subay ve Astsubaylarının Giyecek ve Teçhizatına Dair Kanun
"	06.05.1960	7472	Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	09.05.1960	7478	Köy İçme Suları Hakkında Kanun
"	18.11.1960	132	Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu
"	16.12.1960	167	Yeraltı Suları Hakkında Kanun
"	28.12.1960	189	Milli Savunma Bakanlığı İskan İhtiyaçları İçin Sarfiyat İcrası ve Bu Bakanlıkca Kullanılan Gayrimenkullerin Lüzumu Kalmayanların Satılmasına Selahiyet Verilmesi Hakkında Kanun
"	31.12.1960	193	Gelir Vergisi Kanunu
"	04.01.1961	209	Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun
"	04.01.1961	213	Vergi Usul Kanunu
"	05.01.1961	222	İlköğretim ve Eğitim Kanunu
"	05.01.1961	224	Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun
"	26.04.1961	298	Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun
"	16.08.1961	351	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu
Kararname	06.08.1962	6/763	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 17 Sayılı Karar
Kanun	18.02.1963	197	Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu
"	21.02.1963	210	Değerli Kağıtlar Kanunu
"	27.06.1963	261	İhracatı Geliştirmek Amacı ile Vergilerle İlgili Olarak Hükümetce Alınacak Tedbirlere Dair Kanun
"	11.07.1963	269	Tahsis Edildikleri Gayelerde Kullanılmalarına İmkan veya Lüzum Kalmayan Harp Sefinelerinin Satılmasına Yetki Verilmesi Hakkında Kanun
"	17.07.1963	278	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun
"	01.07.1964	488	Damga Vergisi Kanunu
"	02.07.1964	492	Harçlar Kanunu
"	14.07.1964	500	Kıbrıs'a Gönderilecek, Türk Askeri Birliği Mensuplarının Aylık ve Ücretleri ile Çeşitli İstihkakları ve Birliğin Başka Giderleri Hakkında Kanun
"	17.07.1964	506	Sosyal Sigortalar Kanunu
"	22.06.1965	633	Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	23.06.1965	634	Kat Mülkiyeti Kanunu
"	14.07.1965	657	Devlet Memurları Kanunu
"	20.07.1966	775	Gecekondu Kanunu
"	10.04.1967	852	Başbakanlık Basımevi Döner Sermaye İşletmesi Kuruluşu Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	20.04.1967	854	Deniz İş Kanunu
"	27.07.1967	926	Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu
"	13.12.1968	1072	Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanun
"	19.03.1969	1136	Avukatlık Kanunu
"	24.04.1969	1163	Kooperatifler Kanunu
"	29.04.1969	1164	Arsa Üretimi ve Değerlendirilmesi Hakkında Kanun
"	14.01.1970	1211	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu
"	28.05.1970	1264	Madeni Ufaklık ve Hatıra Para Bastırılması Hakkında Kanun
"	29.07.1970	1319	Emlak Vergisi Kanunu
Kararname	10.08.1970	7/1101	Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 18 Sayılı Karar
Kanun	22.03.1971	1380	Su Ürünleri Kanunu
"	13.05.1971	1402	Sıkıyönetim Kanunu
"	21.07.1971	1447	Ticari İşletme Rehni Kanunu
"	02.09.1971	1479	Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu
"	18.01.1972	1512	Noterlik Kanunu
"	11.07.1972	1606	Bazı Dernek ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanunun
"	14.09.1972	1618	Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu
"	14.06.1973	1739	Milli Eğitim Temel Kanunu
"	26.06.1973	1774	Kimlik Bildirme Kanunu
Kararname	01.10.1973	7/7202	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 19 Sayılı Karar
"	19.01.1974	7/7699	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 20 Sayılı Karar (Petrol Arama ve Petrolle İlgili Faaliyetleri Düzenleme Fonu Kurulması)
"	01.03.1974	7/7877	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 21 Sayılı Karar (Fiyat Düzenleme ve Destekleme Fonu Kurulması)
"	29.08.1974	7/8810	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 22 Sayılı Karar
Kanun	01.07.1976	2022	65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun
"	20.06.1977	2090	Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun
"	29.08.1977	2108	Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasası
Kararname	21.01.1980	8/167	Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 25 Sayılı Karar
Kanun	23.09.1980	2302	Atatürk'ün Doğumunun 100 üncü Yılının Kutlanması ve "Atatürk Kültür Merkezi Kurulması" Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	01.04.1981	2443	Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun
"	26.05.1981	2464	Belediye Gelirleri Kanunu
"	28.07.1981	2499	Sermaye Piyasası Kanunu
"	11.09.1981	2521	Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun
"	04.11.1981	2547	Yüksek Öğretim Kanunu
"	06.11.1981	2548	Gemi Sağlık Resmi Kanunu
"	20.11.1981	2560	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	06.01.1982	2576	Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun
K.H.K	14.01.1982	35	Ödeme Güçlüğü İçinde Bulunan Bankerlerin İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	14.01.1982	2581	Deniz Ticaret Filosunun Geliştirilmesi ve Gemi İnşa Tesislerini Teşviki Hakkında Kanun
"	28.02.1982	2629	Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu
"	12.03.1982	2634	Turizmi Teşvik Kanunu
"	14.04.1982	2659	Adli Tıp Kurumu Kanunu
"	20.05.1982	2674	Karasuları Kanunu
"	11.08.1982	2698	Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu
"	11.08.1982	2699	Umumi Mağazalar Kanunu
"	24.02.1983	2802	Hakimler ve Savcılar Kanunu
"	28.03.1983	2809	Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu
"	05.04.1983	2813	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanun
"	22.04.1983	2820	Siyasi Partiler Kanunu
"	05.05.1983	2821	Sendikalar Kanunu
"	05.05.1983	2822	Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu
"	24.05.1983	2827	Nüfus Planlaması Hakkında Kanun
"	24.05.1983	2828	Sosyal Hizmetler Kanunu
"	10.06.1983	2839	Milletvekili Seçim Kanunu
"	16.06.1983	2841	Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların, Okur-Yazar Duruma Getirilmesi Veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim-Öğretim Yaptırılması Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	16.06.1983	2844	Fındık Üretiminin Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkında Kanun
"	23.06.1983	2860	Yardım Toplama Kanunu
"	21.07.1983	2863	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
"	25.07.1983	2866	Öğrencilerle İlgili Bazı Basılı Evrakın Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanması, Bastırılması ve Satılması Hakkında Kanun
"	09.08.1983	2872	Çevre Kanunu
"	09.08.1983	2873	Milli Parklar Kanunu
"	11.08.1983	2876	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu
"	08.09.1983	2886	Devlet İhale Kanunu
"	22.09.1983	2893	Türk Bayrağı Kanunu
K.H.K	30.09.1983	90	Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
K.H.K	30.09.1983	91	Menkul Kıymetler Borsaları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	06.10.1983	2911	Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu
"	13.10.1983	2918	Karayolları Trafik Kanunu
"	14.10.1983	2920	Türk Sivil Havacılık Kanunu
"	17.10.1983	2925	Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu
"	25.10.1983	2935	Olağanüstü Hal Kanunu
"	01.11.1983	2937	Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu
"	04.11.1983	2941	Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu
"	04.11.1983	2942	Kamulaştırma Kanunu
"	09.11.1983	2946	Kamu Konutları Kanunu
"	17.11.1983	2957	Bazı Askeri Hastanelere Döner Sermaye Tahsisine Dair Kanun
"	18.11.1983	2960	Boğaziçi Kanunu
KHK	13.12.1983	178	Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	18.01.1984	2972	Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun
"	02.02.1984	2976	Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	24.02.1984	2981	İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	24.02.1984	2982	Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muaflıkları Tanınması Hakkında Kanun
"	29.02.1984	2983	Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun
"	02.03.1984	2985	Toplu Konut Kanunu
K.H.K	08.06.1984	233	Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	27.09.1984	3046	Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 13.12.1983 Gün Ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
"	09.10.1984	3054	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Divan Üyelerinin Temsil Ödenekleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonunca Seçilen Denetci Üyenin Ödeneği Hakkında Kanun
"	09.10.1984	3055	Başbakan ve Bakanların Temsil Ödenekleri ile Dışarıdan Atanan Bakanların Ödenek ve Yollukları Hakkında Kanun
"	25.10.1984	3065	Katma Değer Vergisi Kanunu
"	20.11.1984	3082	Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun
"	22.11.1984	3083	Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu
"	04.12.1984	3091	Taşınmaz Mal Zilliyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun
"	04.12.1984	3092	Çay Kanunu
"	04.12.1984	3093	Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Gelirleri Kanunu
"	04.12.1984	3095	Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
"	04.12.1984	3096	Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun
"	06.12.1984	3100	Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun
"	09.1.1985	3146	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	03.05.1985	3194	İmar Kanunu
"	09.05.1985	3202	Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun
"	30.05.1985	3212	Silahlı Kuvvetler İhtiyaç Fazlası Mal ve Hizmetlerinin Satış, Hibe, Devir ve Elden Çıkarılması; Diğer Devletler Adına Yurt Dışı ve Yurt İçi Alımların Yapılması ve Eğitim Görecek Yabancı Personel Hakkında Kanun
"	04.06.1985	3213	Maden Kanunu
"	06.06.1985	3218	Serbest Bölgeler Kanunu

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	07.06.1985	3224	Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu
"	10.06.1985	3225	Milli Savunma Bakanlığı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarına Bağlı Kurumlarda Döner Sermaye Teşkili ve İşletilmesine İlişkin Kanun
"	10.06.1985	3226	Finansal Kiralama Kanunu
"	10.06.1985	3230	Tanıtma Fonu Teşkili ile 11.7.1939 Tarihli ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun 4 üncü Maddesine Bir Bent Eklenmesi Hakkında Kanun
"	07.11.1985	3238	Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 tarih ve 3670 Sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi ile 23 Ekim 1984 Tarih ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	08.01.1986	3254	Meteoroloji Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	11.02.1986	3259	İslam Kalkınma Bankasına Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun
"	18.03.1986	3269	Uzman Erbaş Kanunu
"	06.05.1986	3283	Bazı Kanunlarla Tanınmış Olan Gümrük Muafiyetlerinin Kaldırılması Hakkında Kanun
"	21.05.1986	3289	Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	28.05.1986	3292	Vatani Hizmet Tertibi Aylıklarının Bağlanması Hakkında Kanun
"	29.05.1986	3294	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu
"	03.06.1986	3298	Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun
"	05.06.1986	3303	Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun
"	05.06.1986	3308	Mesleki Eğitim Kanunu
"	25.03.1987	3332	Sermaye Piyasasının Teşviki, Sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu ve 3182 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	02.04.1987	3346	Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	07.05.1987	3359	Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu
"	23.05.1987	3376	Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun
"	21.06.1987	3402	Kadastro Kanunu
"	24.03.1988	3418	Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası ile 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
K.H.K	04.04.1988	320	Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	13.10.1988	3480	Malüller ile Şehit Dul ve Yetimlerine Tütün ve Alkol Ürünlerinin Satış Bedellerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun
"	11.01.1989	3516	Ölçüler ve Ayar Kanunu
"	18.05.1989	3561	Mal Memurlarının Kayyım Tayin Edilmesine Dair Kanun
"	01.06.1989	3568	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu
"	14.06.1989	3577	İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun
K.H.K	27.06.1989	375	657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödnmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	22.01.1990	399	Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	04.04.1990	3621	Kıyı Kanunu
"	12.04.1990	3624	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun
"	19.04.1990	3628	Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu
"	26.10.1990	3671	Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyelerinin Ödenek, Yolluk ve Emekliliklerine Dair Kanun
"	12.04.1991	3713	Terörle Mücadele Kanunu
"	08.05.1991	3717	Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun
"	21.03.1992	3787	Bazı Kamu Alacaklarının Tahsilatının Hızlandırılması ve Matrah Artırımı Hakkında Kanun
"	02.07.1992	3833	Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planının Gerçekleştirilmesi Maksadıyla Gelecek Yıllara Sari Taahhütlere Girişme Yetkisi Verilmesi Hakkında Kanun
"	02.07.1992	3835	Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Kanun
"	02.07.1992	3836	Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Birbirlerine Olan Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun
"	28.08.1992	3838	Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti İle Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun
"	08.06.1994	3996	Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun
"	24.11.1994	4046	Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	07.12.1994	4054	Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
"	09.12.1994	4059	Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	16.02.1995	4071	3 Mart 1340 (1924) Tarihli ve 431 Sayılı Kanunla Hazineye Kalan Taşınmaz Mallardan Bazılarının Zilyedlerine Devri Hakkında Kanun
"	16.02.1995	4072	Mülga 2613 ve 766 Sayılı Kanunlarla Hazine Adına Tescil Edilen Miktar Fazlalıklarının İlgililerine Devrine Dair Kanun
"	23.02.1995	4077	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
"	28.02.1995	4083	Seferberlik ve Savaş Haline İlişkin Harp Sanayii Faaliyetinin Yürütülmesi Hakkında Kanun
KHK	24.06.1995	556	Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	23.07.1995	4122	Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu
"	07.11.1996	4207	Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun
"	13.11.1996	4208	Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	16.07.1997	4283	Yap-İşlet Modeli İle Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi İle Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	06.08.1997	4301	Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun
"	16.08.1997	4306	İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun İle 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kâğıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun
"	21.01.1998	4325	Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesi ile 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	25.02.1998	4342	Mera Kanunu
"	02.04.1998	4358	Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması ve Noterlik Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Tapu Kanunu, Karayolları Trafik Kanunu, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun, Bankalar Kanunu, Posta Kanunu ile Pasaport Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	03.04.1998	4359	14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı, 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı, 5.3.1964 tarihli ve 439 sayılı, 30.4.1992 tarihli ve 3797 sayılı, 11.10.1983 tarihli ve 2914 sayılı kanunların Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması ve 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı, 24.11.1994 tarihli ve 4048 sayılı Kanunların Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	22.07.1998	4369	Vergi Usul Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Gider Vergileri Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu,Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu, 3505 Sayılı Kanun, Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun, Belediye Gelirleri Kanunu, 1318 ve 4208 Sayılı Kanunlar ile 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 190 Sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	29.07.1998	4375	Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	31.07.1998	4381	Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 21 inci Dönem Milletvekili Genel Seçimleri ve Birlikte Yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimleri Hakkında Kanun
"	25.08.1999	4447	İşsizlik Sigortası Kanunu
"	27.08.1999	4452	Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu
K.H.K	14.09.1999	576	Doğal Afetlerde Yapılacak Yardımların Düzenlenmesi ile Vergilerin Ödeme Sürelerinin Uzatılmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	14.10.1999	4456	Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketinin Kuruluşu Hakkında Kanun
"	27.10.1999	4457	Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	27.10.1999	4458	Gümrük Kanunu
K.H.K	27.10.1999	582	Afetten Doğan Zararların Giderilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	16.12.1999	4490	Türk Uluslararası Gemi Sicil Kanunu İle 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	27.01.2000	4502	Telgraf ve Telefon Kanunu, Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Telsiz Kanunu ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun İle Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	27.01.2000	4505	Sosyal Güvenlikle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Temsil Tazminatı Ödenmesi Hakkında Kanun
"	17.02.2000	4533	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu
"	24.02.2000	4536	Denizlerde ve Yurt Yüzeyinde Görülen Patlayıcı Madde ve Şüpheli Cisimlere Uygulanacak Esaslara İlişkin Kanun
"	24.02.2000	4538	EURO'nun Hukuki Araçlara Etkisi İle Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	29.02.2000	4539	Doğal Afet Bölgelerinde Afetten Kaynaklanan Hukuki Uyuşmazlıkların Çözümüne ve Bazı İşlemlerin Kolaylaştırılmasına İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabulü Hakkında Kanun
K.H.K	14.01.2000	593	Sakarya İlinde Büyük Şehir Belediyesi Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	12.04.2000	4562	Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu
"	23.05.2000	4568	Bazı Fonların Tasfiyesine İlişkin Kanun
"	01.06.2000	4572	Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun
"	23.06.2000	4586	Petrolün Boru Hatları İle Transit Geçişine Dair Kanun
"	15.11.2000	4603	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası A.Ş ve Türkiye Emlak Bankası A.Ş Hakkında Kanun
"	20.02.2001	4628	Elektrik Piyasası Kanunu
"	21.02.2001	4629	Bazı Fonların Tasfiyesi Hakkında Kanun
"	28.03.2001	4632	Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
"	04.04.2001	4634	Şeker Kanunu
"	05.04.2001	4636	Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığının Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun
"	10.04.2001	4639	Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkındaki Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yetki Kanunu
"	12.04.2001	4645	Emniyet Genel Müdürlüğü'ne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemenin Satış, Hibe, HEK ve Hurda Durum ve İşlemleri ile Hizmet Satışına Dair Kanun
"	18.04.2001	4646	Doğal Gaz Piyasası Kanunu
"	25.04.2001	4652	Polis Yüksek Öğretim Kanununun
"	20.06.2001	4684	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	25.06.2001	4688	Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu
"	26.06.2001	4691	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
"	29.06.2001	4703	Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun
"	29.06.2001	4706	Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
K.H.K	04.07.2001	631	Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	22.11.2001	4721	Türk Medeni Kanunu
"	28.12.2001	4731	17/8/1999 ve 12/11/1999 Tarihlerinde Meydana Gelen Depremlerden Zarar Görenlerin Vergi Borçları ve Vergi Cezalarının Terkini ile Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	03.01.2002	4733	Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	05.01.2002	4734	Kamu İhale Kanunu
"	04.01.2002	4735	Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
"	09.01.2002	4737	Endüstri Bölgeleri Kanunu
"	30.01.2002	4743	Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	20.03.2002	4747	İstihdamın Teşviki Amacıyla Ücret Dışı Yüklerden Bazılarının Ödenmesinin Ertelenmesi ile Sosyal Sigortalar Kanunu Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ve 631 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	28.03.2002	4749	Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	06.06.2002	4760	Özel Tüketim Vergisi Kanunu
"	29.07.2002	4769	Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Eğitim Merkezleri Kanunu
"	25.02.2003	4811	Vergi Barışı Kanunu
"	27.02.2003	4817	Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun
"	09.04.2003	4842	Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	24.04.2003	4853	Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabının Tasfiyesi ve Bu Hesaptan Yapılacak Ödemelere Dair Kanun
"	22.05.2003	4857	İş Kanunu
"	04.06.2003	4865	Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Kurulması Hakkında Kanun
"	25.06.2003	4904	Türkiye İş Kurumu Kanunu
"	26.06.2003	4911	Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilemeyen Kısmının Devlet Garantisi ile Karşılanması Hakkında Kanun
"	01.07.2003	4915	Kara Avcılığı Kanunu
"	10.07.2003	4924	Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	10.07.2003	4925	Karayolu Taşıma Kanunu
"	23.07.2003	4954	Türkiye Adalet Akademisi Kanunu
"	29.07.2003	4958	Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu
"	30.07.2003	4961	Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	30.07.2003	4962	Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun
"	31.07.2003	4969	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	09.10.2003	4982	Bilgi Edinme Hakkı Kanunu
"	06.11.2003	5000	Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	04.12.2003	5015	Petrol Piyasası Kanunu
"	10.12.2003	5018	Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
"	25.12.2003	5035	Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	08.01.2004	5042	Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun
"	15.01.2004	5070	Elektronik İmza Kanunu
"	28.01.2004	5083	Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun
"	29.01.2004	5084	Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	10.02.2004	5086	Yabancılara İkinci El Taşıt Satışı Hakkında Kanun
"	03.03.2004	5102	Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanun
"	04.03.2004	5104	Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu
"	22.04.2004	5147	Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkında Kanun
"	18.05.2004	5174	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği İle Odalar ve Borsalar Kanunu
"	25.05.2004	5176	Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda DeğişiklikYapılması Hakkında Kanun
"	09.06.2004	5187	Basın Kanunu
"	10.06.2004	5188	Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun
"	22.06.2004	5193	Optisyenlik Hakkında Kanun
"	24.06.2004	5199	Hayvanları Koruma Kanunu
"	29.06.2004	5200	Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu
"	10.07.2004	5216	Büyükşehir Belediyesi Kanunu
"	14.07.2004	5217	Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	14.07.2004	5224	Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun
"	14.07.2004	5225	Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu
"	16.07.2004	5228	Bazı Kanunlarda ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	16.07.2004	5230	Pamukbank Türk Anonim Şirketinin Türkiye Halk Bankası Anomin Şirketine Devri ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
"	17.07.2004	5233	Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	17.09.2004	5234	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	26.09.2004	5237	Türk Ceza Kanunu
"	04.11.2004	5252	Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
"	04.11.2004	5253	Dernekler Kanunu
"	01.12.2004	5262	Organik Tarım Kanunu
"	04.12.2004	5271	Ceza Muhakemesi Kanunu
"	13.12.2004	5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
"	06.01.2005	5283	Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık Birimlerinin Sağlık Bakanlığına Devredilmesine Dair Kanun
"	10.02.2005	5300	Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu
"	22.02.2005	5302	İl Özel İdaresi Kanunu
"	02.03.2005	5307	Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	23.03.2005	5320	Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
"	24.03.2005	5324	Kozmetik Kanunu
"	30.03.2005	5326	Kabahatler Kanunu
"	21.04.2005	5335	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	05.05.2005	5345	Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	10.05.2005	5346	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun
"	07.06.2005	5362	Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu
"	14.06.2005	5363	Tarım Sigortaları Kanunu
"	16.06.2005	5366	Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun
"	16.06.2005	5368	Lisanslı Harita Kadastro Mühendisleri ve Büroları Hakkında Kanun
"	16.06.2005	5369	Evrensel Hizmet Kanunu
"	03.07.2005	5393	Belediye Kanunu
"	03.07.2005	5395	Çocuk Koruma Kanunu
"	03.07.2005	5403	Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu
"	19.10.2005	5411	Bankacılık Kanunu
"	10.11.2005	5429	Türkiye İstatistik Kanunu
"	10.11.2005	5431	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	22.12.2005	5436	Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	25.01.2006	5449	Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun
"	26.01.2006	5450	Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların Millî Eğitim Bakanlığına Devredilmesi ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	08.02.2006	5454	Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ek Ödeme Yapılması ile Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ödenen Gelir ve Aylıklarda 2006 Yılında Yapılacak Artışlar ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	22.02.2006	5458	Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	23.02.2006	5464	Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
"	18.04.2006	5488	Tarım Kanunu
"	25.04.2006	5490	Nüfus Hizmetleri Kanunu
"	16.05.2006	5502	Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu
"	31.05.2006	5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
"	13.06.2006	5520	Kurumlar Vergisi Kanunu
"	21.06.2006	5523	Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun
"	29.06.2006	5535	Bazı Kamu Alacaklarının Tahsili ve Terkinine İlişkin Kanun
"	19.09.2006	5543	İskân Kanunu
"	21.09.2006	5544	Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu
"	11.10.2006	5549	Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun
"	31.10.2006	5553	Tohumculuk Kanunu
"	14.12.2006	5564	Kimyasal Silahların Geliştirilmesi, Üretimi, Stoklanması ve Kullanımının Yasaklanması Hakkında Kanun
"	27.12.2006	5569	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Mali Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun
"	08.02.2007	5580	Özel Öğretim Kurumları Kanunu
"	08.03.2007	5597	Yurt Dışına Çıkış Harcı Hakkında Kanun ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	14.03.2007	5602	Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	21.03.2007	5607	Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
"	11.04.2007	5624	Kan ve Kan Ürünleri Kanunu
"	18.04.2007	5627	Enerji Verimliliği Kanunu

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	04.05.2007	5648	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	04.05.2007	5651	İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
"	15.05.2007	5661	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi ve Tarım Kredi Kooperatifleri Tarafından Kullandırılan Toplu Köy İkrazatı/Grup Kredilerinden Doğan Kefaletin Sona Erdirilmesi Hakkında Kanun
"	22.05.2007	5664	Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanun
"	24.05.2007	5667	Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul Etme İzni Kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketince Devlet İç Borçlanma Senedi Satışı Adı Altında Toplanan Tutarların Ödenmesi Hakkında Kanun
"	03.06.2007	5684	Sigortacılık Kanunu
"	03.06.2007	5686	Jeotermal Kaynaklar Ve Doğal Mineralli Sular Kanunu
"	02.11.2007	5706	İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Hakkında Kanun
"	09.11.2007	5710	Nükleer Güç Santrallarının Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun
"	23.01.2008	5729	Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkında Kanun
"	20.02.2008	5736	Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkında Kanun
"	20.02.2008	5737	Vakıflar Kanunu
"	21.02.2008	5738	Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müşterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanun
"	28.02.2008	5746	Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun
"	06.03.2008	5747	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	24.06.2008	5774	Başarılı Sporculara Aylık Bağlanması ile Devlet Sporcusu Unvanı Verilmesi Hakkında Kanun
"	02.07.2008	5779	İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun
"	05.11.2008	5809	Elektronik Haberleşme Kanunu
"	13.11.2008	5811	Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun
"	18.02.2009	5838	Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	05.05.2009	5894	Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	07.05.2009	5898	Ucucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun
"	29.05.2009	5901	Türk Vatandaşlığı Kanunu
"	29.05.2009	5902	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	16.06.2009	5904	Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	14.12.2009	5941	Çek Kanunu

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	17.02.2010	5952	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	11.03.2010	5957	Sebze ve Meyve ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	18.03.2010	5977	Biyogüvenlik Kanunu
"	11.06.2010	5996	Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
"	25.06.2010	6001	Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	07.07.2010	6004	Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	25.11.2010	6083	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	03.12.2010	6085	Sayıştay Kanunu
"	11.12.2010	6087	Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu
"	28.12.2010	6093	Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	11.01.2011	6098	Türk Borçlar Kanunu
"	12.01.2011	6100	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
"	12.01.2011	6101	Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
"	13.01.2011	6102	Türk Ticaret Kanunu
"	26.01.2011	6107	İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun
"	13.02.2011	6111	Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	15.02.2011	6112	Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun
"	17.02.2011	6114	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	08.03.2011	6172	Sulama Birlikleri Kanunu
"	10.03.2011	6191	Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu
"	30.03.2011	6216	Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun
"	31.03.2011	6222	Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun
K.H.K	03.06.2011	633	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	03.06.2011	634	Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	03.06.2011	635	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	03.06.2011	637	Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	03.06.2011	639	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
KHK	03.06.2011	640	Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	03.06.2011	641	Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	29.06.2011	644	Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	29.06.2011	645	Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	07.07.2011	646	Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
"	25.08.2011	652	Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	26.09.2011	655	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	26.09.2011	660	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	10.10.2011	658	Türkiye Süt Enstitüsünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	11.10.2011	663	Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	11.10.2011	664	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	11.10.2011	665	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanunun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
"	24.10.2011	656	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	01.12.2011	6253	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanunu
"	22.02.2012	6279	Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu
"	08.03.2012	6284	Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
"	19.04.2012	6292	Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi İle Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun
"	09.05.2012	6305	Afet Sigortaları Kanunu
"	14.06.2012	6328	Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
"	21.06.2012	6332	Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu

İKİLİ VE ÇOK TARAFLI ANLAŞMALARIN UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUNLAR

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile aşağıda belirtilen devletler veya uluslararası kuruluşlar arasında imzalanmış bulunan, gelir ve servet vergilerinde çifte vergilendirmenin önlenmesine, Türk mal, hak ve menfaatlerinin tazminine, ham petrol boru hattı ve diğer bazı hususlara ilişkin anlaşmaların uygun bulunduğuna dair kanunlar

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			TARAF OLAN DİĞER DEVLET VEYA ULUSLARARASI KURULUŞ
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	08.05.1973	1719	Avusturya Hükümeti
"	26.06.1975	1917	Norveç Krallığı
"	12.03.1982	2637	Mısır Arap Cumhuriyeti
"	19.10.1983	2930	Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi
"	10.06.1985	3228	İtalya Cumhuriyeti
"	10.06.1985	3229	Kore Cumhuriyeti
"	20.02.1986	3263	Haşimi Ürdün Krallığı
"	27.02.1986	3264	Federal Almanya Cumhuriyeti
"	04.03.1986	3265	Irak Cumhuriyeti Hükümeti
"	18.05.1987	3364	Tunus Cumhuriyeti
"	27.05.1988	3456	Romanya Sosyalist Cumhuriyeti
"	27.05.1988	3457	Pakistan İslam Cumhuriyeti
"	27.05.1988	3458	Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı
"	27.05.1988	3459	Hollanda Krallığı
"	10.11.1988	3498	Finlandiya Cumhuriyeti
"	10.11.1988	3499	Belçika Krallığı
"	10.11.1988	3500	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
"	07.12.1988	3509	Fransa Cumhuriyeti
"	18.04.1990	3627	Suudi Arabistan Krallığı
"	19.04.1990	3633	İsveç Krallığı
"	09.05.1991	3740	İtalya Cumhuriyeti
"	11.03.1993	3884	Danimarka Krallığı
"	03.04.1993	4240	Azerbaycan Cumhuriyeti
"	03.04.1993	4241	Türkmenistan Hükümeti
"	15.09.1994	4012	Japonya
"	21.09.1994	4031	Macaristan Cumhuriyeti
"	27.09.1994	4040	Birleşik Arap Emirlikleri

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			TARAF OLAN DİĞER DEVLET VEYA ULUSLARARASI KURULUŞ
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	25.07.1996	4154	Arnavutluk Cumhuriyeti
"	25.07.1996	4155	Kazakistan Cumhuriyeti
"	25.07.1996	4156	Makedonya Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4169	Polonya Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4170	Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4171	Malezya Hükümeti
"	28.08.1996	4172	Mısır Arap Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4173	Bulgaristan Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4174	Moğolistan
"	28.08.1996	4175	Çin Halk Cumhuriyeti
"	28.08.1996	4176	Hindistan Cumhuriyeti
"	17.07.1997	4298	Özbekistan Cumhuriyeti
"	11.12.1997	4312	Amerika Birleşik Devletleri
"	11.02.1998	4339	Ukrayna Hükümeti
"	26.02.1998	4344	İsrail Devleti
"	26.02.1998	4345	Beyaz Rusya Cumhuriyeti
"	26.02.1998	4352	Endonezya Cumhuriyeti
"	07.07.1999	4403	Ukrayna Hükümeti
"	23.07.1999	4420	Mısır Arap Cumhuriyeti Hükümeti
"	30.07.1999	4426	Rusya Federasyonu Hükümeti
"	30.07.1999	4428	Slovak Cumhuriyeti
"	30.07.1999	4429	Kuveyt Devleti
"	03.11.1999	4466	Türkmenistan
"	04.11.1999	4467	Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti
"	10.12.1999	4486	Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti
"	01.02.2000	4511	Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti
"	01.02.2000	4525	Hırvatistan Cumhuriyeti
"	01.02.2000	4526	Moldova Cumhuriyeti Hükümeti
"	01.02.2000	4527	Litvanya Cumhuriyeti Hükümeti
"	07.03.2000	4544	Romanya
"	07.03.2000	4546	Makedonya Cumhuriyeti
"	04.04.2000	4561	Avusturya Cumhuriyeti
"	02.06.2000	4573	Rusya Federasyonu Hükümeti

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			TARAF OLAN DİĞER DEVLET VEYA ULUSLARARASI KURULUŞ
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	10.09.2000	4585	Azerbaycan Cumhuriyeti-Gürcistan
"	01.11.2000	4597	Slovenya Cumhuriyeti
"	02.11.2000	4598	Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti
"	26.04.2001	4663	Singapur Cumhuriyeti
"	26.04.2001	4664	Kırgız Cumhuriyeti
"	18.10.2001	4718	Tacikistan Cumhuriyeti
"	30.01.2003	4801	Hırvatistan Cumhuriyeti
"	26.02.2003	4812	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti
"	26.02.2003	4813	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti
"	26.02.2003	4815	Bosna ve Hersek
"	09.07.2003	4922	Çek Cumhuriyeti
"	09.07.2003	4923	İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti
"	15.07.2003	4930	Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti
"	15.07.2003	4931	Slovenya Cumhuriyeti
"	15.07.2003	4932	Sudan Cumhuriyeti
"	15.07.2003	4938	Letonya Cumhuriyeti Hükümeti
"	16.10.2003	4986	İspanya Krallığı
"	25.12.2003	5032	Yunanistan Cumhuriyeti
"	29.04.2004	5157	Tayland Krallığı Hükümeti
"	29.04.2004	5158	Estonya Cumhuriyeti Hükümeti
"	29.04.2004	5161	Suriye Arap Cumhuriyeti Hükümeti
"	02.12.2004	5267	Lüksemburg Büyük Dükalığı
"	22.02.2005	5303	Avrupa Birliği
"	29.04.2005	5342	Fas Krallığı
"	29.04.2005	5343	Lübnan Cumhuriyeti
"	06.04.2006	5484	Güney Afrika Cumhuriyeti
"	01.06.2006	5513	Katar Devleti Hükümeti
"	01.06.2006	5514	Bosna Hersek
"	01.06.2006	5515	Portekiz Cumhuriyeti
"	13.12.2006	5563	Mısır Arap Cumhuriyeti
"	24.01.2007	5575	Amerika Birleşik Devletleri
"	13.03.2007	5599	Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti
"	13.03.2007	5600	Sırbistan Karadağ Bakanlar Kurulu

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			TARAF OLAN DİĞER DEVLET VEYA ULUSLARARASI KURULUŞ
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	25.04.2007	5629	Bahreyn Krallığı Hükümeti
"	25.04.2007	5632	Güney Afrika Cumhuriyeti Hükümeti
"	11.12.2007	5723	Arnavutluk Cumhuriyeti
"	02.07.2008	5781	Avrupa Yatırım Bankası
"	23.07.2008	5792	Gürcistan Cumhuriyeti
"	03.12.2008	5823	Suudi Arabistan Krallığı Hükümeti
"	03.12.2008	5824	Avrupa Toplulukları Komisyonu
"	01.04.2009	5848	Avusturya Cumhuriyeti
"	07.04.2009	5881	Fransız Kalkınma Ajansı
"	07.04.2009	5884	Suriye Arap Cumhuriyeti
"	14.04.2009	5887	Dünya Bankası Grubu ve Uluslararası Para Fonu
"	02.12.2009	5932	Gürcistan Gürcistan
"	02.12.2009	5938	Umman Sultanlığı
"	02.12.2009	5934	Yemen Cumhuriyeti
"	04.03.2010	5956	Avusturya Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Macaristan Cumhuriyeti, Romanya
"	08.06.2010	5985	İrlanda Cumhuriyeti
"	13.10.2010	6016	Şili Cumhuriyeti
"	13.10.2010	6017	Ürdün Haşimi Krallığı
"	20.10.2010	6019	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
"	02.11.2010	6020	Kosova Cumguriyeti
"	02.11.2010	6030	Angola Cumhuriyeti
"	02.11.2010	6031	Guatemala Cumhuriyeti
"	03.11.2010	6044	Suriye Arap Cumhuriyet
"	03.11.2010	6046	Malavi Cumhuriyeti
"	03.11.2010	6047	Paraguay Cumhuriyeti
"	09.11.2010	6059	Dünya Sağlık Örgütü
"	09.11.2010	6069	Slovakya Cumhuriyeti
"	09.11.2010	6072	Hırvatistan Cumhuriyeti
"	09.11.2010	6073	Kırgız Cumhuriyeti
"	09.11.2010	6078	Afganistan İslam Cumhuriyeti
"	09.11.2010	6079	Gelişen Sekiz Ülke Sekretaryası
"	24.12.2010	6089	Arap Devletleri Ligi

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			TARAF OLAN DİĞER DEVLET VEYA ULUSLARARASI KURULUŞ
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	29.12.2010	6095	Filipinler Cumhuriyeti
"	29.12.2010	6096	Kanada
"	22.02.2011	6116	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
"	22.02.2011	6117	Asya Kalkınma Bankası
"	22.02.2011	6118	İslam Kalkınma Bankası
"	22.02.2011	6119	İslam Kalkınma Bankası
"	22.02.2011	6121	İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti
"	23.02.2011	6152	Arnavutluk Cumhuriyeti
"	23.02.2011	6153	Norveç Krallığı
"	23.02.2011	6166	Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı
"	10.03.2011	6194	Hindistan Cumhuriyeti, İran İslam Cumhuriyeti, Umman Sultanlığı , Rusya Federasyonu
"	10.03.2011	6205	Yeni Zelenda
"	31.03.2011	6219	Birleşmiş Milletler
"	31.03.2011	6220	İslam Ülkeleri Standardlar ve Metroloji Enstitüsü
"	06.04.2011	6234	Afganistan İslam Cumhuriyeti
"	19.10.2011	6239	Ekvator Cunhuriyeti
"	19.10.2011	6240	İsviçre Konfederasyonu
"	25.10.2011	6244	Brezilya Federatif Cumhuriyeti
"	27.10.2011	6245	Azerbaycan
"	06.12.2011	6254	Yeni Zelenda
"	07.12.2011	6255	Avustralya
"	07.12.2011	6256	Finlandiya Cumhuriyeti
"	07.12.2011	6257	Rusya Federasyonu
"	23.12.2011	6263	Almanya Federal Cumhuriyeti
"	04.01.2012	6265	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
"	12.01.2012	6267	Çin Halk Cumhuriyeti
"	08.03.2012	6286	Ukrayna
"	19.04.2012	6294	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
"	19.04.2012	6295	Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi
"	17.05.2012	6309	Makedonya Cumhuriyeti
"	17.05.2012	6312	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Ticaret ve Kalkınma Bankası
"	17.05.2012	6317	Afganistan İslam Cumhuriyeti
"	01.06.2012	6323	Kırgız Cumhuriyeti
"	15.06.2012	6329	Filistin Kurtuluş Örgütü
"	15.06.2012	6330	Filistin Kurtuluş Örgütü
"	29.06.2012	6341	Libya Geçiş Hükümeti
"	29.06.2012	6343	Avrupa Topluluğu
"	29.06.2012	6349	Azerbaycan Cumhuriyeti

a) Dağıtılmış Meblağların Geri Alınması :

Ziraat kanunları ve diğer özel kanunlar gereğince dağıtılmış olan tutarların geri alınmasına dair hükümler ile irade ve kanunlara veya hükümetçe verilmiş olan yetkiye dayanılarak akdolunan her tür imtiyaz sözleşmeleri ve bunlara ait kararların gelire ilişkin hükümleri.

b) Kaldırılmış Vergiler Artıkları :

Çeşitli tarihlerde yürürlükten kaldırılmış veya hükmü kalmamış olan kanun ve tüzüklerin yürürlükte oldukları tarihlerde tahakkuk etmiş veya bu kanun ve tüzükler uyarınca tahakkuk edecek bütün vergi, resim, harç, ücret ve iltizam bedelleri ile bunların zam, ceza, vesair kalıntıları.

c) Para Cezaları :

Kanun, tüzük, kararname ve yönetmelikler ile diğer mevzuatın para cezası alınmasını öngören hükümleri.

d) Tazminatlar :

Kanunlarla tüzük ve kararnamelerin zam ve ceza alınmasını öngören hükümleri; kanun, tüzük ve yönetmelikler gereğince Devlet adına okutulan öğrencilerden görev (Mecburi hizmet) talep etmeyenlerin ödeyecekleri tazminatlara dair hükümler.

e) Faizler :

Hazine portföyü geliri ile bankalar nezdinde açılan hesabı carilerden Hazine lehine tahakkuk eden faiz ve gelir farkları ile Hazinenin iştirak ettiği teşebbüslerden elde ettiği gelirler.

f) Diğer Hükümler :

Bu cetvellerde herhangi bir şekilde yer almayan kanun, kanun hükmünde kararname, kararname, tüzük, yönetmelik, tebliğ ve diğer mevzuat ile ikili veya çok taraflı her türlü anlaşmanın gelir, tarh, tahakkuk ve tahsiline ilişkin hükümleri.

(II) Sayılı Özel Bütçeli İdareler

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	24.04.1930	1593	Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
"	14.06.1935	2804	Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu
Tüzük	17.07.1936		Vakıflar Nizamnamesi
Kanun	10.06.1949	5441	Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanun
"	21.07.1953	6183	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun
"	18.12.1953	6200	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	11.01.1954	6219	Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu
"	30.06.1954	6426	Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri Arasındaki Vergi Muafiyetleri Anlaşmasının Tasdikine Dair Kanun
"	18.05.1955	6570	Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun
"	25.06.1958	7163	Türkiye ve Orta - Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Teşkilat Kanunu
"	29.04.1959	7258	Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun
"	18.11.1960	132	Türk Standartları Enstitüsü Kuruluş Kanunu
"	16.08.1961	351	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Kanunu
"	17.07.1963	278	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	14.07.1970	1309	Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun
"	04.11.1981	2547	Yükseköğretim Kanunu
"	06.11.1981	2548	Gemi Sağlık Resmi Kanunu
"	09.07.1982	2690	Türkiye Atom Enerji Kurumu Kanunu
"	11.08.1983	2876	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu
"	31.10.1985	3234	Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
"	07.11.1985	3238	Savunma Sanayi Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 tarih ve 3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi İle 23 Ekim 1984 tarih ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	21.05.1986	3289	Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
KHK	27.10.1989	388	Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	12.04.1990	3624	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun
"	19.11.1992	3843	Yükseköğretim Kurumlarında İkili Öğretim Yapılması, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun
KHK	13.08.1993	497	Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Kanun	24.11.1994	4046	Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun
"	09.12.1994	4059	Hazine Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	06.08.1997	4301	Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun Kuruluş ve İdaresine İlişkin Kanun
"	27.10.1999	4457	Türk Akreditasyon Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
"	20.06.2001	4684	Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	04.06.2003	4865	Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü Kurulması Hakkında Kanun
"	23.07.2003	4954	Türkiye Adalet Akademisi Kanunu
"	06.11.2003	5000	Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde ve Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	14.07.2004	5217	Özel Gelir ve Özel Ödeneklerin Düzenlenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hüküm Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
"	21.09.2006	5544	Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu
"	20.02.2008	5737	Vakıflar Kanunu
"	24.03.2010	5978	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	25.06.2010	6001	Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	28.12.2010	6093	Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakında Kanun
KHK	03.06.2011	642	Doğu Anadolu Projesi, Doğu Karadeniz Projesi ve Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	10.10.2011	658	Türkiye Su Enstitüsünün Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	11.10.2011	663	Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	11.10.2011	664	Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
"	24.10.2011	656	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

(III) Sayılı Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar

Vergi, Resim ve Diğer Gelirlerin Dayanakları			KANUNİ DAYANAĞIN ADI
Çeşidi	Tarihi	Numarası	
Kanun	21.07.1953	6183	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun
"	28.07.1981	2499	Sermaye Piyasası Kanunu
"	05.04.1983	2813	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanun
"	09.11.1983	2946	Kamu Konutları Kanunu
	04.12.1984	3095	Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
"	07.12.1994	4054	Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
"	27.01.2000	4502	Telgraf ve Telefon Kanunu, Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakk.Kanun, Telsiz Kanunu ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresinin Biriktirme ve Yardım Sandığı Hakkında Kanun ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Eki Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	20.02.2001	4628	Elektrik Piyasası Kanunu
"	18.04.2001	4646	Doğal Gaz Piyasası Kanunu (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğalgaz Piyasası Hakkında Kanun)
"	03.01.2002	4733	Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
"	04.01.2002	4734	Kamu İhale Kanunu
"	04.12.2003	5015	Petrol Piyasası Kanunu
"	02.03.2005	5307	Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
"	19.10.2005	5411	Bankacılık Kanunu
"	23.02.2006	5464	Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
"	05.11.2008	5809	Elektronik Haberleşme Kanunu
"	15.02.2011	6112	Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun
KHK	26.09.2011	660	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

E- CETVELİ

BAZI ÖDENEKLERİN KULLANIMINA VE HARCAMALARA İLİŞKİN ESASLAR

BOŞ SAYFA

E – CETVELİ

BAZI ÖDENEKLERİN KULLANIMINA VE HARCAMALARA İLİŞKİN ESASLAR

Sıra No	AÇIKLAMA
1	a) 15/11/2000 tarihli ve 4603 sayılı Kanun ile 27/12/2006 tarihli ve 5570 sayılı Kanun kapsamında verilen görevler nedeniyle doğan T.C. Ziraat Bankası Anonim Şirketinin, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketinin ve Tarım ve Kredi Kooperatiflerinin gelir kayıpları ve görev zararları Hazine Müsteşarlığı bütçesinde yer alan 07.82.31.00-04.1.1.14-1-05.1 ve 07.82.31.00-04.2.1.33-1-05.1 tertiplerindeki ödeneklerden gider kaydedilerek ödenir. b) 15/5/2007 tarihli ve 5661 sayılı Kanun uyarınca T.C. Ziraat Bankası Anonim Şirketine ve Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği kanalıyla Tarım Kredi Kooperatiflerine yapılacak aciz vesikası ödemeleri Hazine Müsteşarlığı bütçesinde bu amaçla yer alan 07.82.31.00-04.2.1.30-1-05.1 tertibindeki ödenekten ilgili mevzuatında belirlenen usul ve esaslar dahilinde yapılır.
2.	Tarımsal desteklemeler için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bütçesinin "05.4" ekonomik kodunu içeren tertiplerinde yer alan ödenekler, 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanunu hükümleri çerçevesinde T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla ödenebilir.
3.	Ekonomi Bakanlığı bütçesinin 28.01.34.00-01.1.2.00-1-05.4 tertibinde yer alan ödenek, Bakanlar Kurulunca belirlenen usul ve esaslar dahilinde aracı bankalar aracılığıyla yatırımların teşviki amacıyla kullanılır.
4.	Özel bütçeli idarelere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinin ilgili tertiplerinden bu idarelerin nakit ihtiyaçları dikkate alınarak yapılacak Hazine yardımı tahakkukları, Hazine yardımı ödeneğinin bulunduğu kamu idarelerinin ödemelerini yapan merkez muhasebe birimlerince ödenir.
5.	a) Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.32.00-04.1.1.00-1-07.2 tertibindeki ödenekten Başbakanlık Kıbrıs İşleri Başmüşavirliğinin yurt içinde veya yurt dışında uygun göreceği yatırım projelerinin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idarelerinin bütçelerinde mevcut veya yeni açılacak tertiplere aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkili olup, bütçelerine ödenek aktarılacak veya ödemede bulunulacak kuruluşların görevlendirme şekli ile harcama usul ve esasları Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Bakan ve ilgili kuruluşun bağlı olduğu Bakan arasında imzalanacak protokol ile belirlenir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde sermaye giderleri, transfer giderleri ve diğer amaçlarla kullanılmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği emrine gönderilen ödeneklerin kullanım amaç, yöntem ve şartları Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında yapılacak protokol ile tespit olunur. b) Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.32.00-01.2.1.00-1-08.2 tertibindeki ödenek, Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmış anlaşmalar gereğince verilecek krediler için kullanılır.

6. Gayrimenkul Anonim Şirketi Genel Müdürlüğüne 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun geçici 6 ncı maddesi gereğince yapılacak ödemeler, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek usul ve esaslar dahilinde, Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-04.2.1.28-1-05.1 tertibindeki ödenekten Sayıştay Raporu'na istinaden karşılanır.

7. Hazinenin pay sahibi olduğu ve 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamı dışındaki şirketlerin sermaye artırımlarına Hazine payı oranında katılmak amacıyla yapılacak ödemeler, Hazine Müsteşarlığı bütçesinde borç verme ekonomik kodunda yeni açılacak tertiplerden karşılanır.

8. 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 10 uncu maddesi gereğince Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin üstlendiği politik risklerden kaynaklanan alacakları ve muhtelif Bakanlar Kurulu kararları doğrultusunda Bankaca kullandırılacak tavizli kredilerden oluşacak gelir kayıplarına ilişkin ödemeler Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.32.00-04.1.1.12-1-05.1 ve 07.82.32.00-04.1.1.13-1-05.1 tertiplerindeki ödenekten gerçekleştirilir.

9. 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun geçici 17 nci maddesi gereğince Hazine Müsteşarlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak genel aydınlatma giderlerine ilişkin faturalar, belediye sınırları içerisinde ilgili belediye, belediye sınırları dışarısında ise ilgili il özel idaresi adına düzenlenerek, faturaların tahakkukunu izleyen ay içerisinde elektrik dağıtım şirketlerince ilgili belediye ve il özel idarelerine gönderilir. Bedelleri Hazine Müsteşarlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak genel aydınlatma faturalarına ait genel aydınlatma tesislerine ilişkin ilgili belediye ve il özel idareleri ile dağıtım şirketleri arasında bağlantı anlaşması imzalanır.

İlgili mevzuat uyarınca Hazine Müsteşarlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanacak genel aydınlatma giderlerine ilişkin faturaların kontrolü ilgili belediye veya il özel idaresi tarafından yapılır. Bu kontrollerin yapılmasını müteakip ilgili belediye veya il özel idaresi, faturaların gerçek değerleri yansıttığına ilişkin onaylı bir belgeyi ilgili dağıtım şirketine teslim eder. Onay belgesi olmayan genel aydınlatma abonelerinin tüketimlerine ait faturalara ilişkin onay belgesi alınana kadar ilgili dağıtım şirketine herhangi bir ödeme yapılmaz. Bu kontrollerin yapılmasına ilişkin usul ve esasları İçişleri Bakanlığının görüşlerini alarak belirlemeye Hazine Müsteşarlığı yetkilidir.

Dağıtım şirketleri, düzenledikleri genel aydınlatma tüketimlerini gösteren faturaları esas alarak oluşturacakları icmalleri ve ilgili belediye ve il özel idarelerinden aldıkları faturaların doğruluğunu gösteren onaylı belgeleri Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketine (TEDAŞ) iletirler. TEDAŞ bu icmalleri ve onaylı belgeleri kontrol eder ve icmalleri onaylayarak Hazine Müsteşarlığına iletir. TEDAŞ tarafından

onaylanmış icmallerin Hazine Müsteşarlığına ulaşmasını müteakiben, icmallerde yer alan tutarlar, Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.31.00-06.4.0.00-1-05.2 tertibindeki ödenekten, anılan Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Yönetmelik ile belirlenen usul ve esaslar dahilinde, ilgili dağıtım şirketlerine aktarılmak üzere TEDAŞ'a ödenir.

TEDAŞ, dağıtım şirketleri tarafından gönderilen faturalardaki tüketim miktarı ve bedellerinin gerçek durumu gösterip göstermediğine ilişkin olarak belirli dönemler itibarıyla dağıtım şirketleri nezdinde gerekli denetimleri yapar. Yapılacak denetimlerin yöntemini belirlemeye Hazine Müsteşarlığı yetkilidir.

Yapılan denetimler sonucunda dağıtım şirketlerine fazla ödeme yapıldığının tespit edilmesi halinde, fazla ödeme tutarı ilgili mevzuat uyarınca 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 51 inci maddesinde öngörülen oranda gecikme faizi uygulanarak ilgili dağıtım şirketinden tahsil edilir ve/veya ilgili dağıtım şirketlerinin cari dönem alacaklarından mahsup edilir.

10. Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğünün 2012 yılı kesin bilançosunun öz kaynaklar kısmında geçmiş yıllar kârları hesabında izlenen kârının Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan tarafından belirlenecek olan kısmı, Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğüne tebliğini takiben en geç 1 ay içinde Hazineye aktarılır.

11. Hazine Müsteşarlığı bütçesinin 07.82.32.00-04.1.1.00-1-07.1 tertibindeki tutarı geçmiş yıllar bütçe kanunlarının (E) işaretli cetvellerindeki hükümlere dayanılarak yapılan 25/3/2008 tarihli Protokol ile 25/12/2009 tarihli Ek Protokol çerçevesinde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi hesabına aktarma yapmaya Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan yetkilidir.

12. Dışişleri Bakanlığının yurtdışında açılacak yeni temsilciliklerinin kuruluş aşamasındaki ivedi giderleri ile gerçekleşmesi önceden öngörülemeyen ve hazırlık için yeterli süresi bulunmayan uluslararası toplantıların giderlerinin karşılanması amacıyla 11.00.00.02-01.1.9.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Kıbrıs konusunda Bakanlık ve Lefkoşa Büyükelçiliğince yürütülecek çeşitli faaliyetler için 11.01.36.00-01.2.1.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek ile yurtdışında yürütülecek tanıtım faaliyetleri için 11.01.43.00-01.1.3.00-1-05.6 tertibinde yer alan ödenek Dışişleri Bakanlığı bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılarak kullanılır. Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenir. Söz konusu özel hesaptan yapılan harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunundan, 5018 sayılı Kanundan ve 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunundan muaftır.

13. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin yurt dışında yürüteceği hizmetler için lüzumlu görülecek yerlerde yapılacak hizmet alımları, kiralanacak araç, gereç, makine-teçhizat, taşıt ve binalar ile bunların sözleşmelerine ilişkin giderler, Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine belirlenecek esaslara göre Anadolu Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi bütçesinden karşılanır.

14. Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan "Yatırımları Hızlandırma Ödeneği" tertibindeki ödeneğin azami yüzde 10'u, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerce yürütülen projelerin geçmiş yıl kesin hesap farklarından doğan giderleri karşılamak amacıyla Kalkınma Bakanlığının uygun görüşü üzerine anılan idarelerin bütçelerine aktarılır.

15. 40.57.00.23-04.7.4.90-2-06.5 tertibinde yer alan ödenek, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün tüm fonksiyonları için yılı içinde ikmal edilemeyen etüt, inşaat, bakım, onarım işleri, yılı içinde kurulacak yer altı suyu kooperatifleri, yılı içinde vuku bulacak ani taşkın işleri, acil içme ve kullanma suyu işleri, ilan bedeli, fiyat farkları ve kesin hesap istihkaklarında kullanılır.

16. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-09.8.8.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneği vakıf üniversitelerinin araştırma altyapısı, güdümlü teknoloji geliştirme ve araştırmacı insan gücü yetiştirme projelerini desteklemek amacıyla kullanmaya ve buna ilişkin harcama usul ve esaslarını belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

17. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödeneği; yıllara sari olarak, ülkemizin komşu ülkeler ve bölgelerin yanı sıra, komşu olmayan diğer ülkelerle ikili düzeyde yürüttüğü bölgelerarası işbirliği veya kalkınma işbirliği programlarında; yurt içinde ve yurt dışında faaliyette bulunan, yerli ve yabancı kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve diğer gerçek ve tüzel kişilerin, Kalkınma Bakanlığı tarafından uygun bulunan program ve projelerini desteklemek amacıyla kullanmaya, program ve projeler kapsamında çalışacak personele ilişkin giderleri karşılamaya ve bu konulara ilişkin harcama usul ve esaslarını belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

18. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.3.2.05-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (CMDP) kapsamında; kamu kurum ve kuruluşlarına, kalkınma ajanslarına, kamu yararına çalışan dernek ve vakıflara, üniversitelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, il özel idarelerine, belediyelere ve mahalli idare birliklerine CMDP için anılan her bir kurum ve kuruluş tarafından açılacak özel hesap aracılığıyla kullandırılır. Bu ödenekten verilecek hibe ve desteklerin türleri, sınırları, şartları, kapsamı, kullanımı, harcanması ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığınca müştereken hazırlanarak Yüksek Planlama Kurulu kararıyla yürürlüğe girer. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.34.00-01.9.9.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Sosyal Etkileşim Programı (SEP) kapsamında, Bakanlık tarafından belirlenecek bölgelerde ilgili kalkınma ajansı aracılığıyla kullandırılır. Bu ödeneğin kullandırılmasına dair usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

19. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.6.0.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında öncelikle Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) kapsamındaki iller olmak üzere Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulacak usul ve esaslar çerçevesinde belirlenecek illerde istihdamın artırılması, sosyal içermenin, spor, kültür ve sanatın geliştirilmesi, SODES programının yürütülmesine yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ile SODES'in değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılır. Bu kapsamda ilgili valilikler veya kalkınma ajansları tarafından belirli bir program çerçevesinde Kalkınma Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerin bedelleri, münhasıran proje ile

ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilgili valilik veya kalkınma ajansı adına açılacak özel bir hesaba aktarılır ve proje amaçlarına uygun olarak kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, mahalli idare birlikleri, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarına Kalkınma Bakanı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ilgili valilik veya kalkınma ajansı tarafından kullandırılır.

20. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.2.2.00-1-07.2 tertibinde yer alan ödenek, Birleşmiş Milletler (BM) kuruluşlarıyla projeler yürütülmesi; Türkiye'de ya da başka ülkelerde BM ile ortak birim/merkezlerin kurulumu ve faaliyetlerinin desteklenmesi amaçlarıyla hükümet katkısı karşılıkları olarak T.C. Hükümeti ile ilgili BM kuruluşu arasında anlaşma imzalandıktan sonra Kalkınma Bakanlığı tarafından anlaşmada öngörülen şekilde ve anlaşmada belirtilen hesaba aktarılarak kullanılır.

21. Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (KOP BKİB) bütçesinin 40.55.00.01-06.2.0.00-2-07.1 tertibinde yer alan ödeneği, Konya kapalı havzasında kuraklığın önlenmesi ve etkisinin azaltılması, sulamada etkinliğin artırılması, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin hızlandırılması, üretimde verimliliğin yükseltilmesi, kuru tarım alanlarının rehabilitasyonu ve kırsal kalkınmanın sağlanması amacıyla KOP kapsamındaki illerde uygulanacak ve yürütülecek; eylem planları, programlar ve sulama sistemlerinin rehabilitasyonu ile yaygınlaştırılması, arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri ve kırsal kalkınma konularına ilişkin projeler ile tarımsal ve çevresel sürdürülebilirlik başta olmak üzere bölgenin kalkınmasına katkı sağlayacak araştırmalara projelerin desteklenmesi için ilgisine göre kamu kurum ve kuruluşlarına, il özel idarelerine, kalkınma ajanslarına, araştırma kuruluşları ve üniversitelere kullandırmaya ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

22. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.30.00-01.3.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek, 29/9/2009 tarihli ve 2009/31 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararı çerçevesinde kabul edilen İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında Kalkınma Bakanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerden, 25/1/2006 tarihli ve 5449 sayılı Kanun kapsamında kurulan İstanbul Kalkınma Ajansı ile 21/6/2006 tarihli ve 5523 sayılı Kanunla kurulan Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansının yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi Kalkınma Bakanlığı tarafından uygun görülenlerin bedelleri, münhasıran faaliyetle ilgili harcamalarda kullanılmak üzere bu ajansların her biri adına açılacak özel hesaplara aktarılır ve Kalkınma Bakanlığının bu ajanslarla düzenleyeceği protokoller çerçevesinde kullandırılır.

23. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.35.00-01.2.1.01-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek; daimi sekretarya hizmeti verilen bölgesel ve çok taraflı kuruluşlar nezdinde geliştirilen proje ve programlar çerçevesinde üye ülkelere teknik ve mali destek sağlamak amacıyla, yerli veya yabancı kamu kurum ve kuruluşlarına, özel sektör firmalarına, vakıf üniversitelerine, sivil toplum kuruluşlarına, uluslararası kuruluşlara ve diğer gerçek veya tüzel kişilere kullandırılır. Bu ödenekten yapılacak teknik ve mali desteğe ilişkin harcama usul ve esaslarını belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

24. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.00.00.02-01.3.2.00-1-06.9 tertibinde yer alan ödenek, Avrupa Birliği Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı (ICT PSP) kapsamındaki projelerde yer almak isteyen Devlet ve vakıf üniversiteleri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör firmaları temsilcilerinin yurtdışı toplantılara katılım sağlaması halinde 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri çerçevesinde katılımcılara katılım desteği verilmesi şeklinde kullandırılır. Bu ödenekten yapılacak katılım desteğinin kullanımına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Kalkınma Bakanı yetkilidir.

25. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.33.00-01.2.2.01-1-07.2 tertibinde yer alan ödenekten, ülkemiz ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğinde İstanbul'da kurulan "UNDP-İstanbul Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezi" faaliyetlerinde kullanılmak üzere UNDP Kalkınmada Özel Sektör Kurum Fonuna 1 Milyon ABD Doları karşılığı Türk Lirasını aktarmaya Kalkınma Bakanlığı yetkilidir.

26. Kalkınma Bakanlığı bütçesinin 32.01.00.14-04.9.9.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek Türkiye İktisat Kongresinin gerçekleşmesini teminen 5449 sayılı Kanun kapsamında kurulan İzmir Kalkınma Ajansı adına açılacak özel hesaba aktarılır ve Kalkınma Bakanlığının bu ajansla düzenleyeceği protokol çerçevesinde kullandırılır.

27. İlgili mevzuatı uyarınca lisansüstü eğitim amacıyla yurt dışına gönderilenlerin yurt dışında katıldıkları zorunlu yabancı dil kurslarının, sömestre esasına göre olması halinde bir sömestre, sömestre esasının bulunmadığı hallerde 3 aya kadar olan giderleri kurum bütçesinin ilgili tertibinden karşılanır.

28. Yurt dışı sürekli veya geçici görev yolculuğunun zorunlu kıldığı belge ve işlem giderleri, çalışma ve toplantının gerektirdiği kaydiye, aidat ve gidere katılma gibi ödemeler idare bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

29. Özel şartlarda ve olağanüstü durumlarda, Dışişleri Bakanlığının talimatı gereği, dış ülkelerdeki memur ve Türk uyruklu hizmetlilerin aileleri ile birlikte görev yaptıkları ülkeden tahliyesinin gerektirdiği giderler ilgili kurum bütçesinden ödenir. Bu amaçla öngörülen ödenekler başka tertiplere aktarılamaz.

30. Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

b) Dış ülkelerdeki Devlete ait temsilcilik binaları ile Devlete ait eşyanın ve kira ile tutulan bina için yapılan sözleşmede sigorta zorunluluğu varsa kiralık binanın, Türk mülkiyetinde olan veya kira ile tutulan yerlerde organizatör şirket tarafından sigorta zorunluluğu konulmuşsa söz konusu yerlerin sigorta giderleri,

c) Dış kuruluşlarla ilgili olarak taşıt sigortası (misyon şefinin uygun gördüğü hallerde tam kasko) giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

e) Sondaj ve jeofizik çalışmaları kapsamında fiilen arazide veya denizde kullanılan özel amaçlı araç ve ekipmanların sigorta giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden, Sağlık Bakanlığına ve bağlı kuruluşlarına ait ambulansların kasko sigortası giderleri ilgili döner sermaye bütçelerinden, Türk Silahlı Kuvvetleri (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı dahil) envanterinde bulunan ve erbaş ve erler tarafından kullanılan teknik donanımı yüksek ve özel nitelikli askeri araçların kasko sigortası giderleri ise Askeri Kantin Yönetmeliğinde belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde askeri kantin gelirlerinden ödenir. 237 sayılı Taşıt Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde yer alanların emir ve zatlarına tahsis edilen taşıtların kasko sigortası giderleri taşıtın ait olduğu idare bütçesinin ilgili tertiplerinden ödenir. Ayrıca, yakın korumada kullanılan taşıtlardan, söz konusu cetvelin 1, 3 ve 4 üncü sırasında yer alanlara hizmet edenlerin tamamı, 5 inci sırasında yer alanlara hizmet edenlerin en fazla 4 adedi ve diğerlerine hizmet edenlerin en fazla 2 adedinin kasko sigortası giderleri taşıtın ait olduğu idare bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

31. İlgili kanunlarda değişiklik yapılıncaya kadar, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi olup yurt dışı kadrolara sürekli görevle atanan personel tarafından, temsil yönü ve nitelikleri itibarıyla ilgili bakanlığın teklifi üzerine kiralanan konutların mefruşat, elektrik, su, gaz, telefon, garaj ve genel giderleri (zorunlu nedenlerle möbleli kiralama yapılması durumunda mobilya bedelinin kira bedelinden ayrı olarak gösterilip gösterilmediğine bakılmaksızın ödenen kira bedelinin ayrıca yüzde 20'si) hariç tutulmak suretiyle bulunan kira bedelinin, memurun emsal katsayılarına göre belirlenen net aylığının yüzde 25'ini aşması halinde aşan kısmın Maliye Bakanlığınca uygun görülecek tutarları bütçelerin ilgili tertiplerinden ödenir.

32. a) Kurumların üst yönetim görevlileri, ilgili mevzuatına göre mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınanlar (özel kanunları uyarınca bu mesleklere ait kadrolarına atananlar dahil) ve 5018 sayılı Kanuna göre atanan iç denetçilerden normal çalışma saatleri dışında veya tatil günlerinde yabancı dil kursuna katılmaları ilgili veya bağlı bulunulan bakanın onayıyla uygun görülenlerin yurt içinde yerli veya yabancı dernek, vakıf veya kuruluşlarca açılan ve yeterlilikleri Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilenler ile üniversitelerin açmış olduğu dil kursları için ödenecek ders ücretlerinin,

b) Mesleki eğitim ve uzmanlık programlarına devam için ön koşul olan yabancı dil kursları için ödenecek ders ücretlerinin,

yüzde 60'ı gelir vergisi tevkifatı yapılmaksızın kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir. Bu kapsamda, daha önceki yıllardaki kurs süreleri de dahil olmak üzere en çok dokuz aya kadar ödeme yapılabilir. Kurumlarca hizmet satın alımı suretiyle yürütülen yabancı dil kurslarından yararlanacakların kapsamı, yararlanma süresi ve ücretleri hakkında da aynı esaslar uygulanır.

33. a) Kamu kurum ve kuruluşları tarafından düzenlenen bilimsel nitelikli toplantılara katılmaları kurumlarınca gerekli görülenlerin katılma giderleri ve ilgili bakan veya yetki verdiği makamın onayıyla isim ve unvanları belirlenen kurum personelinin unvanı ve gördüğü hizmet ile doğrudan ilgisi bulunan kurslara katılmasına ilişkin kurs giderleri, kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

b) Türk Silahlı Kuvvetlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları nedeniyle uluslararası kuruluşlardan temin edilen eğiticilere ödenecek ücret, Milli Savunma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığınca müştereken belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ilgili kurum bütçesinden ödenir.

34. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa göre işletilen orduevleri, askeri gazinolar, kışla gazinoları ve sosyal tesisler, Türk Silahlı Kuvvetleri Özel ve Yerel Eğitim Merkez Komutanlıkları, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı sosyal tesis müdürlükleri ile Emniyet Genel Müdürlüğüne ait polisevleri ve moral eğitim merkezlerinin kendi gelirleriyle karşılayamadıkları elektrik, su ve yakacak giderleri ve ayrıca mülteci misafirhanelerinin işletilmesiyle ilgili her türlü giderler ile mültecilerin geçici konaklama ve iaşe giderleri, kurum bütçesinin ilgili tertiplerinden ödenir. Orduevleri, askeri gazinolar, Türk Silahlı Kuvvetleri özel ve yerel eğitim merkez komutanlıkları, polisevleri ve moral eğitim merkezleri ile Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı sosyal tesislerinin gayrimenkul büyük onarım giderleri bütçeden karşılanabilir.

35. Aşağıda yer alan her bir alım için;

a) Menkul mal alımlarında 19.000 Türk Lirasına,

b) Gayrimaddi hak alımlarında 15.000 Türk Lirasına,

c) Menkul malların bakım ve onarımlarında 19.000 Türk Lirasına,

d) Gayrimenkullerin bakım ve onarımlarında 45.000 Türk Lirasına,

kadar olan tutarlar "(03) Mal ve Hizmet Alım Giderleri" tertiplerinden ödenir. Ancak, "(06) Sermaye Giderleri"ne ilişkin olarak yukarıdaki limitlerin uygulanmasında toplam proje ödeneği esas alınır.

36. Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca, zorunlu ihtiyaç hallerinde ve ancak Başbakanlığın izni ile konut satın alınabilir.

37. 15/2/1956 tarihli ve 6660 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi gereğince yurt içi ve yurt dışında yetiştirileceklerin ders araç ve enstrüman giderleri, bunlara ilişkin öğretmen, uzman ve yabancı uzman ücretleri, sanatları ile ilgili olarak kendilerine yaptırılacak konser, resital ve sergi giderleri ile yapacakları sanat gösterilerinde kendilerine refakat edecek sanatkarlara ödenecek ücret, refakatindekilerle birlikte gidecekleri temsil, konser, müze, galeri ve sergiler için ödenecek giriş ücretleri, ödül mahiyetinde yetiştiricilerine ve kendilerine verilecek hediyeler, sanatları ile ilgili olarak yapacakları gezilerde kendilerine ve refakatindekilere ödenecek yolluk ve giderler, kanunları uyarınca yurt içinde yetiştirilecek çocuklarla bunların refakatindekilere Harcırah Kanunu hükümleri gereğince ödenecek yolluk ve (2000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar üzerinden ödenecek aylıkları, yurt dışında yetiştirilecek öğrencilerle refakatindekilere, gerek harcırah gerekse aylık ödemeleri için, tahsilde bulunacakları ülkelerdeki Türk öğrencilerine tatbik olunan öğrenci baremi ve harcırahları Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

38. 657 sayılı Kanunun 212 nci maddesine dayanılarak hazırlanan ve 19/11/1986 tarihli ve 86/11220 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliğinin 4 üncü maddesi uyarınca yemek maliyetlerinin yarısını aşmamak üzere kurum bütçelerinden yapılan yemek yardımı Ankara, İstanbul ve İzmir illerinin büyükşehir belediyesi sınırları içinde görev yapan personel için yemek maliyetlerinin azami üçte ikisi olarak uygulanabilir.

39. Türk kültür varlığını koruma, tanıtma ve yaymaya ilişkin giderler ile dış ülkelerde siyasi tanıtmaya ilişkin giderler, kurum bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

40. a) Dışişleri Bakanlığı bütçesinin yardım ve ödünç verme faaliyeti ile ilgili olarak, Dışişleri Bakanlığınca yabancı ülkelerde güç duruma düştükleri sabit olup da yurda dönmeleri gerekeceklerden iade edebileceklere ülkeye dönüşlerinde geri alınmak üzere, iade edemeyecek durumda oldukları görülenlere memlekete dönüş ve yolda yiyecek giderleri için verilen paralar (iade edebileceklere verilen paralar, borçluların yurda dönüşlerinde 6183 sayılı Kanuna göre takip edilir.),

b) Ülkemizi tanıtma amacıyla yetkili makamlarca dış ülkelere geçici olarak gönderilenlerden güç durumda oldukları anlaşılanların ani ve ciddi müdahaleyi gerektiren tedavi ve cenaze giderleri, muhtaç durumdaki vatandaşlarla işçilerin haklarını korumak için yapılacak hukuki ve teknik danışma ve avukat ücretleri ile bulundukları ülkedeki siyasal ve sosyal şartlar içinde muhtaç duruma düşen Türklere, Dışişleri Bakanlığının talimatı uyarınca yapılacak her türlü iaşe, ibate, giyim eşyası ve tedavi giderleri (Muhtaç ve güç duruma düştükleri sabit olanların tedavi ve cenaze giderleri de gerekli takibat icrasından sonra ancak 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükümleri çerçevesinde terkin olunabilir. Ödünç olarak verilen paralar tahsil zamanındaki resmi döviz kuru üzerinden tahsil edilir.),

Dışişleri Bakanlığının ilgili tertiplerinden ödenir.

41. 1/12/2006 tarihli ve 2006/11350 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca ders ücreti karşılığında görevlendirilen ve üzerinde resmi görevi bulunmayan usta öğreticilere yapılacak ödemeler ile bunların sigorta primleri karşılıkları bütçelerin ilgili tertiplerinden ödenir. Söz konusu tertip dışında diğer tertiplerden hiçbir şekilde ödeme yapılamaz.

42. NATO projesi ile ilgili olarak Maliye Bakanlığının uygun görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulu kararı ile tespit edilecek sayıda personelin sözleşme ücretleri ile geçici olarak çalıştırılacak sözleşmeli teknik personelin ücretleri ve sözleşmeler gereğince yapılacak her türlü ödemeler, (karşılığı NATO'dan geldiği sürece) kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

43. Er ve erbaşlar ile askeri öğrencilerden hava değişimi alanlarla muayeneye sevk edilenlere ve gerektiğinde tekrar memleketine gönderilenlere, celp ve terhis yapılanlara (terhis mahiyetinde izne gönderilenler dahil), kurye, kurs ve geçici görev ile görevlendirilenlere yerel rayice göre verilecek konaklama ve nakil ücretleri, askeri ceza ve tutukevlerinden perakende olarak tahliye edilen er ve erbaşların kıtalarına sevk edilmesine ilişkin vasıta ücretleri, erbaş ve erlerin Kabul Toplanma Merkezleri vasıtasıyla sevkinden kaynaklanan taşıma giderleri, kıta intikalleri ve buna ilişkin konaklama, barındırma ve nakil giderleri, kaçak eşya ve hayvanların taşıma, bakım ve koruma giderleri, para taşıma giderleri, geçiş ücretleri, yoksul, hasta, cüzzamlı ve akıl hastalarının yol paraları ve şehir içi otobüs ücretleri kurum bütçesinin ilgili tertibinden ödenir.

44. Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren işleri için Maliye Bakanlığından vize almaksızın ve bir ayı aşmayacak şekilde, çalıştıracakları kişilere ödeme yapabilirler. Bu şekilde çalıştırılanlardan kendi yükümlülükleri nedeniyle bir sosyal güvenlik kurumuna prim ödemeye devam etmesi gerekenler hakkında, bu çalışmalarından dolayı 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz. Bunlardan, kendi yükümlülükleri nedeniyle bir sosyal güvenlik kurumuna prim ödemeye devam etmesi gerekmeyenler hakkında ise, ayrıca Bakanlar Kurulu kararı alınmaksızın 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (C) bendi hükümleri uygulanır ve bunlara fiilen çalıştıkları her gün için ödenecek ücretin bir günlük brüt tutarı, 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen bir günlük brüt asgari ücret tutarını geçemez. Bir mali yıl içinde aynı kişiye aynı kurum bütçesinin (döner sermaye ve fon bütçesi dahil) farklı tertiplerinden olsa dahi en fazla üç ay (14/6/1935 tarihli ve 2804 sayılı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Kanunu gereğince arazide yapılan etüt ve sondaj faaliyetleri için en fazla dört ay) için ödeme yapılabilir. Yurt dışında görevli Türk Silahlı Kuvvetleri birliklerinde insani amaçla çalıştırılan ve azami sayıları ile ücretleri, ödenekleri çerçevesinde ayrıca Maliye Bakanınca belirlenecek yerel personel için süre kaydı aranmaz.

45. Dışişleri Bakanlığınca uluslararası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerle ilgili olarak ülkemizin bilim kurumları veya dış ülkeler bilim kurumları ve tanınmış bilim adamları tarafından Türkçe veya yabancı dillerde doğrudan doğruya veya işbirliği halinde yapılacak yayınlara katılma giderleri ile yabancı Devlet başkanları ve beraberindeki heyetlerin ülkemizi ziyaretleri sırasında oluşacak konaklama, ulaştırma ve organizasyon giderleri Bakanlığın ilgili tertiplerinden ödenir.

46. 14/7/2004 tarihli ve 5217 sayılı Kanun gereğince bütçeye gelir kaydedilecek tutarların tahsiline ilişkin usul ve esaslarla, ilgili kurum bütçelerine konulacak ödeneklerin kullanımı ve muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esasları gerektiğinde ilgili bakanlarla birlikte belirlemeye ve diğer her türlü işlemi yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Gerekli düzenlemeler yapılıncaya kadar gelirlerin tahsili ve giderlerin yapılması mevcut usul ve esaslara göre (5217 sayılı Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla) yürütülebilir.

47. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.79-1-05.3, 12.01.32.00-01.1.2.88-1-05.3 ve 12.01.00.23-01.3.2.00-1-07.1 tertiplerinde yer alan ödeneklerin kullanım ve harcama usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanı yetkilidir.

48. 5018 sayılı Kanunun 66 ncı maddesi uyarınca kurulan İç Denetim Koordinasyon Kurulunun her türlü gideri, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

49. Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin bütçelerinin "03.4.2.01-Beyiye Aidatları" ile "03.4.2.04-Mahkeme Harç ve Giderleri" ekonomik kodlarından yapılması gereken giderler, ödenek gönderme belgesi aranmaksızın muhasebe yetkilileri tarafından ödenir ve gerekli ödenek ilgili kurum tarafından Maliye Bakanlığı bütçesinin "12.01.31.00-01.1.2.66-1-09.9-Özellikli Giderleri Karşılama Ödeneği" tertibinden talep edilir.

50. Adalet Bakanlığı bütçesine, yargılamaya ilişkin tebligatların yapılması için konulan "03.5.2.01 - Posta ve Telgraf Giderleri" ödeneğinin yetmemesi halinde, münhasıran bu gider için kullanılmak üzere 2012 yılı yargı para cezaları gelir gerçekleşmesinin yüzde 50'sini geçmemek üzere ödenek eklemeye Maliye Bakanı yetkilidir.

51. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 275.000.000 Türk Lirası, taşımalı ilköğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği için de 250.000.000 Türk Lirası olmak üzere toplam 525.000.000 Türk Lirasına kadar yapılacak harcamalar karşılığı tutarı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonuna 9/4/2003 tarihli ve 4842 sayılı Kanun ile 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Kanun uyarınca aktarılacak tutardan keserek Milli Eğitim Bakanlığı adına açılmış olan özel hesaplara aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Bu hesaplara aktarılan tutarlardan yüklenme tutarının yüzde 30'una kadar olan kısmını sözleşme tarihinde, geri kalanını ise işin bitim tarihinde kullandırmaya Milli Eğitim Bakanı yetkilidir. Ayrıca, Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrencilerin Okullara ve Kurumlara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında 85.000.000 Türk Lirasına kadar yapılacak giderler, talep üzerine Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan Milli Eğitim Bakanlığı adına açılmış olan özel hesaplara aktarılır.

52. 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 32 nci maddesinin (a) bendi kapsamında elde edilen özel gelirler karşılığı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinde tertiplenen ve yıl içerisinde devren ödenek kaydedilen tutarlar söz konusu maddenin (b) bendinde sayılan hizmet ve faaliyetler için kullanılır. Milli Eğitim Bakanlığının talebi üzerine, bu ödeneklerden kullanılmayan tutarlar 2013 Yılı Yatırım Programıyla ilişkilendirilmek suretiyle Bakanlık bütçesinin (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren diğer tertiplerine aktarılabilir.

53. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünce sahnelenen eserlere ait telif ücretleri, Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde ilgili tertiplerinden ödenir.

54. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu aşı siparişi ve alımı konusunda gelecek yıllara yaygın yüklenmelere girişmeye ve belirlenen miktarlarda alım garantili sözleşmeler yapmaya yetkilidir.

55. Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri bütçelerinden özel kanunları gereğince mahalli idarelere aktarılması gereken ödenekler hakkında 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası uygulanmaz.

56. 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi gereğince her çeşit spor saha ve tesisleri yapmak amacıyla Spor Genel Müdürlüğü bütçesinin (A) işaretli cetvelinde yer alan projelerden Genel Müdürlükçe 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümleri uyarınca yapılabilecek işler dışında kalanlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yaptırılabilir. Yıllık yatırım programlarına ek yatırım cetvellerinde inşaat ve büyük onarım projeleri arasında yer alan ve Genel Müdürlük onayı ile il müdürlüklerince yaptırılması uygun görülen işlerin karşılıkları, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere hizmetin ait olduğu Spor Genel Müdürlüğü bütçesinin ilgili yatırım tertibindeki ödenekten il müdürlüklerine yardım yoluyla ödenebilir.

57. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.65-1-09.9 tertibinde yer alan ödenekten, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin ilama bağlı borçlarını karşılamak amacıyla gerektiğinde kuruluş bütçelerinin mevcut veya yeni açılacak tertiplerine aktarma yapmaya ve bu tertipte yer alan ödeneğin bir katına kadar ödenek eklemeye Maliye Bakanı yetkilidir.

58. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.66-1-09.9 tertibinde yer alan ödenekten, mahkeme harç ve giderleri, belirli satış aidatı ile oranı kanunla saptanmış ödenti ve ikramiyeleri karşılamak amacıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerin mevcut veya yeni açılacak tertiplerine aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

59. Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.31.00-01.1.2.76-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneği, 5779 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın zorunlu hallerde belediyelere yardım amacıyla kullanmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

60. Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.35–01.1.3.02-1-03.4 tertibinde yer alan Barışı Destekleme ve Koruma Harekatları ödeneğinin harcanmasına ilişkin usul ve esaslar Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarının görüşleri alınarak Başbakanlıkça tespit edilir.

61. İmalat suretiyle edinilecek veya imal ettirilecek deniz taşıtlarından üretim süreci birden fazla yılı kapsayanların bedelleri, (T) işaretli cetvelde gösterilmesine gerek bulunmaksızın ilgili idare bütçelerinin 06.1.4.41 ve 06.1.4.51 ekonomik kodlarından ödenir.

62. 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun ek 29 uncu maddesi uyarınca yapılacak ödemeler, 3/4/2006 tarihli ve 2006/10303 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, Maliye Bakanlığı bütçesinin 12.01.32.62-01.1.2.00-1.05.1 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır.

63. 16/6/2005 tarihli ve 5369 sayılı Evrensel Hizmet Kanununun 6 ncı maddesinin son fıkrası uyarınca öngörülen ödeneği, hizmet gelirlerinin yıl içi gerçekleşme tutarına göre Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek eklemek suretiyle tamamlamaya Maliye Bakanı yetkilidir.

64. Spor Genel Müdürlüğü bütçesinin 40.14.36.00-08.1.0.00-2-05.6 tertibinde yer alan ödenek, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yapımı devam eden spor tesislerinin tamamlanması ile sporun teşvik ve desteklenmesi amacıyla protokoller çerçevesinde kullanılmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümetinin göstereceği hesaba aktarılarak kullanılır.

65. Genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin Kamu İşverenleri Sendikalarına ödemeleri gereken 2013 yılına ait üyelik aidatları, Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan tertipten ödenir. Yapılacak ödemeler, tertibinde yer alan ödenek tutarıyla sınırlı olup, bu tertibe bütçenin diğer tertiplerinden hiçbir şekilde aktarma yapılamaz.

66. a)31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun hükümlerine göre onaylanan sağlık ve tıp alanında işbirliğine dair ikili anlaşmalar gereğince yapılan tedavi giderleri, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu bütçesinin 15.75.00.62-07.3.1.02-1-03.9 tertibinden ödenir.

b)11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle kurulan Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumunun teşkilatlanması tamamlandıktan sonra (a) bendi kapsamında yapılacak giderler anılan Kurum bütçesinde bu amaçla yeni açılacak tertipten karşılanır.

67. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin 24.01.33.00-10.1.2.00-1-07.1 tertibinde yer alan ödenek; özürlülerin toplumsal yaşamın tüm alanlarına katılımlarını sağlamayı, koruyucu ve önleyici hizmetleri geliştirmeyi ve özürlülük konusunda toplumun tüm kesimlerinde farkındalık ve duyarlılık yaratmayı amaçlayan Özürlüler Destek (ÖDES) Programı ile özürlülerin yapılı çevre ve kentsel hizmetlere bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi için örnek uygulamalar yapılmasını amaçlayan Ulaşılabilirlik Destek Projesinin (UDEP) yürütülmesi, değerlendirilmesi, izlenmesi ve tanıtımına yönelik faaliyetler için kullandırılır. ÖDES Programı ve UDEP kapsamında valilikler tarafından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına teklif edilen ve anılan Bakanlık tarafından uygun bulunan projelerden, valinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi uygun görülenlerin bedelleri, münhasıran proje ile ilgili harcamalarda kullanılmak üzere söz konusu ödenekten ilde valilik adına açılacak özel bir hesaba aktarılır ve proje amaçlarına uygun olarak vali tarafından kamu kurum ve kuruluşları, il özel idareleri, belediyeler, meslek odaları ve üniversitelere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kullandırılır.

68. a) 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun ek 7 nci maddesinde belirtilen esas ve usullere göre özel bakım merkezlerinde bakım hizmeti verilen bakıma muhtaç özürlülere ilişkin bakım ücretlerinin tamamı ile ikametgâhlarında bakım hizmeti verilenlere ilişkin bakım ücretlerinin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin 24.01.00.62-10.1.2.02-1-05.4 tertibindeki ödeneği aşan kısmı,

b) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan ve başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde özürlü olan kişilere anılan Kanun hükümlerine göre bağlanan aylıkların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinin 24.01.34.00-10.7.0.03-1-05.4 tertibindeki ödeneği aşan kısmı,

c) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 79 uncu maddesine göre Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yapılan ek ödemeler ile eğitim ve öğretim yardımı ödemelerinin tamamı,

ç) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre yurt içinde ikametgah olarak kullanılan taşınmazlar ile yurt dışındaki özel tahsisli konutların Devletçe karşılanması gereken kira bedellerinin tamamı,

d) 2/3/1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrası ve geçici 2 nci maddesinde sayılan kişileri konut sahibi yapmak amacıyla anılan maddelerde belirtilen esaslar dahilinde faizsiz olarak kredi verilmesinde kullanılmak üzere Toplu Konut İdaresine yapılacak 25 milyon TL'ye kadar olan ödeme,

e) Mezar ve şehitlik yapım ve bakım giderlerinin (03.9.3.02) tamamı,

2013 yılında 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun geçici 46 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen özel hesaptan karşılanır.

69. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 40.57.34.00-06.1.0.00-2-07.1 tertibinde yer alan ödenek; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığı arasında yapılan protokoller çerçevesinde, Ilısu ve Yusufeli Barajı ve HES Projeleri Yeniden Yerleşim Projesi kapsamında yaptırılacak konutların finansmanını sağlamak amacıyla Toplu Konut İdaresi Başkanlığına aktarılmak suretiyle kullanılır. GAP (Ilısu Barajı ve HES) kapsamında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılacak "Eğitim İşbirliği Protokolü" çerçevesinde gerçekleştirilecek eğitim hizmetlerine ilişkin giderler 40.57.00.61-04.7.4.00-2-06.9 tertibinde yer alan ödenekten karşılanır.

70. 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince genel bütçe geliri kaydedilecek tutarlar karşılığı anılan Kanunun 18 inci ve 24 üncü maddeleri gereğince Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesinde öngörülen ödeneği aşan yıl içi gelir gerçekleşme tutarlarını söz konusu Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerine ödenek eklemeye Maliye Bakanı yetkilidir.

71. 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 10 uncu maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında kaydedilen ödenekler, aynı maddenin dokuzuncu fıkrasında belirtilen hizmet ve faaliyetlere ilaveten;

a) Yükseköğretim Kurulu tarafından, merkezi istatistik veri tabanının kurulması, web tabanlı yabancı dil projesi gibi bilişim projelerinin yürütülmesi ile öğrenci ve öğretim elemanı veri tabanlarının ve bilişim üst yapısının (YÖKSİS) kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik giderlerin karşılanması,

b) Öğretim elemanlarının araştırma faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik olarak yükseköğretim üst kuruluşları ile yükseköğretim kurumlarının ihtiyaç duyacağı çeşitli elektronik bilgi kaynaklarının (e-kitap, e-dergi, veri tabanı arşivi vb.) temini ve desteklenmesi ile ortak veri tabanı üzerinden paylaşımın sağlanmasına yönelik giderlerin karşılanması,

c) Yükseköğretim üst kuruluşlarının fiziki kapasitesinin güçlendirilmesi kapsamında her türlü mal ve hizmet alımı ile yapım işleri,

ç) Yükseköğretim Kurulu tarafından ya da Yükseköğretim Kurulunun koordinasyonu ile ulusal veya uluslararası kongre, konferans gibi bilimsel organizasyonların gerçekleştirilmesi ve ulusal veya uluslararası bilimsel toplantılara Yükseköğretim Kurulunu temsilen yükseköğretim üst kuruluşları ve öğretim elemanları ile öğrencilerin katılımına ilişkin ilgili mevzuatı uyarınca ödenmesi gereken giderlerin karşılanması,

amacıyla Yükseköğretim Kurulu tarafından veya ilgili yükseköğretim kurumuna kaynak aktarmak suretiyle kullanılabilir. Ancak, (ç) bendi kapsamında yapılacak harcamaların toplamı kaydedilen ödeneklerin yüzde beşini geçemez.

72. 5449 sayılı Kanun gereğince, kamu idarelerinin kalkınma ajansları tarafından desteklenen projelerine tahsis edilen kaynaklar, proje yürütücüsü idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin açılacak özel hesaplarda izlenir. Söz konusu projelerde kullanılmak üzere merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerince taahhüt edilecek eş finansman tutarı, bütçe ve bütçe dışı imkanlar gözetilerek belirlenir. Bütçe dışı imkânlarla karşılanamayan eş finansman tutarını, bu amaçla idarelerin bütçelerinde (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan ödeneklerden tahakkuka bağlamak suretiyle söz konusu projeler için açılan özel hesaplara ödemeye ilgili kamu idareleri yetkilidir. Özel hesabın işleyişi, tahsis edilen kaynakların kullanımı ve muhasebeleştirilmesi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı tarafından müştereken tespit edilir.

73. 8/8/2011 tarihli ve 649 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 62 nci maddesi kapsamında EXPO 2020 İzmir Yönlendirme Kuruluna genel bütçeden yapılacak yardımlar ile 3/5/2012 tarihli ve 6303 sayılı Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansına genel bütçeden yapılacak yardımları Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan 12.01.31.00-01.1.2.00-1-05.3 tertibinden Kurulun ve/veya Ajansın ilgili hesabına ödetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

74. a) Türkiye-Avrupa Birliği mali iş birliği kapsamında sağlanacak mali imkânların karşılığı olarak ilgili idare bütçelerinde (05), (06) ve (07) ekonomik kodlarını içeren tertiplerde yer alan tutarların Ulusal Fona ödenmesine ilgili bakanlar yetkilidir. Bu ödenekler başka bir hizmet veya faaliyete tahsis edilemez. Ancak, bu tutarlardan ödeme esnasında kur farkı nedeniyle oluşan fazlalıklar ve ilgili projeler için harcanamayan kısımlar ile Topluluk Programlarına ilişkin Avrupa Birliği katkı bakiyeleri Ulusal Fon hesaplarında tutulmaya devam edilir ve gerektiğinde bu Kanun kapsamındaki idarelere ait program ve projelerin finansmanı için kullanılabilir. Ulusal Fona ödeme işlemi Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın talebi üzerine ve projelerin finansman planlamasına uygun olarak en geç otuz gün içinde gerçekleştirilir.

b) (a) bendi uyarınca Ulusal Fona ödenen bu tutarlar, 30/1/2003 tarihli ve 4802 sayılı Kanun kapsamında onaylanan Mutabakat Zabıtlarında yer alan hükümler çerçevesinde kullanılır.

75. Türkiye-Avrupa Birliği mali işbirliği kapsamındaki program ve projelerin yürütülmesine ilişkin anlaşmalarda, öngörülen nedenlerle Avrupa Komisyonuna iadesi gereken hibe, kur farkları ve benzeri türden doğabilecek ilave ödenek ihtiyacı, Maliye Bakanlığı bütçesinde yer alan 12.01.31.00-01.1.2.00-1-09.6 tertibinden aktarma yapılmak suretiyle karşılanabilir.

76. Başbakanlık bütçesinin 07.01.00.37-10.9.9.61-1-05.2 tertibinde yer alan ödeneğin kullanımına ilişkin usul ve esaslar Başbakanlıkça tespit edilir.

77. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı bütçesine 29/5/2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi gereğince uluslararası acil yardımların yapılması amacıyla tefrik edilen ödenekler Başkanlık bütçesine gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılır. Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usûl ve esaslar Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

78. 2547 sayılı Kanunun 46 ncı maddesine istinaden Bakanlar Kurulu kararları ile yapılan düzenlemeler gereğince, Devletçe karşılanacak öğrenci katkı payları, Maliye Bakanlığı bütçesinde bu amaçla öngörülen ödeneklerden tahakkuka bağlanmak suretiyle yükseköğretim kurumları muhasebe birimi hesabına ödenir. Ödenen bu tutarlar, yükseköğretim kurumları bütçelerine öz gelir kaydedilerek, öğrenci katkı payı gelirlerine ilişkin esaslara göre kullanılır. Bu kapsamda, ödemeye ilişkin esasları belirlemeye, uygulamaya ilişkin ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

79. Türk Tarih Kurumu bütçesinde yakın dönem tarih araştırmaları kapsamında çalışmalar yapmak maksadıyla 40.06.00.36-08.2.0.07-2-05.3 tertibinde tefrik edilen ödenekler, Kurum bütçesine gider kaydedilir ve özel hesaba aktarılarak kullanılabilir. Aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar Türk Tarih Kurumunun teklifi üzerine ilgili bakanın onayı ile belirlenir.

80. **9/1/2002 tarihli ve 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanununun 3 üncü maddesine göre kurulan endüstri bölgeleri işletme müdürlüklerinin yönetim ve işletilmesine ilişkin giderler, endüstri bölgelerinin kuruluşunu tamamlayıp bünyesindeki işletmelerin 2/3 oranında üretime geçmelerine kadar Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde yeni açılacak tertipten, bu işletmelerin hesabına kaynak aktarmak suretiyle karşılanır. Bu tertipten yapılacak harcamalara ilişkin usul ve esaslar Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.**

F- CETVELİ

5018 SAYILI KANUNA EKLİ (II) VE (III) SAYILI CETVELLERDE YER ALAN İDARE VE KURUMLARIN NAKİT İMKÂNLARI İLE BU İMKÂNLARDAN HARCANMASI ÖNGÖRÜLEN TUTARLAR

BOŞ SAYFA

F-CETVELİ

5018 SAYILI KANUNA EKLİ (II) VE (III) SAYILI CETVELLERDE YER ALAN İDARE VE KURUMLARIN NAKİT İMKANLARI İLE BU İMKANLARDAN HARCANMASI ÖNGÖRÜLEN TUTARLAR

2013 YILI BÜTÇESİ
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI FİNANSMAN CETVELİ

TL

KURUMLAR	(F CETVELİ)	
	TOPLAM FİNANSMAN	NET FİNANSMAN
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	0	0
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	6.005.000	0
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	25.000.000	0
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	0	0
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	0	0
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	5.410.000	0
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	0	0
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	0	0
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	4.001.000	0
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2.583.000	0
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	1.800.560	100.000
EGE ÜNİVERSİTESİ	2.500.700	0
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	11.000.000	0
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	0	0
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	8.928.609	0
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	45.000.000	0
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	6.000.000	0
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	9.000.000	0
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	15.001.500	0
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	25.005.000	0
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	2.001.000	0
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.501.000	0
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	8.500.000	0
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	3.000.500	0
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	6.002.000	0
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	24.000.000	0
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	6.002.000	0
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	16.003.700	0
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	0	0
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	0	0
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	1.200.000	0
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	6.001.500	0
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	1.250.000	0
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	1.505.000	0
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	0	0
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	1.001.000	0
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	2.001.000	0
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	5.006.000	0
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	2.002.000	0
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	9.000.000	0
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	6.400.000	0
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	12.500	0
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	2.400.000	0
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	320.000	0
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	2.300.000	0
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	1.000.250	0
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	8.000.000	0
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	5.000.000	0
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	4.000.000	100.000

KURUMLAR	(F CETVELİ)	
	TOPLAM FİNANSMAN	NET FİNANSMAN
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	2.753.000	0
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	9.000.000	0
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	2.502.000	100.000
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	8.000.000	0
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	8.000.000	0
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	5.300.000	0
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	101.000	0
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	5.000.000	0
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	2.600.000	0
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	350.000	0
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	1.200.000	0
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	2.545.000	0
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	2.500.500	0
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0
ORDU ÜNİVERSİTESİ	3.002.000	0
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	2.500.750	0
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	100.000	0
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	500.000	0
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	50.000	0
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	1.001.000	0
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	9.560.000	0
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	12.000.000	0
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	1.900.000	0
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	5.002.000	0
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	3.000.000	0
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	500.000	0
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	3.000.000	0
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	2.001.000	0
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	0	0
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	2.000.000	0
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	5.000.500	0
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	0	0
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	1.250.000	0
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	3.000.000	0
ŞIRNAK ÜNİVERSİTESİ	800.000	0
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	4.500.000	0
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	10.000.000	0
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	3.000.000	0
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	4.000.000	0
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	250.000	0
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	0	0
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	1.000.000	0
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	2.001.000	0
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	7.500.000	0
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	1.500.000	0
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	0	0
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**446.414.569**	**300.000**
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**1.599.489.045**	**124.996.000**
ÖZEL BÜTÇE TOPLAMI	**2.045.903.614**	**125.296.000**

2013 YILI BÜTÇESİ
ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER İDARELER FİNANSMAN CETVELİ

TL

KURUMLAR	(F CETVELİ)	
	TOPLAM FİNANSMAN	NET FİNANSMAN
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	195.000.000	46.996.000
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU	0	0
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ	0	0
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ	0	0
TÜRK DİL KURUMU	0	0
TÜRK TARİH KURUMU	0	0
TÜRKİYE VE ORTA DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜSÜ	0	0
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	0	0
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ	0	0
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	0	0
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	0	0
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0
DEVLET OPERA VE BALESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	0	0
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	5.005.000	1.000.000
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	15.000.000	15.000.000
TÜRKİYE HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	215.000.000	0
TÜRK AKREDİTASYON KURUMU	44.501.000	0
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	435.000.000	0
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ	0	0
ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ	0	0
TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU	0	0
SAVUNMA SANAYİ MÜSTEŞARLIĞI	0	0
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	62.000.000	62.000.000
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	10.000.000	0
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ	0	0
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	1.000.000	0
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	370.000.000	0
SİVİL HAVACILIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	120.000.000	0
MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU	1.020.000	0
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI	1.000.000	0
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	50.000.000	0
TÜRKİYE YAZMA ESERLER BAŞKANLIĞI	0	0
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0
KONYA OVASI PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0
DOĞU KARADENİZ PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	0	0
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	50.075.000	0
TÜRKİYE SU ENSTİTÜSÜ	2.888.045	0
TÜRKİYE İLAÇ VE TIBBİ CİHAZ KURUMU	22.000.000	0
DİĞER ÖZEL BÜTÇELİ KURULUŞLAR	**1.599.489.045**	**124.996.000**
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI	**446.414.569**	**300.000**
ÖZEL BÜTÇE TOPLAMI	**2.045.903.614**	**125.296.000**

2013 YILI BÜTÇESİ

DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR FİNANSMAN CETVELİ

TL

KURUMLAR	(F CETVELİ)	
	TOPLAM FİNANSMAN	NET FİNANSMAN
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU	0	0
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	110.025.000	0
SERMAYE PİYASASI KURULU	0	0
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	0	0
ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	0	0
KAMU İHALE KURUMU	18.000.000	0
REKABET KURUMU	7.708.506	0
TÜTÜN VE ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU	11.000.000	0
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	0	0
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLAR TOPLAMI	**146.733.506**	**0**

H- CETVELİ

10/2/1954 TARİHLİ VE 6245 SAYILI HARCIRAH KANUNU HÜKÜMLERİ UYARINCA VERİLECEK GÜNDELİK VE TAZMİNAT TUTARLARI

BOŞ SAYFA

H CETVELİ

10/2/1954 TARİHLİ VE 6245 SAYILI HARCIRAH KANUNU HÜKÜMLERİ UYARINCA VERİLECEK GÜNDELİK VE TAZMİNAT TUTARLARI

	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I- Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
A- a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başbakan	51,00
b) Anayasa Mahkemesi Başkanı, Genelkurmay Başkanı, Bakanlar, Milletvekilleri, Kuvvet Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Başbakanlık Müsteşarı, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, Orgeneraller, Oramiraller, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay Başkanları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Diyanet İşleri ve Yükseköğretim Kurulu Başkanları	46,00
B- Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	38,50
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	35,50
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	33,00
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	29,50
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	28,50

(1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

** 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) ve (d) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır.*

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci bentlerinde yer alan personel :	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	11,50
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	11,00

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

BOŞ SAYFA

İ- CETVELİ

ÇEŞİTLİ KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL VE DİĞER SINIRLAR

BOŞ SAYFA

İ - CETVELİ

ÇEŞİTLİ KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL VE DİĞER SINIRLARA AİT CETVEL

I.PARASAL SINIRLAR

Kanun No:	Kanunun Adı	Madde	Fıkra			Parasal Sınır (TL)
a) 2886	Devlet İhale Kanunu	17	2			500.000
			3			1.500.000
		45	-			1.500.000
					Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000 TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.	
		51	-	a)	İllerde, kuruluş merkezlerinde, askeri kurum kuruluş ve birliklerde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçelerde ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	55.000
				b)	Diğer ilçelerde	27.500
		76	-	a)	Ankara, İstanbul ve İzmir il merkezlerinde	330.000
				b)	Diğer büyükşehir belediyesi olan il merkezlerinde	165.000
				c)	Diğer il merkezleri, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	120.000
				ç)	Diğer ilçelerde	90.000
					Bu madde ile ilgili parasal sınırları, herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.	
b) 2942	Kamulaştırma Kanunu	3	2			180.000
c) 3082	Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun	4	1			90.000
ç) 5018	Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	35	1	a)	Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
					1 - İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.050
					2 - Diğer ilçelerde	525
				b)	Asker sevk ve celp dönemlerinde askerlik şubesi ve eğitim merkez k.lığı mutemetlerine asker sevki ile ilgili	80.000
				c)	Şehit cenazelerinin nakli amacıyla	12.000
				ç)	Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilecek mihmandarlara	7.000
				d)	Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	20.000
				e)	Mahkeme harç ve giderleri için	25.000
					(Ankara, İstanbul ve İzmir il merkezleri için)	70.000
				f)	Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	55.000

		g)	İl dışına yapılacak seyahatlerde kullanılacak akaryakıt giderleri için			5.250
		ğ)	Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere			22.000
		h)	Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği			400.000
		ı)	Askeri daire mutemetleri ile Milli İstihbarat Teşkilatı daire mutemetlerine ve dış temsilcilikler emrine verilecek avans tutarları, ilgili idarelerin görüşleri alınmak suretiyle askeri birlik, daire ve dış temsilcilikler itibarıyla Maliye Bakanlığınca ayrıca belirlenmek üzere;			
			- Askeri daire mutemetlerine			80.000
			- Milli İstihbarat Teşkilatı mutemetlerine			40.000
			- Dış Temsilciliklere			300.000
		i)	5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin;			
			- Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine			750.000
			- Merkez dışındaki birim mutemetlerine			300.000
		j)	Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı mutemetlerine			750.000
		k)	Yükseköğretim Kurumları Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı görev alanına giren faaliyetlere giren harcamalar için (a-1) bendinde belirtilen tutarın beş katı kadar,			
		l)	Yargılama Giderleri			11.500
		m)	Posta ve Telgraf Giderleri (Yüksek Mahkemeler için)			2.500
				40	4	22.000
				46	2	275.000.000
				79	-	15.000
			(a) bendi için			
			(b) bendi için			15
d) 5502	Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu		Kurumun hak ve alacaklarının terkini	7	1	370

II. KAMU GÖREVLİLERİNE İLİŞKİN TOPLAM ATAMA SAYISI SINIRLARI

K.H.K No:	Kanun Hükmünde Kararnamenin Adı	Madde	Fıkra	Kamu Görevlilerine İlişkin Toplam Atama Sayısı Sınırı
a) 78	Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının Kadroları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	5	1	Açıktan veya nakil suretiyle yapılabilecek toplam atama sayısı sınırı, 2012 yılında emeklilik, ölüm, istifa, nakil, eğitimin tamamlanması veya başarısızlık sonucu kurumlarından ayrılan öğretim görevlisi, okutman, uzman, çevirici ve eğitim-öğretim planlamacısı sayısının yüzde 50'si, araştırma görevlisi sayısının yüzde 100'üdür. Bu sınırlar içinde ihtiyacını karşılayamayacak yükseköğretim kurumları için verilebilecek ilave atama sayısı 9.000 adettir. **İlave olarak verilen atama izninin en az 4.000 adedi, Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunda Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı kapsamında yetiştirilmek amacıyla araştırma görevlisi kadrolarına yapılacak atamalarda kullanılır. Program kapsamında söz konusu kadrolara atanacak adayların puan türleri esas alınarak kurumlar itibarıyla merkezi olarak yerleştirilmeleri, yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmeleri ile yükseköğretim kurumlarına sağlanacak diğer desteklere ilişkin usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulunca belirlenir.**
b) 190	Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	Ek 7	1	Açıktan veya nakil suretiyle yapılabilecek toplam atama sayısı sınırı, 2012 yılında emeklilik, ölüm, istifa veya nakil sonucu ayrılan memur sayısının yüzde 50'sidir. Bu sınırlar içinde memur ihtiyacını karşılayamayacaklara verilebilecek ilave atama sayısı yükseköğretim kurumları için 5.000 adet, diğerleri için 65.000 adettir.

BOŞ SAYFA

K- CETVELİ

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELERİNİN TUTARLARI

BOŞ SAYFA

K - CETVELİ
EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELERİNİN TUTARLARI

I. EK DERS ÜCRETİ

1- Polis Akademisinde ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanları ile Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanlarının Geliştirme Eğitimi Yönetmeliğine göre ek ders vermekle görevlendirilen; öğretim üyesi, öğretim görevlisi (öğretim görevlisi emniyet teşkilatı mensupları dahil) ve okutmanlara 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa göre belirlenen tutarda, öğretmenlere ve öğretmen olarak görevlendirilenlere ise aynı Kanuna göre okutmanlar için belirlenen tutarda ek ders ücreti ödenir.

2- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun 150 nci ve ek 4 üncü maddeleri gereğince, fiilen ek ders görevi yapanlara ders saati başına;

a) Harp Akademileri, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, sınıf okulları, özel ihtisas okulları, KBRN Okulu, İstihbarat ve Dil Okulu, Harita Yüksek Teknik Okulu, yabancı dil okulları ve benzerleri ile harp okulları ve astsubay meslek yüksek okullarında ders görevi verilenlerden; öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve okutmanlara 2914 sayılı Kanuna göre belirlenen tutarda, öğretmenlere ve öğretmen olarak görevlendirilenlere ise aynı Kanuna göre okutmanlar için belirlenen tutarda ek ders ücreti ödenir.

b) Ortaöğretim yapan askeri okullarda ve kurslarda ders görevi verilenlere 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 176 ncı maddesine göre belirlenen tutarda ek ders ücreti ödenir.

3- 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (b) ve (c) bentleri hükümlerine göre çalışan personelden, kuruma eleman yetiştirmek üzere açılan mesleki okullarda ve kurumun hizmet içi eğitim ve kurs faaliyetlerinde ders vermek üzere görevlendirilen ve ders görevlerini fiilen yerine getirenlere ders saati başına, 657 sayılı Kanunun 176 ncı maddesine göre belirlenen tutarları aşmayacak şekilde teşebbüs veya bağlı ortaklık yönetim kurulları tarafından tespit edilecek tutarda ek ders ücreti ödenir.

4- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 45 inci maddesinin (c) bendi uyarınca sınavsız geçme hakkı verilen meslek yüksekokullarında ikinci öğretim kapsamında yürütülecek eğitim-öğretim programlarındaki ders ve uygulamalarda bulunmak üzere, 2547 sayılı Kanunun 31 inci maddesine göre "öğretim görevlisi" olarak görevlendirilen ve fiilen görev yapan öğretmenlere, uzman kişilere, emekli öğretim elemanlarına ve emekli öğretmenlere, 2914 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen hükümler dikkate alınarak, 19/11/1992 tarihli ve 3843 sayılı Kanun ve buna ilişkin mevzuat hükümleri çerçevesinde ilgili üniversiteler tarafından ek ders ücreti ödenir. Milli Eğitim Bakanlığınca görevlendirilecek öğretmenlere bu kapsamda ödenecek ek ders ücreti haftada 10 saati geçemez.

5- İçişleri Bakanlığınca Kaymakam adaylarına yönelik olarak düzenlenecek eğitim programlarında ders vermek üzere görevlendirilenlerden ders görevlerini fiilen yerine getiren personele ders saati başına 23/7/2003 tarihli ve 4954 sayılı Kanunun 38 inci maddesine göre ek ders ücreti ödenir.

6- 29/7/2002 tarihli ve 4769 sayılı Kanun uyarınca eğitim merkezlerinde ders vermekle görevlendirilen; yükseköğretim kurumları öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve okutmanlarına 2914 sayılı Kanuna göre belirlenen tutarda, diğerlerine ise aynı Kanuna göre okutmanlar için belirlenen tutarda ek ders ücreti ödenir.

7- Milli Eğitim Bakanlığı ve Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü Arasında İngilizce Öğretmeni Yetiştirme Protokolü uyarınca yapılan eğitim programlarında, normal mesai günlerinde saat 16.00'dan sonra ve hafta sonu tatillerinde ders vermek üzere görevlendirilen öğretim elamanları ile bu proje kapsamında öğretim görevlisi olarak görevlendirilen öğretmenlere ders saati başına, 2914 sayılı Kanunun 11 inci maddesindeki ders saatlerine ilişkin sınırlamalar dikkate alınmaksızın Üniversite döner sermayesinden, haftada en fazla 10 saate kadar, normal öğretimde ödenen ders ücretlerinin dört katını geçmemek üzere Üniversite Yönetim Kurulu tarafından belirlenecek tutarda ek ders ücreti ödenir.

8- Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından yürütülen "Kamu Diplomasisi Eğitim Programlarında" ders vermek üzere Enstitü dışından görevlendirilenlere ders saati başına, 2914 sayılı Kanun ile 2547 sayılı Kanunda yer alan sınırlamalar dikkate alınmaksızın, 2914 sayılı Kanun uyarınca profesör unvanı için normal öğretimde ödenen ders ücretinin iki katını geçmemek üzere ek ders ücreti ödenir. Bu program kapsamında ödenecek toplam ders ücreti bir yılda 360 ders saati karşılığını geçemez.

9- Askeri işyerlerinde istihdam edilen işçilere, endüstri meslek liselerinde eğitimi verilen mesleklerde "Meslek Kursu" ile "Geliştirme ve Uyum Kursu" açılmasına ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı arasındaki Protokol uyarınca görevlendirilecek Milli Eğitim Bakanlığı kadrosundaki öğretmenlere fiilen verdikleri ders saatleri karşılığında, Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından haftada 10 saate kadar, 657 sayılı Kanunun 176 ncı maddesine göre belirlenen tutarda ek ders ücreti ödenir.

II. KONFERANS ÜCRETİ

1- Her bir konferans için 20 Türk Lirasını aşmamak üzere;

a) 657 sayılı Kanunun 176 ncı maddesine göre ve yükseköğretim kurumlarında yönetim kurullarınca belirlenen öğretim programı dışında,

b) 3563 sayılı Harp Akademileri Kanununun 16 ncı maddesi uyarınca harp akademilerinde ve diğer yüksek dereceli askeri okullarda (Harp okulları, sınıf okulları, özel ihtisas okulları, İstihbarat ve Dil Okulu, KBRN Okulu gibi),

c) Cezaevlerinde mahkum ve tutuklulara ders müfredatı dışındaki konularda Bakanlık Onayı ile,

konferans verenlere kurumlarınca belirlenecek tutarda konferans ücreti ödenir.

2- Hizmet içi eğitim ve kurslarda konferans ücreti ödenmez.

III. FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanunun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 1,45 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi hariç olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanunun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

a) Bakanlıklar özel kalem müdürlüklerinde çalışan personele (makam şoförleri dahil) ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 1,53 Türk Lirasıdır.

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Kurul Başkanı (Bakanlıklar), Genel Müdür ve daha üst birim yöneticileri, Strateji Geliştirme Başkanı, Vali, General ve Amiral rütbesini haiz olmak kaydıyla Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, kuvvet komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığındaki Daire Başkanı ve daha üst birimlerin yöneticileri, Rektör, Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 1,53 Türk Lirasıdır.

c) Bakanlıklar ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ile 2005 yılında katma bütçeli genel müdürlük iken 2006 yılında genel veya özel bütçe kapsamına alınan genel müdürlüklerin merkez teşkilatlarına ait kadrolarda görev yapan şoförlere ayda 60 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 1,53 Türk Lirasıdır.

ç) Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı yurtlar ile üniversitelere bağlı yurtlarda görev yapan personelden gerçekleştirdikleri fazla çalışma karşılığında kendilerine izin verilme imkanı bulunmayanlara, yıllık olarak Maliye Bakanlığınca tespit edilecek azami fazla çalışma saatleri içinde kalınmak şartıyla ve her bir personel için ayda 90 saati aşmamak üzere saat başına yapılacak ödeme 1,45 Türk Lirasıdır.

d) Anadolu Üniversitesi dışındaki diğer yükseköğretim kurumları kadrolarında görev yapan personelden, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesince düzenlenen akademik danışmanlık ve yüzyüze eğitim hizmetlerinin yürütülmesine yardımcı olmak üzere normal çalışma saatleri dışında görevlendirilen ve fiilen görev yapanlara, Anadolu Üniversitesinin talebi üzerine yıllık olarak Maliye Bakanlığınca tespit edilecek azami fazla çalışma saatleri içinde kalınmak ve Anadolu Üniversitesi tarafından açıköğretim programı uygulayan yükseköğretim kurumlarına aktarılan öğrenci katkı paylarından ödenmek şartıyla ve her bir personel için ayda 60 saati aşmamak üzere saat başına yapılacak ödeme 2,50 Türk Lirasıdır.

e) Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsünde çalışan (110 kişiyi geçmemek üzere) personelden fazla çalışma karşılığında kendilerine izin verilme imkanı bulunmayanlara, yıllık olarak Maliye Bakanlığınca tespit edilecek olan azami fazla çalışma saatleri içinde kalınmak şartıyla ve her bir personel için ayda 60 saati aşmamak üzere saat başına yapılacak ödeme 1,45 Türk Lirasıdır.

f) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca kurulan derneklerin denetimi amacıyla mülki idare amirlerince görevlendirilen 657 sayılı Kanuna tabi personelden fazla çalışma karşılığında kendilerine izin verilme imkânı bulunmayanlara, İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yıllık olarak Maliye Bakanlığınca tespit edilecek olan azami fazla çalışma saatleri içinde kalınmak şartıyla ve her bir personel için ayda 90 saati aşmamak üzere saat başına yapılacak ödeme 1,45 Türk Lirasıdır.

3- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her dereceli okullar ile kurumların atölye ve birimlerinde döner sermaye işleri üzerinde işin gereği olarak, olağan çalışma saatleri dışında fiilen çalışanlara (3/6/1938 tarihli ve 3423 sayılı Kanun uyarınca ödeme yapılanlar ile şoförler ve yardımcı hizmetler sınıfı personeli hariç); öğretim günlerinde günde 3 saati, resmi ve dini bayram günleri haricindeki tatillerde günde 8 saati, uygulama oteli bulunan otelcilik ve turizm meslek liselerinde ise tatillerde günde 8 saati geçmemek kaydıyla, okul ve kurum döner sermaye hasılatından, beher iş saati için ödenecek fazla çalışma ücretleri 6 Türk Lirasını geçmemek üzere okul ve kurum müdürlerince, personelin üretime katkıları ve işçilik payı göz önünde bulundurularak tespit edilir.

4- 2547 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin (e) bendi hükmü uyarınca, mesleki ve teknik eğitim bölgesinde yer alan meslek yüksekokulları ile ilişkilendirilen mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında görev yapan Milli Eğitim Bakanlığı idari personeline (yardımcı hizmetler sınıfı personeli dahil), yasal çalışma saatinin bitiminden sonra fiilen yaptıkları fazla çalışma süreleri için ayda 100 saati geçmemek üzere saat başına 2,50 Türk Lirası ödenir.

5- Yapılan denetim ve inceleme sonucunda, fiilen fazla çalışma yapmayanlara yukarıda yer alan hükümlere göre ödeme yapıldığının tespit edilmesi halinde, ilgililer hakkında gerekli kanuni takibat yapılmakla birlikte, ödenen fazla çalışma ücreti bir katı fazlası ile birlikte geri alınır. Bu tutarın, cezaya ilişkin bölümünün yarısı ödeme yapılan personelden, diğer yarısı ise mesai çizelgesini onaylayandan tahsil edilir.

6- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hükümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti:

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

- 10.000'e kadar olanlar için 195 Türk Lirasını,
- 10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 209 Türk Lirasını,
- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 232 Türk Lirasını,
- 100.001'den 250.000'e kadar olanlar için 261 Türk Lirasını,
- 250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 311 Türk Lirasını,
- 1.000.001'den fazla olanlar için 361 Türk Lirasını,
- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekiler için 361 Türk Lirasını,
- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekiler için 480 Türk Lirasını,

geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında,

ödenmeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

IV. DİĞER ÖDEMELER

1- 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanunun 2 nci maddesi uyarınca, Devlet tiyatrolarında oynanacak eserleri seçen edebi kurulun tiyatro dışından katılan üyelerine, her toplantı için özel kanunlarında değişiklik yapılıncaya kadar ödenecek toplantı ücreti (her toplantı için 3 kişiyi geçmemek ve bir yılda altı toplantıyı aşmamak üzere) 88 Türk Lirasıdır.

2- 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Sağlık Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesi uyarınca kurulan Yüksek Sağlık Şurasının tabii üyelerine her toplantı günü için (1.000), diğer üyelerine ise (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda, yılda 12 toplantı gününü geçmemek üzere huzur hakkı ödenir.

3- 657 sayılı Kanunun ek 32 nci maddesi uyarınca verilecek öğretim yılına hazırlık ödeneği Bakanlar Kurulu kararı aranmaksızın 740 Türk Lirası olarak ödenir. Bu ödeme; öğretim yılının başladığı aydan sonra ve birinci dönem ders yılının sonundan önce göreve başlayanlara %75'i, birinci dönem ders yılından sonra ve ikinci dönem ders yılının sona ermesinden önce göreve başlayanlara ise %50'si oranında yapılır.

4- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları hizmetlerinde çalışan gönüllülere talepleri üzerine fiilen çalıştıkları her gün için, ulaşım ve iaşe gideri olarak günlük 11 Türk Lirası ödenir. Tüm gönüllülere ödeme yapılabilecek yıllık toplam gün sayısı 150.000'dir.

5- 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca ödenecek tayın bedelinin aylık tutarı, (2.100) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak tutarı geçemez.

6- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinin (A) fıkrası uyarınca ödenecek ek tazminatın aylık tutarı erbaş ve erler için 212 Türk Lirasını geçemez.

7- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesinin (B) fıkrası uyarınca ödenecek ek tazminatın tavanı 100 Türk Lirası olarak uygulanır. Ancak, Bakanlar Kurulu bu tutarı %50'sine kadar artırmaya yetkilidir.

8- Genel yönetim kapsamında bulunan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar ve özel kanunlarla kurulmuş fonlar tarafından yapılacak her türlü etüt, plan, proje, güzel sanatlara ve benzeri işlere ilişkin yarışmalarda jüri üyesi veya raportör olarak görevlendirilen 657 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde sayılan kurum ve kuruluşlarda çalışan personele, her bir asli jüri üyeliği veya raportörlüğü için 1.260 Türk Lirasını geçmemek üzere Maliye Bakanlığının görüşü alınarak kurumlarınca belirlenecek tutarda ücret ödenir. Bu personelden,

- Danışman jüri üyeliği görevi yapanlara aynı koşullarla, yukarıda belirtildiği şekilde tespit edilen tutarın 1/2'si,
- Yedek jüri üyelerine ön ve soru-cevap toplantılarına katılmaları halinde yedeği oldukları danışman jüri veya asli jüri üyelerine ödenen tutarın 1/4'ü,
- Asli jüri üyesinin zorunlu bir nedenle çalışmalara devam edememesi halinde kendisine yedek jüri üyesi ücreti, asli jüri üyesinin yerini alacak yedek jüri üyesine de asli jüri üyesi ücreti,
- Raportör yardımcılarına raportörlere ödenen tutarın 1/5'i,

ödenir. Anılan jürilerde üye veya raportör olarak görev yapan ve yukarıda belirtilen kapsama girmeyen 657 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde sayılan kurum ve kuruluşlarda çalışan personel dışındaki kişilere ise, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 23 ve 53 üncü maddeleri uyarınca yayımlanmış olan Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği hükümlerine göre ücret ödenir. Ancak verilecek tutar, bu maddenin birinci cümlesinde belirtilen tutarın iki katından fazla olamaz.

9- 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde yer alan (5.750) gösterge rakamı, 1/1/2013-31/12/2013 tarihleri arasındaki aylık ödeme dönemlerinde (6.016) olarak uygulanır.

10- Vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına ilişkin muhtelif Kanunlarda yer alan gösterge rakamları 1/1/2013-31/12/2013 tarihleri arasındaki aylık ödeme dönemlerinde kendileri için (6.016), dul eşleri için (4.813), diğer yakınları için (3.348) olarak uygulanır.

11- 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun uyarınca aylık ödemelerine esas alınan (1.615) gösterge rakamı, 1/1/2013-31/12/2013 tarihleri arasındaki aylık ödeme dönemlerinde (1.620) olarak uygulanır.

12- 657 sayılı Kanunun 87 nci maddesinde sayılan kurum ve kuruluşlarda çalışan personelden, Kalkınma Bakanlığınca Onuncu Kalkınma Planının hazırlanması amacıyla oluşturulan Özel İhtisas Komisyonlarında raportör olarak fiilen görev yapanlara bu hizmetlerinin karşılığı olarak bir defaya mahsus olmak üzere, diğer mevzuatta yer alan kısıtlamalara tabi tutulmaksızın (80.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir.

M- CETVELİ

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
PANSİYON ÜCRETLERİ

M – CETVELİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
PANSİYON ÜCRETLERİNİ GÖSTERİR CETVEL

Okul Türü ve Kademesi	2013 Yılı (TL-Ücret)
İlköğretim Kurumları (İlkokul, Ortaokul, Yatılı Orta Okullar, İmam Hatip Okulları ile Özel Eğitim Okulları)	1.930
Ortaöğretim Okulları (Genel ve Mesleki-Teknik Liseler, Çok Programlı Liseler ve İmam Hatip Liseleri)	1.930
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri, Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Pratik Sanat Okulları	1.930
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okulları (3308 sayılı Kanun kapsamında olan okullar)	2.160
Anadolu ve Fen Liseleri (Genel ve Mesleki-Teknik Liseler, Çok Programlı Liseler)	1.930
Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (3308 Sayılı Kanun Kapsamında Olan Okullar)	2.160

O- CETVELİ

ORDU İHTİYAÇLARI İÇİN ALINACAK HAYVANLARIN ALIM DEĞERLERİ

O - CETVELİ
ORDU İHTİYACI İÇİN ALINACAK HAYVANLARIN ALIM DEĞERLERİNİ GÖSTERİR CETVEL

HİZMETİ	CİNSİ	YÜKSEKLİĞİ (METRE)	GÖĞÜS ÇEVRESİ (METRE)	BİRİM FİYATI (TL)
Süvari Bineği	Beygir	1.45 (en az)	1.65 (en az)	2.900
Topçu Bineği	Beygir	1.50 (en az)	1.70 (en az)	2.300
Diğer Binekler	Beygir	1.43 (en az)	1.60 (en az)	2.200
Mekkare	Beygir	1.36 (en az)	1.52 (en az)	1.600
Mekkare	Katır	1.36 (en az)	1.50 (en az)	1.500
Köpek	Kurt	–	–	1.100
Köpek	Kangal	–	–	540

P- CETVELİ

MOTORLU TAŞITLARIN ORTALAMA ALIM DEĞERLERİ VE SEFERBERLİK TATBİKATINA KATILACAK ARAÇLARIN TAHMİNİ GÜNLÜK KİRA BEDELLERİ

P - CETVELİ

MOTORLU TAŞITLARIN ORTALAMA ALIM DEĞERLERİNİ VE SEFERBERLİK TATBİKATINA KATILACAK ARAÇLARIN GÜNLÜK KİRA BEDELLERİNİ GÖSTERİR CETVEL

(TL)

ARACIN CİNSİ VE TONAJI	ALIM DEĞERİ	SEFERBERLİK TATBİKATLARINA KATILACAK ARAÇLARIN TAHMİNİ GÜNLÜK KİRA BEDELİ
10 TON İDARİ ARAÇ	124.740	
5 TON İDARİ ARAÇ	67.300	----
1/2 TON İDARİ ARAÇ	22.500	----
1/5 TON TAKTİK ARAÇ	12.700	----
1/2 TON TAKTİK ARAÇ	20.000	----
5 TON TAKTİK ARAÇ	270.900	----
2.5 TON TAKTİK ARAÇ	212.100	----
10 TON ÇEKİCİ ARAÇ	821.100	----
KARÜSTÜ ARACI	366.400	----
KAMYONET 500 - 1000 KG.	----	69,00
KAMYONET 1001 - 2000 KG.	----	79,00
KAMYONET 2001 - 3000 KG.	----	95,00
KAMYON 3001 - 4000 KG.	----	104,00
KAMYON 4001 - 5000 KG.	----	128,00
KAMYON 5001 - 6000 KG.	----	128,00
KAMYON 6001 - 7000 KG.	----	128,00
KAMYON 7001 - 8000 KG.	----	153,00
KAMYON 8001 - 9000 KG.	----	153,00
KAMYON 9001- 10.000 KG.	----	153,00
KAMYON 10.000 - 11.000 KG.	----	153,00
KAMYON 11.001 - 12.000 KG.	----	167,00
KAMYON 12.001 - 13.000 KG.	----	167,00
KAMYON 13.001 - 14.000 KG.	----	167,00
ÇEKİCİ 5000 KG.	----	174,00
ÇEKİCİ 10.000 KG.	----	194,00
AKARYAKIT TANKERİ 5000 KG.	----	130,00
AKARYAKIT TANKERİ 10.000 KG.	----	153,00
SU TANKERİ	----	153,00
OTOBÜS (40 KİŞİLİK)	----	362,00
LODER YÜKLEYİCİ	----	210,00
SİLİNDİR (LASTİK TEKERLEKLİ	----	210,00
MOTORSİKLET	----	38,00
KARÜSTÜ ARACI	----	250,00

T- CETVELİ

KURUMLARIN SATIN ALACAKLARI TAŞITLARIN AZAMİ SATIN ALMA BEDELLERİ

T- CETVELİ
KURUMLARIN SATIN ALACAKLARI TAŞITLARIN AZAMİ SATIN ALMA BEDELLERİNİ GÖSTERİR CETVEL

Sıra No	Taşıtın Cinsi	Azami Satın Alma Bedeli (TL)
1-a (*)	Binek otomobil	107.500
1-b (**)	Binek otomobil	118.500
2-	Binek otomobil	38.500
3-	Station-Wagon	40.000
4-	Arazi binek (En az 4, en fazla 8 kişilik)	68.500
5-	Minibüs (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	62.500
6-	Kaptıkaçtı (Arazi hizmetleri için)	91.000
7-	Pick-up (Kamyonet, şoför dahil 3 veya 6 kişilik)	55.000
8-	Pick-up (Kamyonet, arazi hizmetleri için şoför dahil 3 veya 6 kişilik)	70.000
9-	Panel	54.000
10-	Midibüs (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	119.500
11-a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27, en fazla 40 kişilik)	187.500
11-b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	428.000
12-	Kamyon (Şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 Kg)	70.000
13-	Kamyon (Şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 Kg)	103.500
14-	Kamyon (Şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 Kg)	125.500
15-	Ambulans (Tıbbi donanımlı)	126.500
16-	Ambulans (Arazi hizmetleri için)	158.000
17-	Pick-up (Kamyonet, cenaze arabası yapılmak üzere)	55.000
18-	Motorsiklet (En fazla 600 cc.lik)	8.000
19-	Motorsiklet (En az 601 cc.lik)	20.000
20-	Bisiklet	1.800
21-a	Güvenlik önlemli binek otomobil (Cinsi ve fiyatı Maliye Bakanlığınca belirlenir.)	
21-b	Güvenlik önlemli servis taşıtı (Cinsi ve fiyatı Maliye Bakanlığınca belirlenir.)	
22-	Diğer taşıtlar (Cinsi ve fiyatı Maliye Bakanlığınca belirlenir.)	

(*) 237 sayılı Taşıt Kanununa ekli (1) sayılı cetvelde yer alan Makamlar ile Devlet Protokol Hizmetlerinde kullanılmak üzere Dışişleri Bakanlığınca satın alınacak taşıtlar için.

(**) 237 sayılı Taşıt Kanununa ekli (1) sayılı cetvelde yer alan ilk üç sıradaki Makamlar için.

***NOT**: 1- Bu cetvelde gösterilen azami fiyatlarda değişiklik yapmaya, bu bedelleri belirli makam ve hizmetler için farklı miktarlarda tespit etmeye Maliye Bakanı yetkilidir.*

2- Bu cetvelde belirlenen azami satın alma bedelleri, her türlü vergi öncesi bedellerdir.

3- İdarelerin edinebilecekleri taşıtları gösterir cetvellerde yer alan taşıtların cinslerini, Kalkınma Bakanlığının uygun görüşü üzerine değiştirmeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

4- Cumhurbaşkanlığı tarafından edinilecek 21-a, 21-b ve 22 sıra nolu taşıtların cinsi ve fiyatı Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince belirlenir.

5- 237 sayılı Taşıt Kanununun 10 uncu maddesinin 9 uncu fıkrası gereğince mübadele yoluyla satın alınacak taşıt sayısı, Milli Savunma Bakanlığı için 40 adedi, Jandarma Genel Komutanlığı için 10 adedi ve Sahil Güvenlik Komutanlığı için 5 adedi geçemez.

5018 SAYILI KANUNA EKLİ (I), (II) VE (III) SAYILI CETVELLERDE YER ALAN KAMU İDARELERİNİN YIL İÇİNDE EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLAR

**5018 SAYILI KANUNA EKLİ (I), (II) VE (III) SAYILI CETVELLERDE
YER ALAN İDARELERİN TAŞIT KANUNUNA GÖRE
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI
GÖSTERİR CETVEL**

**(I) SAYILI CETVEL
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL**

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
CUMHURBAŞKANLIĞI	T01b	Binek Otomobil	2	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T21a	Güvenlik önlemli binek otomobil (Cinsi ve Fiyatı Cumhurbaskanlığı Genel Sekreterliğince Belirlenir.)	2	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince Belirlenir.)	5	Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	T01a	Binek Otomobil	2	Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	15	Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Milli Saraylar Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T21a	Güvenlik önlemli binek otomobil (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ANAYASA MAHKEMESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
YARGITAY	T02	Binek Otomobil	10	Başkanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DANIŞTAY	T01a	Binek Otomobil	1	Başkanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	**Binek Otomobil**	**2**	**Başkanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurt İçi Hibe**
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	4	Başkanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
SAYIŞTAY	T02	Binek Otomobil	6	Başkanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BAŞBAKANLIK	T02	Binek Otomobil	5	Başbakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	4	Başbakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Başbakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Başbakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	2	Başbakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MİLLÎ GÜVENLİK KURULU GENEL SEKRETERLİĞİ	T02	Binek Otomobil	10	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	15	Başkanlık Merkez ve Taşra Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	15	Başkanlık Merkez ve Taşra Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Başkanlık Merkez ve Taşra Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	2	Başkanlık Merkez ve Taşra Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T02	Binek Otomobil	1	Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
ADALET BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	30	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	3	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T02	Binek Otomobil	1	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	85	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	75	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	50	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	15	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	20	Denetimli Serbestlik Yardım Merkezleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T18	Motorsiklet en az 45-250 cc.lik	20	Denetimli Serbestlik Yardım Merkezleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	11	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	5	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	10	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	4	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	8	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	6	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	3	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	2	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Su Tankeri)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(İtfaiye)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Millî Savunma Bakanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Cöp Kamyonu)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	35	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

(I) SAYILI CETVEL
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	7	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	6	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	7	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T16	Ambulans (Arazi hizmetleri için)	6	Genelkurmay Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	35	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	8	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	8	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	10	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	14	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	8	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	4	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	8	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	14	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	12	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Cöp Kamyonu)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	9	Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Frigofrik Soğutucu Kamyon)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	18	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	17	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	10	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	20	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	7	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	2	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	8	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	3	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	2	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	4	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	4	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Cöp Sıkıstırma Aracı)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	2	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak ÜzereDeniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Vidanör)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	5	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere(Yangın Söndürme Aracı)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (Su Tankeri)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	7	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	18	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	16	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	25	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	11	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	10	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	5	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	4	Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	3	İstanbul Tersanesi Komutanlığı (1), Kayseri Asker Hastanesi (1) ve Etimesgut Asker Hastanesi Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Harita Genel Komutanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	3	Seyir Hid. ve Oşi.D.Bşk.lığı (1), Etimesgut Asker Hastanesi (1) ve Edremit Asker Hastanesi (1) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Erzincan Asker Hastanesi Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T09	Panel	3	Ankara 5'inci Ana Bakım Mrk.K.lığı (1), EOSBM Müdürlüğü (1) ve Gölcük Asker Hastanesi (1) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	2	İzmir Tersanesi Komutanlığı (1) ve GATA Haydarpaşa Eğt.Hastanesi (1) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Samsun Asker Hastanesi Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T20	Bisiklet	20	İstanbul Tersanesi Komutanlığı (12) ve Gölcük Tersanesi Komutanlığı (8) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye

(I) SAYILI CETVEL
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	T01a	Binek Otomobil	5	Valilik Makam Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T01a	Binek Otomobil	10	Valilik Makam Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	İl Özel İdare Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	30	Kaymakamlık Makam Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	25	Kaymakamlık Makam Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	İl Özel İdare Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	10	Valilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Bakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	20	Nüfus Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	T02	Binek Otomobil	200	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	100	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	100	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	160	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	10	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	8	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	5	Komutanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T02	Binek Otomobil	50	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	245	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T06	Kaptı-kaçtı (Arazi)	61	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	350	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	91	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	112	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	10	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	42	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	6	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	6	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T17	Pick-up (Kamyonet) (Cenaze arabası yapılmak üzere)	5	Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	200	Ulaştırma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	5	Ulaştırma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	150	Ulaştırma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T19	Motorsiklet en az 600 cc.lik	145	Ulaştırma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	13	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T06	Kaptı-kaçtı (Arazi)	1	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	T02	Binek Otomobil	6	Karargah ve Bölge Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	10	Bölge, Grup, Onarım Destek ve Eğitim Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	6	Bölge, Grup, Onarım Destek ve Eğitim Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	2	Grup Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	10	Bölge, Grup ve Onarım Destek K.lıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	4	Hava ve Grup Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Grup Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Onarım Destek Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Grup Komutanlıkları Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	T01a	Binek Otomobil	5	Destek Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	3	Destek Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T01a	Binek Otomobil	20	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	5	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	27	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T21a	Güvenlik önlemli binek otomobil (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	15	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T01a	Binek Otomobil	3	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtdışı Hibe
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtdışı Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtdışı Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Dış Temsilcilik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtdışı Hibe
MALİYE BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	10	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	5	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	5	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	10	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	20	Gelir İdaresi Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	15	Gelir İdaresi Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Gelir İdaresi Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	40	Gelir İdaresi Başkanlığı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	100	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	20	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	100	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	150	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	100	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe

(I) SAYILI CETVEL
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
SAĞLIK BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	50	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	3	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	200	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T16	Ambulans (Arazi hizmetleri için)	50	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	3	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak üzere (acil afetlerde kullanılmak üzere kombi paletli kar aracı)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T19	Motorsiklet en az 600 cc.lik	50	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	30	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	400	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T16	Ambulans (Arazi hizmetleri için)	225	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	100	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (4X2 Şasi Tipi Kasalı Yoğun Bakım Ambulansı)	Döner Sermaye
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	90	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (4 Yaralı Taşıyabilen Ambulans)	Döner Sermaye
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	50	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (Kar Motorsikleti)	Döner Sermaye
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	10	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (Mobil Komut Aracı Panelvan)	Döner Sermaye
	T02	Binek Otomobil	60	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	30	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	75	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	10	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	10	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	5	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	400	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T16	Ambulans (Arazi hizmetleri için)	200	Acil Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
TÜRKİYE KAMU HASTANELERİ KURUMU	T02	Binek Otomobil	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	5	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	10	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	5	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	5	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T02	Binek Otomobil	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	10	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtdışı Hibe
	T09	Panel	2	Sağlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
TÜRKİYE HALK SAĞLIĞI KURUMU	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	5	Tüberküloz Mobil Tarama Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	5	Halk Sağlığı Müdürlüklerince Aşılama Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	3	Soğuk Zincir, Enjektör ve İlaç Dağıtımı ile Malzeme Sevkiyatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Enjektör ve İlaç Dağıtım Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	100	(Treyler) Mobil Kanser Tarama Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	20	Numune Taşıma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	4	Bakanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	5	Bakanlık(İMİD) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Bakanlık (İMİD) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Bakanlık(Ktp.Yay.Gn.Md) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	5	Bakanlık (Ktp.Yay.Gn.Md.) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	3	Bakanlık(HİBE) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Bakanlık(Telif Hak.Gn.)md. Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	4	Bakanlık (DÖSİM) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T02	Binek Otomobil	2	Bakanlık (HİBE) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T09	Panel	1	Bakanlık(Sinema Gn.Md.) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	5	Bakanlığımız (KVGM taşra) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Bakanlık (Telif Hak.Gn.Md.) Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	5	Bakanlık Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	20	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	40	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	25	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	15	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	15	Bakanlık Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

(I) SAYILI CETVEL
GENEL BÜTÇE KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	30	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri icin)	15	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	40	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	5	Diyarbakır,Batm.Siirt Kalk.Prj.(1)-Siirt, Tarımsal Yay.ve Eğt.Hizm.Dest.Prj.(1)-Ankara, Mrkz.ve Tşr.Teş.Mod.Prj.(2)-Ankara/ Ardahan,Kars,Art.Kalk.Prj.(1)-Kars da Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	6	Diyarbakır, Batman, Siirt Kalk. Prj.(1)-Siirt, Ardahan,Kars.Artvin Kalk. Prj.(1)-Ardahan, (1)-Kars, Balıkçılık ve Su Ür.Gen.Md.'nün Su Ür.Sekt.Kayn.Yön.Gel.Prj. (1)-Ankara, ÇATAK Prj.(1)-Kavseri Yahvalı. (1)-Mersin. de Kullanılmak Üzere.	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	7	Mrkz.ve Tşr.Teş.Mod.Prj.Ankara 6 , Muhtelif İşler Prj.Eğitim Sekt.(1)- Silifke-Mersin de Kullanılmak Üzere.	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	4	Merkez ve Taşra Modernizasyon Projesi Destek Hizmetleri Dai.Bşk.(4)-Ankara'da Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	5	Merkez ve Taşra Modernizasyon Projesi Destek Hizmetleri Dai.Bşk.(5)-Ankara'da Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	6	Samsun Karadeniz Tar.Arş.Ens.Md.(2), Sakarya İl Md.(2), Burdur İl Müd. (2). Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	4	Samsun Karadeniz Tar.Arş.Ens.Md.(1), Erzincan İl Müd.(1) Tokat İl Müd. (1), Sivas İl Müd. (1), Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	8	Samsun Karadeniz Tar.Arş.Ens.Md.(1), Sakarya İl Müd. (5) Ardahan İl Md. (1), Zonguldak İl Md.(1), Kullanılmak Üzere.	Yurtiçi Hibe
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri icin)	11	Gaziantep İl Md.(1), Sakarya İl Md.(7),Gümüşhane İlMd.(1),Hakkari İl Md.(2) Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T09	Panel	11	Aksaray İl Md.(1), Samsun Karadeniz Tar.Arş.Ens.Md.(1), Bilecik İl Müd.(1), Sakarya İl Müd. (1), Tokat İl Müd. (1), Zonguldak İl Md.(1), Balıkesir İl Müd. (5), Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	11	Ankara Toh.Tes.Md.(1), Burdur İl Md.(1), Erzurum D.An.Tar.Arş.Ens.Md. (1), Hatay İl Md.(1)Isparta Eğirdir Meyv.Arş.İst. Md.(1), Nevşehir İl Md.(1), Mardin İl Md.(1),Sinop İl Md.(1), Tokat İl Md.(1), K.Maraş İl Md.(1).Antalya Gid.Kont. da Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	10	Ağrı İl Md.(1), Ank.Top.Güb.Su Kay.Mrk.Arş.Ens.Md.(1),Çankırı İl Md.(1),Erzincan Bahç.Kül.Arş.İst.Md.(1), Erzurum İl Md.(1), Eskişehir İl Md.(1), Kırşehir İl Md.(1), Tekirdağ Bağ.Arş.İst.Md.(1), Aksaray İl Md.(1), Osmaniye İl (1), de Kullanılmak Üzer	Döner Sermaye
	T09	Panel	7	Adana D.Akd.Tar.Arş.Ens.Md.(1), A.Karahisar İl Md.(1), Amasya İl Md.(1), Ankara İl Md.(2), Ankara Tavukçuluk Aarş.İst.Md.(1), Ankara Topr.Güb.Su Kav.Mrkz.Ars.Ens.Md.(1) Kullanılmak Üzer	Döner Sermaye
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	2	Isparta İl Md.(1), Şanlıurfa GAP Tar.Arş.Ens.Md.(1) de Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	5	Ankara DHDB.(3), Adana İl Md.(1), Antalya Beymelek Su Ür.Ars.Ens.Md. (1).da Kullanılmak Üzere.	Döner Sermaye
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Balıkesir İl Md.(1) de Kullanılmak Üzere.	Döner Sermaye
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	(1) Ankara Merkezde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	3	Adana Gıda Kont.Lab.Md.(1), Çanakkale Gıda Kont.(1), Diyarbakır Gıda Kont.(1)	Döner Sermaye
	T09	Panel	16	Eskişehir İl Md.(1), Kocaeli İl Md. (8), Muğla İl Md.(2), Tekirdağ İl Md.(1), Şanlıurfa İl Md.(2), Düzce İl Md.(2), de Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	5	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	5	İl Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	5	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	30	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi + AB Katkısı
	T02	Binek Otomobil	28	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	7	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T06	Kaptı-kaçtı (Arazi)	1	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	8	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Bölge Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Merkez Birimleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	1	Bakanlık Taşra Birimlerinin Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T02	Binek Otomobil	2	Genel Müdürlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye

(II) SAYILI CETVEL
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU	T09	Panel	1	Yükseköğretim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ANKARA ÜNİVERSİTESİ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	4	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullaılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	T09	Panel	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	10	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
EGE ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T09	Panel	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	T06	Kaptı-kaçtı (Arazi)	1	Üniversite hHizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite hHizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	10	Üniversite hHizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	2	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Eğitim Öğretim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	8	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T09	Panel	3	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	5	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	2	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T02	**Binek Otomobil**	**2**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T05	**Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)**	**2**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T19	Motorsiklet en az 600 cc.lik	5	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniverite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniverite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniverite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniverite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ	T18	Motorsiklet en az 45-250 cc.lik	3	Üniversite Güvenlik Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe

(II) SAYILI CETVEL
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	5	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
DİCLE ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	T02	Binek Otomobil	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
HARRAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	6	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T18	Motorsiklet en az 45-250 cc.lik	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	3	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	3	Rektörlük Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	**Binek Otomobil**	**3**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	**Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T11a	**Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)**	**3**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Rektörlük Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T15	**Ambulans (Tıbbi Donanımlı)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T15	**Ambulans (Tıbbi Donanımlı)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Döner Sermaye**
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	7	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T02	Binek Otomobil	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	6	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

(II) SAYILI CETVEL
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	2	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	**Binek Otomobil**	**5**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T05	**Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T11b	**Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ	T03	Station-Wagon	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	3	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	3	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
HİTİT ÜNİVERSİTESİ	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BOZOK ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Hastane Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
ORDU ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
AMASYA ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T03	Station-Wagon	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere (İtfaiye Aracı Olarak)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde (Temizlik Aracı Olarak)	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	**Binek Otomobil**	**4**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T05	**Minibüs (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)**	**1**	**Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere**	**Yurtiçi Hibe**
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kulanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T09	Panel	1	Üniversite Hizmetlerinde Kulanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kulanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	3	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	6	Üniversite Hizmetleri Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

(II) SAYILI CETVEL
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BATMAN ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BARTIN ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
HAKKARİ ÜNİVERSİTESİ	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
IĞDIR ÜNİVERSİTESİ	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T02	Binek Otomobil	1	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	2	Rektörlük Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
TUNCELİ ÜNİVERSİTESİ	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
YALOVA ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T22	Diğer Taşıtlar (Cinsi ve Fiyatı Maliye Bakanlığınca Belirlenir.)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	3	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	2	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11b	Otobüs (Sürücü dahil en az 41 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	5	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Üniversite Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ	T02	Binek Otomobil	3	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılma Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılma Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılma Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılma Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	1	Üniversitemiz Hizmetlerinde Kullanılma Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ÖLÇME SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	2	ÖSYM Sınav Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)

(II) SAYILI CETVEL
ÖZEL BÜTÇELİ İDARELERİN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

TÜRK TARİH KURUMU	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Basılan Kitapları Taşıma Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	T02	Binek Otomobil	2	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ	T02	Binek Otomobil	1	Eğitim Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
YÜKSEK ÖĞRENİM KREDİ VE YURTLAR KURUMU	T02	Binek Otomobil	3	Yeni Açılacak Yurt Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	5	Yeni Açılacak Yurt Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	5	Yeni Açılacak Yurt Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T02	Binek Otomobil	1	Sakarya İl Müdürlüğü Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Yurtiçi Hibe
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T02	Binek Otomobil	2	Merkez Teşkilatı hizmetinde kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Taşra Teşkilatı hizmetinde kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	1	Taşra Teşkilatı hizmetinde kullanılmak üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	75	Orman Koruma ve Yangınla Mücadele Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	75	Orman Koruma ve Yangınla Mücadele Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Döner Sermaye
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	5	Fidanlık Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T02	Binek Otomobil	10	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	5	Merkez ve Taşra Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ	T02	Binek Otomobil	30	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T12	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 3.501 kg	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETME LERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	23	Hizmet Merkez Müdürlükleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	7	Yurtdışı Program Koordinasyon Ofislerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	1	MERKEZ Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	MERKEZ Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
CEZA VE İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞ YURTLARI KURUMU	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	2	Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	7	Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	30	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	10	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	10	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	50	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	3	Ceza İnfaz Kurumu Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T02	Binek Otomobil	120	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	20	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	2	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T11a	Otobüs (Sürücü dahil en az 27 kişilik)	2	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	1	Adalet Teşkilatı Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T10	Midibus (Sürücü dahil en fazla 26 kişilik)	1	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T13	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 12.000 kg	9	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	3	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	3	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	8	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	2	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T07	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik)	65	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DOĞU ANADOLU PROJESİ BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	T02	Binek Otomobil	1	Başkanlık Hizmetlerinde Kaullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T06	Kaptı-kaçtı (Arazi)	1	Başkanlık Hizmetlerinde Kaullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	T08	Pick-up (Kamyonet, sürücü dahil 3 veya 6 kişilik) (Arazi hizmetleri için)	1	Yatırım Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T14	Kamyon şasi-kabin tam yüklü ağırlığı en az 17.000 kg	18	Yatırım Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T15	Ambulans (Tıbbi Donanımlı)	1	Yatırım Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

(III) SAYILI CETVEL
DÜZENLEYİCİ VE DENETLEYİCİ KURUMLARIN
2013 YILINDA EDİNEBİLECEKLERİ TAŞITLARI GÖSTERİR CETVEL

KURULUŞUN ADI	T CETVELİ SIRA NO	TAŞITIN CİNSİ	ADET	NEREDE KULLANILACAĞI	FİNANSMAN KAYNAĞI
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU	T04	Arazi Binek (En az 4, en çok 8 kişilik)	1	Saha Ölçümü ve Denetimleri Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU	T02	Binek Otomobil	1	Kurum Başkanlık Makamında Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
	T02	Binek Otomobil	15	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi (Öz Gelir)
REKABET KURUMU	T02	Binek Otomobil	1	Merkez Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
KAMU GÖZETİMİ, MUHASEBE VE DENETİM STANDARTLARI KURUMU	T02	Binek Otomobil	5	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T05	Minibus (Sürücü dahil en fazla 15 kişilik)	10	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi
	T09	Panel	5	Kurum Hizmetlerinde Kullanılmak Üzere	Merkezi Yönetim Bütçesi

V- CETVELİ

KANUNLAR VE KARARNAMELERLE BAĞLANMIŞ VATANİ HİZMET AYLIKLARI

V - CETVELİ
KANUNLAR VE KARARNAMELERLE BAĞLANMIŞ VATANİ HİZMET AYLIKLARI

Bu Cetvelde ismi belirtilenlerin aylıklarının hesaplanmasında, isimlerinin karşılarında belirtilen gösterge rakamları esas alınır. Ancak, bu Cetvelin (A) ve (B) bölümlerinde belirtilenlerden herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan gelir veya aylık bağlanmadığı gibi, zorunlu olarak sosyal güvenlik kurumlarından birine tâbi olmayı gerektiren bir işte de çalışmadığını belgelemek suretiyle yazılı talepte bulunan hak sahiplerinin aylıkları ise, yazılı taleplerinin Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aydan geçerli olmak üzere ve bu durumları devam ettiği müddetçe 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan 30 günlük net asgarî ücret tutarı (dul eşler için bu tutarın % 75'i, diğer yakınları için ise %50'si) esas alınarak ödenir.

A- Sivas Kongresince Seçilen Temsil Heyeti Üyeleriyle T.B.M.M. Birinci Dönem Milletvekillerinden 15.12.1948 tarihli ve 5269 sayılı, 18.7.1951 tarihli ve 5814 sayılı Kanunlar Gereğince Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Bağlananlar

Sıra No	Aylık Sahiplerinin İsimleri	Aylık Göstergesi 01.01.2013-31.12.2013
1	Bingöl (Genç) Milletvekili Hamdi Yılmaz Kızı Azize Bozgen (Yılmaz)	3348
2	Bitlis Milletvekili S. Vehbi Öztekin Kızı Saime Gebeloğlu	3348
3	Bitlis Milletvekili A. Hikmet Özdemir Kızı Saliha Özdemir	3348
4	Bolu Milletvekili Fuat Umay Kızı Esin Umay	3348
5	Burdur Milletvekili Veli Saltıkgil Kızı İnci Saltıkgil	3348
6	Bursa Milletvekili Servet Akdağ Kızı Süreyya Akdağ	3348
7	Bursa Milletvekili Servet Akdağ Kızı Faize Övünç	3348
8	C. Bereket Milletvekili Faik Öztrak Kızı Handan İnan	3348
9	C. Bereket Milletvekili A. Celalettin Öztekin Kızı F. Azize Öztekin	3348
10	Çankırı Milletvekili M. Tevfik Durlanık Kızı Hatice Çivitçioğlu	3348
11	Diyarbakır Milletvekili Abdülkadir Kürkçü Kızı Sevim Kürkçü	3348
12	Diyarbakır Milletvekili İ. Hamit Tiğrel Kızı Bediz Koz	3348
13	Diyarbakır Milletvekili İ. Hamit Tiğrel Kızı Melek Öktem	3348
14	Ergani Milletvekili İ. Hakkı Akgün Kızı Nesligör Akgün	3348
15	Ergani Milletvekili M. Emin Özserdar Kızı Nazime Ertekin	3348
16	Erzincan Milletvekili Hüseyin Aksu Kızı Saime Aksu	3348
17	Erzurum Milletvekili M. Salih Yeşiloğlu Kızı A. Nimet Yeşiloğlu	3348
18	Gümüşhane Milletvekili Ziya Tuğlu Kızı Yadigar Savaşeri	3348
19	Isparta Milletvekili İ. Remzi Kızı F. Seniha Başer	3348

20	Isparta Milletvekili İbrahim Demiralay Kızı R. Muazzez Aydemir	3348
21	Isparta Milletvekili Tahir Kucur Kızı Tuna Kucur	3348
22	İçel Milletvekili Haydar Arslan Kızı Canan Aşkın	3348
23	İçel Milletvekili Haydar Arslan Kızı Suzan Arslan	3348
24	İçel Milletvekili Haydar Arslan Kızı Perihan Alev	3348
25	İstanbul Milletvekili H. Hüsnü Işık Kızı S. Fikriye Kuyaş	3348
26	Kastamonu Milletvekili Sabri Dura Kızı F. Enise Çamlıca	3348
27	Kayseri Milletvekili A. Hilmi Kalaç Kızı Sümer Kayalıbay	3348
28	Kayseri Milletvekili Rıfat Çelik Kızı V. Sevim Karakimseli	3348
29	Kırşehir Milletvekili M. Sadık Savtekin Kızı Semiha Savtekin	3348
30	Malatya Milletvekili Garip Ömer Kızı Emine Akıncı	3348
31	Malatya Milletvekili Hüseyin Sıtkı Gür Kızı Nuriye İdil	3348
32	Mardin Milletvekili İbrahim Turhan Kızı Neriman Turhan	3348
33	Mardin Milletvekili İbrahim Turhan Kızı Ayhan Turhan	3348
34	Menteşe Milletvekili H. Fahri Arslanlı Kızı Z. İclal Arslanlı	3348
35	Mersin Milletvekili Tevfik Gençtürk Kızı Terviz Dinçer	3348
36	Niğde Milletvekili M. Ragıp Soylu Kızı Bedia Şahenk	3348
37	Siirt Milletvekili Kadri Oktay Kızı Cavide Yasa	3348
38	Siirt Milletvekili Kadri Oktay Kızı Beşire Kalkan	3348
39	Sivas Milletvekili Y. Ziyaettin Başara Kızı E. Lütfiye Başara	3348
40	Sivas Milletvekili Rasim Başara Kızı Türkan Kınacı	3348
41	Siverek Milletvekili M. İhsan Sağlam Kızı R. Faize Gümüş	3348
42	Ş. Karahisar Milletvekili M. N. Erberk Kızı Ülker Kılınç	3348
43	Van Milletvekili Hakkı Ungan Kızı Ayten Ungan	3348
44	Milletvekili Mulla Ali Güney Kızı Tolunay Güney	3348
45	I. Dönem Milletvekili Sıddık Mumcu Kızı Muzaffer Mumcu	3348
46	I. Dönem Milletvekili Mustafa Kızı İlhan Ekmekçioğlu	3348
47	I. Dönem Milletvekili Kazım Özalp Kızı F. Güner Özalp	3348
48	I. Dönem Milletvekili M. Refik Kızı Türkan Çölaşan	3348
49	I. Dönem Kastamonu Milletvekili A. Kadir Kemali Kızı A. Türkan Atagan	3348
50	I. Dönem Van Milletvekili H. Sadık Kızı Sevinç Kutay	3348
51	I. Dönem K. Sahip Milletvekili A. Nebil Kızı A. Fahrinisa Alpsar	3348
52	I. Dönem Ardahan Milletvekili Server Ahıskata Kızı Z. Belma Ahıskaatabekoğlu	3348
53	I. Dönem Ardahan Milletvekili Server Ahıskata Kızı L. Nesrin Ahıskaatabekoğlu	3348
54	I. Dönem Lazistan Milletvekili Z. Abidin Başbuğoğlu Kızı N. Sevda Başbuğoğlu	3348
55	I. Dönem Batum Milletvekili Edip Dinç Kızı Şükran Yavuzay	3348
56	I. Dönem Milletvekili A. Hamdi Ülkümen Oğlu Atila Ülkümen	3348
57	I. Dönem Milletvekili Sabri Gözügeçgel Kızı Sümrü Sağlamoğlu	3348
58	I. Dönem Milletvekili Hüsnü Orakçı Kızı Sevim Altay	3348
59	I. Dönem Çorum Milletvekili A. İsmet Eker Kızı Mucizat Divringi	3348

B- Özel Kanunlara Göre Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Bağlananlar

ıra No	Aylık Sahiplerinin İsimleri	Dayandığı Kanun	Aylık Göstergesi 01.01.2013-31.12.2013
1	Embiya Çavuş	3275	6016
2	Hakkı Şenhür	3275	6016
3	Ali Tabak Eşi Zülfiye Tabak	3275	4813
4	Hacı Altıner Eşi Cemile Altıner	1062	4813
5	H. Daniş Tunalıgil Eşi F. Firüze Tunalıgil	2097	4813
6	İbrahim Kalça Eşi Seyyare Kalça	682	4813
7	İsmail Şevket Erez Eşi F. Necla Erez	2097	4813
8	Kemal Bahadır Demir Eşi Melek Sina Baydur	1936	4813
9	Mehmet Akman Eşi Satı Cebeci	6576	4813
10	Mehmet Şanlı Baydar Eşi N. Güner Baydar	1936	4813
11	Mülazım Deniz Eşi Cevran Deniz	2998	4813
12	Oktar Cirit Eşi F. Gülen Cirit	2096	4813
13	Remzi Gürkan Eşi Saffet Gürkan	3275	4813
14	Tahir Ünlü Eşi Sultan Ünlü	167	4813
15	Talip Yener Eşi Saniye Kılıç Uysal	2097	4813
16	Ahmet Hamdi Efendi Kızı Emel Çardak	330	3348
17	Ali Tabak Kızı Melek Tabak	3275	3348
18	Cemal Kılıç Kızı Yeter Kılıç	2998	3348
19	Cemal Kaçar Kızı Zeynep Kaçar	3187	3348
20	Harun Atay Kızı Fatma Atay	6857	3348
21	İsa Güneş Kızı Gügercin Acar	2378	3348
22	Mehmet Kıran Kızı Telli Kıran	2884	3348
23	Mehmet Şanlı Baydar Kızı A. S. Leyla Baydar	1936	3348
24	Mehmet Şanlı Baydar Kızı Asuman Saraçoğlu	1936	3348
25	Mehmet Nuri Ateşoğlu Kızı Mübeccel Ateşoğlu	68	3348
26	Mehti Kurşun Kızı Hüriye Erdem	2837	3348
27	Mülazım Deniz Kızı Mavuş Deniz	2998	3348
28	Kaşir Kaçar Kızı Çeşmi Çadırcı	3258	3348
29	Oktar Cirit Kızı N. Ece Cirit	2096	3348
30	Tahir Ünlü Kızı Şükran Yentür	167	3348
31	Tahir Ünlü Kızı Şükriye Helvacı	167	3348
32	Tahir Ünlü Kızı Şengül Mücahit	167	3348
33	Talip Yener Babası Sabri Yener	2097	3348

C- 28.5.1986 tarihli ve 3292 sayılı Kanun gereğince Bakanlar Kurulu Kararıyla Vatani Hizmet Tertibinden Aylık Bağlananlar

Sıra No	Aylık Sahiplerinin İsimleri	Aylık Göstergesi 01.01.2013-31.12.2013
1	Ali Osman Hasanoğlu	6016
2	Abdullah Deliormanlı	6016
3	Ahmet Kızılkaya	6016
4	Ali Mutlutürk	6016
5	Ali Şengüler	6016
6	Arif Şentürk	6016
7	Avni Veli Özgürer	6016
8	Beyhan Yılmaz Şahinci	6016
9	Burhan Mutlu	6016
10	Dursun Ali Kışhan	6016
11	Enver Özkan	6016
12	Fehim Karaduman	6016
13	Ferişte Akkaş	6016
14	Hanifi Aktaş	6016
15	Hasan Ayyıldız	6016
16	Hayrettin Öztürk	6016
17	Hüseyin Babekoğlu	6016
18	İbrahim Zafer	6016
19	İsmail Şimşek	6016
20	İsmet Kahraman	6016
21	Mehmet Karaali	6016
22	Mehmet Mumcuoğlu	6016
23	Mehmet Yalçın	6016
24	Mümin Akkaş	6016
25	Mümin Kaşmeroğlu	6016
26	Niyazi Özgür	6016
27	Orhan Mutlu	6016
28	Osman Onur	6016
29	Ömer Dönmez	6016
30	Ramadan Tunalı	6016
31	Remzi Öztürk	6016
32	Remzi Uçan	6016
33	Rıdvan Kurtulmuş	6016
34	Sabri İskender	6016
35	Selim Savaş	6016
36	Seydali Akgün	6016

37	Şaban Güler	6016
38	Şaban Özkan	6016
39	Yakup Yıldırımtürkkan	6016
40	Yusuf Bilgiç	6016
41	Yusuf Engin	6016
42	Yusuf Türkoğlu	6016
43	Ziya Savaş	6016
44	Gültekin Karaman Eşi Nesibe Karaman	4813
45	Hüsnü Kahveci Eşi Nevriye Kahveci	4813
46	Mahmut Önal (Bölükbaşı) Eşi Neziha Bölükbaşı	4813
47	M. Fuat Giray Eşi Nermin Giray	4813
48	Mehmet Karasulu Eşi Ayşe Karasulu	4813
49	M. Mümün Yakup Eşi Meryem Musaoğlu	4813
50	Nazım Başaran Eşi Fatma Başaran	4813
51	Hüsniye Atasoy Eşi Necati Atasoy	4813
52	Orhan Pandur Eşi Şaver Pandur	4813
53	Remzi Doğru Eşi Hörü Doğru	4813
54	Saffet Recep Eşi Zehra Saffetoğlu	4813
55	Saadettin Bilen Eşi Mesude Bilen	4813
56	Şaban Ergül Eşi Muradiye Ergül	4813
57	Abdülkerim Zırhlı Kızı Kadriye Aközlü	3348
58	Abdülkerim Zırhlı Kızı Yurdagül Dönge	3348
59	Halil Şükrü Kızı Zehra Savaşman	3348
60	Hüsniye Atasoy Kızı Nevin Atasoy	3348
61	Mehmet Öztürk Kızı Saniye Kayacan	3348
62	Sabit Hafızoğlu Kızı Derya Hafızoğlu	3348
63	Salih Sıtkı Fıstıker Kızı Fikriye Şen	3348
64	Veysel Şatıroğlu Kızı Menekşe Süzer	3348
65	Veysel Şatıroğlu Kızı Zehra Başer	3348

B) 5018 SAYILI KANUNA GÖRE MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TASARISINA EKLENECEK BELGELER

KAMU BORÇLARINA İLİŞKİN TABLOLAR

TABLO 1
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE FİNANSMANI

(Bin TL)

	2011 (*)	2012/6 (*)
Merkezi Yönetim Finansmanı	**14.847.376**	**5.607.199**
BORÇLANMA (Net)	**17.274.475**	**10.891.538**
Dış Borçlanma (Net)	**2.275.424**	**1.836.566**
Kullanım	13.760.307	10.248.287
Ödeme (Anapara)	-11.484.884	-8.411.721
İç Borçlanma (Net)	**14.999.052**	**9.054.972**
Satış	112.072.635	56.266.818
Ödeme	-97.073.583	-47.211.846
BORÇLANMA DIŞI KAYNAKLAR	**1.189.919**	**682.923**
Özelleştirme Geliri	0	0
TMSF Gelir Fazlası	1.300.194	294.130
Net Borç Verme (-)	**110.275**	**-388.793**
Borç Verme	961.056	405.264
Geri Ödeme (-)	850.782	794.057
KASA/BANKA VE DİĞER İŞLEMLER	**-3.617.019**	**-5.967.262**

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(*) Geçici

TABLO 2
MERKEZİ YÖNETİM İÇ BORÇ STOKU
(30/6/2012 İTİBARIYLA) (*)

(Milyon TL)

	2011 Aralık	2012 Haziran
	368.778	**377.716**
1. Devlet Tahvilleri	**368.778**	**376.783**
- Nakit İmkanı Sağlayanlar	366.355	374.361
- Özel Tertip	83	81
- İkraz Senetleri	2.341	2.341
2. Hazine Bonoları	**-**	**933**
- Nakit İmkanı Sağlayanlar	-	933

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı
(*) Geçici

TABLO 3

YILLAR İTİBARIYLA İÇ BORÇ STOKU
1995 - 2012(*)

(Milyon TL)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012 (*)
İÇ BORÇ STOKU	1.361	3.149	6.283	11.613	22.920	36.421	122.157	149.870	194.387	224.483	244.782	251.470	255.310	274.827	330.005	352.841	368.778	377.716
Tahvil	512	1.250	3.571	5.772	19.683	34.363	102.128	112.850	168.974	194.211	226.964	241.876	249.176	260.849	315.969	343.317	368.778	376.783
Bono	631	1.528	2.375	5.841	3.237	2.058	20.029	37.020	25.413	30.272	17.818	9.594	6.134	13.978	14.036	9.525	0	933
Konsolide Borçlar	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kısa vadeli avans	192	371	338	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı
(*) 30/6/2012 tarihi itibarıyla

TABLO 4

İÇ BORÇ STOKUNA İLİŞKİN ÖDEMELER*

(Milyon TL)

	STOK	2012 ÖDEMELERİ (**)		2013 ÖDEMELERİ		2014 ÖDEMELERİ		2015 ÖDEMELERİ		2016 VE SONRASI ÖDEMELER	
	30.06.2012	ANAPARA	FAİZ	ANAPARA	FAİZ	ANAPARA	FAİZ	ANAPARA	FAİZ	ANAPARA	FAİZ
TOPLAM	377.716	34.501	19.014	124.659	35.209	94.971	22.021	24.814	15.488	115.297	50.729
Devlet Tahvilleri	376.783	34.501	19.014	123.726	35.126	94.971	22.021	24.814	15.488	115.297	50.729
Hazine Bonoları	933	0	0	933	83	0	0	0	0	0	0

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı
(*) 13/8/2012 tarihi itibarıyla kesinleşen ödemeler olup TÜFE, döviz kuru ve faiz gerçekleşmelerine göre değişebilecektir.
(**) Temmuz - Aralık 2012 dönemine ilişkin ödemeleri göstermektedir.

TABLO 5

İÇ BORÇLANMA DURUMU (Milyon TL)

	2011	2012 (*)				
	STOK	BORÇLANMA	ANAPARA ÖDEMELER	FAİZ ÖDEMELERİ	NET BORÇLANMA	STOK
TAHVİL	368.778	55.334	47.329	21.702	8.005	376.783
BONO	-	933	-	-	933	933
TOPLAM	368.778	56.267	47.329	21.702	8.937	377.716

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(*) 30/6/2012 tarihi itibarıyla.

TABLO 6
MERKEZİ YÖNETİM DIŞ BORÇLARI
31/12/2011 DURUMU
(Milyon Dolar)

	BORÇ BAKİYESİ (*)	31.12.2011 İTİBARIYLA KULLANILMAYAN (*) (***)	TOPLAM
	(1)	(2)	(1)+(2)
ALACAKLILARA GÖRE TOPLAM	**79.185**	**8.947**	**88.131**
A-RESMİ ALACAKLILAR	**25.201**	**5.655**	**30.856**
1 - HÜKÜMET KURULUŞLARI	**6.392**	**1.226**	**7.619**
KAMU FİNANSMAN KURULUŞLARI	1.566	397	1.963
MERKEZİ HÜKÜMETLER	276	0	276
RESMİ KALKINMA BANKALARI	4.551	829	5.380
2 - ULUSLARARASI KURULUŞLAR	**18.808**	**4.429**	**23.237**
AKKB-AVRUPA KONSEYİ KALKINMA BANKASI	638	562	1.201
AYB-AVRUPA YATIRIM BANKASI	4.466	2.231	6.696
IBRD-ULUSLARARASI İMAR VE KALKINMA BANKASI	9.005	1.349	10.353
IDA-ULUSLARARASI KALKINMA BİRLİĞİ	36	0	36
IDB-İSLAM KALKINMA BANKASI	207	245	452
IFAD-ULUSLARARASI TARIMSAL KALKINMA FONU	19	31	50
IMF-ULUSLARARASI PARA FONU****	4.361	0	4.361
NORDİK YATIRIM BANKASI	28	0	28
OPEC FUND FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT - OFID	49	11	60
B - ÖZEL ALACAKLILAR	**53.984**	**3.291**	**57.275**
1 - BORÇ	**7.457**	**3.291**	**10.748**
BANKACILIK DIŞI FİNANSMAN KURULUŞLARI	258	0	258
YABANCI TİCARİ BANKALAR	2.995	2.330	5.325
YERLİ TİCARİ BANKALARIN YURTDIŞI ŞUBELERİ VE DİĞER	4.204	961	5.165
2 - TAHVİL	**46.527**	**0**	**46.527**

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı
(*) 31/12/2011 dolar pariteleri ile hesaplanmıştır.
(**) Faiz tutarı gerçekleşen kullanımlar üzerinden hesaplanan projeksiyon bilgileridir.
(***) Anlaşma tarihi 31/12/2011'den küçük olan kredileri kapsar
(****) SDR Tahsisatı dahildir.

TABLO 7
MERKEZİ YÖNETİM DIŞ BORÇLARININ
31/12/2010 -31/12/2011 TARİHLİ BAKİYELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(Dönem Sonu Kurlarıyla - Milyon Dolar)

	31.12.2010	31.12.2011	% Artış / Azalış
ALACAKLILARA GÖRE TOPLAM	**78.085**	**79.185**	**1,4%**
A-RESMİ ALACAKLILAR	**27.077**	**25.201**	**-6,9%**
1 - HÜKÜMET KURULUŞLARI	**6.209**	**6.392**	**3,0%**
KAMU FİNANSMAN KURULUŞLARI	1.336	1.566	17,2%
MERKEZİ HÜKÜMETLER	365	276	-24,3%
RESMİ KALKINMA BANKALARI	4.508	4.551	0,9%
2 - ULUSLARARASI KURULUŞLAR	**20.869**	**18.808**	**-9,9%**
AKKB-AVRUPA KONSEYİ KALKINMA BANKASI	548	638	16,4%
AYB-AVRUPA YATIRIM BANKASI	4.047	4.466	10,3%
IBRD-ULUSLARARASI İMAR VE KALKINMA BANKASI	8.873	9.005	1,5%
IDA-ULUSLARARASI KALKINMA BİRLİĞİ	42	36	-14,1%
IDB-İSLAM KALKINMA BANKASI	156	207	32,6%
IFAD-ULUSLARARASI TARIMSAL KALKINMA FONU	16	19	19,1%
IMF-ULUSLARARASI PARA FONU	7.107	4.361	-38,6%
NORDİK YATIRIM BANKASI	38	28	-24,9%
OPEC FUND FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT - OFID	42	49	15,5%
B - ÖZEL ALACAKLILAR	**51.008**	**53.984**	**5,8%**
1 - BORÇ	**6.823**	**7.457**	**9,3%**
BANKACILIK DIŞI FİNANSMAN KURULUŞLARI	356	258	-27,7%
YABANCI TİCARİ BANKALAR	2.353	2.995	27,3%
YERLİ TİCARİ BANKALARIN YURTDIŞI ŞUBELERİ VE DİĞER	4.114	4.204	2,2%
2 - TAHVİL	**44.185**	**46.527**	**5,3%**
Merkezi Yönetim Dış Borç Stokunun GSYH'ye oranı (%)	**10,7**	**10,3**	

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı

TABLO 8
MERKEZİ YÖNETİM DIŞ BORÇLARI
30/6/2012 DURUMU
(Milyon Dolar)

	BORÇ BAKİYESİ (*)	30.06.2012 İTİBARIYLA KULLANILMAYAN (*) (***)	TOPLAM	ÖDENECEK FAİZ TUTARI (*) (**)
	(1)	(2)	(1)+(2)	
ALACAKLILARA GÖRE TOPLAM	**80.776**	**8.849**	**89.626**	**40.769**
A-RESMİ ALACAKLILAR	**23.967**	**5.591**	**29.558**	**4.863**
1 - HÜKÜMET KURULUŞLARI	**6.118**	**1.118**	**7.237**	**711**
KAMU FİNANSMAN KURULUŞLARI	1.524	378	1.903	143
MERKEZİ HÜKÜMETLER	239	0	239	20
RESMİ KALKINMA BANKALARI	4.355	740	5.095	548
2 - ULUSLARARASI KURULUŞLAR	**17.848**	**4.473**	**22.321**	**4.152**
AKKB-AVRUPA KONSEYİ KALKINMA BANKASI	590	522	1.112	181
AYB-AVRUPA YATIRIM BANKASI	4.549	1.938	6.487	2.249
IBRD-ULUSLARARASI İMAR VE KALKINMA BANK/	9.221	1.210	10.431	1.566
IDA-ULUSLARARASI KALKINMA BİRLİĞİ	33	0	33	1
IDB-İSLAM KALKINMA BANKASI	201	764	965	113
IFAD-ULUSLARARASI TARIMSAL KALKINMA FONI	19	29	48	1
IMF-ULUSLARARASI PARA FONU****	3.163	0	3.163	19
NORDİK YATIRIM BANKASI	25	0	25	1
OPEC FUND FOR INTERNATIONAL DEVELOPMEI	47	11	58	21
B - ÖZEL ALACAKLILAR	**56.810**	**3.258**	**60.068**	**35.906**
1 - BORÇ	**6.972**	**3.258**	**10.230**	**673**
BANKACILIK DIŞI FİNANSMAN KURULUŞLARI	213	0	213	34
YABANCI TİCARİ BANKALAR	2.798	2.264	5.062	329
YERLİ TİCARİ BANKALARIN YURTDIŞI ŞUBELERİ	3.961	994	4.955	310
2 - TAHVİL	**49.838**	**0**	**49.838**	**35.233**

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı
(*) 30/6/2012 dolar pariteleri ile hesaplanmıştır.
(**) Faiz tutarı gerçekleşen kullanımlar üzerinden hesaplanan projeksiyon bilgileridir.
(***) Anlaşma tarihi 30/6/2012'den küçük olan kredileri kapsar.
(****) SDR Tahsisatı dahildir.

TABLO 9 (*)(**)
MERKEZİ YÖNETİM DIŞ BORÇ ÖDEMELERİNİN
YILLAR İTİBARIYLA DAĞILIMI
(Milyon Dolar)

YILLAR	ANAPARA	FAİZ	TOPLAM
2012 (7-12)	3.271	1.820	**5.090**
2013	4.727	3.802	**8.529**
2014	5.543	3.571	**9.114**
2015	5.226	3.249	**8.474**
2016	5.152	3.084	**8.236**
2017	7.104	2.849	**9.953**
2018+ (***)	48.587	22.395	**70.982**
TOPLAM	**79.610**	**40.769**	**120.379**

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı

(*) Geçici, 30/6/2012 tarihli dolar pariteleri ile dolar tutarı hesaplanmıştır,
Anapara/faiz tutarları gerçekleşen kullanımlar üzerinden hesaplanan projeksiyon bilgileridir.

(**) SDR tahsisatı anapara ödemesiz olduğundan anapara ödeme projeksiyonlarında yer almamaktadır.

(***) 2018 ve sonraki yılları kapsamaktadır.

MAHALLİ İDARELER VE SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARININ BÜTÇE TAHMİNLERİ (2010 - 2015)

TABLO 1: MAHALLİ İDARELER GELİR VE HARCAMALARI (1)

(Milyon TL)

	2010	2011	2012 (2)	2013 (3)	2014 (3)	2015 (3)
GELİRLER	**38.183**	**46.558**	**52.480**	**59.251**	**68.239**	**75.067**
	0	0	0	0	0	0
1.VERGİLER	26.424	31.365	35.681	41.226	49.367	54.027
A. VASITASIZ	6.412	7.787	9.075	10.720	12.782	14.040
B. VASITALI	17.342	20.111	23.160	27.089	32.020	35.286
C. SERVET	2.669	3.468	3.445	3.418	4.566	4.701
2.VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER	4.244	6.044	6.411	6.908	7.299	8.076
3.FAKTÖR GELİRLERİ (NET)	7.282	8.911	10.388	11.117	11.533	12.963
4.SERMAYE TRANSFERLERİ (NET)	234	238	0	0	40	0
HARCAMALAR	**37.162**	**44.033**	**51.411**	**60.482**	**66.646**	**73.513**
1.CARİ GİDERLER	23.900	28.126	32.455	38.282	41.446	45.244
2.YATIRIM HARCAMALARI	11.323	12.978	15.149	18.208	21.329	22.882
A.SABİT SERMAYE	11.314	12.976	15.141	18.205	21.315	22.881
B.STOK DEĞİŞİMİ	9	2	8	3	14	1
3.CARİ TRANSFERLER	2.931	3.048	3.557	3.931	3.887	4.337
4.KAMULAŞTIRMA VE S.DEĞER ARTIŞI	-991	-119	-642	-121	-16	171
5.SERMAYE TRANSFERLERİ (NET)	0	0	892	181	0	879
GELİR-GİDER FARKI	**1.021**	**2.525**	**1.069**	**-1.231**	**1.593**	**1.554**

(1) Belediyeler, il özel idareleri, İller Bankası, belediyelerin oluşturdukları birlikler, su ve kanalizasyon idareleri ile toplu taşım işletmelerini kapsamaktadır.

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Orta Vadeli Program (2013-2015 Temel Makro Ekonomik ve Mali Hedefler)

TABLO 2: SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞLARI GELİR-GİDER DENGESİ

	2010	2011	2012 (1)	2013 (2)	2014 (2)	2015 (2)
	(CARİ FİYATLARLA, MİLYON TL)					
I-GELİRLER	**91.965**	**120.670**	**135.695**	**151.459**	**165.351**	**181.764**
-PRİM TAHSİLATLARI	68.167	90.901	103.385	116.656	127.637	140.872
II-GİDERLER	**118.689**	**136.905**	**156.196**	**176.349**	**191.949**	**208.829**
-SİGORTA ÖDEMELERİ	79.646	92.529	106.576	121.981	134.219	147.378
-SAĞLIK GİDERLERİ	32.556	36.542	44.428	48.622	51.708	55.155
-YATIRIM HARCAMALARI (3)	76	72	120	319	242	115
III-GELİR-GİDER FARKI	**-26.724**	**-16.235**	**-20.501**	**-24.891**	**-26.598**	**-27.064**
IV-BÜTÇE TRANSFERLERİ	**27.069**	**16.555**	**20.501**	**24.891**	**26.598**	**27.064**
-BÜTÇE TRANSFERLERİ (4)	55.039	52.833	62.906	72.881	78.853	84.204
V-FİNANSMAN AÇIĞI	**-346**	**-320**	**0**	**0**	**0**	**0**

(1) Gerçekleşme Tahmini

(2) Program

(3) Türkiye İş Kurumunun sadece yatırım harcaması dahil olup gelir-gider farkının değişmemesi amacıyla toplam gelire yatırım bedeli kadar ekleme yapılmıştır.

(4) Faturalı ödemeler, ek karşılıklar, devlet katkısı, emeklilere yapılan ek ödeme, ödeme gücü olmayanların GSS primleri ile hizmet akdiyle çalışanlar için 5 puan prim indirimi ve özürlü primi indiriminden kaynaklanan transferler dahil edilmiştir.

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Orta Vadeli Program (2013-2015 Temel Makro Ekonomik ve Mali Hedefler)

MERKEZİ YÖNETİM KAPSAMINDAKİ KAMU İDARELERİNE BAĞLI DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ İLE BÜTÇE DIŞI FONLARIN GELİR VE GİDERLERİ (2010 - 2015)

TABLO 1: DÖNER SERMAYELİ KURULUŞLAR FİNANSMAN DENGESİ [1]

(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2010	2011	2012 (2)	2013 (3)	2014 (3)	2015 (3)
A. TOPLAM GELİRLER	**27.589**	**31.695**	**35.045**	**39.128**	**41.927**	**45.034**
I. İŞLETME GELİRLERİ	26.998	30.551	34.686	38.768	41.483	44.528
1. MAL VE HİZMET SATIŞ HASILATI	22.383	25.290	29.267	32.936	35.156	37.640
2. DİĞER GELİRLER	4.615	5.261	5.420	5.832	6.327	6.889
II. KURUM BÜNYESİNDE KALAN FONLAR	382	528	359	359	444	506
1. AMORTİSMANLAR	370	461	347	346	429	490
2. KARŞILIKLAR	12	67	12	13	15	16
III. BÜTÇE TRANSFERLERİ	209	616	0	0	0	0
1. SERMAYE	0	0	0	0	0	0
2. YARDIM-DİĞER	209	616	0	0	0	0
B. TOPLAM GİDERLER	**26.165**	**30.181**	**34.686**	**38.937**	**41.740**	**44.801**
I. İŞLETME GİDERLERİ	25.416	29.034	33.447	37.654	40.222	43.089
1. MAL VE HİZMET SATIŞ MALİYETİ	12.292	13.744	16.034	18.091	19.238	20.518
2. DİĞER GİDERLER	13.124	15.290	17.413	19.563	20.984	22.572
- GENEL YÖNETİM GİD.	10.872	12.547	14.630	16.525	17.642	18.882
- DİĞER	2.252	2.743	2.783	3.038	3.343	3.690
II. YATIRIM HARCAMALARI	621	782	1.374	1.494	1.560	1.685
III. STOK ARTIŞI	-175	185	168	167	208	237
IV. SABİT KIYMET ARTIŞI	-211	-319	-830	-950	-886	-917
V. DOLAYSIZ VERGİLER	36	59	88	97	106	118
VI. FONLARA TRANSFERLER	478	441	440	476	529	588
VII. BORÇ VERME EKSİ GERİ ÖDEME	0	0	0	0	0	0
C. GELİR-GİDER FARKI	**1.425**	**1.514**	**359**	**190**	**187**	**234**
D. FİNANSMAN	**-1.425**	**-1.514**	**-359**	**-190**	**-187**	**-234**
I. KASA BANKA DEĞİŞİMİ	211	408	-203	-343	-425	-485
II. İÇ BORÇLANMA (NET)	-1.635	-1.922	-156	152	238	251
III. DIŞ BORÇLANMA (NET)	0	0	0	0	0	0

(1) Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kuruluşlara ait döner sermayeler ile TRT, Milli Piyango ve AÖÇ'yi kapsamaktadır.
(2) Gerçekleşme Tahmini
(3) Program
Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Orta Vadeli Program (2013-2015 Temel Makro Ekonomik ve Mali Hedefler)

TABLO 2: FON KAYNAK VE HARCAMALAR (1)

	2010	2011	2012 (2)	2013 (3)	2014 (3)	2015 (3)
	(CARİ FİYATLARLA, MİLYON TL)					
I-KAYNAKLAR	**4.697**	**5.763**	**6.493**	**6.853**	**7.596**	**8.443**
-VERGİ GELİRLERİ	4.074	5.018	5.499	5.930	6.554	7.261
-VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER	334	707	928	885	981	1.089
-FAKTÖR GELİRLERİ (NET)	0	39	65	39	30	45
-CARİ TRANSFERLER (NET)	0	0	0	0	0	0
-SERMAYE TRANSFERLERİ (NET)	289	0	0	0	31	48
-Özelleştirme Geliri	3.470	2.808	1.359	4.000	5.461	5.154
II-ÖDEMELER	**4.241**	**4.522**	**5.258**	**5.843**	**6.482**	**7.138**
-CARİ GİDERLER	2.634	2.087	2.525	2.764	3.058	3.393
-FAKTÖR GİDERLERİ (NET)	3	0	0	0	0	0
-SABİT SERMAYE YATIRIMLARI	0	0	0	0	0	0
-CARİ TRANSFERLER (NET)	1.604	1.842	2.707	3.034	3.424	3.746
-SERMAYE TRANSFERLERİ (NET)	0	594	26	45	0	0
III-GELİR-GİDER FARKI	**456**	**1.241**	**1.235**	**1.010**	**1.114**	**1.304**
IV-FİNANSMAN	**-456**	**-1.241**	**-1.235**	**-1.010**	**-1.114**	**-1.304**
-DIŞ BORÇ KULLANIMI	0	0	0	0	0	0
-DIŞ BORÇ ÖDEMESİ	-69	-52	-57	-63	-69	-77
-İÇ BORÇ ALACAK İLİŞKİSİ (NET)	-77	-256	-27	0	0	0
-KASA-BANKA DEĞİŞİMİ	-310	-933	-1.151	-947	-1.045	-1.227

(1) Özelleştirme Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Savunma Sanayii Destekleme Fonu ile Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu hesaplarını içermektedir.

(2) Gerçekleşme Tahmini

(3) Program

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, Orta Vadeli Program (2013-2015 Temel Makro Ekonomik ve Mali Hedefler)

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN YARDIM ALAN İDARE, KURUM VE KURULUŞLAR

2013 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN YARDIM ALAN İDARE, KURUM VE KURULUŞLAR

(TL)

HAZİNE YARDIMLARI	2012	2013
Merkezi İhale ve Finans Birimi	9.700.000	12.000.000
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	125.000.000	250.000.000
Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı	33.000.000	33.000.000
Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu	1.750.000	0
Sosyal Güvenlik Kurumları	48.098.773.000	51.757.081.000
Mahalli İdareler	2.838.089.000	3.195.284.000
KAR AMACI GÜTMEYEN KURULUŞLARA YAPILAN TRANSFERLER		
Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlar	113.829.000	144.713.000
Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığına Ulusal Katkı Payı	104.768.000	161.006.000
Vakıf Üniversiteleri	55.000	0
Kamu İşveren Sendikaları	1.322.000	1.368.500
Siyasi Partiler	129.216.000	144.314.000
Memurların Öğle Yemeği	151.152.700	173.587.000
Özerk Spor Federasyonları	68.216.000	71.627.000
Muhtaç ve Körlere Yardım	17.700.000	18.275.000
YURTDIŞINA YAPILAN CARİ TRANSFERLER		
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	185.695.000	206.730.000
Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi	13.000.000	13.595.000
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	27.623.000	30.100.000
SERMAYE TRANSFERLERİ		
Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu	5.150.000	5.000.000
Kalkınma Ajansları	450.000.000	473.000.000
Mahalli İdareler	1.453.128.000	1.519.138.000
Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık vb. Kuruluşlar	250.000	20.000.000
Vakıf Üniversiteleri	36.000.000	40.000.000
Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi	5.000.000	5.000.000
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	16.000.000	22.000.000
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	403.000.000	1.055.000.000